Bundel - Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen van 9 januari 2025

1 Opening

2 Vaststellen van de agenda van 9 januari 2025

3 Vaststellen van ingekomen agenderingen (Procedure)
Deze punten worden alleen procedureel behandeld. De leden van de commissie bespreken of, op welke wijze en voor hoe lang zij deze raadsvoorstellen en onderwerpen willen bespreken. Na vaststelling van dit behandeladvies, wordt het stuk voor een volgende vergadering geagendeerd.
- Lange Termijnagenda cie EDVW 9 januari 2025
- Behandelvoorraad PROCEDUREEL Commissie EDVW 9 januari 2025
- Ingekomen agenderingen Commissie EDVW PROCEDUREEL 9 januari 2025

3.1 Vaststelling TAM (Tijdelijke Administratieve Maatregel) - omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp
- Dossier 4420 voorblad
- Raadsvoorstel TAM-omgevingsplan Warmtesysteem
- TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp
- Plankaart TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp
- Link naar TAM-omgevingsplan op RO publiceer

3.2 Raadsvoorstel Aanvraag bijdrage Gemeentefonds 2025 voor opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog
- Dossier 4433 voorblad
- Raadsvoorstel Aanvraag bijdrage Gemeentefonds voor opsporen en ruimen ontplofbare oorlogsresten 2025
- Toelichting aanvraag bijdrage gemeentefonds voor opsporen en ruimen ontplofbare oorlogsresten 2025

3.3 Raadsvoorstel Beleidsnota Vastgoed 2025-2030
- Dossier 4409 voorblad
- Raadsvoorstel Beleidsnota Vastgoed
- Beleidsnota Vastgoed

3.4 Raadsbrief goed verhuurderschap en discriminatiemonitor 2024
- Raadsbrief goed verhuurderschap en discriminatiemonitor 2024

3.5 Technische sessie Tijdelijk beheer leegstand voor de periode 6 – 24 maanden

3.6 Agenderingen ter plaatse op basis van de lijst ingekomen raadsbrieven
- Raadsbrieven cie EDVW 21 november tm 19 december 2024

4 Verslagen
Ter vaststelling:
Conceptverslag bijeenkomst commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen 28 november 2024
Conceptverslag bijeenkomst programmabegroting commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen 24 oktober 2024
- Conceptverslag EDVW 24 oktober 2024 PB
- 2024.11.28 Conceptverslag commissie EDVW

5 Toezeggingen/Moties
Ter vaststelling.
- Motielijst cie EDVW 9 januari 2025
- Toezeggingenlijst cie EDVW 9 januari 2025

6 Ingekomen stukken
Geen.

7 Raadsvoorstel Beleidsnota Luchtkwaliteit
Wethouder: Oosters, beleidsterrein: Milieu en Emissieloos vervoer
Indicatieve behandeltijd: 150 minuten
De raad wordt gevraagd de beleidsnota vast te stellen en daarmee de doelstellingen, uitgangspunten en maatregelen ter bevordering van de luchtkwaliteit en de gezondheid van de Utrechters. Inzet is te voldoen aan de EU-grenswaarden en het (op termijn) behalen van de aangescherpte WHO-advieswaarden. Hiertoe worden enerzijds een aantal lokale maatregelen getroffen en anderzijds een lobby opgezet gericht op de bronnen van verontreiniging buiten Utrecht. De raad wordt tevens gevraagd de beleidsnota 'Utrecht kiest voor Gezonde Lucht' in te trekken en ter vervanging deze beleidsnota op te nemen in de Omgevingsvisie Utrecht.
- Dossier 4236 voorblad

Raadsvoorstel Beleidsnota luchtkwaliteit ’Gezonde lucht voor iedereen’
Beleidsnota Luchtkwaliteit 'Gezonde lucht voor iedereen'
Bijlage 1 - Maatregelenonderzoek luchtkwaliteit Utrecht - RHDHV
Bijlage 2 - Overzichtstabel effectiviteit maatregelen RHDHV
Bijlage 3 - Participatieverslag Beleidsnota Luchtkwaliteit
Bijlage 4 - Resultaten vragenlijst DenkMee luchtkwaliteit
Bijlage 5 - Rapport STIPO straatgesprekken Luchtkwaliteit
Bijlage 6 - Verslag inwonerbijeenkomsten luchtkwaliteit 2024
Bijlage 7 - Vaststellingsnota zienswijzen
Raadsbrief Monitoringsrapportage Luchtkwaliteit 2022
Monitoring Luchtkwaliteit Utrecht (Meetjaar2022, NSL Monitor 2023)
Monitoring Luchtkwaliteit Utrecht, bijlagen (Meetjaar 2022, NSL Monitor 2023)
Rapport Buro Blauw Stikstofdioxideconcentratiemetingen 2022

8 Fusietraject ‘Naar een omgevingsdienst Utrecht’ + zienswijzeprocedure fusietraject
Wethouder: Oosters, beleidsterrein: Milieu en Emissieloos vervoer
Indicatieve behandeltijd: 60 minuten
Het college is verzocht
1. in te stemmen met de vorming van één omgevingsdienst in de provincie Utrecht, met in achtneming van de vier eindproducten van fase 1 ‘richten’, te weten: richtingsplan, ontwerp-gemeenschappelijke regeling, routekaart fase 2 en rudimentaire begroting.
2. In te stemmen met de inhoud van de ontwerpregeling Omgevingsdienst Utrecht en
3. de raad zo spoedig mogelijk de ontwerpregeling Omgevingsdienst Utrecht aan te bieden voor het kenbaar maken van zijn zienswijze aan het college.
Daarbij is sprake van een uiterlijke aanleverdatum van 3 maart 2025. Omdat er mogelijk naar aanleiding van de inbreng vanuit de raad nog aanpassingen plaats moeten vinden heeft het de voorkeur de zienswijze te behandelen in de commissie/raad van januari.

Dossier 4449 voorblad
Raadsvoorstel Zienwijzeprocedure ontwerp Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst
Zienswijzebrief raad aan college over ontwerp Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst
Ontwerp GR Omgevingsdienst Utrecht-versie 3.0 (bijlage 1a)
Artikelsgewijze toelichting bij ontwerp Gemeenschappelijke regeling (bijlage 1b)
Richtingsplan versie 3.0 (bijlage 2)
Routekaart fase 2 versie 3.0 (bijlage 3)
Rudimentaire begroting versie 3.0 (bijlage 4)
Addendum (bijlage 5)
Aanbiedingsbrief voorstel oprichting één omgevingsdienst in de provincie Utrecht
Oplegnotitie gezamenlijk AB ten aanzien van de resultaten van fase 1 en de start van fase 2
Stroomschema besluitvorming GR

9 SV 2024 nr. 137 Hoe succesvol is Utrecht in de betaalbare woningmarkt?
Wethouder: De Vries, beleidsterrein: Wonen en Volkshuisvesting
Indicatieve behandeltijd: 30 minuten
Geagendeerd door Cees Bos (Stadsbelang Utrecht), Gertjan te Hoonte (VVD), Gert Dijkstra (EenUtrecht), Jantine Zwinkels (CDA), Berdien van der Wilt (D66) en Rick van der Zweth (PvdA)
Een combinatie van marktontwikkelingen, de recente beantwoording van schriftelijke vragen van Stadsbelang Utrecht over de betaalbare huur en koopmarkt in combinatie met de inhoudelijke reactie op erfpacht als instrument voor een blijvend betaalbare woningvoorraad alsook de recent verschenen grondprijzenbrief nopen ons inhoudelijk van gedachten te willen wisselen met de andere partijen in de Utrechtse gemeenteraad.

Dossier 4372 voorblad
Beantwoording SV2024 nr 137 over Hoe succesvol is Utrecht in de betaalbare woningmarkt
Beantwoording SV2024 nr 138 over Wet betaalbare huur wilt u meer of minder woonruimte
Grondprijzenbrief 2024
Raadsbrief Grondprijzenbrief 2024

10 Raadsbrief Uitvoeringsprogramma Buurt- en wijkgericht werken 2024-2028

Wethouder: De Vries, beleidsterrein: Wijk- en Buurtaanpak
Indicatieve behandeltijd: 90 minuten
Geagendeerd door Berdien van der Wilt (D66), Gert Dijkstra (EenUtrecht), Rick van der Zweth (PvdA), Jantine Zwinkels (CDA), Fred Claasen (GroenLinks), Kirsten Alblas (ChristenUnie), Ruben Snijder (Student & Starter) en Miraç Usta (DENK)
De fracties van D66, EenUtrecht, PvdA, CDA, GroenLinks, ChristenUnie, Student en Starter en DENK willen graag met elkaar en de wethouder in gesprek over het 'Uitvoeringsprogramma Buurt-en wijkgericht werken'. Zij willen graag spreken over de in dit programma benoemde doelen, ambities en concrete acties en daarbij inhoudelijke accenten en wensen meegeven voor de verdere uitvoering van dit programma. Vanwege het raakvlak van dit uitvoeringsprogramma met ook andere beleidsterreinen (o.a. publieksdienstverlening) willen zij hiervoor graag 90 minuten uittrekken.

Dossier 4452 voorblad
Raadsbrief Uitvoeringsprogramma Buurt- en wijkgericht werken 2024-2028
Uitvoeringsprogramma vormgegeven buurt wijkgericht werken

Lange Termijnagenda commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen 9 januari 2025

Onderwerp	Beleidsveld	Portefeuille houder	Planning aanbieden aan raad	Fatale termijn Raadsbesluit	Datum aangeboden	Beoogd kwartaal commissie procedureel	Beoogd kwartaal commissie inhoudelijk	Beoogd kwartaal raadsbehandeling	Aangeboden /Gestopt	Toelichting wijziging planning
Zienswijze programma- en productbegroting AVU 2026	Circulaire Economie	Wethouder Schilderman	2025 Q1				2025 Q2	2025 Q2		
Zienswijze ontwerp-begrotingswijziging AVU 2025	Circulaire Economie	Wethouder Schilderman	2025 Q1				2025 Q2	2025 Q2		
Beleidsnota Utrecht Circulair	Circulaire Economie	Wethouder Schilderman	2024 Q4				2025 Q2	2025 Q1		
Beleidsnota Warmte	Energie en Klimaat	Wethouder Van Hooijdonk	2025 Q2			2025 Q2	2025 Q3			
Kaders publiek warmtebedrijf	Energie en Klimaat	Wethouder Van Hooijdonk	2025 Q1				2025 Q1	2025 Q2		Dit voorstel is toegezegd voor Q4 2024, maar zoals vermeld in de raadsbrief 'Plan van aanpak publiek warmtebedrijf', kan dat ook Q1 2025 worden, omdat we voldoende tijd willen nemen om de

										inbreng van de raad goed te kunnen verwerken.
Herijking Regionale Energiestrategie	Energie en Klimaat	Wethouder Van Hooijdonk	2025 Q2				2025 Q3	2025 Q4		
Beleidsnota opwekgebieden schone energie	Energie en Klimaat	Wethouder Van Hooijdonk	2024 Q3		17-09-2024		2024 Q4	2024 Q4	Aangeboden	
Klimaatvisie	Energie en Klimaat	Wethouder Van Hooijdonk	2025 Q2				2025 Q2	2025 Q2		Zoals gemeld in de raadsbrief 'Planning en proces Klimaatvisie' van 17 september 2024, verwachten we de klimaatvisie in april 2025 ter besluitvorming aan te bieden.
Beleidsnota Vastgoed	Vastgoed	Wethouder De Vries	2024 Q4				2025 Q1	2025 Q1		
Beleidsnota Wonen	Wonen en Volkshuisvesting	Wethouder De Vries	2025 Q1				2025 Q2	2025 Q2		
Wijziging Huisvestingsverordening 2025	Wonen en Volkshuisvesting	Wethouder De Vries	2025 Q1				2025 Q2	2025 Q2		

Behandelvoorraad Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid Vastgoed en Wonen

PROCEDUREEL commissie van 28 november 2024

Energie en Klimaat, Circulaire Economie, Milieu en Emissieloos vervoer, Vastgoed, Wonen en Volkshuisvesting, Wijk- en Buurtaanpak, Samen voor Overvecht

Wethouder Maatoug		
	RIB Rondetafelgesprek De positie en rol van lokale initiatieven in een publiek warmtebedrijf Geagendeerd door Ralph Peters (D66), Rachel Heijne (GroenLinks), Charlotte Passier (Volt), Anneloes Krul (Partij voor de Dieren), Joachim Cornielje (PvdA), Kirsten Alblas (ChristenUnie), Gertjan te Hoonte (VVD) en Gert Dijkstra (EenUtrecht)	Geagendeerd voor een raadsinformatiebijeen komst op 28 januari met een behandeltijd van 90 minuten.

Wethouder De Vries		
	RIB Huurdersondersteuning Geagendeerd door BIJ1.	Geagendeerd voor een raadsinformatiebijeen komst op 28 januari met een behandeltijd van 60 minuten.

Wethouders De Vries en Eerenberg		
	Ontwikkelingen Alchemist OPG-terrein Merwedekanaalzone Geagendeerd door Titus Stam (PvdA), Dirk-Jan van Vliet (D66), Fred Dekkers (GroenLinks), Rik van der Graaf (ChristenUnie), Gertjan te Hoonte (VVD) en Maarten van Heuven (Partij voor de Dieren)	Geagendeerd voor een commissiedebat op 6 februari met een behandeltijd van 60 minuten.

Commissie EDVW tot zomerreces 2025
- 6 februari
- 13 maart
- 10 april
- 22 mei
- 26 juni veegcommissie

RIB EDVW tot zomerreces 2025
- 28 januari
- 4 maart
- 1 april
- 13 mei
- 17 juni

Dagdelen commissie
Ochtend 10.00 - 13.00 uur (180 min - 30 min opening = 150 min beschikbaar)
Middag 14.00 uur - 16.45 uur (165 min beschikbaar)
Avond 20.00 – 23.00 uur (180 min beschikbaar)

Agenderingen Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen
Vast te stellen op 9 januari 2025

Stukken afkomstig van het college		
Datum: 10-12-2024 Soort stuk: Vaststelling TAM (Tijdelijke Administratieve Maatregel) - omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp Wethouder: Eerenberg Beleidsterrein: Ruimtelijke Ordening	Het TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp is een wijziging op het omgevingsplan van de gemeente Utrecht. Dor het vaststellen van het plan wordt is een regeling opgenomen die het aansluiten van nieuwbouw op het collectieve warmtesysteem verplicht stelt. Deze plicht is nodig om een collectief rendabel warmtesysteem mogelijk te maken. Het TAM-omgevingsplan heeft ter inzage gelegen van vrijdag 27 september 2024 tot en met donderdag 7 november 2024. Er zijn geen zienswijzen ingediend.	Voorstel: 1. Agenderen voor de commissie EDVW van 6 februari 2025 2. Tijd: 30 minuten
Datum: 17-12-2024 Soort stuk: Raadsvoorstel Aanvraag bijdrage Gemeentefonds 2025 voor opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog Wethouder: Oosters Beleidsterrein: Milieu en Emissieloos vervoer	Gemeenten kunnen via het Gemeentefonds in aanmerking komen voor een bijdrage in de gemaakte kosten voor het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog (de zogenoemde bommenregeling).	Voorstel: 1. Agenderen voor de commissie EDVW van 6 februari 2025 2. Tijd: 5 minuten Gelet op de beperkte reikwijdte van het voorstel wordt de commissie in overweging meegegeven het raadsvoorstel rechtstreeks als A-punt door te geleiden naar de raadsvergadering. Om de aanvraag vóór 1 april 2024 in te kunnen dienen is besluitvorming

		uiterlijk in de raad van maart 2024 noodzakelijk.
Datum: 19-12-2024 Soort stuk: Raadsvoorstel Beleidsnota Vastgoed 2025-2030 Wethouder: De Vries Beleidsterrein: Vastgoed	De Beleidsnota Vastgoed formuleert het beleid aangaande de omgang met gemeentelijke vastgoed. Dit aan de hand van drie doelstellingen en acht leidende principes. Inzet is om via dit vastgoed maatschappelijke meerwaarde te creëren. In de beleidsnota is deze ambitie uitgewerkt naar: "Voldoende en goed gespreid toekomstbestendig vastgoed waar huurders tevreden over zijn en dat bijdraagt aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente".	Voorstel: 1. Agenderen voor de commissie EDVW van 6 februari 2025 2. Tijd: 90 minuten
Datum: 21-11-2024 Soort stuk: Technische sessie Leegstandsbeheer voor de periode 6-24 maanden Wethouder: De Vries Beleidsterrein: Vastgoed	Zoals aangekondigd in de commissie EDVW van 8 februari 2024 organiseren we graag een technische sessie om u te informeren over het Tijdelijk beheer leegstand voor de periode 6 – 24 maanden. Tijdens de technische sessie gaan we in op wat de uitvraag voor de aanbesteding is en onder welke voorwaarden het leegstandsbeheer voor deze periode kan worden ingericht. Graag nodigen we uit voor de technische bijeenkomst op: Datum : Donderdag 6 februari Tijdstip : 09.00 tot 10.00 uur Plaats : De Grote Trouwzaal in het Stadhuis	Voorstel: 1. Technische sessie Tijdelijk beheer leegstand voor de periode 6 – 24 maanden voorafgaand aan de commissiebijeenkomst van 6 februari 2024 van 09.00 tot 10.00 uur.

Stukken afkomstig van commissieleden		
Datum: 11-12-2024	Geagendeerd door de PvdA, GroenLinks, CDA, Partij voor de Dieren en BIJ1. De fracties van de PvdA, GL, CDA, PvdD en Bij1 willen de	Voorstel: 3. Agenderen voor de commissie EDVW

Soort stuk: Raadsbrief goed verhuurderschap en discriminatiemonitor 2024 Wethouder: De Vries Beleidsterrein: Wonen en Volkshuisvesting	Raadsbrief goed verhuurderschap en discriminatiemonitor 2024 agenderen voor de commissie EDVW. Wat de de fracties betreft moet er een verhuurdersvergunning worden ingevoerd om te sturen op betaalbaarheid, leefbaarheid en kwaliteit van de particuliere huursector. De fracties signaleren enkele misstanden in de huurmarkt die met de verhuurdersvergunning kunnen worden aangepakt: • Momenteel is het de verantwoordelijkheid van bewoners om bezwaar te maken tegen te hoge huurprijzen terwijl dit met de vergunning vooraf kan worden geregeld. • Er is nu geen mogelijkheid om te sturen op fatsoenlijke huisvesting voor arbeidsmigranten terwijl dit via de vergunning kan worden geeist. • Er zijn louche huisjesmelkers actief als Utrechtse verhuurder terwijl middels een BIBOB-toets deze mogelijk geweerd kunnen worden. • Er nu pas op kwaliteit (incl. onderhoud) kan worden gestuurd wanneer de bouwveiligheid in gevaar is, terwijl met de vergunning vooraf een onderhoudsplan kan worden gevraagd. De fracties willen in debat over deze misstanden en de mogelijke oplossingen hiervoor. De PvdA zal het voorstel doen voor het invoeren van de vergunning. Het CDA wil in debat over hoe het zich verhoudt tot landelijke regels en beleidsontwikkelingen.	4. Tijd:

Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Dossiernummer	4420
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	9 januari 2025
Agendapunt	3.1
Titel	Vaststelling TAM (Tijdelijke Administratieve Maatregel) - omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp
ID	4639
Behandelend ambtenaar	Meer, Pascal van der
Telefoon	06 - 28 29 05 79
E-mail	p.van.der.meer@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Leidsche Rijn
Thema	Ruimtelijke ordening
Portefeuillehouder	Wethouder Eerenberg
Beleidsveld	Ruimtelijke Ordening
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen	9 januari 2025

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Vaststelling TAM (Tijdelijke Administratieve Maatregel) - omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp

Beleidsveld	Ruimtelijke Ordening
Portefeuillehouder	Eelco Eerenberg
Organisatieonderdeel	Ontwikkelorganisatie Ruimte
Opsteller	Wim van Gelder/Pascal van der Meer
Kenmerk	12948527
Vergaderdatum raad	volgt
Referendabel	Nee (artikel 1.2, lid 2, onderdeel f, van de Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de gemeenteraad voor te besluiten:

1. Het TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp, dat bestaat uit het digitale bestand NL.IMRO.0344.BPTAMWARMPLANPAPEN-ON01, vast te stellen, dat het omgevingsplan van de gemeente Utrecht aanvult met regels die:
   a. de aansluiting van nieuwbouw op het warmtesysteem verplicht stellen gedurende de bouwperiode van 20 jaar,
   b. alleen gelden binnen het plangebied van het TAM-omgevingsplan en
   c. met een vergunningstelsel dat ruimte geeft aan andere duurzame oplossingen voor warmte voor zover deze passen binnen het gemeentelijke beleid.

Samenvatting

In Groenewoud en Papendorp moet een duurzaam energiesysteem komen voor de verwarming en koeling van nieuwe gebouwen. In de wijziging van het omgevingsplan van de gemeente Utrecht, het TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp, is een regeling opgenomen die het aansluiten van nieuwbouw op het collectieve warmtesysteem verplicht stelt. Deze plicht is nodig om een collectief, rendabel warmtesysteem mogelijk te maken.

Context

Aanleiding

In Papendorp worden Papendorp Noord en Groenewoud ontwikkeld. In de beide projectgebieden Papendorp Noord en Groenewoud wordt het volgende programma gebouwd:

- 3.650 woningen;
- 5.300 m² commerciële voorzieningen;
- 7.000 m² bedrijfsruimtes;
- 4.000 m² hotel met 200 kamers;
- een mobiliteitshub met ongeveer 2.000 autoparkeerplaatsen en ongeveer 1.700 fietsparkeerplaatsen;
- 4.900 m² basisschool;
- 75.000 m² zelfstandige kantoren.

Het uitgangspunt in Papendorp en Groenewoud is dat alle nieuwbouw in het gebied wordt voorzien van warmte en koude (koeling) met een collectief laagtemperatuur warmtesysteem dat bestaat uit een systeem van duurzame energiebronnen: een installatie om Thermische Energie uit Oppervlaktewater (TEO) te onttrekken, een grote Warmte en Koude Opslag (WKO) in de bodem van het gebied en warmtepompen (of alternatieve systemen die dezelfde opwekcapaciteit hebben), leidingen en afgiftesets. Dit warmtesysteem wordt door de gemeente aanbesteed aan een warmtebedrijf dat de bronnen en het netwerk ontwerpt, betaalt, realiseert en exploiteert. Het geplande aantal aansluitingen op het warmtesysteem bestaat uit ongeveer 3.650 aansluitingen voor woningen (klein verbruikers) en ongeveer 25 aansluitingen voor utiliteitsfuncties (grootzakelijk verbruikers).

Juridische context

Wijzigen omgevingsplan

Op grond van artikel 2.4 van de Omgevingswet stelt de gemeenteraad het omgevingsplan van de gemeente Utrecht vast. De vaststelling moet op grond van artikel 16.30 van de Omgevingswet voorbereid worden met toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Het TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp dat het omgevingsplan van de gemeente Utrecht wijzigt, , heeft ter inzage gelegen van vrijdag 27 september 2024 tot en met donderdag 7 november 2024. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

Op grond van artikel 160, eerste lid, onder b, van de Gemeentewet, bereiden burgemeester en wethouders een raadsbesluit voor.

Voordat de Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking trad, kon een gemeente de aansluitplicht op een warmtenet regelen door een warmteplan vast te stellen op grond van het Bouwbesluit. Nieuwe aansluitplichten moeten in het omgevingsplan opgenomen worden.

TAM-omgevingsplan

Deze wijziging van het omgevingsplan van de gemeente Utrecht, die de aansluiting op het warmtesysteem van Papendorp Noord en Groenewoud verplicht stelt, heeft de vorm van een TAM-omgevingsplan. De afkorting TAM staat voor Tijdelijke Administratieve Maatregel. De maatregel bestaat uit de mogelijkheid om het omgevingsplan te wijzigen met een plan dat nog de opzet en vorm van een bestemmingsplan heeft. De maatregel – en dit TAM-omgevingsplan – is nodig, omdat het nieuwe digitale publicatiesysteem voor omgevingsplanwijzigingen nog niet goed werkt.

Geen vaststellingsrapport

Er zijn geen zienswijzen ingediend en het vast te stellen TAM-omgevingsplan bevat geen wijzigingen ten opzichte van het ontwerp. Daarom is er geen vaststellingsrapport.

Beoogd effect

Om de duurzaamheidsambities voor Papendorp Noord en Groenewoud te halen, is het belangrijk dat het warmtenet goed gaat werken. Alleen dan is het warmtenet een duurzamer alternatief voor het individueel verwarmen en koelen van gebouwen. Daarvoor is het essentieel dat het aantal geplande

aansluitingen ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Als daar geen zicht op is, zal er waarschijnlijk ook geen exploitant te vinden zijn voor het warmtenet. Daarom is het wenselijk om voor de nieuwbouw verplicht te stellen dat het op het warmtenet aangesloten wordt.

Beslistermijn
Er is geen specifieke beslistermijn voorzien.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening
De Chw bestemmingsplannen Papendorp en Groenewoud zijn gemaakt om het in de context beschreven programma in Papendorp Noord en Groenewoud mogelijk te maken. De gemeenteraad heeft deze Chw bestemmingsplannen op 25 april 2024 vastgesteld (raadsbesluiten over Chw bestemmingsplan Papendorp en Chw bestemmingsplan Groenewoud). De plannen zijn op 21 juni 2024 in werking getreden. Er lopen beroepsprocedures tegen de plannen. Beide plannen gaan uit van het aansluiten van de nieuwbouw op een collectief warmtesysteem. Binnen beide plannen is de fysieke realisatie van het warmtesysteem (bronnen, leidingen en de bijbehorende installaties) al mogelijk.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	Het TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp, dat bestaat uit het digitale bestand NL.IMRO.0344.BPTAMWARMPLANPAPEN-ON01, vast te stellen, dat het omgevingsplan van de gemeente Utrecht aanvult met regels die: a. de aansluiting van nieuwbouw op het warmtesysteem verplicht stellen gedurende de bouwperiode van 20 jaar, b. alleen gelden binnen het plangebied van het TAM-omgevingsplan en c. met een vergunningstelsel dat ruimte geeft aan andere duurzame oplossingen voor warmte voor zover deze passen binnen het gemeentelijke beleid.
Argumenten	
1.1	De regels in dit plan zijn nodig voor een rendabel warmtesysteem dat past bij de duurzaamheidsambities van de gemeente.
	Om de duurzaamheidsambities voor Papendorp Noord en Groenewoud te halen, is het belangrijk dat het warmtesysteem goed benut wordt. Alleen dan is het warmtesysteem een duurzamer alternatief dan het individueel verwarmen en koelen van gebouwen. Daarvoor is het essentieel dat het aantal geplande aansluitingen wordt gerealiseerd. Als daar geen zicht op is, zal er waarschijnlijk ook geen exploitant te vinden zijn voor het warmtesysteem. Daarom is het wenselijk om voor de nieuwbouw de aansluiting op het warmtesysteem verplicht te stellen.
1.2	Met dit plan wordt de aansluitplicht publiekrechtelijk geborgd, wat de meeste zekerheid biedt voor de realisatie van een duurzaam collectief warmtesysteem
	De gebieden Papendorp Noord en Groenewoud worden in ongeveer 10 jaar ontwikkeld. Voor het collectieve warmtesysteem is het wenselijk dat zoveel mogelijk nieuwbouw wordt aangesloten op het collectieve systeem. Dat wordt het beste geregeld via een publiekrechtelijke regeling. Die borgt generiek, voor iedereen, dat aansluiten verplicht is. Voor aanbesteding van het warmtesysteem is het een krachtig signaal naar de geïnteresseerden dat de aansluitplicht publiekrechtelijk vastligt. De publiekrechtelijke aansluitplicht borgt het beste de duurzaamheidsdoelstellingen voor Papendorp Noord en Groenewoud, en leidt tot de meeste gelijkheid voor alle bouwende partijen. Een mogelijk alternatief in Papendorp is om de aansluitplicht privaatrechtelijk te eisen bij de aanbesteding van een bouwkavel. Dat kan omdat de gemeente de grond in Papendorp in eigendom heeft. De methodiek bij de aanbesteding van een bouwkavel is dat aanbiedingen worden beoordeeld op een aantal aspecten, waarvan het aansluiten op het collectief warmtesysteem er één is. Die methode biedt geen

	zekerheid dat de aansluiting op het collectieve warmtesysteem wordt gerealiseerd, omdat bij de gunning een afweging wordt gemaakt op basis van de score op alle aspecten waar punten op te scoren zijn, waarbij de score op het warmtesysteem niet doorslaggeven is. Daarom garandeert deze privaatrechtelijke methode de collectieve aansluitplicht minder hard dan bij voorgestelde de publiekrechtelijke regeling. Voor Groenewoud geldt dat de grond in eigendom van een ontwikkelaar (Loostad) is. Deze ontwikkelaar realiseert de woningen op zijn eigen grond. Voor Groenewoud zijn er geen uitputtende, privaatrechtelijke afspraken over het wel of niet aansluiten van individuele gebouwen op het warmtesysteem. De gemeente kan via het privaatrecht niet simpelweg eisen dat alle nieuwe gebouwen op het warmtesysteem worden aangesloten.
1.3	Met een collectief warmtesysteem worden de lokale energiebronnen optimaal benut.
	Door een collectieve aansluiting te verplichten voor de nieuwbouw wordt ook bereikt dat de lokaal aanwezige duurzame energiebronnen waaruit het warmtesysteem warmte en koude opwekt, zo optimaal mogelijk worden benut. Meer aansluitingen leidt tot meer en betere benutting van deze bronnen. Dat voorkomt dat deze bronnen onbenut blijven in de bodem en er voor minder duurzame alternatieven wordt gekozen die meer CO2 uitstoten.
1.4	Het vergunningstelsel zorgt voor de nodige flexibiliteit, zonder dat de duurzaamheid van de verwarming in het gedrang komt.
	De Omgevingswet stelt het bieden van ruimte voor een alternatieve, individuele oplossingen verplicht, zolang daarmee maar minimaal dezelfde duurzaamheidsdoelstelling wordt behaald. In het TAM-omgevingsplan is daarom een vergunningstelsel opgenomen dat duurzaamheid als leidend uitgangspunt heeft: als een gebouwgebonden installatie net zo duurzaam of duurzamer is dan het warmtesysteem in het gebied, dan kan dat ook. Een initiatiefnemer of ontwikkelaar van een nieuw te bouwen gebouw kan de wens hebben om geen gebruik te maken van een aansluiting op het warmtesysteem. In dat geval kan hij een omgevingsvergunning aanvragen om de aansluitplicht te laten vervallen. In het TAM-omgevingsplan zijn beoordelingsregels opgenomen waaraan zo'n aanvraag getoetst wordt. De aanvrager moet aantonen dat de energiezuinigheid van het nieuwe gebouw minimaal gelijkwaardig is aan een aansluiting van het bouwwerk op het warmtesysteem. Op deze wijze biedt deze wijziging ook een kader om te waarborgen dat duurzame alternatieven (op basis van gelijkwaardigheid) kunnen worden toegepast in Papendorp Noord en Groenewoud. Als een duurzaam alternatief gelijkwaardig of beter scoort dan het collectieve warmtesysteem, dan vervalt de aansluitplicht. Het uitgangspunt is hierbij dat met het alternatief hetzelfde comfortniveau binnen de gebouwen behaald kan worden. Daarnaast kan worden afgezien van de aansluitplicht als de afstand van het bouwwerk tot het warmtesysteem (de aansluiting op het warmtesysteem) groter is dan 40 meter en de aansluitkosten hoger zijn dan bij een aansluitafstand van 40 meter.
1.4	De aansluitplicht vervalt als Papendorp Noord en Groenewoud uitontwikkeld zijn.
	De aansluitplicht geldt voor 20 jaar. De verwachting is dat binnen die periode het grootste deel van de nieuwbouw in Papendorp Noord en Groenewoud gerealiseerd zal zijn. Tijdens de periode kan de werking eventueel verlengd worden, bijvoorbeeld omdat de ontwikkelingen langer duren. De periode kan ook worden verkort door de regeling uit het omgevingsplan te halen, bijvoorbeeld als het geplande aantal aansluitingen is bereikt . Er is dan een nieuwe wijziging van het omgevingsplan nodig.
1.5	Het warmteplan sluit het gebruik van stadsverwarming uit, conform het gemeentelijke beleid.
	De regels van het TAM-omgevingsplan sluiten het gebruik van stadsverwarming uit, ook als alternatief voor het warmtesysteem. Dat betekent dat voor het aansluiten van

	gebouwen op stadsverwarming een omgevingsvergunning voor het afwijken van de regels van het TAM-omgevingsplan moet worden aangevraagd, de zogenoemde omgevingsvergunning voor de buitenplanse omgevingsplanactiviteit. De omgevingsvergunning kan verleend worden, als toekomstige ontwikkelingen, zoals netcongestie, dat alsnog wenselijk maken.

Financiën
Dit voorstel heeft geen financiële consequenties.

Vervolg
Na het raadsbesluit wordt het TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp gepubliceerd op de websites www.officielebekendmakingen.nl, www.utrecht.nl/bestemmingsplan en www.ruimtelijkeplannen.nl. Het vastgestelde plan ligt zes weken ter inzage. In die periode van 6 weken kan beroep ingesteld worden bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Participatie
Over de plannen voor Papendorp Noord en Groenewoud is met diverse betrokkenen, op verschillende niveaus, geparticipeerd. Dat in Papendorp een warmtesysteem wordt aangelegd was en is onderdeel van de plannen. Over dit plan heeft daarom geen afzonderlijke participatie plaatsgevonden, afgezien van de wettelijk verplichte inspraak op grond van artikel 16.30 van de Omgevingswet.

Communicatie
Zie bij kopje Vervolg. Er is niet in verdere communicatie voorzien.

(Niet) Referendabel
De Verordening raadgevend referendum is niet van toepassing, omdat het een raadsvoorstel betreft over de vaststelling van een wijziging van het omgevingsplan (artikel 1.2, lid 2, onderdeel f, van de Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht).

Bijlage(n)
Bijlagen besluitvorming
- TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp
- Plankaart TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp
- Link naar TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp op RO publiceer

Bijlagen informatief
-

Gemeente Utrecht

TAM-Omgevingsplan

TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp

Vastgesteld, september 2024

TAM-omgevingsplan
Warmtesysteem Papendorp

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Werking van het plan, begrippen 3

Artikel 1 Werking van dit plan 3

Hoofdstuk 2 Gebouwen en locaties gebruiken 4

Artikel 2 Warmtesysteem Papendorp 4

Hoofdstuk 3 Overgangs- en slotregels 6

Artikel 3 Overgangsregeling 6

Bijlagen regels 7

Bijlage 1 Voorlopige energieprestatiewaarden 8

Hoofdstuk 1 Inleiding 13

Hoofdstuk 2 Beschrijving van de wijziging 15

2.1 Warmtesysteem Papendorp 15

2.2 Aansluitplicht 17

Hoofdstuk 3 Relevante beleidskaders 19

3.1 Inleiding 19

3.2 Rijksbeleid 19

3.3 Provinciaal beleid 20

3.4 Gemeentelijk beleid 20

3.5 Conclusie 21

Hoofdstuk 4 Onderzoek en randvoorwaarden 23

4.1 Inleiding 23

4.2 Milieueffectrapportage 23

4.3 Bodem en ondergrond 23

4.4 Natuurbescherming 23

4.5 Bomen 23

4.6 Archeologie en cultuurhistorie 23

4.7 Conclusie 24

Hoofdstuk 5 Uitvoerbaarheid 25

5.1 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 25

Hoofdstuk 6 Juridische plantoelichting 27

6.1 Wijziging omgevingsplan 27

6.2 Inleidende regels (hoofdstuk 1 van de regels) 28

6.3 Gebouwen en locaties gebruiken (hoofdstuk 2 van de regels) 28

6.4 Overgangs- en slotregels (hoofdstuk 4 van de regels) 31

Bijlagen toelichting 33

Bijlage 1 Bodemenergieplan Papendorp (IF Technologie, 29nov2023) 35

Regels

Hoofdstuk 1 Werking van het plan, begrippen

Artikel 1 Werking van dit plan

1.1 Werkingsgebied

De regels in dit hoofdstuk zijn van toepassing op de locaties, waarvoor de geometrisch bepaalde planobjecten zijn opgenomen in het GML-bestand met identificatienummer NL.IMRO.0344.BPTAMWARMSYSPAPEN-VA01.

1.2 Wijziging omgevingsplan, afstemming

1. Dit plan maakt deel uit van het omgevingsplan.
2. De regels in dit plan vullen de regels van het omgevingsplan aan.

1.3 Begrippen

1. In aanvulling op artikel 1.1 van het omgevingsplan gelden voor de toepassing van dit TAM-omgevingsplan de volgende begripsbepalingen:
   a. plan
      Het TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp uit het GML-bestand NL.IMRO.0344.BPTAMWARMSYSPAPEN-VA01.
   b. besluitgebied van dit TAM-omgevingsplan
      Het besluitgebied waarvan de geometrisch bepaalde begrenzing is vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0344.BPTAMWARMSYSPAPEN-VA01.
   c. omgevingsplan
      Het omgevingsplan van de gemeente Utrecht.
   d. nieuw gebouw
      Gebouw dat op het moment van inwerkingtreding van het plan niet
      - legaal aanwezig is;
      - legaal in aanbouw is; of
      - volgens een omgevingsvergunning gebouwd kan worden.
   e. NTA 8800
      De methode voor de bepaling van de energieprestatie van gebouwen en warmtenetten conform de Nederlandse technische afspraak NTA 8800.
   f. particulier opdrachtgeverschap
      Opdrachtgeverschap voor het realiseren van woningen waarbij een particulier of een groep van particulieren, georganiseerd als rechtspersoon zonder winstoogmerk of krachtens een overeenkomst, die:
      - ten minste een zakelijk recht op het gebruik van de grond heeft of krijgt; en
      - volledige zeggenschap heeft en verantwoordelijkheid draagt over het gebruik van de grond en over het ontwerp en de bouw van woningen.
   g. warmtesysteem
      Collectieve voorziening, anders dan stadsverwarming:
      - die voorziet in opwekking, transport en levering van warmte en koude vanuit bronnen en opslagsystemen naar gebouwen;
      - waarbij het warmte- en koudeaspect inherent met elkaar verbonden zijn.
2. Voor de uitleg van dit plan is de begripsbepaling in dit lid van toepassing, ook als die bepaling afwijkt van artikel 1.1 van het omgevingsplan.

Hoofdstuk 2 Gebouwen en locaties gebruiken

Artikel 2 Warmtesysteem Papendorp

2.1 Aansluitplicht

1. Het is verboden om zonder omgevingsvergunning ter plaatse van de aanduiding 'overige zone - warmtesysteem Papendorp' nieuwe gebouwen te bouwen die niet zijn aangesloten op het warmtesysteem en geen warmte en koude geleverd krijgen uit het warmtesysteem.
2. De regel onder 1 is niet van toepassing op:
   a. drijvende bouwwerken;
   b. gebouwen die in particulier opdrachtgeverschap zijn of worden gebouwd;
   c. gebouwen zonder verblijfsgebieden.
3. De regel onder 1 vervalt 20 jaar na inwerkingtreding van het plan.

2.2 Beoordelingsregels voor voor alternatieve voorziening voor warmte en koeling

Burgemeester en wethouders verlenen een omgevingsvergunning voor het bouwen en gebruiken van nieuwe gebouwen die niet worden aangesloten op het warmtesysteem, als geen gebruik van stadsverwarming wordt gemaakt en alleen in de volgende gevallen:

1. De energieprestatie van de alternatieve voorziening voor warmte en koeling is minimaal gelijkwaardig aan de situatie waarin het gebouw wel een aansluiting op het warmtesysteem krijgt, waarbij geldt dat:
   a. koude in de vergelijking wordt betrokken;
   b. de gelijkwaardigheid beoordeeld wordt op basis van:
      - de energieprestatie van het aanwezige warmtesysteem; of
      - de voorlopige energieprestatiewaarden van het geplande warmtesysteem, zoals opgenomen in bijlage 1, als het warmtesysteem nog niet aanwezig is;
   c. de energieprestatie van het warmtesysteem bepaald wordt op basis van NTA 8800
   d. de stikstofoxiden- en fijnstofuitstoot van de alternatieve voorziening moet kleiner of gelijk aan nul zijn.
2. De afstand tot het bouwwerk tot een warmtesysteem is groter dan 40 meter én de aansluitkosten zijn hoger dan bij een aansluitafstand van 40 meter.

2.3 Aanvraagvereisten

1. De aanvrager van de omgevingsvergunning levert de volgende gegevens:
   a. NTA 8800-berekening, inclusief berekening voor bijlage P, voor aansluiting op het warmtesysteem. Hierbij wordt voor het warmtesysteem uitgegaan van de situatie waarin het geplande aantal aansluitingen is gerealiseerd;
   b. NTA 8800-berekening voor het toegepaste alternatief, zonder de aansluiting op het warmtesysteem;
   c. aanvullende documentatie zoals relevante kwaliteitsverklaringen;
   d. gegevens waaruit aantoonbaar blijkt dat de NOx- en fijnstofuitstoot van het voorgestelde alternatief kleiner of gelijk aan nul is;
   e. het beoogde en het huidige gebruik van het bouwwerk en de bijbehorende gronden waarop de aanvraag betrekking heeft;
   f. een opgave van de bruto inhoud in kubieke meters en de bruto vloeroppervlakte in vierkante meters van het deel van het bouwwerk waarop de aanvraag betrekking heeft;
   g. een situatietekening van de bestaande toestand van het terrein en een situatietekening van de nieuwe toestand van het terrein met daarop:
      - de afmetingen van het perceel en bebouwd oppervlak;
      - de situering van het bouwwerk ten opzichte van de perceelsgrenzen en de wegzijde;
      - de wijze waarop de locatie wordt ontsloten;
      - de aangrenzende locaties en de daarop voorkomende bebouwing; en
      - het beoogd gebruik van de gronden behorende bij het voorgenomen bouwwerk;
      - aansluitpunten voor het warmtesysteem;
      - de ligging van de omliggende leidingen van het warmtenet;
   h. de hoogte van het bouwwerk ten opzichte van het peil en het aantal bouwlagen.
2. In aanvulling in de regel onder 1 moeten bij de aanvraag om omgevingsvergunning gegevens en bescheiden worden aangeleverd die naar het oordeel van burgemeester en wethouders nodig

zijn voor een toets aan de beoordelingsregels in lid 2.2.

Hoofdstuk 3 Overgangs- en slotregels

Artikel 3 Overgangsregeling

Als op het moment van inwerkingtreding van dit artikel aanvragen om omgevingsvergunningen zijn ingediend voor het bouwen van een nieuw gebouw en na verlening van die omgevingsvergunningen is de bouw van dat nieuwe gebouw mogelijk, is artikel 2.1 niet van toepassing op dat nieuwe gebouw.

Bijlagen regels

Bijlage 1 Voorlopige energieprestatiewaarden

Gemeente Utrecht

BIJLAGE Energieprestatie Warmtesysteem Papendorp

In deze bijlage zijn de voorlopige energieprestatiewaarden opgenomen berekend op basis van het referentie energieconcept. De berekening is uitgevoerd door ingenieursbureau DGMR met toepassing van de NTA 8800 Bijlage P.

Tabel: Voorlopige primaire factoren energiesysteem Papendorp-noord/Groenewoud

Voorziening	Primaire energiefactor $f_{fossiel}$	Hernieuwbare energiefactor $f_{P;ren}$
Verwarming	0,37	0,69
Warm tapwater	0,79	0,47
Koeling	0,09	0,91

Deze energieprestatiewaarden worden alsdan, automatisch vervangen door de meest recente energieprestatieberekening die voor het warmtesysteem Papendorp geregistreerd wordt door de autoriteit Bureau Certificering en Registratie Gelijkwaardigheid.

Toelichting

Hoofdstuk 1 Inleiding

Dit plan is na de vaststelling door de gemeenteraad een onderdeel van het omgevingsplan van Utrecht. "TAM" staat voor: tijdelijke administratieve maatregel. De maatregel bestaat eruit dat het plan nog met de digitale techniek van het bestemmingsplan kan worden opgesteld en gepubliceerd, omdat het gelijktijdig voorbereiden van meerdere wijzigingen binnen de digitale structuur van het omgevingsplan op dit moment nog niet goed mogelijk is. Meer uitleg hierover staat in paragraaf 6.1.3.

In Papendorp wordt Papendorp Noord en Groenewoud ontwikkeld. In de beide projectgebieden wordt het volgende programma gebouwd:

- 3.650 woningen;
- 5.300 m² bruto vloeroppervlakte commerciële voorzieningen;
- 7.000 m² bruto vloeroppervlakte bedrijfsruimtes;
- 4.000 m² bruto vloeroppervlakte hotel met 200 kamers;
- een mobiliteitshub met ongeveer 2.000 autoparkeerplaatsen en ongeveer 1.700 fietsparkeerplaatsen
- 4.900 m² bruto vloeroppervlakte basisschool;
- 75.000 m² bruto vloeroppervlakte zelfstandige kantoren

De Chw bestemmingsplannen Papendorp en Groenewoud zijn op 25 april 2024 vastgesteld door de gemeenteraad om dit programma mogelijk te maken.

Alle nieuwbouw in het gebied wordt van warmte en koude (koeling) voorzien met een collectief laagtemperatuur warmtesysteem dat wordt voorzien van warmte en koude afkomstig duurzame warmtebronnen: Lokale hernieuwbare warmtebronnen die gebruik maken van de aanwezige warmte en koude in de bodem, het oppervlaktewater en de lucht. De basis van het systeem is warmte en koude uit grote Warmte en Koude Opslag (WKO)- bronnen in de bodem van het gebied, aangevuld met en warmtepompen voor de opwaardering van de temperatuur en andere duurzame hernieuwbare bronnen voor het regenereren van de warmte en koude balans in het systeem.

Dit warmtesysteem wordt door de gemeente aanbesteed aan een warmtebedrijf. Die ontwerpt, financiert, realiseert en exploiteert de bronnen en het netwerk. Het benodigde aantal aansluitingen op het warmtesysteem wordt ingeschat op ongeveer 3.650 aansluitingen voor woningen (klein verbruikers) en ongeveer 25 aansluitingen voor utiliteitsfuncties (grootzakelijk verbruikers).

Om de duurzaamheidsambities voor Papendorp Noord en Groenewoud te halen, is het belangrijk dat het warmtesysteem optimaal benut wordt. En de schaalvoordelen van zo'n grootschalig gebiedsgericht systeem ook als voordeel aan de aan te sluiten functies en de afnemers toekomen. Daarvoor is het essentieel dat er commitment van het aantal geplande aansluitingen wordt gerealiseerd. Als daar geen zicht op is, zal er waarschijnlijk ook geen exploitant te vinden zijn voor het warmtesysteem. Daarom is het wenselijk om voor de nieuwbouw verplicht te stellen dat de gebouwen op het collectieve warmtesysteem aangesloten worden.

Eerder, voordat de Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking trad, werd de aansluitplicht op een warmtenet geregeld door een warmteplan vast te stellen op grond van het Bouwbesluit. Die mogelijkheid bestaat niet meer. Nu kan een aansluitplicht worden opgenomen in het omgevingsplan. Om dat te doen voor Papendorp Noord en Groenewoud is deze wijziging van het omgevingsplan opgesteld.

De toelichting van dit plan bestaat uit 6 hoofdstukken. In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de keuze voor en de werking van het warmtesysteem in Papendorp. In hoofdstuk 3 staat de beschrijving van de relevante beleidskaders. De beschrijving van de relevante milieuaspecten staan in hoofdstuk 4 en in hoofdstuk 5 staat een motivering over de uitvoerbaarheid van dit plan. Ten slotte staat in hoofdstuk 6 de juridische toelichting op de planregels.

Hoofdstuk 2 Beschrijving van de wijziging

2.1 Warmtesysteem Papendorp

2.1.1 Geen stadsverwarming

Nieuwbouw heeft een veel lagere temperatuur verwarmingsbehoefte dan bestaande bouw. Om onnodig fossiel energieverbruik te voorkomen, krijgen nieuwbouw woningen in Nederland sinds 2018 geen aansluiting op het aardgasnet meer (wet VET: Wet Voortgang Energietransitie). Bestaande bouw heeft een hoogthermische warmtevraag waar voor een deel het (bestaande) stadswarmtenet in kan voorzien. Echter, het stadswarmtenet wordt voor een groot deel nog verwarmd door de gasgestookte warmtecentrale die CO_2 uitstoot. Dat maakt stadswarmte geen hernieuwbare bron.

Op de lange termijn wordt het stadswarmtenet steeds meer voorzien van duurzame bronnen. Die zijn alleen, net als laagthermische bronnetten, ook beperkt in de maximale capaciteit per dag. Wanneer alle bestaande bouw in Utrecht van het gas af zou gaan en op het stadswarmtenet zou worden aangesloten, dan is er op dit moment ook in het stadwarmtenet onvoldoende duurzame hoogthermische warmte beschikbaar. Om de transitie van bestaande bouw naar gasvrije bouw te verwezenlijken is het de visie van gemeente om het stadswarmtenet in beginsel alleen in te zetten voor bestaande bouw met een hogere temperatuur verwarmingsbehoefte.

Om de lokaal aanwezige duurzame warmte- en koude in de bodem optimaal te benutten, wil de gemeente de nieuwbouw daarom niet (laten) aansluiten op het hoge temperatuurnet van het stadsverwarmingsnet in Utrecht. Dit is een belangrijk uitgangspunt uit de Transitievisie Warmte deel II. Anders zou de totale warmtevraag naar hoge temperatuurwarmte in de stad juist worden vergroot. Zo voert de gemeente regie op de energietransitie in de stad en draagt bij aan de aardgasvrije doelstellingen van Utrecht en het landelijk Klimaatakkoord.

Uit de TransitieVisieWarmte Deel II:
De Transitievisie Warmte gaat over de bestaande stad; hoe maken we bestaande bebouwing stap voor stap aardgasvrij. Omdat nieuwbouw al aardgasvrij moet worden gebouwd, hoeven die (aardgasvrij)stappen niet doorlopen te worden. Toch is het wel van belang (ook) nieuwbouw daarbij in het oog te houden. We streven namelijk naar het aanleggen van toekomstbestendige infrastructuur bij nieuwbouw. Dat betekent dat nieuwbouw wordt aangesloten op lage temperatuursystemen (individueel of collectief). Nieuwbouw wordt dus niet aangesloten op hoge temperatuur bronnen. Hiermee blijven deze schaarse bronnen beschikbaar voor waar ze wel nodig zijn: de bestaande bouw.

2.1.2 Keuze

Alle nieuwbouw in Papendorp Noord en Groenewoud wordt van warmte en koude voorzien met een collectief laagtemperatuur warmtesysteem. Dat systeem maakt gebruik van lokale hernieuwbare warmtebronnen. Om de energietransitie in Papendorp te realiseren, is gekozen voor een collectief systeem met WKO's, die het hele gebied omvat. Het referentie energieconcept voor het warmtesysteem is een collectief WKO-systeem dat wordt geregenereerd met duurzame lage temperatuur warmte uit de omgeving zoals oppervlaktewater (aquathermie Amsterdam-Rijnkanaal) en warmtepompen die gebruik maken van de warmte in de lucht. De lage temperatuur wordt gebruikt voor het leveren van koude in de zomer en als basis warmte voor de winter. Deze wordt door middel van warmtepompen in de gebouwen opgewaardeerd voor ruimteverwarming en voor warm tapwater. De zoekgebieden voor WKO voor het gebied zijn opgenomen in het Bodemenergieplan Papendorp.

2.1.3 Haalbaarheid

IF Technology heeft een inventarisatie uitgevoerd van de toepassing van WKO en TEO in Papendorp (zie bijlage 1 bij de toelichting). In hoofdstuk 4 van dit onderzoek is de warmte en koude vraag van de projecten Papendorp Noord en Groenewoud geïnventariseerd en de bodemenergieopwek- en opslagcapaciteit in combinatie met TEO is berekend.

Het project heeft een warmtebehoefte en een koudebehoefte. Het WKO-systeem zal koude direct leveren. De warmtebehoefte wordt deels geleverd met warmte uit de WKO en een deel van de

warmte wordt geleverd met elektriciteit van de warmtepomp. De verhouding tussen de warmte uit de grond en elektriciteit wordt bepaald door de COP (Coëfficiënt of Performance) van de warmtepomp. In dit project wordt een gemiddelde COP van de warmtepompen van 4 aangenomen. Dit wil zeggen dat drie gedeeltes van warmte uit de grond aangevuld moeten worden met één gedeelte elektriciteit. De warmtebehoefte bestaat dus voor 75% uit warmte uit het WKO-systeem.

Binnen het systeem is sprake van een onbalans: 'warmte' – 'koude' = tekort aan 'warmte'. Om deze onbalans weg te nemen, is regeneratie van warmte nodig. Dit kan op verschillende manieren worden opgewekt. Voor dit referentie warmtesysteem is uitgegaan van voornamelijk aquathermie als regeneratiemiddel. Het dichtbijgelegen Amsterdam-Rijnkanaal lijkt daarbij een geschikte bron voor de toepassing van een systeem op basis van WKO en TEO.

2.1.4 Referentieontwerp

De gemeente heeft een referentieontwerp laten uitwerken op conceptniveau, deze bestaat uit een systeem van Thermische Energie uit Oppervlaktewater (TEO), meerdere grote Warmte en Koude Opslag (WKO)-systemen in de bodem van het gebied en warmtepompen (of alternatieve systemen die dezelfde opwekcapaciteit hebben), leidingen en afgiftesets. Dit gebieds-warmtesysteem wordt door de gemeente aanbesteed aan een warmtebedrijf die de bronnen en het netwerk ontwerpt, financiert, realiseert en exploiteert. De posities van de WKO, de TEO en het leidingwerk liggen zo veel mogelijk in openbaar gebied.

De gemeente voert een openbare aanbestedingsprocedure voor de concessieovereenkomst. De concessieovereenkomst bestaat uit het ontwerpen, financieren, realiseren en exploiteren (leveren, beheren en onderhouden) van de warmte- en koudelevering aan alle nieuwbouw in Papendorp Noord en Groenewoud.

De uitgangspunten zijn gekozen voor het meest toepasselijke energieconcept van het warmtesysteem in de beide projectgebieden. Dit is het referentie-warmtesysteem, een energieconcept op basis waarvan de voorlopige energieprestatie berekend is. Na gunning wordt dat geactualiseerd met het actuele energieconcept dat in het warmteplangebied gerealiseerd gaat worden. Dat kan afwijken van het voorlopige energieconcept en het daarbij horende referentie warmtesysteem. Nieuwe technieken, inzichten en maatwerkoplossingen voor bepaalde situaties kunnen op die manier onderdeel worden van het warmtesysteem en mogelijk bronnen en andere uitgangspunten van het referentieontwerp vervangen.

2.1.5 Prestatie van het warmtesysteem

De (energetische) prestatie van het warmtesysteem wordt uitgedrukt in een aantal indicatoren: de primaire energiefactoren en de primaire hernieuwbare energiefactoren voor de te leveren ruimtewarmte, ruimtekoude en warm tapwater.

De primaire energiefactoren geven aan in welke mate het warmtesysteem gebruik maakt van fossiele energiebronnen. Hoe lager de primaire energiefactor is, hoe minder fossiele energie in het warmtesysteem gebruikt wordt. De primaire hernieuwbare energiefactor geeft aan in welke mate in het warmtesysteem gebruik gemaakt wordt van hernieuwbare energie of restwarmte. Een primaire hernieuwbare energiefactor van 0 betekent dat er geen hernieuwbare energie of restwarmte gebruikt wordt, een getal groter dan 0 geeft aan dat er wel sprake is van het gebruik van hernieuwbare energie en/of restwarmte. Hoe hoger de primaire hernieuwbare energiefactor hoe meer hernieuwbare energie gebruikt wordt.

In bijlage 1 van de regels zijn de voorlopige energieprestatiewaarden van het nieuwe warmtesysteem in Papendorp opgenomen. Deze referentiewaarden zijn bepaald door ingenieursbureau DGMR conform bijlage P van NTA 8800. Deze waarden zijn de voorlopige referentiewaarden van de energetische prestatie van het warmtesysteem op basis van het volledige aansluitprogramma in dit gebied. Na gunning aan het warmtebedrijf, dat aangewezen wordt in de Europese aanbesteding, en het dan geldende programma van de nieuwbouw, gaat deze een technisch ontwerp van het warmtesysteem uitwerken en op basis daarvan een BCRG kwaliteitsverklaring aanvragen. De autoriteit Bureau Certificering en Registratie Gelijkwaardigheid (BCRG) beoordeelt deze berekening van de energieprestatie van het technisch ontwerp en registreert de energieprestatie van het warmtesysteem. Deze geregistreerde energieprestatie vervangt dan de voorlopige referentiewaarden.

De energieprestatie van het warmtesysteem wordt geregistreerd en vastgelegd met een geldige BCRG kwaliteitsverklaring, die na een aantal jaar steeds opnieuw wordt vastgesteld om zijn geldigheid niet te verliezen. Daarna worden de waarden ook steeds opnieuw geregistreerd.

2.1.6 Netcongestie

De grenzen van wat het stroomnet aan kan zijn momenteel in grote delen van Nederland bereikt of komen in zicht. Netcongestie heeft voor heel Nederland een nieuwe fase bereikt, waarin behalve voor grootverbruikers ook problemen ontstaan voor de woningbouw en voor huishoudens die hun woning willen verduurzamen. Netbeheerders zetten, samen met het Rijk en andere overheden, alles op alles om de gevolgen van netcongestie zoveel mogelijk te beperken. Op 18 oktober 2023 heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat in dit verband aanvullende maatregelen aangekondigd. De situatie is vooral urgent op het stroomnet in de regio Flevopolder-Gelderland-Utrecht (FGU). Om de netcongestie in deze regio te verlichten is niet alleen uitbreiding van het stroomnet essentieel, maar ook aanvullende maatregelen. In aansluiting op de hiervoor genoemde Kamerbrief heeft de minister van Economische Zaken en Klimaat specifiek voor de FGU-regio een pakket maatregelen opgesteld.

Door de congestie op het stroomnet is het helaas niet meer vanzelfsprekend dat nieuwbouwprojecten continu capaciteit kunnen krijgen. Dit geldt ook voor het nieuwbouwgebied Papendorp Noord en Groenewoud. Stedin geeft aan tot 2029 onvoldoende versterking van het elektranet te kunnen garanderen voor de groeiende vraag. Na 2029 zou dit verholpen moeten zijn.

Het geplande warmtesysteem maakt gebruik van duurzame lokale hernieuwbare energiebronnen. Met het oog op netcongestie wordt het collectieve warmtesysteem onder andere ontworpen op een zo laag mogelijke belasting van het elektranet. Als het collectieve warmtesysteem onvoldoende of geen aansluiting krijgt op het elektranet van Stedin, dan moet gezocht worden naar tijdelijke oplossingen om toch warmte en koude bij de afnemers te kunnen krijgen. In dat uiterste geval zijn energiebronnen als stadsverwarming of gas een terugvaloptie om als tijdelijke energiebron te gebruiken in het projectgebied. De inzet van aardgas is geen ongewone, tijdelijke terugvaloptie binnen een stedelijk warmtesysteem. Als het om stadsverwarming gaat, zou dat een ongewenste, maar mogelijk onvermijdelijke keuze zijn.

Om daarop niet vooruit te lopen en vanwege die onwenselijkheid is voor deze omgevingsplanwijziging geen rekening gehouden met de inzet van alternatieve bronnen zoals stadsverwarming. Een warmtesysteem dat (in plaats van lokale hernieuwbare energiebronnen) gebruik maakt van stadsverwarming, is in feite onbruikbaar voor de bouwers in Papendorp Noord en Groenewoud. Een warmtesystemen dat gebruik maakt van stadsverwarming moet namelijk buiten beschouwing blijven voor de planregels (het is dan geen 'warmtesysteem' volgens de definitie van dit plan). Door (feitelijk) op een dergelijk systeem aan te sluiten wordt niet aan de regels van het omgevingsplan voldaan. Een bouwer voldoet dan niet aan de aansluitplicht.

Dat neemt niet weg dat het nu niet uitgesloten is dat, na vaststelling door de gemeenteraad van deze omgevingsplanwijziging en door de lokale schaarste op het stroomnet in het plangebied, noodgedwongen tijdelijk alternatieve bronnen zoals stadsverwarming wordt toegestaan als aanvullende bron voor het warmtesysteem. Om op een andere wijze invulling te geven aan de aansluitplicht (namelijk aansluiten op een systeem dat alternatieve bronnen gebruikt die nu niet zijn toegestaan) kunnen burgemeester en wethouders een omgevingsvergunning voor een zogeheten buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) verlenen. Dat vereist in dat geval een afzonderlijke beoordeling.

2.2 Aansluitplicht

Het verlagen van de CO_2-uitstoot in de energietransitie is van groot belang. Ten eerste door de vraag naar energie te verlagen, bijvoorbeeld door isolatie van gebouwen. Ten tweede door hernieuwbare energiebronnen en duurzame warmtenetten te realiseren. Duurzame warmtesystemen hebben ook ruimte in de ondergrond nodig. En deze ruimte is schaars. Er is niet alleen in de diepere ondergrond waar WKO's geplaatst worden beperkt ruimte voor deze installaties, omdat ze op afstand van elkaar geplaatst moeten worden. Maar vooral in de ondiepe ondergrond is er in hoge mate schaarste aan ruimte voor leidingwerk, kabels, riolering en andere ondergrondse belangen als garages, bomen met diepe wortels, waterinfiltratie en andere stedelijke functies. De gemeente wil duurzame energievoorzieningen voor haar gebouwen en zal daarvoor de regie moeten voeren op de schaarse ruimte in de bodem. Ook, om de duurzaamheidsambities voor Papendorp Noord en Groenewoud te halen, is het belangrijk dat het warmtesysteem goed werkt en optimaal benut wordt.

Met deze wijziging van het omgevingsplan wordt het om deze redenen verplicht om nieuw te realiseren gebouwen aan te sluiten op het warmtesysteem. Deze wijziging stelt een aansluitplicht in. Elk nieuw bouwwerk met één of meer verblijfsgebieden in Papendorp Noord en Groenewoud moet aangesloten worden op het warmtesysteem. Dit komt in wezen neer op dezelfde plicht die voorheen, op grond van het Bouwbesluit, kon worden ingesteld door een warmteplan vast te stellen. Naar huidig recht moet een dergelijke plicht in het omgevingsplan vastgelegd worden. De

aansluitplicht geldt niet voor bestaande gebouwen. Die zijn overigens nog nauwelijks aanwezig in de beide projectgebieden. Ook zal de aansluitplicht niet gelden voor drijvende bouwwerken en ook niet voor woningen die via een (collectief) zelfbouwproject worden gerealiseerd.

Wanneer een initiatiefnemer of ontwikkelaar, geen gebruik wenst te maken van een aansluiting op het warmtesysteem, kan deze een aanvraag omgevingsvergunning (voor een omgevingsplanactiviteit) doen om de aansluitplicht te laten vervallen. Hij moet aantonen dat de energieprestatie van het individuele alternatief voor het warmtesysteem minimaal gelijkwaardig is aan de energieprestatie van het collectieve warmtesysteem. Op deze wijze biedt deze wijziging ook een kader om te waarborgen dat duurzame alternatieven (op basis van gelijkwaardigheid) kunnen worden toegepast in Papendorp Noord en Groenewoud. Als een duurzaam alternatief gelijkwaardig is of beter scoort op energieprestatie dan het collectieve warmtesysteem, dan vervalt de aansluitplicht. Het uitgangspunt is hierbij dat met het alternatief hetzelfde thermisch comfortniveau binnen de gebouwen behaald kan worden, dus zowel koude en warmte moet bieden. Concreet betekent dit dat in de berekening van het alternatief zowel de energieprestatie voor het leveren van warmte én koeling aan de gebouwen moet worden gemaakt, omdat bij een aansluiting op het warmtesysteem ook altijd koeling geleverd zal worden en op deze wijze de vergelijkbaarheid compleet is. Om te voorkomen dat alternatieve systemen leiden tot een ongewenste toename van de uitstoot van stikstofoxiden en fijnstof is een aanvullende voorwaarde dat die uitstoot kleiner of gelijk aan nul moet zijn.

Daarnaast kan worden afgezien van de aansluitplicht als de afstand van het bouwwerk tot het warmtesysteem (de aansluiting op het warmtesysteem) groter is dan 40 meter én de aansluitkosten hoger zijn dan bij een aansluitafstand van 40 meter.

De aansluitplicht geldt voor 20 jaar. De verwachting is dat binnen die periode het grootste deel van de nieuwbouw in Papendorp Noord en Groenewoud gerealiseerd zal zijn. Tijdens de periode kan de werking eventueel met een wijziging van de regels verlengd worden, bijvoorbeeld omdat de ontwikkelingen langer duren. De periode kan ook worden verkort door de regeling uit het omgevingsplan te halen, bijvoorbeeld als het geplande aantal aansluitingen is bereikt of als Papendorp Noord en Groenewoud 'klaar' zijn. Het benodigd aantal aansluitingen op het warmtesysteem wordt ingeschat op ongeveer 3.650 aansluitingen voor woningen (klein verbruikers) en ongeveer 25 aansluitingen voor utiliteitsfuncties (grootzakelijk verbruikers).

De aansluitplicht die via deze wijziging van het omgevingsplan wordt opgelegd, is niet van toepassing op de bestaande gebouwen. Wel moet het mogelijk zijn dat bestaande bouw en zelfbouwers ook aangesloten kunnen worden op het warmtesysteem. Dit laatste zal onderdeel uitmaken van de aanbestedingsprocedure voor het warmtesysteem.

Hoofdstuk 3 Relevante beleidskaders

3.1 Inleiding

Op 25 april 2024 is het Chw bestemmingsplan Papendorp en het Chw bestemmingsplan Groenewoud vastgesteld en op 21 juni 2024 zijn beide plannen in werking getreden. Beide plannen zijn toen gelijk onderdeel geworden van het tijdelijke deel van het omgevingsplan van de gemeente Utrecht. Deze bestemmingsplannen maken de bouwplannen in Papendorp Noord en in Groenewoud mogelijk.

Deze wijziging van het omgevingsplan voegt één aspect aan de regels van het omgevingsplan van Utrecht toe: de verplichte aansluiting (van de nieuwe gebouwen) op het warmtenet in Papendorp Noord en in Groenewoud. De wijze waarop de beide projecten binnen de geldende beleidskaders passen, wordt niet anders dan voor beide plannen al onderbouwd in de toelichting van beide bestemmingsplannen. Dat beide projecten op een warmtenet aangesloten gaan worden, is toen ook in de onderbouwing voor beide plannen betrokken. Deze wijziging van het omgevingsplan voorziet slechts in het verder borgen van de uitvoering daarvan. Wel is inmiddels de Omgevingswet in werking getreden. Daardoor gelden nu andere instructieregels. Ook is het beleid voor het warmtesysteem verder uitgewerkt. Voor de beschrijving van het relevante beleidskader wordt hierna alleen ingegaan op die veranderingen.

3.2 Rijksbeleid

3.2.1 Besluit kwaliteit leefomgeving

In het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) staan regels over omgevingswaarden, instructieregels, beoordelingsregels en regels voor monitoring. Het Bkl geldt voor het Rijk en decentrale overheden. De instructieregels voor een omgevingsplan staan in hoofdstuk 5 beschreven. In afdeling 5.1 staan de instructieregels voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Een evenwichtige toedeling van functies aan locaties houdt in dat er een balans is tussen verschillende functies die locaties binnen een gebied kunnen vervullen. Deze regels houden meer in dan alleen het bestemmen in een bestemmingsplan. Denk bij een functie bijvoorbeeld aan een netwerkfunctie (kabels en leidingen) of waterbergende functie (milieu).

De instructieregels uit afdeling 5.1 gaan over:

- waarborgen van de veiligheid (paragraaf 5.1.2)
- beschermen van de waterbelangen (paragraaf 5.1.3)
- beschermen van de gezondheid en van het milieu (paragraaf 5.1.4)
- beschermen van landschappelijke of stedenbouwkundige waarden en cultureel erfgoed (paragraaf 5.1.5)
- behoud van ruimte voor toekomstige functies (paragraaf 5.1.6)
- behoeden van de staat en werking van infrastructuur of voorzieningen voor nadelige gevolgen van activiteiten (paragraaf 5.1.7)
- bevorderen van de toegankelijkheid van de openbare buitenruimte voor personen (paragraaf 5.1.8)

Afdeling 5.2 bevat instructieregels over de uitoefening van taken voor de fysieke leefomgeving. Het gaat dan vooral om het voorkomen van belemmeringen van gebruik en beheer van spoorwegen en rijkswegen. Tot slot bevat afdeling 5.3 regels over ontheffing van instructieregels voor het omgevingsplan.

Wijziging

De onderwerpen waarover de instructieregels gaan zijn van een toereikende motivering voorzien in de Chw bestemmingsplanen Papendorp en Groenewoud. Wel is het 'bevorderen van de toegankelijkheid van de openbare buitenruimte voor personen' een nieuw aspect. Deze wijziging gaat daar niet over en heeft daarop ook geen invloed. Aanvullend geldt dat, voor het afwegen van het waterbelang (artikel 5.37 Bkl), wel overleg over de wijziging is gevoerd met het hoogheemraadschap. Daar wordt in paragraaf 5.1.1 verder op ingegaan.

3.3 Provinciaal beleid

3.3.1 Omgevingsverordening

In Omgevingsverordening van de provincie Utrecht staan regels voor de fysieke leefomgeving. Zo'n twintig verordeningen, regelingen en besluiten zijn in 2021 samengevoegd in één provinciale (Interim) Omgevingsverordening. De Omgevingsverordening bevat de juridische uitwerking van de plannen en ambities uit de provinciale Omgevingsvisie. Deze verordening is op 1 januari 2024 samen met de Omgevingswet in werking getreden. Om de Omgevingsverordening actueel te houden, wordt de verordening op onderdelen gewijzigd. Op 7 februari 2024 hebben Provinciale Staten de eerste wijziging Omgevingsverordening vastgesteld. Op 1 maart 2024 is deze eerste wijziging in werking getreden. Deze wijziging bevat als nieuwe bepaling een zogeheten energietoets. Dit is een regel, die bepaalt dat gemeenten bij nieuwe initiatieven rekening houden met de elektriciteits-infrastructuur, om op deze manier overbelasting van het elektriciteitsnet (netcongestie) te voorkomen.

Wijziging

De onderwerpen waarover de instructieregels in de Omgevingsverordening gaan en die van toepassing zijn op het werkingsgebied, zijn van een toereikende motivering voorzien in de Chw bestemmingsplanen Papendorp en Groenewoud en hebben geen effect op dit plan. De energietoets uit de huidige Omgevingsverordening is niet direct toepasbaar op deze wijziging van het omgevingsplan. Deze wijziging reguleert alleen de aansluiting op het al toegestane warmtesysteem, voor al toegestane functies. Het maakt dus geen nieuwe functies mogelijk waarvoor de beschikbare netcapaciteit relevant kan zijn. Het warmtesysteem en de nieuwe functies in het werkingsgebied zijn namelijk al toegestaan in beide genoemde bestemmingsplannen.

3.4 Gemeentelijk beleid

3.4.1 Energie Protocol en Transitievisie Warmte

Het Utrechts Energie Protocol en de Transitievisie Warmte Utrecht gaan uit van een aantal uitgangspunten die van belang zijn voor de transitie naar duurzame en hernieuwbare energie. De transitie van aardgas als energiebron naar hernieuwbare energiebronnen, duurzaamheid en milieukwaliteit zijn daarom voor gemeente ook belangrijke uitgangspunten bij de ontwikkeling van Papendorp Noord en Groenewoud.

Energie uit hernieuwbare bronnen is schaars. De energie moet zo efficiënt mogelijk gebruikt en verdeeld worden over de stad. Nieuwbouw is goed te isoleren en kan zo ontworpen worden dat deze een lage temperatuur behoefte heeft. Daarom wordt de nieuwbouw bij voorkeur verwarmd met duurzame lage temperatuur bronnen zoals warmte-koude opslag, aquathermie of lage temperatuur restwarmte. In de ondergrond van Utrecht is in de bodem veel bruikbare duurzame energie beschikbaar. Deze energie wil de gemeente goed benutten.

De Transitievisie Warmte gaat over de bestaande stad; hoe maken we bestaande bebouwing stap voor stap aardgasvrij. Omdat nieuwbouw al aardgasvrij moet worden gebouwd, hoeven die (aardgasvrij)stappen niet doorlopen te worden. Toch is het wel van belang (ook) nieuwbouw daarbij in het oog te houden. We streven namelijk naar het aanleggen van toekomstbestendige infrastructuur bij nieuwbouw. Dat betekent dat nieuwbouw wordt aangesloten op lage temperatuursystemen (individueel of collectief). Nieuwbouw wordt dus niet aangesloten op hoge temperatuur bronnen. Hiermee blijven deze schaarse bronnen beschikbaar voor waar ze wel nodig zijn: de bestaande bouw.

Voor de projectgebieden moeten lokale hernieuwbare energie bronnen optimaal worden gebruikt. Ook wil de gemeente ervoor zorgen dat alle aansluitingen toegang krijgen tot een duurzaam warmtesysteem. Dat moet ook gelden als een nieuw gebouw bijvoorbeeld pas over tien jaar gerealiseerd wordt. Ook draagt deze keuze bij aan andere doelstellingen van de gemeente op het gebied duurzaamheid en milieu, zoals het verbeteren van de luchtkwaliteit en een evenwichtig en efficiënt gebruik van de bodem, zowel wat betreft het gebruik van ruimte als het gebruik van bodemenergie.

Om de aanwezige bodemenergiecapaciteit en de schaarse ruimte in de ondergrond optimaal te benutten, wordt er een collectief warmtesysteem gerealiseerd voor Papendorp Noord en Groenewoud. Hiermee kan een hoge energieprestatie behaald worden en kunnen zoveel mogelijk woningen voor een betaalbare prijs gebruik maken van een duurzaam warmtesysteem.

3.4.2 Bodemenergieplan Papendorp-Groenewoud

Burgemeester en wethouders hebben op 12 december 2023 het bodemenergieplan Papendorp/Groenewoud vastgesteld. Het doel van het bodemenergieplan is om de capaciteit voor de opslag van warm en koud water in de bodem zo goed mogelijk te benutten voor een open bodemenergiesystemen (WKO). De provincie is bevoegd gezag voor het afgeven van de vergunningen voor de aanvraag van een open bodemenergiesysteem. Daar gebruikt de provincie het bodemenergieplan voor na vaststelling van het plan door de Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht.

Burgemeester en wethouders hebben het plan aangeboden bij het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht (GS) met het verzoek de in het bodemenergieplan opgenomen gebruiksregels voor de aanvraag vergunning bodemenergiesysteem) als aanvullend toetsingskader bij vergunningverlening OBES (Open Bodem Energie Systemen) te hanteren. Als GS akkoord gaat stellen zij beleidsregels vast, gebaseerd op het bodemenergieplan, en toetsen daar de vergunningaanvragen aan (in aanvulling op het toetsingskader van de Omgevingswet, in het bijzonder de regels uit het Besluit activiteiten leefomgeving).

In het bodemenergieplan Papendorp/Groenewoud zijn onder andere gebruiksregels opgenomen voor de realisatie van een open bodemenergiesysteem. Daarbij zijn onder andere zones benoemd waar bodemenergie bronnen kunnen worden gemaakt en uitgangspunten voor de (energie)capaciteit van de bronnen beschreven.

In het gebied Papendorp/Groenewoud kan de bodemenergie uit het 1^{e} of 2^{e} watervoerende pakket gehaald worden. Het bodemenergieplan is van toepassing op het gebruik van zowel het 1^{e} als het 2^{e} watervoerende pakket. Hierbij zijn aanvullende regels opgenomen voor het gebruik van het 2^{e} watervoerende pakket. Een open bodemenergie systeem in het 2^{e} watervoerend pakket heeft het risico dat vervuiling zich vanuit het 1^{e} pakket verspreidt naar het 2^{e} watervoerend pakket. Dat zou kunnen ontstaan door het door de scheidende laag tussen het 1^{e} en 2^{e} pakket heen te boren. Of doordat de werking van het bodemenergiesysteem invloed heeft op verplaatsing van grondwater.

Om die risico’s te beheersen zijn maatregelen in het bodemenergieplan opgenomen. Die regels gaan over het vooraf in kaart brengen (door aanvrager) van de invloed van het systeem op verplaatsing van grondwater en door tijdens het gebruik ook de grondwaterstromen te monitoren, zowel in het systeem zelf als door afzonderlijk te plaatsen peilbuizen. Met die maatregelen wordt tijdig en snel een eventuele verspreiding van vervuiling opgemerkt. Voor het boren door de scheidende laag heen is al wettelijk geregeld dat dit alleen door de juiste gecertificeerde bedrijven mag worden uitgevoerd. De bedoeling van die specifieke regels is het zicht op houden op de kwaliteit van de grondwaterstromen. Met de maatregelen worden de risico’s beheerst in de verschillende fasen: bij aanvraag vergunning (aanleveren onderzoek met effecten op de ondergrond), bij realisatie (werkzaamheden door gespecialiseerde gecertificeerde bedrijven) en bij exploitatie (monitoring)In het bodemenergieplan.

3.4.3 Verordening Interferentiegebieden Bodemenergiesystemen gemeente Utrecht 2018

Om de werking van het bodemenergieplan te borgen is het plangebied van het bodemenergieplan als interferentiegebied opgenomen in de Verordening Interferentiegebieden Bodemenergiesystemen gemeente Utrecht 2018. Daardoor, met het vaststellen van een interferentiegebied, worden ook gesloten bodemenergiesystemen vergunningsplichting. Met het aanwijzen van interferentiegebieden kan interferentie tussen gesloten en tussen gesloten en open bodemenergiesystemen onderling worden voorkomen en een doelmatig gebruik van bodemenergie worden bevorderd. Met het toevoegen van Papendorp/Groenewoud als interferentiegebied wordt het mogelijk om met een collectief systeem maximaal gebruik te kunnen maken van de bodemenergie

3.5 Conclusie

De keuze om een warmtesysteem te gaan realiseren in Papendorp en, daarvoor, een aansluitplicht in stellen voor de geplande nieuwbouw past binnen de duurzaamheidsambities uit het landelijke, provinciale en gemeentelijke beleid.

Hoofdstuk 4 Onderzoek en randvoorwaarden

4.1 Inleiding

Op 25 april 2024 is het Chw bestemmingsplan Papendorp en het Chw bestemmingsplan Groenewoud vastgesteld en op 21 juni 2024 zijn beide plannen in werking getreden. Beide plannen zijn toen gelijk onderdeel geworden van het tijdelijke deel van het omgevingsplan van de gemeente Utrecht. Deze bestemmingsplannen maken de bouwplannen in Papendorp Noord en in Groenewoud mogelijk.

Deze wijziging van het omgevingsplan voegt één aspect aan de regels van het omgevingsplan van Utrecht toe: de verplichte aansluiting van de nieuwe gebouwen op het warmtenet.

De ruimtelijke aanvaardbaarheid en uitvoerbaarheid van beide projecten wordt niet anders dan voor beide plannen al onderbouwd in de toelichting van beide bestemmingsplannen. Dat beide projecten op een warmtenet aangesloten gaan worden, is toen ook in de onderbouwing voor beide plannen betrokken. Deze wijziging van het omgevingsplan voorziet slechts in het verder borgen van de uitvoering daarvan. De omgevingsaspecten en de uitvoerbaarheid worden daarom in dit hoofdstuk alleen beschouwd als dat nodig is vanwege de inhoudelijke wijziging die doorgevoerd wordt of omdat het een zelfstandige wijziging is, die zijn eigen procedure doorloopt. Voor het overige wordt kortheidshalve verwezen naar de toelichting van het Chw bestemmingsplan Papendorp en de toelichting van het Chw bestemmingsplan Groenewoud.

4.2 Milieueffectrapportage

Bij de voorbereiding van de Chw bestemmingsplannen voor Papendorp Noord en Groenewoud is geconcludeerd dat voor beide plannen geen MER opgesteld hoeft te worden. Deze wijziging regelt een uitvoeringsaspect van die beide plannen. Deze wijziging voorziet ook niet in een project als bedoeld in bijlage V van het Omgevingsbesluit. Om deze twee redenen is er geen aanleiding om voor deze wijziging een mer-beoordeling uit te voeren.

4.3 Bodem en ondergrond

Voor Papendorp Noord en Groenewoud is een bodemenergieplan vastgesteld. Daarnaast is in voorbereiding om de verordening voor de interferentiegebieden van toepassing te verklaren op beide project gebieden. Daar is in paragraaf 3.4 al op ingegaan.

4.4 Natuurbescherming

Bij de de Chw bestemmingsplannen Papendorp en Groenewoud zijn de gevolgen voor beschermd natuur uitdrukkelijk in beeld geweest. Voor beide plannen is geconcludeerd dat de aanwezigheid van beschermde soorten de uitvoerbaarheid niet in de weg hoeft te staan. Ook was geen sprake van negatieve gevolgen op beschermde natuurgebieden. Vanuit het oogpunt van natuurbescherming regelt dit plan niets nieuws; het blijft gaan om de realisatie van nieuwbouw met bijbehorende voorzieningen en bijbehorende voorzieningen op nutsvoorzieningen die doorgaans ondergronds worden aangebracht.

4.5 Bomen

Deze wijziging van het omgevingsplan heeft geen andere gevolgen voor bomen dan al beschouwd in de Chw bestemmingsplannen Papendorp en Groenewoud.

4.6 Archeologie en cultuurhistorie

Voor de realisatie van het warmtenet en de aansluitingen daarop zullen grondwerkzaamheden nodig zijn. In de Chw bestemmingsplannen Papendorp en Groenewoud, inmiddels onderdeel van (het tijdelijk deel van) het omgevingsplan, zijn beschermingsregimes opgenomen vanwege naar verwachting, aanwezige archeologische waarden. Die regimes zijn ook toereikend voor dit plan.

4.7 Conclusie

Het verplicht aan laten sluiten van de nieuwe gebouwen in Papendorp Noord en Groenewoud op een open warmtenet is ruimtelijk en vanuit milieuoogpunt aanvaardbaar en uitvoerbaar.

Hoofdstuk 5 Uitvoerbaarheid

5.1 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

5.1.1 Overleg met vooroverleginstanties

Het plan is in het kader van vooroverleg aan de provincie Utrecht en het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) gestuurd om de mogelijkheid te geven om op het plan te reageren. De provincie en HDSR hebben aangegeven geen opmerkingen op het plan te hebben.

5.1.2 Participatie

Voor de bestemmingsplannen voor Papendorp Noord en Groenewoud is met diverse betrokkenen, op verschillende niveaus, geparticipeerd. Dat in Papendorp en Groenewoud een warmtesysteem wordt aangelegd was en is daarbij onderdeel van de plannen. Dat is ook beschreven in de toelichting van de bestemmngsplannen Papendorp en Groenewoud die de wettelijke inspraakprocedure hebben doorlopen. Deze wijziging van het omgevingsplan borgt de verdere uitvoering daarvan. Daarbij gaat het dan ook nog om een klein deel van het hele systeem: de aansluiting van de nieuwbouw op het warmtesysteem. Dat voor Papendorp en Groenewoud een warmtesysteem wordt aangelegd, is al geruime tijd bekend. Deze wijziging van het omgevingsplan is nodig om het warmtesysteem te laten slagen.

Omdat de nieuwbouw nog gerealiseerd moet worden, zijn er nu ook nog geen bewoners of gevestigde bedrijven (die blijven in de nieuwe situatie) in het werkingsgebied. Daarom raakt dit wijzigingsbesluit nu slechts twee partijen in hun belang. De ontwikkelaar van Groenewoud en de gemeente zelf, die grondeigenaar is in Papendorp Noord. De genoemde ontwikkelaar is al bekend met de ontwikkeling van warmtenet. Voor de gemeente gaat het om de uitvoering van beleid.

Concluderend is er voor dit wijzigingsbesluit nauwelijks beïnvloedingsruimte. Daarom is besloten af te zien van participatie. Tijdens de terinzagelegging van het ontwerpbesluit kan iedereen zienswijzen over deze wijziging van het omgevingsplan indienen.

Hoofdstuk 6 Juridische plantoelichting

6.1 Wijzigingomgevingsplan

6.1.1 Warmteplannen

Eerder, voordat de Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking trad, werd de aansluitplicht op een warmtesysteem geregeld door een warmteplan vast te stellen op grond van het Bouwbesluit. Die mogelijkheid bestaat niet meer. Nu kan een aansluitplicht worden opgenomen in het omgevingsplan. Om de aansluitplicht voor Papendorp Noord en Groenewoud in te stellen is nu een wijziging van het omgevingsplan nodig.

6.1.2 Omgevingsplan van rechtswege

Op 1 januari 2024 is het omgevingsplan van rechtswege ontstaan. Dit omgevingsplan bestaat uit alle ruimtelijke plannen, waaronder bestemmingsplannen en wijzigingsplannen, en uit de Bruidsschat die de gemeente van het Rijk heeft ontvangen. In de Bruidsschat zitten onder andere regels voor milieubelastende activiteiten en bouwactiviteiten. Ook twee bodemkaarten en de hogere waarde besluiten maken deel uit van het omgevingsplan van rechtswege. Verder zijn de op basis van het oude Bouwbesluit vastgestelde warmteplannen onderdeel van de Bruidschat, voor zover die de maximale geldingstermijn van 10 jaar nog niet hebben bereikt.

Gemeenten krijgen tot 1 januari 2032 de tijd om het omgevingsplan van rechtswege en andere regels over de fysieke leefomgeving om te zetten naar een nieuw omgevingsplan. Op grond van artikel 2.4 en 22.6 van de Omgevingswet kan de gemeenteraad het omgevingsplan van rechtswege wijzigen.

6.1.3 Toepassing TAM-IMRO

De Omgevingswet integreert wetgeving en regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ondersteunt bij de uitvoering van de wet en bestaat uit lokale systemen van overheden en de landelijke voorziening (DSO-LV), zoals Regels op de kaart en het Omgevingsloket. Er zijn tijdelijke alternatieve maatregelen (TAMs) ontwikkeld voor organisaties die nog geen gebruik kunnen maken van lokale of landelijke onderdelen van het DSO. Een van deze TAMs is TAM-IMRO. Bij TAM-IMRO wordt het omgevingsplan gewijzigd via de - onder de Wet ruimtelijke ordening gebruikte - IMRO-standaard (Informatiemodel Ruimtelijke Ordening) en de voorziening ruimtelijkeplannen.nl.

Het gebruik van TAM-IMRO is vooralsnog toegestaan tot en met 31 december 2024, maar waarschijnlijk wordt de mogelijk met minimaal één jaar verlengd. Als het ontwerp van een TAM-IMRO omgevingsplan uiterlijk 31 december 2024 ter inzage is gelegd, mag het ook na 1 januari 2025 worden afgemaakt met TAM-IMRO. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Klimaat geeft aan dat TAM-IMRO plannen uiterlijk voor 1 januari 2032 moeten worden omgezet naar de nieuwe Standaard officiële publicaties (STOP) met de bijbehorende Toepassingsprofielen omgevingsdocumenten (TPOD).

6.1.4 Werkingsgebied

De regels in dit TAM-IMRO omgevingsplan zijn van toepassing op Papendorp Noord en Groenewoud, waarvan de geometrische bepaalde planobjecten zijn vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0344.BPTAMWARMSYSPAPEN-VA01.

6.1.5 Overzicht wijzigingen

Dit plan voegt regels toe aan het omgevingsplan. Het verandert de regels van het omgevingsplan niet. Dat betekent dat de regels uit de Chw bestemmingsplannen Papendorp en Groenewoud geheel van toepassing blijven, zodat de vervangingsplicht van artikel 22.6, eerste lid, van de Omgevingswet niet van toepassing is. Binnen de regels van die bestemmingsplannen (die dus nu deel uitmaken van het tijdelijke deel van het omgevingsplan) kan het warmtesysteem al aangelegd worden. De regels van dit wijzigingsbesluit gaat alleen over de aansluiting van de nieuwbouw op dat warmtesysteem. Over het werkingsgebied wordt de gebiedsaanduiding 'overige zone - warmtesysteem Papendorp' gelegd. Aan die aanduiding worden de regels verbonden voor de aansluitplicht op het warmtenet.

6.2 Inleidende regels (hoofdstuk 1 van de regels)

Artikel 1 Werking van dit plan

In artikel wordt aangegeven hoe het omgevingsplan wordt gewijzigd, hoe de regels gelezen moeten worden binnen de structuur van het omgevingsplan en wordt het werkingsgebied bepaald.

Lid 1 Werkingsgebied

In het eerste lid wordt bepaald wat het werkingsgebied is van deze wijziging is. Het werkingsgebied wordt bepaald door de gebiedsaanduiding 'overige zone - warmtesysteem Papendorp'. De begrenzing daarvan is opgenomen in een GML-bestand. De begrenzing wordt bepaald door de projectgrenzen van Papendorp Noord (inclusief het nog niet ontwikkelde deel van Taatsenplein Zuid) en van Groenewoud. Het Amsterdam-Rijnkanaal en de geplande fietsburg langs de zuidzijde van de De Meernbrug maken geen onderdeel uit van het werkingsgebied.

Lid 2 Wijziging omgevingsplan

In het tweede lid wordt bepaald hoe de regels van deze wijziging werken. Juridisch gezien worden de regels bij de vaststelling gelijk opgenomen in het omgevingsplan van Utrecht. De regels vullen het omgevingsplan gemeente Utrecht aan en worden onderdeel van het permanente deel van dat omgevingsplan. Daarbij wordt geen bestaande regels veranderd. De regels uit de Chw bestemmingsplan Papendorp en Groenewoud, onderdeel van het tijdelijke deel van het omgevingsplan, blijven ongewijzigd van toepassing op de beide projectgebieden.

Lid 3 Wijziging omgevingsplan

In lid 3 van het eerste artikel zijn enkele begrippen opgenomen voor de goede werking en juiste interpretatie van dit TAM-omgevingsplan. Voor het overige zijn de al bestaande begrippen in het omgevingsplan ook van toepassing. De begrippen onder d. en f., 'nieuw gebouw' en 'warmtesysteem' zijn zo geformuleerd dat ze het toepassingsbereik van de regels in het volgende hoofdstuk afbakenen.

Nieuw gebouw

De aansluitplicht die dit plan regelt, zal gelden voor gebouwen die nog gebouwd moeten worden. Om in voorbereiding genomen projecten niet op een ongewenst moment te confronteren met een aansluitplicht, zal het niet gelden voor projecten die in aanbouw zijn genomen, op basis van een verleende omgevingsvergunning, en voor projecten waarvoor alle omgevingsvergunningen verleend zijn voor de totale bouw. Om dit eenvoudig in de regels een plek te geven, wordt in de regels gewerkt met het begrip 'nieuw gebouw'. Dat is een gebouw dat nog gebouwd moet worden, dat ook nog niet in aanbouw is genomen en waarvoor ook nog geen omgevingsvergunningen zijn verleend om te kunnen beginnen met de realisatie.

Warmtesysteem

Voor de aansluitplicht moet duidelijk zijn op welk warmtesysteem een woning of andere functie aangesloten moet worden. Het begrip 'warmtesysteem' bepaald dat het om een collectief systeem moet gaan om gebouwen van warmte én koude te voorzien. Het kan niet om stadsverwarming gaan.

6.3 Gebouwen en locaties gebruiken (hoofdstuk 2 van de regels)

Artikel 2 Warmtesysteem Papendorp

Artikel 2 heeft in grote lijnen de volgende opbouw. Het eerste lid bevat ten eerste de aansluitplicht. Daarnaast geeft het aan waarvoor de aansluitplicht in ieder geval niet geldt en ook hoe lang de aansluitplicht geldt. In het tweede lid zijn de uitzonderingen opgenomen voor het kunnen laten vervallen van de aansluitplicht. Het derde lid bevat de aanvraagvereisten als een initiatiefnemer een verzoek wil doen om de aansluitplicht te laten vervallen.

Lid 1 Aansluitplicht

Het eerste onderdeel van lid 1 bepaalt dat in het werkingsgebied een nieuw gebouw alleen gebouwd en gebruikt mag worden als het een aansluiting op het warmtesysteem krijgt of heeft. Het is zonder omgevingsvergunning verboden een gebouw te bouwen dat niet op het warmtesysteem is aangesloten. Als een gebouw wordt aangesloten op het warmtesysteem wordt dat verbod niet overtreden. Als een gebouw niet wordt aangesloten op een warmtesysteem wordt het verbod overtreden en is dus een omgevingsvergunning nodig. Die vergunning wordt slechts in twee gevallen verleend. Die gevallen worden verderop toegelicht.

De regel geldt zowel voor het bouwen van nieuwe gebouwen, als voor het gebruiken van die nieuwe gebouwen. Het warmtesysteem wordt een collectief systeem. Met een aansluiting op een gesloten/'eigen' warmtesysteem wordt niet aan de aansluitplicht voldaan. Ook gaat het niet alleen om de fysieke aansluiting van een gebouw op het collectieve warmtesysteem. Het warmtesysteem moet ook gebruikt worden voor de verwarming én koeling van het betreffende, nieuwe gebouw.

Bij aanvragen om omgevingsvergunningen vanwege bouwactiviteiten op grond van het omgevingsplan wordt de aansluitplicht in de beoordeling betrokken. Bij de aanvraag moet daarom worden aangegeven hoe het gebouw op het warmtesysteem wordt aangesloten. Als de wens is om een gebouw niet aan te sluiten, moet gelijk (met dezelfde aanvraag) ook een omgevingsvergunning (voor een omgevingsplanactiviteit) aangevraagd worden om de aansluitplicht te laten vervallen. De aanvraag wordt dan beoordeeld aan de hand van de voorwaarden die verderop worden toegelicht.

Het tweede onderdeel geeft drie soorten bouwwerken aan waarvoor de aansluitplicht direct niet geldt. Die bouwwerken zijn uitgezonderd van de aansluitplicht. Daarvoor is ook geen omgevingsvergunning nodig om de aansluitplicht te laten vervallen. De aansluitplicht geldt niet voor drijvende bouwwerken. Dergelijke bouwwerken zijn vaak niet geschikt om aan te sluiten op een collectief warmtesysteem. Overigens is in Papendorp en Groenewoud nergens in woonboten voorzien. De aansluitplicht geldt ook niet voor woningen die in particulier opdrachtgeverschap worden gebouwd, ook wel bekend als zelfbouwkavels. Bij dit type projecten is het vaak beter passend als de zelfbouwers zelf bepalen hoe de gebouwen verwarmd en gekoeld worden. Verder geldt de aansluitplicht ook niet voor gebouwen die geen verblijfsgebieden (in de zin van het Besluit bouwwerken leefomgeving) hebben. Het gaat dan om gebouwen waar doorgaans geen mensen verblijven, zoals transformatorhuisjes of gemaalgebouwtjes. Verwarming en koeling via het warmtesysteem is daarvoor niet noodzakelijk.

Het laatste onderdeel bepaalt de duur van de aansluitplicht. Voorheen, toen op grond van het Bouwbesluit met een vastgestelde warmteplan gewerkt werd, was de maximale duur wettelijk bepaald op 10 jaar. Dat geldt niet meer. De duur kan in het omgevingsplan bepaald worden. Gekozen is voor een duur van 20 jaar. De verwachting is dat binnen die periode het grootste deel van de nieuwbouw in Papendorp Noord en Groenewoud gerealiseerd zal zijn. Tijdens de periode kan de werking eventueel verlengd worden, bijvoorbeeld omdat de ontwikkelingen langer duren. Daarvoor is op dat moment een nieuwe wijziging van het omgevingsplan nodig. De periode kan ook worden verkort door de regeling uit het omgevingsplan te halen, bijvoorbeeld als het geplande aantal aansluitingen is bereikt of als Papendorp Noord en Groenewoud helemaal ontwikkeld zijn.

Lid 2 Vervallen aansluitplicht

Er kunnen een beperkt aantal redenen zijn om een nieuw gebouw niet aan te sluiten op het collectieve warmtesysteem. Of de aansluitplicht kan vervallen, moet dan beoordeeld worden door burgemeester en wethouders. Daarvoor moet een initiatiefnemer of ontwikkelaar een aanvraag omgevingsvergunning indienen die het verzoek inhoudt om af te zien van de aansluitplicht. Het gaat dan om een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit. Wordt de omgevingsvergunning afgegeven, dan hoeft het gebouw niet aangesloten te worden op het warmtesysteem en daar dan ook geen gebruik van te maken. Die omgevingsvergunning kan op grond van dit plan in slechts twee gevallen worden verleend. In beide gevallen is de toepassing van stadsverwarming expliciet uitgesloten.

Gelijkwaardigheid

Niet het warmtesysteem an sich, maar duurzaamheid staat voorop in Papendorp Noord en Groenewoud. Met andere technieken kan een alternatief warmtesysteem zo gerealiseerd worden dat de energieprestatie net zo goed of zelfs beter wordt dan met een aansluiting op het warmtesysteem. Een aansluiting op het warmtesysteem biedt dan voor het gebouw geen voordeel. In dat geval kan de aansluitplicht vervallen. Dit moet dan wel op basis van een zorgvuldige gelijkwaardigheidsbeoordeling gebeuren.

Gebouwgebonden systemen zorgen vaak alleen voor verwarming. Koeling gaat via een afzonderlijk systeem, dat alleen bij behoefte aan staat (vaak airco's). Het warmtesysteem zorgt warmte en koude binnen één systeem. Voor een goede vergelijking moet koude ook in de te maken afweging

worden betrokken.

Het collectieve warmtesysteem zal steeds beter gaan werken naarmate er meer aansluitingen komen. De verwachte energieprestatie wordt pas behaald als het geplande aantal aansluitingen een feit is. Daarom moet de gelijkwaardigheidstoets wordt gemaakt op basis van een situatie waarin voor het warmtesysteem het geplande aantal aansluitingen is gehaald. Daarvoor moet worden uitgegaan van de actuele energieprestatie van het collectieve systeem zoals dat vastligt in het register van autoriteit Bureau Certificering en Registratie Gelijkwaardigheid (BCRG). Zolang die nog geen waarde heeft geregistreerd, gelden de voorlopige energieprestatiewaarden, zoals die zijn opgenomen in bijlage 1 van de regels.

Ook geldt dat de berekening voor de vergelijking gemaakt moeten worden op basis van de Nederlandse technische afspraak: NTA 8800. NTA 8800 is de methode voor de bepaling van de energieprestatie van gebouwen. Van belang daarbij is dat voor de vergelijking ook een berekening wordt gemaakt op basis van bijlage P van NTA 8800. Op basis daarvan kan een goede berekening worden gemaakt voor een gebiedswarmtesysteem.

Voor een nadere toelichting op deze uitzonderingsmogelijkheid wordt verwezen naar het onderstaande kader.

Bij deze uitzonderingsmogelijkheid geldt de aanvullende voorwaarde dat de uitstoot van stikstofoxiden en fijnstof kleiner of gelijk aan nul moet zijn.

Aansluitafstand

Het aansluiten van een gebouw op het warmtesysteem kost geld. Hoe groter de afstand tot het warmtesysteem, hoe duurder het wordt. Die kosten kunnen zo groot worden dat het niet meer in verhouding staat tot de voordelen die een aansluiting op het warmtesysteem biedt. Vanaf een afstand van 40 meter, tussen het aanwezige of geplande warmtesysteem en het nieuwe gebouw, bestaat daarom de mogelijkheid om af te zien van de aansluitplicht. Dat kan alleen als de aansluitkosten daadwerkelijk hoger zijn, in vergelijking met de situatie dat de aansluitafstand 40 meter zou zijn. Bij deze aansluitkosten gaat het niet om de werkelijke kosten die exploitant van het warmtesysteem maakt om het betreffende gebouw aan te sluiten op het warmtesysteem. Het gaat om de bijdrage die de exploitant van het warmtesysteem vraagt aan een initiatiefnemer of ontwikkelaar om een gebouw aan te sluiten.

Lid 3 Aanvraagvereisten

Om de aansluitplicht te laten vervallen, op basis van de mogelijkheden in lid 2, zal een initiatiefnemer of ontwikkelaar een aanvraag omgevingsvergunning moeten indienen voor een omgevingsplanactiviteit. Daarmee vraagt hij of zij aan burgemeester en wethouders om bij omgevingsvergunning af te wijken van de aansluitplicht (in lid 1). Voor de beoordeling van die vraag zijn diverse gegevens nodig. In lid 3 is opgenomen welke gegevens in ieder geval bij een aanvraag gevoegd moeten worden. Het gaat het om tekeningen die een goed beeld geven van de situatie en gegevens om te beoordelen of een van de 'uitzonderingsgronden' aanwezig is. Als het om gelijkwaardigheid gaat, zullen berekeningen op basis van NTA 8800 bij de aanvraag gevoegd moeten zijn. Daarbij is van belang dat ook een berekening op basis van bijlage P van NTA 8800 wordt gemaakt. Die berekening moet, voor een goede vergelijking worden gemaakt voor de situatie waarin het geplande aantal aansluitingen op het warmtesysteem zijn gerealiseerd.

Kader: stappenplan vervallen aansluitplicht op het warmtesysteem op basis van gelijkwaardigheid

Een aanvrager van een omgevingsvergunning die een nieuw gebouw wil bouwen in Papendorp Noord of Groenewoud maar een duurzamer of tenminste gelijkwaardig, alternatief wil realiseren, moet een aanvraag tot vervallen van de aansluitplicht indienen. De procedure om te beoordelen of de aansluitplicht kan vervallen, verloopt volgens onderstaand stappenplan.

Stap 1: de aanvraag
De aanvrager doet een aanvraag voor een omgevingsvergunning en geeft bij deze aanvraag (ook) doet voor het laten vervallen van de aansluitplicht omdat hij een minimaal gelijkwaardig alternatief wil realiseren. Voor onderbouwing van dit onderdeel van de aanvraag levert de aanvrager ook de volgende informatie aan:
a. NTA 8800-berekening met aansluiting op het warmtesysteem.
b. NTA 8800-berekening van het toegepaste alternatief, zonder de aansluiting op het warmtesysteem.
c. Aanvullende documentatie zoals kwaliteitsverklaringen.

Stap 2: toeting door de gemeente
Burgemeester en wethouders controleren of aanvraag volledig en correct is (ontvankelijkheidstoets):
a. Zijn alle documenten aangeleverd?
b. Zijn juiste getallen uit NTA 8800 berekening overgenomen?
c. Zijn juiste waarden uit de kwaliteitsverklaring(en) overgenomen?

Nee:
Aan de aanvrager wordt medegedeeld dat aanvraag tot vervallen van de aansluitplicht nog niet in behandeling genomen kan worden. De aanvrager wordt in de gelegenheid gesteld om de benodigde aanvullende gegevens alsnog aan te leveren. Indien deze niet binnen de gestelde termijn worden geleverd, wordt de aanvraag omgevingsvergunning, wegens onvolledigheid van stukken, buiten behandeling gelaten.

Ja:
Burgemeester en wethouders toetsen of de aansluitplicht kan vervallen door de NTA 8800-berekeningen te controleren. Als dat nodig is, kunnen burgemeester en wethouders hierover uiteraard advies inwinnen bij deskundigen.

Stap 3: besluitvorming door burgemeester en wethouders
Burgemeester en wethouders beoordelen of de energieprestatie van het beoogde alternatief minimaal gelijkwaardig is aan een aansluiting op het warmtesysteem. Voor het warmtesysteem wordt daarbij gekeken naar de energieprestatie van het systeem op het moment dat de geplande aansluitingen zijn gerealiseerd.

Nee:
Indien het duurzame alternatief niet voldoet, wordt de omgevingsvergunning niet verleend op grond van dit plan. De aanvrager kan eventueel een nieuwe aanvraag indienen voor omgevingsvergunning op basis van:
1. Een aansluiting op het collectieve warmtesysteem.
2. Een aangepaste aanvraag met een duurzaam alternatief dat gelijkwaardig aan of beter scoort dan aansluiting op het collectieve warmtesysteem.

Ja:
De omgevingsvergunning voor het laten vervallen van de aansluitplicht wordt verleend.

6.4 Overgangs- en slotregels (hoofdstuk 4 van de regels)

Artikel 3 Overgangsregeling

In artikel 4 is een overgangsregels opgenomen voor nieuwe gebouwen waarvoor de aanvragen om omgevingsvergunning aangevraagd waren toen deze wijziging in werking trad. Als die aanvragen resulteren in omgevingsvergunningen op basis waarvan een nieuw gebouw geheel gebouwd kan worden, geldt de aansluitplicht uit artikel 2.1 niet voor dat nieuwe gebouw. Uiteraard is het wel mogelijk om een dergelijk gebouw aan te sluiten op het warmtenet. Maar als dat niet gebeurt, is daarvoor geen omgevingsvergunning voor nodig.

Bijlagen toelichting

Bijlage 1 Bodemenergieplan Papendorp (IF Technologie, 29nov2023)

Papendorp in Utrecht

Bodemenergieplan

IF Technology **Creating energy**

Datum	29 november 2023
Referentie	71298/AW/20231129
Betreft	Bodemenergieplan Papendorp in Utrecht
Behandeld door	L. Borst, H. de Jonge
Gecontroleerd door	H. de Jonge
Versienummer	1.7

OPDRACHTGEVER

Gemeente Utrecht

ADVISEUR BODEMENERGIE

IF Technology BV
Postbus 605
6800 AP Arnhem
contactpersoon: dhr. H. de Jonge

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding 4
1.1 Kader 4
1.2 Waarom regie op bodemenergie 4
1.3 Doel van een bodemenergieplan 5
2 Gebruiksregels 7
2.1 Gebruiksregels tav de melding bij de gemeente 7
2.2 Gebruiksregels tav de aanvraag vergunning bodemenergiesysteem 8
3 Algemene toelichting 10
3.1 Principe bodemenergie 10
3.1.1 Open en gesloten systemen 10
3.1.2 Indeling open systemen 10
3.2 Bodemeigenschappen 11
3.2.1 Bodemopbouw 12
3.2.2 Bodemgeschiktheid open bodemenergiesystemen 12
3.2.3 Bodemgeschiktheid gesloten bodemenergiesystemen 13
3.2.4 Geohydrologische eigenschappen 13
3.3 Bodembelangen 14
3.4 Wettelijke kaders 18
3.4.1 Open systemen 18
3.4.2 Gesloten systemen 19
3.4.3 Lozingen 21
4 Inventarisatie vraag en aanbod 23
4.1 Ontwikkelingen 23
4.2 Warmte- en koudevraag 23
4.3 Match vraag/aanbod 25
5 Toelichting gebruiksregels 27
5.1 Toelichting gebruiksregels tav de melding bij de gemeente 27
5.2 Toelichting gebruiksregels tav de aanvraag vergunning bodemenergiesysteem 28

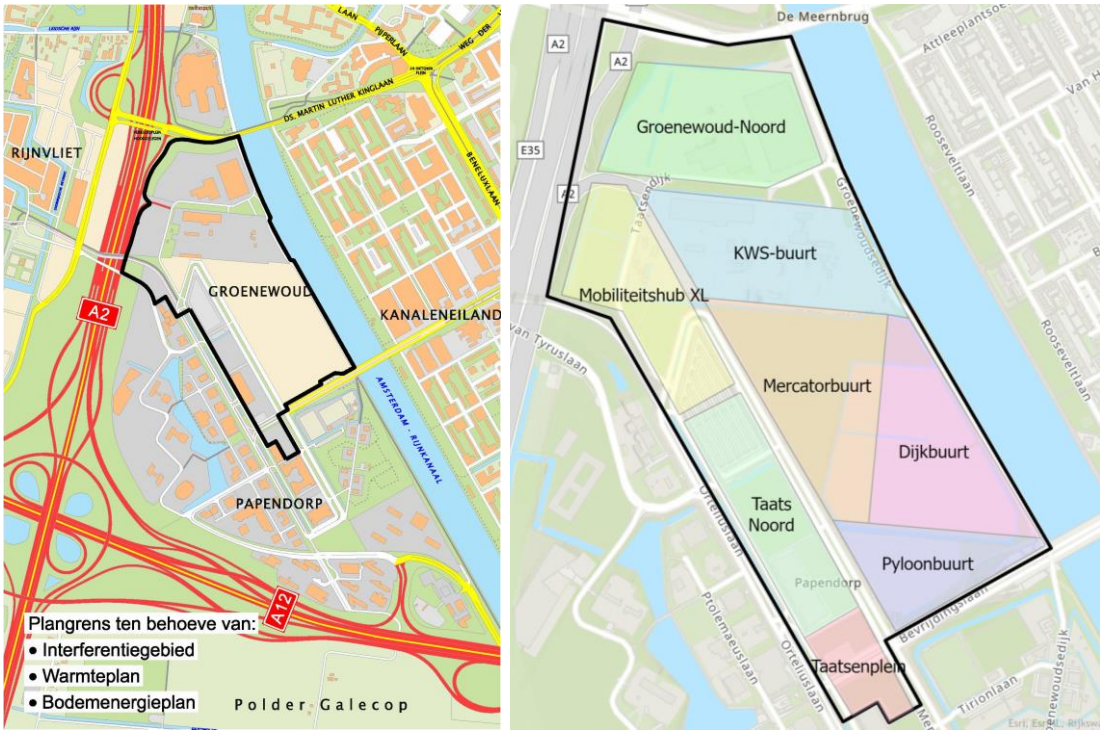
Bijlage 1 - Plankaart eerste watervoerende pakket
Bijlage 2 - Plankaart tweede watervoerende pakket

1 Inleiding

1.1 KADER

Utrecht verwacht in 2040 meer dan 455.000 inwoners te hebben. Daarom investeert de Gemeente Utrecht in de bouw van duizenden woningen in de komende jaren. Eén van de locaties waar de komende jaren nieuwbouw wordt gerealiseerd is het plangebied Papendorp. Dit bevindt zich in de driehoek tussen het Amsterdam-Rijn kanaal, de A2 en A12 en bestaat uit de delen Papendorp Noord (2.000 woningen plus 74.000 m² utiliteit) en Groenewoud (1.650 woningen).

Voor de klimatisering van deze gebouwen wenst de gemeente een collectief warmtesysteem op basis van lokale hernieuwbare energiebronnen. Als referentie-energieconcept is dit een warmtesysteem met een open bodemenergiesysteem (zijnde WKO: Warmte Koude Opslag) in combinatie met aquathermie (zijnde TEO: Thermische Energie uit Oppervlaktewater). Daar kunnen in de toekomst mogelijk ook andere lokale duurzame hernieuwbare energiebronnen op worden aangesloten. Voor dit Bodemenergieplan geldt als referentie-energieconcept een concept van WKO en TEO. Het plangebied en de deelgebieden binnen het plangebied zijn weergegeven in Figuur 1.1.

Figuur 1.1 | Projectgebied en deelgebieden binnen plangebied

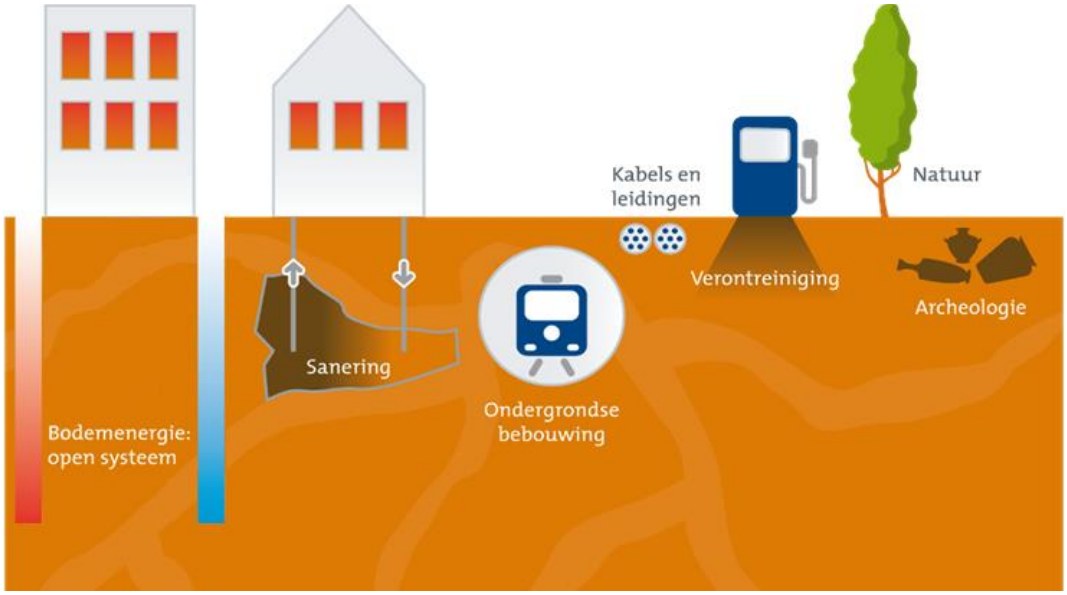
1.2 WAAROM REGIE OP BODEMENERGIE

Bij grootschalige toepassing van bodemenergie neemt de drukte in de ondergrond sterk toe. Voorkomen moet worden dat bij een toename van het aantal bodemenergiesystemen negatieve

interferentie tussen bodemenergiesystemen onderling of nadelige beïnvloeding van andere ondergrondse functies optreedt (Figuur 1.2).

Daarnaast is de ruimte in de ondiepe ondergrond voor het leidingnet van bodemenergiesystemen zeer beperkt vanwege de grote hoeveelheid andere functies in de ondiepe ondergrond. Regie op het ondergrondse ruimtegebruik is dan ook noodzakelijk.

Regie op het gebruik van de energiepotentie van de bodem (lees bodemwarmte en koude) is tevens gewenst om een optimaal en duurzaam gebruik van de ondergrond te borgen. Daarmee wordt bedoeld dat met een zo beperkt mogelijk aantal boringen en bodemenergiesystemen, een zo hoog mogelijke benutting van de bodemenergie behaald wordt, zodat zoveel mogelijk gebouwen in Papendorp gebruik kunnen maken van duurzame bodemenergie. Regie op het gebruik van de energiepotentie zorgt ervoor dat ongewenste interferentie (negatieve interactie) tussen bodemenergiesystemen onderling of met andere ondergrondse functies wordt voorkomen. Zonder regie op energiepotentie is het zeer waarschijnlijk dat toekomstige partijen die zich gaan vestigen in Papendorp op een gegeven moment geen gebruik meer kunnen maken van bodemenergie.

Figuur 1.2 | Overzicht ondergrondse functies

1.3 DOEL VAN EEN BODEMENERGIEPLAN

Een bodemenergieplan heeft tot doel de ondergrondse inrichting van Papendorp met betrekking tot bodemenergiesystemen te regisseren, waardoor optimaal gebruik gemaakt wordt van de ondergrond voor bodemenergie. De gemeente zet hierbij in op de toepassing van (collectieve) open bodemenergiesystemen, omdat open bodemenergiesystemen het beste aansluiten bij de omvang van de warmte- en koudevraag en het gelijktijdige warmtevermogen binnen dit gebied.

In dit bodemenergieplan zijn de volgende randvoorwaarden gehanteerd bij het bepalen van de gebruiksregels:

- bovengrondse inrichting projectgebied (beschikbare ruimte voor bronpositionering);
- ingeschatte energievraag bouwontwikkelingen;

- bestaande en toekomstige overige ondergrondse functies/belangen;
- bodemopbouw en capaciteit;
- dit bodemenergieplan is van toepassing op het 1e en 2e watervoerend pakket.

Op basis van deze randvoorwaarden is het bodemenergieplan opgesteld, waarbij kansen voor combinatie van gebouwfuncties (zoals wonen en vergaderen) binnen het collectieve warmtesysteem worden benut en negatieve interactie tussen de verschillende gebouwfuncties wordt geminimaliseerd.

2 Gebruiksregels

Ontwikkelende partijen die in het gebied een bodemenergiesysteem willen realiseren moeten aan de wettelijke kaders voor bodemenergie en aan de gebruiksregels van dit Bodemenergieplan voldoen.

Vanaf 1 januari 2024 geldt de Omgevingswet. Als uitvoeringsregeling onder de Omgevingswet bevat in het bijzonder het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) algemeen geldende voorschriften voor zowel open bodemenergiesystemen en gesloten bodemenergiesystemen. Voor gesloten bodemenergiesystemen geldt (in beginsel) op grond van het Bal dat een melding moet worden gedaan bij de gemeente. Als het gaat om open bodemenergiesystemen moet in verband met de op grond van het Bal geldende vergunningplicht een aanvraag voor een omgevingsvergunning worden ingediend bij de provincie. In beide gevallen moet aangetoond worden dat het te ontwikkelen bodemenergiesysteem voldoet aan de gebruiksregels. De gebruiksregels stellen de voorwaarden voor toepassing van de verschillende vormen van bodemenergie binnen Papendorp in Utrecht. De gebruiksregels gelden binnen het gebied zoals weergegeven op de plankaarten (bijlage 1 en 2).

In paragraaf 3.4 is een samenvatting van de algemene wettelijke kaders voor bodemenergie opgenomen.

De gebruiksregels zijn opgedeeld in twee delen. Het eerste deel betreft de gebruiksregels die behoren bij de melding bij de gemeente op grond van het Bal, waar de ontwikkelende partij zijn booractiviteiten meldt. Bij de melding moet worden aangetoond dat het ontwerp en uitvoeringsplan voldoet aan deze gebruiksregels.

Vervolgens zijn de gebruiksregels opgenomen waaraan voldaan moet worden voor de aanvraag van de omgevingsvergunning bij de provincie op grond van het Bal. Voor beide delen geldt dat de gebruiksregels gelden voor boringen van zowel open als gesloten bodemenergiesysteem in het eerste watervoerende pakket als in het tweede watervoerende pakket, tenzij anders is vermeld in de betreffende gebruiksregel.

2.1 GEBRUIKSREGELS TAV DE MELDING BIJ DE GEMEENTE

Het projectgebied Papendorp valt binnen het gebied van het Gebiedsplan Gebiedsgericht Grondwaterbeheer. Daarom moeten ontwikkelende partijen bij de melding aantonen dat zij voldoen aan de eisen die, conform de Omgevingswet, in het bijzonder het Bal , vanuit dit plan gelden. In dit plangebied is dit, onder andere, het uitvoeren van een melding op basis van het Bal bij het bevoegd gezag (Gemeente Utrecht). Daarbij geldt voor meldingen voor activiteiten in het tweede watervoerend pakket het volgende:

1. De bronnen en het leidingwerk moeten gerealiseerd worden door een BRL 2100 gecertificeerde partij.

2. Bij een boring geldt dat de aanvulling van het boorgat moet voldoen aan de eisen gesteld in protocol 2101. De grondwatermonstername (gebruiksregel 4) moet uitgevoerd worden door een BRL 2000 gecertificeerde partij.

3. Bij de melding op basis van het Bal wordt een beschrijving gevoegd met de (geohydrologische) effecten van het open bodemenergiesysteem (voor de duur van 30 jaar) op de verontreinigingssituatie.

4. Binnen het plangebied moet minimaal één peilbuis voor grondwatermonitoring worden geplaatst en jaarlijks bemonsterd ter tijdige signalering van een grondwaterverontreiniging. Deze peilbuis wordt geplaatst op de locatie waar op basis van de natuurlijke grondwaterstroming verwacht mag worden dat verontreinigingen vanuit de dynamische zone (uit het Gebiedsplan gebiedsgericht grondwaterbeheer en diens opvolger onder de Omgevingswet) het snelst (minimaal op 30 jaar toetsend) het gebied instromen. Deze peilbuis heeft minstens één filter (net) onder de scheidende laag.

5. Bij de melding moet de indiener een onderbouwing bijvoegen op welke wijze zorgvuldig rekening is gehouden met het risico op verplaatsing van verontreinigen die vallen onder het Gebiedsplan. De onderbouwing gaat in op de volgende vier fasen: ontwerp en positiekeuze, realisatie, exploitatie en beëindiging van de activiteit.

2.2 GEBRUIKSREGELS TAV DE AANVRAAG VERGUNNING BODEMENERGIESYSTEEM

Bodemenergiesystemen moeten binnen de hieronder beschreven gebruiksregels en toetsingskader voor vergunningverlening worden ontworpen, gerealiseerd en geëxploiteerd. Nadere toelichting op de onderstaande gebruikersregels staat beschreven in hoofdstuk 5.

1. Open bodemenergiesystemen moeten worden uitgevoerd als een doubletsysteem (monobronnen en recirculatiesystemen zijn niet toegestaan).

2. Gesloten bodemenergiesystemen met verticale bodemwarmtewisselaars zijn niet toegestaan.

3. De bronfilters van open bodemenergiesystemen zijn toegestaan in het eerste en het tweede watervoerende pakket.

4. De warme en koude bronnen van een doubletsysteem moeten binnen de op de plankaarten in bijlage 1 (voor bodemenergiesystemen in het eerste watervoerende pakket) en 2 (voor bodemenergiesystemen in het tweede watervoerende pakket) aangegeven rode (warme bronnen) en blauwe (koude bronnen) zoekgebieden worden gepositioneerd.

5. De bronnen in het eerste watervoerend pakket moeten geschikt zijn voor een broncapaciteit van minimaal 90 m^3/uur. De bronnen in het tweede watervoerend pakket moeten geschikt zijn voor een broncapaciteit van minimaal 200 m^3/uur.

6. Binnen een zoekgebied in het eerste watervoerende pakket mag in totaal maximaal 180 m^3/uur aan broncapaciteit gerealiseerd worden. Indien voor een open bodemenergiesysteem één bron binnen een zoekgebied beoogd is, moet aangetoond worden dat altijd ruimte is binnen het zoekgebied om een tweede bron binnen dit zoekgebied te realiseren met een aanvullend open bodemenergiesysteem.

7. Voor een bodemenergiesysteem in het tweede watervoerende pakket is monitoring en rapportering van concentraties VOCl in de bron(nen) van het bodemenergiesysteem verplicht. Het betreft een 0-meting, meting na 2 jaar en vervolgens elke 3 jaar. Het aantal en de posities van de bronnen waarin gemeten moet worden, moet afgestemd en overeengekomen worden met de gemeente, voordat de vergunning voor het open bodemenergiesysteem aangevraagd wordt.

8. Het bodemenergiesysteem bereikt uiterlijk vijf jaar na de datum van ingebruikname een moment waarop de hoeveelheid koude die door het systeem aan de bodem is toegevoegd gelijk is aan de hoeveelheid warmte, die vanaf die datum door het systeem aan de bodem is toegevoegd. Het systeem herhaalt dit telkens uiterlijk vijf jaar na het laatste moment waarop die situatie werd bereikt.

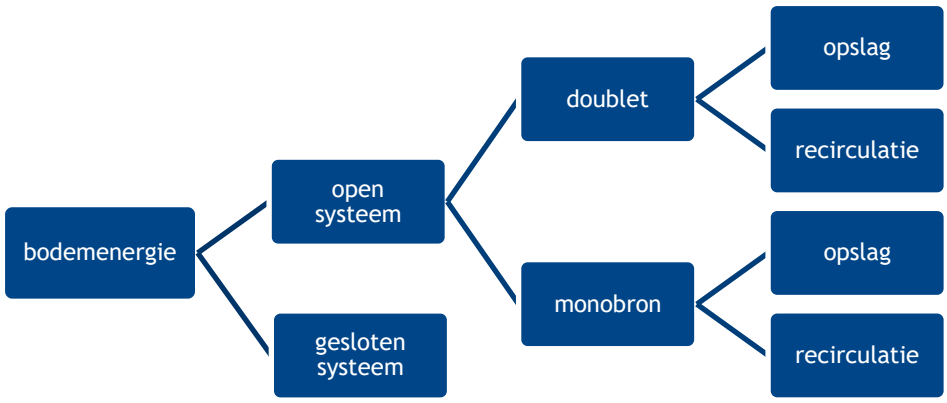
9. Een vergunning voor een open bodemenergiesysteem in het plangebied wordt door de provincie Utrecht alleen verleend aan de marktpartij die middels Europese aanbesteding door de gemeente wordt geselecteerd om een gebiedsgericht open bodemenergiesysteem te realiseren en exploiteren.

10. Indien het redelijkerwijs niet mogelijk is om aan alle gebruiksregels te voldoen, kan afgeweken worden van de gebruiksregels. Een onderbouwing van de afwijking moet, samen met een schriftelijke goedkeuring van de gemeente, bij de aanvraag van de Omgevingsvergunning voor het open bodemenergiesysteem gevoegd worden. Afwijken van gebruiksregel 9 is alleen mogelijk als het collectief gerealiseerd is en/of het warmtebedrijf heeft aangegeven een bepaalde positie voor bronnen niet te benutten.

3 Algemene toelichting

3.1 PRINCIPE BODEMENERGIE

Bodemenergiesystemen onttrekken en infiltreren grondwater om warmte en/of koude op te slaan in en te onttrekken uit de bodem. Deze warmte en/of koude wordt gebruikt voor de klimatisering van gebouwen of processen. Onderstaand figuur presenteert de verschillende typen bodemenergie-systemen.

Figuur 3.1 | Overzicht bodemenergiesystemen

Hieronder worden de verschillende typen bodemenergiesystemen nader toegelicht.

3.1.1 Open en gesloten systemen

Open systemen, ook wel warmte-/koudeopslag (WKO) genoemd, bestaan uit bronnen die grondwater onttrekken en infiltreren. Energie in de vorm van warmte en koude wordt opgeslagen in een ondergrondse watervoerende laag. Deze energie wordt vervolgens onttrokken om te verwarmen (in combinatie met warmtepompen) of te koelen. In de zomer wordt gekoeld met winterkoude en in de winter wordt verwarmd met zomerwarmte. Open systemen worden meestal toegepast op dieptes tussen de 20 en 250 meter beneden maaiveld. Een open systeem is wat betreft businesscase met name rendabel bij de grotere ontwikkelingen vanaf circa 50 woningen, kantoren en andere utiliteitgebouwen.

Gesloten systemen, ook wel bodemwarmtewisselaars genoemd, bestaan uit flexibele kunststof lussen in de bodem waarmee warmte en koude aan de bodem wordt onttrokken door middel van geleiding. Er wordt geen grondwater onttrokken. Gesloten systemen worden over het algemeen gerealiseerd tot een diepte van circa 200 meter beneden maaiveld. Een systeem kan al interessant zijn voor één woning. Daarnaast worden gesloten systemen ook toegepast bij kleine utiliteitsbouw (scholen, kleine kantoren), maar in toenemende mate ook bij grotere ontwikkelingen, zoals kantoorgebouwen en appartementencomplexen.

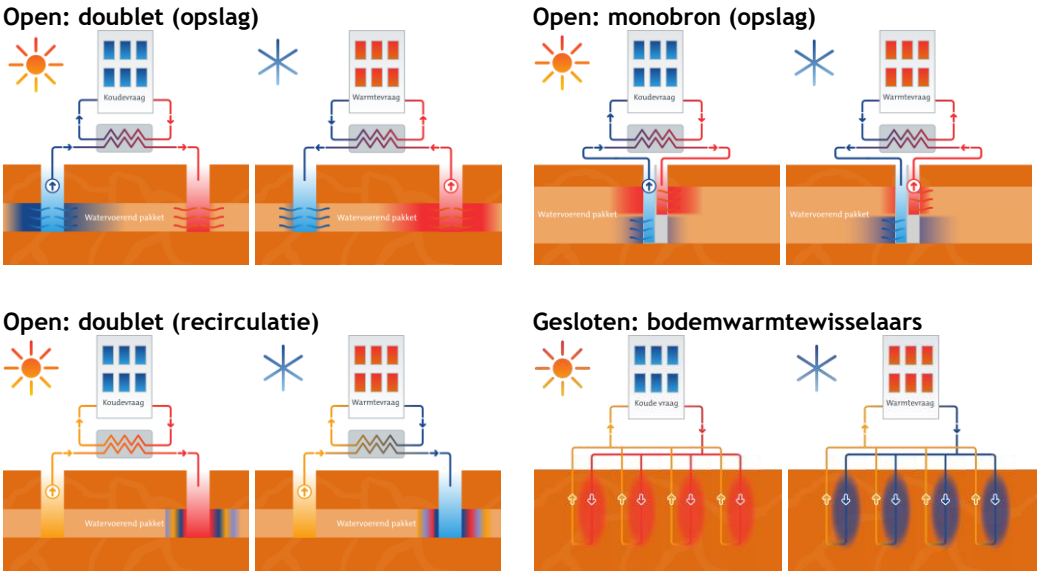
3.1.2 Indeling open systemen

De categorie van open systemen kan nader onderscheiden worden naar concepten met één of meer bronnen en met wél of géén opslag van de warmte of koude.

Doublet en monobron
Open systemen zijn onderverdeeld in doubletten en monobronnen. Bij een doubletsysteem worden twee bronnen horizontaal ten opzichte van elkaar geplaatst, zodat de warme en koude bellen zich naast elkaar vormen. Een monobron bestaat uit slechts één bron, waarbij twee filters op ongelijke diepte in de bodem gepositioneerd worden. Hierbij vormen de warme en koude bel zich onder elkaar.

Opslagsystemen en recirculatiesystemen
Bij een opslagsysteem wordt de warmte en koude opgeslagen bij de bronnen. Eén bron is de zogenoemde warme bron, de andere bron de koude bron. Deze bronnen onttrekken en infiltreren afwisselend, afhankelijk van het seizoen. Een recirculatiesysteem is een alternatief systeem dat bestaat uit een onttrekkings- en een infiltratiebron. Er is geen sprake van opslag. Er wordt namelijk continu grondwater onttrokken uit de ene bron en geïnfiltreerd in de andere bron. Met het onttrokken grondwater, met een temperatuur gelijk aan de natuurlijke grondwatertemperatuur, wordt in de zomer gekoeld en in de winter verwarmd.

In Figuur 3.2 zijn de hierboven beschreven concepten schematisch weergegeven.

Figuur 3.2 | Schematische weergave verschillende varianten van bodemenergie

3.2 BODEMEIGENSCHAPPEN

Het technisch functioneren van een bodemenergiesysteem is afhankelijk van een aantal bodemeigenschappen. De belangrijkste voorwaarde voor open bodemenergiesystemen is dat in de bodem een geschikte watervoerende zandlaag aanwezig is die voldoende capaciteit biedt voor de opslag van koude en warmte.

Een ander aspect dat een rol speelt is grondwaterstroming. Voor open bodemenergiesystemen zijn de snelheid en de richting van de grondwaterstroming van belang bij het positioneren van de bronnen. Bij een hoge grondwaterstroming kan thermische interactie tussen de warme en koude bellen

optreden, of kan de opgeslagen energie sneller afstromen. Dit dient in verband met rendementsverlies te worden voorkomen.

Tenslotte is voor open bodemenergiesystemen de grondwaterkwaliteit van belang. De chemische samenstelling en de temperatuur van het grondwater zijn van belang voor het goed functioneren van een open systeem. Daarnaast mag een open systeem geen verzilting veroorzaken, dus moet ook gekeken worden naar de invloed op het zoet-/brak-/zoutgrensvlak.

Bovengenoemde aspecten worden verder in dit hoofdstuk behandeld. Daarbij wordt aangegeven in hoeverre ze de haalbaarheid van open bodemenergiesystemen in Papendorp kunnen beïnvloeden. Elke initiatiefnemer van bodemenergie binnen het projectgebied dient zelf de benodigde onderzoeken uit te voeren om de haalbaarheid van het beoogde bodemenergiesysteem te toetsen. Onderstaande informatie is daarom ter indicatie weergegeven. Hieraan kunnen geen rechten worden ontleend.

3.2.1 Bodemopbouw

De bodemopbouw in en in de directe omgeving van Papendorp is beschreven op basis van de volgende gegevens:

- Grondwaterkaart van Nederland
- Regionaal Geohydrologisch Informatie Systeem (REGIS)
- boorbeschrijvingen uit het archief van TNO Bouw en Ondergrond via DINOLoket
- boorbeschrijvingen van gerealiseerde open bodemenergiesystemen in de omgeving

Op basis van deze gegevens is de bodemopbouw geschematiseerd in een aantal watervoerende pakketten en scheidende lagen. Tabel 3.1 geeft de globale bodemopbouw in het plangebied weer. Lokaal kan de bodemopbouw variëren. De lokale bodemopbouw dient bij de vergunningaanvraag voor elk individueel systeem nader te worden beschouwd.

Tabel 3.1 | Bodemopbouw

diepte [m-mv]*	lithologie	geohydrologische benaming
0 - 6	klei, leem en fijn zand	deklaag
6 - 57	matig fijn tot zeer grof zand met bijmengingen van silt en grind	1e watervoerend pakket
57 - 80	klei en fijn zand	1e scheidende laag
80 - 155	matig grof tot zeer grof zand met enkele kleilagen	2e watervoerend pakket
> 155	klei	hydrologische basis

* m-mv = meter minus maaiveld; het maaiveld bevindt zich op circa 0,5 m-NAP

3.2.2 Bodemgeschiktheid open bodemenergiesystemen

Eerste watervoerende pakket

Het eerste watervoerende pakket is technisch en juridisch geschikt voor toepassing van een open bodemenergiesysteem. Ervaringen met andere projecten in de gemeente Utrecht laten zien dat er over het algemeen broncapaciteiten van 80 tot 90 m^3/uur haalbaar zijn. De verwachting is dat het eerste watervoerende pakket op de projectlocatie enkele meters dikker is en de doorlatendheid hoger is dan in andere gebieden in Utrecht. Daarom zijn mogelijk op de locatie hogere broncapaciteiten haalbaar: ca. 100 - 125 m^3/uur. Omdat dit onzeker is, wordt vooralsnog uitgegaan van een broncapaciteit van 90 m^3/uur.

Tweede watervoerende pakket
Het tweede watervoerende pakket in dit gebied is technisch geschikt voor een open bodemenergiesysteem. Er is beperkt informatie beschikbaar over de samenstelling en doorlatendheid van het tweede watervoerende pakket, met name van het diepere deel. Op basis van de beschikbare informatie wordt verwacht dat het bovenste deel van het tweede watervoerende pakket, van circa 80 - 120 m-mv, uit matig grof tot zeer grof zand bestaat. Op basis van regionale informatie kunnen in het diepere deel, van circa 120 - 155 m-mv, ook grove zandlagen voorkomen. Op basis van de beschikbare informatie wordt een haalbare broncapaciteit van circa 150 - 250 m^3/uur verwacht.

3.2.3 Bodemgeschiktheid gesloten bodemenergiesystemen

De bodem is geschikt voor het toepassen van gesloten bodemenergiesystemen, waarbij de bodem tot aan de hydrologische basis het meest geschikt is. Om onderlinge thermische interferentie tussen open en gesloten bodemenergiesystemen te voorkomen moet er een verticale scheiding aangehouden worden tussen de open en gesloten bodemenergiesystemen. De open bodemenergiesystemen worden beoogd in het eerste en tweede watervoerende pakket. Vanwege de ondiepe ligging van het eerste watervoerende pakket is het niet mogelijk om een verticale scheiding tussen open en gesloten bodemenergiesystemen met verticale bodelussen aan te houden. Omdat open bodemenergiesystemen op een doelmatiger manier gebruik maken van de aanwezige energiepotentie worden de verticale gesloten bodemenergiesystemen binnen Papendorp uitgesloten.

3.2.4 Geohydrologische eigenschappen

De overige geohydrologische eigenschappen die belangrijk zijn voor de toepassing van een open bodemenergiesysteem zijn weergegeven in Tabel 3.2.

Tabel 3.2 | Geohydrologische eigenschappen voor een open bodemenergiesysteem

parameter		toelichting
grondwaterstand	✓	0,9 m-mv (0,8 - 1,0 m-mv) (bron: kaart grondwaterstand Utrecht)
stijghoogten	✓	1e watervoerende pakket: 1,2 m-mv (bron: peilbuis B31H0562) 2e watervoerende pakket: 1,8 m-mv (bron: REGIS)
stromingssnelheid- en richting	✓	1e watervoerende pakket: <10 m/jaar in zuidwestelijke richting 2e watervoerende pakket: 10 m/jaar in westelijke richting
temperatuur	✓	12°C (eerste watervoerende pakket) tot 13°C (tweede watervoerende pakket)
redox	!	deklaag aanwezig, kans op redoxovergang in is klein. Aanwezige risico's eerste watervoerende pakket: - invloed hemelwaterinfiltratie - invloed waterglas
zoet/brak/zoutgrensvlak	✓	zoet-/brakgrensvlak: circa 200 m-mv, brak-/zoutgrensvlak: >200 m-mv, geen beinvloeding verwacht

✓ geschikt, geen belemmering of aandachtspunt ! aandachtspunt of risico ✗ hoog risico of belemmering

Redox
Een redoxgrens is een overgang van (sub)oxisch (zuurstof- en nitraatrijk, ijzerloos) grondwater naar gereduceerd (ijzerrijk en zuurstof- en nitraatloos) grondwater. Bij menging van (sub)oxisch grondwater met gereduceerd grondwater vinden redoxreacties plaats, waarbij ijzer(hydr)oxiden worden gevormd. Deze ijzer(hydr)oxiden, beter bekend als roest, zetten zich af in de bronnen, het verbindend leidingwerk en de warmtewisselaars. De neerslag van ijzer(hydr)oxiden in het grondwatersysteem leidt tot verstopping van de bronnen, wat grote nadelige gevolgen heeft voor de werking van het bodemenergiesysteem. Deze problematiek is vaak moeilijk beheersbaar.

Om ijzerverstopping te voorkomen worden bodemenergiesystemen zo ontworpen dat alleen (sub)oxisch of alleen gereduceerd grondwater verpompt wordt. Dit betekent dat de bronfilters bij voorkeur in een watervoerend pakket zonder redoxgrens of op voldoende afstand van de redoxgrens worden geplaatst.

Op basis van de beschikbare informatie wordt verwacht dat het eerste en tweede watervoerende pakket gereduceerd zijn en dat de deklaag voldoende weerstand biedt, waardoor het aantrekken van een redoxgrens en daarmee het risico op bronverstopping klein is. Echter kunnen verschillende activiteiten de ondergrondse redoxtoestand veranderen en het risico op verstopping van de bronnen vergroten. Dit kan onder andere optreden bij hemelwaterinfiltratie en het toepassen van waterglas. Deze activiteiten vormen een risico op verstopping bij het toepassen van een open bodemenergiesysteem in het eerste watervoerende pakket. Omdat deze activiteiten niet reiken tot in het tweede watervoerende pakket, vormen zij geen risico bij het toepassen van een open bodemenergiesysteem in het tweede watervoerende pakket.

Hemelwaterinfiltratie
Met het infiltreren van hemelwater wordt oxisch (zuurstofhoudend) water toegevoegd aan het gereduceerde (anoxische/zuurstofloos) grondwater. Dit kan potentieel tot bronverstoppingen leiden. In Groenewoud en Papendorp bevindt zich een relatief dikke deklaag. Hemelwater dat wordt opgevangen middels o.a. wegcunetten en waterpleinen wordt in de ondiepe laag, middels onder andere wadi's, boven in de deklaag geïnfiltreerd. Vanwege de kleilaag is infiltratie richting onderliggende lagen zeer gering en is het risico op menging van verschillende waterkwaliteiten als gevolg van hemelwaterinfiltratie en daarmee bronverstopping ook zeer gering.

Waterglas
Waterglas wordt toegepast om hoeveelheden te onttrekken grondwater bij (bouwput)bemalingen te beperken. Hierdoor worden hoge kosten en omgevingseffecten, die het gevolg zijn van verlagingen, gereduceerd. In een rapport van IF Technology, Crux Engineering en Bioclear Earth (referentie 20195497/12059, d.d. 13 juni 2019) is echter aangetoond dat toepassing van waterglas nabij bronnen van een open bodemenergiesysteem een risico voor verstoppingen vormt. Losgekomen deeltjes door erosie van de waterglaslaag kunnen op lange termijn voor fysieke verstoppingen zorgen. Daarnaast kan door het vrijkomen van natronloog het gehalte organische stof in de bodem toenemen. Als gevolg daarvan kunnen ijzersulfiden neerslaan of kan door biochemische activiteit bacteriegroei ontstaan op de bronfilters. Als er daadwerkelijk effect is van het waterglas op de bronnen, dan blijkt op basis van eerdere probleemprojecten dat beschadigde bronnen moeilijk hersteld kunnen worden.

Er zijn nog geen ontwerpen gemaakt voor de te bouwen woningen en appartementen. Er zijn dus ook nog geen uitvoeringsmethodieken bepaald. Het is daarom niet uit te sluiten dat er waterglas gebruikt zal worden. De toepassing van waterglas nabij open bodemenergiesystemen wordt afgeraden.

3.3 BODEMBELANGEN

In Tabel 3.3 zijn de relevante belangen opgenomen die van invloed kunnen zijn op de werking van een open bodemenergiesysteem in Papendorp. Het gaat om zowel technische als juridische aspecten.

Tabel 3.3 | Technische en juridische aspecten bodemenergiesysteem

Onderwerp		toelichting
bodemenergiesystemen	!	open bodemenergiesystemen aanwezig binnen plangebied (bron: overzicht provincie)
zettingen	✓	noemenswaardige zetting wordt niet verwacht
grondwaterbescherming	✓	niet gelegen in een boringsvrije zone of nabij een waterwingebied (bron: WKOtool)
natuurbelangen	✓	Geen beschermde natuur aanwezig (bron: WKOtool)
archeologie	!	verwachting archeologische waarde in deel van het projectgebied (bron: gemeente Utrecht)
aardkundig waardevol gebied	✓	niet gelegen in een aardkundig waardevol gebied (bron: WKOtool)
verontreinigingen	!	gelegen in de bufferzone van de gebiedsgerichte aanpak (bron: gemeente Utrecht)
waterkering	✓	geen beschermingszones binnen projectgebied (bron: leggerkaart HDSR)
spoor	✓	geen treinspoor binnen het projectgebied
begraafplaats	✓	geen begraafplaats gelegen in projectgebied

✓ geschikt, geen belemmering of aandachtspunt ! aandachtspunt of risico ✗ hoog risico of belemmering

Bodemenergiesystemen

Open bodemenergiesystemen

In en nabij het projectgebied zijn verschillende open bodemenergiesystemen aanwezig. Er bevindt zich een monobron in het projectgebied. Bij de herinrichting van Papendorp komt deze monobron waarschijnlijk te vervallen. Ook ligt er een monobron met een debiet van 25 m^3/uur op de westgrens van de projectlocatie. Verder liggen er enkele doubletten en monobronnen binnen een straal van enkele honderden meters vanaf de gebiedsgrens. Bij de positionering van de zoekgebieden binnen het plangebied is hier rekening mee gehouden, zodat negatieve interferentie tussen de systemen voorkomen wordt.

Tabel 3.4 | Open bodemenergiesystemen binnen een straal van 1.000 m van het projectgebied

Bedrijfsnaam	afstand en richting t.o.v. project	debiet [m^3/uur]	vergunde waterhoeveelheid [m^3/jaar]
G. van Doorn Metaalrecycling (monobron)	in projectgebied	10	onbekend
Creative Valley (monobron)	op de westgrens van de projectlocatie	25	125.000
Deloitte (doublet)	50 m ten Z	35	180.250
Niroc Vastgoedontwikkeling B.V. (monobron)	80 m ten Z	10	onbekend
Msolutions (doublet)	100 m ten W	20	120.900
Kropman (monobron)	250 m ten Z	15	132.000
Daimler Chrysler (doublet)	300 m ten ZZW	135	373.000
Triple Q (doublet)	300 m ten Z	50	181.000
WTC Papendorp (2 doubletten)	500 m ten ZZO	240	546.000
Wartbrug (doublet)	500 m ten NO	25	180.000
Beneluxlaan 9m UEF CV Rietveld (doublet)	700 m ten ONO	35	80.700
Huize Transwijk (doublet)	1.000 m ten O	54	260.000

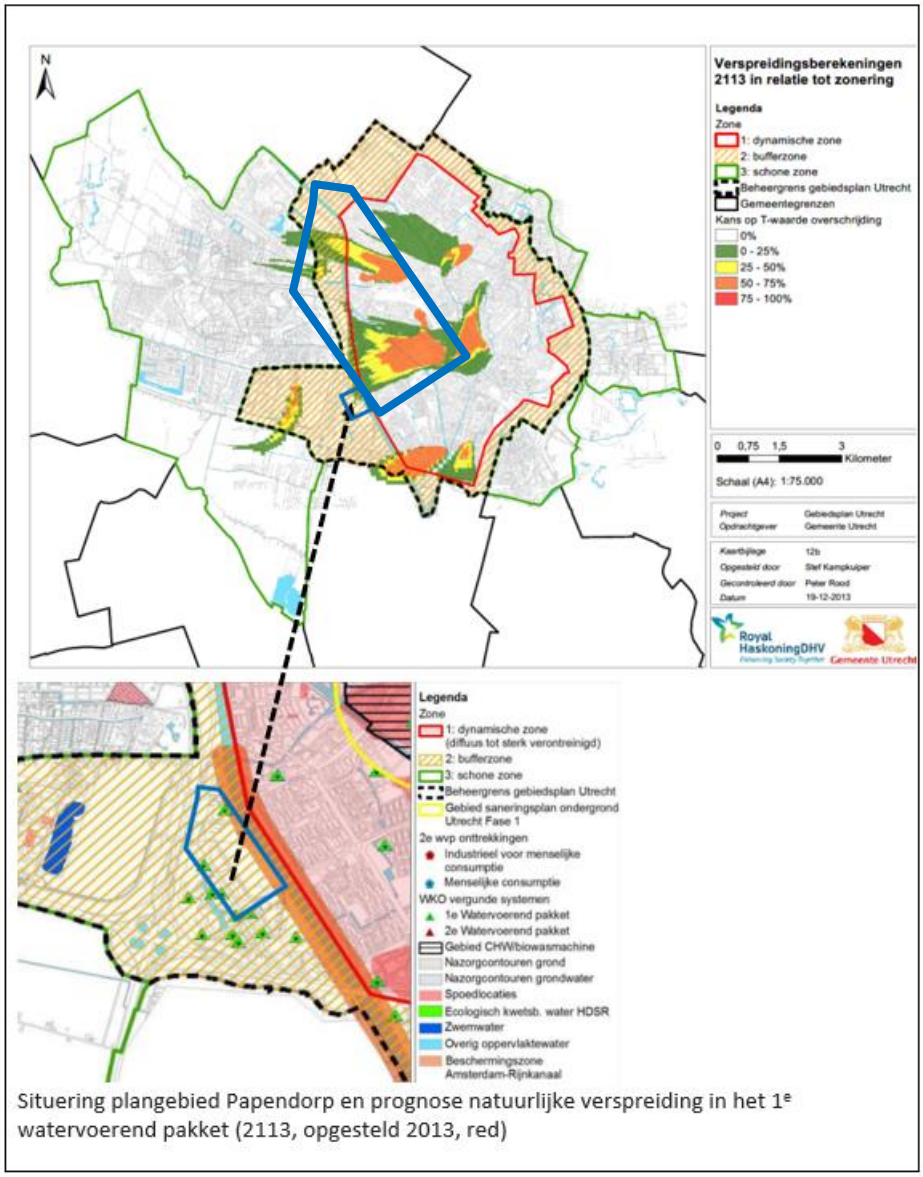
Gesloten bodemenergiesystemen
Er is één gesloten bodemenergiesysteem aanwezig nabij de projectlocatie. Het systeem is gelegen aan de Bernadottelaan 234 op ruim 200 m afstand en heeft bodemlussen tot een diepte van 60 m-mv. Gezien de afstand van de projectlocatie tot het gesloten bodemenergiesysteem zal geen sprake zijn van onderlinge negatieve beïnvloeding. Hiermee vormt het gesloten bodemenergiesysteem geen belemmering voor de beoogde bodemenergiesystemen.

Archeologie
Een deel van de projectlocatie ligt in een gebied van archeologische verwachting. Bij verstoringen met een oppervlakte van >1.000 m^2 dient een omgevingsvergunning aangevraagd te worden. Voorwaarden die aan een omgevingsvergunning verbonden kunnen worden zijn de verplichting tot het doen van archeologisch bureauonderzoek, inventariserend en/of waarderend archeologisch onderzoek, het treffen van maatregelen voor het in situ behouden van archeologische waarden, het uitvoeren van een opgraving of de bodemverstorende activiteit uitvoeren onder begeleiding van een archeologisch deskundige. Aangezien het hele gebied herontwikkeld wordt zal in het kader hiervan de vergunning al aangevraagd worden. Deze hoeft dan dus niet meer specifiek voor een open bodemenergiesysteem aangevraagd te worden.

Verontreinigingen
Gebiedsplan Gebiedsgericht Grondwaterbeheer
In het Gebiedsplan gebiedsgericht grondwaterbeheer (kortweg GGB of Gebiedsplan) heeft de gemeente een groot gedeelte van de stad aangewezen als grondwaterbeheersgebied. Dit gebied bestaat uit de dynamische zone en de bufferzone. Binnen de ‘dynamische zone’ is het grondwater in het eerste watervoerende pakket op veel plekken sterk verontreinigd met Vluchtige Chloorkoolwaterstoffen (VOCl). Deze stofgroep is zwaarder dan water en goed oplosbaar. Door deze eigenschappen is bij onttrekkingen in de nabijheid van de verontreinigingen sprake van actieve verspreiding.

Papendorp ligt binnen de bufferzone van de gebiedsgerichte aanpak grondwaterverontreinigingen (Figuur 3.3). De verticale grens van het Gebiedsplan is de onderzijde van de scheidende kleilaag tussen het eerste en tweede watervoerend pakket.

Bodemenergiesystemen die gerealiseerd worden in het eerste watervoerend pakket binnen de plangrenzen van het Gebiedsplan kunnen aansluiten op de gebiedsgerichte aanpak. Aan het gebruik van het gebiedsplan zijn kosten verbonden in de vorm van een eenmalige bijdrage voor de (monitorings)kosten die de gemeente moet maken. De hoogte van deze bijdragen worden grotendeels bepaald door het gewenste debiet en de waterverplaatsing van het beoogde bodemenergiesysteem en het financieel voordeel dat de initiatiefnemers hebben bij deelname.

Situering plangebied Papendorp en prognose natuurlijke verspreiding in het 1e watervoerend pakket (2113, opgesteld 2013, red)

Figuur 3.3 | verspreidingsberekeningen grootschalige grondwaterverontreiniging uit dynamische zone 2113 (bron: kaartbijlagen 12-B uit rapport Gebiedsplan 2015 en locatie Papendorp overgenomen uit BEP-Papendorp)

Overige verontreinigingen

Er kunnen lichte oppervlakkige (grondwater)verontreinigingen aanwezig zijn in de bovenste meters, o. a. door de voormalige asfaltcentrale. Deze vormen geen direct risico voor het toepassen van een bodemenergiesysteem. Bij het mechanisch boren dient de booraannemer zich te houden aan de BRL SIKB 2100 met bijbehorende Protocol 2101 Mechanisch boren. Hierin is opgenomen hoe de aannemer dient om te gaan met eventuele verontreinigingen en welke veiligheidsmaatregelen genomen moeten worden. Dit om verspreiding van deze verontreinigingen tijdens het boren te voorkomen en veiligheidsrisico's te vermijden. Daarnaast zal, bij verontreinigingen die niet zijn opgenomen in het Gebiedsplan, verspreiding van grondwaterverontreinigingen door onttrekken van grondwater bij een operationeel open bodemenergiesysteem moeten worden voorkomen.

3.4 WETTELIJKE KADERS

De aanleg en bedrijfsvoering van bodemenergiesystemen raakt aan diverse belangen, zoals milieu, drinkwater, bodemkwaliteit, etc. Voor de aanleg ervan is daarom meestal een melding of een omgevingsvergunning vereist in het kader van de Omgevingswet, die per 1 januari 2024 in werking is getreden. Ook gelden specifieke procedures. Hieronder volgt een beknopte beschrijving van de te volgen procedures en meldings- of vergunningsplichten bij de aanleg van een open en een gesloten bodemenergiesysteem. Daarna volgt ook een kort overzicht van de regels die gelden voor lozingsactiviteiten. Steeds is hierbij ook aangegeven welk orgaan het bevoegd gezag is.

3.4.1 Open systemen

Het aanleggen en gebruiken van een open bodemenergiesysteem zijn onder het regime van de Omgevingswet zogeheten milieubelastende activiteiten. Op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is hiervoor een omgevingsvergunning vereist (artikel 3.19). Het Bal is een uitvoeringsregeling onder de Omgevingswet. Indien een omgevingsvergunning wordt verleend, dan gelden – naast deze omgevingsvergunning – op grond van het Bal een aantal algemene regels (artikel 4.1148 t/m artikel 4.1157a). Dit betekent dat deze regels op rijksniveau niet als voorschriften aan de omgevingsvergunning hoeven te worden verbonden. De provincie (Gedeputeerde Staten) is op grond van het Bal (artikel 2.5) het bevoegd gezag voor de verlenen van een omgevingsvergunning.

Op grond van het Bal (artikel 2.16) kan in de provinciale omgevingsverordening worden bepaald dat van de hiervoor vermelde vergunningplicht voor open bodemenergiesystemen wordt afgeweken als:

- het doelmatig gebruik van bodemenergie of doelmatig waterbeheer dit toelaat, en
- het systeem niet meer dan 10 m3/uur onttrekt.

In het geval de provincie gebruik deze afwijkingsmogelijkheid toepast in de omgevingsverordening, dan moet het plaatsen van een open bodemenergiesysteem op grond van het Bal (artikel 4.1149) worden gemeld.

Als bijlage bij de vergunningaanvraag dienen de effecten van het systeem in een effectenstudie te worden gekwantificeerd. De belangrijkste aspecten bij deze vergunningaanvraag en de algemeen geldende regels zijn samengevat in Tabel 3.5.

Tabel 3.5 | Belangrijkste aspecten vergunning en algemene rijksregels open systemen

aspect	toelichting
bevoegd gezag	provincie Utrecht (Gedeputeerde Staten)
vergunningplicht	De provincie kan – onder bepaalde omstandigheden – afwijken van de vergunningplicht. In dit geval geldt wel een meldingsplicht
doorlooptijd	reguliere procedure (beslistermijn 8 weken) of in bepaalde gevallen de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (beslistermijn 6 maanden)
leges/publicatiekosten	de provincie rekent geen leges voor open bodemenergiesystemen

Het provinciaal beleid voor bodemenergie is opgenomen in het Bodem- en waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027. Nadat het gemeentelijke bodemenergieplan door de provincie is verankerd in een provinciale beleidsregel, zal de provincie nieuwe vergunningaanvragen voor open bodemenergiesystemen – naast de op grond van het Bal algemeen geldende rijksregels – toetsen aan deze beleidsregel.

Procedure
Voor het aanvragen van een vergunning voor een open bodemenergiesysteem geldt in principe de reguliere procedure van de Algemene wet bestuursrecht. Voor deze procedure geldt een beslistermijn van 8 weken. In aantal uitzonderingsgevallen zal de provincie op de aanvraag moeten beslissen met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (Afd. 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht). Deze uitzonderingsgevallen betreffen:

- als een milieueffectrapportage nodig is
- in aangewezen gevallen (artikel 10.24 Omgevingsbesluit)
- op verzoek of met instemming van de aanvrager (de provincie mag niet zelf beslissen of uniforme openbare voorbereidingsprocedure van toepassing te verklaren)

Voor de uniforme openbare voorbereidingsprocedure geldt een beslistermijn van 6 maanden. Binnen deze procedure wordt, afwijkend van de reguliere procedure, eerst een ontwerpbesluit ter inzage gelegd, voordat het definitieve besluit tot stand komt.

Milieueffectrapportage (MER)
Voor open bodemenergiesystemen geldt in het kader van de Omgevingswet, in het bijzonder het Omgevingsbesluit, bijlage V, categorie K1 een MER-plicht als er sprake is van een grondwateronttrekking van 10.000.000 m^3/jaar of meer. Is er sprake van een grondwaterwateronttrekking van minder dan 10.000.000 m^3/jaar, dan geldt voor de oprichting, wijziging of uitbreiding van een open bodemenergiesysteem een MER-beoordelingsplicht. De m.e.r.-beoordeling kan plaatsvinden parallel aan de procedure van de vergunningaanvraag. Met een aanmeldnotitie wordt het initiatief aangemeld voor de m.e.r.-beoordeling.

3.4.2 Gesloten systemen

De aanleg van gesloten systemen wordt moet in het kader van de Omgevingswet, gereguleerd op grond van het Bal(artikel 4.1135 t/m artikel 4.1147a). Deze regels op rijksniveau zijn in tabel 3.5 kort samengevat. Voor het aanleggen van een gesloten systeem geldt op grond van het Bal een meldingsplicht. De gemeente (het college van burgemeester en wethouders) is op grond van het Bal (artikel 2.3) het bevoegd gezag in het kader van deze meldingsplicht.

De ten aanzien van gesloten bodemenergiesystemen geldende regels op grond van het Bal zijn niet uitputtend bedoeld. Dit betekent dat de gemeente in het omgevingsplan zogeheten (gebiedsgerichte) maatwerkregels kan opnemen in het omgevingsplan of (voor individuele gevallen) maatwerkvoorschriften mag opleggen aan een initiatiefnemer, die afwijken van de algemeen geldende rijksregels dan wel deze regels aanvullen. Een maatwerkregel kan bijvoorbeeld inhouden dat - in afwijking van de in het Bal - algemeen geregelde meldingsplicht (artikel 4.1136) - voor een in het omgevingsplan aangewezen gebied een omgevingsvergunning is vereist voor gesloten systemen.

Bij ontvangst van een melding of vergunningaanvraag voor een gesloten bodemenergiesysteem beoordeelt de gemeente of het voorgenomen systeem voldoet aan de algemene regels op rijksniveau (Bal) of aan de maatwerkregels die door de gemeente zijn opgenomen in het omgevingsplan.

De belangrijkste aspecten voor de melding of een mogelijke vergunningverlening voor gesloten systemen zijn samengevat in Tabel 3.6 en daaronder nader toegelicht. Een aantal overgangsrechtelijke situaties i.v.m. de inwerkintreding van de Omgevingswet zijn in de tabel buiten beschouwing

gelaten. Deze situaties, die voor de gemeente relevant zijn, worden onder de tabel nader toegelicht.

Tabel 3.6 | Belangrijkste aspecten melding (of vergunning) en algemene rijksregels gesloten systemen

aspect	toelichting
bevoegd gezag	gemeente Utrecht
meldingsplicht	alle gesloten bodemenergiesystemen
vergunningplicht	op basis van maatwerkregel in het omgevingsplan (gemeente mag afwijken van meldingsplicht); let daarnaast op het overgangsrecht van de Omgevingswet (zie hieronder)
doorlooptijd	melding: 4 weken voor start werkzaamheden vergunning: 8 weken beslistermijn

Overgangsrecht: vergunningplicht Bruidsschat omgevingsplan
Hiervoor is uiteengezet dat gemeenten onder de Omgevingswet ten aanzien van gesloten systemen – in afwijking van de algemeen geldende meldingsplicht - mogen bepalen waar en in welke gevallen een vergunningplicht van toepassing is. De gemeente moet deze vergunningplicht zelf regelen in omgevingsplan. Echter, in het kader van de zogeheten Bruidsschat van de Omgevingswet geldt voor een overgangsperiode tot 2032 een vergunningplicht, die overeenkomt met het oude recht. De Bruidsschat betreft het tijdelijk deel van het omgevingsplan, dat vanaf 1 januari 2024 in werking is getreden. Op grond van artikel 22.260 Bruidsschat geldt voor gesloten systemen in de volgende gevallen een vergunningplicht:

- de aanleg of het gebruik van een gesloten bodemenergiesysteem binnen een door de gemeente aangewezen interferentiegebied.
- de aanleg of het gebruik van een gesloten bodemenergiesysteem met een bodemzijdig vermogen van 70 kW of meer.

In de tussentijd, d.w.z. tot het einde van de overgangsperiode tot 2032, mag een gemeente er voor kiezen de hiervoor genoemde vergunningplicht in de Bruidsschat te laten vervallen, aan te passen of uit te breiden.

Overgangsrecht: gemeentelijke verordening aanwijzing interferentiegebieden
Op het moment dat het plangebied van Papendorp is aangewezen als interferentiegebied via een gemeentelijke verordening, gaat – in het kader van het overgangsrecht Omgevingswet (met bijzondere verwijzing naar het hierboven vermelde artikel 22.260 Bruidsschat – voor alle gesloten bodemenergiesystemen als overgangsperiode tot 2032 een vergunningsplicht gelden. Een door de gemeente vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024) vastgestelde gemeentelijke verordening voor aanwijzing interferentiegebieden blijft - in het kader van het overgangsrecht Omgevingswet -afzonderlijk bestaan buiten het omgevingsplan tot het einde van de overgangsperiode. Dit betekent dat uiterlijk 2031 een reeds aangewezen interferentiegebieden en de daarvoor geldende regels door de gemeente in het omgevingsplan moeten worden opgenomen. Als de aanwijzing van nieuwe interferentiegebieden na de inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft plaatsgevonden, dan zal de gemeente deze gebieden en daarvoor geldende regels direct in het omgevingsplan moeten vastleggen.

In de gemeentelijke verordening is niet vastgelegd waarop een vergunningaanvraag getoetst wordt. Hiervoor kan de gemeente een gemeentelijke beleidsregel vaststellen en verankeren. In de gemeentelijke beleidsregel kan de gemeente voor Papendorp de regels ten aanzien van open bodemenergiesystemen uit dit bodemenergieplan vastleggen. Op basis van deze regels wordt een

vergunningaanvraag voor een gesloten bodemenergiesysteem getoetst. Hierdoor zullen gesloten bodemenergiesystemen met verticale bodemwarmtewisselaars niet toegestaan zijn. Deze regels zijn gebaseerd op het voorkomen van interferentie tussen systemen en het bevorderen van doelmatig gebruik van de ondergrond.

3.4.3 Lozingen

Er zijn verschillende momenten waarop lozingen, en daarmee de wettelijke kaders voor lozingsactiviteiten, aan de orde zijn.

Boren van de bronnen (boorspoelwater)
Voor de aanleg van de bronnen van open bodemenergiesystemen moet worden geboord. Tijdens het boren komt spoelwater vrij (boorspoelwater). De hoeveelheid water die hierbij vrijkomt is beperkt, maar bevat vaak boorspoeling (bentoniet en polymeren) en vrijgekomen grond (zand, klei).

Ontwikkelen van open bronnen (ontwikkelwater)
Direct na het boren worden de bronnen van een open systeem eenmalig schoon gepompt (ontwikkelen). Het doel hiervan is om resten van het geboorde materiaal uit de bronnen te verwijderen (zand en slibdeeltjes), zodat deze niet voor verstoppingen kunnen zorgen. Tijdens het ontwikkelen komt grondwater vrij met een debiet tot maximaal 130% van het ontwerpdebiet. Dit grondwater moet geloosd worden. Om de lozingshoeveelheid en het lozingsdebiet te verlagen kan gebruik worden gemaakt van filtertechnieken om vaste bestanddelen te verwijderen, waarbij het water grotendeels weer geïnfiltreerd wordt in de bodem. Het blijft echter noodzakelijk dat een gedeelte van het vrijkomende grondwater geloosd kan worden, om onder andere de filterunits terug te spoelen. Door deze manier van ontwikkelen kan het lozingsdebiet beperkt worden.

Onderhoud van open bronnen (spuiwater)
In verband met preventief onderhoud van de bronnen worden deze een aantal keer per jaar gespoeld. Bij deze actie wordt uit de bronnen enige tijd grondwater onttrokken met het maximale debiet. Dit grondwater moet geloosd worden. Met een onderhoudsfilter in de technische ruimte kan ervoor gezorgd worden dat er geen grondwater geloosd hoeft te worden. Bij een onderhoudsfilter wordt het vuil afgevangen met een zogenaamd kaarsenfilter met zeer kleine poriën. Het grondwater wordt uit de bronfilters opgepompt en wordt via het onderhoudsfilter in de bypass van het leidingcircuit in een andere bron geïnjecteerd.

Regulering van lozingen en voorkeursroutes
Voor open bodemenergiesystemen geldt op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) een omgevingsvergunningplicht voor het lozen van afvalwater op het oppervlaktewater. Het waterschap geldt op grond van het Bal als bevoegd gezag. De voorkeursvolgorde voor lozingsroutes zal als voorschrift aan de omgevingsvergunning worden verbonden. In het Bal is op dit punt t.a.v. open bodemenergiesystemen geen algemeen geldend voorschrift opgenomen. Dit is wel het geval t.a.v. gesloten bodemenergiesystemen. In het Bal is een algemeen geldend voorschrift opgenomen voor lozingsroutes als het gaat om te lozen spoelwater. Met het oog op het doelmatig beheer van afvalwater moet het te lozen spoelwater afkomstig van het aanleggen van een gesloten bodemenergiesysteem worden geloosd in een vuilwaterriool of op of in de bodem). Wel kan de gemeente (als bevoegd gezag) d.m.v. van het stellen van een zogeheten maatwerkvoorschrift afwijken van dit algemeen geldend voorschrift en een andere lozingsroute toestaan.

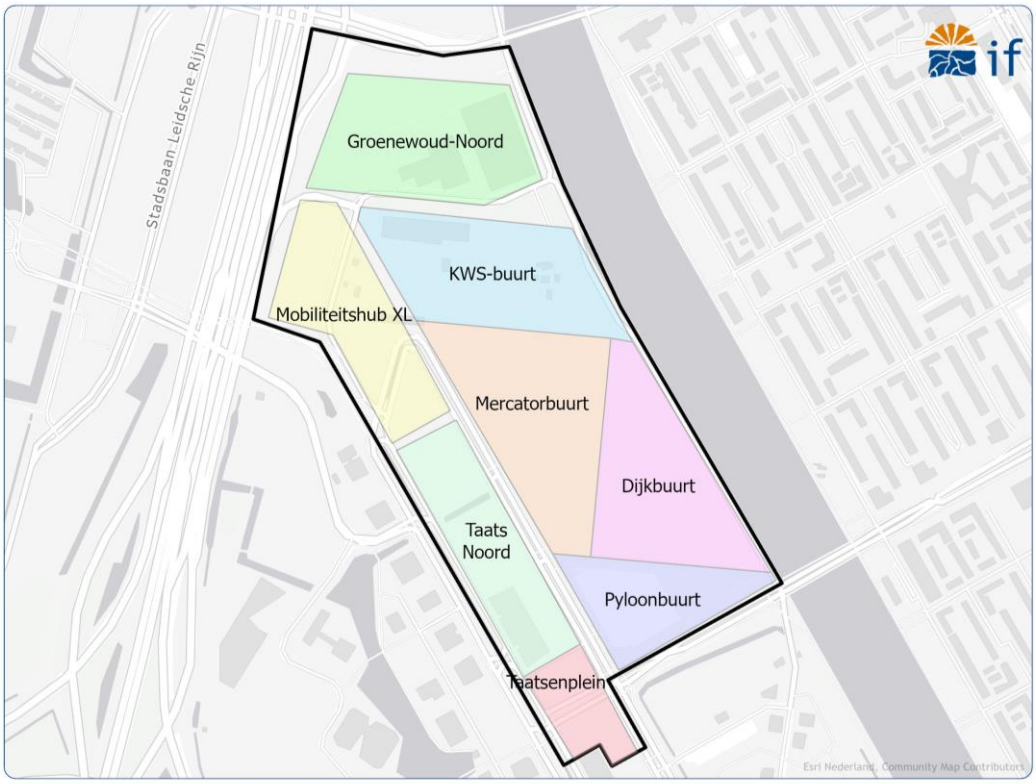
De lozingen van het water voor het ontwikkelen van open bronnen geeft de grootste lozingsvolumes. Volgens de voorkeursvolgorde voor lozingen heeft het terugbrengen van het grondwater de voorkeur. Dit is echter een kostbare en inefficiënte methode, omdat aanvullende voorzieningen voor filtering en infiltratie aangelegd moeten worden en het ontwikkeldebiet verlaagd moet worden om te kunnen infiltreren. Hierdoor kost het meer tijd om te bronnen te ontwikkelen en is de kans groter dat niet alle restverstoppingen verwijderd worden. Daarnaast is het nog steeds nodig om een kleine waterhoeveelheid te lozen. Het lozen van het ontwikkelwater op het oppervlaktewater heeft daarom de voorkeur. Mocht dit niet mogelijk zijn, moet het grondwater geloosd worden op een vuilwaterriool of gemengd rioolstelsel. Aanbevolen wordt om in een vroeg stadium in overleg te treden met het bevoegd gezag om de mogelijkheden voor lozen te bespreken.

Ten aanzien van het lozen op oppervlaktewater is het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden bevoegd gezag. Het beleid en informatie over het indienen van een vergunning of doen van een melding staat beschreven op de website van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

4 Inventarisatie vraag en aanbod

4.1 ONTWIKKELINGEN

Het te onderzoeken gebied betreft Papendorp in Utrecht. De gemeente Utrecht heeft de informatie met betrekking tot de omvang van de toekomstige ontwikkelingen aangeleverd. In Figuur 4.1 zijn de verschillende deelgebieden weergegeven.

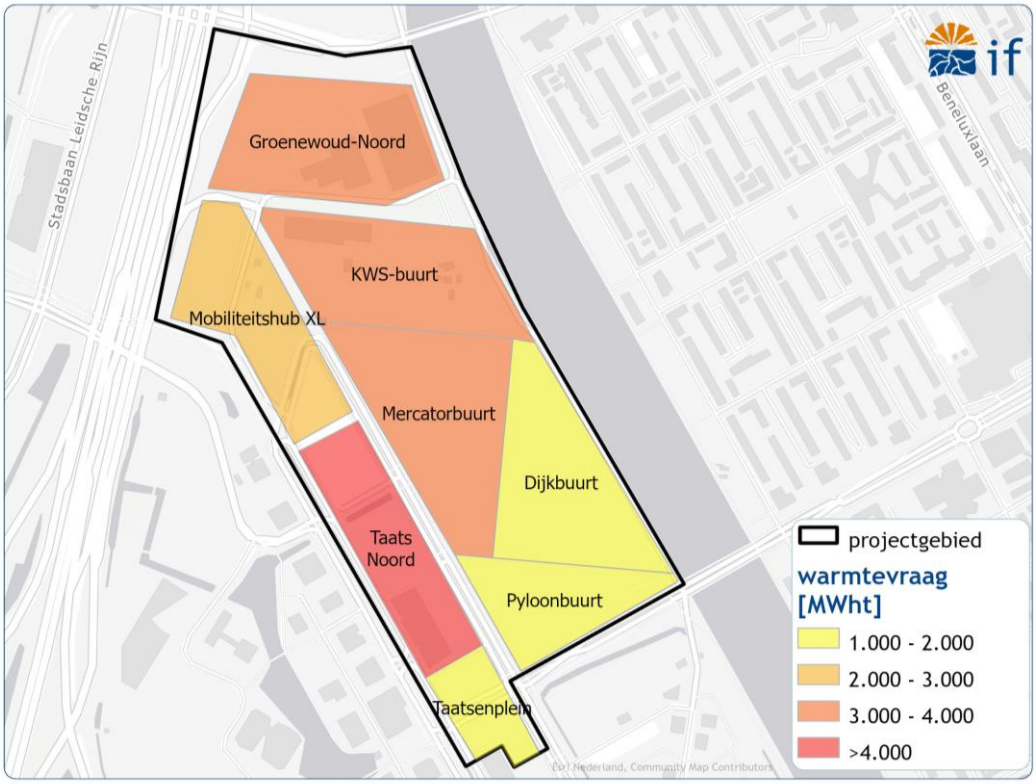

Figuur 4.1 | Deelgebieden binnen de Papendorp in Utrecht

4.2 WARMTE- EN KOUDEVRAAG

Voor de deelgebieden zijn de gebouwzijdige energievraag en benodigde vermogens bepaald[1]. Op basis van deze energievraag en vermogens is met behulp van kentallen, energetische uitganspunten en de jaarlijkse verdeling van vermogens de bodemzijdige vraag bepaald. In Figuur 4.2 is de verwachte bodemzijdige warmtevraag weergegeven per ontwikkelveld.

[1] Papendorp Utrecht, Haalbaarheidsstudie energiesysteem, IF Technology, 21 februari 2022

Figuur 4.2 | Berekende bodemzijdige warmtevraag in MWh per deelgebied

De bepaalde bodemzijdige warmte- en koudevraag is vervolgens vertaald naar de jaarlijkse grondwaterverplaatsing en benodigde grondwaterdebieten, die weergegeven zijn in Tabel 4.1. Hierbij is uitgegaan van een bodemzijdige energiebalans. Op basis van een maximale broncapaciteit van 90 m^3/uur in het eerste watervoerende pakket en 150 - 250 m^3/uur in het tweede watervoerende pakket is het aantal doubletten per deelgebied bepaald.

Tabel 4.1 | Benodigde waterverplaatsing en debiet in Papendorp

deelgebied	waterverplaatsing warmte- en koudelevering [m^3/seizoen]	debiet warmte- en koudelevering [m^3/uur]	aantal doubletten eerste watervoerende pakket	aantal doubletten tweede watervoerende pakket
Mobiliteitshub XL	273.000	220	3	2
Taatsenplein	211.000	250	3	2
Taats Noord	892.000	650	8	4
Groenewoud Noord	455.000	390	5	2
Pyloonbuurt	178.000	130	2	1
Dijkbuurt	210.000	150	2	1
Mercatorbuurt	415.000	290	4	2
KWS-buurt	486.000	350	4	2
Totaal	**3.120.000**	**2.430**	**31**	**16**

Wanneer de benodigde aantal bronnen per deelgebied bij elkaar opgeteld worden zijn 31 doubletten in het eerste watervoerende pakket of 16 doubletten in het tweede watervoerende pakket

nodig. Wanneer het totale debiet geleverd wordt met een volledig collectief bodemenergiesysteem zijn er 27 doubletten benodigd in het eerste watervoerende pakket of 12 doubletten in het tweede watervoerende pakket.

4.3 MATCH VRAAG/AANBOD

Uit de inventarisatie (paragraaf 4.2) volgt een totale bodemzijdige warmtevraag van circa 18.000 MWh en koudevraag van circa 7.500 MWh. Het bodemzijdige aanbod kan berekend worden op basis van de verwachte dikte van de watervoerende laag waarin de warmte en koude opgeslagen wordt (circa 25 m voor het eerste watervoerende pakket en 35 m voor het tweede watervoerende pakket), een gemiddelde delta T van 6°C tussen onttrekking en infiltratie en de oppervlakte van het projectgebied (ruim 50 hectare). Hieruit volgt dat in potentie circa 20.000 MWh aan warmte en koude geleverd kan worden uit het eerste watervoerende pakket en circa 28.000 MWh uit het tweede watervoerende pakket. Hieruit volgt dat de gebouwzijdige vraag nagenoeg overeenkomt (eerste watervoerende pakket) of lager is (tweede watervoerende pakket) dan het bodempotentieel.

Eerste watervoerende pakket

Het eerste watervoerende pakket heeft een beperkte dikte en door de ondiepe ligging is de haalbare broncapaciteit beperkt (circa 90 m^3/uur). Deze ondiepe ligging zorgt er ook voor dat er veel omgevingsbelangen/initiatieven zijn die beïnvloed kunnen worden door een bodemenergiesysteem in dit pakket en andersom. Denk hierbij aan verontreinigingen, hemelwaterinfiltratie, (openbaar) groen, bouwwerkzaamheden (gebruik van waterglas), damwanden, waterkeringen en tunnels. Technisch zijn er risico's op verstopping en opbarsting. Door de beperkte broncapaciteit zijn er veel bronnen en dus ook veel boringen nodig om te kunnen voorzien in de energievraag van het gebied. Op basis van de zoekgebieden uit het bodemenergieplan waarin de minimale afstanden tussen de bronnen is vastgelegd, kunnen net niet genoeg bronnen gerealiseerd worden voor de oorspronkelijk verwachte energievraag. Daardoor ontstaat nog meer schaarste in de ondergrond en kan de energievraag van het gebied niet volledig uit het eerste watervoerende pakket worden gehaald.

Tweede watervoerende pakket

Het tweede watervoerende pakket is dikker en heeft een goede doorlatendheid, waardoor in dit pakket hogere broncapaciteiten gehaald kunnen worden dan in het eerste watervoerende pakket. Op basis van de beschikbare informatie wordt verwacht dat het bovenste deel van het tweede watervoerende pakket, van circa 80 – 120 m-mv, uit matig grof tot zeer grof zand bestaat. Op basis van regionale informatie kunnen in het diepere deel, van circa 120 – 155 m-mv, ook grove zandlagen voorkomen. Op basis van de beschikbare informatie wordt een haalbare broncapaciteit van circa 150 – 250 m^3/uur verwacht.

Ten opzichte van het eerste watervoerende pakket zijn er dus voor de verwachte energievraag ruim de helft minder bronnen nodig. Hierdoor zal de inpassing van bronnen vergemakkelijken en kan de energievraag, ook bij mogelijke toekomstige uitbreidingen, geleverd worden. Door de diepere ligging van dit pakket is de invloed op omgevingsbelangen beperkt en vervallen de meeste risico's die wel spelen in het eerste watervoerende pakket. Dit biedt meer ruimte voor groen, hemelwaterbergingsinitiatieven en bouwwerkzaamheden.

Om met zekerheid de energievraag te kunnen leveren, is de inzet van het tweede watervoerende pakket nodig. Daarnaast vervallen hierdoor grote risico's en blijft er ruimte voor andere initiatieven die beperkt worden bij het gebruik van het eerste watervoerende pakket voor bodemenergie.

5 Toelichting gebruiksregels

In hoofdstuk 2 zijn de gebruiksregels voor open en gesloten bodemenergiesystemen opgenomen. In dit hoofdstuk wordt per gebruiksregel een onderbouwing gegeven waarom een bepaalde gebruiksregel is opgenomen.

5.1 TOELICHTING GEBRUIKSREGELS TAV DE MELDING BIJ DE GEMEENTE

1. De bronnen en het leidingwerk moeten gerealiseerd worden door een BRL 2100 gecertificeerde partij.

   Dit is wettelijk verplicht, maar de gemeente vindt het belangrijk om te benadrukken dat er een hoge kwaliteit wordt verwacht op het gebied van boren.

2. Bij een boring geldt dat de aanvulling van het boorgat moet voldoen aan de eisen gesteld in protocol 2101. De grondwatermonstername (gebruiksregel 4) moet uitgevoerd worden door een BRL 2000 gecertificeerde partij.

   Dit is wettelijk verplicht, maar de gemeente vindt het belangrijk om dit te benadrukken.

3. Bij de melding conform artikel 28 van de Wet bodembescherming (of de rechtsopvolger onder de Omgevingswet) wordt een beschrijving gevoegd met de (geohydrologische) effecten van het open bodemenergiesysteem (voor de duur van 30 jaar) op de verontreinigingssituatie.

   Om de langdurige effecten van de open bodemenergiesystemen op de verontreinigingen in de dynamische zone van het Gebiedsplan Gebiedsgericht Grondwaterbeheer (Ggb) duidelijk te maken, moet een modelstudie uitgevoerd worden. Hiermee wordt aangetoond dat de werking van het Ggb niet wordt geschaad.

4. Binnen het gebied moet minimaal één peilbuis voor grondwatermonitoring worden geplaatst en jaarlijks bemonsterd ter tijdige signalering van een grondwaterverontreiniging. Deze peilbuis wordt geplaatst op de locatie waar op basis van de natuurlijke grondwaterstroming verwacht mag worden dat verontreinigingen vanuit de dynamische zone (uit het Gebiedsplan gebiedsgericht grondwaterbeheer en diens opvolger onder de Omgevingswet) het snelst (minimaal op 30 jaar toetsend) het gebied instromen. Deze peilbuis heeft minstens één filter (net) onder de scheidende laag.

   De grondwatermonitoring bestaat uit grondwaterbemonsteringen t.b.v. een chemische en fysische (stijghoogte) bepaling van effecten op mogelijke verspreiding door de WKO-doubletten.

   De monitoring van de omgevingsvergunning gaat ook over de monitoring van de grondwaterkwaliteit op mogelijke aanwezige grondwaterverontreinigingen uit de dynamische zone. Vaak wordt alleen ingestoken op de monitoring direct naast de bron om de directe effecten te meten, maar de omgevingsvergunning moet ook voldoen aan de Wbb en die vraagt meer inspanning

5. Bij de melding moet de indiener een onderbouwing bijvoegen op welke wijze zorgvuldig rekening is gehouden met het risico op verplaatsing van verontreinigingen die vallen onder het Gebiedsplan. De onderbouwing gaat in op de volgende vier fasen: ontwerp en positiekeuze, realisatie, exploitatie en beëindiging van de activiteit.

   Het gebied Papendorp ligt in de bufferzone van het Gebiedsplan en grenst direct aan de dynamische zone. Omdat het gebied grenst aan de dynamische zone, werken de geohydrologische effecten vanuit de bufferzone door in de dynamische zone. Daarom is er extra grondwatermonitoring nodig. Met de resultaten kan worden vastgesteld of de doelmatige gebiedsgerichte aanpak wordt beïnvloed.

5.2 TOELICHTING GEBRUIKSREGELS TAV DE AANVRAAG VERGUNNING BODEMENERGIESYSTEEM

1. Open bodemenergiesystemen moeten worden uitgevoerd als een doubletsysteem (monobronnen en recirculatiesystemen zijn niet toegestaan).

   Gezien de beoogde omvang van de ontwikkelingen is de verwachting dat de toepassing van (collectieve) open bodemenergiesystemen het beste aansluit bij de intensiteit van de warmte-/koudevraag.

   Het gebruik van recirculatiesystemen is niet toegestaan, omdat het rendement van deze systemen lager is dan bij een opslagsysteem en daarmee het beschikbare bodempotentieel niet optimaal benut wordt.

   Monobronnen kunnen de toepassing van doubletten belemmeren. Door het toepassen van doubletten kunnen relatief grote capaciteiten per bron gerealiseerd worden en kan het aanwezige bodempotentieel zo optimaal mogelijk gebruikt worden. Daarom is het bodemenergieplan uitgelegd op de toepassing van doubletsystemen.

2. Gesloten bodemenergiesystemen met verticale bodemwarmtewisselaars zijn niet toegestaan.

   Om onderlinge thermische interferentie tussen open en gesloten bodemenergiesystemen te voorkomen moet er een verticale scheiding aangehouden worden tussen de open en gesloten bodemenergiesystemen. Daarom worden verticale gesloten systemen binnen Papendorp uitgesloten. Overige gesloten bodemenergiesystemen (zoals aardwarmtekorven en horizontale bodemwarmtewisselaars) zijn wel toegestaan, omdat deze niet reiken tot aan het eerste watervoerende pakket en daarom geen sprake is van thermische interferentie met de beoogde open bodemenergiesystemen.

3. De bronfilters van open bodemenergiesystemen zijn toegestaan in het eerste en tweede watervoerende pakket.

   Voor het grootschalig toepassen van open bodemenergiesystemen kan worden gekozen voor het eerste en het tweede watervoerende pakket. Bronfilters van een bodemenergiesysteem kunnen geplaatst worden in één van deze twee watervoerende pakketten. Het grondwater uit de

verschillende watervoerende pakketten mag niet gemengd worden. De schematische dieptes van de watervoerende pakketten en scheidende lagen zijn weergegeven in Tabel 4.1. Iedere initiatiefnemer dient op basis van de meest recente en relevante informatie een inschatting te maken van de diepteligging van de watervoerende pakketten en scheidende lagen.

Op de locatie zijn naast het eerste en tweede watervoerende pakket geen diepere watervoerende pakketten aanwezig waarin op een conventionele wijze een open bodemenergiesysteem gemaakt kan worden. (Middel)hoge temperatuuropslag zijn mogelijk wel toe te passen in deze diepere lagen, maar vallen buiten de werking van dit bodemenergieplan.

4. De warme en koude bronnen van een doubletsysteem moeten binnen de op de plankaarten in bijlage 1 (voor bodemenergiesystemen in het eerste watervoerende pakket) en 2 (voor bodemenergiesystemen in het tweede watervoerende pakket) aangegeven rode (warme bronnen) en blauwe (koude bronnen) zoekgebieden worden gepositioneerd.

De ruimtelijke ordening van open bodemenergiesystemen in het eerste en het tweede watervoerende pakket vindt plaats op basis van een oriëntatie-patroon in zoekgebieden. Deze zoekgebieden zijn uitgewerkt in kaarten voor beide watervoerende pakketten die zijn opgenomen in bijlage 1 en 2. Zonering van de bronnen biedt zowel sturing alsmede een stuk flexibiliteit wat betreft inpassing. Het is sturend in de ruimtelijke ondergrondse ordening door het regisseren van het specifiek opslaan van warmte of koude in een bepaalde zone. Dit zodat negatieve interferentie tussen warmte en koude wordt voorkomen en daarmee het behalen van het maximale potentieel niet verhinderd wordt. Het biedt vrijheid in de praktische ruimtelijke inpassing in het terrein. Door het definiëren van een zone en geen vaste bronposities, blijft het mogelijk de ruimtelijke inpassing af te wegen met andere ordeningsbehoeftes voor gebouwen, inrichting openbare ruimte en aanwezige en toekomstige infrastructuur.

Voor het eerste watervoerende pakket is gekozen voor een oriëntatie van zoekgebieden in een kruislings patroon, waarbij warme en koude zoekgebieden afgewisseld worden. Hiermee worden te grote hydrologische effecten op omgevingsbelangen voorkomen, die anders zouden kunnen optreden vanwege de ondiepe ligging van het eerste watervoerende pakket. De afstand tussen de zoekgebieden is gebaseerd op de maximale broncapaciteit per zoekgebied (180 m^3/uur), de verwachte lengte van het bronfilter en de dikte van het opslagpakket waarin de warmte en koude worden opgeslagen en de verwachte gemiddelde waterverplaatsing (circa 1.500 vollasturen). Hieruit volgt dat op basis van de ontwerpnormen voor bronnen voor bodemenergiesystemen een afstand tussen de warme en koude bronclusters nodig is van circa 150 m. Wanneer de bronnen binnen een zoekgebied meer dan circa 25 m uit elkaar geplaatst worden, kan de afstand tussen de koude en warme bronnen verkleind worden. In het plan is uitgegaan van een afstand van 100 m tussen de zoekgebieden en een breedte van een zoekgebied van minimaal 50 m. Hiermee kan de benodigde afstand tussen koude en warme bronnen van 150 m gehaald worden.

Voor het tweede watervoerende pakket is gekozen voor een oriëntatie van zoekgebieden in een strokenpatroon. Door de diepere ligging van dit pakket kunnen binnen een strook meerdere bronnen geplaatst worden zonder onacceptabele hydrologische effecten. De afstand tussen de zoekgebieden is gebaseerd op de broncapaciteit (200 m^3/uur), de verwachte lengte van het bronfilter, de dikte van het opslagpakket en de verwachte gemiddelde waterverplaatsing (circa 1.500 vollasturen). Hieruit volgt dat een afstand van circa 250 m tussen de bronclusters nodig

is. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de bronnen binnen een zoekgebied minimaal 25 m uit elkaar geplaatst worden. In het plan is uitgegaan van een afstand van 200 m tussen de zoekgebieden en een breedte van een zoekgebied van minimaal 50 m.

5. De bronnen in het eerste watervoerend pakket moeten geschikt zijn voor een broncapaciteit van minimaal 90 m^3/uur. De bronnen in het tweede watervoerend pakket moeten geschikt zijn voor een broncapaciteit van minimaal 200 m^3/uur.

   Omdat de activiteiten in de bodem doelmatig dienen te zijn. Is het gewenst om bij het benutten van de bodemenergie per bronpositie de bodemcapaciteit van die bronpositie optimaal te benutten. Daarom is er per watervoerend pakket aangegeven voor welke minimale capaciteit de bronnen aangelegd moeten worden. Realiseren van bronnen met een hogere capaciteit is toegestaan mits deze tevens voldoen aan de andere gebruiksregels van dit Bodemenergieplan. Bronnen met een kleinere capaciteit (m^3/uur) benutten de ondergrond niet optimaal. Dat is ongewenst vanwege de duurzaamheid en doelmatigheid.

6. Binnen een zoekgebied in het eerste watervoerende pakket mag in totaal maximaal 180 m^3/uur aan broncapaciteit gerealiseerd worden. Indien voor een open bodemenergiesysteem één bron binnen een zoekgebied beoogd is, moet aangetoond worden dat altijd ruimte is binnen het zoekgebied om een tweede bron binnen dit zoekgebied te realiseren met een aanvullend open bodemenergiesysteem.

   Thermisch gezien is het optimaal om warme bronnen en koude bronnen te clusteren. Ter voorkoming van te grote hydrologische effecten (zoals te grote grondwaterstandveranderingen of stijghoogteveranderingen in de bron met risico op bodemsplijting) kunnen er echter niet te veel bronnen (met te grote broncapaciteiten) geclusterd worden binnen het eerste watervoerende pakket en kan binnen een zoekgebied maximaal 180 m^3/uur aan broncapaciteit gerealiseerd worden.

   Om maximale benutting van de ondergrond voor bodemenergie te borgen moet het ook altijd mogelijk zijn om binnen een zoekgebied deze broncapaciteit te realiseren. Dit betekent dat bij de inpassing van een bron binnen een zoekgebied altijd ruimte beschikbaar moet blijven om in de toekomst bron(nen) binnen dit zoekgebied nog een bron te plaatsen zodat de totale broncapaciteit van 180 m^3/uur benut wordt.

7. Voor een bodemenergiesysteem in het tweede watervoerende pakket is monitoring en rapportering van de concentraties VOCl in de bron(nen) van het bodemenergiesysteem verplicht. Het betreft een 0-meting, meting na 2 jaar en vervolgens elke 3 jaar. Het aantal en de posities van de bronnen waarin gemeten moet worden, moet afgestemd en overeengekomen worden met de gemeente, voordat de vergunning voor het open bodemenergiesysteem aangevraagd wordt.

   In de vergunning voor het open bodemenergiesysteem wordt algemene monitoring in de bronnen van het bodemenergiesysteem geëist. In het kader van de gebiedsgerichte aanpak van de gemeente is vindt gebiedsgerichte monitoring plaats door de gemeente. Aanvullend hierop is monitoring verplicht in de bron(nen) van het bodemenergiesysteem om mogelijke verplaatsing van verontreinigingen tijdig te kunnen detecteren. De monitoring is erop gericht veranderingen in de waterkwaliteit te kunnen waarnemen en valt grotendeels samen met de standaard monitoring die door de provincie opgenomen wordt in de vergunning. Daarom moet de nulsituatie

bepaald worden door in de bron(nen) van het open bodemenergiesysteem de waterkwaliteit te meten. Twee jaar na ingebruikname wordt nogmaals gemeten en vervolgens elke drie jaar. De initiatiefnemer van het open bodemenergiesysteem stemt vooraf met de gemeente af bij welke bronnen (aantal en posities) monitoring plaats moet vinden. Deze afstemming vindt plaatst voordat de Omgevingsvergunning voor het open bodemenergiesysteem wordt aangevraagd. Bij de vergunningaanvraag moet aangetoond worden dat deze afstemming heeft plaatsgevonden en er een overeenstemming is tussen de initiatiefnemer en de gemeente over de wijze van monitoring. De resultaten van de metingen worden verstuurd naar de provincie als bevoegd gezag voor de vergunning van het bodemenergiesysteem en gemeente als gebiedsbeheerder.

Bij meting van verhoogde concentraties in de bronnen vindt overleg met de gemeente en provincie plaats om het vervolg te bepalen met als doel om te voorkomen dat de vervuiling zich verder verplaatst. Hierbij zal ingezet worden op het zoeken naar mogelijkheden om de verplaatsing te voorkomen of beperken.

8. Het bodemenergiesysteem bereikt uiterlijk vijf jaar na de datum van ingebruikname een moment waarop de hoeveelheid koude die door het systeem aan de bodem is toegevoegd gelijk is aan de hoeveelheid warmte, die vanaf die datum door het systeem aan de bodem is toegevoegd. Het systeem herhaalt dit telkens uiterlijk vijf jaar na het laatste moment waarop die situatie werd bereikt.

   Het vraagprofiel van de meeste gebouwen binnen Papendorp tonen een grotere warmte- dan koudebehoefte. Dit impliceert dat voor de meerderheid van de systemen, vanuit het behalen van economisch voordeel, een koudeoverschot wenselijk is. Een accumulatie van systemen met een koudeoverschot staat echter het doelmatig gebruik van de ondergrond in de weg. Daarom moeten alle bodemenergiesystemen bodemzijdig energetisch in balans zijn. Om dit te bereiken moet mogelijk met aanvullende voorzieningen (zoals bijvoorbeeld een oppervlaktewatersysteem) in de zomer extra warmte ingevangen worden.

   Om ruimte te bieden om een eventuele ontstane onbalans in een klimatologisch extreem jaar en tijdens de opstart te compenseren is opgenomen dat uiterlijk na vijf jaar na ingebruikname en vervolgens telkens binnen vijf jaar het bodemenergiesysteem energetisch in balans moet zijn.

9. Een vergunning voor een open bodemenergiesysteem in het plangebied wordt door de provincie Utrecht alleen verleend aan de marktpartij die middels Europese aanbesteding door de gemeente wordt geselecteerd om een gebiedsgericht open bodemenergiesysteem te realiseren en exploiteren.

   De gemeente Utrecht heeft in de transitievisie warmte (TVW) vastgesteld dat zoveel mogelijk gebruik moet worden gemaakt van lokaal aanwezige energiebronnen, alvorens energie van buiten de gebiedsgrenzen wordt aangevoerd. Voor open bodemenergiesystemen geldt dat deze efficiënter de aanwezige bodempotentie kunnen benutten, wanneer deze (tenminste organisatorisch) gekoppeld zijn en/of samenwerken, dan wanneer de capaciteiten van meerdere individuele bronnen worden opgeteld. De gemeente wenst voor het ontwikkelgebied Papendorp de energieopwekking ten behoeve van verwarming en koeling aan te besteden in een concessieopdracht. De gemeente is verplicht tot Europees aanbesteden, omdat de uitvoering van de

opdracht de gestelde drempelwaarde overschrijdt. Met de aanbesteding borgt de gemeente de zekerheid dat het aanwezige bodempotentieel ook daadwerkelijk doelmatig benut gaat worden.

Voor Papendorp betekent dit, dat door de Provincie Utrecht alleen vergunning wordt verleend aan de marktpartij die middels Europese aanbesteding door de gemeente wordt geselecteerd om de opdracht uit te voeren. Alle vergunningaanvragen worden getoetst op deze collectiviteitseis.

De onderbouwing voor de gewenste collectiviteit van de WKO-warmteopwekking is opgenomen in het Warmteplan Papendorp dat dezelfde gebiedsgrenzen heeft als het Bodemenergieplangebied. Deze collectiviteitseis voor het plan treedt in werking wanneer de gemeente Utrecht aanbestedingsprocedure heeft gepubliceerd voor de concessieverlening voor het collectieve warmtesysteem Papendorp.

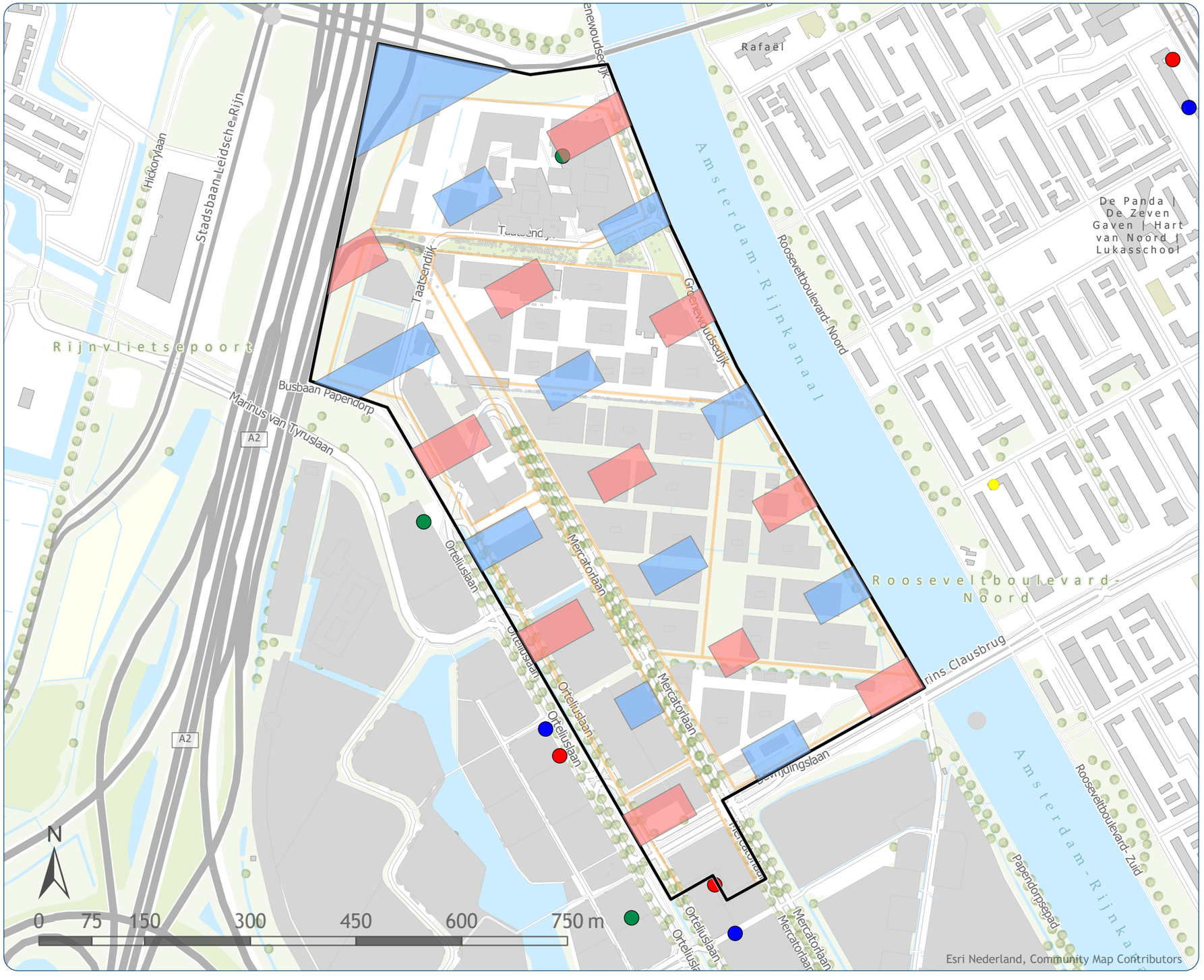
10. Indien het redelijkerwijs niet mogelijk is om aan alle gebruiksregels te voldoen, kan afgeweken worden van de gebruiksregels. Een onderbouwing van de afwijking moet, samen met een schriftelijke goedkeuring van de gemeente, bij de aanvraag van de Omgevingsvergunning voor het open bodemenergiesysteem gevoegd worden. Afwijken van gebruiksregel 9 is alleen mogelijk als het collectief gerealiseerd is en/of het warmtebedrijf heeft aangegeven een bepaalde positie voor bronnen niet te benutten.

    Om ruimte te bieden voor uitzonderlijke situaties, kan afgeweken worden van de boven gestelde regels. Indien afgeweken wordt zal de provincie in overleg met de gemeente bepalen of de afwijking wordt toegestaan. Hierbij wordt door de gemeente onder andere gekeken of het doelmatig benutten van het aanwezige bodempotentieel niet in het geding is. Pas nadat de gemeente een schriftelijke toestemming heeft gegeven kan een initiatiefnemer deze toestemming met een onderbouwing van de afwijking bij de aanvraag van de Omgevingsvergunning voor het open bodemenergiesysteem toevoegen. Daarmee wordt de afwijking ter goedkeuring aan de provincie Utrecht voorgelegd.

Bijlage 1 - Plankaart eerste watervoerende pakket

Papendorp in Utrecht

plankaart bodemenergie eerste watervoerende pakket

- plangebied
- deelgebieden

zoekgebieden

- koude bronnen
- warme bronnen

Omgevingsbelangen

- gesloten bodemenergiesystemen

open bodemenergiesystemen

- warme bron
- koude bron
- monobron

In opdracht van:

Gemeente Utrecht

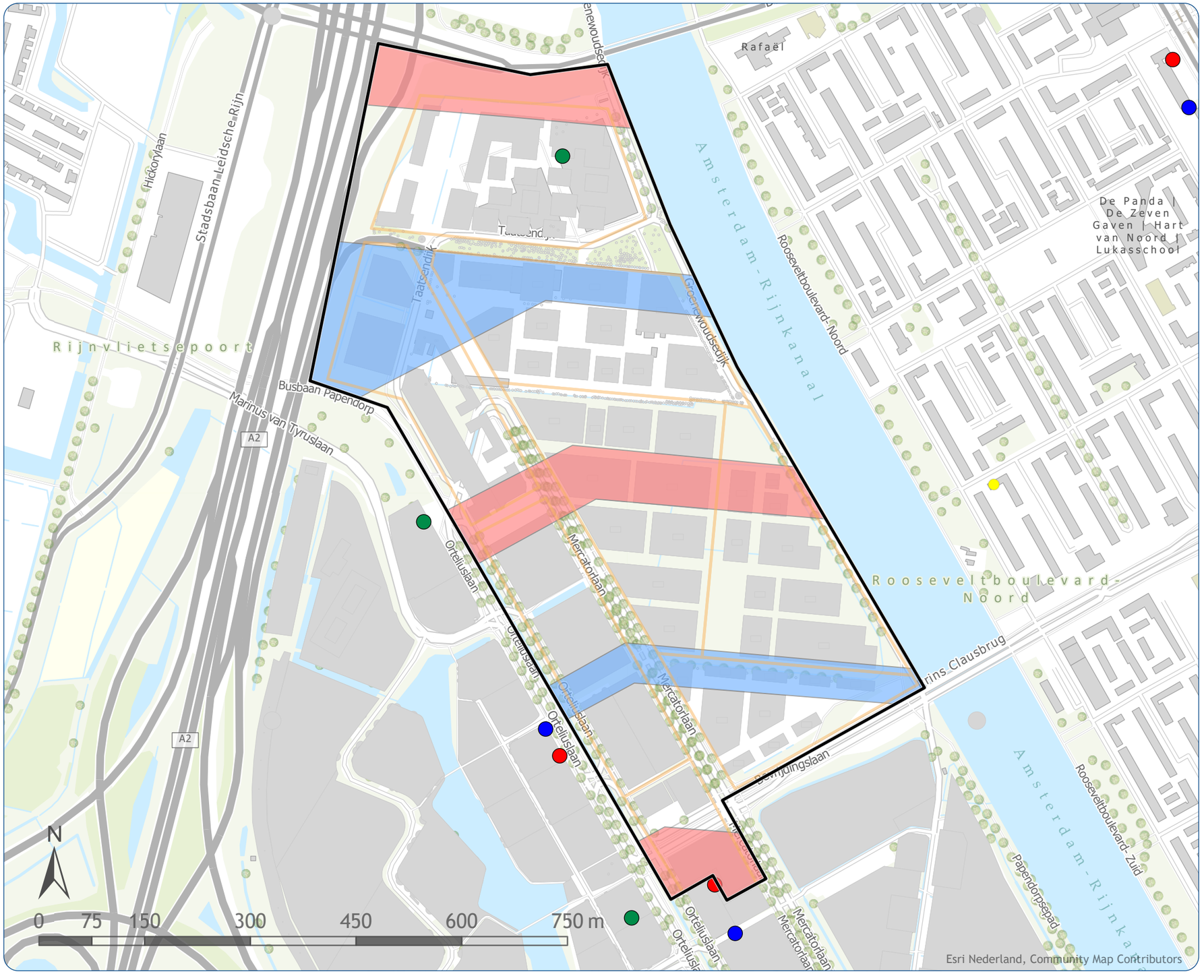
Uitgevoerd door:

Bijlage:	1
Referentie:	71298/AW
Auteur:	H. de Jonge
Datum:	20/11/2023
Status:	Versie 1.5

Bijlage 2 - Plankaart tweede watervoerende pakket

Papendorp in Utrecht

plankaart bodemenergie tweede watervoerende pakket

- plangebied
- deelgebieden

zoekgebieden

- koude bronnen
- warme bronnen

Omgevingsbelangen

- gesloten bodemenergiesystemen

open bodemenergiesystemen

- warme bron
- koude bron
- monobron

In opdracht van:

Gemeente Utrecht

Uitgevoerd door:

Bijlage:	2
Referentie:	71298/AW
Auteur:	H. de Jonge
Datum:	20/11/2023
Status:	Versie 1.0

IF Technology **Creating energy**

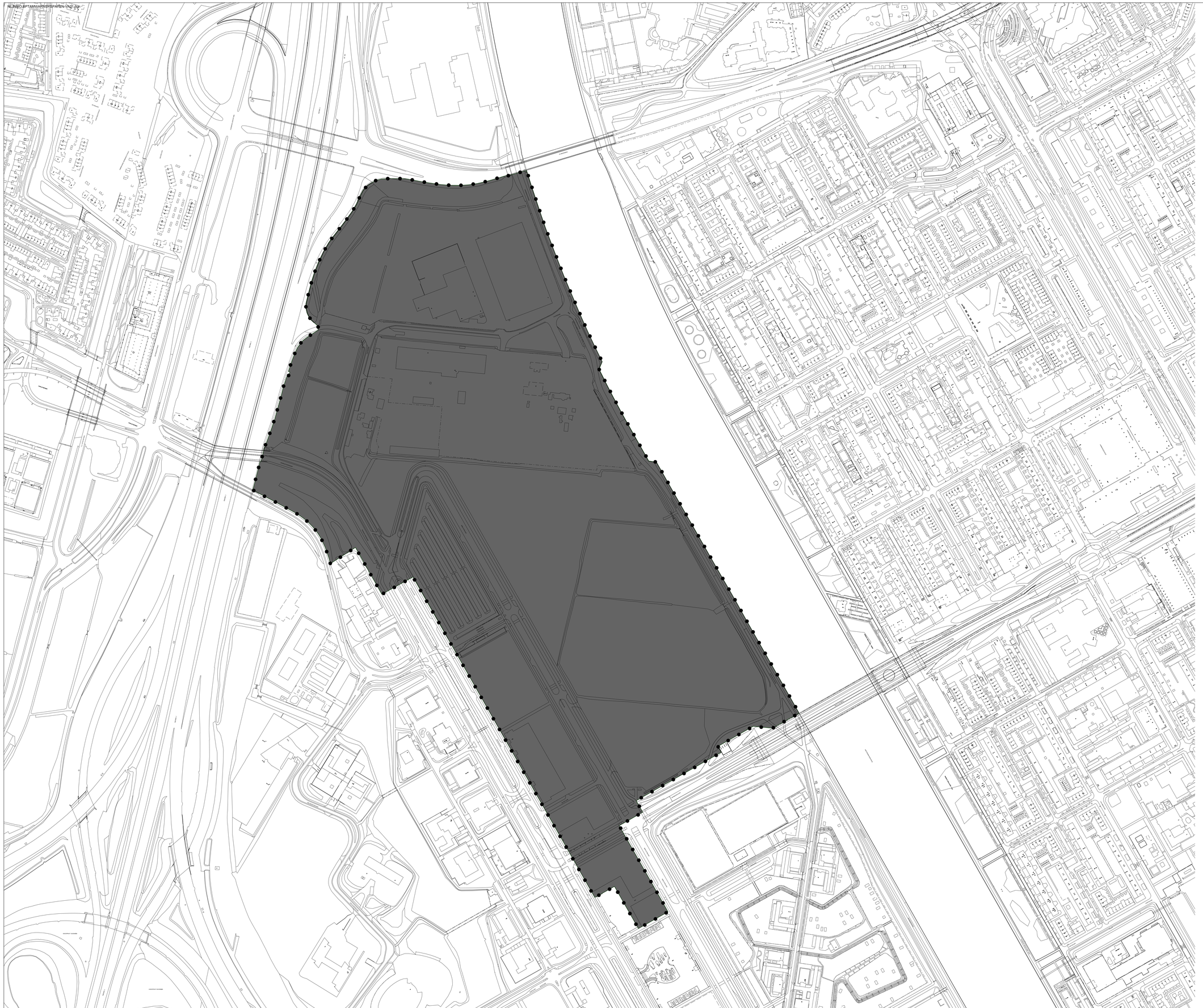
Velperweg 37
6824 BE Arnhem
Postbus 605
6800 AP Arnhem

T 026 35 35 555
E info@iftechnology.nl
I www.iftechnology.nl

NL60 RABO 0383 9420 47
KvK Arnhem 09065422
BTW nr. NL801045599B01

IF Technology **Creating energy**

Uitgave Gemeente Utrecht
Bezoekadres Stadskantoor, Stadsplateau 1
Postadres Postbus 8406, 3505 RK Utrecht
Telefoon 030 - 286 00 00
Mail gebiedsontwikkelingjz@utrecht.nl

Plangebied

Plangebiedgrens

Gebiedsaanduidingen

overige zone - warmtenet Papendorp

TAM-omgevingsplan
Warmtesysteem Papendorp
Verbeelding BLAD 1

Hierbij horen de regels van TAM-omgevingsplan Warmtesysteem Papendorp

Plannaam	Planfase	Datum
Ontwerp	fase 1	26-09-2024
Vaststelling	fase 2	

Plannaam	Planfase	Datum
terinzage	fase 3	
onherroepelijk	fase 4	

De digitale versie van de verbeelding is authentiek en rechtsgeldig boven alle andere versies.
Zie voor de digitale versie de websites http://www.ruimtelijkeplannen.nl en/of http://0344.ropubliceer.nl

Identificatie (idn) van het plan: (Bevoegdenaam)	NL.IMRO.BPTAMWARMSYSPAPEN-VA01.dgn
ontwnummer	
vdh	09 Ladische Rijn
projektnaam(dir)	NL.IMRO.0344.
subdirectory	
schaal	1: 2000
pentabel	IMRO MS pHtcl.tbl
datum	05-12-2024
datum	

Gemeente Utrecht / Ontwikkelorganisatie Ruimte / Stadsplateau 1 / 3521 AZ / Postbus 8406 / 3503 RK / Utrecht / Tel. 030-2860000

De digitale versie van het vast te stellen TAM-omgevingsplan bekijken

De vast te stellen versie van het TAM-omgevingsplan kunt u bekijken met de web-applicatie RoPubliceer.

Link naar RoPubliceer: RoPubliceer 0344 (versie 2.0.1)

Toelichting

De website

De website opent met een scherm waarin de algemene gegevens van het TAM-omgevingsplan staan.
Voor 'TAM-omgevingsplan' staat nog het woord 'bestemmingsplan'. Dat komt omdat de software achter ROPubliceer het plantype 'TAM-omgevingsplan' helaas nog niet kent.
In het linker vlak kunt u op *plan digitaal raadplegen* klikken om de plankaart (verbeelding) te zien. Als u vervolgens op een functie klikt (gekleurd vlak binnen de bolletjeslijn), ziet u rechtsboven een met een stippellijn aangegeven kader met hyperlinks naar de bijbehorende regels. Ook ziet u daar eventuele bijzonderheden. Als er geen functie is (zoals bij het TAM-omgevingsplan Warmtesysteeem Papendorp) dan kunt u binnen de plangrens klikken en zien welke aanduidingen er op de kaart gelden.
De documenten van het TAM-omgevingsplan kunt u bekijken en downloaden als u in het linker kader op *alle bijbehorende documenten tonen* klikt.

Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Dossiernummer	4433
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	9 januari 2025
Agendapunt	3.2
Titel	Raadsvoorstel Aanvraag bijdrage Gemeentefonds 2025 voor opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog
ID	4652
Behandelend ambtenaar	Boerma, Harry
Telefoon	0618291696
E-mail	h.boerma@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Volksgezondheid en milieu
Portefeuillehouder	Wethouder Oosters
Beleidsveld	Milieu en Emissieloos Vervoer
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Willemien Kok/Cie Volksgezondheid, Onderwijs, Werk en Economie/06-24862310
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen	**9 januari 2025**

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Aanvraag bijdrage Gemeentefonds 2025 voor opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog

Beleidsveld	Milieu en Emissieloos Vervoer
Organisatieonderdeel	Ontwikkelorganisatie Ruimte
Opsteller	Harry Boerma
Kenmerk	10818470
Vergaderdatum Raad	Volgt
Referendabel	Ja
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties te verzoeken om een suppletie-uitkering Gemeentefonds Bommenregeling van EUR 66.028 exclusief BTW (68% van de totale kosten van EUR 97.101, exclusief BTW) voor de werkelijk gemaakte kosten voor het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog.

2. Dit raadsbesluit in werking te laten treden op de dag van bekendmaking, op grond van artikel 4 lid 1 Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting
Gemeenten kunnen via het Gemeentefonds in aanmerking komen voor een bijdrage in de gemaakte kosten voor het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog (de zogenoemde bommenregeling). Het vergoedingspercentage voor bijdragen die vanaf 2021 worden verstrekt is 68%.

Context
Aanleiding
Voor de in de bijlage genoemde projecten zijn kosten gemaakt voor het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast zijn we bezig met het opstellen van een bodembelastingskaart voor ontplofbare oorlogsresten voor de gehele gemeente Utrecht. De daadwerkelijk gemaakte projectkosten (in 2024) zijn hierin ook opgenomen. Vanaf 2021 (nieuwe bommenregeling) kunnen alle gemeenten in geval van voornoemde kosten een bijdrage van 68% in de gemaakte kosten ontvangen. De bijdrage heeft betrekking op de gemaakte kosten, exclusief BTW. Aanvragen die vóór 1 april 2025 door het ministerie van BZK zijn ontvangen worden, na beoordeling, in het jaar van ontvangst toegekend. Om de aanvraag vóór 1 april 2025 in te kunnen dienen is besluitvorming uiterlijk in de raad van maart 2025 noodzakelijk.

Juridische context
Om in aanmerking te komen voor een bijdrage uit de bommenregeling gemeentefonds, dient de gemeente een raadsbesluit in waarin de gemaakte kosten voor het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten zijn opgenomen.

Beoogd effect
Met dit raadsbesluit wordt beoogd dat de gemeente een bedrag van EUR 66.028 krijgt toegekend.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
Op 10 januari 2013 heeft de gemeenteraad de “Aanvraag bijdrage gemeentefonds t.b.v. explosievenonderzoek Stationsgebied 2013” vastgesteld (agendapunt 10).

Op 13 februari 2014 heeft de gemeenteraad de “Aanvraag extra eenmalige uitkering uit het Gemeentefonds in verband met extra kosten als gevolg van explosieven bij het baggeren van het restant van de Kruisvaart en de Vecht” vastgesteld (agendapunt 11).

Op 14 maart 2019 heeft de gemeenteraad de “Bijdrage Gemeentefonds 2019 voor opsporen Conventionele Explosieven” vastgesteld (agendapunt 9).

Op 6 februari 2020 heeft de gemeenteraad de “Bijdrage Gemeentefonds 2020 voor opsporen Conventionele Explosieven” vastgesteld (agendapunt 10).

Op 9 maart 2023 heeft de gemeenteraad de Bijdrage Gemeentefonds 2023 voor opsporen Conventionele Explosieven” vastgesteld (agendapunt 10).

Op 18 januari 2024 heeft de gemeenteraad de Bijdrage Gemeentefonds 2024 voor opsporen Conventionele Explosieven” vastgesteld (agendapunt 9).

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico’s

Beslispunt	
1	Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties te verzoeken om een suppletie-uitkering Gemeentefonds Bommenregeling van EUR 66.028 exclusief BTW (68% van de totale kosten van EUR 97.101 exclusief BTW) voor de werkelijk gemaakte kosten voor het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog.

Argumenten	
1.1	Er zijn explosievenonderzoeken uitgevoerd voor de in de bijlage genoemde projecten.
	Binnen de gemeente Utrecht worden voor opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog bureauonderzoek, detectie- en benaderwerkzaamheden uitgevoerd. Als er ontplofbare oorlogsresten worden gevonden, worden deze in samenwerking met de Explosieven Opruimingsdienst (EOD) en de hulpinstanties onschadelijk gemaakt en afgevoerd.
Beslispunt	
2	Dit raadsbesluit in werking te laten treden op de dag van bekendmaking, op grond van artikel 4 lid 1 Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht.
Argumenten	
2.1	Tijdige besluitvorming is noodzakelijk om voor de Rijksbijdrage in aanmerking te komen.
	Volgens de Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht (verder: Referendumverordening) is het raadsbesluit om een suppletie-uitkering uit de bommenregeling aan te vragen referendabel. Dit betekent dat het raadsbesluit in werking treedt 5 weken na bekendmaking (artikel 4 lid 2 Referendumverordening). Om voor een suppletie-uitkering Gemeentefonds in 2025 in aanmerking te komen moet de aanvraag echter vóór 1 april 2025 zijn ingediend. Om aan deze aanvraagtermijn te kunnen voldoen is het noodzakelijk dat het raadsbesluit direct na vaststelling in werking treedt.

Financiën
In 2024 zijn voor het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog kosten gemaakt ad EUR 97.101 exclusief BTW.

De bijdrage van het Rijk in de kosten van het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog bedraagt 68% exclusief BTW (EUR 66.028).

Vervolg
Aanvragen die vóór 1 april 2025 door het ministerie van BZK zijn ontvangen worden, na beoordeling, in het jaar van ontvangst toegekend. Verzoeken die het ministerie vanaf 1 april 2025 ontvangt worden meegenomen in het volgende jaar. Via de meicirculaire van het Gemeentefonds ontvangen gemeenten informatie over het toegekende bedrag. De uitbetaling van het bedrag loopt vervolgens mee in de reguliere bevoorschotting van de uitkering uit het gemeentefonds. De uitkering Gemeentefonds voor enig jaar wordt in 50 (wekelijkse) termijnen uitbetaald aan gemeenten.

Participatie
Er heeft geen participatie plaatsgevonden over dit voorstel.

Communicatie
Er is geen aanvullende communicatie voorzien.

Referendabel
De Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht is van toepassing.

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming

-Toelichting bij de projecten waarvoor kosten gemaakt zijn in het kader van onderzoek c.q. opsporen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog.

Bijlagen informatief

-

Bijlage bij raadsvoorstel Bijdrage Gemeentefonds 2025 voor opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog

Toelichting bij de projecten waarvoor in 2024 kosten gemaakt zijn in het kader van onderzoek c.q. opsporen van ontplofbare oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog.

Interne uren
Bij een aantal van de hierboven benoemde projecten zijn er naast de opdrachten aan derden ook interne uren gemaakt voor het adviseren aan projectmanagement en coördinatie van de onderzoeken.
Totale gemaakte kosten ex BTW EUR 654

Opstellen kaart ontplofbare oorlogsresten
Er is momenteel geen actuele Conventionele Explosieven bodembelastingkaart van de gemeente Utrecht waarop duidelijk is aangegeven welke gebieden verdacht zijn voor de aanwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten uit de Tweede Wereldoorlog. Hiervoor is in 2023 een aanbesteding voorbereid voor een risicokaart waarin voor de gehele gemeente een inschatting van het risiconiveau in kaart gebracht wordt. Daarnaast komt er een centraal archief binnen de gemeente. In 2023 en 2024 is door een externe partij in kaart gebracht welke oorlogshandelingen (zoals bombardementen) er plaats hebben gevonden op het grondgebied van de gemeente Utrecht. De gemaakte kosten hebben betrekking op de onderzoekskosten om te komen tot deze kaart en het implementeren en ontsluiten van de kaart. De kaart en bijbehorende rapportage en databestanden zijn inmiddels opgeleverd. De interne bodemadviseurs kunnen nu aangeven of werkzaamheden in een project wel of niet verdacht zijn en welke vervolgstappen ondernomen moeten worden om te komen tot een veilige uitvoering van de werkzaamheden.
Totale gemaakte kosten (in 2024) ex BTW EUR 89.587

Lange Jufferstraat
Er is een vooronderzoek naar de aanwezigheid van Ontplofbare Oorlogsresten uitgevoerd voor werkzaamheden waar het riool vervangen wordt. Dit onderzoek liep parallel met bovengenoemd project.
Totale gemaakte kosten ex BTW EUR 3.450

Europalaan Zuid
Voor dit project is advies ingewonnen bij een externe partij.
Totale gemaakte kosten ex BTW EUR 315

Tractieweg
Deze locatie bevindt zich in een risicogebied volgens de nieuw opgeleverde bommenkaart. Bij wijze van pilot is op deze locatie vervolgens een onderzoek na-conflictperiode gedaan om vast te stellen of naoorlogse ingrepen in de bodem de risico-inschatting kan nuanceren.
Totale gemaakte kosten ex BTW EUR 3.095

Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Dossiernummer	4409
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	9 januari 2025
Agendapunt	3.3
Titel	Raadsvoorstel Beleidsnota Vastgoed 2025-2030
ID	4628
Behandelend ambtenaar	Michiel Hollestelle, Niek Tijhuis
Telefoon	06-8193 0869, 030 - 28 60342
E-mail	michiel.hollestelle@utrecht.nl, n.tijhuis@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder De Vries
Beleidsveld	Vastgoed
Referendabel	Ja
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Mariska de Vos/Cie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen/06 38628458
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen	9 januari 2025

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Beleidsnota Vastgoed 2025-2030

Beleidsveld	Vastgoed
Organisatieonderdeel	Vastgoedorganisatie Utrecht
Opstellers	Michiel Hollestelle, Niek Tijhuis
Kenmerk	12837209
Vergaderdatum Raad	Volgt
Referendabel	Ja
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De Beleidsnota Vastgoed 2025-2030 vast te stellen met de volgende doelstellingen en leidende principes, en daarbij de Kaderbrief 2017 en het Ambitiedocument Maatschappelijke Meerwaarde Vastgoed in te trekken:
   a. Doelstellingen:
      i. Voldoende maatschappelijk vastgoed;
      ii. Betaalbaar en onderhouden vastgoed;
      iii. Toekomstbestendig vastgoed.
   b. Leidende principes:
      i. Vastgoed is goed gespreid en goed gebruikt;
      ii. Vastgoed zetten we maatschappelijk in;
      iii. We hanteren heldere en onderbouwde huurprijzen;
      iv. We hanteren duidelijke onderhoudsnormen;
      v. Het vastgoed maken of bouwen we energiezuinig;
      vi. We nemen toegankelijkheidsmaatregelen;
      vii. Het vastgoed renoveren of bouwen we zoveel als mogelijk circulair;
      viii. Het vastgoed bouwen we klimaatadaptief.
   c. En bij de afwegingskaders Vastgoed te kiezen voor de afwegingen Groei in Balans, Ongelijk Investeren voor Gelijke Kansen en Eenmalige Kansen.

2. In de programmabegroting 2026 de effectindicator “Maatschappelijk gebruikt” op te nemen ter aanvulling op de huidige indicatoren, en de effectindicator “Gereduceerde CO_2-uitstoot in tonnen” te laten vervallen.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting
In 2017 is de Kaderbrief en in 2021 het Ambitiedocument Maatschappelijke Meerwaarde Vastgoed door de Raad vastgesteld. De Kaderbrief is verouderd, vooral als het gaat om ruimte geven aan maatschappelijke initiatieven en het toekomstbestendig maken van ons vastgoed. De Beleidsnota Vastgoed beschrijft hoe de gemeente haar maatschappelijk vastgoed wil inzetten. Door doelen en leidende principes vast te stellen wordt geborgd dat we doelmatig en doeltreffend omgaan met het vastgoed. In deze beleidsnota worden het Ambitiedocument en het vastgoedbeleid in één nota geborgd.

Context
Aanleiding
Vastgoed is een belangrijk instrument voor de gemeente Utrecht en cruciaal voor het functioneren van de stad. Het realiseren van voldoende vastgoed is extra van belang in een groeiende stad. Dit wordt benadrukt door de doelen uit de Ruimtelijke Strategie Utrecht en de normen uit het koersdocument 'Leefbare stad en maatschappelijke voorzieningen'. Vastgoed in bezit hebben is voor de gemeente geen doel op zich, maar is een middel waarmee gemeentelijke beleidsdoelen mogelijk kunnen worden gemaakt. De Beleidsnota is de leidraad voor het te voeren vastgoedbeleid voor de komende jaren.

We bieden hierbij een Beleidsnota Vastgoed aan die loopt van 2025 tot en met 2030. Met deze beleidsnota vervallen de Kaderbrief en het Ambitiedocument. In deze Beleidsnota Vastgoed formuleren we beleid over hoe we omgaan met het gemeentelijke vastgoed om maatschappelijke meerwaarde voor de stad te creëren. We doen dit aan de hand van drie doelstellingen en acht leidende principes. Deze sluiten aan op de gestelde ambitie uit de programmabegroting: "Voldoende en optimaal gespreid toekomstbestendig vastgoed dat bijdraagt aan klanttevredenheid huurders en maatschappelijke doelstellingen gemeente".
In de beleidsnota hebben we deze ambitie uitgewerkt naar: "Voldoende en goed gespreid toekomstbestendig vastgoed waar huurders tevreden over zijn en dat bijdraagt aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente".

Met de Beleidsnota Vastgoed geven we uitvoering aan de volgende moties:
Motie 229 Versneld verduurzamen
Motie 290 Divers Leegstandsbeheer
Motie 289 Community right to bid
En geven we ten dele uitvoering aan motie 125 "Maatschappelijk & Betaalbaar Tijdelijk Leegstandsbeheer".

Juridische context
Kaderstellende documenten zoals de Beleidsnota Vastgoed worden door de gemeenteraad vastgesteld. Op grond van artikel 160 lid 1 sub b van de Gemeentewet is het college bevoegd om beslissingen van de gemeenteraad voor te bereiden.
De doelstellingen en leidende principes dienen uiteraard te voldoen aan de huidige wet- en regelgeving (waaronder het Didam beleid). Dit is benoemd in de Beleidsnota Vastgoed en waar nodig nader toegelicht.

Beslistermijn
Er is geen specifieke beslistermijn voorzien.

Beoogd effect
Met het vaststellen van de beleidsnota zijn de vastgoedkaders geactualiseerd, waardoor het vastgoed kan worden ingezet volgens de juiste doelen en principes, dat bijdraagt aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
- Kaderbrief 2017.
- 15 juli 2021 Raadsbesluit Vaststelling Ambitiedocument Maatschappelijke Meerwaarde Vastgoed.
- 20 januari 2023 Raadsbrief Stand van zaken Leegstandsbeheer Vastgoedorganisatie Utrecht.
- 19 april 2023 Raadsbrief Vastgoedorganisatie verder op orde.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De Beleidsnota Vastgoed 2025-2030 vast te stellen met de volgende doelstellingen en leidende principes, en daarbij de Kaderbrief 2017 en het Ambitiedocument Maatschappelijke Meerwaarde Vastgoed in te trekken: a. Doelstellingen: i. Voldoende maatschappelijk vastgoed; ii. Betaalbaar en onderhouden vastgoed; iii. Toekomstbestendig vastgoed. b. Leidende principes: i. Vastgoed is goed gespreid en goed gebruikt; ii. Vastgoed zetten we maatschappelijk in; iii. We hanteren heldere en onderbouwde huurprijzen; iv. We hanteren duidelijke onderhoudsnormen; v. Het vastgoed maken of bouwen we energiezuinig; vi. We nemen toegankelijkheidsmaatregelen; vii. Het vastgoed renoveren of bouwen we zoveel als mogelijk circulair; viii. Het vastgoed bouwen we klimaatadaptief. c. En bij de afwegingskaders Vastgoed te kiezen voor de afwegingen Groei in Balans, Ongelijk Investeren voor Gelijke Kansen en Eenmalige Kansen.
Argumenten	
1.1	<u>Deze doelstellingen sluiten het best aan op onze ambitie.</u>
	Om goed aan te sluiten op de ambitie formuleren we doelstellingen die de gehele breedte van het werkveld van vastgoed dekken, over de invulling en het gebruik, de verhuur, het beheer en onderhoud, en de toekomstige inzet van het vastgoed. We maken daarom onderscheid naar de functie van het gebouw, het beheer en de toekomst ervan: - Functie: voldoende maatschappelijk vastgoed; - Beheer: betaalbaar en onderhouden vastgoed; - Gebouw: toekomstbestendig vastgoed.
1.2	<u>De leidende principes zijn de meest doeltreffende en haalbare manier om te sturen op de doelstellingen.</u>
	Het vastgoed van de gemeente draagt bij aan gezond stedelijk leven voor iedereen. De ambitie van deze beleidsnota is, net als in de programmabegroting: Voldoende en goed gespreid toekomstbestendig vastgoed waar huurders tevreden over zijn en dat bijdraagt aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. De leidende principes bieden de gemeente de juiste kaders om het vastgoed in te zetten en schetsen haalbaar beleid voor de komende jaren. Ten opzichte van de Kaderbrief van 2017 bieden we meer ruimte voor maatschappelijke initiatieven, wordt het leegstandsbeheer maatschappelijk ingevuld en worden de gebouwen meer toekomstbestendig, mits er voldoende financiële middelen zijn. *Goed gespreid en goed gebruikt* Het leidend principe 'Goed gespreid en goed gebruikt' geeft, ook in een groeiende stad, de mogelijkheid om het vastgoed optimaal te gebruiken voor de maatschappelijke doelen. Bij 'goed gebruikt' kiezen we voor meervoudig ruimtegebruik en leegstandsbeheer, waarbij we onderscheid maken tussen klassiek leegstandsbeheer tot 6 maanden en

	maatschappelijk leegstandsbeheer voor de periode tussen 6 en 24 maanden. Uitgangspunt daarbij is dat we ruimte willen bieden aan initiatieven uit de wijk, zodat de meerwaarde van het vastgoed waar dat kan zo lokaal mogelijk ingevuld wordt. Daarmee kan vastgoed ook de functie van bindweefsel van de wijk vervullen. Bij dit tijdelijk beheer gaat het om verhuur, en niet - zoals bij het 'klassieke' leegstandbeheer - om bruikleen. *Maatschappelijk ingezet* Het leidend principe 'Maatschappelijk ingezet' helpt ons bij de inzet van al ons vastgoed. We schetsen wat we doen bij herbestemming of herontwikkeling van ons vastgoed. Dat betekent bijvoorbeeld dat we ruimte bieden voor maatschappelijke initiatieven via het right to bid. *Heldere en onderbouwde huurprijzen* Het leidend principe 'Heldere en onderbouwde huurprijzen' beschrijft duidelijk voor wie we welke huurprijzen hanteren en hoe we omgaan met een eventuele onrendabele top. We hanteren een beperkt aantal uitzonderingen, onder andere om ruimte te bieden voor maatschappelijke initiatieven. Besluiten over de kostprijsdekkende huur voor maatschappelijke initiatieven beoordelen we per initiatief. *Duidelijke onderhoudsnormen* Bij het leidend principe 'Duidelijke onderhoudsnormen' geven we aan hoe we ons vastgoed onderhouden, op welk niveau en welke normen we hanteren. Hiermee geven we duidelijk aan wat onze klanten mogen verwachten en waar ze ons op mogen aanspreken. Dit heeft een positief effect op de klanttevredenheid. We zijn voornemens het onderhoud door te ontwikkelen naar meer risico gestuurd onderhoud waarbij we bij de uitvoering van het onderhoud meer gaan sturen op urgentie van het betreffende onderhoud. Dit werken we de komende tijd verder uit in een plan van aanpak. *Energiezuinig, circulair, toegankelijk, klimaatadaptief* De leidende principes 'Energiezuinig, Circulair, Toegankelijk en Klimaatadaptief' bieden ons het juiste kader om, binnen de financiële begrenzingen, ons vastgoed zo optimaal mogelijk voor te bereiden op een veranderend klimaat en het inzetten van ons vastgoed voor iedereen. We schetsen hierin een haalbaar en realistisch verhaal.
1.3	<u>De afwegingen Groei in Balans, Ongelijk Investeren voor Gelijke Kansen en Eenmalige Kansen sluiten aan op de stedelijke ambities van Utrecht.</u>
	In de verschillende visies en beleidsnota's van de gemeente, zoals de visie 'Utrecht Dichtbij: de tien-minutenstad; de ruimtelijke visie voor Utrecht in 2040', de Ruimtelijke Strategie Utrecht en het Initiatiefvoorstel Ongelijk investeren voor gelijke kansen, zijn Groei in Balans en Ongelijk Investeren voor Gelijke Kansen fundamentele uitgangspunten. Logischerwijs zijn deze ook onderdeel van ons afwegingskader. 'Eenmalige kansen' zijn projecten die vanwege financiële of ruimtelijke redenen niet kunnen wachten. Bijvoorbeeld bij cofinanciering vanuit het Rijk. Of als er sprake is van een eenmalige ruimtelijk-programmatische kans in bijvoorbeeld een grootschalige gebiedsontwikkeling, zoals de Merwedekanaalzone. Door gebruik te maken van de eenmalige kansen haken we aan op de gebiedsontwikkeling en zorgen we dat er tijdig voldoende maatschappelijke voorzieningen gerealiseerd worden.
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	<u>Het is niet mogelijk om bij de uitvoering ieder leidend principe volledig te hanteren.</u>
	Er is een aantal leidende principes waar sturingsruimte is, dit zorgt ervoor dat het in de uitvoering niet mogelijk is om altijd elk leidend principe volledig te hanteren. 1. Bij het leidend principe 'Goed gespreid en goed gebruikt' zien we dat groeien in een volledig evenwichtige balans niet mogelijk is. De barcode biedt ons een

	handvat. Het is een hulpmiddel, maar geen blauwdruk. Verder is de ruimte in de stad beperkt, waardoor we niet alle ambities volledig kunnen waarmaken. De groei van de stad betekent ook een druk op de beschikbaarheid van ruimte en daarmee maatschappelijk vastgoed. 2. Bij het leidend principe 'Maatschappelijk ingezet', proberen we het vastgoed, wat we niet direct beleidsondersteunend kunnen gebruiken, zo maatschappelijk mogelijk in te zetten. Dat is echter niet altijd mogelijk. De nijpende financiële situatie van de gemeente betekent dat we hier niet altijd voor kunnen kiezen. We moeten dan juist meer inzetten op een commerciële invulling, ook bijvoorbeeld bij uitgifte. Met name bij de uitvoering van het bewonersinitiatief "right to bid" is dit een dilemma. Voor het leegstandsbeheer tussen 6-24 maanden gaan we vanwege de exploitatie huurovereenkomsten hanteren en geen bruikleen, hiermee voeren we slechts gedeeltelijk motie 125 uit. Vanwege de tijdelijkheid kan een lagere huurprijs gevraagd worden. Deze huurprijs ligt onder het niveau van de kostprijsdekkende huur. Bij bruikleen lijden we aanzienlijke verliezen op onze gebouwen, aangezien het bruikleentarief erg laag is, lager dan kostprijsdekkend. 3. Bij het leidend principe 'Heldere en onderbouwde huurprijzen' geven we aan dat we een kostprijsdekkende huur hanteren voor beleidsondersteunende partijen. Een kostprijsdekkende huur is meestal lager dan een marktconforme huur. In de uitzonderlijke gevallen dat dat niet zo is, geven we aan welke prijs we hanteren. Dit kan voorkomen bij gebouwen met hoge kosten om het te bouwen, of in stand te houden, zoals bij monumenten. 4. Bij de leidende principes 'energiezuinig', 'circulair', en 'klimaatadaptief' kijken we per project wat er mogelijk is, gezien de beperkte financiële middelen. Normaal gesproken berekenen we alle kosten door in de kostprijsdekkende huur. Het kan zo zijn dat, als gevolg van deze stapeling van ambities, de kostprijsdekkende huur te hoog wordt, waardoor maatschappelijke partijen de huur niet meer kunnen betalen. In onze projecten voeren we daarom in ieder geval alle huidige en binnenkort geldende wettelijke eisen uit. Per project kijken we daarnaast hoe we uitvoering kunnen geven aan alle ambities en bovenwettelijke eisen. Het vinden van financiële dekking voor deze maatregelen kan lastig zijn. Dit kan betekenen dat we bepaalde maatregelen niet direct nu uitvoeren maar een project gefaseerd opleveren zodat uiteindelijk het gebouw voldoet aan alle ambities en de bovenwettelijke eisen.
1.2	<u>Voor de uitvoering van de leidende principes is niet altijd volledige financiële dekking</u>
	Voor extra ambitie of bovenwettelijke eisen hebben we in sommige gevallen nog geen dekking. Dit geldt specifiek voor het leidende principe 'energiezuinig'. Dekking door een verhoging van de kostprijsdekkende huur zou tot onaanvaardbaar hoge huisvestingssubsidies leiden. Om met ons vastgoed te voldoen aan de ambities uit het Klimaatakkoord is circa 1 miljard euro nodig. Dit bedrag is gebaseerd op de Sectorale Routekaart Gemeentelijk Maatschappelijk Vastgoed van de VNG. Een deel van dit bedrag kunnen we dekken uit de vrijval van kapitaallasten van oudere, volledig afgeschreven, gebouwen. Voor de rest van het bedrag hebben we nog geen financiële middelen beschikbaar. Daarom kijken we naar extra financiering binnen de gemeentelijke begroting én daarbuiten. We zetten onder andere in op lobby bij het rijk en de Europese Unie.
1,3	<u>De afwegingskaders geven de drie afwegingen nu een ordening mee waardoor de ene afweging belangrijker lijkt dan de andere.</u>
	Door de vorm van het stroomschema lijkt het alsof de eerste afweging meer van belang is dan de daaropvolgende. Dat is echter niet zo.
Beslispunt	

2.	In de programmabegroting 2026 de effectindicator “Maatschappelijk gebruikt” op te nemen ter aanvulling op de huidige indicatoren, en de effectindicator “Gereduceerde CO_2-uitstoot in tonnen” te laten vervallen.
Argumenten	
2.1	Hiermee kan de gemeenteraad de uitvoering van dit beleid beter volgen via de begrotingscyclus.
	De indicatoren in de programmabegroting sluiten nu nog onvoldoende aan op onze doelstellingen en ambitie. Met de toevoeging van de indicator “Maatschappelijk gebruikt” doen we dat wel.
2.2	Het inschatten van onze toekomstige prestaties wat betreft CO_2-uitstoot is onmogelijk, gezien de onzekerheid over financiële middelen en netcongestie.
	De effectindicator “Gereduceerde CO_2-uitstoot in tonnen” vereist een inschatting over de verwachte gereduceerde CO_2-uitstoot. We zetten in op het voeren van een lobby voor extra middelen voor het verduurzamen van vastgoed, maar de uitkomst hiervan is nog onzeker. Ook rondom netcongestie is er onzekerheid. De huidige situatie beperkt de mogelijkheden voor verduurzamen. Zo zijn we bij renovatieprojecten al genoodzaakt om langer op gas te blijven, omdat er geen aansluitingen voor grootverbruik meer worden afgegeven. Een toekomstige verergering van de situatie maakt het nog moeilijker om vastgoedprojecten (tijdig) uit te voeren. Door deze onzekerheid kunnen we geen onderbouwde inschatting maken. In het Uitvoeringsprogramma Vastgoed rapporteert het college achteraf aan de raad over de gereduceerde CO_2-uitstoot in gerealiseerde projecten. Hierbij wordt uitgebreid informatie gegeven over de prestaties en voortgang op dit gebied. Indien later blijkt dat een inschatting wel aan de voorkant te maken is, zal deze indicator opnieuw weer worden opgenomen in de programmabegroting.
Kanttekeningen/Risico’s	
2.1	Niet iedere doelstelling is voldoende smart te maken.
	We moeten kunnen meten of we het gestelde doel aan het halen zijn. Een doelstelling moet daarom SMART zijn, Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden. Dat is met de doelstelling ‘voldoende maatschappelijk vastgoed’ enkel meetbaar door met de beleidsvelden in gesprek te gaan over de benodigde behoefte van maatschappelijke voorzieningen in de stad en de invullingen hiervan. Dit is een tijdrovende en enigszins subjectieve toetsing, maar levert hiermee wel de beste input voor het gewenste voorzieningenniveau.

Financiën

In deel C van de beleidsnota wordt ingegaan op de financiën, de cijfers zijn te zien in onderstaande tabel. Waar nog geen dekking is voor de ambitie en uitvoering van de plannen wordt dit aangegeven in de beleidsnota. De bezuinigingen kunnen hier eveneens van invloed op zijn.

Financiën (in €1.000)

	2025	2026	2027	2028	structureel jaarbedrag
Kosten Vastgoed	18.880	19.100	19.970	20.920	19.850
Kosten vastgoed Sportvoorzieningen	19.710	18.370	21.270	19.440	21.760
Kosten vastgoed Mobiliteitsgedrag	14.660	14.130	14.100	13.170	12.080
Onderhoud	25.880	23.090	23.800	22.760	19.060
Energiezuinig	830	830	830	730	730
Toegankelijk	750	750	750	750	-

Totaal benodigd budget (A)	**80.710**	**76.270**	**80.720**	**77.770**	**73.480**
In begroting gedekt					
Levendige en gezonde stad (Vastgoed)	-3.930	-3.260	-2.390	-1.540	-4.530
Levendige en gezonde stad (Sport)	17.070	15.730	19.230	17.400	19.240
Duurzame bereikbaarheid	13.600	13.070	13.040	12.110	10.790
Voorziening onderhoud	10.290	8.050	8.770	7.720	6.650
Totaal in begroting gedekt (B)	**37.030**	**33.590**	**38.650**	**35.690**	**32.150**
Huuropbrengsten van derden (C)	**42.930**	**41.930**	**41.320**	**41.330**	**41.330**
Nog niet gedekte kosten (A-B-C)	750	750	750	750	0
Te dekken uit de reserve Toegankelijk Vastgoed	750	750	750	750	0

Het maatschappelijk vastgoed van de gemeente wordt verantwoord via de reguliere begrotings- en verantwoordingscyclus in de volgende programma's:
- Levendige en gezonde stad;
- Duurzame bereikbaarheid;
- Ontwikkelen en wonen voor iedereen.

Vervolg
Na vaststelling door de raad worden de leidende principes binnen de gemeente toegepast. Tevens stelt na besluitvorming in de raad het college het uitvoeringsprogramma vast, wat we ter informatie naar de raad sturen. Na ieder jaar rapporteert het college in de P&C cyclus over de voortgang van de uitvoering aan de raad.

Participatie
Er heeft geen participatie plaatsgevonden over dit voorstel.

Communicatie
Er is geen aanvullende communicatie voorzien.

Referendabel
De Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht is van toepassing.

Bijlagen
Bijlagen besluitvorming
- Beleidsnota Vastgoed 2025-2030

Bijlagen informatief
-

Beleidsnota
Vastgoed

Maatschappelijk vastgoed
Gespreid, goed onderhouden en toekomstbestendig 2025 – 2030

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

Inhoudsopgave

A

Inleiding **4**
1. Introductie 5
2. Doelstellingen 7

B

Opgave **8**
1. Context 9
2. Vastgoed 11
3. Doelstellingen en leidende principes 14
4. Afwegingskader investeringen 31

C

Monitoren, sturen en verantwoording **36**
1. Indicatoren 37
2. Risico's 38
3. Financiën 40
4. Voortgang en verantwoording 42

D

Bijlagen **43**
Bijlage 1 – Definities 44
Bijlage 2 – Juridische kaders 47

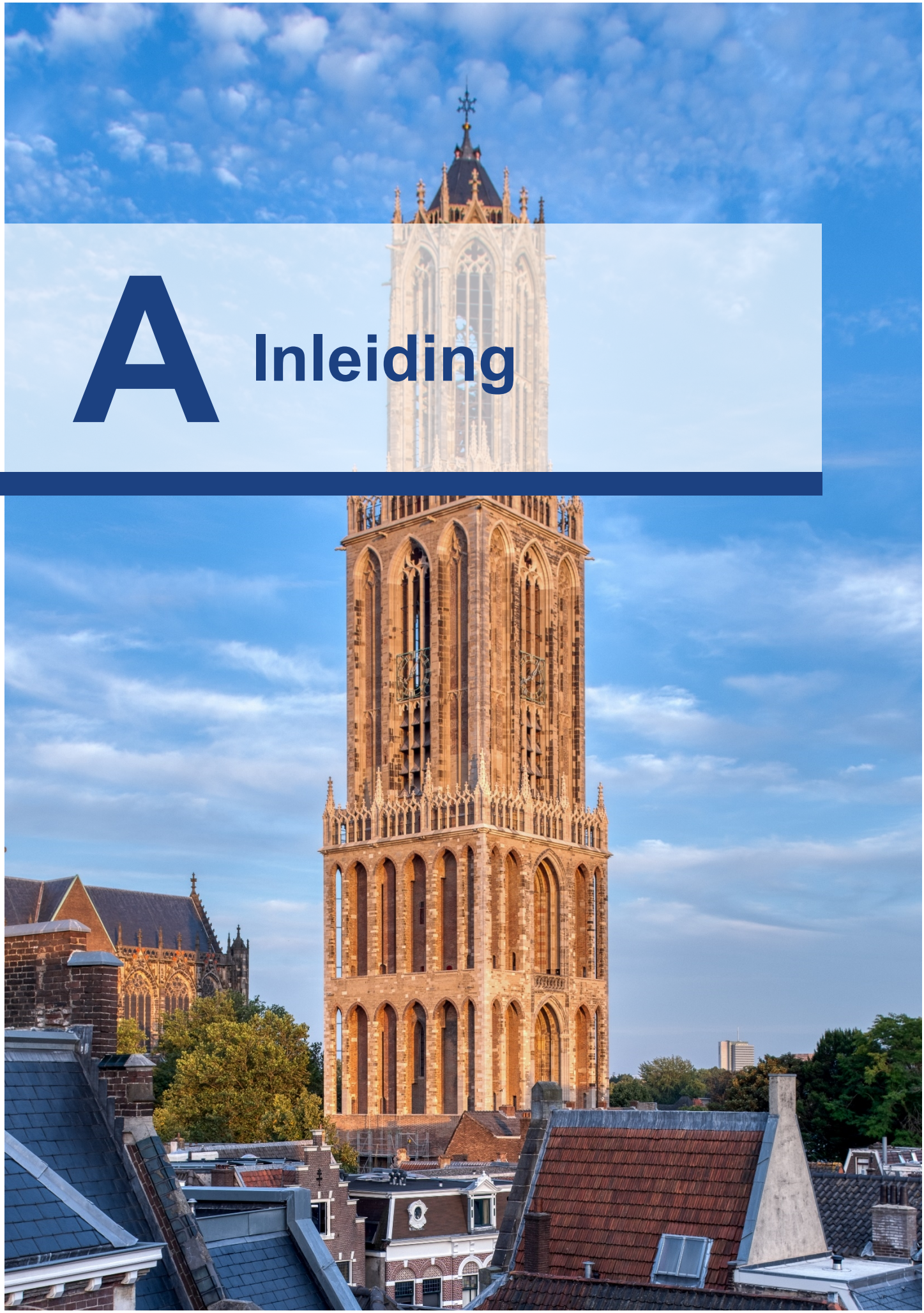
Voorwoord

Utrecht staat voor een substantiële groei, van 375.000 naar 400.000 inwoners in 2030. En dat is begrijpelijk, want Utrecht is een geliefde stad. Een open stad, met ruimte voor iedereen, ongeacht achtergrond, leeftijd of leefstijl. Een stad waar het prettig wonen en werken is, waar iedere ochtend massa's kinderen en jongeren naar school fietsen, waar volop wordt gesport, gevaren en gesupt, met musea, culturele broedplaatsen en buurthuizen. Ons maatschappelijk vastgoed speelt daarin een belangrijke rol. Als gemeente bezitten, beheren en onderhouden we nu meer dan duizend gebouwen die meerwaarde hebben voor de stad, bijvoorbeeld in sociaal, sportief of cultureel opzicht. Concreet betekent dit dat we eigenlijk continu kijken waar en hoe we plekken kunnen creëren waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en zich kunnen ontplooien. Daarbij is een goede spreiding in de stad belangrijk, waarbij we uitgaan van 'ongelijk investeren voor gelijke kansen'.

Tegelijkertijd staan we voor grote uitdagingen. Zo kampen we met ruimtegebrek, juist omdat Utrecht zo'n populaire stad is, hebben we te maken met klimaatveranderingen en lopen we tegen hogere bouw- en onderhoudskosten aan, terwijl we ook moeten bezuinigen. Dit heeft gevolgen voor de manier waarop we omgaan met ons vastgoed. In deze nota, waarin we onze plannen tot 2030 beschrijven, staat realisme centraal. We houden zoveel mogelijk vast aan onze ambities, maar moeten ook prioriteren. Enerzijds willen we dat ons vastgoed goed onderhouden en betaalbaar blijft, vooral voor partijen met maatschappelijke meerwaarde, en stellen we eisen aan energiezuinigheid, circulariteit, toegankelijkheid en klimaatadaptatie. Anderzijds moeten we soms genoegen nemen met ietsje minder. We zullen, in overleg met onze partners, lastige keuzes moeten maken. Zo kiezen we primair voor méér maatschappelijk vastgoed, en accepteren we dat dat soms ten koste gaat van aanvullende maatregelen. En we geven voorrang aan projecten die bijdragen aan gelijke kansen voor alle Utrechters. In deze nota werken we met duidelijke afwegingskaders, zodat ook duidelijk wordt waarom we bepaalde keuzes maken.

Wat voor ons voorop blijft staan, is dat we als stad groeien in balans. Bouwen aan een stad gaat om meer dan woningen, infrastructuur en openbare ruimte. Het gaat er ook om dat we zorgen dat mensen met elkaar in contact komen, dat ze de ruimte krijgen om zichzelf te ontplooien. Ik ben ervan overtuigd dat ons vastgoedbeleid – en dus deze nota – daar een belangrijke bijdrage aan levert.

Dennis de Vries
Wethouder Vastgoed

A Inleiding

A1. Introductie

Aanleiding

Utrecht groeit volgens de bevolkingsprognose in de periode van 2025 tot 2030 van ruim 375.000 naar ongeveer 400.000 inwoners. Daarmee groeit ook de vraag naar woningen, groen, voorzieningen, ruimte voor werk, mobiliteit en (duurzame) energie. Utrecht omarmt die groei en wil deze benutten om gezond stedelijk leven voor iedereen te versterken. We willen dat Utrecht een stad is waar we in de toekomst op een gezonde manier met elkaar samenleven, wonen en werken. Daarom bouwen we in de komende jaren duizenden woningen. En natuurlijk zijn er in een groeiende stad ook genoeg voorzieningen nodig, zoals scholen, parken, wegen, openbaar vervoer, fietspaden, sport en cultuur voor iedereen. Oftewel, we willen groeien in balans. Al is dit een steeds grotere uitdaging, omdat er steeds minder ruimte is.

Doel beleidsnota

Om daadwerkelijk te groeien in balans is meer maatschappelijk vastgoed nodig. Dit is een enorme uitdaging. Als gemeente Utrecht bezitten, beheren en onderhouden we nu meer dan duizend gebouwen en percelen die helpen om onze maatschappelijke ambities en doelstellingen te bereiken. In deze Beleidsnota Vastgoed formuleren we beleid over hoe we het gemeentelijke vastgoed inzetten om maatschappelijke meerwaarde voor de stad te creëren. We doen dit aan de hand van onze doelstellingen en leidende principes in hoofdstuk B. De Beleidsnota Vastgoed loopt van 2025 tot en met 2030 en is de basis voor het Uitvoeringsprogramma Vastgoed. Daarin vertalen we de doelstellingen uit deze beleidsnota naar concrete resultaten en acties. Deze beleidsnota bouwt verder op het Ambitiedocument Maatschappelijke Meerwaarde Vastgoed en is de opvolger van de Kaderbrief 2017.

Samenvatting

We vinden het belangrijk dat maatschappelijk vastgoed gespreid is door de stad, zodat iedereen binnen tien minuten wandelen, fietsen of met het openbaar vervoer toegang heeft tot bijvoorbeeld sportaccommodaties, culturele instellingen en buurthuizen. Groei in balans is hierbij belangrijk. De barcode uit de Ruimtelijke Strategie Utrecht en het koersdocument ‘Leefbare stad en maatschappelijke voorzieningen’ maken inzichtelijk hoeveel extra maatschappelijk vastgoed nodig is in een groeiende stad. Zo bouwen we door de hele stad voldoende vastgoed. De ambities zijn groot, en het zal lastig worden om deze te realiseren.

We vinden het belangrijk dat maatschappelijk vastgoed goed onderhouden en betaalbaar is en blijft. Door de onderhoudsnormen te volgen zorgen we dat ons vastgoed in stand blijft. Met duidelijke plannen voorkomen we achterstallig onderhoud. Zo kan ons vastgoed blijvend maatschappelijk ingezet worden. Betaalbaar vastgoed betekent dat we een kostprijsdekkende huur rekenen aan beleidsondersteunende partijen.

We vinden het belangrijk dat onze gebouwen toekomstbestendig zijn. Dit vraagt om extra investeringen in onze gebouwen. De financiële en technische situatie bemoeilijkt ons werk op dit gebied. We zijn daarom realistisch op het gebied van energiezuinigheid, circulariteit, toegankelijkheid en klimaatadaptiviteit.

Maar niet alles kan tegelijk. En niet alles is even belangrijk. We maken dan ook keuzes en prioriteren. Zo vinden we de hoeveelheid gebouwen belangrijker dan extra mooie en/of extra duurzame gebouwen. Daarnaast prioriteren we aan de hand van de afwegingskaders. Het principe ‘Ongelijk

Investeren voor Gelijke Kansen’ passen we toe door projecten, die de kansengelijkheid verbeteren, een hogere prioriteit te geven. De doelen maken we inzichtelijk met effectindicatoren. Op basis van onze voortgang sturen we bij om onze ambitie te behalen. Risico’s maken we inzichtelijk en proberen we zoveel mogelijk te beheersen door geschikte maatregelen te nemen.

Maatschappelijk vastgoed blijven we inzetten om maatschappelijke voorzieningen, activiteiten en diensten die belangrijk zijn voor Utrechters in de stad mogelijk te maken. Hiermee dragen we bij aan gezond stedelijk leven voor iedereen. Het creëren van maatschappelijke waarde is een belangrijke leidraad om niet alleen vandaag, maar ook in de toekomst de stad van maatschappelijk, goed onderhouden en toekomstbestendig vastgoed te voorzien.

Leeswijzer

In deze Beleidsnota Vastgoed beginnen we met onze doelstellingen. Daarna volgt deel B, waarin we omschrijven voor welke opgave we staan. We beginnen daarbij met het beschrijven van de context, waarna we verder ingaan op onze leidende principes die we koppelen aan de doelstellingen. Deel B sluiten we af met de afwegingskaders, waarin we uitleggen welke keuzes we maken en waarom. In Deel C leggen we uit hoe we ons beleid gaan monitoren, hoe we bijsturen en hoe we hierover verantwoorden. Risico’s komen hierbij ook aan bod. Deel D sluit af met een aantal bijlagen, waaronder een woordenlijst waarin we moeilijke woorden uitleggen.

A2. Doelstellingen

Ambitie

Het vastgoedbeleid draagt bij aan gezond stedelijk leven voor iedereen in Utrecht. We willen dat investeringen in het maatschappelijk vastgoed meegroeien met de stad. Daarbij hebben we de volgende ambitie:

> *Voldoende en goed gespreid toekomstbestendig vastgoed waar huurders tevreden over zijn en dat bijdraagt aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente.*

Onze ambitie hebben we uitgewerkt in doelstellingen en leidende principes. De leidende principes lichten we toe in deel B. In deel C beschrijven we hoe we deze doelstellingen volgen door middel van effectindicatoren. In het Uitvoeringsprogramma Vastgoed, dat geen onderdeel is van deze beleidsnota, werken we uit hoe we deze doelstellingen gaan realiseren.

Doelstellingen en leidende principes

1. Voldoende maatschappelijk vastgoed
    a. Goed gespreid en goed gebruikt
    b. Maatschappelijk ingezet
2. Betaalbaar en goed onderhouden vastgoed
    a. Heldere en onderbouwde huurprijzen
    b. Duidelijke onderhoudsnormen
3. Toekomstbestendig vastgoed
    a. Energiezuinig
    b. Circulair
    c. Toegankelijk
    d. Klimaatadaptief

B Opgave

B1. Context

In deel B beschrijven we de context van de vastgoedopgave waar de gemeente Utrecht voor staat. We gaan hier in op hoe we ons vastgoed willen inzetten en hoe de gemeente het vastgoed organiseert. Daarna geven we een beeld van de vastgoedportefeuille. Vervolgens kijken we naar de toekomst: wat is onze ambitie en hoe denken we daar te komen? We sluiten af met een afwegingskader. Met dat kader onderbouwen we de keuzes die we maken. Toekomstbestendig maatschappelijk vastgoed vraagt om investeringen. We moeten zuinig omgaan met publiek geld en de beschikbare publieke ruimte, van beiden is namelijk maar een beperkte hoeveelheid. Dat betekent dat we keuzes moeten maken. We kunnen niet alles wat we willen doen ook daadwerkelijk doen.

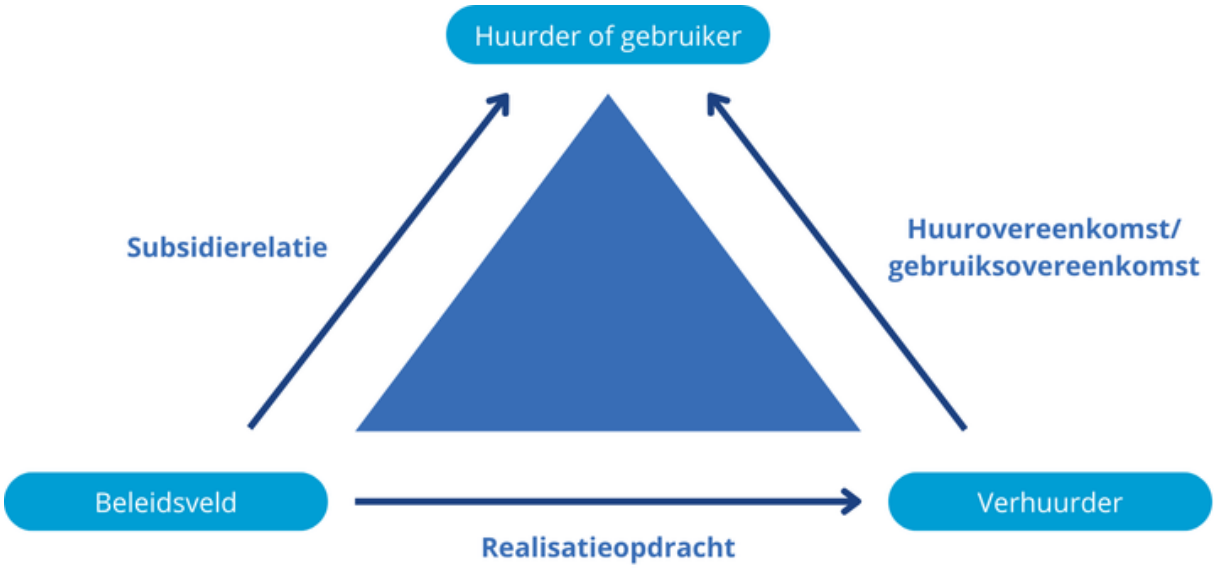
Kostprijsdekkende huur

Het maatschappelijk vastgoed van de gemeente Utrecht zetten we in om beleidsdoelen te realiseren. Onze gebouwen en percelen verhuren we daarom vooral aan maatschappelijke partijen die een bijdrage leveren aan gezond stedelijk leven voor iedereen of andere beleidsdoelen van de gemeente. Dit noemen we ook wel beleidsondersteunend. Voor beleidsondersteunende partijen rekenen we een kostprijsdekkende huur. Zij ontvangen een directe of indirecte subsidie van de gemeente om hun activiteiten uit te voeren en de huur te kunnen betalen. Hier gaan we bij onze leidende principes verder op in.

Een hogere huur dan de kostprijsdekkende huur willen we voor beleidsondersteunende partijen niet vragen. We zetten ons vastgoed in om bij te dragen aan de maatschappelijke doelstellingen, niet om winst te maken. Maatschappelijke partners hebben ook geen winstoogmerk. Omdat veel maatschappelijk partners subsidie krijgen, zou meer huur vragen ook betekenen dat de subsidie vanuit de gemeente omhoog moet.

Driehoeksverhouding

De gemeente neemt in relatie tot deze partners twee rollen in: de gemeente als verhuurder en de gemeente als subsidieverstrekker. Er is dan sprake van een driehoeksverhouding tussen huurder of gebruiker, subsidieverstrekker en verhuurder. Dit geldt voor alle beleidsondersteunende partijen.

Figuur 1: de driehoeksverhouding tussen huurder of gebruiker, beleidsveld en verhuurder

Het overgrote deel van onze gebouwen zetten we in voor beleidsondersteunende partijen. Daarnaast hebben we gebouwen voor:

- Gebruikers: Dit gaat om gebouwen die we als gemeente beschikbaar stellen aan verschillende doelgroepen. Deze gebruikers hebben geen huurcontract met de gemeente, we stellen het voor hen beschikbaar. Voorbeelden hiervan zijn sporthallen of fietsparkeergarages.
- Ruimtelijke Ontwikkeling: Dit gaat om gebouwen en percelen die we aankopen om een toekomstige ontwikkeling mogelijk te maken, bijvoorbeeld voor woningbouw. Als er voldoende tijd is, verhuren we het gebouw. Anders maken we gebruik van leegstandsbeheer.
- Erfgoed: De gemeente heeft erfgoed in eigendom met hoge cultuurhistorische waarde waarvoor zij een zorgplicht heeft. Dit erfgoed verhuren we ook aan maatschappelijke partijen. Erfgoed is heel belangrijk voor de identiteit van de stad. Een voorbeeld hiervan is de Domtoren.
- Commerciële partijen: Commercieel verhuren is geen beleidsdoel van de gemeente. Vaak is dit vanuit het verleden gegroeid, of werden deze gebouwen vroeger (gedeeltelijk) gebruikt om een beleidsdoel te huisvesten. Het commerciële vastgoed geeft ons de mogelijkheid het vastgoed in de toekomst in te zetten voor het beleid of uit te geven in erfpacht zodat we de opbrengsten kunnen gebruiken voor gemeentelijke doelstellingen.

B2. Vastgoed

De gebouwen en percelen waar de gemeente eigenaar van is zijn ingedeeld in verschillende vastgoedportefeuilles. In tabel 1 geven we inzicht in de verdeling van het aantal gebouwen en percelen per portefeuille, het aantal vierkante meters bruto vloeroppervlak (bvo) en het perceeloppervlak (po). De peildatum voor deze gegevens is 01-07-2024.

Programma	Portefeuille	Gebouwen	m2 bvo	Percelen	m2 po
Levendige en gezonde stad	MFA's	5%	12%	0%	2%
	Cultuur	6%	8%	0%	0%
	Erfgoed	22%	4%	6%	20%
	Sport	11%	8%	11%	24%
	Welzijn	7%	2%	4%	1%
	Zorg	4%	2%	0%	0%
	Eigen huisvesting	4%	8%	0%	0%
	Veiligheid	2%	1%	0%	0%
	Divers	7%	6%	56%	3%
Duurzame bereikbaarheid	Mobiliteit	6%	9%	0%	0%
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	Wonen	0%	0%	0%	0%
	Ruimtelijke ontwikkeling	6%	4%	20%	43%
Kansrijk opgroeien	Onderwijshuisvesting	22%	34%	2%	5%
	Totaal	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Tabel 1: overzicht van gebouwen en percelen

Percelen

Het maatschappelijk vastgoed bestaat vooral uit gebouwen, maar kan ook een perceel zijn. Een perceel is een stuk grond. Zo gaat het bij Sport om sportterreinen, zoals voetbalvelden en atletiekbanen. Het grote aandeel vierkante meters perceeloppervlak binnen de portefeuille Erfgoed komt door de grote percelen bij en rondom de forten en de percelen op de landgoederen in Amelisweerd en Rhijnauwen. In de vastgoedportefeuilles 'Ruimtelijke ontwikkeling' en 'divers' zijn percelen ondergebracht die toekomstige ontwikkelingen mogelijk maken of geen specifieke functie hebben. Doordat de percentages afgerond zijn, kan het zo zijn dat er wel een aantal percelen in die portefeuille is ondergebracht, maar dat er toch 0% staat. Voor de aantallen percelen in de verschillende portefeuilles geldt dat deze, over het algemeen, alleen als afzonderlijk perceel worden geteld als er geen gebouw in gemeentelijk eigendom op staat. Staat er wel een gebouw op dan tellen de vierkante meters onder het gebouw wel mee voor het perceeloppervlak.

Levendige en gezonde stad & duurzame bereikbaarheid

Het vastgoed dat hoort bij de programma's 'Levendige en gezonde stad' en 'Duurzame bereikbaarheid' zetten we vooral in voor de beleidsdoelstellingen die daarbij horen. Uitzondering zijn eigen huisvesting, divers en erfgoed. In de portefeuille eigen huisvesting zitten gebouwen die de gemeente voor haar eigen organisatie nodig heeft, zoals het stadskantoor, wijkbureaus en het stadhuis. Erfgoed hebben we niet vanwege beleidsdoelstellingen, maar omdat de gebouwen bij de

MARIAHOEK

geschiedenis en identiteit van de stad horen. In aantallen gebouwen is Erfgoed één van de grootste vastgoedportefeuilles. Dit komt door het grote aantal werfkelders en de gebouwen op de forten. Er zijn ook monumenten die onder een andere vastgoedportefeuille vallen, bijvoorbeeld als er een culturele instelling gebruik van maakt. Divers bestaat uit gebouwen en percelen die we logischerwijs niet in een andere vastgoedportefeuille kunnen onderbrengen, de grootste categorie hierin zijn de circa 300 percelen snippergroen. Dat zijn vooral kleine stukjes gemeentegrond. Deze stukjes grenzen vaak aan tuinen van particulieren en kan de gemeente aan hen verhuren. Daarnaast zijn er enkele winkelruimten en toiletgebouwen onderdeel van deze portefeuille. Wat betreft snippergroen is er nieuw beleid in ontwikkeling hoe we hiermee omgaan.

Een andere bijzondere categorie in dit programma zijn de Multifunctionele Accommodaties (MFA's). Dit zijn gebouwen waarin meerdere functies bij elkaar samenkomen, vaak is een school één van de functies, maar dit hoeft niet altijd. Deze gebouwen horen bij het programma Levendige en Gezonde Stad. Op zichzelf staande schoolgebouwen vallen onder het programma Kansrijk Opgroeien.

Ontwikkelen en wonen voor iedereen

De vastgoedportefeuille Wonen is relatief nieuw. Dit betekent dat er nog weinig gebouwen in bezit zijn die we structureel inzetten om bij te dragen aan het programma Wonen voor iedereen. De gemeente bezit wel gebouwen waarin gewoond wordt, maar deze maken onderdeel uit van drie andere vastgoedportefeuilles:

- Divers: verspreid over de stad;
- Erfgoed: op de landgoederen Amelisweerd en Rhijnauwen;
- Ruimtelijke Ontwikkeling: voor het mogelijk maken van een gebiedsontwikkeling zijn woningen verworven.

Voor de portefeuille Ruimtelijke Ontwikkeling geldt dat deze gebouwen en percelen vooral in tijdelijk eigendom van de gemeente zijn. Deze gebouwen en percelen zijn gekocht om een toekomstige ontwikkeling mogelijk te maken. De aangekochte gebouwen worden na verloop van tijd meestal gesloopt of herontwikkeld. Dit tijdelijke eigendom onderscheidt zich van de gebouwen die meer permanent in bezit zijn van de gemeente.

Kansrijk opgroeien

Het vastgoed dat onder het programma Kansrijk opgroeien valt, zetten we in voor de huisvestingsbehoefte van scholen. Deze schoolgebouwen en het beleid daarop zijn geen onderdeel van deze beleidsnota. De belangrijkste reden hiervoor is dat onderwijshuisvesting een eigen bekostigingssystematiek en begrotingscyclus heeft. In de beleidsnota onderwijshuisvesting gaan we hier verder op in.

B3. Doelstellingen en leidende principes

In dit hoofdstuk beschrijven we wat we willen doen (onze ambitie), wat we doen (onze werkzaamheden en doelstellingen) en hoe we dat gaan doen (leidende principes).

Gemeentelijk vastgoed

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor het efficiënt en effectief inzetten van ons vastgoed. We maken onderscheid in werkzaamheden die zich richten op:

- Functie: de invulling en het gebruik van het vastgoed;
- Beheer: het beheer, onderhoud en verhuur van het vastgoed;
- Gebouw: de energiezuinigheid, circulariteit, toegankelijkheid en klimaatadaptiviteit van het vastgoed.

Ambitie

We dragen bij aan gezond stedelijk leven voor iedereen. In de programmabegroting, bij het programma Levendige en gezonde stad, staat de doelstelling Vastgoed beschreven. De ambitie van deze beleidsnota sluit aan op de doelstelling uit de programmabegroting:

> *Voldoende en goed gespreid toekomstbestendig vastgoed waar huurders tevreden over zijn en dat bijdraagt aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente.*

Werkzaamheden en doelstellingen

Om onze ambitie te behalen, vertalen we deze in drie doelstellingen. Deze doelstellingen koppelen we aan onze werkzaamheden:

- Functie: voldoende maatschappelijk vastgoed;
- Beheer: betaalbaar en onderhouden vastgoed;
- Gebouw: toekomstbestendig vastgoed.

Leidende principes

De doelstellingen beschrijven wat we doen, maar nog niet hoe. We maken onze doelen aan de hand van leidende principes concreet. In totaal hebben we zeven leidende principes opgesteld. Deze dingen vinden we belangrijk omdat ze bijdragen aan gezond stedelijk leven voor iedereen. Door deze leidende principes te volgen, bereiken we de doelen.

- Goed gespreid en goed gebruikt
- Maatschappelijk ingezet
- Heldere en onderbouwde huurprijzen
- Duidelijke onderhoudsnormen
- Energiezuinig
- Circulair
- Toegankelijk
- Klimaatadaptief

Samenhang

Figuur 1 laat zien wat de samenhang tussen ambitie, doelstellingen, werkzaamheden en leidende principes is. Of anders gezegd: wat we willen bereiken, wat we doen en hoe we dat doen. In de drie paragrafen die volgen beschrijven we iedere doelstelling en bijbehorende leidende principes. Het gemeentebrede leidende principe ‘Ongelijk Investeren voor Gelijke Kansen’ laten we terugkomen in de afwegingskaders.

Figuur 2: samenhang tussen ambitie, doelstellingen, werkzaamheden en leidende principes

B3.1 Voldoende maatschappelijk vastgoed

Deze doelstelling gaat over de invulling en de functie van het vastgoed. We willen dat voorzieningen goed gebruikt worden voor onze maatschappelijke doelen. Hiervoor is het nodig dat het vastgoed gespreid is over de stad. Met gespreid vastgoed bedoelen we daar waar vraag is naar de voorziening en waar het gebouw past. Met goed gebruik bedoelen we dat onze gebouwen en percelen zoveel mogelijk benut worden. Utrecht kan niet zonder plekken waar mensen elkaar ontmoeten, sporten, genieten van cultuur maken en beleven, spelen en zorg ontvangen. Ons vastgoed is bedoeld voor het huisvesten van maatschappelijke voorzieningen. Het bereiken van deze doelstelling bestaat dus uit twee leidende principes:

1. Goed gespreid en goed gebruikt
2. Maatschappelijk ingezet

Goed gespreid en goed gebruikt

We willen dat het gemeentelijk vastgoed goed gebruikt kan worden voor onze maatschappelijke doelen. Daarvoor is het nodig dat het gespreid is over de stad, en meegroeit met de stad. We bouwen onze maatschappelijke voorzieningen gebalanceerd op basis van de barcode uit de Ruimtelijke Strategie Utrecht en de normen uit het koersdocument ‘Leefbare stad en maatschappelijke voorzieningen’. Deze twee samen geven richtlijnen over het aantal maatschappelijke voorzieningen in een groeiende stad. Voor sommige voorzieningen is het beter om deze niet gespreid, maar bij elkaar te bouwen of aan te leggen. Een optimale spreiding is dan ook een spreiding die aansluit op het principe van de 10-minutenstad: binnen tien minuten wandelen, fietsen of met het openbaar vervoer heeft iedereen toegang tot bijvoorbeeld sportaccommodaties, culturele instellingen en buurthuizen.

Iedere voorziening heeft een ander bedieningsgebied en trekt andere gebruikers aan. Bij het bepalen van de locatie van een voorziening vinden we het belangrijk om te kijken naar welke doelgroep we

TRAIN MORE
P Stationsplein
0
−1
+1

willen bedienen en wat daarvoor de mobiliteitsuitgangspunten zijn. Zo houden we rekening met de locatie van de voorzieningen ten opzichte van het openbaar vervoer en de bereikbaarheid in de vorm van toegankelijke voetpaden. Daarnaast reserveren we in Utrecht bij nieuwbouw of verbouwingen van openbare gebouwen zoals scholen, zwembaden, wijkbureaus, bibliotheken en parkeergarages 1,5% van de bouwsom voor kunst.

Meervoudig ruimtegebruik
Omdat de ruimte en het aantal gebouwen schaars is, willen we de bestaande ruimte en gebouwen zo effectief mogelijk gebruiken. Dit kan door dezelfde ruimte door meerdere partijen te laten gebruiken of door meerdere functies in één gebouw te combineren. Het mixen en mengen van functies is een oplossing om beter, slimmer en creatiever gebruik te maken van de beschikbare ruimte. Daarom helpen we huurders bij het maken van onderlinge samenwerkingsafspraken over beheer en onderhoud in gebouwen die multifunctioneel gebruikt worden. Verder combineren we ruimtevragen, vooral in leegstaande gebouwen en in gebouwen met een lage bezettingsgraad. Hierin speelt het Makelpunt een rol. Zij bieden een platform in de vorm van een website, waar locaties aangeboden of gezocht kunnen worden. Wanneer dit kan, doen we dit ook bij gebouwen waar we tijdelijk eigenaar van zijn.

Het Makelpunt is de centrale plek voor mensen en organisaties in Utrecht die ruimte te zoeken of aanbieden voor culturele, maatschappelijke of commerciële activiteiten. Het doel van het Makelpunt is om tegemoet te komen aan de vraag naar ruimte in de stad en tegelijkertijd de beschikbare locaties beter te benutten. Onder het motto: maak de stad mooier door haar te delen.

Tegelijkertijd erkennen we dat dit een lastig vraagstuk is, aangezien de belangen van meerdere partijen samengebracht moeten worden. We realiseren ons dan ook dat er nog meer onderzoek nodig is om dit de komende jaren concreter vorm te geven. Deze tijd nemen we dan ook om onderzoeksvragen over dit onderwerp te beantwoorden. Zoals hoe we financiën slim kunnen combineren, dit in huurcontracten kunnen verankeren en ruimtes bij het bouwen zo kunnen realiseren dat meervoudig ruimtegebruik in de toekomst mogelijk kan zijn.

Het benutten van bestaande ruimte heeft onze prioriteit. Daarnaast kunnen we, om de gewenste hoeveelheid gebouwen te bereiken, waar nodig, gebouwen aankopen. Ook kunnen we gebouwen aanhuren, ontwikkelen of verbouwen. Omdat dit vaak kostbare opties zijn doen we dit alleen als er geen alternatief is om de bestaande ruimte beter te kunnen gebruiken. Bij aanhuur of aankoop zijn we afhankelijk van het aanbod op de markt. Of een gebouw geschikt is, of geschikt te maken is, stellen we vast met een programma van eisen. Hierin leggen we vast waar het gebouw aan moet voldoen om de voorziening een plaats te kunnen geven.

Leegstandsbeheer
Om uiteenlopende redenen kan het zijn dat gebouwen soms leeg komen te staan. Bijvoorbeeld omdat een gebouw in afwachting is van een (gebieds)ontwikkeling of de huurder heeft opgezegd en er nog geen nieuwe geschikte huurder is gevonden. Bij een verwachte leegstand korter dan 6 maanden hanteren we het zogeheten ‘klassieke’ leegstandsbeheer. Dit is bedoeld om een pand op zeer korte termijn weer (maatschappelijk) in te vullen en de veiligheid te garanderen. Dit biedt de mogelijkheid om snel terug te gaan naar reguliere verhuur.

Voor een verwachte leegstand tussen de 6 en 24 maanden zetten we leegstaande gebouwen in om tijdelijk beleidsondersteunende partijen en andere maatschappelijke initiatieven te kunnen ondersteunen. Dit maatschappelijke initiatief kunnen we tijdelijk huisvesten, maar uiteindelijk staat de structurele invulling van het gebouw centraal. In het geval van een gebiedsontwikkeling is die ontwikkeling leidend.

Ieder gebouw is uniek. Per gebouw en per duur van de leegstand bekijken we welk initiatief het beste in het gebouw past. Daarbij willen we ruimte bieden aan initiatieven uit de wijk, zodat de meerwaarde van het vastgoed, waar dat kan, zo lokaal mogelijk ingevuld wordt, bijvoorbeeld door ondernemers uit de wijk. Bij dit tijdelijk beheer gaat het om verhuur, en niet - zoals bij het 'klassieke' leegstandbeheer - om bruikleen. Bij de verhuur houden we rekening met de beperkte duur van het contract. Bij het leidende principe 'heldere en onderbouwde huurprijzen' gaan we hier verder op in.

Maatschappelijk ingezet

Gemeentelijk vastgoed is bedoeld voor beleidsondersteunende partijen. Dat betekent dat ons vastgoed in de regel maatschappelijk gebruikt wordt. Om aan beleidsdoelen invulling te geven hebben we vastgoed in bezit en huurt de gemeente aan. Er is ook vastgoed zonder beleidsmatige invulling. Soms heeft de gemeente gebouwen en percelen in tijdelijk bezit. En soms dienen gebouwen en percelen, waar we eigenaar van zijn, geen beleidsdoel meer. Herbestemming kan dan een oplossing zijn.

Vastgoed met beleidsdoel

De gemeente heeft maatschappelijk vastgoed in eigendom en huurt gebouwen aan om (tijdelijke) beleidsdoelen voor de stad mogelijk te maken. Meestal heeft dit betrekking op het vastgoed in eigendom en in beheer voor functies die we belangrijk vinden en die we (gedeeltelijk) financieel ondersteunen. Voorbeelden hiervan zijn cultuur, sport, mobiliteit en vastgoed dat nodig is voor de uitoefening van onze eigen taken en functies. We zijn ambitieus in onze huisvestingsplannen en zetten ons maximaal in om de beleidsdoelstellingen te realiseren, maar kunnen niet altijd alles direct waarmaken vanwege geld- of ruimtegebrek. Daarnaast heeft de gemeente ook erfgoed in eigendom. Dit zijn monumentale gebouwen en percelen die we willen bewaren. We onderhouden deze omdat ze horen bij de geschiedenis en de identiteit van de stad. Als het kan, verhuren we het erfgoed. Dit doen we bij voorkeur aan maatschappelijke partijen.

Vastgoed zonder beleidsdoel

Het kan zijn dat we vastgoed in eigendom of in tijdelijk beheer hebben dat geen beleidsdoel meer dient. Als hier sprake van is gebruiken we het gebouw of perceel in principe om niet-beleidsondersteunende, maatschappelijke initiatieven uit de stad van een fysieke plek te voorzien. De insteek is dat we gebouwen waarvoor we geen duidelijke invulling (meer) hebben, maatschappelijk blijven inzetten. De huurprijzen die we hier rekenen beschrijven we bij het leidende principe 'heldere en onderbouwde huurprijzen'. Daarnaast zetten we hier het Makelpunt voor in, zoals eerder beschreven. In een aantal gevallen verhuren we vastgoed commercieel, bijvoorbeeld als een ruimte onderdeel is van een groter geheel, zoals de winkelruimtes naast parkeergarage Vaartsche Rijn.

De gemeente is ook eigenaar van vastgoed om toekomstige ontwikkelingen mogelijk te maken. Dit vastgoed dient geen beleidsdoel. Deze gebouwen en percelen hebben een tijdelijke invulling, zoveel mogelijk door maatschappelijke partijen, in afwachting van een gebiedsontwikkeling. Hoe we dit aankopen staat beschreven in de Beleidsnota Grondbeleid 2024.

Vastgoed voor eerstelijnszorgfuncties: Het is belangrijk dat er genoeg zorgaanbod is in Utrecht, bijvoorbeeld in de vorm van een huisartsenpraktijk of een gezondheidscentrum. De zorgsector is geprivatiseerd. Dat betekent dat huisartsen zelf verantwoordelijk zijn voor de huisvesting van praktijken en gezondheidscentra. Toch kan het voorkomen dat deze partijen moeite hebben met het vinden van huisvesting op de commerciële markt vanwege ruimtevraag of betaalbaarheid. Op het moment dat het leidt tot knelpunten in de eerstelijnszorg in de wijk, kijken we of we hier vanuit de gemeente een actievere rol in kunnen spelen.

Herbestemming
Als van een gebouw, waar de gemeente eigenaar van is, het huurcontract afloopt of wordt opgezegd, onderzoeken we de mogelijkheden voor ander toekomstig gebruik. We voeren een integraal onderzoek uit, waarin we een langetermijnperspectief vaststellen en de (maatschappelijke) gebruikswaarde van het vastgoed bepalen. Met integraal bedoelen we dat we niet alleen kijken naar het gebouw of perceel, maar ook naar de locatie en omgeving van het gebouw of perceel. We kijken ook naar de (mogelijke) gebruikers van het gebouw of perceel, juridische kaders en beleid van de gemeente, zoals de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 en het koersdocument 'Leefbare stad en maatschappelijke voorzieningen'. Het resultaat is een toekomstbestendige visie op een gebouw of perceel. Daarbij staat de maatschappelijke waarde op de lange termijn centraal, vanuit de ambities en opgaven van de stad. Voor gebouwen waar we tijdelijk eigenaar van zijn, in afwachting van een toekomstige ontwikkeling, is dit daarom niet van toepassing.

Herontwikkeling
Uit het integrale onderzoek kan ook blijken dat een gebouw of perceel onvoldoende gebruikswaarde heeft en herbestemming geen optie is. Dan zoeken we naar alternatieven. Zoals herontwikkeling op korte of langere termijn, sloop of uitgifte. De huidige financiële situatie van de gemeente betekent dat we niet-essentieel vastgoed, dat we nu of in de nabije toekomst niet maatschappelijk in kunnen zetten, gaan uitgeven of commercieel verhuren. Bij alle opties maakt de gemeente een integrale afweging op basis van maatschappelijke en bedrijfseconomische afwegingen.

Right to Bid
We geven vastgoed uit in overeenstemming met onze Beleidsregel selectieproces bij uitgifte, verkoop, verhuur en ingebruikgeving gemeente Utrecht. Hierbij stellen we objectieve criteria op rond de uitgifte. Soms is het logisch om voor de hoogste opbrengst te gaan, maar soms is het waardevoller als we de ruimte bieden voor een mooi, maatschappelijk gewenst, initiatief. Hierbij is de maatschappelijke meerwaarde een belangrijker criterium dan de geboden prijs. We noemen dit ook wel Right to Bid. Dit is een mogelijkheid voor bewoners(organisaties) om gemeentelijk vastgoed aan te kopen of aan te huren voor uitvoering van een maatschappelijk initiatief. Dit draagt bij aan een gelijkwaardige samenwerking tussen overheid en deze bewoners(organisaties). Het kan bovendien zorgen voor een gelijker speelveld met andere (commerciële) investeerders. In 2024 hebben we hier een pilot voor uitgevoerd. Als er geen concrete bezuinigingsvraag ligt, kijken we bij uitgifte of we de openbare selectieprocedure volgens Right to Bid kunnen uitvoeren. Hierbij volgen we altijd wet- en regelgeving.

B3.2 Betaalbaar en onderhouden vastgoed

Om duidelijkheid te geven over hoe we omgaan met het beheer van ons vastgoed, hebben we heldere richtlijnen. Het bereiken van de doelstelling ‘betaalbaar en onderhouden vastgoed’ bestaat uit twee leidende principes:

1. Heldere en onderbouwde huurprijzen
2. Duidelijke onderhoudsnormen

Het werken volgens deze principes draagt niet alleen bij aan onze doelstelling ‘betaalbaar en onderhouden vastgoed’, maar draagt ook bij aan de tevredenheid van onze huurders. Deze tevredenheid meten we één keer per twee jaar. Bij de effectindicatoren komen we hier op terug.

Heldere en onderbouwde huurprijzen

De gemeente verhuurt haar vastgoed voornamelijk voor beleidsondersteunende functies. Een partij is beleidsondersteunend wanneer deze een subsidierelatie heeft met de gemeente Utrecht waaruit ook de huisvestingslasten betaald moeten worden. Een partij kan ook beleidsondersteunend zijn als de gemeente een langdurige inkooprelatie met deze partij heeft. Alle andere partijen betalen een marktconforme huur.

Marktconforme huur

De marktconforme huurprijs stellen we in beginsel vast aan de hand van een onafhankelijke taxatie door een erkend taxateur, waarbij we de gewenste functie meenemen. Als blijkt dat we op basis van de getaxeerde markthuurprijs geen huurder kunnen vinden, bepalen we de huurprijs op basis van de inschrijver die de hoogste huurprijs biedt. Voor relatief korte huurperioden tot 2 jaar, waarbij de kosten en doorlooptijd van de taxatie niet in verhouding staan tot de opbrengsten, wordt de huurprijs ambtelijk bepaald (naar redelijkheid) en gebaseerd op de marktprijzen van vergelijkbare objecten en het type huurder.

Principe: We rekenen een kostprijsdekkende huur voor beleidsondersteunende functies en een marktconforme huur voor niet-beleidsondersteunende functies.

Let op: dit geldt niet als de marktconforme huur lager is dan de kostprijsdekkende huur. Dan rekenen we altijd de marktconforme huur. Dit kan voorkomen bij gebouwen met hoge kosten om het te bouwen, of in stand te houden, zoals bij monumenten. Bij een lagere markthuur is er sprake van een onrendabele top. Deze onrendabele top dient bij aanvang door het betreffende beleidsveld te worden afgedekt.

Bij het bepalen van de huurprijs handelen wij altijd binnen de wet- en regelgeving. Voor dit leidende principe, en de vijf uitzonderingen, is het staatssteunrecht en de Wet markt en overheid relevant. Zie voor een uitgebreider wettelijk kader Bijlage 2.

Uitzonderingen

We hanteren vier uitzonderingen op ons huurprijzenbeleid:

1. Beleidstarief

In afwijking van het huurprijzenbeleid kan het college een apart verhuurtarief vaststellen. Belangrijke voorwaarden zijn dat structureel geld voor de onrendabele top beschikbaar is en we voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Voorbeelden hiervan zijn volkstuinen, buurthuizen in zelfbeheer en beheerde speeltuinen.

2. Kostprijsdekkende huur voor maatschappelijke initiatieven

Als we een gebouw hebben dat geen bijdrage (meer) levert aan een beleidsdoelstelling, kunnen we dit verhuren aan partijen die niet beleidsondersteunend zijn, die geen winstoogmerk hebben én die we toch van maatschappelijke waarde vinden. Dan hanteren we een kostprijsdekkende huur. Bij de vaststelling van de maatschappelijke waarde stellen we ons in ieder geval de volgende vragen:

- Sluit het initiatief aan op een vraag uit de wijk, sluit het aan op dat wat er in de wijk nodig is?
- Sluit het aan op de barcode uit de Ruimtelijke Strategie Utrecht of het koersdocument 'Leefbare stad en maatschappelijke voorzieningen' of ander gemeentelijk beleid waarvoor expliciet huisvesting vereist is?
- Leidt het initiatief tot het versterken van de gemeenschap?

3. Leegstandsbeheer

Het kan voorkomen dat gebouwen leeg komen te staan. Hiervoor rekenen we aparte tarieven. Afhankelijk van de periode hebben we twee vormen van leegstandsbeheer:

- 'Klassiek' leegstandsbeheer tot een periode van 6 maanden via de gecontracteerde leegstandsbeheerder. De tarieven hiervoor zijn geregeld in de aanbesteding met de partij die het leegstandsbeheer voor ons verzorgt.
- Maatschappelijk leegstandsbeheer met een periode van 6 tot 24 maanden. Bij maatschappelijk leegstandsbeheer gebruiken we een kostprijsdekkende huur met een korting. Dat doen we vanwege de tijdelijkheid van het huurcontract en omdat de huurders minder zekerheden hebben. De exacte hoogte van de korting is maatwerk. Het beschikbaar zijn van voldoende dekking is een randvoorwaarde.
  Bij het maatschappelijk leegstandsbeheer maken we onderscheid tussen grote en kleine gebouwen. Grote gebouwen besteden we bij meerdere externe partijen aan. Kleine gebouwen vullen we in via een openbare publicatie op de website van het Makelpunt. Uiteraard voldoet de uiteindelijke huurprijs altijd aan geldende wet- en regelgeving.

4. Woningen

De beperkte hoeveelheid woningen van de gemeente verhuren we vooral aan aandachtsgroepen, maar ook aan reguliere woningzoekenden. De verhuring vindt plaats op een zo transparant en eerlijk mogelijke manier die aansluit op de gemeentelijke afspraken over woonruimteverdeling. Wij houden ons aan het wettelijke puntenstelsel bij het bepalen van de huurprijs voor woningen.

Medegebruik vastgoed

We stimuleren intensief gebruik van maatschappelijk vastgoed. Dit kan resulteren in onderhuurcontracten. Voor onderhuur moet de gemeente vooraf schriftelijk toestemming geven. We nemen in het huurcontract op dat de onderhuur in eerste instantie ingevuld moet worden door een beleidsondersteunende partij. Om marktverstoring te voorkomen nemen we in de huurovereenkomst op dat wanneer er geen sprake is van een beleidsondersteunende onderhuurder, de onderhuurprijs marktconform moet zijn. Partijen gaan in dat geval in overleg over het verdelen van de extra opbrengsten. Voor een verdere uitleg over de juridische kaders met betrekking tot onderhuur, zie bijlage 2.

Duidelijke onderhoudsnormen

We vinden het belangrijk en het is noodzakelijk dat maatschappelijk vastgoed goed onderhouden is. Door landelijke normen te volgen zorgen we ervoor dat ons vastgoed in stand blijft. Met duidelijke plannen voor het beheer en onderhoud voorkomen we achterstallig onderhoud. Zo kan ons vastgoed maatschappelijk ingezet worden en zijn er geen onverwachte onderhoudskosten in de toekomst.

We werken vanuit een Meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Op basis van inspecties stellen we deze planning op. Bij deze inspecties brengen we de staat van het gebouw, ook wel de onderhoudsconditie, in kaart. Dit doen we, net als in de Kaderbrief 2017, volgens de landelijke onderhoudsnorm NEN 2767. Het MJOP is er op gebaseerd dat het vastgoed op conditieniveau 3 is. Dit is onze basis. Het is niet mogelijk om alles altijd op niveau 3 te onderhouden. Daarom werken we met een bandbreedte van 10%. De gewenste conditiescore van een gebouw ligt daarmee tussen de 2,7 en 3,3. Er zijn gebouwen waar juist minder onderhoud nodig is. Bijvoorbeeld gebouwen die we binnenkort herontwikkelen of slopen. In zo'n geval maken we per gebouw de keuze of we het MJOP moeten aanpassen en zo ja; wat we aanpassen. Bij sloop binnen twee jaar passen we het MJOP altijd aan. Vanzelfsprekend voeren we zorgplichteisen en veiligheidseisen alsnog uit. Ook een gebruiker van een gebouw kan vragen om aanpassingen op het beheer en de verdeling van het onderhoud. Daarover gaan we in gesprek. Als de wensen mogelijk zijn dan verwerken we dit in de huurovereenkomst. Als dit aan de orde is verrekenen we dit in de huurprijs.

De komende jaren gaan we de manier waarop we onderhoud uitvoeren doorontwikkelen naar een meer risico-gestuurde onderhoudsstrategie, in plaats van het conditie-gestuurde onderhoud. Risico-gestuurd onderhoud is een onderhoudsstrategie waarbij we het onderhoud baseren op de risico's die de verschillende onderdelen met zich meebrengen. Het idee is om middelen en inspanningen te richten op die onderdelen waarvan de kans op falen en de impact van een defect het grootst zijn. Hierdoor wordt het onderhoud effectiever en worden onnodige kosten of tijdsverspilling voorkomen. In essentie is risico-gestuurd onderhoud daarmee een efficiënte en effectieve benadering om onderhoud op een strategische manier uit te voeren, door prioriteit te geven aan wat het meest kritieke is.

De conditiescore brengt de onderhoudsstatus van een gebouw in beeld. Dit is een manier van werken die landelijk wordt gehanteerd volgens de Nederlandse Norm (NEN) 2767. Ieder element van een gebouw wordt beoordeeld op een schaal van 1 t/m 6. Een element kan bijvoorbeeld een cv-ketel of het schilderwerk aan de buitenkant van het gebouw zijn. Niveau 1 is hierbij de nieuwstaat van een element en niveau 6 betekent dat het element er zeer slecht aan toe is. Wij onderhouden in principe op niveau 3, sober maar doelmatig.

B3.3 Toekomstbestendig vastgoed

We vinden het belangrijk dat onze gebouwen toekomstbestendig zijn. We kijken dan naar energiezuinigheid, circulariteit, toegankelijkheid en klimaatadaptiviteit, dit zijn onderwerpen die in de Kaderbrief 2017 slechts beperkt of helemaal niet aan de orde kwamen. Het inzetten op deze vier leidende principes vraagt om extra investeringen. Dit valt uiteen in vier leidende principes:

1. Energiezuinig
2. Circulair
3. Toegankelijk
4. Klimaatadaptief

Daarnaast is er een onderwerp dat hier een relatie mee heeft, die willen we kort apart benoemen: diervriendelijk bouwen. Om diersoorten zoals de huismus, gierzwaluw en dwergvleermuis in een stedelijke omgeving te beschermen, is het belangrijk om bij het bouwen rekening te houden met dieren. We volgen hierbij de eisen en regels die in het soortenmanagementplan van de gemeente zijn beschreven.

Energiezuinig

We willen voldoen aan het klimaatakkoord 2050 en volgen daarbij de sectorale routekaart van de VNG. Voor het maatschappelijk vastgoed gaat het dan vooral om het energiezuiniger maken van gebouwen en daarmee het verminderen van de CO_2-uitstoot, al kan het ook gaan om het opwekken van hernieuwbare energie.

Voor nieuwbouw geldt dat gebouwen moeten voldoen aan de wettelijke eisen uit het Besluit bouwwerken leefomgeving. Een gebouw is dan in ieder geval BENG (Bijna Energieneutrale Gebouwen) en aardgasloos. De kosten die nodig zijn om dit te bereiken rekenen we door in de kostprijsdekkende huur. De BENG-eisen zijn daarmee financieel gedekt. Hogere duurzaamheidsambities, zoals de stap naar ENG (Energieneutrale Gebouwen) kunnen we alleen uitvoeren als daar aanvullende investeringsmiddelen beschikbaar voor zijn.

Betaalbaarheid en ambities

We willen ons vastgoed verder verduurzamen. Onze ambitie is klimaatneutraal vastgoed in 2050, waarbij we minimaal willen voldoen aan het landelijke klimaatakkoord 2050. We willen ook voldoen aan onze eigen ambities, zoals circulair, klimaatadaptief en toegankelijk. Daarnaast willen we voldoende gebouwen realiseren. Om dit te doen is het bouwen in hoge dichtheden steeds meer noodzakelijk. Alles bij elkaar kost dit extra geld. Al geldt voor toegankelijkheid dat het meenemen van deze eisen bij nieuwbouw nauwelijks tot extra kosten leidt.

We streven ernaar om het maximale te doen, binnen de financiële mogelijkheden. Normaal gesproken berekenen we alle kosten door in de kostprijsdekkende huur. Het kan zo zijn dat, als gevolg van deze stapeling van ambities, de kostprijsdekkende huur te hoog wordt, waardoor maatschappelijke partijen de huur niet meer kunnen betalen. In onze projecten voeren we daarom in ieder geval alle huidige en binnenkort geldende wettelijke eisen uit.

Per project kijken we daarnaast hoe we uitvoering kunnen geven aan alle ambities en bovenwettelijke eisen. Het vinden van financiële dekking voor deze maatregelen kan lastig zijn. Dit kan betekenen dat we bepaalde maatregelen niet direct nu uitvoeren maar een project gefaseerd opleveren zodat uiteindelijk het gebouw voldoet aan alle ambities en de bovenwettelijke eisen.

Daarnaast kan het ook betekenen dat we het principe Ongelijk Investeren voor Gelijke Kansen hanteren en in bepaalde delen van de stad minder voorzieningen realiseren. Ook voeren we een actieve lobby bij het Rijk. De inzet hiervan is zorgen voor extra middelen om daadkrachtiger uitvoering te kunnen geven aan het klimaatakkoord.

Voor bestaande gebouwen geldt dat we alle financieel gedekte verduurzamingsmaatregelen gaan uitvoeren. Financieel gedekte maatregelen zijn maatregelen die we kunnen financieren uit de beschikbare vrijval van kapitaallasten en het energievoordeel als gevolg van de verduurzamingsmaatregelen. Het energievoordeel berekenen we door het energievoordeel over de hele afschrijvingstermijn terug te rekenen naar een investeringsbedrag. Voor alle maatregelen die hier buiten vallen is op dit moment geen geld, deze kunnen we dan ook niet uitvoeren.

Uitdagingen

Er zijn voorlopig onvoldoende middelen beschikbaar voor onze ambitie. De enige oplossing om energieneutrale gebouwen te realiseren is als we de kostprijsdekkende huur voor beleidsondersteunende partijen zouden verhogen. Dit kan weer leiden tot een verhoging van subsidies vanuit de gemeente. Beleidsondersteunende partijen zijn namelijk voor een deel afhankelijk van subsidies vanuit beleidsvelden. Dit zien we daarom niet als een realistische werkwijze. Als er wel investeringsmiddelen beschikbaar zouden zijn, zijn de interne uitvoeringscapaciteit en de capaciteit van de markt mogelijke belemmeringen.

Netcongestie heeft ook impact op het tempo van het verduurzamen van bestaand vastgoed. Netcongestie betekent dat het stroomnet vol is. Renovatie- en nieuwbouwprojecten kunnen de komende jaren alleen doorgaan als we hun belasting op het stroomnet kunnen beperken met aanvullende maatregelen die geen toename vragen van het elektriciteitsgebruik, zoals aansluitingen op een warmtenet, accu’s of thermische buffers. Waarschijnlijk biedt dit niet voor alle gebouwen een passende oplossing. Waar het wel kan, maken deze maatregelen het gebouw duurder. Waar het niet kan, maar we wel een bestaande aardgasaansluiting hebben, kiezen we er soms voor om een gebouw ‘aardgasloos-ready’ op te leveren. Dit betekent dat we al voorbereid zijn op een gasloos gebouw. Zodra er ruimte is op het stroomnet, kan het gebouw alsnog van het gas af.

Voorbeelden

In de afgelopen jaren zijn diverse gebouwen, waarvan de gemeente eigenaar is, energiezuiniger gemaakt. Zo is de Sportcampus in Leidsche Rijn het eerste bestaande gebouw in Utrecht van zo'n grote omvang dat op een innovatieve manier volledig aardgasvrij en energieneutraal is gemaakt, zonder dat het stroomnet overbelast kan raken. Het gebouw heeft onder de grond drie waterbuffers waar overtollige energie wordt opgeslagen. Wanneer de opgewekte energie niet gelijk gebruikt kan worden, zorgt dit dus niet voor een tijdelijke piekbelasting op het stroomnet. Daarnaast hebben we de Directievilla van de oude Cereol fabriek gerenoveerd. Het gebouw is hierbij helemaal geïsoleerd en gasloos gemaakt.

Aanpak

We gebruiken een standaard verduurzamingsaanpak bij al onze nieuwbouw- en renovatieprojecten. Hierin zijn in ieder geval alle energiebesparende maatregelen opgenomen, die tijdens de afschrijvingstermijn financieel terug te verdienen zijn of waarvoor dekking is door de vrijval van kapitaallasten. Dit betekent dat we alle duurzaamheidsmaatregelen uitvoeren die technisch en financieel haalbaar zijn. Met deze aanpak wijken we af van de eerdere Versnellingsopgave. Deze aanpak is realistisch: haalbaar en betaalbaar. Onze prioriteit is om gebouwen met de hoogste CO_2-uitstoot als eerste te verduurzamen. Het Uitvoeringsprogramma Vastgoed zal concreter ingaan op deze grootschalige projecten.

Bij bestaande gebouwen nemen we energiebesparende maatregelen op een natuurlijk moment. Dit is bijvoorbeeld wanneer onderhoud of renovatie nodig is. Hieronder vallen het isoleren van daken en muren, het plaatsen van isolerend glas, zonnepanelen of het plaatsen van warmtepompen voor het opwekken van duurzame energie. Dit zijn kleinere maatregelen die we niet altijd projectmatig oppakken. De beschikbare vrijval van kapitaallasten en het energievoordeel als gevolg van de verduurzamingsmaatregelen bepalen de mate van verduurzaming van deze gebouwen. We nemen deze duurzaamheidsmaatregelen om zoveel mogelijk CO_2-uitstoot te voorkomen. Deze gebouwen zullen niet altijd het BENG-niveau behalen, bijvoorbeeld bij monumenten.

Om onze ambitie voor 2050 te halen, moeten we circa 15 gebouwen per jaar volledig verduurzamen en hier de financiering voor rondkrijgen. Op dit moment liggen we niet op koers om deze ambitie te halen. Extra verduurzamingsmaatregelen zijn noodzakelijk. Dit vraagt een flinke investering van middelen die we nu nog niet beschikbaar hebben. In de paragraaf Financiën gaan we hier verder op in en daarnaast leggen we in het Uitvoeringsprogramma Vastgoed welke projecten in welk jaar worden uitgevoerd. We kijken naar extra financiering binnen de gemeentelijke begroting én daarbuiten. We zetten onder andere in op een lobby bij het Rijk en de Europese Unie. Daarnaast vragen we subsidies aan als dat kan.

CO_2-reductiemethode voor onrendabele maatregelen

In de raadsbrief van juni 2023 over de Energietransitie van het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed gaan we in op het afwegen van aanvullende duurzaamheidsmaatregelen.

We hebben een manier nodig om te onderbouwen welke ongedekte duurzaamheidsmaatregen maatschappelijk te verantwoorden zijn. Hiervoor hanteren we de CO_2-reductiemethode. De basis voor deze methode is een rapport van het Duitse milieuministerie. De conclusie van dit rapport is dat elke ton CO_2 die je nu uitstoot, in de toekomst € 875,- kost om geleden klimaatschade te herstellen. Omgedraaid betekent dit dat alle investeringen die nu minder kosten dan € 875,- per bespaarde ton CO_2 maatschappelijk verantwoord zijn. Het is een methode om de investeringen te verantwoorden aanvullend op de wettelijke verplichtingen. Daarmee zijn de investeringen nog niet gedekt.

De provincie Utrecht hanteert inmiddels de CO_2 prijs van € 875,- per ton bespaarde CO_2 als afwegingskader in haar maatschappelijke kosten-baten analyse. In 2024 hebben wij de methode succesvol in een pilot getest. Wanneer er middelen beschikbaar gesteld worden voor ongedekte duurzaamheidsmaatregelen, passen we de CO_2-reductiemethode toe.

We realiseren ons dat dit een theoretische benadering is, maar op dit moment het beste uitgangspunt om een afweging te kunnen maken voor het inzetten van schaarse middelen gezien de financiële situatie van onze gemeente. Daarbij kijken we continu of we de juiste maatregelen uitvoeren die de grootste effectiviteit behalen en geen belemmering zijn voor het uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen op een later moment, waarvoor we op dit moment nog geen budget hebben.

Erkende maatregelen energiebesparing
Ten slotte voeren we zogenoemde EML-maatregelen uit. EML staat voor Erkende Maatregelenlijsten energiebesparing. Dit zijn maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder. In de basis valt de verplichting bij de gebruikers van onze gebouwen. In sommige situaties zijn we als gemeente zelf aan zet om deze maatregelen uit te voeren, bijvoorbeeld bij gebouwen met meerdere huurders of gebruikers. We stellen ons als gemeente faciliterend op: als gemeente hebben we meer kennis en mogelijkheden dus bieden we aan de EML-maatregelen voor onze huurders uit te voeren en door te belasten in de (kostprijsdekkende) huur.

Circulair

Het maatschappelijk vastgoed bouwen we nu nog niet circulair. Voor circulair maatschappelijk vastgoed werken we dan ook tot 2030 toe naar een aanpak circulair bouwen, zoals in de Beleidsnota Utrecht Circulair 2030 is vermeld. Bij circulair bouwen gebruik je materialen die niet opraken, zoals hout. Of je gebruikt materialen uit een ander gebouw opnieuw. Ook zorg je dat je de materialen uit het gebouw makkelijker opnieuw kunt gebruiken. Hierdoor hebben we minder nieuwe bouwmaterialen nodig. Dit vraagt een andere manier van aanbesteden, ontwikkelen en bouwen.

Uitdagingen
Circulaire en hernieuwbare bouwmaterialen zijn op dit moment vaak duurder. Mogelijke extra investeringen zijn nog niet gedekt. Er moet meer inzicht komen onder welke voorwaarden we tegen een zo laag mogelijk kostprijsdekkende huur voor onze maatschappelijke huurders circulair kunnen bouwen.

Alleen met extra investeringen zijn we er nog niet, we zijn ook afhankelijk van innovaties in de markt en voldoende aanbod van circulaire oplossingen en hernieuwbare producten. Verder kan het soms zo zijn dat circulariteit tegenstrijdig is met energetisch verduurzamen waarbij nieuwe materialen en installaties worden toegepast. Zo kan het voorkomen dat we kiezen voor energetisch verduurzamen met nieuwe materialen als dit leidt tot een hogere CO_2-reductie ten opzichte van circulaire alternatieven.

Aanpak
Het doel is om in 2030 55% hernieuwbare en/of hergebruikte grondstoffen te gebruiken bij nieuwbouw of renovatie van ons vastgoed. Deze doelstelling is zeer ambitieus en alleen mogelijk als er in de toekomst extra investeringen worden gedaan. Om bij te dragen aan dit doel willen we in 2030 een plan hebben om alle nieuwbouw en renovatie circulair aan te pakken. Dit plan ontwikkelen we in samenhang met andere (duurzaamheids)ambities en binnen de juridisch geldende kaders. Tot 2030 gaan we ervaring opdoen en onderzoeksvragen beantwoorden om tot een goede aanpak te komen. Daarom willen we een leercyclus en implementatietraject opzetten.

Dat traject bestaat uit twee pijlers:

1. Het ontwikkelen van een circulaire businesscase voor maatschappelijk vastgoed
   Met deze pijler onderbouwen en verantwoorden we de kosten rondom circulair bouwen. Dit is belangrijk om daadwerkelijk projecten uit te kunnen gaan voeren. We voeren namelijk geen plannen uit zonder financiële dekking. Het doel is een businesscase te ontwikkelen waarmee geld vrijgemaakt kan worden, zonder te leiden tot (teveel) hogere kostprijsdekkende huur.

2. Het ontwikkelen van een afwegingskader voor circulair bouwen bij maatschappelijk vastgoed
   Met dit kader kunnen we onderbouwde afwegingen en keuzes maken en uiteindelijk de voortgang meten. Via CO_2-beprijzing dragen we bij aan het effectdoel om grondstoffen toe te passen die tijdens de totale levenscyclus van een gebouw de minste CO2 uitstoten. Daarnaast dragen we bij aan het verlagen van de hoeveelheid toegepaste nieuwe, niet-hernieuwbare grondstoffen.

Voorbeelden

In de afgelopen jaren zijn diverse gebouwen in eigendom van de gemeente circulair aangepakt. Zo hebben we bij Sportpark Lunetten isolatie toegepast die afkomstig was van oude spijkerbroeken en zijn er demontabele bakstenen gebruikt. Een nieuw voetbalveld op sportpark Fletiomare-Oost is opgeleverd met een regenwaterbuffer onder het veld, waarmee het veld koeler is en andere velden gesproeid kunnen worden.

Toegankelijk
De Gemeenteraad heeft aangegeven er naar te streven dat we in Utrecht in 2036 voldoen aan het VN-verdrag Handicap. Dit verdrag is in 2016 door Nederland geratificeerd. Dit verdrag versterkt de positie van mensen met een beperking. Het bepaalt dat mensen met een beperking het recht hebben om deel te nemen aan de samenleving. Met de agenda en het uitvoeringsprogramma ‘Utrecht voor iedereen toegankelijk’ geeft de gemeente hier uitvoering aan. Omdat de gemeente Utrecht eigenaar is

van een groot aantal gebouwen én onder eigen regie gebouwen exploiteert en ontwikkelt, hebben we hier in deze Beleidsnota ook aandacht voor.

We willen dat iedereen in ieder gebouw waar de gemeente Utrecht eigenaar van is, de dingen kan doen waar het gebouw voor bedoeld is. Dat doen we door toepassing van het UST-proces (Utrecht Standaard Toegankelijk). Voor nieuwbouw en grootschalige renovatieprojecten betekent dit dat we per ruimte afwegen of iedereen gebruik kan maken van de ruimte waar deze voor bedoeld is, en of deze ruimte door iedereen bereikt kan en moet worden. We richten ons daarbij vooral op mensen met een lichamelijke, visuele of auditieve beperking. Als er voor een bepaalde functie van een gebouw wensen zijn vanuit een specifieke doelgroep, dan focussen we daar meer op.

Uitdagingen
Bij bestaande gebouwen en monumenten worden we soms begrensd. Voor het aanpassen van een bestaand gebouw kunnen onevenredig hoge investeringen nodig zijn. Bij monumenten is er sprake van kaders die het monument beschermen. We kijken per gebouw wat er mogelijk is, bij monumenten zonder de monumentale waarde aan te tasten.

Aanpak
Om ons doel te realiseren maken we stapsgewijs de bestaande gebouwen waar de gemeente eigenaar van is, en die nog niet aan de standaard voldoen, zo toegankelijk mogelijk. Per gebouw, per maatregel en per investering wegen we af wat het beste resultaat geeft. De eerste stap is het nemen van maatregelen om de toegankelijkheid van een groep van 55 gebouwen te verbeteren, hier is apart geld voor gereserveerd. Deze groep is eerder gekozen omdat het publiekstoegankelijke gebouwen zijn en deze nog onvoldoende toegankelijk zijn.

Hierna gaan we, als er voldoende geld is, verder met het stapsgewijs toegankelijk maken van het overige gemeentelijke vastgoed. We geven prioriteit aan gebouwen waarvoor we specifieke verzoeken ontvangen om deze toegankelijk(er) te maken.

Bij het toegankelijk(er) maken en toegankelijk bouwen van gebouwen gebruiken we bouwnormen en bouwinstructies. Het Handboek Toegankelijkheid is de belangrijkste leidraad. De NEN 9120 Toegankelijkheid van Gebouwen, die momenteel in ontwikkeling is, en de Integrale Toegankelijkheid Standaard zullen ons daarnaast helpen.

Projecten binnen deze doelstelling zijn vaak grootschalige en kostbare projecten. Het nemen van maatregelen om de toegankelijkheid te verbeteren of het energiezuiniger maken van het gebouw combineren we als dat kan. Dit betekent dat we bij de uitvoering kijken of we dit kunnen combineren met andere verbeteringen of grootschalig onderhoud. Waar dat kan en financieel mogelijk is, werken we met circulaire materialen. Een haalbare business case, aanvaardbare risico's en voldoende uitvoeringscapaciteit zijn randvoorwaardelijk.

Naast het toegankelijk maken van de gebouwen houden we rekening met de doelgroep die we bedienen. Bij het bepalen van de locatie van een voorziening kijken we naar de mobiliteitsuitgangspunten. Zo houden we rekening met de locatie van de voorzieningen ten opzichte van het openbaar vervoer en de bereikbaarheid in de vorm van toegankelijke voetpaden.

Klimaatadaptief

We weten dat het klimaat verandert. Klimaatadaptie is dan ook gebouwen zo bouwen, ontwerpen en op het kavel plaatsen dat ze voorbereid zijn op een veranderend klimaat. Denk hierbij aan groene daken om regenval op te vangen of geveltuinen om de omgeving af te koelen. Je kan ook denken aan geïsoleerde gebouwen die van binnen koel blijven op tropische dagen.

Uitdagingen

Waar dat kan, passen we ons nu al aan op de toekomstige verandering van het klimaat. Voor het maatschappelijk vastgoed is op dit moment geen apart geld beschikbaar gesteld om dit grootschalig aan te pakken. Het uitvoeren van deze maatregelen zorgen dan ook voor extra kosten. Daarnaast moeten bijvoorbeeld groene daken en gevels onderhouden worden. Dit betekent dat het, naast incidentele kosten om het aan te leggen, ook extra onderhoudskosten vraagt.

Aanpak

Gezien het ontbreken van beschikbare middelen, is het per project afhankelijk of we deze maatregelen kunnen uitvoeren. Bij nieuwbouwprojecten verkennen we altijd of we deze maatregelen kunnen meenemen. Hoeveel extra kosten dit met zich meeneemt is een bepalende factor in of dit meegenomen kan worden. Bij bestaande bouw is het uitvoeren van klimaatadaptieve maatregelen afhankelijk van beschikbare investeringsmiddelen, zoals de vrijval van kapitaallasten, en de maatschappelijke waarde die de maatregel toevoegt.

B4. Afwegingskader investeringen

Publiek geld is schaars en het uitgeven daarvan vraagt iedere keer weer om de afweging hoe we dit zo doelmatig en efficiënt mogelijk kunnen inzetten. Dat vraagt om afwegingscriteria. Daarmee kunnen we tot de programmering van maatschappelijke vastgoedprojecten komen. Een afwegingscriterium is een manier om een keuze te maken. We willen ervoor zorgen dat voor iedereen begrijpelijk is welke keuzes we maken bij maatschappelijk vastgoed. Waarom kiezen we er bijvoorbeeld wel voor om een wijkcentrum in de ene wijk op te knappen en stellen we de aanleg van een extra sportveld in een andere wijk uit? Daar gaan we in dit hoofdstuk op in.

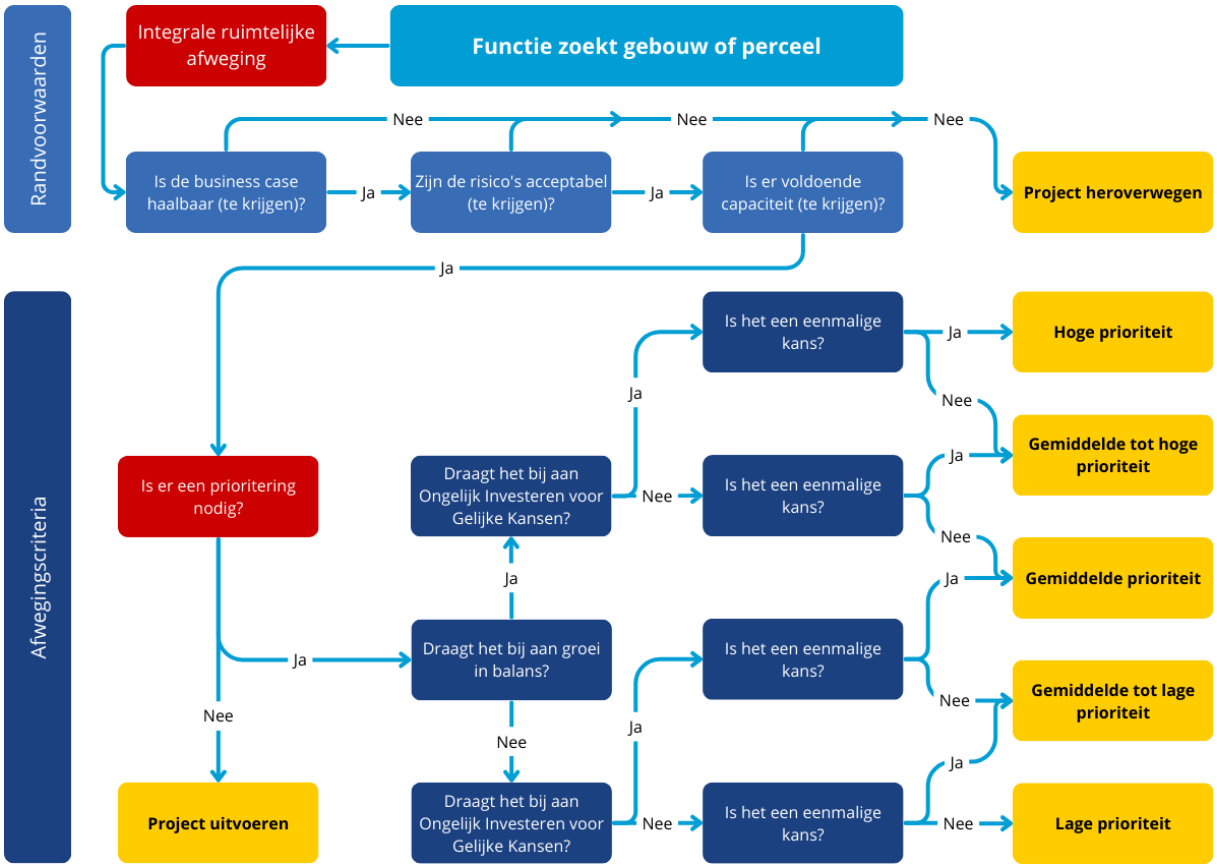
Start van een project
We kennen twee startmomenten van een project waarbij we een afweging moeten maken:

1. Het eerste startmoment is het vinden van een goede locatie voor een nieuwe voorziening. In deze situatie is een (maatschappelijke) functie op zoek naar een gebouw of perceel.
2. Het tweede startmoment is het uitvoeren van een integrale verkenning voor een bestaand gebouw of perceel waarvoor we een nieuwe invulling zoeken. In dit geval is er al een gebouw of perceel, maar zijn we op zoek naar de best passende (maatschappelijke) functie.

B4.1 Functie zoekt gebouw of perceel

De randvoorwaarden en afwegingscriteria die we gebruiken voor nieuwbouwprojecten voor maatschappelijk vastgoed laten we in onderstaand plaatje zien. Dit is een versimpelde weergave van de werkelijkheid en helpt vooral in de discussie over vastgoedinvesteringen en ruimtelijke afwegingen rondom maatschappelijk vastgoed. Daarom geven we in dit hoofdstuk ook een beschrijving van hoe het werkt en hoe we dit afwegingskader gebruiken.

Figuur 3: afwegingskader ‘functie zoekt gebouw of perceel’

Een project start met een verkenning waarin alle belangen worden afgewogen. Onderdeel van deze integrale ruimtelijke afweging is een toets vanuit vastgoedperspectief of de functie onder te brengen is in al bestaand (gemeentelijk) vastgoed. Nadat we als gemeente integraal gewogen hebben welke functie het beste past, starten we een project met het beoordelen van de randvoorwaarden. Is er genoeg geld, zijn de risico’s acceptabel en is er voldoende capaciteit?

Nadat deze vragen aan de voorkant van een project zijn beantwoord, kunnen we het project prioriteren. Dit doen we alleen als er keuzes gemaakt moeten worden tussen bepaalde projecten, bijvoorbeeld omdat er uitvoeringscapaciteit ontbreekt, zowel binnen de eigen organisatie als van uitvoerende partijen. Daarna kijken we of het project bijdraagt aan groei in balans, ongelijk investeren voor gelijke kansen en of het een eenmalige kans is. Elk van deze drie afwegingscriteria lichten we toe.

Groei in balans

Bij het criterium ‘groei in balans’ sluiten we aan op de barcode uit de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 en het koersdocument ‘Leefbare stad en maatschappelijke voorzieningen’. In deze documenten hebben we bepaald hoeveel maatschappelijke voorzieningen de stad nodig heeft wanneer er meer mensen in Utrecht komen wonen. Per 10.000 woningen hebben we normen vastgesteld over hoeveel maatschappelijke voorzieningen er nodig zijn. Een project draagt bij aan groei in balans als het bijdraagt aan het halen van deze normen én bijdraagt aan de spreiding over de stad, zoals we dat in het vorige hoofdstuk hebben beschreven. We zien daarin een verschil tussen wijk- en stadsniveau. Van sommige voorzieningen is er per wijk één nodig, terwijl voor andere voorzieningen een stadsbrede zoektocht nodig is. De stadsbrede zoektocht is vaak lastiger en krijgt daarmee een hogere prioriteit vanuit vastgoedperspectief.

Ongelijk investeren voor gelijke kansen

Voor dit criterium sluiten we aan op de data uit de Scheidslijnenmonitor. In de Scheidslijnenmonitor zijn de buurten aangeduid die lager scoren op bijvoorbeeld de sociaaleconomische status. Dit zijn bijna allemaal buurten in de wijken Overvecht en Zuidwest. Het principe ongelijk investeren voor gelijke kansen passen we toe door aan investeringen in die buurten een hogere prioriteit te geven.

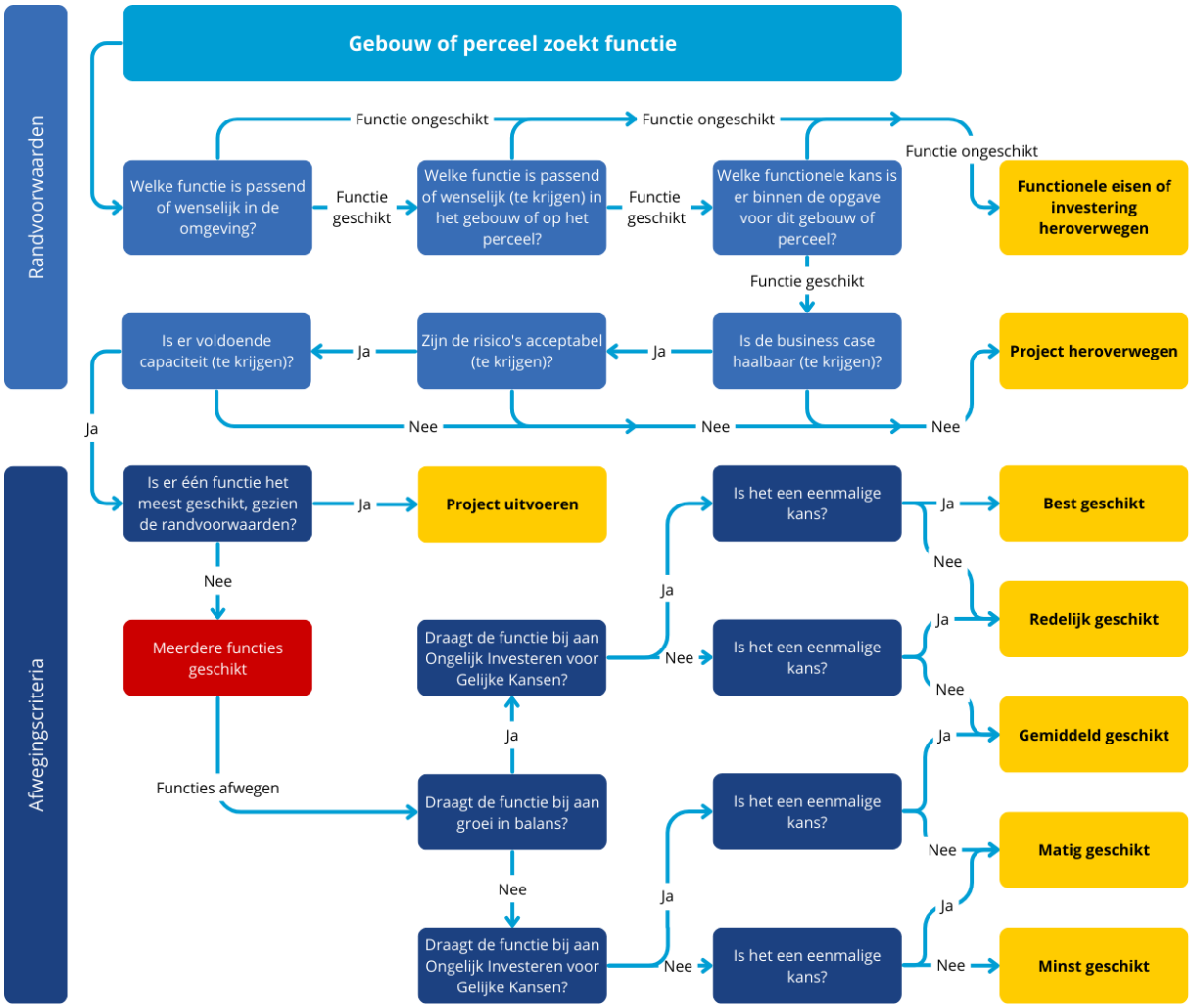
Eenmalige kansen

Met het criterium ‘eenmalige kansen’ bedoelen we projecten die vanwege financiële of ruimtelijke redenen niet kunnen wachten. De belangrijkste oorzaak voor de financiën is dat er sprake kan zijn van cofinanciering. Dit betekent dat er andere partijen zijn, zoals bijvoorbeeld het Rijk of de Provincie, die geld bijdragen als wij dat ook doen. Als wij er voor kiezen zo’n soort project niet uit te voeren, vervalt dus ook de bijdrage van het Rijk of de Provincie. Omdat we dat niet willen, geven we een hogere prioriteit aan deze projecten. Daarnaast kan het vanuit een vastgoedperspectief bij nieuwbouw ook gaan om een eenmalige ruimtelijk-programmatische kans. Een voorbeeld hiervan is een grootschalige gebiedsontwikkeling, zoals de Merwedekanaalzone, als we daar niet op tijd aanhaken op de gebiedsontwikkeling kan het zo zijn dat er geen plek meer is voor maatschappelijke voorzieningen.

B4.2 Gebouw of perceel zoekt functie

Een aanstaande verbouwing of het beschikbaar komen van geld kunnen aanleidingen zijn om de functie van een gebouw opnieuw te bekijken en te onderzoeken of het gebouw misschien doelmatiger ingezet kan worden, bijvoorbeeld via meervoudig ruimtegebruik. Bij een gebouw dat binnenkort leeg komt te staan of een braakliggend perceel voeren we een uitgebreidere integrale verkenning uit om te komen tot een onderbouwing welke functie in dat gebouw en op die locatie het beste past. Hierbij onderzoeken we de maatschappelijke invulling van het gebouw of perceel als er meerdere mogelijke invullingen zijn. Hiervoor gebruiken we ook een afwegingskader.

Figuur 4: afwegingskader ‘gebouw of perceel zoekt functie’

Voor bestaande bouw gebruiken we deels dezelfde randvoorwaarden als voor nieuwbouw. De verbouwing moet financieel haalbaar zijn, er moet genoeg capaciteit voor zijn en de risico’s moeten acceptabel zijn. Daarnaast voegen we drie randvoorwaarden toe die we gebruiken bij een integrale verkenning, we vragen ons af in hoeverre:

- Een functie passend of wenselijk is in de omgeving
- Een functie passend of wenselijk (te krijgen) is in het gebouw of op het perceel
- Er een functionele kans is binnen de opgave vanuit het gebouw of perceel

We benaderen de integrale verkenning dus vanuit de omgeving, het gebouw, en de opgave. Om dit te doen betrekken we zoveel mogelijk kennis, bijvoorbeeld over de wijk of het gebied, het gebouw of perceel zelf, en kennis over verschillende gemeentelijke opgaven. Het vastgoedperspectief is belangrijk, maar de gemeentelijke beleidsexpertises zijn minstens zo belangrijk in deze integrale verkenning. Als op basis van deze randvoorwaarden meerdere functies even geschikt zijn, vallen we terug op de afwegingscriteria zoals we die hierboven benoemden. Al zijn er wel wat kleine verschillen omdat het gebouw er al staat. Die verschillen bespreken we hier.

Groei in balans

Het afwegingscriterium ‘groei in balans’ passen we iets anders toe bij bestaande gebouwen. Als er twee functies zijn die, na de randvoorwaarden, even geschikt zijn, is de functie die het meest bijdraagt aan groei in balans geschikter. De plek waar het gebouw staat is logischerwijs niet van toepassing. We kijken daarom, net als bij nieuwbouw, naar de barcode uit de Ruimtelijke Strategie Utrecht en de normen uit het koersdocument ‘Leefbare stad en maatschappelijke voorzieningen’.

Ongelijk investeren voor gelijke kansen

Omdat het gebouw er al staat, kunnen we de buurt niet gebruiken om een afweging te maken tussen verschillende functies. Daarom benaderen we het vanuit de functie. De functie die meer bijdraagt aan ongelijk investeren voor gelijke kansen is dan meer geschikt. Dit bekijken we vanuit de doelgroep die de functie gaat bedienen.

Eenmalige kansen

Het afwegingscriterium ‘eenmalige kansen’ verschilt tussen nieuwbouw en bestaande bouw op het punt dat ruimtelijk-programmatische kansen niet van toepassing zijn, aangezien het gebouw en de plek waar het staat vaststaan. We kijken hier daarom alleen naar financiële kansen, zoals cofinanciering.

C Monitoren, sturen en verantwoorden

C1. Indicatoren

Doelstelling	Effect-indicator	0-meting	Vervolg-meting 1	Vervolg-meting 2	Begroting ja/nee
Doelstelling 1: Voldoende maatschappelijk vastgoed	Aandeel gebouwen verhuurd aan een maatschappelijke partij	2024: 76%	2025: 75%	2026: 75%	Nee
Doelstelling 2: Betaalbaar en onderhouden vastgoed	Aandeel gebouwen op gewenst onderhoudsniveau	2024: 90%	2025: 90%	2026: 90%	Ja
	Klanttevredenheid	2023: 6,3	2025: 7,0	2027: 7,5	Ja
Doelstelling 3: Toekomst-bestendig vastgoed	Aandeel hernieuwbare en/of hergebruikte materialen in nieuwbouw en renovatie	2024: PM	2027: PM	2030: 55%	Nee

Voor doelstelling 3 geldt dat in de Beleidsnota Utrecht Circulair 2030 we hebben aangegeven dat we "*de meetbaarheid van circulair bouwen vergroten door een circulair toetsingskader te ontwikkelen en hanteren, waarmee de milieubaten van circulair bouwen integraal worden meegewogen in nieuwbouw en renovatie van maatschappelijk vastgoed.*" Zodra dit toetsingskader is ontwikkeld kunnen we de indicator specifiek invullen.

C2. Risico’s

Deze beleidsnota is een belangrijke stap om te komen tot een stad waarin er voldoende maatschappelijk vastgoed is, dat onderhouden en betaalbaar is en daarnaast klaar is voor de toekomst. Maar net zoals bij ieder ander beleid brengt ook deze beleidsnota risico’s met zich mee. In dit hoofdstuk bespreken we deze en gaan we na hoe we er op een passende manier mee om kunnen gaan.

Risico-omschrijving	Toelichting	Maatregelen
Niet uit kunnen voeren van projecten in het kader van de doelstellingen op het gebied van energiezuinigheid, circulariteit, toegankelijkheid en klimaatadaptiviteit vanwege onvoldoende financiële middelen. Dit zou onze doelstelling op het gebied van toekomstbestendig vastgoed in gevaar kunnen brengen.	Dit is een belangrijk risico omdat de kans dat we de gewenste projecten in tijden van bezuiniging niet kunnen uitvoeren bijzonder groot is.	Per gebouw maatwerk uitvoeren en financiële middelen zoeken.
Doordat we (grotendeels) binnenstedelijk bouwen kan het zijn dat er niet genoeg ruimte is voor voldoende maatschappelijk vastgoed, waardoor ‘groei in balans’ niet te realiseren is. Ruimte is schaars, zeker gezien de groeiende vraag naar deze ruimte. De barcode uit de Ruimtelijke Strategie Utrecht komt mogelijk onder druk te staan. Dit raakt onze doelstelling rondom de optimale spreiding en het maatschappelijk gebruik van ons vastgoed.	Dit is een belangrijk risico omdat de impact ervan op de groei van de stad groot is. De kans bestaat dat er uiteindelijk binnen een wijk onvoldoende maatschappelijke voorzieningen zijn.	Meer inzetten op gemengd en meervoudig ruimtegebruik en nagaan of alle m² nodig zijn.
Een te grote stijging van de kostprijsdekkende huur door doelstellingen op het gebied van energiezuinigheid, circulariteit, toegankelijkheid en klimaatadaptiviteit, waardoor die niet meer betaald kan worden door (maatschappelijke) huurders. De doelstellingen die we hebben komen terug in extra kosten die we doorberekenen in de kostprijsdekkende huur. Het beleidsterrein zal een hogere subsidie moeten verstrekken om de stijging te compenseren. Door gemeentelijke bezuinigingen is dit slechts gedeeltelijk of helemaal niet mogelijk. De financiële rentabiliteit van het maatschappelijk	De kans dat dit risico optreedt is groot, zeker gezien de huidige financiële context.	In overleg met het beleidsterrein realistische doelstellingen formuleren.

vastgoed kan hiermee onder druk komen te staan.		
Het kan zijn dat, als een huurder vertrekt, we geen invulling van een gebouw hebben, omdat er geen directe vraag is specifiek naar dit gebouw. We lopen het risico dat gebouwen gekraakt worden of dat er nog geen maatschappelijk initiatief gevonden en geplaatst is doordat er te weinig capaciteit is.	Dit is een belangrijk risico omdat er dan geen maatschappelijke invulling is van ons vastgoed en leegstand geld kost.	‘Klassiek’ leegstandsbeheer en formatie op orde. Voor het wegvallen van huurinkomsten zetten we de reserve leegstandsbeheer in.
Doordat het elektriciteitsnet overvol is hebben we last van netcongestie. Hierdoor zijn nieuwe elektriciteitsaansluitingen voor maatschappelijk vastgoed niet meer te realiseren. Dit betekent dat een nieuw te bouwen gebouw geen stroomaansluiting krijgt. Het risico is dat zich dit langer voordoet dan nu verwacht, of erger wordt.	Dit is een belangrijk risico omdat de kans groot is dat de impact ervan groter wordt. Dit heeft gevolgen voor onze doelstelling Voldoende maatschappelijk vastgoed. Daarnaast is de beheersbaarheid uitermate lastig omdat de oplossing grote investeringen en een lange doorlooptijd vragen.	Stedin en TenneT, beheerders van het elektriciteitsnet, zijn druk bezig hiervoor oplossingen te vinden. Waar mogelijk en nodig werkt de gemeente mee. Per project kijken we naar wat (tijdelijk) mogelijk is.

Risico-opslagen
Voor het berekenen van de te verwachte kosten bij het realiseren van nieuwe gebouwen hanteren we een vaste methode. In deze berekening zitten de geschatte kosten voor de bouw zelf, maar ook een vaste opslag voor risico’s, die horen bij de nieuwbouw bijvoorbeeld voor bouw- en ontwerpfouten.

Voor de risico’s die samenhangen met de exploitatie van bestaande gebouwen rekenen we met een risico-opslag, die onderdeel is van de kostprijsdekkende huur per gebouw. De risico-opslag per gebouw is een optelsom van opslagen met verschillende grondslagen, zoals bijvoorbeeld voor leegstand, calamiteiten en wanbetaling. Deze opslag voegen we jaarlijks toe aan de risicoreserve leegstand en de risicoreserve calamiteiten. Zodra een financieel risico zich voordoet, onttrekken we dit uit de betreffende reserve.

C3. Financiën

De financiële tabel hieronder is overgenomen uit de begroting. Deze cijfers zijn inschattingen van de toekomstige inkomsten en opbrengsten en kunnen door ontwikkelingen in de toekomst veranderen. De cijfers zijn afgerond op tienduizenden. Net als in de rest van deze beleidsnota laten we onderwijshuisvesting in deze tabel buiten beschouwing.

Financiën (in €1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**structureel jaarbedrag**
Kosten Vastgoed	18.880	19.100	19.970	20.920	19.850
Kosten vastgoed Sportvoorzieningen	19.710	18.370	21.270	19.440	21.760
Kosten vastgoed Mobiliteitsgedrag	14.660	14.130	14.100	13.170	12.080
Onderhoud	25.880	23.090	23.800	22.760	19.060
Energiezuinig	830	830	830	730	730
Toegankelijk	750	750	750	750	-
Totaal benodigd budget (A)	**80.710**	**76.270**	**80.720**	**77.770**	**73.480**
In begroting gedekt					
Levendige en gezonde stad (Vastgoed)	-3.930	-3.260	-2.390	-1.540	-4.530
Levendige en gezonde stad (Sport)	17.070	15.730	19.230	17.400	19.240
Duurzame bereikbaarheid	13.600	13.070	13.040	12.110	10.790
Voorziening onderhoud	10.290	8.050	8.770	7.720	6.650
Totaal in begroting gedekt (B)	**37.030**	**33.590**	**38.650**	**35.690**	**32.150**
Huuropbrengsten van derden (C)	**42.930**	**41.930**	**41.320**	**41.330**	**41.330**
Nog niet gedekte kosten (A-B-C)	750	750	750	750	0
Te dekken uit de reserve Toegankelijk Vastgoed	750	750	750	750	0

Met de vastgoedkosten van Vastgoed, Toegankelijke sportvoorzieningen en Mobiliteitsgedrag bedoelen we de kosten die nodig zijn om de maatschappelijke gebouwen van de gemeente Utrecht de exploiteren. Deze kosten bestaan naast de belastingen en verzekeringen ook uit de kosten die nodig zijn om onderzoeken te doen naar de geschiktheid van het gebruik van gebouwen. Het onderhoud brengen we apart in beeld. De onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves en voorzieningen zijn in deze tabel onderdeel van de exploitatiekosten.

De kosten dekken we uit de huuropbrengsten (zie ook huuropbrengsten derden) en niet uit de begroting. Daarmee is de verhuur van de gebouwen grotendeels kostendekkend.

Voor bovenstaande kosten is de dekking geregeld. Voor extra ambitie of bovenwettelijke eisen hebben we nog geen dekking. Dekking door een verhoging van de kostprijsdekkende huur zou tot onaanvaardbaar hoge huisvestingssubsidies leiden.

Voor het toegankelijk maken van het maatschappelijk vastgoed is eenmalig 3 miljoen beschikbaar ter dekking van de kosten. Deze kosten zijn toegevoegd aan de reserve Toegankelijk Vastgoed. De kosten die we maken om onze gebouwen toegankelijk te maken onttrekken we uit deze specifieke reserve.

Naast de reserve in het exploitatieoverzicht en de risicoreserves, hebben we ook een reserve vastgoedbeheer. Deze reserve is bedoeld voor het egaliseren van het exploitatieresultaat van de vastgoedportefeuille. De komende jaren verwachten we deze volledig in te zetten. Dit heeft te maken met een verschil in hoe de indexatie wordt berekend. Het gemeentebrede indexpercentage is namelijk hoger dan dat wat in de huurcontracten is afgesproken. Oftewel, de gerealiseerde huuropbrengsten blijven achter bij de begrote huuropbrengsten. Als de index voor huurcontracten hoger is dan het gemeentebrede indexpercentage vullen we deze reserve aan.

Voor het toekomstbestendig maken van ons vastgoed gaat onze ambitie op dit moment verder dan het beschikbare geld, specifiek voor het leidende principe ‘energiezuinig’. Om bijvoorbeeld het Klimaatakkoord 2050 te halen is extra geld nodig. Ter onderbouwing en om de eerdergenoemde lobby scherper te kunnen voeren, geven we een voorzichtige inschatting van het bedrag dat nodig is. We baseren ons hierbij op bedragen uit de Sectorale Routekaart Gemeentelijk Maatschappelijk Vastgoed van de VNG. De totale investeringskosten die nodig zijn om het Klimaatakkoord te halen komen hierin uit op €53,12 miljard, dit is voor alle ruim 36.000 gebouwen in Nederland die in eigendom van gemeentes zijn. Als we dit naar de gemeente Utrecht vertalen (circa 700 gebouwen exclusief onderwijs) komen we uit op een bedrag van €1,027 miljard. Dit is nodig om te voldoen aan het Klimaatakkoord. Een deel van deze middelen kunnen we dekken uit de vrijval van kapitaallasten van oudere, volledig afgeschreven, gebouwen.

Het is belangrijk om te realiseren dat we de vrijval van kapitaallasten niet alleen in kunnen zetten voor het verduurzamen van gebouwen. Als een gebouw bijvoorbeeld na veertig jaar aan het einde van de levensduur is en we het gaan slopen om er een nieuw gebouw neer te zetten, moeten uit de vrijval kapitaallasten alle kosten gedekt worden. Omdat het gebouw aan hogere eisen moet voldoen dan toen het veertig jaar geleden werd gebouwd zal er een hoger investeringsbedrag nodig zijn, waardoor het vernieuwingspercentage in de praktijk kan dalen. De verwachting is dat met hetzelfde budget in combinatie met hogere normen minder nieuwe gebouwen kunnen worden gerealiseerd.

C4. Voortgang en verantwoording

Deze beleidsnota schetst de principes en randvoorwaarden waarbinnen we aan het maatschappelijk vastgoed willen werken. Om te voldoen aan onze doelstellingen voeren we projecten uit. In het Uitvoeringsprogramma Vastgoed maken we inzichtelijk welke projecten dit zijn voor de komende vier jaar. Daarnaast geven we een doorkijk voor de twaalf jaar daarna. Ieder jaar actualiseren we dit programma en kijken we één jaar verder vooruit.

In dit Uitvoeringsprogramma blikken we ook terug en kijken we naar de voortgang van projecten. Verder rapporteren we hierin in ieder geval over:

- Het gevoerde vastgoedbeleid in het afgelopen kalenderjaar, specifiek per leidend principe
- De omvang en spreiding van de gemeentelijke vastgoedportefeuille
- De voortgang van de aanpak energiezuinig, circulair, toegankelijk en klimaatadaptief van de gemeentelijke gebouwen
- De stand van zaken en bijstellingen in de investeringsplanning
- De financiële positie van de vastgoedportefeuille voor de middellange en lange termijn, inclusief de stand van de reserves en voorzieningen

Daarnaast rapporteert het college door aan te sluiten bij de structurele begrotingscyclus. Dit betekent dat we de voortgang op hoofddoelen en -indicatoren en hoe we deze willen meten, opnemen in de jaarlijkse programmabegroting en -verantwoording. Hierin hebben we ook aandacht voor de risico’s en ontwikkelingen. Dit is onderdeel van programma Levendige en Gezonde Stad. Daarnaast verantwoorden we in de paragraaf Vastgoed over onze belangrijkste uitgangspunten, de financiën en relevante ontwikkelingen en actualiteiten van al ons maatschappelijk vastgoed.

D Bijlagen

Bijlage 1: Definities

Begrip	Definitie
Barcode	De Utrechtse barcode voor gezond stedelijk leven voor iedereen geeft in een schema weer wat de ruimtevraag is voor de stad. De barcode is de optelsom van alles dat de stad vormt: groen, wonen, werken, maatschappelijke voorzieningen, sport, energie, water en infrastructuur. De barcode is per functie opgebouwd uit normen, gebaseerd op het bestaande beleid, aangevuld met trends en ontwikkelingen.
Beleidsdoel	Dat wat de gemeente Utrecht met haar beleid wil bereiken.
Beleidsondersteunend	Een partij is beleidsondersteunend wanneer deze een subsidierelatie heeft met de gemeente Utrecht waaruit ook de huisvestingslasten betaald moeten worden. Een partij kan ook beleidsondersteunend zijn als de gemeente een langdurige inkooprelatie met deze partij heeft en de partij beleidsdoelstellingen ondersteunt.
Beleidstarief	Een door het college vastgesteld tarief waarmee beleidsondersteunende activiteiten in gemeentelijk vastgoed (laagdrempelig) voor een specifieke doelgroep mogelijk worden gemaakt. Als het beleidstarief onder de kostprijsdekkende huur ligt, is het verschil vooraf afgedekt door het verantwoordelijke beleidsterrein.
Besluit bouwwerken leefomgeving	Regels die aangeven hoe gebouwen in elkaar moeten zitten.
Circulair	De circulaire economie is een economisch systeem, ontworpen om zo min mogelijk eindige grondstoffen te gebruiken en de waarde van materialen en grondstoffen zo lang mogelijk te behouden in gesloten kringlopen. Daarbij wordt afval en vervuiling voorkomen en worden natuurlijke ecosystemen ondersteund. Het is daarmee een middel om in de behoefte van onze huidige en toekomstige generaties te kunnen voorzien, binnen de draagkracht van de planeet.
Cofinanciering	Een vorm van investeren waarbij verschillende partijen samen investeren in een project.
Erfgoed	De gemeente heeft oude gebouwen en gronden in eigendom met hoge cultuurhistorische waarde waarvoor zij een zorgplicht heeft en die we soms ook verhuren aan maatschappelijke partijen. Erfgoed is wezenlijk voor de identiteit van de stad. Een voorbeeld hiervan is de Domtoren.

Financieel urgent	Iets dat nu belangrijk is vanwege financiële redenen. Een voorbeeld hiervan is een project dat afhankelijk is van een subsidie vanuit het Rijk die verloopt als we niet op tijd iets bouwen.
Geaggregeerde conditiescore	De score van 1 t/m 6 die een gebouw krijgt na inspectie van alle afzonderlijke elementen. Een element is bijvoorbeeld het dak, of de voordeur. De kosten voor het vervangen van het element nemen we mee in de weging van de scores. Een dak weegt dan zwaarder dan de voordeur.
Gebruikswaarde	De waarde die een gebouw of perceel heeft als een huurder het gebruikt.
Integrale verkenning	Een breed onderzoek naar de beste invulling voor een gebouw of perceel waar de gemeente Utrecht eigenaar van is.
Kaderbrief 2017	De voorloper van deze Beleidsnota, door de Gemeenteraad vastgesteld.
Kostprijsdekkende huur	De huur die huurders betalen die genoeg is om de kosten van het vastgoed te betalen. Er is dus geen sprake van een winstoogmerk.
Maatschappelijk leegstandsbeheer	Gebouwen die leeg staan laten gebruiken door of verhuren aan organisaties die van waarde zijn voor de samenleving.
Maatschappelijke voorzieningen	Een gebouw gebruiken voor dingen die we als samenleving belangrijk vinden.
Maatschappelijke waarde	Wat we als samenleving belangrijk vinden.
Marktconforme huurprijs	De marktconforme huurprijs stellen we in beginsel vast aan de hand van een onafhankelijke taxatie door een erkend taxateur, waarbij we de beoogde functie meenemen. Als blijkt dat we op basis van de getaxeerde markthuurprijs geen huurder kunnen vinden, bepalen we de huurprijs op basis van de inschrijver die de hoogste huurprijs biedt. Voor relatief korte huurperioden tot 2 jaar, waarbij de kosten en doorlooptijd van de taxatie niet in verhouding staan tot de opbrengsten, wordt de huurprijs ambtelijk bepaald (naar redelijkheid) en gebaseerd op de marktprijzen van vergelijkbare objecten en soort huurder.
Meervoudig ruimtegebruik	Een ruimte door meer dan één huurder laten gebruiken.
Netcongestie	Het stroomnet is vol.
Omgevingsplan	In een omgevingsplan staan regels over het gebruik van grond en gebouwen. Er staat ook in waar en hoeveel er gebouwd mag worden. Iedereen moet zich daaraan houden.
Goed gespreid	Een spreiding die aansluit op het principe van de 10-minutenstad: binnen tien minuten wandelen, fietsen of met het openbaar vervoer heeft iedereen toegang tot bijvoorbeeld sportaccommodaties, culturele instellingen en buurthuizen.

Reserve	Een begrotingspost waarin een deel van de beschikbare begrotingsruimte apart wordt gezet om te gebruiken als financiële dekking voor toekomstige lasten. Daarmee voorkomen we dat het huidige beleid bij voorbaat beslag legt op de toekomst. Reserves horen bij het eigen vermogen.
Right to Bid	Een selectieprocedure waarbij één van de belangrijkste criteria de maatschappelijke waarde van het betreffende (lokale) initiatief is.
Toekomstbestendig	Klaar voor de toekomst.
Vastgoedportefeuille	De verzameling van gebouwen en percelen die hetzelfde doel dienen.
Vrijval kapitaallasten	Kapitaallasten zijn de rente en afschrijvingskosten van investeringen in gebouwen of grond. De vrijval van kapitaallasten wil zeggen dat een (deel van een) gebouw volledig is afgeschreven en waardoor ruimte in de begroting ontstaat om opnieuw te investeren.

Bijlage 2: Juridische kaders

In deze bijlage geven we een beknopte samenvatting van de belangrijkste juridische kaders. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat het recht constant in beweging en ontwikkeling is. Voor de meest actuele wet- en regelgeving verwijzen wij door naar de geldende wetteksten. Deze bijlage dient vooral om het juridische kader te schetsen waarbinnen deze nota op dit moment gezien kan worden en iedereen bewust te maken van dit kader.

Didam-arrest
Op 26 november 2021 is door de Hoge Raad het zogeheten “Didam-arrest” gewezen. In deze uitspraak gaat de Hoge Raad in op de manier waarop overheden marktpartijen moeten selecteren bij de verkoop van vastgoed. Indien er meerdere gegadigden zijn voor de aankoop van dit vastgoed of te verwachten is dat er meerdere gegadigden zijn, dan moet de gemeente de gelegenheid bieden aan (potentiële) gegadigden om mee te dingen naar de aankoop. Deze verplichting vloeit voort uit het gelijkheidsbeginsel en houdt in dat de gemeente de koper moet selecteren op basis van objectieve, toetsbare en redelijke criteria. Teneinde deze gelijkheid te creëren, moet de gemeente bovendien een passende mate van openbaarheid verzekeren met betrekking tot:

- De beschikbaarheid van de onroerende zaak
- De selectieprocedure
- Het tijdschema
- De toe te passen selectiecriteria

De informatie over deze selectieprocedure moet bovendien:

- Tijdig bekend worden gemaakt
- Op zodanige wijze dat (potentiële) gegadigden daarvan kennis kunnen nemen

De Beleidsregel selectieproces bij uitgifte, verkoop, verhuur en ingebruikgeving gemeente Utrecht geeft hier invulling aan.

Het bieden van bovengenoemde mededingingsruimte is niet vereist als vooraf vaststaat of te verwachten is dat slechts één serieuze gegadigde in aanmerking komt. Dit moet dan toetsbaar zijn op grond van objectieve, toetsbare en redelijke criteria. In dat geval dient de gemeente het voornemen bekend te maken op dusdanige wijze dat iedereen daarvan kennis kan nemen inclusief een onderbouwing waarom er naar het oordeel van de gemeente slechts één serieuze gegadigde in aanmerking komt. In de Beleidsregel selectieproces bij uitgifte, verkoop, verhuur en ingebruikgeving gemeente Utrecht is een aantal categorieën/type uitgiften benoemd waarbij een één op één verkoop, verhuur of ingebruikgave logisch en te motiveren is.

Naar aanleiding van het arrest zijn zogeheten één-op-één verkopen of verhuringen door de gemeente aan een marktpartij dus in de basis uitgesloten. De gemeente moet altijd zorgen voor een vorm van mededinging; ook in situaties waarbij marktpartijen op eigen initiatief interesse tonen in gemeentelijk vastgoed en de gemeente geneigd is dit te verkopen of verhuren; zogeheten unsollicited proposals.

Besluit bouwwerken leefomgeving
Het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) stelt eisen aan zowel bestaande als nieuwe bouwwerken op het gebied van veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid, energiezuinigheid en milieu. Het Bbl geeft uitvoering aan de Omgevingswet. Het besluit bevat, samen met het Besluit activiteiten leefomgeving,

de algemene regels waaraan iedereen zich moeten houden als ze bepaalde activiteiten uitvoeren in de fysieke leefomgeving.

Staatssteun
Het als gemeente verlenen van zogeheten staatssteun kan ongeoorloofd zijn. Dit moet voorkomen worden. Staatssteun speelt ook een rol bij de verhuur van vastgoed door de gemeente. Het onder de marktprijs verhuren kan in strijd zijn met het staatssteunrecht omdat door de huurder hier een voordeel behaald kan worden ten opzichte van de markt. Ook door middel van onderhuurrelaties kan de gemeente onbedoeld staatssteun verlenen. Bijvoorbeeld als huurders het gebouw onderverhuren aan een andere huurder tegen een hogere huurprijs dan de gemeente aan de hoofdhuurder vraagt. Uitgangspunt is daarom dat het gehuurde minimaal voor 80% voor het primaire doel beschikbaar is, daarvoor wordt immers de kostprijsdekkende huur in rekening gebracht. Als de onderhuursituatie er voor zorgt dat de onderhuuractiviteit op jaarbasis, in tijd- of ruimtecapaciteit (oftewel oppervlakte), meer dan 20% betreft en de huurder daardoor een voordeel geniet, dan gaan de gemeente en huurder in overleg over een afdracht van de huurpenningen. Als er sprake is van staatssteun in de zin van artikel 107 lid 1 van het Verdrag werking van de Europese Unie, dan zijn de regels over de kostprijsdekkende huur van de Wet markt & overheid niet aan de orde.

Wet Markt en Overheid
De gemeente moet zich houden aan de vier gedragsregels die voortvloeien uit de Wet Markt en Overheid. Eén van deze regels houdt in dat de gemeente alle kosten moet doorberekenen als zij een economische activiteit verricht. Dit betekent dat als de gemeente vastgoed verhuurt, de gemeente verplicht is minimaal de kostprijsdekkende huur in rekening te brengen. Hiervan kan de gemeente alleen afwijken als er door de gemeenteraad ten aanzien van een bepaalde activiteit een algemeen belang besluit is genomen. Onder de kostprijsdekkende huur verhuren is dus alleen mogelijk als er een algemeen belang besluit is. Dit is ook zo als de markthuur lager is dan de kostprijsdekkende huur. Bij de verhuur van woningen is het wettelijk puntenstelsel in beginsel leidend. Indien de kostprijs hoger is dan de huur die op grond van het puntenstelsel in rekening gebracht mag worden, gaat het puntenstelsel voor.

Aanbestedingsrecht
De voor het inkoop- en aanbestedingsbeleid meest relevante wet- en regelgeving is nader uitgewerkt in het gemeentelijk aanbestedingsbeleid. Waar van toepassing wordt dit ook opgelegd aan private ontwikkelende partijen. Het gemeentelijk aanbestedingsbeleid formuleert regels voor wanneer en op welke wijze overheidsopdrachten aanbesteed moeten worden. Het aanbestedingsbeleid formuleert dit voor alle soorten overheidsopdrachten die de gemeente kent. Binnen vastgoed is hiervan sprake als bijvoorbeeld werken worden gerealiseerd of diensten worden verricht in opdracht van de gemeente.

Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten
Voor het financiële deel van het vastgoedbeleid is het zogeheten Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van belang. Specifiek is de door de commissie BBV uitgebrachte "Notitie Materiële Vaste Activa (2020)" van belang. Hierin zijn richtlijnen opgenomen waar gemeentelijke grondexploitaties aan moeten voldoen bij gebiedsontwikkelingen en hoe de gemeente om moet gaan met het activeren, waarderen, onderhouden en afschrijven van investeringen.

Wet Bibob
De Wet Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen openbaar bestuur) heeft als doel te voorkomen dat een overheid indirect criminele activiteiten financiert mede als gevolg waarvan andere ondernemers benadeeld worden. In het vastgoedbeleid is deze wet van toepassing bij met name het door de overheid aangaan van een overeenkomst met betrekking tot vastgoed. Een "Bibob-toets" is dan aan de orde. Dit betekent dat de partij met wie de gemeente voornemens is een overeenkomst aan te gaan een vragenlijst moet invullen en de gemeente, mede op basis van eigen onderzoek,

beoordeelt of een overeenkomst kan worden aangegaan met de betreffende partij gezien de doelen van de Wet Bibob.

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	L.M. Wittkämper, R. Mouktadibillah	**Datum**	26 november 2024
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	12856665
E-mail	lianne.wittkamper@utrecht.nl	**Onderwerp**	Goed verhuurderschap en discriminatiemonitor 2024
Bijlage(n)	1	**Beleidsveld**	Wonen en Volkshuisvesting

Geachte leden van de raad,

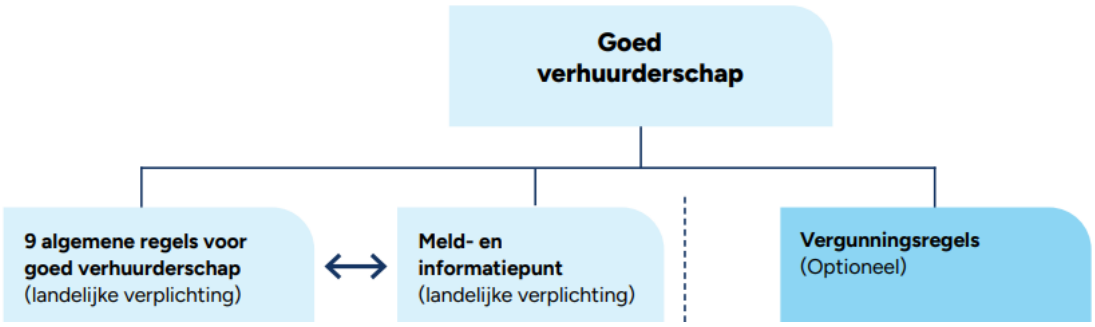
Op 1 juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap inwerking getreden. Hierover bent u op 15 maart 2023 geïnformeerd. Wij zijn blij met de inzet van de minister om de wettelijke mogelijkheden voor gemeenten te vergroten om excessen op de (particuliere) verhuurmarkt tegen te gaan. In deze raadsbrief informeren we u over de Wet goed verhuurderschap en de komende communicatiecampagne. Daarnaast nemen we u in deze raadsbrief mee in de resultaten van de Discriminatiemonitor Utrecht 2024, zoals is toegezegd op 10 oktober 2024 tijdens de commissie EDVW.

Wet goed verhuurderschap: nieuwe handhavingsmogelijkheden per 1-1-2025

Wet goed verhuurderschap nader toegelicht
In de Wet goed verhuurderschap staan landelijke algemene regels waar verhuurders zich aan moeten houden. Hiermee heeft de wet een norm geïntroduceerd van wat goed verhuurderschap inhoudt. De wet heeft als doel om goed verhuurderschap te stimuleren. Daarnaast maakt de wet het mogelijk om de norm voor goed verhuurderschap (bestuursrechtelijk) handhaafbaar en afdwingbaar te maken.

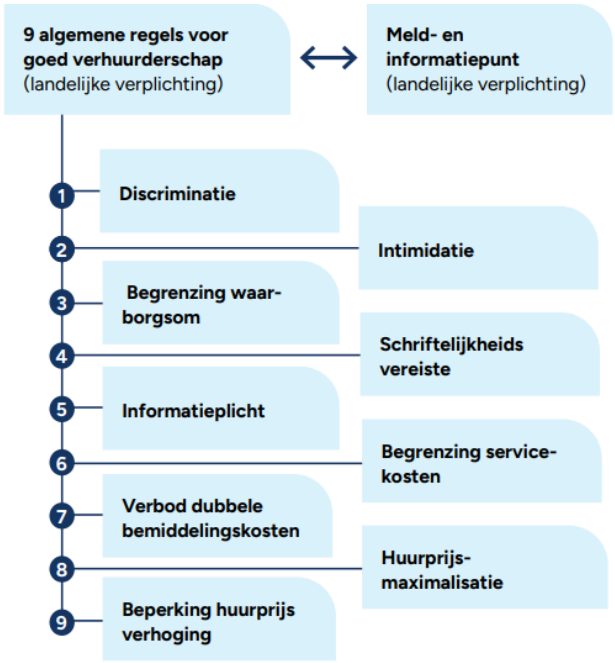
De wet bevat een verplicht deel en een optioneel deel. De algemene regels zijn het verplichte deel en gelden landelijk. Zo is bijvoorbeeld de hoogte van de waarborgsom begrensd en is er een verbod op het rekenen van dubbele bemiddelingskosten (zie ook figuur 2). Bij het digitale meldpunt kunnen huurders melding doen van misstanden. Gemeenten hebben daarnaast een mogelijkheid om te kiezen voor een algemene verhuurvergunning (gebiedsgericht) en/of een verhuurvergunning voor de verhuur aan arbeidsmigranten; dit is het optionele deel. Verderop in de brief wordt dit nader toegelicht.

Figuur 1 Instrumenten Wet goed verhuurderschap

Wijziging: algemene regels over maximale huurprijs en huurverhoging zijn toegevoegd
De algemene regels spelen een zeer belangrijke rol bij het optreden tegen ongewenste verhuurpraktijken. De regels vormen een solide basis van wat goed verhuurderschap inhoudt; ze stellen eisen aan het gedrag van verhuurders (inclusief onderverhuurder) en woonruimtebemiddelaars. Via het uitvoeringsprogramma ‘Beschermen bestaande woonvoorraad’ geven we sinds 1 juli 2023 uitvoering aan deze algemene regels.

Figuur 2 Overzicht algemene regels

Door de komst van de Wet betaalbare huur op 1 juli 2024 is ook de Wet goed verhuurderschap gewijzigd: de algemene regels zijn uitgebreid met twee nieuwe regels die gaan over de maximale huurprijs en over het percentage waarmee een verhuurder jaarlijks de huur mag verhogen (zie nummer 8 en 9 in de figuur 2 hierboven). De mogelijkheid om te handhaven op een te hoge huurprijs is dus toegevoegd aan de algemene regels, terwijl dit voorheen alleen mogelijk was via de verhuurvergunning.

De nieuwe algemene regels Wet goed verhuurderschap:

1. Huurprijsmaximalisatie: Het WWS (Woningwaarderingsstelsel voor zelfstandige woonruimte) en WWSO (Woningwaarderingsstelsel voor onzelfstandige woonruimte) wordt dwingend voor het sociale segment én het middensegment. Het is dus verboden een gereguleerde woonruimte tot en met 186 WWS-punten (€1.157,95 prijspeil 2024) te verhuren met een huurprijs die hoger is dan het WWS(O) toestaat. Hierdoor krijgen ook huurders van het

middensegment toegang tot de Huurcommissie om hun huurprijs te laten toetsen aan het WWS.
Dit geldt echter nog niet direct per 1 januari 2025 voor iedere huurder in het gereguleerde segment. Het is afhankelijk van de situatie van huurders en betreft dus maatwerk, zie ook figuur 3. Dit is wettelijk bepaald.

Figuur 3 Wanneer heb ik recht op een lagere huurprijs?

De huurprijsmaximalisatie zal ook gaan gelden voor onzelfstandige woningen, hiervoor wordt gebruik gemaakt van het WWS-onzelfstandig (WWSO). Het WWS en het WWSO zijn gemoderniseerd en de wijzigingen zijn gelijktijdig met de Wet betaalbare huur in werking getreden.

2. Het is verboden een huurverhoging toe te passen die het maximaal toegestane huurverhogingspercentage overschrijdt. Per woningsegment geldt een ander percentage waarbij de huurprijs verhoogd kan worden. In december worden de maximale huurverhogingspercentages voor 2025 vastgesteld en bekendgemaakt door het Rijk.

De bovenstaande regels gelden voor alle verhuurders, ook voor woningcorporaties. De gemeente is verantwoordelijk voor de handhaving. Hierin werken we nauw samen met Huurteam Utrecht.

Signalen van wachttijden bij het Huurteam
Tijdens de commissie EDVW over de programmabegroting op 24 oktober 2024 zijn door uw raad zorgen geuit over mogelijke wachttijden bij het Huurteam. We zijn hierover in gesprek getreden met het Huurteam. Op basis hiervan hebben wij niet het beeld dat er sprake is van onderbezetting of lange wachttijden, maar er zijn wel redenen waarom huurders enige tijd moeten wachten voordat ze een reactie krijgen. We geven een korte toelichting van mogelijke oorzaken:

- De huurder kan het Huurteam machtigen om de geadviseerde procedures op te starten, maar het kan soms even duren voordat het Huurteam (en de huurder) terecht kunnen bij de Huurcommissie.

- Binnen 6 maanden na het ingaan van de huurovereenkomst kan de huurder de huurprijs laten toetsen. De huurcommissie berekent de maximale huurprijs en stelt deze vast als nieuw te betalen huurprijs. Deze toetsing kost tijd en is een reden waarom huurders enige tijd wachten op een reactie. In sommige gevallen is er sprake van miscommunicatie. Het komt voor dat de huurder in afwachting is op een reactie van het Huurteam, terwijl het Huurteam wacht op de noodzakelijke stukken (zoals de huurovereenkomst) die de huurder nog moet opsturen.

In principe houdt het Huurteam de huurder op de hoogte van de voortgang van de procedures. Het Huurteam heeft niet altijd invloed op een langere doorlooptijd, maar is alert om miscommunicatie te voorkomen. Huurders kunnen altijd naar de stand van zaken vragen bij het Huurteam. Bij signalen op sociale media is het lastig om na te gaan wat de stand van zaken is, omdat het adres niet bekend is. In de jaarlijkse rapportage van het Huurteam zullen wij eveneens aandacht besteden aan de signalen over wachttijden bij het Huurteam.

Meldingen over goed verhuurderschap
Op 1 juli 2023 is het digitale meldpunt 'Klacht over huren' live gegaan. Via dit meldpunt kunnen inwoners 'verzoeken tot handhaving' doen door een melding te maken van ongewenst verhuurgedrag zoals intimidatie, discriminatie of een te hoge huurprijs of borgsom. Hierin werken we onder andere samen met Huurteam Utrecht. Wanneer we constateren dat een melding in strijd is met de algemene regels, gaan we over op handhaving. We beschikken over het bestuursrechtelijke instrumentarium van waarschuwing, bestuursdwang en bestuurlijke boete. Dit wordt via een escalatieladder ingezet. Van 1 juli 2023 tot eind 2023 zijn er 43 meldingen binnen gekomen en zijn 8 waarschuwingsbrieven gestuurd. In 2024 zijn er tot nu toe 122 meldingen binnengekomen, wat heeft geleid tot 13 verstuurde waarschuwingsbrieven en het opleggen van 1 bestuurlijke boete. De meeste meldingen gaan over bedreiging of intimidatie, achterstallig onderhoud en te hoge huurprijs.

Verhuurvergunning (optioneel)
Op 4 juli 2024 is tijdens de commissiebehandeling van de Voorjaarsnota toegezegd om in deze raadsbrief in te gaan op het al dan niet invoeren van een verhuurdervergunning in Utrecht en de ervaring van andere gemeenten. Deze toezegging is opnieuw gedaan op 24 oktober 2024 tijdens de commissiebehandeling van de Programmabegroting 2025.

In de Wet goed verhuurderschap is er een mogelijkheid tot het invoeren van een verhuurvergunning. Een gemeente kan kiezen om een algemene verhuurvergunning in te voeren en/of een vergunning voor het verhuren aan arbeidsmigranten. Met de verhuurvergunning voor arbeidsmigranten wordt er geregeld dat er een verbod is op het zonder verhuurvergunning verhuren van verblijfsruimten aan arbeidsmigranten. De verhuurvergunning voor arbeidsmigranten is van toepassing op 'verblijfsruimten' en is niet gebiedsgebonden. Een algemene verhuurvergunning is van toepassing op 'woonruimten' (zelfstandig en onzelfstandig). De algemene verhuurvergunning is gebiedsgebonden en geldt daarmee niet voor de hele stad.

Met de algemene verhuurvergunning kunnen we voor een bepaald gebied in de stad verhuurders verplichten zich te houden aan een maximale huurprijs op basis van het WWS puntensysteem en moeten verhuurders een onderhoudsplan opstellen. Deze voorwaarden zijn wettelijk bepaald. Er is geen ruimte voor aanvullende voorwaarden. De gemeente kan de verhuurvergunning niet zomaar invoeren. Er moet onderbouwd worden waarom de vergunning noodzakelijk en geschikt is in het betreffende gebied voor het behoud van de leefbaarheid. Ook moet er een aparte verhuurverordening worden opgesteld. De vergunningplicht richt zich uitsluitend op particuliere verhuurders. Corporaties vallen niet onder de vergunningsplicht.

Eerder hebben we geadviseerd geen algemene verhuurvergunning in te voeren. Zie ook de Raadsbrief 'Wetsvoorstel goed verhuurderschap' en SV 2023 nr. 86. 'Goed verhuurderschap en de verhuurdersvergunning'. De nieuwe handhavingsmogelijkheden van de Wet goed verhuurderschap geven geen aanleiding om dit te heroverwegen. Door de komst van de Wet betaalbare huur is het nu immers mogelijk om te handhaven op maximale huurprijs via de algemene regels, waarmee de verhuurvergunning op dat punt overbodig wordt. Bovendien is het nu ook mogelijk om hierop te handhaven in de gehele stad in plaats van alleen gebiedsgericht. Dit is ook de reden waarom de gemeente Rotterdam de verhuurvergunning (ingevoerd in één wijk) laat vervallen in 2025. Dat deze nieuwe algemene regel zou worden toegevoegd, was al aangekondigd bij inwerkingtreding van de wet in 2023 en de reden waarom de meeste gemeenten, waaronder Utrecht en Amsterdam, tot nu toe geen algemene verhuurvergunning hebben ingesteld. Gemeente Leiden en Den Haag hebben wel een algemene verhuurvergunning en laten deze vooralsnog niet vervallen. Met de verhuurvergunning kunnen gemeenten, naast maximale huurprijzen, ook de aanwezigheid van een onderhoudsplan verplichten. Den Haag heeft de verhuurvergunning in twee wijken ingezet om af te dwingen dat verhuurders een dergelijk onderhoudsplan opstellen. Den Haag heeft bij invoering de verhuurvergunningen van rechtswege op voorhand aan alle verhuurders verstrekt en handhaaft

reactief. Het onderhoudsplan ziet toe op basiskwaliteit, zijnde bouwbesluit 2012, van de woning. We kunnen ook zonder verhuurvergunning optreden tegen slecht onderhoud. De Omgevingswet en de Woningwet geven de gemeente voldoende juridische basis om handhavend op te treden tegen ernstig achterstallig onderhoud. Van deze bevoegdheid maken we gebruik. Onze werkwijze staat beschreven in de Beleidsregel bestuurlijke boete, beheerovername en sluiting op grond van de Omgevingswet en de Woningwet gemeente Utrecht.
Andere gemeenten, zoals de gemeente Arnhem, Heerlen en Lingewaard, hebben momenteel alleen een verhuurvergunning voor arbeidsmigranten als onderdeel van proactieve handhaving voor verhuur aan arbeidsmigranten vanwege lokale arbeidsmigrantproblematiek. Utrecht doet dit al met het programma beschermen bestaande voorraad. Arnhem is ook voornemens de algemene verhuurvergunning in te voeren, maar zij hebben besloten de verhuurvergunning niet van rechtswege te verstrekken en rollen daarom de verhuurvergunning de komende periode stapsgewijs uit vanwege de verwachte hoeveelheid werk en beperkte capaciteit. Arnhem hoopt de invoering in Q4 2026 te hebben afgerond.

Bovenstaande maakt dat de benodigde gemeentelijke capaciteit en kosten die gepaard gaan met het onderbouwen, invoeren en uitvoeren van een algemene verhuurvergunning niet in verhouding staan tot de mogelijkheden die de verhuurvergunning biedt. Voor de uitvoering van een nieuw vergunningstelsel is daarnaast veel uitvoeringscapaciteit nodig, welke we nu inzetten voor onze totaalaanpak: het uitvoeringsprogramma ‘Beschermen bestaande woningvoorraad’. Met dit programma is het toezicht op woonruimtegebruik integraal georganiseerd. Toezicht en naleving op leegstand, maar ook op de huisvestingsverordening, opkoopbescherming, toeristische verhuur en de algemene regels over goed verhuurderschap dragen allemaal bij aan het beschermen van de woningvoorraad. Daarnaast is de verwachting dat het stadsbreed handhaven op te hoge huren vanaf 2025 zeer arbeidsintensief gaat zijn. Het alsnog invoeren van een verhuurvergunning zal financieel ten koste gaan van onze reeds ingezette proactieve aanpak; op dit moment is er geen financiële dekking voor de invoer van een verhuurvergunning, aanvullend op de totaalaanpak. De eerste inschatting is dat het invoeren van een verhuurvergunning via een verhuurverordening en de handhaving daarop €400.000 structureel gaat kosten. De vergunning moet per verhuurder worden afgegeven en de vergunningaanvraag controles moeten plaatsvinden op alle individuele woningen die de verhuurder op dat moment in bezit heeft en verhuurt. Bij een verhuurder met veel panden, zoals beleggingsinstellingen, zal dit zeer arbeidsintensief zijn. Dit is ook de ervaring van Leiden en hier verwacht Arnhem ook veel capaciteit voor nodig te hebben. Aangezien verhuurbemiddelaars ook als verhuurder kunnen worden gezien en er geen zicht is op het aantal woningen dat zij verhuren, is het lastig om vooraf een inschatting te maken van de hoeveelheid werk en de bemensing die daarvoor nodig is. Om dit te bekostigen moeten er aanvullende financiële middelen beschikbaar gesteld worden of keuzes gemaakt worden in wat we wel en niet doen in onze totaalaanpak.

Communicatiecampagne
Eind 2024 starten we met een communicatiecampagne rondom goed verhuurderschap. Dit is eerder ook toegezegd aan de raad. Deze campagne loopt door tot februari 2025. Het doel van de campagne is om huurders te informeren en activeren rond het onderwerp ‘Goed huren’ en hen de weg te wijzen naar ons meldpunt om hulp te krijgen als daar behoefte aan is. In de campagne focussen we op de volgende thema’s: huurprijs, onderhoud, intimidatie en discriminatie. We gebruiken diverse kanalen, waaronder sociale media, posters en abri’s in de stad en het uitdelen van flyers in de stad.

Financiële middelen
Omdat elke gemeente de algemene regels van de Wet goed verhuurderschap moet uitvoeren, compenseert het Rijk gemeenten hiervoor. De beschikbare financiële middelen bestaan uit een incidentele en structurele bijdrage om uitvoeringskosten te compenseren. Gemeenten moeten namelijk kosten maken voor het opstellen van beleidsregels en het digitale meldpunt, het toezicht en handhavingsbeleid, beantwoorden van vragen van verhuurders, etc. Het Rijk stelt echter geen financiering beschikbaar voor de invoering van een eventuele gebiedsgerichte verhuurvergunning via een aparte verhuurverordening, omdat dit optioneel is voor gemeenten. Het budget dat in de Programmabegroting is gereserveerd voor de verhuurvergunning is, zoals aangegeven in SV 2023 nr. 86. ‘Goed verhuurderschap en de verhuurdersvergunning’, besteed aan de implementatie van de Wet goed verhuurderschap en de handhaving van de algemene regels.

Huurteam Utrecht is een belangrijke samenwerkingspartner bij de aanpak van huisjesmelkers en speelt ook een rol bij de uitvoering van de Wet goed verhuurderschap. Het Huurteam ontvangt structureel middelen van de gemeente Utrecht, zodat er capaciteit is voor het oppakken van meldingen en om daarnaast huurders ook proactief te benaderen. Het Huurteam bezoekt adressen waar in het verleden controles zijn uitgevoerd en misstanden zijn aangetroffen. Hiermee willen we voorkomen dat ook de nieuwe huurders ongewenst slachtoffer worden van slecht verhuurderschap.

Discriminatie op de Utrechtse woningmarkt

In de afgelopen jaren hebben zowel landelijke als lokale onderzoeken aangetoond dat er sprake is van discriminatie bij het verhuren van particuliere woningen en dat dit een wijdverspreid probleem is. Ook in Utrecht worden wij geconfronteerd met discriminatie op de woningmarkt en dat vinden wij onacceptabel.

Optreden tegen discriminatie

Samen met andere gemeenten hebben wij de afgelopen jaren het Rijk verzocht om met instrumentarium te komen om op te kunnen treden tegen woondiscriminatie. Per 1 juli 2023 is in de Wet goed verhuurderschap een algemene regel gekomen die ziet op het voorkomen en tegengaan van discriminatie. Voldoet een verhuurder of bemiddelaar hier niet aan, dan heeft de gemeente de mogelijkheid om hierop te handhaven en bestuursrechtelijke sancties op te leggen. Woningzoekenden en huurders kunnen bij de gemeente terecht als zij vermoeden dat er sprake is van discriminatie. Hierin werken we samen met Discriminatie Provincie Utrecht. Ook in de communicatiecampagne goed verhuurderschap is discriminatie één van de thema's.

Discriminatiemonitor Utrecht

In 2019 is de gemeente Utrecht naar aanleiding van motie M136 'Aanpak discriminatie op de woningmarkt' gestart met het uitvoeren van praktijktesten om discriminatie op de Utrechtse particuliere huurmarkt te meten. We monitoren dit periodiek. In 2022 is de laatste Discriminatiemonitor Utrecht uitgevoerd. Uit de onderzoeken bleek toen dat er sprake was van discriminatie op grond van etniciteit en seksuele oriëntatie. De afgelopen periode heeft het Verwey-Jonker Instituut opnieuw onderzoek gedaan naar discriminatie op de Utrechtse huurmarkt. De resultaten van dit onderzoek zijn nu bekend.

Resultaten

Door middel van praktijktesten, bestaande uit correspondentietesten en mystery calls, onderzoeken we al een aantal jaar of er sprake is van discriminatie op de Utrechtse particuliere huurmarkt op de gronden etniciteit en seksuele oriëntatie.

In tegenstelling tot eerdere jaren is het deze keer niet gelukt om binnen het tijdsbestek en budget van het onderzoek voldoende correspondentietesten af te nemen om significante uitspraken te doen. Het lage aantal correspondentietesten is toe te schrijven aan verschillende factoren. Bij de uitvoering van de correspondentietesten constateerde het Verwey Jonker Instituut dat verhuurders vaker met automatische reacties werken in vergelijking met voorgaande jaren wanneer er wordt gevraagd of de woning kan worden bezichtigd. Deze automatische reacties geven ons helaas geen inzicht in mogelijke discriminatie. Vermoedelijk hebben verhuurders hun systemen het afgelopen jaar geautomatiseerd om aan te sluiten bij de regels in de Wet goed verhuurderschap en de wettelijk bepaalde criteria waarop verhuurders kandidaten mogen selecteren. Verhuurders mogen onderscheid maken op basis van objectieve en relevante criteria, zoals inkomen, gezinssamenstelling of huurbetalingsgeschiedenis. Ook is er veel landelijke aandacht geweest rondom dit thema en hebben we als stad in 2023 meegedaan met de bewustwordingscampagne over woondiscriminatie van het Ministerie van BZK. Hoewel dit positieve ontwikkelingen zijn, maakt dit het toetsen of er sprake is van discriminatie niet meer op eenzelfde wijze mogelijk. Tot slot werden er in de onderzoeksperiode minder woningen aangeboden dan van tevoren werd verwacht.

Op basis van het aantal correspondentietesten dat wel uitgevoerd is, is de conclusie dat er geen systematische ongelijke kansen zijn gevonden voor uitnodigingen voor bezichtigingen op basis van herkomst, gender of seksuele oriëntatie. Dit betekent dus dat er geen significant verschil is in de uitnodigingskansen tussen de verschillende profielen. Mogelijk komt dit door het lage aantal uitgevoerde correspondentietesten. Hoewel harde conclusies trekken niet mogelijk is, geven de

voorzichtige resultaten wel een indicatie. Dit in combinatie met de eerdere resultaten uit de landelijke en Utrechtse monitor maakt dat wij er nu voor kiezen om dit onderzoek hiermee af te ronden.

Dit is een situatie die niet voorzien was ten tijde van het bepalen van het budget en de planning van het onderzoek, ook niet door Verwey Jonker. Deze nieuwe context maakt dat wij ons beraden op andere methodologieën om discriminatie op de woningmarkt ook in de toekomst te kunnen blijven monitoren.

De mystery calls hebben uitgewezen dat makelaars in hun reacties op discriminerende verzoeken van verhuurders steeds vaker expliciet verwijzen naar discriminatie en uitsluiting op basis van afkomst ten opzichte van voorgaande jaren. Deze bevindingen duiden op een toenemend bewustzijn van makelaars wat betreft de problematiek van discriminatie en de bijbehorende regelgeving. Hoewel we voorzichtig moeten zijn met deze conclusie, toont het aan dat makelaars zich meer bewust worden van wat wel en niet mag. Echter is het belangrijk om te benadrukken dat discriminatie zich later in het proces, bijvoorbeeld tijdens bezichtigingen, alsnog voor kan doen.

Sommige mystery calls laten zien dat er makelaars zijn die toch discriminerende verzoeken van verhuurders faciliteren, ook nadat de makelaars hebben aangegeven dat ook deze vorm van discriminatie tegen de wet in gaat. Ze geven daarbij vaak aan dat de uiteindelijke keuze voor een nieuwe huurder bij de verhuurder ligt.

Hoewel de correspondentietesten lijken aan te geven dat er geen significante ongelijke behandeling is in de eerste fase van het verhuurproces, laten de mysterycalls zien dat discriminerende verzoeken toch nog gefaciliteerd worden. Wij blijven daarom onze inzet op discriminatie op de woningmarkt continueren. Niet alleen in de preventie, maar nu met de Wet goed verhuurderschap ook steeds steviger in de sanctionering. Daarbij gaan wij de komende periode extra inzetten op gesprekken met de brancheverenigingen om samen met hen naar oplossingen te zoeken die discriminerend gedrag niet faciliteert. Uiteraard beraden wij ons over hoe wij in de toekomst de monitoring kunnen blijven borgen. Dit vraagt een andere onderzoeksopzet dan wij tot nu toe hebben gebruikt.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

OVERZICHT RAADSBRIEVEN 21 november 2024 tot 19 december 2024 COMMISSIE EDVW 9 januari 20025

Ontvangstdatum	Beleidsveld	Portefeuillehouder	Onderwerp
19-12-2024	Vastgoed	Wethouder De Vries	Raadsbrief Uitkomst pilot CO2-reductiemethode verduurzamen maatschappelijk vastgoed
18-12-2024	Milieu en Emissieloos Vervoer	Wethouder Oosters	Raadsbrief Stand van zaken zero-emissiezone
18-12-2024	Milieu en Emissieloos Vervoer	Wethouder Oosters	Raadsbrief Toekomstbeeld Nedereindse Park en nazorg en sanering
17-12-2024	Vastgoed	Wethouder De Vries	Raadsbrief Uitvoeren maatregelen n.a.v. constructief onderzoek Castellum Hoge Woerd
10-12-2024	Energie en Klimaat	Wethouder van Hooijdonk	Raadsbrief Verkeersveiligheid Windpark Rijnenburg en Reijerscop
06-12-2024	Milieu en Emissieloos Vervoer	Wethouder Oosters	Raadsbrief Ontheffing Scouting RDRU op buitenstookverbod
06-12-2024	Circulaire Economie	Wethouder Schilderman	Raadsbrief Toelichting n.a.v. commissiebehandeling beleidsnota Utrecht Circulair 2030
06-12-2024	Energie en Klimaat	Wethouder Eerenberg	Raadsbrief Beantwoording vraag cie EDVW over lokaal eigendom duurzame opwek

OVERZICHT RAADSBRIEVEN 21 november 2024 tot 19 december 2024 COMMISSIE EDVW 9 januari 20025

06-12-2024	Energie en Klimaat	Wethouder Eerenberg	Raadsbrief Voortgang Uitvoeringsprogramma elektriciteitsinfrastructuur en netcongestie 2023-2026
04-12-2024	Wonen en Volkshuisvesting	Wethouder De Vries	Raadsbrief Uitvoeringsprogramma wooncoöperaties 2024-2028
27-11-2024	Samen voor Overvecht	Wethouder Streefland	Raadsbrief Aanscherpen wijkaanpak Samen voor Overvecht
26-11-2024	Wonen en Volkshuisvesting	Wethouder De Vries	Raadsbrief Goed verhuurderschap en discriminatiemonitor 2024
26-11-2024	Wonen en Volkshuisvesting	Wethouder De Vries	Raadsbrief Voortgang beleidsnota wonen
26-11-2024	Wonen en Volkshuisvesting	Wethouder De Vries	Raadsbrief Monitoring effecten opkoopbescherming 2024
26-11-2024	Energie en Klimaat	Wethouder Van Hooijdonk	Raadsbrief Jaarplanbrief Energietransitie 2025

Verslag openbare vergadering commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Datum	24 oktober 2024
Locatie	Raadzaal, stadhuis
Verslag door	mw. S. Donkers (Notuleerservice Nederland)
Vaststelling verslag	

Aanwezigen

De voorzitter, dhr. C. Bos, de wethouders, mw. L. van Hooijdonk, mw. E. Oosters, dhr. D. de Vries, mw. R. Streefland, de commissiegriffier, mw. M. van Rijn, de leden, dhr. R. Snijder (Student&Starter), mw. A. Krul (PvdD), dhr. G. te Hoonte (VVD), mw. B. van der Wilt (D66), mw. K. Alblas (ChristenUnie), dhr. G. Dijkstra (EenUtrecht), dhr. P. Zwanenberg (GroenLinks), dhr. C. Nyqvist (Stadsbelang Utrecht), dhr. M. Usta (DENK), dhr. R. Peters (D66), dhr. V. Paalman (Horizon), mw. J. Zwinkels (CDA), mw. C. Passier (Volt). dhr. R. van der Zweth (PvdA), dhr. J. Cornielje (PvdA), dhr. R. van den Hoek (UtrechtNu!),

Afwezigen

Er zijn geen afwezigen gemeld.

Verslag openbare vergadering commissie Energietransitie, Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

1. Opening en mededelingen 1
2. Programma begroting 2025 1
Lijst van toezeggingen 27

1. Opening en mededelingen

De voorzitter opent de vergadering om 11.50 uur en heet iedereen die meekijkt van harte welkom. Hij roept iedereen op, gezien de tijd, om de inbreng en de beantwoording kort en bondig te houden. Hij zal hier scherp op zijn. Wethouder Streefland heeft de vraag gesteld of er vragen zijn over samen voor Overvecht omdat zij dan ander zaken kan gaan doen. De voorzitter concludeert dat er geen vragen zijn voor wethouder Streefland.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) geeft aan dat hij zijn spreektijd in de andere commissies zal gebruiken.

2. Programma begroting 2025

Eerste termijn

De heer Te Hoonte (VVD) geeft aan dat leden van het college in de media vaak dreigen alleen nog taken te doen waarvoor zij betaald krijgen, “geen taken zonder knaken”. Toch stuurt het college een voorstel naar de raad om 21 miljoen uit te geven aan het uitbreiden van milieuzones en elke vorm van hout stook te verbieden. Volgens de heer Te Hoonte is dat weer een pakket waar de hardwerkende Utrechter door geraakt wordt. Die 21 miljoen zou al gedekt zijn in de bestaande programma’s en de VVD zal in de programmabegroting dan ook met voorstellen komen dat geld eruit te slopen om aan zinvolle dingen uit te geven. Hij wil van de wethouder weten of dit inderdaad beïnvloedbaar geld is.

Mevrouw Zwinkels (CDA) wil uitleg van de heer Te Hoonte over welke budgetten dit gaat.

De heer Te Hoonte (VVD) geeft aan dat er een heel uitgebreid raadsvoorstel is gestuurd waarin aangegeven wordt dat het binnen de bestaande programma’s al gedekt is. Wanneer dat geld er al is in de programma’s en de normen volgens de VVD al gehaald worden dan kan dat geld er ook uitgehaald worden. Het is nog zo vers dat hij dit nog moet uitzoeken. Hij was vooral verbaasd dat een dergelijk project uitgevoerd kon worden zonder financiële vraag naar de raad. Hij heeft niet het idee dat er lucht zit in de begroting voor dergelijk programma’s. Het college stuurt aan op een verder elektrificering van het wagenpark terwijl de netcongestie als groot risico wordt opgevoerd. Dit vergroot het risico nog een keer en hij zou verwachten dat het college juist zou inzetten op het oplossen van het probleem met de netcongestie in plaats van dit probleem te vergroten. Dit is uit de begroting niet op te maken. De VVD wil weten of binnen het programma energie en klimaat de netcongestie ontzien kan worden bij bezuinigingen en zo niet waarom dat dit niet kan.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vraagt of de VVD het ook ziet als een soort wensdenkerij waarbij er aan de ene kant over netcongestie gesproken wordt en dat er aan de andere kant plannen gemaakt wordt die dit niet bevorderen.

De heer Te Hoonte (VVD) ziet dat het niet matcht en kan het raadsvoorstel dan ook niet plaatsen. Hij wil dat het oplossen van de netcongestie de focus binnen energie en klimaat is. Het versnellen van de elektrificatie is niet realistisch.

De heer Bosch (UtrechtNu!) ziet al uitdagingen bij het OV en ook voor de gemeentelijke organisatie en dat is wat de heer Te Hoonte ook zegt.

De heer Te Hoonte (VVD) vindt dat het alle milieudoelen onder druk zet en het maakt het leven ook nog eens duurder in de stad.

Mevrouw Zwinkels (CDA) kan grotendeels meekomen in wat er geschetst wordt. Dit moet echter niet betekenen dat de gemeente zelf gaat vertragen. Zij is van mening dat er ook gekeken kan worden naar bijvoorbeeld het wagenpark ‘s nachts opladen. Zij vraagt of de VVD ook openstaat voor dit soort innovatieve oplossingen.

De heer Te Hoonte (VVD) wil ook niet vertragen. De doelen staan ook gewoon en er wordt ook vaak aangegeven dat er alleen taken uitgevoerd worden wanneer er ook knaken voor gekregen worden. Het college komt met een brief waarin niet de EU-normen maar de WAO-normen nageleefd wordt en dat is irrealistisch en dat moet de gemeente nu niet doen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) heeft ook een mening over zaken als hout stook, maar op de vraag over de verduurzaming van het wagenpark heeft zij nog geen antwoord gekregen. Zij wil weten of daar geen stappen op gezet gaan worden.

De heer Te Hoonte (VVD) gaat hier juist wel iets mee doen omdat de VVD ook zeker heeft gevraagd om meer laadpalen. Echter is er ook een systeemgrens bereikt welke eerst verbeterd moet worden. Dit moet wat de VVD betreft eerst de focus hebben. Het college wil gewoon een milieuzone invoeren voor Euro5 auto’s die nog maar net tien jaar oud zijn. Mensen moeten dan de auto inleveren om te laten sloren en te vervangen voor een euro6 auto of een elektrische auto en dat is een last voor de burger. Zolang de netcongestie bestaat kan hier geen goed antwoord opgegeven worden. Hij ziet ook dat de focus op nieuwbouw zou moeten liggen om dit op gang te

houden. Het college is heel veel dingen aan het doen wat markttaken zijn, zoals het opzetten van warmtebedrijven en zonneparken. Dit moet stoppen van de VVD omdat daar geen geld voor is.

De heer Peters (D66) geeft aan dat het juist een VVD-minister is die een voorstel in de Tweede Kamer heeft liggen om de Wet collectieve warmte te behandelen. Hier wordt juist van gezegd dat het niet meer alleen een markttaak is.

De heer Te Hoonte (VVD) vindt dat het ook een GroenLinks wethouder is die de lobby pusht. Wat de VVD betreft is het niet in alle gevallen een oplossing. Eneco legt in Utrecht in elk geval geen warmte netten meer aan.

De heer Peters (D66) wil daarom juist vaart maken om ervoor te zorgen dat de Wet collectieve warmte er komt en er werk gemaakt kan gaan worden van een publiek warmtebedrijf. Hij is benieuwd naar de reactie van de VVD hierop.

De heer Te Hoonte (VVD) is van mening dat er iets mee gedaan moet worden op het moment dat de wet er is, maar dat is nog niet zo. Hij vindt dat Utrecht op de troepen vooruitloopt. Hij wil eerst een besluit nemen of een warmtebedrijf gewenst is en dat het daarna wordt opgericht. De heer Te Hoonte heeft nu het idee dat de gemeente ervoor zorgt dat het er al is en dat er alleen nog maar bij het kruisje getekend hoeft te worden.

De heer Peters (D66) benadrukt dat de wet er wel gaat komen.

De heer Te Hoonte (VVD) vindt het een verschil in de manier hoe het er gaat komen. De heer Te Hoonte geeft aan dat er zonneparken als initiatief van bewoners zijn ontstaan en de nu in de begroting staan om te onderzoeken of de gemeente dit zelf kan.

De heer Cornielje (PvdA) vraagt hoe de markt op dit moment functioneert volgens de heer Te Hoonte.

De heer Te Hoonte (VVD) geeft aan dat dat zeker niet goed is, maar het beklijfd bij hem nog niet dat het beter gaat worden wanneer de gemeente het gaat doen.

De heer Cornielje (PvdA) vindt dat als het in de markt niet goed gaat dat de gemeente dan stappen moet zetten.

De heer Te Hoonte (VVD) benadrukt dat er ook huizen gerealiseerd zijn met een collectief warmtesysteem zonder dat Eneco of de gemeente zich daarmee hebben bemoeid. Hij ziet dat er een communistisch warmtebedrijf gemaakt wordt waarbij de rekening weer bij de gemeente neergelegd wordt en dat ziet de VVD niet als oplossing.

De heer Cornielje (PvdA) vindt het een heel goed idee omdat er een alternatief noodzakelijk is. Het lijkt alsof de VVD van het warmtenet afstapt terwijl er net gesproken werd over de netcongestie en hij ziet geen logisch alternatief van de VVD. Hij ziet alleen maar tegen, tegen, tegen van de VVD.

De heer Te Hoonte (VVD) vindt het een onjuiste constatering. Hij wil een toezegging van de wethouder dat er iets gedaan gaat worden met waterstof en dat daar ook eindelijk eens resultaat op komt. Hij wil ook een toezegging van de wethouder dat er geen projecten worden vertraagd wanneer de verhouding tussen sociaal en koop niet gehaald wordt. Daarvoor wil hij op stedelijk niveau bekijken hoe de gemeente uit komt.

Mevrouw Passier (Volt) deelt de zorgen van de VVD over de netcongestie. Zij vraagt of de VVD de mening deelt dat er een goede risicoanalyse moet komen van netcongestie in het kader van de woningbouw, leefbaarheid en alle andere zaken.

De heer Te Hoonte (VVD) legt uit dat dit ook zijn begin argument was, omdat het niet duidelijk is wat de risico's van netcongestie zijn voor alle andere zaken die de gemeente wil. Hij vindt dat dit een nadrukkelijke plek zou moeten hebben in de programmabegroting. Over circulaire economie

komt hij terug en voor vastgoed feliciteert hij de wethouder met het feit dat hij panden mag gaan verkopen. Dit vindt hij goed maar wel alleen wat nodig is.

De heer Snijder (Student&Starter) is van mening dat de VVD de luchtkwaliteit betrekt bij de netcongestie en volgens hem staan er ook heel veel goede zaken in het plan die niet gaan over de netcongestie. Hij wil weten of de VVD het daarmee eens is.

De heer Te Hoonte (VVD) heeft niet heel veel goed zaken gezien. Hij vindt dat er mogelijkheden moeten blijven om te BBQ'en en hout te stoken bij de scouting bijvoorbeeld. Dit wordt allemaal dichtgezet met dit plan en hij denkt niet dat het de oplossing voor de stad is of dat daar de luchtkwaliteit door verbeterd. In de stukken zelf staat dat er maar 10 procent van de luchtkwaliteit in de stad zelf wordt bepaald.

De heer Snijder (Student&Starter) vraagt welke gevolgen preventieve maatregelen voor de stad zouden hebben om het schoner en duurzamer te maken. Hij geeft ook aan dat er heel veel gefaseerd zal gaan. Hij deelt de analyse niet dat het allemaal zo dramatisch is door de netcongestie.

De heer Te Hoonte (VVD) geeft aan dat er vrij snel gestuurd wordt op elektrisch vervoer terwijl er geen laadpalen komen. Dit betekent dat het tempo niet goed gematcht is. Wanneer er een milieuzone voor de hele stad komt moet er wel gegarandeerd kunnen worden dat mensen ook in de hele stad de auto op kunnen laden.

De heer Peters (D66) vraagt of de heer Te Hoonte ziet dat bij de eerste mogelijkheid om vastgoed te verkopen er een brief komt waaruit blijkt dat de wethouder dit eigenlijk niet wil.

De heer Te Hoonte (VVD) geeft aan dat het ook te maken heeft met waar het geld aan uitgegeven wordt.

De heer Peters (D66) benadrukt dat het gaat om de motie over de Ravellaan waarop de wethouder als reactie geeft het niet te gaan doen terwijl de motie wel door een meerderheid is aangenomen.

De heer Te Hoonte (VVD) was al van mening dat dit niet zijn college is en hij begrijp dat D66 daar ook wat van mag vinden. Hij geeft aan dat er middelen voor zijn om daar iets tegen te doen.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) heeft afgelopen dinsdag de expositie "bouwen voor de buurt" bezocht. GroenLinks vindt het mooi dat er aandacht is voor deze filosofie welke geleid heeft tot heel veel betaalbare woningen. Hij vindt het dan ook mooi dat de maatregel buurtvorming is ingevoerd. Vaker wordt er aangegeven dat wonen een grondrecht is en Utrecht laat met termen als actieplannen, tranches en stimuleringsmaatregelen zien bezig te zijn met deze ambitie. Dit zet ook zoden aan de dijk met de ambitie om voor 75% betaalbaar te bouwen, maar helaas wordt daar de wooncrisis niet mee opgelost. De afgelopen tijd is wonen al veel besproken zoals middenhuur en stop de verkoop van sociale huur en de heer Zwanenberg kijkt dan ook uit naar de beleidsnota wonen.

De heer Bosch (UtrechtNu!) kent mensen die in sociale huur gevangen zitten en die eigenlijk naar middenhuurwoningen zouden moeten doorstromen. Hij vraagt of GroenLinks erkent dat dit eigenlijk een veel groter probleem is.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) geeft aan dat GroenLinks ook in het middensegment wil bouwen, maar dat er veel meer mensen te duur scheef wonen. Het blijft van belang dat er betaalbare woningen gebouwd worden.

De heer Bosch (UtrechtNu!) stelt dat de social woningen niet vrijkomen omdat de mensen niet door kunnen naar middenhuur. Hij wil dat GroenLinks dit erkent.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) erkent dit niet omdat het percentage dat te veel betaald groter is dan die te weinig wordt betaald. De ambitie is om 75% betaalbaar te bouwen en daar hoort ook middensegment bij. GroenLinks ziet uit naar de beleidsnota wonen. Hij zou het aantal exoten dat

verkocht mag worden in 2025 willen begrenzen. Op dit moment staan er acht te koop bij Woonin en er zijn er drie onder bod en ook bij Portaal staan er een aantal onder bod. Dit vindt GroenLinks te veel en hiervoor wil hij met een motie komen bij de raad.

Mevrouw Zwinkels (CDA) hoorde GroenLinks zeggen dat het beleid niet voldoende was om de woningnood op te lossen en dan ineens gaat het om acht en drie woningen die verkocht worden. Zij is benieuwd wat GroenLinks wil dat er anders moet op het gebied van wonen.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) vindt het geen serieuze interruptie. Hij geeft aan dat GroenLinks alles in het werk zet om meer betaalbare woningen te bouwen. GroenLinks kan zich ook vinden in de vijf trede die zijn afgesproken. Hij weet dat het CDA niet voor “stop de verkoop op de sociaal huur” is. Het gaat hem niet om die elf woningen, maar om de honderden woningen die GroenLinks hierdoor beschermd.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vindt het een soort arrogantie om aan te geven dat de vraag niet serieus is en dat wenst zij liever niet. Zij is serieus benieuwd naar de maatregelen die GroenLinks voorstelt anders dan de “stop de verkoop”. Zij is van mening dat er hele grote stappen gezet moeten worden.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) geef aan dat er een aantal zaken heel belangrijk zijn zoals de vierde trance en de lobby bij het Rijk voor de “startbouw impuls”. De eigen bouw middenhuur en de leegstandsverordening die zijn aangenomen zijn heel belangrijk en die worden ook gedaan. Voor GroenLinks is de stop op de verkoop daarbij ook belangrijk. Hij is ook benieuwd naar de monitor van de samenwerkingsafspraken. Onlangs heeft hij met andere partijen en een delegatie van de wooncorporaties gesproken en zij wachten allemaal op de woningen voor de corporatie. Hij hoopt dat de corporaties snel aan de slag kunnen gaan zodat mensen in hun droom kunnen gaan wonen.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt wat het maakt dat een lid van de wooncorporatie meer recht heeft op een woning.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) heeft dit niet gezegd.

De heer Te Hoonte (VVD) vindt dat dit de consequentie is wanneer de woningen aan de corporaties gegeven worden omdat dan alleen hun leden de woning krijgen. Hij wil weten wat het voor GroenLinks maakt dat deze groep voorrang moet hebben.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) heeft niet gezegd dat zij voorrang zouden moeten krijgen. Bij de gemeente is er beleid over wooncorporaties en daarbij is gezegd dat er ongeveer twee per jaar gerealiseerd zouden worden en dat is niet gedaan. Mensen in een corporatie willen een maatschappelijke meerwaarde creëren door samen een woning te kopen. Hij spreekt ook namens collega Heijne over energie. In de ogen van GroenLinks worden er de juiste keuzes gemaakt en netcongestie is een urgent verschijnsel dat verschillende beleidsterreinen raakt. GroenLinks vindt het goed dat de regio betrokken wordt in het zoeken naar netbewuste oplossingen. GroenLinks wil dat er vaart gemaakt wordt met het inpassen van trafohuisjes en dat deze ook verfraaid wordt zodra ze er staan zoals gedaan is met het project “van kastje naar canvasje”.

Mevrouw Zwinkels (CDA) kan zich vinden in dit punt. Het CDA is benieuwd of zij samen een voorstel kunnen doen op de bezuinigingen voor die verfraaiingen.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) is benieuwd naar het voorstel van het CDA.

De heer Te Hoonte (VVD) houdt ook wel van een opgeruimde stad maar hij is ook wel van mening dat er eerst gezorgd moet worden dat er trafohuisjes komen omdat er op dit moment geen plek gevonden kunnen worden om huisjes op te zetten.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) deelt die zorg helemaal en daarom ook dat hij zei dat er vaart gemaakt moest worden met het plaatsten ervan en dat ze daarna verfraaid kunnen worden. GroenLinks vindt het goed dat er in het programma bebouwde omgeving wordt geïntensiveerd, maar naast besparen moet er voor GroenLinks ook ingezet worden op het opwekken van

duurzame energie. Hij heeft het voorstel opwekken van schone energie ontvangen en daar wordt binnenkort over gesproken. GroenLinks volgt de ontwikkelingen over het oprichten van het publieke warmtebedrijf met warme gevoelens. Hij vindt het dan ook goed dat hierin de samenwerking wordt gezocht.

Mevrouw Krul (PvdD) geeft aan dat er op het programma duurzame stad procentueel het meest bezuinigd wordt. Zij wil weten hoe GroenLinks hiertegenover staat en waarom zij hier geen amendement op hebben ingediend tijdens de voorjaarsnota.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) ziet ook een aantal bezuinigingen liever niet, maar hij heeft ook te maken met een coalitie met gedeelde belangen. Hij denkt dat de brief die jaarlijks gestuurd wordt met concrete maatregelen die er genomen kunnen worden voldoende is.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt of GroenLinks het ook onduidelijk vindt waarop bezuinigd wordt.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) roept op de begroting te lezen en de ambities blijven staan.

De heer Te Hoonte (VVD) leest alleen een integrale bezuiniging van 1,6 miljoen en dat er op een brief met een duiding gewacht moet worden. Hij vraagt wat GroenLinks daarvan vindt.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) wil op het antwoord van de wethouder wachten.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt waar GroenLinks vindt dat erop bezuinigd moet worden.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) vindt dat er aan een duurzaam Utrecht gewerkt moet worden. Hij vindt het positief dat er 21 miljoen wordt vrijgemaakt en hij vertrouwt erop dat het college de bezuinigingen op een goede manier inboekt.

De heer Peters (D66) vraagt wat de heer Zwanenberg bedoeld met de coalitie en dat er keuzes gemaakt moeten worden.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) deelt de ambitie om een klimaat vriendelijke stad te zijn maar er moet bij alle gebieden bezuinigd worden.

De heer Peters (D66) sluit zich aan bij de black box van de VVD en de bezuinigingen op een klimaatzuinige stad. Hij vindt het ook niet duidelijk waar de 1,6 miljoen op bezuinigd wordt. Hij is van mening dat GroenLinks daar toch niet voor kan zijn. Dit is het enige programma waar het op deze manier wordt gedaan.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) geeft aan dat er nog een brief komt en daar wil hij op wachten.

De heer Peters (D66) vindt het raar dat die brief er over twee maanden pas komt.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) is van mening dat er in de jaarplanbrief ook maatregelen staan waarmee hele heldere keuze gemaakt kunnen worden.

Mevrouw Passier (Volt) vraagt of GroenLinks het niet raar vindt dat er ieder jaar een jaarplanbrief komt en dat er niet gewoon een meerjaren programmering is.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) vindt het goed dat er per jaar gekeken wordt vanwege de ontwikkelingen die erg snel gaan. Met het energieplan kan er op die ontwikkelingen in gespeeld worden.

Mevrouw Passier (Volt) vindt er ook mindere goede kanten aan, zij is van mening dat de kans bestaat dat het merenjaren doel uit het oog verloren raakt. Dat de bezuinigingen niet duidelijk zijn komt door de jaarplanbrief waarin per jaar gekeken wordt. Zij is van mening dat er eerst een goed plan moet liggen en dat er dan geld op begroot wordt in plaats van andersom, zij wil weten wat GroenLinks hiervan vindt.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) ziet dat de ambitie staat en hij vindt het goed dat er per jaar gekeken wordt. Wanneer dit nu voor vijf jaar vastgelegd wordt dan kan er niet meer ingespeeld worden op nieuwe ontwikkelingen. GroenLinks kijkt ook uit naar de voorstellen om werk te maken van de warmtetransitie waar landelijke wetgeving voor nodig is. Ook kijkt GroenLinks reikhalzend uit naar de inwerkingtreding van die wetgeving zodat er middelen komen waarmee de gemeente kan sturen op het klimaatakkoord. GroenLinks leest dat er ingezet gaat worden op het bouwen van een netwerk van energieambassadeurs. GroenLinks vindt het belangrijk dat organisaties in de wijk hier nauw bij betrokken worden. Hij wil een toelichting op de manier waarop wordt samengewerkt.

De heer Te Hoonte (VVD) hoort dat GroenLinks vragen stelt over een paar verkochte woningen en energieambassadeurs terwijl wanneer het gaat om de 1,6 miljoen die niet duidelijk is vindt GroenLinks het wel allemaal prima volgens de heer Te Hoonte. Hij wil de programmabegroting bespreken en dat is zoekend in de bijdrage. Hij zou juist denken dat GroenLinks het budgetrecht ook in stand wil houden.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) geeft aan dat wat hij vraagt in de programmabegroting staat en hij merkt op dat hij ook een aantal grote zaken Hij is benieuwd naar de beleidsnota wonen en allerlei verschillende maatregelen om de woningbouw opgang te houden. Milieu- en emissieloos vervoer is een pakket om de luchtkwaliteit te verbeteren hij vindt het een mooi en ambitieus pakket.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vraagt of er doelbewust niet gesproken wordt over een realistisch pakket.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) benadrukt dat het als een paal bovenwater staat voor GroenLinks dat het realistisch moet zijn.

De heer Bosch (UtrechtNu!) dacht dat GroenLinks dit al een aantal jaren uit het oog verloren was.

De heer Te Hoonte (VVD) is benieuwd hoe GroenLinks dit plan ziet. Hij vindt het bijzonder dat er een voorstel komt waarvan het geld al ergens verstopt zat in de begroting.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) benadrukt dat Utrecht blijft investeren in nieuw beleid, wanneer dit niet gedaan zou worden dan pas vindt hij het niet realistisch.

De heer Te Hoonte (VVD) ziet ook een opkoopregeling voor auto’s en hij vindt het niet uit te leggen aan de bewoners dat zij meer OZB moeten gaan betalen hiervoor. Hij vraagt hoe GroenLinks dit uitlegt.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) vindt het bijzonder makkelijk uit te leggen aan GroenLinks stemmers, maar hij snapt dat het voor de VVD lastig uit te leggen is.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt of de heer Zwanenberg ook snapt dat de andere stemmers ook vertegenwoordigd zijn in de raad en dat die mensen in de stad wonen met een auto van tien jaar oud.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) benadrukt dat het beleid op aandringen van de raad gemaakt is. Zij willen juist de bewoners ondersteunen met dit soort beleid om met sociale maatregelen de ambities te halen. Hij snapt ook dat mensen een andere mening hebben en op een andere partij stemmen.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vraagt wat er duurzaam is aan het opkopen van goede auto’s om die dan ergens anders alsnog rond te laten rijden of te vernietigen.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) wil goede gezonde lucht in Utrecht en zij kijken welke maatregelen er verder genomen kunnen worden om de lucht zo gezond mogelijk te houden. Dit is een maatregel om mensen te helpen die niet veel geld hebben.

De heer Bosch (UtrechtNu!) hoort GroenLinks zeggen dat Utrecht schone lucht wil en dat dit ergens anders niet belangrijk vinden.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) is van mening dat hij in Utrecht verantwoordelijk is en hij vindt het jammer dat er dan een globaal probleem bij gehaald wordt.

De heer Bosch (UtrechtNu!) benadrukt dat de auto's naar andere landen gaan die dan met het probleem op gezadeld worden omdat Utrecht de verantwoordelijkheid pakt.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) is van mening dat er dan nooit maatregelen genomen kunnen worden wanneer het op deze manier bekeken wordt. Hij vindt ook dat er initiatieven genomen moeten worden in maatregelen om anderen hun verantwoordelijkheid te laten nemen.

De heer Usta (DENK) vraagt of het tijd wordt dat GroenLinks het netcongestie probleem erkent door het overstappen naar elektrisch auto's

De heer Zwanenberg (GroenLinks) ziet dat netcongestie een probleem is wat niet alleen in Utrecht op te lossen is. Onlangs zijn er ook schriftelijke vragen over gesteld voor nieuwbouwwoningen en alle zeilen moeten worden bijgezet.

De heer Usta (DENK) snapt dat er dingen moeten gebeuren, maar dat moet wel verantwoord. Hij is van mening dat er niet vooruit gelopen moet worden om achteraf achter de feiten aan te lopen en daarvoor is eerst een goed plan noodzakelijk.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) wil echt vaart maken.

De heer Usta (DENK) geeft aan dat de bewoners dan in de knel gebracht worden en hij vraagt of GroenLinks ziet dat zij het probleem niet oplossen maar verschuiven.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) ziet dit niet en hij wil het probleem juist oplossen en meer woningbouw realiseren. Het moet een oplossing zijn voor alle Utrechters. Het beleidsprogramma over circulaire economie is naar de raad gestuurd en hij ziet ernaar uit dat dit besproken zal worden in de commissie.

De heer Peters (D66) vraagt hoe GroenLinks ziet dat er in de begroting ook nog heel veel geld gemist wordt om aan de slag te gaan met circulaire economie.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) stelt voor eventuele voorstellen met mevrouw Heijne te bespreken.

De heer Peters (D66) vraagt of GroenLinks zelf ook ideeën heeft.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) is niet de woordvoerder op dit onderwerp en hij geeft aan dat het met mevrouw Heijen besproken moet worden en dat er met haar stappen gezet kunnen worden.

Mevrouw Zwinkels (CDA) ziet dat, als het gaat om energie en duurzaamheid, het college te veel bezig is met eigen plannen door weer met een klimaatvisie te komen. Het aardgasvrij maken van wijken gaat moeizaam en er is weinig ruimte voor kleinschalige initiatieven. Het moet een hoopgevend perspectief zijn met een menselijke maat. Samenwerken met VVE's, Global Goals en het repaircafé helpt hierbij volgens mevrouw Zwinkels. Terwijl er al jaren gevraagd werd naar een duurzame kleding campagne ziet het CDA nu dat er een She-in winkel is geopend. De gemeente moet zelf aan de bak om vastgoed te verduurzamen en te reflecteren op de eigen effectiviteit tijdens de jaarlijkse groene verantwoordingsdag.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vraagt of het CDA tegen de vrije vestiging van winkels is ondanks wat er verkocht wordt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vindt zeker dat het een vrijheid is om winkels te openen en wil daar geen probleem van maken. Zij vindt het vooral tekenend omdat er al heel vaak gesproken is over

het verduurzamen van kleding en mensen met een kleine portemonnee daarin mee te nemen. Fast fashion is echt een probleem in de hele kledingketen en daardoor loopt het helemaal vast. Zij kan hier niet voor wegkijken en dit is een mogelijkheid om samen met ondernemers iets te betekenen.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vindt het ook wel nobel. Hij vraagt of het CDA ook erkent dat er ook mensen zijn die dat soort winkels en tweedehandskleding helemaal niet zoeken.

Mevrouw Zwinkels (CDA) erkent dat zeker en vintage kleding is een van de mogelijkheden om duurzaamheid te stimuleren bij kleding. Zij wil kijken naar een passende manier om hier aandacht aan te besteden. De woningnood is nog steeds erg groot, wat vraagt om maatregelen voor het bouwen van woningen en de doorstroming te bevorderen. Het CDA ziet dat dit college kiest voor symbolische maatregelen die erg duur zijn en weinig resultaat geven en zelfs het opkopen van panden. Zij vraagt of de wethouder het met haar deelt dat daar helemaal geen ruimte voor is in een tijd van financiële tekorten. Zij vraagt ook wanneer zij de evaluatie van de leegstandsverordening kan verwachten.

De heer Van der Zweth (PvdA) merkt op dat er al best veel aan doorstroming wordt gedaan en hij vraagt wat het CDA mist.

Mevrouw Zwinkels (CDA) mist vooral resultaat. Zij ziet dat er wel initiatieven gestart zijn zoals de buurtvoorrang voor ouderen en zij hoopt dat het meer opvolging krijgt. Tegelijkertijd worden er maatregelen voorgesteld die geen resultaat opleveren. De trackvisie had vorige jaar al af moeten zijn, maar deze is er nog steeds niet. Deze wordt weer ondergeschoven in de beleidsnota wonen die pas weer volgend jaar komt.

De heer Van der Zweth (PvdA) stelt dat de eerste resultaten nu pas zichtbaar worden van de voorstellen die zijn gevraagd door de raad. De vraag was welke doorstroom maatregelen het CDA mist.

Mevrouw Zwinkels (CDA) wil de maatregelen die net mondjesmaat zijn opgenomen opschalen. Zij wil niet bezuinigen om de verhuisadviseur omdat dit maatregelen zijn die werken.

De heer Van der Zweth (PvdA) is van mening dat opschalen al meer dan ooit gedaan wordt. Hij deelt dat er opgeschaald moet worden. Hij is benieuwd naar de dekking voor de verhuisadviseur.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vindt het vervelend dat zij uitgebreid probeert te antwoorden en dat er dan weer woorden in de mond gelegd worden. Het gaat er wat haar betreft om dat er slechts één of twee projecten zijn uitgevoerd en daar wil zij er veel meer van zien. Zij zal ook de dekking voor de verhuisadviseur laten zien. Zij hoopt op steun van de PvdA.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt of het CDA deelt dat het opheffen van het splitsingsverbod en het omzetverbod ook tempo beoogt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) erkent de beoogde resultaten, maar zij vraagt zich af of het daadwerkelijk deze resultaten gaat geven. Het CDA wil ook goed kijken naar de leefbaarheid in wijken. Zij is van mening dat er zeker iets gedaan moet worden in de bestaande voorraad, maar er moet ook gekeken worden dat er geen ongewenste verkamering ontstaat.

De heer Te Hoonte (VVD) herkent dit ook. Het gaat hem er om dat het verbod in Leidsche Rijn was losgelaten omdat het daar wel mogelijk was. Het college zou toen met een voorstel komen en nu drie jaar later is dat er nog steeds niet. Dit is wat hem betreft ook wat mevrouw Zwinkels aangeeft dat het te lang duurt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) herkent dit en zij hoopt dat het vanaf nu een stuk sneller zal gaan.

De heer Peters (D66) het college weigert op klimaat de resultaten zichtbaar te maken en dat is onacceptabel voor D66. Hij wil weten waarom dit pas in de jaarplanbrief inzichtelijk wordt gemaakt en waarom de wethouder denkt dat zij een uitzondering is op de begrotingscyclus. De raad wordt

bewust niet op het juiste moment in positie gebracht en dat zit D66 dwars. Hij kan nu niet vaststellen of de taakstelling juist is.

De heer Te Hoonte (VVD) deelt de mening en de VVD heeft deze uitzonderingspositie van de wethouder al vaker benoemd. Hij vraagt waarom dat het op dit moment relevant is geworden voor D66.

De heer Peters (D66) leest in de programmabegroting dat het niet uitgewerkt is en D66 heeft hier in de voorjaarsnota ook aandacht voor gevraagd.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt of hier ook vervolg consequenties aanhangen.

De heer Peters (D66) gaat deze zo delen. D66 mist ook nog 1.3 miljoen euro voor de beleidsnota Utrecht circulaire. Wanneer de wethouder geen maatregelen wil nemen uit de UBA-lijst dan gaat D66 dat wel doen ten behoeve van Utrecht circulair. Als dekking denkt D66 aan minder lobbyactiviteiten in de energietransitie, aangezien er al voldoende partijen mee bezig zijn. Ook ziet D66 kansen om voorlopig niet te investeren in geothermie in afwachting van het publiek warmtebedrijf. Hij wil een reactie van de wethouder over wat er gedaan kan worden met de maatregelen uit de UBA-lijst.

Mevrouw Alblas (ChristenUnie) snapt dat D66 de taakstelling in de programmabegroting wil hebben. Het verbaast haar wel dat de heer Peters wil schuiven met het budget en zij vraagt een uitleg waarom hij dit een goed idee vindt omdat er een enorme opgave ligt om de klimaatcrisis te gaan bestrijden.

De heer Peters (D66) verwacht dat er een antwoord gaat komen wat al in de taakstelling zit. Hij heeft ook wel nagedacht over de energietransitie en hij wil dit niet specifiek als Utrecht lobbyen en wat hem betreft kan dat beter in een breder verband. Hij vraagt zich dan ook af of Utrecht hier vijf ton aan uit moet geven.

Mevrouw Alblas (ChristenUnie) geeft aan dat er deze ochtend breed in de media is uitgemeten dat de klimaatdoelen niet gehaald worden. Zij vindt het zorgelijk dat deze doelen niet gehaald gaan worden. Zij is bang dat een lobby heel hard nodig is, maar ziet hoe het geld ergens anders uitgegeven kan worden.

De heer Peters (D66) deelt die mening zeker, maar Utrecht kan het klimaatprobleem niet zelf oplossen door te lobbyen. Wat hem betreft kan dat veel beter door een effectiever aanpak.

Mevrouw Alblas (ChristenUnie) wil het ook graag samen doen en wat haar betreft betekend dat ook dat je het niet los kunt laten.

Mevrouw Passier (Volt) is blij dat ook D66 kritisch is over de jaarplanbrief. Zij is van mening dat geothermie de oplossing is op de lange termijn voor het oplossen van de energietransitie. Zij vraagt hoe D66 de klimaatambities wil halen zonder geothermie.

De heer Peters (D66) geeft aan niet te willen stoppen met geothermie, maar hij wil het op een laagpitje zetten tot er meer duidelijk is over het publieke warmtebedrijf. Daarnaast blijkt dat de ondergrond niet goed is voor geothermie en dat de kans van slagen heel klein is. Dat brengt hem op de suggestie om het even af te schalen en dat geld nu in te zetten voor de circulaire economie.

Mevrouw Passier (Volt) vraagt wat dan het moment is voor D66 om wel door te gaan met het investeren op geothermie.

De heer Peters (D66) wil dit pas weer oppakken wanneer er meer duidelijkheid is over het publieke warmtebedrijf. Dit zal de komende jaren dus nog niet zijn. Hij vindt het ook zeker een lastige keuze en hij wil ook niet dat het lichtzinnig wordt opgepakt.

De heer Te Hoonte (VVD) vindt het fijn dat het Messiah probleem nu ook zichtbaar is bij D66. Hij snapt het technische voorstel niet. Volgens hem is het gat van 1,6 miljoen wel ingeboekt maar niet

ingevuld. Wanneer je dit geld ergens anders aan uitgaat geven ontstaat er alsnog een te kort. Hij vraagt een reflectie van D66 hierop.

De heer Peters (D66) erkent dat die 1,6 miljoen is ingeboekt, maar dat het niet duidelijk is waarop. Hij stelt nu twee maatregelen voor om er iets anders mee te doen, hij verwacht dat dit al in die 1,6 miljoen valt. Hij wil het antwoord van de wethouder afwachten.

De heer Te Hoonte (VVD) is van mening dat wanneer die maatregelen er niet in blijken te zitten dat D66 dan alsnog die 1,6 wil bezuinigingen en naar circulaire schuiven.

De heer Peters (D66) hoopt dat de VVD niet de gehele inzet op klimaatvriendelijke stad wil wegbezuiniggen. Hij doet enkel een suggestie waarvan hij benieuwd is naar de reactie van de wethouder. Hij heeft hier in de UBA-lijst ook iets over gelezen.

De heer Te Hoonte (VVD) benadrukt nogmaals dat D66 een ingeboekte bezuinig wil gebruiken om een gat te dichten bij circulair. De bezuiniging kan niet twee keer uitgegeven worden. Hij legt het nogmaals uit omdat het niet geheel duidelijk was.

De heer Peters (D66) geeft aan het er omgaat dat er naar de UBA-lijst gekeken moet worden. Als aanvulling wil hij aangeven dat dit bij de schriftelijke vragen ook is aangeven. Omdat er geen duidelijkheid over is probeert hij er op deze manier achter te komen of ze erin zitten.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vraagt of het duidelijk krijgen van de bezuiniging voorwaardelijk is voor D66 om in te stemmen met de programmabegroting.

De heer Peters (D66) ontkent dit omdat het bij de voorjaarsnota ook zo was en daar heeft D66 ook mee ingestemd. D66 vindt dat er meer grip en duidelijkheid moet komen.

De heer Bosch (UtrechtNu!) suggereert dat het voor D66 altijd goed is ook als het niet duidelijk wordt.

De heer Peters (D66) zegt dat er dan een heel goed antwoord moet komen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) is blij met de oproep van D66. Zij is benieuwd of D66 ook al voorstellen heeft over de besteding van de middelen bij circulaire economie.

De heer Peters (D66) heeft hier drie prioriteiten in aangebracht om te kijken naar de mogelijkheden. Hij vindt dit een mooi punt om tijdens de beleidsnota met elkaar te bespreken. D66 weet dat afvalscheiding stations soms lastig te bereiken zijn voor sommige mensen. Bij andere gemeenten zijn er mobile milieustraten ingevoerd waar mensen klein grof afval en klein chemisch afval kunnen inleveren. Deze spullen belanden nog vaak bij het reguliere afval. Hij wil een reactie van de wethouder hierop. Het vastgoed moet ingezet worden voor maatschappelijk doeleinden, maar tegelijkertijd wordt er ook een kostprijs dekkende huur gevraagd en die is te hoog. Dit maakt het wat hem betreft een lege ambitie. Hier zijn twee oplossingen voor en dat is aan de ene kant meer subsidie voor maatschappelijke doeleinden of het verkopen van vastgoed. Hij wil weten elke optie de wethouder kiest. Hij leest dat de wethouder eigenlijk niet zo'n zin heeft om de Ravellaan te verkopen en dat is onbespreekbaar voor D66. Er zijn al ambities geformuleerd die bekostigd moeten worden uit deze verkoop. Wanneer het college weigert het pand te verkopen dan is er een probleem. Hij wil een toezegging dat het pand uiterlijk in het vierde kwartaal van 2024 wordt verkocht en anders een ander realistisch voorstel komt.

Mevrouw Van der Wilt (D66) sluit zich aan bij GroenLinks over het belang van doorbouwen en het succes van de Utrechtse aanpak. D66 maakt zich zorgen over middenhuur en komt daarom met een voorstel. De stem van woningzoekenden moet vaker benut worden. Zij start binnenkort met een initiatiefvoorstel en zij nodigt andere partijen uit om hierover mee te denken. Bij tijdelijk wonen gaat het vaak om risico voor de projecten waarbij weinig totaaloverzicht is op financiële gevolgen over tien tot vijftig jaar. Mevrouw van der Wilt is bang dat er een bom bij volgende raden gelegd wordt. Het is dan ook van belang dat het helder is wat de kosten, financiële afspraken en risico's zijn. Zij vraagt een toezegging van de wethouder dat zij gaat weken aan een dergelijk overzicht op de verschillende termijnen.

De voorzitter schorst de vergadering om 13.05 uur voor de lunch.

De voorzitter heropent de vergadering om 14.00 uur en geeft het woord aan de PvdD.

Mevrouw Krul (PvdD) geeft aan dat een van de kernpunten van de PvdD het beschermen van dat het kwetsbaarst is en dat is op dit moment het klimaat. Niets doen is dan ook geen optie voor de PvdD en hierop bezuinigen kan al helemaal niet. Twee weken na het verschijnen van het 2024 State of the Climate repport ziet de PvdD dat het college 1.7 miljoen wil bezuinigingen op het programma Klimaatvriendelijke stad. Dit is procentueel meer dan op welk ander programma dan ook. De kans is zeer onwaarschijnlijk dat de wettelijke klimaatdoelen gehaald worden. In Utrecht wordt er minder onderzoek gedaan naar duurzame warmtebronnen en initiatieven voor stedelijke energiesystemen. Het aardgas vrij maken van Utrecht wordt ernstig vertraagd. Het is nu het moment om als stad de klimaatcrisis te bestrijden. De PvdD presenteerde afgelopen week een tegenbegroting waarin in zij laten zien hoe zij het wel zouden doen. Dat is niet alleen door de klimaattransitie te versnellen, maar ook door bredere te kijken naar de klimaatdoelen. Zij willen bedrijven en maatschappelijke organisaties steunen bij het verduurzamen en mensen stimuleren naar plantaardige voeding en door integraler te kijken naar de stad. Nu is het moment om iets te doen in plaats van te bezuinigingen. In de tegenbegroting laten zijn zien hoe dit kan worden voorkomen. Zij wil weten wat de wethouder van de klimaatparagraaf vindt in de tegen begroting. En of de wethouder mogelijkheden ziet de bezuinigingen te beperken en of de urgentie gedeeld wordt. De PvdD heeft meer ideeën en zij hebben ook al vaker gehamerd op het handhaven van vergunningen en het tegen gaan van vervuiling door bedrijven. Hiervoor zou te weinig menskracht en geld zijn. Ambtelijk kregen zij te horen de RUD hierover gaat maar dit mandaat ligt wel degelijk bij de gemeente. PvdD wil de leges verhogen om de RUD te kunnen laten handhaven en bij overtreding te laten beboeten. Zij wil weten hoe het college hierover denkt en of zij dit gaan communiceren met de RUD. Een gezonde leefomgeving is essentieel voor iedereen en een onderdeel daarvan is schone lucht. De PvdD vindt het belangrijk dat Utrechters worden geïnformeerd over de schadelijkheid van hout stoken. De fractie kijkt er naar uit om de beleidsnota luchtkwaliteit te bespreken. Bij de voorjaarsnota werd er al stevig bezuinigd op de campagne over de hout stook en toen heeft de PvdD ook al aangegeven dat zij dit een onverstandige keuze vond. In de beleidsnota wordt een uitbreiding van de campagne voorgesteld en daar is de PvdD erg blij mee. Zij wil weten met welke middelen het college dit gaat doen omdat zij dit niet zien terugkomen. De PvdD heeft in de tegenbegroting al middelen achter de hand.

De voorzitter geeft aan dat de technische bijeenkomst van de avond wordt verplaatst naar 19.00 uur zodat de commissie vanaf 20.00 uur hervat kan worden. Hij concludeert aan het geknik dat dit akkoord is.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vindt het oké maar hij wil wel dat alle besprekingen van de afgelopen twee dagen nog geëvalueerd wordt. Hier stemt iedereen mee in.

De heer Van der Zweth (PvdA) de nota wonen komt eraan en dat is voor de PvdA een moment om te bestendigen wat er de afgelopen 2,5 jaar gedaan is. Volgens hem is er veel gebeurd zoals het grotendeels betaalbaar bouwen, geen verkoop op sociale huur, housing first, verbod op leegstand, het sturen op grond en actief grondbeleid. Dit alles moet wat hem betreft verankerd worden in de nota volkshuisvesting zodat duidelijk wordt hoe Utrecht het verschil denkt te maken.

Mevrouw Van der Wilt (D66) vraagt of de nota alleen een plek gaat zijn om het te verankerd of dat de PvdA ook nog iets anders gaat doen.

De heer Van der Zweth (PvdA) benadrukt dat het voor hem duidelijk is dat het van wonen naar volkshuisvesting moet gaan. Hierdoor krijgt iedereen een betaalbaar dak boven het hoofd. Hij wil nog een punt gaan maken over de uitbreiding daarvan.

Mevrouw Van der Wilt (D66) vraagt of betaalbaar wonen voor de PvdA ook middenhuur en goedkope koop is.

De heer Van der Zweth (PvdA) is het daarmee eens en het is voor hen op dit moment middenhuur en zeker niet betaalbare koop omdat dat dit maar één keer effectief is. Wanneer dit goed geregeld is dan staat de PvdA daar ook voor.

Mevrouw Van der Wilt (D66) vindt het goed te horen dat de PvdA dit ook onder de volkshuisvesting vindt vallen. Zij kan zich dan ook voorstellen dat er nog een plus komt op de nota vanuit de PvdA.

De heer Van der Zweth (PvdA) geeft aan dat er al veel is ingezet ook op middenhuur om het betaalbaar te houden. Hij vindt het belangrijk dat dit bestendigd wordt en dat erop voortgeborduurd wordt.

De heer Te Hoonte (VVD) proeft bij de PvdA dat het altijd maar om één groep gaat. Hij wil weten of de PvdA verwacht de het een brede nota wordt voor iedereen dus ook voor mensen die aangewezen zijn op de vrije sector en de gereguleerde sector.

De heer Van der Zweth (PvdA) is het hier zeker mee eens. Zij doen dit door koopbescherming en door beleggers eruit te duwen. Hierdoor komt er weer mee grip op de hele markt en kan er een woning voor iedereen komen.

De heer Te Hoonte (VVD) begrijpt niet dat de PvdA aan de ene kant beleggers eruit wil duwen en dat zij vervolgens kijken naar huur en niet naar koop dit vindt hij tegenstrijdig.

De heer Van der Zweth (PvdA) is zeker wel voor betaalbare koop, maar dan moet het ook betaalbaar blijven. Met de opkoopbescherming en de zelfbewoningsplicht zorgt de PvdA ervoor dat een beginnend gezin het niet hoeft af te leggen tegen een belegger.

De heer Te Hoonte (VVD) hoopt ook dat die groep een woning kan kopen, maar zij zijn op dit moment aangewezen op een markt die ruim boven de NHG-normen zit. Hiermee zijn zij vaak toch nog goedkoper uit dan te gaan huren. Hij mist bij de PvdA dat huur ook duur is.

De heer Van der Zweth (PvdA) is het eens met het feit dat middenhuur eigenlijk een misleidende benaming is en dat het erg duur is. Hij wil ook sturen op goede prijzen op de koopmarkt, maar de instrumenten daarvoor zijn beperkt voor de gemeente. De PvdA wil de gebiedsgerichte verhuurvergunning toevoegen als gevolg van de Wet goed verhuurdersschap. Hiermee kan gestuurd worden op onderhoud en kwaliteit. Hij ziet ook gemeenten die daar wel op over gaan. De meldingen worden nog geïnventariseerd en hij wil dat de wethouder er wel in terug laat komen waarom die andere gemeenten het wel doen. Hij wil dat dit de voordelen zoals sturen op leefbaarheid, het handhaven en het onderhoud en bestuurlijke boetes wel allemaal een plek krijgen in de brief van het vierde kwartaal. Het kost misschien iets extra's voor de start maar het kan zich daarna zelf rond rekenen.

De heer Te Hoonte (VVD) benadrukt dat er al een brief is geweest waaruit bleek dat het college de implementatie van de nieuwe wet gemist had. In de commissiebehandeling heeft hij aangegeven dat de huisvestingsverordening aangepast moest worden aan de nieuwe wet en dat gaat het college nu nog onderzoeken. Het is alsof de PvdA gewoon wil kijken wat er gebeurt.

De heer Van der Zweth (PvdA) weet niet precies hoe het hier nu zit, maar hij is wel van mening dat een nieuwe wet moet worden uitgevoerd en dat de verordening dan moet worden aangepast. De wet maakt het mogelijk om de verhuurvergunning op te zetten. Hij vindt dat deze stap gezet moet worden om als overheid ook een stap te kunnen zetten en beter te kunnen sturen op de vrije sector huur. Het laatste punt gaat over het opkopen van panden voor tijdelijk wonen in motie 40 van 2024. De wethouder komt hier nog op terug, daarbij wil hij weten welke panden er geïnventariseerd zijn en dit mag ook in het geheim.

De heer Cornielje (PvdA) vindt het goed dat er op de lange termijn keuzes gemaakt worden voor de energiezekerheid van de stad, maar toch mist hij nog veel uitwerking daarvan. In de voorjaarsnota werd al aangekondigd dat er 1,6 miljoen bezuinigd zou worden binnen het programma klimaatvriendelijke stad. In de begroting wordt verwezen naar een nog niet verschenen jaarplan voor de uitwerking. De PvdA heeft een grote behoefte naar een verder

uitwerking van deze bezuinigingen. Hij wil het college wel meegeven dat lage inkomens niet de dupe mogen zijn van deze bezuinigingen. Bij lage inkomens kunnen grote stappen gezet worden in het kader van de verduurzaming denkend aan enkelglas of isolatie.

De heer Peters (D66) vindt het fijn te horen dat de PvdA er hetzelfde in zit en hij vraagt waanneer de PvdA vindt dat die uitwerkingen er moeten zijn.

De heer Cornielje (PvdA) vindt het jammer dat de brief in december pas komt en had hem ook liever eerder gehad.

De heer Peters (D66) vraagt of de PvdA ook vindt dat deze hier al besproken had moeten worden.

De heer Cornielje (PvdA) wil ook liever meer en sneller inzicht hierover.

De heer Bosch (UtrechtNu!) stelt dat de PvdA het prima vindt dat het college een carte blanche krijgt van 1,6 miljoen. Zij stemmen daar gewoon mee in zonder te weten wat er bezuinigd is.

De heer Cornielje (PvdA) had ook liever de informatie eerder gehad en dat is hij ook met de heer Bosch eens. De PvdA wil nu kijken wat zij belangrijk vinden en waar niet op bezuinigd mag worden.

De heer Bosch (UtrechtNu!) constateert dat wanneer de motie het niet haalt dat de PvdA er dan toch gewoon mee instemt.

De heer Cornielje (PvdA) hij laat niets zomaar gewoon gaan en hij wil ook aangeven aan het college dat de bezuinigingen niet bij de lage inkomens terecht moeten komen en hij wil niet alleen reflecteren op wat slecht gaat.

De heer Bosch (UtrechtNu!) benadrukt dat het gaat om de raad en de positie. De conclusie dat de raad voldoende in positie is wordt niet getrokken en het komt over alsof de PvdA het wel jammer vindt, maar het wel zo laat.

De heer Cornielje (PvdA) is het eens dat dit het werk niet makkelijk maakt en hij benadrukt nogmaals dat de bezuinigingen niet bij de lage inkomens terecht mogen komen.

Mevrouw Passier (Volt) leest een artikel van RTV Utrecht dat nog geen uur oud is dat Utrecht het kabinet op roept om in actie te komen om de klimaatdoelstellingen te gaan halen. Zij vraagt hoe de PvdA dan naar de bezuiniging kijkt die nu voorligt.

De heer Van der Zweth (PvdA) vindt het heel jammer dat er negentig miljoen aan bezuinigingen vanuit het Rijk komen. Hierdoor moeten besluiten genomen worden die pijn doen en hij wil zeker ook naar het Rijk kijken en hoe zij hieraan gaan bijdragen. Hij vindt het kwalijk dat het Rijk de verantwoordelijkheid bij de gemeenten neerlegt en dat zij daar vervolgens geen geld voor beschikbaar stellen.

Mevrouw Passier (Volt) vindt het makkelijk naar het Rijk te wijzen omdat de raad over de eigen programmabegroting gaat. Zij vraagt of de PvdA het ook een goed idee vindt om nogmaals naar deze bezuinigingsmaatregelen te kijken.

De heer Van der Zweth (PvdA) benadrukt dat het een bezuiniging van 1,7 miljoen is op een totale bezuiniging van 90 miljoen en daarbij moeten uiteindelijk keuzes gemaakt worden. Hij vraagt waar Volt dan de keuzes wil maken omdat het hele moeilijke keuzes zijn.

Mevrouw Passier (Volt) heeft in de voorjaarsnota al voorstellen gedaan die gedekt waren. Zij constateert dat de PvdA andere prioriteit heeft.

De heer Van der Zweth (PvdA) hoort geen dekkingen. Uiteindelijk moet er 90 miljoen bezuinigd worden en dat houdt in dat de gemeente pijnlijke beslissingen moet maken.

Mevrouw Zwinkels (CDA) is benieuwd naar de keuzes van de PvdA voor Utrecht. Zij wil één maatregel horen van de PvdA die de lage inkomens niet raakt.

De heer Cornielje (PvdA) is bezig met de maatregel die niet de lage inkomens raken. De subsidie voor huiseigenaren komt vaak bij hogere inkomens en zij kunnen ook energieadvies vragen. Hij zou het geld wel steken in subsidie voor vloerisolatie.

Mevrouw Zwinkels (CDA) is van mening dat er niet met een schaartje geknipt kan worden in wat wel of niet de lage inkomens raakt. Zij vindt dat er juist gedacht moet worden aan het opstellen van de klimaatvisie waar de lage inkomens niets aan hebben en wat enkel papier produceren is.

De heer Van der Zweth (PvdA) is het niet eens dat het opstellen van een klimaatvisie alleen papier produceren is. Het gebrek aan een visie heeft volgens hem tot dit probleem geleid. De gemeente kan inderdaad geen precieze inkomenspolitiek bedrijven, maar daar kunnen wel zekere aannames in gemaakt worden. Wanneer mensen zelf de middelen hebben om energiemaatregelen te treffen dan hebben zij het geld voor energieadvies ook niet nodig. Hij benadrukt dat er dus wel degelijk knoppen zijn waar iets meegedaan kan worden.

Mevrouw Zwinkels (CDA) is het deels eens met de visie van het college. Zij blijft erbij dat er niet zo makkelijk geknipt kan worden in wat wel of niet de lage inkomens raakt. Voor haar is het belangrijk dat mensen samen de schouders eronder gaan zetten en dat dit gestimuleerd wordt.

De heer Van der Zweth (PvdA) is van mening dat het betoog van mevrouw Zwinkels echt een aantal punten mist. Hij is van mening dat er echt veel te halen is in de sociale huurwoningen en dat de gemeente daar gewoon op kan handelen.

De heer Te Hoonte (VVD) vindt dat er een paar rare dingen in zitten omdat er geen 90 miljoen vanuit het Rijk bezuinigd is op de gemeente Utrecht. De gemeente heeft een aantal zaken gewoon niet goed gedaan. Op het programma zit een bezuiniging van 1.6 miljoen en hij had het als raad hierover willen hebben. Wanneer de raad het met bepaalde bezuinigingen niet eens was geweest dan had daar een motie voor geschreven kunnen worden. De wethouder laat het nu in het midden en iedereen roept daar wat over en uiteindelijk gaat de wethouder daar iets van maken. Hij vraagt op de PvdA het eens is dat dit niet de manier is om beleid te maken in deze gemeente.

De heer Cornielje (PvdA) vindt het ook jammer dat zijn punt verloren gaat door het debat en dat is dat hij het ook jammer vindt dat het nu niet duidelijk is en dat het debat daarover later gevoerd gaat worden.

De heer Te Hoonte (VVD) vindt de lading heel ligt is in de benaming van de PvdA. Dit had voor de programmabespreking binnen moeten zijn en dat had de PvdA moeten afdwingen bij de wethouder.

De heer Cornielje (PvdA) vat samen dat dit het werk inderdaad niet makkelijker maakt. Hij benadrukt nogmaals dat hij het jammer vindt dat de verduidelijking er niet is. Hij hoopt hier later nog een debat over te voeren met de heer Te Hoonte.

De heer Te Hoonte (VVD) maakt een punt van orde omdat de situatie nu ontstaan is dat de commissie nu moet wachten op een brief die weer geagendeerd moet worden en waarvoor weer extra behandeltijd moet komen.

Mevrouw Krul (PvdD) hoorde dat de PvdA het jammer vindt en dat hij hoopt dat het niet bij de lage inkomens terecht komt. Zij vraagt of de PvdA zich in de voorstellen van de PvdD kan vinden omdat zij die manier wel gevonden hebben.

De heer Cornielje (PvdA) vond het een interessante tegenbegroting en met heel veel voorstellen is hij het eens. Het probleem is wel dat zij het beleid niet alleen maken.

Mevrouw Krul (PvdD) vindt het fijn om te horen.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) benadrukt dat de 1,7 miljoen 10% van de totale begroting is en in 2026 zelfs 20%. Hij vindt de bezuinigen waar eigenlijk niets over bekend zijn dan ook een ingrijpende maatregel en meer dan een beetje jammer. Hij vraagt of de PvdA hier geen knoop van in de maag heeft.

De heer Cornielje (PvdA) is ven mening dat er nu een woordenspel ontstaat en hij had het ook liever eerder gehad maar dat is niet zo. Hij stelt voor op te houden om te vallen over de terminologie en hier in december verder over te praten.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) geeft aan dat het feit is dat wanneer de bezuiniging uiteindelijk duidelijk zijn en wanneer blijkt dat het niet is wat de PvdA wil dat zij dan ook bereidt zijn maatregelen te nemen om de bezuinigingen terug te draaien.

De heer Cornielje (PvdA) kan zich niet voorstellen dat zijn partij voor bezuinigingen gaan zijn die echt verschrikkelijk blijken te zijn. Hij wil eerst de uitwerking afwachten voordat hij daar een goed antwoord op kan geven.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) stelt vast dat de PvdA openstaat voor het terugdraaien van de 1,6 miljoen.

De heer Cornielje (PvdA) wil vooral weten waar de 1,6 miljoen naar toe gaat en de PvdA zal daar maximaal kritisch op zijn.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vindt het ook jammer dat de brief er niet is.

De heer Peters (D66) vindt het een herhaling van de interrupties.

De voorzitter geeft aan dat de vragen breder gaan en hij staat de interruptie dan ook toe.

De heer Van der Zweth (PvdA) wil ook zeggen dat er pas zes fracties hun inbrengen hebben gedaan en dat ze al geruime tijd onderweg zijn en dat er nog twee commissies hierna komen. Hij wil dan ook wel letten op de tijd.

De voorzitter wil het debat niet hinderen en hij spreekt ook uit dat de mensen op de tijd letten.

Mevrouw Zwinkels (CDA) wil het debat voeren over de begroting en zij vindt het jammer dat er andere zaken bijgehaald worden. De raad heeft gewoon budgetrecht en daarom stelt zij gewoon vragen. Zij wil aan de PvdA vragen waarom het moeilijk maken van het werk slechts jammer is en waarom er zo makkelijk overheen gestapt worden. E zij wil van de PvdA weten hoe zij zien dat het de volgende keer anders kan.

De heer Cornielje (PvdA) vindt het echt een vraag die hij al heeft beantwoord. Hij noemt nog allerlei termen van wat hij ervan vindt maar hij kan het gewoon niet anders maken.

De heer Bosch (UtrechtNu!) wil weten waarom er dit soort commissie over de programmabegroting zijn als de PvdA aangeeft dat het te laat is om er nog iets aan te doen. Dit is voor hem het moment om er iets van te vinden en er nog iets aan te veranderen. Wat hem betreft hadden de afgelopen twee dagen dan ook anders ingevuld kunnen worden en dan hadden ze bij de raad gewoon allemaal kunnen stemmen. Hij snapt het punt niet dat het te laat is omdat er gewoon gevraagd kan worden of de bezuiniging op tafel komen.

De heer Cornielje (PvdA) vindt het ook een goed punt omdat de commissie inderdaad bedoeld is om sturing te geven. Omdat de brief er nu niet is wil hij het niet hier neerleggen. De PvdA vindt het soms lastig om te sturen op lage inkomens en ervoor te zorgen dat de duurzaamheidsmaatregelen binnen die groep genomen kunnen worden. De gemeente heeft nog tot 31 december 2024 de tijd om de SPUC-gelden uit te geven. Hiervan is slechts vijf procent voor gratis vloerisolatie uitgegeven. Hij vraagt hoe de wethouder ervoor zorgt dat bestaande maatregelen beter worden benut en hoe de eindsprint gemaakt wordt om zoveel mogelijk Rijksgeld voor energiearmoede uit te geven.

Mevrouw Passier (Volt) vindt de taakstelling op de energietransitie onverantwoord omdat het ombouwen van het energiesysteem een van de grootste opdrachten van deze tijd is. Het is een voorwaarde voor de duurzame ontwikkeling van de stad, het behouden van de planeet en voorwaarde voor de leveringszekerheid van betaalbare energie. Verder is het essentieel om de klimaatdoelstellingen te halen. De leveringszekerheid staat onder druk en het dreigt het toekomstbestendig maken van de stad een halt toe te roepen, net nu deze naar fase twee gaat. Het elektriciteitsnet zegt straks misschien wel een keer “Nee”. Op de korte termijn is de energietransitie geen grens maar wel op de lange termijn. Zij verbaast zich dat er bezuinigd wordt op een programma dat zo groot en complex is. De energietransitie heeft geen duidelijk overzichtelijk programma. Jaarlijks wordt er, op basis van het beschikbare budget, gekeken wat er kan en niet naar wat er moet op basis van wat er nodig is om de energietransitie snel te voorttrekken. Volt zal dan ook met een motie komen voor de lange termijn zekerheid voor stroom en warmte voor de inwoners. De debatten gehoord hebbende vandaag rekent zij op een gemeenteraad brede steun. Aan het eind van het jaar wordt er door de provincie besloten of fase twee van de congestie wordt ingezet. Volt vindt het dan ook van belang dat er een risicoanalyse komt. De risico inschatting in het NPR 2024 ging vooral in op grondexploitatie en extra kosten. Zij wil dat er bij de risicoanalyse voor 2025 ook nadrukkelijk gekeken wordt naar maatschappelijke impact.

De heer Peters (D66) heeft het gevoel dat Volt denkt met één motie het hele energiebeleid van Utrecht te redden. Hij is van mening dat er al heel veel goeds gebeurt op de lange termijn.

Mevrouw Passier (Volt) wil vooral een meerjarige programmering zodat zij als gemeenteraad goed kunnen zien welk budgetten daarbij horen. Zij gaat verder met haar inbreng. Zij wil weten wat het betekent voor het woningtekort, voor de drinkwatervoorziening of voor mensen die de overstap naar elektrisch rijden willen maken. Ontwikkelingen binnen de gemeenten moeten geprioriteerd worden en daarom wil zij in het eerste kwartaal van 2025 een raadsbrief ontvangen en de uitkomst meenemen in de voorjaarsnota. Daarnaast wil Volt een brief over de effecten van het versoberen van vastgoed waarnaar gekeken wordt.

De heer Snijder (Student&Starter) geeft aan dat Utrecht actief bezig is met het bouwen van studentenwoningen met een plan voorraad van vierduizend kamers, maar het gaat niet snel genoeg. Hij ziet nog te vaak dat er studio’s worden gebouwd. SSH gaat meer inkomsten genereren en hij hoort graag van de wethouder hoe die middelen ingezet worden voor de bouw van extra studentenwoningen. SSH heeft aangegeven geen jongerenwoningen meer te willen bouwen, wat het aanbod onderdruk zet. Van de wethouder wil hij weten hoe dit gecompenseerd wordt. In de begroting ziet Student&Starter helaas dat de lobby voor onzelfstandige studentenwoningen onderdruk gezet wordt. Student&Starter pleit ervoor dat deze lobby prioriteit krijgt en hij vraagt een toezegging van de wethouder hiermee door te gaan. Tijdelijk wonen ziet Student&Starter als een oplossing voor jongeren tijdens de wooncrisis. Hij mist een lange termijnvisie en hoe er gezorgd wordt dat het betaalbaar blijft. Hij vraagt een toezegging van de wethouder dat er een lange termijnplan komt met inzicht in de kosten en risico’s. Student&Starter sluit zich aan bij D66 hierover. Ook Student&Starter vindt het jammer dat er bezuinigd wordt op klimaat, maar er moet ook gekeken worden hoe de begroting sluitend gemaakt kan worden.

De heer Usta (DENK) wil aandacht vragen voor het woningentekort voor jongeren. Veel jongeren zien geen toekomst in de stad. Hij vindt het dan ook tijd dat Utrechtse jongeren voorrang krijgen op jongeren van buiten de stad. De jongeren die hun hele leven in Utrecht hebben gewoond en hier naar school zijn gegaan verdienen het recht om in hun eigen stad te kunnen blijven wonen. De huidige situatie dwingt hen elders te gaan wonen. Dit is schadelijk voor de sociale cohesie en de continuïteit van de stad. Jongeren zien zich gedwongen de stad te vertalen bij een gebrek aan geschikte woonruimte en dat is een verlies voor de stad en de lokale economie, de sociale samenhang en de diversiteit. DENK pleit voor het geven van voorrang aan jongeren die aantoonbaar een band hebben met Utrecht. Door hen te helpen worden zij instaat gesteld een toekomst in Utrecht op te bouwen. Daarnaast wil DENK dat de gemeente samenwerkt met projectontwikkelaars om een deel van het nieuwe woningaanbod te reserveren voor Utrechtse jongeren. Hij wil een reactie over de mogelijkheden van de wethouder. DENK pleit voor een verkoopconstructie zonder rentecomponent.

Mevrouw Van der Wilt (D66) vraagt wat voor DENK belangrijker is, de gezinswoningen of woningen voor jongeren.

De heer Usta (DENK) denkt dat D66 een mis opvatting maakt omdat hij zei dat er ruimte voor jongeren gemaakt moet worden. Het moeten toekomstbestendige woningen zijn dus dat mogen gerust eengezinswoningen zijn.

Mevrouw Van der Wilt (D66) begrijpt het wel goed. Zij wil weten of er dan meer grote woningen gebouwd moeten waar hele gezinnen in kunnen of dat er kleinere woningen gebouwd worden voor jongeren.

De heer Usta (DENK) snapt de koppeling niet tussen jongerenwoningen en kleine woningen. Jongeren woningen kunnen wat DENK betreft ook groot zijn.

Mevrouw Van der Wilt (D66) wil realistisch zijn omdat projecten geen doorgang vinden wanneer er grotere woningen gebouwd worden. Zij vindt het beter om te focus op het feit dat de bouw doorgaat en dat er woningen voor jongeren komen.

De heer Usta (DENK) is van mening dat er keuzes gemaakt moeten worden en DENK blijft pleiten voor toekomstbestendige woningen.

De heer Te Hoonte (VVD) heeft een punt van orde omdat er al een aantal keren naar een artikel verwezen wordt naar een klimaatbeleid van de G4 steden, maar de raad is niet geïnformeerd over de verklaring. Hij verzoekt een schorsing tot de verklaring bij iedereen is en dat deze gelezen kan worden.

De voorzitter wil DENK zijn inbreng laten afmaken.

De heer Te Hoonte (VVD) is van mening dat een aangevraagd schorsing terstond verleend moet worden.

De voorzitter vraagt de heer Te Hoonte of hij het strikt noodzakelijk vindt om de inbreng van DENK te onderbreken.

De heer Te Hoonte (VVD) vindt het prima wanneer er na de inbreng van DENK geschorst wordt. Hij vraagt wel of het college dan ook de aandacht wil richten op de inbreng van DENK omdat daar nu overleg plaatsvindt.

De heer Usta (DENK) snapt de behoefte van VVD en hij wil graag zijn bijdrage afmaken. De verkoopconstructie zonder rentecomponent wil hij nogmaals benadrukken. Dit biedt een voordeel voor mensen die buiten de gewonnen constructie vallen vanwege geloofsovertuigingen of financiële situatie. De verkoopconstructie maakt het kopen van een woning toegankelijker en bevordert de doorstroming en er komt meer ruimte in de sociale huurwoningen. Hij roept de wethouder op actief werk te maken van deze constructie.

De voorzitter schorst de vergadering voor een paar minuten.

Mevrouw Alblas (ChristenUnie) kan zich aansluiten bij GroenLinks over duurzaamheid en bij het CDA over wat er gezegd is over repaircafé's en de onwenselijk winkels die bijdragen en de koop-dump-koop cyclus. Zij doet de inbreng van wonen namens collega van Stralen. De ChristenUnie blijft zich zorgen maken over de huisvesting van kwetsbare Utrechters en de toewijzing was in 2023 33%. Het college was opgedragen om in 2023 40% toe te wijzen. De ChristenUnie wil weten waarom dit niet gehaald is en zij wil een toezegging dat dit voor 2025 wel weer het doel is. De ChristenUnie krijgt signalen dat het huurteam niet tijdig reactie geeft en zij wil weten of het college dit signaal herkent en of het huurteam kan reageren op de vragen. De rol van de verhuisadviseur in de doorstroming van ouderen is in de voorjaarsnota ook besproken. De gemeente zou met STUW kijken of zij het overgebleven deel van de kosten konden betalen. De ChristenUnie wil weten of dit al besproken is en of zij de kosten voor hun rekeningen kunnen nemen. Zij pleit ervoor dat de verhuisadviseur voor ouderen gehandhaafd blijft. Voor het aanmoedigen en stimuleren van wooncorporaties is incidenteel geld vrijgekomen tijdens de voorjaarsnota. Over de uitvoering

daarvan heeft de ChristenUnie wel een aantal zorgen en zij draagt het college op de nog niet benutte middelen te gebruiken om de FTE die in 2028 wegbezuinigd wordt langere in dienst te houden. Dat het onduidelijk is met hoeveel het fonds de komende jaren gevuld wordt begrijpt de ChristenUnie. De uitgave moet wel ten goede komen aan het stimuleren en faciliteren van wooncorporaties. Zij wil weten hoe de raad op de hoogte wordt gehouden.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vindt het vreemd dat de voorzitter de fractie van Stadsbelang Utrecht over slaat.

De voorzitter heeft daar als voorzitter weinig over te zeggen en als fractievoorzitter van Stadsbelang Utrecht kan hij alleen maar aangeven dat zij te weinig spreektijd hebben.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vraagt zich af wie Utrecht is in het zojuist verschenen persbericht. Hier ziet wel dat er een meerderheid voor is in de raad en het perspersbericht wordt straks nog wel besproken.

De heer Cornielje (PvdA) geeft aan dat klimaatverandering dé grootste zorg is bij alle Utrechters. Hij vraagt of UtrechtNu! er dan ook is voor die grote meerderheid.

De heer Bosch (UtrechtNu!) mensen die echt zorgen hebben krijgen ook bij UtrechtNu! een luisterend oor. Op 2 november is er ook een festival in de stadsschouwburg met klimaatpsychologen. Realisme ontbreekt wel vaker en zo ook op dit onderwerp. Het college komt met een plan dat nog besproken moet worden. Het debat over de auto's is daar ook een goed voorbeeld van waarbij auto's opgekocht worden om schone lucht in Utrecht te stimuleren. Deze auto's worden vervolgens in Servië of ergens anders neergezet omdat het daar niet erg is dat de lucht vervuild wordt. Hij vindt het een ondoordachte cirkelredenering die hij wel vaker ziet. Deze maatregelen doen ook weinig stand aan mensen met een kleine beurs die door een dergelijke maatregelen het hardst getroffen worden.

De heer Cornielje (PvdA) vraagt zich af voor wie zij in de gemeenteraad zit en of dat voor de Utrechters is of voor de mensen in het buitenland waar de Utrechtse auto's naar toe gaan.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vindt dat de cirkel nu rond is. Hij vindt dat er vaak geroepen wordt dat het wereld klimaatprobleem in Utrecht opgelost wordt, maar wanneer er dan een maatregel wordt ingevoerd die volgens hem ook nog eens weinig toevoegt dan is het alleen de schone lucht in Utrecht die belangrijk is terwijl de totale klimaatbelasting veel hoger wordt.

De heer Cornielje (PvdA) pakt op heel veel plaatsen het klimaat zowel op landelijk niveau als ook Europees. Daaronder valt ook de lucht in Utrecht voor de Utrechtse bevolking en dat zijn wat hem betreft de juiste natuurlijk niveaus om het te bespreken.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vindt het een soort symboolpolitiek omdat men zich in het Europese parlement wel druk maken over de Europese uitstoot, maar hier worden de auto's gewoon doorgeschoven.

De heer Usta (DENK) steunt het betoog van UtrechtNu! en hij vraagt of hij kan concluderen dat bepaalde partijen het probleem liever verschuiven om hun eigen agenda schoon te houden.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vindt dit een valide conclusie. Hij vindt het een doorschuif probleem en er komt allemaal niets van terecht. Het realisme is waar UtrechtNu! naar wil kijken en het debat over hout stoken wordt nog gevoerd, maar het over elkaar heen buitelen met ideeën en de 1,6 miljoen ongedekt laten getuigd niet van hoe de raad erin zou moeten staan. Hij vindt dat alle partijen, ongeacht de coalitie, gewoon moeten willen weten waar het naar toe gaat en voor de rest zal het allemaal wel.

De heer Paalman (Horizon) is van mening dat mensen ergens moeten wonen en dat is lastig in Utrecht. Hij gunt het iedereen en zeker de mensen die er altijd hebben gewoond. Het lieve dorpje Utrecht is wat hem betreft een fort geworden. Mensen moeten maar in Woerden gaan wonen. De studenten moeten de hele studie wachten op een kamer in de stad. Iedere dag moeten zij de trein naar huis nemen en de volgende ochtend weer terug. Helaas is in Utrecht blijven wonen na de

studie al helemaal geen optie. De inzet is onvoldoende en het is een crisis met containers en tiny houses. Hij vraagt of de wethouder echt het uiterste heeft laten zien om ervoor te zorgen dat mensen ergens kunnen wonen. Alle fracties hebben recht op een parkeerplaats bij het stadskantoor. Hij vraagt of de facilitaire dienst een containerwoning op de parkeerplaats van Horizon kan laten plaatsen. Horizon ziet ook een rol voor de gemeente als centrale bemiddelaar. Hij vraagt of de wethouder iets ziet in het opzetten van een platform voor woningzoekende. Hij snapt dat daar dekking voor nodig is en de technologie kan mogelijk van de SSH geleend worden. Hij is blij met de stappen naar duurzame energie en juicht elk zonnepaneel of windmolen van harte toe.

De voorzitter geeft aan dat daarmee alle partijen de inbreng hebben gedaan en hij vraagt of het college nog tijd nodig heeft voordat er naar de beantwoording kan worden over gegaan. Het college geeft aan dat zij meteen door kunnen.

De heer Te Hoonte (VVD) heeft een kort punt van orde omdat de extra informatie die gevraagd was er nog niet is.

De voorzitter geeft aan dat het eraan komt voor de tweede termijn.

Wethouder De Vries volgt de verdeling van 75% betaalbare woningen volgens het coalitieakkoord en voor afwijkingen wordt de Utrechtse aanpak gevolgd. De gevraagde toezegging van de heer Te Hoonte kan hij dan ook niet doen. Hij herkent wel het dilemma dat geschetst wordt en de aansturing op stedelijk niveau. Daar wil de wethouder in de nota die eraan komt het gesprek over voeren.

De heer Te Hoonte (VVD) begrijpt dat er wel projecten zijn die vertraging oplopen omdat er geprobeerd wordt een andere verdeling te realiseren. Dit past wat hem betreft niet bij de woningnood die er is.

Wethouder De Vries begrijpt dat de heer Te Hoonte het liefste zoveel mogelijk van dit soort eisen overboord wil gooien. Het college wil juist het betaalbaar wonen stimuleren en daar houdt hij zich aan vast in lijn met het coalitieakkoord.

De heer Te Hoonte (VVD) vroeg of er projecten stilgezet worden omdat deze individueel het percentage sociaal niet halen terwijl het wel gehaald wordt als ze samen gevoegd worden met een ander project.

Wethouder De Vries vindt het niet zo simpel omdat er meerder factoren meetellen en aan de hand daarvan wordt er een klap op gegeven. Voor uitzonderingen is er de Utrechtse aanpak die in de raad besproken kan worden. In totaal zijn er 41 exoten aangemeld voor de verkoop en 12 daarvan zijn van Portaal en 29 van Woonin. In het commissiedebat heeft de wethouder ook al aangegeven dat het college dit te veel vindt. De wethouder ziet de motie graag tegemoet. De wethouder koopt alleen panden op wanneer daar een positieve business case op zit, dat is dezelfde lijn als op tijdelijk wonen. De evaluatie over leegstandsverordening komt in het eerste kwartaal van 2025 naar de raad en de eerder ontvangen leegstandscorporatie wordt dan ook herhaald. Het college stimuleert de doorstroming op de markt zodat mensen kunnen wonen in een passende woning. Daarbij worden de grootste verhuisketens gemaakt wanneer ouderen doorstromen naar een passende woning. Buurtvoorrang is een van de maatregelen om dit te stimuleren. Van groot naar betere is hierin het meest effectief en wordt dan ook boven andere urgentiemaatregelen gezet. Het punt van het CDA is dan ook echt terecht. Ook hiervan wil de wethouder zeggen dat hij daar in de nota over door wil praten.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vindt het fijn om zo'n positief antwoord te krijgen. Zij is benieuwd of er een toezegging gedaan kan worden over het aantal projecten die opgeschaald kunnen worden. Vooruitlopende op de behandeling van de beleidsnota wonen.

Wethouder De Vries vraagt of hij het goed begrepen heeft dat zij het aantal projecten met buurtvoorrang bedoeld.

Mevrouw Zwinkels (CDA) bevestigd dat zij inderdaad wil weten hoeveel van dit soort pilotprojecten er gedaan kunnen worden.

Wethouder De Vries geeft aan dat dit al de norm is en geen pilotprojecten zijn. Het voorstel van de wethouder zou zijn om in relatie tot de nota die gaat komen aan willen geven dat gebleken is dat de buurtvoorrang van ouderen het meest passend is. Hij wil graag nog doorpraten over wat er nog meer gedaan wordt. Hij denkt dan aan het wonen voor ouderen te stimuleren en Knarrenhofjes. De wethouder geeft aan dat er in het kader van de bezuinigingen wel keuzes gemaakt moeten worden maar dat er ondanks dat wel ingezet wordt op doorstrooming. De inzet van de verhuisadviseur wordt enkel gehalveerd, andere voorstellen ziet de wethouder graag tegemoet. Het inzetten van vastgoed met maatschappelijk doeleinden is een dilemma voor de wethouder omdat hij voor een keuze gezet wordt. Hij wil aangeven dat de verkoop van vastgoed de betaalbare huur niet dekt. De verkoopopbrengsten zijn eenmalig en de bijdrage aan de kostprijsdekkende huur is structureel is. Hij is ook al bezig met het bekijken van panden die verkocht kunnen worden zonder dat het effect heeft op de beleidsdoelen aan de hand van de motie “hand in eigen boezem”. Voor hem blijft er dan nog maar een richting over.

De heer Peters (D66) vindt dat de wethouder er te makkelijk overheen stapt. Hij is van mening dat wanneer er een kostprijsdekkende huur gevraagd wordt voor de maatschappelijke doelen en wanneer deze worden weg bezuinigd dat er dan toch verkocht moet worden.

Wethouder De Vries zegt dit niet, omdat de verkoop dan incidentele inkomsten zijn terwijl de kostprijsdekkende huur structureel is. De enige manier waarop dit gedekt kan worden, is vanuit het beleid.

De heer Peters (D66) geeft aan dat er dan een structureel tekort ontstaat wanneer de huur de subsidies niet meer kan dekken.

Wethouder De Vries benadrukt dat de heer Peters beschrijft hoe het nu gedaan wordt. Het vastgoed met een maatschappelijk doel wordt verhuurd met een kostprijsdekkende huur en dat wordt vergoed via het beleid.

De heer Peters (D66) geeft aan dat het niet klopt. Wanneer er voor maatschappelijk doeleinden gekozen wordt met vastgoed vindt hij dat helemaal goed, maar dan is daar geld voor nodig of er moet strenger gekeken worden naar het verkopen van vastgoed.

Wethouder De Vries vindt het is geen simpele keuze die wordt voorgelegd. De Ravellaan vindt de wethouder op korte termijn niet verstandig om te verkopen, hiermee wil hij wachten op een goede prijs. Ook is het nodig dat de kaders van de gebiedsontwikkeling duidelijk zijn. Daarnaast worden er meerdere panden bekeken die verkocht kunnen worden en hierover wordt de raad ook op korte termijn geïnformeerd.

De heer Peters (D66) vraagt wanneer de Ravellaan dan wel verkocht wordt.

Wethouder De Vries geeft aan dat dit afhankelijk is van de gebiedsontwikkeling en wethouder Eerenberg heeft hier mogelijk nog iets over te zeggen.

De heer Peters (D66) vindt dat de wethouder vastgoed ook een idee moet hebben wanneer hij vastgoed kan verkopen.

Wethouder De Vries volgt daarbij wel de gebiedsontwikkeling en de kader die daar geschetst worden.

De heer Peters (D66) vraagt of het klopt dat er geen overleg is geweest met de wethouder ruimtelijke ontwikkeling.

Wethouder De Vries volgt zijn collega vanuit RO en hij wil de juiste waarde voor het pand terugkrijgen en dat is in de huidige bezetting niet het geval. De wethouder geeft aan dat er inderdaad een risico reservering is voor tijdelijk wonen die per project met de raad gedeeld wordt. Dit is een overzicht van de kosten en de financiële risico’s in de bouwenveloppe of de SPVE.

Deze wordt minimaal tweemaal per jaar geactualiseerd en indien nodig wordt de reserve aangevuld met subsidies van uit BZK. Dit gebeurt voor het eerst in de jaarstukken voor 2024.

Mevrouw Van der Wilt (D66) vraagt waar het totaal samenkomt.

Wethouder De Vries heeft aangegeven dat het rondom de jaarstukken zal komen.

Mevrouw Van der Wilt (D66) heeft een zorg dat een volgende raad hiermee opgezadeld wordt. Het debat van “tussen de rails” heeft laten zien dat het nog heel veel kanten op kan gaan. Zij wil dat het ergens terecht komt zodat het ook te volgen is voor de komende vijftig jaar. Zij voelt niet dat de wethouder dit deelt.

Wethouder De Vries doet dit aan de voorkant al en ook al scherp genoeg. Wanneer mevrouw de Wildt dit anders wil hoort hij het graag. De gebiedsgerichte verhuurvegunning is al vaker besproken en juridisch is het dan alleen mogelijk een onderhoudsplan te verplichten. Hier kan op dit moment al op gehandhaafd worden vanuit het besluit bouwwerken leefomgeving. Andere gemeenten gebruiken de vergunning als proactieve handhaving en voor de huisvesting van arbeidsmigranten. In Utrecht wordt dit gedaan door de bescherming van de bestaande voorraad. In Utrecht is nu een totaal aanpak als het gaat om het beschermen van de bestaande voorraad, waaronder onderwerpen als het aanpakken van huisjesmelkers, het voorkomen van leegstand, de opkoopbescherming, het beperken van toeristische verhuur en het alsnog invoeren van een verhuurvergunning vallen. Dit zal financieel ten kosten gaan van de al ingezette proactieve aanpak. Wat hem betreft is het keuzes maken.

De heer Van der Zweth (PvdA) geeft aan dat de vergunning ook een heleboel voordelen biedt die er nu nog niet zijn.

Wethouder De Vries benadrukt dat het ook uitgevoerd moet worden, wat weer iets voor de capaciteit betekend. De wethouder denkt dat het op dit moment zo effectief mogelijk is ingevuld en hij denkt dat de vergunning daar te weinig aan bijdraagt.

De heer Van der Zweth (PvdA) geeft aan dat er ook boetes mee opgelegd kunnen worden, dat er gestuurd kan worden op leefbaarheid en dat je laag op de escalatieladder zit. De vraag aan de wethouder was of hij kon reflecteren op, het wel of geen vergunning en waarom andere gemeenten er nou wel voor kiezen, in de brief die nog komt.

Wethouder De Vries kan dit toezeggen. Hij wil wel nog benadrukken dat er al handhavingsinstrumenten zijn en dat er ook boetes opgelegd kunnen worden. Hij vindt het wel een herhaling van wat er al gezegd is. De wethouder wil de panden die in beeld zijn voor opkopen meenemen in de kwartaalrapportage. Hij wil even kijken wat er openbaar en in het geheim kan.

De voorzitter vraagt nog wanneer de brief komt waarover hij in het vorige punt sprak.

De heer Van der Zweth (PvdA) verduidelijkt dat het een toevoeging betreft op een brief die al is toegezegd over de gebiedsvergunning.

Wethouder De Vries geeft aan dat de effecten van het versoberen van het vastgoed onderdeel zijn van de hervormingbezuinigingen. Hij stelt voor dat op het geijkte moment met de raad te delen. De snelheid van studentenwoningen is van veel afhankelijk. Het is alleen niet zo simpel als wordt voorgesteld denkend aan de business case en de netcongestie. De verhoudingen zelfstandig en onzelfstandig zijn daarin lastig en waar mogelijk worden er met de Utrechtse aanpak wel een klap gegeven op een project. De wethouder is zeker in gesprek met de SSH om te kijken hoe zij meer woningen kunnen bouwen. Tijdens deze gesprekken gaat het ook over de hogere huurinkomsten en hoe deze kunnen worden ingezet. Hij kan zich voorstellen dat het ook in MGOR nog besproken wordt.

De heer Snijder (Student&Starter) vindt het fijn dat erover gesproken wordt, maar hij wil ook weten of de wethouder de raad op de hoogte kan houden over wat daar dan mee gebeurt.

Wethouder De Vries stelt voor dit aan wethouder Eerenberg te vragen. Woningen voor jongeren is een rol voor de STUW en wanneer SSH dit niet doet dan ligt er ook een kans voor de andere partijen. Het heeft ook te maken met de doorstroming want wanneer de verhuisketen verlengd wordt komt er onderaan een woning vrij. Hij neemt dit mee in de nota wonen. Met de lobby over onzelfstandige studenteneenheden is de wethouder actief bezig en daar blijft hij mee bezig. Het eerlijke verhaal is ook dat er ook op de lobby bezuinigingen liggen. In de beleidsnota wonen komt ook tijdelijk wonen nog aanbod. De woonruimteverdeling wordt regionaal gedaan en het voorrang geven aan alleen Utrechtse jongeren sluit hier niet op aan. Vanaf maart komt er wel buurtvoorrang voor jongeren op project niveau. De voorrang geldt op woningen die gelabeld zijn voor jongeren.

De heer Usta (DENK) was al op de hoogte van de buurtvoorrang, maar hij wil het bredere trekken voor heel Utrecht.

Wethouder De Vries wil het niet breder trekken. Hoe meer lokale voorrang er gegeven wordt hoe minder mobiliteit er is. De doorstroom wordt dan ook weer minder.

De heer Usta (DENK) geeft aan dat de wethouder ook wel bekend is met de samen voor Overvecht aanpak. Jongeren krijgen de kans om te ondernemen en zich te ontwikkelen en hij vindt het zonde wanneer zij de stad zouden moeten verlaten.

Wethouder De Vries geeft aan dat er buurtvoorrang komt, maar hij wil het niet breder trekken. De koopconstructie zonder rentecomponent is onderzocht en de gemeente kan hier maar een beperkte rol in spelen, hier zijn de banken aan zet.

De heer Usta (DENK) vond het wél duidelijk. Hij vindt dat deze constructie een kans biedt om de druk op de woningmarkt te verlichten. Hij wil vragen of de wethouder duidelijk kan maken wat er dan wel voor nodig is en hier landelijk op lobbyen.

Wethouder De Vries heeft dit allemaal al een keer besproken en wil dit niet toezeggen en hij vindt het zonde om daar nu weer op in te zetten.

De heer Usta (DENK) wil ook geen onnodige mensen en middelen verspillen, maar DENK wil dit wel bewerkstelligen. Hij vraagt dan om een analyse van wat werkelijk nodig is.

Wethouder De Vries gaat het niet toezeggen omdat er al eerder informatie over verschaft is.

De heer Usta (DENK) gaat dan een andere weg bewandelen. Hij wil weten of de wethouder wel ziet dat het te realiseren is.

Wethouder De Vries geeft aan dat het daar niet aan ligt maar hij ziet hier geen rol voor Utrecht in. Het feit is dat er te weinig woningen zijn om aan de 40% toewijzing te komen. Hoe meer er gerealiseerd wordt hoe meer mensen in aandachtsgroepen er kunnen worden gehuisvest. Op dit moment wordt er vooral ingezet op extra mogelijkheden zoals woning delen, anticiperen op nareizen. De effecten daarvan zijn niet morgen gereed. In de kwartaalrapportage komt het ook terug. De verdeling is ook een kunstmatige verdeling omdat het ook lastig is om hier precies aan vast te houden. Hoe minder mutaties er zijn, hoe lastiger het wordt om aandachtsgroepen te huisvesten. Dit is ook de reden dat er gestuurd wordt op de 1182. Het kan op verschillende manieren worden ingevuld. De wachtlijst van het huurteam herkent de wethouder wel, het beeld is alsof er wel voldoende capaciteit is. Hij gaat hier wel induiken en terugkoppelen. De STUW deelt de kosten van de verhuisadviseur. Hij is nog in gesprek met hen over de gevolgen van de bezuiniging. Dit wordt ook meegenomen in de nieuwe nota die gaat volgen. In het vierde kwartaal komt het uitvoeringsprogramma wooncorporaties en daarin wordt opgenomen welke financiële inzet er gepleegd wordt en dan komt hij ook terug op de motie. De wethouder is van mening dat alle registers open moeten om de woningcrisis op te lossen en hij vindt de creatieve ideeën van de heer Paalman ook hartstikke fijn maar een container op de parkeerplaats lijkt hem geen optie. Heel veel is al wel uitgeprobeerd. Wanneer de wethouder kijkt hoe ingewikkeld het realiseren van tijdelijk wonen al is wil hij dat eerst op de juiste manier organiseren. Evenals de andere opties zoals woning delen en vervolgens wil hij kijken naar de volgende stap.

De heer Paalman (Horizon) hoopt dat het mooie dingen oproep en wellicht zijn er andere fracties die een stukje willen opofferen.

Wethouder De Vries is van mening dat het platform voor woningbemiddeling niet gratis is, maar wanneer er een goed plan is dan ziet hij het graag. Voor misstanden is er al wel een meldpunt.

De heer Paalman (Horizon) begrijpt dat het duurt is, maar waar het omgaat is dat mensen gedwongen worden tot platforms als Kamernet en Facebook. Dit zijn vaak dure en rijke bedrijven en hij zoekt naar een neutrale partij die hier een rol in zou kunnen spelen.

De voorzitter inventariseert de toezeggingen van wethouder De Vries.

Wethouder Schilderman geeft aan dat GroenLinks zich positief uitsprak over de verfraaiing van de trafohuisjes en daar is zij zelf ook enthousiast over. Bij trafohuisje is de wethouder wel afhankelijk van de netbeheerders. In de stedenbouw visie is aangegeven hoe nutsbedrijven elektriciteitshuisjes kunnen in passen in de openbare ruimte. De gemeente biedt de mogelijkheid om afval op te laten halen bij de mensen en ook kunnen inwoners een gratis aanhangers of bakfietsen lenen. Hiervoor worden dan ook al een aantal services verleend. Een volledig mobiele milieustraat wordt een dure investering en het aantal bezoeken is aan het afnemen. In Overvecht worden ook containers geplaatst.

De heer Peters (D66) wanneer het bezoek afneemt kan de sluitingstijd aangepast worden en daarmee een mobile milieustraat bekostigen. Hij vraagt of dit niet het onderzoeken waard is.

Wethouder Schilderman kan zich niet voorstellen dat deze kosten tegen elkaar opwegen.

De heer Peters (D66) vraagt niet of de wethouder het zich kan voorstellen, maar hij vraagt of het onderzocht kan worden.

Wethouder Schilderman heeft al toegezegd op begin volgend jaar terug te komen op andere opties rondom om bijgeplaatst afval. Zij gaat het bekijken, maar zij gaat ervan uit dat dit niet het gewenste effect oplevert.

De voorzitter geeft aan dat ook het onderdeel van wethouder Schilderman daarmee is afgerond en dat zij ook mag vertrekken.

Wethouder Van Hooijdonk benadrukt dat het college ook de urgentie deelt en dat zij dit ook als een van de speerpunten heeft meegekregen. Het is zeker niet alleen een financiële kwestie, maar in dit speelveld zijn ook ander meer invloedrijke partijen aanwezig en er wordt geprobeerd de juiste dingen te doen. De tegenbegroting dan de PvdD valt te prijzen en zij ziet ook herkenbare teksten. De wethouder werkt aan de klimaatvisie en dat is een mooie gelegenheid om het debat aan te gaan en ook de rol van de gemeente is daar een wezenlijke vraag in. De bezuinigingen beperken is niet aan haar want daarvoor heeft de raad budgetrecht. Zij wacht dat in spanning af. De wethouder wil benadrukken dat het hele budget in 2015 voor het energieprogramma nog 3,3 miljoen omvatte en dat is in 2024 gegroeid naar 18,4 miljoen. Met de taakstelling van 1,7 miljoen zit het college terug op het niveau van 2023. In 2026 is er weer een dip te zien omdat er langjarig nog geen zekerheid is van de Rijksgelden die zij wel verwachten, maar die zijn nog niet definitief. Wanneer er naar de taakstelling gevraagd wordt dan wordt er eigenlijk gevraagd naar een begroting die heel erg in beweging is. Heel veel deelprogramma's zijn afhankelijk van de omstandigheden. De bedragen die daar inzitten zijn ook niet meerjarig.

De heer Peters (D66) wil weten welke maatregelen uit de UBA-lijst onder de 1,6 miljoen vallen.

Wethouder Van Hooijdonk geeft aan dat zij dit gemaakt had als zij dit geweten had. Bij de voorjaarsnota is de brief en de tabel toegezegd voor november en dat is ook op koers. Zij vraagt of deze financiële tabel komende week kan worden opgesteld zodat deze nog voor de raadbehandeling bij de raad is. Hierdoor zal dan ook duidelijk worden dat het geen structurele bedragen zijn, maar daarmee zal wel inzichtelijk worden hoe dit geprogrammeerd wordt. Van alle beleidsterreinen is deze commissie het onderdeel dat de meest uitgebreide informatie krijgt. De wethouder kan zich voorstelen dat er op de lobby ingeteerd kan worden. Met de geothermie wordt toegewerkt naar een samenwerkingsovereenkomst omdat het college denkt dat er financieel kansen zijn om een project voor elkaar te krijgen. Hoe dit eruit gaat zien is nog niet duidelijk. Het lijkt de wethouder niet voor de hand liggend dat er een teruggang in de besparing inzit. Zodra het speelveld voor de aardgasvrij wijken op orde is gaat zij daar ook weer mee verder.

De heer Te Hoonte (VVD) vindt dat het klinkt alsof er geprogrammeerd wordt en vindt niet dat er keuzes gemaakt worden. Hij heeft geen vertrouwen in een duidelijk beeld van wat er wel en niet gedaan wordt.

Wethouder Van Hooijdonk benadrukt dat er één oordeel over gegeven kan worden op het moment dat de tabellen zijn overlegd. De wethouder gaat in ieder geval niet voorstellen om nooit meer iets aan geothermie te doen of aan een van de andere maatregelen. Wel kan het voorstel zijn om het de komende tijd niet te doen omdat de omstandigheden zich daar op dit moment niet voor lenen. Als voorbeeld noemt zij de zonnepanelen die tijdelijk op een lager pitje zijn gezet vanwege de netcongestie. Dit wordt weer opgepakt zodra er weer verlichting is op het net.

De heer Te Hoonte (VVD) wil weten of het leidt tot een reductie van het aantal mensen of gaan zij andere projecten doen.

Wethouder Van Hooijdonk vindt het een veronderstelling van een continuïteit die er niet is. De budgetten verschillen per jaar waarmee geprogrammeerd wordt dus dan is het voor de hand liggend dat er in 2025 minder mankracht worden ingezet, maar het kan ook in andere zaken zitten.

De heer Te Hoonte (VVD) is van mening dat de raad zou moeten weten wat er aan ambtelijke ingezet wordt en wat aan subsidies uitgegeven wordt.

Wethouder Van Hooijdonk benadrukt nogmaals dat de budgetten anders zijn. Het is voor de hand liggend dat congestie ontzien wordt. Nieuwbouw heeft ook zeker voorrang, op 11 november wordt er publiek uitleg gegeven over de Merwedekanaalzone. Dit is grensverleggend op nationale schaal door met slimmere energiesystemen gebiedsontwikkeling voortgang te geven. In het eerste kwartaal komt weer meer inzicht in netcongestie. De gemeente kiest wel voor het instappen op het moment van marktfalen. Omdat het in sommige gevallen blijkt dat projecten bij marktpartijen niet van de grond komen. Het klopt ook dat de gemeente is gaan inzetten op een publiek warmte net toen Eneco niet meer mee wilde doen en er geen andere warmtepartij geïnteresseerd was. Voor de SPUC is er iets meer tijd om het uit te kunnen geven, nog minimaal twee jaar. Dit geld moet wel zo snel mogelijk op de juiste plek landen. De gemeente gaat optrekken met partijen zoals Buurtkracht en Energie Samen voor de energie ambassadeurs. Dit wordt in de jaarplanbrief verder uitgewerkt.

De voorzitter inventariseert de toezeggingen van wethouder Van Hooijdonk en hij geeft daarna aan dat daarmee ook haar deel is afgesloten en dat zij ook kan gaan.

Wethouder Oosters merkt op dat de nota luchtkwaliteit iets los maakt en dat is logisch. Het is namelijk niet niks dat er is aangegeven de WHO-normen te willen halen. Dit wordt gedaan om de gezondheid van de bewoners te verbeteren. De Europese grenswaarden zijn een minimale luchtkwaliteitseis. Omdat het college echt de gezondheid wil bevorderen wordt die extra stap

gezet. De gemeente voldoet nog niet aan de EU-luchtkwaliteitseis. De wethouder vindt extra maatregelen dan ook nodig. De beïnvloedbaarheid van de middelen zijn gekoppeld aan de grensnormen die op het coalitieakkoord staan en het is lastig om deze te knippen tussen EU-norm en WHO-adviesnorm. De gemeente voldoet aan de EU-norm voor fijnstof waardoor de maatregelen op hout stook een plus zijn op de ambities om de gezondheid te halen. Het tegen gaan van hout stook helpt ook mee in het tegen gaan van het stikstofdioxide en die norm wordt nog niet gehaald. Het effect op de netcongestie is wel een hobbel, maar maakt het nog niet onmogelijk. Laden is goed te verplaatsen op momenten dat er capaciteit beschikbaar is en daar worden ook afspraken over gemaakt.

De heer Bosch (UtrechtNu!) geeft aan dat het nachtelijk laden deels een oplossing is. Bestelbussen en stadsbussen rijden overdag en die moeten ook dan opladen.

Wethouder Oosters vindt het te ver op de materie in gaan en overdag kan er een deel gereden worden. Zij ziet ook dat netcongestie voor hobbels kan zorgen in de uitvoering en daar moet ook rekening mee gehouden worden.

De heer Te Hoonte (VVD) wil weten hoe het kan dat er nieuwe ideeën naar de raad gestuurd worden waarvan blijkt dat deze al gedekt zijn, maar dat wanneer ze vragen deze eruit te halen dan is het blijkbaar nodig voor het huidige beleid.

Wethouder Oosters geeft aan dat de luchtkwaliteitsmaatregelen al gedekt zijn in de programma begroting. Daarnaast is er ook nog geld uit het coalitieakkoord, Rijksmiddelen en voor de ZE-zone. Het is als het ware een stapeling van de pakketten en er is juist invulling voor gezocht en geen extra budget voor beschikbaar gemaakt. De normen zijn complexe zaken en de wethouder weet dat er al een RIB voor is georganiseerd en zij vraagt of een technische bijeenkomst wenselijk is. Zij ziet knikkende gezichten en gaat dit dan ook organiseren. De toepassing van waterstof voor mobiliteit in de bouw is minimaal. Op dit moment is er een waterstofpunt en er loopt een plan voor een tweede punt, dit lijkt de wethouder voorlopig voldoen om te voldoen aan de huidige vraag. De raad krijgt dit kwartaal nog de nota transitie tankstations waar zij hier verder op in zal gaan.

De heer Te Hoonte (VVD) had de vraag bedoelt voor wethouder Van Hooijdonk in het opwekken van waterstof bij energieparken.

Wethouder Oosters in de brief van 28 juni 2023 heeft de wethouder de raad geïnformeerd over de taken van de RUD, de gemeente is bevoegd gezag voor de controles, maar de RUD dient ze uit te voeren. De leges moeten gerelateerd zijn aan de taken dus hogere inkomsten genereren kan niet voor het uitvoeren van meer controle, mocht de PvdD hier oplossingen voor hebben dan hoort zij het graag. De middelen voor luchtbehandeling waren al gedekt. De nieuwe maatregelen zijn geraamd binnen de beschikbare middelen. De bezuinig is daar ook al in meegenomen, er is wel sprake van sober ramen van nieuwe voorgestelde maatregelen. De sloopregeling voor auto's is dat deze niet meer kunnen uitstoten nadat deze is opgekocht. Zij is het met de heer Bosch eens dat dit een terecht punt van zorg is. Zij wil het hier heel goed met elkaar over hebben. Uitgangspunt is dat de wethouder niet onevenredig wil raken met de maatregelen.

Gemiste antwoorden

De heer Snijder (Student&Starter) vroeg aan wethouder De Vries of er een keuze gemaakt kan worden om iets met de lobby te doen en dit werd doorgeschoven naar de andere wethouder.

Wethouder De Vries laat zich horen bij elke kans zich aandient.

Mevrouw Alblas (ChristenUnie) mist het antwoord op de vraag om een toezegging of de 40% voor 2025 wel weer het doel is.

Wethouder De Vries heeft dit niet toegezegd omdat hij de mits en maren ook al heeft benoemd het gaat meer om aantallen dan alleen het percentage. Hij wil echt kijken naar de plek en de mensen en dan is hij van mening dat er hogere aantallen te behalen zijn dan door alleen maar te kijken naar het percentage.

Mevrouw Alblas (ChristenUnie) wil het ook in aantallen vatten dat is geen probleem, maar in de motie is 35 tot 40% aangegeven.

Wethouder De Vries wil even uitzoeken hoe de aantallen zich verhouden tot het percentage en hij zal dit in de eerstvolgende kwartaalrapportage meenemen.

Mevrouw Passier (Volt) had een brief gevraagd om dieper in te gaan op de effecten van het versoberen van het vastgoed. Dit zou worden meegenomen bij het vaste ijkmoment. Zij wil echt dat er dieper in gegaan wordt op de effecten.

Mevrouw Zwinkels (CDA) heeft een toezegging gehad dat in het eerste kwartaal de leegstandsverordening komt

De voorzitter geeft aan dat die brief er al komt dus dat het dan geen officiële toezegging is. Wethouder de Vries kan dan gaan.

De voorzitter concludeert dat er geen gemiste vragen zijn voor wethouder Schilderman.

De heer Cornielje (PvdA) vroeg wethouder Van Hooijdonk naar de subsidie voor vloerisolatie voor lage inkomens. Hier waren 211 aanvragen voor gedaan en er zijn er maar elf van uitgevoerd. Hij wil weten hoe ervoor gezorgd kan worden dat er ook daadwerkelijk meer uitgevoerd gaan worden.

Wethouder Van Hooijdonk komt hier in de toegezegde brief van het vierde kwartaal op terug.

Tweede termijn

De heer Peters (D66) wil met een agendering komen over de vastgoedportefeuille en hoe daar mee omgegaan wordt.

Mevrouw Krul (PvdD) overweegt meerdere amendementen over de besparing op de klimaat vriendelijke stad en de hout stook campagne.

De heer Te Hoonte (VVD) wil een amendement aankondigen over het geld voor de luchtkwaliteit.

De heer Zwanenberg (GroenLinks) komt met een motie over het aantal exoten.

De voorzitter bedankt de commissiegriffier die vandaag voor het laatst is. Namens de raad wordt haar een hand geplukt boeket aangeboden. Hij sluit de vergadering om 16.20 uur

Lijst van toezeggingen

Wethouder Van Hooijdonk zegt toe:

- Voor de raadsvergadering een beknopte raadsbrief te sturen met financiële tabel wat betreft de invulling van de 1,6 mln bezuinigingen

- In Q1 2025 in de voortgangsbrief netcongestie toe te voegen: een risico-analyse netcongestie, waarbij ook maatschappelijke impact wordt meegenomen
- In de voor Q4 2024 reeds toegezegde raadsbrief over het besparingsprogramma, isolatie specifiek mee te nemen

Wethouder Oosters zegt toe:

- Een technische bijeenkomst te organiseren over de complexiteit van de maatregelen en de financiële systematiek van de reeds aan de raad aangeboden beleidsnota luchtkwaliteit

Wethouder Schilderman zegt toe:

- Aan de reeds toegezegde raadsbrief (Q1 2024) over bijplaatsingen toe te voegen wat de mogelijkheden zijn voor de mobile milieustraat

Wethouder De Vries zegt toe:

- Een raadsbrief over Versoberen van vastgoed, waarbij ook dieper wordt ingegaan op de bezuinigingen\
- aan de reeds toegezegde raadsbrief voor Q4 2024 toe te voegen: waarom andere gemeentes wel met gebiedsgerichte verhuurvergunning (obv wet goed verhuurderschap) werken en ook welke mogelijkheden er nog meer zijn op basis van deze vergunning die we nu niet benutten (verschil tussen wel/geen vergunning)
- In de jaarlijkse rapportage voor realisatie sociale huur op te nemen: aantallen tov het percentage

Verslag openbare ochtendvergadering commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Datum donderdag 28 november 2024
Locatie Stadhuisbrug 1, Utrecht, Raadszaal
Verslag door Mevrouw C. Hilhorst (Notuleerservice Nederland)

Aanwezigen

De voorzitters, dhr. B. van Steeg, dhr. C. Bos, de wethouders mw. S. Schilderman, mw. L. van Hooijdonk, de commissiegriffier dhr. S. Heerdink, de commissiesecretaris dhr. T. Monster, de leden, mw. M. de Bekker (GroenLinks), dhr. D. Bosch (UtrechtNu!), dhr. J. Cornielje (PvdA), dhr. G. Dijkstra (EenUtrecht), dhr. C. Nyqvist (Stadsbelang Utrecht) dhr. H. Dijkstra (CDA), mw. R. Heijne (GroenLinks), dhr. M. van Heuven (PvdD), dhr. G. te Hoonte (VVD), mw. E. Kolenbrander (Student & Starter), dhr. L. van Rooij (Student & Starter) dhr. V. Paalman (Horizon), dhr. M. de Pagter (VVD), mw. C. Passier (Volt), dhr. R. Pieters (D66), dhr. T. Stam (PvdA), mw. F. Steinmetz (BIJ1), dhr. L. van Straalen (ChristenUnie), dhr. M. Usta (DENK)

Afwezigen

Er zijn geen afwezigen gemeld.

Verslag openbare ochtendvergadering commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Aanwezigen 1
Afwezigen 1
1. Opening 2
2. Vaststellen van de agenda van 28 november 2024 2
3. Vaststellen van ingekomen agenderingen (Procedure) 2
3.1 Raadsvoorstel Beleidsnota Luchtkwaliteit 2
3.2 Raadsinformatiebijeenkomst Beleidsnota Luchtkwaliteit 2
3.3 Technische sessie Beleidsnota Luchtkwaliteit 2
3.4 Technische sessie Leegstandsbeheer voor de periode 6-24 maanden 4
3.5 Actieplan 'Beter benutten bestaande voorraad' 4
3.6 Zienswijze n.a.v. voorstel fusie RUD en OD 4
3.7 Agenderingen ter plaatse op basis van de lijst ingekomen raadsbrieven 4
4. Verslagen 6
5. Toezeggingen/Moties 6

6. Ingekomen stukken 6
6.1 Petitie Zonne-eilanden in Nedereindse plas 6
6.2 Petitie Klimaattoestand 6
7. Raadsvoorstel Beleidsnota Utrecht Circulair 2030 6
7.1 Raadsbrief Politieke Avond n.a.v. Auditrapport 213a onderzoek 'Afval' 6
Eerste termijn 7
8. Raadsvoorstel Vaststelling Beleidsnota Opwekgebieden voor schone energie in Utrecht 29
Eerste termijn 30
Lijst van toezeggingen 32

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering om 10.00 uur en heet iedereen welkom.

2. Vaststellen van de agenda van 28 november 2024

De voorzitter constateert dat allen instemmen met de agenda.

3. Vaststellen van ingekomen agenderingen (Procedure)

De voorzitter meldt dat wordt geagendeerd voor twee dagdelen op 9 januari 2025.

3.1 Raadsvoorstel Beleidsnota Luchtkwaliteit

De voorzitter deelt mee dat wordt voorgesteld dit te agenderen voor 90 minuten.

De heer De Pagter (VVD) stelt voor dat eerst afspraken worden gemaakt over 3.2 'Raadsinformatiebijeenkomst Beleidsnota Luchtkwaliteit' en 3.3 'Technische sessie Beleidsnota Luchtkwaliteit'. Afhankelijk daarvan wordt het moment bepaald voor bespreking van het raadsvoorstel in de commissie.

3.2 Raadsinformatiebijeenkomst Beleidsnota Luchtkwaliteit

3.3 Technische sessie Beleidsnota Luchtkwaliteit

De voorzitter laat weten dat wordt voorgesteld de raadsinformatiebijeenkomst en de technische sessie te agenderen voor 60 minuten op 17 december a.s.

De heer Vasters (D66) had eerder begrepen dat de sessies zouden worden gecombineerd.

De voorzitter reageert dat het aan de commissie is hoe die combinatie eruit ziet. Een technische sessie is niet hetzelfde als een raadsinformatiebijeenkomst. Er kan worden gestart met een technische sessie gevolgd door een raadsinformatiebijeenkomst met de hele stad waarvoor mensen worden uitgenodigd.

De heer Vasters (D66) geeft er de voorkeur aan als ze worden gecombineerd.

De voorzitter stelt dat bij een combinatie iedereen ook voor het eerste deel wordt uitgenodigd.

Mevrouw Passier (Volt) informeert of het dan 90 minuten wordt of 60 minuten blijft aangezien er voor deze commissie ook een optie staat voor een technische sessie Leegstandsbeheer. Zij is woordvoerder op beide onderwerpen en wil graag aanwezig kunnen zijn.

De heer Vasters (D66) heeft voorkeur voor behandeling van Luchtkwaliteit in 90 minuten en vreest dat dat al krap is om alles te bespreken.

De heer De Pagter (VVD) is van mening dat het gaat om een technische sessie van 60 minuten en een raadsinformatiebijeenkomst van 60 minuten. Het is onmogelijk om alles in een sessie van 90 minuten te behandelen.

De voorzitter geeft aan dat de technische sessie ook op een ander moment kan worden georganiseerd zodat er ruimte is voor twee raadsinformatiebijeenkomsten van 60 minuten op 17 december a.s.

De heer Vasters (D66) vindt niet dat het per se moet worden gecombineerd, maar de technische sessie moet wel voor de raadsinformatiebijeenkomst worden gehouden. Is dat haalbaar als de technische sessie op 17 december a.s. is?

De voorzitter denkt dat het ambtelijk mogelijk is, maar het moet voor de raadsleden ook haalbaar zijn. Mogelijk wordt het dan een incouranter tijdstip. Het concrete voorstel is de raadsinformatiebijeenkomst Luchtkwaliteit en Leegstand op 17 december a.s. te agenderen en daarvoor een technische sessie te organiseren.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vraagt zich af wat de voorzitter bedoelt met een incourante tijd en datum. Hij hoopt niet dat het ergens tussen wordt gepropt.

De voorzitter bedoelt dat het dan niet op een vaste raadsinformatieavond van EDVW wordt gepland, maar dat alle woordvoerders wel aanwezig kunnen zijn.

Mevrouw Passier (Volt) denkt dat allen vrij druk zijn in december. Zij stelt voor om 17 december a.s. te starten met de technische sessie Luchtkwaliteit met aansluitend de raadsinformatiebijeenkomst en daarna de technische sessie Vastgoed (Leegstand).

De voorzitter vraagt of de technische sessie Vastgoed op een later moment kan worden gehouden, bijvoorbeeld op 9 januari 2025.

Mevrouw Passier (Volt) is niet bij de organisatie betrokken, maar in de agenda staat 'optie technische sessie Leegstand'. Het is haar niet bekend of dat is om de commissie bij te praten of dat het een raadsvoorstel betreft.

De voorzitter weet dat ook niet.

De heer Stam (PvdA) reageert dat een motie over leegstandsbeheer is aangenomen. Volgens hem betreft het een technische update over de uitwerking van die motie en dat heeft geen grote haast. Hij stelt voor het in 2025 te organiseren.

De voorzitter ziet mevrouw Passier knikken.

De heer Te Hoonte (VVD) vermoedt dat veel woordvoerders Vastgoed ook woordvoerder RO of Grondzaken zijn en dat de ROG-raadsinformatiebijeenkomst niet vol is. Wellicht kan het met die avond worden gekoppeld.

De voorzitter stelt voor dat wordt gekeken op welk moment de technische sessie Vastgoed kan worden georganiseerd. Op 17 december a.s. worden de technische sessie en de raadsinformatiebijeenkomst Luchtkwaliteit geagendeerd. Worden deze separaat of in een sessie georganiseerd?

De heer Vasters (D66) kan zich erin vinden als de sessies na elkaar worden gehouden als dat voor de overige commissieleden ook akkoord is.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) vraagt of dit dan betekent dat eerst een besloten technische sessie wordt gehouden en daarna een raadsinformatiebijeenkomst of dat de technische informatie openbaar wordt behandeld.

De voorzitter wijst erop dat D66 voorstelt beide sessies te agenderen en dat de technische sessie openbaar is. Hij concludeert dat dit akkoord is.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vindt 90 minuten onvoldoende.

De voorzitter vraagt of 120 minuten voldoende is.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) denkt dat de commissie zeker 120 minuten nodig heeft en vindt dat wat ambitieus.

De voorzitter meldt dat 150 minuten ook mogelijk is en stelt vast dat dit akkoord is.

3.4 Technische sessie Leegstandsbeheer voor de periode 6-24 maanden

De voorzitter meldt dat wordt nagegaan op welk moment deze sessie kan worden georganiseerd.

3.5 Actieplan 'Beter benutten bestaande voorraad'

De heer Dijkstra (EenUtrecht) memoreert dat hierover de vorige keer goede afspraken zijn gemaakt met de wethouder. De wethouder meldt in Q1 wanneer hij met concrete meetbare doelen op dat actieplan komt. Naar aanleiding van die raadsbrief wordt het geagendeerd.

De voorzitter concludeert dat agendering op 9 januari a.s. dan te vroeg is, dat die raadsbrief wordt afgewacht en dat EenUtrecht in de procedure terugkomt met een voorstel.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) bevestigt dat.

De heer Te Hoonte (VVD) schrikt ervan dat de commissie pas in Q1 dat actieplan krijgt, aangezien het een toezegging betreft uit ongeveer de eerste raadsvergadering van deze wethouder naar aanleiding van een VVD-motie over Leidsche Rijn. De verkiezingen zijn al bijna aanstaande als het een keer wordt besproken. Iets meer urgentie op dit dossier is wenselijk.

De voorzitter geleidt deze duidelijke oproep door aan de wethouder, maar neemt aan dat de behandeling ruim voor de verkiezingen mogelijk is als het actieplan in Q1 wordt aangeleverd.

3.6 Zienswijze n.a.v. voorstel fusie RUD en OD

De voorzitter licht toe dat deze zienswijze gisteren nog aan de agenderingen is toegevoegd. De RUD stelt een fusie van beide diensten voor. Voorgesteld wordt dit te agenderen op 9 januari 2025 voor 30 minuten.

De heer Te Hoonte (VVD) wijst erop dat de omgevingsdiensten gaan fuseren. Wellicht is het goed een ruimer debat te voeren over wat van de nieuwe omgevingsdienst wordt verwacht, zodat dit tijdig kan worden meegegeven. Hij stelt voor het debat op 9 januari te verlengen naar 60 minuten om goede input mee te kunnen geven.

De heer Van Heuven (PvdD) kan zich erin vinden 60 minuten te reserveren aangezien het een fusie betreft en commissieleden nog geen kennis hebben kunnen nemen van het stuk. Het is de moeite waard uitgebreider bij deze twee diensten stil te staan.

De voorzitter concludeert dat de commissie instemt met behandeling in 60 minuten op 9 januari 2025.

3.7 Agenderingen ter plaatse op basis van de lijst ingekomen raadsbrieven

De voorzitter memoreert dat de commissie een aantal zaken heeft gedeeld in de WhatsAppgroep en vraagt of partijen een agendering willen doen.

De heer Peters (D66) heeft een agendering voor een raadsinformatiebijeenkomst gedeeld voor de rol van lokale initiatieven in relatie tot een publiek warmtebedrijf en heeft dit met een aantal van de agenderende partijen besproken. Uiteindelijk wil men gebruik maken van een ander instrument en de dialoog aangaan tussen de verschillende opties die voorliggen en de lokale initiatieven in een rondetafelgesprek. Hij doet dit voorstel mede namens GroenLinks, PvdA, Volt, ChristenUnie, VVD, EenUtrecht en Partij voor de Dieren.

De voorzitter constateert dat dit voorstel veel draagvlak heeft en stelt voor dit te organiseren op een raadsinformatiebijeenkomst avond.

De heer Peters (D66) stelt voor daar 90 minuten voor uit te trekken.

De voorzitter wijst erop dat de agenda voor de raadsinformatiebijeenkomst daarmee vol is en dat dit na het Kerstreces zal worden georganiseerd.

De heer Peters (D66) kan zich daarin vinden, omdat het de uit te nodigen partijen ruimte geeft zich voor te bereiden. Het rondetafelgesprek moet wel worden gevoerd voordat het raadsvoorstel voor het publieke warmtebedrijf wordt behandeld, zodat nog zaken kunnen worden opgehaald die in de behandeling van het raadsvoorstel kunnen worden meegenomen.

De voorzitter stelt dat dit op 28 januari 2025 zou kunnen. Daarmee is er geen tijd voor andere zaken en schuiven raadsinformatiebijeenkomsten en technische sessies door naar februari.

De heer Te Hoonte (VVD) markeert dat dit onderwerp ook raakt aan de raadsbrief die vandaag wordt besproken. Het feit dat nog iets wordt georganiseerd is geen belemmering om er vandaag iets over te zeggen.

Mevrouw Steinmetz (BIJ1) wil een raadsinformatiebijeenkomst agenderen voor 28 januari 2025 over huurdersondersteuning. Deze was geagendeerd op 18 november jl., maar is verzet omdat een essentiële partij had afgezegd. Met de organisaties en de mede-agendeerders is al afgestemd dat deze op 28 januari 2025 is gepland. Kan het op dezelfde avond?

De voorzitter concludeert dat dit nog niet formeel is geagendeerd. Zojuist is bepaald dat 90 minuten wordt gebruikt voor een rondetafelgesprek. Daarmee past het niet meer op 28 januari 2025.

Volgens **de heer Stam** (PvdA) zijn de meeste woordvoerders Wonen niet ook woordvoerder Energietransitie. Is het wellicht mogelijk de sessies tegelijkertijd te houden of het rondetafelgesprek iets eerder te starten.

De voorzitter stelt dat het niet gebruikelijk is onderwerpen van dezelfde commissie naast elkaar te plannen en acht dat niet wenselijk. Het is geen goed idee het rondetafelgesprek eerder te laten starten. Het zou wel korter kunnen of de raadsinformatiebijeenkomst van BIJ1 zou in februari moeten worden gepland.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) kan het nu niet afstemmen met de mede-agendeerders, maar de agenda is overzichtelijk met een strakke voorzitter. In 60 minuten zou men ver moeten kunnen komen.

De heer Peters (D66) heeft de ervaring dat met verschillende partijen aan tafel 60 minuten te kort is om de diepte in te gaan. Wellicht is 75 minuten haalbaar, maar het is niet wenselijk als met spreektijden moet worden gewerkt en niet iedereen zijn zegje kan doen.

Volgens **de heer Te Hoonte** (VVD) is het of een raadsinformatiebijeenkomst in de vorm van een rondetafelgesprek en dan moeten de rib-voorschriften worden aangehouden, of een rondetafelgesprek dat partijen zelf organiseren. Dan zou iets eerder kunnen worden gestart als de deelnemers een broodje wordt aangeboden, bijvoorbeeld om 18.30 uur. Dan kan er 120 minuten voor worden genomen en is er nog 60 minuten voor de raadsinformatiebijeenkomst van mevrouw Steinmetz.

De heer Peters (D66) is altijd voor een lekker broodje met soep.

De voorzitter vindt het mooi als men de agenda creatief probeert op te rekken. De afspraak is om raadsinformatiebijeenkomsten beperkt te houden en inwoners de ruimte te geven op een fatsoenlijke tijd naar het stadhuis te komen. Hij stelt voor het rondetafelgesprek van 19.00-20.30 uur te agenderen en daarna de raadsinformatiebijeenkomst over huurondersteuning van 20.30-21.30 uur. Aldus wordt besloten.

De heer Stam (PvdA) heeft gisteren een agendering gedeeld over de Alchemist, nu mede namens D66, GroenLinks en ChristenUnie. Door de gemeente is een bodemprocedure gestart door de huurachterstanden van de Alchemist op het OPG-terrein. Dat heeft consequenties voor de maatschappelijke partijen die daar huren. Agenderende partijen willen bespreken wat dit betekent en wat dit betekent voor de ambitie om die maatschappelijke partijen in de projectontwikkeling op

de Merwedekanaalzone mee te nemen. Met vier partijen zou dit kunnen in 45 minuten, maar wellicht zijn nog andere partijen geïnteresseerd om mee te agenderen.

De voorzitter ziet de heer Te Hoonte van VVD, de heer Peters van D66.

De heer Peters (D66) vindt het belangrijk dat het gesprek wordt gevoerd met zowel de wethouder van Vastgoed als de wethouder van Ruimtelijke Ontwikkeling.

De heer Van Heuven (PvdD) wil aansluiten bij de agendering, maar weet niet of hij een sterk aanvullende bijdrage heeft, dus kan het wellicht in 45 minuten.

De voorzitter constateert dat er zeven agenderende partijen zijn en stelt voor dit te agenderen voor 60 minuten in de EDVW-commissievergadering van februari 2025. Aldus besloten.

4. Verslagen

De voorzitter concludeert dat het conceptverslag van de commissievergadering Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen van 10 oktober 2024 wordt vastgesteld.

5. Toezeggingen/Moties

De voorzitter concludeert dat de toezeggingenlijst van de commissie EDVW van 21 november jl. wordt vastgesteld.

6. Ingekomen stukken

6.1 Petitie Zonne-eilanden in Nedereindse plas

6.2 Petitie Klimaattoestand

De voorzitter meldt dat de raad de petities vanochtend heeft ontvangen. Voorgesteld wordt deze stukken in handen van het college te stellen ter verdere afdoening. De raad ontvangt een afschrift van het antwoord van het college aan de afzenders.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt aandacht voor het afdoeningsvoorstel voor de petitie Zonne-eilanden in de Nedereindse plas. Hij denkt het antwoord van het college te kennen en dat is niet waar de indieners van de petitie behoefte aan hebben. Het is hem echter niet bekend welke andere smaken er zijn.

Mevrouw Heijne (GroenLinks) reageert dat een raadslid die de petitie heeft ontvangen kan reageren of actie ondernemen als iets anders gewenst is.

De heer Te Hoonte (VVD) bedoelt dat niet. Er zijn procedurele voorstellen voor afdoeningen. De raad ontvangt dergelijke petities tegen collegevoorstellen en vervolgens antwoordt het college het een goed voorstel te vinden. Hij kan zich voorstellen dat dat voor indieners onbevredigend is en stelt voor deze te laten passeren zoals voorgesteld, maar als raad een keer te bespreken over hoe de raad hiermee wil omgaan.

De voorzitter merkt dat het aantal petitie-aanbiedingen toeneemt en denkt dat het goed is als raad te bespreken hoe daarmee om te gaan. Het staat ieder raadslid vrij hoe daarmee om te gaan of het te agenderen voor bijvoorbeeld een commissiedebat. Het is goed om te kijken hoe zo veel mogelijk recht kan worden gedaan aan het werk van petitieaanbieders.
Hij concludeert dat de lijst ingekomen stukken hierbij wordt vastgesteld.

Schorsing voor wisseling van woordvoerders.

7. Raadsvoorstel Beleidsnota Utrecht Circulair 2030

7.1 Raadsbrief Politieke Avond n.a.v. Auditrapport 213a onderzoek 'Afval'

De voorzitter licht toe dat met de beleidsnota Utrecht Circulair 2030 uitwerking wordt gegeven aan vier prioriteiten en elf ambities zoals vastgesteld in de Visie Utrecht Circulair 2050. De

beleidsdoelstellingen en bijbehorende indicatoren en financiële dekking leggen de basis voor toekomstige inzet, sturing en verantwoording van de voortgang en het kader voor thema-specifieke uitvoeringsprogramma's. De behandeling is in twee termijnen in 90 minuten.
Hij kondigt aan dat de vergadering op enig moment wordt geschorst voor een wisseling van voorzitters, aangezien de heer Bos dit agendapunt zou voorzitten.

Eerste termijn

De heer Peters (D66) stelt dat met de beleidsnota Utrecht Circulair 2030 een belangrijke stap wordt gezet richting een duurzame en circulaire toekomst. Deze beleidsnota biedt veelbelovende kansen. Hij complimenteert de wethouder en de ambtenaren voor hun werk. Er wordt creatief gekeken naar fondsen. De focus is juist en de belangrijkste uitdagingen worden genoemd en er worden antwoorden gegeven. Dat is te prijzen aangezien het een complex en groot onderwerp is. Utrecht loopt hierin voorop. Hij wil een aantal punten aanstippen en concrete toezeggingen van de wethouder vragen om de genoemde ambities verder waar te maken.
De beleidsnota vermeldt dat jaarlijks een megaton afval de stad uitgaat. Dat is enorm. Kan de wethouder toezeggen dat concrete afvalreductiedoelstellingen worden geformuleerd? Wat zouden haalbare doelstellingen zijn? Dit zou een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de circulaire transitie van de stad en biedt de raad de mogelijkheid te sturen op de doelstellingen.

De heer Van Straalen (ChristenUnie) vindt dat D66 een terecht punt maakt. Hij las nu als prestatiedoelstelling enkel dat iets van verbetering te zien zal zijn, maar geen aantal of percentage. Welke richting wil D66 op met dat prestatiedoel?

De heer Peters (D66) reageert dat het meerder kanten op kan. Er kan puur op afval worden gestuurd. Een andere interessante invalshoek is dat een online platform als Marktplaats op wijk- of straatniveau kan zien hoeveel voor hergebruik wordt aangeboden. Samen met kringloopbedrijven zou bijvoorbeeld kunnen worden gekeken hoeveel spullen voor hergebruik worden aangeboden. Hij vervolgt zijn betoog. De bouw-, voedsel- en zorgsector worden terecht genoemd als belangrijke spelers voor circulaire ambities. Is de wethouder bereid met die prioritaire sectoren na te gaan of convenanten kunnen worden gesloten en gezamenlijke afspraken kunnen worden gemaakt waardoor sneller vooruitgang wordt geboekt en gemeenschappelijke doelstellingen kunnen worden opgesteld? Dat gebeurt ook op rijksniveau.

De heer Te Hoonte (VVD) heeft ooit vragen gesteld over Wonderwoods en het hergebruik van beton daar. Uit dat onderzoek bleek dat er voor beton al een soort convenant of samenwerkingsconstructie is. Hij ziet daar weinig uitkomen. Wat helpt een nieuw convenant dan?

Volgens **de heer Peters** (D66) is dat het Betonakkoord. Het kan ook helpen Utrechtse partijen en bedrijven bij elkaar te brengen om na te gaan hoe extra stappen kunnen worden gezet op weg naar circulariteit. Het is goed als dat aansluit bij reeds bestaande akkoorden. Hij zou de wethouder dan willen uitdagen na te gaan of met die partijen tot overeenstemming kan worden gekomen om daar nog een stapje extra te zetten en als gemeente samen met het bedrijfsleven te zorgen dat de transitie naar circulariteit wordt versneld.

De heer Te Hoonte (VVD) heeft een aantal jaren geleden in een andere set schriftelijke vragen gevraagd om in aanbestedingen te zorgen dat straatstenen worden teruggelegd in plaats van dat nieuwe worden besteld. Het college heeft daar enthousiast op gereageerd, maar nog steeds komen er heel veel pakketten nieuwe straatstenen in de stad. Wat gaat een nieuw convenant daarin helpen?

De heer Peters (D66) is blij dat de heer Te Hoonte aandacht daarvoor heeft gevraagd. Dergelijke zaken zouden daar onderdeel van moeten zijn. Als de heer Te Hoonte het niet terugziet, zou hij moeten vragen om een rapportage over die voortgang en welke acties worden ondernomen. Dat kan voor straatstenen, maar kan ook breder worden getrokken.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt hoe dat mogelijk is met een ongedekte beleidsnota.

De heer Peters (D66) vindt dat een terechte vraag. Hij kan nu niet met allerlei voorstellen komen die extra geld vragen. Een convenant vergt enige capaciteit, maar is een relatief budgetvriendelijke manier om actie te kunnen ondernemen. Hij komt nog met ideeën voor financiering van dergelijke zaken.

Hij vervolgt zijn betoog. Circulair inkopen is een krachtig instrument dat ook altijd door het rijk wordt genoemd. Utrecht doet daar van alles aan, maar de doelstellingen worden jaarlijks maar met een procent verhoogd. Kan dat niet hoger? Kan de wethouder toezeggen dat de doelen voor circulair inkopen worden verhoogd? Dat zou bijvoorbeeld kunnen door alle inkopers van de gemeente een training Circulair inkopen aan te bieden. Dat wordt vanuit het rijk gestimuleerd en kost maar een paar honderd euro per training. Zo zouden in alle lagen van het Stadskantoor de inkopers op de hoogte zijn van hoe ze circulair moeten inkopen en wat de voordelen daarvan kunnen zijn.

De heer Dijkstra (CDA) vindt dit een uitstekend idee, maar dacht dit al in het voorstel te lezen en dat een minimum aantal ambtenaren die training gevolgd zou moeten hebben. Of is dat een andere training?

De heer Peters (D66) bevestigt dat de heer Dijkstra dat goed heeft gezien, maar vraagt zich af of dat binnen alle inkooplagen van de gemeente gebeurt. Bij Bouw wordt zo een cursus aangeboden, maar dat is ook wenselijk voor het Circulair inkoop.
Hij vervolgt zijn betoog. De financiering van deze ambities mist voor een groot deel. D66 zou graag zien dat er bij de uitwerking van de volgende voorjaarsnota een dekking komt voor dit plan.
De subsidieregeling Circulaire ambachtscentra staat nog tot morgen open, dus dat vraagt snelle actie, maar is een manier om extra middelen te genereren en bijvoorbeeld te koppelen aan de upcyclecentra die worden ontwikkeld.
D66 wil graag laten onderzoeken of een kleine bijdrage kan worden gevraagd voor het laten ophalen van grof vuil. Grof vuil wordt verbrand, terwijl veel spullen die langs de weg worden gezet nog voor hergebruik zouden kunnen worden aangeboden. Zou zo een financiële prikkel ervoor kunnen zorgen dat meer spullen voor hergebruik worden aangeboden? Levert dat iets op?

De heer Te Hoonte (VVD) brengt zijn grof vuil naar de milieustraat en scheidt het daar. Als dat vervolgens in de verbrandingsoven belandt, zou moeten worden nagegaan of dat is conform de opdracht aan het college. Hij hoopt dat de heer Peters iets anders bedoelt.

De heer Peters (D66) vindt de heer Te Hoonte een modelburger door naar de milieustraat te gaan waar alles goed kan worden gescheiden. Spreker doelt op het afval dat op afspraak door de grofvuilwagen wordt opgehaald. Alles daarvan wordt vermalen en verbrand, terwijl daar ook goede spullen tussen zitten.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vraagt of de heer Peters voorstelt dat bewoners een bijdrage daarvoor moeten gaan betalen.

De heer Peters (D66) bevestigt dat. Mogelijk is een kleine financiële bijdrage een prikkel voor mensen om eerst na te gaan of hun spullen voor hergebruik kunnen worden aangeboden aan een kringloopwinkel, kunnen worden verkocht via Marktplaats of worden ingeleverd bij de milieustraat.

De heer Bosch (UtrechtNu!) reageert dat het aan de gemeente ligt dat het in een bak wordt gegooid en niet aan de bewoners. Afval kan laagdrempelig worden aangeboden. Als mensen moeten betalen, gaan ze afval dumpen.

De heer Peters (D66) vindt dat een terechte zorg. In het onderzoek moet worden meegenomen dat het niet mag leiden tot extra dumping. D66 heeft eerder een voorbeeld gegeven van een mobiele milieustraat die door de wijken gaat, maar het is praktisch niet uitvoerbaar alle verschillende stromen op de milieustraat aan de weg aan te bieden.

De heer Bosch (UtrechtNu!) stelt dat het college, waar onder andere D66 deel van uitmaakt, de auto steeds verder wil wegdringen. Daardoor wordt het voor steeds meer mensen noodzakelijk hun afval op deze manier aan te bieden. Een bankstel kan men niet op de fiets afvoeren.

De heer Peters (D66) vindt dat een bankstel via Marktplaats of de kringloop zou moeten worden aangeboden en niet in de verbrandingsoven zou moeten worden verbrand. Als een bankstel niet kan worden hergebruikt, zou het moeten worden gedemonteerd, zodat onderdelen nog een tweede leven kunnen krijgen.

De heer Dijkstra (CDA) vindt het geen creatief idee om bewoners hiervoor aan te slaan. Het klinkt logisch, maar het gaat in de praktijk niet zo werken. De heer Peters sprak over andere creatieve ideeën ten aanzien van de financiering. Vindt hij het college voldoende creatief in het vinden van financiering of zijn er nog andere mogelijkheden?

De heer Peters (D66) roept het college op dat voor de voorjaarsnota te regelen.
Het is een creatieve manier om te kijken wat mogelijk is. Een bijdrage van € 10,00 is wellicht een prikkel om naar de milieustraat te gaan waar spullen gratis kunnen worden ingeleverd in plaats van ze langs de weg te plaatsen. Hij vraagt het college dat te onderzoeken en weet niet wat voor gevolgen dat heeft. Hij vraagt zich af op grond waarvan de heer Dijkstra dat wel weet.

De heer Dijkstra (CDA) heeft gezond boerenverstand en vindt het een zeer slecht idee. Zwerfafval is nu al een stijgend probleem.

Mevrouw De Bekker (GroenLinks) geeft aan dat in verschillende gemeentes het grof vuil wordt opgehaald door kringloopwinkels die de bruikbare spullen eruit halen en de overige spullen afvoeren. Zij worden daarvoor gecompenseerd via de afvalstoffenheffing. Zou dat een oplossing zijn?

De heer Peters (D66) reageert dat dat een van de creatieve oplossingen is. Overigens is het nu al mogelijk om kringloopwinkels te vragen om spullen op te halen, maar veel mensen weten dat niet. Ook daar is werk aan de winkel en kan worden gestuurd op de afvalreductiedoelstellingen.
Hij vervolgt zijn betoog. In de beleidsnota wordt gesteld dat Utrecht in 2030 50% minder 'nieuwe' en minder 'niet hernieuwbare' grondstoffen wil gebruiken. Bedoelt het college 50% minder 'nieuwe' grondstoffen én 50% minder 'niet hernieuwbare' grondstoffen?
Er zijn veel belemmeringen in wet- en regelgeving voor ruimte voor circulaire bedrijvigheid. Is de wethouder bereid met deze circulaire bedrijven in gesprek te gaan om die belemmeringen in kaart te brengen en na te gaan welke acties daarop kunnen worden ondernomen zowel op lokaal als op provinciaal of rijksniveau? Utrecht moet een duidelijke agenda hebben voor waarop wet- en regelgeving zou moeten worden aangepast.
In dat kader wil D66 ook sterk circulair ondernemerschap en wordt voorgesteld de wethouder te vragen om een startgesprek en intentieverklaring in te voeren voor nieuwe en bestaande bedrijven waarin zij zich verbinden aan de duurzaamheidsdoelen van Utrecht. Succesverhalen kunnen bijvoorbeeld tijdens de week van de circulaire economie een podium krijgen. Zo kunnen bedrijven en ondernemers van elkaar leren.
Ook de gemeentelijke organisatie moet het goede voorbeeld geven. Kan de wethouder toezeggen dat beleid wordt ontwikkeld voor het repareren van kapotte apparaten in plaats van dat ze direct worden vervangen?

De heer Dijkstra (CDA) vraagt wat hij zich moet voorstellen bij een intentieverklaring. Moet een startend bedrijf dan iets ondertekenen? Wat zijn de gevolgen als dat niet wordt gedaan?

De heer Peters (D66) denkt aan een soort startgesprek. Een baby die in Utrecht wordt geboren, krijgt ook een startpakketje. Met een nieuwe ondernemer in Utrecht zou op een laagdrempelige manier een gesprek kunnen worden gevoerd. Ondernemers kunnen dan worden geïnformeerd over de ambities en de visie op Utrecht en kan worden besproken hoe een ondernemer daaraan zou kunnen bijdragen. Zo kan men met ondernemers in contact komen en kan worden nagegaan hoe stappen kunnen worden gezet op het gebied van duurzaamheid.

De heer Van Straalen (ChristenUnie) wijst op een eerder aangenomen motie van onder andere ChristenUnie die vroeg nieuwe bedrijven die zich in Utrecht willen vestigen te vragen naar hun beleid ten aanzien van de R-ladder en als ze dat nog niet hebben ze aan te sporen beleid daarop te maken. Misschien is dat een optie die hetzelfde doel bereikt.

De heer Peters (D66) denkt dat dat er mooi op aansluit. Utrecht wil zo hoog mogelijk op de R-ladder komen. Dat betekent zo min mogelijk afval en zo veel mogelijk hergebruik en zo duurzaam mogelijk met zaken omgaan.

De heer Te Hoonte (VVD) stelt dat Utrecht ook graag meer ruimte op de begroting wil. Dan helpt het als er banen zijn en mensen kunnen werken en moet niet eerst tegen elke ondernemer

worden gezegd dat er zo veel regels zijn, maar moet vooral worden verteld hoe men in Utrecht kan ondernemen. Daar maakte D66 zich vroeger ook weleens druk over.

De heer Peters (D66) bevestigt dat. Hij ziet de VVD ook als een partij die duurzaam ondernemerschap een warm hart toedraagt, maar D66 wil dat op een toekomstbestendige manier wordt ondernomen. Als hier allemaal bedrijven komen die op een liniaire en traditionele manier ondernemen, zou daarover moeten worden gesproken. Maar juist de duurzame ondernemer, die ook nieuwe werkgelegenheid met zich meebrengt, moet een positie worden gegeven.

De heer Te Hoonte (VVD) ziet vaak dat in Utrecht hele kleine verandering heel veel aandacht krijgen en dat dan allemaal pilotachtige dingen ontstaan. Dat zijn fantastische ondernemers die mooie dingen doen, maar de grote stappen worden gezet als ook de grote ondernemers ruimte en tijd krijgen om zich aan te passen. Deze moeten niet bij de voordeur de stad uit worden gewezen. Moet Utrecht niet wat meer openstaan om die ondernemers die die stap wellicht nog moeten zetten, binnen te laten komen en te laten ervaren dat dingen anders kunnen?

De heer Peters (D66) vindt dat een belangrijke toevoeging en is het daarmee eens. Iedereen heeft een eigen tempo daarin. De koplopers moeten verder worden gestimuleerd en het peloton moet net dat extra zetje krijgen. Niet ieder bedrijf is binnen vijf jaar circulair, dus daarover moet zeker een open gesprek kunnen worden gevoerd. Verandering en die transitie beginnen met een duidelijke visie van de overheid en dat is wat hij hiermee beoogt.

De heer Te Hoonte (VVD) durft de discussie aan of verandering en traditie beginnen met een visie van de overheid of met ondernemers die kunnen ondernemen.

De heer Peters (D66) stelt dat een overheid daar een rol in speelt door de ondernemers die circulair en duurzaam ondernemen dat extra podium te geven om te laten zien hoe het kan. Hij vervolgt zijn betoog. D66 wil de ambitie voor de voedselsector verder uitbreiden als dat mogelijk is. Is de wethouder bereid om in de doelstellingen op te nemen dat de huidige landbouwgrond wordt omgevormd naar kringlooplandbouwgrond? Dat zou een krachtige stap zijn in de richting van duurzame voedselproductie en een goed voorbeeld.
D66 heeft veel suggesties en ideeën om een mooie nota nog beter te maken. Hij kijkt uit naar de reactie en hoopt met elkaar deze nota een niveau hoger te kunnen tillen.

De heer Te Hoonte (VVD) is benieuwd hoeveel boeren er nog zijn als in Rijnenburg een woonwijk is gebouwd.

De heer Peters (D66) heeft geen idee hoeveel boeren daar zijn. Er zijn veel grondeigenaren, maar niet heel veel landbouw. Het is voor Utrecht vrij behapbaar om aan de slag te gaan met de landbouwgrond en met een aantal boerenondernemers in gesprek te gaan over hoe van deze landbouwgrond kringlooplandbouwgrond kan worden gemaakt.

De heer Te Hoonte (VVD) stelt dat in een nota kan worden opgenomen dat Utrecht gaat voor kringlooplandbouwgrond, maar er zijn op gemeentegrond een aantal boeren in Bunnik en wellicht nog een aantal in de buurt van Haarzuilens waar een andere wethouder heeft besloten op hun land zonnepanelen te plaatsen. Wat is de concrete bijdrage van dit voorstel van D66? Dat zet toch geen zoden aan de dijk?

De heer Peters (D66) vindt het wat makkelijk om een voorgestelde maatregel af te doen met dat het geen zoden aan de dijk zet. In deze nota staan heel veel mooie en goede zaken die zoden aan de dijk zetten. In zijn inbreng geeft hij een aantal suggesties en richtingen mee die de nota op een hoger niveau te tillen. Omdat Utrecht weinig landbouwgrond en weinig boeren heeft, kan eenvoudig met hen in gesprek worden gegaan om echt verandering teweeg te brengen en daarmee wellicht ook een goed voorbeeld te geven.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt de heer Peters drie boerderijen te noemen, die spreker nog niet heeft genoemd.

De heer Peters (D66) denkt bijvoorbeeld aan Slagmaat: een jonge duurzame boer die graag nieuwe duurzame initiatieven wil ontwikkelen. Hij denkt dat er nog meer zijn.

De heer Van Heuven (PvdD) meldt dat er op 18 juni 2023 in Utrecht twintig bedrijven waren waar runderen worden gehouden met in totaal 1524 dieren. Het is goed als erop wordt gestuurd dat het kringlooplandbouw wordt of in ieder geval natuurinclusieve landbouw, maar ook op minder dieren. Al die dieren hebben uitstoot die weer de loop ingaat. Is de heer Peters het eens dat ook moet worden gestuurd op minder dieren?

De heer Peters (D66) denkt dat dat in de gesprekken moet worden meegenomen. Boeren die al biologisch en duurzaam zijn, moeten niet worden gedwongen minder dieren te hebben.

De heer Van Heuven (PvdD) stelt dat in het kader van mestproblematiek en stikstofproblematiek al zou moeten worden gestuurd op minder dieren in Nederland. Dat zou in dit kader ook moeten worden gedaan. Hij hoopt dat de heer Peters die parallel ziet.

De heer Peters (D66) ziet deze parallel zeker. Gelukkig zijn er geen megastallen in Utrecht. Er mogen best vleeskoeien in Utrecht lopen, maar dat hoeven er geen honderden te zijn.

De voorzitter concludeert dat de inbreng van de eerste partij 25 minuten heeft geduurd. Andere partijen zullen die tijd niet hebben. Hij draagt het voorzitterschap over aan de heer Bos.

Schorsing voor wisseling van voorzitters.

De heer Van Straalen (ChristenUnie) leest in deze nota mooie ambities. In 2050 is Utrecht volledig circulair en er wordt een maximale bijdrage geleverd ten aanzien van de CO_2-reductie. En dat is terecht, want men moet aan de slag. De energietransitie is op stoom, maar de circulaire transitie blijft nog achter.
Om echt afvalvrij te worden, moet men minder nieuwe spullen kopen. Dan moet de koopcyclus worden doorbroken en moet een consumptiemaatschappij een maatschappij worden waarin men 'leeft van genoeg'. De rol van de burger is daarbij cruciaal. Bij de bespreking van de visie zei de wethouder dat dit stevig zou terugkomen bij de nota, maar hij leest slechts dat de gemeente burgers wil inspireren en het goede voorbeeld wil geven. ChristenUnie mist een prestatiedoel als het gaat om circulair gedrag bij burgers en bedrijven. Burgers worden nu neergezet als een risico voor het behalen van de resultaten, maar dat is erg negatief en beperkt. Waarom is geen apart hoofdstuk opgenomen met concrete strategieën voor bewustwording, educatie en meetbare doelen voor gedragsverandering?
Hij geeft enkele voorzetten voor zo een hoofdstuk. Een bewustwordingscampagne waarmee wordt ingezet op inzameling en reparatie van producten. Is de wethouder bereid tot zo een bewustwordingscampagne in samenwerking met bijvoorbeeld Repair Cafés of vergelijkbare partijen?
Voor reparatie moeten zo veel mogelijk drempels worden weggenomen. Kan worden onderzocht of mensen bijvoorbeeld de U-pas kunnen gebruiken om spullen te laten repareren?
Naast Repair Cafés hebben ook kringloopwinkels een belangrijke rol. Enige tijd geleden gaven ze aan dat zij soms spullen moeten weigeren, omdat zij wel moeten betalen om grof vuil weg te brengen. ChristenUnie wil dat wordt heroverwogen dat kringloopwinkels moeten betalen voor grof vuil. Hoe kijkt de wethouder daarnaar?
Het is goed dat de R-ladder terugkomt en is geïntegreerd in de vier prioriteiten. Een motie van ChristenUnie vroeg, bij de beoordeling van vestigingsaanvragen van bedrijven, te vragen naar hun beleid ten aanzien van de R-ladder en dat mee te nemen in de overwegingen. Klopt het dat dit nu zo wordt gedaan?

De heer Peters (D66) reageert op het verzoek dat kringloopbedrijven niet voor het grof vuil hoeven te betalen. Daar gaat de gemeente toch niet over? Dat is toch een afspraak tussen commerciële afvalbedrijven en de kringloop?

De heer Van Straalen (ChristenUnie) wijst op het voorbeeld van de heer Peters dat een bank naar een kringloop zou moeten gaan. Een burger betaalt bij de milieustraat niets om een bank weg te gooien, maar een kringloop die de bank geen nieuwe bestemming kan geven, moet wel betalen. De kringloop weigert nu soms spullen bij de ingang, omdat ze ze mogelijk niet kunnen repareren of herbestemmen, en vragen burgers ze zelf weg te gooien.

De heer Peters (D66) is het met de heer Van Straalen eens, maar vindt dit een issue dat op landelijk niveau moet worden aangekaart en opgepakt.

De heer Van Straalen (ChristenUnie) wil de vraag naar de wethouder doorgeleiden of de gemeente daar wel of geen invloed op heeft.
Hij vervolgt zijn betoog. In een nota kunnen ambitieuze doelen worden opgeschreven, maar het draait uiteindelijk om daden. Als er geen extra geld komt, wordt een aantal doelstellingen niet behaald. Het college beschrijft een aantal kansen op extra middelen. Kan de wethouder een verwachting schetsen van die kansen op extra middelen? En als die middelen niet worden gevonden, wat is dan het verwachte realisatiebeeld bij de ambitiedoelstellingen voor 2030?
Hoe kijkt het college er tegenaan ook te kijken naar budgetten uit de Sociale Agenda ten behoeve van een deel van de doelstellingen uit deze nota? Bijvoorbeeld als het gaat om activiteiten die bijdragen aan sociale cohesie of het aan het werk helpen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Want ook daar zijn in Utrecht mooie voorbeelden van.

De heer Dijkstra (CDA) is het eens met de vraag welke prioriteiten worden gesteld. Heeft ChristenUnie daar zelf ook een beeld bij? Ongeveer de helft is ongedekt. Als de middelen niet worden gevonden, wat zijn dan de keuzes van ChristenUnie?

De heer Van Straalen (ChristenUnie) ziet dat het college in de nota helder aangeeft welke deeldoelstellingen wel of niet zijn gedekt. Hij kan daar niet uit destilleren wat dat betekent voor de hoofddoelstellingen. De focus ligt nog te weinig op het gedrag van de burger en de cultuurverandering naar het 'leven van genoeg'. Dat zou voor ChristenUnie prioriteit hebben.

De heer Cornielje (PvdA) stelt dat het belang van een circulaire stad groot is. Er gaat jaarlijks nog steeds een megaton aan afval de stad uit. Dit schaadt het klimaat, het milieu en is op de langere termijn niet houdbaar vanwege de uitputting van schaarse grondstoffen. Het is goed dat hier als stad aandacht aan wordt gegeven. Toch ziet PvdA ten opzichte van de visie Utrecht Circulair van februari jl. nog weinig concrete uitwerking in dit plan. Het is goed dat men het gebruik van eindige grondstoffen wil halveren in 2030. Is deze beleidsnota voldoende om dat te realiseren? Waarop is de aanname gebaseerd dat deze beleidsnota voldoende handvatten biedt om die halvering te bewerkstelligen?
PvdA is blij dat het mbo, met dank aan de PvdA-motie, een concrete plek heeft gekregen in deze beleidsnota. Het mbo is hard nodig in de transitie naar een economie waarin circulair centraal staat. Wat dat betreft is PvdA benieuwd naar het Mbo-uitvoeringsplan 2023-2026. In hoeverre komt de circulaire economie daarin terug? De beleidsnota stelt namelijk dat vooral bij het mbo en het hbo kennistekorten zitten.
PvdA is ook benieuwd naar de mogelijkheden voor circulair afschrijven. In de beleidsnota wordt hieraan aandacht gegeven. Wanneer hoort de raad hier meer over? PvdA gelooft dat circulair afschrijven een prikkel kan zijn om meer circulair te handelen als gemeente

De heer Peters (D66) reageert op het ontbreken van concrete maatregelen. Dat is een typische discussie die altijd wordt gevoerd bij nieuwe nota's. Het idee is toch dat er eerst een visie komt, dan een beleidsprogramma en daarna het uitvoeringsprogramma waarin een en ander concreter is? Hoe ziet PvdA dat?

De heer Cornielje (PvdA) is het daarmee eens. Dat debat is in februari gevoerd. In de visie is het nog heel breed. Het had concreter gemogen en er hadden meer handvatten in mogen staan.

De heer Peters (D66) vraagt wat PvdA dan concreter had gewild. Spreker ziet een dieper uitwerking van de visie.

De heer Cornielje (PvdA) geeft als voorbeeld het circulair zijn in de zorg. Dat is natuurlijk een grote uitdaging voor de zorg, maar hij leest slechts dat meer wordt samengewerkt en dat in gesprek wordt gegaan met partners. Daar kan een verdiepingsslag in worden gemaakt, zodat concretere handvatten worden geboden voor de uiteindelijke halvering van het eindige grondstoffengebruik.

De heer Peters (D66) reageert dat juist dat in zo een uitvoeringsprogramma zou moeten staan.

De heer Cornielje (PvdA) denkt dat de visie de algemene brede thema's bevat, maar dat de beleidsnota concreter mag zijn.

De heer Dijkstra (CDA) vindt deze beleidsnota ambitieus en noodzakelijk. De doelstelling om in 2030 het grondstoffenverbruik met de helft te verminderen, biedt de gemeente de kans om een voortrekkersrol te spelen.
Wat CDA betreft zijn drie hoofdpunten van belang: concrete actie, organisatieverankering en financiering.
Het mag nog wel wat concreter, ondanks dat nog een uitvoeringsnota volgt, en er moet worden geprioriteerd. Resultaten moeten meetbaar zijn, zoals het percentage materialen. Vooral in de bouw in de stad en de aanbestedingen is grote impact te behalen. Er moeten duidelijkere stappen worden gezet die kunnen worden gemonitord. Het ontwikkelen van nieuwe instrumenten hierbij is geen hoofdtaak van de gemeente. Er moet worden aangehaakt bij alles wat er al ligt, anders wordt het ook voor marktpartijen lastig om mee te komen. De gemeente moet dat wiel niet alleen weer uitvinden.
Het is positief dat de gemeente zich steeds meer gaat zien als opdrachtgever in plaats van inkopende partij. Die bredere rolopvatting toont een scherpere verantwoordelijkheid. Het meetbaar vergroten van kennis en bewustzijn over circulariteit binnen de organisatie is een goede zaak. Hij spreekt complimenten uit voor het feit dat medewerkers hiervoor beter worden geëquipeerd.
Ongeveer de helft van de plannen is momenteel ongedekt. Het zoeken naar externe financiering zoals subsidies is essentieel. Is de wethouder bereid een volledige subsidiescan inclusief advies te laten uitvoeren op deze beleidsnota? Of is dit al gebeurd? Zo ja, kan deze worden gedeeld?
CDA vindt dat een belangrijke stap om de financiële basis van deze plannen te versterken. De gemeente moet een coördinerende rol nemen in subsidieprojecten. Wat is de stand van zaken van het EFRO-project en de circulaire grondstoffencorridor?
In het recent toegevoegde auditrapport staat dat de huidige indicatoren voor afval en tevredenheid over afvalinzameling onvoldoende aansluiten bij circulaire doelstellingen en alternatieve effectindicatoren. Afvalproductie per inwoner of scheidingspercentages bieden beter inzicht. Kan de wethouder toezeggen bij de volgende rapportage gebruik te maken van een meer passende indicator?
Mooie plannen zijn alleen waardevol als ze worden uitgevoerd. De raad moet duidelijk maken dat Utrecht kiest voor concrete resultaten, een gedurfde keuze en een toekomstbestendige stad.

De heer Usta (DENK) stelt dat een circulair Utrecht belangrijk is om bij te dragen aan een betere stad. Door verschillende partijen zijn al veel goede dingen gezegd. Wat voor DENK belangrijk is, is dat de bewoners hierdoor niet extra worden belast maar juist aangemoedigd. Daarvoor zijn creatieve ideeën noodzakelijk en moet out of the box worden gedacht. Daarom is DENK benieuwd naar de antwoorden op de vragen die door verschillende partijen al zijn gesteld.
In sommige landen rijdt eenmaal per maand, op gelijke dagen en tijdstippen, een wagen door buurten waar mensen tweedehands spullen kwijt kunnen waarvoor zij ter plekke een vergoeding krijgen. Zo kan een win-winsituatie worden gecreëerd. Hierbij kunnen de kringloopwinkels een grote rol spelen. DENK is benieuwd naar wat de gemeente daarin kan betekenen.

De heer Peters (D66) vraagt of de heer Usta de oudijzerboer bedoelt of ook andere soorten wagens.

De heer Usta (DENK) bedoelt onder andere de oudijzerboer, maar het heeft de voorkeur om allesomvattend te denken. Dan hoeven mensen niet na te gaan wat ze wel en niet kunnen inleveren

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) is blij dat de stad verantwoordelijkheid neemt en streeft naar een volledig circulaire stad in 2050. Zij spreekt waardering uit voor de plannen voor twee upcyclecentra. Oud-raadslid Tessa Sturkenboom heeft zich in haar periode in de raad intensief ingezet voor de toevoeging van deze centra. Deze centra bieden niet alleen ondersteuning bij het hergebruiken van materialen, maar creëren ook waardevolle kansen voor werk en opleidingen. Student & Starter is enorm trots dat deze nalatenschap van Tessa een plek heeft gekregen in deze nota.
In de beleidsnota staat dat bewoners zelf verantwoordelijk zijn voor het brengen van hun spullen naar deze upcyclecentra. In de praktijk is dat niet voor iedereen haalbaar of wenselijk. Een mogelijke oplossing hiervoor is een ophaalservice, vergelijkbaar met de huidige ophaalafspaken voor grof vuil. In de nota wordt al aangegeven dat er plannen zijn voor het ophalen van afval aan huis met elektrisch vervoer. Dit zou kunnen worden uitgebreid voor de upcyclecentra. Welke mogelijkheden ziet de wethouder om het vervoer van spullen naar upcyclecentra toegankelijk te maken, bijvoorbeeld door een ophaalservice specifiek voor deze centra toe te voegen?

De heer Peters (D66) krijgt een goed idee. In het weekend gaan de meeste mensen naar de milieustraat en staan de elektrische gemeenteauto's stil. Zou daarmee een combinatie kunnen worden gemaakt? Bijvoorbeeld dat ze tegen een schappelijk tarief kunnen worden gehuurd om spullen op te halen en naar de centra te brengen. Wat vindt mevrouw Kolenbrander daarvan?

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) vindt het een goed idee en geleidt de vraag graag door naar de wethouder.
Zij vervolgt haar betoog. Student & Starter ziet in deze transitie kansen om inwoners meer mogelijkheden te bieden om hun spullen te kopen en verkopen, bijvoorbeeld door twee vaste dagen in de maand te organiseren waarop inwoners een plek kunnen reserveren om hun spullen aan te bieden. De upcyclecentra zouden hiervoor een goede locatie kunnen zijn. Indien nodig kunnen de spullen direct kunnen worden gerepareerd. Is de wethouder bereid te onderzoeken of deze extra functie kan worden toegevoegd aan deze centra?
In de nota staat dat er aanvullende plannen zijn voor het afvalinzamelingssysteem. Er worden nieuwe manieren verkend, zoals inzameling aan huis op afspraak. Momenteel kan al gratis een afspraak worden gemaakt voor het ophalen van grof vuil. Helaas blijkt in de praktijk dat een afspraak niet altijd betekent dat het grof vuil daadwerkelijk wordt opgehaald. Zij woont in de binnenstad en heeft meerdere keren een afspraak gemaakt voor grof vuilinzameling, maar helaas wordt het vaak niet opgehaald en moest zij nabellen en het een troep wordt in de binnenstad. Student & Starter hoort deze klachten regelmatig terug. Ook zitten er vaak goede spullen tussen die zouden kunnen worden hergebruikt. Is de wethouder op de hoogte van deze problemen? Hoe denkt de wethouder dat de plannen in de nota kunnen bijdragen aan het voorkomen van dergelijke problematiek in de toekomst?

De heer Te Hoonte (VVD) wijst erop dat het ophalen van grof vuil voor de inwoner gratis is, maar dat het niet gratis is. De auto wordt de stad uit gepest en er worden wijken gebouwd zonder parkeerplaatsen, maar het grof vuil ophalen kosten geld. Hij ziet de budgetten daarvoor niet terug. Sterker nog: deze nota is ongedekt. Hoe kijkt Student & Starter daar tegenaan?

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) reageert dat D66 voorstelde een prijskaartje te hangen aan het ophalen van grof vuil. Een kleine bijdrage maakt mensen wel bewuster dat het laten ophalen tijd en geld kost. Student & Starter staat daar eventueel voor open.

De heer Te Hoonte (VVD) bedoelde dat niet, want daarmee worden de kosten bij de inwoner neergelegd. Als zaken worden ingevoerd, moeten de consequenties worden voorzien van een dekkend kostenplaatje. Dit college doet dat consequent niet. Hoe ziet Student & Starter dat?

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) ziet dat in deze nota ook terug. Het grof vuil ophalen is nu al gratis. Kan de heer Te Hoonte zijn vraag toelichten?

De heer Te Hoonte (VVD) meldt dat, wat VVD betreft, het ophalen van grof vuil gratis blijft. Inwoners betalen al voldoende ozb en andere lasten. Dit college doet alsof de auto de stad uitdrijven ook gratis is, maar dat is niet gratis, want dan moet een ophaalservice worden gemaakt voor grof vuil, moeten andere inleverpunten worden ingericht en allerlei zaken worden gedaan. Het probleem wordt bij het college terug gelegd bij de bespreking van Utrecht Circulair, maar eigenlijk had Student & Starter ook bij de bespreking van parkeren en dergelijke moeten aangeven dat hiervoor extra ruimte moet worden vrijgemaakt. Minder parkeerplekken betekent dat de gemeente meer grof vuil moet ophalen.

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) denkt dat mensen het grof vuil alsnog zelf kunnen wegbrengen. Voor het ophalen ervan zou kunnen worden nagedacht over een klein prijskaartje daarvoor.

De heer Usta (DENK) heeft aangegeven dat DENK vindt dat Utrechters niet extra moeten worden belast. Student & Starter spreekt over een prijskaartje voor het ophalen van grof vuil. Dat is nu gratis en desondanks zijn er problemen met grof vuil. Ziet Student & Starter een prijskaartje voor grof vuil niet als een enorme drempel voor de inwoners?

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) bedoelde het prijskaartje meer voor een stukje bewustwording. Het mag geen groot beslag leggen op de inwoner, maar een kleine bijdrage

draagt bij aan de bewustwording ook voor hoe vaak men een afspraak maakt om grof vuil te laten ophalen. Nu kan dat ongelimiteerd.

De heer Usta (DENK) hoort Student & Starter twee dingen zeggen: bewustwording en prijskaartje. Zou niet juist meer bewustwording moeten worden gecreëerd in plaats van inwoners extra financieel te belasten? Volgens spreker werkt dat averechts.

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) komt daar in haar bijdrage nog op terug. Cultuurgedragsverandering is heel belangrijk en zij denkt dat dat hiermee samen kan gaan.

De heer Usta (DENK) hoort Student & Starter aangeven dat cultuurverandering erbij hoort. Maar hoe ziet Student & Starter dat voor zich? Is dat ook door mensen indirect te dwingen door een financiële belasting of op een andere manier?

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) komt in haar betoog nog terug op cultuurgedragsverandering en komt met een aantal ideeën. ChristenUnie sprak over een bewustwordingscampagne en gedragsbeïnvloeding via andere stimulansen. Zij komt daarop terug.

De heer Bosch (UtrechtNu!) stelt dat een kleine financiële prikkel voor de inwoner die bewust wil worden een kleinigheid, maar niet voor een inwoner die weinig heeft te besteden. Daardoor zal men meer afval gaan dumpen. Dat gebeurt ook in gemeentes waar een beperking wordt gesteld, zoals het gewicht of het aantal spullen dat mag worden aangeboden en dan treft men in een natuurgebied een hele huisraad aan. Hij kan zich niet voorstellen dat Student & Starter dat wil.

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) wil dat absoluut niet.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vindt dat nogal makkelijk wordt gesproken over 'een kleine bijdrage' en 'gratis ophalen', maar er wordt voorbij gegaan aan de punten van de heer Te Hoonte. De auto wordt weggejaagd en dan zegt mevrouw Kolenbrander dat het afval op een andere manier kan worden weggebracht, maar onduidelijk is hoe. Het moet gratis blijven, maar het aantal ophaalverzoeken zal toenemen. Ook het invoeren van een financiële kleine bijdrage kost de gemeente geld. Wie gaat dat innen? Wie gaat dat bijhouden? Heeft Student & Starter een dekking voor dergelijke ideeën?

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) reageert dat het grof vuil momenteel al aan huis wordt opgehaald.

De heer Bosch (UtrechtNu!) wijst erop dat dat niet betekent dat het gratis is. Het is gratis voor de burger, maar niet voor de gemeente. Als meer mensen alleen nog maar een fiets bij huis hebben, moeten er meer gemeentelijke auto's komen om het grof vuil op te halen, want mensen brengen het nu nog zelf weg met de auto. Het is niet gratis voor de gemeente. Heeft Student & Starter daar een dekking voor?

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) stelt dat ook zou kunnen worden gekeken naar het reduceren van het aantal afspraken dat men kan maken. Het afval zou ook eenmaal per maand kunnen worden opgehaald, zodat de wagens minder vaak moeten uitrukken.

De heer Cornielje (PvdA) hoort mevrouw Kolenbrander een prijskaartje overwegen voor het afhalen van afval. Er zijn inwoners die echt moeilijk rondkomen. Er is een risico dat meer afval wordt gedumpt en blijft liggen. Ziet mevrouw Kolenbrander dat en kan zij zich erin vinden dat mensen die moeilijk rondkomen niet hoeven te betalen voor het afhalen van afval?

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) is het daar zeker mee eens. ChristenUnie opperde een goed idee inzake de U-pas. Daar zou zeker naar moeten worden gekeken.

De voorzitter roept alle woordvoerders op terughoudend te zijn met het plaatsen van interrupties op dit kleine onderdeel van de nota.

Mevrouw De Bekker (GroenLinks) vraagt opnieuw aandacht voor de kringloopwinkels die het grof vuil zouden kunnen ophalen. Dat hoeft niets extra's te kosten. Via de kringloopwinkels kunnen

spullen direct naar de upcyclecentra, zodat daar niet extra voor hoeft te worden gereden. De grof vuilwagens hoeven dan minder extra te rijden. Ziet Student & Starter dat als een optie?

De voorzitter constateert dat mevrouw De Bekker daar al aandacht voor heeft gevraagd.

De heer Peters (D66) wijst erop dat alle inwoners afvalstoffenheffing betalen. Ongeacht of men een laag of hoog inkomen heeft, is afval dumpen uit den boze. Is Student & Starter het daarmee eens?

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) is het daar zeker mee eens.

De heer Peters (D66) vraagt of dan niet juist de vervuiler (de dumper) zou moeten betalen. Zou het een idee zijn dat inwoners een afspraak kunnen maken voor het afhalen van goede spullen die zouden kunnen worden hergebruikt? Nu wordt dat nogal negatief geframed door andere partijen.

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) vindt een kleine bijdrage iets om over na te denken. Zij vervolgt haar betoog. Student & Starter heeft zich de afgelopen jaren ook sterk ingezet voor de invoering en uitwerking van studentenkringlopen. Deze bieden een mooie oplossing voor vertrekkende studenten (vaak internationals) die hun bruikbare spullen achterlaten. De door SSH uitgevoerde pilot was zeer succesvol zoals is terug te lezen in de evaluatie van 5 maart jl. Hoewel de kringloopcontainers op twee locaties hebben gestaan, wonen er op SSH-locaties nog meer studenten die hiervan zouden kunnen profiteren. Is de wethouder bereid met de SSH in gesprek te gaan over het uitbreiden van het aantal locaties met kringloopcontainers?
In de pilot kon alleen textiel worden aangeleverd. Is de wethouder bereidt met de SSH en ReShare te verkennen of ook containers voor andere materialen kunnen worden geplaatst?

Mevrouw De Bekker (GroenLinks) laat weten dat GroenLinks blij is met deze uitwerking van de visie Utrecht Circulair. Zo is helder waar Utrecht in 2030 moet staan om het uiteindelijke doel van een circulaire stad in 2050 te halen. In Utrecht gaan veel grondstoffen om. Het zal dan ook een hele opgave worden om de doelen te halen. Des te belangrijker is het dat nu stappen worden gezet en wordt nagegaan waar de meeste impact kan worden gemaakt. GroenLinks is blij met de vier prioriteiten.
Circulaire bedrijvigheid en ondernemerschap. GroenLinks is blij met de focus op de bouw-, voedsel- en zorgsector, omdat hier de meeste impact kan worden gemaakt, en met de verbinding met het onderwijs.
Circulaire gebiedsontwikkeling en bouw. Het is goed dat hier bij de herinrichting van de Bernadottelaan al actief aan wordt gewerkt. Zoals ook de heer Te Hoonte aangaf, zijn deze stappen hard nodig. Voor een duurzame toekomst zijn zowel circulair bouwen als energiezuinige gebouwen van belang. Welk afwegingskader wordt gebruikt om energiezuinig bouwen af te wegen tegen circulair bouwen, bijvoorbeeld in tenders? Beide zijn voor GroenLinks belangrijk en moeten goed worden afgewogen.

Mevrouw Passier (Volt) maakt uit de vraag op dat het voor GroenLinks het een of het ander is, maar dat hoeft niet zo te zijn. Klopt dat?

Mevrouw De Bekker (GroenLinks) onderschrijft dat het zeker niet het een of het ander hoeft te zijn. Er kan bijvoorbeeld naar de CO_2-prestatieladder kunnen worden gekeken, zodat ze goed samen kunnen worden afgewogen.
Zij vervolgt haar betoog. Circulair opdrachtgeven en inkopen. De gemeente legt direct gewicht in de schaal. Te lezen valt dat wordt gewerkt aan een monitoringsmethodiek. Rotterdam en Delft zouden al een dergelijke methodiek hebben ontwikkeld. Kan daarbij worden aangesloten?
Hoe wordt omgegaan met ketenverantwoordelijkheid? Utrecht profileert zich bijvoorbeeld als mensenrechtenstad, maar wordt daar ook naar gekeken in relatie tot de eigen inkoop, bijvoorbeeld als het gaat om hout, natuursteen, grondstoffen voor batterijen en ICT?

De heer Dijkstra (CDA) vindt het een uitstekend idee als men zich met die keten bezighoudt. Hoe ziet GroenLinks dat idealiter voor zich? Daar moet iets voor gebeuren. Dat vraagt capaciteit en geld.

Mevrouw De Bekker (GroenLinks) speelt deze vraag door naar de wethouder.

Zij vervolgt haar inbreng. Circulaire materiaal- en reststromen. GroenLinks is blij met de recent verworven subsidie van € 1,1 miljoen voor de upcyclecentra waarvoor is gepleit samen met Student & Starter. Is de wethouder bereid de mogelijkheid van het laten ophalen van grof vuil door kringloopwinkels, voor Utrecht te onderzoeken?
Zij complimenteert de wethouder en de ambtenaren die enorm hard aan dit raadsvoorstel hebben gewerkt.

De heer Dijkstra (CDA) hoort GroenLinks verwijzen naar de cyclus waaraan de gemeente een bijdrage wil leveren. Bij aanbestedingen helpt het als concrete tools kunnen worden ingezet, zoals de CO_2-prestatieladder en dergelijke. Is GroenLinks het eens dat de tools zo concreet mogelijk moeten zijn en dat men niet verder komt met een vage opmerking als 'we moeten een bijdrage leveren aan de cyclus'?

Mevrouw De Bekker (GroenLinks) is het daarmee eens en vindt het een goede toevoeging.

De heer Van Heuven (PvdD) laat weten dat Partij voor de Dieren op de ingeslagen weg in deze beleidsnota inhoudelijk niet veel heeft op te merken. Gemaakte keuzes lijken logisch. Wel is het ingewikkeld dat deze nota nog altijd aanstuurt op meer economie en het behouden van de concurrentiepositie. De doelen zijn niet altijd navolgbaar en controleerbaar. Zoals een gemiddelde Nederlanders leeft, zijn voor iedereen vier aardbollen aan grondstoffen nodig. Met deze beleidsnota wordt gestuurd op minder aardbollen, wat echt nodig is, en komt men meer in de buurt van het ecologisch plafond bekend van de donuteconomie.
Een pijnpunt van deze nota is in dit kader dat er onvoldoende geld is. Daarover is al voldoende gezegd. Volgens ChristenUnie is duidelijk hoe een en ander in prioriteiten wordt gesteld als er te weinig geld is, maar voor Partij voor de Dieren is dat niet helder. Hoe wordt dat geprioriteerd? Hoe kan de raad daar keuzes in maken?
Zoals de heer Peters al aangaf, benoemt het raadsvoorstel de effectdoelstelling van de helft van nieuwe en niet-hernieuwbare grondstoffen. Hij begrijpt de toevoeging 'niet-hernieuwbaar' niet. Men wil toch sturen op 50% 'nieuwe' grondstoffen? Het maakt niet uit of deze wel of niet-hernieuwbaar zijn. Er moet 50% minder de loop in.
Partij voor de Dieren is, voor wat betreft bouwen, voorstander van lange afschrijftermijnen, zeker bij circulair bouwen. Die gebouwen gaan langer mee. In de beleidsnota staat dat dit wordt onderzocht. Waarom is hierin geen fermer standpunt ingenomen en wordt niet benoemd dat bij circulair bouwen langere afschrijftermijnen worden aangehouden?

De heer Te Hoonte (VVD) vindt dat het daar juist wringt. Dat is ook aangegeven bij het Berlijnplein en het depot. Het één is een groot betonnen gebouw dat wel 100 jaar kan blijven staan en het ander is circulair gebouwd, maar het is de vraag of het dan langdurig meegaat. Het kan wel verantwoord worden gesloopt of verplaatst of iets anders mee worden gedaan, maar dat verantwoordt die lange afschrijftermijn niet. Zou niet moeten worden gestuurd op gebouwen die flexibel zijn en langdurig meegaan?

De heer Van Heuven (PvdD) is zeker voor flexibel en lang meegaan. Circulair en modulair bouwen dragen daaraan bij. Wat Partij voor de Dieren betreft kan meer worden geïnvesteerd in dergelijke gebouwen door een langere afschrijftermijn.

De heer Te Hoonte (VVD) kijkt weleens naar het circulaire gebouw in de Cartesius, maar heeft niet het idee dat het eenvoudig ergens anders naartoe kan worden verplaatst en dat dan nog een gelijk kwaliteitsniveau kan worden bereikt.

De heer Van Heuven (PvdD) reageert dat als gebouwen modulair worden ontwikkeld, delen van zo een gebouw eenvoudig en kleinschalig kunnen worden vervangen. Dat is onderbouwd bij het Berlijnplein en het museumdepot.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt of de heer Van Heuven het eens is dat het goed zou zijn als het college zich nog meer verdiept in hoe tot de beste prestatie kan worden gekomen in de verhouding tussen flexibel, circulair, modulair en een gebouw dat lang meegaat.

De heer Van Heuven (PvdD) denkt dat het college dat bedoelt met: "We onderzoeken die langere afschrijftermijn.", maar zou de vervolgstap daaraan willen verbinden dat beleid wordt gemaakt van de langere afschrijftermijn voordat het wordt onderzocht.

Hij vervolgt zijn inbreng. Op voedsel is zo veel winst te behalen, meer dan wanneer men zich concentreert op alleen verspilling zoals deze nota doet. Er gaan veel meer grondstoffen in de productie van vlees dan in plantaardig. In de tekst op pagina 17 wordt het woord 'plantaardig' opvallend vermeden. Waarom? Zoals daar wordt gesproken over circulair voedsel, gaat het ook over de plantaardige productie van voedsel.
Hij heeft in een interruptie al een punt gemaakt met betrekking tot kringlooplandbouw en het sturen op het aantal dieren.
De gemeente geeft veel het goede voorbeeld, maar is de gemeente voldoende streng naar bedrijven? In de nota staan veel woorden als 'stimuleren', 'in gesprek gaan' en 'mogelijk maken'. Is de wethouder ook bereid te kijken waar kan worden aangepakt of verplicht? Kan bijvoorbeeld aan het instrumentarium worden toegevoegd dat zaken kunnen worden geëist of geweigerd als bedrijven zich in Utrecht vestigen?
Partij voor de Dieren heeft twijfels over hoe voortvarend dit allemaal gaat worden uitgevoerd. Bijvoorbeeld inzameling via GFE in de hele stad, is nog steeds niet geregeld terwijl dit wel gewenst is. Als dat niet geregeld is, hoe worden dan alle belangrijke punten in deze nota wel goed geregeld voor 2030 als er ook nog eens onvoldoende geld beschikbaar is? Partij voor de Dieren maakt zich daar zorgen over. Hoe stelt de wethouder de partij gerust?

De heer Dijkstra (CDA) hoort Partij voor de Dieren aangeven dat bepaalde bedrijven dan wel of niet worden toegelaten en vraagt de heer Van Heuven dat toe te lichten.

De heer Van Heuven (PvdD) is benieuwd of het college bereid is te kijken of vervuilende of niet circulaire bedrijven überhaupt nog gewenst zijn in Utrecht. Aan de bedrijvenlobby wordt gekoppeld dat bedrijven zich in Utrecht mogen vestigen, maar mogelijk zijn bepaalde type bedrijven niet gewenst.

De heer Dijkstra (CDA) stelt dat dit wellicht een goed idee is. Ambtenaren en het college hebben baat bij concrete tools/indicatoren die hen kunnen helpen. Kan Partij voor de Dieren helpen met dergelijke indicatoren?

De heer Van Heuven (PvdD) heeft geen praktische indicatoren. Een aantal jaren geleden is bijvoorbeeld het hoofdkantoor van McDonald's naar Utrecht gekomen. Hij weet niet of daar een lobby aan vooraf is gegaan, maar zo een bedrijf hoeft wat hem betreft niet in Utrecht te zitten. Niet alle uitstoot of grondstoffenverbruik is in Utrecht, maar dat het hoofdkantoor in Utrecht is gevestigd, sluit niet aan bij Utrecht als circulaire stad.

De heer Dijkstra (CDA) vreesde al voor deze persoonlijke vete/afweging. Gezorgd moet worden voor concrete tools vanuit het principe gelijke monniken, gelijke kappen. Hij roept Partij voor de Dieren op daar geen persoonlijk issue van te maken.

De heer Van Heuven (PvdD) spreekt tegen dat het een persoonlijk issue is. Als een kruistocht tegen McDonald's wordt gevoerd, is dat altijd vanuit de partij. Het kan wel worden gekoppeld aan doelstellingen. Waarom zou van de boeren meer kringlooplandbouw worden verwacht en worden ze daarbij geholpen, en vervolgens vestigt een van de grootste niet-kringloopbedrijven zich in Utrecht? Daar kunnen wel zaken objectief aan elkaar worden gekoppeld.

De heer Te Hoonte (VVD) zou het waarderen als de heer Van Heuven dan zelf ook met objectieve criteria komt, want hij heeft misschien een beleving van bedrijven waar hijzelf wellicht nooit komt. Juist als het gaat om bedrijven die een omslag maken, gaat het misschien ook over McDonald's waar in Nederland een eigen afvaldienst het afval al jarenlang ophaalt en verwerkt. Het zou goed zijn als Partij voor de Dieren uit de beeldvorming stapt en zelf objectiveert hoe dat wordt gemeten. En als daar een ander bedrijf onder valt dat de heer Van Heuven wel heel leuk vindt, dat hij daar dan ook kritisch op wordt.

De heer Van Heuven (PvdD) stelt dat Partij voor de Dieren vaak kritisch is. Het antwoord zit in deze beleidsnota. De wens is dat bedrijven een overstap gaan maken naar circulaire economie en daar worden ambities en doelstellingen aan gekoppeld. Daarin zit al een uitsluitmogelijkheid van bedrijven die nog steeds lineair zijn en niet circulair. Op basis daarvan kan, waar mogelijk, tot eisen en weigeringsgronden worden gekomen en dat dergelijke lineaire bedrijven niet meer gewenst zijn.

De heer Te Hoonte (VVD) constateert dat de heer Van Heuven wil dat er objectieve criteria komen, maar doet aan naming en shaming van bedrijven zonder dat hard kan worden gemaakt of het wel of niet relevant is. Van bepaald eten wordt soms ook gezegd dat het niet gezond is en als het duurzaam en biologisch is, is het ineens wel gezond terwijl het vaak ook niet gezond is. Het wordt tijd dat de heer Van Heuven uit de ik-wil-de-bitterballen-verbieden-retoriek stapt en met objectieve en meetbare criteria komt in plaats van steeds meer te verbieden.

De heer Van Heuven (PvdD) wil bitterballen helemaal niet verbieden.

De heer Van Straalen (ChristenUnie) verwijst naar een aangenomen motie die verzoekt of bij aanvragen kan worden gekeken naar het beleid op bijvoorbeeld de R-ladder. Is dat een goed instrument om op verder te gaan?

De heer Van Heuven (PvdD) vindt dat een goed idee en denkt dat Partij voor de Dieren daar voor heeft gestemd.

De heer Dijkstra (CDA) vraagt of het niet beter is als ambtenaren het gemeentelijke beleid en de eigen gebouwen gaan checken op de R-ladder in plaats van dat ze bedrijven gaan controleren. Hoe ziet Partij voor de Dieren dat?

De heer Van Heuven (PvdD) denkt dat de R-ladder een interessant instrument kan zijn om te beoordelen wat voor bedrijven in de toekomst niet meer gewenst zijn. De kennis en kunde van ambtenaren moeten zeker worden ingezet op hoe alle bedrijven kunnen worden meegekregen op de circulaire omwenteling. Soms kan dat vriendelijk en soms moet men strenger zijn. Dat is een vraag voor de wethouder.

De heer Dijkstra (CDA) vraagt zich af of het niet wat hypocriet is om te denken dat de gemeente het altijd beter doet dan bedrijven. Zou een super circulair bedrijf het niet vreemd vinden als het een brief krijgt van de gemeente waarin wordt uitgelegd hoe het circulair moet zijn terwijl het al veel circulairder is dan de gemeente? Is dat niet hypocriet?

De heer Van Heuven (PvdD) reageert dat er ongetwijfeld bedrijven zijn die meer-circulair zijn dan de gemeente Utrecht. De raad stelt waarschijnlijk deze nota vast. Hoe kunnen bedrijven binnen het kader van deze nota niet alleen worden gestimuleerd circulair te worden, maar kan ook een strengere toon worden aangeslagen?

De heer Bosch (UtrechtNu!) vraagt de heer Van Heuven wat men ermee opschiet als Utrecht, als een soort linkse calvinist, het hoofdkantoor van McDonald's als de duivel de stad uitzet terwijl dat hoofdkantoor in Nieuwegein of Stichtse Vecht gewoon opnieuw wordt geopend.

De heer Van Heuven (PvdD) heeft die discussie wel vaker met de heer Bosch gevoerd. De heer Bosch heeft ook weleens gevraagd waarom in Utrecht überhaupt een klimaatbeleid nodig is als heel China smerig is. Spreker parafraseert de heer Bosch die dit waarschijnlijk niet zo heeft gezegd. Er moet ook vanuit Utrecht zo snel mogelijk zo veel mogelijk worden gedaan wat mogelijk is tegen een vieze planeet en tegen een slecht klimaat.

De heer Bosch (UtrechtNu!) constateert dat dat geen antwoord is op de vraag. Spreker heeft inderdaad iets dergelijks gezegd over China en over Rusland en andere landen. In dit geval wordt de werkgelegenheid de stad uit gejaagd, want er zijn nog meer bedrijven die de heer Van Heuven vervolgens in het vizier krijgt. De afgelopen jaren is hem gebleken dat het altijd in stapjes gaat bij Partij voor de Dieren. Niet iedereen wil een veganistische hamburger. Hoe wordt gezorgd dat de werkgelegenheid van deze stad met de ideologische punten…

De voorzitter vindt dat de heer Bosch een duidelijke vraag heeft gesteld en dat dan ook een duidelijk antwoord mag worden verwacht.

De heer Van Heuven (PvdD) vond de vraag niet helder, maar hoort veel zaken waarop hij graag zou willen reageren. Het is fijn als bedrijven circulair willen worden, maar soms moeten ze strenger worden aangesproken. Hij is benieuwd of dat in het kader van deze beleidsnota mogelijk is en of 'sturen' in plaats van 'stimuleren' kan worden toegevoegd aan het instrumentarium.

De heer Cornielje (PvdA) vraagt of de heer Van Heuven erkent dat als 9% of 10% van de bedrijven überhaupt iets van circulariteit in de bedrijfsvoering hanteert, het dan van waarde kan zijn om die bedrijven mee te nemen en dat wordt geprobeerd die 90% die dat niet heeft mee te nemen.

De heer Van Heuven (PvdD) vindt dat een heel goed idee, zeker als dat met die cijfers wordt onderbouwd.

Mevrouw Passier (Volt) beperkt zich tot één punt omdat al veel is gezegd, maar allereerst complimenteert zij de wethouder. Volt let altijd op indicatoren en meetbare doelen en dat is goed in deze nota doorgevoerd.
De ambitie is landelijk om in 2030 minstens 30% van nieuwbouwwoningen met minimaal 30% biobased materialen te realiseren. Hetzelfde percentage geldt als doelstelling voor isolatiemaatregelen, verduurzaming en de gebruikte materialen voor utiliteitsbouw. In de nota staat de doelstelling van minimaal 50% hernieuwbare en/of hergebruikte materialen in de openbare ruimte, maar zij heeft dit niet teruggezien bij de bouw. Volt ziet graag een indicator zodat ook de landelijke doelstelling kan worden gevolgd. Kan die worden opgenomen?

De heer Te Hoonte (VVD) vindt het een sympathieke beleidsnota waar veel zaken instaan waar VVD veel mee kan, maar het zou de wethouder van Financiën niet mogen verbazen dat VVD er moeite mee heeft dat de nota volledig ongedekt is. Dit is de tweede beleidsnota van deze wethouder waarbij moet worden geconstateerd dat voor een groot deel van het beleid geen geld is. Als op die manier een motie of amendement wordt ingediend, is het antwoord van de wethouder van Financiën al bekend. Een andere werkwijze is wenselijk. De wethouder moet er ook vanuit haar financiële rol op reflecteren hoe de raad dergelijke nota's ongedekt vaststelt.
VVD heeft in 2023 schriftelijke vragen gesteld. Veel daarvan komt terug in de nota, zoals het hergebruik van materialen die uit de openbare ruimte worden gehaald en nu vaak met aannemers de stad uit vertrekken zonder dat iemand weet waar ze blijven. Het is goed dat er ruimte komt om dat materiaal om te zetten zodat het weer kan worden ingezet. Dat betekent dat ook in het handboek Openbare Ruimte nadrukkelijk moet worden verwerkt dat hergebruik van materiaal prioriteit heeft. Hij zag dat nog niet terug bij het Beurskwartier, Lombokplein en andere plannen, maar zou willen dat elke 30x30 straatsteen die nog heel is, weer de straat ingaat. Hij vraagt de wethouder toe te zeggen dat ze zich ook daarop gaat richten.
Hij mist ook aandacht voor risico's. Allen willen materiaalgebruik dat wellicht uit het productieproces komt. Dat is geprobeerd door afvalwater voor de wc te gebruiken in Leidsche Rijn en een geluidswal aan te leggen met slakken uit een verbrandingsoven. Beide projecten waren geen groot succes. Het ene wordt nog steeds gemonitord en met het andere is snel gestopt. Hij vraagt van de wethouder een bredere reflectie op hoe dergelijke risico's zijn ingecalculeerd en wat mogelijk is om zaken terug te draaien als het niet werkt.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vraagt of de heer Te Hoonte het mooi vindt als klinkers worden hergebruikt.

De heer Te Hoonte (VVD) stelt dat zeker in de binnenstad veel waaltjes liggen. Deze lagen ook op het Domplein. Veel straten in Kanaleneiland, Overvecht of Leidsche Rijn waren enorm opgeknapt als die waaltjes daar waren hergebruikt. Nu worden ze waarschijnlijk verkocht en wordt dat verrekend met de aanbesteding. Het slechtste materiaal kan de stad uit, maar het beste materiaal moet blijven.

De heer Bosch (UtrechtNu!) vindt dat interessant klinken. In samenhang met elkaar kan het misschien best mooi zijn, maar de circulaire Ahornstraat zag eruit als een samengeraapt zooitje van twintig/dertig verschillende soorten stenen. Spreker trekt daar de grens, maar de heer Te Hoonte kent het voorbeeld wellicht niet.

De heer Te Hoonte (VVD) stelt dat klinkers die uit een straat worden gehaald, moeten gescheiden worden gehouden en op kleur worden gesorteerd en opgeslagen. Hij is blij dat de wethouder dat heeft ingezien en heeft gezorgd voor ruimte waar dat mogelijk is. Op een gegeven moment zijn de stenen misschien op. Bij Douwe Egberts wordt nu een deel herstraat en dat was nog relatief jong materiaal en nu gaat daar bijna alleen maar nieuw materiaal de straat in. Hij maakt zich dan zorgen dat er veel zit tussen de nota en de praktijk.

De heer Bosch (UtrechtNu!) kan zich vinden in de uitleg van de heer Te Hoonte. Is de heer Te Hoonte het eens dat, wat niet meer kan worden gebruikt voor definitieve herinrichtingen wellicht kan worden gebruikt voor tijdelijke inrichtingen?

De heer Te Hoonte (VVD) verwijst naar Leidsche Rijn-centrum. Dat is prachtig en daar is niet bezuinigd op materiaalgebruik, maar alles is nieuw aangevoerd, maar wellicht was daar meer groen mogelijk geweest. Dan hadden minder klinkers hoeven te worden besteld. Dat was dan goedkoper en dichter bij de doelstellingen. Het is een leuke nota, maar het gaat om de praktijk. De gemeente vindt het zelf al moeilijk genoeg en moet dan niet de maat nemen aan andere partijen.
Hij vervolgt zijn inbreng. In de nota is het doel genoemd voor het gebruik van hernieuwbare en/of gebruikte materialen in de openbare ruimte: meten in 2024, 30% in 2026 en 40% in 2028. Dat zou suggereren dat jaarlijks 5% van de openbare ruimte opnieuw wordt ingericht. Dat zou niet heel duurzaam zijn en wordt niet gedaan. Kloppen die doelstellingen? Kan de wethouder daarop reflecteren?
Soms is het goed als wordt gezorgd dat een gebouw en een straat en een weg lang kunnen blijven bestaan, dat de plannen helder zijn en dat niet twee jaar later weer een nieuw idee ontstaat dat leidt tot sloop.

De heer Bosch (UtrechtNu!) heeft vanwege het aantal interrupties geen bijdrage.

De voorzitter is de heer Bosch daar zeer erkentelijk voor aangezien de behandeling flink uit de tijd loopt. De behandeling was voorzien in 90 minuten. Hij vraagt de woordvoerders minder te interrumperen en aan te sluiten bij betogen waarin men zich kan vinden.
Hij bekent dat hij aan de Zandweg woont en dat is een rode fietsstraat geworden. Zijn tuin heeft hij met al die dikkoppen uit de Zandweg bestraat.

Wethouder Schilderman verzoekt om een schorsing om haar antwoorden voor te bereiden.

Schorsing zodat het college de beantwoording kan voorbereiden.

Wethouder Schilderman bedankt de commissie voor het bespreken van de nota. Het schrijven van deze nota is best een worsteling geweest. De transitie die de stad, het land, de wereld moeten doormaken, is best groot en nog niet op alle vlakken is bekend hoe dat moet worden gedaan. En dan wordt gezocht naar de rol van Utrecht daarin. Allen weten dat de manier waarop in Utrecht wordt omgegaan met grondstoffen niet houdbaar is, maar niemand weet precies hoe de transitie eruit gaat zien. En de gemeente heeft niet alle middelen, financieel of anderszins, om die transitie helemaal mogelijk te maken. Dan wordt gezocht naar zaken waarop nu wel kan worden ingegrepen en hoe daar zo goed mogelijk indicatoren voor kunnen worden gegeven en plannen voor kunnen worden gemaakt, wetende dat soms nog moet worden gezocht naar instrumenten of geld. Dat is zo helder mogelijk uitgesplitst in deze nota om toch een kader te geven voor hoe hieraan de komende jaren wordt gewerkt, wetende dat de transitie naar een circulaire economie groter is dan dat. Met dat in het achterhoofd komt zij op de punten die benoemd zijn.
D66 sprak over de megaton afval die de stad uitgaat. Het overgrote deel (80%) daarvan komt uit de industrie. De gemeente heeft daar relatief weinig invloed op.
In de beleidsnota is de reductie van het huishoudelijke afval niet opgenomen omdat dat in de grondstoffennota staat. Daar is de afgelopen jaren ingezet op systeemverandering en daar wordt op dit moment nog steeds aan gewerkt omdat een aantal zaken uit die grondstoffennota nog wordt uitgevoerd. Dat gebeurt regelmatig en bij de aankomende voorjaarsnota komt terug hoe ver de gemeente daarin staat. Dan kan ook worden ingegaan op de mogelijkheid voor andere indicatoren, want het zijn indicatoren die in de grondstoffennota staan. Er moet iets worden gedaan met het auditrapport op dit punt, maar dat moet wel op de juiste plek terechtkomen.

De heer Peters (D66) vraagt of daar dan ook hergebruikindicatoren bij kunnen worden opgenomen.

Wethouder Schilderman reageert dat dat best een lastige uitdaging is. In dat kader kan wel in gesprek worden gegaan met bijvoorbeeld Marktplaats om te zien of dat wat oplost. Het is echter de vraag in hoeverre daar een volledig en betrouwbaar beeld van kan worden gekregen. Of dit lukt, zal moeten blijken.
D66 vroeg naar convenanten met de prioritaire sectoren. Dat is een mooi idee. Eerder is al het convenant Lokale en Duurzame Voedselketens van de provincie getekend. Dat heeft niet alleen

de gemeente gedaan, maar een heel aantal bedrijven. Eerder zijn al het convenant Toekomstbestendig Bouwen en het manifest Het Nieuwe Normaal ondertekend en er wordt gewerkt aan de citydeal Circulaire Gebiedsontwikkeling. Zij denkt dat ze daarin in de plannen zitten. Op het gebied van zorg vraagt dit meer aandacht. Daar wordt verder naar gekeken. De provincie heeft twee ketenregisseurs die in beeld brengen wat daarvoor nodig is.
D66 vroeg naar de inkoopdoelstellingen. Er wordt toegewerkt naar 50% circulair inkopen over het totaal. Daar zitten ook veel diensten bij in het Sociaal Domein en dat is de reden dat ze niet sneller omhoog gaan. Bij diensten zijn wel wat materialen, maar het grotere deel gaat uiteindelijk over andere activiteiten. Veel medewerkers zijn daarin al uitgebreid getraind. In het interne opleidingstraject wordt breed ingezet op zowel opdrachtgevers, projectleiders, ontwerpers als andere relevante collega's. Om echt naar een circulaire toekomst te gaan, moet het niet alleen aan het eind in de aanbesteding worden voorgeschreven, maar moet opdrachten ook anders worden gegeven. Bijvoorbeeld dat het anders wordt beheerd en onderhouden.
D66 en anderen vroegen naar de dekking voor het plan. Op dit moment is er al enige dekking gevonden. Er is € 2 miljoen beschikbaar gesteld voor de upcyclecentra. Er is ruim € 1,1 miljoen Europese subsidie toegekend voor het upcyclen in Utrecht. Deze subsidies staan in ieder geval klaar. Er is al tweemaal gebruik gemaakt van de subsidieregeling Circulaire ambachtscentra voor Rijkswaterstaat. Dit jaar was het idee dat de middelen gedekt waren met die Europese middelen specifiek hiervoor, want dat is een aanzienlijk groter bedrag hierin. Voor de verdere zoektocht naar middelen zal de gemeente het de komende jaren misschien eerder van Europa moeten hebben dan van Den Haag. Maar dat zal blijken. Een andere belangrijke methode om te werken naar meer impact is nagaan hoe dit in al de verschillende onderdelen van het gemeentelijke beleid door kan worden gevoerd. Daar is dan ook aandacht voor.
D66 vroeg naar het aanbieden van grof vuil en dat leverde in verschillende fases interessante debatten op. Wat terecht naar voren komt, is dat het voor de inwoners gratis is om het te laten ophalen, maar dat is het voor de gemeente niet. Dat kost geld. Het is de vraag welke prikkelwerking men daar wil inzetten. Want als er spullen op straat staan, is het heel aantrekkelijk om daar wat bij te zetten en dat maakt het lastig om er een bijdrage voor te vragen. Als iemand bijvoorbeeld een kapotte kast neerzet en de buurman plaatst daar een bankstel bij, hoe moet het dan met de betaling? Daarbij komt dat meestal geen naam of adres op zo een bankstel staan. Dit is wel een uitdaging. Toegezegd is dat wordt teruggekomen op de mogelijkheden rondom de afvalstoffenheffing. Daarin is ook een aantal opties besproken, zoals: Is het interessant om op een andere manier met dat grof vuil om te gaan? Wil men daar wel of geen bijdrage voor vragen? Wanneer is sprake van illegale dumpingen? En wat werkt dan ook hierin? Zij stelt voor bij de voorjaarsnota terug te komen op het voorstel om een klein drempelbedrag in te voeren voor het ophalen van grof vuil. Rondom de afvalstoffenheffing is een aantal van deze thema's benoemd. In dat debat kwam ook naar voren of op dit moment al maatregelen moeten worden genomen die tot gevolg hebben dat het ophalen van afval lastiger wordt. Voor een deel is dat zo. Dat is bij de ontwikkeling van de Merwedekanaalzone expliciet besproken en besloten. Juist door de openbare ruimte anders in te richten en anders te gebruiken, gingen daar de kosten voor de afvalinzameling omhoog. De raad heeft daarmee ingestemd.

De heer Dijkstra (CDA) reageert op de opmerking van de wethouder dat bij de voorjaarsnota wordt teruggekomen op de financiële bijdrage. Hoe moet dat worden gezien? Is dat bijvoorbeeld een onderzoek?

Wethouder Schilderman heeft de raad in een debat over bijplaatsingen toegezegd dat wordt nagegaan wat kan worden gedaan met de submiddelen en wat kan worden gedaan in relatie tot de tariefstelling.
Zijn meer maatregelen gewenst en mag daar bijvoorbeeld het tarief voor stijgen? Of moet het tarief omlaag en moeten dan bepaalde dingen niet worden gedaan? In dat debat is het grof vuil ook al benoemd. Toen is aangegeven dat zou worden teruggekomen op de vraag of het nog wenselijk is om grof vuil aan huis te laten ophalen. De mogelijkheid tot het heffen van een bijdrage neemt zij op in het totaal zodat het kan worden gewogen.
D66 vroeg naar gesprekken met het rijk of bedrijven over wat circulaire bedrijven in de weg staat. In die gesprekken komt een aantal zaken naar voren. Voor het Nationaal programma van het rijk is een lobbybrief gestuurd, omdat de gemeente een aantal van dergelijke belemmeringen van bedrijven had gehoord. Deze zijn meegestuurd richting het rijk. Daarover worden op dit moment gesprekken gevoerd in het kader van de herijking van het NPCE, dus dat wordt zeker meegenomen. Er zijn knelpunten in de regelgeving. Soms komt men in de afvalwetgeving terecht terwijl een bedrijf daar niet wil zitten, met alle gevolgen van dien. Hetzelfde geldt voor het

bestemmen van plekken juist voor circulaire bedrijvigheid. Het college is daar zeker toe bereid. Zij stelt voor de raad een afschrift te geven van de lobby die hierop wordt gedaan, zodat duidelijk is welke zaken nu in de weg staan. Zij laat nog weten binnen welke termijn zij daarop terugkomt.
D66 vroeg hoe de gemeente bedrijven kan laten meewerken aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente. Dat is een uitdaging. Bedrijven moeten op een andere manier gaan produceren, net zoals dat inwoners op een andere manier gaan consumeren. Maar de gemeente heeft daar maar beperkte sturing op. Het sturen van circulair ondernemen kan niet via het bestemmingsplan. Soms zijn er privaatrechtelijke mogelijkheden, maar eigenlijk alleen als de gemeente in eerste instantie de grond al in bezit heeft. Voor bedrijventerrein Strijkviertel is dit een van de doelstellingen. Omdat de gronden daar in erfpacht worden uitgegeven, kan daarop worden gestuurd. Maar voor bedrijven die reeds gevestigd zijn of zich vestigen op een kavel die niet van de gemeente is, zijn de sturingsmogelijkheden op dit moment beperkt. Er wordt wel nagegaan hoe daarin meer zou kunnen worden gedaan, maar op dit moment zijn de mogelijkheden daartoe beperkt.

De heer Te Hoonte (VVD) stelt dat Utrecht ook graag een stad wil zijn die niet discrimineert et cetera. En dat geldt ook voor bedrijven. Dat betekent dat er objectieve meetbare criteria moeten zijn en dat het niet kan zijn dat het ene bedrijf wel en het andere bedrijf niet wordt toegestaan omdat het dit college belieft.

Wethouder Schilderman is het daar helemaal mee eens, maar op dit moment heeft de gemeente geen instrument om het te doen en daarmee ook geen afwegingskader, omdat die mogelijkheid er op dit moment niet is.

De heer Te Hoonte (VVD) doelt erop dat de wethouder bij Strijkviertel erfpacht gaat gebruiken.

Wethouder Schilderman reageert dat dat bij Strijkviertel onderdeel is van het uitgifteprotocol. Daar staat niet in dat de McDonald's niet mag en een ander bedrijf wel, maar wel dat aan bepaalde vereisten zal moeten worden voldaan. Dat gaat ook over het materiaal dat wordt gebruikt en een aantal andere zaken, zodat er wel een gelijk speelveld is.
Zij vervolgt de beantwoording. D66 vroeg naar intern beleid voor kapotte apparaten. Dat is er en niet alleen omdat het circulair verstandig is, maar ook omdat het financieel verstandig is. Als onderdeel van de advisering bij de voorbereiding van een aanbesteding nemen de MVO-adviseurs dit standaard mee als aandachtspunt en het is dan ook onderdeel van het circulair inkopen.
D66 vroeg ten aanzien van de voedselketen de landbouw in te zetten als kringlooplandbouwgrond. Hierover wordt gesproken en dit komt terug als thema in de klimaatvisie. Het is niet hierin opgenomen omdat dit in het brede perspectief van klimaat zou moeten worden bekeken en niet zozeer binnen circulair. Als men daarover toch een uitspraak wil doen, is het verstandig als men zich daarin verdiept. En anders komt de discussie terug bij de klimaatvisie.
ChristenUnie stelt terecht dat consumeren een heel belangrijk onderdeel hiervan is. Gedrag is een grote belangrijke bijdrage aan de hoeveelheid materialen die worden gebruikt. Daar worden nu al een heel aantal zaken in gedaan. En de belangrijkste methode voor hoe daaraan straks verder invulling wordt gegeven, is via de upcyclecentra. De Repair Cafés kregen eerder al een subsidie van de gemeente. Er is een onderzoek gaande naar de motivatie en naar wat inwoners beweegt om spullen naar een kringloop te brengen. In de klimaatvisie wordt hierop ook teruggekomen. Maar eigenlijk wordt gezocht naar de belangrijkste manieren om die bewustwording helder te maken bij de inwoners. Daar is de gemeente mee bezig, maar dat is met name iets wat landelijk zou moeten worden gedaan, want veel beïnvloeding komt van buitenaf. Het komt als onderwerp terug in de klimaatvisie, maar zij kan zich voorstellen dat daar wellicht een keer apart over moet worden gesproken. Het is aan de raad of eerst de klimaatvisie hierop wordt afgewacht.
ChristenUnie vroeg of kringloopwinkels moeten betalen voor golf vuil. Stichting De Arm, Emmaus Domstad en Emmaus Haarzuilens hebben een aantal kringloopcontainers op de drie milieustraten. Dat zijn veruit de grootste kringlopen van de gemeente. De spullen die zij daar innemen, maar niet kunnen verkopen, kunnen zij kosteloos uitgesorteerd, inleveren bij de milieustraten. Commerciële partijen worden gezien als onderneming en valt het onder de eigen bedrijfsvoering dat zij daarmee bezig zijn. Volgens de nationale wetgeving worden, ook voor kringloopbedrijven, niet-verkoopbare spullen als bedrijfsafval gezien. En daar gaat de gemeente niet over.

De heer Van Straalen (ChristenUnie) maakt hieruit op dat een aantal specifieke kringloopwinkels dit systeem hebben. Zou dat ook breder kunnen worden gedaan?

Wethouder Schilderman antwoordt dat de drie grootsten onderdeel zijn van de milieustraat. Mensen leveren hun spullen daar in waardoor het onder het regime van de milieustraat valt. Kringloop die niet op de milieustraat zijn, vallen daar niet onder.

De heer Van Straalen (ChristenUnie) begrijpt het nog niet helemaal. Een burger kan een bank gratis naar de milieustraat brengen, maar een kringloop moet betalen voor dezelfde bank. Dat is toch vreemd?

Wethouder Schilderman vindt het ook vreemd dat de nationale wetgeving voor bedrijfsafval ook geldt voor kringloopbedrijven, maar daar gaat de gemeente niet over. Inwoners mogen gratis spullen inleveren op de milieustraat. Daar staan ook kringloopbedrijven die spullen innemen. Om te voorkomen dat zij vooraf te veel 'nee' moeten zeggen tegen wat wordt aangeboden, kunnen zij de spullen eerst beoordelen en als blijkt dat ze niet verkoopbaar of te repareren zijn, kunnen ze alsnog worden weggegooid.

De heer Peters (D66) vindt dit een mooi onderwerp voor in de lobbybrief voor de herziening van het Nationaal Programma Circulaire Economie, juist om erop aan te sturen dat die uitzondering er komt voor kringloopbedrijven.

Wethouder Schilderman zal dit opnemen.
ChristenUnie sprak over het in gesprek gaan met beginnende bedrijven. De mogelijkheid van de harde sturing heeft zij richting D66 toegelicht. Het is interessant om voor bestaande initiatieven te verkennen of toekomstgesprekken door Ondernemer Centraal kunnen worden gevoerd of dat ze in het contact van Economie kunnen worden opgenomen. Voor een gedeelte gebeurt dat al. In de bedrijven die zij bezoekt, is het altijd wel een thema. Zij stelt voor in de actieagenda Economie terug te komen op hoe ver daarin kan worden gereikt, want als echt iedereen moet worden bereikt, vraagt dat waarschijnlijk extra capaciteit. Nagegaan moet worden of daarvoor capaciteit kan worden vrijgemaakt.

De heer Van Straalen (ChristenUnie) kan zich daarin vinden en wijst erop dat dit een aangenomen motie betreft. Als een bedrijf zich in Utrecht wil vestigen, zou kunnen worden besproken of het beleid heeft op de R-ladder en als dat niet zo is, kan het bedrijf worden gestimuleerd daar beleid op te gaan maken.

Wethouder Schilderman bevestigt dat dat onderwerp van gesprek is. Het vraagt wel wat als met alle startende bedrijven in gesprek moet worden gegaan, want dan moeten alle startende bedrijven worden bijgehouden en moet er capaciteit zijn om bij allemaal langs te gaan. Maar bij de bedrijven waarmee wordt gesproken, komt dit aan de orde. Nu wordt gevraagd een stapje verder te gaan en heeft zij aangegeven hoe daarop wordt teruggekomen.
Zij vervolgt de beantwoording. Op de vraag van ChristenUnie naar extra middelen is zij al ingegaan.
ChristenUnie vraagt ook te kijken naar budgetten die meer aan de sociale kant zitten, maar daar gaat het juist al heel vaak samen. Bedrijven die zich inzetten voor de circulaire economie kijken ook vaak naar arbeidsmarktaspecten. Vaak gaat dat samen en kan het ook onderwerp van gesprek zijn. Als de vraag is om het hele arbeidsmarktbeleid hierop aan te passen, dan moet ChristenUnie wellicht eerst met de andere fracties in discussie.
PvdA vroeg naar afval. Zoals eerder aangegeven komt dat hier niet heel uitgebreid terug, omdat dat in de grondstoffennota staat met de bijbehorende doelstellingen.
PvdA vroeg ook naar het mbo. Dat is een belangrijk onderdeel hiervan waar PvdA terecht ook eerder aandacht voor heeft gevraagd. Het mbo-uitvoeringsplan heeft een betere aansluiting tussen de arbeidsmarkt en het onderwijs als doel. Daar wordt veel samengewerkt, ook op het gebied van circulariteit. Dit is onderdeel van het upcyclecentrum, de circulaire grondstoffencorridor en de ontwikkeling van een opleiding voor meubelreparatie. Dat plan is al wel ingegaan in 2023, maar deze zaken kunnen er in ieder geval nog in worden opgenomen.
PvdA vroeg wanneer meer zou worden gemeld over circulair afschrijven. Dat komt terug in de nota WAVA. Zij stelt voor dat die discussie dan wordt gevoerd. Dat gaat over het waarderen en afschrijven van de activa en de restwaarden.
CDA vroeg meetbare resultaten ook te prioriteren. Dat wordt gedaan met de indicatoren uit het manifest Het Nieuwe Normaal, waarmee circulair bouwen als gemeenschappelijke taal is ontstaan. Ook het convenant Toekomstbestendig Bouwen speelt hierin een rol. Als belangrijkste

doel is daarin voorgesteld dat dit onderdeel zou worden van het Bouwbesluit, want ook voor bedrijven wordt een betere markt gecreëerd als de regelgeving gelijk is. Het is nog niet gelukt om er landelijke regelgeving van te maken, maar dat zou een mooi doel zijn. Tot die tijd worden de doelen van het convenant nagestreefd. Dat gebeurt samen met drie provincies, wat daadwerkelijk massa biedt.

De heer Dijkstra (CDA) vraagt of dat ook wordt meegenomen in de lobbybrief.

Wethouder Schilderman neemt dat zeker mee in de lobbybrief.
CDA vroeg naar organisatieverankering en of voldoende bewustzijn in de gemeente kan worden verkregen. Het bewustzijn groeit, ook binnen de gemeente. Het uitvoeringsprogramma NVOI is hierin een hele belangrijke beweging, juist omdat het niet alleen gaat over inkopen, maar ook over de O (opdracht geven). Dit is terug te zien in beheerbudgetten waar circulair en anders naar wordt gekeken. Dat betekent niet dat iedereen in de organisatie al is bereikt, want daar is soms ook nog wel wat te doen. Er worden cursussen voor aangeboden die veelvuldig worden gevolgd en waarmee pas wordt gestopt als iedereen ze heeft gevolgd.
CDA vroeg ook naar de financiering, maar dat heeft ze al beantwoord.
CDA vroeg naar de EFRO-subsidie. Dat is op 8 oktober in een raadsbrief over de upcyclecentra benoemd. De uitvoering van die EFRO-middelen loopt. De verwachting is dat in het eerste kwartaal het upcyclecentrum in het Werkspoor al kan worden geopend. Stichting UP Utrecht heeft de campagne vorige week opgestart.

De heer Dijkstra (CDA) hoort de wethouder aangeven voldoende op subsidie te zijn ingegaan. Wellicht heeft hij dat gemist. Zijn vraag was of de wethouder bereid is een volledige subsidiescan, inclusief advies, te laten uitvoeren. Of is dit al gebeurd?

Wethouder Schilderman antwoordt dat dit eigenlijk steeds wordt gedaan, ook voordat deze beleidsnota voorlag, bijvoorbeeld de subsidies voor de upcyclecentra zijn al eerder gedaan. Het is wel een mooie suggestie om mee te nemen naar de verdere uitvoering. Het kan dat het grootste gedeelte al is gedaan, omdat het steeds onderwerp is van een zoektocht.
De vraag van CDA naar afval heeft zij al beantwoord.
DENK vroeg ook naar grof vuil. Daar wordt op teruggekomen richting de voorjaarsnota.
Student & Starter vroeg naar upcyclecentra. Op dit moment is het niet zo dat inwoners allemaal naar upcyclecentra gaan of dat een mogelijkheid wordt geboden om spullen op een andere manier daar naartoe te brengen, maar het is wel interessant om na te gaan wat het zou kosten als de ophaalservice naar de upcyclecentra terug zou komen. Zij stelt voor hierop in de volgende updatebrief over de upcyclecentra terug te komen.
Student & Starter sloot zich aan bij een plan van D66 om emissievrije wagens van de gemeente uit te lenen in het weekend. Dat is een creatief idee, maar de gemeente is daar niet op toegerust. De wagens staan op een afgesloten terrein. Het vraagt investeringen en brengt werkzaamheden met zich mee voor de organisatie. De verwachting is dat dat niet zal opwegen tegen de voordelen. Er is wel een mogelijkheid om een elektrische bakfiets te lenen bij de milieustraten. Het vervoer en ook het emissieloze vervoer is echt maar een fractie van de voetafdruk. In deze transitiefase ligt de focus echt op het hergebruik van materialen, want daar zit een enorme klimaatwinst.
Student & Starter vroeg of de upcyclecentra kunnen worden uitgebreid met een reparatieservice. Wellicht is service niet helemaal het juiste woord, maar er wordt samengewerkt met de Repair Cafés en er komen workshops over reparaties voor bewoners. Uiteindelijk is Stichting UP opgericht. Daar werken al deze partijen in mee, zoals de kringlooppartijen maar ook de Repair Cafés. Deze worden intensief betrokken bij wat allemaal kan worden aangeboden in die upcyclecentra.
Student & Starter vroeg naar de pilot bij de SSH. Met de kringlopen is besproken of zij mogelijkheden zien om meer containers te plaatsen. Vanuit de kringlopen kwam naar voren dat met name bij deze complexen, de kwaliteit van de spullen vaak onvoldoende is voor hen. Maar SSH zorgt zelf nog steeds voor inzameling van bruikbare spullen en deelt deze met de Green Office die door studenten wordt beheerd. SSH zal worden gevraagd welke producten nog meer zouden kunnen worden ingezameld, omdat ze zich op dit moment met name op kleding richten. Wellicht kan dat nog verder worden uitgebreid.
GroenLinks vroeg energiezuinig en circulair te bouwen. Per tender wordt maatwerk uitgevoerd voor wat betreft welke duurzaamheids- en andere thema's worden afgewogen worden. Energie en circulariteit krijgen daarbij beide aandacht. Gezocht wordt naar een methode om beide in balans te

stimuleren. Het meten van de CO_2-uitstoot van materialen, het gebruik ervan en de footprint ervan kan bijvoorbeeld bijdragen om ze meer samen te voegen.
GroenLinks vroeg of op het gebied van opdrachtgeven en inkopen kan worden aangesloten bij de methodiek van Rotterdam. Op dit moment wordt al actief kennis uitgewisseld met Rotterdam. Nagegaan moet worden of ieder onderdeel van die methode kan worden geïmplementeerd in Utrecht, maar de gemeente gaat zeker te rade bij anderen.
GroenLinks vroeg naar ketenverantwoordelijkheid. Bij aanbestedingen in risicosectoren staat standaard in de contracten dat partijen moeten voldoen aan de internationale voorwaarden. Hierop wordt geen actief beleid of visie per sector op ontwikkeld, want dan zou er heel veel werk in beleid zitten op een sector die niet helemaal kan worden overzien. Maar er wordt gestuurd op de partijen die daar wel verantwoordelijkheid voor hebben, namelijk degenen die het daadwerkelijk aanleveren, dat ze moeten voldoen aan de internationale voorwaarden hierop.
GroenLinks vroeg of de kringlopen hier meer op kunnen doen. Zij doen daar al veel op, want ze halen al de bruikbare huishoudelijke goederen op. Grof vuil dat niet bruikbaar is, kunnen zij niet verkopen en halen ze dus ook niet op. Er is al wel eens voorzichtig met ze over gesproken of er een manier is om dat om te draaien, maar zij ervaren al een grote uitdaging om te voldoen aan alle verzoeken die zij krijgen op dit gebied, zeker om spullen op te halen, want dat vraagt best veel van de mensen die langskomen. Dus de inzet zal meer zijn op het brengen.
Partij voor de Dieren had een mooi betoog over aardbollen die nodig zijn en zaken die voor Partij voor de Dieren belangrijk zijn. Voor een deel daarvan is er soms een kleine afwijking met hoe de gemeente ernaar kijkt, maar dat is ook politiek. Het is aan de raad om zaken bij te draaien of niet. Het is voor Utrecht belangrijk om concurrerend te blijven en zeker op het gebied van de circulaire transitie. De mogelijkheden rondom bestemmingsplannen heeft zij al benoemd.
Partij voor de Dieren vroeg over hoe het zit met de middelen. In de nota is per prioriteit aangegeven hoeveel budget er beschikbaar en nodig is. Als de raad dat anders wil prioriteren, dan kan dat met een amendement. Als de raad een bepaalde inzet of visie wil meegeven over de prioriteiten, dan kan dat met een motie.
Partij voor de Dieren vroeg naar de effectdoelstelling niet-hernieuwbare grondstoffen: een beweging naar 50% grondstoffen in plaats van focus op hernieuwbaar. Hernieuwbare grondstoffen zijn milieuvriendelijk en in een groeiende stad zijn veel grondstoffen nodig. Met alleen hergebruik kunnen de ontwikkelingen, ook rondom bijvoorbeeld woningbouw, niet worden gerealiseerd. Daarom is gekozen voor niet-hernieuwbare grondstoffen.
Partij voor de Dieren vraagt naar circulair bouwen. Zij heeft al aangegeven hoe daarop wordt teruggekomen in de nota WAVA. Modulair bouwen en afschrijftermijnen zijn zaken om af te wegen. Het is goed om dan ook te kijken naar wat wordt gedaan met de restwaarde. Daarom wordt erop teruggekomen in de nota WAVA, omdat deze zaken ten opzichte van elkaar zouden moeten worden bezien.
Partij voor de Dieren vroeg naar het aanpakken en verplichten van bedrijven rondom het instrumentarium. De gemeente heeft daar beperktere sturing op. Het circulair ondernemen kan lastig via het bestemmingsplan worden afgedwongen en over Strijkviertel heeft zij eerder al iets gemeld. Daarop wordt in de lobby zeker op terugkomen, zoals zij net heeft toegezegd.
Partij voor de Dieren vraagt eigenlijk een geruststelling dat het hiermee helemaal goed gaat komen. Zij denkt dat allen nog een grote stap naar voren moeten zetten om deze circulaire transitie mogelijk te maken. Voor een gedeelte heeft dat te maken met het budget, dus niet alle doelstellingen en ambities kunnen worden uitgevoerd als geen aanvullende middelen worden gevonden. Die aanvullende middelen kunnen gedeeltelijk binnen de gemeente worden gevonden en zullen gedeeltelijk extern moeten worden gevonden. Daarvoor geldt dat een zeer belangrijk deel van deze transitie plaatsvindt bij inwoners en bedrijven en dat de gemeente probeert daar zo veel mogelijk op te sturen binnen haar mogelijkheden, maar is daarbij afhankelijk van anderen. Deze nota is een belangrijke stap, maar niet de laatste stap. Het is niet zo dat hierna achterover kan worden geleund en het daarna geregeld is.
Volt vroeg naar de doelstelling voor biobased bouwen. Binnen tenders wordt gericht op minimaal 55% hernieuwbare en of herbruikbare materialen in 2030. Dat geldt ook voor het gemeentelijke maatschappelijk vastgoed. Er wordt samengewerkt met Building Balance om zo veel mogelijk projecten in meer biobased materialen te realiseren. Op grond van de Omgevingswet mogen geen hogere ambities op het circulair bouwen worden verplicht bij bouwprojecten. Daarom richt de gemeente zich op tenders en het eigen vastgoed, waar ze wel invloed op heeft. Tenders zijn circa een derde van de bouw in de stad en dat komt overeen met het landelijke doel.

Mevrouw Passier (Volt) heeft de doelstelling voor hernieuwbaar en herbruikbaar gezien. Biobased zit in hernieuwbaar en met de indicator wordt het allemaal op één hoop gegooid. Zij ziet

graag dat het wordt opgesplitst in twee indicatoren, zodat kan worden bijgehouden hoeveel met biobased wordt gedaan.

Wethouder Schilderman komt daar graag op terug in de tweede termijn.

Mevrouw De Bekker (GroenLinks) leest in de nota dat 50% minder 'nieuwe' grondstoffen en minder 'niet-hernieuwbare' grondstoffen worden gebruikt en de wethouder zegt nu het tegenovergestelde. Wat de wethouder zegt, is een beter idee, maar dat lijkt haar best essentieel.

Wethouder Schilderman zal ze in de tweede termijn helderder uitsplitsen.
VVD vroeg hoe hiernaar wordt gekeken vanuit Financiën. In Sturen en Verantwoorden zijn afspraken gemaakt over hoe met beleidsnota's wordt omgegaan. Daarin is aangegeven dat het wenselijk is dat beleidsnota's een enige tijd meegaan en dat, zolang het helder is, daar ook ambities in kunnen staan die op dat moment nog niet zijn voorzien van een financiële dekking. Deze werkwijze is afgesproken, maar wordt op dit moment geëvalueerd. Volgens haar spreekt de VVD uit dat dat niet wenselijk is. Het is goed om in de evaluatie te betrekken in hoeverre dat een goed idee is. De nota voldoet hiermee aan de afspraken, maar zij wil één inhoudelijke opmerking maken. De transitie rondom circulariteit kan maar beperkt worden voorspeld en er zijn heel veel externe partijen voor nodig. Dus als alleen een nota kan worden opgesteld met middelen die op dat moment helder zijn, dan zal de bijdrage veel kleiner worden. Het alternatief is om geen nota op te stellen en rondom projecten aan de slag te gaan. Zij heeft eerder het signaal van de raad gekregen dat het belangrijk is om daar ook een kader voor te hebben zodat de raad zich daarover kan uitspreken. Daarom is het er op deze manier in terecht gekomen. Als de heer Te Hoonte vindt dat dit soort dingen niet meer moet worden gedaan, is het verstandig om dat in de evaluatie van Sturen en Verantwoorden te bespreken.

De heer Te Hoonte (VVD) is vooral op zoek naar waar de budgetrechtpositie van de raad nu blijft, omdat een ongedekte nota breed wordt goedgekeurd. Het college gaat al dan niet op zoek naar meer middelen, maar in deze nota geeft de raad richting en het college gaat over het uitvoeringsprogramma. Op deze manier staat de raad aan de zijlijn.

Wethouder Schilderman memoreert dat de gemeenteraad juist vaker heeft gevraagd naar de relatie tussen beleid en wat terugkomt in bijvoorbeeld de voorjaarsnota of de inzet die wordt gepleegd, bijvoorbeeld om externe subsidies op te halen. Juist deze nota geeft daar dat kader voor en zegt: ga bij de volgende voorjaarsnota of bij de programmabegroting of alle keren daarna, na of voor de voorstellen die nog niet van een dekking zijn voorzien, er ruimte aan zou kunnen worden geboden. En hij zegt dat op zoek wordt gegaan naar middelen om dit alsnog te doen. Een middel kan zijn om bijvoorbeeld subsidies aan te trekken om dat alsnog te gaan doen. Dat is juist hoe daar invulling aan is gegeven. Als VVD daar een andere invulling aan wil geven en in beleidsnota's geen ambities wil die nog niet gedekt zijn, dan moet een ander kader worden afgesproken rondom Sturen en Verantwoorden, want nu is afgesproken dat dit juist de manier is om het te doen, omdat niet alle ambities van de raad kunnen worden voorzien van een dekking. Juist in een beleidsstuk kan worden besloten wat belangrijk is, of men een andere keuze wil maken of dat men op zoek wil gaan naar meer middelen daarvoor.

De heer Te Hoonte (VVD) geeft aan dat dit naar de stad wordt gestuurd alsof het wordt gedaan en dat Utrecht circulair wordt gemaakt en dat daar heel veel geld voor wordt vrijgemaakt. Maar in de praktijk is dat niet zo. Het beeld tussen wat de wethouder neerzet met deze nota en wat de daadwerkelijke praktijk is, lopen weer uit elkaar. Dat leidt vaak tot teleurstelling bij de inwoners.

Wethouder Schilderman stelt dat als VVD alleen ambities wil die zijn gedekt met middelen, dan moet er heel veel in de raad anders. Er wordt vaak gesproken over ambities en dan wordt gezocht hoe deze stap-voor-stap kunnen worden bereikt. Het is meestal niet zo dat inwoners beleidsnota's tot in detail willen bespreken. Meestal gaat het over de projecten die worden uitgevoerd.

De heer Peters (D66) reageert dat het op landelijk niveau ook gebeurt. Ook daar wordt bijvoorbeeld uitgesproken om de CO_2-uitstoot met zoveel procent te reduceren, zonder dat daar al direct alle specifieke middelen aan zijn gekoppeld. Die worden toch ook elk jaar gevonden? Of klopt dat niet?

Wethouder Schilderman bevestigt dat het rijk dat ook zo doet. Rondom circulariteit kunnen nog niet alle stappen naar de toekomst worden voorspeld. Men wil naar een ander soort systeem, maar weet nog niet exact wat dat systeem zal moeten zijn, behalve dat minder grondstoffen worden gebruikt.
VVD vroeg naar het handboek Openbare Ruimte. Dat heeft zeker prioriteit. Daarom is een jaar geleden een plek gerealiseerd, zodat zaken kunnen worden hergebruikt. Die plek wordt in gebruik genomen, maar het duurt even voordat dat is terug te zien in alle projecten. In de geactualiseerde versie van het handboek Openbare Ruimte zal dat zeker een belangrijke rol krijgen. Deze komt in het eerste kwartaal van volgend jaar. Daar zit ook een afwegingskader in conform de R-ladder.
Dat zal hier en daar wennen zijn, maar zij heeft al mooie mogelijkheden gezien om ook verschillende materialen in de openbare ruimte te gebruiken, bijvoorbeeld andere stoeptegels op de straat dan op de parkeervakken.
VVD vroeg aandacht voor risico's. Dat ging specifiek over het vroegtijdig stopzetten van bepaalde projecten. Zij vroeg zich af over welke projecten dat ging. Er wordt altijd goed gekeken naar wat herbruikbaar is, maar misschien wordt iets anders bedoeld.

De heer Te Hoonte (VVD) geeft een korte toelichting op verzoek van de wethouder. Bij Veldhuizen ligt een geluidswal waarin slakken zijn verwerkt. Hoe die zich gedragen, wordt uitgebreid gemonitord. In Leidsche Rijn is begonnen met het aanleggen van een gescheiden afvalwaternet zodat de wc met water van de wasmachine zou worden doorgespoeld, maar dat bleek verkeerd op elkaar te zijn aangesloten waarop die projecten zijn stilgelegd. Als dit soort dingen wordt gedaan, moet er aan de voorkant heel veel aandacht zijn voor het risico en dat vroeg hij aan de wethouder.

Wethouder Schilderman vindt dat een goed punt. Vooraf moet worden nagedacht over de risico's. Dat geldt bijvoorbeeld ook als bij de nota WAVA wordt gesproken over afschrijvingstermijnen en restwaarden. Men moet dan van tevoren een beeld kunnen hebben van hoe het er uitziet na die periode en dat is af en toe best lastig als het nog niet kan worden voorspeld. Dus dat zijn risico's en daar moet men rekening mee houden. Die aandacht zal er zeker zijn en dat kan ook worden betrokken in de debatten de komende tijd.
\VVD vroeg met betrekking tot de openbare ruimte of de percentages kloppen. De percentages hernieuwbaar en/of hergebruikte materialen gelden alleen voor projecten die de gemeente uitvoert. Het is geen weergave van de openbare ruimte in zijn geheel.
Dat lobbyoverzicht komt in het eerste kwartaal en de Klimaatvisie komt in het tweede kwartaal.

De voorzitter vraagt de woordvoerders of er nog gemiste vragen zijn.

De heer Van Straalen (ChristenUnie) vroeg naar een apart hoofdstuk met strategieën en doelen voor de gedragsverandering. Daarop heeft de wethouder gereageerd. In het kader daarvan vroeg hij of een bewustwordingscampagne kon worden gevoerd, bijvoorbeeld in samenwerking met de Repair Cafés of vergelijkbare partijen.
En hij heeft gevraagd of kan worden onderzocht of mensen de U-pas kunnen gebruiken om spullen te laten repareren.

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) vroeg of het als extra service van de upcyclecentra mogelijk is dat daar tweemaal per maand een markt kan worden georganiseerd.

Wethouder Schilderman komt hierop nog terug, net als op de vragen van Volt en GroenLinks.

De voorzitter inventariseert of partijen nog een bijdrage hebben en concludeert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

Schorsing

Wethouder Schilderman zal een aantal vragen voor het slotdebat in een brief beantwoorden. Daarin komt zij terug op de vraag van Volt over de uitsplitsing. Ook komt zij daarin terug op de vraag van GroenLinks om helder te zijn over de ruwe materialen en de hernieuwbare materialen. Hetzelfde geldt voor de vraag over de U-pas, omdat ze de mensen van de U-pas niet aan de telefoon krijgt. Ze komt terug op de mogelijkheid ervan.
Zij vraagt Student & Starter de vraag te herhalen.

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) vroeg of een extra service kan worden toegevoegd aan de upcyclecentra voor het verkopen van spullen, een- of tweemaal per maand.

Wethouder Schilderman heeft die vraag in eerste instantie niet gehoord. Er wordt periodiek teruggekomen op de upcyclecentra en zal dit daarin meenemen.

De heer Van Straalen (ChristenUnie) mist nog een antwoord op de vraag over de bewustwordingscampagne. De wethouder geeft aan dat een belangrijk deel van het succes uiteindelijk ligt bij gedragsverandering en het gedrag van burgers en bedrijven. In het kader daarvan had hij die vraag gesteld.

Wethouder Schilderman heeft aangegeven welke mogelijkheden op dit moment worden gebruikt voor bewustwording. Daarvoor zijn de upcyclecentra belangrijk, maar ook de samenwerking met Stichting UP. Op die manier wordt daaraan invulling gegeven.

De voorzitter stelt voor dit agendapunt hiermee af te ronden.

De heer Van Heuven (Partij voor de Dieren) wijst erop dat nog niet is bepaald hoe dit agendapunt wordt doorgeleid naar de raad.

De heer Te Hoonte (VVD) overweegt een motie over de dekking en nog een ander onderwerp, maar dat heeft hij nu niet scherp.

De heer Peters (D66) overweegt een voorstel om te laten onderzoeken of iets met de wagens van de milieustraat kan worden gedaan voordat het direct wordt afgeschreven. Wellicht komt D66 met een voorstel voor het opnemen van hergebruikdoelstellingen.

Mevrouw Kolenbrander (Student & Starter) overweegt, net als D66, een voorstel over de wagens.
De toezeggingen zijn ook niet herhaald.

De heer Van Straalen (ChristenUnie) gaat na wat in de nota staat over de gedragsverandering en de ambities en doelen op dat punt en komt wellicht met een voorstel daarop.

De voorzitter reageert dat dat mede naar aanleiding is van de toegezegde beantwoording.

Griffier Heerdink heeft twee duidelijke toezeggingen genoteerd, namelijk dat de lobbybrief naar de raad komt in Q1 2025. Daarin worden ook de kringloopbedrijven en de afschrijving opgenomen. De zojuist nog gestelde vragen worden schriftelijk beantwoord. En op een aantal punten is toegezegd om zaken mee te nemen. Hij stelt voor ze niet op de lijst op te nemen, maar herhaalt ze wel. Dat gaat om de mogelijkheid van een drempelbedrag, wat terugkomt bij de voorjaarsnota. Dat gaat om circulair afschrijven, wat meegenomen wordt in WAVA. Dat gaat om de ophaalservice en die komt terug in een updatebrief.

Wethouder Schilderman wijst erop dat het in de lobby met name gaat over kringloop en een aantal zaken die bedrijven raken. Het stuk over afschrijvingen komt in de nota WAVA. In de volgende brief over de upcyclecentra komt zij terug op de ophaalservice en de mogelijkheid van een eventuele markt op verzoek van Student & Starter. Zij laat ook nog weten of de SSH nog iets doet met hun kringloop.

De voorzitter sluit de beraadslagingen op dit punt en bedankt wethouder Schilderman.

8. Raadsvoorstel Vaststelling Beleidsnota Opwekgebieden voor schone energie in Utrecht

De voorzitter vraagt of de komende negen minuten voldoende zijn voor één inbreng of dat de vergadering moet worden geschorst en om 14.00 uur vervolgd. Mevrouw Passier van Volt heeft een vergadering hierna en wil graag het woord voeren. Mag zij als eerste het woord voeren? Is het een bezwaar als het ochtenddeel enigszins uitloopt?

De heer Peters (D66) denkt dat het haalbaar is als de eerste spreker de eerste inbreng doet in tien minuten.

Mevrouw Passier (Volt) moet echt stipt om 13.00 uur naar het DB.

De voorzitter stelt voor even op de wethouder te wachten.
Hij heet de kinderen uit groep 7 en 8 die op de publieke tribune zitten van harte welkom.

Eerste termijn

Mevrouw Passier (Volt) stelt dat het voor de leefbaarheid van Utrecht essentieel is dat vol wordt ingezet op de energietransitie. Volt wil toewerken naar het energiesysteem van de toekomst, waarin opwek, opslag en transport zo veel mogelijk lokaal plaatsvinden en zo veel mogelijk in lokaal eigendom zijn. Het afgelopen jaar hebben haar fractie en zij alles gedaan om het geïntegreerde energiesysteem, waarin dus opwek, opslag en transport van energie en samenhang zijn ingericht, op de agenda te krijgen. Dit is namelijk de manier om het energiesysteem van de toekomst in te richten. Helemaal als ze grotendeels in eigendom zijn van lokale energiegemeenschappen. Hun vastberadenheid heeft soms ook tot ergernissen gelijk bij collega-raadsleden. Zo heeft de heer Peters van D66 haar onlangs nog een Messias-complex proberen aan te praten. En tegen haar collega's wil zij zeggen: "Sorry voor het eindeloze herhalen van onze visie, maar u weet hoe het werkt: Als je ergens in gelooft, dan moet je vasthouden.". En vandaag viert Volt dat de wethouder met dit raadsvoorstel een mooie stap in de juiste richting heeft gezet.
Volt is ontzettend blij dat haar visie op het energiesysteem van de toekomst in beslispunt 2d. is opgenomen. Daarmee wordt besloten dat de inzet is om, samen met de partners van de RES-U16, een beeld te vormen van de benodigde regionale samenwerking in een energiesysteem waarin bronnen voor warmte en elektriciteit, piekvoorzieningen, flexibiliteit, buffering en seizoensopslag in samenhang worden bekeken. Allen begrijpen dat op de fractiekamer van Volt de champagne koud staat om dit te vieren. En om hier samen met de wethouder op te kunnen proosten, heeft spreekster ook een fles voor de wethouder die ze zo meteen aan haar zal geven. Zij vindt het waanzinnig dat de onverstoorbare wethouder van Hooijdonk in de laatste weken van haar termijn de ideeën van Volt omarmt. Ook de ontwikkelingen bij Merwede sterken Volt in haar verhaal. Evenals de ontwikkeling dat elektrische deelauto's in Utrecht nu echt worden ingezet als superbatterijen.

De heer Peters (D66) vraagt of mevrouw Passier werkelijk denkt dat dit volledig aan Volt te danken is. Of was dit misschien al de weg die deze wethouder de afgelopen ruim tien jaar al is ingeslagen?

Mevrouw Passier (Volt) reageert dat het wellicht klopt wat de heer Peters zegt, maar in deze zaal heeft Volt de wethouder vaak tegenover zich gezien. Moties werden negatief geadviseerd. In ieder geval in deze zaal heeft Volt het onderwerp op de agenda weten te zetten.

De heer Peters (D66) vraagt mevrouw Passier waarom eerdere moties, met specifieke oproepen, negatief werden geadviseerd en het hier nu toch in terugkomt. Is er wellicht geen sprake van een klein misverstand aan de kant van Volt.

Mevrouw Passier (Volt) denkt dat niet. De wethouder heeft in het verleden moties echt negatief geadviseerd. Op het moment dat Volt hier aandacht voor vroeg, kreeg men terug dat het niet in de supermarkt te koop was. En dat is natuurlijk zo. Maar de visie die wij hadden, de richting die wij op wilden, die is nu echt opgenomen in de nota en wel in beslispunt 2dd., waar Volt eerder een motie voor heeft ingediend. Dus wat Volt betreft is dat echt een succes voor Volt.

De heer Te Hoonte (VVD) informeert naar het oordeel over de ingediende motie.

Mevrouw Passier (Volt) antwoordt 'dat het niet in de supermarkt te krijgen was' en er werd negatief geadviseerd.

De heer Te Hoonte (VVD) vraagt zich af of Volt niet beter een motie van enige orde kan meenemen in plaats van een fles champagne als een wethouder Volt-voorstellen negatief adviseert en ze vervolgens als beslispunten opneemt in de nota.

Mevrouw Passier (Volt) antwoordt dat dat een optie zou kunnen zijn, maar Volt kiest ervoor dit te vieren, ook omdat het ook in andere raadsbrieven is terug te zien.

De heer Te Hoonte (VVD) merkt op dat een motie wellicht niet meer zo veel zin heeft. Het is toch bizar en het college aan te rekenen dat goede voorstellen vanuit de oppositie negatief worden geadviseerd bij moties, maar wel hun weg vinden naar de eerstvolgende beleidsnota? Dat gebeurt niet allen hier, maar dat gebeurt vaker. Daar zou Volt toch een zwaar politiek oordeel over moeten hebben? Zeker als mevrouw Passier ook nog bij het meenemen van champagne door de coalitie de maat wordt genomen of het wel een idee van Volt was. Het is toch eigenlijk een schande dat het college zo omgaat met oppositievoorstellen? Mevrouw Passier zou dat hardop moeten zeggen en de champagne zelf moeten opdrinken.

Mevrouw Passier (Volt) kan zich daar ook in vinden. Maar zoals de heer Te Hoonte zelf ook zegt, zit de wethouder nu zelfs in de laatste week van haar termijn. En Volt heeft er echt voor gekozen om dit moment te vieren.
Zij vervolgt haar betoog. Zij heeft beslispunt 2d. al genoemd, maar ook in de rest van de voorliggende nota wordt gesproken over een integraal energiesysteem. Wat Volt betreft moet dit ook als derde subdoelstelling in de nota worden opgenomen. Deelt de wethouder dat dit een goed idee is?
Voor Lage Weide vraagt Volt zich af wat de plannen van het college nu precies zijn. Aan de ene kant worden gesprekken gevoerd met TenneT en Stedin om hier een hoogspanningsstation te plaatsen om de netcongestieproblematiek tegen te gaan en de hoogspanningscapaciteit te verhogen. Dat is hoog nodig wat Volt betreft. Aan de andere kant wordt Lage Weide in deze nota aangewezen als locatie voor windmolens. Hoe ziet de wethouder dit? Wat heeft daarbij voor het college prioriteit?

De heer Te Hoonte (VVD) stelt dat Lage Weide hier nu zo instaat, maar zou toch ook absoluut geen reden voor champagne moeten zijn als een wethouder in haar eerste termijn als wethouder een plan neerlegt dat door de raad wordt teruggestuurd en dan op haar laatste dag als wethouder probeert om dat plan nog weer door de raad heen te loodsen en opnieuw op de agenda te zetten. Dat is toch gewoon het toonbeeld van hoe het energiebeleid hier de afgelopen tien jaar is geweest?

Mevrouw Passier (Volt) heeft niet scherp wat wethouder Van Hooijdonk zo lang geleden heeft ingediend, maar geloofd haar collega dat dat zo is.

De heer Te Hoonte (VVD) memoreert dat de raad de plannen voor Lage Weide ooit al heeft weggestemd. Vervolgens was er een motie van CDA waarmee Lage Weide weer op de kaart kwam. En daarop had het antwoord van deze wethouder moeten zijn dat de raad daar al een keer over heeft besloten en dat het niet op tafel zou komen en niet zou worden gedaan. Maar deze wethouder neemt het in deze nota op alsof het de normaalste zaak van de wereld is dat besluiten van deze raad met voeten worden getreden. Daar zou Volt toch geen champagne voor moeten opentrekken?

Mevrouw Passier (Volt) heeft zojuist al toegelicht waarom Volt de champagne wel opentrekt. Dat heeft niet hiermee te maken, maar met het feit dat de visie van Volt op het geïntegreerde energiesysteem in de nota wordt genoemd en als beslispunt is opgenomen.

De heer Cornielje (PvdA) is benieuwd of Volt ook vindt dat zaken in de afgelopen tien jaar zijn veranderd, zoals eigenaarschap van bewoners wat is vastgelegd en waardoor dit plan een veel beter plan is geworden. En mag de gemeente in tien jaar ook bijdraaien op het moment dat ander beleid wordt gevormd?

Mevrouw Passier (Volt) reageert dat deze discussie vaker terugkomt. Kunnen eerder genomen besluiten opnieuw ter tafel worden gelegd en kan daarover worden gedebatteerd? Op het moment dat men exact in hetzelfde proces zit, is zij in eerste instantie geneigd om 'nee' te zeggen, want de raad heeft een besluit genomen. Tegelijkertijd is zij het met de heer Cornielje eens dat, zeker op het gebied van energietransitie, de wereld vandaag compleet anders is dan tien jaar geleden. En vanuit dat oogpunt kan dat gesprek met elkaar echt worden gevoerd.

De heer Te Hoonte (VVD) heeft een punt van orde en verzoekt de voorzitter de vergadering te schorsen voor de lunch.

De voorzitter vraagt of mevrouw Passier uit kan met de resterende tijd.

Mevrouw Passier (Volt) denkt van wel als zij niet wordt geïnterrumpeerd. Daarbij moet zij naar het DB en heeft er zelf ook belang bij om het kort te houden.

De voorzitter verzoekt de overige woordvoerders zo min mogelijk interrupties te plegen.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) stelt voor te schorsen. Mevrouw Passier moet naar het DB en spreker gaat zeker nog interrumperen.

Mevrouw Passier (Volt) gaat bij voorkeur naar het DB als interrupties worden aangekondigd.

De voorzitter stelt voor dat mevrouw Passier de fles champagne aan de wethouder geeft zodat deze koud kan worden gezet voor vanavond.

Mevrouw Passier overhandigt een fles champagne aan wethouder Van Hooijdonk.

De voorzitter schorst de vergadering voor de lunch om 13.05 uur.

Schorsing voor de lunch

Lijst van toezeggingen

Beleidsnota Utrecht Circulair 2030 (wethouder Schilderman):

- De raad ontvangt een afschrift van de lobby op de herijking van het NPCE, zodat duidelijk is welke zaken nu in de weg staan.
- De raad ontvangt in Q1 2025 de lobbybrief waarin ook de kringloop en zaken die bedrijven raken worden meegenomen.
- Een aantal vragen wordt schriftelijk beantwoord.
- De mogelijkheid van een drempelbedrag komt terug bij de voorjaarsnota.
- In de volgende brief over upcyclecentra komt zij terug op de ophaalservice en de mogelijkheid van een eventuele markt.
- Zij laat weten of de SSH nog iets doet met hun kringloop.

Gemeente Utrecht

Verslag openbare middagvergadering commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Datum donderdag 28 november 2024
Locatie Stadhuisbrug 1, Utrecht
Verslag door Robert Vernooy (Notuleerservice Nederland)

Aanwezigen

De voorzitter, dhr. B. Van Steeg, de wethouder mw. L. van Hooijdonk, de wethouder mw. E. Oosters, de commissiegriffier, dhr. S. Heerdink.
Dhr. J. Vasters, dhr. R. Peters (D66), dhr. J. Cornielje (PvdA), dhr. G. Te Hoonte (VVD), mw. R. Heijne (GroenLinks), mw. J. Zwinkels (CDA), mw. K. Alblas (ChristenUnie), dhr. M. van Heuven (Partij voor de Dieren), dhr. L. van Rooij (Student & Starter), dhr. M. Usta (DENK), mw. C. Passier (Volt), dhr. G. Dijkstra (EenUtrecht), dhr. C. Nyqvist (Stadsbelang Utrecht), dhr. D. Bosch (UtrechtNu!)

Verslag openbare middagvergadering commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

_Toc184303641

Aanwezigen....33
1.Opening....33
2. Vervolg agendapunt 8, Debat Raadsvoorstel Beleidsnota Opwekgebieden voor schone energie in Utrecht....33
Lijst van toezeggingen....49

1. Opening

De voorzitter opent het middagdeel van de vergadering om 14.00 uur en heet iedereen welkom.

2. Vervolg agendapunt 8, Debat Raadsvoorstel Beleidsnota Opwekgebieden voor schone energie in Utrecht

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van Volt.

Mw. Passier (Volt) wil dat duurzame elektriciteitsopwekking, warmte en energieopslag in samenhang worden bekeken met als doel om tot een regionaal integraal energiesysteem te

komen. Voor Volt ligt de prioriteit bij het tegengaan van netcongestie. Indien alsnog het besluit wordt genomen om op Lage Weide op windmolens in te zetten, dan wil Volt een link leggen tussen de nota en de provinciale energievisie. Die visie biedt een goed kader om alle mogelijkheden voor schone energieproductie te benutten en in te zetten op lokale energiesystemen. De fractie vraagt de wethouder waarom mogelijkheden zoals electrolysers en waterstof niet in de nota terugkomen en of zij mogelijkheden ziet om die alsnog in de nota op te nemen.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vraagt wat Volt ervan vindt dat de aanleg van een windmolenpark bij Lage Weide in strijd lijkt met het bestrijden van de netcongestie.

Mw. Passier (Volt) antwoordt dat de voorkeur van Volt uitgaat naar het plaatsen van een hoogspanningsstation. Lokale geïntegreerde energiesystemen kunnen echter ook het net ontlasten. Volt is vooral benieuwd naar de afwegingen van het College. Als bij lage Weide windmolens worden geplaatst, wil de fractie daar ook inzetten op een geïntegreerd energiesysteem.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of Volt wel de zorg van EenUtrecht deelt dat er van windmolens moet worden afgezien als die het bestrijden van de netcongestie frustreren, dat er dan andere plekken moeten worden gezocht.

Mw. Passier (Volt) zegt dat andere plekken niet uitmaken omdat deze problematiek in de hele provincie speelt. Zij denkt dat er vooral gekeken moet worden naar oplossingen en dat er niet nu vooraf al een beslissing moet worden genomen.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat er al heel veel onderzoek is gedaan waaruit blijkt dat juist bij Lage Weide de kabeldichtheid en dus de netcongestie hoog is. Valt die locatie voor Volt daarom dan niet af?

Mw. Passier (Volt) blijft bij haar antwoord dat lokale energiesystemen dit kunnen ondervangen.

Dhr. Te Hoonte (VVD) merkt op dat er ook nog andere bezwaren zijn tegen windmolens bij Lage Weide, zoals de geluidsoverlast. Vindt Volt dat acceptabel?

Mw. Passier (Volt) antwoordt dat in de onderzoeken zowel de landelijke als de lokale normen worden getoetst. Volgens Volt moet het plaatsen van windmolens daarbinnen vallen en dat wordt per voorstel bekeken.

Dhr. Te Hoonte (VVD) vindt dat de cumulatie van overlast ook aan de orde gesteld moet worden.

Mw. Passier (Volt) deelt met de heer Te Hoonte dat dit meegenomen moet worden.

Dhr. Te Hoonte (VVD) zegt dat die onderzoeken voor Lage Weide al heel vaak zijn gedaan, dat telkens blijkt dat dat geen goede plaats is voor windmolens en dat de mensen daar ook al vaak overlast van andere dingen ondervinden.

Mw. Passier (Volt) wil eerst horen wat de afwegingen van het College zijn. Als er een concreet voorstel ligt, zal Volt uiteraard kijken naar de uitslagen van de diverse onderzoeken.

De voorzitter geeft het woord aan EenUtrecht.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat zijn fractie de voorstellen voor zonnevelden en aardwarmte op hoofdlijnen steunt. EenUtrecht vraagt de wethouder waarom zon op daken niet als opwekgebied is meegenomen en wat de doelen van het College zijn in kilowatturen en als onderdeel ‘schoon’ van het totaal. De fractie zou hierover graag in debat willen. Zij heeft twee grote bezwaren tegen windenergie: 1) de Utrechters willen het niet omdat het te duur is, en 2) de locatie Lage Weide kan niet vanwege de grote risico’s en de netcongestie.

Mw. Heijne (GroenLinks) vraagt zich af hoe de heer Dijkstra ‘de Utrechters’ definieert. De petitie van Extinction Rebellion roept juist op om meer te doen dan nu wordt gedaan.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) steunt de oproep van Extinction Rebellion. EenUtrecht houdt echter niet heel strak vast aan de provinciegrens. De heer Dijkstra erkent dat ‘de Utrechter’ niet bestaat, maar zegt ook dat uit onderzoek blijkt dat een groot deel van de Utrechters de opvatting van EenUtrecht deelt.

Mw. Heijne (GroenLinks) kan alleen concluderen dat EenUtrecht met een ander deel van de Utrechters praat dan GroenLinks.

Mw. Zwinkels (CDA) vraagt of de heer Dijkstra met het loslaten van de provinciegrens bedoelt dat hij wel windenergie wil maar dan buiten Utrecht.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vindt dat de gemeente moet erkennen dat Utrecht niet op de vierkante kilometer waar de meeste Utrechters wonen de energieproblematiek kan oplossen. Er moet een beroep worden gedaan op andere gemeentes en soms ook andere provincies.

Mw. Zwinkels (CDA) zag in de notitie dat er afgezien van Lage Weide nog andere zoekgebieden zijn. Hoe denkt EenUtrecht daarover?

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat bij al die zoekgebieden staat dat ze ‘niet kansrijk’ zijn.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) merkt op dat men in de provincie juist van mening is dat Utrecht niets doet. Hoe kan EenUtrecht dan zeggen dat anderen meer moeten doen?

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat het hier vooral om windenergie gaat. Hij denkt dat de mogelijkheden daarvoor heel beperkt zijn binnen de gemeentegrenzen.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) vraagt of EenUtrecht dan alles op aardwarmte en zonne-energie wil zetten.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) antwoordt dat dit inderdaad het geval is.

Dhr. Te Hoonte (VVD) merkt op dat ‘bij Lage Weide’ een heel breed begrip is. Het lijkt alsof in de rapporten over windmolens de bouw van nieuwe woningen op die locatie niet wordt meegenomen. De heer Te Hoonte vraagt of EenUtrecht dit herkent.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) beaamt dit.

Dhr. Te Hoonte (VVD) vraagt of EenUtrecht het ermee eens is dat bij Lage Weide een andere norm voor geluidsoverlast wordt gehanteerd dan bij Leidsche Rijn Centrum en Rijnenburg.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) is het hiermee eens.

Dhr. Te Hoonte (VVD) vraagt of de geplande verdichting bij Lage Weide niet had moet betekenen dat dit in de nota überhaupt niet als locatie voor windmolens genoemd had moeten worden.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) oppert dat GroenLinks misschien andere normen hanteert om windmolens te plannen waar dit eigenlijk niet kan.

De voorzitter merkt op dat men elkaar niet hoeft te interrumperen als men het met elkaar eens is.

Dhr. Van Heuven (PvdD) vraagt of het niet oneerlijk is om de verantwoordelijkheid voor windturbines op andere gemeentes af te schuiven.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) herkent deze framing niet. Hij zegt dat zijn fractie niets wil afschuiven, maar alles wil doen wat binnen een vierkante kilometer kan.

Dhr. Van Heuven (PvdD) vindt dat EenUtrecht wel degelijk de verantwoordelijkheid op andere gemeentes afschuift. Volgens hem is hier gewoon plek.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat Utrecht een dichtbevolkte stad is en dat er gemeentes op het platteland en gebieden met nauwelijks woningen zijn waar meer ruimte is voor windmolens. Hij

vervolgt zijn inbreng. Uit een enquête die een jaar eerder in dit kader is gehouden is gebleken dat Utrechters vinden dat er voor meer schone energie moet worden gezorgd maar niet koste wat het kost. Als belangrijke waarden worden de natuur en het voorkomen van geluidsoverlast genoemd. EenUtrecht vraagt hoe de wethouder zoeklocaties voor windenergie kan aanwijzen die door driekwart van de Utrechters ongeschikt worden geacht en waarom dit niet in het raadsvoorstel is benoemd. Bij de locatie Lage Weide worden wel enkele zorgpunten genoemd maar gek genoeg niet de externe veiligheid en de netcongestie. Ook Stedin en Tennet geven aan dat windmolens op deze locatie niet verenigbaar zijn met de hoogspanningsstructuur. EenUtrecht zou graag een toelichting van het College willen hoe het dit duidt en in hoeverre dit van invloed is op de keuze voor Lage Weide als locatie voor windenergie.

Dhr. Te Hoonte (VVD) vraagt of EenUtrecht een meer objectieve tabel wil waarin alle relevante aspecten zijn opgenomen en die het afwegingskader van de MER weerspiegelt.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat dit precies is wat hij bedoelt.

Dhr. Vasters (D66) hoort de heer Dijkstra eigenlijk alleen maar alternatieven zoeken buiten de gemeentegrens. Maar zonder windenergie worden de doelstellingen niet gehaald. Vindt EenUtrecht dat dan geen probleem?

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vindt dat je hier een eerlijk gesprek moet voeren en je niet door een gemeente in een fuik moet laten drijven om vlak bij woonwijken windmolens te plaatsen. Hij vindt deze nota hét moment om te zeggen waar het wel en niet kan.

Dhr. Vasters (D66) vraagt hoe de heer Dijkstra denkt dat de provincie zal reageren als blijkt dat de grootste gemeente de doelstellingen niet onderschrijft.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) hoopt dat we in Nederland naar klimaatneutraal gaan, maar dan wel zonder windmolens bij woonwijken. Hij hoopt dat de provincie dat ook zal zien.

Dhr. Cornielje (PvdA) zegt dat er vanuit de provincie 523 gigawattuur aan energie geproduceerd moet gaan worden. Als je kijkt naar wat andere gemeentes doen, zie je dat er in de RES al rekening wordt gehouden met de grootte van de stad en het inwoneraantal. Waarom concludeert EenUtrecht dan dat we die RES aan onze laars moeten lappen?

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vindt dat de RES een heilige doelstelling mag zijn, maar volgens hem moet er meer ingezet worden op warmte en zonne-energie. Dat kan wél in een dichtbevolkt gebied. Daarom wil EenUtrecht van de wethouder meer inzichtelijke cijfers over wat de verschillende energiesystemen bijdragen aan de doelstelling.

De voorzitter geeft het woord aan het CDA.

Mw. Zwinkels (CDA) denkt dat duurzame energie consequenties heeft voor het landschap. Daarom is het belangrijk om mensen daarin mee te nemen. Het CDA is benieuwd hoe het College kijkt naar cultuurhistorische waarden, met name rond Haarzuilens. De fractie heeft een motie ingediend om windenergie op Lage Weide te verkennen. Zij denkt dat dit op een industrieterrein heel goed zou moeten kunnen maar dat er wel rekening moet worden gehouden met de buurt. De motie is al in 2021 ingediend maar op dit moment is nog steeds niet duidelijk of het daar nou wel dan niet kan.

Dhr. Te Hoonte (CDA) merkt op dat het CDA ooit ook tegen windmolens op Lage Weide was. Waarom is de fractie daar nu dan voor?

Mw. Zwinkels (CDA) denkt dat er door de energietransitie veel veranderd is. Zij geeft EenUtrecht gelijk dat het moeilijk is om in Utrecht locaties voor windenergie te vinden. In Rijnenburg wil het CDA dat niet, maar op Lage Weide ziet het daarvoor wel kansen.

Dhr. Te Hoonte (CDA) zegt dat de windmolens bij Rijnenburg minimaal op 800 meter van woningen geplaatst zouden moeten worden. Waarom laat het CDA die eis bij lage Weide dan varen?

Mw. Zwinkels (CDA) denkt dat iedereen hierin gewoon de landelijke regels moet volgen. Het CDA wil dat er rekening wordt gehouden met de omwonenden maar ziet daar in de stukken nu nog geen voorstel voor.

Dhr. Te Hoonte (CDA) beaamt dat de stukken wat dat betreft niet duidelijk zijn. Iedereen gaat een direct effect van die windmolens ondervinden. Is dat wat het CDA wil?

Mw. Zwinkels (CDA) vindt het belangrijk dat er rekening wordt gehouden met de zorgen en de gezondheid van de Utrechtse inwoners. Het CDA vindt het niet raar als de inwoners bij Lage Weide behalve een schoorsteen ook een windmolen op een industrieterrein zien, maar de mensen moeten daarin wel worden meegenomen.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) vraagt wat het CDA dan te zeggen heeft over het veranderde uitzicht en de geluidsoverlast in Zuilen.

Mw. Zwinkels (CDA) had vandaag graag gezien welke maatregelen er getroffen gaan worden om de hinder van windmolens te beperken.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) vraagt of het CDA daarbij ook verder kijkt dan naar Utrecht, bijvoorbeeld naar Maarssen of Maarssenbroek.

Mw. Zwinkels (CDA) zegt dat het CDA zeker verder kijkt dan de Utrechtse gemeentegrens. Samenwerking met de buurgemeentes lijkt de fractie vanzelfsprekend.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vraagt welke informatie het CDA nu nog mist.

Mw. Zwinkels (CDA) vindt dit een vreemde vraag, omdat EenUtrecht net een heel stel punten heeft aangestipt die in de beleidsnota ontbreken. Zij denkt dat EenUtrecht en het CDA naar hetzelfde vragen.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) dacht dat het CDA hier de mening van de buurt miste.

Dit was niet wat **mw. Zwinkels** (CDA) bedoelde. Zij vervolgt haar inbreng. Het CDA had graag al meer gezien van de participatieprocessen. De fractie is ook benieuwd naar lokaal eigendom, hoe dat wordt ingevuld. Zij leest daar weinig over terug en hoopt van de wethouder te horen hoe dat zit.

De voorzitter geeft het woord aan de PvdD.

Dhr. Van Heuven (PvdD) is het eens met de petitie die die ochtend werd aangeboden dat de gemeente serieus aan de slag moet met de klimaatcrisis. Hij vindt het jammer dat er bij Rijnenburg niet het energielandschap met de beloofde windmolens en een zonneveld komt. Er wordt nu gekeken naar een aantal kleinere zoekgebieden, zoals Lage Weide. De PvdD steunt die locatie maar kijkt net als het CDA uit naar de concrete plannen. De PvdD wil ook even stilstaan bij het Noorderpark. Dit is een belangrijk ecologisch gebied. Bij de bezwaren tegen deze locatie wordt het belang van dieren niet genoemd. De fractie vraagt zich af waarom dat niet in de beleidsnota is opgenomen en of de wethouder dat alsnog kan doen. Haarzuilens is ook een nieuwe genoemde locatie voor windenergie waar de PvdD niet achter staat omdat dit een belangrijk groengebied is. Een zonneveld zou de fractie hier wel kunnen steunen.

Dhr. Te Hoonte (VVD) vraagt of de PvdD bedoelt dat de voorliggende beleidsnota nog niet ver genoeg is om aan een omgevingsvisie te worden toegevoegd.

Dhr. Van Heuven (PvdD) antwoordt dat de nota volgens hem is bedoeld om aan te geven welke gebieden meer en minder kansrijk zijn. De nota zegt niet dat daar dan al met zon of wind aan de slag kan worden gegaan. Daarvoor zijn nog heel wat andere besluiten nodig.

Dhr. Te Hoonte (VVD) zegt dat ermee aan de slag kan worden gegaan zodra de beleidsnota aan de omgevingsvisie is toegevoegd. Dat is uitnodigingsplanologie. Als dat niet wordt tegengehouden, staat daar een windmolen.

Dhr. Van Heuven (PvdD) zegt dat dit betekent dat er plannen worden gemaakt, maar dat de Raad daar uiteraard niet in mee hoeft te gaan. Dan komt er ook geen ontwikkelaar aan bod.

Dhr. Te Hoonte (VVD) zegt dat dit niet klopt. Als het in de omgevingsvisie staat en de Raad het niet eens is met de plannen, kan degene die die plannen heeft ingediend daartegen succesvol in beroep gaan.

Dhr. Van Heuven (PvdD) zegt dat Rijnenburg eerst wel als zoekgebied werd aangemerkt, maar dat daar geen ontwikkelaar aan te pas komt zolang er geen bestemmingsplan is vastgesteld. Hij vervolgt zijn inbreng. Een zonneveld in Haarzuilens kan alleen als er ook een ecologische upgrade komt. De PvdD zou net als 50 procent lokaal eigendom ook ecologische verbetering van een zoekgebied als voorwaarde willen opnemen. Is de wethouder bereid om dit aan het raadsvoorstel toe te voegen? Het mogelijke oppervlak voor een zonneveld in de polder Rijnenburg is aanzienlijk kleiner dan als benoemd in het uitnodigingskader. Waarom is dat?

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of de PvdD openstaat voor zoeken naar kleinere locaties in de stad als de 270 meter voor windmolens zou worden losgelaten.

Dhr. Van Heuven (PvdD) weet niet of de hoogte van windmolens een discussie is die hij zou willen voeren. De PvdD vindt dat er zoveel mogelijk windenergie moet worden opgewekt, rekening houdend met de belangen van mens en dier, en dat er later gekeken wordt naar de precieze invulling van de zoekgebieden. Dat lijkt hem geen discussie voor nu.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) kan dit niet volgen. Als de Raad hierin grenzen aan zou geven, blijft het misschien fijn voor omwonenden en kun je ook een klein beetje windenergie in de stad realiseren. Is dat dan niet iets waar je met elkaar naar moet zoeken?

Dhr. Van Heuven (PvdD) denkt dat de gemeente nu op zoek is naar plekken waar je iets kunt doen, en dat zij vervolgens moet kijken hoe dat gedaan moet worden.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of dit betekent dat de PvdD het niet zo verstandig vindt dat de wethouder nu al zegt dat de windmolens allemaal 270 meter moeten worden, omdat dat van later zorg is.

Dhr. Van Heuven (PvdD) heeft nergens zien staan dat er nu al gerekend gaat worden met windmolens van een bepaalde hoogte. Hij zou er zelf een voorstander van zijn om nu een plek aan te wijzen en dan later de hoeveelheid en de hoogte te bepalen.

De voorzitter geeft het woord aan D66.

Dhr. Vasters (D66) vindt het realiseren van duurzame energieprojecten essentieel om de klimaatverandering tegen te gaan en de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen. Me deze beleidsnota wordt er weer een stap gezet. Het is niet makkelijk om in deze dichtbevolkte gemeente locaties te vinden die niet op kritiek en weerstand van omwonenden stuiten. Toch staat D66 achter de aanpak om duidelijke zoek- en focusgebieden aan te wijzen. Er is nog niet gesproken over het UNESCO-gebied Hollandse Waterlinie. D66 zou het zeer onwenselijk vinden als de oost- en noordkant van Utrecht geheel zouden worden uitgesloten als kansrijk zoekgebied. Volgens de risicoanalyse die het College heeft laten uitvoeren is de kans op zoekgebieden buiten het UNESCO-gebied groter. Kan de wethouder die risicoanalyse nader toelichten? D66 roept het College op om te onderzoeken hoe dit grote gebied toch geschikt kan worden gemaakt. Hoe denkt de wethouder hierover en hoe schat zij de kans in dat de gemeente hier met de UNESCO uit gaat komen? En is zij bereid om met andere overheden naar oplossingen te zoeken?

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) vraagt of hij D66 goed begrijpt dat een paar windmolens in een stuk landschappelijk erfgoed niets uitmaken.

Dhr. Vasters (D66) vindt dat de gemeente zichzelf te veel beperkt door de hele oost- en noordkant van Utrecht uit te sluiten.

Mw. Zwinkels (CDA) ziet die voorzichtigheid van de kant van het College helemaal niet. Zij vraagt waarnaar D66 op zoek is.

Dhr. Vasters (D66) doelt met voorzichtigheid op alle gedane onderzoeken naar cultuurhistorische waarde. Daaruit blijkt telkens weer dat het heel ingewikkeld is. Daarom vraagt hij de wethouder hoe groot zij de kans acht dat de gemeente eruit gaat komen. Hij ziet vooral veel belemmeringen en beperkingen.

Dhr. Te Hoonte (VVD) vraagt of D66 erkent dat de westkant van Utrecht nu heel eenzijdig wordt belast.

Dhr. Vasters (D66) begrijpt de vraag niet goed.

Dhr. Te Hoonte (VVD) zegt dat alles aan de west- en zuidwestkant moet gebeuren omdat de UNESCO de oost- en noordkant tot werelderfgoed heeft benoemd.

Dhr. Vasters (D66) erkent dat dit voor D66 wel een zorg is.

Dhr. Te Hoonte (VVD) vraagt of het niet ook oplosbaar zou zijn door het cultuurhistorisch erfgoed aan de westkant van de stad met hetzelfde respect te behandelen.

Dhr. Vasters (D66) draait het liever om, omdat de gemeente zich anders nog meer zou beperken. Hij zoekt graag binnen de mogelijkheden die er zijn.

Dhr. Te Hoonte (VVD) zegt dat dit misschien wel iets meer recht zou doen aan de zorgen van de inwoners van Leidsche Rijn en Vleuten.

Dhr. Vasters (D66) zegt dat dat een belangenafweging is die de Raad moet maken en vervolgt zijn inbreng. D66 vindt het belangrijk dat de gemeente ook blijft inzetten op zonne-energie op de daken. De fractie vraagt of er nog meer gedaan kan worden aan de opwekking van zonne-energie op bedrijfsgebouwen.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of D66 met EenUtrecht deelt dat de twee aanvullende criteria van externe veiligheid en netcongestie ontbreken in de afweging met betrekking tot Lage Weide.

Dhr. Vasters (D66) ziet in de stukken dat die zorgen en risico's er zijn. Hij vindt dat geen reden om die plek af te wijzen.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vraagt of D66 niet vindt dat dat beter in beeld moet komen voordat wordt besloten dat het gaat gebeuren.

Dhr. Vasters (D66) ziet Lage Weide wel als een focusgebied, rekening houdend met de door EenUtrecht genoemde bedenkingen.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vindt dat je als Raad heel zorgvuldig moet zijn met het bestempelen van een bepaald gebied als kansrijk.

Dhr. Vasters (D66) gelooft dat de benodigde zorgvuldigheid hier in acht wordt genomen en dat je juist de focus op een gebied krijgt door het aan te wijzen.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van GroenLinks.

Mw. Heijnen (GroenLinks) vindt dat de gemeente Utrecht als grootverbruiker een bijdrage moet leveren aan de klimaatdoelstellingen die gezamenlijk in de RES zijn vastgesteld.

Dhr. Te Hoonte (VVD) merkt op dat alle fracties onderschrijven dat er iets aan duurzame energie gedaan moet worden.

Mw. Heijnen (GroenLinks) vraagt of de gemeente nu gaat wachten tot er initiatieven vanuit de stad komen met betrekking tot de aangewezen focusgebieden of dat het College mogelijkheden ziet om zelf iets te starten, bijvoorbeeld bij Lage Weide.

Mw. Zwinkels (CDA) vraagt of de gemeente in dezen niet kan samenwerken met de bedrijven op Lage Weide.

Mw. Heijnen (GroenLinks) vindt dat een goed idee.

Dhr. Usta (DENK) vraagt of de leefbaarheid in deze kwestie niet even zwaar weegt.

Mw. Heijnen (GroenLinks) beaamt dit en zegt dat alle wettelijke regelingen hierbij in acht moeten worden genomen.

Dhr. Usta (DENK) zegt dat de bewoners van Lage Weide zich grote zorgen maken. Is GroenLinks bereid om daar geen windmolens te plaatsen als de bewoners daarop tegen zijn?

Mw. Heijnen (GroenLinks) deelt met de heer Usta dat er heel zorgvuldig met de zorgen van mensen moet worden omgegaan.

Dhr. Usta (DENK) hoopt dat GroenLinks de bewoners niet zal negeren.

Mw. Heijnen (GroenLinks) kan de heer Usta hierin geruststellen. Zij vervolgt haar inbreng en vraagt of de omliggende gemeentes geïnteresseerd zijn om in gezamenlijkheid te kijken hoe de belemmeringen bij bepaalde zoekgebieden weggenomen kunnen worden en of hierin gezamenlijke initiatieven gestart kunnen worden. De fractie sluit zich aan bij de vraag van de PvdD over de ruimte voor zonnevelden bij Rijnenburg. Zij vindt het goed dat minimaal 50 procent lokaal eigendom als voorwaarde wordt gesteld bij zon- en windenergie en ook bij geothermie. Wat GroenLinks in het voorstel mist is hoe een participatietraject eruit moet zien. Het is belangrijk dat dat goed en zorgvuldig wordt aangepakt. Hoe kijkt de wethouder daarnaar?

Dhr. Te Hoonte (VVD) vraagt of GroenLinks vindt dat er naar aanleiding van een nota als deze informatieavonden voor zowel de voor- als de tegenstanders van windmolens moeten zijn.

Mw. Heijnen (GroenLinks) zegt dat dit aansluit bij wat zij zei over het participatieproces.

Dhr. Te Hoonte (VVD) vraagt of GroenLinks vindt dat dit besluit zorgvuldig is voorbereid als blijkt dat er geen informatiebijeenkomsten voor de mensen aan de kant van Leidsche Rijn georganiseerd waren.

Mw. Heijnen (GroenLinks) antwoordt dat dat volgens haar allemaal is rechtgezet, zowel vanuit de provincie als vanuit de gemeente, en dat er een uitgebreid proces is doorlopen om tot dit voorstel te komen.

Dhr. Te Hoonte (VVD) is het hier niet mee eens.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) sluit zich aan bij de interruptie van de VVD. Volgens hem wordt er in de nota bij de zoekgebieden uitgegaan van windmolens met een hoogte van 270 meter. Is GroenLinks het met de PvdD eens dat er eerst moet worden gezocht naar een locatie en dat de eisen dan pas nader ingevuld moeten worden?

Mw. Heijnen (GroenLinks) heeft uit de nota begrepen dat er inderdaad eerst naar een locatie wordt gezocht en dat er dan wordt gekeken wat daar passend zou zijn.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat op pagina 22 van het rapport de hoogte wel al is aangegeven. Is GroenLinks het ermee eens dat dit nu nog niet aan de orde is?

Mw. Heijnen (GroenLinks) beaamt dit.

Mw. Zwinkels (CDA) is benieuwd of GroenLinks tevreden is met de voortgang, drie jaar nadat het CDA hierover een motie heeft ingediend.

Mw. Heijnen (GroenLinks) zou ook graag veel verder zijn geweest maar is wel tevreden over het zorgvuldige proces en vindt dat er nu een mooi resultaat ligt.

Mw. Zwinkels (CDA) vraagt of er niet heel veel tijd verloren is en of het participatieproces nu niet nog moet beginnen.

Mw. Heijnen (GroenLinks) herhaalt dat zij graag verder had willen zijn. Als er straks concrete plannen zijn, moet daarvoor opnieuw een goed proces worden doorlopen.

De voorzitter geeft het woord aan Student & Starter.

Dhr. Van Rooij (Student & Starter) is blij met de belangrijke stappen die met de beleidsnota worden gezet, maar zegt dat de echte uitdaging nu begint. De fractie wil specifiek aandacht vragen voor de toegankelijkheid van lokaal eigendom. Student & Starter vraagt de wethouder om een toezegging dat ook mensen met minder financiële middelen in de gelegenheid worden gesteld om mee te doen. Ook moet onderzocht worden waar de behoeften liggen van mensen die niet kunnen investeren. De toegankelijkheid zit ook in de commmunicatie.

Mw. Zwinkels (CDA) vraagt of Student & Starter het met het CDA eens is dat je in eerste instantie de prioriteit bij de omgeving moet leggen.

Dhr. Van Rooij (Student & Starter) beaamt dit.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) vraagt zich af hoe Student & Starter het voor zich ziet dat iedereen mee kan doen.

Dhr. Van Rooij (Student & Starter) wil dat niet alleen mensen met veel financiële middelen de zeggenschap krijgen over wat er gaat gebeuren.

Dhr. Te Hoonte (VVD) merkt als punt van orde op dat er een beslispunt ‘lokaal eigendom’ is.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) zegt dat mensen die geen geld hebben ook niet op de beurs mee kunnen doen of in kunst kunnen investeren. Hij snapt niet wat het doel hiervan is en wat Student & Starter precies voorstelt.

Dhr. Van Rooij (Student & Starter) vindt dit een scheve vergelijking. Volgens hem gaat het hier om ingrijpende projecten met veel invloed op de woonomgeving.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) stelt zijn vraag anders: waarom kan hij niet investeren in de woningbouwprojecten in zijn omgeving?

Dhr. Van Rooij (Student & Starter) zegt dat hij niet in de portemonnee van de heer Bosch kan kijken.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) constateert dat de heer Van Rooij geen antwoord wil geven.

Dhr. Van Rooij (Student & Starter) vervolgt zijn inbreng. In het kader van de toegankelijkheid vraagt hij de wethouder om de toezegging om jonge mensen mee te nemen in de communicatie over lokaal eigendom bij duurzame energieprojecten. Daarin zou ook aandacht moeten zijn voor de mogelijkheid om lid te worden van energiecoöperaties.

Mw. Zwinkels (CDA) vraagt wat leeftijd met deze communicatie te maken heeft.

Dhr. Van Rooij (Student & Starter) zegt dat leeftijdgenoten, de doelgroep van zijn fractie, hebben aangegeven dat zij niet begrijpen wat hiervan de voordelen zijn. Die moeten dus beter gecommuniceerd worden.

Mw. Zwinkels (CDA) vindt dit een te makkelijke aanname. Iedereen moet mee kunnen doen. Zij zou zich niet teveel op bepaalde doelgroepen willen richten.

Dhr. Van Rooij (Student & Starter) is het eens met mevrouw Zwinkels dat alle doelgroepen hierin betrokken moeten worden.

De voorzitter geeft het woord aan de fractie van DENK.

Dhr. Usta (DENK) sluit zich aan bij EenUtrecht. Ook DENK is tegen windturbines bij Lage Weide. De bewoners daar maken zich grote zorgen en DENK wil dat dit meegenomen wordt.

De voorzitter geeft het woord aan de PvdA.

Dhr. Cornielje (PvdA) denkt dat het goed is om op zoveel mogelijk plekken te kijken waar de productie van groene stroom mogelijk is. Alleen gebieden kunnen worden uitgesloten die daarvoor echt niet geschikt zijn. De PvdA is blij dat lokaal eigendom is meegenomen in de beleidsnota. De fractie vraagt of het aandeel van 50 procent nog naar boven kan worden bijgesteld. Zij sluit zich aan bij Student & Starter in de mening dat de winst naar alle Utrechters moet gaan en niet alleen naar mensen die in schone energie kunnen investeren.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) vraagt waarom de winst dan niet via belastingen aan alle Utrechters kan worden teruggegeven.

Dhr. Cornielje (PvdA) vindt dat alle Utrechters in de winst moeten delen als er windmolens in hun omgeving worden geplaatst.

Dhr. Vasters (D66) vraagt of de PvdA dan vindt dat de ontwikkelaars een deel van hun winst moeten laten afvloeien naar de omgeving. Moet de gemeente zelf een belang nemen in zulke energieprojecten?

Dhr. Cornielje (PvdA) antwoordt dat Rijne Energie nadenkt over een energiebank zodat lage inkomens toch mee kunnen doen. De vraag is nu aan de wethouder welke mogelijkheden zij hier ziet.

Dhr. Vasters (D66) merkt op dat het voor ontwikkelaars minder aantrekkelijk wordt om iets te gaan realiseren als er meer van hun winst wordt afgeroomd.

Dhr. Cornielje (PvdA) zal dit zeker meenemen in het afwegingskader.

Mw. Passier (Volt) vraagt of de PvdA het als een optie ziet dat de gemeente in eerste instantie een belang van 50 procent in een project neemt en dat inwoners er dan via opgroeirecht geleidelijk meer eigendom in krijgen.

Dhr. Cornielje (PvdA) ziet hier wel wat in, maar zegt dat hij daar nog wat beter over na moet denken.

Dhr. Te Hoonte (VVD) vraagt of energiecorporaties nog wel willen beleggen als er meer van hun winst wordt afgeroomd.

Dhr. Cornielje (PvdA) zegt dat hij vooral wil kijken wat hier mogelijk is.

Dhr. Te Hoonte (VVD) verwacht dat zulke beleggers minder zullen inleggen als hun rendement lager wordt.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vindt het heel goed dat de PvdA dit punt inbrengt. Ziet de PvdA wel dat er bij Rijnenburg sprake is van particulier eigenaarschap en dat dit verschilt van lokaal eigenaarschap?

Dhr. Cornielje (PvdA) zegt dat Rijne Energie wel een Utrechtse corporatie is.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) zou willen dat de directe omwonenden behalve de lasten ook de lusten ervaren. Volgens hem zou dat het draagvlak vergroten. Hij vindt Rijne Energie hier geen goed voorbeeld.

Dhr. Cornielje (PvdA) wil dat de winsten van windmolens over de hele stad verdeeld worden. Dat gaat verder dan alleen de wijk, al moet die daar zeker ook voordeel bij hebben.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) denkt dat de beleidsnota in dit opzicht misschien nog wat aangescherpt kan worden.

Dhr. Cornielje (PvdA) is benieuwd waar EenUtrecht mee komt.

De voorzitter geeft het woord aan de VVD.

Dhr. Te Hoonte (VVD) is voor het opwekken van duurzame energie maar tegen deze nota. Behalve Lage Weide zitten er ook gebieden met cultuurhistorische belemmeringen in.

Dhr. Vasters (D66) vraagt waaruit blijkt dat de VVD voor het opwekken van duurzame energie is.

Dhr. Te Hoonte (VVD) denkt dat een groot deel van de achterban van de VVD zonnepanelen heeft. De VVD heeft ook veel ingezet op de opwekking van zonne-energie bij Rijnenburg.

Dhr. Vasters (D66) mist de steun van de VVD voor grotere projecten.

Dhr. Te Hoonte (VVD) zegt dat onder het VVD-bewind duurzame energie in Nederland enorm is gegroeid, met name op zee. De VVD zet ook in op kernenergie en waar dat kan op windenergie. De gemeente Utrecht vindt hij daarvoor niet geschikt.

Mw. Passier (Volt) zegt dat de netcongestie moet worden tegengegaan door energie op te wekken in de buurt van waar de mensen wonen. Hoe weegt de VVD dat af tegen energieopwekking op grotere afstand van de stad?

Dhr. Te Hoonte (VVD) heeft een paar jaar geleden al voorgesteld om een solarthermisch veld aan te leggen en dat aan te sluiten op de stadsverwarming. Dit is nu het resultaat van alles inzetten op het elektriciteitsnet en daar passen windmolens niet in.

Mw. Passier (Volt) zegt dat bekend is dat windmolens energie opwekken wanneer daaraan veel behoefte is, vooral ook met betrekking tot warmte. Zij zou die dus wel aan de energiemix willen toevoegen. Denkt de heer Te Hoonte dat alleen zonnethermie de oplossing gaat zijn?

Dhr. Te Hoonte (VVD) denkt dat niet. Volgens hem is dat een van de vele niet gerealiseerde voorstellen die de VVD de afgelopen jaren heeft gedaan.

Mw. Passier (Volt) denkt dat zo'n brede energiemix voor Utrecht juist het doel moet zijn.

Mw. Zwinkels (CDA) vraagt of zij het goed begrijpt dat de VVD nergens in de gemeente of zelfs de provincie Utrecht kansen ziet voor windenergie. En betekent dat dan dat de verantwoordelijkheid daarvoor bij de buurgemeentes wordt gelegd?

Dhr. Te Hoonte (VVD) zegt dat het standpunt van de provincie is dat zij de lokale wensen volgt. De gemeente Utrecht telt 99 vierkante kilometer die bijna volledig stedelijk gebied is. Dat betekent dat iedere windmolen direct impact heeft op mensen. De buurgemeenten moeten zelf uitmaken of zij wel of geen windmolens willen.

Mw. Zwinkels (CDA) denkt dat hier het probleem zit: als iets niet gebeurt omdat men het lokaal niet wil, komt het land niet verder. Dan wordt ook het aanbod in de RES niet gehaald. Zij vraagt of de VVD het met haar eens is dat de gemeente Utrecht hier toch nog een bijdrage in moet leveren.

Dhr. Te Hoonte (VVD) zegt dat de gemeente iets met zonne-energie moet doen en moet kijken wat er nog meer kan, maar industriële windmolens acht hij gezien de vele belemmeringen en beperkingen niet haalbaar. De heer Te Hoonte vervolgt zijn inbreng. Het stoort de VVD hoe onzorgvuldig het College met het cultuurhistorische westelijke deel van de gemeente lijkt om te gaan. De VVD moest zorgen dat er informatieavonden kwamen voor de inwoners van Leidsche Rijn en Haarzuilens. De heer Te Hoonte heeft niet de indruk dat dit tot een aanscherping van het plan heeft geleid. Lokaal eigendom is een wens van deze Raad maar wordt nu als voorwaarde gesteld. De VVD vraagt zich af of dat publiekrechtelijk wel kan. De fractie heeft geen vertrouwen in de plannen van deze wethouder en heeft er ook geen vertrouwen in dat zij de zorgen van de inwoners van Haarzuilens en Leidsche Rijn serieus neemt.

De voorzitter geeft het woord aan de CU.

Mw. Alblas (CU) wijst op de dilemma's die de klimaatcrisis met zich meebrengt. Enerzijds wil de gemeente bijdragen aan het terugdringen van die crisis; anderzijds moeten er daarom soms impopulaire maatregelen worden genomen. De CU is blij met deze ambitieuze beleidsnota, al vindt ook deze fractie dat het sneller had gemogen. Tegelijk is het onzeker of alles wat de gemeente wil er ook daadwerkelijk gaat komen. Wat als de gemeente haar doelen niet haalt? Hoe kijkt de wethouder daarnaar? De CU sluit zich aan bij het punt van de PvdD over ecologische belemmeringen. Een ecologische upgrade zou mooi zijn. Zij sluit zich ook aan bij de PvdD wat betreft het zonneveld bij Rijnenburg Noord, bij D66 wat betreft het opwekken van zonne-energie op de daken van bedrijven en bij GroenLinks wat betreft het zelf initiatieven starten, lokaal eigendom voor geothermie en het verhelderen van het participatieproces. De CU ziet ook mogelijkheden voor zon op straat.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) vraagt of de CU nu wil dat er parkeerplaatsen vergroend worden of dat daar zonnepanelen worden geplaatst.

Mw. Alblas (CU) vindt dit een terechte vraag. Volgens haar lenen vooral geclusterde parkeerplaatsen zich voor zonnepanelen. Andere, kleinere, parkeerplaatsen zouden vergroend kunnen worden. Zij vervolgt haar inbreng. De fractie vraagt zich af of niet ook de bermen van snelwegen en rondwegen voor het opwekken van zonne-energie benut kunnen worden. Graag een reactie van de wethouder hierop.

De voorzitter geeft het woord aan UtrechtNu!

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) zegt dat zijn fractie niet tegen duurzame oplossingen is. Zij denkt daarbij niet aan windmolens maar vooral aan zonnepanelen op de daken.

Dhr. Vasters (D66) is benieuwd naar de argumentatie waarom UtrechtNu! pertinent geen windmolens wil.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) zegt dat die het landschap verpesten en mensen ziek maken.

Dhr. Vasters (D66) hoort hier veel emotie. Hij vraagt zich af wat er mis is gegaan in de opvoeding van de heer Bosch.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) antwoordt dat er niks mis is gegaan. Hij zegt dat er allang kerncentrales in Nederland hadden kunnen staan en dat dit probleem er dan helemaal niet was geweest. Hij vervolgt zijn inbreng. UtrechtNu! hoeft geen windmolens, corporaties of samenwerkingen.

Mw. Passier (Volt) zegt dat duidelijk is wat UtrechtNu! niet wil. Maar wat wil zij dan wel?

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) is niet tegen het opwekken van duurzame energie. Hij is voor meer zonnepanelen op daken en ziet nog veel 'lege' gebouwen waar dat nog zou kunnen. Hij ziet windmolens vooral als een teken van de drang om te laten zien hoe goed de gemeente bezig is.

Mw. Passier (Volt) herkent die drang niet. Volgens haar gaat het om een brede energiemix en horen daar ook kerncentrales en windmolens bij.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) is een voorstander van zo'n mix, afgezien van die windmolens.

Dhr. Cornielje (PvdA) vraagt of de heer Bosch zich zou aansluiten bij het idee dat de hele stad in de winst mee moet delen als er toch windmolens zouden komen.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) staat daar wel voor open. Hij vervolgt zijn inbreng en vraagt of het überhaupt allemaal wel doorgaat. Het zijn allemaal heel lang lopende trajecten. Windmolens zitten de gemeente op allerlei vlakken in de weg.

Dhr. Usta (DENK) is het met de heer Bosch en diens onderbouwing eens. Hij vraagt wat windmolens volgens UtrechtNu! voor de leefbaarheid doen.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) denkt dat zij niet goed zijn voor de leefbaarheid. Hij benadrukt nogmaals dat zijn fractie niet tegen duurzame oplossingen is, maar wel tegen deze.

De voorzitter geeft het woord aan Stadsbelang Utrecht.

Dhr. Nyqvist (Stadsbelang Utrecht) zegt dat je in een windmolen niet kunt wonen. Er is een enorme behoefte aan woningen, en dus moet je daar de prioriteit leggen. Volgens hem zijn windmolens een belemmering voor de bouw van nieuwe woningen. Stadsbelang Utrecht ziet andere mogelijkheden op het gebied van duurzame energie, met name de productie van waterstof. Maar het eerste belang van de stad Utrecht is woningbouw.

Na een korte schorsing heropent **de voorzitter** de vergadering om 16.00 u. Vanwege de uitloop stelt hij voor om het laatste agendapunt naar 4 maart door te schuiven.

Dhr. Usta (DENK) zei dat in de app niemand daar bezwaar tegen leek te hebben. Wel vraagt hij zich af wat dat met de spreektijd doet.

Volgens **de voorzitter** wordt de spreektijd ook meegenomen.

Mw. Zwinkels (CDA) vindt het prima om het door te schuiven, al vindt zij het wel lastig dat de belangrijkste agendeerder er nu niet is. Zij vraagt of het onderwerp dat nu wordt doorgeschoven, Betaalbare koopwoningen, misschien niet beter gekoppeld kan worden aan de behandeling van de beleidsnota Wonen. De vraag is wanneer die nota naar de Raad zal gaan.

De voorzitter zegt dat dan toch ook pas op 4 maart zal zijn maar vindt dit wel een goed voorstel.

Dhr. Nyqvist (Stadsbelang Utrecht) protesteert met klem omdat hij zich helemaal had voorbereid op die discussie over de woningmarkt.

De voorzitter zegt dat zijn fractie (met de heer Bos als hoofdagendeerder) al in de app het voorstel om het onderwerp door te schuiven heeft gesteund en adviseert de heer Nyqvist om dit even met zijn fractie af te stemmen. De voorzitter geeft het woord aan wethouder Van Hooijdonk voor haar beantwoording.

Wethouder Van Hooijdonk zegt dat de gemeente in termen van CO2-reductie de meeste impact kan hebben door op duurzame energie in te zetten. In een stad als Utrecht loop je dan tegen de grenzen op van wat ruimtelijk kan. Als de gemeente het maximale doet van wat zij zelf kan doen, is er buiten de gemeentegrenzen wellicht meer begrip voor haar positie. Windenergie is geen populaire keuze maar je kunt dit niet alleen met zonne-energie oplossen. Juist de combinatie van wind- en zonne-energie is heel belangrijk.

Dhr. Te Hoonte (VVD) merkt als punt van orde op dat de wethouder een aantal keren heeft gezegd dat zij het maximale aan klimaatverandering wil doen, maar hij neemt aan dat ze ‘tegen klimaatverandering’ bedoelt.

De voorzitter neemt dat ook aan.

Wethouder Van Hooijdonk zegt dat volgens het College het opwekken van windenergie bij Lage Weide mogelijk is. Het College heeft dit gebied aangewezen, de precieze invulling moet nog volgen. Het College ziet geen tegenstelling tussen de stations en de windmolens. Die stations moeten er sowieso komen en anders dan geothermie hoeven windmolens niet op dezelfde plek.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) vraagt hoe dit zich verhoudt tot de uitspraken van Stedin en Tennet dat dit niet samengaat.

Wethouder Van Hooijdonk zegt dat zij niet hebben gezegd dat het op Lage Weide niet kan of dat het niet kan vanwege netcongestie. De netbeheerders hebben zelfs gezegd dat windenergie kan helpen bij het bestrijden van netcongestie.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) heeft gelezen dat het over de hele locatie gaat.

Volgens **wethouder Van Hooijdonk** gaat het niet over het hele bedrijventerrein Lage Weide.

Dhr. Te Hoonte (VVD) zegt dat een plek toch juist moeilijk is als daar zoveel beperkingen zijn. Volgens hem zou dat stuk Lage Weide dan in elk geval af moeten vallen.

Wethouder Van Hooijdonk zegt dat dit precies het soort gesprek is dat je in deze fase wilt voorkomen. Het College gaat niet lukraak plekken schrappen als het nog niet alle benodigde informatie heeft.

Dhr. Te Hoonte (VVD) vindt dat niet lukraak, maar op basis van de informatie dat daar een station moet komen en de informatie over de te geringe afstand tot de woningen.

Wethouder Van Hooijdonk zegt dat het College hier gewoon de wettelijke afstandsnormen heeft gehanteerd. Ook is nog niet bekend waar het station komt. Zij vervolgt haar beantwoording. Het College heeft de Raad in oktober 2023 een rapport over de externe veiligheid gestuurd. Dat is geen 'knockout' criterium voor het hele gebied maar wel een aandachtspunt bij het verdere ontwerp.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) merkt op dat de kabelsituatie wel voor het hele gebied geldt. Hij vraagt of de wethouder het ermee eens is dat dat wel een knockout criterium is.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat het College dit beeld niet heeft. Windmolens zijn nergens in Utrecht makkelijk, maar als het College had gedacht dat het niet zou kunnen, zou het dat niet hebben voorgesteld.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) ziet in de tabel acht afstandsnormen voor de externe veiligheid voor het hele gebied. Die geeft aan dat Lage Weide zeven van de acht keer niet voldoet.

Wethouder Van Hooijdonk heeft nooit gezegd dat het makkelijk zou zijn. Op basis van de normen vallen heel veel plekken af, maar er blijft ook een aantal over. Er zijn ook partijen in het gebied die daarin geïnteresseerd zijn. Zij vervolgt haar beantwoording. De ruimte voor zonne-energie in Rijnenburg is inderdaad kleiner geworden. Eerder ging het om een tijdelijk landschap; nu gaat het om een permanent landschap, met ambities voor natuur, recreatie en sport. Vandaar de verkleining.

Mw. Heijnen (GroenLinks) vindt dat een mooie afweging maar vraagt zich wel af waarom al in dit stadium het zoekgebied wordt verkleind. Is de inrichting van het gebied niet iets voor een latere fase?

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat het maximum weliswaar verkleind is maar dat het nog niet is ingekleurd.

Mw. Heijnen (GroenLinks) vraagt of er nog wel genoeg ruimte overblijft als de gemeente zich over de inrichting van het gebied gaat buigen.

Wethouder Van Hooijdonk beaamt dit.

Dhr. Te Hoonte (VVD) vraagt waarom er dan wel een theoretisch maximum voor Rijnenburg kan worden bepaald maar niet voor windenergie op Lage Weide.

Wethouder Van Hooijdonk zegt dat de gemeente dat wel kan maar dat niet wil.
Dhr. Te Hoonte (VVD) zegt dat het zoekgebied dus alleen wordt verkleind als het uitkomt.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt dat zij dat niet heeft gezegd en vervolgt haar beantwoording. Op de vraag van D66 antwoordt zij dat er bij Ockhuizen twee grote uitdagingen zijn: financieel en juridisch, met betrekking tot de overdracht van de grond. Dat zijn ook lastige gesprekken. Ook de ecologische aspecten zijn soms een uitdaging. Bewoners vinden natuur en geluid belangrijke aandachtspunten. De wethouder adviseert om de uitkomsten uit het bewonersonderzoek als beslispunt toe te voegen. Dat geldt dan voor alle plekken, in elk geval voor Haarzuilens en het Noorderpark.

De voorzitter merkt op dat dit dan als een strekt ter vervanging moet worden aangemerkt.

Wethouder Van Hooijdonk zegt dat is gebleken dat het cultuurhistorische aspect voor bewoners minder zwaar weegt. Dat wil niet zeggen dat het onbelangrijk is. Het is vooral een kwestie van goed inpassen.

Mw. Zwinkels (CDA) vraagt hoe de gemeente dit nu terug gaat zien in het collegebesluit. Kan daarin nog een aanvulling worden opgenomen?

Wethouder Van Hooijdonk zegt dat het op elke locatie puzzelen is wat daar het belangrijkste is.

Mw. Zwinkels (CDA) merkt op dat nu alleen in de stukken staat dat belemmeringen van cultuurhistorische aard worden weggenomen. Dat klinkt niet alsof het College cultuurhistorisch erfgoed probeert te beschermen.

Wethouder Van Hooijdonk noemde reeds het voorbeeld van de lagere zonnepanelen bij Ockhuizen. Het is steeds zoeken naar wat er wel kan, ook met het oog op cultuurhistorisch erfgoed.

Mw. Zwinkels (CDA) is blij dit te horen maar wil het toch ook terugzien in het besluit. Zij gaat zich met haar fractie beraden om met een voorstel hiervoor te komen.

Wethouder Van Hooijdonk zegt wat de Nieuwe Hollandse Waterlinie betreft dat het UNESCO geen boodschap heeft aan andere belangen dan die van het cultuurhistorisch erfgoed. Het is juridisch ook heel hard vastgelegd. Utrecht zoekt wel het gesprek hierover op maar dit gaat heel moeizaam.

De vergadering wordt kort geschorst vanwege een technische storing. Daarna geeft **de voorzitter** het woord weer aan de wethouder.

Wethouder Van Hooijdonk merkt dat de Hollandse Waterlinie in meerdere opzichten beperkend is en dat dit dus wel aan de orde gesteld moet worden.

Dhr. Vasters (D66) vraagt of de Raad hierin nog iets kan betekenen.

Wethouder Van Hooijdonk zegt dat het zou helpen als de fracties op één lijn zouden zitten met hun partijgenoten in de regio, maar dan nog kan er niets zonder de instemming van de ministeries en UNESCO. Zij vervolgt haar beantwoording. Op de vraag hoe het College de 50 procent lokaal eigenaarschap gaat invullen zegt de wethouder dat dit op pagina 38/39 te vinden is, maar dat dit niet in beton gegoten is. Bij geothermie raadt het College geen 50 procent lokaal eigenaarschap aan. Er zijn wel lokale corporaties bij betrokken maar geothermie heeft zo'n ander risicoprofiel dat je daar grotere professionele partijen voor nodig hebt. Wat betreft de mogelijkheden voor de kleine beurs zegt de wethouder dat het lidmaatschap van een coöperatie vaak best toegankelijk is. De wethouder vindt het een goed idee om zulke mogelijkheden te bevorderen.

Dhr. Cornielje (PvdA) vraagt of het een idee is om dit vast te leggen vanuit de gemeente?

Wethouder Van Hooijdonk zou dit wel willen bevorderen bij de diverse projecten maar ze zou er geen voorschrift van willen maken. Dat geldt ook voor meer dan 50 procent lokaal eigenaarschap. Als dat een voorschrift zou worden, zou het een belemmering kunnen worden voor de realisering van projecten. Zij vervolgt haar beantwoording van de vraag van Student & Starter over de communicatie over het lokaal eigendom. De wethouder vindt dat dit niet aan de gemeente maar aan de initiatiefnemer is, zoals het ook bij Rijne Energie gaat, dat haar eigen deelnemers werft. Wat betreft de participatie wil de wethouder ook liever niet allerlei specifieke regels opstellen. In de initiatieffase wordt er gekeken wie het gaat doen en aan die actoren wordt dan gevraagd om een participatieplan te maken dat door de gemeente wordt getoetst. Over het inzetten van waterstof en electrolysers zegt de wethouder dat de mogelijkheden voor waterstof zeker onderzocht gaan worden. Het staat niet in deze nota omdat dit geen opwekkingsproject betreft. Dat het opwekken van zonne-energie op de daken op een iets lager pitje staat, heeft met netcongestie te maken. Dat probleem moet eerst opgelost worden. Uit onderzoekt blijkt dat zonne-energie in de berm weinig oplevert. Wat betreft zon op straat wordt er wel gewerkt aan 'solar carports' maar dat is een

moeilijke businesscase. Over de vervolgstappen zegt de wethouder dat de gemeente niet gaat afwachten maar ook niet alles zelf hoeft te doen. De eerste stap is het zoeken van geïnteresseerden. De wethouder is voorstander van dubbel gebruik waarbij meerdere functies en belangen gecombineerd worden. Dat zal ook op Lage Weide nodig zijn. Wat betreft de restdoelstellingen gaat Utrecht voor het maximaal mogelijke, ook al is dat minder dan aanvankelijk werd gedacht. Er is niet één generieke oplossing waarmee je op verschillende plekken iets vlot kunt trekken. Wat betreft de doelen in de tijd zijn de beslispunten duidelijk over welke projecten op welke termijn gerealiseerd kunnen worden. De wethouder hoopt dat de Raad binnenkort een besluit gaat nemen. De RES is een regionale visie waarin wordt nagedacht over het energiesysteem voor de toekomst.

De voorzitter vraagt of er nog gemiste vragen zijn.

Mw. Passier (Volt) vraagt of geïntegreerde energiesystemen ook als derde subdoelstelling kunnen worden opgenomen.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) had gevraagd om een toezegging om de externe veiligheid en de netcongestie explicieter te beschrijven ten bate van de raadsbehandeling.

Dhr. Te Hoonte (VVD) had gevraagd of de beslispunten met betrekking tot het lokaal eigendom wel zo geformuleerd mogen worden. Het lijkt nu alsof publiekrechtelijke taken worden ingezet om iets privaatrechtelijks af te dwingen.

Wethouder Van Hooijdonk zegt dat het College de vraag met betrekking tot de veiligheid wel beantwoord. Daar is in oktober 2023 een rapport over gestuurd. De wethouder weet niet goed hoe geïntegreerde energiesystemen als doelstelling geformuleerd zou moeten worden. Misschien dat Volt hierbij kan helpen.

Mw. Passier (Volt) denkt dat haar fractie dan met een amendement zal komen.

Wethouder Van Hooijdonk antwoordt op de vraag van de VVD dat het College denkt dat het in deze vorm kan, dat je dit kan voorschrijven voordat je de planvormingsfase ingaat.

Dhr. Te Hoonte (VVD) zou hier toch graag juridisch advies op willen zien.

Wethouder Van Hooijdonk kan toezeggen dat de redenering voor de raadsbehandeling in een brief naar de Raad wordt gestuurd.

Dhr. Te Hoonte (VVD) snapt de redenering vanuit het College, maar vraagt hier om het advies van een planjurist, of dit bestuursrechtelijk is toegestaan.

Wethouder Van Hooijdonk heeft dit ook zo begrepen en zal ervoor zorgen dat de Raad hier voor de raadsbehandeling een juridische toelichting op krijgt.

De voorzitter stelt vast dat er geen behoefte is aan een tweede termijn en dat er twee toezeggingen zijn. In het raadsvoorstel komt nog een strekt ter vervanging voordat het in de Raad wordt behandeld.

Dhr. Dijkstra (EenUtrecht) zegt dat zijn fractie met twee moties zal komen, een over de kansrijkheid van Lage Weide en een over de precieze invulling van lokaal eigenaarschap.

Mw. Heijne (GroenLinks) gaat met de PvdD en de CU nog even kijken naar zonne-energie in Rijnenburg.

Dhr. Cornielje (PvdA) overweegt om met Student & Starter een motie in te dienen over de participatie van lage inkomens.

Mw. Zwinkels (CDA) overweegt om, eventueel met Volt, een motie over het cultuurhistorisch erfgoed in te dienen.

Dhr. Te Hoonte (VVD) is daar ook in geïnteresseerd en zou ook willen kijken of zijn fractie Lage Weide eruit kan amenderen.

Dhr. Bosch (UtrechtNu!) werkt daar graag aan mee. Als het zin heeft om windmolens volledig te schrappen, zou hij daar ook een motie voor willen indienen.

Dhr. Usta (DENK) sluit zich aan bij de VVD, EenUtrecht en UtrechtNu!

De voorzitter stelt vast dat het debat voor een half uur naar de Raad wordt doorgeleid en sluit de vergadering

Lijst van toezeggingen

De voorzitter concludeert dat wethouder Van Hooijdonk de volgende toezeggingen heeft gedaan:

- de uitkomst van het bewonersonderzoek (met name wat betreft natuur en geluid) zal als extra beslispunt worden opgenomen.
- het juridisch advies van een planjurist met betrekking tot de formulering van het beslispunt lokaal eigendom zal met de Raad gedeeld worden.

Gemeente Utrecht

Verslag openbare avondvergadering Commissie Energie (transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen (EDVW)

Datum	28 november 2024 (Vanaf 20:00)
Locatie	Stadhuis Raadzaal, Stadhuisbrug 1
Verslag door	dhr. Chr de Mooij (Notuleerservice Nederland)
Vaststelling verslag	

Aanwezigen

Dhr. Van Steeg (voorzitter), mw. Van Hooijdonk (wethouder), dhr. Cornielje (PvdA), mw. Heijne (GroenLinks), mw. Passier (Volt), dhr. Peters (D66), mw. Krul (PvdD), mw. Alblas (ChristenUnie), dhr. Te Hoonte (VVD), mw. Zwinkels (CDA), dhr. Dijkstra (EenUtrecht) en dhr. Snijder (Student & Starter)

Verslag openbare avondvergadering Commissie Energie (transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

9. Raadsvoorstel Zienswijze Ontwerp Bestuursrapportage 2024 en tweede begrotingswijziging 2024 RUD.....50
10. Raadsbrief Plan van aanpak publiek warmtebedrijf.....51
Lijst van toezeggingen.....55

9. Raadsvoorstel Zienswijze Ontwerp Bestuursrapportage 2024 en tweede begrotingswijziging 2024 RUD

De voorzitter heet de leden van harte welkom en opent de vergadering om 19.49 uur.

De voorzitter leidt het agendapunt in en geeft het woord aan mevrouw Krul (PvdD)

Mevrouw Krul (PvdD) vertelt dat haar fractie vanuit de RUD een intensivering van de handhaving op milieuvergunningen ziet en vraagt of de wethouder de mening deelt dat er meer kan en moet gebeuren om milieuvervuiling vanuit bedrijven tegen te gaan.
Wethouder Van Hooijdonk dat zij het niet eens is met de vraag van mevrouw Krul, dat er meer moet gebeuren om milieuvervuiling vanuit bedrijven tegen te gaan, maar dat er wel meer zou

kunnen op termijn. Daarnaast vermeldt zij dat het incidenteel geld betreft en daardoor eenmalig een of twee controles meer zouden kunnen komen. Tot slot vermeld zij dat het technisch zou kunnen, maar om dit mogelijk te maken op termijn, moet hier structureel geld voor gevonden worden.

Mevrouw Krul (PvdD) stelt aan de wethouder de vraag of het correct is dat elke enkele controle dus zou resulteren in een kostenpost van 65.000 euro.

Wethouder Van Hooijdonk legt aan mevrouw Krul (PvdD) uit dat dit bedrag niet enkel toe te rekenen is aan de Gemeente Utrecht.

Mevrouw Krul (PvdD) vermeld geen behoefte te hebben aan een tweede termijn, maar vermeldt wel dat haar fractie waarschijnlijk met een motie of amendement zal komen. De voorzitter stelt voor om dit te agenderen voor de Raad.

De voorzitter sluit agendapunt 9.

10. Raadsbrief Plan van aanpak publiek warmtebedrijf

De heer Cornielje (PvdA) licht het agendapunt kort toe en vertelt dat Eneco haar monopolie positie als warmteleverancier jarenlang heeft misbruikt. Doordat de Gemeente Utrecht een eigen warmtebedrijf begint herovert zij haar plaats op de markt.

De heer Peters (D66) onderbreekt de heer Cornielje en vraagt waar de informatie van een nieuw warmtebedrijf vandaan komt.

De heer Cornielje (PvdA) vertelt dat er in de brief drie varianten zijn benoemd om een eigen warmtebedrijf te beginnen, en vervolgt zijn pleidooi. Hij vertelt ten eerste dat de essentiële stuurbaarheid op de gastransitie verloren gaat door gefaalde projecten in Overvecht-Noord. Vervolgens door zelf regie te nemen in warmtenetten kan er als Gemeente beter gestuurd worden op de warmtenetten en wordt er een voorkeur uitgesproken voor variant 1 en variant 2.

De heer Peters (D66) onderbreekt de heer Cornielje (PvdA) en betwijfelt de betaalbaarheid van de Gemeente Utrecht. Hij vraagt de heer Cornielje hoe deze betaalbaarheid gegarandeerd kan worden wanneer je ook de krachten kan bundelen.

De heer Cornielje (PvdA) licht toe dat er meer stuurbaarheid valt te behalen wanneer de Gemeente de enige eigenaar is maar dat variant 2 ook mogelijk is om meer sturing te behalen. Daarnaast haalt hij het voorbeeld van de Gemeente Purmerend aan, waar door de besproken variant de prijzen met 20 procent zijn gedaald.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) deelt de mening dat variant 3 geen goede optie is en stelt dat er gezocht moet worden naar een gemeenschappelijk publiek bedrijf, maar met meer ruimte voor warmtegemeenschappen dan dat nu in de proposities voorligt.

De heer Cornielje (PvdA) vertelt dat er nog een voordeel zit in variant 2, namelijk dat woningcorporaties meer aan zet komen in deze variant.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt de PvdA om de betreffende brief op dit onderwerp nogmaals te screenen.

De heer Peters (D66) legt de nadruk op de duurzaamheid maar ook de betaalbaarheid. Hij vertelt dat bij variant 3 er geen opstartkosten bestaan en dit deze variant dus beter betaalbaar maakt dan de eerste variant.

De heer Cornielje (PvdA) antwoordt dat er weinig sturing op het gebied van duurzaamheid bestaat op bedrijven zoals HVC, die nog volledig op gas verwarmen. Hij vraagt de wethouder of zij het eens is dat door schaaleffecten en het vollooprisico twee warmtenetten in een stad duurder

zijn dan een groot warmtenet? Als de wethouder dit vindt, vindt zij dan ook dat het algemeen belang in het geding is doordat we twee warmtenetten in de stad hebben.

Mevrouw Heijne (GL) deelt de mening dat er meer sturing bestaat bij variant 1 en 2, maar vraagt hoe betaalbaarheid gegarandeerd kan worden op zowel korte als lange termijn. Ze vermeldt uit te kijken naar de risicoanalyse, maar zou graag de volgende drie zaken uitgewerkt zien in de drie varianten. Ten eerste de kansen en de voordelen van een publiek warmtebedrijf, de balans en sturingsmogelijkheden tussen de betaalbare tarieven van afnemers en een financieel gezond warmtebedrijf en ten derde de mogelijkheden om al dan niet winst uit te keren aan aandeelhouders. Op het gebied van zeggenschap en lokaal eigendom, deelt GroenLinks het streven naar een warmtebedrijf wat buurtwarmtenetten dicht bij lokale handelaars en bedrijven. Tegelijkertijd is het belangrijk om op grote schaal te werken. GroenLinks vindt het belangrijk dat er in samenspraak met buurtinitiatieven wordt verkend wat de wensen zijn en hoe dit zich verhoudt tegen de drie varianten die voorliggen. Tot slot wordt betreft de scope, geneigd om te focussen op de kernactiviteiten, warmtedistributie en levering, de warmtebronnen en de opwek, opslag en lokale distributie.

De heer Peters (D66) is benieuwd naar de richting van GroenLinks, op het gebied van dit agendapunt.

Mevrouw Heijne (GL) antwoord dat variant 1 en 2 het dichtst bij haar waarden te zijn, maar vermeldt ook voordelen te zien in de laatste variant. GroenLinks neigt op dit moment naar variant 2, maar ziet ook voordelen in variant 1.

Mevrouw Passier (Volt) begint aan haar inbreng. Ze vertelt dat haar fractie blij is met de koers die voorligt en benadrukt dat haar visie goed terug te lezen is in het stuk. Ze is echter benieuwd wat de visie van de wethouder is betreft de energiegemeenschappen en haar fractie heeft op dit moment de voorkeur voor variant 2. Ze vraagt een toezegging van de wethouder om alle scenario's, dus ook die niet zijn opgenomen in de brief, in kaart te brengen en te delen met de Raad. Daarnaast vraagt ze een toezegging van de wethouder om in het Raadsvoorstel de volgende vier uitgangspunten op te nemen als leidraad voor het warmtebedrijf; het recht tot zelfgebruik voor duurzame energie voor alle eindgebruikers, collectieve aanpakken op wijk- en buurtniveau gaan voor individuele oplossingen, energiegemeenschappen krijgen een gelijkwaardig aandeel bij publiek private warmtebedrijven, en tot slot, lokale initiatieven krijgen opgroeirecht en opgroeiruimte. Ze vraagt de wethouder of buurgemeenten ook geconsulteerd kunnen worden bij dit onderwerp.

De heer Peters (D66) begint aan zijn inbreng. Hij benadrukt dat de kern voor D66 de betaalbaarheid van het transitieplan is, zowel als het zo klein mogelijk houden van de financiële risico's. Bij variant 1 zijn de financiële risico's te groot. Variant 2 biedt echter integrale mogelijkheden, maar mist een concreet plan. Er volgen nog enkele toezeggingen. Ten eerste wil D66 een duidelijke vergelijking waar de financiële risico's, de kosten en de sturingsmogelijkheden helder in kaart worden gebracht. Ten tweede wil D66 een scherpe financiële analyse die laat zien hoe de kosten voor de inwoners beheersbaar blijven. Ten derde roept D66 het college op om inwoners en maatschappelijke organisaties actief te gaan betrekken bij dit proces.

Mevrouw Krul (PvdD) begint aan haar inbreng. Ze vraagt een toezegging aan de wethouder namens haar fractie, dat het publieke warmtebedrijf, in welke variant dan ook, vooral duurzaamheid bewerkstelligt en voortdurend op zoek gaat naar de nieuwste en duurzaamste bron van energie, ook wanneer dit niet direct rendabel is. Ze benadrukt dat de duurzaamheid bij dit onderwerp belangrijker is dan de winstgevendheid, maar benadrukt ook de betaalbaarheid voor de inwoners. Haar fractie is kritisch op variant 3, omdat hier weinig sturing mogelijk is, en spreekt haar voorkeur uit op variant 1 of 2.

Mevrouw Alblas (ChristenUnie) begint aan haar inbreng. Ze legt de nadruk op de onwetendheid over de betaalbaarheid, en vraagt het college of zij meer inlichtingen kan geven over de vastgelegen punten van variant 3. Ook betreft duurzaamheid maakt de ChristenUnie zich zorgen en vraagt of het mogelijk is om eisen te stellen aan de tijdelijke aardgasmaatregel. Daarnaast vraagt de ChristenUnie een toezegging aan de wethouder om niet in zee te gaan met EBN als warmtebedrijf, zolang zij nog altijd nieuwe fossiele projecten starten, en zelfs in de Waddenzee willen gaan boren. De ChristenUnie is voorstander van de buurtinitiatieven en het ronde tafel

gesprek en zien de besproken risicoanalyse ook graag tegemoet. Tot slot heeft de ChristenUnie een voorkeur voor variant 2 omdat bij deze variant beter te sturen valt, maar sluiten ze variant 3 niet uit, indien dit de snelste route voor de warmtetransitie blijkt, mits zorgen rondom sturing en duurzaamheid worden weggenomen.

De heer Te Hoonte (VVD) begint aan zijn inbreng. De VVD sluit qua betaalbaarheid aan op wat D66 heeft gezegd en om dit te bereiken zou de VVD dit graag klein willen houden, zoals de wijk in Leeuwenstein. De VVD vraagt een toezegging aan de wethouder om waar het kan, in te zetten op zo klein mogelijke projecten die met technische oplossingen zelf kunnen voorzien in hun warmte. Op het gebied van de varianten, ziet de VVD de meeste kansen in variant 2, maar sluiten ze variant 3 ook niet uit. Daarnaast wil de VVD een gestandaardiseerde risicoanalyse via een methodiek waar een resultaat uitkomt wat voor hun navolgbaar en toetsbaar is.

Mevrouw Zwinkels (CDA) begint aan haar inbreng. Het CDA ziet graag dat de energie infrastructuur in publieke handen komt en heeft als de tweede variant als lichte voorkeur. Toch is het CDA benieuwd naar publiek-private samenwerking en vraagt of dit geheel van tafel is. Daarnaast vraagt het CDA of de regionale samenwerking, in plaats van de lokale samenwerking, ook uitgewerkt zal worden. De tarieven van stadsverwarmingen, specifiek het inkaderen hiervan, is daarnaast belangrijk voor het CDA.

De heer Peters (D66) onderbreekt mevrouw Zwinkels en vraagt wat zij bedoelt onder een open net met diverse aanbieders, waar mevrouw Zwinkels op antwoordt dat zij hier doelt op netbeheer in combinatie met diverse energieproducenten. Zowel inwoners als de bedrijven die het net beheren kunnen dit abonnement afsluiten.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vervolgt haar betoog. Het CDA betwijfelt de haalbaarheid en de financiële kant van de warmtenetten en is benieuwd naar de verkaveling ervan.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) begint aan zijn betoog. Zowel een 100 procent gemeentelijk bedrijf, als de deelneming aan een commercieel bedrijf, valt voor EenUtrecht af, op basis van het hoge risicogehalte en de ontbrekende expertise van de gemeente.

De heer Peters (D66) onderbreekt de heer Dijkstra met de opmerking dat HVC geen commercieel bedrijf is, maar 100 procent publiek. De heer Dijkstra excuseert zijn foutieve zin, maar geeft aan dat het de positie van EenUtrecht niet verandert. Door de vele bedrijven, aanwezig in deze variant, wordt het volgens EenUtrecht voor kleinere lokale gemeenschappen moeilijk om daar actief aan deel te nemen.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vervolgt zijn betoog. EenUtrecht zou graag een toezegging aanvragen voor de verduidelijking van de terughoudende zinnen in de brief. Hij formuleert de volgende vragen aan het college. Hoe gaat het college per direct deze energie coöperatieven stimuleren, ondersteunen en versterken, zodat ze te zijner tijd volwaardig aan een publiek warmtebedrijf kunnen deelnemen? Is het college bereid bestaande energiebedrijven gelijkwaardig intensief te betrekken in een plan van aanpak in alles wat hier loopt? Ziet het college ook dat het handig is om ruimte te behouden voor lokale wijk gebonden warmtebedrijven? Tot slot vraagt EenUtrecht een toezegging aan het college om ook te zoeken naar varianten van een gezamenlijk publiek warmtebedrijf waarin lokale energie coöperatieven een meer gelijkwaardige eigendomspositie krijgen in de vorm van een vierde optie.

De heer Van Rooij (Student & Starter) begint aan zijn betoog. Student & Starter is van mening dat het inzicht in hoe deze voordelen zich verhouden tot andere factoren zoals financieel risico, ontbreekt. Zij vraagt de wethouder dan ook om zich in te spannen om deze informatie boven tafel te krijgen en te delen in het Raadsvoorstel, of liever eerder als dat mogelijk is. Student & Starter hecht belang aan de prijsregulatie van warmte voor inwoners, en de snelheid waarmee warmtenetten aangelegd kunnen worden en de leveringszekerheid en de autonomie over de afvalvoorziening van de gemeente. Bovendien het oog hebben op de kosten van de opties voor de inwoners is belangrijk voor de fractie, omdat de burger niet de dupe mag worden.

De voorzitter sluit de eerste termijn van agendapunt 10 en geeft het woord aan de wethouder.

Wethouder Van Hooijdonk begint met het stilstaan bij de belangrijke waarden die zij voorbij heeft zien komen in het gesprek. De vraag is of de constellatie de verschillen bepaalt, of dat de situatie ter plekke meer doorslaggevend is. Vervolgens raadt ze vanuit haar perspectief variant 1 sterk af, en wordt het eerder een keuze tussen variant 2 en 3. Ze stelt dat het een voordeel is dat HVC een erkend warmtebedrijf is, hierdoor ervaring en kunde heeft, in tegenstelling tot EBN en Netverder. Daarnaast is het systeem van HVC financieel aantrekkelijk door de lage instapdrempel. Bij EBN en Netverder is echter het voordeel dat het plan nog niet op tafel ligt, dus er meer inspraak bestaat bij deze optie. De inschatting is dat de keuze afhangt van een financieel component, zowel als een organisatorische. De wethouder merkt op dat de duurzaamheid en de betaalbaarheid van belang is voor de Raad, maar dit verschil binnen de varianten niet groot is. De belofte die op het gebied van betaalbaarheid is gemaakt, is dat de maatregel woonlastenneutraal zal zijn. Betreft duurzaamheid is het inderdaad belangrijker dan winstgevendheid zoals de PvdD heeft aangegeven en dit belang behartigt een publiek bedrijf zeker. Vervolgens loopt de wethouder de varianten af en maakt onderscheid tussen de twee rollen van de gemeente, namelijk het worden van aandeelhouder en het worden van opdrachtgever. Bij laatstgenoemde bestaat er meer sturing, maar dit moet wel passen binnen collectief kader. De wethouder komt terug op de vraag van de ChristenUnie over de uitvoeringskracht van EBN en Netverder en stelt dat deze aanbieders beginnend zijn in het warmtedomein en hierdoor minder kennis en kunde hebben dan HVC. Aanvullend beantwoordt de wethouder de gewetensvraag van de ChristenUnie of zij wel met EBN in zee zou willen gaan, omdat zij ook investeerder zijn in gas. Ze stelt dat zij het zelf anders zou wegen, gezien de geschiedenis van Nederland en het feit dat gas simpelweg nog niet uit de samenleving is. De wethouder voegt toe dat de voorgelegde varianten hoofdzakelijk zijn, maar je de varianten onderling kan herstructureren.

De heer Peters (D66) onderbreekt en stelt dat het wenselijk is om ruimte te geven aan buurtinitiatieven en omliggende straten. Naast het opstellen van duidelijke randvoorwaarden, zodat alle initiatieven goed van de grond komen, is het belangrijk om het algemeen belang te behouden. De wethouder antwoordt dat zij niet weet of de stelling ‘hoe kleiner, hoe beter’ voordelig is, en dat de toekomst dit zou moeten laten uitkristalliseren. Verder adviseert de wethouder aan de Raad om te zorgen voor aanwezigheid als publiek bedrijf om de betaalbaarheid te kunnen optimaliseren voor de toekomst.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) onderbreekt en vraagt of het niet verstandig is om, naast de drie geschetste opties, ook nadrukkelijke varianten zichtbaar te maken. De wethouder antwoordt en doet de toezegging om in ieder geval op deze bijkomende varianten te reflecteren.

Wethouder Van Hooijdonk vervolgt haar betoog en beantwoordt de vraag van de PvdA over het EnecoNet. Ze stelt dat het fijn zou zijn om dit net in publieke handen te krijgen, maar ziet op korte termijn geen taak van de gemeente Utrecht om dit te bevorderen. De loop van dit proces heeft namelijk ook te maken met instanties zoals de Rijksoverheid, de Tweede Kamer en de Eerste Kamer, en vergt tijd.

De heer Te Hoonte (VVD) onderbreekt en vraagt de wethouder om een duidelijke formulering van de weging van warmtebronnen, waar de wethouder op antwoord dat er een bronnenstrategie zal komen.

Mevrouw Zwinkels (CDA) onderbreekt en vraagt of de wethouder een toezegging kan doen dat bij de volgende brief deze overwegingen over de bronnen worden meegenomen. De wethouder beantwoordt deze vraag bevestigend.

Wethouder Van Hooijdonk vervolgt haar betoog en beantwoordt de vragen betreft financiën en risico’s met het antwoord dat deze risicoanalyse er zal komen, om dit inzichtelijk te maken voor de fracties. Daarnaast gaat de wethouder in op de regelgeving van het onderwerp. Ze licht toe dat wanneer de nieuwe voorliggende warmtewet niet wordt aangenomen zoals Volt vroeg, dit voor de HVC-variant niet zo veel zal uitmaken. Bij EBN en Netverder zit wel aan de wet gekoppeld dat Netverder toestemming zal krijgen, daarnaast is bij EBN van belang dat zij de opdracht krijgen om staatsdeelneming te worden in de warmte. Op het gebied van lokale regelgeving, geeft de wethouder mee dat de Raad hier nog een voorstel voor krijgt en hierover zal kunnen beslissen. Hier zullen onderwerpen zoals de verkaveling, zoals mevrouw Zwinkels opperde, aan bod komen. Tot slot bespreekt de wethouder het vervolgproces. Ze benoemt dat zij zowel de suggestie van het

betrekken van buurtgemeenten in het proces, van Volt als de suggestie van D66 om de samenleving erbij te betrekken, goede suggesties vindt om de afwegingen te verrijken.

De heer Peters (D66) onderbreekt en vraagt of hij het goed verstaat dat variant 1 wordt uitgesloten en de twee resterende varianten worden uitgewerkt, wat de wethouder bevestigend beantwoordt.

Mevrouw Zwinkels (CDA) onderbreekt en vraagt hoe de periode van drie jaar, die is genoemd in de brief, zich verhoudt tot het betoog van de wethouder. Specifiek vraagt mevrouw Zwinkels of er een tijdlijn beschikbaar is voor specifieke wijken en hoe dit in de gaten valt te houden. De wethouder antwoordt dat de periode in Overvecht-Noord langer was, maar in het eerste kwartaal van 2025 een warmteprogramma komt, waar dit verder besproken kan worden.

Wethouder Van Hooijdonk beëindigt haar betoog en geeft het woord aan de voorzitter.

De voorzitter stelt aan de Raad de vraag of er nog gemiste vragen zijn.

De heer Peters (D66) vraagt nogmaals een duidelijke vergelijking van de alternatieven waarin financiële risico's, kosten en sturingsmogelijkheden helder worden uitgewerkt. De wethouder antwoordt dat zij deze vraag al beantwoord heeft en zegt dat er een risicoanalyse geleverd zal worden.

Mevrouw Zwinkels (CDA) vraagt nogmaals of de gemeente in wil gaan op een eventuele regionale samenwerking. De wethouder antwoordt dat zij in haar beleving alles is op te schalen naar de regio, maar het wel verstandig is om niet gelijk te proberen om een regionaal bedrijf op te zetten omdat dit ingewikkeld is.

De heer Dijkstra (EenUtrecht) vraagt nogmaals of lokale energiecollectieven bij het maken van het Raadsvoorstel intensief betrokken worden. De wethouder antwoordt dat zij deze vraag al beantwoord heeft en er veelvuldig contact is over dit onderwerp.

De griffier, de heer Heerdink, herhaalt de toezeggingen.
Wethouder Van Hooijdonk zegt toe dat er gereflecteerd zal worden op een variant waarin kleine initiatieven ook deelnemen als eigenaar.
Wethouder Van Hooijdonk stuurt bij een volgende brief informatie over de bronnen.

De voorzitter dankt namens de Raad wethouder Van Hooijdonk voor alle debatten en verschillende rollen die zij heeft gespeeld in de Utrechtse politiek en wenst haar veel geluk in de toekomst.

De voorzitter sluit de vergadering om 22.33 uur.

Lijst van toezeggingen

Agendapunt 10: Raadsbrief Plan van aanpak publiek warmtebedrijf

- Wethouder Van Hooijdonk zegt toe dat er gereflecteerd zal worden op een variant waarin kleine initiatieven ook deelnemen als eigenaar.
- Wethouder Van Hooijdonk stuurt bij een volgende brief informatie over de bronnen

Lijst moties EDVW dd 19 december 2024(inclusief voortgangsinformatie)

Datum	Onderwerp	Indiener(s)	Beleidsveld	Deadline	Stand van zaken openbaar	Datum afdoening
12-12-2024	M550 Liever niet met EBN in zee	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Energie en Klimaat	12-03-2025		
12-12-2024	M551 Steun lokale initiatieven voor warmtenetten	Heuven, M. van (Maarten) (Partij voor de Dieren)	Energie en Klimaat	12-03-2025		
12-12-2024	M524 Maak tijdelijke zonnevelden in Rijnenburg-Noord mogelijk	Vasters, J. (Joost) (D66)	Energie en Klimaat	30-12-2025		
12-12-2024	M526 Wees zorgvuldig met cultuur-historische waarden	Stellinga, H.J.J. (Hessel) (CDA)	Energie en Klimaat	12-03-2025		
12-12-2024	M522 Zon in Rijnenburg	Heijne, R. (Rachel) (GroenLinks)	Energie en Klimaat	12-03-2025		
12-12-2024	M523 Zon in Reijerscop	Heijne, R. (Rachel) (GroenLinks)	Energie en Klimaat	30-06-2025		
12-12-2024	M514 Geef kringlooporganisaties ook gratis toegang tot de afvalscheidingsstations	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Circulaire Economie	30-06-2025		
12-12-2024	M528 Watt een kans energiecoöperaties bij alle Utrechters bekend	Snijder, R.E.P.C. (Ruben)	Energie en Klimaat	12-03-2025		

Lijst moties EDVW dd 19 december 2024(inclusief voortgangsinformatie)

		(Student & Starter)				
12-12-2024	M525 Winsten van windmolens voor iedereen	Zweth, R. van der (Rick) (PvdA)	Energie en Klimaat	12-03-2025		
14-11-2024	M498 Geen belemmeringen, maar een stimulans bij woningdelen	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Wonen en Volkshuisvesting	14-02-2025		
14-11-2024	M471 Concrete afspraken met woningcorporaties over leefbare wijken	Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht)	Wonen en Volkshuisvesting	31-12-2025		
14-11-2024	M475 Maak nu écht werk van een Middenhuurloket!	Vasters, J. (Joost) (D66)	Wonen en Volkshuisvesting	14-02-2025		
14-11-2024	M470 Evalueer stop de verkoop	Snijder, R. (Ruben) (Student & Starter)	Wonen en Volkshuisvesting	31-12-2025		
14-11-2024	M477 Vriendelijk zijn voor friendscontracten	Snijder, R. (Ruben) (Student & Starter)	Wonen en Volkshuisvesting	14-02-2025		
07-11-2024	M413 Realistisch sturen op Tijdelijk Wonen	van der Wilt, J.A.W. (Berdien) (D66)	Wonen en Volkshuisvesting	07-02-2025		

Lijst moties EDVW dd 19 december 2024(inclusief voortgangsinformatie)

07-11-2024	M407 Maximeer exoten	Zwanenberg, P. (Pepijn) (GroenLinks)	Wonen en Volkshuisvesting	07-02-2025		
11-07-2024	M336 Blijf wooncoöperaties faciliteren, stimuleren en aanmoedigen	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Wonen en Volkshuisvesting	11-10-2024	4 oktober 2024: we zijn voornemens om wooncoöperaties te blijven faciliteren, stimuleren en aanmoedigen d.m.v. het uitvoeringsprogramma coöperatief wonen, wat voorzien is voor Q4 2024. De bezuiniging betreft de ambtelijke inzet. Na 2028 zal moeten worden bezien welke ambtelijke inzet hiervoor nodig is (beleid en mogelijke instrumenten zijn opgesteld). Dit is mede afhankelijk van beschikbare landelijke regelingen en de dan nog resterende middelen in de reserve wooncoöperaties. We zullen hier in aanloop naar 2028 op terugkomen.	
11-07-2024	M331 Verwerp het landelijke studentenhuisvestingsubsidiebeleid	Snijder, R. (Ruben) (Student & Starter)	Wonen en Volkshuisvesting	30-06-2025		
11-07-2024	M320 Maak duurzaamheidsverslag onderdeel P&C-cyclus	Heuven, M. van (Maarten) (Partij voor de Dieren)	Milieu en Emissieloos Vervoer	31-05-2025		
11-07-2024	M307 Geef inzicht over Energie & Klimaat	Hoonte, G. te (Gertjan) (VVD)	Energie en Klimaat	31-05-2025	20241119 We geven uitvoering aan deze motie door u vanaf 2025 vóór de bespreking van de	

Lijst moties EDVW dd 19 december 2024(inclusief voortgangsinformatie)

					Voorjaarsnota een jaarplanbrief op hoofdlijnen te sturen. Ook nemen we een paragraaf Energie & Klimaat op in het MPR, waarin indien van toepassing investeringen vanuit het programma opgenomen kunnen worden.	
11-07-2024	M315 Hand in eigen boezem: taakstelling op vastgoed om de meest kwetsbaren te ontzien.	Peters, R. (Ralph) (D66)	Vastgoed	11-10-2024		
11-07-2024	M288 Geclusterde woonvormen voor senioren in Utrecht	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Wonen en Volkshuisvesting	11-10-2024	20241016 Deze motie wordt meegenomen in het proces van de Beleidsnota Wonen. We streven ernaar om de beleidsnota in Q1 2025 aan de gemeenteraad ter besluitvorming aan te bieden.	
11-07-2024	M287 Voortvarend van start met maatregelen voor woonzorgwoningen	Zwinkels, J.M. (Jantine) (CDA)	Wonen en Volkshuisvesting	11-10-2024	20241120 Zoals aangegeven in de Raadsbrief Diverse onderwerpen Zorg Welzijn en Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (12 november 2024) volgt er een terugkoppeling over de uitvoering van deze motie via een raadsbrief over het programma (T)huis voor Ouderen in Q1 2025. Daarnaast zijn doorstroming en passende huisvesting voor ouderen thema's die ook in de Beleidsnota Wonen een plek zullen krijgen. Wij streven ernaar om de beleidsnota in Q1 2025 aan de gemeenteraad ter besluitvorming aan te bieden. 20241016 Er volgt een terugkoppeling over de uitvoering van deze motie via een raadsbrief over het programma	

Lijst moties EDVW dd 19 december 2024(inclusief voortgangsinformatie)

					(T)huis voor Ouderen in Q4 2024. Daarnaast zijn doorstroming en passende huisvesting voor ouderen thema's die ook in de Beleidsnota Wonen een plek zullen krijgen. Wij streven ernaar om de beleidsnota in Q1 2025 aan de gemeenteraad ter besluitvorming aan te bieden.	
11-07-2024	M286 Ga versnippering bij het realiseren van woonzorgwoningen tegen	Zwinkels, J.M. (Jantine) (CDA)	Wonen en Volkshuisvesting	11-10-2024	20241120 Zoals aangegeven in de Raadsbrief Diverse onderwerpen Zorg Welzijn en Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen van 12 november 2024 zal er een update over de uitvoering van deze motie volgen in Q1 2025. 20241016 We streven ernaar u te informeren over de uitvoering van deze motie via een raadsbrief over het programma (T)huis voor Ouderen in Q4 2024.	
27-06-2024	M289 Woonzorgvoorzieningen voor ouderen met migratieachtergrond	Sungur, M. (Mahmut) (DENK)	Wonen en Volkshuisvesting	27-09-2024		
27-06-2024	M259 Liever een klein en fijn huis	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Wonen en Volkshuisvesting	30-09-2024	20241002 Het streven is om de raad in Q4 2024 te informeren over de uitvoering van deze motie.	
28-03-2024	M128 Stop het verdienen aan de wooncrisis	Sasbrink, A. (Anne) (Partij voor de Dieren)	Vastgoed	30-09-2024	20240412: De raad wordt in Q4 2024 geïnformeerd over de aanbesteding.	

Lijst moties EDVW dd 19 december 2024(inclusief voortgangsinformatie)

18-01-2024	M31 Samen voor Overvecht: Extra fundament Versterken gemeenschapskracht	Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht)	Samen voor Overvecht	18-04-2024	18 november 2024: Motie is beantwoord met de raadsbrief Voortgangsrapportage Samen voor Overvecht 2023 van 4 juni 2024	
18-01-2024	M45 Motie 2 CU bij agendapunt 'Afrondende besluitvorming Huisvesting kwetsbare groepen'	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Wonen en Volkshuisvesting	30-06-2024		
18-01-2024	M35 Meer woningen voor kwetsbare Utrechters	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Wonen en Volkshuisvesting	18-04-2024	20240501 In de Raadsbrief Kwartaalrapportage realisatie sociale huisvesting is op 23 april 2023 een update gegeven over de uitvoering van deze motie. 240221 In de eerstvolgende kwartaalrapportage realisatie sociale huisvesting in Q1 volgt een terugkoppeling over de uitvoering van deze motie.	
18-01-2024	M37 Maak tijdelijke woningen haalbaar	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Wonen en Volkshuisvesting	18-04-2024	20240501 In de Raadsbrief Kwartaalrapportage realisatie sociale huisvesting is op 23 april 2023 een update gegeven over de uitvoering van deze motie. 240221 In de eerstvolgende kwartaalrapportage realisatie sociale huisvesting in Q1 volgt een terugkoppeling over de uitvoering van deze motie.	
18-01-2024	M22 Maak (weer) prioriteit van de Overvechtse jeugd!	van der Wilt, J.A.W. (Berdien) (D66)	Samen voor Overvecht	18-04-2024	19 november 2024: Motie is beantwoord met de raadsbrief Voortgangsrapportage Samen voor Overvecht van 4 juni 2024	
07-12-2023	M477 Meer focus op “hotspot” locaties door versoepelen 24 uursnorm	Vasters, J. (Joost) (D66)	Circulaire Economie	31-12-2024		

Lijst moties EDVW dd 19 december 2024(inclusief voortgangsinformatie)

07-12-2023	M456 Klimaatvisie die ongelijkheid tegengaat	Heuven, M. van (Maarten) (Partij voor de Dieren)	Energie en Klimaat	07-06-2024	240212: De motie wordt in de klimaatvisie verwerkt.	
02-11-2023	M350 Borg gemaakte afspraken duurzaam beheer tijdelijk zonneveld	Alblas, K. (Kirsten) (ChristenUnie)	Energie en Klimaat	02-05-2024	241127: De motie is verwerkt in de anterieure overeenkomst en de omgevingsvergunning 20240605: De motie wordt integraal opgenomen in de anterieure overeenkomst en is onderdeel van de vergunningverlening. 20240404: We zijn voornemens de opdracht uit de motie integraal op te nemen in de anterieure overeenkomst en onderdeel te maken van de vergunningverlening	
06-07-2023	M271 Refuse, Rethink, Reduce	Alblas, K. (Kirsten) (ChristenUnie)	Circulaire Economie	06-10-2023		
22-06-2023	M210 Laat het tweede huis geen geitenpaadje worden	Zweth, R. van der (Rick) (PvdA)	Wonen en Volkshuisvesting	22-09-2023	20240410: Via het raadsvoorstel Wijziging Huisvestingsverordening gemeente Utrecht hebben we u op 2 april geïnformeerd over de uitvoering van M210. Juridisch advies toont aan dat het niet mogelijk is om als regel te stellen dat alleen vitale beroepen een tweede woning mogen bezitten. Wel onderzoeken we de mogelijkheid om aanvullende regels te stellen voor het gebruik van tweede woningen. Eventueel kan dit meegenomen worden in de volgende wijziging van de Huisvestingsverordening.	

Lijst moties EDVW dd 19 december 2024(inclusief voortgangsinformatie)

11-05-2023	M110 Doen wat we moeten doen	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Wonen en Volkshuisvesting		20241002 Op 10 september 2024 heeft de raad een nieuwe kwartaalrapportage realisatie sociale huisvesting ontvangen conform deze motie 20240501 Op 23 april is er weer een nieuwe kwartaalrapportage realisatie sociale huisvesting verschenen conform M110. 20231221 Op 21 december 2023 is de nieuwe kwartaalrapportage realisatie sociale huisvesting verschenen met de laatste stand van zaken m.b.t. de uitvoering van deze motie. In Q1 2024 volgt de volgende kwartaalrapportage. 231004 Op 26 september 2023 bent u middels de raadsbrief Realisatie van huisvestingsmogelijkheden in het sociaal segment geïnformeerd over de laatste stand van zaken m.b.t. de uitvoering van deze motie. De volgende kwartaalupdate zal in Q4 2023 verschijnen.	
06-04-2023	M88 Pas het pijlenschema van Woonvisie aan op ambities	Zwinkels, J.M. (Jantine) (CDA)	Wonen en Volkshuisvesting	29-12-2023	240122: Op 21 november 2023 hebben we u middels de raadsbrief Aanpak opstellen beleidsnota wonen geïnformeerd over de wijze waarop we invulling gaan geven aan deze motie. We nemen het actualiseren van het pijlenschema uit de Woonvisie mee in de nieuwe beleidsnota wonen.	

Lijst toezeggingen EDVW dd 19 december 2024 (inclusief voortgangsinformatie)

ID	Onderwerp	Toezegging	Beleidsveld	Deadline	Stand van zaken openbaar	Datum afdoening
874	M512 Ketenverantwoordelijkheid	M512 Ketenverantwoordelijkheid	Circulaire Economie	30-09-2025		
873	M508 Sturen op hergebruik voor een circulair Utrecht	M508 Sturen op hergebruik voor een circulair Utrecht	Circulaire Economie	31-08-2025		
878	Monitoring van de risico's rond het realiseren van tijdelijke woningen	Wethouder De Vries zegt naar aanleiding van motie 413 (Realistisch sturen op tijdelijk wonen) toe dat de monitoring van de risico's rond het realiseren van tijdelijke woningen zal worden meegenomen in de halfjaarlijkse monitor "Sociale Huisvesting".	Wonen en Volkshuisvesting	24-04-2025		
828	Raadsbrief Voortgang Aanpak Bijplaatsingen 2024	De wethouder zegt toe de jaarlijkse ‘aanpak raadsbrief’ iets eerder dan normaal aan de raad te sturen, namelijk bij de VJN. Zodat deze kan worden betrokken bij de VJN-behandeling. Aanbevelingen gedaan in deze cie worden meegenomen en komt de wethouder eerder op terug als het eerder kan.	Circulaire Economie	30-06-2025		
827	Raadsbrief Uitwerking afspraken Stop de Verkoop van sociale huurwoningen 2024; SV 2024 nr.	De wethouder zegt een raadsbrief in Q4 2024 toe waarin wordt toegelicht hoe we als gemeente	Wonen en Volkshuisvesting	31-12-2024		

	43 Is verkoop sociale huur noodzaak of doen woningcorporaties alsof	kunnen kiezen voor corporaties om mee samen te werken op gebied van nieuwbouw sociale huurwoningen. Specifiek als er corporaties binnen Utrecht zijn waarvan sommige wel nieuwbouw kunnen realiseren en andere niet en hoe wordt omgegaan met het extra lenen irt het schuldenplafond door de corporaties.				
826	Raadsbrief kwartaalrapportage Realisatie sociale huisvesting Q2 2024: kwartaalrapportages	De wethouder zegt toe de Q3 en Q4 kwartaalrapportages -over realisatie sociale huisvesting- samen te voegen. Dit in Q1 aan de raad te sturen. De vragen van EenUtrecht worden daarin meegenomen. Waarschijnlijk komt hier ook een lijst van locaties voor tijdelijk wonen in. En verder voortaan halfjaarlijks te rapporteren op realisatie van sociale huisvesting.	Wonen en Volkshuisvesting	31-03-2025		
825	Raadsbrief Wet betaalbare huur en Actieplan middenhuur: raadsbrief verhuurderschap	De wethouder zegt toe dat er in Q4 2024 een raadsbrief komt over goed verhuurderschap; daarin	Wonen en Volkshuisvesting	31-12-2024	20241127: Deze toezegging is afgehandeld via de Raadsbrief Goed verhuurderschap en	26-11-2024

		wordt discriminatie door verhuurders meegenomen			discriminatiemonitor 2024 van 26 november 2024.	
823	Raadsbrief Wet betaalbare huur en Actieplan middenhuur: beleidsnota	De wethouder zegt toe dat in de beleidsnota Wonen wordt meegenomen hoe communicatie over het 'middenhuur-loket' (andere naam) plaats zal vinden .	Wonen en Volkshuisvesting	10-01-2025		
813	Terugkoppeling studentenhuisvesting	Wethouder De Vries zal specifiek over de studentenhuisvesting een terugkoppeling geven in de raadsbrief Studentenhuisvesting in Q2 2025.	Wonen en Volkshuisvesting	30-06-2025	20241002: In lijn met toezegging nr. 23/409 verschijnt er jaarlijks in het tweede kwartaal een raadsbrief over studentenhuisvesting. De eerstvolgende is voorzien voor Q2 2025.	
760	Raadsvoorstel Voorjaarsnota en Eerste bestuursrapportage 2024: M333	M333 Ruimte voor meer studentenhuisvesting corporaties in Utrecht	Wonen en Volkshuisvesting	31-03-2025	20241002: Terugkoppeling over de uitvoering van deze motie volgt via de jaarlijkse raadsbrief over studentenhuisvesting in Q2 2025.	
759	Raadsvoorstel Jaarstukken 2023: M327	M327 Doorkijk bij de jaarstukken naar de klimaatdoelstellingen voor 2030 en 2050	Energie en Klimaat	31-05-2025	241127: Deze motie wordt verwerkt in de klimaatvisie.	
766	Raadsvoorstel Voorjaarsnota en Eerste Bestuursrapportage 2024: Overvecht	De wethouder zegt toe dat de raad in Q1 2025 een update per raadsbrief ontvangt van het project Samen voor Overvecht.	Samen voor Overvecht	31-03-2025		

Lijst toezeggingen EDVW dd 19 december 2024 (inclusief voortgangsinformatie)

764	Raadsvoorstel Voorjaarsnota en Eerste Bestuursrapportage 2024: jaarplan	De wethouder zegt toe dat het eerstvolgende jaarplan voor Energie en Klimaat naar de raad zal worden gestuurd in Q4 2024 ipv Q1 2025.	Energie en Klimaat	31-12-2024	241127: De jaarplanbrief 2025 is op 26 november naar de raad verstuurd.	26-11-2024
763	Raadsvoorstel Voorjaarsnota en Eerste Bestuursrapportage 2024: reparatie	De raad wordt in Q4 2024 per raadsbrief geïnformeerd over de mogelijkheden van stimulering reparatie huishoudelijke apparatuur in navolging van witgoed voor U-pas houders.	Energie en Klimaat	31-12-2024	241127: De raad is hierover op 26 november geïnformeerd via de jaarplanbrief.	26-11-2024
758	Raadsvoorstel Jaarstukken 2023: CO2-methodiek	In Q4 2024 ontvangt de raad een brief over de 1e resultaten van de pilot met de CO2-methodiek voor verduurzaming Vastgoed	Vastgoed	31-12-2024		
756	Raadsvoorstel Jaarstukken 2023: subsidies verduurzaming corporatiewoningen	In Q3 2024 ontvangt de raad een brief over mogelijkheden om subsidies verduurzaming corporatiewoningen te laten landen in lopende renovatieprojecten woningbouwcorporaties (zoals in Kanaleneiland-Zuid)	Energie en Klimaat	30-09-2024	241118: Zoals vermeld in de raadsbrief 'Impuls Besparen, Buurtaanpak aardgasvrij en Voortgang aanpak koopkracht- en energiecrisis' van 28 oktober 2024, verwachten we u hier nog dit jaar over te informeren.	
723	Raadsvoorstel vaststelling Huisvestingsverordening gemeente Utrecht: raadsbrief	In Q1 2025 volgt een raadsbrief leegstand met daarin opgenomen het verzoek van de PvdA “de drie	Wonen en Volkshuisvesting	31-03-2025		

		stappen” (resultaat, analyse en voorstel vanuit college).				
724	Spoeddebat Stopzetting samenwerking in Aardgasvrij Overvecht-Noord (deel 2): M155	M155 Zonder dogma's kijken naar nieuwe plannen	Energie en Klimaat	20-12-2024	241118 Zoals gemeld in de raadsbrief 'Update Overvecht-Noord aardgasvrij' van 9 juli 2024, informeren wij u in de eerste helft van 2025 over de uitkomsten van de analyses en de stand van zaken. Vervolgens leggen we de kaders voor een alternatief voor aardgas in Overvecht-Noord ter besluitvorming aan uw raad voor.	
707	Echt werk maken van Utrechtse wooncoöperatieven: uitvoeringsplan	Voor de zomer 2024 volgt het uitvoeringsplan coöperatief wonen.	Wonen en Volkshuisvesting	12-07-2024	20241204: Het uitvoeringsprogramma wooncoöperaties 2024-2028 is op 4 december 2024 gedeeld met de raad. Daarmee is deze toezegging afgehandeld.	04-12-2024
705	SV 2023 nr. 230 Waar blijven de toegankelijke woonzorgwoningen: toegankelijkheid	In Q4 2024 komt de wethouder terug op het borgen van toegankelijkheid in anterieure overeenkomst.	Wonen en Volkshuisvesting	31-12-2024	20241120: Zoals aangegeven in de Raadsbrief Diverse onderwerpen Zorg Welzijn en Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen van 12 november 2024 zal er een	

					update over de uitvoering van deze toezegging volgen in Q1 2025.	
703	SV 2023 nr. 230 Waar blijven de toegankelijke woonzorgwoningen: monitoring	In Q4 2024 volgt een raadsbrief inzake monitoring realisatie woonzorgwoningen.	Wonen en Volkshuisvesting	31-12-2024	20241120: Zoals aangegeven in de Raadsbrief Diverse onderwerpen Zorg Welzijn en Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen van 12 november 2024 zal er een update over deze toezegging volgen in Q1 2025.	
702	SV 2023 nr. 230 Waar blijven de toegankelijke woonzorgwoningen: actieplan	In Q4 2024 volgt een raadsbrief inzake toelichting en evaluatie actieplan.	Wonen en Volkshuisvesting	31-12-2024	20241120 Zoals aangegeven in de Raadsbrief Diverse onderwerpen Zorg Welzijn en Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen van 12 november 2024 zal er een update over deze toezegging volgen in Q1 2025.	
684	Afrondende besluitvorming na debat over Tijdelijk beheer leegstand: M125	M125 Maatschappelijk & Betaalbaar Tijdelijk Leegstandsbeheer	Vastgoed	30-09-2024	De raad wordt in Q4 2024 geïnformeerd in een technische sessie over het Leegstandsbeheer voor de periode 6 – 24 maanden. Tijdens de technische sessie gaan we in op wat de uitvraag	

Lijst toezeggingen EDVW dd 19 december 2024 (inclusief voortgangsinformatie)

					voor de aanbesteding is en onder welke voorwaarden het leegstandsbeheer voor deze periode kan worden ingericht.	
656	Raadsvoorstel Visie Utrecht Circulair 2050: M88	M88 Een circulaire economie vanuit de samenleving	Circulaire Economie	29-05-2024		
655	Raadsvoorstel Visie Utrecht Circulair 2050: M87	M87 Geef grofvuil een tweede leven	Circulaire Economie	29-08-2024		
654	Raadsvoorstel Visie Utrecht Circulair 2050: M86	M86 Zonder MBO geen circulaire economie	Circulaire Economie	30-09-2024		
639	Raadsbrief Samenwerkingsafspraken gemeente, woningcorporaties en huurdersorganisaties 2023 - 2026 en de nieuwe Leidraad sloop/nieuwbouw: samenwerkingsafspraken	In Q4 2024 volgt een raadsbrief waarin we de samenwerkingsafspraken monitoren.	Wonen en Volkshuisvesting	31-12-2024		
638	Raadsbrief Tijdelijk beheer leegstand: technische sessie	Er wordt voor de zomer een technische sessie omtrent het aanbestedingsproces georganiseerd	Vastgoed	12-07-2024	De raad wordt in Q4 2024 geïnformeerd in een technische sessie over het Leegstandsbeheer voor de periode 6 – 24 maanden. Tijdens de technische sessie gaan we in op wat de uitvraag voor de aanbesteding is en onder welke voorwaarden het	

					leegstandsbeheer voor deze periode kan worden ingericht.	
637	Raadsbrief Tijdelijk beheer leegstand: raadsbrief in Q4	Wethouder De Vries zegt toe in Q4 2024 te komen met een raadsbrief inzake invulling kleine/grote panden met daarin o.a. opgenomen vervolg, criteria, locaties, snelheid en de gestelde vragen van de PvdA	Vastgoed	31-12-2024	De raad wordt in Q4 2024 geïnformeerd in een technische sessie over het Leegstandsbeheer voor de periode 6 – 24 maanden. Tijdens de technische sessie gaan we in op wat de uitvraag voor de aanbesteding is en onder welke voorwaarden het leegstandsbeheer voor deze periode kan worden ingericht.	
675	Base Metal Fabriek - Geldende regels	Wethouder Oosters zal de raad, zodra de conclusies van de provincie Utrecht en de omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied bekend zijn, informeren of de Base Metal fabriek zich aan de geldende regels houdt dan wel of de provincie de regels wil veranderen.	Milieu en Emissieloos Vervoer	30-06-2024	20240701 We zijn nog in afwachting van de resultaten van het onderzoek van de provincie. Daarna gaan we verder met de afhandeling van deze toezegging.	
624	Afrondende besluitvorming Huisvesting kwetsbare groepen: M40	M40 Panden opkopen	Vastgoed	30-06-2024	De raad wordt hierover geïnformeerd in de kwartaalrapportage over de Realisatie Sociale Huisvesting.	

Lijst toezeggingen EDVW dd 19 december 2024 (inclusief voortgangsinformatie)

607	Raadsvoorstel Beleidsnota geluid en trillingen: dieren	In Q1 2024 volgt een raadsbrief inzake geluidsbestand laten aansluiten op dieren.	Milieu en Emissieloos Vervoer	31-03-2024	- 20240912 Dit is weerbarstige materie waar we toch ook een beetje het wiel uitvinden, informatie is niet makkelijk voor handen. We zijn hiermee bezig en zullen u hopelijk nog dit jaar, of anders begin q1 2025 een update sturen. - 20240513 Er wordt een onderzoek uitgevoerd, wanneer dit precies wordt afgerond volgt later.	
601	Afrondende besluitvorming na debat over Verbeteren aanpak illegaal grofvuil en bijplaatsingen bij ondergrondse afvalcontainers: M475	M475 Wekelijks ophalen grofvuil	Circulaire Economie	30-09-2024	20241120: De terugkoppeling op deze motie wordt verwerkt in de voortgangsbrief Aanpak Bijplaatsingen die in aanloop naar de voorjaarsnota 2025 aan de raad wordt verzonden.	
595	Raadsvoorstel Startnotitie Klimaatvisie: M452	M452 Inhoudelijke onderzoeksvragen waar de klimaatvisie op in moet gaan	Energie en Klimaat	07-06-2024	240212: De toezegging wordt in de klimaatvisie verwerkt.	
594	Raadsvoorstel Startnotitie Klimaatvisie: M451	M451 Bied een hoopvol perspectief voor de toekomst	Energie en Klimaat	07-06-2024	240212: De toezegging wordt in de klimaatvisie verwerkt.	
593	Raadsvoorstel Startnotitie Klimaatvisie: M449	M449 Gemeentelijke desinvestering in fossiele bedrijven	Energie en Klimaat	07-06-2024	240212: De toezegging wordt in de klimaatvisie verwerkt.	
592	Raadsvoorstel Startnotitie Klimaatvisie: M447	M447 Maak Klimaatdoelen meetbaar	Energie en Klimaat	07-06-2024	240212: De toezegging wordt in de klimaatvisie verwerkt.	

Lijst toezeggingen EDVW dd 19 december 2024 (inclusief voortgangsinformatie)

591	Raadsvoorstel Startnotitie Klimaatvisie: M445	M445 Betrekken van ‘unusual suspects’ bij uitwerking van de klimaatvisie	Energie en Klimaat	07-06-2024	240212: De toezegging wordt in de klimaatvisie verwerkt.	
590	Raadsvoorstel Startnotitie Klimaatvisie: M444	M444 Utrecht pioniert in onderzoek naar scope 3 emissies	Energie en Klimaat	07-06-2024	240212: De toezegging wordt in de klimaatvisie verwerkt.	
556	Raadsvoorstel Programmabegroting 2024: M419	M419 Ook in de P&C-cyclus sturen op klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen	Energie en Klimaat	09-05-2024	240212: De toezegging wordt in de klimaatvisie verwerkt.	
518	Makkelijker maken om warmtepompen te plaatsen: verkenning	In Q2 2024 volgt een raadsbrief ‘verkenning hoe te regelen onder de nieuwe wet’.	Energie en Klimaat	30-06-2024	241213: Zoals vermeld in de raadsbrief 'Voortgang Uitvoeringsprogramma elektriciteitsinfrastructuur en netcongestie 2023-2026' van 6 december 2024, zijn we over de regelgeving die slimme sturing van warmtepompen mogelijk maakt en over de subsidiëring van de gewenste variant actief in gesprek met het rijk. We dringen aan op spoed, maar weten dat het niet voor 2026 geregeld zal zijn. De netbelasting van de duurzame warmtevoorziening van de toekomst wordt meegenomen in de Beleidsnota Warmte.	

Lijst toezeggingen EDVW dd 19 december 2024 (inclusief voortgangsinformatie)

448	Raadsvoorstel Actieplan Studentenhuisvesting 2023-2030: M213	M213 Gedegen onderzoek naar woonwensen student	Wonen en Volkshuisvesting	22-09-2023	20241120: Het onderzoek naar de woonwensen van MBO studenten duurde langer dan vooraf verwacht. Terugkoppeling over de onderzoeksresultaten volgt daarom in Q1 2025 i.p.v. Q4 2024. 20240619: In de raadsbrief Voortgang studentenhuisvesting is een update gegeven over de uitvoering van deze motie. Het onderzoek naar woonwensen van WO en HBO studenten is afgerond. Het onderzoek naar de woonwensen van MBO studenten wordt in Q4 2024 gedeeld met de raad.	
420	Besluitvorming Huisvesting kwetsbare Utrechters: Toewerken naar 4000 woningen	Wethouder De Vries zal de raad in de driemaandelijkse update over de locaties informeren over het toewerken naar 4.000 woningen.	Wonen en Volkshuisvesting	16-08-2023	20241002: Op 10 september 2024 is via de Raadsbrief kwartaalrapportage realisatie sociale huisvesting Q2 2024 een update gegeven over de uitvoering van deze toezegging.	
343	Beantwoording SV 2022 nr. 154 vragen over Uitsterfbeleid Fossiele	Wethouder Oosters zegt toe dat in Q2 een visie uitfaseren	Milieu en Emissieloos Vervoer	30-06-2023	20241218 Een Visie (of Beleidsnota) is een te zwaar	

	Tankstations Gevaar van afschalen tankstations met toename aantal auto's: visie uitfaseren tankstations	tankstations inclusief waterstof en LPG volgt.			instrument gebleken, inhoudelijk past de vorm van een Uitvoeringsprogramma. Dit document werd u voor Q4 2024 toegezegd. Doordat de peiling bij de markt en de daarop volgende aanpassingen van het programma meer tijd in beslag hebben genomen kunnen we het Uitvoeringsprogramma Transitie Tankstations in januari 2025 toezenden. 20240409 wij verwachten het raadsvoorstel in Q4 2024 aan u toe te kunnen zenden (zie brief voor toelichting). 20231130 Al enige tijd wordt er gewerkt aan het Transitieplan Tankstations. Eerder is toegezegd dat u het Transitieplan Q4 2023 zou ontvangen, omdat er nog gesprekken met de markt gevoerd moesten worden over de inhoud van het plan. Bij de nadere uitwerking van het plan zijn we aangelopen tegen een aantal juridische complicaties	

					rondom de exploitatie van hernieuwbare brandstoffen op door de gemeente verhuurde tankstationlocaties. Hierop wordt momenteel aanvullend juridisch advies ingewonnen. Verwachting is dat dit advies begin 2024 gereed is waarna het stuk afgerond kan worden en u het eind Q1 2024 ontvangt. 20231019 update door wethouder Oosters in de commissie EDVW van 29 juni 2023, bij agendapunt 2. Raadsvoorstel Voorjaarsnota 2023 en Eerste bestuursrapportage 2023: De visie is in basis gereed, maar het duurt iets langer omdat we de visie wel willen bespreken met de stationshouders. Het gaat tenslotte echt over hun toekomst. Dat kost meer tijd en is eind Q4 (2023) gereed, als de gesprekken goed verlopen.	

Lijst toezeggingen EDVW dd 19 december 2024 (inclusief voortgangsinformatie)

319	Raadsvoorstel Zienswijze Ontwerp wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke Regeling AVU: evaluatie	Wethouder Schilderman zegt toe dat in Q4 2023 een raadsbrief inzake uitkomst evaluatie volgt.	Circulaire Economie	29-12-2023	20241118: De prestaties van de verwerker op het gebied van duurzaamheid worden vanaf 2025 jaarlijks geëvalueerd. AVU informeert de colleges van de deelnemende gemeenten in Q2 2025 over de prestatie in 2024. De resultaten worden aansluitend gedeeld met de raad.	
263	Raadsvoorstel Chw bestemmingsplan kookgasvrij Overvecht: kookgasvrij	In Q1 2023 volgt een raadsbrief inzake planning en evaluatie; ‘terug- en vooruitblik’	Energie en Klimaat	31-03-2023	241127: De raad is hierover geïnformeerd in de raadsbrief 'Impuls Besparen, Buurtaanpak aardgasvrij en Voortgang aanpak koopkracht- en energiecrisis' en in de raadsbrief 'Jaarplanbrief Energietransitie 2025'.	26-11-2024
276	Raadsvoorstel Programmabegroting 2023-2026: consequenties buurtstroom	Wethouder De Vries zal, nadat de consequenties van de vraag over Buurtstroom op gemeentelijke daken in beeld zijn gebracht, daar in het eerste kwartaal bij de raad op terugkomen, bij het Plan van aanpak herijking energie, transitie gemeentelijk vastgoed.	Vastgoed	31-03-2023	20240604: In de Beleidsnota leggen we onder andere de kaders vast voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Deze Beleidsnota Vastgoed wordt in het Q4 2024 aan uw raad voorgelegd. Daarnaast	

					organiseren we begin 2025 een technische sessie om vervolgstappen te bepalen voor de verduurzamingsagenda.	
204	Raadsvoorstel Programmabegroting 2023-2026: M315	M315 GFT-inzameling in de gehele gemeente	Circulaire Economie	31-03-2023	20240426: De raad is geïnformeerd over de voortgang met de raadsbrief Voortgang Gemeentebrede inzameling groente, fruit, etensresten en tuinafval (gfet+t) van 2-4-2024. Daarin heeft het college toegezegd om de raad uiterlijk in Q1 2025 weer te informeren over de uitbreiding van gfe inzameling. 20231130: De voorbereidingen voor de aanbesteding van GFE cocons is gestart. We hebben meer tijd nodig om voldoende informatie te verzamelen om u te informeren over de voortgang op het GFT-dossier. We streven naar versturen van een raadsbrief in januari 2024. 20230620: De raad is hierover op 20 juni 2023 geïnformeerd met de Raadsbrief Voortgang	

					Gemeentebrede inzameling Gft. Hierin is toegezegd om in het najaar van 2023 nader terug te komen op de voorbereiding van inzameling door middel van Cocons.	
525	Rekenkameronderzoek: 'Onbegonnen werk - Een onderzoek naar de verduurzaming van gemeentelijk vastgoed in Utrecht': M229 Versneld verduurzamen	Motie 229 2022	Vastgoed	15-09-2023	20240604: In de Beleidsnota leggen we onder andere de kaders vast voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Deze Beleidsnota Vastgoed wordt in het Q4 2024 aan uw raad voorgelegd. Daarnaast organiseren we begin 2025 een technische sessie om vervolgstappen te bepalen voor de verduurzamingsagenda.	
125	Raadsvoorstel Wijziging voorwaarden middenhuur: M109	M109 Meer toegang tot middenhuur	Wonen en Volkshuisvesting	31-12-2024	20240702: Via de raadsbrief Actieplan middenhuur en wet betaalbare huur (24-6-2024) is een update gegeven over de herijking van het middenhuurbeleid. De uitwerking van deze motie nemen we daarin mee. Het	

					streven is om de raad hierover uiterlijk in Q1 2025 te informeren.	
34	Ingekomen stukken: Overvecht-Noord aardgasvrij	Raadsbrief Voortgang Overvecht-Noord aardgasvrij. De in de brief genoemde toezegging wordt toegevoegd aan toezegging 20/T336 in de lijst van toezeggingen: De raad ontvangt eind 2021 het wijkuitvoeringsplan voor de energietransitie in Overvecht-Noord.	Energie en Klimaat	30-09-2020	241119: De raad is op 19 juli 2024 geïnformeerd over de voortgang. Zoals in die brief vermeld, informeren we de raad in de eerste helft van 2025 over de uitkomsten van de analyse van de warmteoplossingen.	
33	Ingekomen stukken: warmteoplossingen in Overvecht-Noord	Raadsbrief Toelichting 3,75 miljoen voor Overvecht-Noord. De raad ontvangt in het 3e kwartaal 2021 de uitkomsten van deelonderzoeken om tot een sluitende businesscase te komen voor diverse alternatieve warmteoplossingen in Overvecht-Noord.	Energie en Klimaat	30-09-2022	241119: De raad is op 19 juli 2024 geïnformeerd over de voortgang. Zoals in die brief vermeld, informeren we de raad in de eerste helft van 2025 over de uitkomsten van de analyse van de warmteoplossingen.	
29	Raadsvoorstel Nota Inkoop en Contractmanagement 'Doelmatig en duurzaam bijdragen aan een gezond Utrecht' en collegevoorstel	M332 Maak Utrecht Circulair concreet en controleerbaar	Circulaire Economie	29-12-2023	Dit zal worden meegenomen bij de 'beleidsnota Utrecht Circulair 2030'. Gestreefd wordt dat dit raadsvoorstel begin 2024 ter	

	'Beleidsregel drempelbedragen bij aanbesteden: M332				besluitvorming aan de raad zal worden voorgelegd.	
21	Ingekomen stukken: Wijkuitvoeringsplan (WUP) voor Overvecht Noord	Het Wijkuitvoeringsplan (WUP) voor Overvecht Noord zal in concept en op hoofdlijnen naar verwachting eind 2021 gereed zijn.	Energie en Klimaat	30-09-2022	241119: De raad is op 19 juli 2024 geïnformeerd over de voortgang. Zoals in die brief vermeld, informeren we de raad in de eerste helft van 2025 over de uitkomsten van de analyse van de warmteoplossingen.	
8	Raadsvoorstel over de mogelijke besluitvormingstrajecten bij aardgasvrij maken	In december 2020 raadsvoorstel over de mogelijke besluitvormingstrajecten bij aardgasvrij maken van Overvecht-Noord, met specifieke rollen en taken van de raad daarin.	Energie en Klimaat	30-09-2022	241119: De raad is op 19 juli 2024 geïnformeerd over de voortgang. Zoals in die brief vermeld, informeren we de raad in de eerste helft van 2025 over de uitkomsten van de analyse van de warmteoplossingen.	

Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Dossiernummer	4236
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	9 januari 2025
Agendapunt	7
Titel	Raadsvoorstel Beleidsnota Luchtkwaliteit
ID	4450
Behandelend ambtenaar	Kool, Lizzy
Telefoon	0639187827
E-mail	lizzy.kool@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Volksgezondheid en milieu
Portefeuillehouder	Wethouder Oosters
Beleidsveld	Milieu en Emissieloos Vervoer
Referendabel	Ja
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Mariska de Vos/Cie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen/06 38628458
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen	28 november 2024
Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen	**9 januari 2025**

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Beleidsnota Luchtkwaliteit

Beleidsveld	Milieu en Emissieloos Vervoer
Organisatieonderdeel	Ontwikkelorganisatie Ruimte
Opsteller	L.C. Kool
Kenmerk	11196418
Vergaderdatum Raad	Volgt
Referendabel	Ja
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De beleidsnota ‘Gezonde lucht voor iedereen’ vast te stellen, waarmee we streven naar het verbeteren van de gezondheid door het (op termijn) behalen van de WHO-advieswaarden uit 2021

   aan de hand van de volgende doelstellingen:

   a. De Utrechtse bijdrage aan luchtverontreiniging verminderen met lokale maatregelen;
   b. Luchtverontreiniging van buiten Utrecht verminderen via lobby,

   met de volgende uitgangspunten:

   a. Focus op zowel de luchtverontreiniging die binnen Utrecht wordt veroorzaakt als luchtverontreiniging van buiten;
   b. We werken stapsgewijs toe naar een uitstootvrije stad;
   c. Keuze voor sturende maatregelen waar vrijblijvende maatregelen onvoldoende opleveren;
   d. Focus op bronnen waar de meeste winst op het gebied van luchtkwaliteit te behalen is;
   e. Iedereen levert een bijdrage: we verdelen de impact zo eerlijk mogelijk over de stad en inwoners;

   en met behulp van de volgende luchtkwaliteitsmaatregelen (aanvullend op de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma Utrecht kiest voor Gezonde Lucht):

   a. Stapsgewijze uitbreiding van de grenzen van de milieuzone (voor personenauto’s, bestelauto’s, vrachtauto’s en autobussen op diesel) naar heel Utrecht;
   b. Stapsgewijze invoering van een nul-emissiezone voor brom- en snorfietsen;
   c. Uitbreiding grenzen van de nul-emissiezone voor bestel- en vrachtauto’s naar heel Utrecht;
   d. Aanscherping milieuzone voor personenauto’s naar emissieklasse 6 (voor alle brandstoffen) zodra dat wettelijk mogelijk is;
   e. Uitbreiding van de houtstookcampagne, met focus op niet meer stoken;
   f. Voorkomen van aanleg van rookkanalen in nieuwbouw;
   g. Stapsgewijs werken naar een houtstookvrij Utrecht;
   h. Strenger handhaven op stofemissies op bouwplaatsen;
   i. Stellen van eisen in ons eigen aanbesteding- en inkoopbeleid en daarmee sturen op de inzet van uitstootvrij bouwmaterieel;
   j. Extra onderzoek naar eisen voor mobiele werktuigen in projecten anders dan gemeentelijke projecten;
   k. Voorlichting over luchtverontreiniging en inzetten van burgerwetenschap;
   l. Voeren van een nationale en internationale lobby.

2. De beleidsnota ‘Utrecht kiest voor Gezonde Lucht’ in te trekken en ter vervanging in de Omgevingsvisie Utrecht de ‘Beleidsnota Luchtkwaliteit’ op te nemen en het overzicht ‘Lijst beleidsdocumenten van de Omgevingsvisie Utrecht’ en de internetpagina https://omgevingsvisie.utrecht.nl/ hierop aan te passen.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting

Met de nu voorliggende beleidsnota Luchtkwaliteit: ‘Gezonde lucht voor iedereen’ wordt het nieuwe beleidskader luchtkwaliteit vastgesteld. In de nota staan beleid en maatregelen beschreven die bijdragen aan het verbeteren van de gezondheid, door de luchtkwaliteit te verbeteren, te voldoen aan de EU-grenswaarden en het (op termijn) behalen van de aangescherpte WHO-advieswaarden. Om vanuit dit beleid gezondheidsverbetering te realiseren hebben we twee doelstellingen geformuleerd: het stapsgewijs verminderen van de Utrechtse bijdrage aan luchtverontreiniging met lokale maatregelen, en het verminderen van luchtverontreiniging van buiten Utrecht via lobby.

Context

Aanleiding

Utrecht is een stad waar gezondheid en leefbaarheid voorop staan. Dat betekent, onder andere, dat de lucht die we inademen zo gezond mogelijk moet zijn. Mensen kunnen er niet voor kiezen welke lucht ze inademen. Daarom vinden wij het belangrijk om inwoners te beschermen tegen ongezonde lucht.
In het coalitieakkoord van 2022 is om die reden de ambitie opgenomen te streven naar het bereiken van de WHO-advieswaarden 2021, door extra maatregelen te nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren. In de beleidsnota Luchtkwaliteit wordt deze ambitie uitgewerkt in beleid en zijn aanvullende luchtmaatregelen opgenomen.

We zijn wettelijk verplicht om aan de EU-grenswaarden voor luchtkwaliteit te voldoen. De afgelopen decennia hebben we al maatregelen genomen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Daarbij streefden we aanvankelijk naar het bereiken van de EU-grenswaarden (2009), en vervolgens (2012) naar het realiseren van een veilige marge onder die EU-grenswaarden om de kans op toekomstige knelpunten te verkleinen. In 2015 scherpten we onze ambitie aan naar het behalen van de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) uit 2005, waarmee de focus op verbetering van de gezondheid kwam te liggen. Hoewel de luchtkwaliteit in Utrecht de afgelopen jaren is verbeterd, is er nog steeds gezondheidswinst te behalen. In 2021 zijn de WHO-advieswaarden fors aangescherpt, omdat bewezen is dat lagere concentraties luchtvervuiling al nadelige gevolgen hebben voor de gezondheid. De WHO roept daarom op de luchtkwaliteit overal verder te verbeteren. Daarom is het noodzakelijk de volgende stap te nemen, met de nu voorliggende beleidsnota ‘Gezonde Lucht voor Iedereen'.

Uit de Monitoringsrapportage Luchtkwaliteit 2022 blijkt dat we nog ver van de WHO-advieswaarden (van 2021) af zitten en ook dat we de onlangs aangescherpte EU-grenswaarden niet overal gaan halen in 2030. Uit dit rapport van het RIVM uit 2022 blijkt dat een ingrijpend maatregelenpakket nodig is, voor zowel Nederland als voor Europa. Iedere verbetering van de luchtkwaliteit leidt tot gezondheidswinst. Hoe eerder we maatregelen nemen, hoe eerder dit gezondheidsverbetering oplevert. Dat betekent dat we bestaande maatregelen moeten versterken en aanvullende maatregelen moeten nemen.

In de nu voorliggende aanpak staan twee doelstellingen centraal:

1. De Utrechtse bijdrage aan luchtverontreiniging verminderen
   Met lokale maatregelen kunnen we de uitstoot die binnen onze gemeentegrenzen wordt veroorzaakt, stapsgewijs verminderen.

2. Luchtverontreiniging van buiten Utrecht verminderen via lobby
   Het grootste deel van de luchtverontreiniging in Utrecht komt van buiten de stad. Daarom zijn regionale, landelijke en internationale maatregelen nodig. Deze maatregelen willen we via lobby stimuleren.

In een Uitvoeringsprogramma (een ‘programma’ in de zin van de Omgevingswet) werken we de nieuwe maatregelen verder uit. De maatregelen in het huidige Uitvoeringsprogramma (Utrecht kiest voor Gezonde Lucht) worden gecontinueerd en overgenomen in dit nieuwe Uitvoeringsprogramma.

Juridische context

De gemeente is wettelijk verplicht om aan de EU-grenswaarden voor luchtkwaliteit te voldoen. In de voorliggende beleidsnota ’Gezonde lucht voor iedereen’ legt de gemeenteraad het beleidskader voor luchtkwaliteit vast voor de hele gemeente. Deze beleidsnota wordt onderdeel van de Omgevingsvisie

Utrecht, waarin al het gemeentelijke beleid over de fysieke leefomgeving is opgenomen. De Omgevingsvisie Utrecht is een omgevingsvisie zoals bedoeld in de Omgevingswet. Daarom gelden voor deze beleidsnota de inhoudelijke en procedurele verplichtingen uit de Omgevingswet ten aanzien van het instrument omgevingsvisie. De gemeenteraad is bevoegd de beleidsnota vast te stellen op basis van artikel 3.1 lid 1 van de Omgevingswet.

Alleen de gemeente is gebonden aan verplichtingen uit de beleidsnota. Er is geen beroep mogelijk tegen het besluit tot vaststellen van de beleidsnota.

De beleidsnota maakt duidelijk dat het bereiken van de doelstelling (EU grenswaarden en WHO-advieswaarden 2021) ingrijpende maatregelen vraagt. Zoals in de raadsbrief van 22 november 2023 is aangegeven, zijn de maatregelen om de doelen te behalen, vanwege de noodzaak van een afweging door de raad en de mogelijke reikwijdte van de beleidsnota, alsnog onderdeel geworden van de beleidsnota. De Omgevingswet vormt hiervoor geen belemmering.

Na vaststelling van de beleidsnota wordt een uitvoeringsprogramma uitgewerkt. Het uitvoeringsprogramma is een programma in de zin van de Omgevingswet en wordt door het college vastgesteld. Het college verwacht het uitvoeringsprogramma in 2025 vast te stellen.

De Europese Commissie heeft in 2022 een voorstel ingediend om de grenswaarden van de EU voor gezonde lucht aan te scherpen. In oktober 2024 zijn deze aangescherpte grenswaarden vastgesteld en zijn de lidstaten wettelijk verplicht er per 2030 aan te voldoen.

Beslistermijn
Met het oog op een spoedige start met de voorbereiding en vervolgens de inwerkingtreding van de nieuwe maatregelen is een raadsbesluit uiterlijk in januari 2025 van belang.

Beoogd effect
Het beoogd effect van de beleidsnota is het (blijvend) voldoen aan de EU-grenswaarden en het (op termijn) behalen van de WHO-advieswaarden uit 2021, waarmee zowel de luchtkwaliteit als de volksgezondheid verbeterd worden.

Stof	Luchtvervuiling Utrecht 2022	EU-grenswaarden (per oktober 2024)	WHO-advieswaarden 2021 (ons doel)
NO_2	22,1 µg/m^3	20 µg/m^3	10 µg/m^3
$PM_{2,5}$	18,3 µg/m^3	10 µg/m^3	5 µg/m^3
PM_{10}	10,3 µg/m^3	20 µg/m^3	15 µg/m^3

We hebben Royal HaskoningDHV (RHDHV) gevraagd te onderzoeken welke bronnen de lucht in Utrecht vervuilen en welke maatregelen het meest kosteneffectief zijn om de gezondheid te verbeteren. Daarbij is ook gekeken welke gezondheidswinst behaald wordt. In bijgaand rapport van RHDHV is het beoogd effect van de maatregelen te vinden. Dit zijn gemiddelde effecten over de hele stad. Op specifieke plekken waar de luchtkwaliteit al wat slechter is (de zogenaamde hotspots), langs – bijvoorbeeld – drukke wegen en de bebouwing daaromheen zullen de effecten groter zijn. Ook zullen de effecten groter zijn bij groepen die extra gevoelig zijn voor luchtverontreiniging, zoals kinderen, ouderen en mensen met luchtwegklachten of hart- en vaatziekten.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
Luchtkwaliteitsbeleid en -uitvoeringsprogramma ‘Utrecht kiest voor Gezonde Lucht’ (2020)
Ontwerp-beleidsnota Luchtkwaliteit (2023)

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico’s

Beslispunt	

1	De beleidsnota ‘Gezonde lucht voor iedereen’ vast te stellen, waarmee we streven naar het verbeteren van de gezondheid door het (op termijn) behalen van de WHO-advieswaarden uit 2021 aan de hand van de volgende doelstellingen: a. De Utrechtse bijdrage aan luchtverontreiniging verminderen met lokale maatregelen; b. Luchtverontreiniging van buiten Utrecht verminderen via lobby; met de volgende uitgangspunten: a. Focus op zowel de luchtverontreiniging die binnen Utrecht wordt veroorzaakt als luchtverontreiniging van buiten; b. We werken stapsgewijs toe naar een uitstootvrije stad; c. Keuze voor sturende maatregelen waar vrijblijvende maatregelen onvoldoende opleveren; d. Focus op bronnen waar de meeste winst op het gebied van luchtkwaliteit te behalen is; e. Iedereen levert een bijdrage: we verdelen de impact zo eerlijk mogelijk over de stad en inwoners; en met behulp van de volgende luchtkwaliteitsmaatregelen (aanvullend op de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma Utrecht kiest voor Gezonde Lucht): a. Stapsgewijze uitbreiding van de grenzen van de milieuzone (voor personenauto’s, bestelauto’s, vrachtauto’s en autobussen op diesel) naar heel Utrecht; b. Stapsgewijze invoering van een nul-emissiezone voor brom- en snorfietsen; c. Uitbreiding grenzen van de nul-emissiezone voor bestel- en vrachtauto’s naar heel Utrecht; d. Aanscherping milieuzone voor personenauto’s naar emissieklasse 6 (voor alle brandstoffen) zodra dat wettelijk mogelijk is; e. Uitbreiding van de houtstookcampagne, met focus op niet meer stoken; f. Voorkomen van aanleg van rookkanalen in nieuwbouw; g. Stapsgewijs werken naar een houtstookvrij Utrecht; h. Strenger handhaven op stofemissies op bouwplaatsen; i. Stellen van eisen in ons eigen aanbesteding- en inkoopbeleid en daarmee sturen op de inzet van uitstootvrij bouwmaterieel; j. Extra onderzoek naar eisen voor mobiele werktuigen in projecten anders dan gemeentelijke projecten; k. Voorlichting over luchtverontreiniging en inzetten van burgerwetenschap; l. Voeren van een nationale en internationale lobby.
Argumenten	
1.1	Vermindering van luchtverontreiniging is noodzakelijk om de gezondheid van Utrechters te verbeteren.
	In het coalitieakkoord gaf de coalitie aan: *"... dat onze inwoners recht hebben op een gezond leefklimaat en een duurzame leefomgeving. En vooral: dat onze kinderen opgroeien in een leefbare stad gericht op schone lucht en bodem, minder afval, lagere geluidsniveaus en het stimuleren van een circulaire economie die bijdraagt aan klimaat.* *Voor een duurzame leefomgeving is het voor de komende vier jaar (en daarna) het belangrijkst dat de gezondheid van de inwoners verbetert als gevolg van onze inzet op de fysieke leefomgeving, ook bij een verdere groei en inbreiding van de stad.”* En:

	"Dit alles gaat niet vanzelf. We hanteren het uitgangspunt 'de vervuiler betaalt' en nemen extra maatregelen onder andere op het gebied van luchtkwaliteit en afvalverwerking." Gezondheidsverbetering is daarom het uitgangspunt en het uiteindelijke doel van ons luchtkwaliteitsbeleid en de daaruit voortvloeiende luchtkwaliteitsmaatregelen. Immers, ongezonde lucht veroorzaakt nadelige gezondheidseffecten. Het gaat vooral om het ontstaan en verergeren van luchtweg- en longaandoeningen, longkanker en aandoeningen aan hart en bloedvaten. De kwaliteit van leven neemt af door blootstelling aan luchtverontreiniging. Er sterven in Nederland jaarlijks ongeveer 12.800 mensen vroegtijdig vanwege milieufactoren (Bron: RIVM 2018). Ruim 75% van deze sterfgevallen wordt veroorzaakt door luchtverontreiniging. Na roken behoort luchtverontreiniging tot een van de belangrijkste risicofactoren voor het ontstaan van de gezondheidsproblemen, in dezelfde orde van grootte als overgewicht en weinig lichamelijke activiteit. Bij langdurige blootstelling aan luchtverontreiniging loopt iedereen een risico, maar bepaalde groepen zijn extra kwetsbaar, zoals kinderen, ouderen en mensen met long-, hart- en vaataandoeningen. Kinderen hebben bijvoorbeeld een grotere kans op de ontwikkeling van astma wanneer zij vervuilde lucht inademen. Jaarlijks krijgen in Nederland circa 2.154 kinderen astma door luchtvervuiling. In Utrecht zijn dit ongeveer 59 kinderen. Door de grotere hoeveelheid luchtverontreiniging in de stad ligt dat aantal 28% hoger dan op basis van het landelijke gemiddelde wordt verwacht (Bron: GGD). Veel mensen ervaren ook directe overlast van luchtverontreiniging (Bron: Utrecht Monitor). Het kan dan gaan om directe gezondheidsklachten zoals luchtwegproblemen en bijvoorbeeld geur- of geluidsoverlast door vuurwerk, houtstook of verkeer. Het ervaren van hinder – niet alleen door luchtverontreiniging, maar bijvoorbeeld ook door lawaai - kan leiden tot stress en een minder verminderd woongenot en kan stress veroorzaken. Stress kan weer leiden tot gezondheidsklachten zoals hart- en vaatziekten. We willen verbetering van de gezondheid van onze bewoners, bezoekers en ondernemers, en we zien het als taak van de overheid om hierop in te zetten. Daarom is het belangrijk om luchtverontreiniging aan te pakken, zowel met maatregelen die binnen ons bereik als lokale overheid liggen, gericht op de bronnen die in de stad voor vervuiling zorgen, als met lobby om andere overheden te bewegen zich in te zetten voor het verbeteren van de luchtkwaliteit.
1.2	Extra *lokale* maatregelen zijn noodzakelijk om de onlangs aangescherpte EU-grenswaarden en WHO-advieswaarden 2021 te behalen.
	Circa 10% (fijnstof) en 40% (NO_2) van de luchtverontreiniging in Utrecht wordt veroorzaakt door lokale bronnen (Bron: *detailanalyse RIVM, 2018)*. Met lokale maatregelen kunnen we de uitstoot die binnen onze gemeentegrenzen wordt veroorzaakt stapsgewijs verminderen naar nul-emissie. Het verminderen van deze uitstoot is een van de twee doelstellingen van ons beleid. Hiermee dragen we ook bij aan de stikstof- en klimaatopgave. Uitstoot verminderen is niet alleen voor luchtkwaliteit (en gezondheid) belangrijk, maar ook voor het klimaat. De voorgestelde maatregelen sluiten dan ook aan bij onze ambities om het klimaat te verbeteren. Emissies die we als stad veroorzaken hebben ook negatieve effecten op de luchtkwaliteit elders. We nemen onze verantwoordelijkheid voor het verminderen daarvan. Door het goede voorbeeld te geven, kunnen we andere partijen stimuleren om ook te verschonen.
1.3	*Regionale, landelijke en Europese* maatregelen zijn nodig om de WHO-advieswaarden 2021 en de EU-grenswaarden te halen.
	Circa 90% (fijnstof) en 60% (NO_2) van de luchtverontreiniging in Utrecht wordt veroorzaakt buiten Utrecht (Bron: *detailanalyse RIVM, 2018*). We streven er daarom naar de uitstoot in de regio, Nederland en daarbuiten te verminderen door middel van

	lobby en samenwerking. Dat is de tweede doelstelling in ons beleid. Hoewel op deze pijler alleen indirect effect kan worden behaald en het vaak een kwestie van lange adem is voordat een effect optreedt, is deze pijler essentieel om onze doelstellingen te verwezenlijken.
1.4	Regulerende maatregelen zijn effectiever dan stimulerende/faciliterende maatregelen.
	De huidige luchtmaatregelen zijn deels faciliterend en stimulerend van aard (bijvoorbeeld: de voorlichtingscampagne en subsidieregeling voor houtstook). De doelgroep wordt aangespoord om zich aan te passen, maar de gewenste aanpassing is vrijblijvend. We constateren dat dit onvoldoende winst voor de luchtkwaliteit (en daarmee de gezondheid) oplevert, daarom gaan we een meer regulerende rol nemen. Het effect van regulerende maatregelen op de luchtkwaliteit is groter dan die van faciliterende en stimulerende maatregelen, want ze zijn niet vrijblijvend. Voorbeelden van regulerende maatregelen zijn milieuzones en een verbod op houtstook.
1.5	Door ons te richten op bronnen waar de meeste winst te behalen is, verbeteren we de luchtkwaliteit zo (kosten)effectief mogelijk.
	Om de luchtkwaliteit zo (kosten)effectief mogelijk te verbeteren, is het van belang te kijken naar maatregelen die het grootste effect hebben en in verhouding staan tot de kosten van de maatregel. Dat start met een aanpak van de bron. Wat niet ontstaat, hoeft ook niet schoner te worden. Daarnaast is gekeken naar de beïnvloedingsruimte van de gemeente. We pakken de bronnen aan waar de meeste impact wordt bereikt en waar de invloed het grootst is. Dat zijn houtstook, wegverkeer en mobiele (bouw)werktuigen.
1.6	Door op alle bronnen waar we invloed op hebben maatregelen te nemen, verdelen we de impact zo eerlijk mogelijk over de stad en inwoners.
	Luchtverontreiniging wordt door verschillende bronnen veroorzaakt, maar heeft invloed op de gezondheid van alle inwoners, bezoekers en ondernemers. Iedereen is – in meer of mindere mate – medeverantwoordelijk voor het ontstaan van de luchtverontreiniging en daarbij horende gezondheidsproblemen. Dit sluit ook aan bij het milieubeginsel ‘de vervuiler betaalt’. Bij het maken van een omgevingsvisie moet op grond van artikel 3.3. van de Omgevingswet rekening worden gehouden met de (Europese) milieubeginselen. ‘De vervuiler betaalt’ betekent dat de kosten voor rekening komen van degene die de luchtvervuiling veroorzaakt. Daarbij houden we rekening met de impact die dit heeft op inwoners en ondernemers: iedereen moet mee kunnen doen, mensen mogen niet onevenredig zwaar worden geraakt. We onderzoeken of het nodig en mogelijk is daarbij financiële ondersteuning te bieden.
1.7	Met het gekozen scenario kiezen we voor een middenweg: het is een effectief maatregelenpakket, waarbij de (financiële) impact op inwoners zoveel mogelijk beperkt wordt.
	We hebben in de beleidsnota drie scenario’s uitgewerkt die van elkaar verschillen qua effectiviteit en impact op de stad. Met het gekozen scenario (2) voldoen we aan de leidende principes (zoals hierboven toegelicht): we verdelen de maatregelen over de meest vervuilende bronnen en zetten in op vermindering van zowel fijnstof als stikstofdioxide. Met dit scenario draagt iedereen bij aan het behalen van de doelen en realiseren we schonere lucht en daarmee gezondheidsverbetering. Met dit scenario bieden we inwoners en ondernemers meer tijd om aan maatregelen te wennen dan bij het meest ambitieuze scenario, maar het is wel effectiever voor de luchtkwaliteit en gezondheid van inwoners dan het derde scenario waarbij we alleen inzetten op mobiliteitsmaatregelen om de EU-grenswaarden te behalen.
1.8	Uit het rapport van RHDHV blijkt dat het beleid en de lokale maatregelen op het gebied van luchtkwaliteit, zoals opgenomen in de beleidsnota, bijdragen aan verbetering van luchtkwaliteit en daarmee de gezondheid van onze inwoners.

Uit het onderzoek dat RHDHV voor de gemeente heeft uitgevoerd blijkt dat door in te zetten op luchtmaatregelen belangrijke gezondheidswinst geboekt kan worden voor de inwoners van de stad. RHDHV adviseert om op de aanpak van lokale bronnen in te zetten, omdat de gemeente daarop de meeste invloed heeft. Ze geven aan dat met een gebiedsgerichte en brongerichte aanpak een belangrijke lokale verbetering van de luchtkwaliteit bereikt kan worden. Voor deze lokale maatregelen is het zinvol in te zetten op een breed pakket van maatregelen, ook omdat de positieve effecten van de afzonderlijke maatregelen bij elkaar optellen. Voor het grootste effect moeten we de uitstoot van alle bronnen samen verminderen.
De beleidsnota bevat een pakket aan maatregelen waarmee versnelling wordt aangebracht richting het behalen van de ambities voor 2030. Hieronder de maatregelen verdeeld over de 3 grote bronnen:

Wegverkeer
Het gemotoriseerde wegverkeer is één van de meest vervuilende bronnen in Utrecht, zo blijkt uit het RHDHV rapport. 40% van de NO2 concentratie komt uit Utrecht zelf en wegverkeer is daarvan de grootste bron. Maatregelen die de uitstoot van wegverkeer verminderen zijn daarom heel effectief voor het verbeteren van de luchtkwaliteit. We werken toe naar emissieloze aandrijving voor alle vormen van mobiliteit, en zetten onze stapsgewijze aanscherping van maatregelen voort. Op deze manier versnellen we de autonome verschoning die plaatsvindt bij alle voertuigcategorieën. We doen dit geleidelijk, door eerst de grenzen van de milieuzone uit te breiden voor alleen dieselvoertuigen. Daarna scherpen we de eisen aan voor andere voertuigen (op alle brandstoffen). Samen met de aanpak om het verkeer te verminderen en de wijze van vervoer te veranderen, werken we zo toe naar een uitstootvrije stad.

- Uitbreiding grenzen van de milieuzone voor dieselvoertuigen (voor personenauto's en bestelauto's (toegestaan emissieklasse 5 en hoger), vrachtauto's en autobussen (emissieklasse 6 en hoger)) naar heel Utrecht in 2027.
- We bieden een sloopsubsidie bij uitbreiding van de grenzen van de milieuzone.
- Stapsgewijs brom- en snorfietsen uitstootvrij in Utrecht (vanaf 2028 worden alleen voertuigen met een DET vanaf 2018 toegestaan, vanaf 2030 moeten alle brom- en snorfietsen uitstootvrij zijn).
- Uitbreiding grenzen van de nul-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's naar heel Utrecht in 2030.
- Aanscherping milieuzone voor personenauto's voor alle brandstoffen naar emissieklasse 6 en hoger, wanneer dit juridisch mogelijk is.

Houtstook
Houtstook is één van de weinige bronnen waar de afgelopen jaren geen daling van de uitstoot optreedt (bron: emissieregistratie). Het is een grote bron van luchtverontreiniging, voornamelijk voor primair fijnstof. Houtstook heeft een negatief gezondheidseffect voor iedereen op de lange termijn, ook gezonde mensen. Utrechters met luchtwegklachten kunnen door houtstook ook direct gezondheidsklachten krijgen en zijn hierdoor beperkt in hun bewegingsvrijheid op dagen dat er gestookt wordt. We werken daarom aan bewustwording en op termijn een houtstookvrij Utrecht:

- Uitbreiding informatiecampagne, met focus op niet meer stoken.
- Geen rookkanalen in nieuwbouw via afspraken met ontwikkelaars.
- Stapsgewijs naar een houtstookvrij Utrecht vanaf 2030.

Mobiele (bouw)werktuigen
Mobiele werktuigen zijn, na wegverkeer, de grootste bron van stikstofoxiden binnen Utrecht. Met mobiele werktuigen bedoelen we werktuigen die worden ingezet voor bouw- en constructieprojecten bij evenementen en standplaatsen(aggregaten), werkzaamheden aan kabels en leidingen en bij groenonderhoud. Als deze werktuigen brandstof gebruiken, dan veroorzaken ze luchtvervuiling. Extra maatregelen die we nemen:

	○ Eisen eigen aanbesteding- en inkoopbeleid. Sturen op inzet van uitstootvrij bouwmateriaal. ○ Extra onderzoek doen naar eisen voor mobiele werktuigen in projecten anders dan gemeentelijke projecten. ○ Strenger handhaven op (bouw)stofemissies waar mogelijk.
1.9	<u>Er is draagvlak onder inwoners voor maatregelen om de luchtkwaliteit in Utrecht te verbeteren</u>
	We hebben een participatietraject doorlopen en gepeild wat het draagvlak is voor de maatregelen. De participatie was ingestoken per thema en doelgroep. Het traject bestond uit een vragenlijst op ons online participatieplatform DenkMee, gesprekken op straat in alle wijken, gesprekken met jongeren en twee meedenksessies/inwonersavonden. Daarnaast hebben we gebruik gemaakt van uitkomsten van het Klimaatpanel over mobiliteit en het Burgerberaad over vuurwerk, waarin bewoners adviseerden over de invulling van de jaarwisseling. De resultaten hebben we meegenomen in de afweging van maatregelen. Uit onze online vragenlijst bleek dat van de 1.033 ondervraagde Utrechters zich 70% vaak of soms zorgen maakt of de lucht in Utrecht gezond is. En 77% is het (zeer) eens met dat het belangrijk is dat de gemeente maatregelen neemt om de luchtkwaliteit te verbeteren. Uit onze peiling online en op straat zien we dat mensen bereid zijn om rekening te houden met het weer wanneer zij hout stoken. En dat zij bereid zijn om niet te stoken als het Stookalert geldt of de Stookwijzer aangeeft dat het vuur beter uit kan blijven. We zien ook dat mensen zich vaak niet bewust zijn van de impact van houtstook. Daarnaast horen we in de gesprekken ook draagvlak voor beperkte toegang van verkeer voor de stad, met name voor brom- en snorfietsen. En wordt uitstootvrij wegverkeer als toekomstbeeld gezien. Wel zijn er zorgen over de economische gevolgen van maatregelen voor inwoners en ondernemers. Bij de nadere uitwerking van de maatregelen in het uitvoeringsprogramma vormen de uitkomsten van de participatie een leidraad en houden we rekening met de zorgen van onze inwoners en ondernemers.
1.10	<u>Verbetering van luchtkwaliteit is nodig om de woningbouwopgave niet te belemmeren.</u>
	Woningbouw is alleen toegestaan op locaties waar wordt voldaan aan de Europese grenswaarden. Indien we geen extra maatregelen nemen en de EU grenswaarden niet halen, kunnen we op die locaties niet bouwen. Dat willen we met deze beleidsnota (en de maatregelen daarin) voorkomen. Daarnaast hebben we als voorwaarde in de nota opgenomen dat de eisen die we over emissieloos bouwen opnemen in prestatieafspraken met woningcorporaties geen vertraging mogen opleveren voor de realisatie van sociale huurwoningen. Op die manier voorkomen we dat de maatregelen een negatieve invloed hebben op de woningbouwopgave.
Kanttekeningen/Risico’s	
1.1	<u>De maatregelen kunnen financiële gevolgen hebben voor inwoners en ondernemers.</u>
	Extra maatregelen zijn nodig om de luchtkwaliteit te verbeteren. Dit vraagt niet alleen iets van de overheid, maar ook van inwoners, bezoekers en ondernemers. De aandachtspunten om te voorkomen dat maatregelen de kansenongelijkheid vergroten, liggen met name bij gemotoriseerd wegverkeer. Het voornaamste aandachtspunt is de betaalbaarheid voor lagere en/of midden inkomensgroepen en kleine ondernemers. Voor het uitvoeringsprogramma onderzoeken we hoe we de

	financiële gevolgen voor hen kunnen verkleinen. Ons uitgangspunt is dat iedereen mee moet kunnen doen. Dat is ook de reden waarom we kiezen voor de middenweg en niet voor het meest ambitieuze (en meest ingrijpende) scenario.
1.2	Toezicht en handhaving op sommige maatregelen is een uitdaging
	Toezicht en handhaving op sommige maatregelen is een uitdaging en hiervoor moet juridisch verder onderzocht worden wat de mogelijkheden zijn. Zo is het bijvoorbeeld niet zomaar mogelijk om dwingend ‘achter de voordeur’ toe te zien of te handhaven bij houtstook. Ook is er onvoldoende financiële dekking om op alle maatregelen maximaal toezicht en handhaving te organiseren. Om de meeste winst te halen kijken we daarom naar de meest kosteneffectieve inzet van toezicht en handhaving.
1.3	Er is (nog) onvoldoende financiële dekking voor alle maatregelen.
	Maatregelen zijn sober geraamd omdat de budgetten beperkt zijn. Binnen de financiële kaders zijn keuzes gemaakt. De doorlopende maatregelen uit het huidige uitvoeringsprogramma (Utrecht kiest voor gezonde lucht) zijn volledig gedekt. Er is daarnaast voldoende dekking voor de nieuwe maatregelen op het gebied van mobiliteit en houtstook, maar het is niet mogelijk om daarnaast extra maatregelen te nemen, of – bijvoorbeeld – een royalere sloopsubsidie aan te bieden anders dan nu is voorgesteld. Maatregelen op het gebied van emissieloos bouwen zijn vanaf 2026 deels ongedekt, hiervoor moet dekking gevonden worden voordat deze uitgevoerd kunnen worden. De maatregelen worden uitgewerkt in drie uitvoeringsprogramma’s en worden alleen uitgevoerd bij daadwerkelijke beschikbare dekking. Zie ook het kopje ‘financiën’ hieronder.
1.4	Er is weerstand bij een deel van de inwoners tegen de maatregelen.
	Niet alle inwoners en bezoekers zijn voorstander van de maatregelen. Daar tegenover staat dat heel veel mensen wel gebaat zijn bij de maatregelen waarmee de gezondheid en de luchtkwaliteit verbetert, en de directe overlast afneemt. Als overheid kijken we naar het algemeen belang. Om de afweging van maatregelen te maken en de stad mee te nemen in deze keuzes, hebben we het draagvlak voor maatregelen gepeild onder inwoners. We communiceren uitgebreid over de maatregelen, we breiden de bewustwordingscampagne uit en we betrekken inwoners bij (het meten van) de luchtkwaliteit via burgerwetenschap.
1.5	Mogelijk zijn verschillende soorten voertuigen nog niet uitstootvrij beschikbaar in 2030.
	Indien voertuigen nog niet uitstootvrij beschikbaar zijn, kunnen zij niet voldoen aan de eisen voor een gemeentebrede nul-emissiezone, een maatregel die wij vanaf 2030 willen laten ingaan. Ondernemers zullen naar verwachting voor een aantal voertuigen tegen dezelfde uitdaging aanlopen. Daar houden we rekening mee bij verdere uitwerking van de maatregel in het komende uitvoeringsprogramma en het verkeersbesluit. We kondigen de maatregel minimaal twee jaar van tevoren concreter aan, in 2028, zodat ondernemers zich tijdig kunnen voorbereiden. We hebben tegen die tijd meer inzicht in de beschikbaarheid van elektrische voertuigen en welke overgangsregelingen en ontheffingen nodig zijn voor ondernemers om de transitie naar elektrisch vervoer te maken en in de hele stad te voldoen aan de nul-emissiezone. Net als bij de invoering van de nul-emissiezone per 2025, waarbij overgangsregelingen gelden tot 2030, hoeven bij uitbreiding van de nul-emissiezone ook niet direct álle voertuigen uitstootvrij te zijn. Als van bepaalde voertuigen geen betrouwbare emissieloze variant beschikbaar is die voldoende zekerheid biedt, krijgen deze een ontheffing. We maken daarbij geen onderscheid tussen gemeente en ondernemers: voor iedereen gelden dezelfde regels en uitzonderingen.

	We voldoen in 2030 naar verwachting voor 95% aan een emissieloos gemeentelijk wagenpark. De overige 5% van de voertuigen is dan mogelijk nog niet elektrisch beschikbaar (zoals kraantrechters) en kan daarom niet in 2030 vervangen worden.
1.6	Onvoorziene toekomstige ontwikkelingen kunnen leiden tot aanpassing van maatregelen.
	We maken in deze beleidsnota, en straks in het uitvoeringsprogramma, het voorbehoud dat een maatregel aangepast kan worden als deze in de praktijk niet (geheel) uitvoerbaar blijkt of een te grote impact heeft. Bijvoorbeeld, we monitoren de ontwikkelingen op gebied van (voldoende) laadinfrastructuur en netcongestie. Met uitbreiding van de nul-emissiezone zal er nog meer druk op het elektriciteitsnet komen omdat ook de rest van de stad emissieloos moet worden en aanspraak moet doen op het bestaande net. In zo'n situatie kan een aanpassing van de maatregel worden overwogen.
Beslispunt	
2	De beleidsnota 'Utrecht kiest voor Gezonde Lucht' in te trekken en ter vervanging in de Omgevingsvisie Utrecht de Beleidsnota 'Gezonde lucht voor iedereen' op te nemen en het overzicht 'Lijst beleidsdocumenten van de Omgevingsvisie Utrecht' en de internetpagina https://omgevingsvisie.utrecht.nl/ hierop aan te passen.
Argumenten	
2.1	Hiermee blijft de Omgevingsvisie actueel.
	De Omgevingsvisie Utrecht bevat het overkoepelende integrale beleid over de fysieke leefomgeving en het stedelijk beleid over diverse beleidsvelden van gemeente Utrecht. De nota 'Utrecht kiest voor gezonde lucht – Luchtkwaliteitsbeleid gemeente Utrecht' dient als thematisch onderdeel van het beleid toegevoegd te worden.

Financiën

Het realiseren van de doelen uit de beleidsnota, inclusief ambtelijke inzet, vraagt tot en met 2031 ongeveer 20 miljoen euro. Dit wordt met name gedekt uit het programma 'Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed', doelstelling 6 Leefomgeving en ondergrond.

Daarnaast is er dekking uit diverse rijksregelingen en -subsidies, de concessie-inkomsten laadinfra en het programma Bereikbaarheid, doelststelling mobiliteitsgedrag.

Een deel van de (externe) middelen is nog onzeker. De maatregelen worden uitgewerkt in drie uitvoeringsprogramma's en worden alleen uitgevoerd bij daadwerkelijke beschikbare dekking.

Voor enkele activiteiten op gebied van emissieloos bouwen (vanaf 2026) is op dit moment nog geen dekking; er wordt gezocht naar dekking voordat het komende Uitvoeringsprogramma Emissieloos Bouwen aan het college wordt aangeboden.

In de Beleidsnota is per doelstelling een overzicht van de beschikbare budgetten weergegeven.

Vervolg

Om de voorgestelde maatregelen te kunnen uitvoeren moeten deze verder uitgewerkt worden in een uitvoeringsprogramma. Dit wordt door het college vastgesteld en hierover wordt de raad per brief geïnformeerd. Vervolgens moeten verkeersbesluiten genomen worden (wegverkeer maatregelen) en nadere regels worden opgesteld (zoals voor de sloopsubsidie voor personenauto's bij geografische uitbreiding van de milieuzone). Om de maatregelen op gebied van houtstook handhaafbaar te maken is nader onderzoek naar juridische mogelijkheden nodig. Ook de wijze van handhaven op stofemissies in de bouw moet verder onderzocht worden.
We voeren de maatregelen uit conform de planning in de beleidsnota.

Jaarlijks wordt over de verbetering van de luchtkwaliteit gerapporteerd aan de raad via de Begrotingscyclus, via de Monitoringsrapportage Luchtkwaliteit en via het Duurzaamheidsverslag.

Participatie

De Ontwerp-Beleidsnota is in de zomer van 2023 ter inzage gelegd. Iedereen (inwoners, ondernemers, belangenorganisaties) kon hierop reageren. De ontvangen zienswijzen zijn bijgevoegd in het Vaststellingsverslag. Uit de reacties bleek dat inwoners behoefte hadden aan meer duidelijkheid over welke maatregelen er komen. Daarom hebben we in deze nieuwe versie van de Beleidsnota ook een keuze voor maatregelen opgenomen. De maatregelen die voortkomen uit deze Beleidsnota hebben invloed op Utrecht en haar inwoners en ondernemers. Daarom hebben we een participatietraject doorlopen en gepeild wat het draagvlak is voor de maatregelen.

De participatie was ingestoken per thema en doelgroep. Zie bij argument 1.7 waaruit het traject bestond. In het participatieverslag zijn de uitkomsten van de participatie momenten samengevat.

Communicatie

De beleidsnota ‘Gezonde lucht voor iedereen’ wordt toegevoegd aan de omgevingsvisie van Utrecht en na vaststelling gepubliceerd in het Gemeenteblad op https://www.officielebekendmakingen.nl/. De nota is te raadplegen via de bijlage ‘Lijst Beleidsdocumenten van de Omgevingsvisie Utrecht’. Het beleid wordt toegevoegd aan de internetpagina https://omgevingsvisie.utrecht.nl. We brengen de nieuwe beleidsnota onder de aandacht van de media door middel van een persbericht. Verder houden we onze webpagina utrecht.nl/luchtkwaliteit actueel en koppelen we de resultaten van het participatietraject terug op DenkMee. Wanneer het uitvoeringsprogramma is vastgesteld (naar verwachting in 2025), gaan we over de afzonderlijke maatregelen communiceren.

Referendabel

De Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht is van toepassing.

Bijlagen

Bijlagen besluitvorming

- Beleidsnota ’Gezonde lucht voor iedereen’

Bijlagen informatief

- Rapport Maatregelenonderzoek luchtkwaliteit Royal HaskoningDHV (met bijlage overzichtstabel resultaten)
- Participatieverslag (met bijlagen: uitkomsten Denkmee, rapport Stipo en verslagen bewonersavonden)
- Vaststellingsnota (n.a.v. inspraakprocedure)

Beleidsnota Luchtkwaliteit

Gezonde lucht voor iedereen 2025 – 2030

Gemeente Utrecht

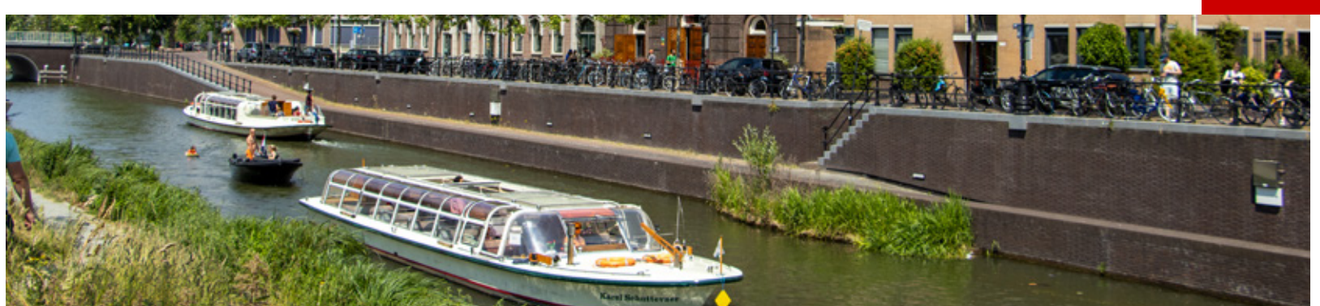
Utrecht.nl/
luchtkwaliteit

Inhoudsopgave

A **Inleiding** **4**
Samenvatting 5
1. Inleiding 9
2. Doelstelling 11
3. Huidige situatie: luchtkwaliteit in Utrecht 12

B **Opgave** **14**
4. Leidende principes 15
5. Maatregelenonderzoek (effectberekening en participatie) 16
6. Lokale maatregelen (doelstelling 1) 19
7. Lobby (doelstelling 2) 29

C **Monitoren, sturen, verantwoorden** **32**
8. Indicatoren 33
9. Risico's 33
10. Financiën 34
11. Voortgang en verantwoording 35

D **Bijlagen** **36**
Overzicht bijlagen 37
Overzicht maatregelen 2020–2025 38

Voorwoord

Iedereen verdient schone lucht. Maar hoe doe je dat in een stad waar steeds meer mensen wonen en het steeds drukker wordt? In Utrecht willen we gezond stedelijk leven voor iedereen mogelijk maken. Daarom hebben we grote ambities op het gebied van schone lucht en gaan we de lat hoger leggen.

Waar we voorheen de ambitie hadden om de WHO-advieswaarden van 2005 te halen, streven we nu naar de waarden van 2021. En die waarden zijn veel ambitieuzer. Om de gezondheid van Utrechters te beschermen, is het nodig om een duidelijke stip op de horizon te zetten. Bovendien helpt het aanpakken van luchtvervuiling ons ook om klimaatverandering tegen te gaan.

In Utrecht werken we aan gelijke kansen. We zien dat de gezondheidsverschillen tussen Utrechters toenemen. 1 op de 5 Utrechters voelt zich ongezond, heeft gezondheidsproblemen en heeft een overwegend ongezonde levensstijl. Daarom hebben we met deze beleidsnota aandacht voor de gevolgen van maatregelen die we nemen op bepaalde groepen en sturen we actief op gelijke kansen.

Met deze beleidsnota maken we keuzes en geven we richting. We willen een voorloper zijn en blijven. We borduren voort op eerdere maatregelen en scherpen die aan. We kijken hoe ver onze eigen invloed reikt als stad, en werken samen met onze omgeving aan zaken die buiten onze directe invloed liggen. Want schone lucht voor Utrechters betekent dat we ook te maken hebben met regionale, landelijke en soms zelfs Europese partners. Uit cijfers blijkt dat 80% van de luchtverontreiniging in Utrecht van buiten onze stad komt. We hebben onze partners daarom hard nodig om de doelstellingen te behalen.

In deze nota beschrijven we welke maatregelen we gaan nemen om de lucht in Utrecht schoner te maken, en zo de gezondheid van Utrechters te beschermen en klimaatverandering tegen te gaan. In een uitvoeringsprogramma worden deze maatregelen verder uitgewerkt.

We hebben Utrechters geraadpleegd over maatregelen die nodig zijn om te werken aan een schonere lucht, we hebben hun input meegenomen in de keuze, en we betrekken hen ook in de toekomst bij de uitvoering. Onze richting is duidelijk: gezonde lucht voor iedereen.

Eva Oosters
Wethouder Milieu en Emissieloos Vervoer

A Inleiding

Samenvatting

Utrecht wil een stad zijn waar gezondheid en leefbaarheid voorop staan. Dat betekent, onder andere, dat de lucht die we inademen zo gezond mogelijk moet zijn. Mensen kunnen er niet voor kiezen welke lucht ze inademen. Daarom vinden wij het belangrijk om inwoners te beschermen tegen ongezonde lucht.

Ongezonde lucht veroorzaakt nadelige gezondheidseffecten. Het gaat vooral om het ontstaan en verergeren van luchtweg- en longaandoeningen, longkanker en aandoeningen aan hart en bloedvaten. De kwaliteit van leven neemt af door blootstelling aan luchtverontreiniging. Er sterven in Nederland jaarlijks ongeveer 12.800 mensen vroegtijdig vanwege milieufactoren (Bron: RIVM 2018). Ruim 75% van deze sterfgevallen wordt veroorzaakt door luchtverontreiniging. Na roken behoort luchtverontreiniging tot een van de belangrijkste risicofactoren voor het ontstaan van gezondheidsproblemen, in dezelfde orde van grootte als overgewicht en weinig lichamelijke activiteit.

De afgelopen jaren hebben we maatregelen genomen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Daarbij streefden we naar het behalen van de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) uit 2005. Hoewel de luchtkwaliteit in Utrecht de afgelopen jaren is verbeterd, is er nog veel gezondheidswinst te behalen. In 2021 zijn de WHO-advieswaarden fors aangescherpt, omdat bewezen is dat lagere concentraties luchtvervuiling al nadelige gevolgen hebben voor de gezondheid. De WHO roept op de luchtkwaliteit overal verder te verbeteren. Daarom streven we naar deze WHO-advieswaarden. Daarnaast zijn we wettelijk verplicht per 2030 te voldoen aan de EU grenswaarden voor gezonde lucht, die in oktober 2024 zijn aangescherpt.

Uit de gemeentelijke Monitoringsrapportage (zie hoofdstuk 1 en 4) en het rapport van Royal HaskoningDHV (RHDHV) (bijlage 1) blijkt dat we nog ver van de WHO-advieswaarden uit 2021 af zitten en ook de aangescherpte EU-grenswaarden niet overal gaan halen in 2030. Een rapport van het RIVM uit 2022 laat zien dat een ingrijpend maatregelenpakket nodig is voor zowel Nederland als Europa. Iedere verbetering van de luchtkwaliteit leidt tot gezondheidswinst. Hoe eerder we maatregelen nemen, hoe eerder dit de gezondheid en leefomgeving ten goede komt. Dat betekent dat we bestaande maatregelen moeten versterken en aanvullende maatregelen moeten nemen.

In de tabel op de volgende pagina zijn de jaargemiddelde concentraties luchtverontreinigende stoffen in 2022 in Utrecht weergegeven (stadsgemiddeld). Ook zijn de nieuwe EU-grenswaarden te zien en de WHO-advieswaarden 2021. Er zijn andere stoffen die ook slecht zijn voor de gezondheid maar waar geen wettelijke grenswaarden voor zijn. Voorbeelden hiervan zijn roet en ultrafijnstof. Door maatregelen te nemen die de uitstoot van NO_2 en fijnstof verminderen, verminderen we ook de uitstoot van deze andere stoffen.

Jaargemiddelde concentraties luchtverontreinigende stoffen vergeleken met EU-grenswaarden en WHO-advieswaarden

Stof	Luchtvervuiling Utrecht 2022	EU-grenswaarden	WHO-advieswaarden 2021 (ons doel)
NO_2	22,1 µg/m³	20 µg/m³	10 µg/m³
$PM_{2,5}$	10,3 µg/m³	10 µg/m³	5 µg/m³
PM_{10}	18,3 µg/m³	20 µg/m³	15 µg/m³

In ons luchtkwaliteitsbeleid staan twee doelstellingen centraal:

1. De Utrechtse bijdrage aan luchtverontreiniging verminderen met lokale maatregelen
Met lokale maatregelen verminderen we stapsgewijs de uitstoot die binnen onze gemeentegrenzen wordt veroorzaakt.

2. Luchtverontreiniging van buiten Utrecht verminderen via lobby
Het grootste deel van de luchtverontreiniging in Utrecht komt van buiten de stad. Daarom zijn regionale, landelijke en internationale maatregelen nodig. Met lobby stimuleren we dat deze maatregelen genomen gaan worden.

Hiermee werken we verder aan het verbeteren van de luchtkwaliteit. We kiezen daarbij voor de volgende leidende principes:
1. We werken stapsgewijs toe naar een uitstootvrije stad.
2. Als vrijblijvende maatregelen onvoldoende opleveren, kiezen we voor sturende maatregelen.
3. We richten ons op bronnen waar de meeste winst op het gebied van luchtkwaliteit te behalen is.
4. Iedereen levert een bijdrage.

Deze leidende principes zijn vooral gericht op het verminderen van de luchtverontreiniging vanuit Utrecht (doelstelling 1), maar tegelijkertijd zijn ze belangrijk voor het verminderen van luchtverontreiniging van buiten Utrecht (doelstelling 2). We lopen als gemeente voorop in het nemen van lokale maatregelen en sporen daarmee andere overheden, bedrijven en particulieren aan om ook actief te werken aan schone lucht. We laten zien dat het moet en, belangrijker, dat het kan. Niet alleen in onze eigen stad, maar ook in onze lobby voor regionale, landelijke en Europese maatregelen. Ook in het eigen inkoopbeleid en bij eigen aanbestedingen geven we als gemeente het goede voorbeeld. We blijven dit aanscherpen in de toekomst.

Het onderzoek van RHDHV (bijlage 1) naar de meest (kosten) effectieve maatregelen vormt een objectieve basis voor de voorgestelde maatregelen in deze beleidsnota. Verderop in deze nota staan de criteria beschreven waarop we de onderzochte maatregelen beoordeeld hebben: gezondheidswinst, effectiviteit en kosten van maatregelen. Een aanvullend criterium waarop we de maatregelen beoordelen is kansengelijkheid. Vanwege de verwevenheid van het luchtkwaliteitsbeleid met andere beleidsthema's beoordeelden we ook in hoeverre deze maatregelen bijdragen aan het behalen van de stikstof- en klimaatopgave. Vervolgens hebben we maatregelen geselecteerd die we gaan nemen. In drie uitvoeringsprogramma's werken we de maatregelen verder uit.

Hieronder de maatregelen per bron en het jaartal van invoering:

Maatregelen wegverkeer

Maatregel	Jaar van invoering
Uitbreiden grenzen milieuzone naar heel Utrecht voor personenauto's en bestelauto's (toegestaan emissieklasse 5 en hoger), vrachtauto's en autobussen (toegestaan emissieklasse 6 en hoger) op diesel.	2027
Brom- en snorfietsen met Datum eerste Toelating (DET) tot 2018 niet meer toestaan in Utrecht.	2028
Alle brom- en snorfietsen uitstootvrij in Utrecht.	2030
Uitbreiden grenzen van de nul-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's naar heel Utrecht.	2030
Aanscherpen milieuzone voor personenauto's naar euro emissieklasse 6 en hoger (voor alle brandstoffen), zodra dit wettelijk kan.	Tussen 2030 en 2035

Maatregelen houtstook

Maatregel	Jaar van invoering
Uitbreiden informatiecampagne, met focus op niet meer stoken.	2025
Geen rookkanalen in nieuwbouw.	2025
Utrecht houtstookvrij.	2030

Maatregelen mobiele werktuigen en emissieloos bouwen

Maatregel	Jaar van invoering
Eisen in eigen aanbestedingen en inkoopbeleid. Sturen op meer inzet van uitstootvrij bouwmaterieel en weren van verouderde fossiele werktuigen.	2025
Onderzoek naar aanvullende maatregelen voor mobiele werktuigen in projecten van anderen.	2025
Strikter handhaven op (bouw)stofemissies waar mogelijk.	2026

Maatregelen algemeen

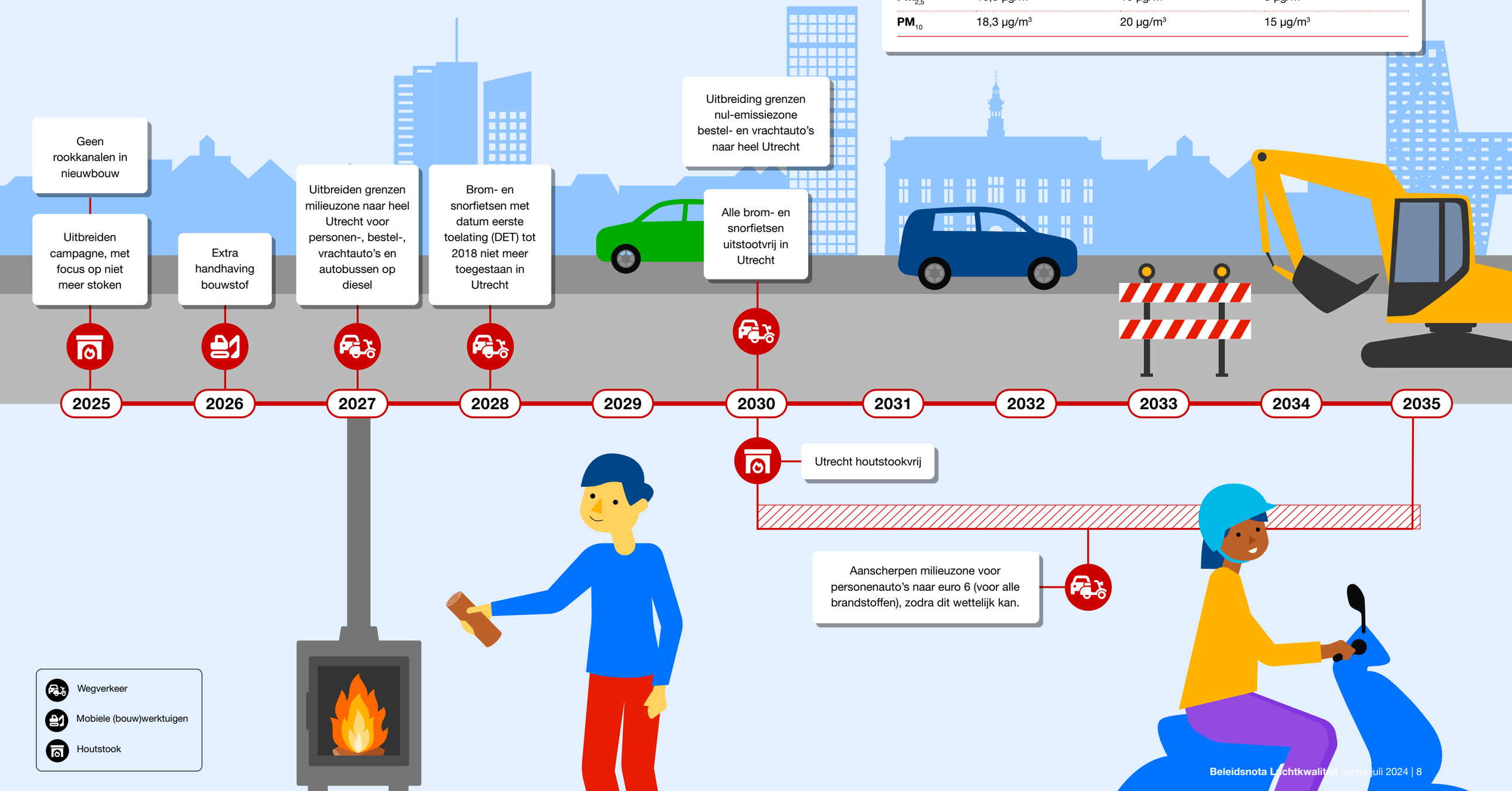
Maatregel	Jaar van invoering
Voorlichting luchtverontreiniging en burgerwetenschap inzetten.	2025

Toekomstbeeld: Uitstootvrije stad

Ons doel
Gezonde lucht die voldoet aan de WHO-advieswaarden uit 2021

Stof	Luchtvervuiling Utrecht 2022	EU-grenswaarden	WHO-advieswaarden 2021 (ons doel)
NO_2	22,1 µg/m³	20 µg/m³	10 µg/m³
$PM_{2,5}$	10,3 µg/m³	10 µg/m³	5 µg/m³
PM_{10}	18,3 µg/m³	20 µg/m³	15 µg/m³

1 Inleiding

1.1 Aanleiding: luchtvervuiling

Utrecht is een stad waar gezondheid en leefbaarheid voorop staan. Onze ambitie is het zorgen voor Gezond Stedelijk Leven voor iedereen. Dat betekent, onder andere, dat de lucht die we inademen zo gezond mogelijk is. Mensen kunnen er niet voor kiezen welke lucht ze inademen. Daarom is het onze taak als overheid om inwoners te beschermen tegen ongezonde lucht.

Ongezonde lucht veroorzaakt nadelige gezondheidseffecten. Het gaat vooral om het ontstaan en verergeren van luchtweg- en longaandoeningen, longkanker en aandoeningen aan hart en bloedvaten. De kwaliteit van leven neemt af door blootstelling aan luchtverontreiniging. Er sterven in Nederland jaarlijks ongeveer 12.800 mensen vroegtijdig vanwege milieufactoren (Bron: RIVM 2018). Ruim 75% van deze sterfgevallen wordt veroorzaakt door luchtverontreiniging. Na roken behoort luchtverontreiniging tot een van de belangrijkste risicofactoren voor het ontstaan van gezondheidsproblemen, in dezelfde orde van grootte als overgewicht en weinig lichamelijke activiteit. Bij langdurige blootstelling aan luchtverontreiniging loopt iedereen een risico, maar bepaalde groepen zijn extra kwetsbaar, zoals kinderen, ouderen en mensen met long-, hart- en vataandoeningen. Kinderen hebben bijvoorbeeld een grotere kans op de ontwikkeling van astma wanneer zij vervuilde lucht inademen. Jaarlijks krijgen in Nederland circa 2.154 kinderen astma door luchtvervuiling. In Utrecht zijn dit ongeveer 59 kinderen. Door de grotere hoeveelheid luchtverontreiniging in de stad ligt dat aantal 28% hoger dan op basis van het landelijke gemiddelde wordt verwacht (Bron: GGD).

Veel mensen ervaren ook directe overlast van luchtverontreiniging (Bron: Utrecht Monitor). Het kan dan gaan om directe gezondheidsklachten zoals luchtwegproblemen en bijvoorbeeld geuroverlast door vuurwerk, houtstook of verkeer. Het ervaren van hinder – niet alleen door luchtverontreiniging, maar bijvoorbeeld ook door lawaai - kan leiden tot stress en minder woongenot. Stress kan vervolgens leiden tot gezondheidsklachten zoals hart- en vaatziekten.

Deze beleidsnota is gericht op luchtkwaliteit in de buitenomgeving. Fijnstof en stikstofdioxide zijn hierin belangrijke verontreinigingen die moeten worden teruggedrongen. De gezondheidswinst die we met het verbeteren van de luchtkwaliteit behalen is de belangrijkste drijfveer voor ons beleid.

1.2 Nieuwe luchtkwaliteitsmaatregelen nodig

We nemen al decennialang maatregelen om de lucht in de stad gezonder te maken. Daarbij richten we ons op de EU-grenswaarden en WHO-advieswaarden:

1. De Europese Unie (EU) heeft voor stikstofdioxide en fijnstof grenswaarden bepaald waaraan de luchtkwaliteit in haar lidstaten minimaal moet voldoen. We zijn wettelijk verplicht om te voldoen aan deze EU-grenswaarden.
2. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) stelt dat ook bij concentraties onder de EU-grenswaarden negatieve gezondheidseffecten optreden door luchtverontreiniging. Daarom stelde de WHO-advieswaarden op die strenger zijn dan de grenswaarden van de EU. We zijn niet wettelijk verplicht om aan de advieswaarden van de WHO te voldoen.

Vanuit het Uitvoeringsprogramma ‘Utrecht kiest voor Gezonde Lucht’ (2020 – 2025) hebben we gewerkt aan het versneld behalen van de WHO-advieswaarden die de WHO in 2005 heeft opgesteld. De maatregelen in dit uitvoeringsprogramma zijn erop gericht de belangrijkste lokale vervuilingsbronnen (mobiliteit, mobiele (bouw) werktuigen en houtstook) te verschonen. Op pagina 38 en 39 van deze beleidsnota staat een overzicht van deze maatregelen. Daarnaast hebben we in 2020 het Schone Lucht Akkoord (SLA) ondertekend, om de luchtverontreiniging samen met het Rijk, de provincies en een groot aantal gemeenten aan te pakken. Binnen het SLA nemen we deel aan verschillende werkgroepen en pilots.

In 2021 zijn de WHO-advieswaarden fors aangescherpt, omdat bewezen is dat lagere concentraties luchtvervuiling al nadelige gevolgen hebben voor de gezondheid. De WHO roept op de luchtkwaliteit overal verder te verbeteren. Daarom streven we naar het bereiken van de WHO-advieswaarden-2021. In oktober 2024 zijn de EU-grenswaarden voor gezonde lucht aangescherpt. We zijn wettelijk verplicht hier vanaf 2030 aan te voldoen. Deze zijn echter nog steeds minder streng dan de WHO-advieswaarden van 2021. De aanscherpingen van de WHO-advieswaarden en de EU-grenswaarden zijn voor ons de aanleiding om opnieuw te kijken naar de maatregelen die we nemen om de luchtkwaliteit (en daarmee de gezondheid) te verbeteren.

1.3 Raakvlakken met andere opgaven

Utrecht heeft de ambitie om een gezonde stad voor iedereen te zijn. Dat is vastgelegd in koersdocumenten van de stad, waarbij de volgende documenten relevant zijn voor deze nota:

- Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040: dit is de ruimtelijke en programmatische koers, waarin voor luchtkwaliteit is opgenomen dat de gemeente in 2030 voldoet aan de WHO-normen. Destijds, bij het opstellen van dit document, golden nog de WHO-advieswaarden uit 2005. Inmiddels zijn de WHO-advieswaarden aangescherpt. Door de groei van de stad en de toenemende druk op de bestaande infrastructuur in brede zin (wegen, spoorwegen, fietspaden) is ook een verschuiving tussen de verschillende vervoersmodaliteiten nodig. De gemeente moet daarom sterker inzetten op duurzame en ruimte-efficiënte vormen van mobiliteit. Deze beleidsnota Luchtkwaliteit draagt daar aan bij.

- Samen gezondheidsverschillen verkleinen 2024 – 2027: dit is het volksgezondheidsbeleid en onderdeel van de omgevingsvisie. Eén van de beleidsthema’s waarop ingezet wordt is een gezonde leefomgeving. Hier valt ook luchtkwaliteit onder. Hierin is aandacht voor de luchtkwaliteit binnen woningen en gebouwen en zijn afstandsnormen opgenomen voor het realiseren van woningen en gevoelige bestemmingen zoals kinderdagverblijven en verzorgingstehuizen. Op deze manier voorkomen we dat de mensen die extra gevoelig zijn voor luchtverontreiniging langdurig dichtbij een drukke weg verblijven. Ook staat hier de ambitie van een rookvrije generatie in 2035 en het doel om deze te bereiken.

Landelijk beleid en/of regelgeving dragen ook bij aan de verbetering van de luchtkwaliteit:

- Stikstofdepositie en Natura2000: Maatregelen op het gebied van luchtkwaliteit dragen bij aan de opgave om stikstofdepositie te verminderen (reduceren). Landelijke maatregelen om stikstofdepositie te verminderen dragen op hun beurt bij aan verbetering van de luchtkwaliteit. Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden, en is het Bouwbesluit overgegaan naar het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Het Bbl bevat een emissiereductieplicht bij bouw- en sloopwerkzaamheden. Initiatiefnemers van bouw- en sloopprojecten zijn verplicht om maatregelen te nemen die de uitstoot van stikstofverbindingen naar de lucht beperken.

De voorliggende beleidsnota luchtkwaliteit draagt bij aan de doelen die in bovenstaande beleidsdocumenten zijn opgenomen. Ook met andere beleidsnota's en uitvoeringsprogramma's geeft de gemeente uitwerking aan deze koers. Relevant voor luchtkwaliteit zijn:

- **Mobiliteitsplan**
  In het Mobiliteitsplan 2040 wordt het toekomstbeeld van mobiliteit geschetst. De doelen die hierin zijn opgenomen, zoals een afname van het autoverkeer, dragen bij aan het verminderen van luchtverontreiniging.
- **Klimaatvisie**
  De klimaatdoelstellingen, die vastgelegd worden in de Klimaatvisie, hebben raakvlakken met luchtkwaliteit. Maatregelen op gebied van wegverkeer, die tot minder CO_2 en stikstofdepositie leiden, verminderen vaak ook de uitstoot van NO_2 (en fijnstof). Andersom dragen inspanningen vanuit luchtkwaliteit ook bij aan deze opgave.
- **Diverse actieplannen**
  Uitvoeringsprogramma Goederenvervoer 2023 – 2026; Is gericht op goederenvervoer en het streven naar hogere efficiëntie in de logistiek en naar hoogwaardig ingepast, slim en schoon goederenvervoer in Utrecht, als bouwstenen van een aantrekkelijke en bereikbare stad. Het minder/slimmer rijden en verschonen van goederenvervoer draagt bij aan het verbeteren van de luchtkwaliteit.

  Plan Laadinfrastructuur 2030; Hierin staat beschreven welke laadinfrastructuur in de toekomst nodig is en welke ruimtelijke gevolgen dit heeft. De overstap naar meer elektrisch vervoer leidt tot een betere luchtkwaliteit.

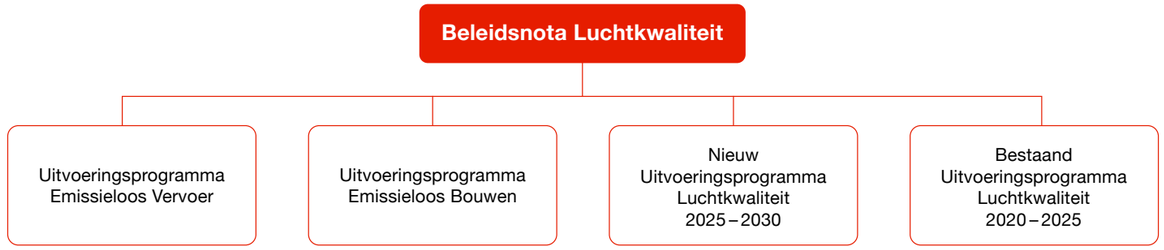
Deze documenten zijn echter niet specifiek bedoeld om de doelstellingen voor luchtkwaliteit te behalen en beperken zich tot één bron van luchtverontreiniging (wegverkeer); andere bronnen zoals houtstook en mobiele werktuigen komen hierin niet aan bod.

1.4 Vervolg

Deze beleidsnota is een thematisch onderdeel van de omgevingsvisie in de zin van artikel 3.1 van de Omgevingswet en wordt vastgesteld door de raad. De voorliggende beleidsnota geeft een aanscherping van de luchtkwaliteitsdoelstellingen en de kaders voor aanvullende maatregelen. Ook hebben we in deze beleidsnota een onderbouwing van aanvullende luchtkwaliteitsmaatregelen opgenomen. Welke concrete stappen nodig zijn voor de uitvoering van dit beleid, werken we uit in drie onderliggende uitvoeringsprogramma's:

- **Emissieloos vervoer**
  We werken met het uitvoeringsprogramma emissieloos vervoer aan de transitie naar emissieloze mobiliteit. Hiervoor is het luchtkwaliteitsbeleid van 2020 (Utrecht kiest voor Gezonde Lucht) de beleidsbasis, en met de nu voorliggende beleidsnota wordt deze gecontinueerd. Onder dit uitvoeringsprogramma vallen maatregelen die gericht zijn op het emissieloos maken van voertuigen in de stad. Dit gebeurt door het faciliteren met openbare laadinfrastructuur, ruimte bieden voor verkoop van emissieloze brandstoffen op tankstations, het verschonen van het eigen wagenpark en inkoop en aanbesteding van emissieloze voertuigen.
- **Emissieloos bouwen**
  We werken aan het verminderen van uitstoot door mobiele werktuigen en bouwtransport van en naar bouwplaatsen, in gemeentelijke projecten en die van anderen. Landelijk is er een convenant Schoon en Emissieloos Bouwen waarin Utrecht partner is.
- **Luchtkwaliteit**
  In dit uitvoeringsprogramma worden de lokale maatregelen uit deze beleidsnota verder uitgewerkt voor de bronnen wegverkeer en houtstook.

De maatregelen uit het huidige Uitvoeringsprogramma 'Utrecht kiest voor gezonde lucht' die al in voorbereiding en uitvoering zijn, vallen ook onder deze beleidsnota, omdat zij bijdragen aan de nieuwe ambities en doelstellingen.

Relatie met de klimaatopgave

De mobiliteitsmaatregelen die in deze nota zijn opgenomen zijn het meest effectief voor schone lucht én voor CO_2 reductie. Ook vanuit het perspectief, maakbaar, betaalbaarheid, maatschappelijk draagvlak en juridische context is dit het hoogst haalbare voor de periode tot 2030.

De maatregelen zijn bezien vanuit de klimaatopgave zowel effectief als urgent. In de klimaatvisie die het college naar verwachting in 2025 aanbiedt aan de Raad, brengen we in beeld wat de restopgave is en benoemen we wat er naast deze maatregelen op gebied van mobiliteit nog meer nodig is voor de klimaatopgave.

Vanwege de verwevenheid met de stikstofdepositie- en klimaatopgaven is ook beoordeeld in hoeverre de luchtkwaliteitsmaatregelen bijdragen aan het behalen van doelstellingen voor deze opgaven. Wanneer een maatregel ook bijdraagt aan de vermindering van de CO_2-uitstoot en de stikstofuitstoot, biedt deze maatregel een meerwaarde. De beoordeling is kwalitatief uitgevoerd op basis van een expert inschatting door een extern bureau. Bij bronnen met verbrandingsprocessen komen niet alleen emissies van NO_x, PM_{10} en $PM_{2,5}$ vrij, maar ook CO_2. Als door een maatregel wordt gezorgd voor minder brandstofverbruik, draagt dat doorgaans bij aan het verminderen van CO_2-emissies.

Een maatregel heeft vooral een gunstige impact op de CO_2-uitstoot wanneer de maatregel leidt tot minder fossiel brandstofverbruik. Bij maatregelen voor gemotoriseerd wegverkeer is daar sprake van wanneer minder kilometers worden gemaakt, wanneer wordt overgestapt naar fiets of openbaar vervoer, of bij verduurzaming (elektrische voertuigen). Het effect is door RHDHV als neutraal beoordeeld wanneer een eventueel positief effect op een te kleine schaal plaatsvindt, stadsbreed gezien. Positieve meekoppelkansen voor klimaat vinden met name plaats bij de nul-emissiezones wegverkeer en de SEB-eisen (Schoon en Emissieloos Bouwen) bij mobiele werktuigen.

De *doelstellingen* in deze nota hebben geen directe gevolgen voor lopende projecten en ontwikkelingen. Het verbeteren van de luchtkwaliteit is zelfs nodig om de woningbouwopgave niet te belemmeren. Woningbouw is namelijk alleen toegestaan op locaties waar wordt voldaan aan de Europese grenswaarden.

1.5 Milieubeginselen

Deze beleidsnota is een thematisch onderdeel van de omgevingsvisie. Bij het maken van een omgevingsvisie moet op grond van artikel 3.3 van de Omgevingswet rekening worden gehouden met de (Europese) milieubeginselen. Deze beginselen komen uit het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VwEU).

- **Voorzorgsbeginsel**: dit betekent dat we milieuvervuiling moeten voorkomen wanneer er potentieel risico is op schade aan het milieu, ook al is er nog geen wetenschappelijke zekerheid dat er schade zal optreden. We vullen dit in deze nota in door maatregelen te nemen die de gezondheid beschermen ook als de gezondheidseffecten niet helemaal duidelijk zijn.
- **Preventiebeginsel**: dit betekent dat we milieuschade moeten voorkomen wanneer het al zeker is dat er schade zal optreden. We vullen dit in vanuit een van de leidende principes ‘we werken toe naar een uitstootvrije stad’.
- **Voorrang aan de bron**: dit betekent dat milieuaantastingen in de eerste plaats bij de oorzaak (bron) moeten worden bestreden. We vullen dit in door met regulerende en stimulerende maatregelen de uitstoot van bronnen te verminderen.
- **De vervuiler betaalt**: dit betekent dat de kosten van de aanpak voor rekening komen van degene die de luchtvervuiling veroorzaakt.

2. Doelstellingen

We streven naar het bereiken van de WHO-advieswaarden uit 2021. Dat is een grote opgave. Uit de Monitoringsrapportage Luchtkwaliteit 2023 (meetjaar 2022) (zie hoofdstuk 3 en uit het rapport van RHDHV in bijlage 1) blijkt dat we hier nog ver vanaf zitten en ook de EU-grens-waarden niet overal gaan halen in 2030. Dat betekent dat we bestaande maatregelen moeten versterken en aanvullende maatregelen moeten nemen. Uit dit rapport van het RIVM uit 2022 blijkt dat een ingrijpend maatregelenpakket nodig is voor zowel Nederland als Europa. Iedere verbetering van de luchtkwaliteit leidt tot gezondheidswinst. Hoe eerder we maatregelen nemen, hoe meer gezondheidswinst dit oplevert voor inwoners van Utrecht.
We hebben hierbij 2 doelstellingen:

1. De Utrechtse bijdrage aan luchtverontreiniging verminderen met lokale maatregelen
Met lokale maatregelen kunnen we de uitstoot die binnen onze gemeentegrenzen wordt veroorzaakt stapsgewijs verminderen. Hiermee dragen we ook bij aan de stikstofdepositie- en klimaatopgaven: uitstoot verminderen is niet alleen belangrijk voor de luchtkwaliteit, maar ook voor het klimaat. Emissies die we als stad veroorzaken hebben ook negatieve effecten op de luchtkwaliteit elders. We nemen onze verantwoordelijkheid hiervoor. We willen het goede voorbeeld geven en daarmee andere partijen aansporen om ook sneller te werken aan een schonere lucht. Dit werken we nader uit in drie uitvoeringsprogramma's: luchtkwaliteit (luchtmaatregelenpakket), emissieloos vervoer en emissieloos bouwen.

2. De luchtverontreiniging van buiten Utrecht verminderen via lobby en samenwerking
Regionale, landelijke en internationale maatregelen zijn nodig om de WHO-advieswaarden uit 2021 te behalen. Daarom streven we ernaar de uitstoot in de regio, Nederland en daarbuiten te verminderen door middel van lobby en samenwerking. Hoewel op deze pijler alleen indirect effect kan worden behaald, en het vaak een kwestie van een lange adem is voordat een effect optreedt, is deze doelstelling essentieel om de WHO-advieswaarden te halen.

3. Huidige situatie: luchtkwaliteit in Utrecht

3.1 Wat is luchtverontreiniging?

Luchtverontreiniging is de aanwezigheid van stoffen in de lucht die op zichzelf, of samen met andere stoffen, schadelijk zijn voor de gezondheid van mensen, dieren en planten. De belangrijkste luchtverontreinigende stoffen zijn:
- fijnstof ($PM_{2,5}$ en PM_{10})
- stikstofverbindingen (zoals NO en NO_2)
- ozon (O_3), koolmonoxide (CO) en zwaveldioxide (SO_2)
- vluchtige verbindingen zoals benzeen.

Een verontreinigende stof komt in de lucht vanuit een bron die deze stof uitstoot, bijvoorbeeld een auto, open haard of fabriek. Bronnen stoten vaak meer dan één stof uit. De uitstoot van verschillende bronnen vermengt zich in de lucht. De concentratie geeft aan in welke hoeveelheid een stof voorkomt. De lucht bevat een mengsel van de schadelijke stoffen, allemaal in een andere concentratie. Sommige stoffen zijn schadelijker dan andere, maar hoe hoger de concentratie van een stof, hoe groter het effect op de gezondheid. De concentratie van ozon is voornamelijk afhankelijk van het weer. Hier hebben wij relatief weinig invloed op. De concentraties koolmonoxide, vluchtige verbindingen en zwaveldioxide zijn over het algemeen in de buitenlucht zo laag dat deze geen gevaar vormen voor de gezondheid.

De stoffen waar wij ons op richten zijn fijnstof en stikstofdioxide. Dit doen we omdat er voor deze stoffen wettelijke grenswaarden zijn én omdat voor deze stoffen wetenschappelijk is aangetoond dat ze schadelijk zijn voor de gezondheid. Deze stoffen kunnen de longen binnendringen en verhogen de kans op verschillende ziektes zoals hart- en vaatziektes en longaandoeningen. Er zijn andere stoffen die ook slecht zijn voor de gezondheid maar waar geen wettelijke grenswaarden voor zijn. Voorbeelden hiervan zijn roet en ultrafijnstof. Dit zijn beide een soort fijnstof. Roet is fijnstof dat voornamelijk bestaat uit koolstof waar andere stoffen aan vast kunnen zitten, zoals zware metalen. Dergelijke stoffen zijn ongezond en kunnen leiden tot, bijvoorbeeld, ontstekingen en kanker. Ultrafijnstof is fijnstof met een kleine diameter die diep in de longen en zelfs in de bloedbaan kan doordringen. Door maatregelen te nemen die de uitstoot van NO_2 en fijnstof verminderen, verminderen we ook de uitstoot van andere stoffen zoals roet en ultrafijnstof.

3.2 Vergelijking met de EU-grenswaarden en WHO-advieswaarden

We monitoren voortdurend de luchtkwaliteit langs de belangrijkste wegen. Met deze informatie controleren we of we voldoen aan de wettelijke eisen en de WHO-advieswaarden en signaleren we trends in de concentraties. Daarnaast heeft het RIVM een prognose gemaakt van de concentraties in 2030. Prognoses over de concentraties na 2030 heeft het RIVM nog niet beschikbaar.

De concentratie van vervuilende stoffen in de lucht is afgelopen jaren, mede door onze maatregelen, sterk verminderd. Daardoor voldoen we sinds 2017 in de hele stad aan de oude EU-grenswaarden (die sinds 2005 gelden). Ook landelijk wordt de luchtkwaliteit beter.

De eerder genomen maatregelen zijn echter volgens de huidige prognoses voor 2030 niet genoeg om in de gehele gemeente aan de nieuwe EU-grenswaarden te voldoen. Op een aantal locaties rondom drukke wegen is de prognose dat de NO_2-jaargemiddelde concentratie hoger zal zijn dan de EU-grenswaarde. Dat betekent dat er dan sprake zal zijn van een (dreigende) overschrijding. Om alle voorgestelde EU-grenswaarden te behalen, moeten op de hoogst belaste locaties (rond de Rijkswegen en de drukste stadswegen) extra maatregelen worden genomen om de NO_2-concentratie verder omlaag te brengen.

Daarnaast voldoen we nu niet aan de WHO-advieswaarden en naar verwachting ook in 2030 niet.

Jaargemiddelde concentraties luchtverontreinigende stoffen vergeleken met EU-grenswaarden en WHO-advieswaarden

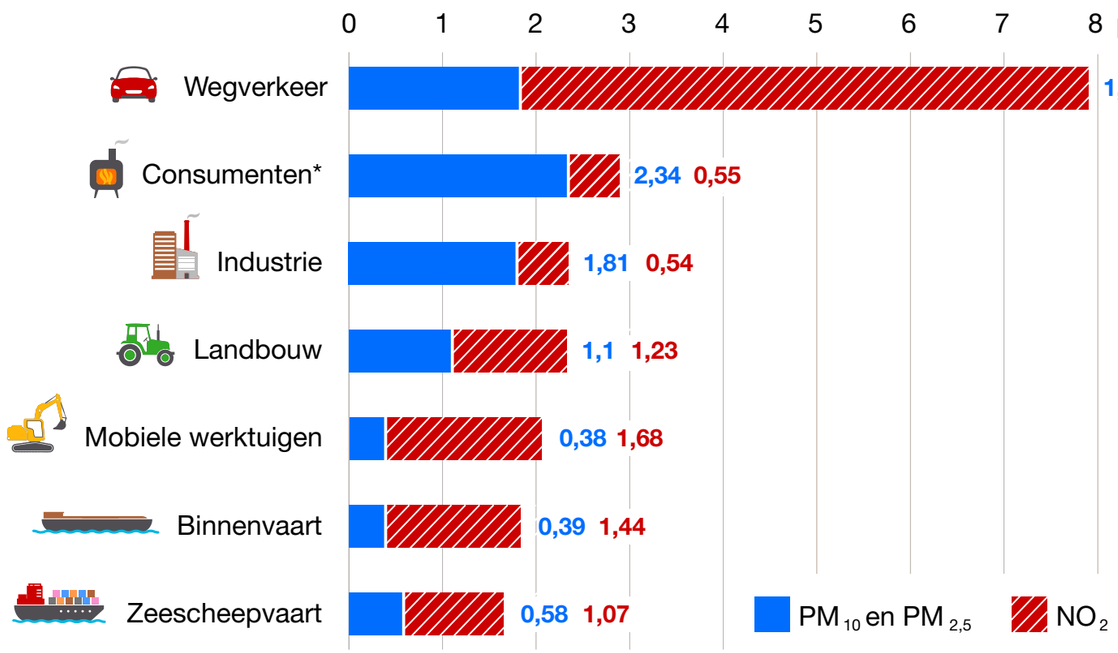
Stof	Luchtvervuiling Utrecht 2022 (gemiddeld)	EU-grenswaarden	WHO-advieswaarden 2021 (ons doel)
NO_2	22,1 µg/m³	20 µg/m³	10 µg/m³
$PM_{2,5}$	10,3 µg/m³	10 µg/m³	5 µg/m³
PM_{10}	18,3 µg/m³	20 µg/m³	15 µg/m³

Vergeleken met andere Europese landen is de concentratie fijnstof van Nederland (en Utrecht) gemiddeld. In het noorden van Europa (Scandinavië) is de concentratie fijnstof lager dan in Nederland. In het oosten en delen van Zuid-Europa is de concentratie fijnstof juist hoger. Dit komt bijvoorbeeld doordat in het oosten van Europa nog veel kolen worden gestookt. Voor stikstofdioxide (NO_2) is vooral veel verschil zichtbaar tussen stedelijk gebied en niet stedelijk gebied. De reden hiervoor is dat één van de grootste bronnen van NO_2 het verkeer is. In gebieden met veel verkeer is de concentratie NO_2 daarom hoger dan in gebieden met weinig verkeer.

Vervuilingsbronnen

Circa 10% van de concentratie fijnstof in Utrecht (PM_{10} en $PM_{2,5}$) en 40% van de concentratie stikstofdioxide (NO_2) wordt veroorzaakt door lokale bronnen. Hier hebben we als stad invloed op en deze concentraties kunnen wij met lokaal (bron)beleid aanpakken. De overige 90% fijnstof en 60% stikstofdioxide komt van buiten de gemeente. Tegelijkertijd 'exporteert' Utrecht ook luchtverontreiniging naar buiten. Het schoner en gezonder maken van de lucht is daarom een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Naast onze eigen maatregelen zijn regionale, nationale en internationale maatregelen nodig.

Grootste bronnen van luchtvervuiling in Utrecht in 2030

*Roken, vuurwerk, houtstook

Wegverkeer, consumenten (houtstook, roken en vuurwerk), industrie en mobiele werktuigen zijn de belangrijkste lokale bronnen van luchtvervuiling. Buiten Utrecht zijn dat wegverkeer (Rijkswegen), landbouw en binnenvaart. Van alle bronnen die een bijdrage leveren aan de luchtkwaliteit in Utrecht heeft het wegverkeer de grootste bijdrage aan de NO_2-concentratie in 2030 (6,07 µg/m³). De op één na grootste bron voor NO_2 betreft de mobiele werktuigen (1,68 µg/m³), Daarna volgende de bronnen binnenvaart (1,44 µg/m³), landbouw (1,23 µg/m³), zeescheepvaart (1,07 µg/m³), consumenten (0,55 µg/m³) en industrie (0,54 µg/m³). De grootste bron voor fijnstof is consumenten (roken, vuurwerk en houtstook) met een bijdrage van 2,34 µg/m³ fijnstof. Andere belangrijke bronnen van fijnstof zijn wegverkeer (1,83 µg/m³), industrie (1,81 µg/m³), landbouw (1,1 µg/m³), zeescheepvaart (0,58 µg/m³). Binnenvaart (0,39 µg/m³) en mobiele werktuigen (0,38 µg/m³).

Meer informatie over de luchtkwaliteit in Utrecht en welke bronnen daaraan bijdragen is te vinden in het rapport van Royal HaskoningDHV (RHDHV) in bijlage 1.

B Opgave

4. Leidende principes

We stellen de volgende leidende principes vast voor een betere luchtkwaliteit. Dit zijn vuistregels die richting geven aan ons handelen.

1. We werken stapsgewijs toe naar een uitstootvrije stad.
We streven ernaar om de uitstoot van schadelijke stoffen terug te brengen naar nul. In stappen werken we hier naartoe, zodat inwoners, bezoekers en ondernemers aan de maatregelen kunnen wennen en zich hierop kunnen voorbereiden. We stellen maatregelen zonodig tussentijds bij.

2. Waar vrijblijvende maatregelen onvoldoende opleveren, kiezen we voor sturende maatregelen.
Strengere grenswaarden vragen om strikter beleid. De huidige luchtkwaliteitsmaatregelen zijn deels faciliterend en stimulerend van aard, waarmee we doelgroepen aansporen om zich aan te passen. Maar de gewenste aanpassing is vrijblijvend. We zetten sterk in op het vergroten van kennis en bewustwording van iedereen in de stad, omdat dit een belangrijke voorwaarde is voor het behalen van onze doelen. We zien in dat het behalen van de WHO-advieswaarden 2021 een enorme opgave is. Het effect van regulerende maatregelen op de luchtkwaliteit is groter dan het effect van faciliterende en stimulerende maatregelen en mogelijk noodzakelijk om de doelen te behalen. Daar waar vrijblijvende maatregelen onvoldoende opleveren, kiezen we daarom voor een regulerende rol.

3. We richten ons op bronnen waar de meeste winst op het gebied van luchtkwaliteit te behalen is.
Om de luchtkwaliteit zo (kosten)effectief mogelijk te verbeteren, is het van belang te kijken naar maatregelen die het grootste effect hebben. Dat start met een aanpak van de bron (dit sluit aan bij het milieubeginsel ‘voorrang aan de bron’). Wat niet ontstaat, hoeft ook niet schoner te worden. Daarnaast is gekeken naar de beïnvloedingsruimte van de gemeente. We pakken de bronnen aan waar de meeste impact wordt bereikt en waar onze invloed het grootst is: lokale bronnen. De belangrijkste bronnen van luchtverontreiniging waar wij als stad zelf invloed op hebben zijn mobiliteit, houtstook en mobiele werktuigen. Deze veroorzaken ook een aanzienlijk deel van de uitstoot binnen Utrecht. Daarom nemen we maatregelen die gericht zijn op deze bronnen.

4. Iedereen levert een bijdrage.
Luchtverontreiniging wordt door verschillende bronnen veroorzaakt en heeft invloed op de gezondheid van alle inwoners, bezoekers en ondernemers. Iedereen is – in meer of mindere mate – medeverantwoordelijk voor het ontstaan van de luchtverontreiniging en daarbij horende gezondheidsproblemen. Om de lasten en de baten zo goed mogelijk te verdelen over de stad, kiezen wij ervoor om alle maatregelen gemeentebreed te nemen. Het is volgens het milieubeginsel ‘de vervuiler betaalt’ nodig en eerlijk dat iedereen een steentje bijdraagt. Daarom verdelen we de maatregelen over verschillende bronnen en groepen. In het kader van kansengelijkheid willen we juist ook de luchtkwaliteit verbeteren in wijken met meer kwetsbare doelgroepen. Door maatregelen te nemen op verschillende terreinen (mobiliteit, houtstook, mobiele werktuigen) zorgen we ervoor dat verschillende doelgroepen evenredig worden geraakt door de maatregelen en ook evenredig profiteren van de gezondere lucht.

Deze leidende principes zijn vooral gericht op het verminderen van de luchtverontreiniging afkomstig uit Utrecht (doelstelling 1), maar ze zijn ook cruciaal voor het verminderen van de luchtverontreiniging van buiten Utrecht (doelstelling 2). Door als gemeente voorop te lopen in het nemen van lokale maatregelen, kunnen we andere overheden beter aansporen om ook sneller maatregelen voor een schone lucht te nemen. We laten zien dat het moet en, belangrijker, dat het kan. Dit versterkt onze positie in de lobby voor regionale, landelijke en Europese maatregelen.

4.1 Randvoorwaarden

De maatregelen die in deze beleidsnota zijn opgenomen werken we verder uit in uitvoeringsprogramma’s. We houden daarbij rekening met twee randvoorwaarden:

1. **Impact**
   Extra maatregelen zijn nodig om de luchtkwaliteit te verbeteren. Dit vraagt niet alleen iets van de overheid maar ook van inwoners, bezoekers en ondernemers. We vinden het belangrijk dat de impact op inwoners, bezoekers en ondernemers niet te groot is in relatie tot het effect van de maatregel op de luchtkwaliteit. Daarom willen we dat bij het invoeren van maatregelen de impact beperkt wordt voor bijvoorbeeld individuele inwoners, door uitzonderingen te maken voor bepaalde categorieën of een financiële compensatie te bieden.
2. **Toezicht en handhaving**
   Toezicht en handhaving is op een aantal maatregelen een uitdaging en er moet eerst juridisch uitgezocht worden wat de mogelijkheden zijn. Zo is het, bijvoorbeeld, niet zomaar mogelijk om dwingend ‘achter de voordeur’ toe te zien of te handhaven bij houtstook. Ook is er onvoldoende financiële dekking om op alle maatregelen maximaal toezicht en handhaving te organiseren. Om de meeste winst te halen kijken we daarom naar de meest kosteneffectieve inzet van toezicht en handhaving.

Maatregelen moeten technisch kunnen en sociaaleconomisch gedragen kunnen worden. Als een maatregel niet gehandhaafd kan worden of de maatschappelijke impact te groot blijkt, moeten we een maatregel heroverwegen.

5. Maatregelenonderzoek (effectberekening en participatie)

Om een goede afweging te maken van maatregelen, hebben we een maatregelenonderzoek laten uitvoeren, waarbij onderstaande beoordelingscriteria zijn gebruikt. Ook hebben we de mening van inwoners, bezoekers en ondernemers gepeild.

5.1 Beoordelingscriteria

5.1.1 Primaire afweging: effectiviteit, kosteneffectiviteit en gezondheidswinst

De effectiviteit en kosteneffectiviteit van de maatregelen is leidend. De effectiviteit brengt het effect op de luchtverontreiniging (en daarvan afgeleid: de gezondheid) in beeld. Dit kan voor de verschillende luchtverontreinigende stoffen anders zijn. Sommige vervuilingsbronnen stoten vooral fijnstof uit en andere juist stikstofdioxide, of een combinatie daarvan. Het beoordelen van de kosteneffectiviteit is noodzakelijk omdat budgetten niet oneindig zijn en we onze middelen effectief willen besteden. Het primaire doel van ons luchtkwaliteitsbeleid is gezondheidswinst. Een maatregel kan extra positief uitpakken doordat uitstoot en concentraties van meerdere stoffen wordt verminderd of doordat meer blootstelling wordt weggenomen (bijvoorbeeld vanwege een groter effectgebied).

5.1.2 Aanvullende criteria: klimaat, stikstofdepositie en kansengelijkheid

We hebben aanvullende criteria opgesteld om de afweging van maatregelen te maken:

- Klimaat en stikstof: vanwege de verwevenheid met de stikstofdepositie- en klimaatopgaven beoordelen we in hoeverre onze luchtkwaliteitsmaatregelen bijdragen aan het behalen van doelstellingen voor deze opgaven. Wanneer een maatregel ook aan deze opgaven bijdraagt, vinden we een maatregel kansrijker.
- Kansengelijkheid: 1 op de 5 Utrechters voelt zich ongezond, heeft gezondheidsproblemen en een overwegend ongezonde leefstijl. Daarnaast nemen de gezondheidsverschillen tussen Utrechters toe. Onze leefomgeving draagt daaraan bij, naast persoonlijke factoren, sociaaleconomische positie en politieke context. In Utrecht werken we aan gelijke kansen. We kijken daarom of onze luchtkwaliteitsmaatregelen onevenredig nadelige gevolgen hebben voor bepaalde groepen. Als dat het geval is, is er soms iets extra's nodig om de middelen toegankelijk te maken voor iedereen, denk aan hulp voor bepaalde groepen bij het aanvragen van een subsidie. We onderzoeken hoe we dit kunnen doen.

5.2 Maatregelenonderzoek

Royal HaskoningDHV heeft in opdracht van de gemeente Utrecht een maatregelenonderzoek uitgevoerd om inzicht te krijgen in welke maatregelen effectief kunnen zijn in het verbeteren van de luchtkwaliteit. De maatregelen zijn op de eerder genoemde genoemde criteria beoordeeld. Met de resultaten van het onderzoek is een inhoudelijke en objectieve basis gegeven voor de afweging van maatregelen.

De belangrijkste conclusies in het rapport zijn:

- Maatregelen op gebied van wegverkeer en mobiele werktuigen zijn het meest effectief om de NO_2-concentraties te verminderen. Deze zijn vooral belangrijk om de aangescherpte EU-grenswaarden, waar we wettelijk toe verplicht zijn, te behalen.
- Van de onderzochte maatregelen voor NO_2 zijn de nul-emissiezones het meest kosteneffectief, gevolgd door een milieuzone voor personenauto's (op alle brandstoffen).
- De meest effectieve maatregelen om de fijnstof-concentraties (PM_{10} en $PM_{2,5}$) te verminderen zijn een verbod op houtstook binnen, rookvrije buitenruimtes, een vuurwerkverbod (mits dit ook landelijk wordt ingevoerd) en een betere naleving op bouwplaatsen wat betreft stofemissies.
- Qua kosteneffectiviteit binnen de bron mobiele werktuigen, springen vooral het doorvoeren van de eisen uit het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) bij niet gemeentelijke projecten eruit, vanwege de relatief lage kosten.

Het rapport is als bijlage 1 aan deze beleidsnota toegevoegd.

5.3 Participatie en inspraak

De ontwerp-beleidsnota is in de zomer van 2023 ter inzage gelegd. Dit betekent dat iedereen (inwoners, ondernemers, belangenorganisaties) kon reageren. Uit de reacties bleek dat inwoners behoefte hadden aan meer duidelijkheid over welke maatregelen er komen (zie bijlage 7 Vaststellingsnota zienswijzen). Daarom hebben we in deze definitieve versie van de beleidsnota ook een keuze voor maatregelen opgenomen. De maatregelen die voortkomen uit deze beleidsnota hebben invloed op Utrecht en haar inwoners en ondernemers. Daarom hebben we een participatietraject doorlopen en gepeild wat het draagvlak is voor de maatregelen. Een van de redenen om dit participatietraject te starten waren de zienswijzen.

De participatie was ingestoken per thema en doelgroep. Het traject bestond uit (zie bijlage 4) een vragenlijst op ons online participatieplatform DenkMee, gesprekken op straat in alle wijken (zie bijlage 5 Stipo), gesprekken met jongeren (zie bijlage 5 Stipo) en meedenksessies (zie bijlage 6). Het Klimaatpanel is gevraagd om mee te denken over mobiliteit. En er is een Burgerberaad over vuurwerk geweest waarin bewoners adviseerden over de invulling van de jaarwisseling. In het participatieverslag (bijlage 3) zijn de uitkomsten van de participatiemomenten samengevat. De resultaten hebben we meegenomen in de afweging van maatregelen.

5.3.1 Uitkomsten participatie

Uit onze online vragenlijst bleek dat van de 1.033 ondervraagde Utrechters 70% zich vaak of soms zorgen maakt of de lucht in Utrecht gezond is. En 77% is het (zeer) eens met dat het belangrijk is dat de gemeente maatregelen neemt om de luchtkwaliteit te verbeteren. Uit onze peiling online en op straat zien we dat mensen bereid zijn om rekening te houden met het weer wanneer zij hout stoken. En dat zij bereid zijn om niet te stoken als het Stookalert geldt of de Stookwijzer aangeeft dat het vuur beter uit kan blijven. We zien ook dat mensen zich vaak niet bewust zijn van de impact van houtstook. Daarnaast horen we in de gesprekken ook draagvlak voor beperkte toegang van verkeer voor de stad, met name voor brom- en snorfietsen. En wordt uitstootvrij wegverkeer als toekomstbeeld gezien. Wel zijn er zorgen over de economische gevolgen van maatregelen voor inwoners en ondernemers.

Bij de nadere uitwerking van de maatregelen in het uitvoeringsprogramma vormen de uitkomsten van de participatie een leidraad en houden we rekening met de zorgen van onze inwoners en ondernemers.

5.4 Scenario's

Met de uitkomsten van bovenstaand onderzoek en participatie, hebben we drie scenario's uitgewerkt:

Scenario 1

Doel: Behalen EU-grenswaarden
- Benodigde maatregelen om EU-grenswaarden te halen: alleen gericht op verminderen stikstofdioxide

Maatregelen

Wegverkeer
- Uitbreiding grenzen milieu- en Nul-emissiezone in 2027
- Nul-emissiezone brom- en snorfietsen vanaf 2028 (met overgangstermijn)
- Aanscherpen milieuzone personenauto's naar emissieklasse 6 voor alle brandstoffen (wanneer mogelijk)
- Voor bronnen houtstook en mobiele werktuigen geen extra maatregelen.

Overwegingen

\+ Minste kosten
\- Alleen gericht op stikstofdioxide dus geen vermindering van concentratie fijnstof
\- Gericht op 1 doelgroep (autobezitters), niet verdeeld over verschillende bronnen
\- Voldoet niet aan de ambitie om te streven naar het behalen van de WHO-advieswaarden
\- Minst effectieve pakket voor verbeteren van de luchtkwaliteit en dus de gezondheid

Scenario 2

Doel: Behalen EU-grenswaarden en stapgewijs richting WHO-advieswaarden 2021
- Benodigde maatregelen om EU-grenswaarden te halen én aantal aanvullende maatregelen

Maatregelen

Wegverkeer
- Uitbreiding grenzen milieuzone in 2027 voor dieselvoertuigen, vrachtauto's en autobussen
- Aanbieden van sloopsubsidie bij uitbreiding van de grenzen van de milieuzone
- Nul-emissiezone brom- en snorfietsen vanaf 2028 (met overgangstermijn)
- Aanscherpen milieuzone personenauto's naar emissieklasse 6 voor alle brandstoffen (wanneer mogelijk)
- Uitbreiding grenzen nul-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's naar heel Utrecht 2030

Houtstook
- Binnen stookverbod vanaf 2030
- Uitbreiding campagne
- Geen rookkanalen in nieuwbouw

Mobiele werktuigen
- Handhaven op stofemissies (beperkte handhaving)
- Eisen eigen aanbesteding- en inkoopbeleid. Sturen op inzet van uitstootvrije bouwmaterialen
- Extra onderzoek doen naar eisen voor mobiele werktuigen in projecten anders dan gemeentelijke projecten

Overwegingen

\+ Maatregelen gericht op zowel stikstofdioxide als fijnstof
\+ Door stapsgewijze invoering meer tijd voor inwoners en ondernemers om aan de maatregelen te wennen
\- Handhaving is een uitdaging

Scenario 3

Doel: Streven naar WHO-advieswaarden 2021
- Maximale inzet op vermindering uitstoot

Maatregelen

Wegverkeer
- Uitbreiding grenzen milieu- en Nul-emissiezone in 2027
- Nul-emissiezone brom- en snorfietsen 2027
- Nul-emissiezone personenauto's vanaf 2030
- Autoluwe binnenstad

Houtstook
- Binnen stookverbod vanaf 2026

Mobiele werktuigen
- Handhaven op stofemissies (veel handhaving)
- SEB eisen in o.a. anterieure overeenkomsten

Overwegingen

\+ Meest effectieve pakket voor de verbetering van de luchtkwaliteit en dus de gezondheid
\- Grote impact op de stad
\- Beperkt draagvlak
\- Hoge kosten, past niet binnen huidig budget
\- Handhaving is een uitdaging
\- Nog niet alle maatregelen zijn (wettelijk) mogelijk

Scenario 1 draagt beperkt bij aan verbetering van de luchtkwaliteit en is het minst effectieve pakket aan maatregelen. Met dit scenario richten we ons op het behalen van de EU-grenswaarden, maar wordt de concentratie fijnstof niet verminderd. We nemen namelijk geen maatregelen op de grootste emissiebronnen van fijnstof, zoals houtstook. We voldoen hiermee niet aan de ambitie uit het coalitie-akkoord om te streven naar de WHO-advieswaarden en verbeteren de gezondheid van inwoners nauwelijks. Ook beperkt dit scenario zich tot de aanpak van één van de meest vervuilende bronnen (wegverkeer). Daarmee draagt niet iedereen bij aan de luchtkwaliteit (principe 4). De kosten voor uitvoering van de maatregelen zijn relatief laag.

Scenario 3 is het meest effectief om de luchtkwaliteit te verbeteren. Echter, de impact op de stad is erg groot, er is beperkt draagvlak voor de maatregelen, nog niet alle maatregelen zijn op dit moment wettelijk mogelijk en we hebben onvoldoende budget om alle maatregelen uit te voeren en te handhaven.

Omdat scenario 3 een grote impact heeft op de stad en nog niet volledig uitvoerbaar is, en scenario 1 te weinig resultaat oplevert, kiezen we voor een middenweg: scenario 2. Hiermee werken we aan het behalen van de EU-grenswaarden en zetten we een stap richting de WHO-advieswaarden. We verdelen de maatregelen over de meest vervuilende bronnen en zetten in op vermindering van zowel fijnstof als stikstofdioxide. Met dit scenario draagt iedereen bij aan het behalen van de doelen en realiseren we schonere lucht en daarmee gezondheidsverbetering. Scenario 2 is een haalbare uitwerking van onze leidende principes en randvoorwaarden. In het volgende hoofdstuk worden de maatregelen verder toegelicht.

6. Lokale maatregelen (doelstelling 1)

Op basis van de resultaten uit het maatregelenonderzoek en de participatie, en rekening houdend met de leidende principes en randvoorwaarden (hoofdstuk 4) hebben we een afweging gemaakt van maatregelen.

Hieronder lichten we per bron toe welke maatregelen we nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren. De maatregelen worden op hoofdlijnen beschreven. In het uitvoeringsprogramma worden de maatregelen in meer detail uitgewerkt. We onderzoeken bijvoorbeeld hoe de maatregelen juridisch kunnen worden gewaarborgd, hoe de eventuele handhaving kan worden ingericht en hoe we rekening kunnen houden met de belangen van onze inwoners. Als tijdens de uitwerking blijkt dat een maatregel onvoldoende uitvoerbaar of handhaafbaar is, moeten we deze heroverwegen.

6.1 Algemeen

Om gezond gedrag te stimuleren is het belangrijk dat inwoners meer kennis hebben over hun directe leefomgeving. We merken dat inwoners nog onvoldoende weten over de luchtkwaliteit in Utrecht. Het zou een groot verschil maken als bewoners goed geïnformeerd zijn over het effect van luchtverontreiniging op hun gezondheid, welke bronnen voor de meeste uitstoot zorgen, en wat ze zelf kunnen doen om hun eigen uitstoot te verminderen. Er zijn veel betrokken inwoners die zelf een bijdrage willen leveren aan verbetering van de luchtkwaliteit.

6.1.1 Wat doen we al:

Een voorbeeld van deze betrokkenheid van inwoners is de bijdrage van vele tientallen Utrechtse fietsers die vanaf 2019 deelnemen aan het Snuffelfietsproject (een project in samenwerking met de provincie Utrecht): zij verzamelen op hun fietstochten in en rond de gemeente Utrecht (open) data over routes en luchtkwaliteit. De verzamelde gegevens kunnen helpen bij het verbeteren van de infrastructuur voor fietsers en bij het ontwikkelen van schone fietsroutes. Ook veel enthousiaste vrijwilligers die nu al een metertje bij huis hebben dragen bij aan het beter in kaart brengen van de Utrechtse luchtkwaliteit. Dergelijke burgerwetenschapsprojecten steunen we en willen we voortzetten.

6.1.2 Aanvullende maatregel

Voorlichting luchtverontreiniging

Wanneer mensen meer weten over de nadelige effecten van hun activiteiten, zijn ze waarschijnlijk eerder bereid om hun gedrag aan te passen. Naast invoering van aanvullende maatregelen willen we daarom breder inzetten op voorlichting over luchtverontreiniging. Hierin willen we speciaal aandacht schenken aan het aspect gedragsverandering: op welke manier kunnen we bewoners, ondernemers en bezoekers stimuleren om ‘schoner’ gedrag te laten zien? Daarbij maken we gebruik van burgerparticipatie zoals het laten meten van de luchtkwaliteit door inwoners. Hoe we dit gaan doen, werken we uit in het uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit.

6.2 Wegverkeer

Het gemotoriseerde wegverkeer (zoals auto's en vrachtauto's die rijden op een fossiele brandstof) is één van de meest vervuilende bronnen in Utrecht. Voor de uitstoot van NO_2 is wegverkeer zelfs de grootste bron. Een deel van de uitstoot komt van buiten Utrecht, zoals de snelwegen. Een groot deel komt van voertuigen die binnen de stad rijden. Op dit deel hebben we invloed. Maatregelen die de uitstoot van wegverkeer verminderen zijn heel effectief voor het verbeteren van de luchtkwaliteit.

6.2.1 Wat doen we al?

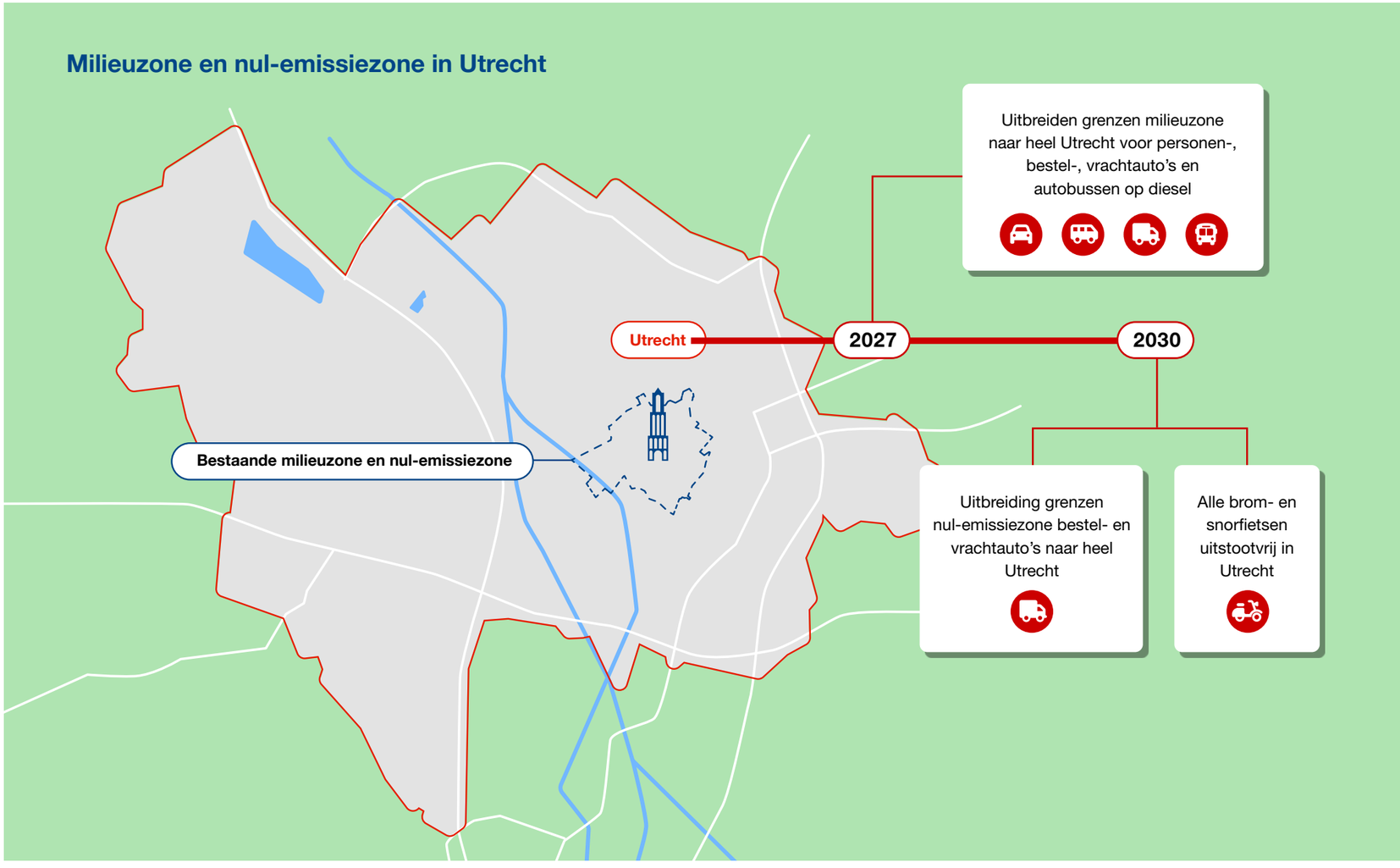
We werken via drie sporen aan het verminderen van uitstoot door wegverkeer. Daarbij dragen we zowel bij aan verbetering van de luchtkwaliteit als van het klimaat:

1. **Inzet op het verminderen van vervoerskilometers**: Ons mobiliteitsbeleid is erop gericht om het gemotoriseerd wegverkeer zo min mogelijk te laten meegroeien met de groei van het aantal inwoners, en waar mogelijk te laten afnemen. Het verminderen van gemotoriseerd verkeer draagt bij aan ons emissieloze einddoel en heeft tal van andere voordelen, zoals vrijkomende ruimte, klimaatadaptatie en minder geluidsoverlast.

2. **Het veranderen van de wijze van vervoer**: van eigen auto naar fiets, openbaar vervoer en het gebruik van deelauto's. Dit streven we na met de vijf stappen uit ons Mobiliteitsplan, waaronder het inzetten op nabijheid van voorzieningen, het stimuleren van alternatieven (lopen, fietsen, OV en deelvervoer), het verbeteren van de netwerken voor deze alternatieven, het parkeerbeleid en het slim (her)inrichten van wegen.

In het Uitvoeringsprogramma Goederenvervoer 2023–2026 zijn maatregelen opgenomen om het aantal bewegingen en de afgelegde afstand van goederenvervoer in de stad te verminderen, onder andere door het reguleren van de toegang tot winkelgebieden en door goederenvervoer op andere manieren te laten plaatsvinden dan per vracht- of bestelauto.

3. **Schonere mobiliteit**: het stimuleren en faciliteren van de keuze voor emissieloze vervoermiddelen. Dat doen we onder meer door verplichtingen op te nemen in concessies voor doelgroepenvervoer (openbaar vervoer, taxi's, etc.) waar we samen optrekken met de provincie en regio. En met het aanscherpen van de milieuzone voor personenauto's, de milieuzone voor autobussen en daarnaast het instellen van een nul-emissiezone voor bestelauto's en vrachtwagens vanaf 1 januari 2025.

6.2.2 Aanvullende maatregelen

We werken toe naar emissieloze mobiliteit. Door autonome ontwikkelingen gebeurt dit nu al, maar we willen dit proces in Utrecht versnellen. Dit doen we met tussenstappen, zoals ook aangegeven in onze leidende principes. Samen met de hierboven genoemde aanpak om het verkeer te verminderen en de wijze van vervoer te veranderen, werken we zo toe naar een uitstootvrije stad. Hierdoor verdwijnt uiteindelijk de uitstoot van NO_2 door wegverkeer. De uitstoot van fijnstof verdwijnt echter nog niet geheel, vanwege de slijtage van wegdek, banden en remmen, en andere bronnen.

Om de lasten van de maatregelen evenwichtig te verdelen over de stad pakken we verschillende doelgroepen aan, van bedrijfsvervoer en taxi's tot automobilisten en bromfietsen. Ook willen we dat de maatregelen gaan gelden in de hele stad. Op dit moment liggen de milieuzone en (vanaf 2025) de nul-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's alleen in een gedeelte van de stad. Hoewel dit ook een (uitstralings)effect heeft op de omliggende gebieden, willen we de luchtkwaliteit in andere delen van Utrecht nog verder verbeteren. In het kader van kansengelijkheid willen we juist ook de luchtkwaliteit verbeteren in wijken met meer kwetsbare doelgroepen, en niet alleen in het milieuzonegebied.

We nemen de volgende maatregelen:
1. Uitbreiden grenzen van de milieuzones (voor personenauto's, bestelauto's, vrachtauto's en autobussen op diesel) naar heel Utrecht.
2. Stapsgewijs brom- en snorfietsen uitstootvrij in Utrecht.
3. Uitbreiden grenzen van de nul-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's naar heel Utrecht.
4. Aanscherpen milieuzone voor personenauto's naar emissieklasse 6 zodra dit juridisch mogelijk is.

Daarnaast onderzoeken we hoe de taxibranche schoner kan. Het doelgroepenvervoer is aanbesteed en leidt tot 87,5% verschoning vanaf 2025. Het leerlingenvervoer is al 100% emissieloos. Hiermee is 70% van het taxivervoer emissieloos vanaf 2025. Het overige deel van het taxivervoer zijn voornamelijk de straattaxi's. Er lopen gesprekken met de branche voor het elektrificeren van het wagenpark. Ons doel is om alleen nog uitstootvrije taxi's toe te staan in de stad, uiterlijk 1 januari 2028. Daarvoor willen we afspraken maken met de branche in 2025.

6.2.3 Uitbreiding grenzen milieuzone naar heel Utrecht

We breiden de milieuzone vanaf 2027 geografisch uit naar de gemeentegrenzen van Utrecht, voor de volgende voertuigen op diesel: personenauto's en bestelauto's tot en met emissieklasse 4, en de milieuzone voor vrachtauto's en autobussen tot en met emissieklasse 5.
Nb. De *nul-emissiezone* voor vracht- en bestelauto's (in het huidige milieuzonegebied) blijft gelden, ook na uitbreiding van de *milieuzone*.

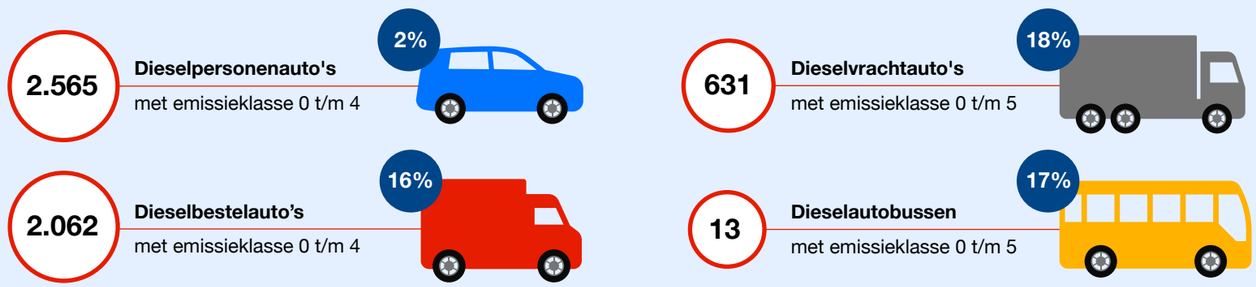
Vergroting van de milieuzone is een logische volgende stap richting een uitstootvrije stad. Uit het maatregelenonderzoek van RHDHV blijkt dat deze maatregel bijdraagt aan het verminderen van fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$). Vanwege het leidende principe dat iedereen een bijdrage levert aan het verbeteren van de luchtkwaliteit, besluiten we nu de milieuzone voor de hele gemeente in te stellen. Uit het maatregelenonderzoek blijkt ook dat hoe groter de zone is, hoe meer effect deze heeft. Hierbij wijken we af van het (voorwaardelijke) besluit bij de vorige beleidsnota om de milieuzone te vergroten tot de snelwegring (Vleuten-De Meern en Leidsche Rijn worden dan niet meegenomen).

De ingangsdatum wordt 1 januari 2027 zodat we zo snel mogelijk effect bereiken. Voertuigen met emissieklasse 4 zijn tegen die tijd meer dan 20 jaar oud. De gemiddelde slooptermijn van een auto is 19 jaar. De ingangsdatum 2027 is daarom in proportie, bovendien geldt het toegangscriterium van emissieklasse 5 en hoger al in het huidige milieuzonegebied. Daarnaast geeft het inwoners en ondernemers voldoende tijd om erop voor te bereiden gezien de relatief hoge leeftijd van auto's met emissieklasse 4 tegen die tijd.

We bieden een sloopregeling aan voor inwoners met een personenauto die niet meer toegestaan is. Hiermee kunnen inwoners een financiële bijdrage krijgen van de gemeente voor het vervangen van een auto die niet meer is toegestaan in de milieuzone. De regeling wordt uiterlijk 6 maanden voorafgaand aan de geografische uitbreiding opengesteld. In het uitvoeringsprogramma bepalen we welke emissieklassen subsidie kunnen krijgen.

Aantallen
Volgens cijfers van RDW (april 2024) staan in Utrecht 2.565 dieselpersonenauto's met emissieklasse 0 t/m 4 geregistreerd, die met deze maatregel worden geweerd uit de milieuzone. Dit is 2% van het totaal aantal personenauto's in Utrecht. Verder worden met deze maatregel 2.062 in Utrecht geregistreerde dieselbestelauto's met emissieklasse 0 t/m 4 (dit is 16% van alle bestelauto's in Utrecht), 631 dieselvrachtauto's met emissieklasse 0 t/m 5 (18%) en 13 dieselautobussen met emissieklasse 0 t/m 5 (17%) geweerd.
Van de personenauto's en bestelauto's zijn 430 kampeerwagens (campers). De kampeerwagens zijn in de wet vrijgesteld voor de milieuzone als de houder van het kenteken van het betreffende voertuig in de milieuzone woonachtig is.
Daarnaast weren we voertuigen van buiten de stad. Het aantal unieke voertuigen dat de huidige milieuzone wekelijks inrijdt is ruim 15.500 bestelauto's en 1.800 vrachtvoertuigen. Van personenauto's en autobussen hebben we geen recente cijfers.

Geregistreerde voertuigen die worden geweerd uit de milieuzone in 2027

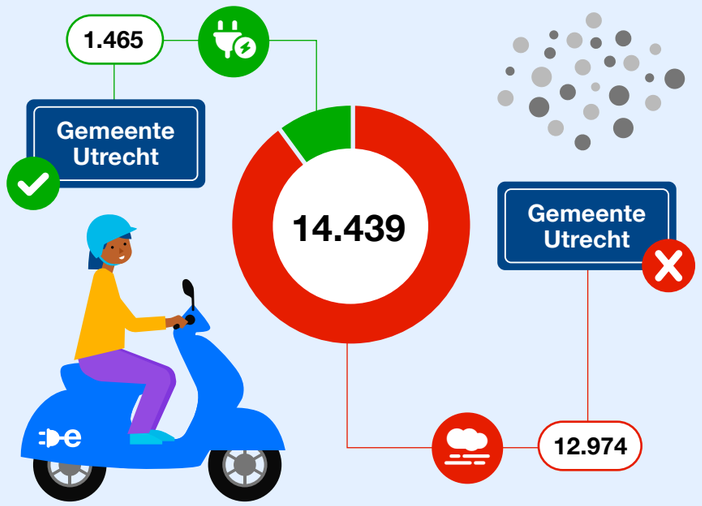

6.2.4 Brom- en snorfietsen uitstootvrij in Utrecht

We willen vanaf 2030 alleen uitstootvrije brom- en snorfietsen toelaten in Utrecht. Daar werken we met een tussenstap naar toe:

- Vanaf 1 januari 2028 mogen brom- en snorfietsen met een DET (Datum Eerste Toelating) tot 1 januari 2018 Utrecht niet meer in.
- Vanaf 2030 zijn alleen nog uitstootvrije brom- en snorfietsen toegelaten in Utrecht.

Geregistreerde brom- en snorfietsen

Brom- en snorfietsen stoten relatief veel koolwaterstoffen (waaronder benzeen), ultrafijnstof (UFP) en roet uit, dat bij directe blootstelling zeer schadelijk is voor de gezondheid. Dit geeft aanleiding om dit type voertuig zo snel mogelijk uitstootvrij te maken. Brom- en snorfietsen zijn verantwoordelijk voor een relatief klein deel van de stikstofoxide en fijnstof uitstoot. De gezondheidswinst wordt echter behaald door de afname van andere stoffen zoals het genoemde ultrafijnstof. Een nul-emissiezone voor brom- en snorfietsen zorgt voor een vermindering van lokale overlast en afname van de directe blootstelling van fietsers en voetgangers aan de verontreiniging. Ook draagt het een bij aan het signaal aan de inwoners dat we toewerken naar een uitstootvrije stad. Het aanpakken van brom- en snorfietsen past ook bij ons leidende principe dat iedereen een bijdrage levert aan de verbetering van de luchtkwaliteit. Er staan op dit moment 14.439 brom- en snorfietsen geregistreerd in Utrecht. Hiervan hebben 3.605 een DET tot 1 januari 2018 (dit is 25%). Er zijn 1.465 elektrische brom- en snorfietsen (10%).

Tot 2016 bleef de verkoop van e-scooters laag. Aannames zoals ‘te duur’ en ‘slechte kwaliteit’ lagen hier vaak aan ten grondslag. Doordat er steeds meer nieuwe partijen en modellen op de markt komen stijgt het aanbod de laatste jaren. Hierdoor wordt de e-scooter nu al aangeboden in dezelfde prijscategorieën als een bromfiets op fossiele brandstof, waardoor de maatregel relatief weinig financiële impact heeft voor inwoners. De autonome ontwikkeling is echter niet voldoende om zonder maatregelen in 2030 volledig uitstootvrij te zijn. Vanwege het leidend principe dat we maatregelen stapsgewijs willen invoeren, werken we met een tussenstap toe naar een nul-emissiezone voor brom- en snorfietsen. De gemiddelde levensduur van een brom- of snorfiets is 10 jaar. De tussenstap die we nemen sluit hier goed op aan: in 2028 zijn voertuigen met een DET van 2018 tien jaar oud.

Uit een enquête die in 2019 is gehouden voor het uitvoeringsprogramma ‘Utrecht kiest voor gezonde lucht’, blijkt dat er draagvlak is voor een milieuzone voor brom- en snorfietsen (er is toen nog niet gekeken naar een nul-emissiezone). Uit de bewonersavond die we voor deze nieuwe beleidsnota hebben georganiseerd, bleek dat er voor het invoeren van een nul-emissiezone voor brom- en snorfietsen draagvlak is. Brom- en snorfietsen zijn naar verwachting redelijk makkelijk (indien dat financieel lukt) te vervangen door andere vervoermiddelen zoals de (elektrische) fiets, omdat ze vaak gebruikt worden voor kortere afstanden.

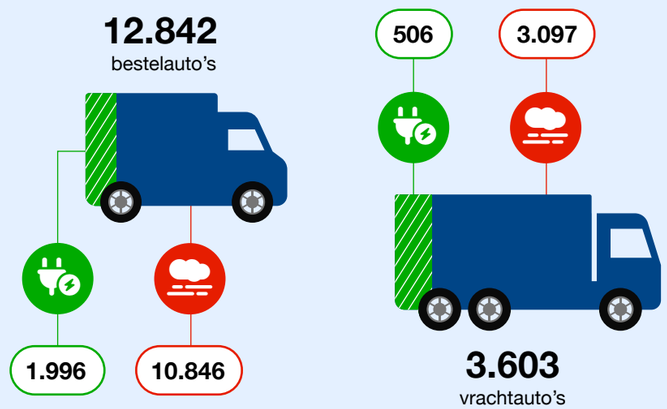
De wijze waarop we deze zone gaan handhaven werken we uit in het uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit. Dat kan bijvoorbeeld met handhavers op straat. Ook eventuele uitzonderingen en/of subsidiemogelijkheden voor het vervangen van voertuigen worden verder uitgezocht in het uitvoeringsprogramma.

6.2.5 Uitbreiding grenzen nul-emissiezone voor bestel- en vrachtauto’s naar heel Utrecht

Vanaf 2025 geldt er een nul-emissiezone voor bestel- en vrachtauto’s in het huidige milieuzonegebied. In 2027 willen we de milieuzone uitbreiden naar de stadsgrenzen. Een logische volgende stap om toe te werken naar een uitstootvrije stad, is het uitbreiden van de grenzen van de nul-emissiezone voor bestel- en vrachtauto’s naar de gemeentegrenzen van Utrecht, vanaf 2030. Het effect van deze maatregel op de luchtkwaliteit is groot tegen relatief lage kosten, omdat het cameranetwerk dan al is uitgebreid en verplaatst vanwege de geografische uitbreiding van de milieuzone. Een deel van de ondernemers is voorbereid omdat ze rekening hebben gehouden met de nul-emissiezone vanaf 2025. Aan de geografische uitbreiding stellen we de voorwaarde dat de netcongestieproblematiek in zoverre opgelost moet zijn dat er voldoende laadinfrastructuur gerealiseerd kan worden (of reeds is aangelegd). We onderzoeken nog of de bedrijventerreinen ook vanaf 2030 in de nul-emissiezone worden opgenomen. Nb. zodra de *nul-emissiezone* stadsbreed wordt ingevoerd, vervalt de *milieuzone* voor bestel- en vrachtauto’s.

Er staan op dit moment 12.842 bestelauto’s geregistreerd in Utrecht, waarvan 1.996 elektrisch aangedreven zijn (15,5%). Er staan 3.603 vrachtauto’s geregistreerd in Utrecht, waarvan 506 elektrisch (14%). 2.313 vrachtauto’s hebben emissieklasse 6 (64%). Met de nul-emissiezone (en uitbreiding daarvan) worden deze geweerd. Daarnaast weren we hiermee vervuilende bestel- en vrachtauto’s die van buiten Utrecht komen.

Geregistreerde bestel- en vrachtauto’s in Utrecht

6.2.6 Aanscherping milieuzone voor personenauto's naar emissieklasse 6 voor alle brandstoffen

De hierboven beschreven maatregelen zijn gericht op personenauto's die rijden op diesel, zakelijke bestelauto's en brom- en snorfietsen. Voor personenauto's op benzine zijn nu geen maatregelen mogelijk, terwijl deze een groot aandeel van de rondrijdende voertuigen uitmaken. Uit het maatregelenonderzoek van RHDHV blijkt echter dat een milieuzone voor personen- en bestelauto's met toegangseis emissieklasse 6 voor **alle** brandstoffen, een zeer effectieve maatregel is. De grenzen van zo'n mogelijke milieuzone worden gelijk aan de overige zones, namelijk de gemeentegrenzen van Utrecht.

Deze maatregel kan een grote stap zijn richting uitstootvrij. Dit heeft echter ook grote impact op bezoekers, ondernemers en inwoners van de stad. Allereerst is het wettelijk nog niet mogelijk om in een milieuzone ook voertuigen op andere brandstoffen dan diesel te weren. Zodra het wettelijk kan, willen we deze voertuigen ook weren. Dit sluit aan bij ons leidende principe dat iedereen bijdraagt aan de verbetering van de luchtkwaliteit. Vanwege de grote impact onderzoeken we dan hoe we dit kunnen invoeren zonder dat (kwetsbare) doelgroepen onevenredig geraakt worden.

Op dit moment zijn er 72.781 personenauto's (diesel, benzine) geregistreerd met emissieklasse lager dan 6. Dit is 52,5% van alle personenauto's in de stad.

6.2.7 Mogelijke stimuleringsmaatregelen

De dekking voor luchtkwaliteitsmaatregelen is beperkt. In scenario 2 ligt de nadruk op regulerende maatregelen, omdat deze het beste voldoen aan de criteria die we aan maatregelen stellen. We willen echter ook maatregelen nemen waarmee we bewoners, bezoekers en ondernemers stimuleren en faciliteren om mee te helpen de luchtkwaliteit te verbeteren. In het uitvoeringsprogramma werken we deze maatregelen verder uit.

Qua maatregelen valt te denken aan:

- bij de uitbreiding van de milieuzone komt een sloopsubsidie;
- een sloopsubsidie of inruilregeling voor brom- en snorfietsen;
- een sloopsubsidie bij aanscherping van de milieuzone voor personenauto's;
- (extra) ontheffingen voor bepaalde voertuigen;
- overgangsregelingen voor bepaalde voertuigen (zoals bij de nul-emissiezone die op 2025 ingaat).

De subsidiebedragen en ontheffing(en) kunnen we - bijvoorbeeld - laten variëren afhankelijk van de inkomensklasse van aanvragers en de leeftijd van voertuigen. Het aantal subsidies dat we kunnen verstrekken hangt af van de keuzes die we hierin maken: hoe hoger de subsidiebedragen en hoe meer mensen ervoor in aanmerking komen, hoe minder aanvragen toegekend kunnen worden.

We hebben budget gereserveerd voor de sloopregeling bij uitbreiding van de milieuzone, waarvan eventueel een deel kan worden ingezet voor aanvullende stimuleringsregelingen.

We gaan actief op zoek naar aanvullende financiering vanuit andere partijen, waarbij we bijvoorbeeld denken aan de Specifieke Uitkering in het kader van het Schone Lucht Akkoord, waaruit we de afgelopen jaren al veel aanvullende financiering hebben gekregen. De regeling is in ieder geval in 2025 nog van kracht. Hiermee kunnen we eigen middelen vrijspelen, die vervolgens weer voor andere maatregelen ingezet kunnen worden.

Tenslotte, een stimuleringsmaatregel uit 'Utrecht kiest voor gezonde lucht' is het aanbieden van gratis 'slimme' bandenpompen, bij de afvalscheidingsstations. De pompen worden veel gebruikt. We verlengen de lease en onderzoeken of we extra pompen kunnen plaatsen. Een goede bandenspanning zorgt (onder andere) voor minder fijnstof door slijtage: een van de weinige maatregelen die we op dit gebied kunnen nemen. Daarnaast draagt een goede bandenspanning ook bij aan zuiniger rijden door minder brandstofverbruik. Dit leidt tot minder uitstoot van uitlaatgassen en financieel voordeel voor de automobilist.

6.2.8 Toekomstbeeld

De meest effectieve maatregel om de luchtkwaliteit te verbeteren is het invoeren van een nul-emissiezone voor personenauto's. Deze maatregel levert ook een grote bijdrage aan de klimaatopgave. Dit is wettelijk (nog) niet mogelijk. Daarom kunnen we dit nu niet als maatregel opnemen voor komende jaren. We zien dit vanwege de effectiviteit wel als een interessante toekomstige maatregel om de transitie naar een uitstootvrije stad te versnellen. Daarvoor is verder onderzoek nodig. Deze maatregel heeft een grote impact op het mobiliteitssysteem van de stad en de mate waarin dat systeem voor iedereen gelijkwaardig en toegankelijk is. Inwoners kunnen niet meer met de auto binnen de zone komen, tenzij dit met een emissievrije auto is. Met name vanwege het momenteel nog relatief lage aandeel emissievrije auto's en de hoge aanschafkosten van elektrische auto's voor particulieren is dit een probleem. Dit is terug te zien in het draagvlak voor een nul-emissiezone. Inwoners zijn bezorgd over de betaalbaarheid van elektrische auto's en sommige inwoners hebben weinig vertrouwen in de techniek (inclusief laadinfrastructuur) en/of voelen niet de urgentie of het belang om elektrisch te gaan rijden. Een nul-emissiezone wordt als oneerlijk ervaren gezien de momenteel hoge prijzen van emissievrije auto's waardoor een nul-emissiezone vooral mensen die minder te besteden hebben raakt.
Een andere maatregel waarmee we kunnen toewerken naar een emissieloze stad, is een autoluwe binnenstad (met een onderscheid naar inwoners en bezoekers, indien mogelijk). Deze maatregel heeft grote impact op het mobiliteitssysteem en hier is verder onderzoek voor nodig. Net als een nul-emissiezone voor personenauto's zien we het wel als toekomstbeeld.

6.3 Mobiele werktuigen en emissieloos bouwen

Met mobiele werktuigen bedoelen we o.a. werktuigen die worden ingezet voor bouw- en constructieprojecten bij evenementen en standplaatsen (aggregaten), werkzaamheden aan kabels en leidingen en bij groenonderhoud. Voorbeelden zijn shovels, kranen en graafmachines, pompen, aggregaten en specialistische werktuigen. Als deze werktuigen brandstof gebruiken, dan veroorzaken ze luchtvervuiling. Mobiele werktuigen zijn gebonden aan Europese emissienormen (uitgedrukt in 'Fasen'). Hoe hoger de fasenorm, hoe minder vervuilende stoffen het werktuig uitstoot. Mobiele werktuigen zijn na wegverkeer de grootste bron van stikstofoxiden binnen Utrecht.

6.3.1 Wat doen we al?

Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) en uitvoeringsprogramma SEB

In 2023 hebben we het landelijke Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (mede) ondertekend, waarmee we de intentie hebben uitgesproken om in te zetten op, en mee te helpen aan, het realiseren van een schonere bouwsector. Het convenant bevat een gezamenlijke en jaarlijks oplopende inspanningsverplichting om toe te werken naar een grotendeels uitstootvrije bouwsector (op het gebied van materieel) in 2030. Als uitwerking van het convenant en passend bij het nu voorliggende luchtkwaliteitsbeleid stellen we een uitvoeringsprogramma Emissieloos Bouwen op. Het convenant stelt als doel om in 2030 in zo'n 90% van gemeentelijke opdrachten, 95% uitstootvrije werk- en voertuigen toe te passen. Met het op te stellen Utrechtse uitvoeringsprogramma Emissieloos Bouwen sluiten we

hierop aan. Met de partners in het convenant zijn afspraken gemaakt over het verduurzamen van de inzet van mobiele werktuigen en bouwvoertuigen in de eigen bouw-, onderhouds- en sloopprojecten.
Op dit moment sturen we vooral via eisen en gunningscriteria in onze eigen aanbestedingen op de inzet van uitstootvrij bouwmaterieel en het vervangen van het gemeentelijk materieel. Daar hebben we directe invloed op. Tot 2030 kunnen daar mogelijke meerkosten bij optreden. Hiervoor wordt de landelijke SPUK (SPecifieke UitKering) Schoon en Emissieloos Bouwen vanuit het Rijk ingezet, die deze meerkosten (grotendeels) dekt. In paragraaf 6.7 gaan we uitgebreider in op het aanbestedingsbeleid.

Daarnaast zijn er projecten waarbij de gemeente niet de opdrachtgever is. De sturingsmogelijkheden zijn hier minder direct. We beïnvloeden deze projecten indirect door bijvoorbeeld een richtinggevend kader voor aanvragers van omgevingsvergunningen op te stellen.

Faciliteren
Als we sturen op meer emissieloos bouwen vraagt dat ook dat we dit goed faciliteren. De overstap naar (veelal) elektrisch aangedreven machines vraagt om goede laadoplossingen voor de bouw. We werken samen met de G4 binnen de NAL (Nationale Aanpak Laadinfrastructuur) om kennis op te bouwen en expertise te delen en om meer laad-/aansluitpunten in de stad mogelijk te maken voor bouw, transport en andere activiteiten (evenementen en groenonderhoud). Voor bouwlogistiek is een apart uitvoeringsprogramma opgesteld in 2023, dat stuurt op minder transportbewegingen. Dit kan door gebruik van bouwhubs, meer vervoer over water, slimme inzet van vervoer door aannemers en distributeurs, of door meer prefab te bouwen.

Verbod op de inzet van Fase IIIb mobiele (bouw)werktuigen
In het uitvoeringsprogramma ‘Utrecht kiest voor Gezonde Lucht’ is besloten een verbod op de inzet van mobiele (bouw)werktuigen tot en met Fase IIIb in te stellen. We doen nader onderzoek naar de economische en maatschappelijke effecten voor verschillende sectoren, ter voorbereiding op de uitwerking van het verbod in het omgevingsplan (naar verwachting in 2025 gerealiseerd). Zodra de regels en reikwijdte hiervoor zijn vastgelegd, kunnen BLVC-plannen hieraan getoetst worden.

6.3.2 Aanvullende maatregelen
Algemeen geldt dat we als doel stellen in 2030 een grotendeels uitstootvrije bouw te hebben, waarbij we inzetten op zoveel mogelijk emissiereductie vanuit de bouwsector. Maatregelen gericht op mobiele werktuigen en bouwplaatsen hebben vooral effect op de uitstoot van stikstofoxiden, maar lokaal op de werkplaats en voor omwonenden ook op de fijnstofuitstoot. Dit gaat om de fijnstofuitstoot uit de uitlaat, maar vooral ook door verstuiving op de bouwplaats.

Uit de onderzochte maatregelen blijkt dat fijnstofuitstoot vooral effectief tegen te gaan is door het verminderen van stofemissies door verstuivingen op de bouwplaats. Dit kan zorgen voor een afname van de PM_{10}-concentratie met circa 6 procent van de concentraties die in de gemeente worden veroorzaakt. We willen hier strenger op gaan

handhaven. Dit is één van de meest effectieve maatregelen voor het verminderen van fijnstof. Met het nemen van deze maatregel voldoen we daarom aan het leidende principe dat we de meest effectieve maatregelen willen treffen.
Voor visueel waarneembare stofverspreiding stelt artikel 7.19 van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) eisen aan het beperken ervan door maatregelen te nemen. Goede stofafzuiging bij de bron, afdekking of zorgvuldig sproeien zijn voorbeelden van maatregelen. Een voordeel is dat het geen innovatieve of high-tech oplossingen vraagt vanuit de bouwsector. Over fijnstof stelt het Bbl geen eisen. Waar geen visueel waarneembaar stof is, is momenteel geen wettelijke grondslag op het handhaven ervan.

Fijnstofemissies vanwege het gebruik van mobiele werktuigen op fossiele brandstoffen (uitlaatemissies) dalen zodra overgestapt wordt op elektrische werktuigen.
Een vervolgstap op de huidige maatregelen is om ook in projecten anders dan gemeentelijke projecten eisen te stellen aan de werktuigen. Daarvoor gaan we extra onderzoek doen naar de volgende maatregelen:

- De eisen uit het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) opnemen in anterieure overeenkomsten (mits deze strenger zijn dan de nu opgenomen eisen). Dit is een uitbreiding van de eisen die we stellen bij gemeentelijke projecten. In het moederbestek van de gemeente is reeds de eis om met minimaal Fase IV werktuigen te werken opgenomen.
- De eisen die voortvloeien uit het convenant opnemen in prestatie-afspraken met woningcorporaties. Hieraan verbinden we de voorwaarde dat dit geen vertraging mag opleveren voor de realisatie van sociale huurwoningen. Als dit niet (op korte termijn) mogelijk blijkt, dan proberen we dit in 2026 eerst uit in de vorm van een pilot in Overvecht.
- Striktere eisen invoeren aan bouwtransport (gericht op ritreductie), via bijvoorbeeld voorgeschreven transportroutes, gebruik van bouwhubs en dergelijke. Deze maatregel heeft als voordeel dat er minder vervoersbewegingen plaats vinden, maar beperkt mogelijk ook ondernemers in hun bouwopgave. Vanuit het komende uitvoeringsprogramma Emissieloos Bouwen willen we ritreductie stimuleren, met als eerste stap en doel 10% minder ritten. Dat zijn 230.000 bewegingen minder per jaar. In 2026 evalueren we of de inspanningen voldoende zijn om dat doel te behalen. Zo niet, dan willen we daarna inzetten op een aanpak via andere wegen (publiek- of privaatrechtelijk).

Met het convenant en deze aanvullende maatregelen werken we aan het verschonen van de bouw. We starten met het aanpakken van onze eigen projecten met het Convenant SEB en onderzoeken of we ook projecten van derden kunnen aanpakken. Hiermee voldoen we aan onze leidende principes dat we stapsgewijs maatregelen willen treffen en dat iedereen een bijdrage moet leveren. Ook ligt de focus met deze maatregelen meer op het reguleren, conform ons tweede leidende principe.

De bovengenoemde (aanvullende) maatregelen worden nader uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma Emissieloos Bouwen.

6.4 Houtstook: binnen (houtkachel, open haard, pelletkachel) en buiten (sfeervuur, vuurkorven)

Houtstook is één van de weinige bronnen waar de afgelopen jaren niet of nauwelijks daling van de uitstoot optreedt. De emissiecijfers van het RIVM laten zien dat het aandeel van houtstook in de emissies van primair fijnstof ($PM_{2,5}$) 23% is. Het is daarmee een grote bron van luchtverontreiniging. Zonder aanvullend beleid neemt de bijdrage van houtstook van particuliere huishoudens toe. Het gebruik van hout als brandstof is niet duurzaam: de in hout opgeslagen CO_2 komt (versneld) weer vrij in de lucht, waarbij de efficiëntie laag is: veel warmte gaat verloren. Ook komen er veel schadelijke stoffen vrij. Houtstook heeft een negatief gezondheids-effect voor iedereen op de lange termijn, ook voor gezonde mensen. Utrechters met luchtwegklachten kunnen door houtstook ook direct gezondheidsklachten krijgen en zijn hierdoor beperkt in hun bewegingsvrijheid op dagen dat er gestookt wordt. Dat is te zien aan de toename aan medicijngebruik op die dagen (bron: Samenwerking houtrookonderzoek RIVM TNO GGD Amsterdam UU).

6.4.1 Wat doen we al?

We hebben op dit moment weinig mogelijkheden om te sturen op minder houtstook. We voeren een campagne waarmee we mensen bewust maken van de gevolgen van houtstook en we bieden subsidie voor het verwijderen van schoorstenen, kachels en open haarden. Met deze maatregelen stimuleren we inwoners om minder te stoken en, als ze wél stoken, hen te vertellen hoe dat minder vervuilend kan. De maatregelen zijn vrijblijvend van opzet en alleen gericht op binnenstook.

Per 1 januari 2025 is in Utrecht het verbod om buitenhuis te stoken uitgebreid. Stoken in de open lucht is de meest vervuilende vorm van houtstook en veroorzaakt lokaal overlast en gezondheids-klachten. Sfeervuur stoken met hout (zoals vuurkorven) of koken, bakken en braden met vuur gestookt op hout is daarom vanaf 2025 niet meer toegestaan, om overlast en luchtvervuiling te beperken. Het verbod geldt zowel in de openbare ruimte als in tuinen. Het verbod geldt ook tijdens evenementen in, bijvoorbeeld, parken of op festivalterreinen. De maatregel geldt in de gehele gemeente; zo werken we aan gezonde lucht voor iedereen - ook in minder dicht bebouwde omgeving. We onderzoeken of er uitzonderingen nodig zijn voor specifieke situaties, bijvoorbeeld daar waar het maken van een houtvuur een educatieve waarde heeft zoals bij scouting.
Uit het onderzoeksrapport van RHDHV blijkt dat de houtstook buiten een bijdrage heeft van meer dan 1,5 procent aan de totale

$PM_{2,5}$-concentratie in Utrecht. Dit is een kleiner effect op de Utrechtse luchtkwaliteit dan de binnenstook. Omdat buitenstook veelal op leefniveau plaatsvindt is er vaak sprake van directe blootstelling. De lokale effecten op de gezondheid en de afname van overlast zijn naar verwachting dan ook groter dan de geringe procentuele daling van de $PM_{2,5}$-concentratie doet vermoeden. Het verbod levert zo een aanzienlijke bijdrage aan gezondheidswinst, groter dan met de huidige houtstookcampagne en subsidieregeling wordt bereikt. Het is een eerste kennismaking met een verbod en een eerste stap richting een houtstookvrije toekomst.

6.4.2 Aanvullende maatregelen

We zetten allereerst een stip op de horizon: houtstook in een verdichte stedelijke omgeving als Utrecht past niet meer. We nemen maatregelen die stapsgewijs strenger worden en op termijn voor steeds minder uitstoot zorgen. Dit past bij onze leidende principes

dat we de meest vervuilende bronnen willen aanpakken en dat we dit stapsgewijs willen doen. De vrijblijvende weg van de informatiecampagne breiden we uit en we werken tegelijkertijd geleidelijk toe naar een houtstookvrij Utrecht. In dit licht nemen we de volgende maatregelen.

- Uitbreiding campagne, met focus op niet meer stoken;
- Geen rookkanalen in nieuwbouw;
- Utrecht houtstookvrij.

6.4.3 Uitbreiding campagne

Focus op niet meer stoken

In lijn met de landelijke campagne die het Rijk ontwikkelt geven we niet langer stooktips, maar verleggen we de focus naar niet meer stoken, bijvoorbeeld met houtstookloze dagen. Daarbij zetten we extra in op het vergroten van de bewustwording. Uit het participatietraject is gebleken dat inwoners bereid zijn hun gedrag aan te passen en minder, of helemaal niet meer, te stoken als ze weten wat de schadelijke gevolgen zijn van houtstook en weten dat hun buren er last van hebben.

Niet stoken bij windstil weer

We willen de overlast door houtstook tot een minimum beperken. Het Stookalert en de Stookwijzer zijn hierbij hulpmiddelen:

- Stookalert: het RIVM geeft een Stookalert af als de weersverwachting ongunstig is, of wanneer er een smogwaarschuwing of -alarm is uitgegaan. Op dat moment wordt stoken sterk ontraden.
- Stookwijzer: geeft met kleurcodes (oranje en rood) aan of het vuur beter uit kan blijven vanwege de weersomstandigheden.

Het is mogelijk om een stookverbod te koppelen aan het Stookalert of aan de codes van de Stookwijzer. Handhaving op dit verbod kost veel geld en is complex: de adviezen kunnen per uur en per (nabijgelegen) postcode wisselen. Bovendien kunnen inspecteurs niet onmiddellijk ter plekke zijn om eventuele overtredingen te constateren. Een voorstel tot herziening van de criteria van de Stookwijzer is op 27 juni 2024 aangeboden aan de voorzitter van de Tweede Kamer. Hoewel deze herziening de bruikbaarheid van de Stookwijzer in de communicatie verbetert, kan dit de praktische bezwaren bij handhaving op basis van dit instrument niet geheel wegnemen. We kiezen daarom liever voor het inzetten op een algeheel houtstookverbod in de toekomst.

We blijven in onze communicatie wel benadrukken om zeker niet te stoken bij een Stookalert en de Stookwijzer te bekijken.

6.4.4 Geen rookkanalen in nieuwbouw

We willen voorkomen dat er nieuwe kachels en open haarden bij komen. Ook blijkt dat in nieuwbouwwijken bewoners van energiezuinige woningen, met ventilatiesystemen die buitenlucht naar binnen voeren, overlast ervaren als houtrook door de inlaat wordt aangezogen. We willen voorkomen dat er nieuwe overlastsituaties ontstaan én we willen voorkomen dat de uitstoot door houtstook toeneemt. Dat doen we door in nieuwe bouwprojecten in opdracht van de gemeente alleen woningen te realiseren zonder rookkanaal. Bij woningbouwprojecten door externe partijen wordt het realiseren van houtkachels en rookkanalen sterk ontraden. Daarnaast gaan we mensen ontraden om in bestaande woningen nieuwe kachels te plaatsen/aan te schaffen. Dit alles ook met het zicht op een gebruiksbeperking van houtkachels in de toekomst (zie volgende paragraaf).

6.4.5 Utrecht houtstookvrij

We werken toe naar een volledig houtstookvrij Utrecht vanaf 2030. Het RIVM geeft aan dat verminderen van houtstookemissies door aanvullende maatregelen het meest effectief zijn om de WHO-advieswaarden uit 2021 te behalen (Gevolgen van de voorgestelde Europese luchtkwaliteitsrichtlijn voor Nederland RIVM-briefrapport 2023-0167). Ook blijkt uit het onderzoeksrapport van RHDHV dat een houtstookverbod binnenshuis zeer effectief is en van alle maatregelen die zijn doorgerekend voor houtstook ook het meeste gezondheidseffect heeft. Een volledig verbod op houtstook zorgt in 2030 voor een afname van 7 procent van de bijdrage aan de $PM_{2,5}$-concentratie van alle bronnen binnen de gemeente en het zorgt voor een gezondheidswinst van meer dan 2.000 jaar, opgeteld voor alle inwoners van Utrecht. Dit vertaalt zich ook naar een afname van de lokale overlast, en daarmee een hogere kwaliteit van leven. Het gezondheidseffect is het grootst bij inwoners met luchtwegaandoeningen en hart- en vaatziekten.

Houtstook is de grootste bron van fijnstof binnen Utrecht. Daarom kiezen we ervoor om houtstook te verbieden waarbij we ons eerst richten op informeren, daarna op afraden en per 2030 op verbieden. We werken zo via een vrijwillige stookstop toe naar een verbod op middellange termijn. Definitief houtstookvrij wordt vanaf 2030 ingevoerd. Dit schept duidelijkheid voor onze inwoners en voorkomt dat ze investeren in nieuwe houtkachels. We willen de luchtkwaliteit in Utrecht zo snel mogelijk verbeteren. We verkiezen een algeheel verbod op houtstook boven een deelverbod omdat dit duidelijker is voor inwoners en voor handhaving en het voor de luchtkwaliteit het grootste effect heeft.

In het uitvoeringsprogramma werken we het houtstookverbod en de mogelijkheden tot toezicht en handhaven erop verder uit. We onderzoeken dan ook of er uitzonderingen nodig zijn, bijvoorbeeld als de kachel of open haard als primaire warmtebron gebruikt wordt en er geen goede alternatieven zijn.

6.5 Roken

Onder roken verstaan we het verbranden of gebruiken van tabak en andere nicotineproducten waaronder vapes en waterpijp, en het in- en uitademen van de daardoor veroorzaakte dampen (uitstoot). Roken zorgt ook voor de uitstoot van fijnstof naar de lucht. De bron ‘consumenten’, waar roken, vuurwerk en houtstook onder vallen, is de grootste bron van fijnstof in Utrecht. In 2020 werd door roken evenveel fijnstof ($PM_{2,5}$) uitgestoten als alle uitstoot door bandenslijtage van voertuigen in Utrecht (bron: Emissieregistratie).

6.5.1 Wat doen we al?

Ons anti-rookbeleid, zoals opgenomen in de beleidsnota Samen gezondheidsverschillen verkleinen richt zich primair op de jeugd en diens directe omgeving (thema gezonde leefgewoonten). De ambitie is om in 2035 een rookvrije generatie te hebben in Utrecht: we willen zorgen dat in 2035 geen enkel kind in onze stad rookt, begint met roken of in aanraking komt met (sigaretten)rook. In een nog te ontwikkelen uitvoeringsprogramma Verslavingspreventie 2025 – 2027 beschrijven we de stappen die we gaan zetten. Dit uitvoeringsprogramma is geen onderdeel van het nu voorliggende luchtkwaliteitsbeleid.

Bij speelplekken (beheerd en onbeheerd), sportlocaties, musea en bushokjes hebben we rookvrije zones ingesteld, vooral gericht op het beschermen van kinderen. De gemeente kan hier niet op handhaven, maar er gaat wel een (collectief) sturende werking van uit en ze zijn effectief. Utrecht Science Park is ook een rookvrije zone. De aanpak is beschreven in de Roadmap Rookvrij in 2024.

6.5.2 Aanvullende maatregelen

Voor de verbetering van de luchtkwaliteit en de gezondheid is een uitbreiding van het huidige anti-rookbeleid effectief. Uit het onderzoek van RHDHV is echter gebleken dat alleen een algeheel rookverbod in de stad een effectieve maatregel is om de luchtkwaliteit te verbeteren. Dit achten wij niet reëel. Het invoeren van rookvrije terrassen levert een minder grote bijdrage aan de vermindering van luchtverontreiniging, maar levert wel lokaal gezondheidsvoordeel op én heeft draagvlak, blijkt uit de enquête en straatgesprekken tijdens ons participatietraject. Aan het rookvrij maken van terrassen wordt gewerkt door de gemeente, als onderdeel van de Roadmap Rookvrij. We kiezen daarbij voor een positieve en praktische benadering waarbij we de horecaondernemers die ervoor willen gaan, stimuleren en ondersteunen om concrete maatregelen te nemen om roken op hun terrassen te ontmoedigen. De uitkomsten uit ons onderzoek leveren waardevolle input voor dat traject. We nemen geen aanvullende maatregelen voor roken op in deze beleidsnota.

6.6 Vuurwerk

Bij het afsteken van vuurwerk komen verschillende stoffen vrij, zoals fijnstof, zwaveldioxide en zware metalen. Het fijnstof dat vrijkomt bij het afsteken van vuurwerk is voornamelijk $PM_{2,5}$. Hoewel het grootschalig afsteken van vuurwerk door burgers maar één keer per jaar plaatsvindt, is de uitstoot rond de jaarwisseling zo hoog dat deze een significante bijdrage levert aan de jaargemiddelde concentratie. Ook neemt het relatieve aandeel aan fijnstofemissies toe. Dit komt omdat de hoeveelheid afgestoken consumentenvuurwerk sinds 1990 is toegenomen, terwijl de fijnstofemissies van belangrijke bronnen als verkeer en industrie zijn afgenomen.

6.6.1 Wat doen we al?

In de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) zijn voor de jaarwisseling 2022 – 2023 en 2023 – 2024 150 vuurwerkvrije zones aangewezen. Buiten deze zones was er ruimte om vuurwerk af te steken. Daardoor was het positieve effect van de zones op de luchtkwaliteit beperkt.

6.6.2 Aanvullende maatregelen

Het burgerberaad heeft geadviseerd om tijdens de jaarwisseling (vanaf 2024-2025) een vuurwerkverbod in te voeren. Hiermee heeft het burgerberaad aangegeven dat Utrecht voor mag lopen op een landelijk vuurwerkverbod. Er wordt ingezet op andersoortige evenementen tijdens de jaarwisseling. De effectiviteit zal groter zijn als er een landelijk verbod komt, waarbij ook de verkoop van vuurwerk stopt. Voor vuurwerk buiten de jaarwisseling om, bijvoorbeeld tijdens evenementen, is de provincie de vergunningverlener (bevoegd gezag). We voeren lobby om, naast het vuurwerkverbod tijdens de jaarwisseling, ook evenementen in de stad vuurwerkvrij te maken.

6.7 Eigen organisatie

6.7.1 Wat doen we al?

Voor alle genoemde bronnen in dit hoofdstuk willen we als gemeente het goede voorbeeld geven, zoals we bij eigen aanbestedingen en via ons inkoopbeleid al voor een deel doen. Daarin heeft de gemeente een aanzienlijke inkoopkracht, met alleen al voor projecten in de openbare ruimte en vastgoed omstreeks 205 miljoen euro per jaar aan uitgaven.

Bij aanbestedingen voor ons eigen voer- en werktuigenpark en aan onze leveranciers van goederen en diensten (denk aan kantoorartikelen, maar bijvoorbeeld ook aan onderhoud en beheer van groen en bestrating, en afvalinzameling) stellen we al de eis dat voertuigen en machines zo schoon mogelijk zijn en/of efficiënter worden ingezet. In ons Moederbestek staat de eis om minimaal Fase IV bouwwerktuigen in te zetten. Voor vervoermiddelen in eigen bezit geldt (sinds 2011) de voorwaarde ‘elektrisch, tenzij het écht niet anders kan’, waarbij een keuze voor niet-elektrisch grondig onderbouwd moet worden. De eisen verhogen we richting 2030 geleidelijk naar (vrijwel) emissievrij. We doen dat stapsgewijs, omdat op dit moment nog niet alle werk- en voertuigen emissieloos beschikbaar zijn. In 2024 is vanuit een Specifieke Uitkering van het Rijk 0,5 miljoen euro ontvangen als bijdrage voor het verder elektrificeren van ons wagenpark.

De ambitie is om voor het eigen voer-, vaar- en werktuigenpark in 2030 zo’n 95% emissieloos te kunnen werken. Hierover verstuurden we in december 2023 een raadsbrief. Daarnaast dagen we opdrachtnemers bij inkopen uit om met minder kilometers het transport uit te voeren.

Sturen op inzet van uitstootvrij bouwmaterieel gaat via een mix van inkoopeisen en gunningscriterium. Voor licht materieel geldt vanaf medio 2024 de inkoopeis dat al het materieel <19 kW (motorvermogen) uitstootvrij moet zijn. Voor alle zwaardere apparaten kan een aannemer punten krijgen voor de schoonst mogelijke mix van fossiel en emissieloos. Hiermee zorgen we dat alle bedrijven nog opdrachten gegund kunnen krijgen, maar ook worden uitgedaagd om zo schoon mogelijk te werken.

6.7.2 Aanvullende maatregelen

Er wordt een meerjarige Routekaart Inkoop 2024 – 2030 opgesteld, die in het aankomende uitvoeringsprogramma Emissieloos Bouwen wordt opgenomen en vastgesteld. Hierdoor krijgen bouw- en infrabedrijven en transporteurs voor de lange termijn duidelijkheid over wanneer welk type of categorie van werk- en voertuigen aan de beurt is voor vervanging binnen de opdrachtenportefeuille van de gemeente Utrecht.
In het aanbestedingsproces voor gemeentelijke bouwprojecten (zowel vastgoed als openbare ruimte) nemen we criteria op om emissies van *bouwtransport* en het *aantal bewegingen* van bouwverkeer te verminderen. Projecten worden eerder gegund aan een partij die emissievrije voertuigen gebruikt of met veel minder voertuigbewegingen bouwt. Dit is opgenomen in het uitvoeringsplan Bouwlogistiek en wordt geborgd in het Uitvoeringsprogramma Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven & Inkoop (MVOI).

6.8 Overige thema's

Binnenvaart

In de Beleidsnota Stadswater (Voor iedereen een plek op het water, 2022) zijn eisen en maatregelen opgenomen om de binnenvaart en recreatievaart binnen Utrecht te verschonen. Het doel is ook hier op termijn emissieloos te worden. We hebben op verschillende locaties ca. 50 walstroompunten aangelegd. Daarnaast is, mede met behulp van een Specifieke Uitkering van het Rijk, gestart met het verder elektrificeren van onze eigen vloot. Aanvullende inzet voor het verschonen van binnenvaart doen we via lobby. Vanuit de lobbyopgave zijn we aangesloten bij het landelijke Walstroom Collectief, dat zich inzet voor een versnelde en uniforme invoer van walstroom. De meeste walstroomlocaties voor (grotere) binnenvaart vallen onder jurisdictie van Rijkswaterstaat en hebben we als gemeente geen directe invloed op. Tenslotte wordt binnen de SLA themagroep binnenvaart gewerkt aan een convenant Binnenvaart, waarin wordt gestuurd op het invoeren van een emissielabel voor binnenvaartschepen. Via dit emissielabel kan korting gegeven worden op havengelden, om zo verschoning te stimuleren.

Industrie

Utrecht kent relatief weinig industrie, maar er zijn wel grotere bedrijven, die invloed op de luchtkwaliteit hebben. Daarnaast heeft ook de (grote) industrie op landelijk niveau significante invloed op de luchtkwaliteit in Utrecht. Landelijke regels staan in het Bal (Besluit activiteiten leefomgeving) en zijn onderdeel van de Omgevingswet. In de provinciale omgevingsvisie en- verordening staan nadere ambities en regels, zoals voorwaarden voor het plaatsen van biomassacentrales. Daar kunnen we via lobby invloed op uitoefenen. De uitvoering van gemeentelijke milieutaken is grotendeels ondergebracht bij de RUD Utrecht (Regionale Uitvoeringsdienst). Als kader voor de werkzaamheden van de RUD geldt de regionale UHS (Uitvoerings- en Handhavings Strategie), waar

wij zelf ook zeggenschap over hebben en meewerken aan een geactualiseerde versie. Voor de industrie die onder het bevoegd gezag van de gemeente valt, volgen we in het opdrachtgeverschap naar de RUD verder de maatregelen die zijn opgenomen in het Schone Lucht Akkoord: we zetten in op het stellen van strenge eisen (scherp vergunnen) en schrijven de Best Beschikbare Technieken (BBT) voor. Mogelijkheden tot het nemen van directe lokale maatregelen zijn beperkt, en dragen nauwelijks bij aan onze doelen.

Landbouw

Binnen de gemeente Utrecht is een beperkt aantal landbouwbedrijven actief. De belangrijkste bijdrage aan de luchtvervuiling door landbouw is voornamelijk afkomstig van bedrijven rondom Utrecht. De reductie van de stikstofemissies is onderdeel van de landelijke opgave, vanuit de bescherming van Natura 2000-gebieden. Het kabinet zal (stikstof-)maatregelen treffen om de natuur, de bodem en de waterkwaliteit te verbeteren en de klimaatopgave te halen. Welke maatregelen dat zijn is nog niet bekend. Deze maatregelen hebben vaak ook invloed op de luchtkwaliteit. Ook de Nationale Omgevingsvisie is een landelijk aanpak, dat op nationaal niveau de regie neemt op de ruimtelijke ordening en zo een goede verdeling van de ruimte, maar ook op de kwaliteit van de leefomgeving wil waarborgen. Met lobby richting het Rijk en provincie zetten we in op emissiereductie vanuit de agrarische sector.

7. Lobby (doelstelling 2)

Naast onze lokale maatregelen, waarmee we de luchtkwaliteit direct verbeteren, zetten we in op lobby: het beïnvloeden van overheden, stakeholders en andere partijen om landelijke en Europese regelgeving aan te passen en maatregelen te nemen die gunstig zijn voor de luchtkwaliteit in Utrecht.

7.1 Wat doen we al?

Onze lobby naar het Rijk richtte zich tot nu vooral op het zo schoon mogelijk maken van mobiliteit. We willen deze lobby verbreden, omdat – naarmate het verkeer schoner wordt - andere vervuilingsbronnen in de toekomst relatief steeds belangrijker worden. Onze belangrijkste ingang loopt via het Schone Lucht Akkoord (SLA): een uitgelezen kans om luchtverontreiniging gezamenlijk aan te pakken. Het SLA is een akkoord tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten, die samen streven naar een gezondheidswinst van minimaal 50% in 2030 ten opzichte van 2016. Sinds onze ondertekening van het akkoord in 2020 nemen we deel aan verschillende pilots en thematische werkgroepen op het gebied van houtstook, mobiele werktuigen, hoog blootgestelde gebieden en binnenvaart. Op bestuurlijk niveau vertegenwoordigen we de G4 in de stuurgroep van het SLA en zitten we aan tafel met de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). Daarnaast voeren we in SLA-verband op Europees niveau lobbyactiviteiten uit. Zo is in 2021 vanuit de VNG en de werkgroep Internationaal van het SLA een brief richting Europese Commissie gestuurd waarin het belang van scherp Europees beleid op het gebied van luchtkwaliteit wordt benadrukt. Dezelfde boodschap is in een position paper vastgelegd naar aanleiding van de consultatie vanuit de EC.

Naast het SLA voeren we lobby voor een landelijk vuurwerkverbod. De vrijheid om vuurwerk af te steken weegt niet langer op tegen de schade aan mens, dier en milieu. Wij roepen het Rijk op om deze boodschap, zoals meegeven door het burgerberaad, te ondersteunen. Samen met de G4 zetten wij ons in om een brede alliantie te vormen ter ondersteuning van onze lobbydoelstelling: een landelijk ondersteund vuurwerkverbod.

7.2 Wat kunnen we nog meer doen?

Ambitieuzere maatregelen en acties zijn nodig op middellange (<5 jaar) en lange termijn (5 – 10 jaar). We willen via het SLA partijen buiten Utrecht bewegen maatregelen te nemen op vervuilingsbronnen waar wij geen directe invloed op hebben (zoals landbouw, binnenvaart en snelwegverkeer). Ook willen we samen met de andere stakeholders de juiste wettelijke kaders creëren, waarmee maatregelen zoals nul-emissiezones voor personenauto's mogelijk worden gemaakt. Daartoe stellen we bijvoorbeeld een lobbydocument op, met maatregelen en acties, in nauwe samenwerking met de G4. Daarbij kan ook de impact van deze maatregelen op CO_2-reductie worden berekend. Naast onze landelijke inspanningen gaan we, met de G4, ook richting de Europese Unie lobbyen voor scherpere eisen aan, en normen voor, de uitstoot van verontreinigende stoffen door bijvoorbeeld houtstook of mobiliteit. Hieronder vallen alle vormen van mobiliteit: van personenauto's tot luchtvaart en scheepvaart. Doel is om zo de luchtkwaliteit van buiten Utrecht (nationaal en internationaal) te verbeteren.

7.3 (Inter)Nationale lobby en boodschap

Een belangrijk instrument om effectief lobby in te kunnen zetten is het deelnemen aan netwerken en daar gebruik van maken. De gemeente Utrecht is op landelijk en Europees niveau aangehaakt bij verschillende netwerken die een relatie hebben met luchtkwaliteit (bijvoorbeeld Eurocities). Netwerken zijn met name bedoeld voor kennisdeling, invloed uitoefenen en financieringsmogelijkheden voor maatregelen en projecten. De algemene lobbyboodschap is het belang van schone lucht en het belang van het halen van de EU-grenswaarden en de WHO-advieswaarden. In de basis zetten we lobby in om het belang van gezonde lucht te benadrukken. Ten eerste richten we ons op gedragsverandering bij inwoners, ondernemers en bezoekers, waarbij we zelf het goede voorbeeld geven. Verder kijken we ook naar externe bronnen zoals industrie, landbouw, scheepvaart en wegverkeer. Daartoe richten wij ons tot gemeentelijke, provinciale, nationale en internationale overheden. We benadrukken bij deze bronnen en sectoren dat ook zij bijdragen aan de luchtkwaliteit in onze gemeente. In onderstaande tabel geven we een overzicht van de bronnen waarvoor we potentie zien om lobby te voeren.

Overzicht met bronnen voor lobby

Bron	Algehele boodschap	Doel	Stakeholders
Algemeen	Belang van gezonde lucht. Belang van halen EU- grenswaarden (2030) en streven naar WHO-advieswaarden (2021).	Inzetten op NSL 2.0 als wettelijke basis voor gezamenlijke actie.	G4, VNG, Rijk, EU, Eurocities
Wegverkeer	Inzet op landelijke regelingen om verschoning wegverkeer te versnellen; Stapsgewijze transitie naar volledig emissieloos vervoer.	Inzet op landelijke regelingen om verschoning wegverkeer te versnellen; Minder transportbewegingen door bijv. deelvervoer of beter OV; Verlaging snelheid op rijkswegen rond steden.	EU, Eurocities, Rijk, regio, Provincies en stakeholders (branche)
Mobiele werktuigen	Transitie naar een emissieloze bouwsector (beginnende bij materieel).	Inzet op landelijke regelingen om verschoning (verduurzaming) te versnellen; Tarieven SEB-subsidie ophogen voor 2025-2030 t.b.v. dekking meerkosten inzet emissieloos materieel; Dekking uitbreiden voor inzet SEB-subsidie op vastgoedprojecten, en inzet werktuigen buiten bouwprojecten (o.a. groenonderhoud); Subsidie voor SEB verlengen na 2030.	Rijk (Ministerie IenW), branche en SLA-partners
Houtstook	Houtstook is slecht voor de gezondheid en past niet meer binnen de stedelijke omgeving. Inzet op landelijke regulering en/of verbod.	Inzet op landelijke regulering en/of verbod. Houtstookvrij: niet alleen bij code rood, maar algeheel verbod mogelijk maken (inclusief aandacht handhavingsproblematiek).	Rijk en SLA-partners
Vuurwerk	Vuurwerk is slecht voor de luchtkwaliteit. Lokaal afsteekverbod is een begin met grote signaalfunctie.	Utrecht handelt nu zelfstandig met afwijkend beleid, zonder landelijke steun. - Inzetten op landelijk verkoop/afsteekverbod tijdens jaarwisseling; - Evenementen vuurwerkvrij.	Rijk, Provincie, VNG en Veiligheidsregio's
Roken	Rookvrije generatie in 2035 (leidt tot rookvrije gemeente).	Sluiten convenant horeca, rookvrije terrassen; Verkennen op welke manieren we nog meer inwoners kunnen ondersteunen om te stoppen met roken.	Rijk, Longfonds en GGD, Horeca-Nederland (KHN) / branche / Horeca Utrecht
Industrie	Gemeente Utrecht verwacht een bijdrage vanuit de industrie in de verschoning van de lucht.	Inzet op versnelde verschoning en verduurzaming industrie.	Rijk, Provincies, SLA partners en lokale bedrijven
Binnenvaart	Vermindering emissies vanuit de binnenvaart; Stapsgewijze transitie naar volledig emissieloze binnenvaart op de lange termijn.	Inzet op verduurzaming van beroeps-/binnenvaart. Versnelde en uniforme uitrol van walstroom RWS/landelijk; Inzetten op emissielabel binnenvaart met mogelijke uitbreiding naar Europese uitrol.	Rijk, RWS, SLA partners en branche, EU
Landbouw	Versnelde emissievermindering agrarische bedrijven.	Landelijke aanpak landbouw emissies: reductie stikstof(depositie) / (primair/secundair) fijnstof (stof en ammoniak).	Rijk, provincie (gebiedsprocessen, gebiedsgerichte aanpak)

Voor al deze bronnen zijn maatregelen noodzakelijk om de luchtkwaliteit te verbeteren en op termijn te voldoen aan de WHO-advieswaarden van 2021. Mogelijk zijn ze ook nodig voor het behalen van de Europese grenswaarden. Er bestaat een risico dat we in 2030 niet overal voldoen aan deze grenswaarden als – bijvoorbeeld - landelijk beleid stagneert. Samen met de VNG en de G4 pleiten we voor een verplicht samenwerkingsprogramma waarin landelijke en lokale maatregelen worden opgenomen die de luchtkwaliteit verbeteren zodat we kunnen voldoen aan de EU-grenswaarden. Dit is vergelijkbaar met het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL), dat was opgestart toen de EU-grenswaarden uit 2005 verplicht werden gesteld. De maatregelen uit het NSL hebben ertoe geleid dat we als stad nu aan die grenswaarden voldoen én ze voorkwamen dat de bouw op slot kwam te zitten. De maatregelen uit het NSL waren destijds voldoende om de toename van luchtverontreinigende stoffen die werd veroorzaakt door de grote projecten (zoals woningbouw) te compenseren. Het huidige Schone Lucht Akkoord biedt geen juridische basis om gemeenten te verplichten mee te doen. Een opvolger van het per 1 januari 2024 beëindigde NSL (een NSL 2.0), kan gemeenten en andere overheden wel verplichten mee te doen en daarmee bij te dragen aan de verschoning van de lucht. Dit draagt ook bij aan ons doel om op termijn te voldoen aan de WHO-advieswaarden. Daarom zetten we in onze lobby in op een opvolger van het NSL.

7.4 Lucht in de Utrechtse Lobbyagenda en internationale strategie

Om effectief te zijn in de Europese arena is het noodzakelijk om ‘massa’ te maken. Daarom voeren we onze lobby niet solo uit maar in G4 verband, met Eurocities, Polis, WHO Healthy Cities Network, ICLEI, via de VNG of met de Rijksoverheid.
De Internationale strategie van de gemeente Utrecht is gebaseerd op drie pijlers:

- Gezonde verstedelijking;
- Kansengelijkheid;
- Toekomstbestendige werkgelegenheid.

De lobby op gebied van luchtkwaliteit vanuit de gemeente Utrecht heeft het meeste raakvlak met de eerste pijler: gezonde verstedelijking. Maar bij het nemen van maatregelen op het gebied van luchtkwaliteit en het beleid moeten ook de andere pijlers, kansengelijkheid en toekomstbestendige werkgelegenheid, in het vizier gehouden worden.

C Monitoren, sturen, verantwoorden

8. Indicatoren

Met de EU-grenswaarden en WHO-advieswaarden die zijn gespecificeerd voor de concentraties van NO_2, $PM_{2,5}$ en PM_{10} hebben we heldere effectindicatoren waarop we monitoren hoe ver we op weg zijn naar het behalen van onze doelstellingen: de EU-grenswaarden en de WHO-advieswaarden voor 2030. De jaargemiddelde concentraties voor deze stoffen zijn opgenomen als indicatoren in de Programmabegroting. Ook vormen ze al geruime tijd een centraal onderdeel van de jaarlijkse Monitoringsrapportage Luchtkwaliteit. Deze rapporteert over het Utrechtse meetnet voor NO_2-concentraties en de berekende concentraties voor NO_2 en fijnstof volgens de landelijk vastgestelde methodiek van het Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (CIMLK). Omdat metingen en berekeningen al geruime tijd worden uitgevoerd, zijn jaargemiddelde concentratie indicatoren uitermate geschikt om de trends in (verbetering van de) Utrechtse luchtkwaliteit te blijven volgen. Met 64 Utrechtse meetlocaties voor NO_2 en 3 meetlocaties van het RIVM binnen de stad hebben we adequate instrumenten om de luchtkwaliteit over de hele stad in kaart te brengen. De onderstaande tabel geeft de waarden zoals vastgesteld in de meest recente Monitoringsrapportage, de wettelijke EU-grenswaarden voor 2030 en de WHO-advieswaarden uit 2021. De WHO-2021 waarden zijn onze streefwaarden.

Effect-indicatoren voor het monitoren van luchtkwaliteit (in jaargemiddelde concentraties)

Effect-indicator	0-meting 2022	EU Nieuw 2023	WHO-2021 streefwaarde	Programma-begroting
Fijnstof (PM_{10})	18,3 µg/m³	20,0 µg/m³	10,0 µg/m³	Ja
Fijnstof ($PM_{2,5}$)	10,3 µg/m3	10,0 µg/m3	5,0 µg/m3	Ja
Stikstofdioxide (NO_2)	22,1 µg/m3	20,0 µg/m3	15,0 µg/m3	Ja

Belevingsindicator voor luchtkwaliteit

Effect-indicator	2023	2026	2028	Programma-begroting
% inwoners dat last ervaart van luchtvervuiling	17%	< 17%	< 17%	Nee

Inwoners ondervinden hinder van slechte luchtkwaliteit. Dit wordt al uitgevraagd in het kader van de Utrecht Monitor. We nemen het percentage inwoners dat last ondervindt van luchtvervuiling mee als belevingsindicator voor de kwaliteit van de lucht in Utrecht. We onderzoeken verder of we dit specifiek kunnen maken voor de verschillende thema's (bv. houtstook, verkeer). De belevingsindicatoren zijn opgenomen in de Utrecht Monitor en de Volksgezondheid Monitor.

De maatregelen in deze beleidsnota zijn gericht op het verminderen en voorkomen van de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen in Utrecht. De verandering in aantal, type, klasse en locatie van bronnen als gevolg van ons beleid kan voor een aantal maatregelen goed in kaart worden gebracht. Denk hierbij aan het aandeel emissieloze voertuigen in het wagenpark van de gemeente Utrecht, het aantal verkeersbewegingen in bouwprojecten, het aantal toegekende subsidies in een sloopregeling, of de emissieklasse van het materieel in bouwprojecten. Indicatoren voor resultaten behaald op specifieke thema's en maatregelen werken we verder uit in het Uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit, we informeren de raad daarover via de Monitoringsrapportage en het Duurzaamheidsverslag.

9. Risico's

Overzicht van risico's en beheersmaatregelen

Risico-omschrijving	Toelichting	Maatregelen
Onvoldoende Europese regelgeving op het gebied van milieu.	Dit heeft als gevolg dat we onze doelen onvoldoende kunnen afdwingen en daarmee realiseren.	Lobby (via de Rijksoverheid) naar de EU, innovaties stimuleren, start-ups binnenhalen, vanuit gemeentelijk beleid maatregelen nemen.
Een groot deel van de luchtverontreiniging komt van buiten Utrecht, we hebben hier geen directe invloed op.	Hierdoor bestaat de kans op het stagneren van de verbetering van de luchtkwaliteit, met gevolgen voor de gezondheid van inwoners, ondernemers en bezoekers.	Lobby naar het Rijk (via het Schone Lucht Akkoord) en de EU voor een gezamenlijke aanpak. Lokale luchtmaatregelen intensiveren zodat we het door ons beïnvloedbare deel maximaal aanpakken.
De financiële impact van maatregelen op inwoners is hoog.	Waardoor inwoners in financiële problemen komen door invoering van een maatregel.	Als randvoorwaarde is opgenomen dat de impact van de maatregelen niet te groot mag zijn, een voorbeeld hiervan kan zijn een financiële compensatie te bieden.
Door netcongestie minder laadvermogen beschikbaar.	Hierdoor is er te weinig capaciteit om te laden en loopt de transitie naar schone voertuigen en werktuigen vertraging op.	We nemen verschillende maatregelen: - Inzetten op slim en netbewust laden - Kennis van bedrijven ontwikkelen op gebied van monitoring en laden in daluren. - Lobbyen voor mogelijk maken van delen van opwek + gebruik achter de meter op bedrijventerreinen. - Indien noodzakelijk: bijplaatsen van (schone) aggregaten bij bedrijfs- of bouwlocaties.
Niet iedereen is het eens met de gekozen maatregelen.	Waardoor gedragsverandering meer tijd kost.	- We hebben het draagvlak voor maatregelen gepeild onder inwoners. - We communiceren uitgebreid over de maatregelen en breiden de bewustwordingscampagne voor houtstook uit. - We betrekken inwoners bij het meten van de luchtkwaliteit via burgerwetenschap.

10. Financiën

De financiële dekking voor maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren is opgenomen in het Programma Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed, onder doelstelling 6: ‘Utrecht werkt aan het verbeteren van lucht- en geluidkwaliteit en een gezonde, veilige leefomgeving en ondergrond’. Daarnaast is er nog een aantal andere dekkingsbronnen. In onderstaande tabel een overzicht van de geschatte kosten van de maatregelen, de budgetten daarvoor en de dekkingsbronnen die daarvoor gebruikt worden.

Met betrekking tot de middelen uit doelstelling 6 van het Programma Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed: Bovenstaande ramingen kunnen in de praktijk anders uitvallen: maatregelen kunnen goedkoper of duurder zijn. Zolang het geheel aan maatregelen binnen de beschikbare dekking blijft, kan worden geschoven met middelen tussen maatregelen. Omdat maatregelen gefaseerd worden ingevoerd, en er sprake kan zijn van grotere investeringen (en vervolgens lagere beheerkosten), wordt geschoven met middelen over jaarschijven: restanten van een jaar worden toegevoegd aan de reserve ‘Aanpak Luchtmaatregelen’, zodat in het daaropvolgende jaar voldoende middelen zijn om een grote investering te kunnen doen. De maatregelen worden concreter uitgewerkt in drie uitvoeringsprogramma’s: Uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit, Uitvoeringsprogramma Emissieloos Vervoer en Uitvoeringsprogramma Emissieloos Bouwen.

Luchtkwaliteitsmaatregelen

De uitvoering van een deel van de maatregelen uit het uitvoerings-programma ‘Utrecht kiest voor Gezonde Lucht’ van 2020 loopt door, deze maatregelen worden daarom opgenomen in het nieuwe uitvoeringsprogramma. De kosten zijn verwerkt in de tabel hierboven. Er is binnen de middelen voor luchtkwaliteitsmaatregelen tot en met 2031 voldoende ruimte voor de nieuwe maatregelen, mede door de extra middelen die met het coalitieakkoord beschikbaar zijn gekomen. Daarbij plaatsen wij wel de kanttekening dat sober is geraamd, en voor de handhaving van een aantal maatregelen beperkt budget beschikbaar is. Voor Rijksbijdragen zoals SPUK SLA geldt dat als deze niet toegekend worden, maatregelen versoberd worden uitgevoerd met de gemeentelijke middelen die we beschikbaar hebben.

Emissieloos Vervoer

Voor emissieloos vervoer zijn in de Programmabegroting voor 2025 en 2026 gemeentelijke middelen beschikbaar. Deze middelen worden aangevuld met concessie-inkomsten en Rijksmiddelen. Vanaf 2027 is de hoogte van het beschikbare budget geheel afhankelijk van inkomsten vanuit de concessies laadinfrastructuur. Daarnaast komt vanaf 2028 een deel van de (hogere) concessie inkomsten ten gunste van de algemene middelen. Bij tegenvallende inkomsten uit de concessie of van het Rijk wordt het programma Emissieloos Vervoer versoberd of pas verder uitgevoerd als er voldoende dekking gevonden is.

Emissieloos Bouwen

In 2025 wordt dit onderdeel voor een deel gedekt uit het Programma Aantrekkelijke groene leefomgeving en erfgoed, doelstelling 6. Voor het continueren van het programma Emissieloos Bouwen tot het einde van de verplichtingen uit het Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (2030) zijn extra middelen nodig voor sturing en coördinatie hierop. De ontbrekende dekking wordt in het kader van het nog te maken uitvoeringsprogramma Emissieloos Bouwen gezocht. Als er geen dekking gevonden wordt, worden deze maatregelen niet uitgevoerd.

Het programma Emissieloos Bouwen levert overigens ook financiële baten op, vanuit de Rijksregeling (Specifieke Uitkering, SPUK) ‘Schoon en Emissieloos Bouwen’: Inspanningen vanuit het programma kunnen jaarlijks maximaal € 1 miljoen opleveren aan extra dekking voor projecten, voor de meerkosten van inzet van uitstootvrij materiaal in gemeentelijke projecten.

Reguliere advisering luchtkwaliteit (wettelijke taken)

Wettelijke taken en advisering op gebied van luchtkwaliteit (5 fte, circa € 600.000) wordt deels vanuit het Programma Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed, doelstelling 6 en deels vanuit projecten waarvoor de advisering plaatsvindt (zoals gebieds-ontwikkelingen). Deze advisering is geen onderdeel van deze beleidsnota, maar regulier werk en een wettelijke taak. Daarom wordt dit in deze paragraaf buiten beschouwing gelaten.

Lasten, bedragen x € 1.000,-

Maatregelen	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Doelstelling 1: Mobiliteit: huidige en toekomstige milieu- en nul-emissiezones, brom- en snorfietsen	*€ 686*	*€ 2.276*	*€ 386*	*€ 386*	*€ 386*	*€ 386*	*€ 886*
Doelstelling 1: Mobiliteit: stimuleren en faciliteren transitie naar emissieloos vervoer	*€ 1.620*	*€ 1.741*	*€ 1.350*	*€ 1.350*	*€ 1.350*	*€ 1.350*	*€ 1.000*
Doelstelling 1: Stimuleren emissieloos bouwen (incl. maatregel 'weren Fase IIIb en ouder')	*€ 625*	*€ 130*	*€ 130*	*€ 130*	*€ 130*	*€ 100*	*€ 100*
Doelstelling 1: Maatregelen houtstook: campagne, subsidie, verbod	*€ 235*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 100*	*€ 100*	*€ 100*
Doelstelling 1: Communicatiecampagnes, stimuleren bandenspanning en meetnet	*€ 100*	*€ 159*	*€ 159*	*€ 159*	*€ 159*	*€ 159*	*€ 109*
Doelstelling 2: Inzet op lobby en overige ambtelijke inzet (beleid en programmateam)	*€ 300*	*€ 300*	*€ 300*	*€ 300*	*€ 300*	*€ 300*	*€ 300*
Totale inzet op maatregelen	**€3.566**	**€4.606**	**€2.325**	**€2.325**	**€2.425**	**€2.395**	**€2.495**

Baten, bedragen x € 1.000,-

Dekkingsbronnen	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Programma Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed (doelstelling 6) - luchtmaatregelenpakket	*€ 2.047*	*€ 2.014*	*€ 1.059*	*€ 853*	*€ 853*	*€ 853*	*€ 853*
Programma Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed (doelstelling 6) - emissieloos vervoer	*€ 500*	*€ 400*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*
Programma Bereikbaarheid, onderdeel goederenvervoer	*€ 100*	*€ 91*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*
Rijksbijdrage SPUK SLA aan subsidie elektrische scooters	*€ 134*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*
Rijksbijdrage nul-emissiezone	*€ 411*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*
Concessie-inkomsten (prognose)	*€ 750*	*€ 900*	*€ 1.000*	*€ 1.000*	*€ 1.000*	*€ 1.000*	*€ 1.000*
Bijdragen Nationale Agenda Laadinfra	*€ 259*	*€ 109*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*
Rijksbijdrage Klimaatakkoord (CDOKE) (exact bedrag is onzeker vanaf 2026)	*€ 355*	*€ 350*	*€ 350*	*€ 350*	*€ 350*	*€ 350*	*€ 0*
Totale dekking	**€ 4.556**	**€ 3.864**	**€ 2.409**	**€ 2.203**	**€ 2.203**	**€ 2.203**	**€ 1.853**
Saldo (wordt verrekend met reserve Aanpak Luchtmaatregelen)	*€ 990*	*€ -742*	*€ 84*	*€ -122*	*€ -222*	*€ -192*	*€ -642*
Stand reserve Aanpak Luchtmaatregelen begroting 2025	*€ 846*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*	*€ 0*
Stand reserve na verrekening	**€ 1.836**	**€ 1.094**	**€ 1.178**	**€ 1.056**	**€ 834**	**€ 642**	**€ 0**

11. Voortgang en verantwoording

In de Programmabegroting zijn drie indicatoren opgenomen waarop we monitoren (zie hierboven bij ‘Indicatoren’), we geven daarbij aan hoever we op weg zijn naar onze doelen. We publiceren jaarlijks een Monitoringsrapportage Luchtkwaliteit waarin we uitgebreid ingaan op de resultaten van ons beleid, met metingen en berekeningen en we rapporteren in het jaarlijkse Duurzaamheids-verslag. Belevingsindicatoren worden elke twee jaar geactualiseerd en zijn opgenomen in de Utrecht Monitor (eerstvolgende update 2026) en de Volksgezondheid Monitor (eerstvolgende update begin 2025).

D Bijlagen

Overzicht bijlagen

Bijlage 1: Rapport Maatregelenonderzoek luchtkwaliteit Royal HaskoningDHV
Bijlage 2: Overzichtstabel effectiviteit maatregelen Royal HaskoningDHV
Bijlage 3: Participatieverslag Beleidsnota luchtkwaliteit
Bijlage 4: Resultaten vragenlijst DenkMee luchtkwaliteit
Bijlage 5: Rapport straatgesprekken luchtkwaliteit STIPO
Bijlage 6: Verslag inwonersbijeenkomsten luchtkwaliteit
Bijlage 7: Vaststellingsnota zienswijzen

De bijlagen van deze beleidsnota zijn toegevoegd aan het raadsvoorstel en terug te vinden op utrecht.bestuurlijkeinformatie.nl.

Overzicht maatregelen 2020 – 2025

Maatregelen binnen het luchtmaatregelenpakket 2020 – 2025 (‘Utrecht kiest voor Gezonde Lucht’)

Categorie: Mobiliteit

Maatregel	Stand van zaken	Vervolgstappen (reeds voorzien)
Groene milieuzone (weren emissieklasse 3 en lager, diesel personen/bestel).	Ingevoerd op 1 april 2021.	Aanscherping naar blauwe zone in 2025 (zie onder).
Sloopsubsidie voor emissieklasse 3 en lager, diesel personen/bestel.	Afgerond, 20% van de middelen is besteed.	Herhaling subsidie is meegenomen in onderzoek naar nieuwe maatregelen; sloopsubsidie bij geografische uitbreiding milieuzone.
Paarse milieuzone (weren vracht en bus emissieklasse 5 en lager).	Ingevoerd op 1 januari 2022.	Zero-emissiezone stadsdistributie (bestel en vracht) in 2025 (zie onder); paarse zone voor bus blijft ongewijzigd.
Blauwe milieuzone (weren emissieklasse 4 en lager, diesel personen/bestel).	In voorbereiding.	Verkeersbesluit in 2024 genomen, invoering in 2025 (raadsbesluit al genomen).
Principebesluit: milieuzone snelwegring.	Aan de voorwaarden wordt niet voldaan: niet noodzakelijk om WHO-advieswaarden 2005 te halen.	Meegenomen in onderzoek naar nieuwe maatregelen.
Principebesluit: zero-emissiezone stadsdistributie.	In voorbereiding.	Verkeersbesluit in 2024, invoering in 2025 (raadsbesluit al genomen).
Snorfiets naar de rijbaan.	Ingevoerd op 30 september 2021.	Monitoring, handhaving via mobiele camera.
Bandenspanning.	Lease bandenpompen is verlengd.	Voortzetten lease.

Categorie: mobiele (bouw)werktuigen

Maatregel	Stand van zaken	Vervolgstappen (reeds voorzien)
Pilots.	Wordt opgepakt via het Schone Lucht Akkoord.	Aangehaakt blijven.
Weren Fase IIIb en lager.	Juridisch verankeren in van de maatregel; in onze eigen bestekken reeds als verplichting opgenomen.	Juridische verankering afronden. Daarnaast gaan we mee in het landelijke Schone Lucht akkoord, we richten ons op het faciliteren van emissieloos bouwen, met name oplaadpunten.
Aanpak stationair draaien.	Besproken met de bouwsector. De sector heeft geen behoefte aan trainingen en pakt het zelf reeds op.	Modernisering van materieel en bestaande trainingen maken vervolgstappen onnodig.

Categorie: houtstook

Maatregel	Stand van zaken	Vervolgstappen (reeds voorzien)
Communicatiecampagne.	Uitgevoerd in stookseizoen 2021/2022, 2022/2023 en 2023/2024.	Herhaling elk stookseizoen, tot en met 2025. Verlenging wordt meegenomen in nieuw maatregelenpakket.
Subsidie verlagen emissies houtstook.	Eerste tranche afgerond in 2022, volledig uitgekeerd.	Tweede (laatste) tranche is gestart in 2023. Overwogen in maatregelenonderzoek maar afgevallen.

Maatregel	Stand van zaken	Vervolgstappen (reeds voorzien)
Pilots.	Wordt opgepakt via het Schone Lucht Akkoord.	Aangehaakt blijven.

Overige maatregelen buiten het luchtmaatregelenpakket

Categorie: Vuurwerk

Maatregel	Stand van zaken	Vervolgstappen (reeds voorzien)
150 vuurwerkvrije zones aanwijzen.	Ingevoerd voor jaarwisseling 2022–2023.	2024-2025 afsteekverbod voor consumentenvuurwerk in de hele gemeente.

Categorie: Roken

Maatregel	Stand van zaken	Vervolgstappen (reeds voorzien)
Er worden op steeds meer publieke plekken rookvrije zones ingesteld, zoals bushaltes en omgevingen met kinderen.	Effectmeting bij bushaltes positief: afname van rokers bij bushaltes.	Verkenning uitbreiding rookvrije zones.
Rookverbod op Utrecht Science Park.	Ingevoerd in april 2021; wordt op gehandhaafd.	-

Categorie: Binnenvaart

Maatregel	Stand van zaken	Vervolgstappen (reeds voorzien)
Emissieloze recreatievaart.	Ambitie uitgewerkt in Beleidsnota Stadswater. Wordt gefaseerd in 2026 en 2028 ingevoerd voor vergunninghouders en in 2028 voor passanten.	-
Emissieloos vracht- en bestelverkeer over water.	Ambitie uitgewerkt in Beleidsnota Stadswater. Wordt gefaseerd van 2026 – 2030 ingevoerd.	-
Stimulering van de verschoning van de beroepsvaart door middel van korting op havengeld.	Landelijk lopen er pilots (SLA) t.a.v. het elektrificeren van de beroepsvaart en het opstellen van een emissielabel.	Aangehaakt blijven bij SLA-pilots.

Categorie: Eigen wagenpark

Maatregel	Stand van zaken	Vervolgstappen (reeds voorzien)
Bij aanbestedingen voor ons eigen wagenpark en voor onze leveranciers stellen wij zo veel mogelijk de eis dat voertuigen emissievrij zijn (‘elektrisch, tenzij...’). Aanschaf van niet-emissievrije voertuigen moet goed worden onderbouwd.	In uitvoering.	Aanscherping inkoopvoorwaarden leveranciers en dienstverleners.

Categorie: Industrie

Maatregel	Stand van zaken	Vervolgstappen (reeds voorzien)
We houden periodiek toezicht bij bedrijven (milieubelastende activiteiten Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)) en controleren of zij zich houden aan wet-en regelgeving.	In uitvoering.	Strengere eisen t.a.v. vergunningen en wat als BBT wordt aangemerkt.

Categorie: Mobiliteit (overig)

Maatregel	Stand van zaken	Vervolgstappen (reeds voorzien)
Begrenzen groei van automobiliteit als doelstelling, d.m.v. diverse maatregelen om autoverbruik te ontmoedigen.	In uitvoering - vastgelegd in Mobiliteitsplan 2040 (2021),	-
Stimuleren gebruik van fiets, wandelroutes, OV en deelmobiliteit,	In uitvoering - vastgelegd in Mobiliteitsplan 2040 (2021),	-

Gemeente Utrecht
September 2024
Vormgeving: Enof creatieve communicatie

Utrecht.nl

2024-036.ENOF

Royal HaskoningDHV
Enhancing Society Together

RAPPORT

Maatregelenonderzoek luchtkwaliteit

Technische rapportage

Klant: Gemeente Utrecht

Referentie: BJ5888-MI-RP-240725
Status: Definitief/1.0
Datum: 25 juli 2024

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Laan 1914 no.35
3818 EX Amersfoort
Netherlands
Mobility & Infrastructure

Telefoon: +31 88 348 20 00
Fax: +31 33 463 36 52
Email: info@rhdhv.com
Website: royalhaskoningdhv.com

Titel document:	Maatregelenonderzoek luchtkwaliteit
Sub titel:	Technische rapportage
Referentie:	BJ5888-MI-RP-240725
Uw kenmerk	
Status:	Definitief/1.0
Datum:	25 juli 2024
Projectnaam:	Maatregelenonderzoek Utrecht
Projectnummer:	BJ5888
Auteur(s):	Royall HaskoningDHV

Opgesteld door:	Click here to enter text.
Gecontroleerd door:	
Datum:	
Goedgekeurd door:	
Datum:	

Classificatie
Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

Managementsamenvatting 1

1 Inleiding 3

2 Werkwijze en uitgangspunten 6

2.1 Gegevens over de luchtkwaliteit 6

2.2 Rekenmethodiek effectbepaling luchtkwaliteit 7

2.3 Zichtjaar 8

2.4 Gezondheid 8

2.5 Aanvullende effecten: klimaat, stikstof, kansengelijkheid 8

2.5.1 Klimaat en stikstof 8

2.5.2 Kansengelijkheid 9

2.6 Kostenindicatie en kosteneffectiviteit 9

3 Bronanalyse 11

3.1 Ontwikkeling luchtkwaliteit in gemeente Utrecht 11

3.2 Invloed van binnen en buiten de gemeente Utrecht 13

3.3 Invloed vanuit sectoren op de luchtkwaliteit 14

3.4 Conclusie bronanalyse 16

4 Bestaande maatregelen 17

4.1 Uitvoeringsprogramma 2020-2025 17

4.2 Schone Lucht Akkoord 17

4.3 Ingezet beleid met effect op de luchtkwaliteit 18

5 Onderzochte aanvullende maatregelen 19

5.1 Aanvullende, al ingezette maatregelen 19

5.1.1 Mobiliteitsplan 2040 19

5.1.2 Emissie-eisen mobiele werktuigen (SEB en Omgevingswet) 20

5.1.3 Verbod op houtstook buiten 22

5.1.4 Uitstootvrije recreatievaart 22

5.2 Aanvullende maatregelen, ter overweging 23

5.2.1 Mobiliteit: Gemotoriseerd wegverkeer 23

5.2.2 Mobiele werktuigen 24

5.2.3 Bouwplaatsen 26

5.2.4 Bouwlogistiek 26

5.2.5 Consumenten: houtstook binnen 27

5.2.6 Consumenten: roken 28

5.2.7 Consumenten: vuurwerk 28

5.2.8 Industrie 29

5.2.9 Scheepvaart (binnenvaart) 29

6 Effecten van maatregelen 30

6.1 Effecten op concentraties 31
6.1.1 Gemotoriseerd wegverkeer 31
6.1.2 Mobiele werktuigen en bouwplaatsen 32
6.1.3 Houtstook 33
6.1.4 Overige thema's 34
6.2 Effecten op gezondheid 35
6.3 Afwegingscriteria klimaat, stikstofdepositie en kansengelijkheid 37
6.3.1 Effecten CO_2-uitstoot 38
6.3.2 Effecten stikstofdepositie 38
6.3.3 Effecten kansengelijkheid 38
6.4 Kostenindicatie en kosteneffectiviteit 38
6.5 Conclusies effecten van maatregelen 39

Bijlagen

Bijlage 1. Overzichtstabel met resultaten

Managementsamenvatting

Context

Utrecht werkt doorlopend aan de verbetering van de luchtkwaliteit, met als uiteindelijke doelstelling het behalen van de WHO-advieswaarden. De aanscherping van de WHO-advieswaarden en zeer waarschijnlijk ook van de wettelijke grenswaarden leiden ertoe dat de huidige ingezette koers om de luchtkwaliteit te verbeteren moet worden bijgesteld. In de bestaande Utrechtse aanpak staan twee pijlers centraal, namelijk maatregelen treffen om de luchtverontreiniging veroorzaakt binnen Utrecht te verminderen en via lobby te bewerkstelligen dat de luchtverontreiniging van buiten Utrecht wordt verminderd.

Dit onderzoek

Royal HaskoningDHV heeft in opdracht van de gemeente Utrecht een maatregelenonderzoek uitgevoerd. Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van inzicht in welke maatregelen effectief kunnen zijn in het verbeteren van de luchtkwaliteit. Met de resultaten van het onderzoek wordt een inhoudelijke en objectieve basis gegeven voor de afwegingen welke maatregelen worden gekozen. In het maatregelenonderzoek zijn de effecten op de luchtkwaliteit, de kosten en kosteneffectiviteit, alsmede de meekoppelkansen voor klimaat, stikstofdepositie en kansengelijkheid in beeld gebracht. De uitkomsten uit het maatregelenonderzoek bieden daarmee een breed palet aan afwegingscriteria tot het nemen van aanvullende maatregelen.

Dit onderzoek bevat maatregelen die ‘met open vizier’ zijn geïnventariseerd, met als doel een actueel beeld te hebben van mogelijkheden en varianten. Daarbij geldt in alle gevallen dat het gaat om een voorlopige omschrijving en om voorlopige keuzes om een effect te kunnen bepalen.

Bronanalyse

Uit de bronanalyse blijkt dat de luchtkwaliteit de afgelopen jaren beter is geworden en de komende jaren verder zal verbeteren door landelijke ontwikkelingen en lokaal ingezette maatregelen. De huidige prognoses voor 2030 laten echter zien dat nog niet lukt om overal aan de voorgestelde nieuwe EU-grenswaarden te voldoen. De opgave ligt bij NO_2 langs de drukste wegen. De in 2021 aangescherpte WHO-advieswaarden liggen nog ver buiten het bereik voor zowel NO_2 als fijnstof. Met een gebiedsgerichte en brongerichte aanpak waarmee de uitstoot van lokaal belangrijke bronnen worden verminderd, kan een belangrijke lokale verbetering van de luchtkwaliteit worden bereikt.

De belangrijkste lokale bronnen, die onder bevoegdheid van de gemeente Utrecht vallen, zijn wegverkeer, mobiele werktuigen en bouwplaatsen, en consumenten (waaronder vuurwerk, houtstook, roken).

Maatregeleninventarisatie

Utrecht bouwt voort op jarenlang actief luchtbeleid en een pakket aan eerder ingezette maatregelen. Gedurende dit onderzoek zijn diverse aanvullende maatregelen genomen, welke in dit onderzoek zijn meegenomen als referentie. In totaal zijn 68 aanvullende maatregelen geïnventariseerd in nauwe samenwerking met betrokken luchtadviseurs van de gemeente Utrecht en met betrokkenen vanuit de verschillende beleidsvelden.

Maatregelen om de luchtverontreiniging veroorzaakt binnen Utrecht te verminderen

Maatregelen voor wegverkeer en mobiele werktuigen zijn het meest effectief om de NO_2-concentraties te verminderen, hetgeen belangrijk is vanwege de waarschijnlijke opgave ten aanzien van de aangescherpte EU-grenswaarden en de doelstelling om (op langere termijn) de WHO-advieswaarden te behalen.

Van de onderzochte maatregelen zijn het doorvoeren van de SEB-eisen bij mobiele werktuigen het meest kosteneffectief, waarbij de kanttekening geldt dat het effect vooral afkomstig is uit de wettelijk verplichte minimumeis. Dit is in het onderzoek als effect meegenomen aangezien hier de benodigde voorbereidingen door de gemeente nog moeten plaatsvinden. Bij wegverkeer zijn de verschillende ZE-zones het meest kosteneffectief, gevolgd door de milieuzone voor personenauto's (alle brandstoffen).

Maatregelen om de fijnstofconcentraties (PM_{10} en $PM_{2,5}$) te verminderen zullen nodig zijn om (op langere termijn) de WHO-advieswaarden te behalen. De resultaten laten een meer divers beeld zien. Meest effectief zou zijn een verbod op houtstook binnen, rookvrije buitenruimtes, een vuurwerkverbod (indien dit ook landelijk wordt geregeld) en een betere naleving op bouwplaatsen t.a.v. stofemissies (indien duidelijk wordt waar precies op gestuurd moet worden). Qua kosteneffectiviteit springt vooral het doorvoeren van de SEB-eisen bij mobiele werktuigen eruit, hetgeen voortvloeit uit relatief lage kosten.

Afwegingscriteria klimaat, stikstof en kansengelijkheid
Positieve meekoppelkansen voor zowel klimaat als stikstof vinden met name plaats bij de ZE-zones wegverkeer, de SEB-eisen bij mobiele werktuigen en bij de binnenvaartmaatregelen (deels via lobby). Tegelijkertijd leveren de ZE-zones aandachtspunten op ten aanzien van de betaalbaarheid voor de doelgroep, met name bij de kleine ondernemers (ZE bestel- en vrachtverkeer), lagere en middeninkomensgroepen (ZE zone personenauto's).

1 Inleiding

Utrecht wil een stad zijn waar gezondheid en leefbaarheid voorop staan. Ongezonde lucht veroorzaakt nadelige gezondheidseffecten. Utrecht werkt doorlopend aan de verbetering van de luchtkwaliteit, met als uiteindelijke doelstelling het behalen van de WHO-advieswaarden. [1] [2] In 2021 zijn deze advieswaarden aangescherpt op basis van geactualiseerde, wetenschappelijk aangetoonde, kennis en inzichten. Mede op basis daarvan werkt de Europese Commissie aan een aanscherping van de wettelijke luchtkwaliteitsgrenswaarden. [3] [4]

Deze bijgestelde wetenschappelijke inzichten over de gezondheidseffecten van luchtverontreiniging en de aanscherping van de WHO-advieswaarden en zeer waarschijnlijk ook van de wettelijke grenswaarden leiden ertoe dat de huidige ingezette koers om de luchtkwaliteit te verbeteren moet worden bijgesteld.

Huidige koers luchtbeleid gemeente Utrecht
In 2020 is het luchtkwaliteitsbeleid en Uitvoeringsprogramma 2020 – 2025 'Utrecht kiest voor gezonde lucht' vastgesteld[5], met als doelstelling het versneld behalen van de inmiddels verouderde WHO-advieswaarden uit 2005. De maatregelen in dit Uitvoeringsprogramma zijn erop gericht de belangrijkste lokale vervuilingsbronnen (verkeer, mobiele bouwwerktuigen en houtstook) (kosten)effectief te verschonen.

Daarnaast is in 2020 het Schone Lucht Akkoord (SLA) ondertekend, om de luchtverontreiniging samen met het Rijk, de provincies en een groot aantal gemeenten aan te pakken. Binnen het SLA neemt Utrecht deel aan verschillende werkgroepen en pilots.

In de bestaande aanpak van de gemeente Utrecht staan twee pijlers centraal:

1 Luchtverontreiniging veroorzaakt binnen Utrecht verminderen:
   - Met lokale maatregelen wordt de uitstoot die binnen de gemeentegrenzen wordt veroorzaakt verminderd. Dit draagt ook bij aan de stikstof- en klimaatopgave. Daarnaast worden daarmee ook negatieve effecten op de luchtkwaliteit buiten Utrecht verminderd.

2 Luchtverontreiniging van buiten Utrecht verminderen;
   - Regionale, landelijke en internationale maatregelen zijn nodig om de WHO-advieswaarden 2021 te behalen. Hiervoor is samenwerking essentieel. Hoewel op deze pijler alleen indirect effect kan worden behaald en het vaak een kwestie van lange adem is voordat een effect optreedt, is deze pijler essentieel om de doelstellingen te verwezenlijken. Voor een belangrijk deel vindt deze samenwerking plaats middels het Schone Lucht Akkoord (SLA), waaraan Utrecht de afgelopen jaren heeft bijgedragen en deelgenomen.

Nieuwe ambitie en maatregelen
De gemeente Utrecht heeft de ambitie om stevig door te pakken om te zorgen voor een versnelde gezondheidswinst. Dat houdt in dat de bestaande aanpak wordt geïntensiveerd. Vier principes worden daarbij gehanteerd:

---

[1] *Zie https://www.who.int/publications/i/item/9789240034228 en https://www.schoneluchtakkoord.nl/actueel/nieuws-schone-lucht-akkoord/algemeen/nieuwe-who-advieswaarden-luchtkwaliteit/*
[2] *Coalitieakkoord 2022-2026, gemeente Utrecht*
[3] *Zie ook https://www.schoneluchtakkoord.nl/actueel/nieuws-schone-lucht-akkoord/algemeen/europese-raad-parlement-bereiken-akkoord/*
[4] *De EC heeft een voorstel aanscherping gedaan, welke door het Europees Parlement is aangenomen, en formeel nog moet worden bekrachtigd door de Europese Raad, zie weblink. Lidstaten hebben 2 jaar om nieuwe grenswaarden te implementeren.*
[5] *https://omgevingsvisie.utrecht.nl/thematisch-beleid/luchtkwaliteitsbeleid/*

1 Streven naar een uitstootvrije stad;

2 Waar vrijblijvende maatregelen onvoldoende opleveren, wordt gekozen voor een meer sturende aanpak;

3 Focus op bronnen waar de meeste winst op het gebied van luchtkwaliteit is te behalen.

4 Iedereen levert een bijdrage.

Binnen de gemeente is met betrokken beleidsvelden opnieuw en met een open vizier gekeken naar de mogelijkheden om de luchtkwaliteit te verbeteren. Daaruit volgde een nieuwe, brede inventarisatie van potentiële maatregelen. Ook is door de gemeente Utrecht onderzoek gedaan naar de behoefte en draagvlak vanuit bewoners ten aanzien van het nemen van maatregelen. De te nemen maatregelen zijn opgenomen in de beleidsnota. Hoe de maatregelen uiteindelijk concreet zullen worden uitgevoerd wordt door de gemeente uitgewerkt in een Uitvoeringsprogramma.

Dit rapport

Royal HaskoningDHV heeft in opdracht van de gemeente Utrecht een maatregelenonderzoek uitgevoerd, welke is beschreven in dit rapport. Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van inzicht in welke maatregelen effectief kunnen zijn in het verbeteren van de luchtkwaliteit. Met de resultaten van het onderzoek wordt een inhoudelijke en objectieve basis gegeven voor de afwegingen welke maatregelen worden gekozen. Deze afwegingvindt binnen de gemeente maar ook met partijen buiten de gemeente plaats, waarbij dit onderzoek bijdraagt aan een gedeeld beeld van welke maatregelen effectief zijn.

De werkwijze en uitgangspunten van het onderzoek zijn beschreven in **hoofdstuk 2**. In het kort zijn de volgende stappen doorlopen:

1 Bronanalyse:

- De bronanalyse beschrijft de luchtkwaliteit in de gemeente Utrecht en de ontwikkeling tot 2030. De analyse richt zich op het zichtjaar 2030. Daarmee wordt de autonome ontwikkeling van de uitstoot en de concentraties tussen nu en 2030 als uitgangspunt genomen. Een deel van deze autonome ontwikkeling is het gevolg van het huidige beleid en maatregelen. De concentraties zijn vergeleken met de wettelijke grenswaarden en de WHO-advieswaarden.
- De bronanalyse geeft daarnaast inzicht in welke emissiebronnen de belangrijkste invloeden op de luchtkwaliteit hebben. Hiermee wordt bepaald welke emissiebronnen relevant zijn om met maatregelen aan te pakken.
- De bronanalyse geeft het vertrekpunt voor dit onderzoek en is nader beschreven in **hoofdstuk 3**.

2 Maatregeleninventarisatie

- Deze stap heeft plaatsgevonden in nauwe samenwerking met de gemeente. De inventarisatie bouwt namelijk voort op de ingezette koers, waarmee betrokken luchtadviseurs van de gemeente Utrecht en betrokkenen vanuit de verschillende beleidsvelden ervaring en inzichten hebben opgedaan wat betreft de effectiviteit en implementatie ervan.
- In deze stap wordt in de eerste plaats beschreven welke maatregelen al zijn ingezet, waarop wordt voortgebouwd met maatregelen in dit onderzoek. De bestaande maatregelen zijn beschreven in **hoofdstuk 4**.
- In meerdere sessies zijn de aanvullende maatregelen uitgebreid doorgenomen en geconcretiseerd om het effect ervan te kunnen bepalen in de volgende stap. In totaal zijn 68 aanvullende maatregelen geïnventariseerd, waarvan enkele tijdens de looptijd van het onderzoek al in gang zijn

gezet. De onderzochte maatregelen zijn beschreven in **hoofdstuk 5**, met daarbij het onderscheid tussen de al ingezette maatregelen en de aanvullende, nog te overwegen maatregelen.

3 Maatregelenevaluatie

- In deze stap zijn van alle maatregelen de effecten berekend en is een indicatie van de gemeentelijke kosten voor invoering gemaakt. Daarnaast is nagegaan of een maatregel gunstig uitpakt voor de klimaatimpact (vanwege een vermindering van CO_2-emissies) en voor de natuur (vanwege een vermindering van stikstofemissies). Tenslotte is nagegaan of bij een maatregel sprake is van mogelijke kansenongelijkheid (vanwege een onevenredige impact voor een deel van de bevolking).
- De evaluatie richt zich op het zichtjaar 2030. Ook als maatregelen eerder kunnen worden genomen, is uitgegaan van het effect in 2030 ten behoeve van de onderlinge vergelijkbaarheid.
- De effectbepaling heeft als resultaat het effect op de stadsgemiddelde concentraties stikstofdioxide (NO_2), en fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$). Dit geeft een representatieve indicatie van de totale impact van een maatregel op de Utrechtse luchtkwaliteit en gezondheid. Daarnaast zijn de effecten van alle maatregelen op deze wijze onderling goed vergelijkbaar. De lokale effecten zijn in alle gevallen veel omvangrijker, bijvoorbeeld langs drukke wegen (verkeersmaatregelen), nabij bouwplaatsen (maatregelen voor mobiele werktuigen en bouwplaatsen), of op momenten in het jaar in woonwijken (maatregelen tegen houtstook).

Toepassingsbereik onderzoek
Dit onderzoek bevat maatregelen die ‘met open vizier’ zijn geïnventariseerd, met als doel een actueel beeld te hebben van mogelijkheden en varianten. Daarbij geldt in alle gevallen dat het gaat om een voorlopige omschrijving en om voorlopige keuzes om een effect te kunnen bepalen. Er zijn maatregelen opgenomen waarvan nog onzeker is of en hoe deze exact juridisch kunnen worden ingeregeld. Hiermee ontstaat inzicht in wat een maatregel zou kunnen opleveren als deze gerealiseerd zou zijn. Dat kan voor de gemeente Utrecht reden zijn om daar verder aan te werken of juist niet.

Ten overvloede wordt opgemerkt dat de onderzochte maatregelen geen status hebben in de zin dat daar al op gekoerst wordt door de gemeente. De maatregelen zijn onderzocht om een basis te geven aan overwegingen in de uiteindelijke selectie, als voorbereiding op de nieuwe beleidsnota luchtkwaliteit.

2 Werkwijze en uitgangspunten

2.1 Gegevens over de luchtkwaliteit

De luchtkwaliteit is continu aan veranderingen onderhevig. Alle economische activiteiten, technologische ontwikkelingen, beleid en maatregelen in Nederland en daarbuiten dragen hieraan bij. Jaarlijks worden al deze invloeden geïnventariseerd en omgerekend naar een totaalbeeld voor Nederland. De gegevens over de luchtkwaliteit die daarmee beschikbaar worden gemaakt zijn het resultaat van alles wat bekend is over de uitstoot (emissies), hoe deze plaats vindt (bronkenmerken) en hoe deze zich ontwikkelen naar toekomstige jaren (trends). Ieder jaar wordt het totaalbeeld vergeleken met en bijgesteld op basis van het Landelijke Meetnet Luchtkwaliteit. Jaarlijks publiceert het RIVM de grootschalige concentratiekaarten[6] waarin al deze inzichten zijn verwerkt.

Gegevens over de luchtkwaliteit op maatgevende locaties langs wegen met veel verkeer zijn te vinden in het CIMLK[7], het centrale monitoringsinstrument voor de luchtkwaliteit. Het CIMLK geeft met name inzicht in de lokale wegverkeersbijdrage, opgeteld bij de achtergrondconcentratie. Inzicht in de herkomst van deze achtergrondconcentratie is te vinden in de GCN-tool[8] van het RIVM. Deze tool geeft per gemeente de concentratiebijdragen NO_2, PM_{10} en $PM_{2,5}$ en roet (elementair koolstof, EC) per sector als gemeente-gemiddelde weer voor het meest recente gepasseerde jaar (nu: 2022) en het prognosejaar (2030).

Deze openbare actuele gegevens geven bruikbare informatie, maar hebben ook een beperking. De invloed van bronnen binnen de gemeente op de luchtkwaliteit is hier niet volledig uit af te leiden. De concentratiebijdragen per sector zijn namelijk het resultaat van invloeden van binnen de gemeente en daarbuiten. De invloed van buiten de gemeente vormt een groot aandeel in de totale concentraties. Daarnaast is de eigen invloed (van binnen de gemeente) afhankelijk van de ruimtelijke verdeling van de bronnen en van bronkenmerken: het maakt voor de blootstelling veel uit of de uitstoot plaatsvindt op leefniveau in een woonwijk of uit een hoge schoorsteen meer buitenaf.

Detailgegevens over de luchtkwaliteit
De analyses in dit onderzoek putten daarom naast de actuele openbare gegevens ook uit detailgegevens[9] afkomstig uit het voorgaande maatregelenonderzoek uit 2019, welke alle bronbijdragen van alle activiteiten (alle sectoren) binnen de gemeentegrens bevat.

Het betreft een voor de gemeente Utrecht uitgevoerde verfijning van de landelijke Grootschalige Concentraties Nederland (GCN) voor stikstofoxiden (NO_x), fijnstof (PM_{10}, $PM_{2,5}$) en roetdeeltjes (elementair koolstof, EC). Deze verfijnde GCN Utrecht geeft per wijk een onderscheid in de mate waarin verschillende bronnen bijdragen aan de concentraties in de buitenlucht. De reguliere GCN heeft een detailniveau van 1 bij 1 km (per km^2 is een grootschalige concentratiewaarde gedefinieerd), de verfijnde GCN van Utrecht heeft een detailniveau van 250 bij 250 m (per vak van 62.500 m^2 is een concentratiewaarde bepaald)[10]. De gehanteerde GCN-gegevens zijn gebaseerd op de GCN-publicatie van maart 2019, voor de prognosejaren 2020 en 2030.

[6] *R. Hoogerbrugge et al., RIVM, 2023, Grootschalige concentratiekaarten Nederland – Rapportage 2023. RIVM-rapport 2023-0113*
[7] *Het Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (CIMLK) is in opdracht van Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ontwikkeld door en in beheer bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Zie https://www.cimlk.nl/*
[8] *https://gcn-app.rivm.nl/*
[9] *RIVM, 2019. De gehanteerde GCN-gegevens zijn gebaseerd op de GCN-publicatie van maart 2019, voor de prognosejaren 2020 en 2030.*
[10] *Voor de berekening van de reguliere GCN zijn de bronemissies toegedeeld aan 1*1 kilometervakken. Voor verfijnde GCN voor Utrecht heeft het RIVM de emissiebronnen toegedeeld aan vakken van 250 * 250 meter en vervolgens opnieuw een berekening uitgevoerd van de concentratiewaarden.*

Combinatie van inzichten: bandbreedte in concentratiebijdragen
Nieuwe inzichten die jaarlijks door het RIVM worden opgedaan, hebben ertoe geleid dat de prognose van de concentraties in 2030 is bijgesteld ten opzichte van eerdere prognoses voor 2030. Deze bijstelling houdt in dat de totale bijdrage van sectoren hoger of lager zijn uitgevallen dan eerder is verondersteld. In dit onderzoek zijn deze inzichten meegenomen door middel van een schaling per sector. Er is in dit onderzoek voor gekozen om beide datasets te benutten, waardoor we gebruik maken van zowel de gedetailleerde ruimtelijke informatie als de actuele prognoses met recentere inzichten. Dit is door middel van een bandbreedte in de resultaten verwerkt.

2.2 Rekenmethodiek effectbepaling luchtkwaliteit

De maatregelen zijn stadsbreed berekend, in termen van stadsgemiddelde jaarconcentraties. Dat geeft een beeld van de totale luchtkwaliteit in heel Utrecht en de effecten op de bevolking van Utrecht als geheel. Maatregelen zijn daarmee goed onderling vergelijkbaar qua impact op de gezondheid. Op specifieke locaties zijn de effecten van bepaalde maatregelen op de concentraties en blootstelling in alle gevallen groter dan stadsbreed berekend. Dit geldt bijvoorbeeld voor lokale ‘hot spots’: woningen die dicht bij drukke wegen staan, nabij grote bouwlocaties of in een wijk met een hoge uitstoot door houtverbranding liggen. Dit geldt niet alleen voor specifieke locaties, maar ook nadrukkelijk specifieke momenten in het jaar, aangezien de actuele blootstelling sterk kan fluctueren gedurende de dag en seizoen en het moment dat een emissie-activiteit plaatsvindt (gedurende de spits, tijdens het stookseizoen, of ’s avonds op het terras).

Vertrekpunt voor effectberekeningen zijn de concentraties NO_x, PM_{10}, $PM_{2,5}$ en EC uit de verfijnde GCN Utrecht. Deze bevat per wijk de bijdragen van relevante bronnen. Door het RIVM is voor elke bron een inschatting gemaakt hoe groot de bijdrage aan de gemiddelde concentratie is. In het voorliggende onderzoek zijn de effecten berekend door de bijdrage van de bron waar de maatregelen op ingrijpt te schalen met het veronderstelde maatregeleffect. Voor het bepalen van de grootte van het effect van aanvullende maatregelen is steeds bepaald op welke bron(nen) de maatregel ingrijpt en hoeveel de bijdrage van de bron met de betreffende maatregel verminderd kan worden. In hoofdstuk 4 staan de daarbij gehanteerde uitgangspunten per maatregel beschreven.

In de verfijnde GCN zijn voor elke wijk drie typen effecten onderscheiden:
1. de bronbijdrage vanuit de wijk op de betreffende wijk zelf;
2. de bronbijdrage vanuit de wijk op omringende wijken;
3. de bronbijdrage vanuit omringende wijken op de wijk zelf.

Maatregelen werken altijd in op de bronbijdragen vanuit de wijk zelf (1 en 2). Een wijk waarin een bepaalde bron niet aanwezig is, krijgt via punt 3 wel een effect toegekend vanuit naastgelegen wijken waarin een maatregel wordt getroffen.

Bij een grote milieuzone (binnen de rijkswegen en de Noordelijke Randweg - we noemen dat in dit onderzoek ‘Rijksring’ - of binnen de hele gemeente) zijn er ook relevante uitstralingseffecten op snelwegen en provinciale wegen direct om de stad te verwachten. Verkeer op de snelwegen en provinciale wegen met een herkomst of bestemming binnen de milieuzone hebben zo ook een positief uitstralingseffect buiten de milieuzone. Deze uitstralingseffecten zijn in dit onderzoek meegenomen, op basis van gegevens uit het gemeentelijke verkeersmodel over herkomst en bestemming van verkeer op de snelwegen en provinciale wegen.

2.3 Zichtjaar

De maatregeleffecten zijn berekend voor 2030.

2.4 Gezondheid

Vervuilde lucht is een complex mengsel van verschillende gassen en deeltjes in de lucht. Er is geen omvattende parameter beschikbaar waarmee de totale veroorzaakte gezondheidsschade door blootstelling aan vervuilde lucht berekend kan worden. Wel zijn er voor afzonderlijke stoffen zogenaamde concentratie-responsfuncties beschikbaar. Daarmee kan op basis van de mate van blootstelling aan de betreffende stof het effect op de levensduur berekend worden. Deze effecten op de levensduur verschillen per stof. In dit onderzoek zijn de effecten van de maatregelen op de reductie van levensduurverlies in relatie tot gelijktijdige blootstelling aan $PM_{2,5}$ en NO_2 onderzocht[11]. Benadrukt wordt dat een effect op de levensduur geen alomvattend beeld geeft van de gezondheidswinst van luchtkwaliteitsmaatregelen. Die gezondheidswinst kan ook bestaan uit vermindering van onder andere luchtweg- en longaandoeningen en aandoeningen van hart- en bloedvaten.

Uitgangspunten:

- Impact NO_2 op gezondheid: 100 verloren levensdagen per 10 µg/m^3 (GGD-rekentool 2023);
- Impact $PM_{2,5}$ op gezondheid: 201 verloren levensdagen per 10 µg/m^3 (GGD-rekentool 2023);
- Aantal inwoners per 2030: afgerond op 400 duizend[12].

2.5 Aanvullende effecten: klimaat, stikstof, kansengelijkheid

De gemeente Utrecht heeft naast de effecten op luchtkwaliteit en gezondheid aanvullende criteria opgesteld om de afweging over luchtkwaliteitsmaatregelen te maken.

2.5.1 Klimaat en stikstof

Vanwege de verwevenheid met de stikstofdepositie- en klimaatopgaven is beoordeeld in hoeverre de luchtkwaliteitsmaatregelen bijdragen aan het behalen van doelstellingen voor deze opgaven. Wanneer een maatregel ook bijdraagt aan de vermindering van de CO_2-uitstoot en de stikstofuitstoot, biedt deze maatregel een meerwaarde. De beoordeling is kwalitatief uitgevoerd op basis van een expert inschatting.

Bij bronnen met verbrandingsprocessen komen niet alleen emissies van NO_x, PM_{10} en $PM_{2,5}$ vrij, maar ook CO_2. Hoewel met technologische aanpassingen deze rook- of uitlaatgassen schoner zijn geworden en minder NO_x en fijnstof bevatten, zijn CO_2-emissies direct gekoppeld aan brandstofverbruik en verminderen pas als dat vermindert. Als door een maatregel wordt gezorgd voor minder brandstofverbruik, draagt dat doorgaans bij aan het verminderen van CO_2-emissies.

Wat betreft de stikstofemissies, komt bij wegverkeer naast stikstofoxiden (NO_x) ook ammoniak (NH_3) vrij. Dit is met name het geval bij nieuwere voertuigen, waarbij een wisselwerking optreedt: de NO_x-emissies worden verminderd, maar daarvoor in de plaats komen NH_3-emissies vrij.

[11] *GGD Rekentool Luchtkwaliteit en Gezondheid – Update blootstellingsreponsrelaties 2023, November 2023,*
[12] *PBL/CBS, 2022, Regionale bevolkings- en huishoudens prognose 2022–2050, zie Regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2022-2050 - Steden en randgemeenten groeien verder (pbl.nl). Voor 2030 is geïnterpoleerd tussen 2021 en 2035.*

2.5.2 Kansengelijkheid

In de afweging welke luchtmaatregelen effectief kunnen zijn om de gezondheid te verbeteren, wordt door de gemeente waarde gehecht of nadelige gevolgen kunnen optreden voor bepaalde groepen en daardoor de kansenongelijkheid in de samenleving toeneemt. Als dat het geval is, is dat aanleiding voor nader onderzoek naar verzachtende randvoorwaarden, zoals compensatie of ontheffingen.

De mate waarin een maatregel impact kan hebben op de kansengelijkheid is kwalitatief ingeschat op basis van de doelgroep die het betreft en van noodzakelijke kosten die die doelgroep zou moeten maken door de maatregel. De inschatting is gemaakt of er aandachtspunten kunnen zijn (zoals betaalbaarheid voor bepaalde inkomensgroepen of kleine ondernemers, bereikbaarheid van zorgbehoevenden) en of deze oplosbaar zijn binnen het bereik van de gemeente.

2.6 Kostenindicatie en kosteneffectiviteit

Er is een indicatieve kosteninschatting gemaakt voor gemeentelijke kosten per maatregel, op basis van de nu beschikbare inzichten en aannames voor maatregelinvulling. Nadere detaillering van kosten is mogelijk na besluitvorming over maatregelen en gekozen invulling en detaillering daarvan. Keuzes in de uitvoering hebben een impact op de implementatie en/of exploitatiekosten, denk aan de mate waarin en de wijze waarop gehandhaafd wordt, of in hoeverre compensatie wordt geregeld.

De indicatieve kostenraming is gebaseerd op de kosteninschatting die gemaakt is voor het huidige uitvoeringsprogramma: de investeringskosten voor invoering van de maatregel en exploitatiekosten tijdens de uitvoeringsperiode van de maatregel. De relevante kostenposten zijn:

- Inkoop middelen: ICT, communicatie, handhaving (bijv. camera's).
- Personeelskosten: beleid, communicatie, juridica, projectmanagement, handhaving.

De kosten zijn ingedeeld in 5 gradaties die samenhangen met de benodigde inzet van middelen en mensen bij de implementatie van de maatregel. Door deze te combineren met de eerdere kosteninschatting ontstaat een indicatie in euro's die representatief is voor de gemeente Utrecht:

- 0 = Geen kosten
  - Uitvoering binnen staande organisatie, bijvoorbeeld kleine aanpassingen in beleid
- 1 = Beperkte/lage kosten: ~ tot 100 k€
  - Kleine projectorganisatie of externe ondersteuning, bijvoorbeeld voor juridische inrichting, administratie of communicatie
- 2 = Gemiddelde kosten ~ tot 500 k€
  - Grote projectorganisatie of externe ondersteuning en individuele compensatie, subsidies of technische investeringen, bijvoorbeeld voor schadeloosstelling of inkomstenderving
- 3 = Aanzienlijke kosten ~ tot 1,5 M€
  - Grote projectorganisatie of externe ondersteuning, grote compensatie- of subsidiebedragen en beperkte technische implementaties, bijvoorbeeld voor de realisatie van infrastructuur en systemen
- 4 = Hoge kosten ~ vanaf 1,5 M€
  - Grote projectorganisatie of externe ondersteuning, grote compensatie- of subsidiebedragen en omvangrijke technische implementaties

De kosteneffectiviteit is berekend op basis van het effect op de luchtkwaliteit (vermindering van de stadsgemiddelde concentratie NO_2, PM_{10} of $PM_{2,5}$) gedeeld door de indicatieve kosten (eenmalige investering + 5 jaar exploitatiekosten).

3 Bronanalyse

In deze stap worden gegevens verzameld om inzicht te krijgen hoe de luchtkwaliteit eraan toe is en welke bronnen bijdragen aan de concentraties luchtverontreinigende stoffen. Dit geeft het vertrekpunt voor welke maatregelen effectief kunnen zijn.

3.1 Ontwikkeling luchtkwaliteit in gemeente Utrecht

De gemeente Utrecht monitort jaarlijks de luchtkwaliteit langs de belangrijkste wegen[13]. Met deze informatie wordt bijgehouden of er wordt voldaan aan de wettelijke luchtkwaliteitseisen in de Omgevingswet en de WHO-advieswaarden.

De concentraties in 2018 en 2022 en de verwachte concentraties in 2030 in Utrecht zijn samengevat weergegeven in onderstaande tabel. De tabel geeft weer wat de gemiddelde concentratie is over alle rekenpunten langs de belangrijkste wegen en het maximum dat zich op één van de rekenpunten voordoet.

Tabel 1. Jaargemiddelde concentraties NO_2, PM_{10} en $PM_{2,5}$ ($\mu g/m^3$) langs belangrijkste wegen in de gemeente Utrecht (Monitoringsrapportage M23 gemeente Utrecht). De concentraties zijn het totaal van de achtergrondconcentraties en de lokale verkeersbijdrage.

Stof	Concentraties Utrecht 2018		Concentraties Utrecht 2022		Concentraties Utrecht 2030	
	Gemiddeld	Maximaal	Gemiddeld	Maximaal	Gemiddeld	Maximaal
NO_2	26,7	38,7	22,1	35,9	16,4	27,8
PM_{10}	21,1	23,7	18,3	21,2	15,4	17,8
$PM_{2,5}$	13,1	14,6	10,3	11,8	8,0	9,2

De concentraties van vervuilende stoffen in de lucht zijn afgelopen jaren sterk verminderd, als gevolg van landelijke economische en technologische ontwikkelingen en door maatregelen binnen de gemeente.

Het RIVM verwacht met de huidige maatregelen en voorziene landelijke ontwikkelingen een dalende trend in de concentraties tot 2030. [14] Naast de verwachte economische groei en de daarmee gepaard gaande toename van activiteiten, waaronder verkeer, vindt er namelijk een autonome verschoning plaats: oude voertuigen worden vervangen door nieuwe en bedrijven verschonen zich vanuit landelijk beleid. Vanuit het Klimaatakkoord[15] en de Wet stikstofreductie en natuurverbetering[16] is er landelijk een sterkere beweging naar verdere verschoning gekomen, onder meer gericht op verbrandingsemissies van wegverkeer en mobiele werktuigen.

Luchtkwaliteit in vergelijking met EU-grenswaarden

Het is wettelijk verplicht om te voldoen aan de EU-grenswaarden. Sinds 2017 voldoet de luchtkwaliteit in de gemeente Utrecht aan de huidige EU-grenswaarden. Deze grenswaarden worden mogelijk met ingang van 2030 aangescherpt. De Europese Commissie heeft hiervoor een voorstel gepresenteerd, waarover de

[13] *Monitoring luchtkwaliteit Utrecht – Meetjaar 2022 / NSL Monitor 2023. Jaarrapportage metingen en NSL-berekeningen. Gemeente Utrecht, 18 juni 2024 (kenmerk 12016822)*
[14] *R. Hoogerbrugge et al., RIVM, 2023, Grootschalige concentratiekaarten Nederland – Rapportage 2023. RIVM-rapport 2023-0113*
[15] *Op 28 juni 2019 heeft het kabinet het Klimaatakkoord gepresenteerd. In het akkoord staan meer dan 600 afspraken om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan.*
[16] *Staatsblad 2021, 140*

Europese Raad en Parlement inmiddels een voorlopig akkoord hebben bereikt. [17] Als vertegenwoordigers van de lidstaten dit voorlopige akkoord hebben goedgekeurd, zijn lidstaten verplicht om aan de nieuwe grenswaarden te voldoen.

In onderstaande tabel zijn de huidige en voorgestelde EU-grenswaarden weergegeven, samen met de verwachte concentraties in 2030 in Utrecht. Weergegeven zijn de gemiddelde concentratie en de concentratie van de locatie met de hoogste gemeten waarde.

Tabel 2. Concentraties op rekenpunten Monitoringstool (Monitoringsronde 2023) voor 2030, vergeleken met de huidige en voorgestelde EU-grenswaarden. Alle concentraties zijn weergegeven in µg/m³.

Stof		Huidige EU-grenswaarden Jaargemiddeld	Voorstel EU-grenswaarden Jaargemiddeld	Verwachte concentraties Utrecht 2030, Jaargemiddeld	
				Gemiddeld alle rekenpunten	Maximaal op 1 rekenpunt
NO_2		40	20	16,4	27,8
PM_{10}		40	20	15,4	17,8
$PM_{2,5}$		25	10	8,0	9,2

N.B. Naast de grenswaarden voor de jaargemiddelde blootstelling worden ook de grenswaarden voor piekblootstelling (per uur en etmaal) mogelijk aangescherpt. Het is op dit moment nog niet duidelijk of deze grenswaarden voor piekblootstelling strenger zijn dan de jaargemiddelde grenswaarden. Over de voorgestelde EU-grenswaarden moeten de lidstaten nog besluiten.

De verwachte concentraties in Utrecht voldoen in 2030 grotendeels aan de voorgestelde EU-grenswaarden. Alleen op meerdere locaties rondom drukke wegen is het NO_2-jaargemiddelde hoger dan de voorgestelde EU-grenswaarde. Om alle voorgestelde EU-grenswaarden op de hoogst belaste locaties te behalen, zijn extra maatregelen nodig om de NO_2-concentratie verder omlaag te brengen.

Luchtkwaliteit in vergelijking met WHO-advieswaarden

Met het huidige Uitvoeringsprogramma streeft gemeente Utrecht naar het versneld behalen van de advieswaarden die de WHO in 2005 heeft opgesteld. In 2021 heeft de WHO de advieswaarden aangescherpt op basis van de wetenschappelijk vastgestelde impact op de gezondheid, ook bij lagere concentraties. In het coalitieakkoord 2022-2026 is het streven opgenomen om deze aangescherpte WHO-advieswaarden te bereiken.

Uit de meest recente monitoringsdata van de luchtkwaliteit (M23) blijkt dat deze aangescherpte advieswaarden momenteel (data voor 2022) niet haalbaar zijn en zonder aanvullend beleid ook naar verwachting in 2030 niet behaald worden voor de locaties waar wordt gemonitord, zoals te zien is in onderstaande tabel. Dat is niet alleen in Utrecht het geval, maar in een groot deel van Nederland. Het RIVM heeft aangegeven dat er ingrijpende extra maatregelen nodig zijn om die advieswaarden in 2030 te halen. Dat gaat om maatregelen niet alleen in Nederland, maar in heel Europa.[18]

[17] De EC heeft een voorstel aanscherping gedaan, welke door het Europees Parlement is aangenomen, en formeel nog moet worden bekrachtigd door de Europese Raad, zie weblink. Lidstaten hebben 2 jaar om nieuwe grenswaarden te implementeren.
[18] Zoals het RIVM stelt: "Het blijkt dat de [advies]waarden alleen met een ingrijpend pakket aan maatregelen in 2030 kunnen worden gehaald. De maatregelen zouden dan zowel voor Nederland als de rest van Europa moeten gelden." RIVM (2022), Inventarisatie van benodigde maatregelen om WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit in 2030 te realiseren, RIVM-briefrapport 2022-0094.

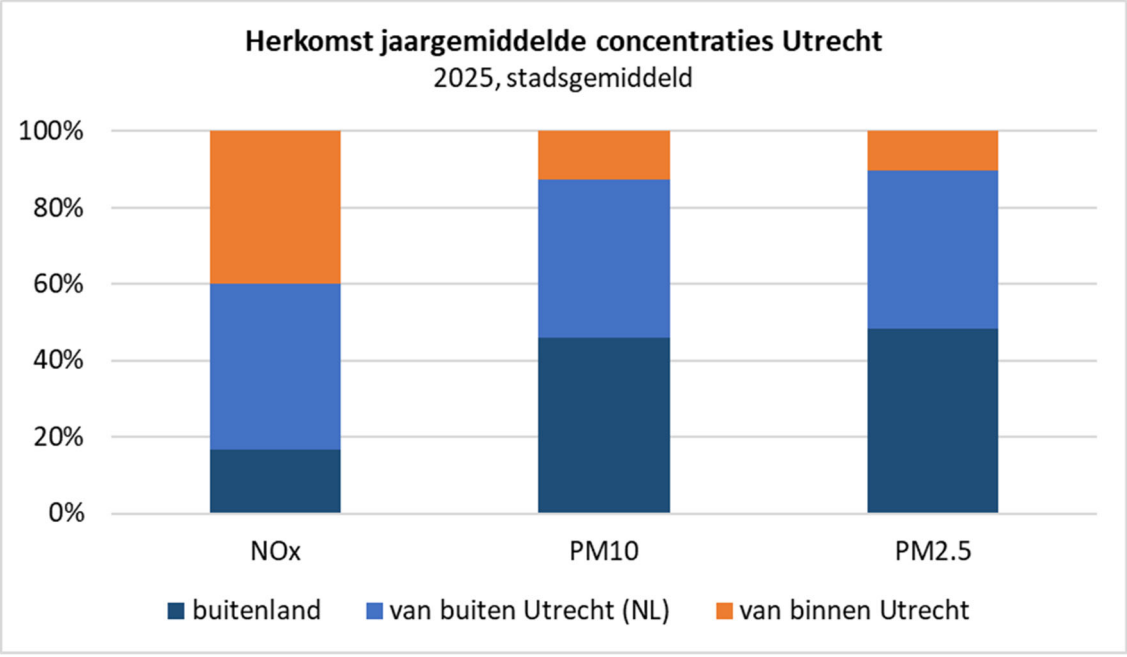
Tabel 3. Concentraties op rekenpunten Monitoringstool (Monitoringsronde 2023) voor 2022 en 2030, vergeleken met de WHO-advieswaarden. Alle concentraties zijn weergegeven in µg/m³.

Stof	WHO-advieswaarden (jaargemiddeld)		Concentraties Utrecht 2022		Concentraties Utrecht 2030	
	WHO-2005	WHO-2021	Gemiddeld	Maximaal	Gemiddeld	Maximaal
NO_2	20	10	22,1	35,9	16,4	27,8
PM_{10}	20	15	18,3	21,2	15,4	17,8
$PM_{2,5}$	10	5	10,3	11,8	8,0	9,2

3.2 Invloed van binnen en buiten de gemeente Utrecht

De luchtkwaliteit in Utrecht wordt bepaald door een stapeling van lokale, landelijke en internationale bronbijdragen. De exacte verdeling is in 2018 (ten behoeve van het huidige Uitvoeringsprogramma) specifiek voor de gemeente Utrecht in detail in beeld gebracht door het RIVM. Onderstaande figuur geeft de herkomst per stof weer voor 2025 (als zichtjaar van het eerdere maatregelenonderzoek), welke als indicatie voldoende representatief is voor 2030.

Circa 10% van de concentratie fijnstof in Utrecht (PM_{10} en $PM_{2,5}$) en 40% van de concentratie NO_2 wordt veroorzaakt door lokale bronnen (zie figuur onder). Deze bronnen zijn met lokaal beleid aan te pakken, voor zover het gaat om bronnen waar binnen de gemeentelijke bevoegdheid op ingegrepen kan worden. De overige 60-90% komt van buiten de gemeente, vanuit Nederland en vanuit het buitenland. Tegelijkertijd behoort Utrecht tot de top-11 gemeenten met grootste uitstoot en heeft daarmee een impact op de luchtkwaliteit binnen en buiten Utrecht (zie tabel 4). Het schoner en gezonder maken van de lucht is daarom een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Figuur 1. Herkomst luchtvervuiling Utrecht in 2025, volgens de prognose (detailanalyse RIVM, 2019), als indicatie voldoende representatief voor 2030.

Tabel 4. Impact vanuit Utrecht op de luchtkwaliteit binnen en buiten Utrecht: Totale emissies in 2021 en plek op de ranglijst van gemeenten (bron: Emissieregistratie 2023)

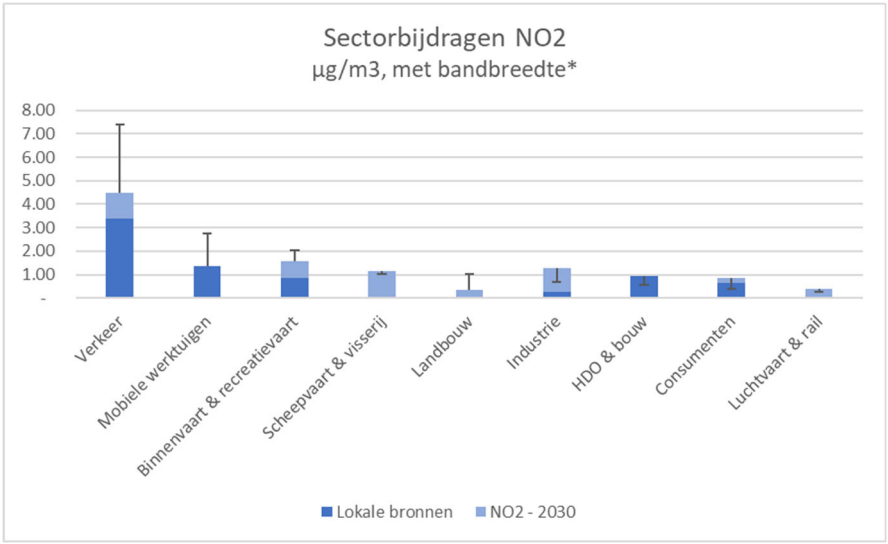
Stof	Emissie 2021 (ton/jaar)	Plek op ranglijst gemeenten
NO_x	2 528	11
PM_{10}	232	11
$PM_{2,5}$	137	6

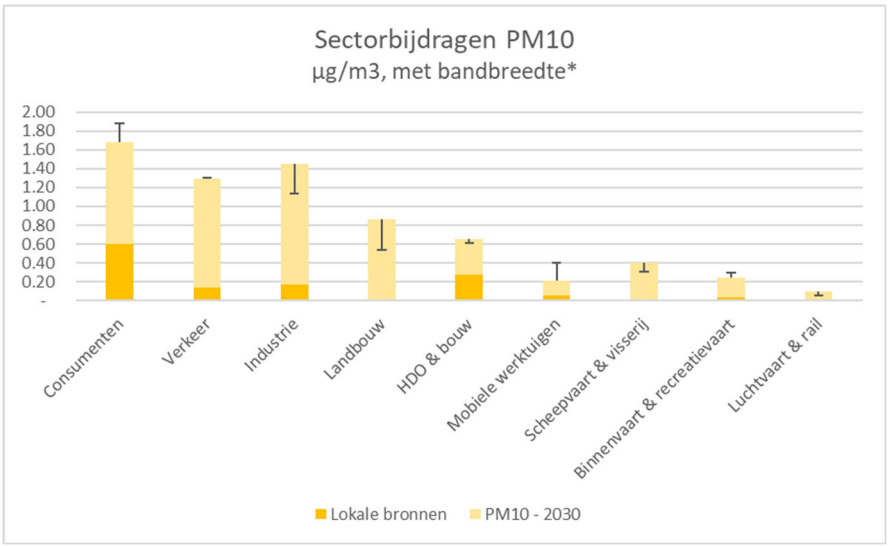
3.3 Invloed vanuit sectoren op de luchtkwaliteit

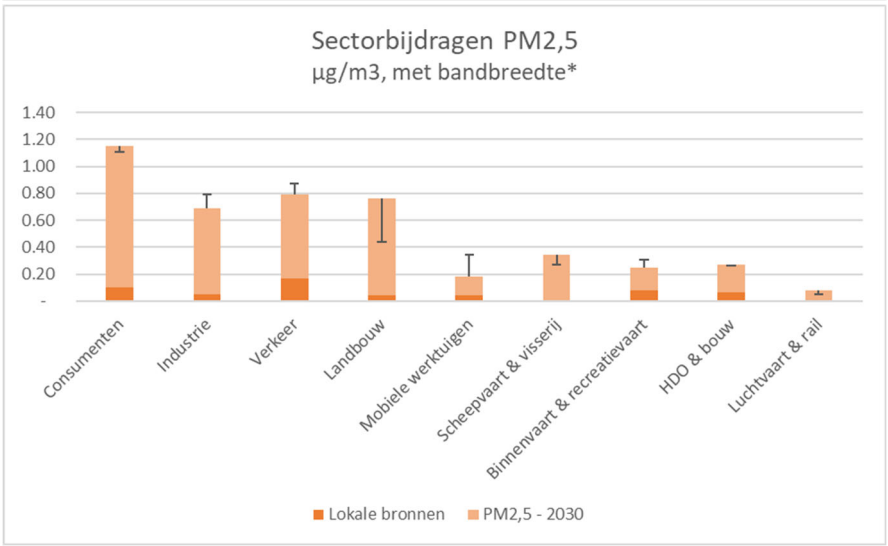
Onderstaande figuren geven per stof weer wat de concentratiebijdragen zijn van de verschillende bronsectoren, gerangschikt van hoge naar lage bijdrage. De weergegeven concentratiebijdragen zijn het totaal per sector vanuit heel Nederland, met daarbij weergegeven welke aandeel afkomstig is van bronnen uit Utrecht. Met een bandbreedte is weergegeven hoe de concentratiebijdragen in 2030 per sector zijn bijgesteld naar de meest actuele inzichten[19] ten opzichte van de prognose uit 2018 (nader toegelicht in paragraaf 2.1). Met deze meest actuele inzichten zijn de sectoren met de grootste invloed op de luchtkwaliteit in de gemeente Utrecht bepaald.

Zoals in voorgaande paragraaf is beschreven hoeveel van de totale luchtverontreiniging afkomstig is vanuit Utrecht, Nederland of buitenland, zo verschilt per sector de verhouding tussen de bijdrage vanuit Utrecht en vanuit de rest van Nederland. Dit is weergegeven in onderstaande figuren.
De figuren bevestigen de uitkomsten uit een ander onderzoek. Binnen het SLA is afgelopen jaar de pilot hoog blootgestelde gebieden uitgevoerd[20], waar de gemeente Utrecht samen met de provincie Utrecht en de gemeente Nieuwegein aan hebben deelgenomen. Het pilotgebied betrof de A12-zone strekkend tot Utrecht centrum. In de pilot maakte het RIVM opnieuw detailanalyses naar de herkomst van luchtverontreiniging van binnen en buiten het pilotgebied. Hoewel het pilotgebied slechts een deel van de gemeente Utrecht betrof, komt het beeld van de belangrijkste invloeden op de luchtkwaliteit redelijk overeen met de analyse in dit onderzoek. Een van de opgedane inzichten is verder dat de 10 belangrijkste lokaal aanwezige bronnen binnen het pilotgebied een belangrijke bijdrage leveren aan de luchtkwaliteit binnen het gebied en dat die bronnen veelal voor het merendeel verantwoordelijk zijn voor de totale uit heel Nederland afkomstige concentratie van deze tien emissiesectoren. Voor het pilotgebied Utrecht was dat gemiddeld 46%, ten opzichte van de totale uit Nederland afkomstige bronbijdrage NO_x en primair (lokaal als PM10 uitgestoten) fijnstof[21].

[19] *Gegevens 2023*
[20] *Een gebiedsgerichte aanpak om de luchtkwaliteit te verbeteren. Schone Lucht Akkoord – pilots hoog blootgestelde gebieden. Eindrapportage RHDHV, 2024 (in voorbereiding).*
[21] *Toelichting: Dit aandeel varieert sterk per sector, zoals ook uit onderhavig onderzoek blijkt en zoals is weergegeven in figuur 2. Voor PM_{10} en $PM_{2,5}$ wordt naast het deel dat direct is uitgestoten (primair fijnstof), ook aanzienlijk deel gevormd door chemische processen (secundair fijnstof). Dat bepaalt uiteindelijk de verhouding die te zien is in figuur 1.*

*Figuur 2. Sectorbijdragen NO_2, PM_{10} en $PM_{2,5}$, gerangschikt van groot naar klein, met aandeel van lokale bronnen. * De bandbreedtes geven de verschillen weer in de inzichten tussen de oude prognoses en nieuwe prognoses. Bijvoorbeeld, de NO_2-bijdragen van verkeer en mobiele werktuigen komen hoger uit in de nieuwe prognoses, terwijl de PM_{10}- en $PM_{2,5}$-bijdragen van landbouw lager uitkomen. Gebaseerd op RIVM 2023, https://gcn-app.rivm.nl/ en de eerdere GCN-detailinformatie van RIVM, 2019).*

3.4 Conclusie bronanalyse

De concentratie van vervuilende stoffen in de lucht is afgelopen jaren sterk verminderd, als gevolg van landelijke economische en technologische ontwikkelingen en door maatregelen binnen de gemeente. De huidige prognoses voor 2030 laten zien dat de voor 2030 voorziene daling op basis van huidig beleid niet genoeg is om overal aan de voorgestelde nieuwe EU-grenswaarden te voldoen. De opgave ligt bij NO_2 langs de drukste wegen. De WHO-advieswaarden 2021 liggen nog ver buiten bereik.

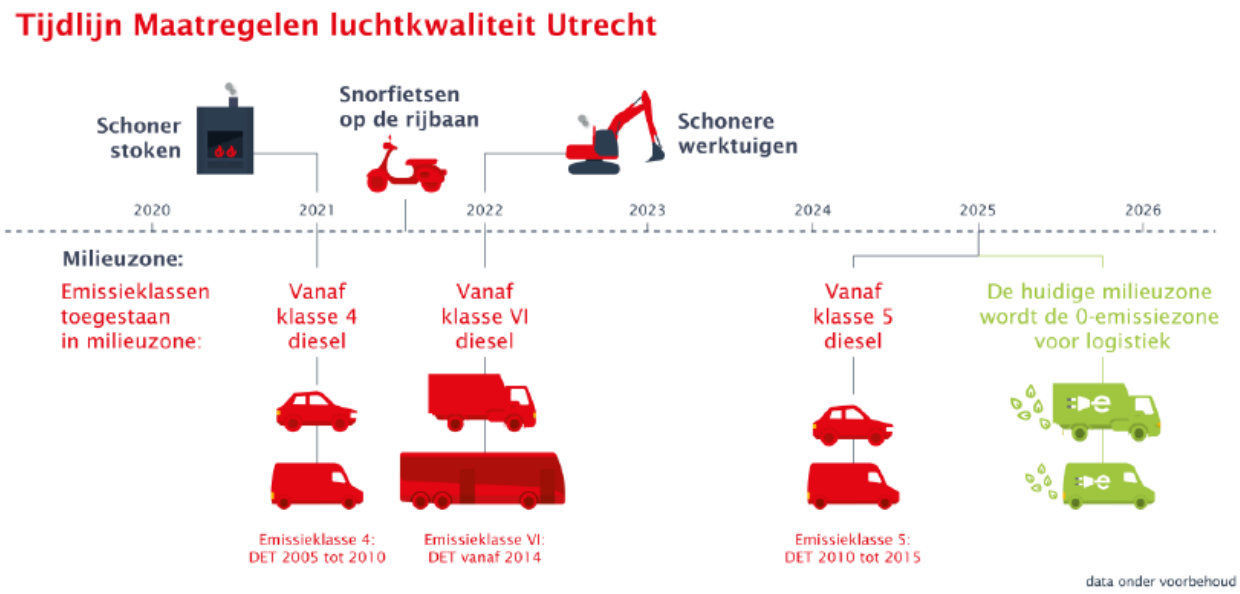
Circa 10% van de concentratie fijnstof in Utrecht (PM_{10} en $PM_{2,5}$) en 40% van de concentratie NO_2 wordt veroorzaakt door lokale bronnen. Per sector verschilt deze verhouding. Een van de opgedane inzichten uit de SLA pilot is dat van de 10 belangrijkste emissiebronnen (sectoren) die van invloed zijn op het pilotgebied, de hiervan lokaal aanwezige bronnen gemiddeld 46% bijdragen aan de luchtverontreiniging, ten opzichte van de totale uit Nederland afkomstige bronbijdrage. Dat betekent dat met een gebiedsgerichte en brongerichte aanpak een belangrijke lokale verbetering van de luchtkwaliteit kan worden bereikt.

- De belangrijkste lokale bronnen
  - Wegverkeer (slijtage van banden en remvoering), consumenten (houtstook, vuurwerk en roken) en industrie zijn de belangrijkste bronnen van $PM_{2,5}$ en PM_{10} binnen Utrecht. Voor industriële bedrijven geldt dat het merendeel van de grote bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag valt.
  - Mobiele werktuigen en bouwwerkzaamheden (stofemissies van bouwplaatsen) zijn kleinere, maar wel substantiële bronnen van $PM_{2,5}$ en PM_{10} in Utrecht. Zij zorgen op lokaal niveau voor piekbelastingen.
  - Voor NO_2 zijn het wegverkeer op lokale wegen en mobiele werktuigen op bouwplaatsen de belangrijkste vervuilingsbronnen binnen Utrecht. Voor Binnenvaart & recreatievaart geldt de binnenvaart op het Amsterdam-Rijnkanaal als belangrijkste bron, welke onder bevoegd gezag van het rijk valt.
- De belangrijkste niet-lokale bronnen
  - Buiten Utrecht zijn wegverkeer (Rijkswegen), scheepvaart (binnenvaart en zeescheepvaart) en industrie de belangrijkste bronnen die van invloed zijn op de NO_2-concentraties in Utrecht.
  - Voor PM_{10} en $PM_{2,5}$ zijn voor alle sectoren de bijdragen van buiten Utrecht sterk van invloed op de concentraties in Utrecht. De belangrijkste zijn wegverkeer (Rijkswegen), consumenten, industrie en landbouw.

4 Bestaande maatregelen

4.1 Uitvoeringsprogramma 2020-2025

De nota ‘Utrecht kiest voor gezonde lucht – Luchtkwaliteitsbeleid Utrecht’ beschrijft het beleid voor de aanpak van luchtverontreiniging. De maatregelen in dit uitvoeringsprogramma hebben betrekking op de periode 2020-2025, met een doorkijk naar 2030, zoals in onderstaand schema weergegeven.

De maatregelen zijn voorafgaand aan onderhavig maatregelenonderzoek door de gemeente Utrecht geëvalueerd en deze vormden het vertrekpunt voor de verdere maatregeleninventarisatie. Samen met de verschillende betrokken beleidsvelden is nagegaan in hoeverre maatregelen succesvol zijn (geweest) en kunnen worden voortgezet of uitgebreid.

Aanvullend op het uitvoeringsprogramma zijn maatregelen ingezet vanuit andere programma’s of vanwege politiek/bestuurlijke ontwikkelingen, welke een effect hebben op de luchtkwaliteit. Deze zijn in de volgende paragrafen beschreven.

Effect uitvoeringsprogramma op de luchtkwaliteit
Effecten van de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma zijn uitgebreid onderzocht als voorbereiding van het huidige uitvoeringsprogramma. Aangezien de maatregelen als vastgesteld beleid gelden, zijn deze effecten verondersteld te zijn opgenomen in de landelijke gegevens over de luchtkwaliteit, zoals in paragraaf 3.1 is beschreven.

4.2 Schone Lucht Akkoord

Het Schone Lucht Akkoord (SLA) is de belangrijkste nationale samenwerking van verschillende overheden om toe te werken naar een gezonde luchtkwaliteit. Het doel van het SLA is om de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren. Het is een akkoord tussen Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten. Samen streven de deelnemende partijen naar een gezondheidswinst van minimaal 50 procent in 2030 ten opzichte van 2016. Het SLA draagt de boodschap uit dat door samenwerking een relevante gezondheidswinst kan worden behaald.

De gemeente Utrecht heeft zich bij aanvang van het SLA (januari 2020) aangesloten en is op meerdere fronten actief.

- De wethouder heeft zitting in de Stuurgroep (namens de G4).
- Op ambtelijk niveau wordt deelgenomen aan meerdere themagroepen.
- Het uitvoeringsprogramma 'Utrecht kiest voor gezonde lucht' is als decentraal uitvoeringsprogramma (DUP) opgenomen in het landelijke Schone Lucht Akkoord.
- Deelname aan Pilot 'Hoog blootgestelde gebieden'.

In het SLA zijn vaste maatregelen[22] afgesproken om te worden uitgevoerd door de deelnemers. Utrecht geeft hier uitvoering aan en rapporteert jaarlijks over de voortgang.

4.3 Ingezet beleid met effect op de luchtkwaliteit

Op diverse beleidsvelden zijn maatregelen genomen of beleid ingezet die positief uitpakken voor de luchtkwaliteit.

- Regulering (ontmoediging) houtstook horeca, welke later is vervangen door een verbod op houtstook buiten, zie paragraaf 5.1.3;
- Uitbreiding rookvrije plekken;
  - Rondom scholen, sportvelden, musea en bushokjes zijn inmiddels rookvrije zones ingesteld, vooral gericht op het beschermen van kinderen. Op Utrecht Science Park geldt een rookverbod met handhaving, in samenwerking met de Universiteit Utrecht.
- Vuurwerkvrije zones;
  - Op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) zijn voor de jaarwisseling 2022-2023 ongeveer 150 vuurwerkvrije zones aangewezen. Buiten deze zones was er ruimte om in andere delen van de stad vuurwerk af te steken. Daardoor was het positieve effect op de luchtkwaliteit vermoedelijk beperkt.
- Verduurzaming kantoren, scholen, openbare gebouwen, met minder verwarmingsemissies (gasstook) tot gevolg, mede volgend op de wettelijke duurzaamheidseisen voor gebouwen.

[22] *https://www.schoneluchtakkoord.nl/thema/mobiliteit/handreiking-schone-lucht-regionale/stappenplan-schone-lucht-regionaal/*

5 Onderzochte aanvullende maatregelen

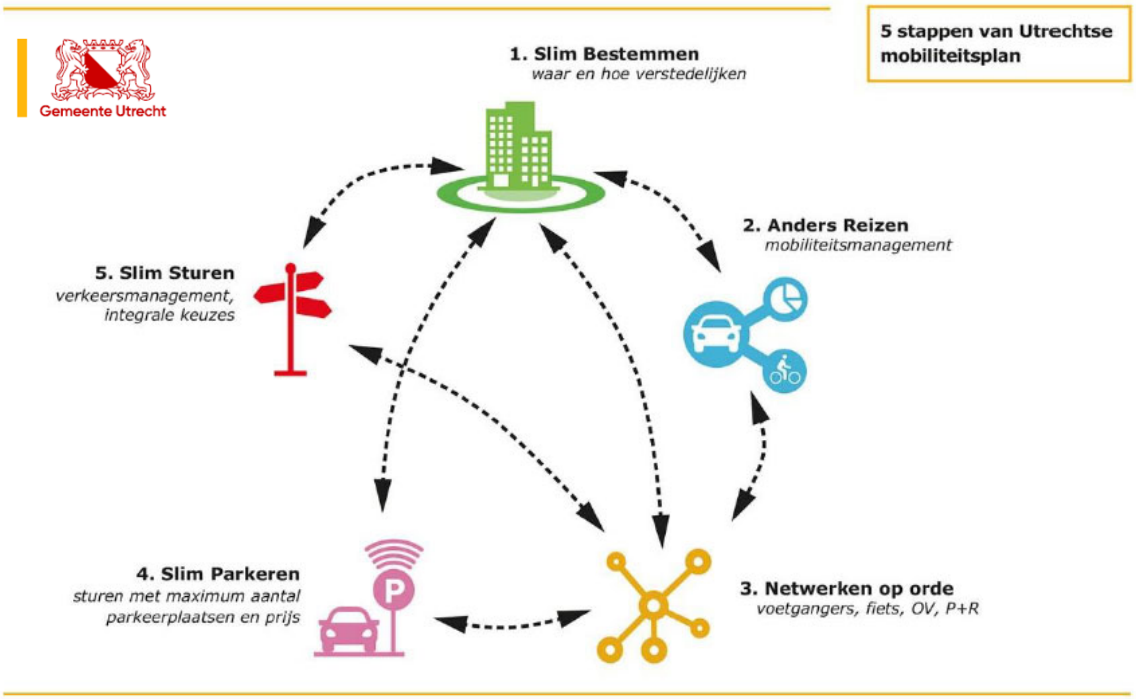
5.1 Aanvullende, al ingezette maatregelen

Gedurende de looptijd van het onderzoek en het voortraject ervan zijn enkele ontwikkelingen geweest wat betreft de besluitvorming over specifieke maatregelen. Voor deze maatregelen heeft de besluitvorming al plaatsgevonden. Deze maatregelen zijn nog niet in de cijfers van de autonome ontwikkeling van de luchtkwaliteit opgenomen. De maatregelen zijn meegenomen in het onderzoek om het effect ervan te bepalen, ter vergelijking van de effecten van aanvullende, nog te overwegen maatregelen (beschreven in paragraaf 5.2).

5.1.1 Mobiliteitsplan 2040

Gemeente Utrecht heeft met het Mobiliteitsplan 2040 beleidsvoornemens geformuleerd voor de middellange en lange termijn. In de Agenda Mobiliteitsplan 2023 is de concretisering aangebracht hoe dit beleid wordt uitgestippeld over 3 fasen: nu (tot 2025), straks (2025-2030) en later (2030-2040). In het mobiliteitsplan zijn 5 stappen opgenomen: 1. Slimmer bestemmen; 2. Anders reizen; 3. Netwerken op orde; 4. Slim parkeren en 5. Slim sturen (zie onderstaande figuur). Deze stappen samen moeten leiden tot een mobiliteitstransitie met als doel de stad aantrekkelijk, gezond en bereikbaar voor iedereen te maken. Hiermee wordt mede invulling gegeven aan de mobiliteitsdoelstellingen uit het coalitieakkoord 2022-2026:

- Bereikbaarheid voor iedereen;
- Synergie tussen verstedelijking en mobiliteit;
- Klimaatneutrale mobiliteit door in te zetten op emissieloos en CO_2-arm vervoer.

Figuur 3. De 5 stappen in het Mobiliteitsplan 2040 van de gemeente Utrecht

Effect mobiliteitsplan op de luchtkwaliteit
Het mobiliteitsplan bevat maatregelen die gezamenlijk een effect zullen hebben op de vervoergerelateerde uitstoot van luchtverontreiniging. Het gezamenlijke effect van het totale maatregelenpakket dat met het mobiliteitsplan is voorzien, is in het verkeerskundig onderzoek al meegenomen[23]. Het is niet mogelijk om maatregelen hieruit te isoleren om een afzonderlijk effect in te schatten op de luchtkwaliteit, aangezien juist het totaalpakket maakt dat er een bepaald effect optreedt. In dit onderzoek is daarom uitgegaan van het pakket als geheel met daarin de 5 beschreven stappen.

In het Mobiliteitsplan 2040 is een scenario opgenomen met daarin ingezette maatregelen en ambities op het gebied van emissieloos (*zero emission*, ZE) vervoer. Dit scenario is als afzonderlijke referentie beschouwd waar de verkeerskundige effecten van de 5 stappen tegen zijn afgezet. In het onderhavige onderzoek is uitgegaan van het totale pakket-effect van de 5 stappen, maar niet van de ZE-effecten. Deze keuze vloeit voort uit het zichtjaar 2040 in het mobiliteitsonderzoek en de daarin veronderstelde ontwikkelingen op het gebied van emissieloos vervoer tot die tijd, samengevat in 1 scenario. De wens in onderhavig onderzoek was om meer variaties ZE-maatregelen voor zichtjaar 2030 te evalueren. Deze zijn als aanvullende maatregelen opgenomen in paragraaf 5.2.

De emissieverandering volgt uit:
- De totale NO_x-emissies in scenario ‘2040 Referentie (incl. ZE)’ = 637 ton/jaar
- De totale NO_x-emissies in scenario ‘2040 Slim parkeren’ (als laatste stap) = 619 ton/jaar.
- De afname bedraagt 2,8%

Voor PM_{10} komt het effect van de 5 stappen volgens het onderzoek uit op nul (geen toe- of afname).

5.1.2 Emissie-eisen mobiele werktuigen (SEB en Omgevingswet)

Mobiele werktuigen zijn voertuigen die in beginsel geen gebruik maken van de openbare weg en bijvoorbeeld worden ingezet bij bouwprojecten. Voorbeelden van mobiele werktuigen zijn graafmachines, bulldozers, hijskranen, heistellingen en tractoren. Ook aggregaten vallen hier onder.

De gemeente Utrecht stelt voor eigen projecten in veel gevallen in aanbestedingsprocedures eisen aan gebruik van mobiele werktuigen, voortvloeiend uit het uitvoeringsprogramma ‘Utrecht kiest voor gezonde lucht’ (paragraaf 2.1). Hier is de praktijk weerbarstig gebleken, onder meer vanwege gebrek aan juridische mogelijkheden en beperkte handhavingsmogelijkheden.

Inmiddels heeft de gemeente Utrecht het Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) ondertekend, met niveau ‘ambitie’. [24] [25] De ondertekening van het convenant verplicht de gemeente om de SEB-eisen mee te nemen in aanbestedingen. In dit convenant wordt binnen de bouwsector onderscheid gemaakt tussen de volgende bouwsegmenten: grond-, water-, en wegenbouw (GWW), burgerlijke woningbouw en utiliteitsbouw (W&U), spoor, kustlijnzorg, vaargeulonderhoud en energieprojecten (energieopwekking en -infrastructuur). Met een opvolgend collegebesluit[26] is de SEB-eis via het omgevingsplan opgelegd aan publieke bouwwerken.

De Routekaart SEB biedt een handzaam kader van welke eisen in aanbestedingen redelijkerwijs aan marktpartijen gesteld kunnen worden. Onderstaand kader beschrijft de emissie-eisen die zijn opgenomen in de Routekaart SEB.

[23] *Goudappel, 2023. Rapportage klimaateffecten mobiliteitsbeleid gemeente Utrecht. Eindrapport van 14 juli 2023 met kenmerk 012640.20230714.R1.01 (Bijlage 2 – Emissie luchtkwaliteit: NOx en PM10).*
[24] *De formele ondertekening vond plaats op op 30 oktober 2023.*
[25] *Staatscourant Nr. 31167 van 23 november 2023*
[26] *Collegebesluit van 24 oktober 2023*

Info kader: Routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB)

De Routekaart SEB heeft als doel het bieden van duidelijkheid aan de bouwsector met het geven van een meerjarenperspectief en het geven van een stappenplan dat leidt tot toenemende emissiereductie richting 2030 en daarna. In de routekaart staan emissie-eisen per vermogensklasse, gefaseerd met oplopende eisen. Stapsgewijs wordt hiermee toegewerkt naar de inzet van emissievrije mobiele werktuigen. Het gaat dan om de inzet van schonere milieuklassen en uiteindelijk van elektrisch aangedreven werktuigen. De eisen zijn tot stand gekomen als compromis wat wenselijk is en wat haalbaar is om als eis aan de markt te stellen. Er wordt onderscheid gemaakt in de niveaus van emissie-eisen:

- Minimum: voor alle bouw- en sloopwerkzaamheden, invulling van de wettelijk verplichte emissiebeperking (volgend uit het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl).
- Basis: van toepassing op aanbestedingseisen door opdrachtgevende partijen die het convenant SEB hebben ondertekend.
- Ambitie: van toepassing op aanbestedingseisen door opdrachtgevende partijen die voor het ambitieuze niveau hebben ondertekend. Het niveau Ambitie gaat uit van dezelfde emissie-eisen als het niveau Basis, maar is aangevuld met een generieke nul-emissie-eis (ZE) als aandeel binnen de totale inzet van bouwwerktuigen in een bouwproject.

Onderstaand zijn de emissie-eisen voor het niveau basis en ambitie weergegeven.

	SEB-niveau: basis				
Vermogensklasse	**2023-2024**	**2025-2027**	**2028-2029**	**2030-2035**	**2035-2040**
< 19 kW	-	-	100% ZE	100% ZE	100% ZE
19 <= kW < 37	IIIa	IIIa	100% ZE	100% ZE	100% ZE
37 <= kW < 56	IIIb	IIIb	100% ZE	100% ZE	100% ZE
56 <= kW < 130	IIIb	IV	IV	IV	100% ZE
130 <= kW < 560	IIIa	IV	IV	IV	100% ZE
> 560 kW & spec	-	-	kat & rf	kat & rf	100% ZE
stationair < 560 kW	gelijk niet-stationair < 560 kW			100% ZE	100% ZE
stationair > 560 kW	gelijk niet-stationair > 560 kW				

SEB-niveau: ambitie				
10% ZE	30% ZE	70% ZE	90% ZE	100% ZE
30% ZE	70% ZE	90% ZE	100% ZE	

Figuur 4. Emissie-eisen volgend uit de Routekaart SEB, basisniveau. Het niveau 'ambitie' gaat uit van dezelfde eisen als het basisniveau, aangevuld met een nul-emissie-eis (ZE) als aandeel binnen de totale inzet van bouwwerktuigen in een bouwproject. In enkele gevallen zijn de eisen van het basisniveau strenger dan het minimumniveau, dit is met groene arcering aangegeven. Verklaring van afkortingen: kW = kiloWatt; spec = speciale voertuigen; IIIa/IIb/IV = milieuklassen tot ZE; ZE = zero emissie; kat & rf = katalysator & roetfilter.

Effect emissie-eisen mobiele werktuigen op de luchtkwaliteit
Gemeente Utrecht heeft getekend voor niveau ‘ambitie’. Uitgangspunt voor deze maatregel is dat de gemeente Utrecht in eigen aanbestedingen uitgaat van SEB-niveau ‘ambitie’. Het niveau ‘ambitie’ gaat uit van dezelfde emissie-eisen als het basisniveau, aangevuld met een nul-emissie-eis (ZE) als aandeel binnen de totale inzet van bouwwerktuigen in een bouwproject. In 2030 ligt die eis tussen de 90% en 100% van de totale inzet, welke gaat gelden voor projecten waar de gemeente Utrecht opdrachtgever van is. De maatregel heeft alleen betrekking op publieke projecten (met gemeente Utrecht als opdrachtgever), verondersteld circa 15% van het totale aantal bouwprojecten (globale aanname). Het uiteindelijke effect is vervolgens berekend op basis van het aandeel van mobiele werktuigen in de bouw in de totale concentratiebijdrage vanuit de gemeente Utrecht.

5.1.3 Verbod op houtstook buiten

De maatregelen uit het uitvoeringsprogramma gericht op houtstook zijn ingestoken op een vrijwillige aanpassing van stookgedrag (campagne) en/of stookvoorziening in huis (vervangings- en daarna sloopsubsidie). In de interne evaluatie kwam naar voren dat het effect hiervan onvoldoende is om deze bron van luchtverontreiniging wezenlijk te verminderen. Daarnaast betreft dit alleen houtstook binnenshuis (sfeerverwarming) en laat houtstook buiten ongemoeid. Dit is tevens de constatering geweest door enkele raadsleden en vormde aanleiding tot het indienen van een initiatiefvoorstel[27] om meer regulerend op te kunnen treden tegen houtstook buiten. Het aangenomen voorstel betreft een aanpassing van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), waarmee alle houtstook in de buitenlucht is verboden. Hieronder vallen alle ‘sfeervuren gestookt met hout’ die buiten plaatsvinden, zoals vuurkorven, vuurhaarden en hout gestookte barbecues, maar ook houtstook van horeca en evenementen.

Effect verbod houtstook buiten op de luchtkwaliteit
De effectbepaling is gebaseerd op een inschatting van het bereik van de maatregel (hele gemeente = 100%) en het verwachte reductiepercentage van de maatregel en de verwachte naleving (expertinschatting, afhankelijk van hoe de doelgroep de maatregel kan ontwijken en hoe strikt gehandhaafd kan worden). In dit geval is verondersteld dat 75% van de houtstook buiten wordt tegengegaan (globale inschatting). Het uiteindelijke effect is vervolgens berekend op basis van het aandeel van houtstook buiten in de totale concentratiebijdrage vanuit de gemeente Utrecht.

5.1.4 Uitstootvrije recreatievaart

De gemeente is bezig om de recreatievaart te verduurzamen[28]. via de Havenverordening stimuleert en reguleert de gemeente emissievrije vaartuigen van pleziervaart en commerciële recreatievaartuigen door eisen te stellen aan vergunningen voor ligplaats en exploitatie. Voor bezoekers zonder ligplaats (passanten) wordt emissievrij op meerdere manieren gestimuleerd en wordt op den duur verplicht.

Effect uitstootvrije recreatievaart op de luchtkwaliteit
De effectbepaling is gebaseerd op een inschatting van het bereik van de maatregel (hele gemeente = 100%) en het verwachte reductiepercentage van de maatregel en de verwachte naleving (expertinschatting, afhankelijk van hoe de doelgroep de maatregel kan ontwijken en hoe strikt gehandhaafd kan worden). In dit geval is verondersteld dat 75% van de recreatievaart emissievrij zal

[27] *Initiatiefvoorstel ‘Aanpak houtstook, de volgende stap naar schone lucht’, motie 11301361 van Rachel Heijne (GroenLinks) en Anne Sasbrink (Partij voor de Dieren)*
[28] *Visie Stadswater, gemeente Utrecht*

worden (globale inschatting). Het uiteindelijke effect is vervolgens berekend op basis van het aandeel van recreatievaart in de totale concentratiebijdrage vanuit de gemeente Utrecht.

5.2 Aanvullende maatregelen, ter overweging

5.2.1 Mobiliteit: Gemotoriseerd wegverkeer

In het kader van dit onderzoek is geïnventariseerd welke maatregelen voor wegverkeer aanvullend mogelijk zijn om de luchtkwaliteit te verbeteren. Het uitgangspunt is daarbij dat deze maatregelen boven op het maatregelpakket uit het mobiliteitsplan worden uitgevoerd.

Autoluw
Een autoluwe zone kan worden ingesteld om de hoeveelheid auto's en vrachtverkeer in een zone te verminderen. Minder verkeer betekent minder uitlaatemissies en slijtage-emissies. Meestal gaat het om het weren van doorgaand c.q. gebiedsvreemd verkeer, dus verkeer met een andere herkomst en bestemming dan de zone. Een verdergaande maatregel zou zijn om ook bezoekers te weren. Er zijn veel manieren om een zone autoluw te maken. Routes kunnen minder aantrekkelijk worden gemaakt, fysieke afscheidingen kunnen worden geplaatst, al dan niet in combinatie met in-/uitgangscontrole door middel van camera's. Maar ook parkeerbeleid kan bijdragen aan autoluw. Kortom er zijn veel invoeringsmogelijkheden die in onderhavig onderzoek niet allemaal zijn onderzocht.

Er is een onderscheid gemaakt in de zonegrootte voor autoluw: het huidige milieuzonegebied; het gebied binnen de Rijksring; en de hele gemeente.

De **effectbepaling** is gebaseerd op een inschatting van het bereik van de maatregel (hele gemeente = 100%, andere zonegroottes naar rato van aantal inwoners binnen de zone). De mindering van wegverkeer is globaal ingeschat mede op basis van verkeerskundige kennis binnen de gemeente Utrecht, te weten 11% voor centrumzone en 5% voor de grotere zones. Verondersteld is dat alleen personenverkeer hierdoor wordt verminderd. Het uiteindelijke effect is vervolgens berekend op basis van het aandeel van personenauto's binnen de bebouwde kom (uitlaat- en slijtage-emissies) in de totale concentratiebijdrage vanuit de gemeente Utrecht.

Alleen schone voertuigen toegestaan
Bij deze zonegerichte maatregelen gaat het erom dat verkeer als activiteit nog onverminderd is toegestaan (geen effect op verkeersvolume), mits deze aan de eis voldoet die aan de betreffende doelgroep wordt gesteld (wel effect op de verkeersuitstoot). Momenteel heeft Utrecht een milieuzone met toelatingseisen voor diesel personenauto's, bestelvoertuigen, vrachtvoertuigen en touringcars. Per 2025 worden de eisen voor vracht en bestel aangescherpt. In dit maatregelenonderzoek is verkend wat andere varianten kunnen opleveren voor de luchtkwaliteit:

- Vergroten van bestaande milieuzone (dezelfde doelgroepen, dezelfde eisen);
- Vergroten van huidige ZE zone distributieverkeer (bestel- en vrachtauto's);
- Milieuzone voor alle personenauto's (alle brandstoftypen);
- ZE zone personenauto's (alle brandstoffen); [29]
- Milieuzone en ZE-zone brom- en snorfietsen.

[29] *Een ZE-zone voor alle personenauto's is momenteel nog niet mogelijk via de bestaande landelijke regelgeving, maar door gemeenten wordt hiervoor gelobbyd, de verwachting is dat dit op termijn mogelijk gaat worden. In dit onderzoek wordt in beeld gebracht wat een dergelijke maatregel op zou kunnen leveren voor de luchtkwaliteit.*

Bovenstaande maatregelen zijn onderzocht voor verschillende zonegroottes.

De **effectbepaling** is gebaseerd op een inschatting van het bereik van de maatregel (hele gemeente = 100%, andere zonegroottes naar rato van aantal inwoners binnen de zone). De emissiereductie van wegverkeer is berekend door middel van schalingsfactoren. Voor de ZE-zone voor distributieverkeer bestaan landelijke schalingsfactoren (gepubliceerd door Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat).

Voor de andere zones zijn schalingsfactoren berekend op basis van het wagenpark van Utrecht en hoe dat verandert met andere toelatingseisen. De samenstelling van het wagenpark is gebaseerd op ANPR-cameraregistraties[30] rondom de bestaande milieuzone. Dat betekent dat een groot deel van de verouderde dieselvoertuigen al hieruit zijn geweerd (gefilterde waarnemingen). Dit geeft een onderschatting van het effect.

Voor de ZE-zone voor personenauto's is verondersteld dat dit maximaal wordt opgevolgd, hetgeen optimistisch is. Alle zone-effecten worden voor een aantal aspecten in mindering gebracht: een deel van het verkeer wordt verondersteld al emissievrij te zijn (autonome trend elektrische voertuigen), een deel van het verkeer wordt verondersteld vrijgesteld te zijn via ontheffingen en een deel zal in overtreding zijn. Het uiteindelijke effect is vervolgens berekend op basis van het aandeel van de betreffende verkeersdoelgroepen in de totale concentratiebijdrage vanuit de gemeente Utrecht.

Overige maatregelen
Overige maatregelen die uit de brede inventarisatie volgden zijn:

- Promoten en faciliteren om auto's met de juiste bandenspanning te laten rijden (verlengen van eerder ingezette maatregel);
    - Effectinschatting: nihil (draagt mogelijk bij aan bewuster rijgedrag en iets lager brandstofverbruik bij klein deel van de weggebruikers; niet per se minder uitstoot van NOx en fijnstof).
- Lobby voor gratis OV in Utrecht;
    - Effectinschatting: Hoewel gratis OV voor bepaalde doelgroepen positief kan uitpakken, is het effect op vermindering van autogebruik naar verwachting zeer beperkt[31]. Een optimistische inschatting is gemaakt met 1% reductie op emissies personenauto's binnen bebouwde kom (globale inschatting).
- Lobby voor snelheidsverlaging op de gehele Rijksring naar 80 km/u;
    - Effectinschatting: Op basis van een vergelijking tussen emissiefactoren en de aanwezigheid van trajecten met en zonder trajectcontrole op de rijkswegen, naar schatting 5% lagere emissies van snelwegverkeer. Het gaat dan om personen- en bestelverkeer, exclusief vrachtverkeer[32].
- Snelwegen overkappen.
    - Effectinschatting: geen (alleen een lokaal effect treedt op, deze is zeer situatieafhankelijk, dus maatwerk)

5.2.2 Mobiele werktuigen

Voor mobiele werktuigen is onderzocht wat de effecten zijn als in alle grotere bouwprojecten in Utrecht alleen nog nieuwere, schonere werktuigen toegepast mogen worden. Als kader hiervoor dient het door de gemeente Utrecht ondertekende Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB), met als praktische

[30] *ANPR staat voor Automatic Number Plate Recognition*
[31] *Zie bijvoorbeeld dit artikel in Binnenlands Bestuur (2008) en geverifieerd bij verkeerskundigen.*
[32] *Voor vrachtverkeer is de snelheidslimiet al 80 km/u.*

invulling de Routekaart SEB (zie paragraaf 5.1.2). Het stellen van emissiebeperkende maatregelen aan private initiatiefnemers heeft met de Omgevingswet per 1 januari 2024 aan kracht gewonnen met artikel 7.19a uit het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Daarin worden initiatiefnemers van alle vergunning- en meldingplichtige bouw- en sloopwerkzaamheden verplicht emissiebeperkende maatregelen te treffen. De Routekaart SEB is daarin een niet verplichte maar wel voor de hand liggende keuze.

De onderzochte aanvullende maatregelen zijn erop gericht om voor de realisatie van overige bouwprojecten, waar de gemeente geen opdrachtgever voor is, emissie-eisen te stellen uitgaande van SEB-niveau ‘basis’. Dit niveau is in de fasen vóór 2030 een stap strenger qua emissie-eisen dan het minimumniveau. In 2030 zijn de eisen ‘basis’ en ‘minimum’ aan elkaar gelijk.

Het stellen van strengere eisen dan het minimumniveau zal met beleid, afspraken en eventuele juridische mogelijkheden tot sturing nader moeten worden uitgewerkt. De overweging is dan vooral om de verschoning te versnellen. In 2030 zijn de eisen immers gelijk aan het wettelijke minimum.

De doelgroep betreft grotere bouwprojecten die een bouwveiligheidsplan (BLVC-plan[33]) moeten indienen bij het aanvragen van een omgevingsvergunning voor bouwen[34]. Verschillende maatregelvarianten zijn geïnventariseerd om de strengere eis op te leggen aan grotere bouwprojecten:

- Zone aanwijzen (keuze: Overvecht vanwege groot bouwprogramma en ter bescherming van kwetsbare omwonenden);
- Woningcorporaties;
- Sciencepark (niveau ambitie);
- Eis opnemen in afspraken bouwteam via anterieure overeenkomst en moederbestek.

In de naleving van deze maatregel, die gehandhaafd kan worden door middel van controles op bouwplaatsen, zal al moeten worden voorzien vanwege de werking vanuit de huidige wetgeving (verplichting tot emissiebeperkingen in bouwprojecten). Dat betekent dat de naleving van de extra opgelegde eisen in feite plaatsvindt via het bestaande gemeentelijk handhavingsapparaat. Daarbij wordt opgemerkt dat de controle op emissievrije mobiele werktuigen praktisch eenvoudiger uitvoerbaar is dan de controle op mobiele werktuigen met een vereiste niet-emissievrije milieuklasse.

Effect emissie-eisen mobiele werktuigen op de luchtkwaliteit
Als uitgangspunt voor deze maatregel is dat in private bouwprojecten wordt uitgegaan van SEB-niveau ‘basis’ en voor Sciencepark niveau ‘ambitie’. In 2030 heeft de basis-eis geen aanvullend effect ten opzichte van de eis vanuit het Bbl, echter de gemeente zal zich ook voor naleving en handhaving op deze minimum-eis moeten voorbereiden. De effecten in onderhavig onderzoek zijn daarom inclusief het effect van deze minimum-eisen uit het Bbl. De maatregel heeft betrekking op private projecten (met een private opdrachtgever) met een BLVC-plan, hetgeen geschat is het leeuwendeel van het private bouwvolume betreft, uitgaande van 80% totaal. Het uiteindelijke effect is vervolgens berekend op basis van het aandeel van mobiele werktuigen in de bouw in de totale concentratiebijdrage vanuit de gemeente Utrecht.

[33] BLVC staat voor Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid en Communicatie. In een BLVC-plan moet een bouwer opnemen wat zij gaat doen om de hinder voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken.
[34] Voor de gemeente Utrecht is dit het geval bij projecten met een bouwsom meer dan € 1 miljoen of meer, een bouwtijd langer dan een jaar en/of een complexe locatie. Onder complexe situatie wordt in dit verband verstaan een situatie met politieke gevoeligheid, complexiteit qua bereikbaarheid of bebouwingsdichtheid.

5.2.3 Bouwplaatsen

Bouwplaatsen zijn een relatief grote bron van fijnstof. Dit betreffen enerzijds dieselmotorenemissies (DME) van mobiele werktuigen die vanuit de Arbowetgeving geminimaliseerd moeten worden[35] en inmiddels vanuit eisen uit het Besluit bouwwerken leefomgeving moeten worden beperkt (zie vorige paragraaf). Daarnaast vinden diverse bouw- en sloopactiviteiten plaats met stofemissies, zoals breekwerken, zandstralen, polijsten, slijpen, boren, frezen, zagen en slopen. Deze stofemissies zijn niet alleen hinderlijk voor de omgeving (‘vieze auto’s en ramen’), maar zijn ook schadelijk voor de gezondheid. Vanuit de Arbowetgeving zijn deze emissies gereguleerd om de gezondheidsschade bij werknemers op de bouwplaats en de mensen in de omgeving te beperken. Er bestaan zeer effectieve (bewezen) maatregelen om de emissies te beperken[36]:

- Afscherming met doeken;
- Beneveling van de locatie waar de werken worden uitgevoerd;
- Bevochtiging ter hoogte van de apparatuur;
- Rechtstreekse stofafzuiging op breekhamers, polijstmachines, slijpschijven, boormachines, freesmachines en schuurmachines.
- Aanvullend moet er verneveling of bevochtiging zijn bij sloopwerken onder droge of winderige weersomstandigheden waarbij visueel waarneembare stofverspreiding optreedt.

Uit gesprekken met deskundigen binnen Royal HaskoningDHV blijkt dat deze uitstoot voldoende met de regelgeving is gereguleerd. Bij alle partijen in de bouwketen ligt een verplichting om te voorkomen dat arbeiders en omgeving worden blootgesteld aan veiligheids- en gezondheidsrisico's door stofemissies[37]. In de praktijk is onvoldoende naleving ervan, hetzij door opvolging van de maatregelen, hetzij door onvoldoende handhaving. Het is aanbevolen om nader onderzoek te verrichten of inderdaad, en zo ja waarom, deze naleving onvoldoende is. De bevindingen kunnen concrete aanknopingspunten bieden om de emissies te verminderen.

Effect naleving eisen stofemissies in de bouw op de luchtkwaliteit
Aangezien er een aanzienlijke emissiereductie is te behalen, maar onduidelijk waar exact deze emissiereductie valt te behalen, is een globale inschatting gemaakt. Verondersteld is dat in 80% van de bouwprojecten effectief maatregelen kunnen worden ingezet en hierop wordt toegezien, met een gemiddelde behaalde emissiereductie van 50% (globale inschatting). Het uiteindelijke effect is vervolgens berekend op basis van het aandeel van stofemissies in de bouw in de totale concentratiebijdrage vanuit de gemeente Utrecht.

5.2.4 Bouwlogistiek

De invloed van bouwactiviteiten op de luchtkwaliteit is niet beperkt tot de bouwlocaties zelf, maar betreft ook de aanvoer van materiaal en personeel van, naar of op de bouwlocatie. Naast specifieke bouwvoertuigen, zoals betonmixers of kippers, worden algemene voertuigtypes zoals bestelwagens, kleine vrachtwagens en trekkers - opleggers veel ingezet. Het convenant SEB voorziet eveneens in eisen voor bouwlogistiek, geldend voor niveau basis en ambitie.

Vanuit de gemeente Utrecht is al breder nagedacht over een plan om de bouwlogistiek aan te pakken. Er zijn drie maatregelen geïnventariseerd:

[35] *Per 1 juli 2020 is een wettelijke grenswaarde voor dieselmotorenemissies van kracht. Zie Werkinstructie Blootstelling aan dieselmotoremissies (DME) | Richtlijn | Nederlandse Arbeidsinspectie (nlarbeidsinspectie.nl)*
[36] *Vlaamse website ‘Nieuwe regels om fijn stof van bouwwerken te beperken’, https://emis.vito.be/nl/node/36652*
[37] *Handleiding stappenplan V&G voor opdrachtgevers | Richtlijn | Rijksvastgoedbedrijf*

- SEB-eis t.a.v. transportroutes, hubs, vervoer bouwvakkers, overslag in eigen aanbestedingen (deze maatregel valt in feite onder het getekende convenant SEB, maar is hier afzonderlijk in beeld gebracht);
- SEB-eis t.a.v. transportroutes, hubs, vervoer bouwvakkers, overslag in BLVC-kader;
- Eisen minder ritten/km/s of brandstof via BLVC-plannen.

Effect aanpak bouwlogistiek op de luchtkwaliteit
Een van de maatregelen heeft alleen betrekking op publieke projecten (met gemeente Utrecht als opdrachtgever), welke circa 15% van het totale aantal bouwprojecten betreffen. De andere maatregelen hebben betrekking op private projecten (met een private opdrachtgever) met een BLVC-plan, hetgeen naar schatting het leeuwendeel van het private bouwvolume betreft, uitgaande van 80% totaal. Op basis van CBS cijfers is ingeschat dat circa 25% van alle bestel- en vrachtverkeer bouwlogistiek betreft. Als emissiereductie is een globale inschatting gemaakt dat de emissie-eis 20% NO_x-reductie en 10% PM_{10}/$PM_{2,5}$-reductie oplevert per gereden kilometer. Qua aantallen ritten is globaal aangenomen dat dit 20% minder ritten oplevert. Het uiteindelijke effect is vervolgens berekend op basis van het aandeel van bestel- en vrachtverkeer in de totale concentratiebijdrage vanuit de gemeente Utrecht.

5.2.5 Consumenten: houtstook binnen

Naast de al ingezette maatregel om houtstook buiten te verbieden (paragraaf 5.1.3), zijn aanvullende mogelijkheden geïnventariseerd om ook uitstoot van houtstook binnenshuis te verminderen:

- Uitbreiding campagne;
- Verbod van houtstook gerelateerde reclame in Utrecht;
- Invoering van een vergunningplicht, met uiteenlopende eisen als varianten:
  - Eisen m.b.t. gebruik en onderhoud;
  - Alleen nog Eco-design toegestaan;
  - Geen nieuwe vergunningen
- Diverse vormen van een verbod voor houtstook binnenshuis;
- Geen rookkanalen nieuwbouw.

Een voortzetting en uitbreiding van de campagnes kan bijdragen om begrip en draagvlak te creëren, maar een wezenlijk effect zal naar verwachting vooral via de andere maatregelen behaald worden. In het onderhavige onderzoek is het effect van enkele varianten per maatregel onderzocht om dit te kunnen meewegen in de verdere maatregelkeuze. Daarbij zijn globale aannames gemaakt over in hoeverre een maatregel handhaafbaar is. De verwachting van betrokken binnen de gemeente is dat handhaving door de beperkingen die er zijn, lastig zal zijn. Maar dat moet in de praktijk nog blijken. Nader onderzoek is nodig hoe dit exact op te lossen.

Effect maatregelen houtstook binnen op de buitenluchtkwaliteit
De effectbepaling is gebaseerd op een inschatting van het bereik van de maatregel (hele gemeente = 100%) en het verwachte reductiepercentage van de maatregel en de verwachte naleving (expertinschatting, afhankelijk van hoe de doelgroep de maatregel kan ontwijken en hoe strikt gehandhaafd kan worden). In dit geval is verondersteld dat 75% van de houtstook binnen wordt tegengegaan met een algeheel verbod. Voor de andere varianten is gecorrigeerd voor de tijdsduur of zonegrootte. De effecten van de vergunningvarianten zijn gebaseerd op de ‘Beleidsverkenning aanvullende maatregelen om de emissies van particuliere houtstook te beperken’. [38] Het uiteindelijke

[38] *Royal HaskoningDHV, Beleidsverkenning aanvullende maatregelen om de emissies van particuliere houtstook te beperken. Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, februari 2022, BI1814-MI-RP-220224-1219*

effect is vervolgens berekend op basis van het aandeel van houtstook buiten in de totale concentratiebijdrage vanuit de gemeente Utrecht.

5.2.6 Consumenten: roken

Over het roken van sigaretten is algemeen bekend dat dit schadelijk is voor de roker en de mensen in de omgeving (meerokers). Minder bekend is dat alle sigarettenrook tezamen een forse bron van luchtverontreiniging is, met name van fijnstof (PM_{10} en $PM_{2.5}$), zoals blijkt uit de bronanalyse (hoofdstuk 3). Een uitbreiding van het huidige anti-rookbeleid draagt bij aan de verbetering van de luchtkwaliteit en de gezondheid.

In het maatregelenonderzoek is onderzocht welke aanvullende maatregelen denkbaar zijn om het roken in de buitenruimte te verminderen, naast het directe gezondheidseffect ook vanwege het luchtkwaliteitseffect. Diverse varianten van een rookverbod (inclusief 'vapen') zijn op effecten op de luchtkwaliteit onderzocht voor specifieke plekken:

- Rookvrije stationsomgeving;
- Rookvrije terrassen;
- Rookvrije parken
- Rookvrije binnenstad
- Rookvrije buitenruimtes algemeen
- Rookvrije evenementen

Daarnaast zijn campagnes meegenomen als maatregel om gedragsaanpassing, begrip en draagvlak te creëren, hoewel een echt aanvullend effect op het al ingezette beleid vermoedelijk van andere maatregelen zullen komen.

Effectbepaling rookvrije zones op de luchtkwaliteit
In het onderhavige onderzoek is het effect van enkele varianten van een rookvrije zone onderzocht om dit te kunnen meewegen in de verdere maatregelkeuze. Daarbij zijn globale aannames gemaakt over in hoeverre een maatregel handhaafbaar is. In de praktijk zal handhaving inherent lastig zijn. Uiteindelijk zal een cultuurverandering moeten plaatsvinden zoals dat ook bij andere rookverboden in het verleden is opgetreden. De effecten in dit onderzoek hebben alleen betrekking op de feitelijke verwachte vermindering van rookgedrag op de locaties waarop de maatregel van toepassing is. Deze is over het algemeen beperkt ten opzichte van het totale aantal sigaretten dat gerookt wordt. Daarbij wordt de kanttekening gemaakt dat de lokale effecten door minder roken en minder meeroken groter zullen zijn. En dat de algehele ontmoediging van rokers ertoe kan leiden dat men minder geneigd is te beginnen met roken. Het uiteindelijke effect is vervolgens berekend op basis van het aandeel van roken in de totale concentratiebijdrage vanuit de gemeente Utrecht.

5.2.7 Consumenten: vuurwerk

De enige denkbare stap verder dan het huidig ingezette gemeentelijk beleid, met als doel een daadwerkelijke vermindering van de uitstoot door vuurwerk, is een gemeentebreed vuurwerkverbod. Een dergelijk verbod kan gecombineerd worden met een andere vorm van vermaak om mensen daadwerkelijk af te houden van vuurwerk afsteken, bijvoorbeeld met centrale shows met lichteffecten of drones. De naleving en effectiviteit van een dergelijk verbod zal sterk afhangen van of dat alleen door een aantal gemeenten wordt afgekondigd, of landelijk. Daarmee wordt namelijk ook de verkoop beperkt en zal een verbod beter handhaafbaar zijn.

Effectbepaling vuurwerkverbod op de luchtkwaliteit
De effectbepaling is gebaseerd op een globale inschatting:
- 10% emissiereductie bij een gemeentelijk verbod;
- 75% emissiereductie bij een landelijk verbod.

Het uiteindelijke effect is vervolgens berekend op basis van het aandeel van vuurwerk in de totale concentratiebijdrage vanuit de gemeente Utrecht.

5.2.8 Industrie

De gemeente is meestal bevoegd gezag voor algemene rijksregels uit het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) voor een milieubelastende activiteit en voor een omgevingsvergunning. Complexe bedrijven, IPPC-installaties die vallen onder de Richtlijn Industriële Emissies en nog enkele uitzonderingen vallen onder bevoegd gezag van de provincie of rijk[39]. Vanuit het Schone Lucht Akkoord worden meerdere maatregelen onderzocht op kansrijkheid en wordt gestuurd in de richting van strenger vergunnen, maar dit geldt nog niet als vaststaand SLA-beleid. De maatregelen zijn in onderhavig onderzoek als aanvullend beschouwd en beoordeeld. De implementatie en mogelijke reductiepotentieel is zeer specifiek afhankelijk van welke bedrijven het betreft. Als maatregelen zijn met globale aannames in beeld gebracht:
- Strengere eisen bij vergunning – aanname 1% emissiereductie;
- Strengere eisen bij vergunning (onderkant BBT[40]) – aanname 5% emissiereductie (IPPC-bedrijven);
- Bedrijven aanspreken / stimuleren voor extra verschoning & verduurzaming (kan zijn: transport- en inrichtingsemissies) – geen generiek effect te bepalen, maatwerk;
- Planning: voorrang voor duurzame bedrijven (nieuwe bedrijventerreinen) – geen generiek effect te bepalen, maatwerk.

5.2.9 Scheepvaart (binnenvaart)

Binnenvaart op het Amsterdam-Rijnkanaal valt niet onder het gemeentelijk bevoegd gezag. Maatregelen zullen via een lobby bij het rijk bereikt moeten worden. Twee maatregelen zijn onderzocht:
- Snelheidsverlaging Amsterdam-Rijnkanaal;
- Verplichten walstroom.

Effectbepaling maatregelen binnenvaart op de luchtkwaliteit
Op basis van de Emissieregistratie is nagegaan wat de verhouding stilliggende en varende schepen is. Uit enkele bestaande onderzoeken[41] is de emissiereductie ingeschat van een snelheidsverlaging. Voor walstroom is verondersteld dat verplichte walstroom leidt tot 90% minder emissies bij ligplaatsen.

[39] *https://iplo.nl/regelgeving/instrumenten/vergunningverlening-toezicht-handhaving/bevoegd-gezag-omgevingswet/milieubelastende-activiteit/*
[40] *BBT: Best Beschikbare Technieken*
[41] *CE Delft, 2018. Nationale maatregelen luchtkwaliteit verkeer – Kosten en effecten op PM, NOx en EC. Rapport 18.4N99.142*

6 Effecten van maatregelen

Het maatregelenonderzoek heeft geresulteerd in een overzichtstabel waarin de resultaten per maatregel zijn weergegeven, zie bijlage 1. De tabel bevat zowel de al ingezette maatregelen als de aanvullende – nog te overwegen – maatregelen.

In de overzichtstabel is per maatregel aangegeven op welke wijze het effect is bepaald. Dat geeft een betrouwbaarheid aan van het bepaalde effect. Van sommige maatregelen is bij de uitwerking gebleken dat geen effect kan worden bepaald, bijvoorbeeld omdat er geen wezenlijk effect wordt verwacht, omdat uitsluitend een lokaal effect optreedt of omdat dit zeer afhangt van voorkomende situaties (maatwerk). Onderstaande paragrafen beschrijven de effecten voor die maatregelen waarbij het mogelijk was om een getalsmatig effect te bepalen.

Interpretatie van de resultaten
De maatregelen zijn stadsbreed berekend, in termen van stadsgemiddelde jaarconcentraties. Dat geeft een robuust beeld van de totale luchtkwaliteit in heel Utrecht en de effecten op de bevolking van Utrecht als geheel. Maatregelen zijn daarmee goed onderling vergelijkbaar qua impact op de gezondheid.

De effecten zijn weergegeven als percentage waarmee de gemiddelde concentratiebijdrage vanuit Utrecht afneemt. De effecten variëren in orde grootte van fracties van procenten tot enkele procenten, met enkele uitschieters tussen de 5 en 10%. Het effect van een individuele maatregel kan daardoor minder substantieel lijken. Hoe valt dat te duiden?

- In de eerste plaats geldt dat op specifieke locaties de effecten van maatregelen op de concentraties en blootstelling (veel) groter zullen zijn dan stadsbreed berekend. Dit geldt bijvoorbeeld voor lokale ‘hot spots’: woningen die dicht bij drukke wegen staan, nabij grote bouwlocaties of in een wijk met een hoge uitstoot door houtverbranding liggen. Dit geldt nadrukkelijk ook voor blootstelling in de tijd, aangezien de actuele blootstelling sterk kan fluctueren gedurende de dag en seizoen en het moment dat een emissie-activiteit plaatsvindt (gedurende de spits, ’s avonds op het terras of tijdens het winterstookseizoen).
- In de tweede plaats moet een effect in het licht worden gezien van de verantwoordelijkheid van een sector of doelgroep, ten opzichte van de vele invloeden vanuit verschillende sectoren op de luchtkwaliteit. Dit onderstreept het vierde onderdeel in de gekozen aanpak van gemeente Utrecht om van iedereen een bijdrage te verlangen.
- In de derde plaats geldt dat iedere concentratieafname een gezondheidswinst oplevert en bijdraagt aan de doelstelling om de aanstaande aangescherpte EU-grenswaarden en op termijn de WHO-advieswaarden te behalen. Ook betekent iedere concentratieafname een verkleining van de totale ‘wolk’ luchtverontreiniging afkomstig vanuit Utrecht, welke landelijk in de top-11 staat en ook buiten Utrecht impact heeft.
- Tenslotte geldt dat de effecten uiteindelijk samengaan met die van andere maatregelen (maatregelpakket) en met breder luchtbeleid, en met landelijk (o.a. SLA) en internationaal beleid. Als het gaat om de invloed van lokale emissiebronnen is het meest effectief om deze met lokale maatregelen te verminderen (gebiedsaanpak), voor zover dat binnen de mogelijkheden ligt van het lokale bevoegd gezag.

6.1 Effecten op concentraties

In de figuren op de volgende pagina's zijn de berekende effecten van de onderzochte maatregelen op de concentraties NO_x, PM_{10} en $PM_{2,5}$ opgenomen. Weergegeven is hoeveel procent de maatregelen de concentraties vanwege bronnen binnen Utrecht kunnen verminderen[42]. Het gaat om het effect ten opzichte van de autonome ontwikkeling in hetzelfde jaar. De figuren geven de effecten met een bandbreedte weer, waarbij er rekening is gehouden met de gewijzigde sectorale GCN-bijdragen (zie paragraaf 2.1 en 3.3).

In de figuren is te zien dat de maatregelen van de thema's 'wegverkeer' en 'mobiele werktuigen en bouwplaatsen' met name invloed hebben op de NO_x-concentratie. De maatregelen binnen de thema's 'houtstook', 'roken' en 'vuurwerk' grijpen vooral in op de fijnstofconcentratie. Als er wordt gekeken naar de NO_x-concentratie dan hebben de verschillende onderzochte ZE-zones een relatief groot effect. Ook meerdere onderzochte milieuzones (varianten) voor personenauto's en enkele maatregelen binnen de thema's 'houtstook' en 'binnenvaart' zorgen voor een reductie van meer dan 1 procent van de concentratiebijdrage van bronnen binnen de gemeente[43]. De PM_{10}- en $PM_{2,5}$-concentratie wordt met name verminderd door maatregelen binnen het thema 'houtstook' en er zijn enkele maatregelen binnen de andere thema's die zorgen voor een afname van meer dan 1 procent van de gemeentelijke concentratiebijdrage. Wanneer er specifiek wordt gekeken naar de PM_{10}-concentratie dan is te zien dat het grootste effect wordt bereikt door de maatregel die ingrijpt op de stofemissies (verstuiving) in de bouwsector door strikte handhaving op het naleven van maatregelen die verspreiding tegengaan. Daarnaast is er een groot effect te zien op de gemeentelijke bijdrage aan de PM_{10}-concentratie (meer dan 3 procent afname) bij een landelijk vuurwerkverbod en een stookverbod binnen de gemeente. Dit zijn ook de maatregelen die het grootste effect hebben op de $PM_{2.5}$-concentratie. Daarnaast is er een groot effect op de $PM_{2,5}$-concentratie te zien bij een openbaar rookverbod binnen de gemeente, een ZE-zone voor recreatievaart en bij verschillende maatregelen binnen het thema 'houtstook'. In de volgende paragrafen worden de effecten per thema verder kort toegelicht.

6.1.1 Gemotoriseerd wegverkeer

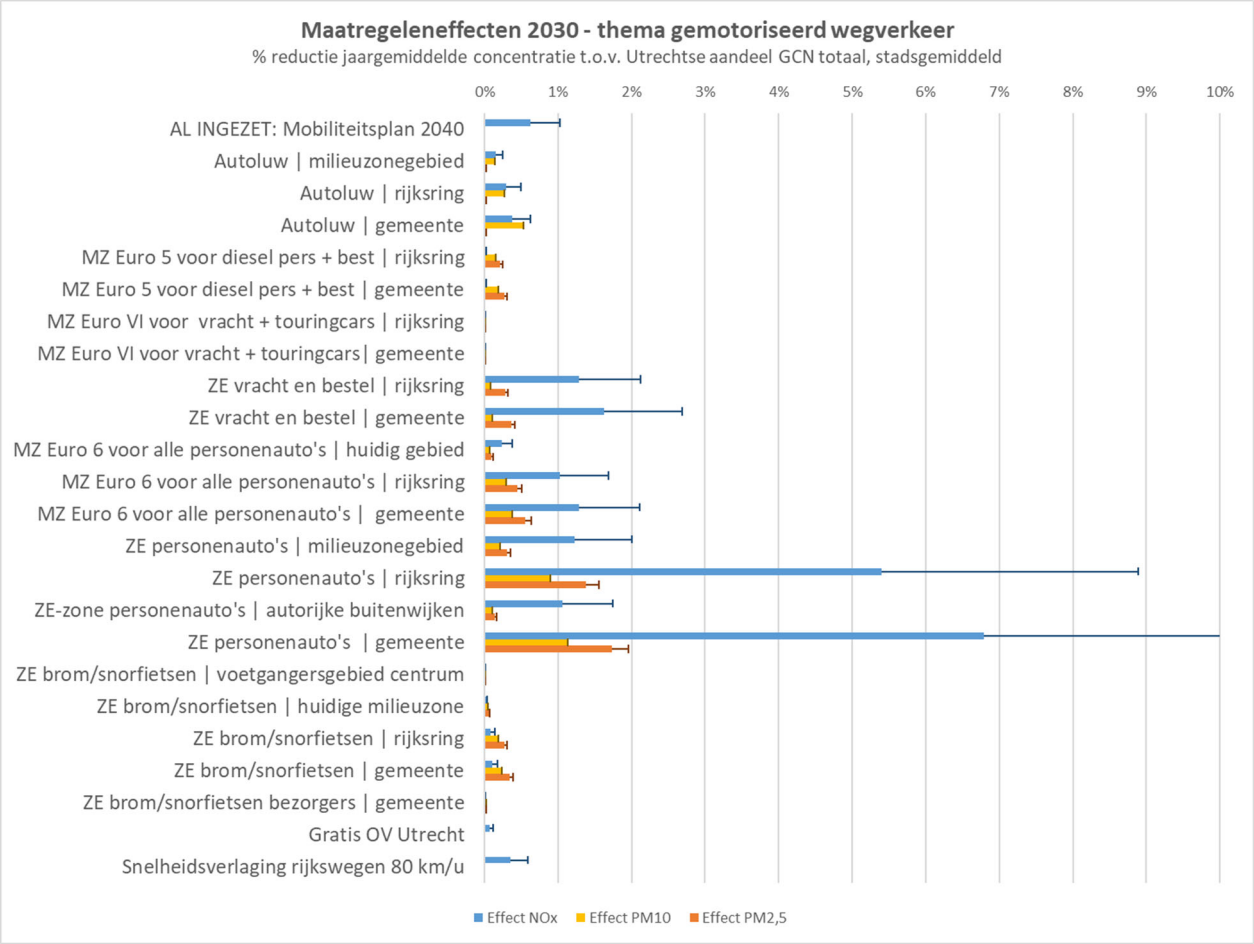
Figuur 5 laat zien dat de maatregelen gericht op gemotoriseerd wegverkeer die zorgen voor de grootste afname van de concentratiebijdrage met name effect hebben op de NO_x-concentratie. Dat komt doordat het gemotoriseerde wegverkeer een groot aandeel heeft in de gemeentelijke bijdrage aan de NO_x-concentratie en wegverkeer vanaf EURO 5 (sinds september 2009) relatief weinig fijnstof uitstoot. Daarnaast hebben de ZE-zones een groter effect op de NO_x-concentratie dan op de PM_{10}-concentratie doordat elektrische wegverkeer geen NO_x uitstoot maar door banden- en remslijtage wel een bijdrage heeft aan de PM_{10}-concentratie. De omvang van de effecten is logischerwijs afhankelijk van de grootte van het gebied waar de maatregel van kracht is, de restricties die gelden en de voertuigcategorie waarvoor de maatregel geldt. De ZE-zones voor personenauto's binnen de gemeente en binnen de Rijksring hebben het grootste effect op de concentratiebijdrage. Daarachter volgen een aantal maatregelen die een kleiner effect hebben maar nog wel zorgen voor een afname van de gemeentelijke bijdrage aan de NO_x-concentratie met meer dan 1 procent. Het gaat hier om de ZE-zones voor vracht en bestel (gemeente en ring), de ZE-zones voor personenauto's binnen de huidige milieuzone en in autorijke buitenwijken en de milieuzones binnen gemeente en binnen de ring waarin alleen nog EURO 6 wordt toegelaten. Het mobiliteitsplan 2040 en de snelheidsverlaging op de rijkswegen zorgen ook voor een afname van de gemeentelijke bijdrage aan de NO_x-concentratie van circa 0,5 tot 1 procent, terwijl deze maatregelen nauwelijks invloed hebben op de fijnstofconcentraties. De autoluwe zones laten afname zien

[42] Zie paragraaf 3.2 voor de verhoudingen tussen concentraties van buiten en van binnen Utrecht.
[43] De impact is gerelateerd aan de concentratiebijdrage van bronnen binnen de gemeente Utrecht. De impact op de totale luchtkwaliteit komt lager uit vanwege de bijdrage vanuit het buitenland (zie paragraaf 3.2).

van de NO_x- en PM_{10}-concentratie. De uitbreiding van de huidige milieuzone heeft vooral invloed op de fijnstofconcentraties omdat in deze milieuzone alleen nog dieselauto's EURO 5 en 6 worden toegelaten. In deze klassen geldt een strenge uitstooteis voor roetdeeltjes, waardoor gebruik van roetfilters nodig is. Ook de ZE-zones voor brom- en snorfietsen hebben met name invloed op de fijnstofconcentraties omdat deze voertuigcategorie relatief veel fijnstof uitstoot. Bij brom- en snorfietsen speelt dat de impact met name lokaal groot is en de stadsbrede impact kleiner dan de maatregelen voor overig gemotoriseerd wegverkeer.

Ten overvloede wordt opgemerkt dat de effecten van de milieu- en ZE-zones zijn onderschat[44].

Figuur 5. Effecten maatregelen wegverkeer op jaargemiddelde concentraties NO_x, PM_{10}, $PM_{2,5}$ in 2030

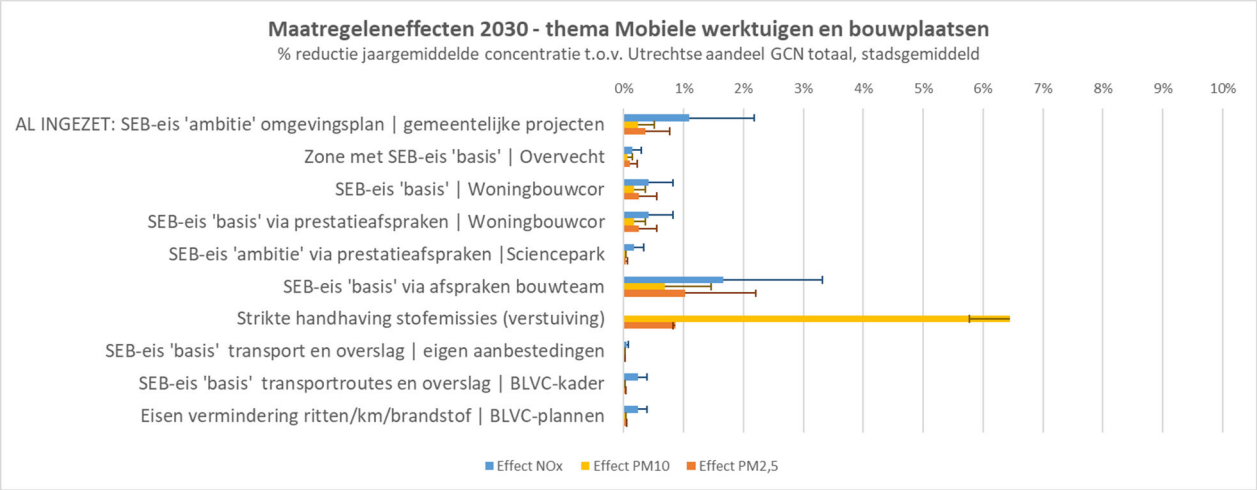
6.1.2 Mobiele werktuigen en bouwplaatsen

Figuur 6 laat zien dat ook de maatregelen gericht op mobiele werktuigen en bouwplaatsen vooral effect hebben op de NO_x-concentratie maar de maatregelen die gericht zijn op mobiele werktuigen hebben – hoewel verhoudingsgewijs lager - ook een effect op de fijnstofconcentratie. De uitzondering daarin is de strikte handhaving op het naleven van maatregelen die stofemissies (verstuiving) op de bouwplaats tegen gaan. Deze maatregel heeft geen effect op de NO_x-concentratie maar zorgt, van alle onderzochte

[44] Zoals toegelicht in paragraaf 5.2.1, is de samenstelling van het wagenpark gebaseerd op ANPR-cameraregistratie rondom de bestaande milieuzone. Dat betekent dat een groot deel van de verouderde dieselvoertuigen al hieruit zijn geweerd (gefilterde waarnemingen). Dit geeft een onderschatting van het effect.

maatregelen, voor de grootste afname van de PM_{10}-concentratie (circa 6 procent afname van de gemeentelijke concentratiebijdrage). Let wel, dit is onder de aanname dat de bestaande wetgeving beter wordt nageleefd, waarbij nog nader onderzoek nodig is wat hier precies voor nodig is. Van de overige maatregelen heeft de SEB-eis bij gemeentelijke projecten en SEB-afspraken met bouwteams het grootste effect op de concentraties NO_x, PM_{10} en $PM_{2,5}$. Hiervan wordt het grootste deel van het effect bereikt via de inmiddels verplichte emissiereductie via het Bbl (zie paragraaf 5.2.2). De maatregelen die gericht zijn op het transport en overslag hebben een gering effect op de concentraties PM_{10} en $PM_{2,5}$ maar zorgen wel nog voor een kleine afname (minder dan 0,5 procent van de gemeentelijke bijdrage) van de NO_x-concentratie.

Figuur 6. Effecten maatregelen mobiele werktuigen en bouwplaatsen op jaargemiddelde concentraties NO_x, PM_{10}, $PM_{2,5}$ in 2030.

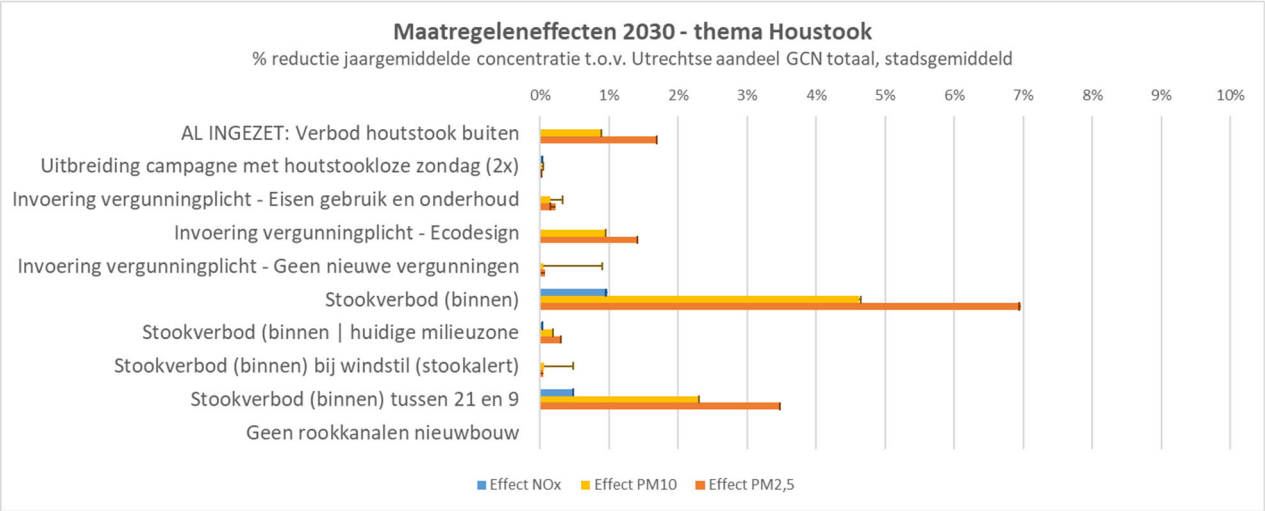

6.1.3 Houtstook

De onderzochte maatregelen gericht op houtstook door particulieren (open haarden, houtkachels) hebben met name invloed op de fijnstofconcentraties[45]. In figuur 7 is te zien dat 4 van de onderzochte maatregelen de fijnstofconcentratie zorgen voor een afname van de gemeentelijke bijdrage aan de $PM_{2.5}$-concentratie met meer dan 1 procent. Een volledig verbod op houtstook, de meest effectieve maatregel om de hinder en gezondheidsklachten als gevolg van houtstook te verminderen, zorgt in 2030 voor een afname van 7 procent van de bijdrage aan de $PM_{2.5}$-concentratie van alle bronnen binnen de gemeente.

[45] *Omdat condenseerbaar fijn stof niet in de berekeningen is meegenomen, is dit naar verwachting een onderschatting. Afgaand op recente studies (bijvoorbeeld Smeets et al, 2019) zouden de effecten inclusief condenseerbaar fijn stof 2 tot 3 keer hoger uit kunnen pakken dan nu berekend.*

Figuur 7. Effecten maatregelen houtstook op jaargemiddelde concentraties NO_x, PM_{10}, $PM_{2,5}$ in 2030.

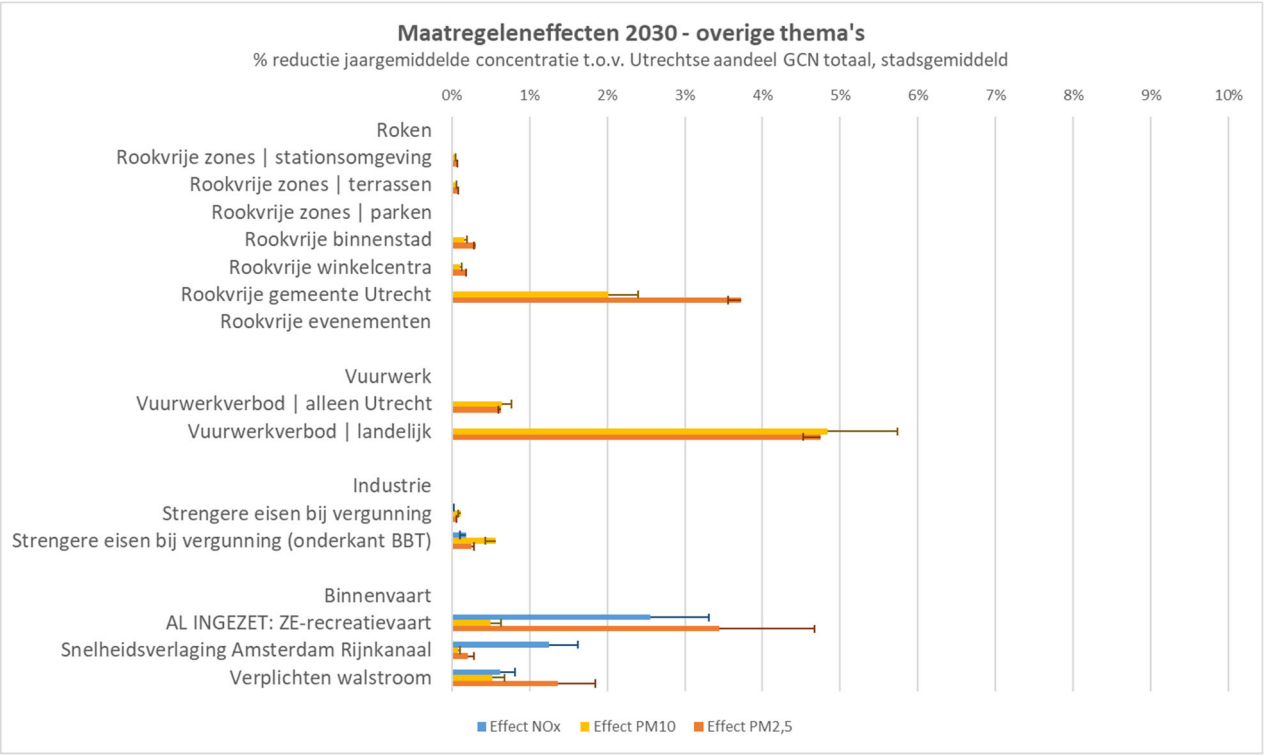

Bij zes maatregelen is het berekende effect beperkt, maar hiertussen zijn ook maatregelen waarvan het effect op lange termijn zal toenemen. Dat is het geval bij het voorkomen van rookgaskanalen in nieuwbouwwoningen en bij de invoering van een vergunningplicht waarna er geen nieuwe vergunningen meer worden afgeven.

6.1.4 Overige thema's

In figuur 8 zijn de berekende effecten op de concentraties NO_x, PM_{10} en $PM_{2,5}$ opgenomen van de onderzochte maatregelen binnen de thema's 'roken', 'vuurwerk', 'industrie' en 'binnenvaart'.

Figuur 8. Effecten overige maatregelen op jaargemiddelde concentraties NO_x, PM_{10}, $PM_{2,5}$ in 2030.

De verschillende rookvrije zones hebben, afhankelijk van de omvang van de zones, een klein effect op de stadsgemiddelde concentraties PM_{10} en $PM_{2,5}$. Lokaal kunnen deze maatregelen een groter effect hebben op de fijnstofconcentraties in de buitenlucht. Bij een rookverbod in alle openbare ruimtes in de gehele gemeente, de meest vergaande maatregel, neemt de bijdrage aan de $PM_{2.5}$-concentratie van alle bronnen binnen de gemeente met bijna 4 procent af. De grootste gezondheidswinst zal gehaald worden bij de rokers zelf, doordat deze maatregelen het roken ontmoedigen, maar de luchtkwaliteit in de hele stad zal daardoor eveneens verbeteren.

Een vuurwerkverbod binnen de gemeente leidt tot een afname van ruim een half procent van de bijdrage van bronnen binnen de gemeente aan de concentraties PM_{10} en $PM_{2.5}$. Het effect zal naar verwachting veel groter zijn indien er een landelijk verbod op vuurwerk zal komen en er geen verkooppunten in Nederland zullen zijn. De afname komt in dat geval uit op circa 5 procent van de Utrechtse bijdrage[46].

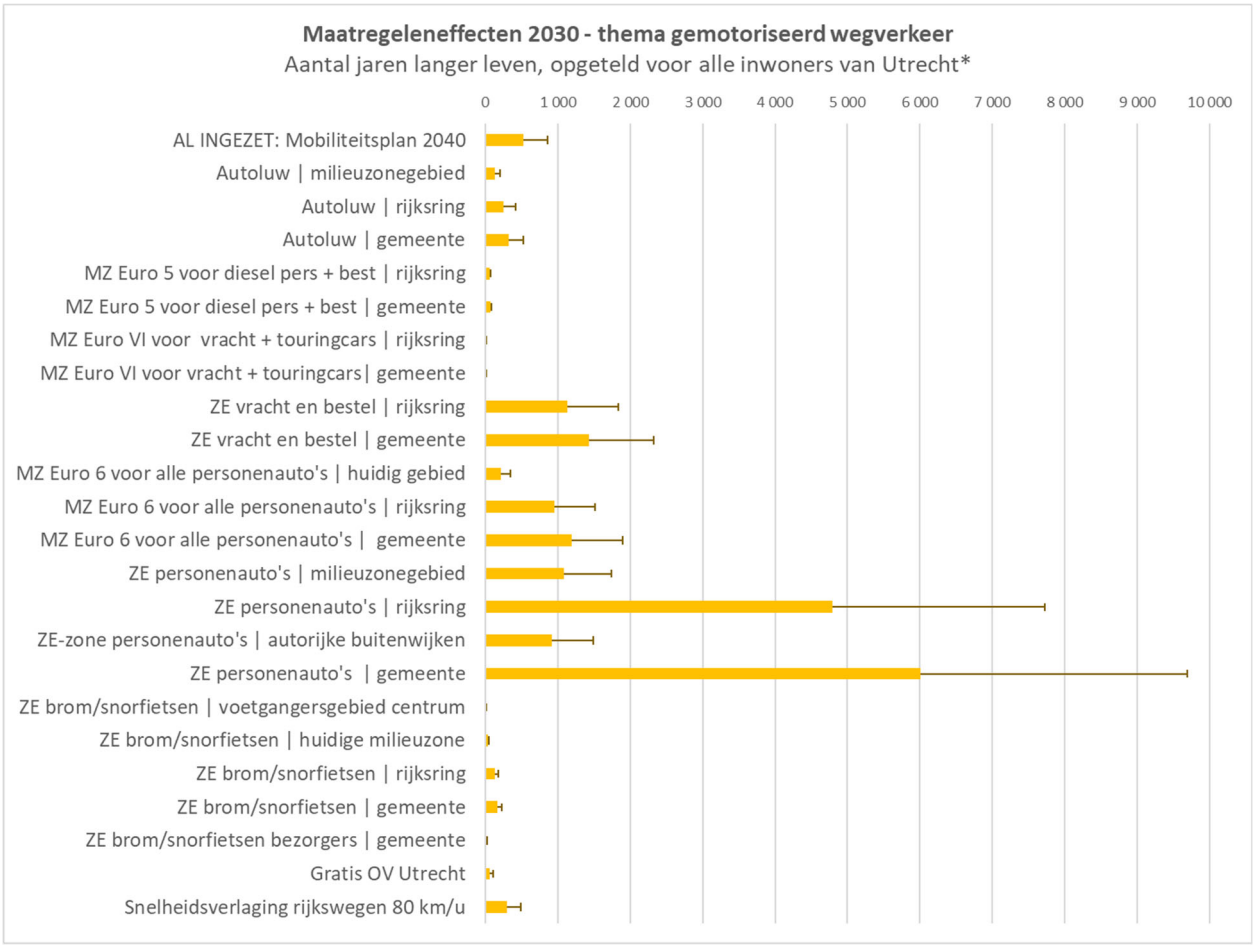
De effecten op de concentraties NO_x, PM_{10} en $PM_{2,5}$ van de maatregelen gericht op industrie zijn relatief klein. De strengere BBT-voorwaarden (onderkant BAT-AEL-range[47]) bij vergunningaanvragen, de meest vergaande maatregel binnen dit thema, heeft met name een effect op de bijdrage aan de PM_{10}-concentraties van bronnen binnen de gemeente, en zorgt voor een afname van circa 0,5 procent.
De maatregelen die zijn gericht op de binnenvaart, hebben een relatief groot effect op de concentraties NO_x, PM_{10} en $PM_{2,5}$. Het grootste effect heeft de ZE-zone voor de recreatievaart. Door deze maatregel neemt de bijdrage van bronnen binnen de gemeente aan de NO_2- en $PM_{2.5}$-concentraties af met respectievelijk 2,5 en 3,5 procent. De verplichte walstroom zorgt voor een afname van meer ruim 1 procent van de $PM_{2.5}$-concentratiebijdrage. De snelheidsverlaging van de binnenvaart heeft voornamelijk een effect op de bijdrage aan de NO_2-concentraties van bronnen binnen de gemeente, en zorgt voor een afname van ruim 1 procent.

6.2 Effecten op gezondheid

In onderstaande figuur zijn de berekende maatregeleffecten op de levensduur weergegeven. Het gaat om het aantal jaren langer leven, opgeteld voor alle inwoners van Utrecht. De relatie tussen de blootstelling aan $PM_{2,5}$ en NO_2 en het levensduurverlies, is gebaseerd op levenslange blootstelling. De berekende effecten van de maatregelen op de concentraties $PM_{2,5}$ en NO_2 zullen voor bijvoorbeeld wegverkeer en mobiele werktuigen na 2030 afnemen doordat er ook zonder de gemeentelijke maatregelen verschoning zal plaatsvinden van de verschillende bronnen die zijn onderzocht. De berekende waarden geven daarmee een overschatting van de effecten op de levensduur, en zijn vooral geschikt voor onderlinge vergelijking van maatregeleffecten. Voor andere sectoren is zijn de effecten gelijkblijvend in de tijd, zoals houtstook, vuurwerk en roken.

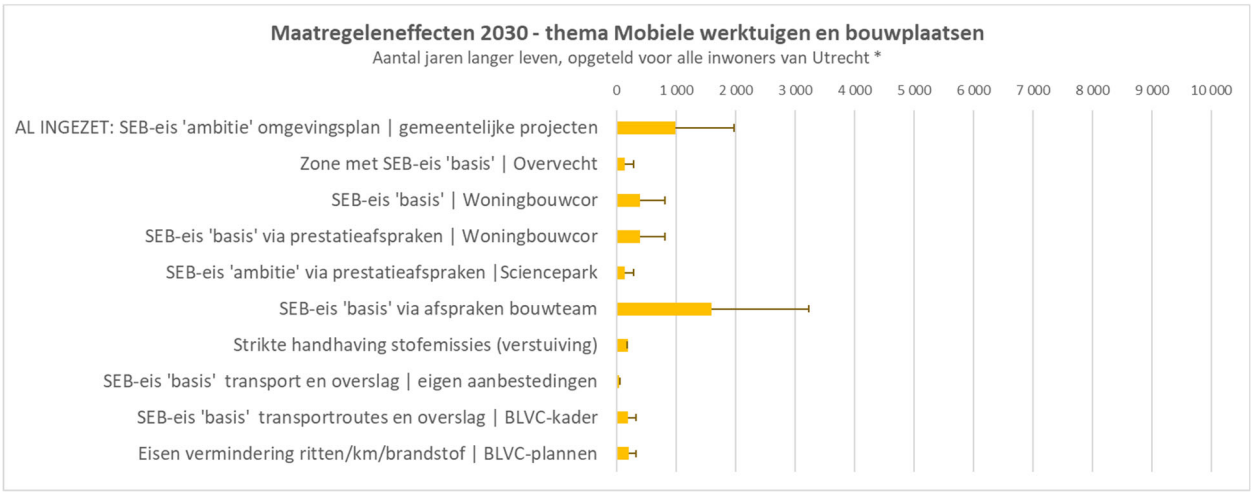
[46] *Een landelijk verbod zal daarnaast doorwerken in de bijdrage die van buiten Utrecht afkomstig is.*
[47] *Best Available Technique-Associated Emission Level*

Figuur 9. Effecten maatregelen wegverkeer op het aantal jaren langer leven van inwoners Utrecht

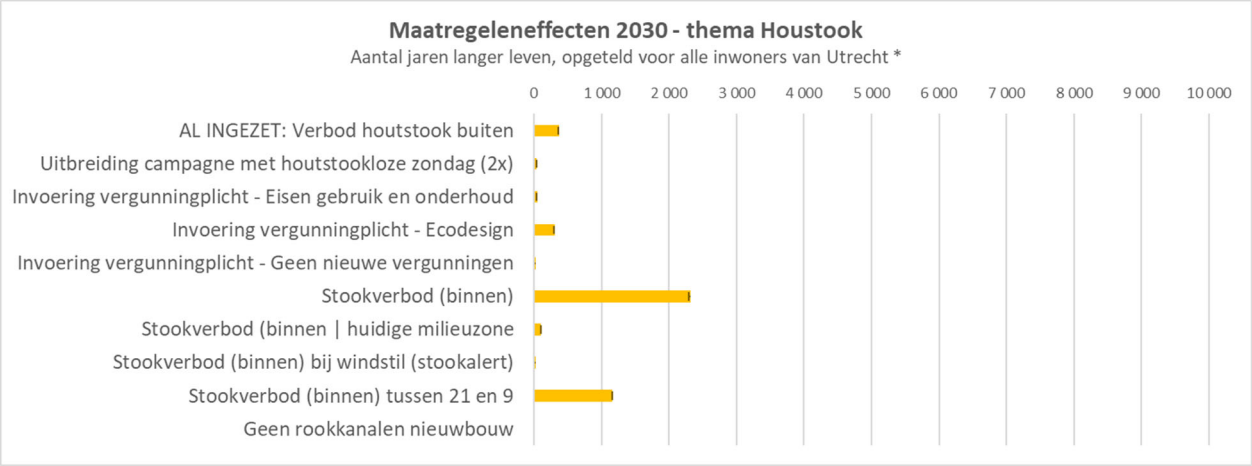
* gebaseerd op levenslange blootstelling

Figuur 10. Effecten maatregelen mobiele werktuigen en bouwplaatsen op het aantal jaren langer leven van inwoners Utrecht

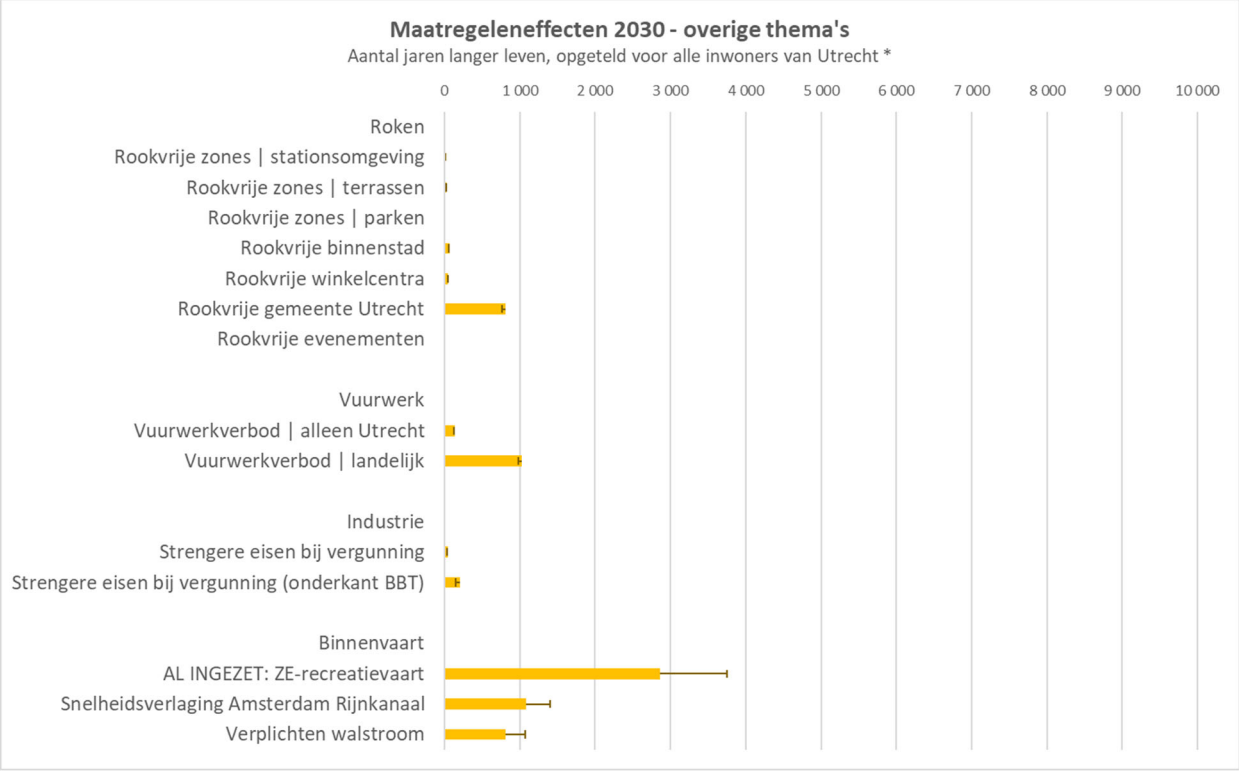
* gebaseerd op levenslange blootstelling

Figuur 11. Effecten maatregelen houtstook op het aantal jaren langer leven van inwoners Utrecht

* gebaseerd op levenslange blootstelling

Figuur 12. Effecten overige maatregelen op het aantal jaren langer leven van inwoners Utrecht

* gebaseerd op levenslange blootstelling

6.3 Afwegingscriteria klimaat, stikstofdepositie en kansengelijkheid

De overzichtstabel in bijlage 1 bevat voor alle maatregelen een inschatting in hoeverre de maatregel positief uitpakt voor het klimaat (minder CO_2-uitstoot), en voor de stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden in de nabijheid van Utrecht (minder stikstofuitstoot). Daarnaast toont de tabel in hoeverre een maatregel aandacht behoeft om te voorkomen dat de kansenongelijkheid toeneemt.

6.3.1 Effecten CO_2-uitstoot

Een maatregel heeft vooral een gunstige impact op de CO_2-uitstoot wanneer de maatregel leidt tot minder fossiel brandstofverbruik. Bij maatregelen voor gemotoriseerd wegverkeer is daar sprake van wanneer minder kilometers worden gemaakt, wanneer wordt overgestapt naar fiets of OV, of bij verduurzaming (elektrische voertuigen). Het effect is als neutraal beoordeeld wanneer een eventueel positief effect op een te kleine schaal plaatsvindt, stadsbreed gezien.

Positieve meekoppelkansen voor klimaat vinden met name plaats bij de ZE-zones wegverkeer en de SEB-eisen bij mobiele werktuigen (zie bijlage 1).

6.3.2 Effecten stikstofdepositie

Een maatregel heeft vooral een gunstige impact op de stikstofuitstoot wanneer de maatregel leidt tot minder brandstofverbruik, dus vergelijkbaar met de meekoppelkans voor klimaat. Bij maatregelen voor gemotoriseerd wegverkeer is daar sprake van wanneer minder kilometers worden gemaakt, wanneer wordt overgestapt naar fiets of OV, of bij verduurzaming (elektrische voertuigen). Het effect is als neutraal beoordeeld wanneer een eventueel positief effect op een te kleine schaal plaatsvindt, stadsbreed gezien.

Positieve meekoppelkansen voor stikstofdepositie vinden met name plaats bij de ZE-zones wegverkeer en de SEB-eisen bij mobiele werktuigen (zie bijlage 1).

6.3.3 Effecten kansengelijkheid

De aandachtspunten om te voorkomen dat maatregelen de kansenongelijkheid vergroten, liggen met name bij gemotoriseerd wegverkeer (zie bijlage 1). Het voornaamste aandachtspunt is de betaalbaarheid voor lagere en/of midden inkomensgroepen of kleine ondernemers.

6.4 Kostenindicatie en kosteneffectiviteit

In de bijlage is van alle maatregelen de kostenindicatie weergegeven, met onderscheid naar eenmalige investeringskosten en meerjarige exploitatiekosten.

De resultaten zijn divers waardoor de hoofdlijnen niet generiek zijn te beschrijven. Maatregelen kunnen een relatief lage investering vergen, maar kunnen in de exploitatie duur zijn vanwege noodzakelijke middelen of menskracht.

Bij een aantal maatregelen kan worden voortgeborduurd op wat nu al gedaan wordt of zal worden voorbereid. In de kostenraming is daarmee rekening gehouden. De kosten zijn in die gevallen daardoor lager dan wanneer wordt uitgegaan van een initiële invoering. Bijvoorbeeld, als het gaat om het aanpassen van de milieuzone of ZE zone voor wegverkeer. Qua investering en benodigde organisatie voor de exploitatie ligt daar de basis met de bestaande milieuzone. Met een vergroting van de zone zijn meer middelen nodig in de exploitatie, waardoor kosten toenemen.
Een ander voorbeeld is mobiele werktuigen. Hier zal vanwege de nieuwe regelgeving in de Omgevingswet al één en ander moeten worden opgetuigd, zoals controles op naleving (handhaving). Wanneer de eis zou worden aangescherpt komen daar juridische voorbereidingen bij, maar zal dit op het vlak van handhaving weinig extra’s vergen.

Bij houtstook is de verwachting dat enige regulering in de vorm van een vergunningplicht relatief hoge kosten met zich meebrengt. Hier zou een landelijk systeem mogelijk kostenbesparend kunnen werken. Een andere route die hiervoor in de plaats kan werken is via decentrale eisen in het omgevingsplan, hoewel het handhavingsaspect onveranderd blijft.

Ten overvloede wordt opgemerkt dat het stadium waarin maatregelen zich bevinden nog veel ruimte laat voor keuzes in de uitvoering, welke een impact hebben op de implementatie en/of exploitatiekosten. Denk aan de mate waarin en de wijze waarop gehandhaafd wordt, of in hoeverre compensatie wordt geregeld.

6.5 Conclusies effecten van maatregelen

Maatregelen om de luchtverontreiniging veroorzaakt binnen Utrecht te verminderen
Maatregelen voor wegverkeer en mobiele werktuigen zijn het meest effectief om de NO_2-concentraties te verminderen, hetgeen belangrijk is vanwege de waarschijnlijke opgave ten aanzien van het voldoen aan de aangescherpte EU-grenswaarden en de doelstelling om (op langere termijn) de WHO-advieswaarden te behalen.

Van de onderzochte maatregelen zijn het doorvoeren van de SEB-eisen bij mobiele werktuigen het meest kosteneffectief, waarbij de kanttekening geldt dat het effect vooral afkomstig is uit de wettelijk verplichte minimum-eis. Dit is in het onderzoek als effect meegenomen aangezien hier de benodigde voorbereidingen door de gemeente nog moeten plaatsvinden. Bij wegverkeer zijn de verschillende ZE-zones het meest kosteneffectief, gevolgd door de milieuzone voor personenauto's (alle brandstoffen).

Maatregelen om de fijnstofconcentraties (PM_{10} en $PM_{2,5}$) te verminderen zullen nodig zijn om (op langere termijn) de WHO-advieswaarden te behalen. De resultaten laten een meer divers beeld zien. Meest effectief zou zijn een verbod op houtstook binnen, rookvrije buitenruimtes, een vuurwerkverbod (indien dit ook landelijk wordt geregeld) en een betere naleving op bouwplaatsen t.a.v. stofemissies (indien duidelijk wordt waar precies op gestuurd moet worden). Qua kosteneffectiviteit springt vooral het doorvoeren van de SEB-eisen bij mobiele werktuigen eruit, hetgeen voortvloeit uit relatief lage kosten.

Afwegingscriteria klimaat, stikstof en kansen(on)gelijkheid
Positieve meekoppelkansen voor zowel klimaat als stikstof vinden met name plaats bij de ZE-zones wegverkeer en de SEB-eisen bij mobiele werktuigen. Tegelijkertijd leveren de ZE-zones aandachtspunten op ten aanzien van de betaalbaarheid voor de doelgroep, met name bij de kleine ondernemers (ZE bestel- en vrachtverkeer), lagere en middeninkomensgroepen (ZE zone personenauto's).

Appendix

Bijlage 1. Overzichtstabel met resultaten

- Effecten op de stadsgemiddelde concentraties NO_2, PM_{10}, $PM_{2,5}$
- Kostenindicatie en kosteneffectiviteit
- Meekoppelkansen klimaat en stikstofdepositie
- Aandachtspunten kansen(on)gelijkheid

RESULTATEN ONDERZOEK LUCHTMAATREGELEN GEMEENTE UTRECHT

Onderzoek Royal HaskoningDHV, 2023-2024

Aanvullend, al ingezet
Aanvullende maatregelen, ter overweging

geen (binnen bestaande org)
beperkt/laag (tot 100 k€)
gemiddeld (tot 500 k€)
aanzienlijk (tot 1.5 M€)
hoog (meer dan 1.5 M€)

positief
geen

geen aandachtpunten voorzien
aandachtpunt, oplosbaar
aandachtpunt, niet oplosbaar

				Stadsbrede effecten luchtkwaliteit, zichtjaar 2030						Kosten-indicatie			Kosteneffectiviteit (o.b.v. invest. + 5 jaar exploit.)			Meekoppelkansen			
Cat.	Maatregel	Gebied	Wijze van effectbepaling	Effect NO2	Effect NO2 na actuele inzichten	Effect PM10	Effect PM10 na actuele inzichten	Effect PM2,5	Effect PM2,5 na actuele inzichten	Investering	Exploitatie (middelen)	Exploitatie (mensen)	Kosteneffectiviteit NOx	Kosteneffectiviteit PM10	Kosteneffectiviteit PM2,5	Klimaat	Stikstof-depositie	Kansen-(on)gelijk-heid	aandachtspunt kansen-ongelijkheid
Gemotoriseerd wegverkeer																			
W	Mobiliteitsplan 2040 | 5 stappen: Slim bestemmen, Anders reizen, Netwerken op orde, Slim parkeren, Slim sturen.	Hele gemeente	onderzoek derden							n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Divers
W	Autoluwe milieuzonegebied	Huidige milieuzone	globale inschatting							maatwerk	maatwerk	maatwerk	maatwerk	maatwerk	maatwerk	★	☆		Bereikbaarheid zorgbehoevenden / minder mobiele doelgroepen
W	Autoluwe stad binnen rijksring	Rijksring	globale inschatting							maatwerk	maatwerk	maatwerk	maatwerk	maatwerk	maatwerk	★	★		Bereikbaarheid zorgbehoevenden / minder mobiele doelgroepen
W	Autoluwe stad hele gemeente	Hele gemeente	globale inschatting							maatwerk	maatwerk	maatwerk	maatwerk	maatwerk	maatwerk	★	★		Bereikbaarheid zorgbehoevenden / minder mobiele doelgroepen
W	Vergroten milieuzone pers + best diesel | rijksring | Euro 5	Rijksring	berekend, onderschatting													☆	☆		
W	Vergroten milieuzone pers + best diesel | gemeente | Euro 5	Hele gemeente	berekend, onderschatting													☆	☆		
W	Vergroten milieuzone vracht + touringcars | rijksring | Euro VI	Rijksring	berekend, onderschatting													☆	☆		
W	Vergroten milieuzone vracht + touringcars| gemeente | Euro VI	Hele gemeente	berekend, onderschatting													☆	☆		
W	Vergroten ZE vracht en bestel | Rijksring	Rijksring	berekend, onderschatting													★	★		Betaalbaarheid kleine ondernemers
W	Vergroten ZE vracht en bestel | gemeente	Hele gemeente	berekend, onderschatting													★	★		Betaalbaarheid kleine ondernemers
W	Milieuzone personenauto's alle brandstoffen | huidig gebied | Euro 6	Huidige milieuzone	berekend, onderschatting													☆	☆		Betaalbaarheid voor lagere inkomensgroepen
W	Milieuzone personenauto's alle brandstoffen | rijksring | Euro 6	Rijksring	berekend, onderschatting													☆	☆		Betaalbaarheid voor lagere inkomensgroepen
W	Milieuzone personenauto's alle brandstoffen | gemeente | Euro 6	Hele gemeente	berekend, onderschatting													☆	☆		Betaalbaarheid voor lagere inkomensgroepen
W	ZE-zone personenauto's huidig gebied	Huidige milieuzone	berekend, optimistisch													★	★		Betaalbaarheid voor lagere en midden inkomensgroepen
W	ZE-zone personenauto's rijksring	Rijksring	berekend, optimistisch													★	★		Betaalbaarheid voor lagere en midden inkomensgroepen
W	ZE-zone personenauto's autorijke buitenwijken	Vleuten + Leidsche Rijn	berekend, optimistisch													★	★		Betaalbaarheid voor lagere en midden inkomensgroepen
W	ZE-zone personenauto's gemeente	Hele gemeente	berekend, optimistisch													★	★		Betaalbaarheid voor lagere en midden inkomensgroepen
W	Milieuzone brom/snorfietsen | huidige milieuzone | <2011	Huidige milieuzone	onderzoek derden	alleen lokaal		alleen lokaal		alleen lokaal								☆	☆		
W	Milieuzone brom/snorfietsen | rijksring | <2011	Rijksring	onderzoek derden	alleen lokaal		alleen lokaal		alleen lokaal								☆	☆		
W	Milieuzone brom/snorfietsen | gemeente | <2011	Hele gemeente	onderzoek derden	alleen lokaal		alleen lokaal		alleen lokaal								☆	☆		
W	ZE-zone brom/snorfietsen | voetgangersgebied centrum	Voetgangersgebied centrum	globale inschatting													☆	☆		Betaalbaarheid voor lagere inkomensgroepen
W	ZE-zone brom/snorfietsen | huidige milieuzone	Huidige milieuzone	globale inschatting													☆	☆		Betaalbaarheid voor lagere inkomensgroepen
W	ZE-zone brom/snorfietsen | rijksring	Rijksring	globale inschatting													☆	☆		Betaalbaarheid voor lagere inkomensgroepen
W	ZE-zone brom/snorfietsen | gemeente	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		Betaalbaarheid voor lagere inkomensgroepen
W	ZE brom/snorfietsen bezorgers | gemeente	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
W	Bandenspanning (Verlengen lease)	Hele gemeente	Kwalitatief	nihil		nihil		nihil								☆	☆		
W	OV in Utrecht gratis (lobby provincie)	Hele gemeente	globale inschatting, optimistisch													☆	☆		
W	Snelheidsverlaging rijkswegen naar 80 km/u (lobby)	Rijksring	globale inschatting													★	★		
W	Snelwegen overkappen (lobby)	Rijksring	Kwalitatief	alleen lokaal		alleen lokaal		alleen lokaal								☆	☆		
Mobiele Werktuigen en Bouwplaatsen																			
M	SEB-eis 'ambitie' via omgevingsplan gemeentelijke projecten en diensten	Hele gemeente	emissieschaling, incl effect SEB minimum							n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
M	Zones aanwijzen SEB-eis 'basis' NRMM (Overvecht)	Overvecht	emissieschaling, incl effect SEB minimum													★	★		
M	Zones aanwijzen SEB-eis 'basis' NRMM (Woningbouwcorporaties)	Hele gemeente	emissieschaling, incl effect SEB minimum													★	★		
M	SEB-eis 'basis' NRMM (Woningbouwcorporaties) via prestatieafspraken	Hele gemeente	emissieschaling, incl effect SEB minimum													★	★		
M	SEB-eis 'ambitie' NRMM (Sciencepark) via prestatieafspraken	Sciencepark	emissieschaling, incl effect SEB minimum													★	★		
M	SEB-eis 'basis' opnemen in afspraken bouwteam via Anterieure overeenkomst, moederbestek, I-doc voor ontwikkelaars, etc.	Hele gemeente	emissieschaling, incl effect SEB minimum													★	★		
M	Strikte handhaving op eisen t.a.v. stofemissies (verstuiving): sproeimaatregelen en/of afdekken bij slopen en schuren,	Hele gemeente	globale inschatting, optimistisch													☆	☆		
M	SEB-eisen t.a.v. transportroutes, hubs, vervoer bouwvakkers, overslag in eigen aanbestedingen	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
M	SEB-eisen t.a.v. transportroutes, hubs, vervoer bouwvakkers, overslag in BLVC-kader	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
M	Eisen minder ritten/km/s of brandstof via BLVC-plannen	Hele gemeente	globale inschatting													★	★		
Houtstook																			
H	Verbod houtstook buiten (vuurkorven, vuurhaarden, bbq op hout) (motie Rachel Heijne)	Hele gemeente	globale inschatting							n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
H	Uitbreiding campagne houtstook met andere stookactiviteiten (vuurkorven, bbq, etc)	Hele gemeente	Kwalitatief	nihil		nihil		nihil								☆	☆		
H	Uitbreiding campagne met twee houtstookloze zondag (binnen en buiten, in zomer en in winter)	Hele gemeente	berekend													☆	☆		
H	Verbod reclame kachels,bbq,houtskool,hout, etc	Hele gemeente	Kwalitatief	nihil		nihil		nihil								☆	☆		
H	Invoering vergunningplicht - Registratieplicht, eisen mbt gebruik en onderhoud, jaarlijkse kosten	Hele gemeente	onderzoek derden													☆	☆		
H	Invoering vergunningplicht - Stoken alleen nog toegestaan met ecodesign toepassing	Hele gemeente	onderzoek derden													☆	☆		
H	Invoering vergunningplicht - Geen nieuwe vergunningen meer afgeven	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
H	Stookverbod (binnen)	Hele gemeente	globale inschatting, optimistisch													★	★		
H	Stookverbod (binnen | huidige milieuzone	Huidige milieuzone	globale inschatting													☆	☆		
H	Stookverbod (binnen) bij windstil (stookalert)	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
H	Stookverbod (binnen) tussen 21 en 9	Hele gemeente	globale inschatting													★	★		
H	Geen rookkanalen in nieuwbouw	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
Roken																			
R	Rookvrije zones (stationsomgeving)	Stationsomgeving	globale inschatting													☆	☆		
R	Rookvrije zones (terrassen)	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
R	Rookvrije zones (parken)	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
R	Rookvrije binnenstad: roken / vapen niet toegestaan in buitenruimte	Centrum	globale inschatting													☆	☆		
R	Rookvrije winkelcentra (binnenstad en winkelcentra daarbuiten): roken / vapen niet toegestaan in buitenruimte	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
R	Rookvrije gemeente Utrecht (buitenruimtes)	Hele gemeente	globale inschatting, optimistisch													☆	☆		
R	Rookvrije evenementen	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
R	Campagnes intensiveren en boodschap overlast naar omgeving van roker	Hele gemeente	Kwalitatief	nihil		nihil		nihil								☆	☆		
Vuurwerk																			
V	Vuurwerkverbod icm centrale shows (vuurwerkvrij), alleen Utrecht	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
V	Vuurwerkverbod icm centrale shows (vuurwerkvrij), ook landelijk	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
Industrie																			
I	Strengere eisen bij vergunning	Hele gemeente	globale inschatting													☆	☆		
I	Strengere eisen bij vergunning (onderkant BBT)	Hele gemeente	globale inschatting													★	★		
I	Bedrijven aanspreken / stimuleren voor extra verschoning & verduurzaming (kan zijn: transport- en inrichtingsemissies)	Hele gemeente	Kwalitatief	maatwerk		maatwerk		maatwerk					maatwerk						
I	planning: voorrang voor duurzame bedrijven (nieuwe bedrijventerreinen)	Hele gemeente	Kwalitatief	maatwerk		maatwerk		maatwerk					maatwerk						
Binnenvaart																			
S	ZE-recreatievaart	Hele gemeente	onderzoek derden							n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
S	Snelheidsverlaging Amsterdam Rijnkanaal (lobby)	Hele gemeente	onderzoek derden													★	★		
S	Verplichten walstroom	Hele gemeente	onderzoek derden													★	★		

Participatieverslag
Beleidsnota Luchtkwaliteit

24-06-2024

Inleiding

Iedereen verdient schone lucht. De luchtkwaliteit in Utrecht wordt steeds beter, maar is nog niet gezond genoeg. Ongezonde lucht is schadelijk voor de gezondheid van mensen, de natuur en het milieu. Daarom is in het coalitieakkoord opgenomen dat we in Utrecht willen streven naar de WHO-advieswaarden uit 2021. Om die op termijn te behalen nemen we maatregelen om de kwaliteit van de lucht te verbeteren. Deze maatregelen hebben invloed op Utrecht en haar inwoners en ondernemers. Daarom hebben we een participatietraject doorlopen en gepeild wat het draagvlak is voor de maatregelen. De uitkomsten hiervan gebruiken wij om een keuze te maken voor nieuwe maatregelen.

Er zijn verschillende bronnen van luchtvervuiling. Bij het peilen van belanghebbenden richten we ons het meest op de bronnen van luchtvervuiling die in Utrecht veroorzaakt worden en waar de gemeente en haar inwoners invloed op hebben. Dat zijn met name de bronnen houtstook, roken en wegverkeer. Daarnaast is er ook nog de bron vuurwerk. Deze bron komt niet terug in onze participatie omdat de gemeente hiervoor een burgerberaad organiseerde. Voor bronnen die buiten de gemeente luchtverontreiniging veroorzaken, zoals wegverkeer, industrie, landbouw en zeescheepvaart vroegen we inwoners mee te denken over een lobbyboodschap richting andere overheden, met name het Rijk en de provincie.

Een bron waar inwoners niet direct invloed op hebben, maar de gemeente wel, zijn mobiele (bouw)werktuigen. Deze bron komt niet terug in onze peiling. Vanuit onze inzet op emissieloos bouwen (en het toekomstige uitvoeringsprogramma daarvoor) wordt contact onderhouden met de bouwsector. Met de bouwsector worden mogelijke aanvullende maatregelen verder besproken.

Aanpak

In november 2023 zijn we gestart met het peilen van inwoners. Dat hebben we op drie manieren gedaan:

- **Enquête via Denkmee**
  14 november tot en met 3 december 2023
- **Straatgesprekken**
  25 november tot en met 5 december 2023
- **Denktank bijeenkomsten**
  12 en 19 maart 2023

Daarnaast hebben we gebruik gemaakt van de uitkomsten uit het Klimaatpanel van augustus 2023, over Duurzame Mobiliteit.

Enquête via DenkMee

Bewoners konden via DenkMee een enquête invullen met vragen gericht op de luchtvervuilende bronnen houtstook en roken. In onze enquête vroegen we of de deelnemers zich zorgen maakten over de luchtkwaliteit en of ze vinden dat de gemeente meer maatregelen moet nemen. Verder hebben we gepeild hoe inwoners naar de vervuilende bronnen houtstook en roken kijken (hebben ze er last van?) en hoe ze kijken naar mogelijke maatregelen op deze bronnen.

De bron wegverkeer namen we niet mee in onze enquête omdat de gemeente in september 2023 een enquête hierover uitzette. De resultaten daarvan hebben we meegenomen in onze afweging voor (aanvullende) maatregelen.

Straatgesprekken

Straatgesprekken boden de mogelijkheid om wat dieper met inwoners in gesprek te gaan. Een extern bureau ondersteunde bij het voeren van de staatgesprekken. Op 10 verschillende locaties, verspreid door heel de stad werden deze gesprekken gevoerd, vanuit een elektrisch kampeerbusje met informatieposters over de luchtkwaliteit. Aan de hand van de vragen uit de DenkMee enquête werden voorbijgangers gevraagd naar hun mening over de luchtkwaliteit, over de bronnen wegverkeer, houtstook en roken, en over maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. In aanvulling op de straatgesprekken werd er ook een aantal interviews met jongeren gedaan.

Denktank bijeenkomsten

In de enquête op DenkMee konden geïnteresseerden aangeven dat ze verder met ons in gesprek wilden over maatregelen om de lucht gezonder te maken. Met een kleinere groep bewoners gingen we twee avonden in gesprek. Een extern bureau hielp ons bij de invulling en leverde een gespreksleider van deze avonden. De eerste avond maakten we kennis met de deelnemers en gaven we informatie over de luchtkwaliteit en onze ambities. We nodigden inhoudelijke experts (zoals een onderzoeker luchtkwaliteit van de Universiteit Utrecht) en de wethouder uit om hierover te vertellen. Daarna gingen de aanwezigen in kleinere groepjes in gesprek. De centrale vraag van de avond was: wat kunnen inwoners zelf doen om de luchtkwaliteit te verbeteren?

De tweede avond deelden we informatie over welke bronnen bijdragen aan ongezonde lucht. We gingen wederom in kleinere groepjes in gesprek over maatregelen die de gemeente kan nemen om de lucht gezonder te maken, gericht op de bronnen houtstook en wegverkeer. We vroegen wat hun eerste indruk van een maatregel was, welke variant van een maatregel hun voorkeur had, wanneer we een maatregel zouden kunnen invoeren en waar we op moesten letten zodat de maatregel eerlijk en rechtvaardig werd ingevoerd. Tot slot konden de deelnemers input meegeven voor een lobbyboodschap die we kunnen gebruiken richting andere overheden, zoals het Rijk en de provincie.

Communicatie

De volgende communicatiemiddelen hebben we ingezet om onze inwoners te informeren over het participatieproces:

- Social media advertising
- Online Nieuwsbrief Utrecht
- Bericht op Twitter/X van diverse wijkbureaus
- Advertentie DUIC-krant
- Advertentie online nieuwsbrief DUIC
- Bannercampagne op DUIC.nl en VARnws.nl

Uitkomsten

In totaal vulden 1.033 mensen onze enquête op DenkMee in. 277 mensen gaven aan dat we ze mochten benaderen om verder hierover in gesprek te gaan. Hiervan hebben 25 mensen zich aangemeld voor onze denktankbijeenkomsten. Daarnaast spraken we 205 mensen op tienverschillende plekken door heel Utrecht. Lees de volledige uitkomsten van de participatie in bijlagen 4, 5 en 6 van de beleidsnota.

Houtstook

Enquête

De vragen over houtstook in onze enquête geven een verdeeld beeld over houtstook:

- Van de deelnemers die een houtkachel of open haard gebruiken blijkt dat 46,7% bereid is om te stoppen met hout stoken, 50,5% niet.
- 44,4% geeft aan last te hebben als buren hun houtkachel of open haard gebruiken, 55,6% heeft er geen last van.
- Met de stelling “een verbod op het gebruik van een houtkachel of open haard binnen is een goed idee” is 41% is het eens en 46% het oneens.

Straatgesprekken

Uit de straatgesprekken blijkt voor sommige bewoners houtstook een wezenlijk onderwerp omdat ze gezondheidsproblemen ervaren. We zien in de enquête en de gesprekken op straat dat mensen bereid zijn om rekening te houden met weersomstandigheden wanneer zij hout stoken. Ook blijkt bereidheid om niet te stoken als het Stookalert geldt of de Stookwijzer aangeeft dat het vuur beter uit kan blijven. Een verbod op houtstook wordt in de gesprekken door veel mensen niet wenselijk of haalbaar bevonden, omdat ze het te ver vinden gaan of denken dat handhaving onmogelijk is. Sommige mensen zeggen dat, in plaats van een verbod, men beter moet leren omgaan met stoken. Daarnaast blijkt uit de gesprekken dat voor sommige bewoners houtstook niet iets is waar ze over nadenken en het prima vinden als er nieuwe regels komen.

Denktank

De mogelijke maatregelen voor houtstook bespraken we ook met de denktank. We vroegen hun eerste indruk van de maatregelen, welke varianten hun voorkeur hadden en hoe we maatregelen eerlijk en rechtvaardig kunnen laten zijn. Ook vroegen we ze advies over wanneer we een maatregel kunnen invoeren. De denktank was deels positief over de maatregelen, maar zag ook belemmeringen, zoals over de naleving en de handhaafbaarheid van de maatregelen. Een groot deel van de denktank kon zich wel vinden in een houtstookverbod, maar denkt ook dat dit (nog) niet het juiste moment daarvoor is. Deelnemers vonden dat er nog winst valt te behalen in het vergroten van de bewustwording dat houtrook ongezond is. De kennis over deze nadelige gevolgen zou bij de meeste mensen nog onvoldoende zijn.

Roken

Enquête

Uit de gesprekken op straat en uit de enquête blijkt bij een grote groep mensen draagvlak te zijn voor extra maatregelen tegen roken.

- 66,1% geeft aan last te hebben van anderen die buiten roken, om verschillende redenen, 33,9% geeft aan geen last te hebben.
- 77,9% vindt dat er extra rookvrije plekken moeten komen, 22,1% vindt dit niet nodig.

Straatgesprekken

Als mensen plekken aanwijzen die rookvrij moeten worden, wijzen ze op terrassen. De hele binnenstad rookvrij maken vinden ze te ver gaan. Er zijn ook mensen die geen extra maatregelen tegen roken willen. Sommige mensen zeggen zich niet bewust te zijn van de rookvrije zones, en vinden dat deze zichtbaarder mogen zijn. Mogelijke maatregelen, zoals het sluiten van convenanten met de horeca voor rookvrije terrassen, sluiten aan bij de wensen en vanuit de bewoners.

Wegverkeer

Straatgesprekken

Uit de gesprekken op straat komt naar voren dat veel mensen hun auto gebruiken om de stad uit te komen, voor hun werk, om familie te bezoeken, of om met de auto op vakantie te gaan. Met kinderen wordt een auto als handig ervaren, Openbaar vervoer rijdt soms niet op tijden dat het nodig is om

ergens naartoe te gaan. Elektrische auto’s wordt door veel bewoners gezien als de toekomst en sommigen kiezen vanwege het milieu hiervoor. De meeste bewoners zeggen dat elektrische auto's te duur zijn. Uit de gesprekken komt naar voren dat goedkoper en betrouwbaarder openbaar vervoer een randvoorwaarde is voor het invoeren van emissievrije zones voor auto's. Sommigen zijn bereid om deelvervoer te gebruiken, maar als het vervoersmiddel te ver weg staat, of te weinig beschikbaar is, ontmoedigt dit. Sommige ouderen vinden deelvervoer te ingewikkeld. Uit de gesprekken op straat blijkt dat het beperken van toegang met de auto tot het stadscentrum als normaal wordt gezien.

Klimaatpanel
In het klimaatpanel van augustus 2023 werd over Duurzame mobiliteit gesproken. Aan deelnemers werd gevraagd hoe zij denken over maatregelen, welke belemmeringen zij zien en wat volgens hen nodig is om de overstap naar duurzaam vervoer te maken. Relevante uitkomsten voor onze beleidsnota zijn dat we bij een verkenning naar een nul-emissiezone voor personenauto’s goed rekening moeten houden met:
a) het feit dat een elektrische auto voor veel mensen te duur is;
b) praktische redenen, zoals laadmogelijkheden en klimaat, waarom mensen wel of geen elektrische auto willen.

Denktank
De mogelijke maatregelen voor wegverkeer bespraken we met de denktank. We vroegen hun eerste indruk van de maatregel, welke varianten hun voorkeur hadden en hoe we maatregelen eerlijk en rechtvaardig kunnen laten zijn. Ook vroegen we advies over wanneer we een maatregel kunnen invoeren. Per maatregel werden voor- en nadelen benoemd door de deelnemers. Over een nul-emissiezone voor brom- en snorfietsen, een autoluwe binnenstad en over geografische uitbreiding van de nul-emissiezone voor bestel- en vrachtauto’s kwamen de meeste positieve reacties. Een nul-emissiezone voor personenauto’s vonden de deelnemers het meest ingrijpend. Beter openbaar vervoer, (sloop/aanschaf)subsidies en gratis alternatief vervoer werd genoemd als randvoorwaarden.

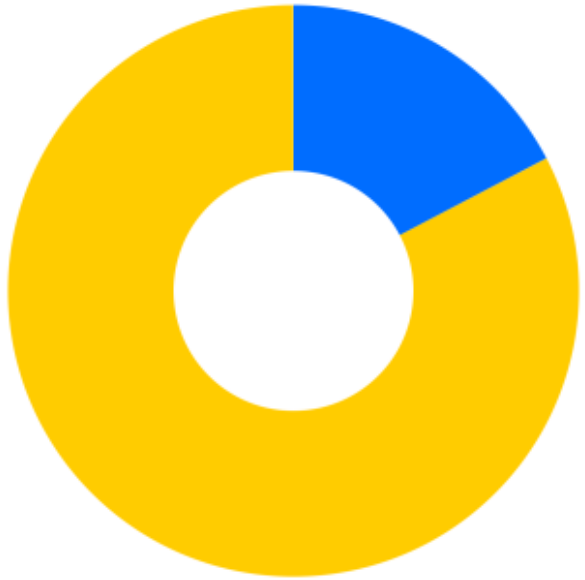
We zien draagvlak voor het verder beperken van de toegang van bepaalde soorten mobiliteit voor de stad, met maatregelen zoals geografische uitbreiding van de milieuzone, het aanscherpen van de milieuzone, het uitbreiden van de nul-emissiezone voor stadslogistiek, en voor een nul-emissiezone voor brom- en snorfietsen. Voor een nul-emissiezone voor personenauto's zien wij zeer beperkt draagvlak, vanwege de grote impact hiervan.

Andere input uit de denktank
De denktank gaf ons ideeën om de bewustwording rondom luchtkwaliteit te vergroten door bewoners zelf de (lokale) luchtkwaliteit te laten meten en de resultaten van deze metingen meer bekend te maken. Er bestaan initiatieven waarbij bewoners zelf kunnen meten. Ook adviseerde men ons om op scholen meer aandacht hieraan te besteden. Ook kwamen er ideeën om groene routes te markeren waar de lucht gezonder is. Of een ambassadeur die mensen inspireert om de auto te laten staan. We ontvingen ook tips om onze aanpak op buurtniveau te maken en de sociale cohesie in buurten te versterken zodat het gesprek makkelijker over houtstook kan gaan.

Resultaten vragenlijst over houtstook en roken in relatie tot gezonde lucht

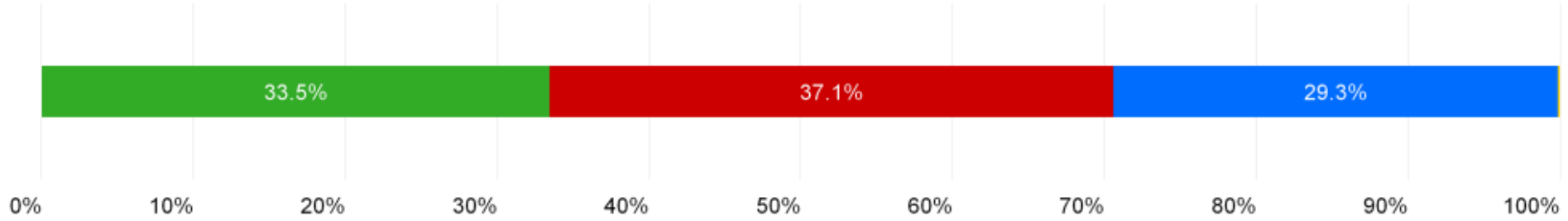
- Van 14 november tot en met 3 december 2023 kon een online vragenlijst worden ingevuld op Denk Mee.
- 1.033 mensen vulden de vragenlijst in.
- De uitkomsten van deze vragenlijst, en de uitkomsten van de straatgesprekken en bijeenkomsten, gebruiken we om een keuze te maken tussen maatregelen om de lucht gezonder te maken.

Hoeveel mensen vulden de vragenlijst (volledig) in?

Observaties			
Totaal			**1,033**
Niet geantwoord	0.0%	Incompleet	17.3%
Geweigerd	0.0%	Compleet	82.7%

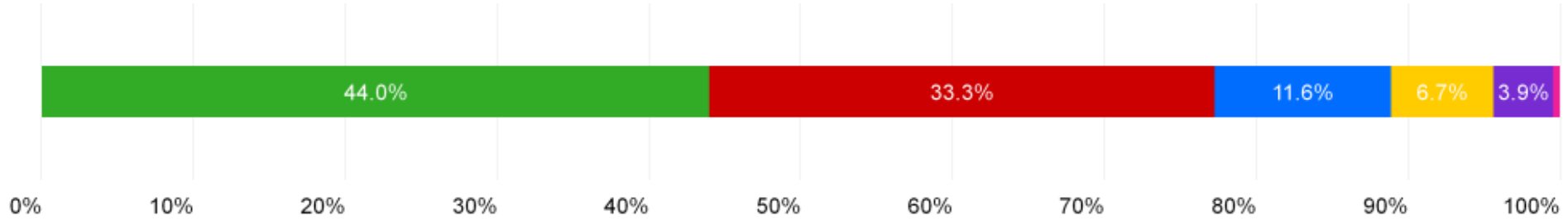
Maak jij je wel eens zorgen of de lucht in Utrecht gezond is?

Observaties	
Totaal	**983**

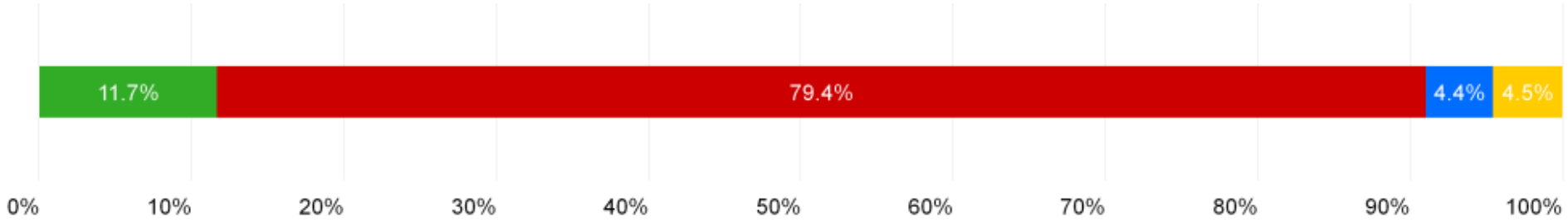
Vaak	33.5%	(Bijna) nooit	29.3%
Soms	37.1%	Weet niet/geen mening	0.1%

In hoeverre ben je het eens met de volgende stelling: Ik vind het belangrijk dat de gemeente maatregelen neemt om inwoners te beschermen tegen ongezonde lucht

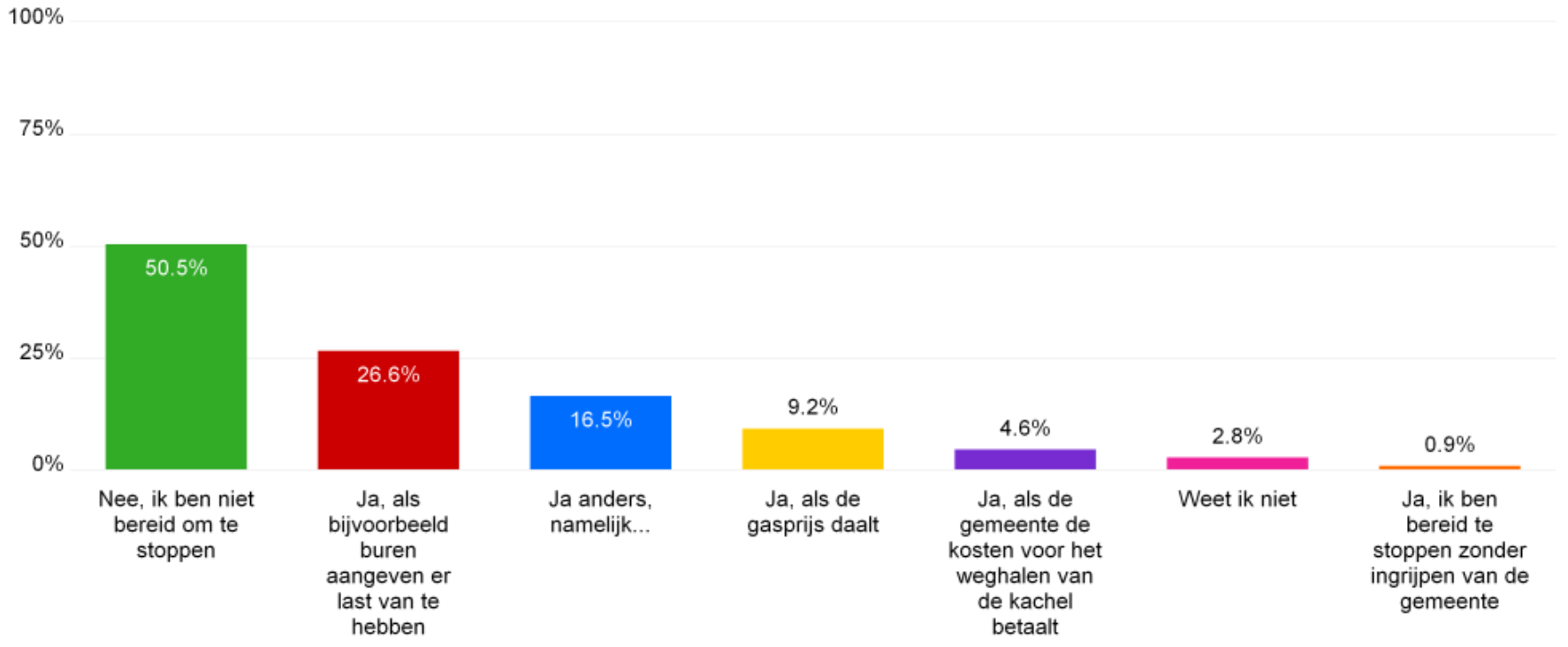
Observaties					
Totaal					**964**
Zeer eens	44.0%	Neutraal	11.6%	Zeer oneens	3.9%
Eens	33.3%	Oneens	6.7%	Weet niet/ geen mening	0.4%

Gebruik jij een houtkachel of open haard binnen?

Observaties	
Totaal	**951**
Ja	11.7%
Nee	79.4%
Nee, maar ik heb er wel een	4.4%
Nee, maar ik ben wel van plan om er een te kopen en te gebruiken	4.5%

Ben je bereid minder te stoken of te stoppen met het gebruik van de houtkachel of open haard? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Observaties

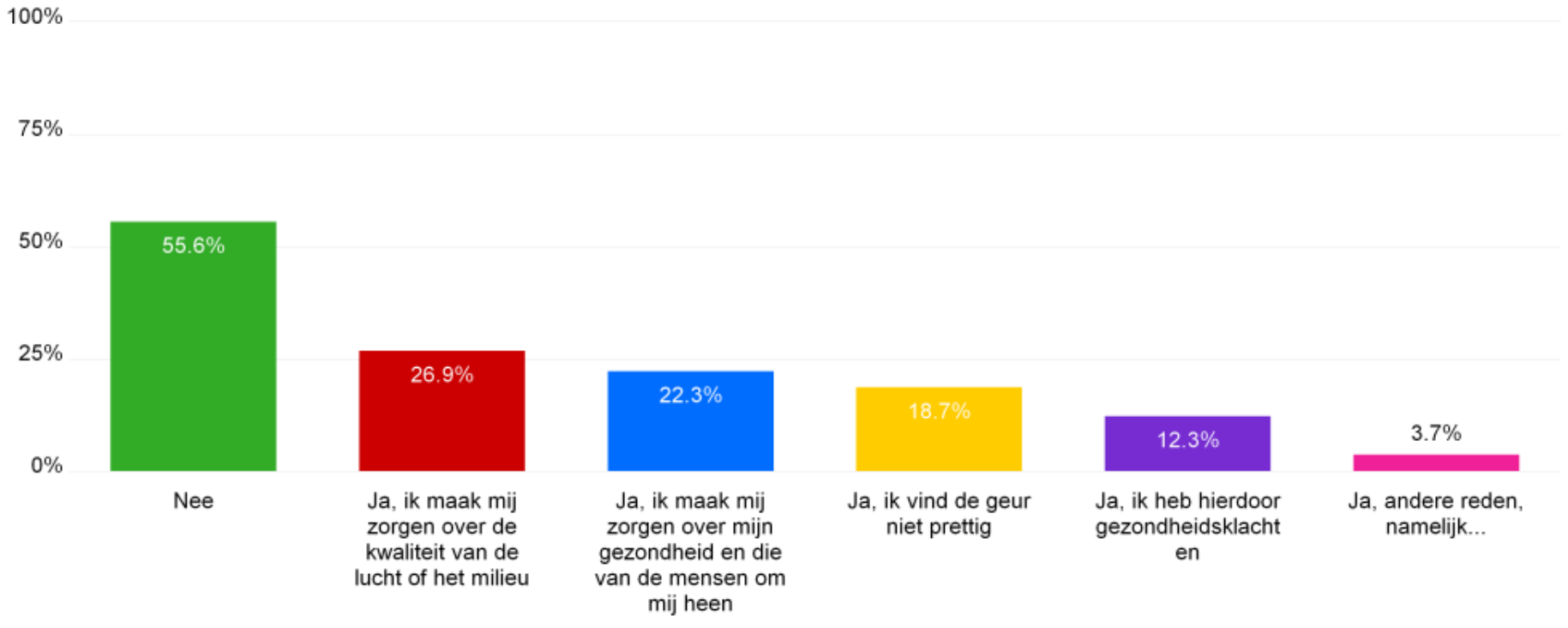
Totaal **109**

Open antwoorden:
Ben je bereid minder te stoken of te stoppen met het gebruik van de houtkachel of open haard?

Er zijn 18 personen die ‘ja anders, namelijk’ hebben opgegeven. In hun antwoorden halen wij de volgende thema’s. Het kan zijn dat in één antwoord meerdere thema’s naar voren komen.

- 7 personen noemen in hun antwoord dat zij de kachel (bewust) niet zo vaak gebruiken. 2 personen geven aan daartoe bereid te zijn.
- 10 personen geven aan dat zij letten op de weersomstandigheden, mogelijk met het gebruik van de stookwijzer of het stookalert.
- 4 personen geven aan dat zij bereid zijn om minder te stoken wanneer de buren overlast ervaren van hun houtkachel.
- 2 personen geven aan bewust een schonere kachel te hebben aangeschaft of een filter te gebruiken.

Komt het voor dat je er last van hebt als jouw buren hun houtkachel of open haard gebruiken? (Meerdere antwoorden mogelijk)

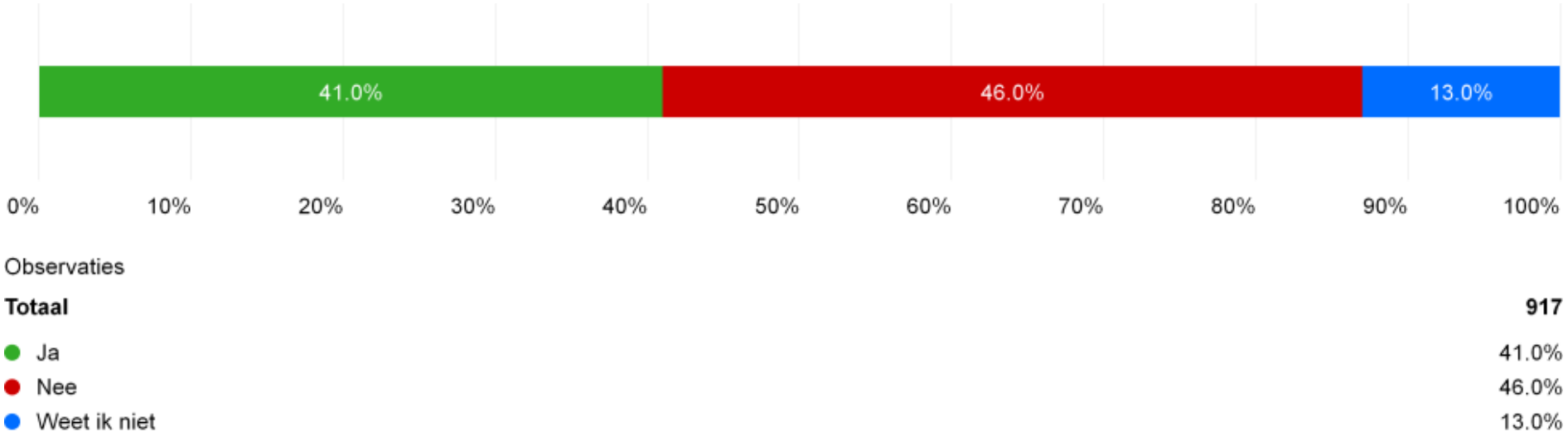
Observaties	
Totaal	**940**

Open antwoorden:
Komt het voor dat je er last van hebt als jouw buren hun houtkachel of open haard gebruiken?

Er zijn 35 personen die ‘ja, andere reden ’ hebben opgegeven. In hun antwoorden halen wij de volgende thema’s. Het kan zijn dat in één antwoord meerdere thema’s naar voren komen.

- 7 antwoorden blijken over een ander onderwerp te gaan (BBQ of vuilverbranding) of er wordt aangegeven dat mensen geen overlast ervaren. Hierbij hadden mensen wellicht de kans willen hebben om open antwoorden te geven bij de andere opties.
- 11 personen geven aan dat zij hinder ervaren omdat ze hun huis niet kunnen luchten en/of geuroverlast ervaren.
- 11 personen noemen in hun antwoord ‘gezondheid’ als reden dat ze overlast ervaren. Zij geven aan dat het ongezond is, dat ze bang zijn om ziek te worden of al ziek zijn of lichamelijke klachten ervaren.
- 5 personen geven aan dat zij vooral overlast ervaren als buren zich niet aan de stookstandaard houden en dus geen rekening houden met het weer of nat hout stoken.
- 2 personen geven aan vooral overlast te ervaren tijdens het buiten sporten.
- 2 personen geven aan dat de zwarte afzet van roet tegen de muren of ramen overlast geeft.

Ben je het eens met de volgende stelling: een verbod op het gebruik van een houtkachel of open haard binnen is een goed idee.

Wil je je antwoord toelichten?

Observaties	
Totaal	**594**

Toelichting:
Ben je het eens met de volgende stelling: een verbod op het gebruik van een houtkachel of open haard binnen is een goed idee.

Bij antwoord ‘ja’ zijn 226 open antwoorden gegeven. In de antwoorden halen wij de volgende thema’s. Het kan zijn dat in één antwoord meerdere thema’s naar voren komen:

- In 82 antwoorden laten mensen terugkomen dat zij (hun) gezondheid de belangrijkste reden vinden om houtstook te verbieden.
- 47 inwoners geven aan (geur)overlast te ervaren van houtstook.
- 38 mensen vinden houtstook niet passen in een dichtbebouwde omgeving zoals in (bepaalde wijken van) Utrecht.
- In 34 gevallen wordt gewezen naar zorgen over de luchtkwaliteit en/of het milieu.
- Ook wijzen 17 mensen erop dat houtstook niet noodzakelijk is. Zij geven aan dat zij daarom deze bron liever zien verdwijnen dan enkele bronnen die ingewikkelder zijn om aan te pakken.
- Er wordt ook gewezen naar het sociale aspect. In 16 antwoorden geven mensen aan dat een houtkachel slechts voor enkelen een voordeel is, maar dat daar veel omwonenden last van ondervinden.
- 8 inwoners zeggen dat ze houtstook niet meer van deze tijd vinden.
- 4 personen geven aan dat ze niet voor een totaalverbod zijn, maar voor een schonere manier van stoken of een stookverbod bij een stookalert.

In aanvulling: in de antwoorden is ook plaats voor meer nuance dan dat uit deze samenvatting komt. Inwoners kunnen zich voorstellen dat een kachel als gezellig wordt ervaren. Ook wordt er aandacht gevraagd om bij een mogelijk verbod dit gefaseerd in te voeren.

Toelichting:
Ben je het eens met de volgende stelling: een verbod op het gebruik van een houtkachel of open haard binnen is een goed idee.

Bij antwoord ‘nee’ zijn 289 open antwoorden gegeven. In de antwoorden halen wij de volgende thema’s. Het kan zijn dat in één antwoord meerdere thema’s naar voren komen:

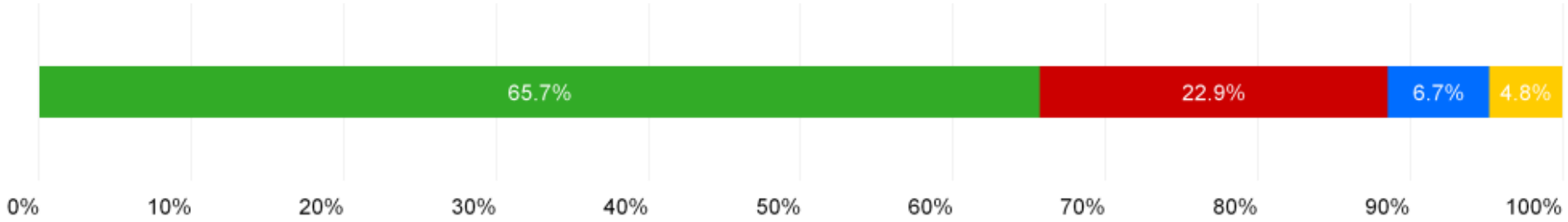
- 88 personen geven aan dat zij houtstook niet als significante bron zien. Ze wijzen erop dat andere bronnen eerder aangepakt moeten worden (hier wordt veel naar verkeer en industrie gewezen) of dat juist problemen op andere onderwerpen belangrijker zijn om eerst aan te pakken.
- 77 personen geven aan dat ze een totaalverbod niet zien zitten maar zien wel nuance. Ze geven bijvoorbeeld aan dat eerst de mogelijkheden onderzocht moeten worden voor het schoner stoken (d.m.v. stooktips, filters of schonere kachels), minder te stoken, een verbod bij slecht weer of met de buren in overleg te gaan over stooktijden.
- 71 personen geven aan dat een stookverbod veel weerstand oplevert of hebben zelf veel weerstand. Bij een aantal mensen wordt de frustratie in stevige bewoording geuit.
- 66 personen geven aan dat zij het besluit om wel of niet te stoken een privékeuze vinden. Een aantal van hen geeft aan een kachel erg gezellig te vinden en haalt er veel plezier uit.
- In 24 antwoorden wordt houtstook genoemd als (goedkoper/ duurzamer) alternatief voor gas.
- 7 personen vinden een verbod op houtstook niet handhaafbaar.

Toelichting:
Ben je het eens met de volgende stelling: een verbod op het gebruik van een houtkachel of open haard binnen is een goed idee.

Bij antwoord ‘weet ik niet’ zijn 79 open antwoorden gegeven. In de antwoorden halen wij de volgende thema’s. Het kan zijn dat in één antwoord meerdere thema’s naar voren komen:

- 30 mensen gaven aan niet goed te weten wat een verbod op zou leveren. Ze vragen zich af hoe groot de bron nou echt is. Een deel van deze groep geeft aan dat voorlichting over dit onderwerp belangrijk is. Een deel geeft aan wel voor een verbod te zijn als dit de grootste bron van luchtvervuiling zou zijn.
- 18 inwoners vinden een totaalverbod wat ingrijpend en willen kijken of er niet alternatieven zijn, zoals een verbod bij slecht weer, goede filters, bepaalde kachels verbieden of het niet meer toestaan van nieuwe kachels.
- 8 personen vragen zich af of andere bronnen niet meer vervuilend zijn dan kachels en of we niet beter op die bronnen in kunnen zetten.
- 6 personen geven aan dat een verbod wel ingrijpt op de persoonlijke sfeer en twijfelen of dit wel een goede maatregel is
- Ook de energiecrisis wordt door 3 mensen benoemd. Zij vragen zich af of er voldoende alternatief is om op een betaalbare manier je huis te verwarmen.

Bij mistig en/of windstil weer blijft de rook van houtstook langer hangen. Ben je bereid niet te stoken als het Stookalert wordt afgegeven? Of wanneer de Stookwijzer aangeeft dat je het vuur beter uit kunt laten?

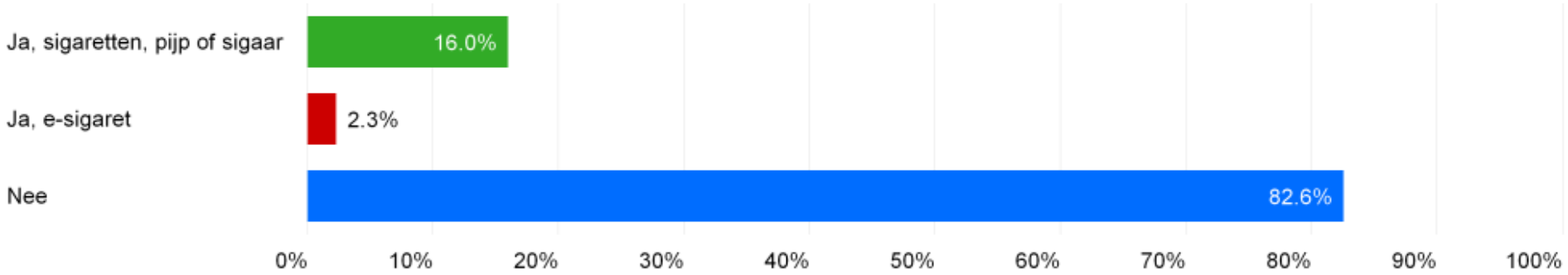

Observaties

Totaal **105**

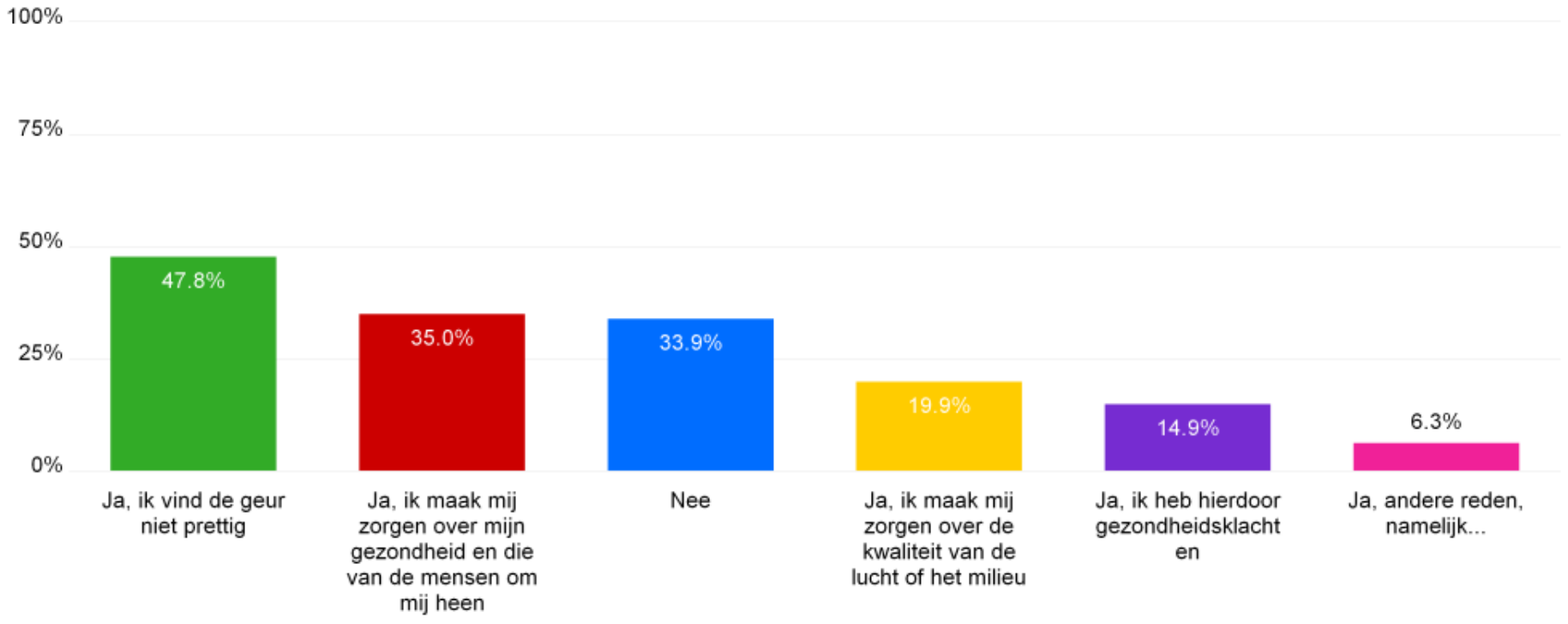
Ja, dat doe ik al	65.7%	Nee	6.7%
Ja, dat zou ik gaan doen	22.9%	Weet ik niet	4.8%

Rook je (wel eens)?

Observaties	
Totaal	**913**

Heb je er last van als anderen buiten roken? Meerdere antwoorden mogelijk

Observaties

Totaal **908**

Gemeente Utrecht

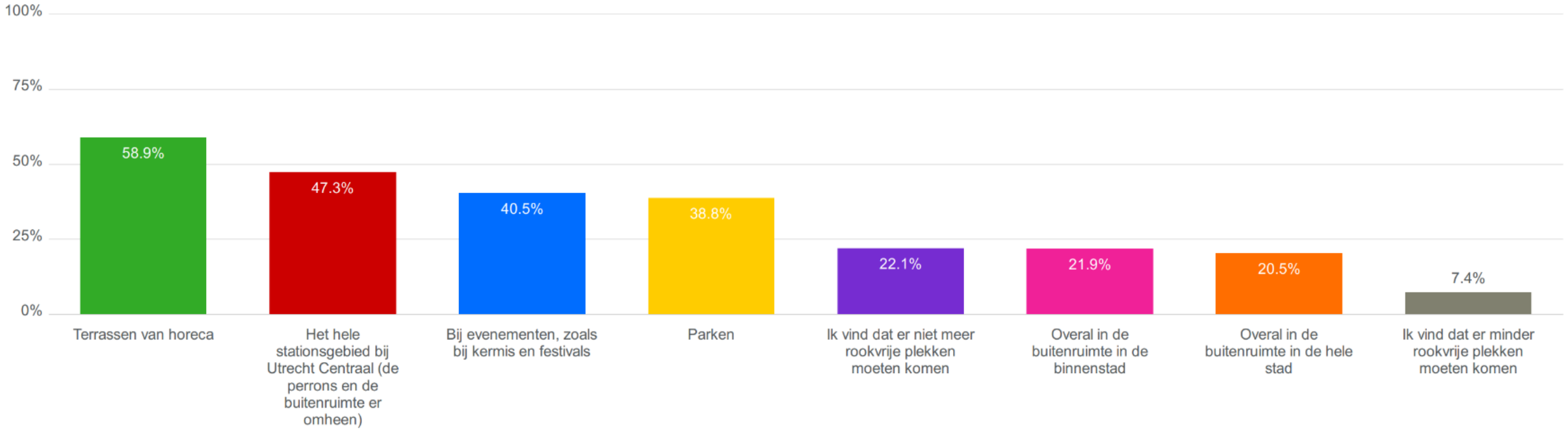
Powered by Enalyzer

Open antwoorden:
Heb je er last van als anderen buiten roken? Meerdere antwoorden mogelijk

Er zijn 57 open antwoorden gegeven. 2 antwoorden zijn eigenlijk een toelichting op waarom mensen géén last van roken hebben. Hierbij hadden mensen wellicht de kans willen hebben om open antwoorden te geven bij de andere opties. In de overige 55 antwoorden halen wij de volgende thema's:

- 17 mensen geven aan dat ze vooral de vervuiling van peuken op de grond ervaren als overlast.
- 12 mensen geven aan overlast te ervaren van houtstook. Vooral overlast van geur wordt hier genoemd.
- 9 mensen noemen (hun) gezondheid als reden van overlast.
- 8 mensen noemen in hun antwoord dat ze het belangrijk vinden dat er rekening gehouden wordt met kinderen, met hun gezondheid en/of dat niet het verkeerde voorbeeld gegeven wordt.
- Verder geven meerdere mensen aan dat de overlast afhankelijk is van de locatie. Zo noemen 6 personen dat ze vooral overlast op het terras ervaren. 3 mensen noemen het vervelend dat vooral bij in- en uitgangen van gebouwen wordt gerookt en 1 persoon geeft aan dat hij liever geen rokers ziet in een drukke binnenstad.

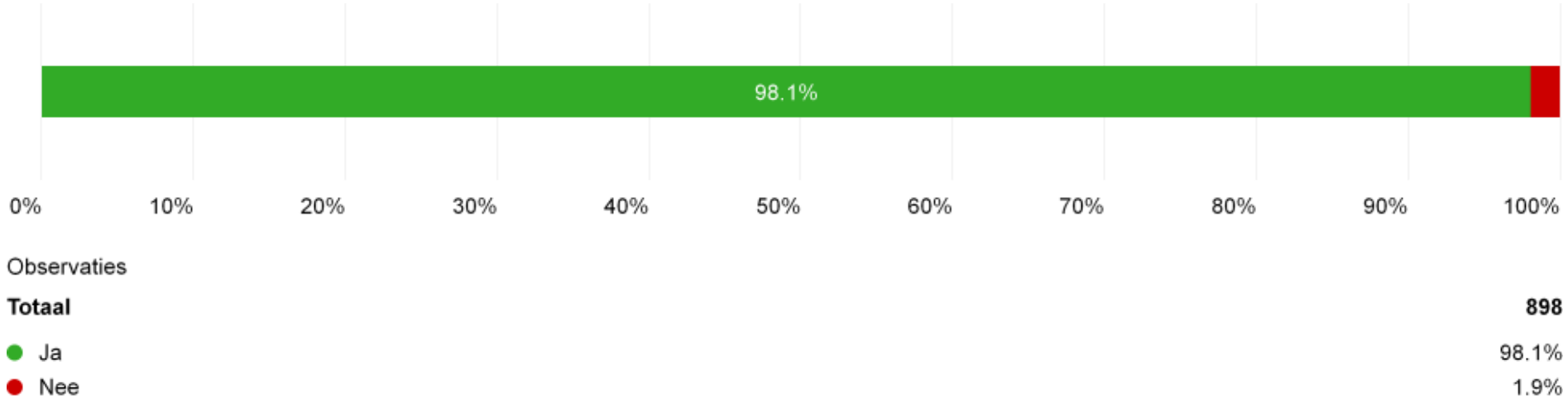
We kijken of we meer rookvrije plekken kunnen maken. Waar kunnen die het beste komen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Observaties

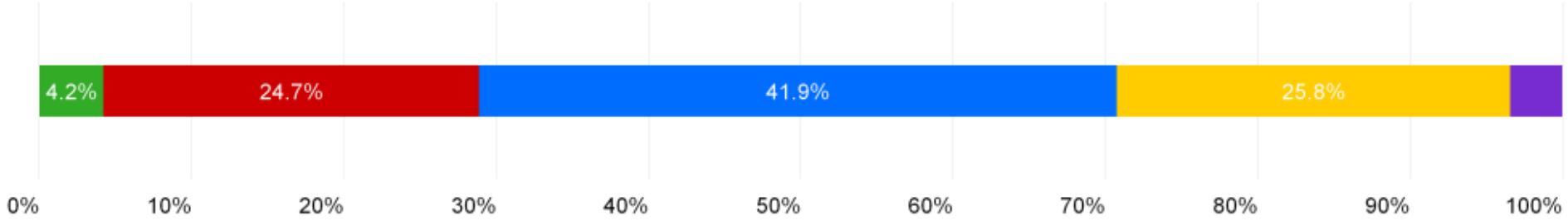
Totaal **894**

Woon je in de gemeente Utrecht?

Observaties	
Totaal	**898**
Ja	98.1%
Nee	1.9%

Hoe oud ben je?

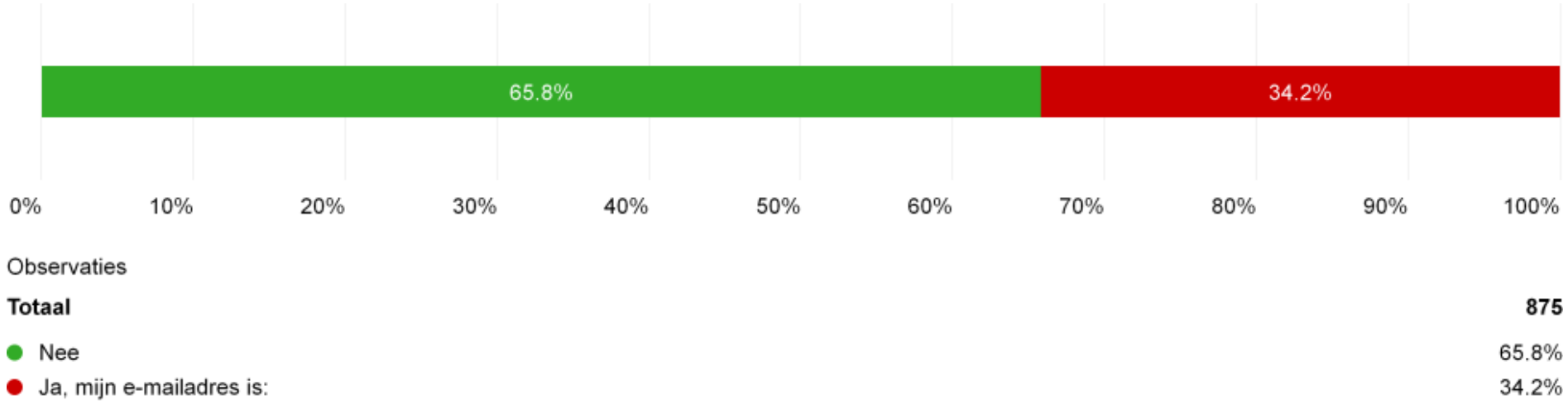

Observaties

Totaal **879**

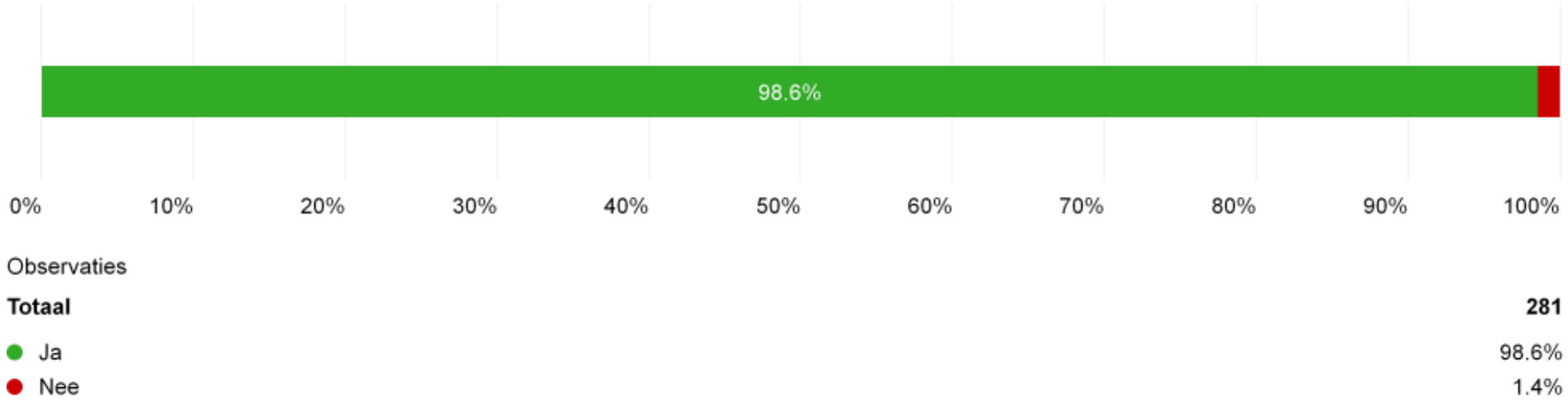
Onder de 25 jaar	4.2%	40 – 59 jaar	41.9%	Wil ik niet zeggen	3.4%
25 – 39 jaar	24.7%	60 jaar of ouder	25.8%		

We willen graag met Utrechters verder in gesprek over maatregelen om de lucht in Utrecht gezonder te maken. Mogen we je hiervoor per mail uitnodigen?

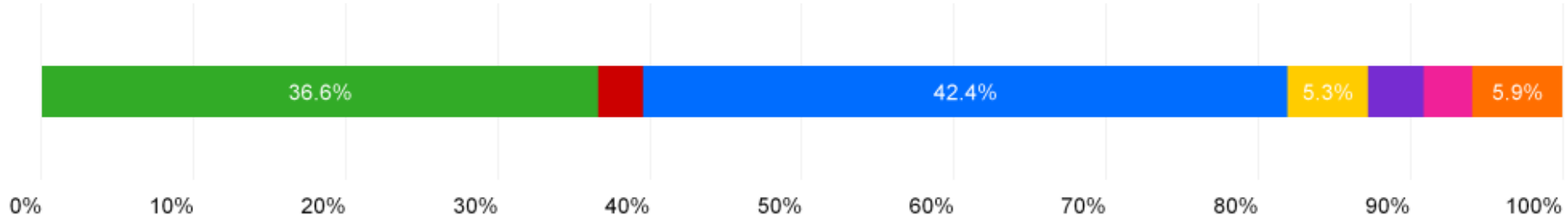

Observaties	
Totaal	**875**
Nee	65.8%
Ja, mijn e-mailadres is:	34.2%

Akkoord?

98.6%
0%
10%
20%
30%
40%
50%
60%
70%
80%
90%
100%
Observaties
Totaal 281
Ja 98.6%
Nee 1.4%

Hoe ben je bij deze vragenlijst gekomen?

Observaties

Totaal **847**

Advertentie op social media van de gemeente	36.6%	Nieuwsbrief Utrecht	42.4%	Weet ik niet/wil ik niet zeggen	3.2%
Advertentie in de krant	3.0%	Iemand vertelde mij dit	5.3%	Anders, namelijk...	5.9%
		Via Utrecht.nl	3.7%		

stipo

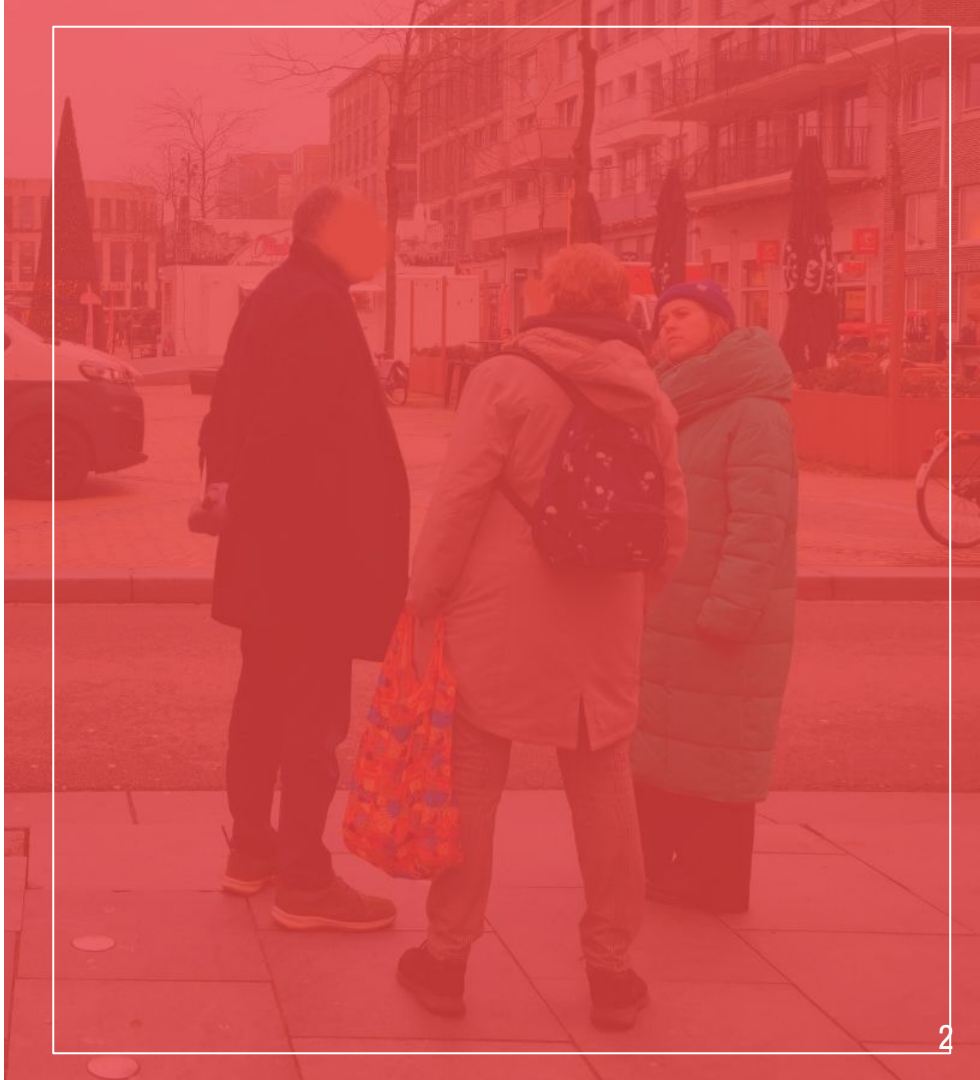
Rapportage Straatgesprekken

Luchtkwaliteit in de gemeente Utrecht

januari 2024

Inhoudsopgave

1. Aanleiding en aanpak straatgesprekken 3
2. Vliegensvlug door de gesprekken 8
3. Bevindingen uit de straatgesprekken 11
    a. Roken 19
    b. Houtstook 25
    c. Verkeer 34
4. Aanvullende gesprekken met jongeren 44
5. Bevindingen per locatie 49
6. Concluderende aanbevelingen 62

Aanleiding en aanpak straatgesprekken

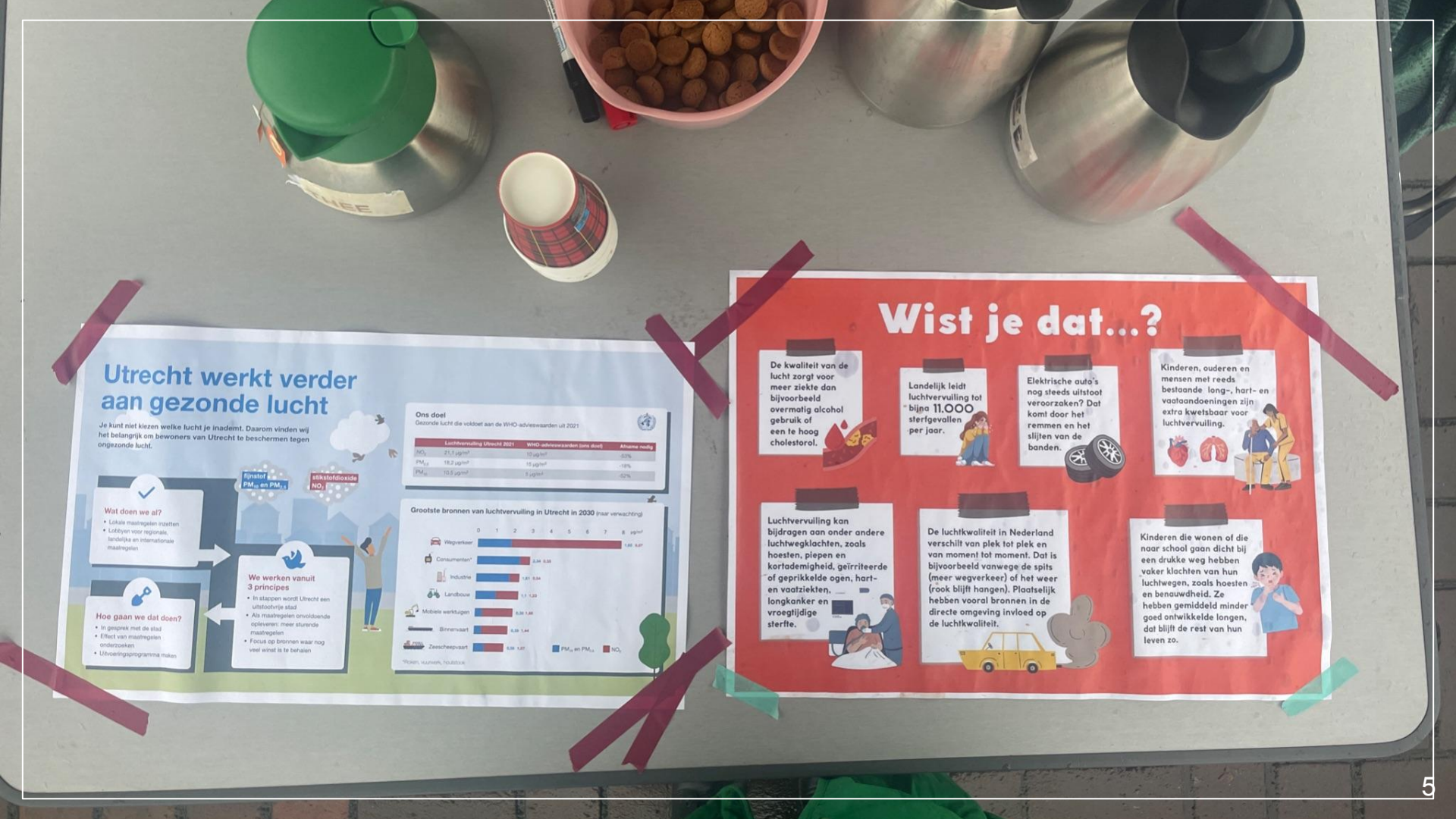
Aanleiding

Ongezonde lucht is schadelijk voor de gezondheid van mensen, de natuur en het milieu. Daarom neemt gemeente Utrecht maatregelen om de kwaliteit van de lucht te verbeteren. De stad voldoet aan de minimale EU normen, maar wil nu voldoen aan het strengere advies van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) uit 2021. Daarom maakt de gemeente nieuw beleid met maatregelen om dit advies te halen. Mogelijke maatregelen raken onderwerpen zoals het verkeer, houtstook en roken.

De gemeente wil inzicht krijgen in het draagvlak voor de voorgestelde maatregelen. Waar kan steun worden verwacht en waar zit de nuance?

Misschien worden sommige maatregelen beter ontvangen met inbegrip van bepaalde voorwaarden. STIPO is gevraagd om straatgesprekken te organiseren, waarmee op een open manier bewoners worden gevraagd naar hun visie op maatregelen ter bevordering van de luchtkwaliteit.

In deze rapportage delen we de bevindingen uit de straatgesprekken en doen we zowel overkoepelende als specifieke aanbevelingen voor de eventuele uitvoering van de potentiële maatregelen.

Utrecht werkt verder aan gezonde lucht
Je kunt niet kiezen welke lucht je inademt. Daarom vinden wij het belangrijk om bewoners van Utrecht te beschermen tegen ongezonde lucht.
fijnstof PM10 en PM2,5
stikstofdioxide NO2
Wat doen we al?
Lokale maatregelen inzetten
Lobbyen voor regionale, landelijke en internationale maatregelen
Hoe gaan we dat doen?
In gesprek met de stad
Effect van maatregelen onderzoeken
Uitvoeringsprogramma maken
We werken vanuit 3 principes
In stappen wordt Utrecht een uitstootvrije stad
Als maatregelen onvoldoende opleveren: meer sturende maatregelen
Focus op bronnen waar nog veel winst is te behalen
Ons doel
Gezonde lucht die voldoet aan de WHO-advieswaarden uit 2021
Luchtvervuiling Utrecht 2021
WHO-advieswaarden (ons doel)
Afname nodig
NO2 21,1 µg/m³ 10 µg/m³ -52%
PM2,5 18,2 µg/m³ 10 µg/m³ -18%
PM10 10,5 µg/m³ 5 µg/m³ -52%
Grootste bronnen van luchtvervuiling in Utrecht in 2030 (naar verwachting)
0 1 2 3 4 5 6 7 8 µg/m³
Wegverkeer 1,89 5,07
Consumenten* 0,34 0,55
Industrie 1,61 0,54
Landbouw 1,1 1,23
Mobiele werktuigen 0,30 1,66
Binnenvaart 0,39 1,44
Zeescheepvaart 0,59 1,07
PM10 en PM2,5
NO2
*Koken, kunstmest, houtstook
Wist je dat...?
De kwaliteit van de lucht zorgt voor meer ziekte dan bijvoorbeeld overmatig alcohol gebruik of een te hoog cholestorol.
Landelijk leidt luchtvervuiling tot bijna 11.000 sterfgevallen per jaar.
Elektrische auto's nog steeds uitstoot veroorzaken? Dat komt door het remmen en het slijten van de banden.
Kinderen, ouderen en mensen met reeds bestaande long-, hart- en vaataandoeningen zijn extra kwetsbaar voor luchtvervuiling.
Luchtvervuiling kan bijdragen aan onder andere luchtwegklachten, zoals hoesten, piepen en kortademigheid, geïrriteerde of geprikkelde ogen, hart- en vaatziekten, longkanker en vroegtijdige sterfte.
De luchtkwaliteit in Nederland verschilt van plek tot plek en van moment tot moment. Dat is bijvoorbeeld vanwege de spits (meer wegverkeer) of het weer (rook blijft hangen). Plaatselijk hebben vooral bronnen in de directe omgeving invloed op de luchtkwaliteit.
Kinderen die wonen of die naar school gaan dicht bij een drukke weg hebben vaker klachten van hun luchtwegen, zoals hoesten en benauwdheid. Ze hebben gemiddeld minder goed ontwikkelde longen, dat blijft de rest van hun leven zo.

Aanpak

In de periode van 25 november t/m 5 december 2023 parkeerden we een elektrisch camperbusje op 10 verschillende locaties in Utrecht. Op deze plekken spraken we voorbijgangers aan en vroegen hen naar hun standpunt ten opzichte van aanvullende maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Op posters werd informatie gedeeld en met een flexibele vragenlijst in het hoofd volgden gesprekken variërend tussen 2 en 20 minuten lang.

De locaties werden geselecteerd met als doel een goede dwarsdoorsnede van Utrechtse wijken en hun bewoners te pakken te krijgen (zie volgende pagina). De bedoeling was niet om kwantificeerbare uitkomsten voor de hele stad te verkrijgen, maar wel om begrip te krijgen van de opvattingen t.a.v. de maatregelen onder bewoners met verschillende demografische kenmerken.

Juist de verklaring waarom sommige bewoners voor of tegen bepaalde maatregelen zijn, zorgt voor interessante nuance. De locaties waren centrale plekken in de wijk, nabij winkels of de wekelijkse markt.

In aanvulling op de straatgesprekken bij de camper voerden we enkele gerichte gesprekken met jongeren, omdat dit een groep is die vaak niet zichtbaar is op straat. We hebben interviews afgenomen op twee locaties. De interviews waren semi-gestructureerde gesprekken van 10-15 minuten die vooral gingen over verkeer en rookvrije zones.

Diverse wijken

We selecteerden tien wijken in Utrecht die divers waren wat betreft:

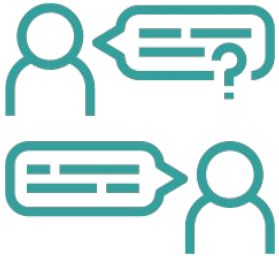
- sociaal-economische kenmerken van bewoners;
- type woningbouw (van ruime koopwoningen tot sociale huurappartementen);
- ligging in de stad;
- en de mobiliteitssituatie (gebruiksgemak van openbaar vervoer, parkeervoorzieningen, nabijheid grote verkeersaders).

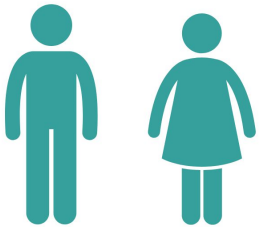

Vliegensvlug door de gesprekken

Vliegensvlug door de gesprekken - *een overzicht*

175 interviews
205 mensen geïnterviewd

41% man, 59% vrouw

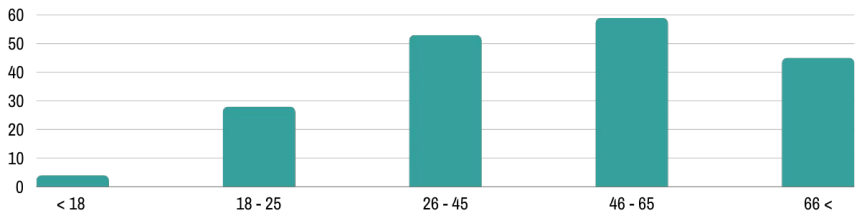
199 Utrechtenaren
6 bezoekers

10 locaties

Vliegensvlug door de gesprekken - *leeftijd*

Tijdens de interviews schatten we de leeftijd van de respondenten. In de analysefase brachten we dit terug naar vier leeftijdscategorieen. Over die categorieën kunnen we de volgende conclusies trekken.

Kinderen (<18)

- geen auto,
- wonen bij hun ouders

Jongvolwassenen (18-25):

- hebben geen auto nodig of kunnen zich geen auto veroorloven
- potentieel om autobezitter te worden
- wonen vaak in huurwoningen zonder houtstook
- vrij mobiel, gebruiken meestal het openbaar vervoer en de fiets

Volwassenen (26-65)

- een diverse groep
- economisch actief en kan zich een auto veroorloven
- gebruiken het vaakst een auto
- veelal gezinnen met kinderen
- de groep die huizen bezit, inclusief die met houtstook

Senioren (66+)

- gebruiken eigen auto om langer zelfstandig te blijven
- de groep die in sommige opzichten het moeilijkst te veranderen is qua rookgewoonten

Bevindingen uit de straatgesprekken

“Goed dat de gemeente maatregelen neemt. Zeker voor kinderen is het heel erg belangrijk dat ze opgroeien in schone lucht.”

“Ik denk dat het goed is dat de gemeente de lucht gezonder wil maken. De maatregelen raken mij niet, dus ik vind het prima, maar ik vind dat ook altijd een beetje makkelijk praten.”

“Wat een onzin allemaal, we zijn toch geen kinderen.”

“Op zich goed dat de gemeente maatregelen neemt, maar ik heb bij dit soort stappen wel heel erg vraagtekens bij de impact ervan. Moet er niet meer aandacht zijn voor de vervuilende fabrieken enzo?”

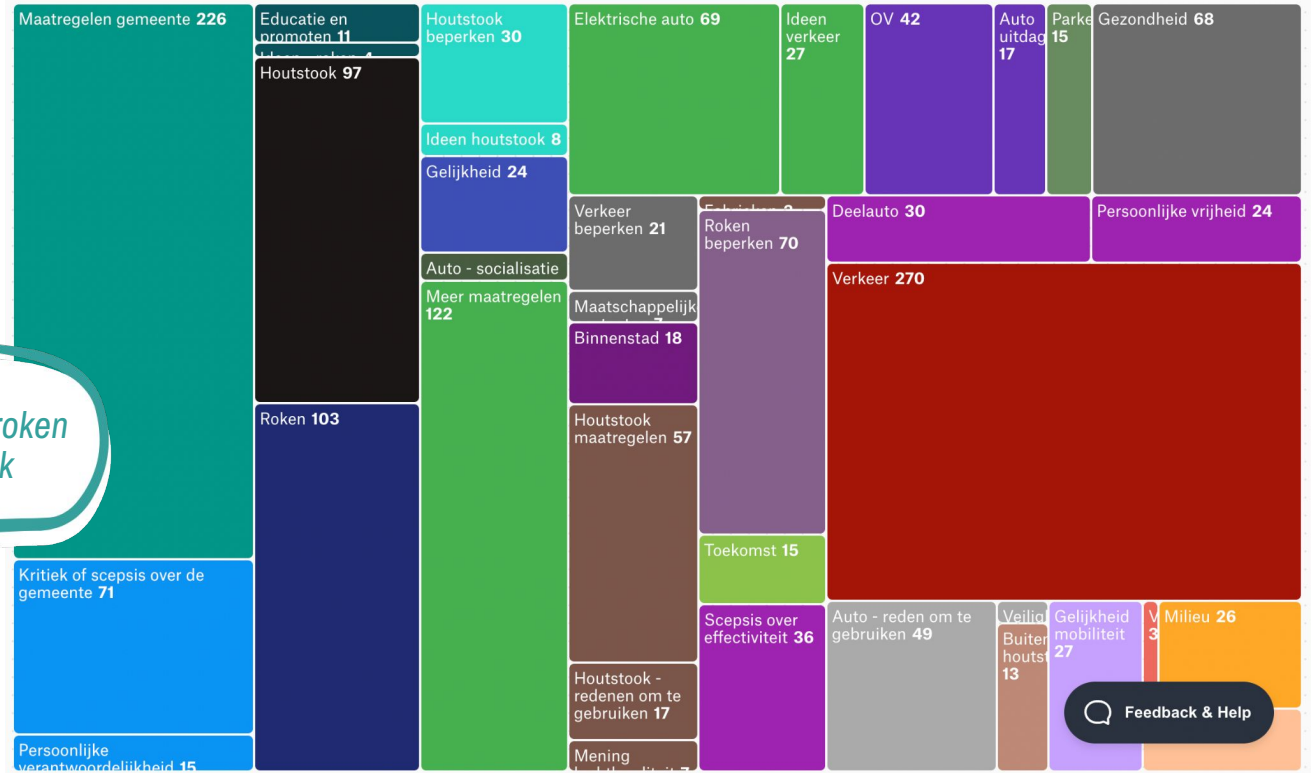

“Goed dat de gemeente hier stappen in neemt. Het moet een beetje extern gestimuleerd worden.”

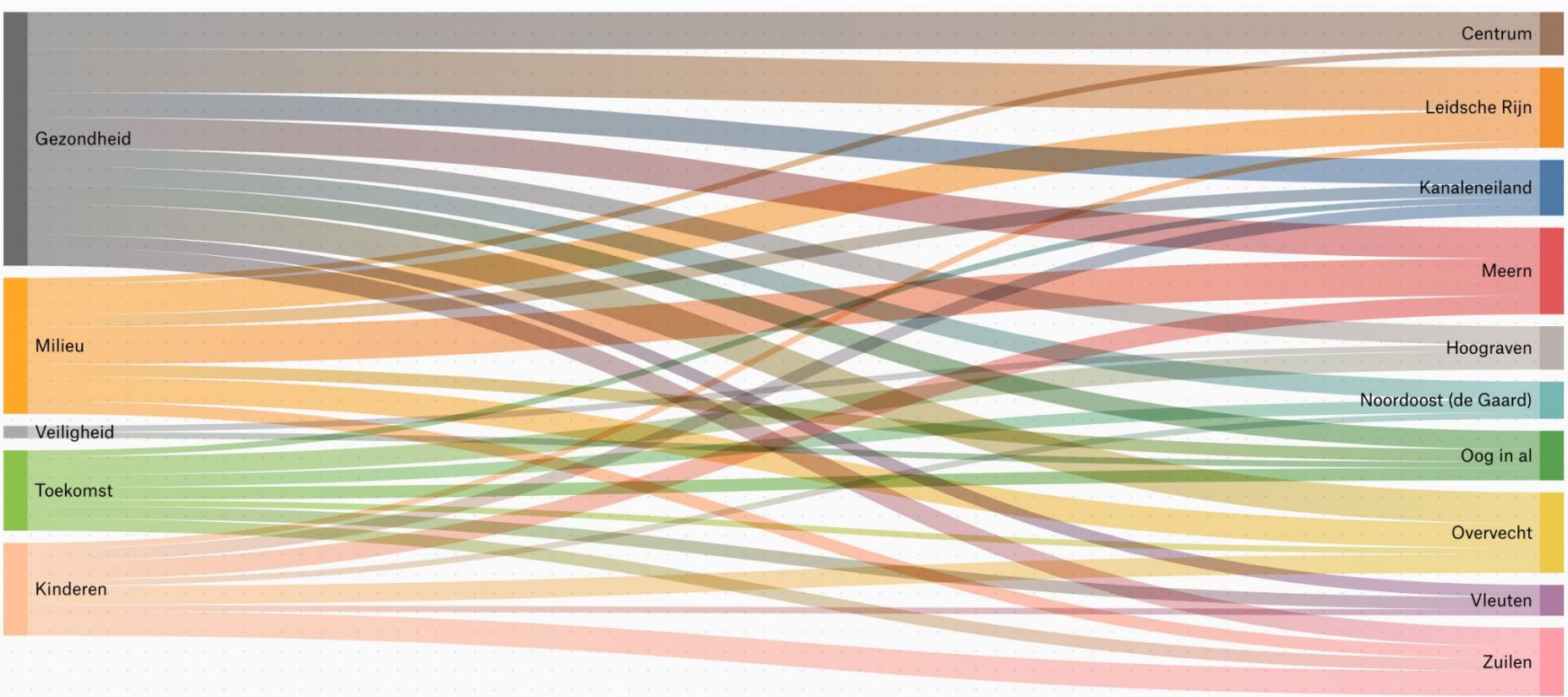
Disclaimer: de uitspraken zijn willekeurig gekoppeld aan de afbeeldingen en vertegenwoordigen niet de mening van de getoonde personen.

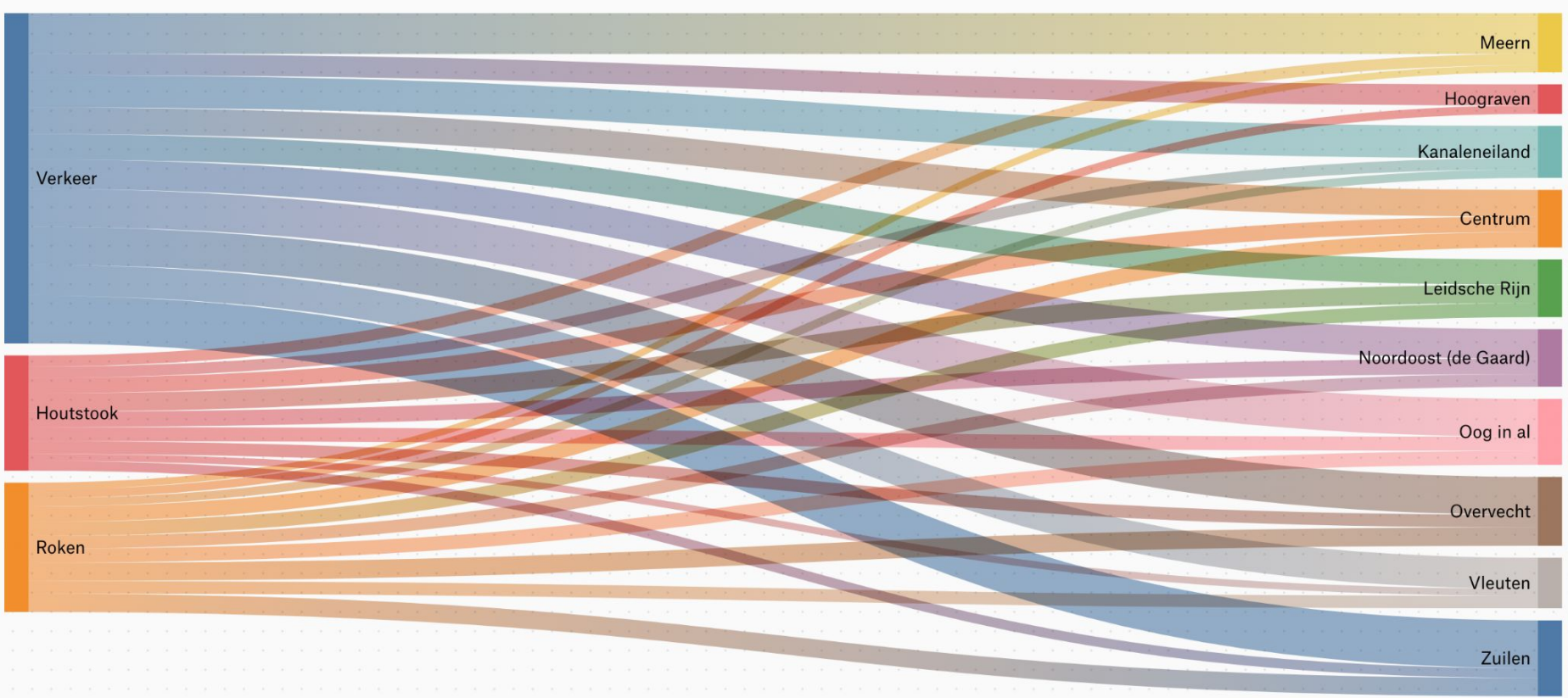
Meest genoemde onderwerpen

Uit de notities van alle gesprekken destilleerden we veel genoemde thema's en onderwerpen, zoals te zien is in bovenstaand figuur. Met deze data begonnen we onze analyse.

Denkt u wel eens na over een gezonde lucht?

We begonnen de gesprekken vaak met de vraag of mensen wel eens nadachten over het thema luchtkwaliteit, en zo ja of zij zich zorgen maakten over een gezonde lucht. Wanneer mensen zorgen uitten, ging dat voornamelijk over het onderwerp gezondheid. Daarnaast werden ook milieu, toekomst, kinderen en veiligheid (vaak i.r.t. verkeer) genoemd.

Verkeer, houtstook en roken

Naast enkele algemene vragen concentreerden de gesprekken zich op de thema's verkeer, houtstook en roken. Het thema verkeer bespraken we het meest en het meest uitvoerig. Iedereen mengt zich op een manier in het verkeer en maatregelen op het gebied van mobiliteit zullen iedereen in meer of mindere mate raken. Voor houtstook en roken geldt dat minder.

Algemene indruk van de gesprekken

De meeste gesprekken verliepen op een prettige manier. Mensen stonden veelal open voor een praatje. Soms niet, het koude en natte weer zal daar ook aan bijgedragen hebben.

Ruimte voor gesprek

De gesprekken waren vrijwel altijd constructief en prettig. Absoluut niet iedereen kijkt positief naar mogelijke maatregelen. Ze vinden het niet nodig of overdreven betuttelend, of het beperkt hen dusdanig in dagelijkse bezigheden. Ze zijn er niet blij mee en delen dat in duidelijke taal. Toch blijft er ruimte voor gesprek. Dit gold ook voor mensen die juist vinden dat de gemeente nog niet hard genoeg gaat met het nemen van maatregelen. En absoluut de meeste mensen hebben een vrij gematigde mening.

“Goed dat de gemeente maatregelen neemt om de luchtkwaliteit te verbeteren, en dan moeten we daar allemaal een beetje aan meewerken.”

Invloed van recente gebeurtenissen

We merkten dat twee recente ontwikkelingen van invloed waren op veel van de gesprekken. Een aantal bewoners begon uit zichzelf over het enkele weken eerder aangekondigde houtstookverbod voor buiten. Ze deelden hun onvrede over (of af en toe juist sterke steun voor) de maatregel. Dit had invloed op hun visie op andere mogelijke maatregelen. Daarnaast ondervonden we dat de gesprekken gekleurd waren door het resultaat van de Nederlandse verkiezingen, die enkele dagen eerder plaatsvonden. Bewoners maken zich zorgen dat het aandringen op progressieve oplossingen niet door iedereen begrepen wordt. Praten over het milieu zal bewoners die het druk hebben om de eindjes aan elkaar te knopen vaak niet bereiken.

“Ik vind het nieuwe houtstookbeleid maar symboolpolitiek, het is voor mij een reden om bij de volgende verkiezingen op een andere partij te stemmen.”

"Ik vraag me af of we altijd als eerste moeten zijn als klein land. Dit voelt allemaal een beetje als 'het beste jongetje van de klas'. We doen veel, maar zijn ook niet klaar voor deze transformatie. De infrastructuur hebben we nog niet."

Behoefte aan eerlijkheid en duidelijkheid maatregelen

Het merendeel van de bewoners die we gesproken hebben vindt het goed dat de gemeente extra maatregelen neemt om de luchtkwaliteit in Utrecht te verbeteren. Tegelijkertijd komen maatregelen op hen niet altijd eerlijk en begrijpelijk over.

Ten eerste worden maatregelen die zich richten op consumenten door een deel van de bewoners die we spraken gezien als disproportioneel. Men vraagt zich af of hier nou echt de meeste impact mee wordt gemaakt. Dat is toch niet eerlijk ten opzichte van grote vervuilers, zoals industrie en luchtvaart?

Er is daarnaast onduidelijkheid over de zin van een aantal recente verkeersmaatregelen waardoor autoverkeer in groeiende mate vast komt te staan op een aantal hoofdverkeersaders in de stad. "Veel stationair draaiende auto's, dat kan toch niet goed zijn voor de luchtkwaliteit?" Dit schept verwarring over het nut van maatregelen.

"Op zich goed dat de gemeente maatregelen neemt, maar ik heb bij dit soort stappen wel heel erg vraagtekens bij de impact ervan. Moet er niet meer aandacht zijn voor de vervuilende fabrieken enzo?"

"Houtstook en roken gedeeltelijk verbieden is goed en we moeten allemaal ons steentje bijdragen, maar doe het niet als je niet kunt handhaven, dan jaag je mensen juist in het harnas. Daar begrijp ik niks van."

Daarnaast worden vraagtekens gezet bij de eerlijkheid van maatregelen wanneer niet alle bewoners evenredig profiteren of zelfs ongemak ervaren van de maatregelen. Vaak werd in dit geval de stap naar elektrisch rijden genoemd. Niet iedereen is binnen nu en enkele jaren financieel bij machte om een elektrische auto aan te schaffen. In het extreme geval dat het zo ver komt dat een deel van de stad ook voor personenauto's een emissievrije zone wordt, zouden veel bewoners daarmee buitengesloten worden. Bewoners spreken hun angst uit voor zo'n situatie. Bewoners die wij spraken ervaren eenzelfde soort oneerlijkheid wanneer ouderen of mensen die slecht ter been zijn niet overal met de auto kunnen komen.

"Ik heb COPD en last van vervuilde lucht. Maar ik heb ook een oude benzineauto en zelfs met flinke subsidie geen geld om een elektrische auto aan te schaffen. Zou het heel erg vinden als ik niet meer mobiel kan zijn."

Verschil in kennis

Daarnaast vonden we het opvallend dat het kennisniveau over dit onderwerp per persoon enorm verschilt, hier was ook duidelijk onderscheid te zien per locatie. Mensen weten niet altijd wat de schadelijke effecten zijn van hun stook- of rijgedrag. Of ze houden zich niet bezig met milieu en luchtkwaliteit en vinden de (mogelijke) maatregelen daarom lastig te plaatsen.

Voor een breed draagvlak is het van groot belang dat bewoners de zin van de maatregelen goed begrijpen en dat ze door hen rechtvaardig worden gevonden.

"Ik vind het lastig dat je met dit soort maatregelen altijd zwakkere mensen meer benadeelt, het moet niet zo zijn dat oude of minder vitale mensen thuis moeten blijven omdat de auto niet meer voor de deur staat. Het liefst doe ik alles op de fiets, maar dat is niet altijd makkelijk."

THEMA Roken

Wat vind je van het uitbreiden van rookvrije zones? Waarom denk je dat het belangrijk is? Ben je zelf een roker en hoe ga je om met de rookvrije zones?

“Niet-rookzones uitbreiden heel goed, voor de nieuwe generatie helemaal.”

“Roken zou wel eens op meer plaatsen verboden kunnen worden.”

“Ik rook niet, het is inderdaad belangrijk voor kinderen, maar ik denk dat als je de binnenstad rookvrij zou maken, je het niet echt kunt handhaven.”

“Ik rook, ik vind de rookvrije zones prima, maar niet in de hele binnenstad, wat moeten de bewoners van de binnenstad dan doen?”

“Sommige maatregelen zijn prima, zo zou het roken op sommige plekken echt teruggedrongen kunnen worden, bijvoorbeeld ap terrassen. Ik rook, maar als ze rookvrij worden dan loop ik weg van het terras om te roken.”

Disclaimer: de uitspraken zijn willekeurig gekoppeld aan de afbeeldingen en vertegenwoordigen niet de mening van de getoonde personen.

Roken - *positief over aanvullende maatregelen*

#Gezondheid
De extra maatregelen tegen roken worden breed geaccepteerd. Mensen weten dat het ongezond is. Ze denken vaak aan hun kinderen. Sommigen vinden het niet prettig om mee te roken.

“Uitbreiding van rookvrije zones vind ik prima. Kinderen moeten opgroeien zonder rook.”

#Algemene acceptatie voor extra maatregelen
Zelfs de meeste rokers zijn zich ervan bewust dat roken ongezond is en accepteren dat anderen er tegen beschermd moeten worden. Ze zeggen dat ze zich aan de regels zullen houden, uitzonderingen daargelaten.

“Sommige maatregelen zijn prima, bijv. roken zou echt verminderd kunnen worden op sommige plaatsen, zoals terrassen, dan loop ik weg van het terras om te roken.”

#Locaties
Als mensen plekken aanwijzen die rookvrij moeten worden, wijzen ze op terrassen. Het hele binnenstad rookvrij maken is te veel.

#Niet altijd duidelijk
Sommige mensen zijn zich niet bewust van rookvrije zones, veel bewoners weten niet dat bushaltes rookvrije zones zijn. Daarom moet de informatie zichtbaarder zijn en beter worden gehandhaafd.

“Meer rookvrije zones is een goed idee, maar er wordt nog steeds gerookt, bijvoorbeeld bij bushaltes.

#Andere ideeën
Naast het voorstel om meer rookvrije zones in te richten, zijn er ook ideeën gedeeld om de toegang tot sigarettenverkoop te beperken, bijvoorbeeld in het stadscentrum.

“Roken moet minder worden gestimuleerd, bijvoorbeeld door de verkoop in winkels in de binnenstad te verbieden.”

74%

van de respondenten die spraken over rookvrije zones steunde de uitbreiding ervan

Roken - *twijfels over aanvullende maatregelen*

#Zorgen over effectiviteit
Mensen maken zich zorgen over hoe nieuwe regels gehandhaafd moeten worden.

"Houtstook en roken gedeeltelijk verbieden is goed en we moeten allemaal ons steentje bijdragen, maar doe het niet als je niet kunt handhaven, dan jaag je mensen juist in het harnas."

"Voor mij je mag meer rookvrije zones maken, maar het wordt moeilijk om dit te controleren"

#Weinig mensen zijn fel tegen, maar ze zijn er wel
Sommige mensen vinden dat alles moet kunnen, ook roken, vooral wanneer je in de open lucht rookt zodat andere mensen er geen last van hebben. Maar dit is een kleine minderheid.

"Ik rook al 65 jaar en ben nog heel gezond en vind dat ik dat zelf mag bepalen."

#Emotioneel onderwerp voor sommigen
Sommige bewoners maken zich zorgen over rokers. Aangezien roken een verslaving is, kan het verbieden van roken in openbare ruimtes tot hoge emoties leiden. Mensen die verslaafd zijn en niet mogen roken, zouden toch gaan roken maar hebben dan het gevoel dat ze iets illegaals doen. Bij (sociale) problematiek is roken soms een uitlaatklep, een lokaal verbod brengt dan nog meer spanning.

"Rookvrije zones maken verslaafde mensen boos, het brengt veel emotie."

Roken - *aanbevelingen*

- ➔ Het aanpakken van roken is het minst controversiële onderwerp. Rokers en niet-rokers staan positief tegenover scherpere maatregelen. Dat maakt het uitbreiden van rookvrije zones potentieel succesvol.
- ➔ Maak de horeca terrassen (gedeeltelijk) rookvrij, samen met horecaondernemers. De inhouden van de gesprekken bieden handvatten om het gesprek scherper te voeren. De percentages zijn overtuigend.
- ➔ Maak duidelijker waar de rookvrije zones zijn.
- ➔ Onderzoek wat mogelijk is op het gebied van stevigere handhaving.

THEMA Houtstook

Heb je een houtkachel? Zo ja, hoe vaak gebruik je hem en wanneer? Let je op de weersomstandigheden? Heb je er last van?

“Ik heb astma dus al gauw last van een slechte lucht. Vind het heel goed dat de gemeente maatregelen neemt.”

“We hebben een houtkachel die we regelmatig gebruiken, is wel een zuinige. Letten wel op het weer. Vind verbieden van houtstook veel te overdreven, mensen moeten dat zelf beslissen.”

“Ik ben voorstander van het houtstook beleid, maar er moeten wel uitzonderingen mogelijk zijn [noemt specifiek de scouting]. Het moet niet te streng zijn.”

“[Houtstook maatregelen] voor binnen lijken me logisch, vooral als het niet noodzakelijk is voor warmte.”

“We hebben een houtkachel voor de gezelligheid, maar die gaat maar 3 keer per jaar aan. En dan letten we ook nog op het weer. Het zou helemaal prima en begrijpelijk zijn als dat strenger zou worden.”

“Ik denk ook niet dat het stookverbod een oplossing is, want mensen gebruiken het zelfs nu nog vanwege de gasprijzen.”

Disclaimer: de uitspraken zijn willekeurig gekoppeld aan de afbeeldingen en vertegenwoordigen niet de mening van de getoonde personen.

Houtstook - *houtkachel gebruik en stookgedrag*

#Gezelligheid
Gezelligheid is een belangrijke reden om een open haard te gebruiken. Mensen steken de open haard een paar keer per jaar aan om het gezelliger te maken. Hier zit ook de paradox: moet er een verbod komen voor die paar keer per jaar? Dit brengt bij sommige mensen weerstand. Mensen met een open haard wonen vaak in een koopwoning, in een rijtjes- of vrijstaand huis.

Enkele bewoners zeggen dat de open haard één van de weinige dingen is die zij (financieel) tot hun beschikking hebben om hun leven wat op te fleuren in de winter. Een verbod op houtstook brengt bij mensen emotie.

“Sommige bewoners kunnen niet op vakantie naar het buitenland en willen het op een andere manier thuis een beetje gezellig maken.”

#Extra verwarmingsbron
We spraken ook bewoners die een houtkachel voor verwarming gebruiken. Meestal is dit een extra warmtebron (bijvoorbeeld naast gas). Mensen noemden dat vanwege de stijgende gasprijzen, dit de manier is om de rekeningen iets lager te houden. Voor slechts enkele bewoners is een houtkachel de enige warmtebron.

“Ik heb een houtkachel die ik gebruik als enige warmtebron, voor mij is er momenteel geen alternatief mogelijk.”

“Soms gebruiken we een houtkachel. Niet alleen omdat het gezellig is; het helpt ook met de rekeningen, maakt het wat goedkoper. Andere mensen in de buurt doen het ook.”

8%

van de respondenten heeft een houtkachel

75% van de respondenten maakt gebruik van hun houtkachel, daarvan stookt:

- ➔ *75% regelmatig in de winter, ook voor warmte*
- ➔ *25% slechts 2 á 3 keer per jaar voor de gezelligheid*

Houtstook - *positief over aanvullende maatregelen*

#Gezondheidsproblemen
Voor sommige bewoners bleek houtstook een wezenlijk onderwerp. Ze kwamen bewust naar ons toe om te praten omdat ze gezondheidsproblemen ervaren die gerelateerd zijn aan houtstook. Niet iedereen wil hun buren aanspreken wanneer zij last hebben van hun houtstook. Of ze hebben het wel gedaan, maar zonder resultaat. Ze staan achter aanvullende maatregelen.

"Ik heb astma en merk het meteen als de houtkachels in de buurt aan gaan. Ik zou er zeker voor zijn om stappen te ondernemen om dat aan te pakken."

#Geen ervaring met houtstook
Voor veel bewoners is houtstook niet iets waar ze over nadenken. Ze stoken geen hout en vinden het prima dat er nieuwe regels worden ingevoerd.

"Ik heb geen houtkachel en ik heb er ook geen last van, prima als daar maatregelen voor worden genomen."

#Niet van deze tijd
Sommigen merkten op dat houtstook niet van deze tijd was en niet in de (binnen)stad past. Voor sommigen was dit ook een reden om toch maar geen open haard te installeren of te gebruiken, ook al wilden ze dat vroeger wel. Anderen hebben een open haard, maar gebruiken die niet omdat het te veel moeite kost.

"Een open haard is niet van deze tijd. Het past ook niet bij de stad."

"Als je in de binnenstad woont weet je dat bepaalde dingen niet kunnen, zoals hout stoken."

Houtstook - *geen verbod, misschien wel beperking*

#Stookbeperking bij ongunstige weersomstandigheden
De meeste mensen met een houtkachel vinden stookbeperking logisch op dagen met ongunstige weersomstandigheden. Niet iedereen is echter op de hoogte van de stookwijzer en het stookalert.

"Zou het heel logisch en goed vinden als de gemeente meer bewustwording creëert rond niet stoken bij bepaalde weersomstandigheden."

"Houtkachels worden een probleem hier in de wijk. Wij hebben zelf een pelletkachel, het huis is heel goed geïsoleerd en we verwarmen vooral elektrisch. Als we de pelletkachel aanzetten, staat hij heel laag en we letten altijd op het weer en het stookadvies! Zou goed zijn als meer mensen dat deden, maar lijkt mij erg moeilijk te handhaven."

#Voorlichting in plaats van verbod
Sommigen zeggen dat je in plaats van een verbod op houtstook, mensen beter moet leren hoe ze moeten stoken en ze moet aanmoedigen om er bewuster mee om te gaan.

"Ik heb wel last van de houtkachels van mijn buren. Ze stoken vooral niet goed, veel hout dat extreem rookt. Betere voorlichting zou goed zijn! Ik zeg er zelf niks van want wil geen kwaad bloed zetten."

#Een verbod is niet wenselijk en haalbaar
Sommige respondenten staan negatief ten opzichte van aanvullende maatregelen. Sommigen vinden dat overheden geen maatregelen moeten opleggen die iemands privésituatie betreffen. Anderen geloven niet dat de gemeente er iets aan kan doen, want handhaving is toch uitgesloten.

"Ik heb wel last van de rook van de houtstook van buren, maar een verbod gaat te ver en lijkt me niet haalbaar."

54% van de respondenten die het houtstookverbod in de buitenlucht ter sprake brachten was er niet tevreden over

Houtstook - *verdeeldheid verbod op houtstook buiten*

#Recent verbod ligt gevoelig

Het recente verbod is een controversiële kwestie. Een aantal mensen begon zelf over het nieuwe houtstookverbod in de buitenlucht. Enkelen stonden achter de maatregel, de meesten deelden hun ongenoegen met deze keuze. Ze vinden het vaak verschrikkelijk betuttelend of onzinnig vanwege een gebrek aan handhaving. Ook gaf men aan vurig te hopen op een aantal uitzonderingen, met name de scouting werd genoemd. Voor mensen bij wie de maatregel niet bekend was bleek deze vaak weinig impact te hebben.

"Ik ben echt niet te spreken over verbod op houtstook buiten, ellende voor bijvoorbeeld scouting."

Houstook - *aanbevelingen*

- Maak bewoners bewust van de gezondheidseffecten van houtstook en wat dit betekent voor mensen met luchtwegklachten. Maak dit concreet, hoe worden mensen met luchtwegklachten beperkt en wat betekent het om op te groeien op een plek waar veel gestookt wordt?
- Maak bewoners bewust van de Stookwijzer en het Stookalert. Bijvoorbeeld door campagne te voeren via social media. Of ga een stap verder en verbiedt stoken bij slechte omstandigheden, hier lijkt draagvlak voor te zijn.
- Ga voorzichtig om met bewoners die geïnvesteerd hebben in het verduurzamen van hun houtkachel. Zorg voor uitzonderingen wanneer wordt overgegaan tot een (gedeeltelijk) verbod.
- Maak bewoners bewust dat houtstook geen duurzaam of goedkoper alternatief is voor gas, koppelen aan energietransitie opgave.
- Het verbod op houtstook buiten wordt niet overal goed ontvangen en zet bij sommige mensen kwaad bloed. Je kunt er voor kiezen om bewoners tegemoet te komen door middels een vergunningplicht uitzonderingen te maken voor houtstook buiten. Bijvoorbeeld voor scouts, afgebakende gebieden of evenementen.
- Start met het stookvrij maken van de binnenstad. De binnenstad wordt al gezien als een plek van innovatie, veel veranderingen en nieuwe regels. En centrumbewoners maken zelf vaak al de keuze om de open haard de deur uit te doen.

THEMA Verkeer

Heb je een auto? Wat voor soort auto is het? Waarvoor gebruik je hem? Waarom heb je besloten een elektrische auto te kopen? Hoe reis je in de stad? Wat als jouw wijk emissievrij wordt? Heb je ooit gebruik gemaakt van een autodeeldienst?

“Ik heb geen auto en gebruik een deelauto van “We Drive Solar”, werkt super goed. Ik juich het aan als er meer autovrije zones komen.”

“Geen auto's in het centrum lijkt me heel logisch, naar Parijs model.”

“Je moet het makkelijker maken voor mensen om met het ov te gaan, juist niet alles nog meer gaan beperken”

“Ik vind het prima dat er milieuzones en emissievrije zones komen, dat is vanzelfsprekend, ik rij alleen buiten de stad.”

“Het idee om in de toekomst emissievrije zones aan te wijzen is goed, maar op voorwaarde dat elektrische auto's betaalbaarder worden.”

“Wij hebben onze auto wel echt nodig. En het is al ingewikkeld om met de auto door Vleuten-De Meern te rijden. Prima dat dat in de binnenstad gebeurt, maar dit is een dorp!”

“Ik vind het moeilijk dat je met dit soort maatregelen altijd zwakkere mensen meer benadeeld, het moet niet zo zijn dat oude of minder vitale mensen thuis moeten blijven omdat de auto niet meer voor de deur staat. Ik doe het liefst alles op de fiets, maar is niet altijd makkelijk.”

Disclaimer: de uitspraken zijn willekeurig gekoppeld aan de afbeeldingen en vertegenwoordigen niet de mening van de getoonde personen.

Verkeer - *autogebruik en gedrag*

#Rijden naar het werk
Er is een aanzienlijke groep mensen die voor werk een eigen auto gebruikt. Voor sommige functies, locaties of tijdstippen is een alternatief erg lastig.

"Ik ben timmerman en moet nu in sommige stadscentra lopen met mijn spullen. Ik kan niet met het ov reizen."

"Ik heb een benzineauto voor de deur staan en vind het heel fijn en belangrijk dat ik die altijd kan pakken omdat ik vaak 's nachts en onregelmatig werk."

#Vakantie in het buitenland
Mensen gaan graag op vakantie met de auto. Bewoners met een migratieachtergrond noemen bijvoorbeeld lange autovakanties naar het land waar zij geboren zijn.

"Als ik naar het buitenland wil, naar Marokko, dan is het moeilijk zonder auto."

#Naar familie buiten de stad
Veel bewoners gebruiken de auto alleen om buiten de stad te komen, vaak voor werk om familie in andere steden of op het platteland te bezoeken. Of voor bepaalde hobby's. Binnen de stad geven ze de voorkeur aan de fiets.

"Vind het prima dat er milieuzones en emissievrije zones komen, dat is vanzelfsprekend, ik rij alleen buiten de stad."

"Ik gebruik de auto alleen om naar familie te gaan in Lelystad en Groningen, anders fiets of loop ik."

"We gebruiken de auto alleen om naar schoonouders en ouders in Friesland te gaan, anders fietsen we."

Verkeer - *autogebruik en gedrag*

#Noodzakelijk vanwege de kinderen
Voor veel inwoners is het krijgen van kinderen de reden om een eigen auto te kopen. Tegelijkertijd is de tijd waarin kinderen ouder en zelfstandiger worden een cruciale periode waarin het opgeven van de eigen auto kan worden aangemoedigd.

“Met het tweede kind hebben we een auto gekocht.”

“Deelvervoer werkt nu niet voor ons, maar ik zou het zeker overwegen als de kinderen wat ouder zijn.”

#Status
Door sommige respondenten wordt het bezitten van een auto beschouwd als een verstandige keuze of zelfs gekoppeld aan status.

“Mensen in deze wijk hebben niet altijd veel te besteden, maar een auto voor de deur is erg belangrijk voor ze. Dat is een beetje voor de show.”

#Gemakkelijk gebruik van de auto
Op sommige plekken is autoverkeer heel goed gefaciliteerd en is parkeren gratis. Dat stimuleert autogebruik. Sommige mensen geven aan best bereid te zijn om soms wat verder te lopen.

“De auto is goed gefaciliteerd. De Jumbo heeft een garage, dus mensen komen hier ook met de auto om te winkelen vanuit andere gebieden.”

“De auto staat voor de deur, wat erg belangrijk is met kleine kinderen, maar ook overkomelijk als we elders centraal kunnen parkeren.”

#Onafhankelijk blijven
Voor ouderen en mensen met mobiliteitsproblemen is het gebruik van een auto een manier om langer onafhankelijk te blijven.

“Mijn auto maakt me onafhankelijk, ik kan nog steeds leven en dingen zelf doen."

Verkeer - *elektrisch rijden*

#Toekomst
Elektrische auto's zijn een veelbesproken onderwerp en worden door veel bewoners gezien als de toekomst.

“Ik heb nooit goed gekeken naar elektrische auto's, maar ik geloof dat het de toekomst is.”

#Statement
Sommige mensen kiezen voor elektrische auto's vanwege het milieu. Ze maken een bewuste keuze ondanks de prijs. Dit is ook een soort statement.

“We hebben bewust een elektrische auto en zijn ook echt bereid om bijvoorbeeld om te rijden als dat beter is voor het milieu.”

“Ik ben een natuurkundedocent, dus ik moet het goede voorbeeld geven.”

#Goedkoper in de toekomst
De stijgende gasprijzen kunnen ook een motivatie zijn om over te schakelen op elektrische auto's.

“Gas wordt steeds duurder, dus over een tijdje zullen mensen toch wel overgaan op elektrisch.”

#Te duur
Hoewel elektrische auto's steeds goedkoper worden en er subsidies beschikbaar zijn, zijn ze voor de meeste bewoners die we spraken nog steeds te duur. Eigenaren van elektrische auto's zijn zich hier ook van bewust.

"Ik heb twee elektrische auto's en besef ook dat niet iedereen die kan kopen.”

“Het invoeren van emissievrije zones is goed, maar de voorwaarde zou moeten zijn dat elektrische auto's betaalbaarder worden."

Verkeer - *openbaar vervoer*

#Minder auto's op straat: betere alternatieven
Als we een schonere lucht willen én een fijnere buitenruimte, is alleen het overschakelen van benzine auto's naar elektrische auto's geen oplossing. Sommigen merkten op dat we om die reden autogebruik in zijn geheel moeten beperken. Meer gebruik van ov, deelvervoer en wat vaker op de fiets stappen zijn oplossingen.

"Het zou goed zijn als meer mensen elektrisch gaan rijden, een paar auto's minder zou ook prima zijn. Maar dan zou het ov wel moeten verbeteren."

"Mensen uit de auto krijgen duurt denk ik lang. En we kunnen niet allemaal elektrisch rijden, dat is te duur en het stroomnet kan dat niet aan. Meer gebruik van deelvervoer in combinatie met ov!"

"Ik denk dat we allemaal stappen moeten zetten, als emissievrije zones hier ook komen dan is het prima. Maar we moeten ook denken aan mensen die die stappen niet kunnen zetten. Een beter OV-systeem is bijvoorbeeld noodzakelijk."

#Beter openbaar vervoer
Goedkoper en betrouwbaarder openbaar vervoer is een belangrijke voorwaarde voor het invoeren van emissievrije zones. Mensen balen van bussen die regelmatig uitvallen, een minder frequente dienstverlening of het verplaatsen van bushaltes waardoor ze ver moeten lopen. Daarnaast geven bewoners van verschillende wijken aan dat ze regelmatig de bus pakken naar CS of het centrum, maar dat wanneer je tussen wijken wilt reizen de bus vaak een matige optie is. Deze drempels helpen niet.

"Je moet mensen eerst een andere optie geven - dus een beter ov-systeem - en niet alleen dingen wegnemen."

"Mensen hebben geen geld voor de transitie naar elektrisch rijden, dus mega belangrijke voorwaarde voor emissievrije zones is goed en betaalbaar openbaar vervoer!"

Verkeer - *gebruik van deelvervoer*

#Beschikbaarheid
De beschikbaarheid van deelauto's is belangrijk. Als auto's te ver weg zijn of als er weinig in de wijk zijn, ontmoedigt dit het gebruik en is het geen haalbare optie. Een deelauto dichtbij maakt de drempel laag.

"We hebben geen auto, we doen alles met de bakfiets en gebruiken deelvervoer in de wijk. Veel opties voor deelauto's dichtbij maakt dat mogelijk, gelukkig zijn die ook elektrisch."

"Ik wil graag overstappen op een deelauto, maar die zijn niet beschikbaar in mijn wijk."

"Een deelauto gebruiken is te moeilijk, ik moet dan mijn kinderen thuis laten en zelf naar de auto fietsen."

#Technologische "geletterdheid"
Sommige ouderen zeggen dat het gebruik van deelvervoer te ingewikkeld voor hen is. De noodzaak om een app te installeren en te ontdekken hoe alles werkt, maakt de drempel hoog.

#Bang voor schade
Sommige mensen zijn bang om iets kapot te maken dat niet van hen is. Ouders met jonge kinderen of hondenbezitters noemden dit met name regelmatig.

"Ik heb nog nooit een deelauto gebruikt, omdat ik bang zou zijn voor krassen op de auto."

#Eerdere ervaring
Eerdere ervaring met deelauto's maakt de drempel veel lager. Tegelijkertijd kunnen slechte ervaringen ook de toekomstige bereidheid om van dergelijke diensten gebruik te maken beïnvloeden.

"Ik heb geen auto en gebruik een deelauto van "We Drive Solar", werkt super goed."

"Ik heb één keer een deelauto gebruikt, maar ik moest eerst een stuk lopen en had problemen met de sleutels."

Verkeer - *gebruik van informeel autodelen*

#Auto delen met familie en vrienden
Sommige bewoners delen hun auto met vrienden of familie, of ze lenen de auto regelmatig. Dit kan financieel of milieutechnisch gemotiveerd zijn. Buren delen minder vaak een auto. Hier speelt vertrouwen een belangrijke rol. Terwijl het wat gemak betreft vaak de beste optie zou zijn.

"Ik gebruik geen gedeelde auto, ik kan iemand een lift geven, maar ik zou 'm niet uitlenen."

"Ik gebruik soms de auto van mijn kinderen die vlakbij wonen."

"Ik deel mijn auto met mijn zus, uit financiële overwegingen en vanwege het milieu."

#Ideeën over stimuleren autodelen
Mensen zien informeel autodelen als iets dat beter beloond kan worden. Het delen van een auto met buren, vrienden of familie kan verder worden aangemoedigd door financiële stimulansen.

"Zou het niet goed zijn als prive autodelen meer gestimuleerd wordt door bijvoorbeeld korting te geven op de parkeervergunning?"

Verkeer - *binnenstad*

#Autoluwe binnenstad
Bewoners van de binnenstad én bewoners buiten de binnenstad denken anders over het stadscentrum in vergelijking met buurten daarbuiten. In het stadscentrum wordt beperkte toegang met de auto als normaal gezien. Dit ligt in lijn met hoe mensen denken over roken en houtstook in de binnenstad: hier is ruimte voor innovatie. Sommige maatregelen worden hier mogelijk sneller geaccepteerd.

"Hier heb ik wel een auto nodig, maar in de binnenstad is het heel normaal dat je met het ov komt."

"Wij hebben onze auto wel echt nodig en het is al ingewikkeld om met de auto door Vleuten-De Meern te rijden. Prima dat dat in de binnenstad gebeurt, maar dit is een dorp!"

"Geen auto's in het centrum lijkt me heel logisch, naar Parijs model."

Verkeer - *aanbevelingen*

- De potentiële extra maatregelen (uitbreiding van autoluwe zones, de milieuzones en de emissievrije zone) zullen moeten worden ondersteund met aanvullende interventies en stimulerende maatregelen. Er moeten passende, toegankelijke en aantrekkelijke alternatieven zijn voor een benzine- of diesel auto in eigen bezit.
- Goed gefaciliteerd autogebruik zal meer autogebruik aanmoedigen (bijv. in Kanaleneiland). Met dit in het achterhoofd kan je er voor kiezen autogebruik actiever te ontmoedigen, de uitbreiding van het betaald parkeren is daar een voorbeeld van. Andersom geldt ook dat het zien van alternatieven (zoals een deelauto) aanzet tot het maken van andere keuzes.
- Er zijn kritieke momenten in het leven waarop mensen besluiten een auto te kopen of te houden, vooral als ze kinderen krijgen of wanneer kinderen uit huis gaan. Onderzoek hoe je op die momenten kunt interveniëren, waardoor bewoners een andere keuze willen maken.
- Bekendheid en ervaring met autodelen moedigt mensen aan om het te zien als een waardig alternatief voor het bezitten van een auto. Werk hiervoor samen met bedrijven en onderwijsinstellingen. Maak afspraken met autodeelbedrijven over spreiding over de gehele stad en bied bewoners een gratis proefrit.
- Informeel autodelen (met vrienden, familie en buren) kan een mogelijkheid zijn om autodelen financieel aantrekkelijker te maken. Overweeg manieren om dit aan te moedigen, bijvoorbeeld korting op de parkeervergunning bij een gedeelde auto. Of korting op het ov: win-win.
- Investeer in een betrouwbaar en nabij ov-systeem. Experimenteer met routes die niet alleen via Utrecht Centraal lopen, maar ook tussen wijken.

Aanvullende gesprekken met jongeren

Gesprekken met jongeren

Jonge inwoners van Utrecht zochten we bewust op. Op straat zijn jongeren niet altijd te vinden, of het is lastig met ze in gesprek te gaan. Daarom gingen wij naar hen. Deze groep willen we niet overslaan, want ze zijn de toekomst van de stad!

Omdat jongeren weinig ervaring en besluitvermogen hebben over houtstook en zij geen auto bezitten, vonden ze het moeilijk om hierover een mening te hebben en over hun argumenten na te denken. Daarom probeerden we ons te richten op hun toekomstige potentiële gedrag, te begrijpen wat van invloed is op beslissingen die ze nemen en die andere aspecten van hun leven beïnvloeden, en in het algemeen te praten over duurzaamheid en persoonlijke vrijheid.

Buurthuis De PlaYce in Zuilen

In een buurthuis in De PlaYce in Zuilen was een groep van ongeveer 25 studenten in de leeftijd van 18-22 jaar, en we spraken met ongeveer 12 mensen. De groep is een studentenorganisatie, heeft een georganiseerde structuur en komt wekelijks samen om te eten en te praten. Deze groep wilde graag praten.

De meesten van hen wonen in een huurwoning waar ze geen houtstook hebben. Houtstook bleek voor hen geen issue. De respondenten waren over het algemeen akkoord met nieuwe rookvrije zones. Sommigen van hen verklaarden "party rokers" / “sociale rokers” te zijn. Daarom zou het beperken van roken rond plaatsen waar studenten samenkomen een goede stap kunnen zijn.

Wat het verkeer betreft, verplaatsen de respondenten zich meestal op de fiets en gebruiken ze de trein om naar andere steden te gaan. Fietsen in de stad is veel gemakkelijker en het openbaar vervoer is gratis voor hen.

Er is weinig stimulans om een auto te bezitten. Ze hebben geen eigen auto, maar lenen deze soms van hun ouders. Omdat ze geen geld hebben geïnvesteerd, vinden ze het ook gemakkelijker om af te zien van een auto als nieuwe regelgeving dat vereist. Het hebben van een alternatief - fietsen en gratis openbaar vervoer - helpt bij de afweging om geen auto te gebruiken.

We hebben het ook gehad over duurzaamheid. Voor sommige respondenten was dat een belangrijk thema, hoewel ze het in eerste instantie niet in verband brachten met luchtkwaliteit. Voor veel mensen waren de verkiezingen het moment waarop ze meer gingen nadenken over in wat voor wereld ze willen leven.

Skatebaan Griftpark

Op de skatebaan in het Griftpark (Noordoost) spraken we met twee 17-jarige jongens en twee studenten, die allemaal deel uitmaken van een informele groep die veel rondhangt in het skatepark.

De jongere jongens waren minder uitgesproken en accepteerden over het algemeen de mogelijke nieuwe regels. De studenten waren erg serieus over persoonlijke vrijheid. Zij waren over het algemeen tegen elke vorm van vrijheidsbeperking. Ze waren het er ook niet mee eens dat de gemeente bewoners zou moeten beschermen, wanneer dat betekent dat voor anderen hun vrijheid wordt ingeperkt.

"Mensen klagen (mensen met astma aan de gemeente) omdat ze weten dat het kan. Hoe meer je de klachten accepteert, hoe meer je krijgt. "

Die mening wordt vaker gedeeld, en kwam ook naar voren in gesprekken met jongeren tijdens de straatgesprekken. De situatie wordt anders wanneer iemand persoonlijk geraakt wordt door de gevolgen van luchtverontreiniging. Een jongen zei bijvoorbeeld dat zijn moeder er last van had als mensen naast haar rookten, daarom vindt hij de rookvrije zones een goed idee.

"Ik vind dat je overal in de stad met de auto naartoe moet kunnen gaan. Ik ben ook tegen uitbreiding van rookvrije zones. Mensen moeten zelf beslissen [...]. Wie gezondheidsproblemen heeft, heeft pech. Ik vind niet dat de gemeente iedereen overal tegen moet beschermen."

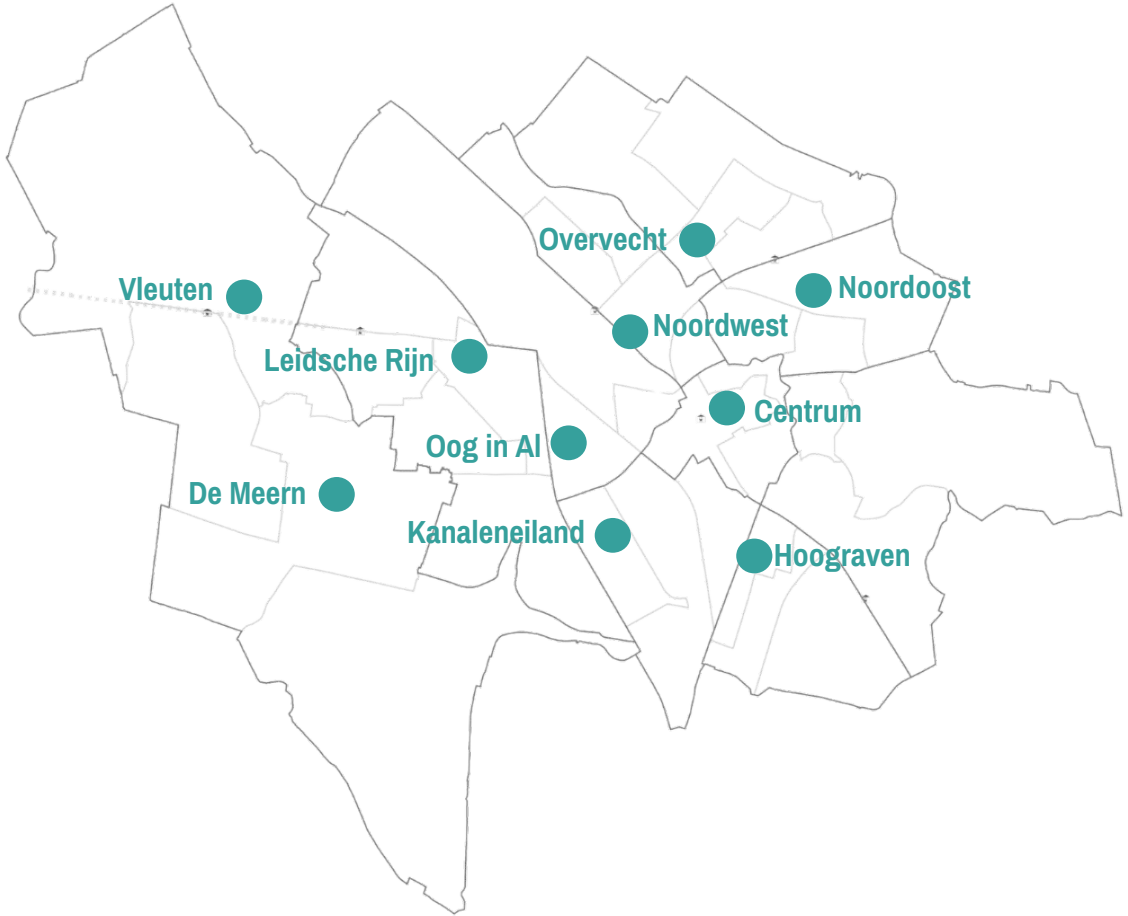
Jongeren - *aanbevelingen*

- Uit de interviews blijkt dat sommige keuzes kunnen voortvloeien uit eerdere gewoontes en het gedrag van iemands omgeving. Wanneer jongeren zich in een milieubewuste omgeving ontwikkelen, zijn ze bijvoorbeeld eerder geneigd gebruik te maken van een deelauto. Dit gegeven maakt het van groot belang om jongeren niet uit het oog te verliezen bij het ontwikkelen van de aanvullende maatregelen.
- De verkiezingen waren een belangrijk moment voor jongeren om na te denken over in wat voor wereld ze wilden leven en wat hun standpunten waren. Zulke momenten zijn belangrijk voor de vorming van toekomstige gewoonten. Je kunt als gemeente meer inspelen op dit soort momenten. Bijvoorbeeld met informatievoorziening wanneer iemand 18 wordt.
- De beschikbaarheid en betaalbaarheid van fietsen en openbaar vervoer maakt het bezit van een auto onlogisch. Probeer die periode te verlengen en werk samen met onderwijs en het bedrijfsleven om jongvolwassenen bekend te maken met diensten voor deelvervoer.
- Roken en vapen is nog steeds populair onder jongeren. Experimenteer met rookvrije zones rond plaatsen die door jongeren worden gebruikt en waar veel ‘sociaal’ gerookt wordt, zoals clubs, studentenverenigingen, studentenhuizen en de universiteitsbibliotheek. En leer van de interventies rondom rookvrije zones op het Science Park.

Bevindingen per locatie

Locaties

Overvecht
Vleuten
Noordoost
Noordwest
Leidsche Rijn
Centrum
Oog in Al
De Meern
Kanaleneiland
Hoograven

Centrum

Locatie Stadshuisbrug

Het was op deze locatie niet eenvoudig om bewoners uit de binnenstad te spreken. De gesprekken die we wel hadden waren echter goed en interessant. De bewoners bleken vaak in recente jaren naar de binnenstad te zijn verhuisd en waren zich bewust van de kenmerken van de compacte binnenstad en de daarbij horende beperkingen met betrekking tot autoverkeer en houtstook.

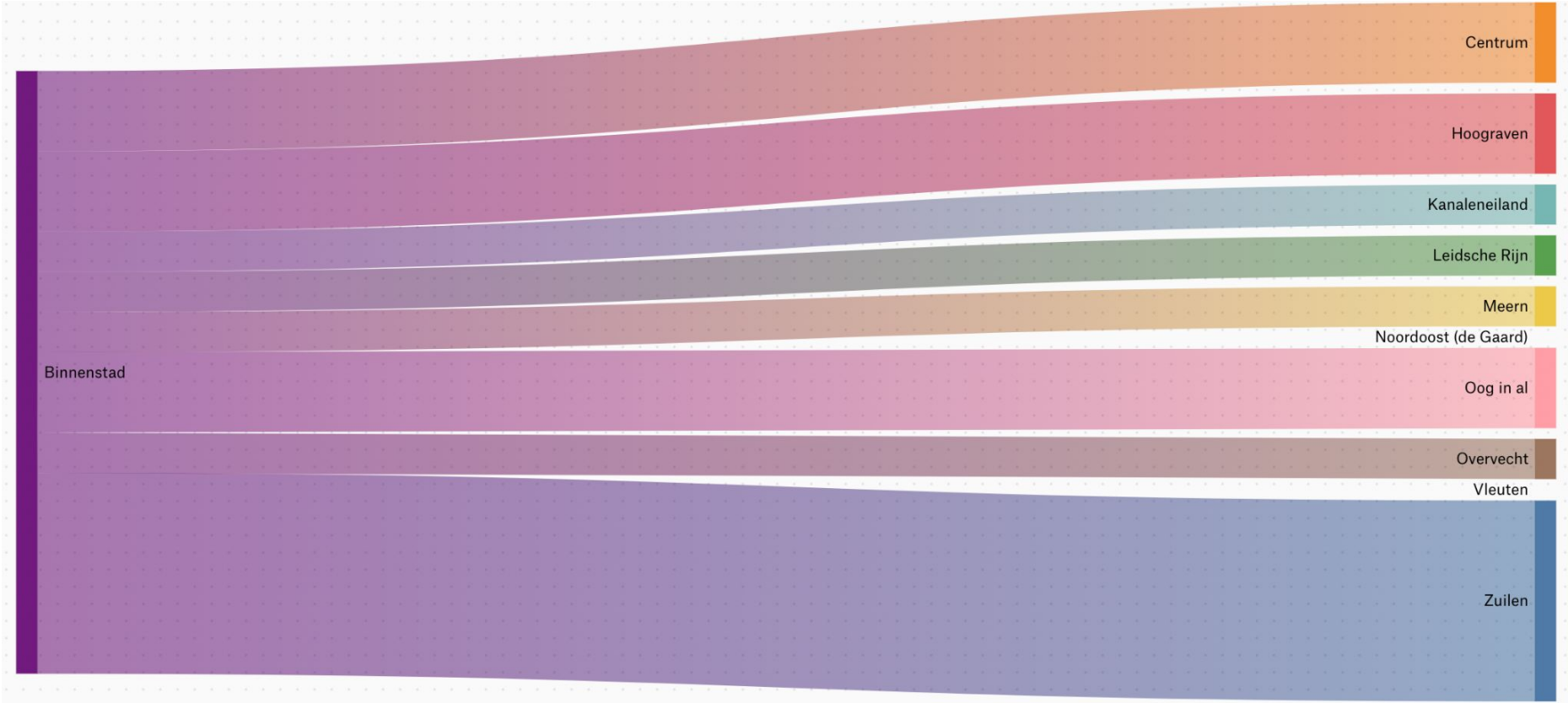
Inhoudelijke bevindingen

De binnenstad wordt gezien als een gebied met andere regels dan de rest van de stad, zowel door bewoners als bezoekers van buiten de binnenstad. Respondenten vinden het over het algemeen logisch dat de aanwezigheid van auto's hier beperkt is. Ze zouden er niet aan denken om met de auto naar het centrum te komen.

Hetzelfde geldt voor de houtkachel. Bewoners die we spraken, zeiden dat ze geen houtkachel gebruiken, ook al hebben ze die wel. Ze zeggen dat het niet past bij deze tijd en het imago van het centrum.

Aanbevelingen:

Zie het centrum als innovatiegebied - je kunt experimenteren met verschillende soorten nieuwe regels en zo bewoners en bezoekers ermee vertrouwd maken.

De Utrechtse binnenstad kwam in gesprekken in bijna alle buurten naar voren. Deze observatie versterkt het idee dat het centrum wordt gezien als een gebied met iets andere regels en een ander imago dan de rest van de stad.

Overvecht

Locatie Shoppingcenter Overvecht

Bewoners die het winkelcentrum en de markt bezochten waren hier bovengemiddeld nieuwsgierig naar wat we aan het doen waren. Ze kwamen naar ons toe en vroegen naar de reden waarom we hier stonden. Vervolgens was het inhoudelijk soms wat lastig om het gesprek te voeren omdat mensen moeite hadden om het thema luchtkwaliteit te plaatsen.

Inhoudelijke bevindingen

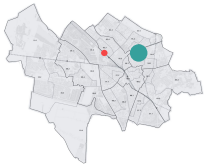
Volgens de omgevingsmanager die we hier toevallig spraken: "Iedereen is gericht op de auto, ze zijn eraan gewend. Vervoer wordt door sommige bewoners niet altijd geassocieerd met luchtvervuiling. Maar sommige mensen merken de geur van de uitlaatgassen op en zien het als iets waar je je tegen moet beschermen en brengen daarom liever minder tijd buiten door." De grote winkelcentra met gratis parkeren stimuleren het doen van grote boodschappen. Dat gebeurt meestal met de auto. Overvecht kenmerkt zich door hoge flatgebouwen, houtstook gebeurt hier amper en is dus geen issue. Er wordt relatief veel op straat gerookt.

Aanbevelingen

De invoer van betaald parkeren benutten om mensen uit de auto te krijgen. Goede alternatieven bieden! Uitbreiden rookvrije zones. Communicatie richten op gezondheid en de portemonnee, minder op milieu.

Noordoost

Locatie De Gaard

Winkelcentrum De Gaard op een koude maandagmiddag bleek niet waanzinnig druk, maar de bezoekers die we aanspraken hadden vaak wel even de tijd. Bewoners bleken een verschillende sociaal-economische achtergrond te hebben. We spraken met mensen die wonen in sociale huurflats, maar ook met bewoners van ruime koopwoningen met een parkeerplaats op eigen terrein. Ze kwamen met de auto, lopend en fietsend.

Inhoudelijke bevindingen

In Noordoost spraken we met een aantal mensen met een stevige mening. Enkele bewoners kwamen bewust praten over gezondheidsproblemen die ze ervaren en die te maken hebben met houtstook. Er was ook iemand die onlangs veel geld heeft geïnvesteerd in een duurzame houtkachel. Zij was van mening dat de discussie over houtstook vooral onnodig polariseert.

De diversiteit van deze wijk maakt dat bewoners verschillend zullen reageren op aanvullende maatregelen.

Aanbevelingen

De inrichting van de ruimte rondom De Gaard nader onderzoeken. Er zijn vooruitstrevende verkeersmaatregelen genomen en wij zien dat de functies en inrichting goed zijn. Maar door o.a. intensief autogebruik functioneert de verkeerssituatie slecht. Wat kunnen we hier leren, zodat het elders anders kan?

Hoograven

Locatie Smaragdplein

De wekelijkse markt op het Smaragdplein was een fijne gelegenheid om mensen te spreken. Marktbezoekers bleken niet zo'n haast te hebben en stonden vaak open voor een gesprek.

Inhoudelijke bevindingen

Hoograven is een gemengde wijk, zowel wat betreft type woningen als de sociaal-economische achtergrond van bewoners. Dit was te merken aan de diverse gesprekken die we hebben gevoerd. Jongere bewoners moedigen de maatregelen veelal aan. Ouderen vinden het allemaal wat overdreven. In het zuiden van Hoograven zijn meer koopwoningen, daar hebben mensen vaker een houtkachel die ze liever niet de deur uit doen. Over roken denkt men erg verschillend.

Aanbevelingen

Wees sensitief voor de verschillende achtergronden in deze wijk, aanvullende maatregelen zullen hier waarschijnlijk erg verschillend ontvangen worden.

Kanaleneiland

Locatie Winkelcentrum Nova

Een drukte van jewelste was het op de parkeerplaats bij het winkelcentrum. Auto’s rijden hier af en aan, bestuurders parkeren of laten de auto stationair draaien terwijl de bijrijder een boodschap gaat doen.

Inhoudelijke bevindingen

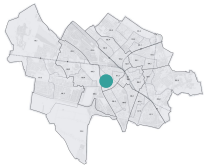
In Kanaleneiland staat de auto centraal in het stedenbouwkundig concept en het parkeren is gratis. Je ziet dat auto's in de hiërarchie boven voetgangers en fietsers staan. In de wijk is de auto onderdeel van de cultuur en een symbool van status. Het komt voor dat jongeren de auto gebruiken om een rondje te rijden of parkeren met de motor aan als een manier van entertainment en socialiseren. Het is ook een kwetsbare buurt, waar mensen druk bezig zijn om de eindjes aan elkaar te knopen. Ze zijn niet bezig met het milieu. Elektrische auto's zijn financieel niet haalbaar. De respondenten hebben geen ervaring met deelauto's en je ziet ze niet veel in de buurt. Tegelijkertijd zijn er oudere bewoners, vaak dames, die geen auto rijden en graag lopen. Anders krijgen ze een lift van een familielid.

Aanbevelingen

De invoer van betaald parkeren benutten om mensen uit de auto te krijgen. Goede alternatieven bieden! Uitbreiden rookvrije zones. Communicatie richten op gezondheid en de portemonnee, minder op milieu.

Oog in Al

Locatie Händelstraat

We troffen een gezellige levendigheid op het centrale kruispunt van de wijk, waar mensen onderweg naar de supermarkt of viskraam vaak wel tijd hadden voor een praatje.

Inhoudelijke bevindingen

Houtstook is hier een probleem. Mensen hebben veelal een houtkachel voor de gezelligheid. Bewoners die er last van hebben, durven niet aan buren te vragen om minder te stoken. Bewoners in Oog in Al hebben relatief meer te besteden en zijn over het algemeen vrij milieubewust. Ze hebben vaker een elektrische auto, maar hebben soms ook twee auto's voor de deur staan. Deze vrijheid is hen vrij heilig, maar er is ook relatief veel draagvlak en financiële draagkracht voor alternatieve keuzes.

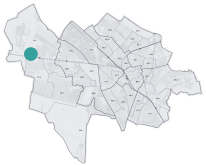
Men is niet erg te spreken over de toenemende drukte op nabijgelegen verkeersaders zoals de Graadt van Roggenweg en de afnemende nabijheid en regelmatigheid van bussen.

Aanbevelingen

Steun het initiatief van bewoners die van het centrale kruispunt een plein willen maken. Dit ontmoedigt autoverkeer en ligt daarmee in lijn met de ambities rond luchtkwaliteit (naast winst op een reeks andere thema's).

Vleuten

Locatie Hindersteinlaan

In het dorpscentrum van Vleuten bleek het niet erg eenvoudig mensen te spreken. Mensen hadden haast om van hun auto naar de winkel te lopen. De aanhoudende regen zal niet hebben geholpen.

Inhoudelijke bevindingen

Vleuten ligt een eind buiten het centrum van Utrecht. Vleuten is eigenlijk een dorp en zo moet het ook blijven, volgens veel mensen. Ze vinden het maar niks dat hen van alles opgelegd wordt.

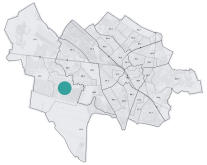
Het openbaar vervoer is volgens bewoners niet erg goed geregeld. Een aantal bewoners maakt wel gebruik van het ov om naar het centrum van Utrecht te gaan. Kinderen worden hier vaker met de auto gebracht omdat ouders bang zijn voor hun veiligheid op de weg. Dit creëert een vicieuze cirkel. Men vindt dat houtstook hier gewoon moet kunnen, zo dichtbebouwd is Vleuten niet.

Aanbevelingen

Heb aandacht voor goed openbaar vervoer. Creëer heel lokaal verkeersluwe zones, bijvoorbeeld rond scholen. Wees voorzichtig met maatregelen rondom houtstook.

De Meern

Locatie Mereveldplein

Op de parkeerplaats bij het dorpscentrum van De Meern was het niet erg druk op een regenachtige maandagochtend. Bewoners parkeerden hun auto en sprintten naar het deels overdekte winkelcentrum.

Inhoudelijke bevindingen

Net als Vleuten ligt de Meern op enige afstand van de binnenstad. Het ov is (behalve naar Utrecht centrum) geen goed alternatief voor de eigen auto, dus de auto wordt regelmatig gebruikt om naar het werk te gaan en grote boodschappen te doen.

Deelauto's zijn hier niet zichtbaar en worden niet gebruikt. Het bezit van een auto is logisch. Er wordt relatief veel met houtkachels gestookt. Ook De Meern wordt door veel bewoners gezien als een dorp, los van Utrecht.

Aanbevelingen

Heb aandacht voor goed openbaar vervoer. Creëer heel lokaal verkeersluwe zones, bijvoorbeeld rond scholen. Wees voorzichtig met maatregelen rondom houtstook.

Leidsche Rijn

Locatie Brusselplein

Er was een markt en het was behoorlijk druk op het plein. Je kon de winterversieringen zien en de kerstmuziek stond aan. Mensen waren bereid om langere gesprekken te voeren en stonden open om na te denken en mee te denken.

Inhoudelijke bevindingen

In Leidsche Rijn heeft de fiets veel ruimte, maar ook de auto-infrastructuur is goed ontworpen. Soms rijden mensen met de auto naar een supermarkt verderop omdat die een handige ondergrondse parkeergarage heeft. Veel bewoners hebben eigen ondergrondse garages, waardoor het betaald parkeren straks weinig stimulans geeft om de auto op te geven. Hoewel veel buurten hier autoluw zijn klaagden bewoners over uitlaatgassen op drukke verkeersaders waar auto's stoppen voor verkeerslichten.

Hier wordt slechts door een handjevol mensen hout gestookt, omdat er vooral nieuwe gebouwen staan. Veruit het merendeel van de mensen is voor het uitbreiden van rookvrije zones.

Aanbevelingen

Breid de rookvrije zones uit, daar is veel draagvlak voor. Zet communicatiecampagnes in op gezondheid (voor kinderen) en een beter milieu.

Noordwest

Locatie De Plantage

Bewoners praten hier graag en makkelijk. Mensen nemen de tijd voor een gesprek. We ervaren inhoudelijk een groot verschil tussen mensen die hier al decennia lang wonen en jonge bewoners.

Inhoudelijke bevindingen

In Noordwest wonen veel Utrechters al een hele tijd, veel van deze bewoners vinden aanvullende maatregelen betuttelend. Houtstook is hier niet zo'n issue, maar wat betreft roken en autorijden willen mensen hun autonomie behouden. Er is tegelijkertijd een nieuwe groep jongere bewoners, die progressiever denkt en de maatregelen overwegend steunt. Ze zijn minder afhankelijk van een eigen auto en vinden het goed dat de gemeente stappen zet voor een beter milieu. De plannen om de Amsterdamsestraatweg opnieuw in te richten konden bijvoorbeeld ook rekenen op veel verschillende reacties.

Aanbevelingen

Wees sensitief voor de verschillende achtergronden in deze wijk, aanvullende maatregelen zullen hier waarschijnlijk erg verschillend ontvangen worden.

Concluderende aanbevelingen

Concluderende aanbevelingen

In aanvulling op de aanbevelingen per thema, delen we ten slotte nog enkele overkoepelende aanbevelingen. We denken dat deze punten erg waardevol kunnen zijn in het implementeren van nieuwe maatregelen ter bevordering van de luchtkwaliteit in Utrecht.

Ga het gesprek aan. We hebben gemerkt dat veel bewoners bezwaren of twijfels hebben bij bepaalde maatregelen, maar dat er nog steeds ruimte is voor gesprek en vervolgens ook begrip. Wanneer je één op één met iemand spreekt begrijp je beter waar obstakels of juist kansen liggen. In het vervolgtraject zou de bewoner vaker opgezocht kunnen worden, dit kan ook heel klein. En voor wederzijds begrip kan het ook prettig zijn om bewoners met elkaar in gesprek te laten gaan, omdat er in dit thema soms het gevaar dreigt van wij vs. zij.

Leg nieuwe maatregelen goed uit. Het is erg belangrijk om in heldere taal uit te leggen waarom wordt gekozen voor een bepaalde maatregel. En waarom andere maatregelen (die voor bewoners logischer lijken) nog even op de plank blijven liggen. Bewoners begrijpen het nut niet altijd en vinden een maatregel dan al snel oneerlijk.

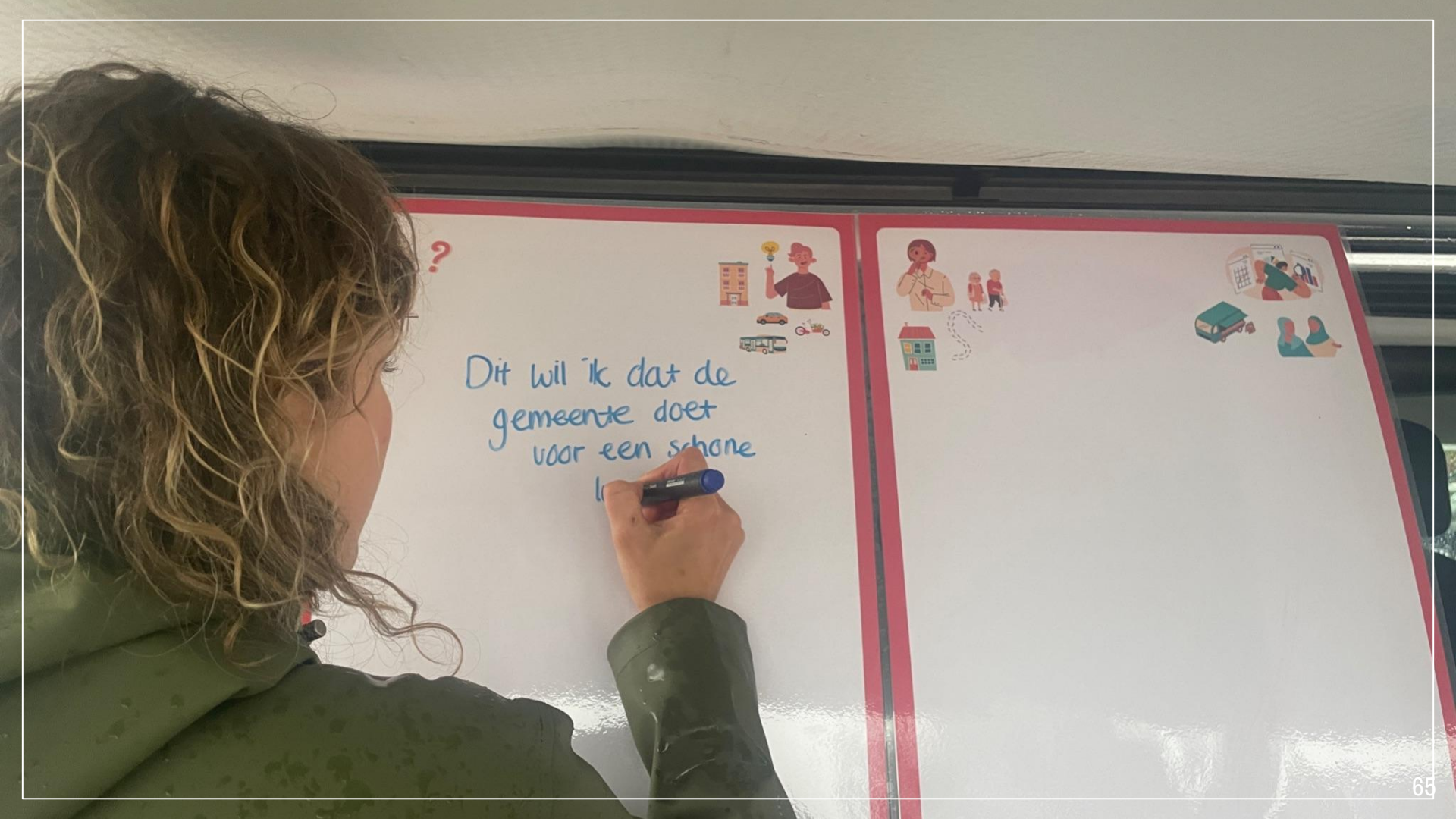
Tegelijkertijd doen de gesprekken vermoeden dat er bij bewoners wel begrip is voor maatregelen, wanneer hen de noodzaak en zin ervan wordt uitgelegd. Neem daarnaast bij de uitleg van maatregelen in acht dat bewoners een verschillend kennisniveau hebben over thema's als milieu en gezondheid.

Concluderende aanbevelingen

Maak het alternatief aantrekkelijk. Essentieel voor het creëren van draagvlak voor nieuwe maatregelen is het aanbieden van een aantrekkelijk, passend en toegankelijk alternatief. In de transitie naar een gezonde en groene aarde strandt het hier vaker. De mogelijke maatregelen vragen om aanpassingen van bewoners, die soms niet mis zijn. Erken dat en zorg ervoor dat mensen praktisch en financieel worden gesteund om andere keuzes te maken.

Ontwerp een aanpak die past bij de wijk. Bij het uitrollen van nieuwe maatregelen, is het van groot belang dat dit aansluit bij de leefwereld van bewoners. Op basis van demografische kenmerken is al veel te zeggen over de impact van maatregelen op bewoners en grofweg kan hiermee ook worden voorzien hoe deze per wijk ontvangen zullen worden.

Zo zullen mensen in Oog in Al relatief meer geraakt worden door een (gedeeltelijk) verbod op houtstook en is in Kanaleneiland de auto het voornaamste vervoermiddel en hebben bewoners er relatief minder financiële ruimte voor een elektrisch alternatief. De maatregelen vragen om gedragsverandering die in verschillende wijken anders aangevlogen moet worden. Denk aan de wijze van communicatie vanwege een verschil in kennisniveau, de infrastructuur van de wijk (waar staan de deelauto's, hoe is het OV hier geregeld) en de financiële en praktische ondersteuningsmiddelen om andere keuzes te maken. Natuurlijk hoeft er niet voor iedere wijk een unieke aanpak uitgerold te worden, maar sensitiviteit voor deze verschillen is noodzakelijk.

?
Dit wil ik dat de
gemeente doet
voor een schone

Nienke Sluimer
Stadsgeograaf

Olga Sowa
Stadsgeograaf

STIPO – Team voor Stedelijke Ontwikkeling
Amsterdam. Rotterdam. Athene. Milaan.

Verslag inwonerbijeenkomsten over gezonde lucht 12 en 19 maart 2024

- Na de enquête op DenkMee en de straatgesprekken gingen we met inwoners inhoudelijk in gesprek over luchtkwaliteit en mogelijke maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. In de DenkMee enquête hebben we gevraagd wie we voor dit gesprek uit mochten nodigen. Hiervan hebben uiteindelijk 24 inwoners zich aangemeld voor de denktank op de twee avonden.
- In dit verslag zullen we de feitelijke input die inwoners hebben opgeschreven weergeven. In de beleidsnota gebruiken we deze input om een afweging te maken tussen maatregelen (gezamenlijk met de input vanuit de DenkMee enquête en de straatgesprekken).

Verslag 12 maart - Doelen

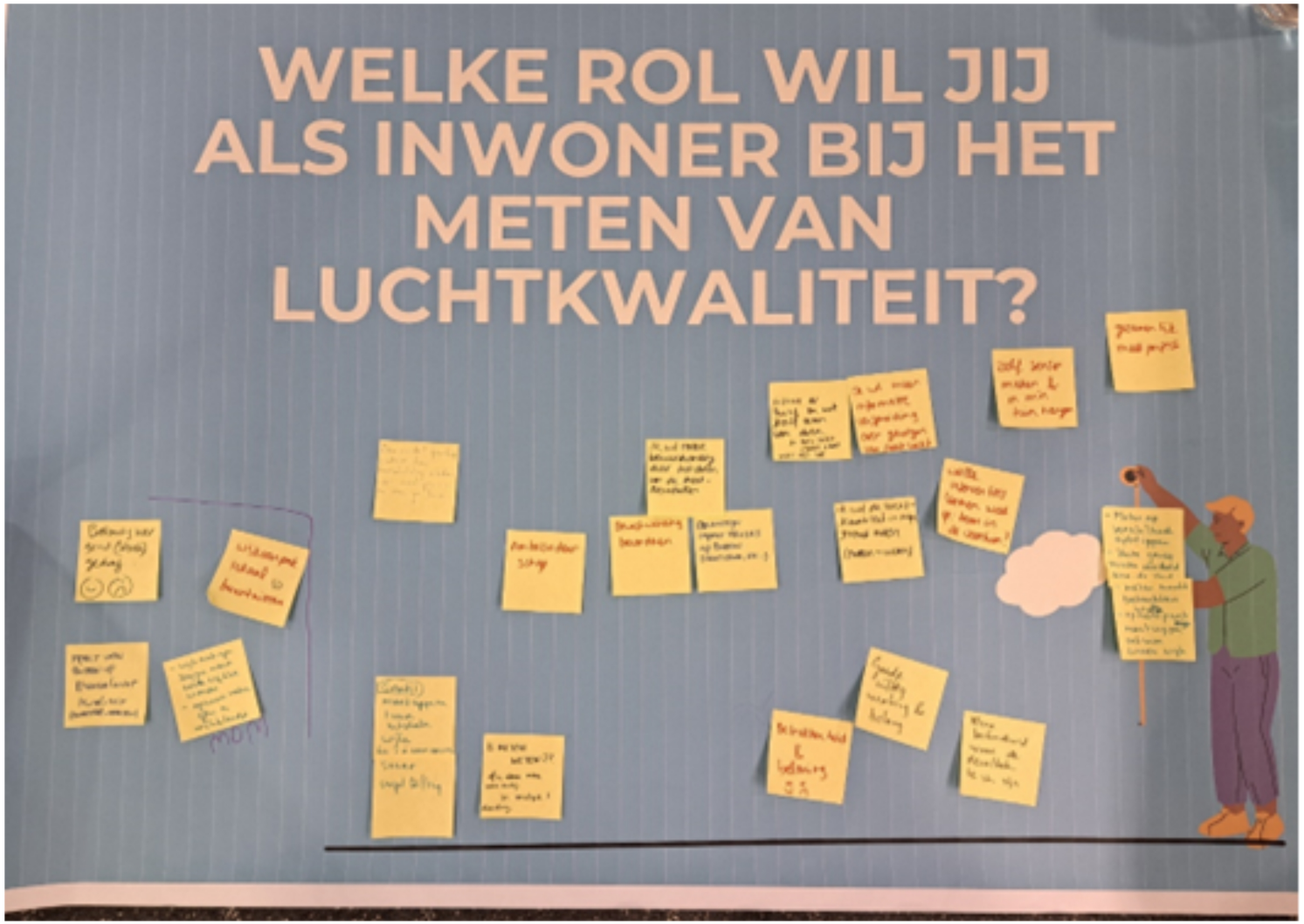
De eerste avond had de volgende doelen:

- Kennis maken met alle deelnemers
- Informatie delen over de luchtkwaliteit en de ambities van de gemeente
- Met elkaar spreken over luchtkwaliteit aan de hand van verschillende thema tafels. De centrale vraag voor deze avond was: wat kunnen inwoners zelf doen op het onderwerp luchtkwaliteit?

Verslag 12 maart - Programma

- 19.00 uur Inloop en kennis maken
- 19.30 uur Interview met Gerard Hoek (onderzoeker luchtkwaliteit, Universiteit Utrecht), Eva Oosters (wethouder Milieu, Gemeente Utrecht) en Esther van Leeuwen (Provincie Utrecht, projecten waar inwoners zelf luchtkwaliteit meten).
- 20.10 uur Reactie publiek
- 20.15 uur Pauze (interactief vragen stellen)
- 20.30 uur In tafels uiteen om ideeën uit te wisselen. 1 centrale vraag per tafel. Inwoners plakken ideeën op een A0 poster en bespreken deze.
- 21.00 uur Selecteren van de beste ideeën
- 21.30 uur Afsluiting

Verslag 12 maart - Uitkomsten

Gemeente Utrecht

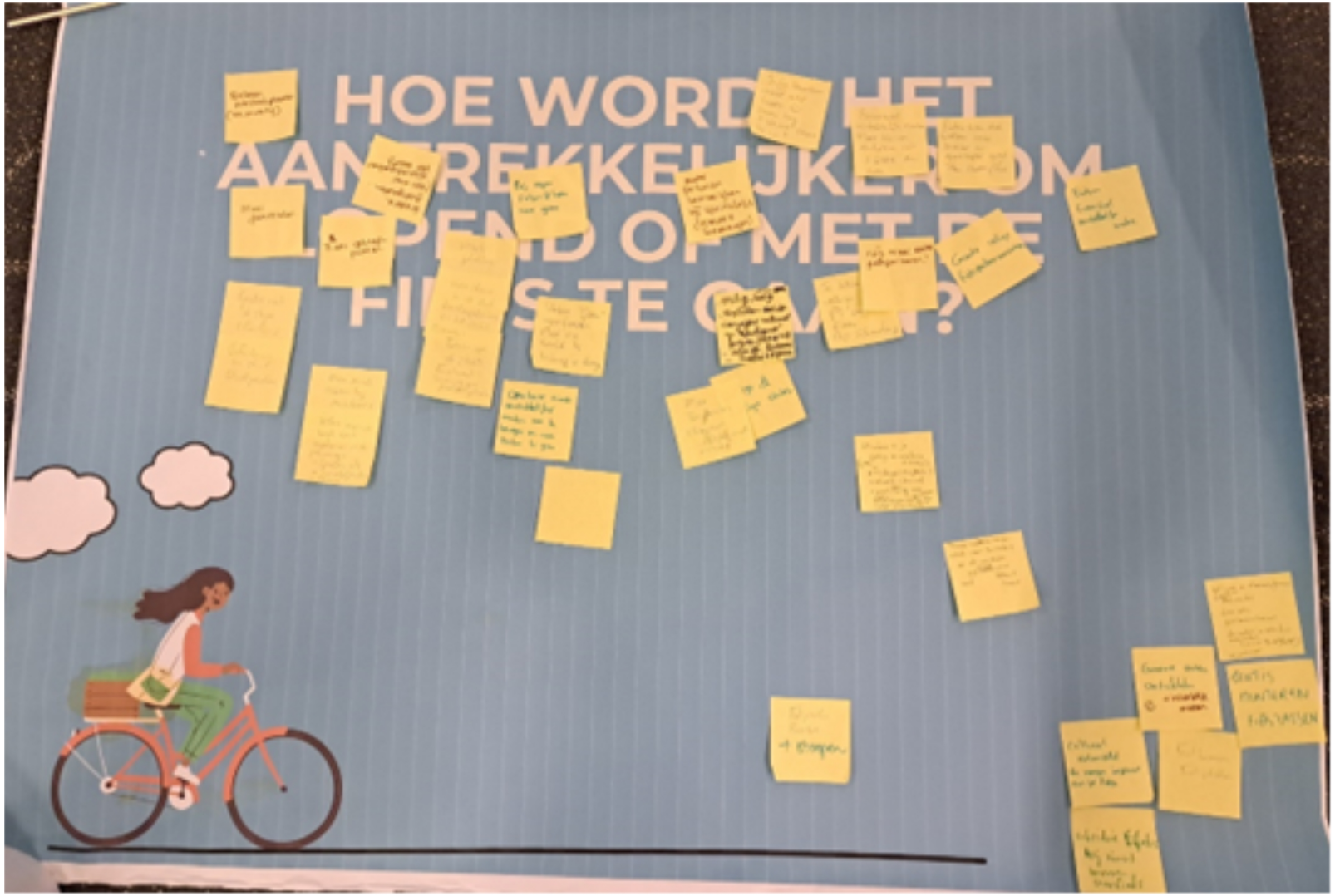
Verslag 12 maart - Uitkomsten

Vraag 1: Welke rol wil jij als inwoner bij het meten van luchtkwaliteit?

Geselecteerde ideeën:

1. Wijkaanpak: lokaal meten in buurt: wijkmetingen zeggen meer voor inwoners.
2. Resultaten metingen opnemen in wijkblaadjes.
3. Impact buitenlucht op de kwaliteit van de binnenlucht meten.
4. Beloningen voor goed stookgedrag.

Verslag 12 maart - Uitkomsten

Gemeente Utrecht

Verslag 12 maart - Uitkomsten

Vraag 2: Hoe wordt het aantrekkelijker om lopend of met de fiets naar activiteiten te gaan?

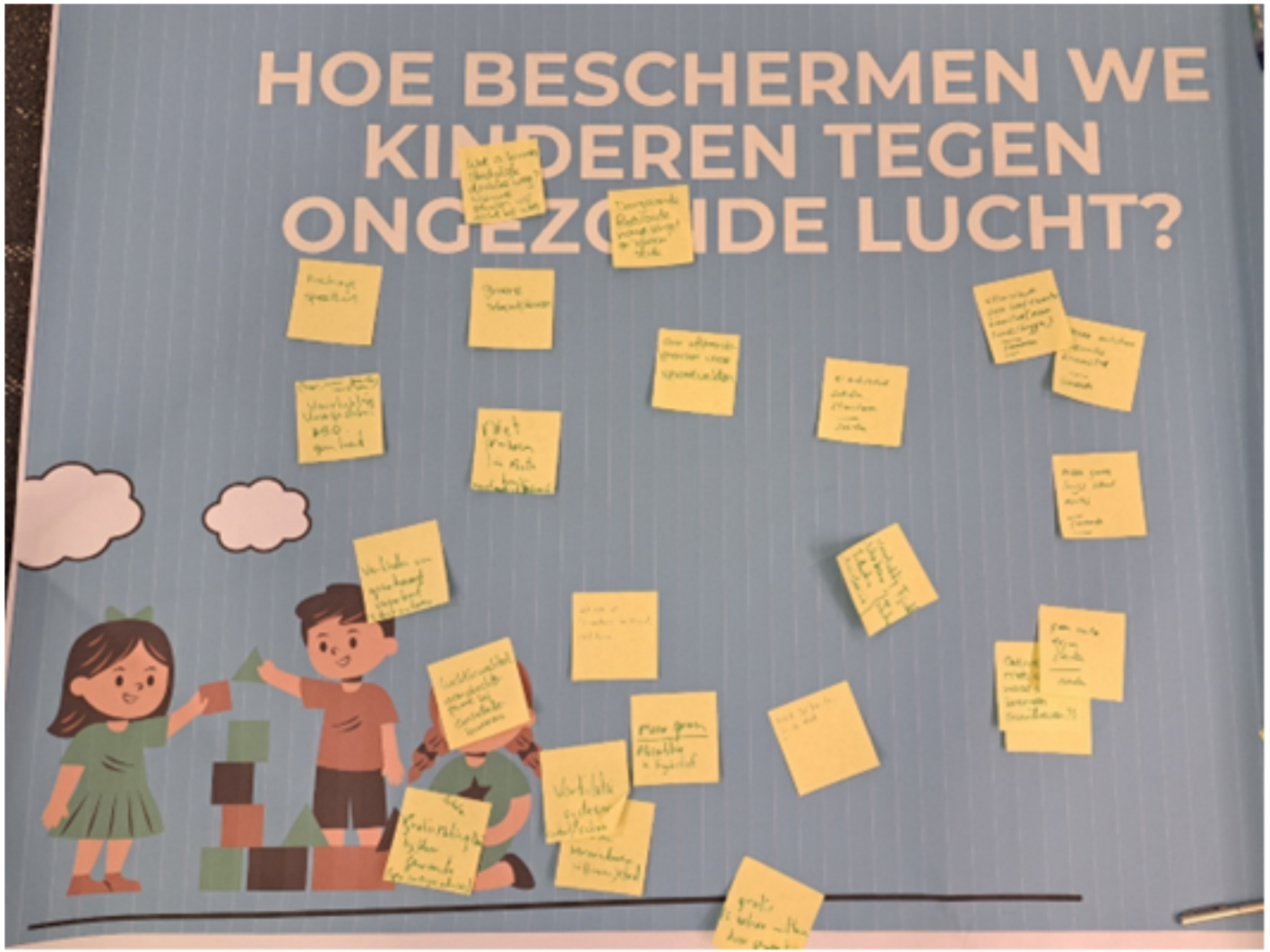
Geselecteerde ideeën voor inwoners zelf:

1. Cultureel rolmodel dat mensen inspireert om de auto te laten staan en te gaan fietsen
2. Groene routes ontwikkelen / markeren (groen = gezondere lucht)
3. Leuke routes (ook voor kinderen) bijvoorbeeld fruitbomen / fruitplukken onderwerp

Geselecteerde ideeën: Wat kan gemeente Utrecht doen?

1. Bredere fietspaden en stoepen
2. Snorfiets / brommer niet meer op benzine
3. Subsidie oplaadpunten e-fiets / snorfiets bij inritten
4. Overal 20-25 km zones, auto's naar PR's

Verslag 12 maart - Uitkomsten

Gemeente Utrecht

Verslag 12 maart - Uitkomsten

Vraag 3: Hoe beschermen we kinderen tegen ongezonde lucht?

Geselecteerde ideeën:

1. Meet je schone school: competitie/campagne op en tussen scholen. Zo worden ouders gestimuleerd om hun kinderen niet meer met de auto weg te brengen. En kinderen krijgen meer inzicht in gezonde lucht, hoe je deze kan meten en wat er invloed op heeft.
2. Routes door de stad aangeven met groene paaltjes om schone routes (naar school bijvoorbeeld) accent te geven.
3. Hulp van de gemeente nodig: rondom scholen 30 km zone.

Verslag 12 maart - Uitkomsten

Gemeente Utrecht

Verslag 12 maart - Uitkomsten

Vraag 4: Hoe kunnen we iedereen (voor- en tegenstanders van maatregelen) betrekken bij de opgave die we hebben om de lucht gezonder te maken?

Geselecteerde ideeën:

1. Maak de aanpak lokaal! Op buurtniveau
2. Ken je buren, ken elkaars verlangens
3. Sociale cohesie in buurten versterken zodat mensen makkelijker met elkaar in gesprek gaan over houtstook
4. Verken: wie zijn opinieleiders, wie brengt welk argument?
5. Minder ”academie”, meer verhalen vertellen op de emotie (bv. impact op kleine kinderen)
6. Feiten adverteren: bv Houtstook = 10x zoveel uitstoot als gas…
7. Uitdagingen: Gezonde luchtscore per buurt publiceren, challenge per buurt of wijk

Verslag 19 maart - Doelen

De tweede avond had de volgende doelen:

- Informatie delen over welke bronnen in de gemeente bijdragen aan ongezonde lucht.
- Met elkaar spreken over welke maatregelen de gemeente kan nemen of juist niet om de lucht gezonder te maken.
- Het opstellen van een lobbyboodschap op bronnen waar de gemeente niet direct invloed heeft.

Verslag 19 maart - Programma

- 19.00 uur Inloop en kennis maken
- 19.15 uur Uitleg: welke bronnen dragen in de gemeente Utrecht bij aan ongezonde lucht?
- 19.30 uur In vier tafels uiteen om mogelijke maatregelen te bespreken voor de bronnen houtstook en wegverkeer
- 20.35 uur Pauze
- 20.50 uur Uitkomsten presenteren
- 21.15 uur Wat is jouw lobbyboodschap voor de industrie, scheepvaart, bouw, provinciale en rijkswegen, landelijke houtstook
- 21.30 uur Afsluiting

Wegverkeer – Groep 1 (1/2)

Maatregel	Impact	Wat is je eerste indruk van de maatregel?	Alternatieven/ Varianten voor maatregelen die de voorkeur hebben	Factoren om de maatregel eerlijk en rechtvaardig te laten zijn	Timing: hoe snel/ langzaam invoeren	score 😀 😐 ☹
1 . ZE zone (uitstootvrij) voor personenauto's ** Varianten: binnen huidige milieuzone, hele gemeente of de Rijksring*	Meest effectief	• Ingrijpend • Ingewikkeld. Op termijn wel haalbaar • Te heftig > oneerlijk • Noodzakelijk	• Deelbakfietsen goedkoper maken • Parkeerkaart gratis elektrische auto • Gemeente rijksring of binnenstad maatregel afh. van luchtkwaliteit	• Laadtarieven subsidiëren • Subsidies auto's • Deelauto's met kinderzitjes • Gratis uren voor deelauto • gemakkelijker voor particulieren om de elektrische auto op te laden bij het eigen adres (zonnepanelen!) door het toestaan van een kabel met afdekking over de stoep	• 2040	
2. ZE zone voor bestel- en vrachtauto's ** Varianten: naar hele gemeente of Rijksring*	Midden effectief	• Invoeren, maar subsidies voor kleine ondernemers • Doen! Dit zijn de veelrijders • Duur voor ondernemers met een kleine beurs	• Focus op veelrijders bezorgdienst etc • Afhaalpunten meer stimuleren • Hubs & boten	• Hulp kleine bedrijven nodig	• 2030	
3. Autoluwe binnenstad (grenzen huidige milieuzone) ** Variant: autoluwe binnenstad voor bezoekers*	Midden effectief	• Zeker doen! • Ja! Openbare ruimte is te kostbaar • Zalig • Goed wel P+R faciliteren	• Treinen vanuit Leidsche Rijn véél vaker laten rijden • Zware auto's duurdere parkeervergunning	• Ontheffing voor mensen die (voor werk) afhankelijk zijn van auto	• 2030 • 2025 bezoekers (Transferia)	

Wegverkeer – Groep 1 (2/2)

Maatregel	Impact	Wat is je eerste indruk van de maatregel?	Alternatieven/ Varianten voor maatregelen die de voorkeur hebben	Factoren om de maatregel eerlijk en rechtvaardig te laten zijn	Timing: hoe snel/ langzaam invoeren	score 😀 😐 ☹
4. Vergroten milieuzone voor personenauto's ** Varianten: naar hele gemeente of Rijksring*	Midden effectief	• Terecht • Oké maar met subsidies voor mensen die het nodig hebben • Oké mits hulp armere bewoners	• 80 km/u met trajectcontrole op rijkswegen • Ring noord doorstroming verbeteren	• Verbrandingsmotor parkeervergunning in binnenstad heel duur, gratis voor ZE • Hulp/subsidie voor mensen die dat nodig hebben	• 2030	
5. Aanscherpen milieuzone personenauto's naar euro 6 ** Varianten: binnen huidige milieuzone, hele gemeente of de Rijksring*	Afhankelijk van de grootte hoe effectief	• Ja schonere auto's zijn niet super duur • Prima • Nodig	• Lagere snelheid minder optrekken en remmen • Groene golf • Ook benzine auto's aanpakken	• Gratis OV (evt P+R voor weinig) • OV! Ook in buitenwijken • P&R combi ticket voor bezoekers	• Rijksring 2030 • gemeente 2040	
6. ZE zone (uitstootvrij) voor brom/en snorfietsen ** Varianten: binnen huidige milieuzone, hele gemeente of de Rijksring*	Afhankelijk van de grootte hoe effectief	• Direct uitvoerbaar • Z.s.m. • Direct invoeren weg met die oude brommers • Direct invoeren	• Fietsroutes veiliger. Paden breder! • Evt subsidie voor inleveren van bromfietsen	• Subsidie om uit te faseren • Centrum only • Ov-aansluiting naar lokale lijnen • Groene golf voor fietsers op doorfiets route	• 2026	

Wegverkeer – Groep 2 (1/2)

Maatregel	Impact	Wat is je eerste indruk van de maatregel?	Alternatieven/ Varianten voor maatregelen die de voorkeur hebben	Factoren om de maatregel eerlijk en rechtvaardig te laten zijn	Timing: hoe snel/ langzaam invoeren	score 😃 😐 ☹
1 . ZE zone (uitstootvrij) voor personenauto's ** Varianten: binnen huidige milieuzone, hele gemeente of de Rijksring*	Meest effectief	• Goed idee. Gemeente breed. Maar hoe vind je een oplossing voor praktische zaken bijv. hoe krijg je je spullen bij jouw huis of mee op vakantie als je geen elektrische auto hebt. • Techniek moet veel verder zijn (goedkoper) • Binnenstad zou wellicht kunnen op termijn • Te ingrijpend • Praktisch bijzaken: iemand slecht ter been of een verhuizing	• Enzo 6, 7, 8. ZE pad • Slimme verkeerslichten	• Duidelijke fasering. Comm. • Punt op horizon	• Punt op horizon, maatregel 5 jaar van tevoren aankondigen.	😐+-
2. ZE zone voor bestel- en vrachtauto's ** Varianten: naar hele gemeente of Rijksring*	Midden effectief	• Hele gemeente	• Langzamer binnenstad in. 15	• Duidelijke communicatie 'Wat houdt dit voor mij in?' 'Hoe los ik dat praktisch op?'		😃++
3. Autoluwe binnenstad (grenzen huidige milieuzone) ** Variant: autoluwe binnenstad voor bezoekers*	Midden effectief	• Doen • Doen! Yes! • Auto's bewoners binnenstad krijgen labels -> zoals in Duitsland	• Voor: variant! • Gemeente stimuleert deelauto's als 1e stap uit binnenstad (daar is weinig parkeerruimte) met subsidie --> in milieuzone. Bied alternatief als gemeente	• Scherpere regels binnen stad als 1e stap. Want binnenstad = compact		😃++

Gemeente Utrecht

Wegverkeer – Groep 2 (2/2)

Maatregel	Impact	Wat is je eerste indruk van de maatregel?	Alternatieven/ Varianten voor maatregelen die de voorkeur hebben	Factoren om de maatregel eerlijk en rechtvaardig te laten zijn	Timing: hoe snel/ langzaam invoeren	score 😃 😐 ☹
4. Vergroten milieuzone voor personenauto's ** Varianten: naar hele gemeente of Rijksring*	Midden effectief	• Diesel prima. Misschien zelfs stickers zoals in Duitsland en Frankrijk • Stickers • Voor! • Lange voorbereidingstijd	• Roadmap 2030		• Heel langzaam	😐+-
5. Aanscherpen milieuzone personenauto's naar euro 6 ** Varianten: binnen huidige milieuzone, hele gemeente of de Rijksring*	Afhankelijk van de grootte hoe effectief	• Doorgangs wegen max. 50 • 30 km zone • Yes • Koppeling met luchtkwaliteit	• Binnen huidige milieuzone • OV, deelfietsen bij P&R • Grote voorraad deelauto's. Je moe erop kunnen rekenen dat er een auto voor je zal zijn.	• Overgangs regeling	• Dilemma's voor verschillende doelgroepen uitdenken	😐+-
6. ZE zone (uitstootvrij) voor brom/en snorfietsen ** Varianten: binnen huidige milieuzone, hele gemeente of de Rijksring*	Afhankelijk van de grootte hoe effectief	• Gemeentelijk beleid op brom/snorfietsen • Bezorging 2025 ZE! • Brom eruit! • Heel vervuilend. Doe er wat aan gemeente	• --> Minder bromfietsen maakt fietsen aantrekkelijker	• Stimuleren schone brommers • Pizza koeriers e.d.		😃++

Gemeente Utrecht

Houtstook – Groep 1 (1/2)

Maatregel	Impact	Wat is je eerste indruk van de maatregel?	Alternatieven/ Varianten voor maatregelen die de voorkeur hebben	Factoren om de maatregel eerlijk en rechtvaardig te laten zijn	Timing: hoe snel/ langzaam invoeren	score 😃 😐 ☹
1. Uitbreiding bewustwordingscampagne (met twee houtstookloze zondagen in de winter) ** Variant: vaker of minder vaak, of op een andere manier een ludieke actie*	Niet direct effectief, maar draagt via bewustwording bij	• Logisch • Elke maand houtstookloze zondag • Samenwerken met partijen: aanhaken op longfonds collecteweek + samen met buurthuizen, scholen, huisartsen en ziekenhuizen • Houtstook is duurder en inefficiënt dan energiekosten • Iedereen heeft last van gezondheidsverlies	• Belonen goed gedrag subsidie eco-kachel • Koppel resultaat terug • TV met beeld van haardvuur + knetterend geluid zorgt voor de gezelligheid	• 19.000 kachels verdeeld over wijken	• Kan direct. Voorwaarde voor andere maatregelen.	😃
2. Houtstook verbod bij windstil weer (tijdens een stookalert)	Minder effectief voor gemiddelde luchtkwaliteit, maar wel effectief voor mensen die direct hinder ervaren	• Erg voor • Verbod = lastig, meer inzetten op bewustwording, werkt dit niet? Dan naar verbod toewerken	• Eerder een alert dan een verbod. Bekendheid vergroten. • Melder app om overlast zichtbaar te maken op de kaart (zoals melding van rattenoverlast) • Fijnstof meten en zichtbaar maken voor inwoners	• Wie is afhankelijk van houtstook? Zij moeten geholpen worden • Hoge energiekosten • Verschil tussen afhankelijk van vs. Gezellig	• Inzetten op bewustwording • Verbod kan later volgen als dit niet werkt.	😐

Houtstook – Groep 1 (2/2)

Maatregel	Impact	Wat is je eerste indruk van de maatregel?	Alternatieven/ Varianten voor maatregelen die de voorkeur hebben	Factoren om de maatregel eerlijk en rechtvaardig te laten zijn	Timing: hoe snel/ langzaam invoeren	score 😃 😐 ☹
3. Invoering vergunningplicht - Stoken alleen nog toegestaan met ecodesign toepassing	Ook effectief, maar nog steeds uitstoot	• Beter bespreekbaar dan totaal verbod • Klinkt erg kostbaar voor gemeente: intensief beleid en uitvoering	• Afspraken maken met installateurs • Bij nieuwbouw geen kachels toestaan	• Rookvrije wijk waar inwoners kunnen gaan kiezen om daar te gaan wonen Wijkaanpak • Koppeling met milieuzone	• Niet handig als je daarna inzet op verbod	😐
4. Houtstook verbod binnen (open haarden, kachels) **Variant: houtstookverbod tussen 21.00-9.00 uur*	Meest effectief	• Veel weerstand • Voor mensen met astma zou het heel fijn zijn	• Twijfel of variant vanaf 21.00 uur wel werkt. Dan kan je met astma nog steeds niet de staat op in de avond	• ‘iets’ ter compensatie voor warmte, gezelligheid en energierekening	• Als normen niet gehaald worden dit bespreekbaar maken. Nu nog niet.	😐

Gemeente Utrecht

Houtstook – Groep 2 (1/2)

Maatregel	Impact	Wat is je eerste indruk van de maatregel?	Alternatieven/ Varianten voor maatregelen die de voorkeur hebben	Factoren om de maatregel eerlijk en rechtvaardig te laten zijn	Timing: hoe snel/ langzaam invoeren	score 😃 😐 ☹
1. Uitbreiding bewustwordingscampagne (met twee houtstookloze zondagen in de winter) ** Variant: vaker of minder vaak, of op een andere manier een ludieke actie*	Niet direct effectief, maar draagt via bewustwording bij	• Het is een stap, maar ik verwacht geen duurzame gedragsverandering • Niet duur, ook niet heel effectief, beetje bewuszijn • Twijfel of het werkt	• Koppelen aan winter straatborrel (gesprek tussen buren en verbinding creëren), met 'schone' warmte, tent, gluhwein, warme chocomelk en snert • Brede campagne: 'houd eens rekening met elkaar' • Informatie campagne meer vanuit de wijk sturen ipv van bovenaf/Utrecht breed	• Subsidie voor schone lucht straatfeest in de winter • Bewoners die overlast ervaren een hotel overnachting geven	• Gewoon doen! Met focus op het gesprek te starten	😐
2. Houtstook verbod bij windstil weer (tijdens een stookalert)	Minder effectief voor gemiddelde luchtkwaliteit, maar wel effectief voor mensen die direct hinder ervaren	• Geweldig! Doen! Hier doe je veel mensen een plezier mee. • Ingewikkeld • Eens, maar handhaving?	• App om buren alert te sturen (binnen 200 m) • Houtstook verbod in winter	• Geen issue dit geldt en kan iedereen doen/ naleven en aan mee doen • Op oude manier hout stoken is duur! Overstap aantrekkelijk (subsidie voor lage inkomens?	• Eerst kleinschalig testen? • Komend stookseizoen	😐

Houtstook – Groep 2 (2/2)

Maatregel	Impact	Wat is je eerste indruk van de maatregel?	Alternatieven/ Varianten voor maatregelen die de voorkeur hebben	Factoren om de maatregel eerlijk en rechtvaardig te laten zijn	Timing: hoe snel/ langzaam invoeren	score 😃 😐 ☹

3. Invoering vergunningplicht - Stoken alleen nog toegestaan met ecodesign toepassing	Ook effectief, maar nog steeds uitstoot	• Ecodesign vervuilt nog steeds
		• Echt nodig
		• Eens, maar kost tijd
			• Vergunningplichtig maken:
			  ○ retailverkoop van hout en pallets
			  ○ registratieplicht kachels en haarden
			  ○ alleen schone kachels met extra filter om alle fijnstof op te vangen
			• Innovatie prijsvraag (met subsidie): van houtstook naar schoonstook (ondernemers, afnemers) -> waterstof openhaard
				• Ludiek cadeau voor houtstokers: warme trui, pantoffels of sjaal
				• Terugkoopvergoeding tweedehands waarde vanuit gemeente
					• Meteen na raadsbesluit (gefaseerd: begin met nieuwe kachels, over 10 jaar bestaande kachels?)
					• Drie jaar of sneller
					• Binnen een jaar met een overgangsperiode van een paar jaar voor bestaande kachels
						😐

4. Houtstook verbod binnen (open haarden, kachels) **Variant: houtstookverbod tussen 21.00-9.00 uur*	Meest effectief	• Dit moet, is enige echte oplossing • Vraagt nog wel veel meer bewustwording / maatschappelijke discussie voor je dit kunt doorvoeren • Klinkt extreem, maar is er een andere oplossing die echt werkt? • Handhaving?	• Verbod in nieuwbouw op houtkachel • Prestatieafspraak. Geen houtstook meer in 2030? 2040? • Een houtstook verbod van 19.00 tot 7.00, zodat je ’s avonds met het raam open kan slapen	• Verbod in buurt via een convenant tussen bewoners (wtw-ventilaties) • Een park waar je hele jaar mag stoken	• Aankondigen wtw installatie botst met houtstook. Op termijn een verbod (of een technologische fix waardoor uitstoot nul wordt) • Binnen 2-3 jaar. Invoering laten volgen op andere maatregelen	😃??

Verslag 19 maart - Lobbyboodschappen

Industrie:

- Kom zelf eens met oplossingen
- Bouw werktuigen aanpassen
- Innoveer ook voor de consument
- Schade in levensjaren verplicht zichtbaar maken in jaarplannen

Scheepvaart:

- Gebruik walstroom
- Milieuzone voor boten
- Tol heffen voor vieze boten

Verslag 19 maart - Lobbyboodschappen

Bouw:

- Zero emissie aggregaten
- Zero emissie bouwplaatsen

Provinciale en Rijkswegen:

- Ringwegen 80 km per uur
- Verbeteringen in het OV, meer bussen en treinen die vaker rijden *Leidsche Rijn als voorbeeld: 8x per uur belofte, nu 2x per uur
- OV/Deelfietsen bij P+R plekken

Verslag 19 maart - Lobbyboodschappen

Landbouw:

- Geen suggesties

Landelijke houtstook:

- Aan de branche: kom graag met zero emissie kachel voor de consument
- Aan installateurs: installeer alleen eco design kachels

Aanbeveling aan gemeente:

- Organiseer een zero emissie evenement!

Vaststellingsnota

ZIENSWIJZEN OP, EN AMBTSHALVE WIJZIGINGEN IN, Beleidsnota luchtkwaliteit ‘Gezonde lucht voor iedereen’

Ambtshalve wijzigingen

Er zijn ambtshalve wijzigingen gemaakt in de beleidsnota luchtkwaliteit. Uit de zienswijzen bleek dat inwoners behoefte hebben aan meer duidelijkheid over welke maatregelen er komen. Daarom hebben we in de nieuwe beleidsnota ook een keuze voor maatregelen opgenomen. De rest van de nota is herschreven zodat het maatregelenpakket ingepast kon worden, waarbij het beleid inhoudelijk niet gewijzigd is.

- De doelstellingen van ons beleid zijn beschreven in een apart hoofdstuk (hoofdstuk 2) en hoofdstuk 2 van de oude nota (‘huidige situatie luchtkwaliteit’) is verplaatst naar hoofdstuk 3.
- De uitgangspunten van ons beleid, voorheen beschreven in hoofdstuk 3, zijn verplaatst naar hoofdstuk 4.
- In hoofdstuk 5 is het maatregelenonderzoek beschreven. Op basis daarvan zijn drie maatregelscenario’s ontwikkeld en in de nota beschreven, waarbij gekozen is voor scenario 2: het behalen van de EU-grenswaarden en het stapsgewijs streven naar het behalen van de WHO-advieswaarden 2021.
- In hoofdstuk 6, waar voorheen alleen vervolgstappen werden beschreven, is dit scenario uitgewerkt in concrete maatregelen. In dit hoofdstuk is de informatie over wat we reeds doen uit de oude hoofdstukken 4 en 5 verwerkt.
- Hoofdstuk 7, lobby, is nader uitgewerkt in concretere acties die we op dit gebied willen gaan nemen.
- Hoofdstuk 8 is in lijn gebracht met De Utrechtse Standaard voor beleidsdocumenten. Omdat de nota nu een maatregelenpakket bevat, is de financiële paragraaf nader uitgewerkt.

Zienswijzen, met reactie gemeente

Nummer	Zienswijze	Reactie gemeente
1	Met verbazing heb ik de ontwerpnota luchtkwaliteit gelezen. Als inwoner van deze stad (en tevens ambtenaar van de Gemeente Utrecht) verbaas ik me over de voornemens houtstook in de stad te verbieden. Ik wil het college er graag op wijzen dat de gemeente Utrecht in 2022 nog subsidie beschikbaar heeft gesteld (en daarmee gestimuleerd) om een oude haard / houtkachel te vervangen voor een modern exemplaar conform Europese regelgeving. Zie https://www.utrecht.nl/nieuws/nieuwsbericht-gemeente-utrecht/utrecht-biedt-subsidie-aan-om-uitstoot-van-houtstook-te-verminderen/#:~:text=Utrechters%20met%20een%20U%2Dpas,in%20plaats%20van%20500%20euro). Een forse investering, zo'n apparaat met een levensduur van ca 20 jaar. Van de subsidie is dan ook gretig gebruik gemaakt. Het getuigt mijns inziens van onbetrouwbaar en onbehoorlijk bestuur om binnen 1,5 jaar na het stimuleren tot vervanging nu een principe uitspraak te doen houtstook in de stad uit te bannen. Dit stoot vele burgers die juist in het kader van verduurzaming een oude open haard hebben vervangen voor een moderne houtkachel, of voor veel geld een (rijks)gesubsidieerde pelletkachel-cv installatie hebben geinstalleerd voor de borst. Ik verzoek u de ambities op dit punt aan te passen zodat er voldoende comfort wordt gegeven aan degenen die in 2022 van uw subsidie gebruik hebben gemaakt en voor veel geld een ecodesign houtkachel hebben aangeschaft. Zij zouden minimaal 10 jaar moeten kunnen genieten van de door uw gestimuleerde houtkachel. Als het al mogelijk is houtstook te verbieden (het zijn Europees goedgekeurde apparaten, die daarmee in heel europa mogen worden gebruikt) verzoek ik u in het definitieve beleidsstuk een globale planning op te nemen die inzicht geeft in de impact van de maatregelen en bovengenoemde comfort geeft	We boden in het verleden een vervangingssubsidie aan. Dit was tijdens de eerste periode (2021/2022) van onze subsidieregeling, waarbij een van de doelstellingen was om het stoken van hout minder vervuilend te maken. De gemeenteraad heeft bij de tweede periode (2022 en verder) bepaald dat die subsidiemogelijkheid komt te vervallen. Het stoken van hout levert een zeer grote bijdrage aan ongezonde stoffen in de lucht. Houtstook valt onder de bronnen waar we als gemeente met maatregelen iets aan kunnen doen. Daarom hebben we onderzocht welke maatregelen we op dit gebied kunnen nemen. Ons beleid rondom de luchtkwaliteit is gebaseerd op het steeds strenger worden van maatregelen. Dit omdat we hebben ervaren dat vrijwillige maatregelen (zoals subsidies) onvoldoende effect hebben op het verbeteren van de luchtkwaliteit, en daarmee op de gezondheid van onze inwoners, ondernemers en bezoekers. Daarom hebben we de (kosten)effectiviteit van extra maatregelen onderzocht, waaronder maatregelen op gebied van houtstook, inclusief verbodsmaatregelen.
2	Via een nieuwsbericht van RTV Utrecht werd ik op de hoogte gehouden van het feit dat er een BBQ-verbod overwogen wordt. Ik vind het bijzonder dat wij als bewoners verder niet per brief of andere manieren op de hoogte gesteld worden. Ik zag dit bericht per toeval en wil graag reageren op het plan. - Bij de meeste huishoudens zal de BBQ aangestoken worden tijdens de zomermaanden.	In onze Ontwerp-Beleidsnota onderzochten we de grootste lokale bronnen van luchtverontreiniging in Utrecht. We hebben hierin onze ambities vastgelegd om deze vervuilende bronnen aan te pakken. De bron 'consumenten' (waaronder ook het stoken van barbecues

	Hier heb je het over 3 maanden (juni, juli en augustus). Dus het uiteindelijke effect op het milieu lijkt mij minimaal. - Het plan handhaven (voornamelijk bij de mensen in de achtertuin) lijkt mij ingewikkeld en kostbaar vergeleken met het gewenste effect. - Als je kiest voor kwalitatief goede (kokos)briketten en/of bepaald soort houtskool hoeft het helemaal niet zo erg te roken. - In deze groeiende ik-tijdperk dat je je buren niet eens kent, zorgt het organiseren van een BBQ juist voor gezelligheid, elkaar ontmoeten en het samenkomen in de wijk. Het is dé plek waar verschillende culturen samenkomen. Naast buurt BBQ's, zorgt dit ook bij studentenverenigingen en andere sportverenigingen voor saamhorigheid en ontstaan er nieuwe vriendschappen. Dat autoverkeer (het verbreden van de snelweg) en het vliegverkeer (de nieuwe vliegroute) voor de provincie grote effecten hebben op de luchtkwaliteit kan ik mij zoal voorstellen. Ook het massaal vuurwerk aansteken zal zeker effect hebben. Toch ben ik benieuwd hoe groot het effect van houtskool is op de luchtkwaliteit. Zeker als je ervan uitgaat dat dit enkele maanden in de zomer wordt aangestoken. Kortom, ik vraag mij af of het effect op de luchtkwaliteit in verhouding staat met de gezelligheid/saamhorigheid dat je afneemt bij zo'n verbod, de kosten (en de hoeveelheid energie) om een BBQ-verbod te handhaven. Bij openbare plekken is dit nog te realiseren, maar wat als iemand zijn BBQ aansteekt in zijn of haar achtertuin? Ook vraag ik mij af of het sturen/adviseren al dan niet verplicht naar betere ecologische kolen als mogelijke optie wordt meegenomen i.p.v een geheel BBQ-verbod?	valt) is van alle lokale bronnen de grootste bron van fijnstof in de lucht. Om de luchtkwaliteit, en daarmee de gezondheid van onze inwoners, te verbeteren nemen wij maatregelen om de uitstoot van fijnstof tegen te gaan. Welke maatregelen dit zijn staat in de beleidsnota. Hierin hebben we onderzocht welke specifieke maatregelen om de kwaliteit van de lucht te verbeteren het meeste effect hebben. Onderzoek naar maatregelen op het gebied van houtstook zijn hier ook in meegenomen. Naast het effectonderzoek zijn we ook in gesprek gegaan met inwoners van Utrecht om hun mening over de verschillende maatregelen op te halen. Dit alles heeft geresulteerd in de opname van een maatregelenpakket, met onder andere maatregelen om houtstook terug te dringen, in de beleidsnota. De gekozen maatregelen worden nader uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma.
3	Gezonde lucht is goed voor iedereen. Ik mis echter in de beleidsnota een aantal belangrijke uitgangspunten en heb daarom de volgende vragen: - Hoe komen representatieve luchtkwaliteitsmetingen voor de gemeente Utrecht tot stand? Het RIVM meet officieel slechts op 3 lokaties, waarvan 2 lokaties, de meetstations aan de Constant Erzeijstraat en de Kardinaal de Jongweg liggen aan drukke wegen in de stad en meetstation in het Griftpark dichtbij de Kardinaal de Jongweg. Dit zijn geen representatieve lokaties voor de gemeente Utrecht en zijn oorspronkelijk met een ander doel geplaatst. Om tot respresentatieve meetingen voor de hele gemeente Utrecht te komen, is de gemeente bereid te investeren in meetapparatuur voor alle delen in Utrecht? Is de Gemeente het eens dat er thans geen sprake is van een representatieve meeting voor de Gemeente Utrecht en	In Utrecht hebben we, naast de drie meetstations van het RIVM, een gemeentelijk luchtmeetnet. Hiermee meten we stikstofdioxide op 64 locaties in Utrecht. Daarnaast bepalen we de luchtkwaliteit op basis van modelberekeningen. De modellen worden afgestemd met landelijke meetresultaten. Deze methoden samen geven een representatief en gedetailleerd inzicht in de luchtkwaliteit over de gehele gemeente. Periodiek publiceren wij onze inzichten in de

	als gevolg daarvan geen nieuw beleid gemaakt kan worden tot dat er sprake is van een representatieve meeting voor de hele Gemeente Utrecht? - Volgens de beleidsnota is het effect van bbq-en substantieel op de Utrechtse luchtkwaliteit. Ik heb zelf geen verband kunnen vinden in de 3 RIVM meetpunten voor luchtkwaliteit tijdens etenstijden op zomerse dagen met bbq weer 17.00-20.00. Kunt u de data delen aangaande de substantiële bijdrage van specifiek bbq-en in de Utrechtse luchtkwaliteit. Het spreekt overigens voor zich dat het effect van electrisch bbq-en neutraal is op de luchtkwaliteit. - Bovenstaande vraag betreft ook houtgestookte pizza ovens. In heel Utrecht hebben we het over 10 a 15 lokaties. Bent u ook op de hoogte van de beperkte uitstoot van nieuwe ovens? In New York is men overgegaan restaurants te verplichten over te gaan op deze nieuwe ovens. Dit betreft zo'n 90 restaurants op een totaal van enkele duizenden restaurants. Wilt u overwegen om verplicht oude ovens te vervangen ipv een verbod? - Gelieerd aan deze beleidsnota is ook het voorstel van de gemeente Utrecht om restaurants te verplichten om mimimaal 1 keer per week geen vlees of vis te serveren. Wat betreft rood vlees is de footprint bekend. Voor niet gekweekte vis zoals haring en makreel is de footprint gering en is mij geen enkel ander Europees land bekend waar een verbod op vis speelt, nog los van de gezonde vetten. Sterker, in de zojuist gepubliceerde nieuwe richtlijnen voor Scandinavië, gezien als koploper, wordt ruime inname van vis aanbevolen: https://www.change.inc/agri-food/scandinavische-voedingsrichtlijn-neemt-duurzaamheid-mee-in-aanbevelingen-40276 Wat betreft de praktische uitvoering, gezien dat de meeste restaurants 5 dagen per week open zijn heeft het impact op zo'n 20% van de omzet, terwijl veel restaurants het al moeilijk hebben. Vragen: - Hoe komt de Gemeente Utrecht erbij om op basis van footprint om vis minimaal eenmaal per week de Utrechtse horeca niet te laten aanbieden. - Aannemende dat de meeste restaurants 5 dagen per week open zijn, komt de Gemeente Utrecht met een omzetgarantstelling cq compensatie van 20%. De Gemeente bemoeit zich immers direct met de bedrijfsvoering van de Utrechtse horeca. - Heeft de gemeente gedacht aan de praktische uitvoering? Vis moet vers zijn, wat te doen met de vis niet niet verkocht is en een dag later niet op het menu gezet mag worden? Er is	Monitoringsrapportage Luchtkwaliteit, het Duurzaamheidsverslag en de Jaarverantwoording. De bron 'consumenten' is de grootste lokale bron van fijnstof. Hieronder valt het afsteken van vuurwerk, roken en houtstook (waaronder het stoken van barbecues). Voor de beleidsnota onderzochten we de effectiviteit en haalbaarheid van verschillende maatregelen. Het aanpakken van houtstook is één van de maatregelen waar we naar hebben gekeken. Wanneer we een maatregel invoeren, kijken we ook naar eventuele overgangstermijnen en uitzonderingen. Het deel van uw reactie over het verplichten van restaurants om minimaal één keer per week geen vlees of vis te serveren heeft, naar onze mening, geen relatie met het voorgenomen luchtkwaliteitsbeleid waarop u uw zienswijze heeft ingediend. Er is geen gemeentelijk voorstel op dit gebied in ontwikkeling. Wel hebben wij tijdens de raadsvergadering van juli 2023 vernomen dat de fractie van de Partij voor de Dieren hiervoor pleit.

	een groot tekort aan koks, is de impact berekend dat er voor 1 dag een andere kaart moet komen?	
4	Graag dien ik bij deze een zienswijze in als reactie op de Ontwerp-Beleidsnota Luchtkwaliteit met als kenmerk 111996391. Ik constateer: - Dat er in de Ontwerp-Beleidsnota is vermeld dat de WHO advieswaarden 2021 nog ver uit het bereik van de de Gemeente Utrecht liggen. En dat het daarom nodig is om extra maatregelen te nemen. - Dat er vermeld is dat wegverkeer de belangrijkste bron is van lokale luchtvervuiling binnen Utrecht - Dat ik me afvraag wat het (lokale) aandeel is van deze lokale luchtvervuiling door conventionele brom- en snorfietsen - Dat er op dit moment geen specifiek beleid geformuleerd op brom- en snorfietsen, afgezien van verplaatsing van snorfietsen naar de rijbaan - Dat er o.a. door het ontbreken van katalysatoren, relatief grote uitstoot is door conventionele brom- en snorfietsen - Dat er nog verrassend veel tweetakt brommers rondrijden in Utrecht - Dat er nog steeds veel maaltijdbezorgers gebruik maken van conventionele bromfietsen met brandstofmotoren - Dat de concentratie van conventionele brom- en snorfietsen in het lokale verkeer hoog kan zijn (bijv in de Nachtegaalstraat in Utrecht) in de buurt van horeca /pizzatenten. - Dat er lokaal ontzettend veel bewegingen van maaltijdbezorgers kunnen zijn leidend tot verslechtering van luchtkwaliteit op één plek met nadelen voor omwonenden. - Dat deze bromfietsen van maaltijdbezorgers relatief grote afstanden per avond rijden - waardoor ze in groot deel van de stad luchtvervuiling veroorzaken (ongeveer 30 km) - Dat zero emissie elektrische brom- en snorfietsen gewoon al voorhanden zijn als alternatief voor conventionele varianten voor maaltijdbezorgers (hoewel de aanschafprijs hoger is, is de prijs per km lager, en is er een relatief korte terugverdientijd) Bij deze daarom het pleidooi om specifiek naar mogelijkheden te kijken van beleid op dit terrein:	De uitstoot van brom- en snorfietsen is een bekende bron van luchtvervuiling. Het aandeel hiervan op de totale luchtvervuiling is klein ten opzichte van de bijdrage van het overige wegverkeer. Maar, lokaal kan de ervaren overlast van brom- en snorfietsen groter zijn. Daarom hebben we in Utrecht op verschillende wegen de brom- en snorfietsen van het fietspad naar de rijbaan verplaatst. Hierdoor hebben fietsers en voetgangers minder last van directe blootstelling aan de vervuilende uitstoot. Aan vervoersmiddelen zoals auto's, bestelwagens, vrachtauto's en brom- en snorfietsen worden landelijk steeds strengere emissie-eisen opgelegd. Dit betekent dat zij steeds minder vervuilende stoffen mogen uitstoten. Sinds 2018 is de Euro 4 norm van kracht, waardoor de verkoop van nieuwe tweetakt motoren vrijwel geheel is weggevallen. Sinds 2021 is de Euro 5 norm van kracht, waarmee de emissie-eisen verder zijn verscherpt. Aanscherping van de emissie-eisen voor brandstofmotoren vraagt om steeds geavanceerdere, duurdere technieken. Daardoor worden de alternatieven, zoals de elektrische brom- en snorfiets, maar ook de (elektrische) fiets steeds aantrekkelijker. Voor de definitieve beleidsnota hebben we ook naar maatregelen gekeken om de uitstoot van brom- en snorfietsen te verminderen en onderzoeken we het effect hiervan. We zijn hierover ook in gesprek gegaan met de inwoners van Utrecht. Resultaten van het onderzoek en de gesprekken hebben bijgedragen aan de opname van maatregelen op

	- Het uitfaseren van conventionele bromfietsen voor maaltijdbezorgers, bijv. per 2026, omdat er een bewezen alternatief is: elektrische bromfietsen - Dat door dit beleid (een 'punt op de horizon') er bovendien een level playing field ontstaat voor alle horeca in Utrecht - Dat dit 'laaghangend fruit' als extra maatregel om beleid in te vullen om de WHO advieswaarden 2021 te behalen Bovendien: - Conventionele brom- en snorfietsen leiden lokaal tot zeer veel geluidsoverlast en zijn naar mijn idee van wegverkeer de grootste veroorzakers van geluidsoverlast. In de bijlage een audiobestand. Naast het reduceren van lokale uitstoot, leidt dit ook tot minder geluidsoverlast	het gebied van brom- en snorfietsen in de beleidsnota. De maatregelen worden nader uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma.
5	Via deze brief wil ik, namens het bestuur van KHN afdeling Utrecht, mijn bezorgdheid uiten met betrekking tot het concept Beleidsnota Luchtkwaliteit. Daarin staat dat voor de verbetering van de luchtkwaliteit en de gezondheid een uitbreiding van het huidige anti-rookbeleid gewenst is. En dat een optie is het sluiten van een convenant met de horeca voor het rookvrij maken van terrassen. Hoewel ik de intentie achter een door u gewenst convenant begrijp, ben ik er van overtuigd dat het essentieel is om rekening te houden met de vrijheid van het ondernemerschap en de rechten en voorkeuren van alle burgers, zowel rokers als niet-rokers. Een rookverbod op terrassen zou een inbreuk zijn op de persoonlijke vrijheid en zou kunnen leiden tot onnodige conflicten tussen gasten en horecaondernemers. Aangezien dergelijk beleid niet landelijk is, voorzien we een niet te handhaven situatie, waarbij bovendien de horecaondernemer als handhaver moet optreden. Een algeheel rookverbod op de terrassen zal ook financiële nadelige gevolgen hebben voor de horeca. Nadat in 2008 het rookverbod is ingevoerd (en later ook rookruimtes binnen niet meer zijn toegestaan) is het terras een geboden alternatieve plek voor de rokers. Veel bedrijven vertrouwen dan ook op terrassen als een belangrijke bron van inkomsten, vooral tijdens aangename weersomstandigheden. Het verbieden van roken op terrassen zou kunnen leiden tot een grote afname van het aantal gasten op het terras, wat mogelijk kan leiden tot terugloop van omzetten en indirect tot banenverlies voor werknemers. Vanuit KHN Utrecht staan wij altijd open voor het gesprek, maar ik wil op voorhand al de	In het coalitieakkoord voor 2022-2026 is de ambitie uitgesproken om een pact te sluiten met de horeca over rookvrije terrassen. Voor de definitieve beleidsnota hebben we onderzocht welke maatregelen we kunnen nemen om de uitstoot door roken, en daarmee de overlast en mogelijke gezondheidsschade voor inwoners en bezoekers, te verminderen. We hebben het effect van verschillende maatregelen berekend en zijn in gesprek gegaan met de stad om meningen van inwoners en ondernemers over mogelijke maatregelen te horen. In de beleidsnota is er voor gekozen om vanuit het kader luchtkwaliteit geen extra maatregelen op het gebied van roken op te nemen. Dit soort maatregelen wordt opgepakt vanuit de afdeling Volksgezondheid.

	bezorgdheid vanuit de horeca hebben geuit. KHN Utrecht is altijd voorstander om mogelijkheden te onderzoeken inzake voorlichtings- en bewustmakingscampagnes, zo ook hier bij het roken. Ik denk daarbij dat vrijwel alle rokers zich bewust zijn van de gezondheidsrisico's voor henzelf, de nadruk zou moeten liggen op het rekening houden met de overlast voor, en gezondheidsrisico's van de niet-rokende gasten op het terras. Ik vertrouw erop dat u, de in deze brief aan, de orde gestelde punten terdege in overweging zult nemen. Ik heb tevens goede hoop dat we samen een oplossing kunnen vinden die de belangen van alle betrokken belanghebbenden hooghoudt.	
6	Ergens op internet had ik gelezen dat het mogelijk was tot 4 september een zienswijze in te dienen tav de schone lucht nota. Ik kn op uw site niet meer vinden waar dat kn en hoop dat dit de juiste weg is. Graag wil ik namens de bewoners van de veilinghaven een punt van aandacht meegeven in het ontwikkelen van plannen voor de lange termijn. Hierin vragen wij om een stuk maatwerk als het aankomt op het verbieden van houtstook op lange termijn. Onze schepen zijn varende monumenten en kunnen in verband met regelgeving omtrent de historische status niet zomaar kiezen voor oplossingen als een warmtepomp aan dek. Ook stadsverwarming kunnen we niet meenemen als we varen en is in sommige gevallen gevaarlijk om aan een bewegende woning aan te sluiten. We denken graag mee in oplossingen maar een mobiele warmteoplossing die geen afbreuk doet aan het historische uiterlijk is niet eenvoudig te vinden. De houtkachel (dit kan natuurlijk een schone zijn) blijft voor velen van ons de beste oplossing. De subsidieregeling is bij veel buren een denkproces in gang gezet. Ik denk dat dat mooi is. Echter, de ideale oplossing is nog niet gevonden en wij vragen u als gemeente om bij de uitrol van verdere houtstook-vermijdende ideeën, rekening te houden met de complexiteit ervan voor schepen als die van ons. U bent van harte uitgenodigd om hierover met ons in gesprek te gaan. Onze roefdeur staat voor u open.	Een stapsgewijze invoering van een houtstookverbod is opgenomen in het maatregelenpakket in de beleidsnota. In het uitvoeringsprogramma werken we het houtstookverbod verder uit. We onderzoeken dan ook of er uitzonderingen nodig zijn. Bijvoorbeeld als de kachel of open haard als primaire warmtebron gebruikt wordt en er geen goede alternatieven zijn zoals mogelijk het geval is bij historische schepen.
7	Beste mensen Toch nog even een reactie op de beleids nota luchtkwaliteit. Ben 1 dag te laat. Ik hoop dat mijn reactie toch nog kan worden meegenomen. Samen met GL fractie ic fred Dekkers is er contact geweest met Dimitri van Veen over de "	Maatregelen om de uitlaatemissies bij laden/lossen te verminderen hebben we meegenomen in het onderzoek naar (extra) maatregelen. De uitstoot tijdens laden en lossen is kortdurend en lokaal. Zo zijn er vele bronnen

	stop en drop " plekken in de binnenstad. (emissieloos laden en lossen) Mijn reactie betreft dan ook de emissie van verladers naar de horeca in de binnenstad. Verladers laten zeer langdurig bij het laden en lossen de koelmotoren draaien. De emissie klasse hiervan is veelal onbekend maar zeker niet klasse 6. Ik merk dat er over emissieloos vervoer in de nota wordt gesproken waar met name de uitlaatemissie wordt bedoeld. Althans dat wordt één maal met name genoemd. Ik vind dat er ook aandacht moet zijn voor deze emissie en niet alleen de uitlaatemissie. De stop en drop plekken zijn hiervoor de oplossing dan wel een koelaggregaat op een accu. Pak dus niet alleen de uitlaatemissie aan. Andere bemerking dat ik weinig lees over piekbelasting. Bovenstaande emmissie uitstoot is vaak twee uur continue uitstoot met daardoor een flinke piek in de verontreinigde lucht. Over dag kan dit totaal anders liggen. Dus kijk niet alleen naar gemiddelden maar ook naar pieken.	van luchtvervuiling in de stad aanwezig, met een zeer lokaal en tijdelijk karakter. Waar het laden en lossen op het ene moment sterk bijdraagt aan de vervuiling, zijn andere bronnen zoals houtstook op een ander tijdstip dominant. Ook het verkeer levert gedurende de dag een gevarieerde belasting op, zoals tijdens de ochtend- en avondspits. Alle bronnen samen dragen bij aan een stadsbrede verslechtering van de luchtkwaliteit. Relatief kortdurende uitstoot zorgt lokaal voor soms sterke veranderingen van de luchtkwaliteit. Daarom is het belangrijk dat wij aandacht hebben voor alle vervuilende bronnen. We richten ons in onze beleidsnota op de grootste bronnen van luchtverontreiniging: uitlaatemissies van verkeer, houtstook en mobiele werktuigen. Dit zijn de bronnen waar we maatregelen kunnen treffen die het meest (kosten)effectief zijn. Er zijn natuurlijk meer bronnen die (pieken van) luchtverontreiniging veroorzaken. We delen uw zorgen over de piekemissies en overlast van het laden en lossen. Helaas kunnen we niet álle bronnen van luchtverontreiniging aanpakken en moeten we keuzes maken. Door het invoeren van een nul-emissiezone voor bestel- en vrachtverkeer, worden alle vrachtwagens die in de stad komen op termijn elektrisch. Wij verwachten dat de koelmotoren dan ook elektrisch zijn en dat de overlast van het laden en lossen vermindert.
8	Allereerst excuses voor de late reactie. Wilt U deze toch nog betrekken bij de besluitvorming. **Luchtverontreiniging**	We hebben uw suggesties voor maatregelen meegenomen in het maatregelenonderzoek dat we voor de definitieve beleidsnota hebben gedaan. Daarin zijn maatregelen opgenomen op het gebied van terugdringen

	Enkele feiten over de gevolgen van mindere luchtkwaliteit (Longfonds): • 600.000 mensen in Nederland hebben chronisch ontstoken longen, oftewel astma. • 80.000 kinderen in Nederland hebben astma. • 20% van de kinderen met astma krijgt dit door luchtvervuiling. • 12.000 mensen per jaar overlijden vroegtijdig door ongezonde lucht. • 16.000 mensen per jaar belanden met spoed in het ziekenhuis door luchtvervuiling. • 750.000 mensen met een longziekte hebben het regelmatig benauwd door luchtvervuiling. De (slechte) kwaliteit van de lucht in Utrecht wordt vooral bepaald door twee factoren: uitstoot door de inwoners en door het (auto) verkeer. **Uitstoot door inwoners** De hogere energieprijzen hebben de afgelopen tijd druk uitgeoefend op het verbruik van elektriciteit en gas. Dat werkt de goed kant op. Daar werkt tegenin dat veel mensen zijn overgegaan op palletkachels of andere vormen van hout stook. Het ontmoedigingsbeleid van de gemeente dient dan ook stevig te worden doorgezet. **Uitstoot door verkeer** Hoewel de sfeer in het stuk actiever is dan in eerdere stukken, kunnen de maatregelen in het Uitvoeringsprogramma worden aangevuld. Daarom stellen wij nog een aantal maatregelen voor: 1. Per 1-1-2030 is in de binnenstad alleen emissie loos vervoer toegestaan. 2. Tussen 1-1-2025 en 1-1-2030 is in de Binnenstad alleen verkeer toegestaan van bewoners en belanghebbenden met een dag vergunning. 3. Versneld uitrollen van 30 km zones buiten de binnenstad.	van houtstook, uiteindelijk resulterend in een houtstookverbod. 30km zones en andere snelheidsbeperkende maatregelen vormen geen onderdeel van het maatregelenpakket in de beleidsnota. We zetten in op het (uiteindelijk) emissieloos zijn van alle vormen van vervoer door het invoeren van milieu- en nul-emissiezones. Snelheidsbeperking kan weliswaar bijdragen aan verkeersveiligheid en luchtkwaliteit, maar het effect op de luchtkwaliteit is, naar verwachting, minder groot dan het stapsgewijs uitbreiden en verzwaren van toegangseisen tot milieu- en nul-emissiezones. Er is inmiddels een besluit genomen om betaald parkeren in de hele stad in te voeren.

	4. Versneld uitrollen van betaald parkeren buiten de binnenstad. 5. De uitstoot van de huidige auto's neemt meer dan lineair toe met de snelheid. Daarom stellen wij een verlaging van de snelheid voor op de volgende omringende wegen: a. Noordelijke ringweg tot Gandhiplein van 70 naar 50 km/uur, b. Noordelijke ringweg na Gandhiplein van 100 naar 80 km/uur, c. Waterlinieweg van 70 naar 50 km/uur d. A2, A12, A27 van 100 naar 80 km/uur waar de wegen aansluiten aan de gemeente Utrecht. In overleg met de overheid. Tevens trajectbewaking en road pricing in de spits. Dit alles in de hoop op een gezondere stad.	

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	E. F. Boons	**Datum**	18 juni 2024
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	12016822/20240618/EB
E-mail	e.boons@utrecht.nl	**Onderwerp**	Monitoringsrapportage Luchtkwaliteit 2022
Bijlage(n)	3	**Beleidsveld**	Milieu en Emissieloos Vervoer

Geachte leden van de raad,

We zetten ons in om de luchtkwaliteit voortdurend te verbeteren. In de bij deze brief aangeboden stedelijke jaarrapportages beschrijven we de ontwikkeling en monitoring van de luchtkwaliteit in Utrecht in 2022 en geven een doorkijk naar 2030. Dit doen we met het oog op de effecten van luchtverontreiniging op de volksgezondheid en op toetsing aan wettelijke grenswaarden.

Monitoring luchtkwaliteit

De gezondheidskundige advieswaarden voor luchtkwaliteit van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) zijn voor ons richtinggevend. We nemen deel aan het Schone Lucht Akkoord (SLA), een landelijk bestuursakkoord met als doel de WHO-advieswaarden (uit 2005) uiterlijk in 2030 te realiseren.

In september 2021 scherpte de WHO de advieswaarden flink aan. Daarnaast is recentelijk in Europees verband overeenstemming bereikt over het voorstel van de Europese Commissie voor aanscherping (per 2030) van de huidige grenswaarden. We willen bepalen of we aan de advieswaarden en EU-grenswaarden (gaan) voldoen en of daarvoor extra inspanning nodig is. Dit inzicht verkrijgen we door (model)berekeningen en metingen. In de ‘Monitoring Luchtkwaliteit Utrecht’ beschrijven we zowel de resultaten van het Utrechts luchtmeetnet als de met het ‘Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit’ uitgevoerde berekeningen voor de jaren 2022 en 2030.

Luchtkwaliteit 2022

De luchtkwaliteit is in 2022 nog steeds beter dan in de jaren voorafgaand aan de coronapandemie. Vergeleken met die in 2020 en 2021 is de luchtkwaliteit in Nederland in 2022 er wel iets op achteruitgegaan, vooral door een lichte toename van verkeer en economische activiteit. Dit blijkt uit de berekeningen voor stikstofdioxide (NO_2) en fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) die licht toegenomen concentraties in Nederland en Utrecht laten zien.

Het beeld dat de (stikstofdioxide)metingen van het Utrechtse luchtmeetnet tonen, wijkt hier enigszins van af. De jaargemiddelde concentraties kwamen namelijk in 2022 op de meeste van de in totaal 62

stadsachtergrond- en straatmeetlocaties uit op het laagste niveau sinds het begin van de metingen (het meetnet startte in 2011). Alleen op de enige twee regiomeetlocaties namen de concentraties in 2022 iets toe vergeleken met 2021. De verschillen met 2021 zijn hier, net als bij de stadsachtergrond- en straatmeetlocaties, echter klein.

Berekeningen 2022/2030

De gemiddelde, berekende concentraties stikstofdioxide en fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) waren in 2022, net zoals in de twee voorafgaande coronajaren, nog steeds (aanmerkelijk) lager dan vóór de pandemie. De concentraties waren ook lager dan we op basis van de langjarige trend verwachtten. De gemiddelde, berekende concentraties stikstofdioxide en fijnstof namen in 2022 in Utrecht wel enigszins toe vergeleken met 2021.

Er zijn in de gemeente Utrecht in 2022 geen (potentiële) overschrijdingen van de Europese grenswaarden voor luchtkwaliteit. Ook voldoet Utrecht in 2022 overal aan de voormalige (uit 2005) door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) aanbevolen advieswaarden voor stikstofdioxide, maar nog niet overal aan de oude advieswaarden voor fijnstof (zowel PM_{10} als $PM_{2,5}$).

De concentraties lagen in 2022 nog (ver) boven de aangescherpte WHO-2021 advieswaarden. Dit zal naar verwachting ook in 2030 nog op veel plaatsen in de gemeente Utrecht het geval zijn. We voorzien dat we in 2030 niet overal in Utrecht zullen voldoen aan de (naar verwachting) vanaf dat jaar geldende, aangescherpte EU-grenswaarde voor stikstofdioxide. We verwachten wel aan de aangescherpte EU-grenswaarden voor fijnstof te voldoen.

Onderstaande tabel geeft een beknopt overzicht van hoe de berekende concentraties zich verhouden tot de Europese grenswaarden en de WHO-advieswaarden:

	EU-grenswaarde		WHO advieswaarden		Rekenwaarden (minimum - maximum)	
	huidig	Voorstel 2030	WHO 2005	WHO 2021	2022	2030
Stikstofdioxide (NO_2)	40	20	40	10	12-33	10-28
Fijnstof (PM_{10})	40	20	20	15	16-21	14-18
Fijnstof ($PM_{2,5}$)	25	10	10	5	9-12	7-9

Toelichting: De grenswaarden, advieswaarden en berekende concentraties (afgerond) betreffen jaargemiddelde concentraties en zijn weergegeven in µg/m³.

Metingen 2022

Het jaar 2022 is het twaalfde meetjaar van het Utrechtse luchtmeetnet. De gemeten stikstofdioxideconcentraties behoorden tot de laagste sinds de start van de metingen in 2011. De jaargemiddelde concentratie bij de straatmeetlocaties nam sinds 2011 af met gemiddeld 18 µg/m³ (--46%). Bij de stadsachtergrondlocaties is de gemiddelde afname 12 µg/m³ (-42%) en bij de regionale meetlocatie Rijnenburg-IJsselstein 8 µg/m³ (-36%).

In 2022 variëren de gemeten jaargemiddelde stikstofdioxideconcentraties van 13 tot 30 µg/m³ (achtergrond-meetlocaties 13-24 µg/m³, straatmeetlocaties 15-30 µg/m³). De regionale achtergrondconcentratie bedraagt gemiddeld 14 µg/m³, de stadsachtergrondconcentratie 17 µg/m³, en de concentratie op de straatmeetpunten gemiddeld 21 µg/m³.

De Monitoringsrapportage belicht beknopt het effect van het afsteken van vuurwerk tijdens de jaarwisseling. Dit veroorzaakt korte tijd een forse luchtverontreiniging, met sterk verhoogde niveaus van fijnstof. Daarnaast neemt het relatieve aandeel aan fijnstofemissies aan het jaartotaal toe door de toename van de hoeveelheid afgestoken consumentenvuurwerk sinds 1990 en de afname van fijnstofemissies van belangrijke bronnen als verkeer en industrie.

Vergelijking metingen en berekeningen 2022

De berekende concentraties stikstofdioxide namen enigszins toe vergeleken met 2021. Dit in tegenstelling tot het beeld van licht dalende concentraties dat de metingen in de stad geven. Hoewel het verband tussen gemeten en berekende waarden gemiddeld gezien sterk blijft, valt op relatief veel meetlocaties de berekening hoger uit dan de meting. Dit komt vermoedelijk door enige overschatting van zowel de gemodelleerde (stads)-achtergrondconcentratie als de gemodelleerde uitstoot door het lokale autoverkeer. Naast het effect van waarschijnlijk te hoog ingeschatte verkeersintensiteiten, kon door het niet op tijd beschikbaar zijn van geactualiseerde milieuzone-schalingsfactoren[1] het verschoningseffect van de milieuzone niet worden meegenomen. Inmiddels zijn deze schalingsfactoren beschikbaar gekomen en vindt momenteel actualisatie plaats van het verkeersmodel. We verwachten hier in de komende Monitoringsrondes gebruik van te kunnen maken en denken hierdoor het verband tussen metingen en berekeningen verder te kunnen verbeteren.

Toekomstperspectief

In maart 2022 publiceerde het RIVM de eerste voortgangsmeting van het Schone Lucht Akkoord ‘Monitoringsrapportage doelbereik Schone Lucht Akkoord (SLA)’. Hieruit volgt dat het halen van de oude (2005) WHO-advieswaarden in 2030 (ook een van de SLA-hoofddoelen) in Nederland binnen bereik ligt. Maar de nieuwe (2021) WHO-advieswaarden worden in een aanzienlijk deel van het land, en dat geldt eveneens voor Utrecht, ook met uitvoering van de SLA-maatregelen en het luchtkwaliteitsbeleid en -maatregelpakket 'Utrecht kiest voor gezonde lucht' nog niet gehaald.

Het aantal mensen dat wordt blootgesteld aan hoge concentraties stikstofdioxide en fijnstof neemt weliswaar af, maar gezondheidsschade treedt ook op bij lagere concentraties. Voor een gezonde leefomgeving blijft het wenselijk om de concentraties verder te verminderen. Dit wordt onderschreven in ons coalitieakkoord, waarin we de ambitie uitgespreken om te streven naar het bereiken van de nieuwe WHO-advieswaarden, door extra maatregelen te nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Dit sluit ook aan op de eisen die de aanscherping van de EU-grenswaarden stellen. Hierbij valt te denken aan het intensiveren van bestaande maatregelen, het nemen van aanvullende maatregelen gericht op bronnen waar nog (veel) winst te halen valt, en het verminderen van de luchtverontreiniging van buiten Utrecht door een effectieve lobby. Hiertoe stellen wij nieuw luchtkwaliteitsbeleid op dat wij, inclusief een voorstel voor aanvullende maatregelen, in Q3 ter besluitvorming aanbieden aan uw raad.

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

[1] Met schalingsfactoren bepalen we het effect van de milieuzone-maatregel op de verlaging van de uitstoot en concentraties luchtverontreinigende stoffen langs wegen in en aangrenzend aan de milieuzone.

MONITORING LUCHTKWALITEIT UTRECHT

Meetjaar 2022/NSL Monitor 2023

Jaarrapportage metingen en NSL-berekeningen

Datum 18 juni 2024

Kenmerk 12016822

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

Colofon

uitgave

Ontwikkelorganisatie Ruimte
Gemeente Utrecht
030 - 286 00 00
info@utrecht.nl

in opdracht van

Opgavesturing (6)
Ontwikkelorganisatie Ruimte
Gemeente Utrecht

internet

www.utrecht.nl

rapportage

Auteurs (in alfabetische volgorde): Erik Boons, Elger Niemendal, Jaap Peters, Emma Tabak, Eddie van der Waard. Met bijdragen van: Dies de Dreu, Lara Haxe en Michiel Kleinnijenhuis.
Illustratie voorpagina: Machiel van Wijngaarden/Too Many Words

informatie

utrechtselucht@utrecht.nl

Inhoud

Bijlagen overzicht

Samenvatting

1	**Inleiding**	**8**
1.1	Grens- en advieswaarden	10
1.2	Berekenen van de luchtkwaliteit	11
1.3	Meten van de luchtkwaliteit	12
1.4	Maatregelen	13
1.5	Onderweg naar gezonde lucht	14
2	**Meet- en rekenresultaten**	**16**
2.1	Uitkomsten landelijke berekeningen 2022	16
2.2	Meetresultaten Utrecht 2022	16
2.3	Toetsing berekende concentraties Utrecht 2022	19
2.4	Vergelijking gemeten en berekende waarden 2022	21
3	**Trends luchtkwaliteit tot en met 2022**	**27**
3.1	Gemeten trends	27
3.2	Luchtverontreiniging tijdens de jaarwisseling (landelijk en op LML-stations in Utrecht)	32
3.3	Invloed van het weer	34
3.4	Variatie in ruimte en tijd	37
3.5	Vergelijking berekende concentraties 2021 en 2022	40
3.6	Vergelijking verkeersemissies vanaf 2015	42
4	**Toekomstverwachtingen**	**43**
4.1	Prognoses voor verkeersemissies t/m 2030	43
4.2	Concentratieontwikkeling tot en met 2030	43
4.3	Toetsing berekende concentraties 2030	45
5	**Gezondheidsaspecten en bevolkings-blootstelling**	**48**
5.1	Gezondheidsaspecten luchtverontreiniging	48
5.2	Bevolkingsblootstelling	49
6	**Conclusies**	**50**
7	**Literatuur**	**52**

Bijlagen

I. Overzicht meetlocaties Utrecht 2022

I.I Meetperioden 2022

II. Meetresultaten 2022

II.1 Overzicht Jaargemiddelde concentraties NO_2 Utrecht 2022 (in µg/m^3)

II.2 Jaargemiddelde op meetlocatie versus snelwegbijdrage NO_2 in 2022

III. Meetresultaten overzicht 2011-2022

IV. Verschilconcentraties NO_2 Utrecht 2022-2021 (in µg/m^3)

V. Overzicht berekende jaargemiddelde concentraties 2022-2030

VI. Vergelijking meet- en rekenresultaten 2022

VII. Meet- en rekenresultaten op straatlocaties en achtergrondlocaties

VIII. Gemeten en berekende verkeersbijdrage

IX. Meetwaarden (NO_2, O_3, PM_{10} en $PM_{2,5}$) LML-RIVM stations Utrecht

IX.1 Overzicht duplometingen

X. Windrozen De Bilt (KNMI)

XI. Kaarten NO_2-concentraties

XII. Kaarten PM_{10}-concentraties

XIII. Kaarten $PM_{2,5}$-concentraties

XIV. Fijnstofconcentraties (PM_{10}) rond de jaarwisseling

Samenvatting

De gemeente Utrecht zet zich in om de luchtkwaliteit voortdurend te verbeteren. In het verleden zijn internationaal, landelijk, provinciaal en gemeentelijk al de nodige (bron)maatregelen genomen die zorgen voor minder uitstoot (emissie) en lagere concentraties van luchtverontreinigende stoffen. Hierdoor voldoet de gemeente sinds 2017 aan de Europese (wettelijke) grenswaarden. Nog steeds werken overheden op verschillende niveaus om de luchtkwaliteit verder te verbeteren. Bijvoorbeeld door aanscherping van emissie-eisen (uitstoot-eisen) voor industrie, wegverkeer, mobiele werktuigen, scheepvaart en luchtvaart. In Europees verband is dit jaar (2024) overeenstemming bereikt over aanscherping van de huidige grenswaarden voor de meest luchtvervuilende stoffen. Het Europees parlement heeft al met de aanpassing ingestemd. Wanneer de Europese Raad ook voor stemt, heeft Nederland nog twee jaar de tijd om de nieuwe richtlijnen in Nederlandse wetgeving te implementeren.

Voor de gemeente Utrecht gelden de gezondheidskundige advieswaarden voor luchtkwaliteit van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) als richtlijn. De gemeente neemt deel aan het Schone Lucht Akkoord (SLA), een landelijk bestuursakkoord met als doel de advieswaarden uit 2005 uiterlijk in 2030 te realiseren. Met de aanpak van binnenlandse, luchtverontreinigende bronnen willen de SLA-deelnemers 50% gezondheidswinst ten opzichte van 2016 realiseren.

Eind 2020 stelde de raad het luchtkwaliteitsbeleid en -maatregelpakket 'Utrecht kiest voor gezonde lucht' vast, om de luchtkwaliteit verder te verbeteren en daarmee ook bij te dragen aan de doelen van het SLA. Maatregelen uit het uitvoeringsprogramma zijn sloopsubsidies (dieselauto's), aanscherping van de milieuzones, eisen aan de inzet van mobiele (bouw)werktuigen en een campagne en subsidies voor het verminderen van uitstoot door houtstook. Het maatregelenpakket is als decentraal uitvoeringsprogramma (DUP) opgenomen in het Schone Lucht Akkoord. De effecten van ons pakket dragen bij aan een verdere verbetering van de luchtkwaliteit, maar de effecten zijn niet afzonderlijk herleidbaar uit de meet- en rekenresultaten.

In september 2021 scherpte de WHO op basis van vernieuwde wetenschappelijke inzichten de WHO-advieswaarden flink aan, voor zowel fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) als voor stikstofdioxide (NO_2). Om te bepalen in hoeverre we aan de advieswaarden, maar ook aan de aangescherpte EU-grenswaarden (gaan) voldoen is inzicht nodig in de ontwikkeling van de luchtkwaliteit. Dit verkrijgen we op basis van zowel metingen als berekeningen van de luchtkwaliteit. Hieruit volgt ook of daarvoor extra inspanningen zijn vereist.

Deze jaarrapportage gaat over de resultaten van het Utrechts luchtmeetnet én over de met het 'Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit' (CIMLK) uitgevoerde berekeningen. Naast de metingen van 2022 kijken we naar de ontwikkeling van de gemeten concentraties sinds 2011. We laten ook de verschillen zien in luchtkwaliteit op achtergrondlocaties (zoals stadsparken), nabij het Amsterdam-Rijnkanaal, langs de Rijkswegen en langs drukke wegen in de stad.

In deze rapportage vergelijken we de metingen van 2022 met de voor dat jaar berekende concentraties. We blikken niet alleen terug naar gepasseerde jaren, met behulp van modelberekeningen kijken we ook vooruit naar de verwachte luchtkwaliteit in 2030.

Metingen 2022

Het jaar 2022 is het twaalfde meetjaar van het Utrechtse luchtmeetnet. Gemiddeld genomen waren de gemeten stikstofdioxideconcentraties (NO_2) de laagste sinds de start van de metingen in 2011. Een uitzondering vormden de twee regiomeetlocaties. Hier namen de concentraties in 2022 iets toe vergeleken met 2021.

In 2022 bedraagt de regionale, jaargemiddelde NO_2-achtergrondconcentratie gemiddeld 13,5 µg/m³, de stadsachtergrondconcentratie 17,1 µg/m³, en de concentratie op de straatmeetpunten 21,1 µg/m³. De gemeten jaargemiddelde concentraties variëren van 12,8 tot 29,7 µg/m³ (regio 12,8 en 14,3 µg/m³ ; stadsachtergrond van 13,4 tot 23,5 µg/m³ ; straat van 14,5 tot 29,7 µg/m³).

De jaargemiddelde concentratie bij de straatmeetlocaties nam sinds 2011 af met gemiddeld 18 µg/m^3 (-46%). Bij de stadsachtergrondlocaties is de gemiddelde afname 12 µg/m^3 (-42%) en bij de regionale meetlocatie Rijnenburg-IJsselstein 8 µg/m^3 (-36%).

Vergeleken met 2021 namen in 2022 de concentraties op stadsachtergrond-meetlocaties gemiddeld af met 0,4 µg/m³ (van 17,5 naar 17,1 µg/m³) en op straatmeetlocaties met 0,9 µg/m³ (van 22,0 naar 21,1 µg/m³). De twee regio-meetlocaties kenden een lichte stijging (gemiddeld +0,6 µg/m³). Vergeleken met 2021 waren de weersomstandigheden in 2022, iets gunstiger voor de luchtkwaliteit, met name voor wat betreft stikstofdioxide. Al met al zijn in 2022 in Utrecht iets lagere concentraties stikstofdioxide gemeten dan een jaar eerder. Over het algemeen genomen zijn de concentraties fijnstof sinds 2020 nauwelijks veranderd.

Berekeningen 2022

De gemiddelde, berekende concentraties stikstofdioxide en fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) waren in 2022, net zoals in de daaraan voorafgaande coronajaren, (aanmerkelijk) lager dan in 2019, en ook lager dan op basis van de langjarige trend verwacht kon worden. De gemiddelde concentraties stikstofdioxide en fijnstof (zowel PM_{10} als $PM_{2,5}$) namen wel enigszins toe vergeleken met 2021. Deze geringe stijging lijkt, zoals hierboven vermeld, vooral toe te schrijven aan een lichte opleving van economische activiteit en toename van verkeer in Utrecht en de rest van Nederland.

De berekende jaargemiddelde concentraties (NO_2) variëren tussen 11,8 µg/m^3 en 35,9 µg/m^3.
Voor fijnstof (PM_{10}) variëren de waarden tussen 16,7 – 21,2 µg/m^3, en voor de fijnere fractie van fijnstof ($PM_{2,5}$) vallen ze in het bereik van 9,0 – 11,8 µg/m^3.

Conclusies 2022

De luchtkwaliteit is in 2022 nog steeds beter dan in de jaren voorafgaand aan de coronapandemie. Vergeleken met die in 2020 en 2021 is de luchtkwaliteit in Nederland er wel iets op achteruitgegaan, vooral door een lichte toename van verkeer en economische activiteit. Dit blijkt uit de berekeningen voor stikstofdioxide (NO_2) en fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) die licht toegenomen concentraties in Nederland en Utrecht laten zien.

Het beeld dat de (stikstofdioxide)metingen van het Utrechtse luchtmeetnet tonen, wijkt hier enigszins van af. De jaargemiddelde concentraties kwamen namelijk in 2022 op de meeste stadsachtergrond- en straatmeetlocaties uit op het laagste niveau sinds het begin van de metingen in 2011. De verschillen met 2021 zijn echter klein.

Er zijn in de gemeente Utrecht in 2022 geen (potentiële) overschrijdingen van de Europese grenswaarden voor luchtkwaliteit. Ook voldoet Utrecht in 2022 overal aan de voormalige (uit 2005) door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) aanbevolen advieswaarden voor stikstofdioxide, maar nog niet overal aan de oude advieswaarden voor fijnstof (zowel PM_{10} als $PM_{2,5}$). De concentraties stikstofdioxide en fijnstof lagen in 2022 nog (ver) boven de huidige WHO-advieswaarden (uit september 2021).

Het verband tussen gemeten en berekende waarden is *gemiddeld* gezien sterk, maar op relatief veel meetlocaties valt de berekende waarde voor 2022 hoger uit dan de meting. Daarbij is vermoedelijk sprake van enige overschatting van de gemodelleerde (stads)achtergrondconcentratie en de gemodelleerde wegbijdrage aan de concentraties door het autoverkeer.

Prognoses 2030

De concentraties stikstofdioxide en fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) nemen richting 2030 verder af. De prognoses geven aan dat in 2030 in de gehele stad wordt voldaan aan de oude WHO-advieswaarden (2005). Zonder aanvullend beleid blijft het voldoen aan de huidige WHO-advieswaarden (uit 2021) buiten beeld. Deze nieuwe WHO-advieswaarden worden zelfs in een aanzienlijk deel van het land, ook met uitvoering van de SLA-maatregelen, nog niet gehaald. Voor stikstofdioxide en fijnstof (PM_{10}) is de verwachting dat de jaargemiddelde concentratie in slechts een klein deel van de stad onder de aangescherpte advieswaarden ligt. De concentraties van het fijnere deel van fijnstof ($PM_{2,5}$) liggen dan zelfs in de gehele stad nog boven de WHO-advieswaarde. Bovendien zal in 2030 ook nog niet overal in de gemeente Utrecht worden voldaan aan de (naar verwachting) aangescherpte EU-grenswaarde voor stikstofdioxide. We verwachten wel aan de aangescherpte EU-grenswaarden voor fijnstof (zowel PM_{10} als $PM_{2,5}$) te voldoen.

Toekomstperspectief

Het aantal mensen dat wordt blootgesteld aan hoge concentraties stikstofdioxide en fijnstof neemt in de loop van de jaren weliswaar af, maar gezondheidsschade treedt ook op bij lagere concentraties. Voor een gezonde leefomgeving is het daarom wenselijk om de concentraties stikstofdioxide en fijnstof verder te verminderen. Dit wordt onderschreven in het coalitieakkoord (2022-2026) en sluit eveneens aan op de eisen die de toekomstige aanscherping van de EU-grenswaarden stellen.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 gaat in op achtergronden en kaders, hoofdstuk 2 beschrijft de meet- en rekenresultaten. Hoofdstuk 3 presenteert de trends in de luchtkwaliteit van de afgelopen jaren en in hoofdstuk 4 wordt vooruitgekeken naar de verwachte ontwikkeling van de luchtkwaliteit. Hoofdstuk 5 behandelt gezondheidsaspecten en de bevolkingsblootstelling aan luchtverontreiniging. In hoofdstuk 6 staan de conclusies. Hoofdstuk 7 bevat een beknopte literatuurverwijzing.

1 Inleiding

Luchtverontreiniging is slecht voor de gezondheid. Hoewel de luchtkwaliteit in de afgelopen jaren verbeterd is, zijn er nog steeds nadelige effecten op de gezondheid en leidt dit in Nederland nog altijd tot een vermindering van de levensverwachting met gemiddeld 13 maanden, vergeleken met een situatie zonder luchtverontreiniging. Volgens het RIVM is luchtverontreiniging verantwoordelijk voor ongeveer 3% van de totale ziektelast in Nederland en veroorzaakt luchtverontreiniging jaarlijks bijna 11.000 doden (VTV-2018 RIVM). Bij de huidige concentraties in de buitenlucht zijn vooral fijnstof ($PM_{10,}$ $PM_{2,5}$) en stikstofdioxide (NO_2) verantwoordelijk voor negatieve effecten (zie ook Hoofdstuk 5).

Denk bij negatieve effecten bijvoorbeeld aan het ontstaan en verergeren van luchtweg- en longaandoeningen en zelfs longkanker, maar ook aan het ontstaan en verergeren van aandoeningen van hart en bloedvaten. Mensen met hart- en vaataandoeningen zijn extra gevoelig voor fijnstof. Kinderen, ouderen en mensen met luchtwegaandoeningen zijn extra gevoelig voor de effecten van blootstelling aan fijnstof, stikstofdioxide en ozon. Van de Utrechtse 18- t/m 64-jarigen heeft 7% astma of COPD, van de ouderen (65+) zelfs 18%. Gemiddeld heeft 9% van de 18- t/m 64-jarige Utrechters hart- en vaatziekten (Gezondheidspeiling 2020[1]).

Voldoen aan de Europese grenswaarden is een wettelijke verplichting. De gemeente Utrecht heeft daarnaast in beleid vastgelegd te streven naar een luchtkwaliteit die voldoet aan de gezondheidskundige advieswaarden (uit 2005) van de Wereldgezondheidsorganisatie WHO[2]. In september 2021, ná het raadsbesluit over ‘Utrecht kiest voor gezonde lucht’ (eind 2020), zijn deze advieswaarden verder aangescherpt[3]. Daarom spreekt het stadsbestuur in het coalitieakkoord 2022-2026 de ambitie uit, te streven naar het voldoen aan deze aangescherpte advieswaarden door extra maatregelen te nemen die de luchtkwaliteit verbeteren. Om te bepalen in hoeverre en wanneer dit haalbaar is, hebben we inzicht nodig in de luchtkwaliteit. Dit verkrijgen we op basis van metingen en berekeningen (voor gepasseerde jaren en toekomstjaren) van de concentraties luchtverontreinigende stoffen.

Met het luchtmeetnet van Utrecht meten we op 64 locaties de stikstofdioxide concentraties. Dit geeft een goede indicatie van de concentraties in de buitenlucht op een groot, maar niettemin beperkt, aantal locaties verspreid over de stad. Met berekeningen kunnen we op veel meer plaatsen in Utrecht de luchtkwaliteit bepalen, bijvoorbeeld langs álle (hoofd)wegen. Dit geeft een gedetailleerder beeld. Met deze metingen en berekeningen blikken we terug. Maar met berekeningen kunnen we ook een toekomstverwachting geven, op basis van aannames voor de verwachte hoeveelheid verkeer en de verdere verschoning van het verkeer, en voor de verwachte bijdragen van andere bronnen van luchtverontreiniging.

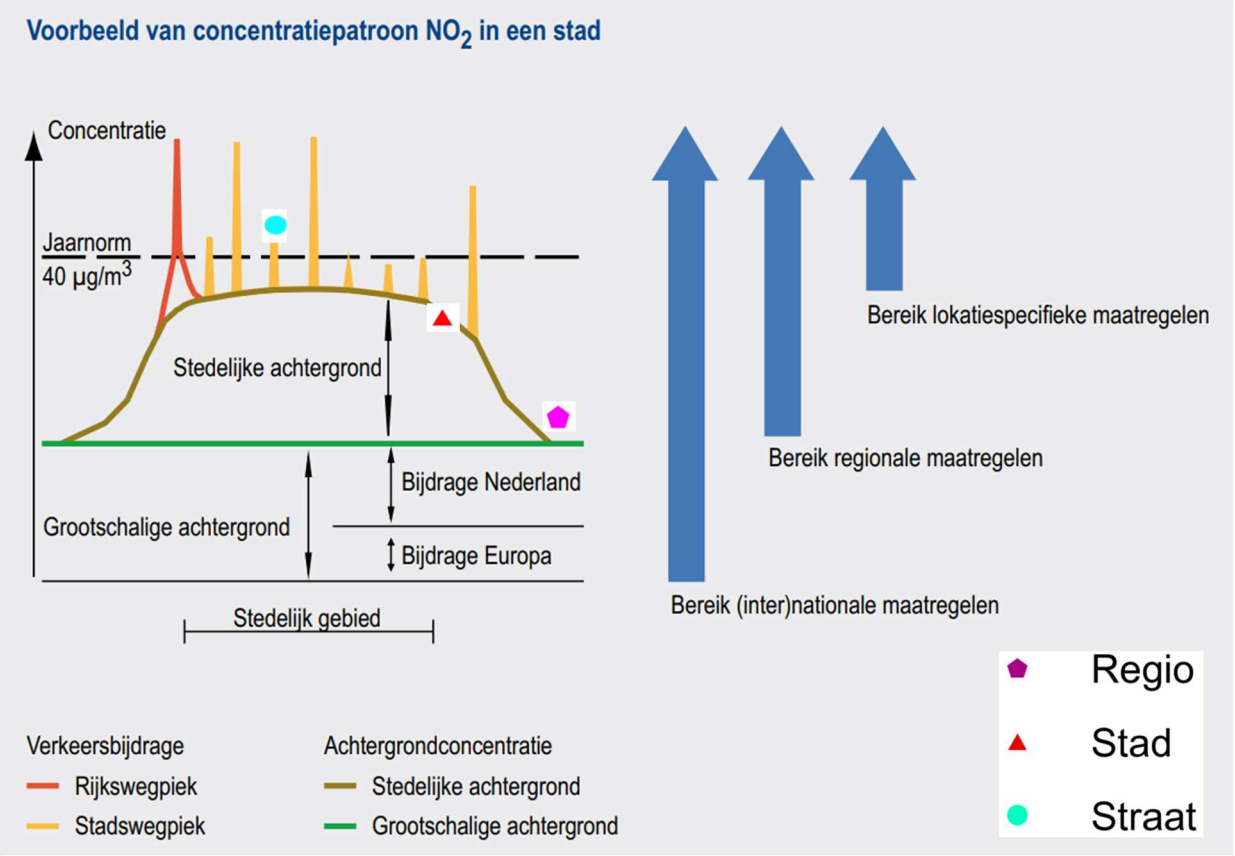
[1] De Gezondheidspeiling 2020 is uitgevoerd van eind september tot en met half december 2020 onder de volwassen bevolking van Utrecht en is onderdeel van een tweejaarlijks vragenlijst onderzoek. In 2024 verschijnt naar verwachting een geactualiseerde gezondheidspeiling.

[2] De Wereldgezondheidsorganisatie heeft advieswaarden opgesteld die voor fijnstof en (sinds de aanscherping in 2021 ook voor) stikstofdioxide strenger zijn dan de Europese grenswaarden.

3 WHO global air quality guidelines: particulate matter ($PM_{2.5}$ and PM_{10}), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide.

De luchtkwaliteit berekenen we met het CIMLK (Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit). Deze rekentool beschouwt in steden vooral de luchtkwaliteit langs drukke wegen (dat wil zeggen, wegen met meer dan 10.000 motorvoertuigen per etmaal). In figuur 1.1 staat weergegeven waarom de tool met name voor die locaties de luchtkwaliteit berekent. Langs (drukke) wegen leidt de aanwezige achtergrondconcentratie - de 'deken' van luchtverontreiniging veroorzaakt door (inter)nationale bronnen - samen met de lokale stedelijke bijdrage (door o.a. het wegverkeer) tot een concentratiepiek. Als langs deze wegen aan de wettelijke concentratienormen wordt voldaan, dan voldoet de luchtkwaliteit (in juridische zin) ook in de rest van de stad.

De figuur toont ook waarom meten en rekenen elkaar aanvullen. Met meten zien we waar de concentraties hoog of laag zijn, maar het verklaart niet hoe de concentraties zijn opgebouwd. De concentratiebijdrage van diverse bronnen zit wel apart als invoer in het rekenmodel. En als we weten hoe een bron zich gaat ontwikkelen (bijvoorbeeld een toenemend aandeel elektrische auto's), dan kunnen we daarmee een beeld vormen over de toekomstige ontwikkeling van de luchtkwaliteit.

Figuur 1.1 Opbouw van de stikstofdioxide concentraties (NO_2) in de lucht. De luchtkwaliteit wordt bepaald door een stapeling van bronbijdragen, zowel lokaal, landelijk als internationaal (bewerking afbeelding uit Milieubalans 2007, PBL).

1.1 Grens- en advieswaarden

De grenswaarden uit de Europese richtlijn voor luchtkwaliteit zijn overgenomen in de Wet milieubeheer (Wm)[4]. Bijlage 2 van de Wm bevat de grens- en richtwaarden waaraan de luchtkwaliteit moet voldoen. Tabel 1.1 toont de EU-grenswaarden voor de stoffen die hierbij in Nederland het meest kritisch zijn: stikstofdioxide en fijnstof.

De WHO adviseerde in 2005 om voor fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) lagere concentraties na te streven dan de wettelijke grenswaarden. In september 2021 zijn de WHO-advieswaarden verder aangescherpt (zie ook hoofdstuk 5). Deze advieswaarden (voor zowel fijnstof als stikstofdioxide) staan eveneens in de tabel. Los van de gezondheidseffecten van stikstofdioxide zelf, dient stikstofdioxide ook als indicator voor stoffen die vrijkomen bij verbrandingsprocessen (zoals die bij het verkeer). Mede op basis hiervan is de gezondheidskundige advieswaarde voor stikstofdioxide door de WHO in 2021 herzien.

Op 26 oktober 2022 publiceerde de Europese Commissie het voorstel voor de nieuwe richtlijn luchtkwaliteit[5]. Het meest opvallende in het voorstel is de aanscherping van de grenswaarden voor de meest luchtvervuilende stoffen. In februari 2024 is overeenstemming[6] bereikt tussen onderhandelaars van enerzijds het Europese Parlement en anderzijds de Europese Raad over deze aanscherping. Het akkoord over de nieuwe richtlijn is eind april 2024 goedgekeurd[7] door het Europese Parlement, en wacht nog op formele goedkeuring door de Europese Raad. Daarna volgt publicatie in het Publicatieblad (EU Official Journal) van de EU en twintig dagen later treedt deze in werking. EU-landen hebben dan twee jaar de tijd om de nieuwe regels toe te passen (implementatie in nationale wet- en regelgeving).

De voorgestelde aanscherpingen brengen de Europese luchtkwaliteitseisen stapsgewijs in lijn met de nieuwe WHO-advieswaarden. Zo moeten uiterlijk in 2030 de jaargemiddelde concentraties dalen naar de in tabel 1.1 vermelde waarden (derde kolom, waarden tussen haakjes). In 2050 moeten volgens de Europese Commissie de aangescherpte WHO-advieswaarden zelf behaald zijn, in lijn met de door de Europese Unie geformuleerde visie 'Zero Pollution'.

[4] Vanaf de beoogde inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1-1-2024 gelden deze EU-grenswaarden als rijksomgevingswaarden, zoals vastgelegd in paragraaf 2.2.1 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).
[5] https://environment.ec.europa.eu/publications/revision-eu-ambient-air-quality-legislation_en
6 Air pollution: Deal with Council to improve air quality | News | European Parliament (europa.eu)
7 Air pollution: Parliament adopts revised law to improve air quality | News | European Parliament (europa.eu)

Tabel 1.1 Overzicht van EU-grenswaarden en WHO-advieswaarden (in µg/m^3)

Stof	Soort norm	EU-grenswaarde (huidig)	EU-grenswaarde (voorstel EC*)	WHO-advieswaarde (2005)	WHO-advieswaarde (2021)
Stikstofdioxide (NO_2)	Jaargemiddelde	40	20	40	10
	Uurgemiddelde**	200	200		
Fijnstof (PM_{10})	Jaargemiddelde	40	20	20	15
	Etmaalgemiddelde***	50	45		
Fijner deel fijnstof ($PM_{2,5}$)	Jaargemiddelde****	25	10	10	5

* Waarden tussen haakjes zijn de jaargemiddelde concentraties waaraan op 1 januari 2030 moet worden voldaan volgens het voorstel van de Europese Commissie.

** De uurgemiddelde norm mag max 18 uur per jaar worden overschreden. Dit komt bij het voldoen aan de jaargemiddelde grenswaarde van 40 g/m^3 niet voor. De EC stelt geldt een waarde voor van 200 µg/m^3 die niet vaker dan één keer per kalenderjaar mag worden overschreden.

*** De etmaalgemiddelde norm mag max 35 x per jaar overschreden worden. Dit komt ongeveer overeen met een jaargemiddelde concentratie van 32 µg/m³. De EC stelt geldt een waarde voor van 45 µg/m^3 die niet vaker dan 18 keer per kalenderjaar mag worden overschreden.

**** Zowel de indicatieve grenswaarde (EU) als de jaargemiddelde blootstellingsconcentratie bedraagt 20 µg/m³. De blootstellingsconcentratie is de concentratie waaraan de stedelijke bevolking wordt blootgesteld. Sinds 2020 geldt een streefwaarde van 14,4 µg/m³ aanvullend op de grenswaarde. Deze blootstellingsconcentratieverplichting geldt voor de rijksoverheid. Lokale overheden hoeven hier niet aan te toetsen.

1.2 Berekenen van de luchtkwaliteit

Het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) startte in 2009. Het programma was nodig om de luchtkwaliteit te verbeteren, en een voorwaarde om uitstel voor het behalen van de grenswaarden te krijgen van de Europese Commissie. Sinds 2015 moet Nederland aan alle Europese grenswaarden voldoen. Tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 bleef het NSL van kracht.

Jaarlijks rapporteert Nederland over de actuele concentraties en de prognoses aan de Europese Unie (EU). Hiervoor is een landelijk monitoringsprogramma opgezet, dat de (te verwachten) ontwikkeling van de luchtkwaliteit volgt. De berekeningen voor de luchtkwaliteit vinden plaats volgens de wettelijk voorgeschreven standaard rekenmethoden (SRM 1 en 2). Deze zijn geïmplementeerd in een rekentool waarmee elk jaar heel Nederland wordt doorgerekend. Deze rekentool geeft jaarlijks een beeld van het gepasseerd jaar (in de Monitoringsronde 2023 is dat het jaar 2022) en een prognose voor de luchtkwaliteit in 2025 en 2030. Sinds 1 januari 2023 is het CIMLK het nieuwe instrument voor de ondersteuning van monitoring van de luchtkwaliteit in het kader van het NSL (en per 1 januari 2024 in het kader van de Omgevingswet).

1.3 Meten van de luchtkwaliteit

Achtergrond: waarom meet Utrecht?

Na verzoeken van burgers en maatschappelijke groeperingen om, naast berekeningen, ook metingen van de luchtkwaliteit uit te voeren, besloot de gemeenteraad tot de oprichting van een stikstofdioxide (NO_2) meetbuisjes luchtmeetnet (2009)[8,9].

Met het meetnet volgen we sinds 2011 de ontwikkeling van de luchtkwaliteit op locaties verspreid over de stad en informeren we de burger hierover. Aan de hand van deze ontwikkeling kunnen college, raad en inwoners zich een oordeel vormen over de beoogde verbetering van de luchtkwaliteit in de stad.

Buro Blauw voerde in opdracht van de gemeente Utrecht in 2022 luchtkwaliteitsmetingen uit. In oktober 2023 leverde dat het technische datarapport op: 'Rapportage concentratiemetingen stikstofdioxide Utrecht 2022 (BL2023.10819.01-V01)' met alle meetresultaten van het jaar 2022. Daarnaast geeft dit datarapport uitleg en verantwoording over de gebruikte methodiek.

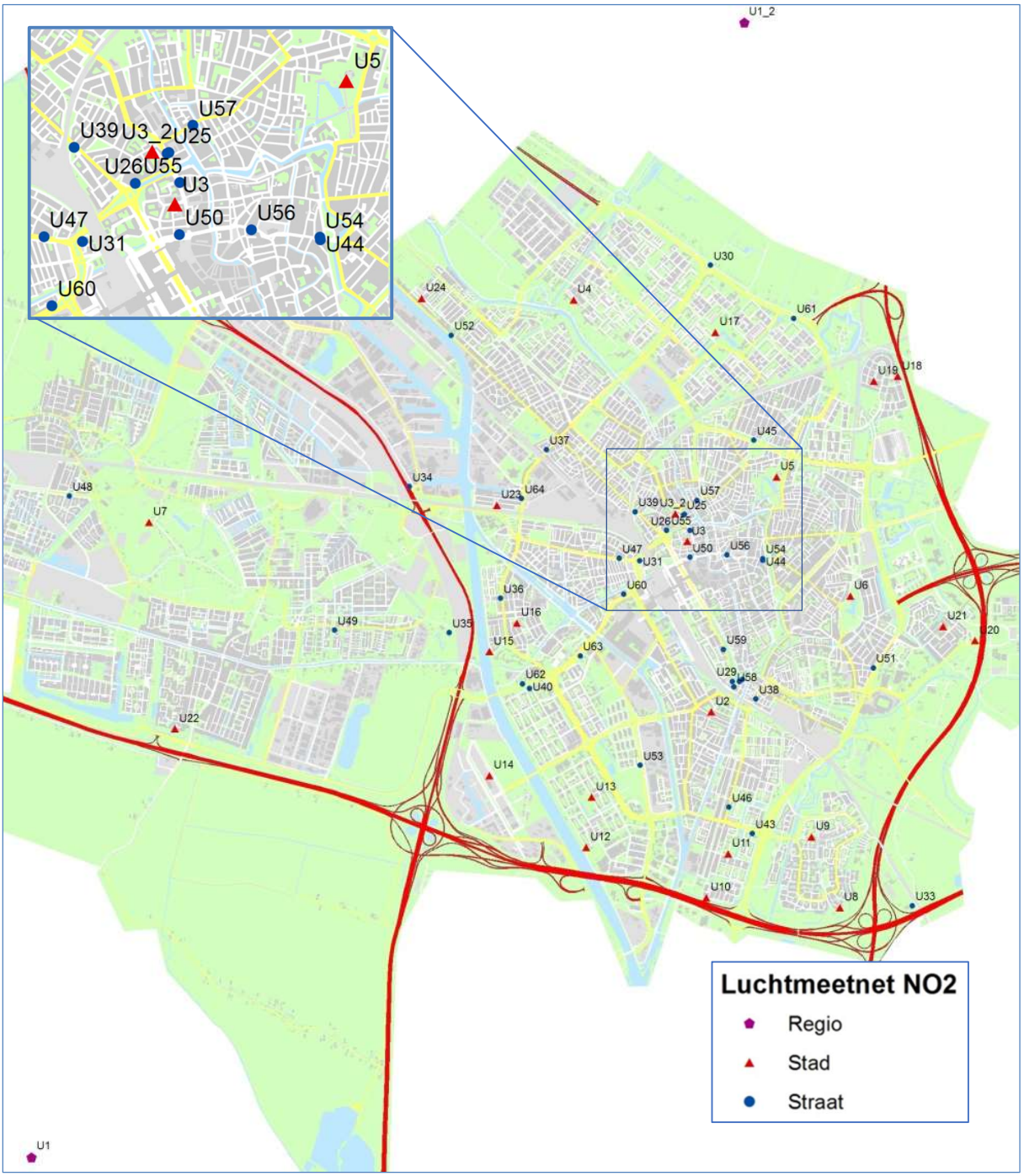
In de gemeentelijke rapportage die u nu leest beoordelen we de meetresultaten en vergelijken we ze met berekende concentraties (zie bijlage V). Verder besteden we aandacht aan de ontwikkeling (trend) van de gemeten concentraties vanaf begin 2011 tot eind 2022. Nieuwe meetresultaten komen regelmatig beschikbaar op de website van het luchtmeetnet. Hier zijn ook alle eerdere meetresultaten beschikbaar.

Het kunnen vergelijken van gemeten en berekende concentraties is eén van de doelen van het meetnet (zie ook hoofdstuk 2.4). Omdat we berekeningen gebruiken bij de juridische beoordeling van de luchtkwaliteit, levert vergelijking met de gemeten concentraties een waardevolle bijdrage aan de verbetering van de (input van) de gebruikte rekenmodellen. Omdat de totale concentratie op een binnenstedelijke locatie een 'optelling' is van de achtergrondconcentratie plus de lokale (verkeers)bijdragen aan de luchtverontreiniging, vergelijken we ook de berekende en de 'uit metingen afgeleide' verkeersbijdrage.

In bijlage I zijn de typering, namen en Rijksdriehoekcoördinaten van de meetlocaties te vinden. Figuur 1.2 geeft de ligging, typering en numerieke codering (1-64) van de meetlocaties weer. De basisopzet voor het meetnet volgt de standaard die andere (Europese) steden en het RIVM aanhouden. Deze opzet sluit aan op de opbouw van NO_2 concentraties in een stad. Het meetnet onderscheidt drie typen meetlocaties (zie figuur 1.2):

- Regionaal: meetpunt in het buitengebied;
- Stad: meetpunten in woonwijken waar de invloed van het lokale verkeer gering is;
- Straat: meetpunten langs drukke stedelijke wegen.

[8] Notitie meetnet luchtkwaliteit Utrecht, 2009
[9] Inrichtingsplan Meetnet Luchtkwaliteit Utrecht, 2010

Figuur 1.2: Ligging, typering en nummering van de Utrechtse meetlocaties.

1.4 Maatregelen

Op Europees-, landelijk- en provinciaal niveau worden maatregelen genomen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Dit betreft onder andere aanscherping van emissierichtlijnen voor industrie, aanscherping van emissie-eisen voor wegverkeer, scheepvaart en luchtvaart. Deze maatregelen hebben met name effect op de luchtkwaliteit op landelijk niveau, dus op de achtergrondconcentratie. Op lokaal (gemeentelijk) niveau stelt de gemeente Utrecht haar eigen maatregelenpakket samen. Zowel het vorige Utrechtse coalitieakkoord (2018-2022) als het huidige (2022-2026) spreken de ambitie uit voor het verder

verbeteren van de luchtkwaliteit. Vanuit deze ambities is het luchtbeleid en -uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit 2020-2025 ‘Utrecht kiest voor gezonde lucht’ opgesteld, en door de raad in december 2020 vastgesteld. Dit programma bevat maatregelen om (snel) gezondheidswinst te behalen. Terugdringing van de verkeers- en overige emissies is een belangrijke pijler van het luchtbeleid van de gemeente Utrecht: maatregelen uit het programma zijn sloopsubsidies (dieselauto’s), uitbreiding van de milieuzones, strengere eisen aan de inzet van mobiele (bouw)werktuigen en een voorlichtingscampagne plus subsidies om de uitstoot door houtstook te verminderen.

Het maatregelenpakket ‘Utrecht kiest voor gezonde lucht’ is als decentraal uitvoeringsprogramma (DUP) opgenomen in het landelijke Schone Lucht Akkoord. De effecten van ons pakket dragen weliswaar bij aan een verdere verbetering van de luchtkwaliteit, maar deze effecten zijn niet afzonderlijk herleidbaar uit de meet- en rekenresultaten van het jaar 2022. In maart 2022 publiceerde het RIVM de eerste voortgangsmeting van het Schone Lucht Akkoord[10]: de ‘Monitoringsrapportage doelbereik Schone Lucht Akkoord (SLA)’. Het RIVM rekende enkele scenario’s voor emissies in 2030 door, waaronder één met het voorgenomen beleid inclusief aanvullend SLA-beleid (VES-scenario); in dit scenario zijn de uitvoeringsplannen van decentrale overheden verwerkt. Uit de voortgangsmeting volgt dat het halen van de oude WHO-advieswaarden (uit 2005) in heel Nederland binnen bereik ligt. De nieuwe advieswaarden (uit 2021) worden echter in een aanzienlijk deel van het land, ook met uitvoering van de SLA-maatregelen, niet gehaald.

1.5 Onderweg naar gezonde lucht

Door onze inspanningen (diverse actieplannen lucht, ‘Gezonde Lucht voor Utrecht’, herprogrammering luchtmaatregelen 2015) zijn we erin geslaagd om overal in Utrecht te voldoen aan de grenswaarden uit de Wet milieubeheer (EU-grenswaarden). Ook de potentiële overschrijdingen zijn verdwenen. Daarnaast wordt er in 2022 voldaan aan de gezondheidskundige WHO-advieswaarden (uit 2005) voor stikstofdioxide (NO_2), maar nog niet overal aan de WHO-advieswaarden (uit 2005) voor fijnstof (PM_{10}) en het fijnere deel van fijnstof ($PM_{2,5}$). De berekende concentraties fijnstof (zowel PM_{10} als $PM_{2,5}$) en stikstofdioxide lagen in 2022 nog (ver) boven de aangescherpte WHO-advieswaarden (uit september 2021). Dit laatste zal zonder aanvullend beleid ook in 2030 nog het geval zijn. Daarnaast zal in 2030 ook niet (overal in Utrecht) worden voldaan aan de (naar verwachting) aangescherpte EU-grenswaarde voor stikstofdioxide (zie ook bijlage V).

Het aantal blootgestelden aan hoge concentraties stikstofoxiden en fijnstof neemt in de loop van de jaren weliswaar af, maar gezondheidsschade treedt ook op bij lagere concentraties. Voor een gezonde leefomgeving is het daarom wenselijk om deze concentraties verder te verminderen. Het huidige coalitieakkoord onderschrijft dit. Hierin is de ambitie uitgesproken om te streven naar het bereiken van de (nieuwe) WHO-advieswaarden, door extra maatregelen te nemen die de luchtkwaliteit verbeteren. Dit jaar werkten we verder aan het opstellen van een nieuw luchtkwaliteitsbeleid dat in 2024 moet leiden tot een aanvullend, nieuw maatregelenpakket.

Onderstaande tabellen 1.2 en 1.3 laten zien aan welke EU-grenswaarden en advieswaarden in Utrecht wel (cursief/groen) of niet (rood) is voldaan in het jaar 2022, respectievelijk zal worden voldaan in 2030.

[10] Medio 2024 verschijnt naar verwachting de Tweede Voortgangsmeting van het Schone Lucht Akkoord.

Tabel 1.2 Overzicht van toetsing gemiddelde concentraties in **2022** aan EU-grenswaarden en WHO-advieswaarden

Stof	Soort norm	EU-grenswaarde 2022 (vigerend)	WHO-advieswaarde-2005	WHO-advieswaarde-2021
Stikstofdioxide (NO_2)	Jaargemiddelde	*40 µg/m³*	*40 µg/m³*	10 µg/m³
Fijnstof (PM_{10})	Jaargemiddelde	*40 µg/m³*	20 µg/m³	15 µg/m³
Fijnere deel fijnstof ($PM_{2,5}$)	Jaargemiddelde	*25 µg/m³*	10 µg/m³	5 µg/m³

Tabel 1.3 Overzicht van toetsing jaargemiddelde concentraties in **2030** aan nieuwe EU-grenswaarden en WHO-advieswaarden

Stof	Soort norm	Aangescherpte EU-grenswaarde 2030*	WHO-advieswaarde-2005	WHO-advieswaarde-2021
Stikstofdioxide (NO_2)	Jaargemiddelde	20 µg/m³	*40 µg/m³*	10 µg/m³
Fijnstof (PM_{10})	Jaargemiddelde	*20 µg/m³*	*20 µg/m³*	15 µg/m³
Fijnere deel fijnstof ($PM_{2,5}$)	Jaargemiddelde	*10 µg/m³*	*10 µg/m³*	5 µg/m³

* Waarden zijn de gemiddelde concentraties waaraan op 1 januari 2030 moet worden voldaan (volgens het voorstel van de Europese Commissie waarmee het Europese Parlement in april 2024 heeft ingestemd).

2 Meet- en rekenresultaten

De monitoring van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) brengt - met behulp van modelberekeningen - luchtvervuilende concentraties in beeld waar de bevolking aan wordt blootgesteld. De verslaggeving hierover vindt plaats in de landelijke Monitoringsrapportages NSL. Tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 was het NSL van kracht.

De gemeente informeert daarnaast elk jaar met meetresultaten over de luchtkwaliteit in de stad. Zo krijgen inwoners, raad en college inzicht in de (beoogde verbetering van de) luchtkwaliteit. Elke vier weken staan nieuwe meetgegevens op de gemeentelijke website.

2.1 Uitkomsten landelijke berekeningen 2022

Uit de landelijke Monitoringsrapportage NSL 2023 blijkt dat de luchtkwaliteit in 2022 het effect van de coronamaatregelen niet meer aanwezig was. Er was in dat jaar sprake van een toename in de verkeersintensiteit en economische activiteiten ten opzichte van de twee jaren ervoor. Dit resulteerde in wat hogere achtergrondconcentraties en wegbijdragen voor NO_2, en de daaruit voorvloeiende berekende concentraties. Het aantal overschrijdingen van de jaargemiddelde grenswaarde voor stikstofdioxide (NO_2) is aanzienlijk gestegen van drie (2021) naar eenentwintig (2022). Het betrof toetspunten in de gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Haarlemmermeer, Utrecht (een toetspunt van RWS langs de A2 nabij de noordelijke tunnelmond van de Leidsche Rijntunnel) en Arnhem. Volgens de bevoegde gezagen blijken twintig van deze geconstateerde overschrijdingen op deze toetspunten achteraf gezien aantoonbaar onterecht. Op één toetspunt in Rotterdam werd de grenswaarde overschreden. Met uitzondering van dit punt voldeed Nederland in 2022 verder overal aan de Europese grenswaarden voor stikstofdioxiden.

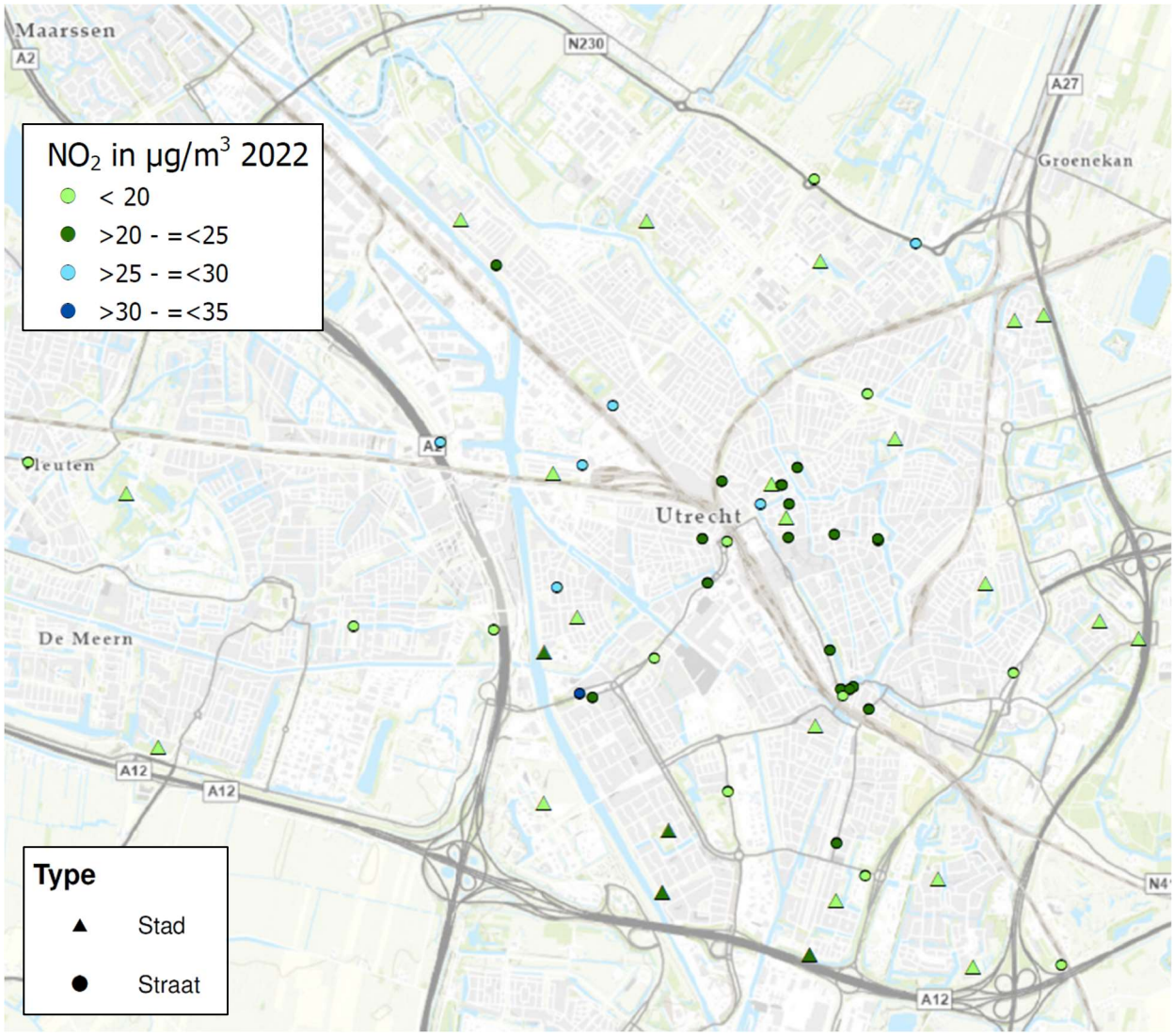
Voor fijnstof (PM_{10}) voldoet Nederland bijna overal aan de grenswaarden. Alleen in Velsen (waar door industriële emissies de achtergrondconcentratie hoog is) komt langs een klein stuk weg de concentratie niet onder de grenswaarde (het betreft twee toetspunten). Ook op enkele woonlocaties (negentien toetspunten) in gebieden met intensieve veehouderijen worden de grenswaarden van fijnstof nog overschreden. Met uitzondering van de geconstateerde overschrijdingen voldeed Nederland in 2022 overal aan de Europese grenswaarden voor fijnstof (PM_{10}). Er zijn ook berekeningen uitgevoerd voor het fijnere deel van fijnstof ($PM_{2,5}$). Evenals in voorgaande jaren is er in 2022 geen overschrijding van de jaargemiddelde grenswaarde voor $PM_{2,5}$ geconstateerd.

2.2 Meetresultaten Utrecht 2022

Het meetprogramma en de meetlocaties bleven in 2022 onveranderd vergeleken met 2021. De metingen vonden plaats op 64 meetlocaties. Op negen locaties waren dit metingen met twee buisjes (duplo-meting), op drie locaties met vier buisjes (te weten op de RIVM-meetstations: Kardinaal de Jongweg, Constant Erzeijstraat en Griftpark). De metingen voor het meetjaar 2022 startten op 21 december 2021

en eindigden op 20 december 2022 (zie bijlage I.1). Op alle meetlocaties waren voldoende gegevens beschikbaar om een betrouwbaar jaargemiddelde te kunnen bepalen[11].

Figuur 2.1 geeft de jaargemiddelde concentratie stikstofdioxide (NO_2) weer in klassen van 5 µg/m³. Bijlage III vermeldt alle jaargemiddelde meetwaarden vanaf 2011, tabel 2.1 geeft een beknopt overzicht van de resultaten van 2022 en 2021. De gemiddelde afname in 2022 (versus 2021) voor **alle meetlocaties samen** (straat, regionaal én stadsachtergrond) is bedraagt 0,7 µg/m³.

Figuur 2.1 Jaargemiddelde NO_2 concentraties in microgram per m³ op de meetlocaties in de stad Utrecht (2022). Niet afgebeeld op de kaart: de regionale meetlocaties Rijnenburg/IJsselstein en Westbroek (beide < 20 µg/m³). [Esri Nederland & Community Maps Contributors].

Bijlage II vermeldt voor elke meetlocatie de jaargemiddelde concentraties (gevalideerd, tijd-gewogen en na ijking met de referentiemetingen). Een overzicht van de meetwaarden per afzonderlijke meetperiode staat in de rapportage 'Stikstofdioxideconcentratiemetingen Utrecht 2022 (BL2023_10819.01-V01)'. Alle

[11] Er is voldaan aan de formele validatie-eis van 90% gegevensverzameling. Soms verdwijnt een meetbuisje of blijkt het niet meer geschikt te zijn voor analyse en gaat de meting verloren. Er ontbraken 5 van de in totaal 1066 metingen (0,5%).

ruwe meetdata zijn in te zien en te downloaden (als csv-bestand) op de gemeentelijke webpagina van het luchtmeetnet http://www.utrechtmilieu.nl/meetnet/.
Bijlage IV toont op kaart de verschillen in gemeten concentraties stikstofdioxide voor 2022 in vergelijking met 2021[12].

In 2022 variëren de gemeten jaargemiddelde NO_2-concentraties van 12,8 op het regiomeetlocatie Westbroek tot 29,7 µg/m³ op straatmeetlocatie Ds. M.L. Kinglaan (stadsachtergrond-meetlocaties 13,4-23,5 µg/m³, straatmeetlocaties 14,5-29,8 µg/m³). Vergeleken met 2021 nemen in 2022 de concentraties op stadsachtergrond-meetlocaties gemiddeld af met 0,4 µg/m³ (van 17,5 naar 17,1 µg/m³) en op straatmeetlocaties gemiddeld af met 0,9 µg/m³ (van 22,0 naar 21,1 µg/m³).

Tabel 2.1 Samenvatting jaargemiddelde NO_2 concentraties [µg/m³]: achtergrond- en straatmeetlocaties met relatief hoge waarden, grootste verschillen tussen 2022 en 2021.

Meetlocatie	**2022**	**2021**	**Verschil 2022-2021**
GEMIDDELDE WAARDE	19,4	20,0	-0,7
HOOGSTE WAARDE	29,7	30,8	-1,1
LAAGSTE WAARDE	12,8	12,5	0,3
Achtergrondmeetlocaties			
Oog in Al – rand	22,6	24,3	-1,7
Kanaleneiland-Zuid - rand	23,5	23,0	0,5
Hoograven – rand	22,8	22,2	0,6
Kanaleneiland-Zuid - midden	20,2	20,8	-0,6
Leeuwenstein-Zuid	19,9	19,4	0,5
Rijnsweerd – rand	18,5	19,5	-1,0
Amsterdamsestraatweg (noord)	20,2	19,5	0,7
Straatmeetlocaties			
Ds. M.L. Kinglaan (noord)	29,7	30,8	-1,1
Noordelijke tunnelmond A2	27,0	29,1	-2,1
A. Schweitzerdreef (zuid)	26,1	28,5	-2,3
Lessinglaan	25,7	27,6	-1,9
St. Josephlaan	24,8	27,6	-2,8
Cartesiusweg	23,8	25,3	-1,5
Weerdsingel	23,1	25,1	-1,9
Catharijnesingel/Bleekstraat (oost)	23,4	24,5	-1,2
Nobelstraat (zuidzijde)	23,6	23,7	-0,1
Lange Jansstraat	22,4	22,9	-0,5

De verschillen in jaargemiddelde concentraties tussen 2022 en 2021 zijn over het algemeen gering. De drie grootste afnames zien we bij de St. Josephlaan (-2,8 µg/m³), de A Schweitzerdreef (zuid) (- 2,3 µg/m³) en de Noordelijke tunnelmond van de A2 tunnel (- 2,1 µg/m³).

[12] Bij de analyses zijn alleen locaties meegenomen die voldoen aan de formele validatie-eis van 90% gegevensverzameling. In de praktijk houdt dat in dat er maximaal twee van de dertien metingen op de locatie zijn uitgevallen.

De drie grootste toenames zien we bij de Zuidelijke tunnelmond van de A2 tunnel (+1,2 µg/m³), de Europalaan (+1,1 µg/m³) en de regiomeetlocatie Rijnenburg/IJsselstein (+0,9 µg/m³).

Het hoogste jaargemiddelde (29,7 µg/m^3) is gemeten bij het fietspad langs de Ds. M.L. Kinglaan (nabij woonzorgcentrum De Wartburg), gevolgd door de meetlocatie bij de noordelijke tunnelmond van de A2-tunnel en de Albert Schweitzerdreef. Hoewel de gemeten concentratie in 2022 daalde (-1,9 µg/m^3), blijft de jaargemiddelde concentratie bij de meetlocatie Lessinglaan (met een waarde boven 25 µg/m³) relatief hoog voor langs een (binnen)stedelijke weg. Ook relatief hoog, met waarden boven de 20 µg/m³, zijn de gemeten stadsachtergrondconcentraties bij Oog in Al, Hoograven, en bij de meetlocaties in Kanaleneiland Zuid. De bijdrage van het wegverkeer op de nabijgelegen snelwegen en de scheepvaart op het Amsterdam-Rijnkanaal is hier terug te zien in de jaargemiddelde waarden.

Ten opzichte van de start van de metingen in 2011 is voor alle meetlocaties (straat-, regionale én stadsachtergrond samen) sprake van een daling van gemiddeld 15,5 µg/m^3 (-45%). Bij de straatmeetlocaties is de gemiddelde afname 17,9 µg/m^3 (-46%). Bij de stadsachtergrondlocaties is de gemiddelde afname 12,3 µg/m^3 (-42%).

2.3 Toetsing berekende concentraties Utrecht 2022

De wettelijke grenswaarden én de WHO-advieswaarden voor stikstofdioxide, fijnstof (PM_{10}) en het fijnere deel van fijnstof ($PM_{2,5}$) staan in tabel 1.1 (hoofdstuk 1).
Voor het berekenen van de luchtkwaliteit in Utrecht van het jaar 2022 is het verkeersmodel VRU3.4 gebruikt. Dit verkeersmodel gaat normaal gesproken uit van een jaarlijkse, beperkte groei van het verkeer. Door de coronamaatregelen in 2020 en 2021 bleef de gebruikelijke groei uit. Er is voor deze jaren daarom geen groei toegepast op de verkeersgegevens. Tijdens de coronapandemie bleef niet alleen de groei van het verkeer uit, maar was er zelfs *minder* verkeer op de weg dan daarvoor. Er bleef hierdoor sprake van overschatting van de gemodelleerde verkeersintensiteiten in de coronajaren 2020 en 2021. Dit was ook te zien in de rekenresultaten, die gemiddeld hoger uitkwamen dan de gemeten waarden. Om deze reden is voor het modelrekenjaar 2022 ook geen groei toegepast, ondanks de feitelijke toename van het wegverkeer in 2022 vergeleken met de coronajaren Monitor Mobiliteitsplan 2023 .

Stikstofdioxide

Voor stikstofdioxide zijn voor het jaar 2022 geen (potentiële) overschrijdingen berekend van de wettelijke grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie (40 µg/m^3). Het rekenpunt waar de maximaal berekende waarde is bepaald, betreft overigens een locatie waar formeel geen sprake is van significante blootstelling en waar op basis van het toepasbaarheidsbeginsel en significante blootstelling feitelijk geen sprake is van een wettelijk toetspunt.

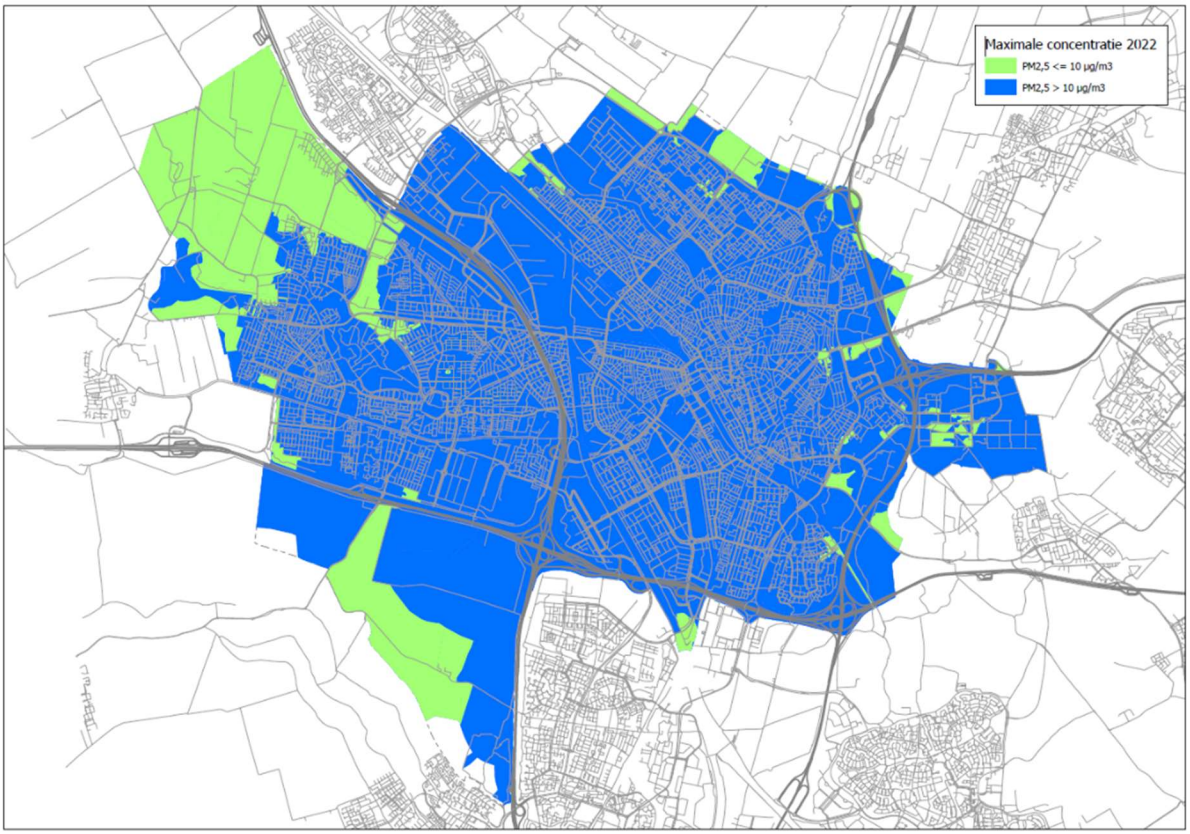
Alle concentraties voldoen eveneens aan de WHO-advieswaarde-2005 (40 µg/m^3). De jaargemiddelde concentraties (met waarden in het bereik 13,2 – 35,9 µg/m^3) liggen nog (ver) af van de aangescherpte WHO-advieswaarde (10 µg/m^3). Bijlage XI toont alle stikstofdioxide concentraties voor 2022 en 2030 op kaart.

Fijnstof

De maximale concentratie van fijnstof (PM_{10}) bedraagt 21,2 µg/m^3. Dit betekent dat er in de gemeente Utrecht geen overschrijdingen zijn van de jaargemiddelde grenswaarden (40 µg/m^3). Ook zijn er geen overschrijdingen van het aantal dagen boven 24-uursgemiddelde grenswaarde. Ook hier geldt dat het rekenpunt waar de maximaal berekende waarde is bepaald, een locatie betreft waar formeel geen sprake is van significante blootstelling en waar op basis van het toepasbaarheidsbeginsel en significante blootstelling feitelijk geen sprake is van een wettelijk toetspunt.

De maximale concentratie komt net uit boven de WHO-advieswaarde-2005 (20 µg/m^3). Daarentegen lagen de jaargemiddelde concentraties, met waarden in het bereik van 16,8 – 21,2 µg/m^3, *overal* boven de aangescherpte WHO-advieswaarde (15 µg/m^3). Bijlage XII toont alle (PM_{10}) fijnstofconcentraties voor 2022 en 2030 op kaart.

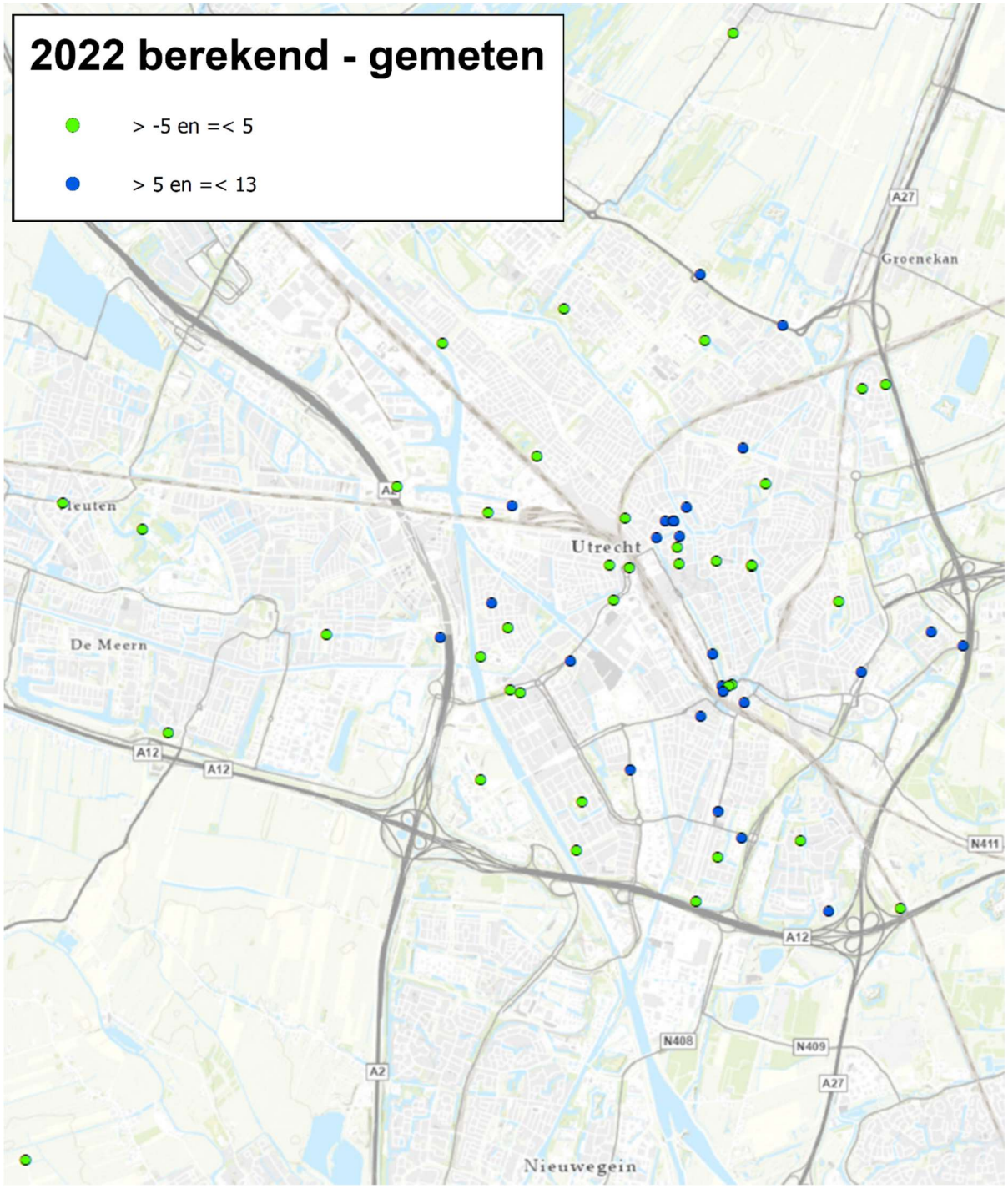
De maximale concentratie van het fijnere deel van fijnstof ($PM_{2,5}$) bedraagt 11,8 µg/m^3. Deze concentratie is lager dan de wettelijke grenswaarde (25 µg/m^3). De maximale concentratie is wel hoger dan de WHO-advieswaarde-2005 (10 µg/m^3). Figuur 2.2 laat globaal zien welke gebieden in de stad Utrecht hier wel en niet aan voldoen. De berekende jaargemiddelde concentraties, met waarden in het bereik van 9,1 – 11,8 µg/m^3, lagen overal boven de in 2021 aangescherpte WHO-advieswaarde (5 µg/m^3). Bijlage XIII toont alle concentraties ($PM_{2,5}$) voor 2022 en 2030 op kaart.

Figuur 2.2 Overschrijding (voormalige) WHO-advieswaarde-2005 in 2022 voor jaargemiddelde concentratie voor het fijnere deel van fijnstof ($PM_{2,5}$). (Blauw: concentratie groter dan 10 µg/m^3)

2.4 Vergelijking gemeten en berekende waarden 2022

Een van de doelen van het luchtmeetnet is het mogelijk maken van het vergelijken van metingen en berekeningen. We kijken naar verschillen en overeenkomsten tussen gemeten en met het CIMLK berekende concentraties. We vergelijken ook berekende en ‘gemeten’ verkeersbijdragen (de bijdrage van het lokale verkeer aan de totale concentratie).

Figuur 2.3 Vergelijking tussen de met het CIMLK berekende en de gemeten NO_2 concentraties in µg/m^3 op stads-en straatmeetlocaties [Esri Nederland & Community Maps Contributors].

Toetsing aan wettelijke grenswaarden gebeurt met modelberekeningen. De buisjesmetingen zijn niet bedoeld voor toetsing aan de wettelijke grenswaarden voor stikstofdioxide. Wel geven ze een goede indicatie van de concentratie in de buitenlucht: ze laten zien hoe deze zich verhoudt tot de grenswaarde (40 µg/m^3) en de - in 2021 aangescherpte - advieswaarde voor de jaargemiddelde concentratie stikstofdioxide die de WHO nastreeft (10 µg/m^3). Er zijn in 2022 geen jaargemiddelde concentraties gemeten boven de EU-grenswaarde voor stikstofdioxide. Maar op alle meetlocaties, dus ook op de regio-meetlocaties liggen de jaargemiddelde concentraties nog boven de advieswaarde van de WHO.

Bij de interpretatie van de meetwaarden en de vergelijking met berekende concentraties is het belangrijk om op te merken dat de metingen op grotere hoogte (2 tot 2,5 meter) en soms dichter bij de weg plaatsvinden dan waar we met berekeningen aan de EU-grenswaarden toetsen (op 10 meter van de rand van de weg of bij de gevel als deze dichterbij ligt dan 10 meter).

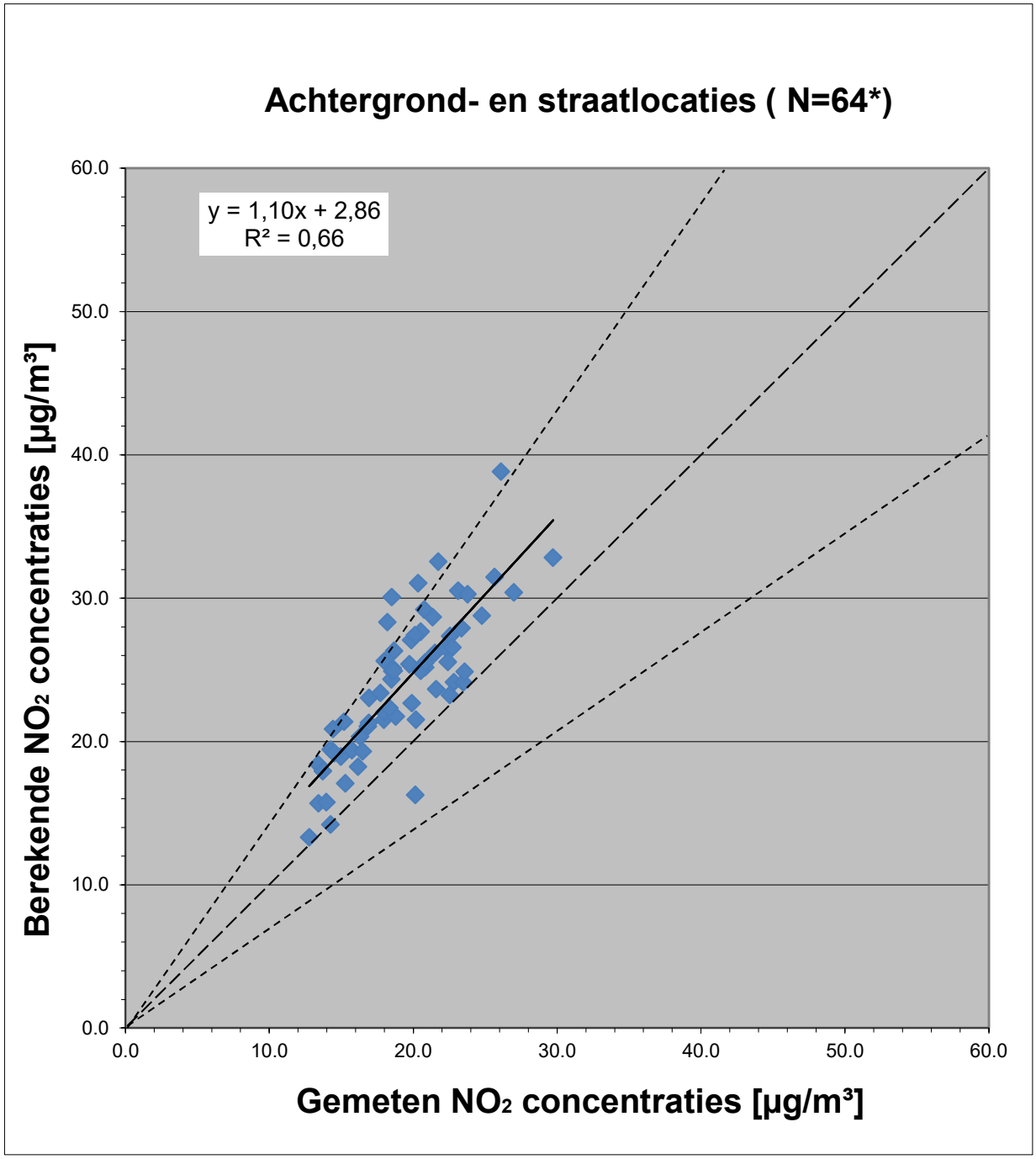
2.4.1 Vergelijking metingen met berekeningen CIMLK

Met het CIMLK (Monitoringsronde 2023) is het jaar 2022 doorgerekend. Aan het rekenmodel voegden we rekenpunten toe die overeenkomen met de posities van de straat- en stadsachtergrondmeetlocaties. De aldaar berekende concentraties vergelijken we zo met de gemeten jaargemiddelde concentraties op de meetlocaties.

Bijlage VI geeft een overzicht van de gemeten en berekende waarden plus de verschillen. Op de meeste locaties zijn de berekende waarden hoger dan de gemeten waarden. Figuur 2.3 laat zien dat het verschil op het merendeel van de locaties wel binnen de 5 µg/m^3 blijft. Gelet op alle onzekerheden in meting en berekening is zo'n verschil acceptabel. Het valt echter op dat het verschil in 2022 op 25 locaties groter is dan 5 µg/m^3. De meetwaarden zijn in al deze gevallen lager dan de berekende waarden.

Figuur 2.4 toont het wiskundig verband tussen de gemeten concentraties en de berekende concentraties bij achtergrond- en straatmeetlocatie (zie ook bijlage VII). Uit de figuur valt af te lezen dat het verband tussen gemeten en berekende waarden *gemiddeld* sterk is (specifiek op de stadsachtergrondlocaties is het verband matig). Maar zoals vermeld zijn de berekende waarden veelal hoger dan de gemeten waarden. Vermoedelijk is hier sprake van overschatting van zowel de gemodelleerde (stads)achtergrondconcentratie als van de verkeersbijdrage. Dit laatste is aannemelijk omdat normaal gesproken het verkeersmodel uitgaat van een jaarlijkse, beperkte groei van het verkeer. In het eerste coronajaar 2020 daalde het aantal motorvoertuigen in het gebied binnen de ring van snelwegen en de Zuilense Ring/Karl Marxdreef echter fors (circa 22%). In 2021 en 2022 neemt het aantal motorvoertuigen dat Utrecht in- en uitrijdt weer toe. Wel is het aantal in 2022 nog steeds lager dan in 2019 (circa 11%).

Bij het berekenen van concentraties op straatlocaties 'tellen' we de lokale verkeersbijdrage 'op' bij de plaatselijke stadsachtergrondconcentratie. Bij de stadsachtergrondlocaties vallen de berekende waarden *gemiddeld* zo'n 3,2 µg/m^3 hoger uit dan de gemeten concentraties. Om een globale indruk te krijgen van het effect hiervan op de berekende concentraties op straatmeetlocaties, kunnen we deze met deze waarde corrigeren. Dan komen gemeten en berekende waarden op veel meer locaties goed overeen.

Figuur 2.4 Gemeten versus berekende NO_2 concentraties op achtergrond- en straatlocaties (N=64). De fijn-gestippelde lijnen geven de =+/- 30% afwijking aan van de lijn y=x. De afbeelding toont ook de formule voor de regressielijn en de bijbehorende determinatiecoëfficiënt (R^2). Zie ook bijlage VII.

Op zes locaties blijft het (absolute) verschil echter groter dan 5 µg/m^3 (zie tabel 2.2). Naast enige generieke overschatting van de berekende verkeersbijdrage door te hoog ingeschatte verkeersintensiteiten, is vermoedelijk ook sprake overschatting door een te hoge stagnatiefactor (0,8) ter plaatse van enkele specifieke meetlocaties. Dit laatste is bijvoorbeeld het geval bij de meetpunten Oudenoord en Weg der Verenigde Naties.

Tabel 2.2 Meetlocaties met relatief grote verschillen (> 5 µg/m^3) tussen berekende en gemeten jaargemiddelde NO_2 concentraties

Naam Meetlocatie	Berekend - Gemeten [µg/m³]	
	voor correctie	na correctie
Constant Erzeijstraat	10,7	7,5
Weg der Verenigde Naties	10,1	6,9
Oudenoord	10,8	7,6
Adelaarstraat	8,4	5,2
Zuidelijke tunnelmond A2	11,6	8,3
Albert Schweitzerdreef (zuid)	12,7	9,5

Per dag reden er in 2022 gemiddeld ongeveer 60.000 motorvoertuigen van/naar de milieuzone (specifiek is het verkeer gemeten dat de milieuzone uitrijdt[13]). Door het ontbreken van actuele schalingsfactoren (een maat voor de effecten van de milieuzone) in de CIMLK berekening voor het jaar 2022 is het verschoningseffect van de milieuzone niet meegenomen. Dit zal binnen de milieuzone (en in het omliggende gebied vanwege de uitstralingseffecten) tot een zekere overschatting van de verkeersbijdrage leiden. Daarnaast blijkt uit windtunnelonderzoek dat de met CIMLK berekende concentraties bij het meetpunt Albert Schweitzerdreef te hoog uitvallen door te hoog berekende wegbijdragen.

2.4.2 Vergelijking tussen gemeten en berekende verkeersbijdrage

Deze paragraaf zoomt in op de verhouding tussen de met het CIMLK berekende en de - via de metingen - afgeleide verkeersbijdrage. Omdat de variatie in achtergrondconcentraties ruimtelijk gezien relatief beperkt is (uiteraard op enige afstand van de snelwegen), hebben straatmeetlocaties een achtergrondbelasting die naar verwachting redelijk overeenkomt met die van een nabijgelegen stadsachtergrond-meetlocatie. Door het verschil te nemen tussen de jaargemiddelde concentraties op beide locaties verkrijgen we inzicht in de lokale ‘gemeten’ verkeersbijdrage bij het straatmeetpunt.

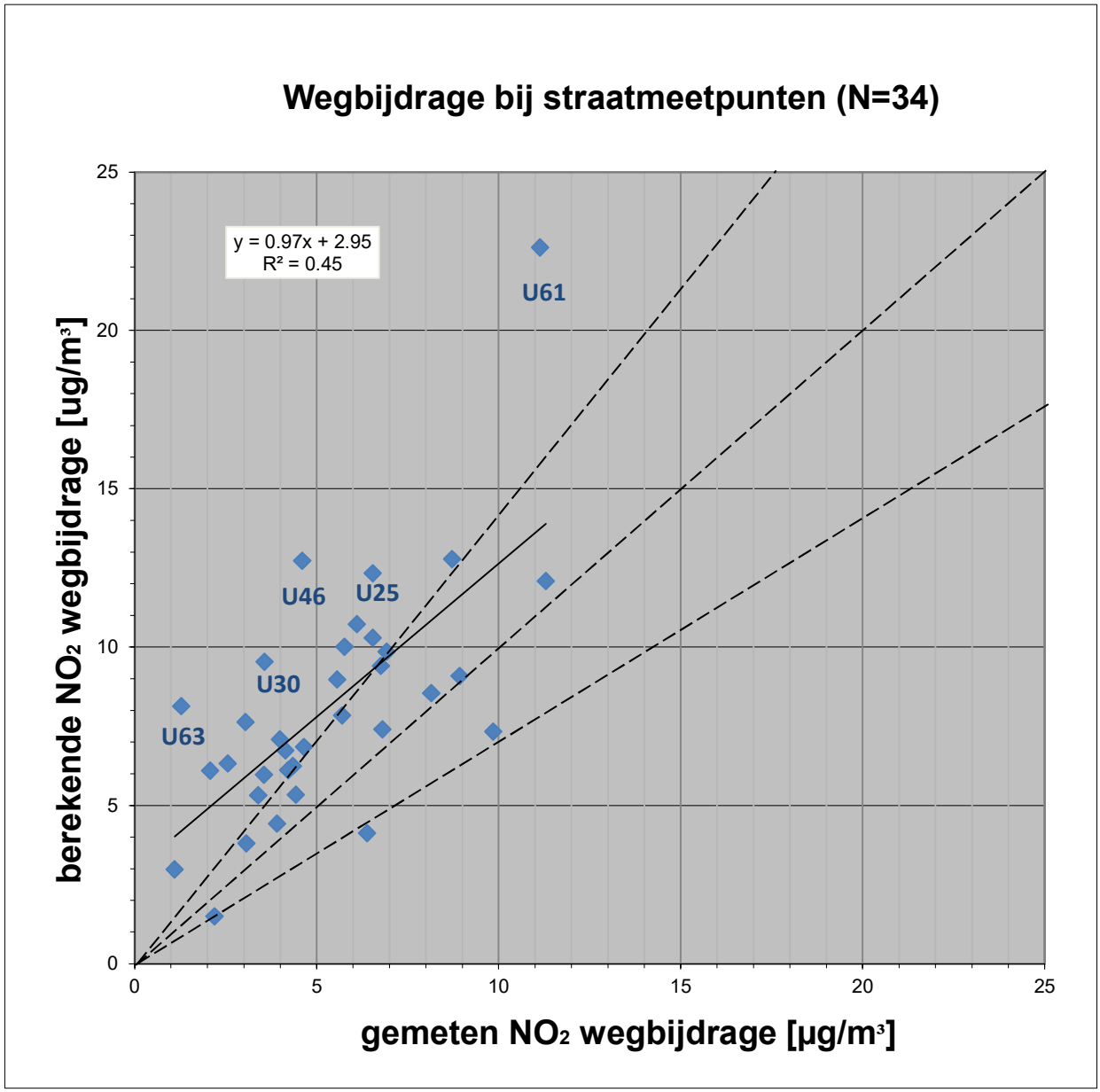
Bijlage VIII vermeldt de ‘gemeten’ en berekende verkeersbijdragen. Figuur 2.5 geeft een beeld van de verhouding tussen ‘gemeten’ en berekende verkeersbijdragen. Hieruit valt af te lezen dat het op deze manier bepaalde verband redelijk is. Op individuele meetlocaties kan het verschil, in absolute waarde of procentueel, echter betrekkelijk groot zijn.

In tabel 2.3 staan de vijf locaties met de grootste (absolute) verschillen (afgerond verschil gelijk aan of groter dan 5 µg/m^3). Ook hierbij geldt dat vermoedelijk sprake is van overschatting van de berekende wegbijdrage.

[13] Document Utrecht - Monitor Mobiliteitsplan 2023 - cijfers van 2022 - iBabs Publieksportaal (bestuurlijkeinformatie.nl)

Tabel 2.3 Vergelijking tussen de met het CIMLK berekende en de 'gemeten' NO_2 verkeersbijdrage. In de rechter kolom staat het verschil in jaargemiddelde NO_2 concentratie (berekend-gemeten) op de meetlocatie.

Meetlocatie (code)	Meetlocatie (naam)	Verschil Verkeersbijdrage (berekend-gemeten) [µg/m³]	Verschil Jaargemiddelde (berekend-gemeten) [µg/m³]
U25	Oudenoord	5,8	10,8
U30	Albert Schweitzerdreef (noord)	6,0	6,3
U63	Weg der Verenigde Naties	6,8	10,1
U46	Constant Erzeijstraat	8,1	10,7
U61	Albert Schweitzerdreef (zuid)	11,5	12,7

Figuur 2.5 Gemeten versus berekende verkeersbijdrage NO_2 op straatlocaties.

2.4.3 Op zoek naar verklarende factoren

Eerdere gemeentelijke meetnetrapportages belichtten al gedetailleerd enkele algemene aspecten die een rol kunnen spelen bij verschillen tussen gemeten en berekende concentraties. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- Invloed van tijdelijke, maar soms langdurige bouwactiviteiten of wegwerkzaamheden.
- Afwijkende samenstelling van het lokale wagenpark.
- Overschatting verkeersbijdrage door gebruik 'bomenfactor' in het rekenmodel.

Vandaar dat deze paragraaf slechts specifiek inzoomt op de resultaten op locaties nabij het Amsterdam-Rijnkanaal.

Bij de berekening van de (grootschalige) achtergrondconcentratie (1 bij 1 km vakken) spelen onzekerheden over de verspreiding van de emissies van bewegende bronnen een rol. Het RIVM/PBL vermeldt[14] dat ze voor de verspreiding van de emissies van schepen dezelfde methode hanteren als voor stationaire bronnen, maar dat bij een bewegende bron de emissies naar verwachting minder verticaal stijgen, waardoor concentraties hoger kunnen zijn. Omdat de lokale bijdrage van scheepvaart is meegenomen in de grootschalige achtergrondconcentraties, kan dit tot gevolg hebben dat deze bijdrage dicht bij het Amsterdam-Rijnkanaal in de berekening onderschat wordt. In het algemeen zal er sprake zijn van lagere concentraties als de afstand tot de vaarweg toeneemt.

De stadsachtergrondmeetlocaties Oog in Al - rand (U15) en Kanaleneiland-Zuid rand (code U12) liggen op respectievelijk ongeveer 17 meter en 67 meter van het Amsterdam-Rijnkanaal. Die bij de Amsterdamsestraatweg (noord) (U24) ligt op ongeveer 94 meter van het kanaal. In 2022 bedroeg de jaargemiddelde concentratie op deze locaties 22,6 µg/m^3 (U15), 23,5 µg/m^3 (U12) en 20,2 µg/m^3 (U24). De verschillen tussen de met het CIMLK berekende en de in 2022 gemeten concentraties bedragen op deze locaties respectievelijk 0,6 µg/m^3 (U12), 0,7 µg/m^3 (U15) en -3,9 µg/m^3 (U24); een negatieve waarde betekent dat de meting hoger uitvalt dan de berekening. Gelet op alle onzekerheden in meting en berekening zijn dergelijke kleine verschillen acceptabel.

[14] Grootschalige concentratie- en depositiekaarten Nederland, Rapportage 2016 (R2016-0068).

3 Trends luchtkwaliteit tot en met 2022

3.1 Gemeten trends

Deze paragrafen zoomen in op de meerjarige ontwikkeling van de luchtkwaliteit, zowel in Nederland als in Utrecht in het bijzonder. Op een verhelderende manier toont de website van de Atlas Leefomgeving dat de concentraties voor de luchtverontreinigende componenten stikstofdioxide en fijnstof in Nederland gestaag dalen.

3.1.1 Meerjarige trends in stikstofdioxideconcentraties

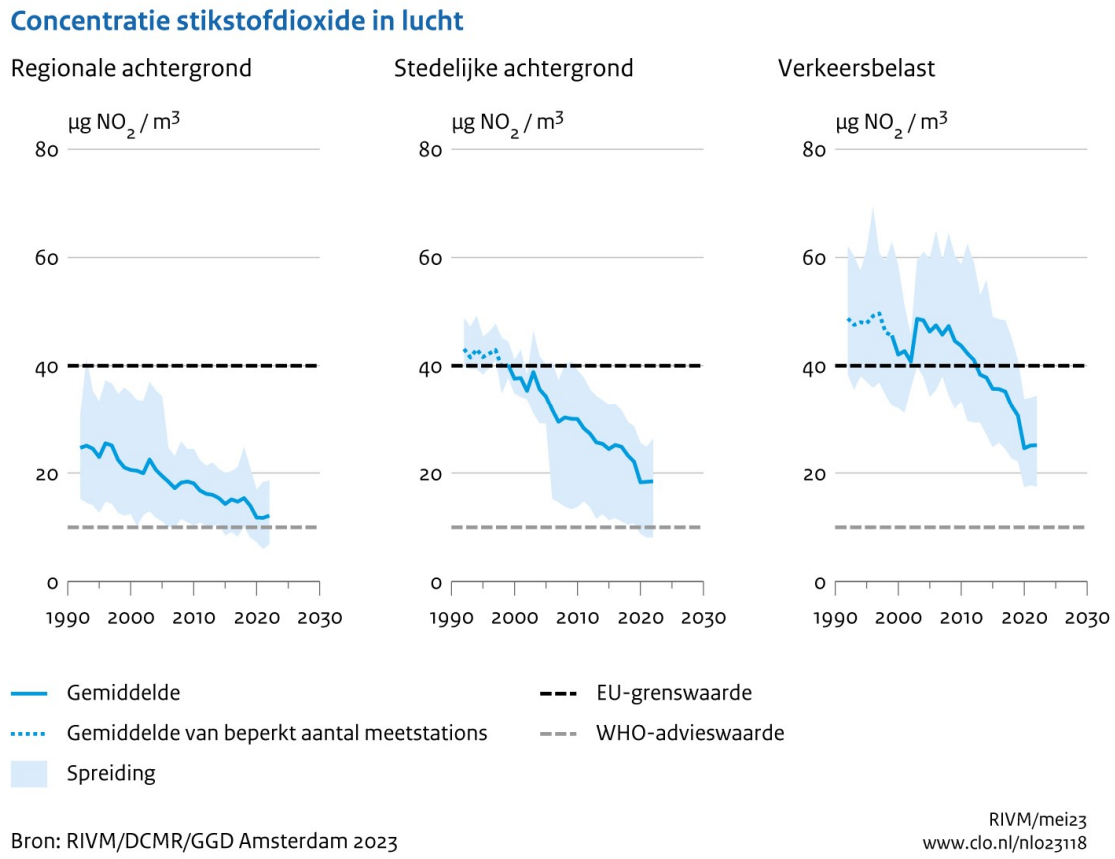
Figuur 3.1 laat de ontwikkeling zien van de jaargemiddelde gemeten concentraties stikstofdioxide in Nederland (https://www.clo.nl/onderwerpen/luchtkwaliteit). Figuur 3.2 toont specifiek de ontwikkeling van de concentraties NO_2 op de drie Utrechtse LML-meetstations (langs de Kardinaal de Jongweg, de Constant Erzeijstraat en in het Griftpark). LML staat voor 'Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit'. Aan het eind van deze paragraaf bespreken we de trend in NO_2-concentraties gemeten met het Utrechtse gemeentelijke luchtmeetnet.

Trends in jaargemiddelde concentratie van stikstofdioxide (landelijk)

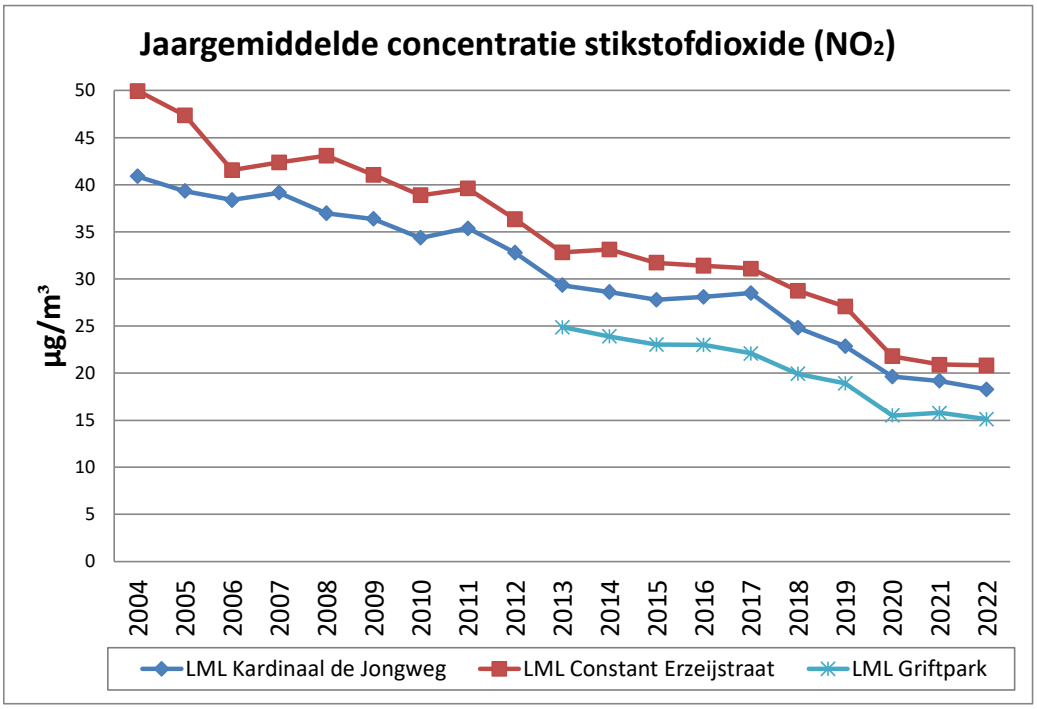
Sinds eind jaren tachtig van de vorige eeuw dalen de achtergrondconcentraties zowel regionaal als in stedelijk gebied: op regionale achtergrondstations in de periode 1992-2022 met 53% van 25 naar 12 µg/m³. In de periode 2011-2022 daalden de waarden met 30% (van 17 naar 12 µg/m³). Op stedelijke achtergrondstations daalden de achtergrondconcentraties in de periode 2011-2022 (met 35%) van 28 naar 18 µg/m³, en op verkeersbelaste stations (met 42%) van 42 naar 25 µg/m³.

De gemiddelde gemeten concentraties van NO_2 in zowel 2020 als in 2021 waren (aanmerkelijk) lager dan op basis van de langjarige trend verwacht kon worden (Hoogerbrugge et al., 2021). De coronapandemie zorgde voor minder verkeer, en minder productie en bedrijvigheid in de industrie en energiesector dan 'normaal' en zo voor minder uitstoot dan verwacht. In 2022 is een lichte stijging in de concentratie te zien ten opzichte van 2020 en 2021. Dit kan te maken hebben met het vervallen van de COVID-19 maatregelen en de daardoor toegenomen mobiliteit. Ook het droge en zonnige weer in 2022 kan van invloed zijn geweest. De stijging in 2022 valt binnen de jaarlijkse variatie. Eén jaar met een concentratietoename duidt nog niet op een trend in verslechtering van de luchtkwaliteit.

De metingen van het Utrechtse stedelijke achtergrondstation LML Griftpark maken deel uit van de set gegevens van de middelste grafiek van figuur 3.1, de metingen van de verkeersbelaste meetstations LML Constant Erzeijstraat en LML Kardinaal de Jongweg zijn opgenomen in de rechter grafiek. Figuur 3.2 toont specifiek de ontwikkeling van de concentraties NO_2 op deze drie Utrechtse LML-meetstations (vanaf 2004 tot en met 2022).

Figuur 3.1 Jaargemiddelde concentraties stikstofdioxide in Nederland 1990-2030 (Bron: RIVM/DCMR/GGD Amsterdam, mei 2023; https://www.clo.nl/onderwerpen/luchtkwaliteit).

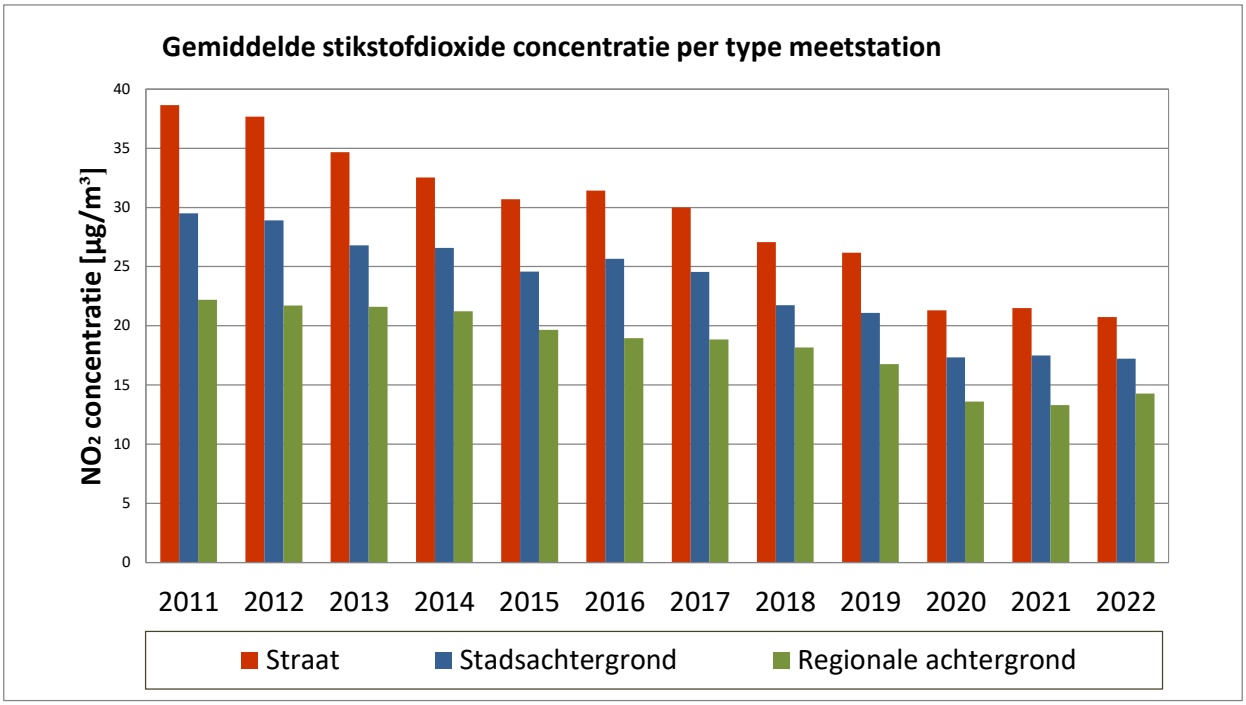

Figuur 3.2. Jaargemiddelde concentraties stikstofdioxide in de stad Utrecht 1992-2022 (Bron: RIVM-LML 2022).

Trends in gemeten concentraties stikstofdioxide in Utrecht (Utrechts Luchtmeetnet) [15]

Hoewel de jarenlange daling van concentraties in 2016 stokte, mede door het vrij ongunstige weer dat jaar, waren de gemeten stikstofdioxideconcentraties daarna weer lager. Ze kwamen in 2022 op de meeste stadsachtergrond- en straatmeetlocaties zelfs uit op het laagste niveau sinds het begin van de metingen in 2011. Een uitzondering vormden de twee regiomeetlocaties. Hier namen de concentraties iets toe vergeleken met 2021.

De figuren 3.2 en 3.3 laten de in het algemeen telkens lagere concentraties zien in Utrecht vergeleken met voorgaande jaren. Die dalende trend zet zich, na de onderbreking in 2016/2017, voort na 2018. Ten opzichte van de start van de metingen (2011) is voor alle meetlocaties[16] samen sprake van een daling van gemiddeld 15,5 µg/m^3 (-45%). Bij de straatmeetlocaties bedraagt deze afname 17,9 µg/m^3 (uit lineaire regressieanalyse volgt: gemiddeld ongeveer 1,7 µg/m^3 per jaar). Bij de stadsachtergrond-meetlocaties is de gemiddelde afname 12,3 µg/m^3 (ongeveer 1,2 µg/m^3 per jaar). Ten opzichte van 2011 betekent dit een afname van de concentraties bij de stadsachtergrond- en de straatmeetstations van respectievelijk 42 en 46%. Bij de regionale meetlocatie Rijnenburg-IJsselstein bedraagt de afname 36% (-7,9 µg/m^3).

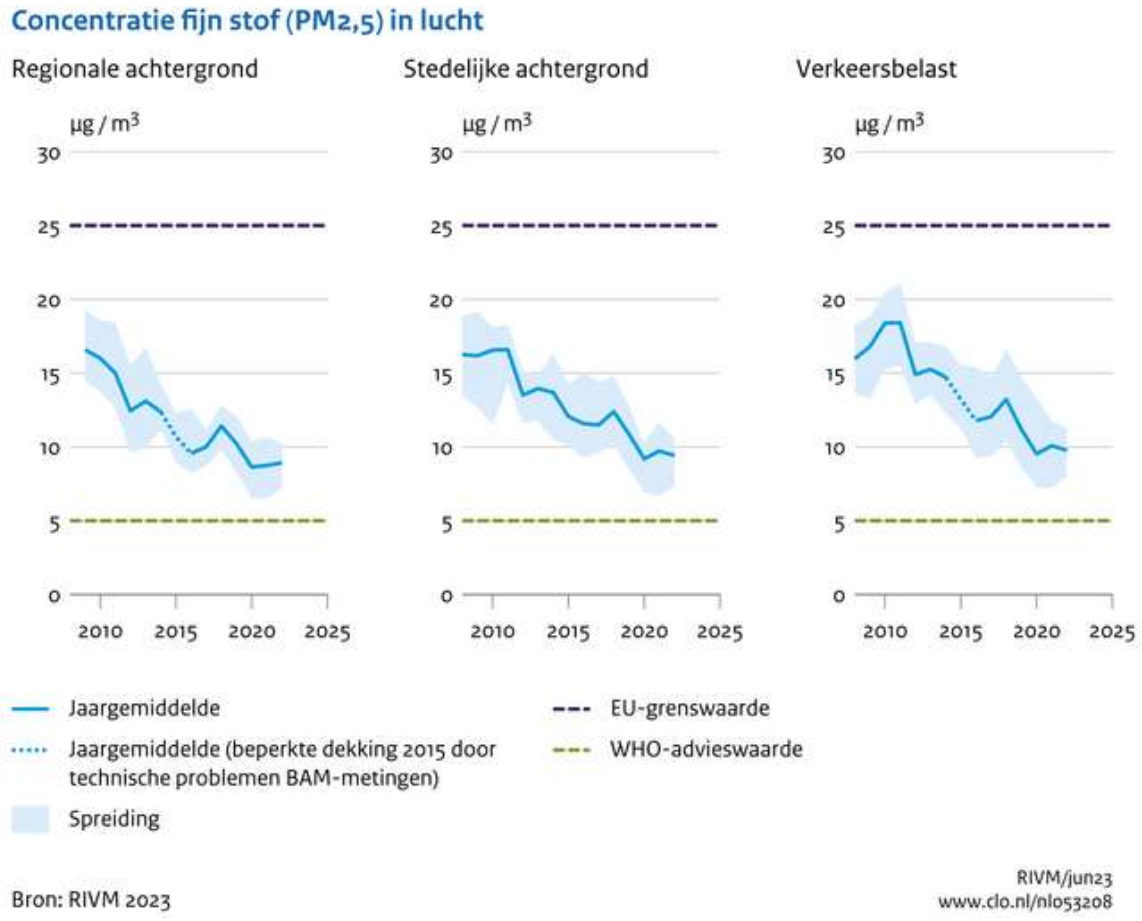
Figuur 3.3. Jaargemiddelde concentraties stikstofdioxide per type meetlocatie tussen 2011 en 2022. (Alleen meetlocaties die alle meetjaren voldoen aan de formele validatie-eis van 90% gegevensverzameling zijn meegenomen; N=21 (straat), N=13 (stadsachtergrond) en N=1 (regionale achtergrond)).

[15] Voor de beoordeling van trends in de gemeten luchtkwaliteit in Utrecht zijn alleen meetlocaties beschouwd waar gedurende elf jaar is gemeten.
[16] Bij deze analyse nemen we alleen meetlocaties mee die voldoen aan de formele validatie-eis van 90% gegevensverzameling. In de praktijk houdt dat in dat er maximaal twee van de dertien metingen op de locatie zijn uitgevallen.

3.1.2 Trends in jaargemiddelde concentratie van fijnstof (landelijk en op LML-stations in Utrecht)

De gemiddelde concentratie fijnstof in Nederland neemt al vele jaren af (zie figuur 3.4, fractie $PM_{2,5}$). Deze langjarige daling in de fijnstofconcentraties is toe te schrijven aan maatregelen en reductie-eisen in de industrie en de energiesector. Ook hielpen strengere eisen aan motorvoertuigen ('roetfilters'), al doen meer gereden kilometers (met uitzondering van de coronajaren 2020 en 2021), zwaardere voertuigen en hogere snelheden het positieve effect op de verlaging van emissies weer deels teniet. Voor de langjarige ontwikkeling van de jaargemiddelde gemeten concentraties fijnstof in Nederland, verwijzen we naar de website www.clo.nl.
Mede door de coronamaatregelen waren emissies en concentraties van fijnstof in de coronajaren 2020 en 2021 lager dan vóór de coronapandemie. De forse daling van 2020 zet niet verder door, de concentraties blijven in 2021 en 2022 min of meer op hetzelfde niveau. Dit blijkt uit metingen van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML) van het RIVM en van de GGD Amsterdam en de DCMR. Hoe tijdelijk het effect is van de COVID-19 maatregelen en wat de concentraties na het vervallen hiervan gaan doen, zullen de komende jaren uitwijzen.

In Utrecht meet het RIVM de concentraties PM_{10} op de LML-straatmeetstations aan de Kardinaal de Jongweg en de Constant Erzeijstraat. De dalende trend in Utrecht past binnen het landelijke beeld. De meetgegevens zijn te downloaden via de website luchtmeetnet.nl (zie ook bijlage IX).

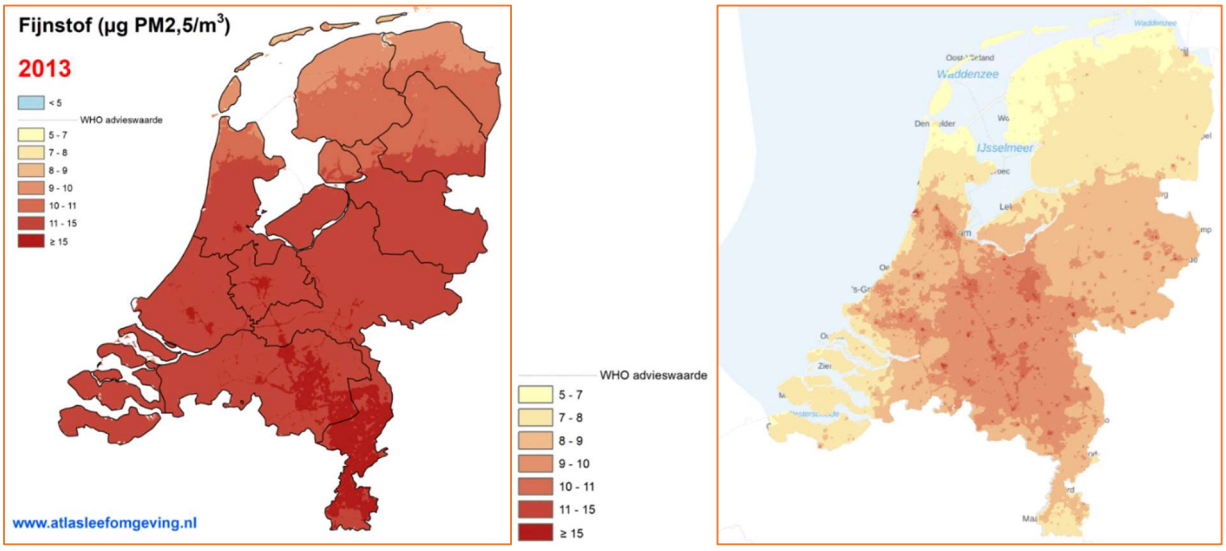
Figuur 3.4 Jaargemiddelde concentraties fijnstof in Nederland 1992-2022 (Bron: RIVM/DCMR/GGD Amsterdam 2023; (https://www.clo.nl/indicatoren/nl0532-fijnere-fractie-van-fijn-stof-pm-25).

Het fijnere deel van fijnstof ($PM_{2,5}$) gebruiken we vaak als algemene indicator voor alle gezondheidseffecten die een relatie hebben met fijnstof. De WHO stelt dat blootstelling aan $PM_{2,5}$ schadelijker is dan blootstelling aan PM_{10}. De WHO hanteerde een (jaargemiddelde) advieswaarde van 10 µg/m^3, en heeft deze in 2021 aangescherpt naar 5 µg/m^3.

In de $PM_{2,5}$ concentraties is vanaf 2009 een vrijwel gelijke daling waarneembaar als bij PM_{10}. Het is dan ook de daling in het fijnere deel die de daling in de fijnstofconcentraties domineert[17]. De gemeten (achtergrond)concentraties in 2022 voor $PM_{2,5}$ zijn landelijk gemiddeld iets lager dan die van 2021, behalve op de regionale achtergrondstations waar een licht stijging is te zien. Over het algemeen genomen zijn de concentraties fijnstof sinds 2020 nauwelijks veranderd.

Sinds 2012 meet het RIVM ook concentraties $PM_{2,5}$ op het LML-straatmeetstation aan de Kardinaal de Jongweg en het LML-stadsachtergrondstation Griftpark. In 2022 bedroeg de jaargemiddelde concentratie (bepaald op basis van uurwaarden) bij de locatie Griftpark 10 µg/m^3 en bij de locatie Kardinaal de Jongweg 11 µg/m^3. De meetgegevens zijn te downloaden via de website luchtmeetnet.nl (zie ook de grafieken in bijlage IX).

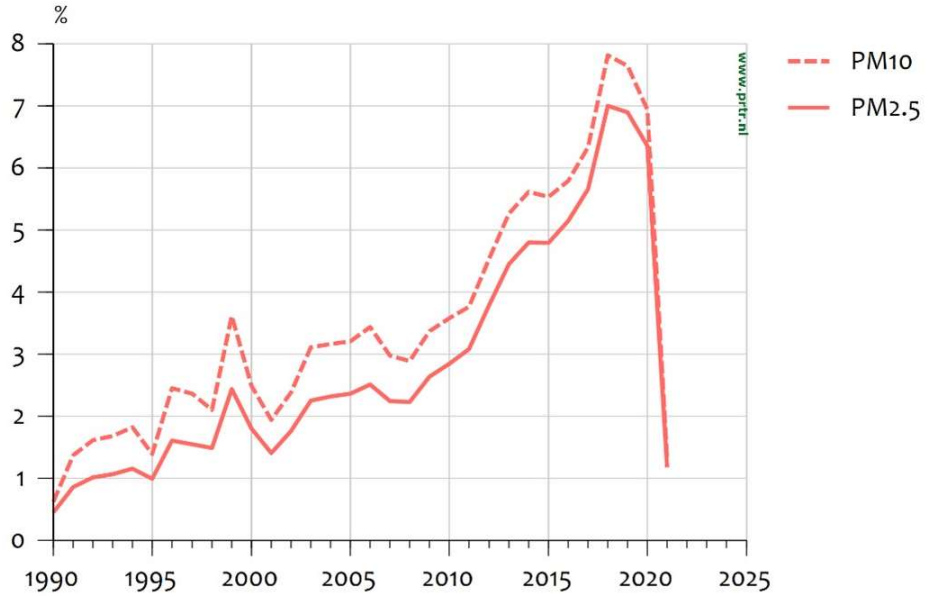
De website van de Atlas Leefomgeving maakt met een animatie de jaarlijkse ontwikkeling van de fijnstofconcentratie vanaf 2013 tot en met 2021 op een heldere manier inzichtelijk (in de animatie is het jaar 2022 nog niet opgenomen). Onderstaande afbeeldingen geeft de concentraties (in µg/m^3) weer van $PM_{2,5}$ in de jaren 2013 (links) en 2022 (rechts):

[17] Hoogerbrugge, R., Nguyen, L., Wesseling, J., Van den Elshout, S., Willers, S., Visser, J. & S. Van der Zee, (2016) Trends in PM_{10}- en NO_2-concentraties. Tijdschrift Lucht nummer 3, juni 2016, 13-16.

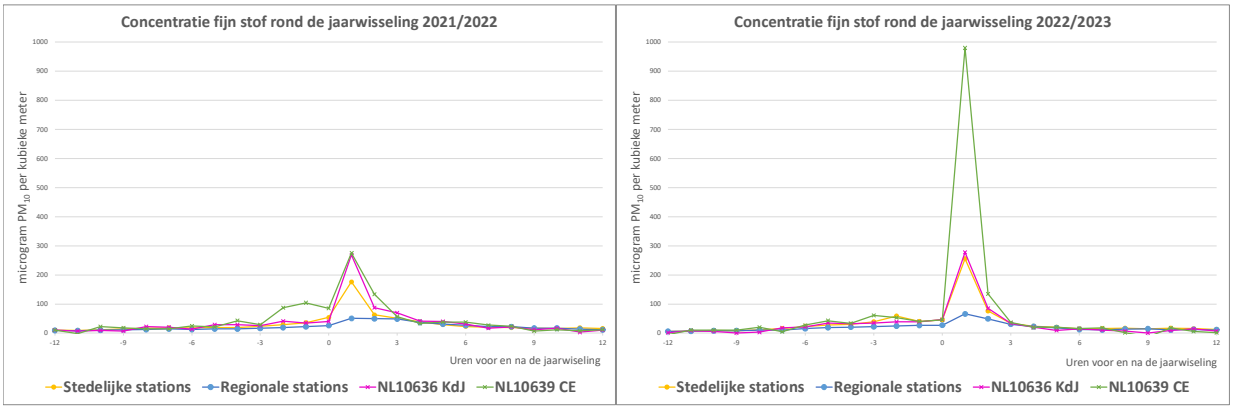
3.2 Luchtverontreiniging tijdens de jaarwisseling (landelijk en op LML-stations in Utrecht)

Tijdens de jaarwisseling veroorzaakt het afsteken van vuurwerk in korte tijd forse luchtverontreiniging met onder andere sterk verhoogde niveaus van fijnstof (PM_{10} en $PM_{2.5}$). Ongeveer de helft van deze fijnstof uitstoot (52%) bestaat uit de fijnere fractie van fijnstof ($PM_{2.5}$). De fijnstofuitstoot (PM_{10}) tijdens oud en nieuw bedroeg in 2020 ongeveer 7% van de totale fijnstofuitstoot in een jaar (landelijk gemiddeld), tegen ongeveer 6% voor $PM_{2,5}$. In 1990 was de bijdrage aan PM_{10}-emissies nog ongeveer 0,6% (zie figuur 3.5).

Figuur 3.5 Aandeel van vuurwerk in de fijnstofuitstoot 1990-2021. Bron Emissieregistratie

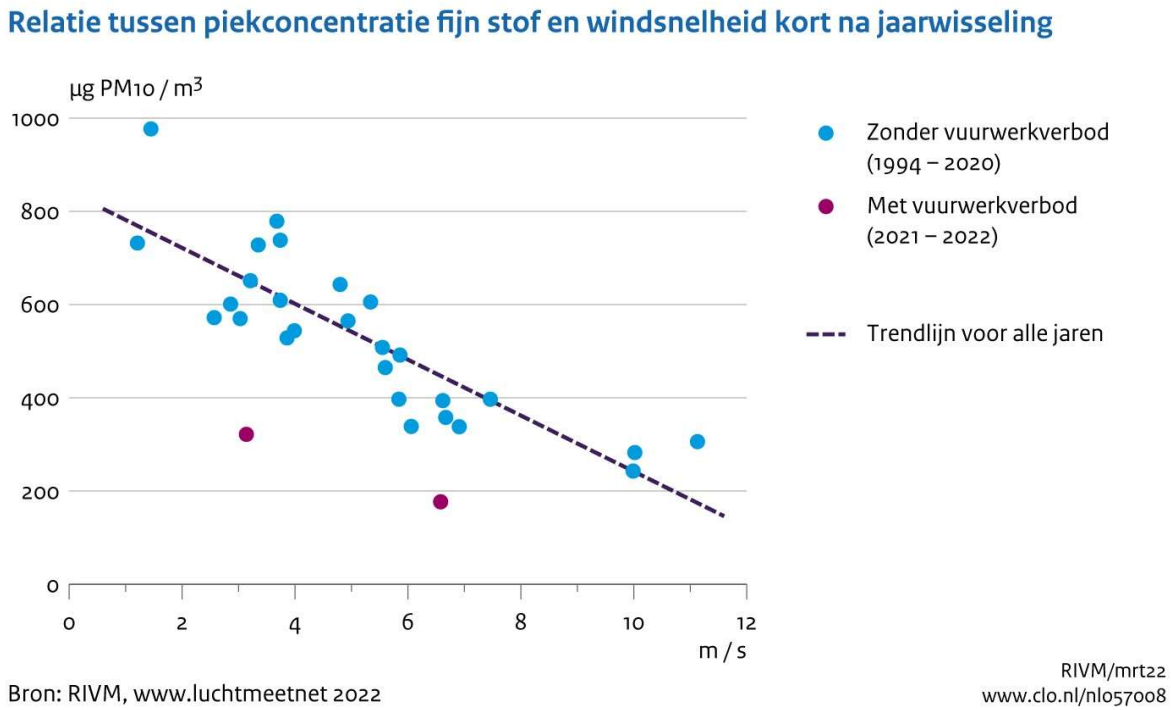
Net als in andere jaren waren de fijnstof concentratiewaarden op de LML-straatmeetstations van het RIVM aan de Kardinaal de Jongweg en de Constant Erzeijstraat rond, en met name kort na de jaarwisseling van 2021/2022 en 2022/2023 (sterk) verhoogd (zie onderstaande figuren en Bijlage XIV).

Figuur 3.6 Concentraties fijnstof (PM_{10}) in µg/m^3) in de uren vóór en na de jaarwisseling 2021/2022 (links) en 2022/2023 (rechts) op stedelijke en regionale stations in Nederland, waaronder de stedelijke RIVM-stations Kardinaal de Jongweg en Constant Erzeijstraat (Bron: RIVM www.luchtmeetnet 2024).

De variatie in gemeten fijnstofconcentratiepieken tijdens de jaarwisselingen komt vooral door de verschillen in weersomstandigheden, met name de windsnelheid (zie figuur 3.7). Zwakke wind zorgt voor weinig verspreiding van het fijnstof en verhoogde concentraties, harde wind voor sterke verspreiding en lagere concentraties. Als het regent slaat een aanzienlijk deel van fijnstof neer. De lagere concentratiepiek in de jaarwisseling 2021/2022 komt door een matige tot vrij krachtige zuidwestelijke wind (windkracht 4) in combinatie met de lagere emissies door het vuurwerkverbod.
In coronatijd was het in heel Nederland verboden vuurwerk af te steken (jaarwisseling 2020/2021 en 2021/2022). Ondanks het verbod is tijdens beide jaarwisselingen overigens wel vuurwerk afgestoken, maar veel minder dan in de niet-coronajaren. Het algehele vuurwerkverbod was bij de jaarwisseling van 2022/2023 niet meer van kracht.

Omdat vuurwerk slechts eenmaal per jaar wordt afgestoken is de bijdrage aan het jaartotaal van fijnstofemissie gering. Toch neemt het relatieve aandeel aan fijnstofemissies toe. Dit komt omdat de hoeveelheid afgestoken consumentenvuurwerk sinds 1990 is toegenomen. Daarnaast zijn de fijnstofemissies van belangrijke bronnen als verkeer en industrie afgenomen.

Figuur 3.7 Relatie tussen piekconcentratie fijnstof (PM_{10}) in µg/m^3) en windsnelheid (m/s) kort na de jaarwisseling in Nederland 1994-2022 (Bron: RIVM www.luchtmeetnet 2022; RIVM/DCMR/GGD Amsterdam 2023).

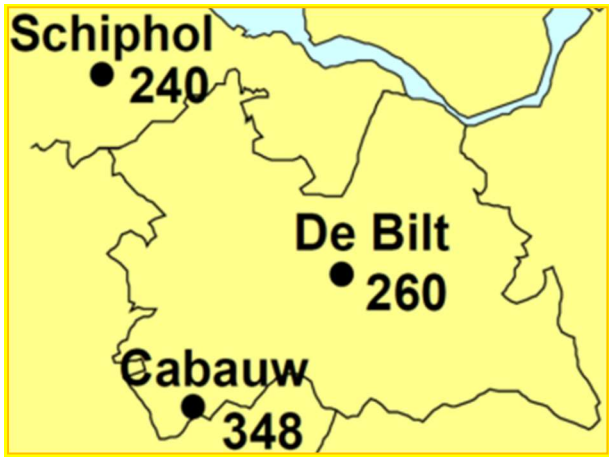
Naast de metingen op de Utrechtse meetstations van het LML laat het Samen Meten-dataportaal zien wat het afsteken van vuurwerk betekent voor de fijnstofmetingen door inwoners (*Citizen science* / Burgerwetenschap) met fijnstofsensoren verspreid over de stad van inwoners. De website van SamenMeten brengt dit voor 2021/2022 en 2022/2023 met animaties in beeld.

3.3 Invloed van het weer

Wisselende meteorologische omstandigheden (meteo) hebben een sterke invloed op de maandelijkse en jaarlijkse variatie in de stikstofdioxidemetingen. Het weer heeft niet alleen een effect op de verspreiding van de plaatselijke emissies (uitstoot), maar ook op de grootschalige achtergrondconcentraties. Wind en regen spelen een rol bij het aanvoeren, verspreiden en neerslaan van luchtverontreinigende stoffen. Zonneschijn en temperatuur bepalen mede vorming en afbraak van deze stoffen. Variaties in de meteo leiden in de regel, bij gelijke emissies, tot toe- en afnamen in jaargemiddelde achtergrondconcentraties van ongeveer 5% voor NO_2 (en 9% voor PM_{10}). Om de weersinvloed te kunnen duiden, bespreken we de meteorologie op enkele nabij Utrecht gelegen KNMI-stations.
Paragraaf 3.2.1 gaat in op de overeenkomsten en verschillen in het weer tussen 2022 en voorgaande jaren. Paragraaf 3.2.2 bespreekt de gevolgen van het weer op de meetwaarden voor luchtkwaliteit.

3.3.1 Het weer in 2022 vergeleken met voorgaande jaren

Het KNMI beschrijft het jaar 2022 als ‘Extreem warm, record zonnig en droog’.
Deze paragraaf beschrijft het weer en de (mogelijke) invloed hiervan op de gemeten concentraties, aan de hand van meteorologische gegevens van drie rondom Utrecht gelegen meetstations van het KNMI (zie figuur 3.8): Schiphol (station 240), De Bilt (station 260) en Cabauw (station 348). Tabel 3.1 geeft een overzicht van enkele relevante gegevens (Bron: KNMI, http://www.knmi.nl/klimatologie/).

Figuur 3.8 KNMI meteorologische stations met station-nummer.

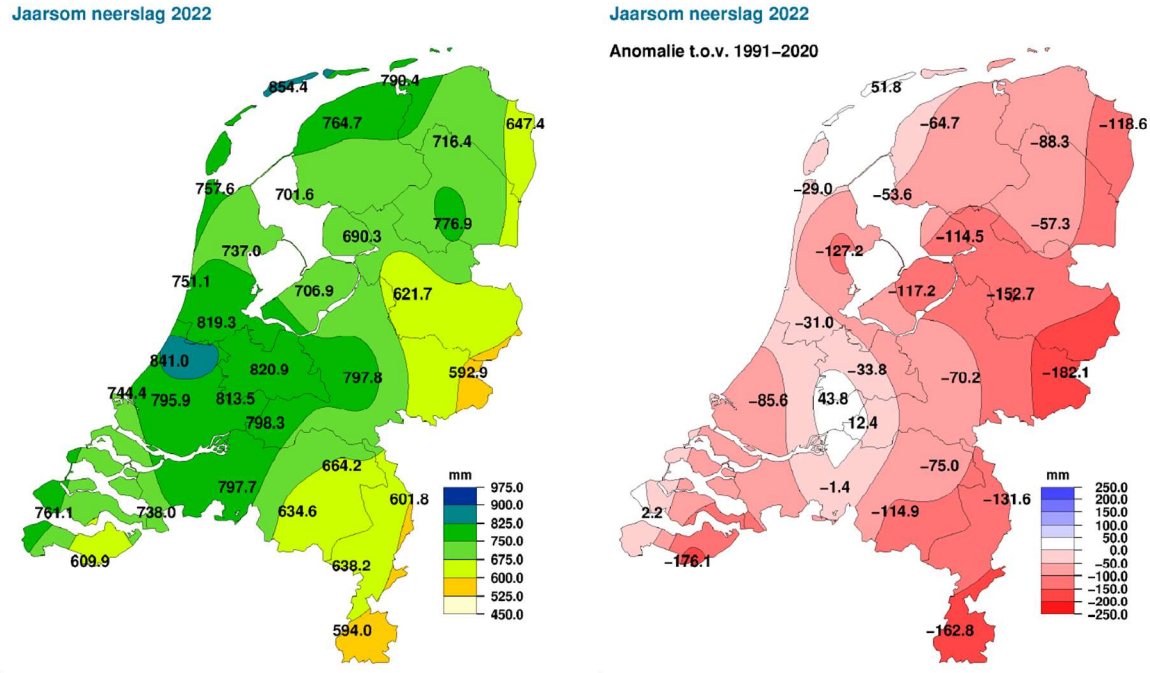
Temperatuur, neerslag, zon en wind

Met een landelijk gemiddelde jaartemperatuur van 11,6 ℃ was 2022 het op twee na warmste jaar sinds het begin van de metingen In 1901 (normaal is 10,5 ℃). Alleen april, september en december waren iets koeler dan normaal.
Met landelijk gemiddeld 2233 uur zon was 2022 niet alleen veel zonniger dan 2021 (1800 uur), maar zelfs het zonnigste jaar sinds het begin van de waarnemingen. Normaal is 1774 uur.
Met landelijk gemiddeld 729 millimeter (806 millimeter in 2021) was 2022 droog. Normaal valt gemiddeld 795 millimeter. Het (zuid)oosten van het land was het droogst. De regionale verschillen zijn echter groot (figuur 3.9). Deze variatie zien we ook terug in de neerslagcijfers voor Schiphol en De Bilt (droger dan 2021 en ook droger dan het langjarige gemiddelde op deze locaties, maar natter dan het landelijk

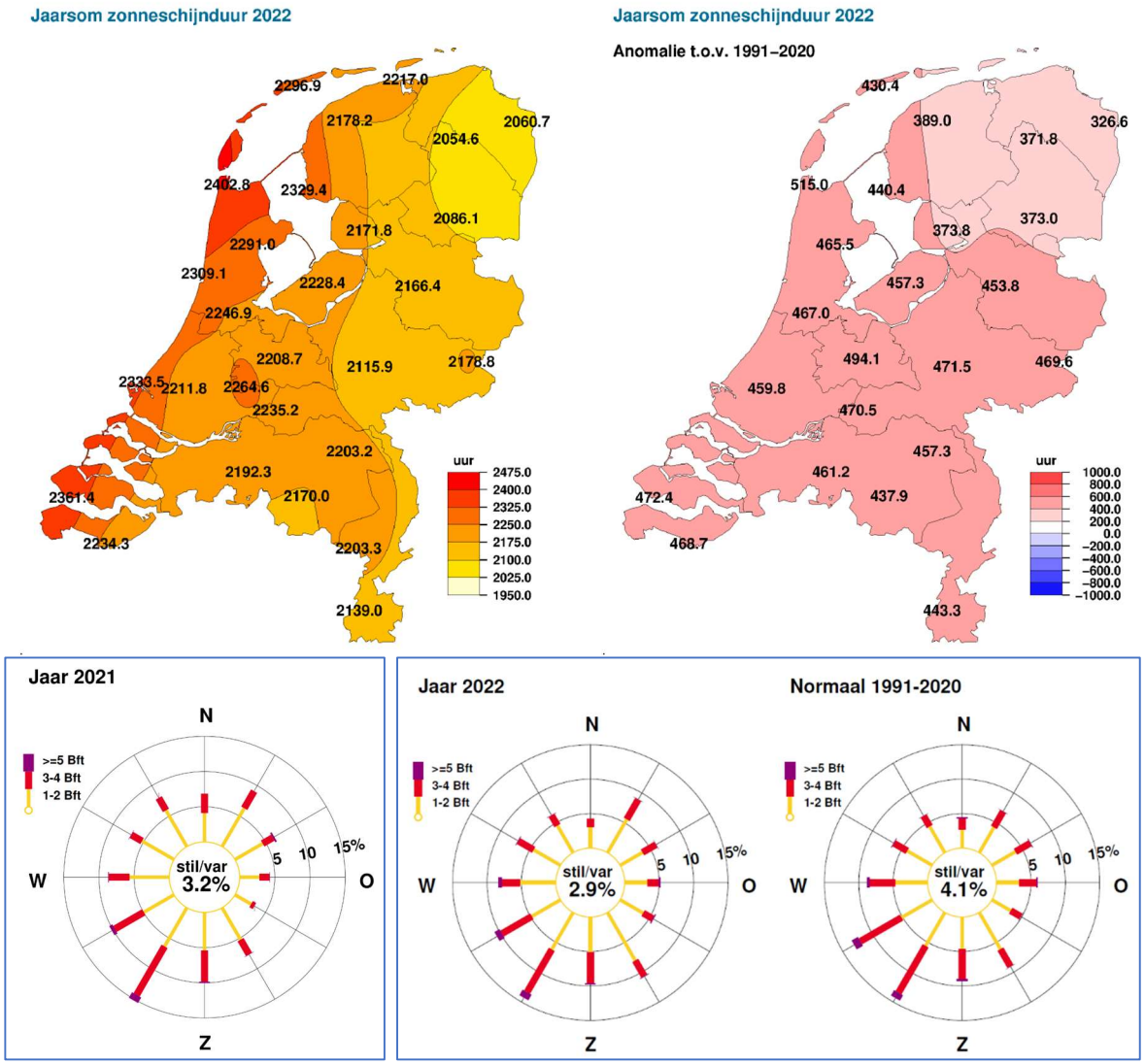
gemiddelde van 2022), en Cabauw (natter dan 2021, maar ook natter dan het langjarig gemiddelde voor Cabauw en natter dan het landelijk gemiddeld van 2022). Het verschil in neerslag in 2022 (vergeleken met het voorgaande jaar), is het meest uitgesproken bij Cabauw. Hier viel rond de 94 millimeter meer neerslag. Bij zowel De Bilt als Schiphol viel er juist ongeveer 40 millimeter minder neerslag.

De gemiddelde windsnelheid was in 2022 op alle drie de stations (Schiphol, De Bilt en Cabauw) iets hoger dan in 2021, maar nog steeds lager dan het langjarig gemiddelde. De wind kwam in 2022 uit redelijk vergelijkbare richtingen als in 2021. De jaargemiddelde windsnelheid ligt bij Schiphol in het algemeen duidelijk hoger dan bij De Bilt, de gemiddelde windsnelheid bij Cabauw bevindt zich daartussenin. Dit was wederom het geval in 2022 (zie tabel 3.1 en figuur 3.6).

De in bijlage X opgenomen windrozen tonen per maand de windrichtingen voor De Bilt, in klassen van 30 graden verdeeld. Voor iedere klasse is in drie Beaufortklassen aangegeven in hoeveel procent van de gevallen deze voorkwam.

Figuur 3.9 Variatie in jaarsom neerslag, zonneschijnduur- (zie volgende pagina) en windrozen De Bilt (zie volgende pagina). (Bron: Jaaroverzicht van het weer in Nederland 2021 c.q. 2022, KNMI)

Vervolg figuur 3.9 Variatie in zonneschijnduur en windrozen De Bilt. (Bron: Jaaroverzicht van het weer in Nederland 2021 c.q. 2022, KNMI).

Tabel 3.1 Meteorologische gegevens voor drie KNMI-meetstations (Schiphol, De Bilt en Cabauw).

	Schiphol			De Bilt			Cabauw		
	2021	N*	2022	2021	N*	2022	2021	N*	2022
Gem. temperatuur (°C)	10,6	10,7	11,8	10,5	10,5	11,6	10,4	10,4	11,5
Jaarsom neerslag (mm)	861	850	819	861	855	821	720	770	814
Zonneschijn (uren)	1771	1780	2247	1726	1715	2209	1818	-	2265
Gem. windsnelheid (m/s)	4,5	5,0	4,8	3,2	3,6	3,3	4,0	4,3	4,1

* N = normaal (langjarig gemiddelde 1991-2020) (Jaaroverzicht van het weer in Nederland 2021 c.q. 2022, KNMI).

3.3.2 Weersomstandigheden en meetwaarden

De uitstoot van luchtverontreinigende stoffen (emissies) in de atmosfeer én de weersomstandigheden bepalen hoe schoon of vervuild de lucht is. De luchtvochtigheid beïnvloedt bijvoorbeeld de vorming van fijnstof uit stikstofoxiden (NO_X) afkomstig van uitlaatemissies, regen zorgt voor verwijdering van fijnstof. Wind verspreidt en verdunt de vervuiling, afhankelijk van windsnelheid en -richting. Weinig wind draagt bij aan hogere fijnstof concentraties. Tijdens hittegolven ontstaat ozon uit een reactie tussen koolwaterstoffen en stikstofoxiden onder invloed van zonlicht.

Het was in 2022 in de regio Utrecht gemiddeld warmer en droger, het waaide gemiddeld (iets) harder, en er was meer zon dan in 2021. De weersomstandigheden in Utrecht waren daarmee al met al in 2022 deels gunstiger, deels ongunstiger voor de luchtkwaliteit dan in 2021. Al met al nemen we in 2022 in Utrecht iets lagere, gemeten concentraties stikstofdioxide waar dan een jaar eerder. De ozonconcentraties waren wat hoger en de meetwaarden voor fijnstof vergelijkbaar.

Meer zonneschijn en hogere temperaturen zorgen in algemene zin voor hogere ozonconcentraties (O_3) en lagere stikstofdioxideconcentraties. In de zomer zijn de stikstofdioxideconcentraties door afbraak onder invloed van zonlicht (veel) lager dan in de winter. In steden vindt uitstoot van stikstofoxiden vooral plaats door wegverkeer. Op stedelijke achtergrondlocaties en in meer rurale gebieden (met minder verkeer) is minder stikstofoxide aanwezig. Daarom vindt hier relatief minder ozon-omzetting plaats en treffen we hier relatief hogere ozonconcentraties aan.

Er viel er in 2022 in Nederland landelijk gemiddeld ongeveer tien procent minder neerslag dan in 2021. Bij het meest nabij Utrecht gelegen KNMI meteostation (De Bilt) viel zo'n vijf procent minder neerslag dan in het jaar daarvoor. Droger weer zorgt in het algemeen voor relatief hogere fijnstofconcentraties. In en rondom Utrecht was de gemiddelde windsnelheid in 2022 iets hoger dan in 2021 (maar nog steeds lager dan normaal). Los van de lokale weersomstandigheden speelt uiteraard mee dat door de geringe toename van verkeer en economische activiteit in Nederland de landelijke *emissies* van fijnstof en stikstofdioxide in 2022 iets hoger waren dan in 2021.

3.4 Variatie in ruimte en tijd

3.4.1 Achtergrondconcentraties, invloed snelwegen en lokale variaties

De stikstofdioxidemetingen laten zien dat de jaargemiddelde achtergrondconcentraties in de stad in het algemeen hoger zijn dan in het buitengebied. Dit komt door de emissies van stedelijke bronnen. Deze verhoging ligt bij de stadsachtergrondlocaties gemiddeld tussen de 3 tot 4 microgram per kubieke meter. Vergelijk bijvoorbeeld regio-meetlocatie Westbroek (12,8 µg/m^3) met de stadsachtergrondlocaties Maximapark (13,4 µg/m^3) of Wijk C (18,0 µg/m^3).

De stadsachtergrondlocaties Griftpark (13,4 µg/m^3), Wilhelminapark (13,7 µg/m^3), Voordorp-midden (14,0 µg/m^3), Rijnsweerd-midden (14,3 µg/m^3) en Rivierenwijk (14,4 µg/m^3) kennen in 2022 een relatief lage stadsachtergrondconcentratie. Omdat een deel van de stadsachtergrondmeetlocaties nabij snelwegen en/of het Amsterdam-Rijnkanaal ligt, kon het verschil met de regionale achtergrond oplopen tot zo'n 15 µg/m^3. In de afgelopen jaren (vanaf ongeveer 2018) kwam het eerder uit op maximaal zo'n 10 µg/m^3. In 2022 is dit het geval bij Kanaleneiland-Zuid rand (23,5 µg/m^3), Hoograven-rand

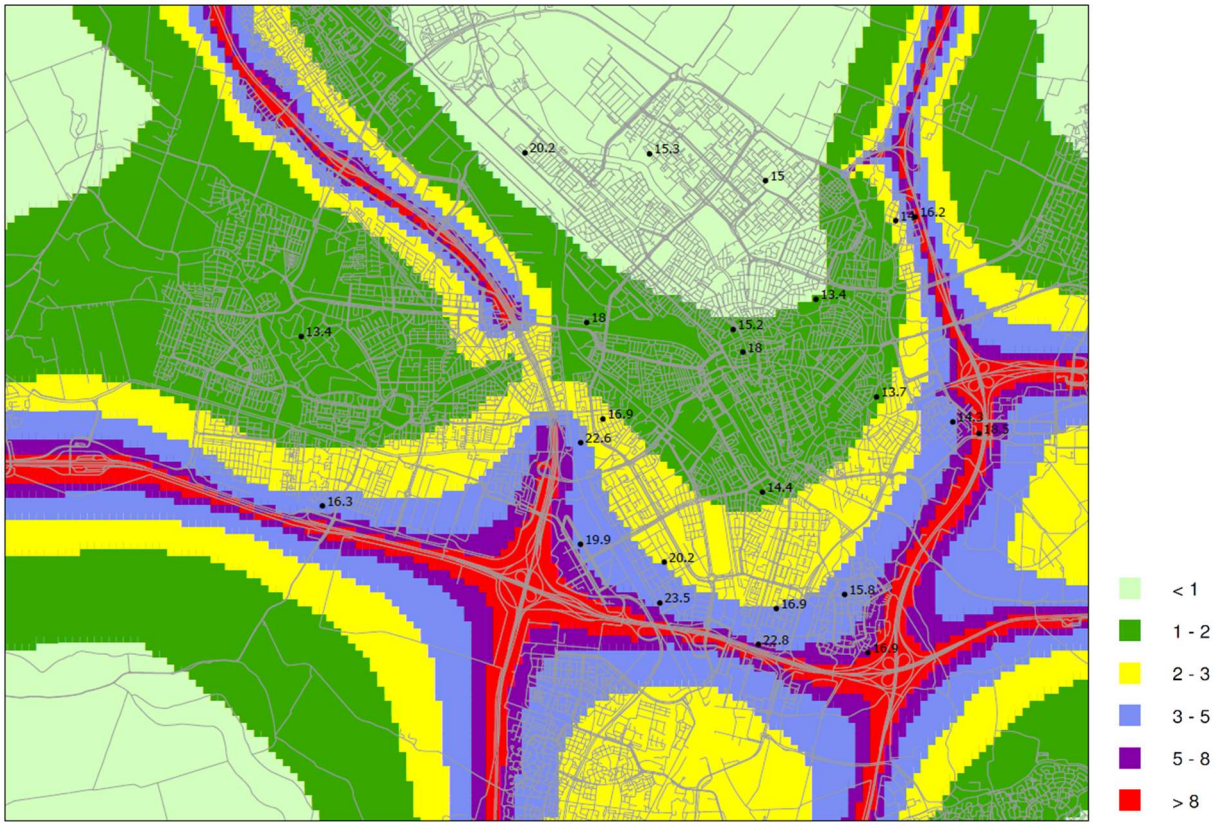
(22,8 µg/m^3), en Oog-in-Al rand (22,6 µg/m^3). Dit minder grote verschil geldt ook voor de verschillen bij de gepaarde locaties (zie tabel 3.2.). Concentraties langs snelwegen en drukke vaarroutes blijven niettemin vaak (aanmerkelijk) hoger dan op grotere afstand hiervan.

Door een ongelijke verdeling van de emissiebronnen (zoals de hoeveelheid verkeer) over de stad en variaties in windcondities en bebouwingsdichtheid zijn de (achtergrond)niveaus niet overal in de stad gelijk. De concentraties in Leidsche Rijn (bijvoorbeeld het Maximapark met 13,4 µg/m^3) zijn in het algemeen lager dan in de binnenstad (bijvoorbeeld Wijk C met 18,0 µg/m^3 of Monicahof met 15,2 µg/m^3).

In 2022 was de overheersende windrichting zoals gebruikelijk zuidwestelijk. De invloed van het verkeer op de snelwegen rond Utrecht, in combinatie met de overheersende windrichting, is duidelijk terug te zien in zowel de concentraties als de verschillen in concentraties bij de 'gepaarde' locaties (zie tabel 3.2 en figuur 3.10). De locatie Rijnsweerd-rand, ten westen van de A27, is ook belast door de Weg tot de Wetenschap, wat een relatief groot verschil met Rijnsweerd-midden geeft. Bij Kanaleneiland en Oog-in-Al speelt ook de invloed van het Amsterdam-Rijnkanaal mee.

Tabel 3.2 Jaargemiddelde NO_2 concentraties in [µg/m³] ter bepaling invloed snelwegen.

Meetlocatie Rand (naam en code)	**Afstand tot rijksweg [m]**	**NO_2 rand**	**NO_2 Δ in 2022 (2021/2020/2019/2018)**	**NO_2 midden**	**Afstand tot rijksweg [m]**	**Meetlocatie Midden (naam en code)**
Hoograven (U10)	51	22,8	7,0 (5,0/5,6/6,2/6,1)	15,8	590	Hoograven (U11)
Kanaleneiland-Zuid (U12)	280	23,5	3,3 (2,2/2,7/4,6/2,8)	20,2	850	Kanaleneiland-Zuid (U13)
Oog in Al (U15)	210	22,6	5,7 (6,3/6,5/7,8/5,0)	16,9	490	Oog in Al (U16)
Voordorp (U18)	57	16,2	2,2 (2,8/2,5/1,9/3,6)	14,0	330	Voordorp (U19)
Rijnsweerd (U20)	49	18,5	4,2 (4,5/4,0/5,8/7,1)	14,3	415	Rijnsweerd (U21)
De Meern (U22)	112	16,3	2,9 (3,1/3,8/5,1/4,2)	13,4	2400 (A12)	Maximapark (U7)
Lunetten (U8)	160 (A12)	16,9	1,1 (1,3/1,8/2,3/2,5)	15,8	740 (A27)	Lunetten (U9)

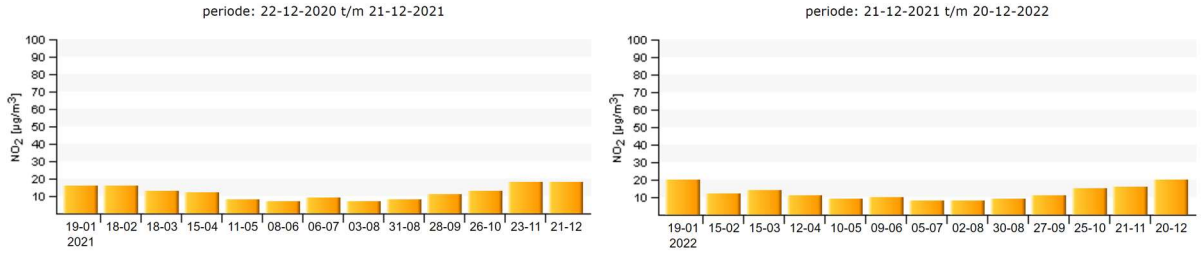
Figuur 3.10 Voor het jaar 2022 berekende Rijkssnelwegbijdragen aan de NO_2 concentraties (in µg/m^3) per 100 bij 100 meter vak. De getallen in de afbeelding tonen de gemeten jaargemiddelde NO_2-concentraties bij de achtergrondmeetlocaties.

3.4.2 Concentratiepatroon binnen een kalenderjaar

Op alle meetlocaties zien we binnen een kalenderjaar lagere concentraties in de zomer en hogere in de winterperiode door o.a. de meteorologische omstandigheden (overheersende windrichting, neerslag en opbouw en dikte atmosferische grenslaag) en verschillen in verkeersintensiteiten. Ter illustratie staan in figuur 3.11 drie paar afbeeldingen van de (ongecorrigeerde) metingen in 2021 en 2022 op een meetlocatie voor de regionale achtergrond (Westbroek), op een stadsachtergrondlocatie (Griftpark) en langs een verkeersbelaste straat (Constant Erzeijstraat).

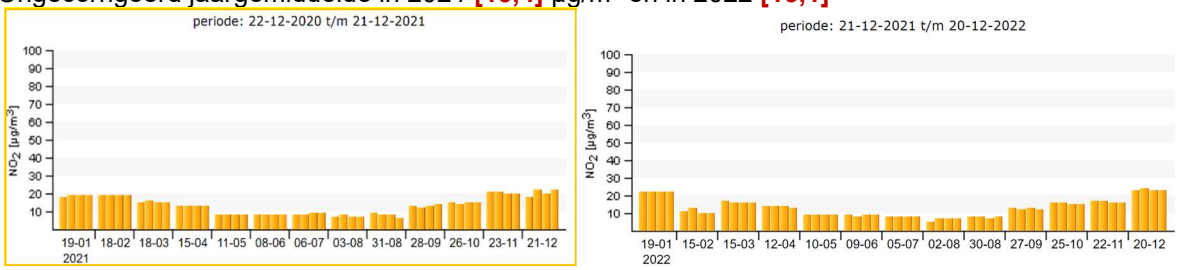
Meetpunt Westbroek

Ongecorrigeerd jaargemiddelde in 2021 **[12,0]** µg/m^3 en in 2022 **[12,5]**

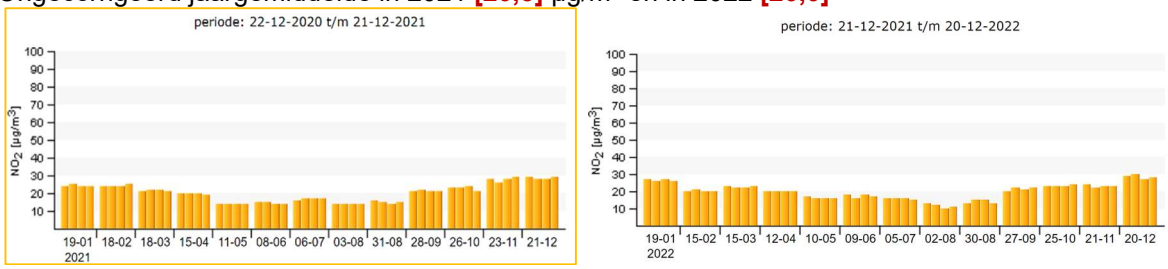
Meetpunt Griftpark

Ongecorrigeerd jaargemiddelde in 2021 **[13,4]** µg/m^3 en in 2022 **[13,1]**

Meetpunt Constant Erzeijstraat

Ongecorrigeerd jaargemiddelde in 2021 **[20,3]** µg/m^3 en in 2022 **[20,0]**

Figuur 3.11 Variatie binnen het jaar (links: 2021 en rechts 2022) van gemeten (ongecorrigeerde) NO_2-concentraties op meetpunten Westbroek (regionale achtergrond), het Griftpark (stadsachtergrond) en de straatmeetlocatie C. Erzeijstraat.

3.5 Vergelijking berekende concentraties 2021 en 2022

In de onderstaande tabellen vergelijken we de gemiddelde concentraties in 2021 en 2022, zoals berekend op de wettelijke toetsafstand van de weg. In bijlage XI t/m bijlage XIII staan de voor de gemeente Utrecht berekende concentraties voor het jaar 2022 in kaartvorm weergegeven.

De berekende gemiddelde concentraties NO_2 waren in het jaar 2022 hoger dan in 2021 met een stijging van 4,7% t.o.v. 2021. Voor PM_{10} geldt dat de waarden over 2022 nauwelijks zijn veranderd (stijging van 0,5 % t.o.v. 2021), terwijl voor $PM_{2,5}$ de gemiddelde concentraties juist iets lager lagen dan in 2021, met een daling van 1,9% t.o.v. 2021. Zowel voor NO_2 als voor PM_{10} is de achtergrondconcentratie in 2022 gestegen ten opzichte van 2021. Voor $PM_{2,5}$ daalde de achtergrondconcentratie juist iets.

De concentraties blijven op een relatief laag niveau vergeleken met de periode vóór de coronapandemie. Dit ondanks de lichte opleving (na de twee coronajaren 2020 en 2021) van economische activiteit en de toename van verkeer. Wijziging in emissies zijn bijvoorbeeld toe te schrijven aan een geleidelijk 'schoner' wordend wagenpark. Daarnaast daalde het aardgasverbruik in 2022 in de gebouwde omgeving (huishoudens en andere gebouwen, zoals winkels, horeca en ziekenhuizen) met bijna 20 procent ten opzichte van 2021 en daaraan gerelateerd nam de emissie van stikstofoxiden (als NO_2) in de consumentensector landelijk gemiddeld met bijna 14% af. Meer informatie over de emissies per sector van de luchtverontreinigende emissies op Nederlands grondgebied is te vinden op de website van de Emissieregistratie. Deze vormen de input voor de modellering van de concentraties van luchtverontreinigende stoffen en stikstofdepositie.

Tabel 3.3 Vergelijking jaargemiddelde concentratie stikstofdioxide (NO_2) 2022 en 2021

	2021 Jaargemiddeld	2021 Achtergrond	2022 Jaargemiddeld	2022 Achtergrond
	[µg/m³]	[µg/m³]	[µg/m³]	[µg/m³]
Gemiddeld	21,1	16,3	22,1	17,0
Maximum	33,3	20,6	35,9	23,0
Minimum	12,1	10,7	13,2	11,8

Tabel 3.4 Vergelijking jaargemiddelde concentratie fijnstof (PM_{10}) 2022 en 2021

	2021 Jaargemiddeld	2021 Achtergrond	2022 Jaargemiddeld	2022 Achtergrond
	[µg/m³]	[µg/m³]	[µg/m³]	[µg/m³]
Gemiddeld	18,2	17,5	18,3	18,2
Maximum	21,3	19,2	21,2	19,3
Minimum	15,7	15,5	16,8	16,7

Tabel 3.5 Vergelijking jaargemiddelde concentratie fijnstof ($PM_{2,5}$) 2022 en 2021

	2021 Jaargemiddeld	2021 Achtergrond	2022 Jaargemiddeld	2022 Achtergrond
	[µg/m³]	[µg/m³]	[µg/m³]	[µg/m³]
Gemiddeld	10,5	10,3	10,3	10,1
Maximum	12,3	11,6	11,8	11,2
Minimum	8,8	8,7	9,1	9,0

3.6 Vergelijking verkeersemissies vanaf 2015

We streven vanuit ons luchtkwaliteitsbeleid naar een voortdurende verbetering van de luchtkwaliteit (en daarmee de gezondheid), waarbij het versneld behalen van de WHO-advieswaarden-2005 voor fijnstof als richtlijn geldt[18]. Om de voortdurende verbetering inzichtelijk te maken kijken we naar twee aspecten: de emissies (uitstoot) door het verkeer en de concentraties/grenswaarde-overschrijdingen. Door weersomstandigheden kunnen de concentraties bij dalende emissies toch hoger zijn. Daarom kijken we in deze paragraaf naar de verkeersemissies in de afgelopen jaren (vanaf 2015).

In de periode tussen 2015 en 2019 zijn de verkeersintensiteiten bijna elk jaar enigszins toegenomen en zijn regelmatig kleine uitbreidingen aan het wegennetwerk toegevoegd in het model. In het eerste coronajaar 2020 daalde het aantal motorvoertuigen in het gebied binnen de ring van snelwegen en de Zuilense Ring/Karl Marxdreef fors (circa 22%). In 2021 en 2022 neemt het aantal motorvoertuigen dat Utrecht in- en uitrijdt weer enigszins toe (Monitor Mobiliteitsplan 2023) . Wel is het aantal in 2022 nog steeds duidelijk lager dan in 2019 (circa 11%), voordat de coronapandemie uitbrak. Ondanks die wijzigingen in verkeersintensiteiten zijn de verkeersemissies sinds 2015 stelselmatig gedaald. De oorzaak van de trendmatige daling is de lagere emissie per voertuig, als gevolg van het steeds schoner worden van voertuigen met een verbrandingsmotor en het stijgend aandeel elektrische voertuigen. De grootste daling treedt op voor de fijnere fractie van fijnstof ($PM_{2,5}$). De kleinste daling zit bij de fijnstof PM_{10}, een stof die zowel bij verbrandingsprocessen (motor) als bij slijtage (banden, remmen) vrijkomt.

Tabel 3.6 toont de relatieve verkeersemissies voor stikstofoxiden (NO_x en NO_2) en fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$), waarbij de emissies voor het jaar 2015 op 100% zijn gesteld. De tabel toont de verandering van emissies in de daaropvolgende jaren ten opzichte van 2015. De relatieve verkeersemissies geven een beeld van de uitstoot van het verkeer op de (drukke) Utrechtse wegen. Hiervoor vermenigvuldigen we de verkeersintensiteiten met de bijbehorende emissies per weglengte. Hierbij is gekozen voor een percentage (en niet een absoluut getal), omdat in het verkeersmodel niet de ‘lagere orde’ wegen (waarover weinig verkeer rijdt) zijn opgenomen.

Tabel 3.6 Vergelijking verkeersemissies van luchtverontreinigende stoffen 2015 – 2022. De daling in geïndiceerde emissies tussen 2019 en 2022 is dan geheel toe te schrijven aan de verschoning van het wagenpark (lagere emissiefactoren).

Jaar	NO_x	Direct uitgestoten NO_2	Fijnstof (PM_{10})	Fijnstof ($PM_{2,5}$)
2015	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
2016	92.0%	93.0%	100.0%	97.8%
2017	88.2%	92.3%	97.9%	86.8%
2018	98.6%	92.9%	97.3%	82.7%
2019	92.8%	90.4%	93.9%	74.7%
2020	78.4%	84.1%	92.6%	69.3%
2021	74.5%	83.9%	91.0%	67.2%
2022	82.7%	77.1%	85.7%	57.2%

[18] In 2021 heeft de WHO nieuwe en strengere advieswaarden bepaald. Het gemeentelijk beleid is in 2022 en 2023 echter nog het streven naar de oude WHO-advieswaarden zoals vastgesteld in 2005.

4 Toekomstverwachtingen

4.1 Prognoses voor verkeersemissies t/m 2030

Tabel 4.1 toont dat de daling van de verkeersemissies, ondanks verdere toename in aantal verkeersbewegingen in 2030, naar verwachting doorzet richting 2030. Het wagenpark wordt schoner, mede door een groeiend aandeel elektrische voertuigen en vervanging van oude(re) voertuigen. De verschoning werkt het sterkst door voor 'direct uitgestoten stikstofdioxide' en de fijnere fractie van fijnstof ($PM_{2,5}$; ongeveer 45% minder emissie) en het minst voor fijnstof (PM_{10}; ongeveer -17%). De beperkte verschoning voor fijnstof komt deels door eerder genomen maatregelen om de uitstoot door dieselauto's te beperken, waardoor deze minder vervuilend zijn geworden of vervangen door schonere auto's ('winst is al geboekt'). Daarnaast stoten elektrische voertuigen weliswaar geen NO_x uit, maar zij produceren nog steeds stof (deels PM_{10}) door mechanische wrijving/slijtage (banden, remmen, etc.).

Tabel 4.1 Vergelijking emissies van luchtverontreinigende stoffen 2019-2030. De daling in emissie is dan geheel toe te schrijven aan de verschoning van het wagenpark.

Jaar	NO_x	Direct uitgestoten NO_2	Fijnstof (PM_{10})	Fijnstof ($PM_{2,5}$)
2019	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
2022	89.1%	85.3%	91.2%	76.6%
2025	73.8%	76.9%	86.4%	61.6%
2030	60.9%	55.8%	83.1%	54.1%

De prognoses in dit rapport houden nog niet volledig rekening met alle extra verschoningen die volgen uit de maatregelen van het Schone Lucht Akkoord (waaronder de maatregelen van 'Utrecht kiest voor Gezonde Lucht'). Deze verschoningen vinden deels binnen Utrecht plaats en deels in andere gemeenten, zodat zowel de eigen, lokale bijdrage als de achtergrondconcentraties een effect kunnen ondervinden.

4.2 Concentratieontwikkeling tot en met 2030

In de onderstaande tabellen staan de jaargemiddelde concentraties zoals die zijn berekend met de NSL-Rekentool. In bijlage XI t/m bijlage XIII staan de berekende concentraties van de vier stoffen in kaartvorm weergegeven voor 2022 en 2030. Verschillen in berekende concentraties tussen 2022 en 2030 komen door lagere emissies, maar zijn deels ook toe te schrijven aan de manier waarop de rekenmodellen rekening houdt met de meteo omstandigheden (meteo van gepasseerd jaar voor 2022 en langjarige meteorologie voor prognosejaar).

Tabel 4.2 Jaargemiddelde concentratie stikstofdioxide (NO_2) 2022 en 2030

	2022 Jaargemiddeld	2022 Achtergrond	2030 Jaargemiddeld	2030 Achtergrond
	[µg/m³]	[µg/m³]	[µg/m³]	[µg/m³]
Gemiddeld	22,1	17,0	16,4	12,6
Maximum	35,9	23,0	27,8	18,9
Minimum	13,2	11,8	9,6	8,7

Uit tabel 4.2 volgt dat voor stikstofdioxide zowel de totale jaargemiddelde concentratie als de achtergrondconcentraties tussen 2022 en 2030 afnemen. De gemiddelde concentratie daalt met 25,8 % vergeleken met 2022. De afname in concentraties komt voor een groot deel door verlaging van de achtergrondconcentraties, waarin de landelijke verkeersemissies – inclusief de duidelijke afname in stikstofoxidenuitstoot - een grote bijdrage hebben.

De tabellen 4.3 en 4.4 tonen dat ook de concentratie fijnstof (zowel PM_{10} als $PM_{2,5}$) in 2030 afneemt ten opzichte van 2022, met respectievelijk 15,8 en 22,3 %. Belangrijke bronnen voor fijnstof zijn landbouw, industrie, verkeer en consumenten (o.a. houtstook). Vanuit de meeste sectoren verwachten we een emissiedaling, de grootste bij de sector landbouw en de sector consumenten. Bij verkeer komt de daling hoofdzakelijk door de Europese emissiewetgeving, die zorgt voor de verschoning van het wagenpark. Die wetgeving heeft ook het gebruik van roetfilters op vrijwel alle nieuwe dieselmotoren noodzakelijk gemaakt, ook bij binnenvaartschepen en mobiele werktuigen.

Tabel 4.3 Jaargemiddelde concentratie fijnstof (PM_{10}) 2022 en 2030

	2022 Jaargemiddeld	2022 Achtergrond	2030 Jaargemiddeld	2030 Achtergrond
	[µg/m³]	[µg/m³]	[µg/m³]	[µg/m³]
Gemiddeld	18,3	18,2	15,4	14,7
Maximum	21,2	19,3	17,8	15,7
Minimum	16,8	16,7	13,6	13,4

Tabel 4.4 Jaargemiddelde concentratie fijnstof ($PM_{2,5}$) 2022 en 2030

	2022 Jaargemiddeld	2022 Achtergrond	2030 Jaargemiddeld	2030 Achtergrond
	[µg/m³]	[µg/m³]	[µg/m³]	[µg/m³]
Gemiddeld	10,3	10,1	8,0	7,8
Maximum	11,8	11,2	9,2	8,8
Minimum	9,1	9,0	7,0	7,0

De afname van de totale jaargemiddelde fijnstofconcentraties is vergelijkbaar met of gemiddeld soms zelf iets geringer dan de afname van de achtergrondconcentraties. Hier speelt ook de toename in de hoeveelheid (lokaal) verkeer een rol, die de afname van de emissies door verschoning van het wagenpark weer deels tenietdoet.

4.3 Toetsing berekende concentraties 2030

In deze paragraaf toetsen we de in 2030 verwachte concentraties aan de EU-grenswaarden én aan de WHO-advieswaarden (zie ook Hoofdstuk 5.1). Daarbij kijken we zowel naar de vorige advieswaarden uit 2005 als naar de nieuwe, in 2021 aangescherpte advieswaarden. Deze zijn voor fijnstof en stikstofdioxide (veelal) strenger dan de thans nog geldende grenswaarden van de EU. De grenswaarden vanuit de EU zullen naar alle waarschijnlijkheid op korte termijn ook bijgesteld worden en daarmee strenger worden. De EU-grenswaarden blijven echter, ook na de verwachte bijstelling, minder streng dan de WHO-advieswaarden-2021.

We stellen vast dat we in 2030 op een aantal wettelijke toetspunten overschrijding van de (aangescherpte) wettelijke EU-grenswaarden voor stikstofdioxide verwachten. Aan de aangescherpte EU-grenswaarden voor fijnstof (zowel PM_{10} als $PM_{2,5}$) wordt in 2030 naar verwachting wel voldaan. Als het gaat om het voldoen aan de gezondheidskundige WHO-advieswaarden-2021 liggen de kaarten anders en zullen er meer knelpunten ontstaan. Dit betreft dan zowel stikstofdioxide als fijnstof (zowel PM_{10} als $PM_{2,5}$)

Het is belangrijk om te beseffen dat overschrijding van de WHO-advieswaarden gepaard kan gaan met (ernstige) risico's voor de volksgezondheid. Het doel van deze advieswaarden is om de blootstelling aan luchtvervuiling te verminderen, en daarmee gezondheidswinst te realiseren.
In het gemeentelijk luchtkwaliteitsbeleid ‘Utrecht kiest voor gezonde lucht’ is vastgelegd dat we versneld willen gaan voldoen aan de WHO-advieswaarden-2005 om de gezondheid van onze inwoners te beschermen. Het RIVM schat in dat in (vrijwel) het gehele land in 2030 zal worden voldaan aan de WHO-advieswaarden-2005. Dit geldt ook voor Utrecht.

Het voldoen aan de in 2021 aangescherpte WHO-advieswaarden en de aangescherpte grenswaarden vanuit de EU ligt complexer. Met het oog op de stedelijke ambitie om gezondheidswinst te realiseren, is het streven om (op termijn) aan de nieuwe WHO-advieswaarden te voldoen een logische keuze. Het nemen van (nieuwe en/of aanvullende) lokale luchtkwaliteitsmaatregelen draagt hieraan bij. Maar de aangescherpte WHO-advieswaarden komen voor Utrecht alleen binnen bereik als daarbovenop Europa, Rijk, provincies en andere gemeenten maatregelen nemen die de achtergrondconcentraties verminderen: de ‘achtergrondconcentratie’ is een soort ‘deken van luchtverontreiniging’ die over het hele land ligt. Deze ‘deken’ is met lokale luchtkwaliteitsmaatregelen beperkt beïnvloedbaar.

In 2030 liggen de achtergrondconcentraties voor stikstofdioxide en voor fijnstof (PM_{10}) in grote delen van de stad Utrecht nog boven de WHO-advieswaarden-2021. Voor fijnstof ($PM_{2,5}$) ligt de achtergrondconcentratie in 2030 zelfs in de héle stad boven de WHO-advieswaarde-2021.

Stikstofdioxide
In 2030 nemen de concentraties voor stikstofdioxide verder af. Overschrijdingen van de huidige EU-grenswaarden zijn daarom niet te verwachten. Dit geldt wel voor overschrijdingen van de aangescherpte EU grenswaarden. De hoogst berekende concentratie in 2030 bedraagt 27,8 $\mu g/m^3$.

Uit deze berekende, maximale concentratie blijkt ook dat de WHO-advieswaarde-2005 voor stikstofdioxide (40 $\mu g/m^3$) in de stad Utrecht nergens wordt overschreden.

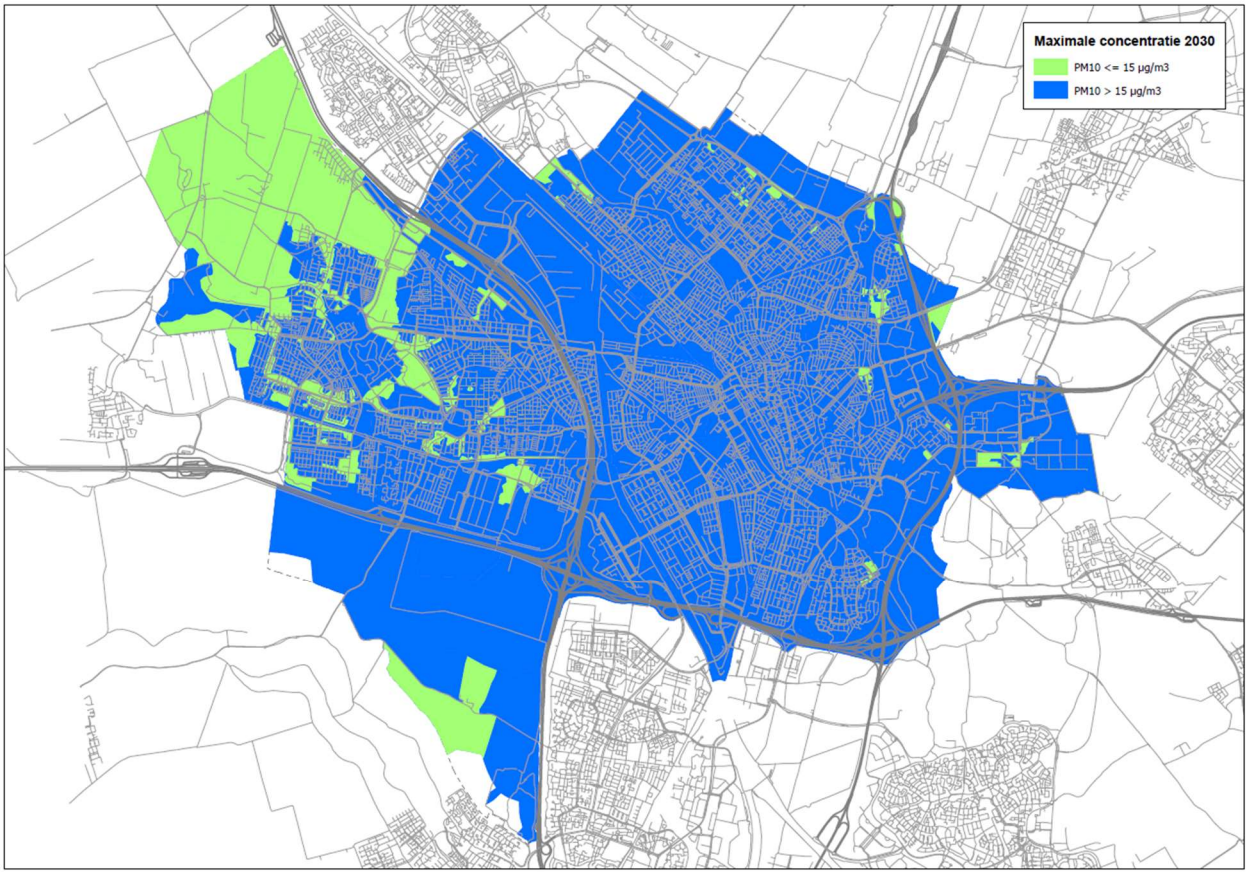
De aangescherpte WHO-advieswaarde-2021 bedraagt 10 µg/m^3. Uit de berekende waarden (in de range van 9,6-27,8 µg/m^3) volgt dat zonder extra maatregelen bijna nergens binnen de gemeente Utrecht in 2030 aan deze strengere advieswaarde zal worden voldaan.

Fijnstof (PM_{10})

In 2030 nemen ook de concentraties voor fijnstof verder af. Voor fijnstof (PM_{10}) bedraagt de hoogste berekende concentratie 17,8 µg/m^3. Er worden daarom wederom geen overschrijdingen van de huidige noch van de aangescherpte EU-grenswaarden verwacht voor fijnstof.

Uit de berekende, maximale concentratie blijkt ook dat de WHO-advieswaarde-2005 (20 µg/m^3) voor fijnstof in de stad Utrecht nergens meer wordt overschreden.

De aangescherpte WHO-advieswaarde-2021 voor fijnstof bedraagt 15 µg/m^3. Uit de berekende waarden (in de range van 13,6-17,8 µg/m^3) volgt dat slechts in een deel van de stad Utrecht in 2030 aan deze strengere advieswaarde zal worden voldaan. Figuur 4.1 geeft een globale indruk waar dit geldt (groen), en laat ook zien dat het grootste deel van de stad (blauw) nog steeds aan hogere concentraties dan deze advieswaarde wordt blootgesteld.

Figuur 4.1 Overschrijding van WHO-advieswaarde-2021 voor jaargemiddelde concentratie voor fijnstof (PM_{10}) in 2030 (blauw: concentratie groter dan 15 µg/m^3, groen: concentratie lager dan 15 µg/m^3)

Fijnstof ($PM_{2,5}$)

In 2030 nemen de concentraties voor het fijnere deel van fijnstof ($PM_{2,5}$) verder af. Voor fijnstof ($PM_{2,5}$) bedraagt de hoogste berekende concentratie 9,2 µg/m^3. Er worden daarom geen overschrijdingen van de huidige noch van de aangescherpte EU-grenswaarden verwacht.

Uit de berekende, maximale concentratie blijkt ook dat de WHO-advieswaarde-2005 (10 µg/m^3) voor het fijnere deel van fijnstof ($PM_{2,5}$) nergens meer wordt overschreden.

De WHO-advieswaarde-2021 ($PM_{2,5}$) bedraagt 5 µg/m^3. Uit de berekende waarden (in de range van 7,0-9,2 µg/m^3) volgt dat in de stad Utrecht in 2030 niet aan deze advieswaarde zal worden voldaan.

5 Gezondheidsaspecten en bevolkings-blootstelling

5.1 Gezondheidsaspecten luchtverontreiniging

Blootstelling aan luchtverontreiniging veroorzaakt nadelige gezondheidseffecten. Bijvoorbeeld het ontstaan en verergeren van luchtweg- en longaandoeningen en zelfs longkanker. Maar ook het ontstaan en verergeren van aandoeningen van hart en bloedvaten. Kinderen, ouderen en mensen met luchtwegaandoeningen (vooral astmapatiënten) zijn extra gevoelig voor de effecten van blootstelling aan fijnstof, stikstofdioxide en ozon. Mensen met hart- en vaataandoeningen zijn extra gevoelig voor fijnstof.

De Volksgezondheidsmonitor Utrecht geeft inzicht in de gezondheidssituatie van Utrechters en factoren die de gezondheid beïnvloeden. Van de Utrechtse 18- t/m 64-jarigen heeft 7% astma of COPD. Dit blijkt uit de gezondheidspeiling 2020[19]. Dit percentage is hoger onder 55- t/m 64-jarigen, namelijk 11%. En onder ouderen (65+) ligt dit percentage zelfs op 18%. Gemiddeld heeft 9% van de 18- t/m 64-jarige Utrechters hart- en vaatziekten. Hart- en vaatziekten komen vaker voor op oudere leeftijd. 29% van de 55- t/m 64-jarigen Utrechters heeft een hart- en vaatziekte en de helft (49%) van de Utrechtse ouderen (65+) geeft aan dat zij een hart- of vaatziekte hebben. De meest voorkomende vorm van een hart- en vaatziekte is hoge bloeddruk.

De Europese Unie (EU) heeft voor stikstofdioxide (NO_2), en voor fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) grenswaarden bepaald waaraan de luchtkwaliteit in haar lidstaten minimaal moet voldoen. Nederland is wettelijk verplicht om (blijvend) te voldoen aan deze EU-grenswaarden. Sinds 2017 worden deze grenswaarden in Utrecht niet meer overschreden. Maar dat betekent niet dat de lucht in Utrecht gezond is.

De Wereldgezondheidsorganisatie heeft in 2005 advieswaarden opgesteld voor gezonde lucht. De WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit hebben tot doel de wereldwijde bevolking te beschermen tegen de ongunstige gevolgen van luchtverontreiniging. Overschrijding van de WHO-advieswaarde-concentraties kan gepaard gaan met belangrijke risico's voor de volksgezondheid. In 2021 heeft de WHO de advieswaarden bijgesteld op basis van nieuwe onderzoeksresultaten[20]. Het blijkt dat luchtvervuiling al schadelijk voor de gezondheid is bij lagere niveaus dan de WHO-2005 advieswaarden. Bij een langdurige blootstelling aan fijnstof ($PM_{2,5}$) bijvoorbeeld, vond men - ook bij lagere concentraties - een (sterk) verband met sterfte door hart- en vaatzieken, longkanker en overige longziekten. Voor stikstofdioxide vonden de experts sterk bewijs voor een verband met langdurige blootstelling aan stikstofdioxide en sterfte door COPD. Daarnaast vonden ze aanwijzingen voor een verband tussen blootstelling aan stikstofdioxide en sterfte aan luchtweginfecties en overige longziekten. Dit heeft geleid tot lagere, strengere advieswaarden. Aan deze aangescherpte WHO-advieswaarden wordt momenteel nog nergens in de gemeente voldaan.

[19] De Gezondheidspeiling 2020 is uitgevoerd van eind september tot en met half december 2020 onder de volwassen bevolking van Utrecht en is onderdeel van een tweejaarlijks vragenlijst onderzoek.
[20] Particulate matter ($PM_{2.5}$ and PM_{10}), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide. Geneva: World Health Organization; 2021. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.

5.2 Bevolkingsblootstelling

Om te bepalen aan welke concentraties de bevolking wordt blootgesteld, voert het RIVM bij alle woonlocaties luchtkwaliteitsberekeningen uit. Het resultaat van de blootstellingsberekening is een concentratie fijnstof en stikstofdioxide per adres, waar vervolgens het aantal personen aan is gekoppeld dat op die plek woont. Met de per woning berekende concentratie en het aantal bewoners wordt de gemiddelde concentratie berekend waaraan bewoners binnen een gemeente (of in een provincie of in heel Nederland) worden blootgesteld: de bevolkingsgewogen concentratie.

Met de bevolkingsgewogen concentratie kan een algemeen beeld van een bepaald gebied worden gegeven in één getal. De bevolkingsgewogen jaargemiddelde concentraties betreffen een gemiddelde concentratie; dit betekent dat er zowel mensen zijn die aan hogere concentraties worden blootgesteld als mensen die aan lagere concentratie worden blootgesteld. De resultaten zijn vooral bruikbaar om in te schatten of de luchtkwaliteit voor de bevolking in een bepaald gebied gemiddeld gezien verbetert of niet.

De bevolkingsblootstelling wordt voor elk oneven jaar berekend in de landelijke monitoringsrapportage NSL. Voor de even jaren wordt deze berekend in de Monitoringsrapportage Doelbereik Schone Lucht Akkoord (voortgangsmeting) van het Schone Lucht Akkoord (SLA). Voor het jaar 2022 wordt de bevolkingsblootstelling dus bepaald in de monitoringsrapportage (tweede voortgangsmeting) van het SLA. Deze monitoringsrapportage van het SLA (tweede voortgangsmeting) verschijnt naar verwachting medio 2024. Dit betekent dat er voor het opstellen van de huidige gemeentelijke monitoringsrapportage geen gegevens beschikbaar waren om de bevolkingsblootstelling in 2022 te beschrijven.

Omdat de concentraties luchtverontreinigende stoffen in 2022 vergelijkbaar zijn met die van 2021, zal de bevolkingsblootstelling naar verwachting niet erg verschillen van die van 2021. Voor de bevolkingsblootstelling van 2021 verwijzen wij naar de gemeentelijke monitoringsrapportage 2021.

6 Conclusies

De luchtkwaliteit is in 2022 nog steeds beter dan in de jaren voorafgaand aan de coronapandemie. Vergeleken met die in 2020 en 2021 is de luchtkwaliteit in Nederland in 2022 er wel iets op achteruitgegaan, vooral door een lichte toename van verkeer en economische activiteit. Dit blijkt uit de berekeningen voor stikstofdioxide (NO_2) en fijnstof (PM_{10} en $PM_{2,5}$) die licht toegenomen concentraties in Nederland en Utrecht laten zien.

Het beeld dat de (stikstofdioxide)metingen van het Utrechtse luchtmeetnet tonen, wijkt hier enigszins van af. De jaargemiddelde concentraties kwamen namelijk in 2022 op de meeste stadsachtergrond- en straatmeetlocaties uit op het laagste niveau sinds het begin van de metingen in 2011. Een uitzondering vormden de twee regiomeetlocaties. Hier namen de concentraties in 2022 iets toe vergeleken met 2021 (gemiddeld +0,6 µg/m³). De verschillen met 2021 zijn echter klein. Vergeleken met 2021 nemen in 2022 de concentraties op stadsachtergrond-meetlocaties gemiddeld af met 0,4 µg/m³ (van 17,5 naar 17,1 µg/m³) en op straatmeetlocaties met 0,9 µg/m³ (van 22,0 naar 21,1 µg/m³).

Het verband tussen gemeten en berekende waarden voor stikstofdioxide op alle straat-en achtergrondmeetlocaties samen blijft *gemiddeld* gezien sterk. Niettemin vallen op relatief veel meetlocaties de berekende waarden voor 2022 hoger uit dan de metingen. Dit is vermoedelijk toe te schrijven aan enige overschatting van de gemodelleerde (stads)achtergrondconcentratie en de gemodelleerde lokale wegbijdrage aan de concentraties door het autoverkeer. Naast het effect van vermoedelijk te hoog ingeschatte verkeersintensiteiten (in het jaar na de coronapandemie), kon door het niet beschikbaar zijn van actuele schalingsfactoren, het verschoningseffect van de milieuzone niet in de berekening worden meegenomen.

Er zijn in de gemeente Utrecht in 2022 geen (potentiële) overschrijdingen van de Europese grenswaarden voor luchtkwaliteit. Ook voldoet Utrecht in 2022 overal aan de voormalige (uit 2005) door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) aanbevolen advieswaarden voor stikstofdioxide, maar nog niet overal aan de oude advieswaarden voor fijnstof (zowel PM_{10} als $PM_{2,5}$).

Recentelijk is in Europees verband in principe overeenstemming bereikt over aanscherping van de EU-grenswaarden voor de meest luchtvervuilende stoffen. We voorzien dat we in 2030 **niet** overal in Utrecht zullen voldoen aan de naar verwachting vanaf dat jaar geldende, aangescherpte EU-grenswaarde voor stikstofdioxide. Als we de ontwikkelingen inschatten op basis van vastgesteld en voorgenomen beleid, verwachten we wel aan de aangescherpte EU-grenswaarden voor fijnstof (zowel PM_{10} als $PM_{2,5}$) te voldoen.

Ook na de verwachte aanscherping blijven de EU-grenswaarden echter minder streng dan de WHO-advieswaarden (2021) voor zowel stikstofdioxide als fijnstof (zowel PM_{10} als $PM_{2,5}$). De concentraties stikstofdioxide en fijnstof lagen in 2022 nog (ver) boven deze strengere WHO-advieswaarden. Dit zal naar verwachting ook in 2030 nog het geval zijn.

Voor een verdere verbetering van de luchtkwaliteit stelde de gemeenteraad in december 2020 het luchtkwaliteitsbeleid en -maatregelpakket 'Utrecht kiest voor gezonde lucht' vast. De effecten van

specifieke maatregelen uit dit pakket zijn niet apart te herleiden in de monitoringsrapportages. Zij verstrengelen met de effecten van zowel internationale als nationale, regionale en (overige) gemeentelijke maatregelen - zoals die uit het Schone Lucht Akkoord- om de luchtkwaliteit te verbeteren.

Het aantal blootgestelden aan hoge concentraties stikstofdioxide en fijnstof neemt in de loop van de jaren weliswaar af, maar gezondheidsschade treedt ook op bij lagere concentraties. Voor een gezonde leefomgeving blijft het daarom wenselijk om de concentraties stikstofdioxide en fijnstof verder te verminderen. Dit wordt onderschreven in het coalitieakkoord voor de periode 2022-2026: ‘‘Investeren in Utrecht: kiezen voor gelijke kansen, betaalbaar wonen en klimaat’. Hierin is de ambitie uitgesproken om te streven naar het bereiken van de (nieuwe, aangescherpte) WHO-advieswaarden (2021), door extra maatregelen te nemen die de luchtkwaliteit verder verbeteren. Dit sluit eveneens aan op de eisen die de toekomstige aanscherping van de EU-grenswaarden stellen.

7 Literatuur

- RIVM (2018), Volksgezondheid Toekomst Verkenning, VTV-2018 | RIVM
- RIVM (2021), Grootschalige concentratie- en depositiekaarten Nederland: Rapportage 2021. R. Hoogerbruge et al. RIVM Rapport 2021-0068.
- RIVM (2022), Monitoringsrapportage NSL 2022 Stand van zaken Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit, RIVM Rapport 2022-0018.
- RIVM (2022), Monitoringsrapportage doelbereik Schone Lucht Akkoord (SLA), Ruyssenaars et al.
- Luchtmeetnet Utrecht, Luchtmeetnet (utrechtmilieu.nl)
- Gemeente Utrecht (2018), Raadsbrief Vaststelling geactualiseerd verkeersmodel VRU 3.4, Raadsbrief Vaststelling geactualiseerd verkeersmodel VRU 3.4 Utrecht - iBabs Publieksportaal (bestuurlijkeinformatie.nl)
- Atlas leefomgeving: Stikstofdioxide, Stikstofdioxide (NO2) | Atlas Leefomgeving
- Atlas leefomgeving: Fijnstof, Fijnstof | Atlas Leefomgeving
- Compendium voor de Leefomgeving: Luchtkwaliteit, Luchtkwaliteit | Compendium voor de Leefomgeving (clo.nl)
- Luchtmeetnet landelijk, Luchtmeetnet.nl
- Gemeente Utrecht, Volksgezondheidsmonitor, Lichamelijke gezondheid | Volksgezondheidsmonitor
- WHO (2021), WHO global air quality guidelines: particulate matter (PM2,5 and PM10), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide, WHO global air quality guidelines: particulate matter (PM2.5 and PM10), ozone, nitrogen dioxide, sulfur dioxide and carbon monoxide: executive summary
- Gemeente Utrecht (2023), Monitoring Luchtkwaliteit Utrecht (Meetjaar 2021, NSL Monitor 2022), Document Utrecht - Monitoring Luchtkwaliteit Utrecht (Meetjaar2021, NSL Monitor 2022) - iBabs Publieksportaal (bestuurlijkeinformatie.nl)
- Gemeente Utrecht (2023), Monitor Mobiliteitsplan (Mobiliteitsplan 2040, cijfers over 2022), Document Utrecht - Monitor Mobiliteitsplan 2023 - iBabs Publieksportaal (bestuurlijkeinformatie.nl)
- Centraal Bureau voor de Statistiek Gasverbruik Nederland opnieuw lager | CBS
- Emissieregistratie Grafieken en kaarten | Emissieregistratie
- Propellants, Explosives, Pyrotechnics Volume 46, Issue 5 May 2021 pages 825-842. Determination of Particulate Matter Emission Factors of Common Pyrotechnic Articles (wiley.com)

MONITORING LUCHTKWALITEIT UTRECHT

Meetjaar 2022/NSL Monitor 2023

Bijlagen jaarrapportage

Gemeente Utrecht

Datum 18 juni 2024

Kenmerk 12016822

Utrecht.nl

Bijlagen

I. Overzicht meetlocaties Utrecht 2022

I.I Meetperioden 2022

II. Meetresultaten 2022 (NO_2)

II.1 Overzicht Jaargemiddelde concentraties NO_2 Utrecht

II.2 Jaargemiddelde op meetlocatie versus snelwegbijdrage NO_2

III. Meetresultaten overzicht 2011-2022

IV. Verschilconcentraties NO_2 Utrecht 2022-2021 (in $\mu g/m^3$)

V. Overzicht berekende jaargemiddelde concentraties 2022-2030

VI. Vergelijking meet- en rekenresultaten 2022

VII. Meet- en rekenresultaten op straatlocaties en achtergrondlocaties

VIII. Gemeten en berekende verkeersbijdrage

IX. Meetwaarden (NO_2, O_3, PM_{10} en $PM_{2,5}$) LML-RIVM stations Utrecht

IX.1 Overzicht duplometingen

X. Windrozen De Bilt (KNMI)

XI. Kaarten NO_2-concentraties

XII. Kaarten PM_{10}-concentraties

XIII. Kaarten $PM_{2,5}$-concentraties

XIV. Fijnstofconcentraties (PM_{10}) rond de jaarwisseling

I. Overzicht meetlocaties Utrecht 2022

code	Regiomeetpunt (achtergrond)	omschrijving	X (RD)	Y (RD)
1/D	Rijnenburg/IJsselstein	Stuivenbergweg IJsselstein	128824	449343
1_2	Westbroek	Burgemeester Huydecoperweg	136887	462180

code	Stadmeetpunt (achtergrond)	omschrijving	X (RD)	Y (RD)
2	Rivierenwijk	Jacob Westerbaenstraat	136526	454394
3/D	Wijk C	Waterstraat	136243	456322
3_2	Monicahof	Monicahof	136114	456627
4/D	Overvecht Noord	Costa Ricadreef	134958	459045
5	Griftpark	Locatie RIVM station	137253	457042
6	Wilhelminapark	Wilhelminapark	138088	455695
7	Máximapark	Alendorperweg	130154	456528
8	Lunetten - rand	Lombardije	137971	452171
9	Lunetten - midden	Balkan	137649	452972
10	Hoograven - rand	Herautsingel	136460	452283
11	Hoograven - midden	Camminghaplantsoen	136707	452778
12	Kanaleneiland-Zuid rand	Aziëlaan	135100	452853
13	Kanaleneiland-Zuid midden	Marco Pololaan	135161	453418
14	Leeuwenstein-Zuid	Mercatorlaan	134006	453664
15	Oog in Al - rand	Johan Wagenaarkade (AR-Kanaal)	134009	455065
16	Oog in Al - midden	Händelstraat	134315	455391
17	Overvecht - zuid	Mykonosdreef/Karpathosdreef	136559	458678
18	Voordorp - rand	Augusto Sandinostraat	138624	458178
19	Voordorp - midden	Chico Mendesstraat	138354	458126
20	Rijnsweerd -rand	Enny Vredelaan	139502	455191
21	Rijnsweerd -midden	Ovidiuslaan	139141	455350
22	De Meern - rand	Spinsterlaan	130446	454193
23	Schepenbuurt	Aakplein	134092	456721
24	A'damsestraatweg (noord)	Talmastraat	133240	459061

code	Straatmeetpunt	omschrijving	X (RD)	Y (RD)
25	Oudenoord	Wegvak grenzend aan Weerdsingel	136199	456614
25-2	Oudenoord (gevel)	Wegvak grenzend aan Weerdsingel	136210	456616
26	Weerdsingel	Wegvak grenzend aan Paardenveld	136011	456436
29/D	Catharijnesingel/Vaartsestraat	Wegvak ten zuiden van Vaartsestraat	136753	454731
30	Albert Schweitzerdreef	Gageldijk/ Henri Dunantplein	136507	459436
31	Westplein	Lange Hagelstraat/Westplein	135703	456092
33/D	t Blauwe huis	Nieuwe Houtenseweg	138789	452192
34	Noordelijke tunnelmond A2	Noordelijke tunnelmond A2 (oostzijde)	133054	457007
35	Zuidelijke tunnelmond A2	Zuidelijke tunnelmond A2 (westzijde)	133548	455281
36	Lessinglaan	Wegvak grenzend aan Haydnlaan	134132	455668
37	St Josephlaan	St Josephlaan	134648	457351
38	Albatrosstraat	Albatrosstraat	137011	454548
39/D	Amsterdamsestraatweg (zuid)	Wegvak nabij Blokstraat	135654	456649
40	Ds. M.L. Kinglaan (zuidzijde)	Attleeplantsoen	134459	454652
41	Catharijnesingel / Bleekstraat (oost)	Tussen Bleekstraat en Ledig Erf	136868	454751
41/D	Catharijnesingel / Bleekstraat (west)	Tussen Bleekstraat en Ledig Erf	136834	454727
43	t Goylaan	Wegvak grenzend aan 't Goyplein	136978	453008
44	Nobelstraat	Wegvak grenzend aan Lucasbolwerk	137098	456102
45/D	Kardinaal De Jongweg	Locatie RIVM station	136998	457458
46/D	Constant Erzeijstraat	Locatie RIVM station	136713	453307
47/D	Vleutenseweg	Locatie voormalig RIVM station	135475	456120
48	Stroomrugbaan	Stroomrugbaan - De Vuursche	129250	456825
49	Langerakbaan	Wegvak nabij Skageraklaan	132252	455308
50	Vredenburg	Vredenburg	136268	456130
51	Laan van Minsweerd	Woningen nabij afrit Waterlinieweg	138346	454882
52	Amsterdamsestraatweg (noord)	Nabij Amsterdam-Rijnkanaal	133556	458656
53	Europalaan (Anne Frankplein)	Tussen Anne Frankplein en Europaplein	135711	453779
54	Nobelstraat (noordzijde)*	Wegvak grenzend aan Lucasbolwerk	137095	456117
55	St. Jacobsstraat	Tussen Waterstraat en Oranjestraat	136274	456447
56	Lange Jansstraat	Tussen Telingstraat en Janskerkhof	136693	456160
57	Adelaarstraat	Bemuurde Weerd Oostzijde/Gruttersdijk	136352	456778
58	Bleekstraat	A. van Scheltemabaan/Catharijnesingel	136770	454669
59	Catharijnesingel (zuid)	Lange Smeestraat/Pasteurstraat	136651	455091
60	Graadt van Roggenweg	Nabij Westplein	135521	455713
61	Albert Schweitzerdreef (zuid)*	Nabij Centaurusdreef	137445	458845
62	Ds. M.L. Kinglaan (noordzijde)	Nabij Brucknerlaan	134341	454687
63	Weg der Verenigde Naties	Ten zuiden van Overste den Oudenlaan	135030	455016
64	Cartesiusweg	Ten zuiden van Nijverheidsweg	134366	456797

I.I Meetperioden 2022

Meetperiode	startdatum	einddatum
1	21-12-2021	19-1-2022
2	19-1-2022	15-2-2022
3	15-2-2022	15-3-2022
4	15-3-2022	12-4-2022
5	12-4-2022	10-5-2022
6	10-5-2022	9-6-2022
7	9-6-2022	5-7-2022
8	5-7-2022	2-8-2022
9	2-8-2022	30-8-2022
10	30-8-2022	27-9-2022
11	27-9-2022	25-10-2022
12	25-10-2022	21-11-2022
13	21-11-2022	20-12-2022

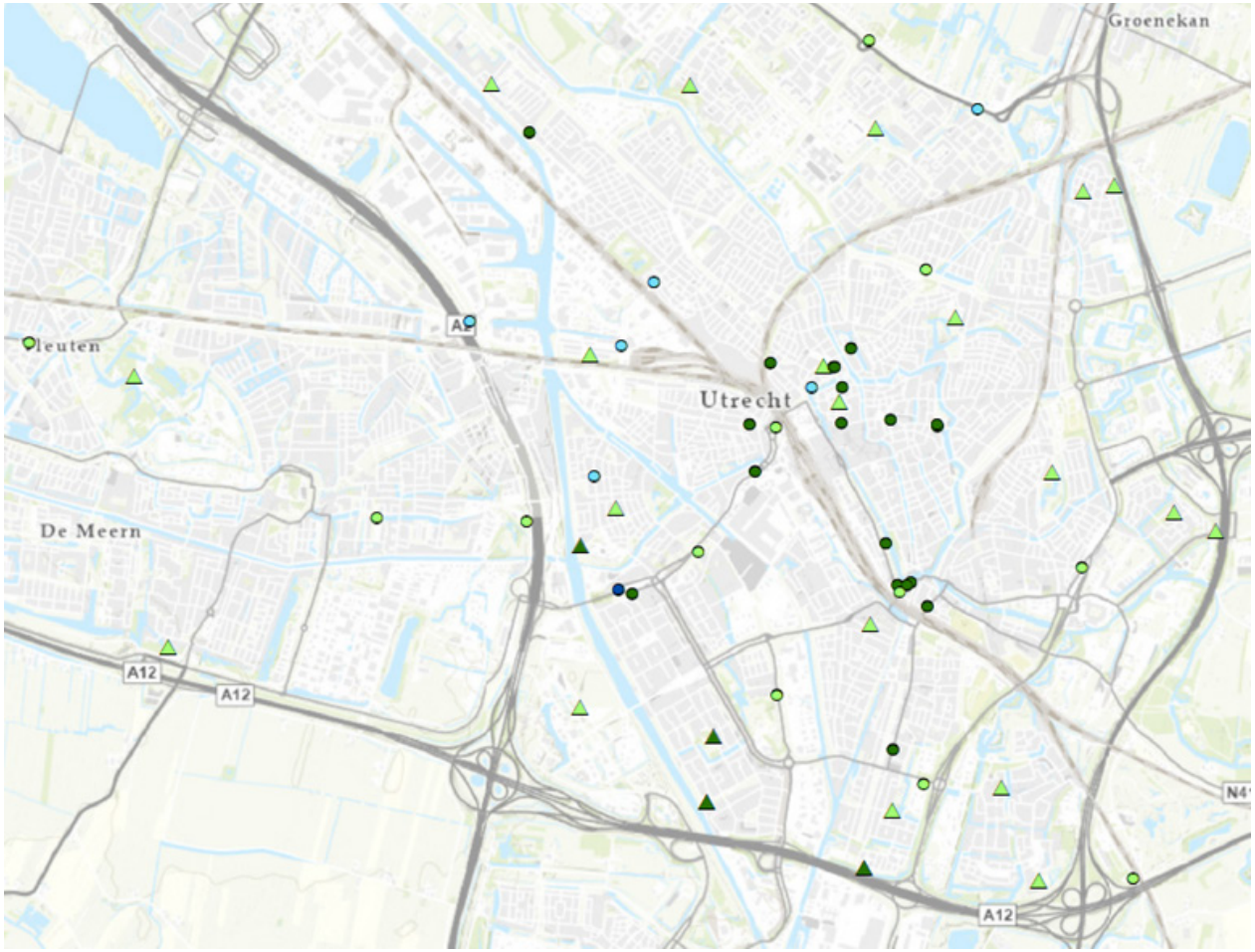
II. Meetresultaten 2022 (NO_2)

Meetlocatie ID	Meetlocatie Naam	Meetlocatie Type	Jaargemiddelde concentratie* NO_2 in µg/m³
U1	Rijnenburg/IJsselstein	Regionaal	14.3
U1-2	Westbroek	Regionaal	12.8
U2	Rivierenwijk	Stad	14.4
U3	Wijk C	Stad	18.0
U3-2	Monicahof	Stad	15.2
U4	Overvecht Noord	Stad	15.3
U5	Griftpark*	Stad	13.4
U6	Wilhelminapark	Stad	13.7
U7	Máximapark	Stad	13.4
U8	Lunetten - rand	Stad	16.9
U9	Lunetten – midden	Stad	15.8
U10	Hoograven - rand	Stad	22.8
U11	Hoograven – midden	Stad	16.9
U12	Kanaleneiland-Zuid – rand	Stad	23.5
U13	Kanaleneiland-Zuid – midden	Stad	20.2
U14	Leeuwenstein-Zuid	Stad	19.9
U15	Oog in Al – rand	Stad	22.6
U16	Oog in Al – midden	Stad	16.9
U17	Overvecht – zuid	Stad	15.0
U18	Voordorp – rand	Stad	16.2
U19	Voordorp – midden	Stad	14.0
U20	Rijnsweerd –rand	Stad	18.5
U21	Rijnsweerd –midden	Stad	14.3
U22	De gMeern – rand	Stad	16.3
U23	Schepenbuurt	Stad	18.0
U24	Amsterdamsestraatweg (noord)	Stad	20.2
U25	Oudenoord	Straat	21.8
U25-2	Oudenoord (gevel)*	Straat	19.9
U26	Weerdsingel	Straat	23.1
U29	Catharijnesingel / Vaartsestraat	Straat	21.4
U30	Albert Schweitzerdreef	Straat	18.6
U31	Westplein	Straat	18.8
33	t Blauwe huis	Straat	18.4
U34	Noordelijk tunnelmond A2	Straat	27.0
U35	Zuidelijke tunnelmond A2	Straat	18.5
U36	Lessinglaan	Straat	25.7
U37	St Josephlaan	Straat	24.8
U38	Albatrosstraat	Straat	20.5
U39	Amsterdamsestraatweg (zuid)	Straat	21.6
U40	Ds. M.L. Kinglaan	Straat	20.8
U41	Catharijnesingel / Bleekstraat (oost)	Straat	23.4
U41-2	Catharijnesingel / Bleekstraat (west)	Straat	22.6
U43	t Goylaan	Straat	19.8
U44	Nobelstraat	Straat	23.6
U45	Kardinaal De Jongweg	Straat	18.0
U46	Constant Erzeijstraat	Straat	20.4
U47	Vleutenseweg	Straat	22.3

Meetlocatie ID	Meetlocatie Naam	Meetlocatie Type	Jaargemiddelde concentratie* NO_2 in µg/m³
U48	Stroomrugbaan	Straat	16.5
U49	Langerakbaan	Straat	14.5
U50	Vredenburg	Straat	21.5
U51	Laan van Minsweerd	Straat	17.7
U52	Amsterdamsestraatweg (noord)	Straat	22.7
U53	Europalaan (Anne Frankplein)	Straat	18.6
U54	Nobelstraat (noordzijde)	Straat	20.5
U55	St. Jacobsstraat	Straat	18.7
U56	Lange Jansstraat	Straat	22.4
U57	Adelaarstraat	Straat	20.8
U58	Bleekstraat	Straat	18.7
U59	Catharijnesingel (zuid)	Straat	20.1
U60	Graadt van Roggenweg	Straat	20.8
U61	Albert Schweitzerdreef (zuid)	Straat	26.1
U62	Ds. M.L. Kinglaan (noordzijde)	Straat	29.7
U63	Weg der Verenigde Naties	Straat	18.2
U64	Cartesiusweg	Straat	23.8

Meetlocatie_ID	Gemeentelijk identificatienummer van de meetlocatie
Jaargemiddelde	Jaargemiddelde concentratie bepaald op basis van gevalideerde en geijkte metingen
*Tijdgewogen gemiddelde	De duur van elke "4-wekelijkse" meetperiode is om planning- technische redenen in de praktijk enigszins variabel (in 2022 variërend tussen de 26 en 30 dagen). Deze bijlage en het hoofdrapport vermelden, in tegenstelling tot het rapport van Buro Blauw, voor iedere locatie afzonderlijk ‘tijdgewogen’ jaargemiddelden. Het effect van tijdgewogen ten opzichte van niet-tijdgewogen is echter beperkt tot correcties van maximaal een tiende µg/m³ in de berekende jaargemiddelden.

II.1 Overzicht Jaargemiddelde concentraties NO_2 Utrecht 2022

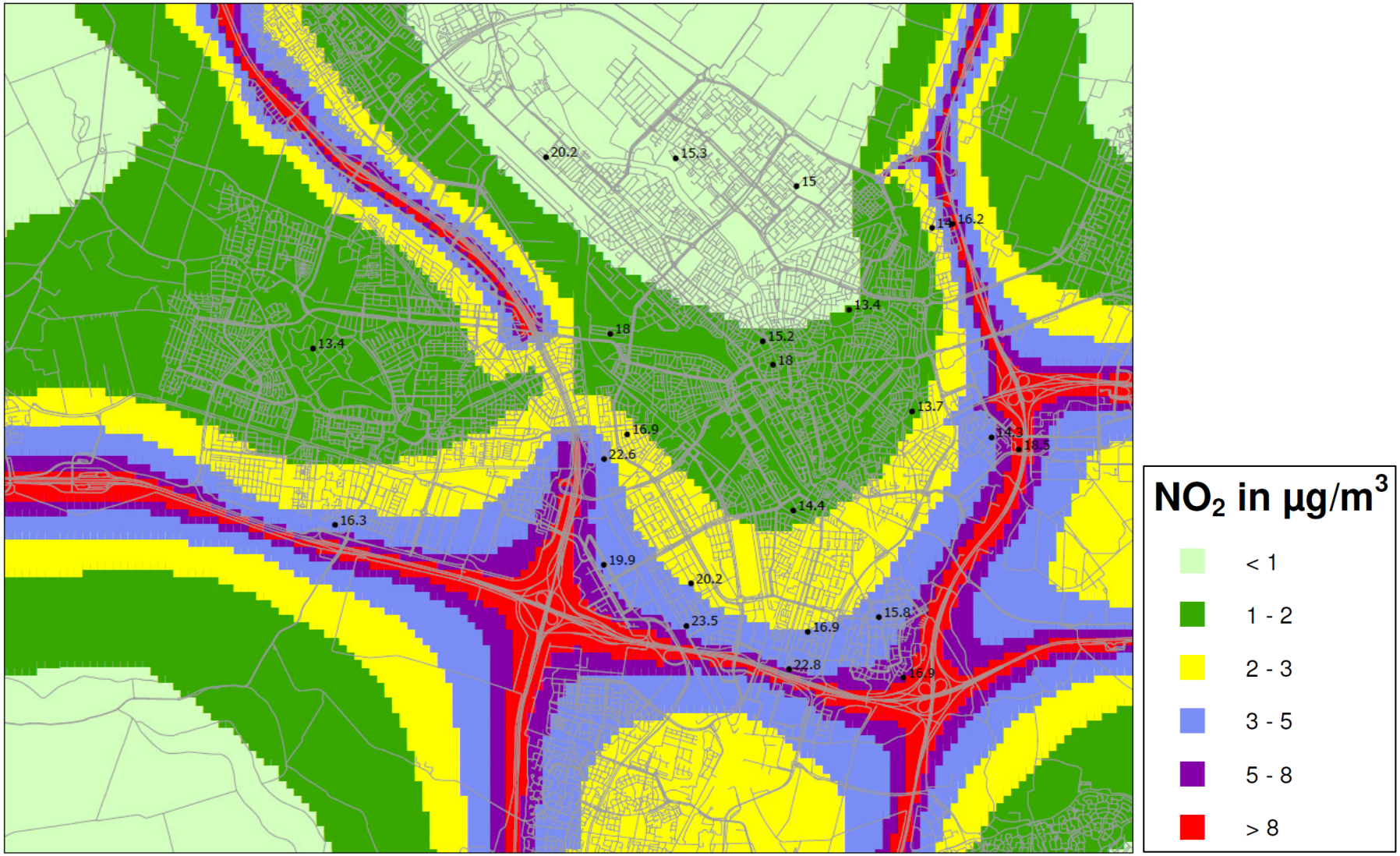

NO_2 in µg/m^3 2022
- < 20
- >20 - =<25
- >25 - =<30
- >30 - =<35

Type
- ▲ Stad
- ● Straat

Niet afgebeeld: de regionale meetlocaties Rijnenburg/IJsselstein en Westbroek (beide < 20 µg/m^3).

II.2 Jaargemiddelde op meetlocatie versus rijkssnelwegbijdrage NO_2 in 2022

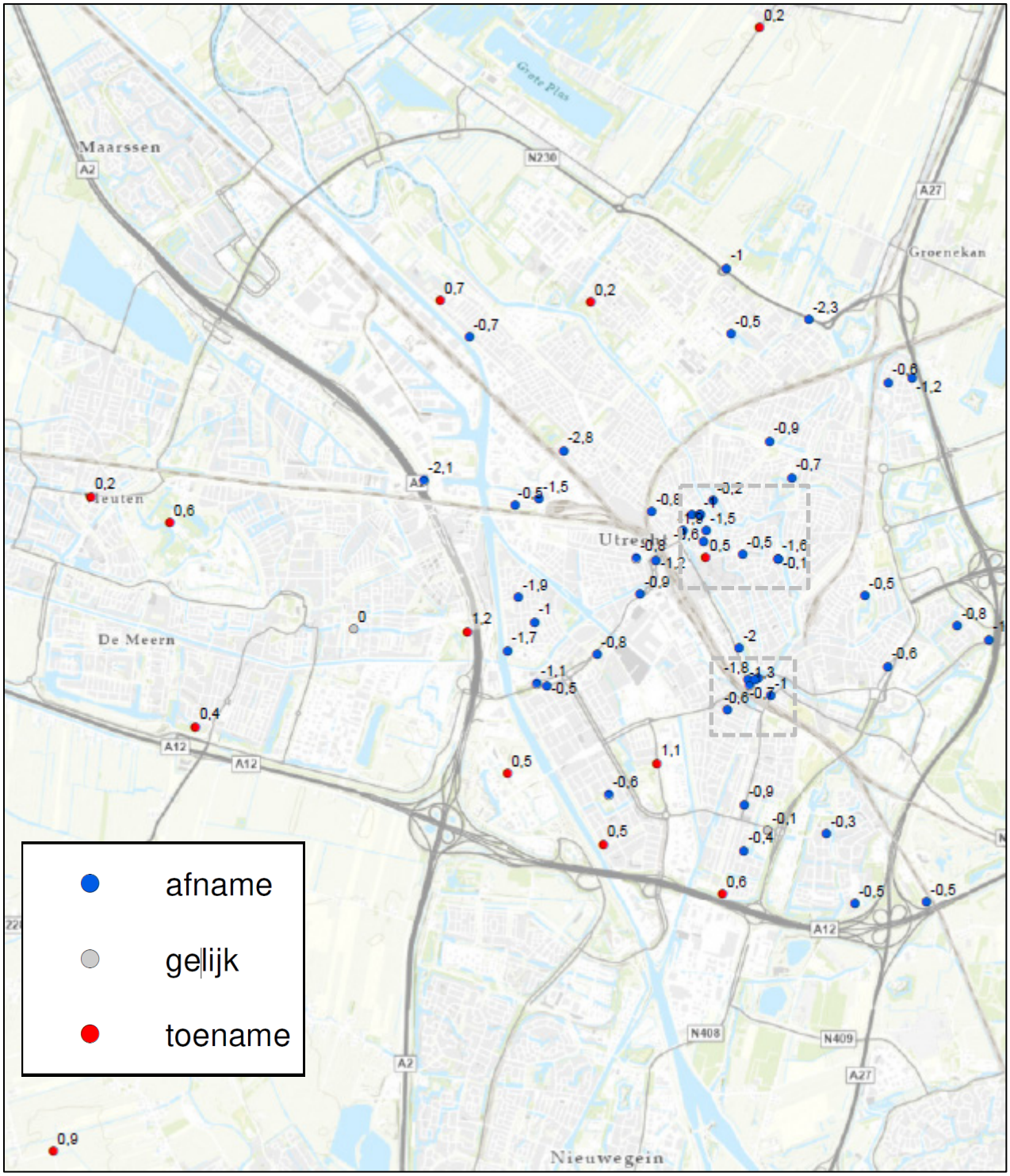
III. Meetresultaten overzicht 2011-2022

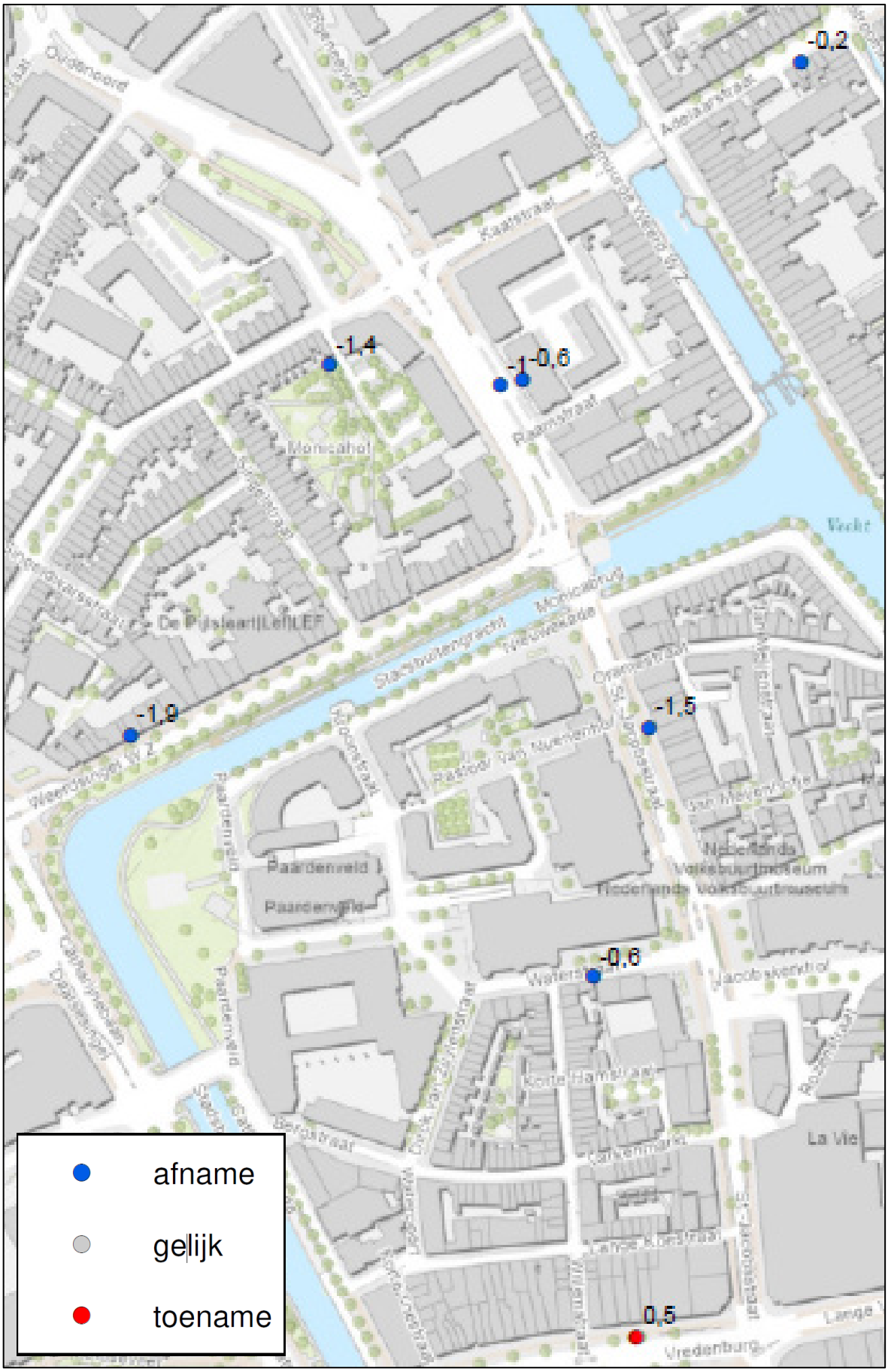
Meetlocatie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Verschil 2022-2011	Verschil 2022-2021
Rijnenburg/IJsselstein	22,2	21,7	21,6	21,2	19,6	19,0	18,8	18,2	16,8	13,6	13,3	14.3	-7.9	+0.9
Westbroek				19,9	19,4	19,6	18,3	16,5	15,8	13,3	12,6	12.8		+0.2
Rivierenwijk*	26,7	26,3	*24,7*	*24,6*	23,9	23,0	22,1	18,5	17,4	14,8	15,0	14.4	-12.3	-0.6
Wijk C*	33,4	31,2	28,9	27,1	26,6	28,2	25,7	22,7	22,9	17,9	18,5	18.0	-15.4	-0.6
Monicahof*				*23,7*	*24,7*	23,4	22,6	18,2	18,7	15,8	16,6	15.2		-1.4
Overvecht Noord	24,5	25,0	21,8	22,4	21,8	22,2	20,8	18,4	18,2	15,9	15,1	15.3	-9.2	+0.2
Griftpark*	27,2	28,1	24,4	23,3	20,1	21,8	20,8	17,9	17,6	*16,0*	14,1	13.4	-13.8	-0.7
Wilhelminapark*	26,5	24,1	23,1	20,7	21,3	24,8	21,0	18,2	17,7	13,9	14,2	13.7	-12.8	-0.5
Máximapark*	24,6	24,3	*23,4*	*24,7*	*20,3*	22,2	19,4	18,1	15,9	13,4	12,8	13.4	-11.2	+0.6
Lunetten - rand	27,5	27,3	26,8	26,6	23,9	25,2	25,2	21,6	21,4	17,2	17,4	16.9	-10.5	-0.5
Lunetten - midden	27,6	27,5	26,2	24,1	22,1	22,6	22,9	19,1	19,1	15,4	16,1	15.8	-11.9	-0.3
Hoograven – rand*	35,8	*39,6*	32,4	34,5	34,8	33,7	32,9	27,7	27,1	22,5	22,2	22.8	-13.0	+0.6
Hoograven - midden	27,4	29,0	25,7	25,2	24,3	24,9	24,6	21,6	20,9	16,9	17,2	16.9	-10.5	-0.4
Kanaleneiland-Zuid rand	39,1	38,3	35,5	38,2	34,5	33,4	31,5	28,4	28,1	23,0	23,0	23.5	-15.6	+0.5
Kanaleneiland-Zuid midden*	32,5	33,0	29,1	30,2	*30,9*	28,6	27,8	25,6	23,5	20,3	20,8	20.2	-12.3	-0.6
Leeuwenstein-Zuid	34,7	34,3	31,1	31,8	28,0	28,3	28,1	25,3	23,8	19,6	19,4	19.9	-14.8	+0.5
Oog in Al – rand*	34,6	37,1	31,6	30,7	31,8	31,3	*33,1*	28,4	28,5	23,6	24,3	22.6	-12.0	-1.7
Oog in Al – midden*	28,6	28,7	27,1	25,2	*25,2*	27,3	26,3	23,4	20,7	17,1	18,0	16.9	-11.7	-1.0
Overvecht – zuid	27,9	26,9	24,1	23,6	24,4	24,4	22,0	19,3	19,1	15,8	15,4	15.0	-12.9	-0.5
Voordorp – rand	28,7	26,7	27,3	26,1	23,1	25,5	23,6	21,3	19,7	16,8	17,4	16.2	-12.5	-1.2
Voordorp – midden	24,4	24,4	22,5	22,6	21,2	21,1	20,6	17,7	17,8	14,3	14,6	14.0	-10.4	-0.6
Rijnsweerd –rand	35,1	34,5	31,7	31,1	25,5	30,1	27,3	26,4	24,5	18,6	19,5	18.5	-16.6	-1.0
Rijnsweerd –midden*	*25,1*	24,9	23,6	22,6	20,7	23,1	21,7	19,3	18,7	14,6	15,0	14.3	-10.8	-0.8
De Meern – rand*	28,4	*27,2*	24,4	26,2	25,6	26,4	25,2	22,2	21,0	17,2	15,9	16.3	-12.1	0.4

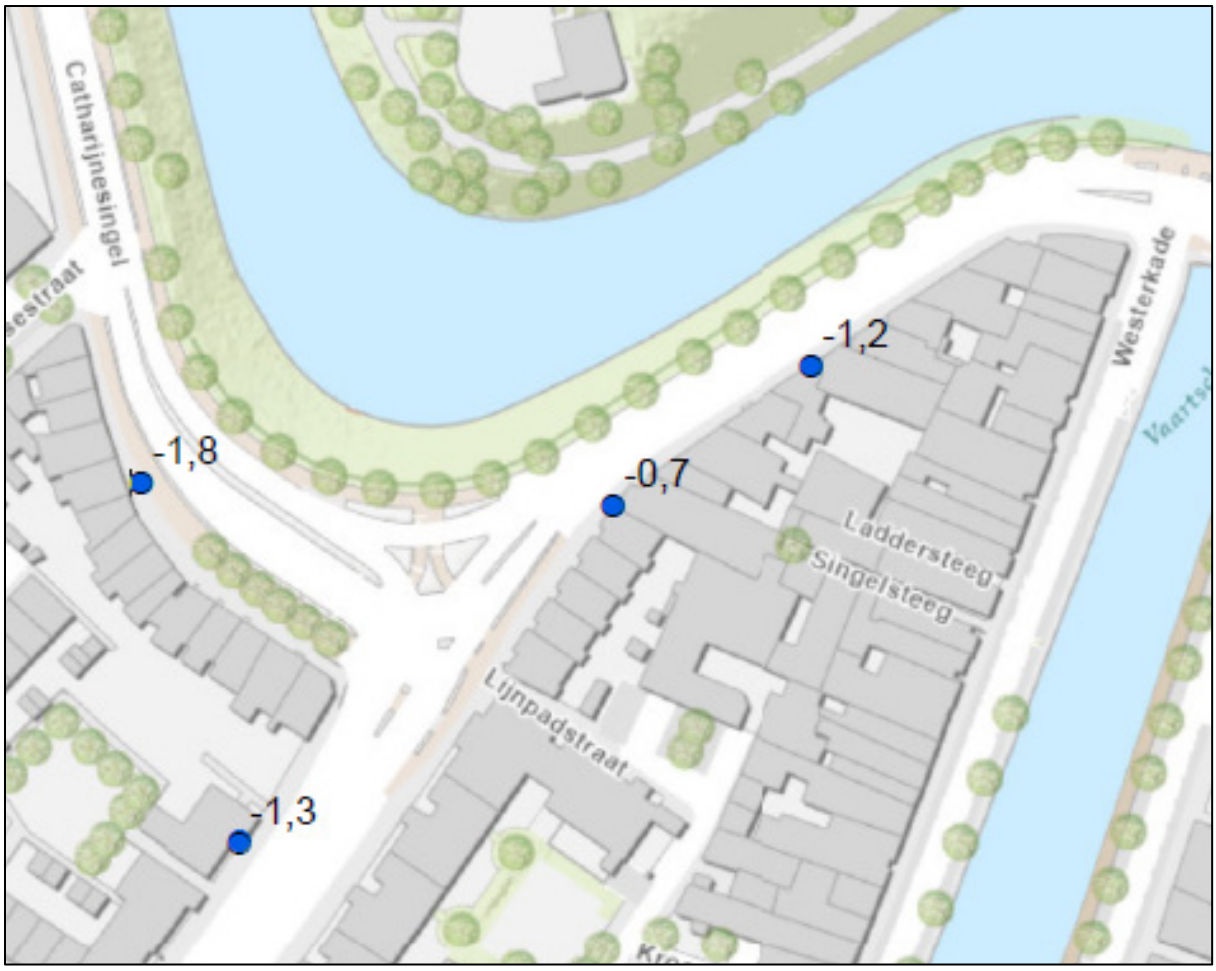
Meetlocatie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Verschil 2022-2011	Verschil 2022-2021
Schepenbuurt	29,1	28,0	24,4	24,6	24,1	25,0	25,2	21,9	20,9	17,7	18,5	18.0	-11.1	-0.5
A'damsestraatweg (noord)	31,1	29,9	28,4	28,8	25,4	26,1	26,5	23,4	23,0	20,1	19,5	20.2	-11.0	0.7
Oudenoord	41,2	41,0	38,2	33,6	31,1	33,4	30,8	29,4	28,8	22,6	22,8	21.8	-19.4	-1.0
Oudenoord (gevel)*				*30,6*	29,5	31,1	28,2	24,6	*23,6*	*19,3*	20,4	19.9		-0.6
Weerdsingel	47,2	46,6	44,8	41,1	38,9	36,9	36,2	33,7	31,8	22,3	25,1	23.1	-24.0	-1.9
Catharijnesingel/Vaartsestraat	45,1	42,4	39,4	34,0	36,6	37,2	36,0	31,7	30,1	19,8	23,2	21.4	-23.7	-1.8
Albert Schweitzerdreef*	34,3	33,4	*29,5*	32,4	30,1	29,7	29,9	24,5	23,6	20,6	19,6	18.6	-15.8	-1.0
Westplein*	35,4	33,3	30,5	29,0	28,3	29,3	29,0	22,6	24,2	18,8	20,0	18.8	-16.7	-1.2
t Blauwe huis	34,4	34,3	30,2	30,0	28,2	27,7	27,4	22,8	23,0	27,7	18,8	18.4	-16.1	-0.5
Noordelijke tunnelmond A2*			47,4	47,1	44,9	*37,0*	44,7	35,9	35,2	17,7	29,1	27.0		-2.1
Zuidelijke tunnelmond A2			26,8	27,7	23,7	26,8	24,4	24,7	21,6	26,6	17,3	18.5		1.2
Lessinglaan	39,1	38,1	35,9	33,7	33,9	35,6	36,1	33,1	32,0	25,6	27,6	25.7	-13.4	-1.9
St. Josephlaan	39,0	38,0	36,1	36,1	33,5	35,8	35,0	30,9	28,8	20,8	27,6	24.8	-14.2	-2.8
Albatrosstraat*	*37,9*	36,3	33,3	*32,5*	31,3	31,5	31,6	26,7	25,7	22,0	21,6	20.5	-17.4	-1.0
A'damsestraatweg (zuid)	42,0	41,2	35,5	36,1	33,9	31,7	30,4	26,9	27,3	21,2	22,4	21.6	-20.4	-0.8
Ds. M.L. Kinglaan	34,4	35,0	29,9	29,9	28,8	29,6	29,0	26,6	24,9	24,9	21,3	20.8	-13.5	-0.5
Catharijnesingel/Bleekstraat (o)	56,4	54,0	51,6	46,3	37,3	38,8	34,1	34,0	31,8	23,1	24,5	23.4	-33.0	-1.2
Catharijnesingel/Bleekstraat (w)			47,4	41,9	34,9	36,4	33,6	31,5	29,7	22,3	23,3	22.6		-0.7
t Goylaan	31,4	30,6	29,1	29,1	27,9	27,5	26,1	24,2	22,0	19,1	19,9	19.8	-11.7	-0.1
Nobelstraat (zuidzijde)	47,8	49,5	43,9	36,9	36,1	37,8	35,4	33,2	31,8	25,3	23,7	23.6	-24.2	-0.1
Kardinaal de Jongweg	33,8	33,4	29,3	28,5	27,8	27,5	27,3	23,5	22,8	18,7	18,9	18.0	-15.8	-0.9
Constant Erzeijstraat	39,1	38,6	33,6	33,1	31,6	32,1	29,8	26,5	25,5	21,4	21,3	20.4	-18.8	-0.9
Vleutenseweg	45,6	43,4	39,2	36,6	32,7	32,6	30,9	28,0	27,5	23,1	23,1	22.3	-23.3	-0.8
Stroomrugbaan	27,9	26,9	25,9	25,1	24,7	25,6	23,3	21,1	20,1	16,5	16,3	16.5	-11.4	0.2
Langerakbaan	25,2	22,8	22,5	21,5	20,2	21,4	19,7	18,9	17,7	14,6	14,6	14.5	-10.7	0.0
Vredenburg	49,9	44,9	42,6	33,2	29,2	31,8	30,1	26,5	27,2	21,1	21,0	21.5	-28.4	0.5
Laan van Minsweerd	30,1	29,8	27,8	27,3	24,7	28,0	26,5	23,4	22,0	17,2	18,3	17.7	-12.4	-0.6
A'damsestraatweg (noord)	36,7	36,1	31,8	33,7	33,8	32,9	31,7	27,6	28,0	23,5	23,4	22.7	-14.0	-0.7

Meetlocatie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022		Verschil 2022-2011	Verschil 2022-2021
Europalaan (A. Frankplein)	29,7	31,1	30,3	28,8	25,5	26,7	24,9	23,4	22,0	17,8	17,5	18.6		-11.1	+1.1
Nobelstraat (noordzijde)*		*41,9*	40,4	31,6	30,8	31,2	31,3	29,3	27,6	21,9	22,2	20.5			-1.6
St. Jacobsstraat*				30,3	*32,0*	30,6	27,2	24,2	24,1	18,6	20,2	18.7			-1.5
Lange Jansstraat				35,4	35,3	35,1	36,1	31,3	30,7	24,7	22,9	22.4			-0.5
Adelaarstraat				33,2	30,6	32,9	30,3	26,4	25,7	20,9	21,0	20.8			-0.2
Bleekstraat				34,3	32,2	31,4	29,8	26,1	24,2	19,6	19,9	18.7			-1.3
Catharijnesingel (zuid)				29,5	28,6	28,9	30,1	26,8	25,6	20,8	22,1	20.1			-2.0
Graadt van Roggenweg				34,4	31,8	32,4	31,5	27,1	26,5	22,1	21,7	20.8			-0.9
A. Schweitzerdreef (zuid)*				*37,0*	37,1	38,7	33,9	33,8	32,9	27,7	28,5	26.1			-2.3
Ds. M.L. Kinglaan (noord)				41,0	40,2	42,3	40,6	36,8	35,0	31,2	30,8	29.7			-1.1
Weg der Verenigde Naties				29,9	28,0	29,4	27,9	24,8	23,1	19,1	19,0	18.2			-0.8
Cartesiusweg				36,1	35,4	34,6	32,4	29,2	28,2	24,2	25,3	23.8			-1.5

IV. Verschilconcentraties NO_2 Utrecht 2022-2021 (in µg/m^3)

-0,2
-1,4
-1
-0,6
-1,9
-1,5
-0,6
0,5
afname
gelijk
toename

afname

gelijk

toename

V. Overzicht berekende jaargemiddelde concentraties 2022-2030

Jaargemiddelde concentratie stikstofdioxide (NO_2) 2022 - 2030

	2022 Jaargemiddeld	2022 Achtergrond	2030 Jaargemiddeld	2030 Achtergrond
	[µg/m^3]	[µg/m^3]	[µg/m^3]	[µg/m^3]
Gemiddeld	22,1	17,0	16,4	12,6
Maximum	35,9	23,0	27,8	18,9
Minimum	13,2	11,8	9,6	8,7

Jaargemiddelde concentratie fijnstof (PM_{10}) 2022 - 2030

	2022 Jaargemiddeld	2022 Achtergrond	2030 Jaargemiddeld	2030 Achtergrond
	[µg/m^3]	[µg/m^3]	[µg/m^3]	[µg/m^3]
Gemiddeld	18,3	18,2	15,4	14,7
Maximum	21,2	19,3	17,8	15,7
Minimum	16,8	16,7	13,6	13,4

Jaargemiddelde concentratie fijnere fractie van fijnstof ($PM_{2,5}$) 2022 - 2030

	2022 Jaargemiddeld	2022 Achtergrond	2030 Jaargemiddeld	2030 Achtergrond
	[µg/m^3]	[µg/m^3]	[µg/m^3]	[µg/m^3]
Gemiddeld	10,3	10,1	8,0	7,8
Maximum	11,8	11,2	9,2	8,8
Minimum	9,1	9,0	7,0	7,0

VI. Vergelijking meet- en rekenresultaten 2022

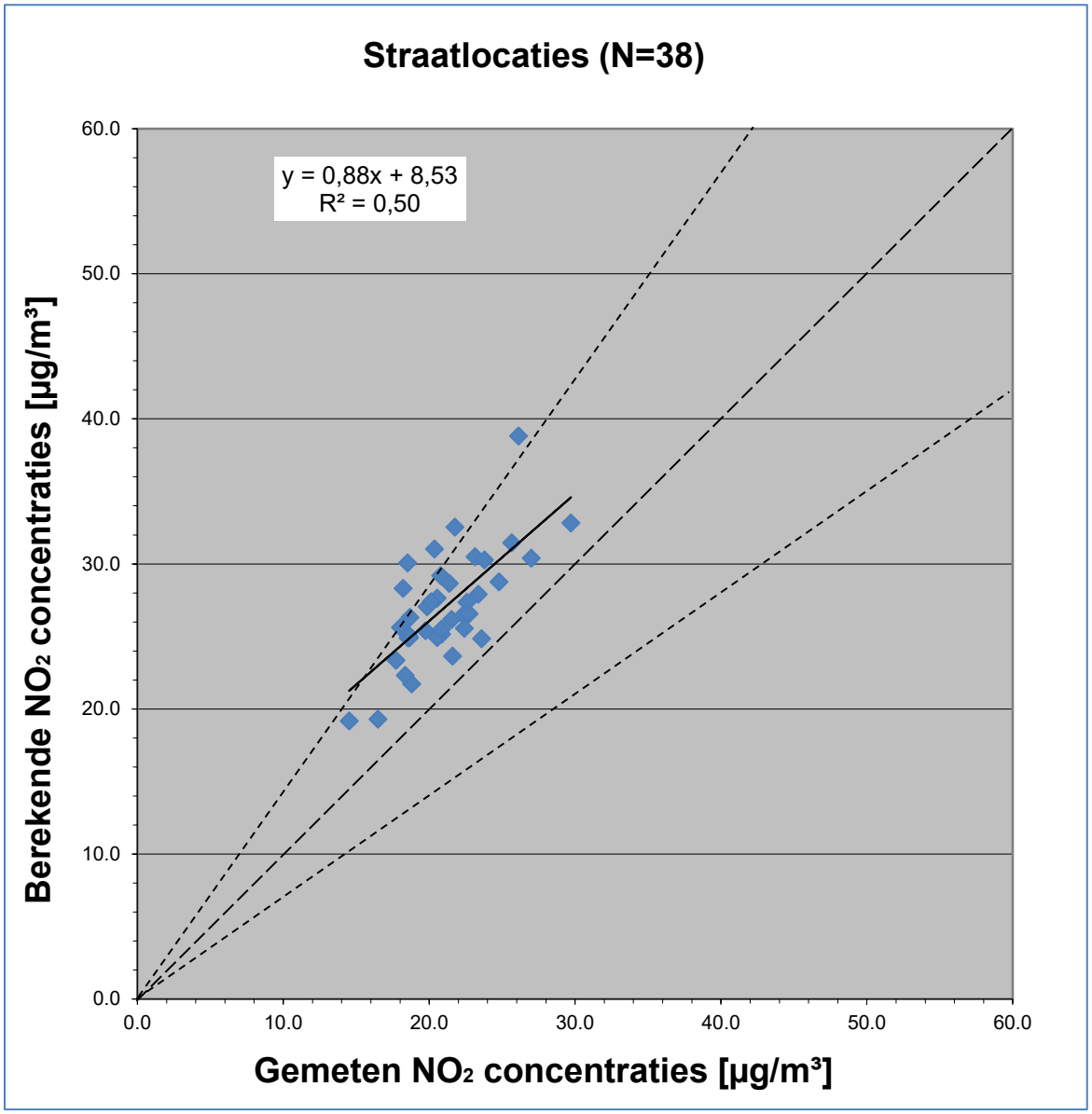
Toelichting:

- De NSL-Monitoringstool houdt geen rekening met de oriëntatie van de straat ten opzichte van de windroos en ook niet met de hoogte waarop het meetbuisje hangt.
- Het is niet altijd mogelijk om met de juiste rekenafstand tussen meetpunt en weg-as in de berekeningen te werken. Bijvoorbeeld als de ligging van de gemodelleerde rijlijn niet geheel overeenkomt met de daadwerkelijke ligging van de weg-as (bijvoorbeeld in een bocht) en het meetpunt wel met de juiste coördinaten in het rekenmodel zit.
- Zowel metingen als berekeningen kennen een aanzienlijke onzekerheid. Berekeningen van de jaargemiddelde concentratie volgens de 'Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007' mogen wettelijk gezien niet meer dan 30% afwijken van de werkelijke jaargemiddelde concentratie.

Meetlocatie (regionaal en stadsachtergrond)	**Id**	**X (m)**	**Y (m)**	**NO_2 Berekend [µg/m³]**	**NO_2 Gemeten [µg/m³]**	**NO_2 Berekend - Gemeten [µg/m³]**
Rijnenburg/IJsselstein	U1	128824	449343	14.2	14.3	-0.1
Westbroek	U1-2	136887	462180	13.3	12.8	0.5
Rivierenwijk	U2	136526	454394	20.9	14.4	6.4
Wijk C	U3	136243	456322	21.5	18.0	3.5
Monicahof	U3-2	136114	456627	21.4	15.2	6.2
Overvecht Noord	U4	134958	459045	17.1	15.3	1.8
Griftpark	U5	137253	457042	18.4	13.4	5.0
Wilhelminapark	U6	138088	455695	17.9	13.7	4.2
Máximapark	U7	130154	456528	15.7	13.4	2.2
Lunetten - rand	U8	137971	452171	23.0	16.9	6.1
Lunetten - midden	U9	137649	452972	19.4	15.8	3.6
Hoograven - rand	U10	136460	452283	24.1	22.8	1.3
Hoograven - midden	U11	136707	452778	21.0	16.9	4.2
Kanaleneiland-Zuid - rand	U12	135100	452853	24.1	23.5	0.6
Kanaleneiland-Zuid – midden	U13	135161	453418	21.5	20.2	1.3
Leeuwenstein-Zuid	U14	134006	453664	22.7	19.9	2.8
Oog in Al – rand	U15	134009	455065	23.2	22.6	0.7
Oog in Al – midden	U16	134315	455391	21.3	16.9	4.4
Overvecht – zuid	U17	136559	458678	18.9	15.0	4.0
Voordorp – rand	U18	138624	458178	18.2	16.2	2.1
Voordorp – midden	U19	138354	458126	15.8	14.0	1.8
Rijnsweerd -rand	U20	139502	455191	24.3	18.5	5.8
Rijnsweerd -midden	U21	139141	455350	19.4	14.3	5.1
De Meern - rand	U22	130446	454193	20.3	16.3	4.0
Schepenbuurt	U23	134092	456721	22.0	18.0	4.0
Amsterdamsestraatweg (noord)	U24	133240	459061	16.3	20.2	-3.9
Meetlocatie (straatlocaties)	**Id**	**X (m)**	**Y (m)**	**NO_2 Berekend [µg/m³]**	**NO_2 Gemeten [µg/m³]**	**NO_2 Berekend - Gemeten [µg/m³]**

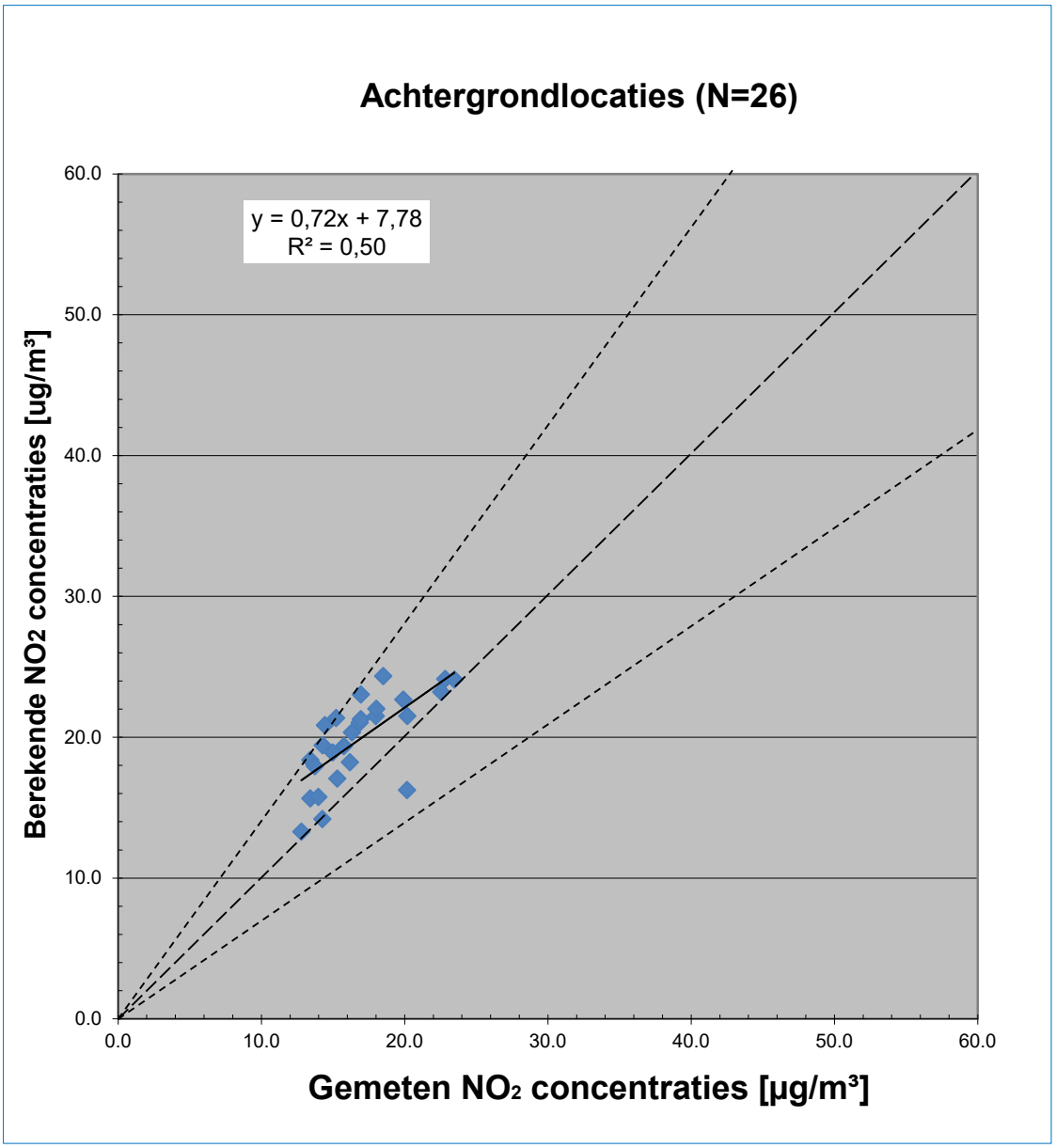
Oudenoord	U25	136199	456614	32.5	21.8	10.8
Oudenoord (gevel)*	U25-2	136210	456617	27.1	19.9	7.2
Weerdsingel	U26	136011	456436	30.5	23.1	7.4
Catharijnesingel/Vaartsestraat	U29	136753	454731	28.7	21.4	7.3
Albert Schweitzerdreef	U30	136507	459436	24.9	18.6	6.3
Westplein	U31	135703	456092	21.7	18.8	2.9
t Blauwe huis ('straatlocatie')	U33	138789	452192	22.3	18.4	4.0
N. tunnelmond A2 ('straatlocatie')	U34	133054	457007	30.4	27.0	3.4
Z. tunnelmond A2 ('straatlocatie')	U35	133548	455281	30.1	18.5	11.6
Lessinglaan	U36	134132	455668	31.5	25.7	5.8
St Josephlaan	U37	134648	457351	28.8	24.8	4.0
Albatrosstraat	U38	137011	454548	27.7	20.5	7.1
Amsterdamsestraatweg (zuid)	U39	135654	456649	23.6	21.6	2.0
Ds. M.L. Kinglaan	U40	134459	454652	25.2	20.8	4.3
Catharijnesingel (Bleekstraat oost)	U41	136868	454751	27.9	23.4	4.5
Catharijnesingel (Bleekstraat west)	U41-2	136834	454727	27.4	22.6	4.8
t Goylaan	U43	136978	453008	25.4	19.8	5.6
Nobelstraat (zuidzijde)	U44	137098	456102	24.9	23.6	1.3
Kardinaal De Jongweg	U45	136998	457458	25.6	18.0	7.6
Constant Erzeijstraat	U46	136713	453307	31.0	20.4	10.7
Vleutenseweg	U47	135475	456120	26.5	22.3	4.1
Stroomrugbaan	U48	129250	456825	19.3	16.5	2.8
Langerakbaan	U49	132252	455308	19.2	14.5	4.7
Vredenburg	U50	136268	456130	26.2	21.5	4.6
Laan van Minsweerd	U51	138346	454882	23.4	17.7	5.7
Amsterdamsestraatweg (noord)	U52	133556	458656	26.6	22.7	3.8
Europalaan (Anne Frankplein)	U53	135711	453779	25.1	18.6	6.5
Nobelstraat (noordzijde)	U54	137095	456117	24.9	20.5	4.4
St. Jacobsstraat	U55	136274	456447	26.3	18.7	7.6
Lange Jansstraat	U56	136693	456160	25.6	22.4	3.1
Adelaarstraat	U57	136352	456778	29.2	20.8	8.4
Bleekstraat	U58	136770	454669	24.9	18.7	6.3
Catharijnesingel (zuid)	U59	136651	455091	27.4	20.1	7.3
Graadt van Roggenweg	U60	135521	455713	25.5	20.8	4.7
A. Schweitzerdreef (zuid)	U61	137445	458845	38.8	26.1	12.7
Ds. M.L. Kinglaan (noordzijde)	U62	134341	454687	32.8	29.7	3.1
Weg der Verenigde Naties	U63	135030	455016	28.3	18.2	10.1
Cartesiusweg	U64	134366	456797	30.3	23.8	6.5

VII. Meet- en rekenresultaten op straatlocaties en achtergrondlocaties

Gemeten versus berekende NO_2 concentraties op straatlocaties: De fijn-gestippelde lijnen geven de =+/- 30% afwijking aan van de lijn y=x. De afbeelding toont ook de formule voor de regressielijn en de bijbehorende determinatiecoëfficiënt (R^2).

Op de resultaten is een 'standaard' lineaire regressie toegepast. Deze regressiemethode houdt geen rekening met de onzekerheid in de onafhankelijke variabele (in dit geval de gemeten NO_2-concentratie). Het snijpunt van de lijn die door de oorsprong gaat en waarvoor geldt dat de berekende concentratie gelijk is aan de gemeten concentratie (y=x), snijdt de lijn die volgens de methode van lineaire regressie de relatie tussen gemeten en berekende waarden het beste beschrijft.

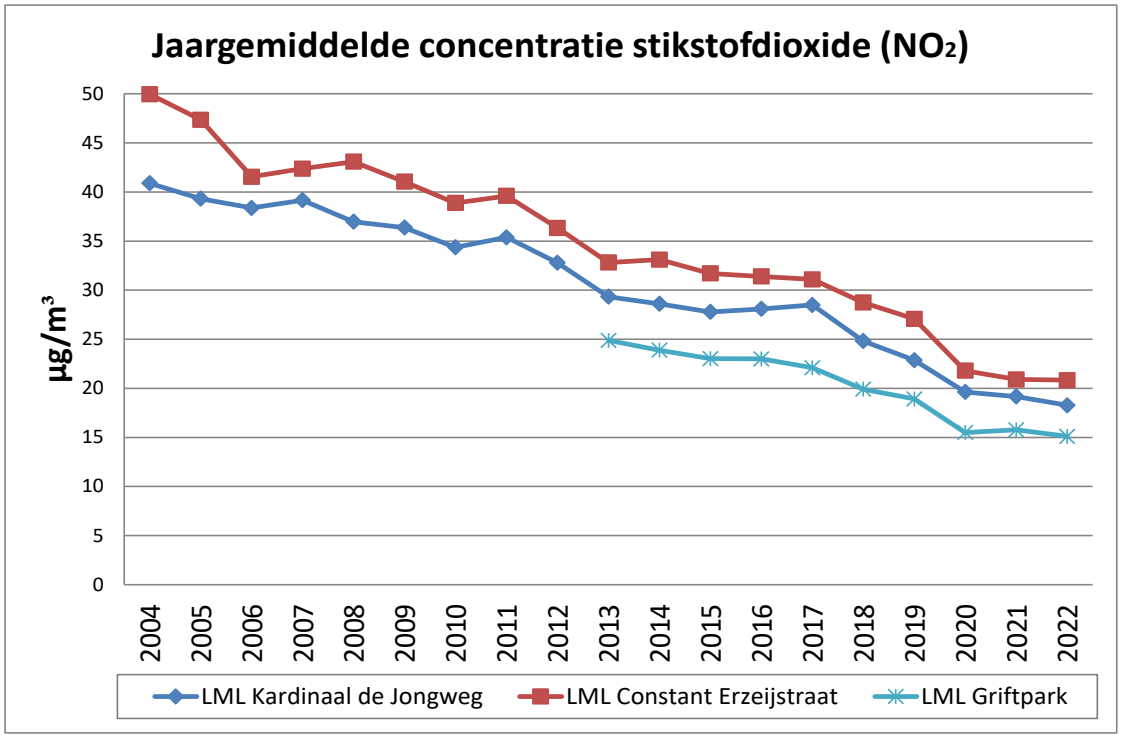
Gemeten versus berekende NO_2 concentraties op achtergrondlocaties: De fijn-gestippelde lijnen geven de =+/- 30% afwijking aan van de lijn y=x. De afbeelding toont ook de formule voor de regressielijn en de bijbehorende determinatiecoëfficiënt (R^2).

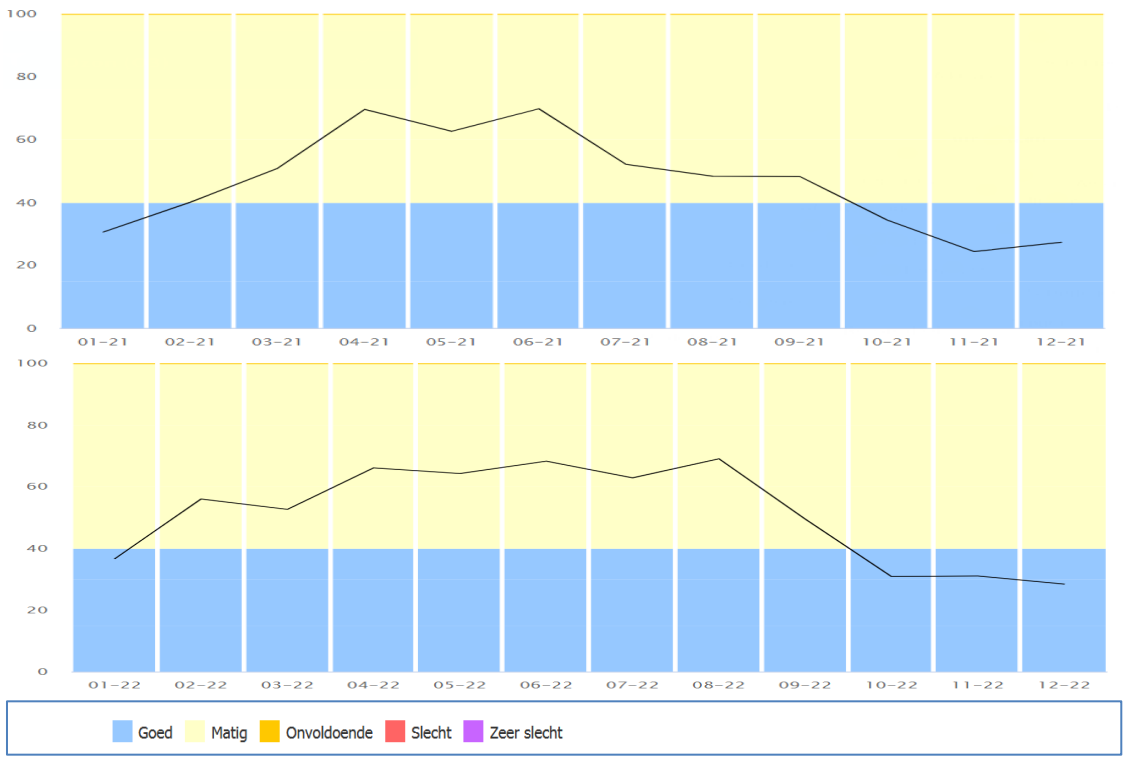
VIII. Gemeten en berekende verkeersbijdrage

Meet-locatie (code)	Meetlocatie (Straatmeetpunten)	Meetlocatie achtergrond gekoppeld	Verkeers-bijdrage NO_2 Berekend [µg/m^3]	Verkeers-bijdrage NO_2 Gemeten* [µg/m^3]	Verkeers-bijdrage NO_2 Berekend-Gemeten* [µg/m^3]
U25	Oudenoord	Monicahof	12.3	6.5	5.8
U25-2	Oudenoord (gevel)*	Monicahof	6.8	4.7	2.2
U26	Weerdsingel wz	Gem. Monicahof & Wijk C	10.3	6.5	3.7
U29	Catharijnesingel/Vaartsestr.	Rivierenwijk	9.9	6.9	2.9
U30	Albert Schweitzerdreef	Overvecht -zuid	9.5	3.6	6.0
U31	Westplein	Gem. Monicahof & Wijk C	1.5	2.2	-0.7
U36	Lessinglaan	Oog in Al-midden	12.8	8.7	4.1
U37	St.-Josephlaan	Schepenbuurt	9.4	6.8	2.6
U38	Albatrosstraat	Rivierenwijk	10.7	6.1	4.6
U39	Amsterdamsestraatweg	Monicahof	4.1	6.4	-2.3
U40	Ds. M.L. Kinglaan (zuid)	Oog in Al-midden	4.4	3.9	0.5
U41	C. singel/Bleekstraat (west)	Rivierenwijk	9.1	8.9	0.2
U41-2	C. singel/Bleekstraat (oost)	Rivierenwijk	8.5	8.1	0.4
U43	't Goylaan	Hoograven-midden	7.1	4.0	3.1
U44	Nobelstraat (zuid)	Wijk C	7.3	9.9	-2.5
U45	Kardinaal de Jongweg	Griftpark	7.6	3.1	4.6
U46	Constant Erzeijstraat	Hoograven-midden	12.7	4.6	8.1
U47	Vleutenseweg	Wijk C	6.2	4.4	1.9
U48	Stroomrugbaan	Maximapark	3.8	3.1	0.7
U49	Langerakbaan	Maximapark	3.0	1.1	1.9
U50	Vredenburg	Wijk C	6.0	3.6	2.4
U52	Amsterdamsestraatweg (n)	Amsterdamsestraatweg (n AG)	6.3	2.6	3.8
U53	Europalaan	Rivierenwijk	6.7	4.1	2.6
U54	Nobelstraat	Wilhelminapark	7.4	6.8	0.6
U55	St. Jacobsstraat	Gem. Monicahof & Wijk C	6.1	2.1	4.0
U56	Lange Jansstraat	Wijk C	5.3	4.4	0.9
U57	Adelaarstraat	Monicahof	9.0	5.6	3.4
U58	Bleekstraat	Rivierenwijk	6.1	4.2	1.9
U59	Catharijnesingel (zuid)	Rivierenwijk	7.8	5.7	2.1
U60	Graadt van Roggenweg	Gem. Oog in Al-midden & Wijk C	5.3	3.4	1.9
U61	A. Schweitzerdreef (zuid)	Overvecht-zuid	22.6	11.1	11.5
U62	Ds. M.L. Kinglaan (noord)	Gem. Oog in Al-rand & midden	12.1	11.3	0.8
U63	Weg der Verenigde Naties	Oog in Al-midden	8.1	1.3	6.8
U64	Cartesiusweg	Schepenbuurt	10.0	5.8	4.2

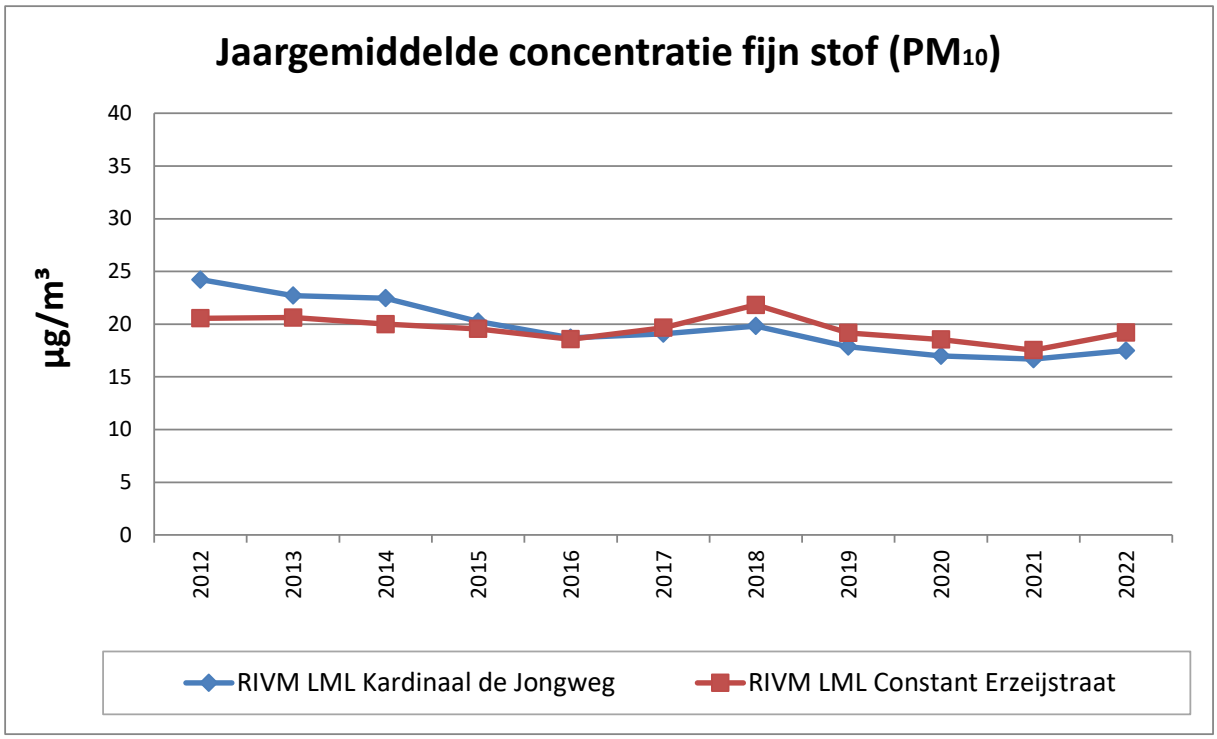
* De verkeersbijdrage wordt niet direct gemeten maar indirect afgeleid uit metingen die enerzijds op de straatmeetlocatie en anderzijds op de dichtstbijzijnde (of meest relevante) achtergrondlocatie plaatsvinden.

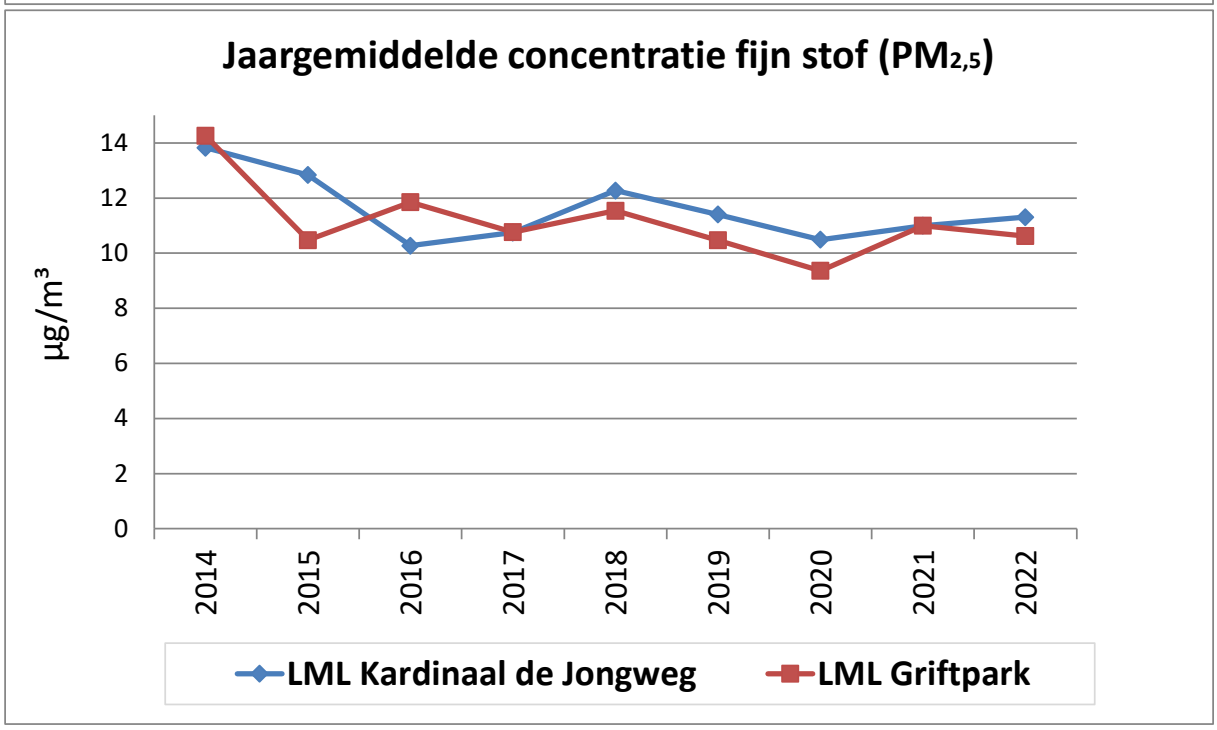
IX. Meetwaarden (NO_2, O_3, PM_{10} en $PM_{2,5}$) LML-RIVM stations Utrecht

*De onderste afbeeldingen geven de maandgemiddelde ozon-metingen (O_3) weer op RIVM LML-meetstation Griftpark in 2021 (jaargemiddelde 47,9 µg/m³) en 2022 (jaargemiddelde 51,9 µg/m³).

Bron: https://www.luchtmeetnet.nl/rapportages

IX.1 Overzicht duplometingen

Meetlocatie	Code	Periode												
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Rijnenburg/IJsselstein	U1	22	15		14	9	8	8	8		10	17	17	24
	U1/D	23	14	18	14	9	10	8	8		12	10	16	24
	verschil	1	1		0	0	2	0	0		2	**7**	1	0
Wijk C	U3	26	16	19	18	14	15	12	11	13	17	18	21	27
	U3/D	26	17	19	18	15	15	12	10	13	17	21	20	28
	verschil	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	3	1	1
Overvecht Noord	U4	25	16	16	14	9	11	9	8	9	12	18	20	26
	U4/D	26	17	18	14	10	11	10	9	9	12	19	18	24
	verschil	1	1	2	0	1	0	1	1	0	0	1	2	2
Griftpark	U5	22	11	17	14	9	9	8	5	8	13	16	17	23
	U5/D	22	13	16	14	9	8	8	7	8	12	16	17	24
	U5/D	22	10	16	14	9	9	8	7	7	13	15	16	23
	U5/D	22	10	16	13	9	9	8	7	8	12	15	16	23
	max. verschil	0	3	1	1	0	1	0	2	1	1	1	1	1
Catharijnesingel/Vaartsestraat	U29	27	22	22	21	18	17	14	13	17	22	23	24	31
	U29/D	26	23	22	21	17	17	15	13	17	24	24	24	31
	verschil	1	1	0	0	1	0	1	0	0	2	1	0	0
t Blauwe huis	U33	26	22	21	16	13	15	13	11	12	16	21	21	25
	U33/D	27	22	20	17	13	15	13	12	12	18	21	21	26
	verschil	1	0	1	1	0	0	0	1	0	2	0	0	1
A'damsestraatweg zuid	U39	31	18	22	20	16	19	17	15	16	23	24	24	31
	U39/D	31	20	21	20	15	18	17	15	16	24	25	24	29
	verschil	0	2	1	0	1	1	0	0	0	1	1	0	2
Cath. singel/Bleekstraat (oost)	U41	25	20	25	22	20	20	19	17	22	26	24	25	31
	U41/D	25	20	24	22	20	22	19	17	21	26	26	26	32
	verschil	0	0	1	0	0	2	0	0	1	0	2	1	1
Kardinaal de Jongweg	U45	25	15	20	17	12	15	13	11	11	17	22	22	28
	U45/D	24	19	20	17	12	15	12	11	12	17	20	23	29

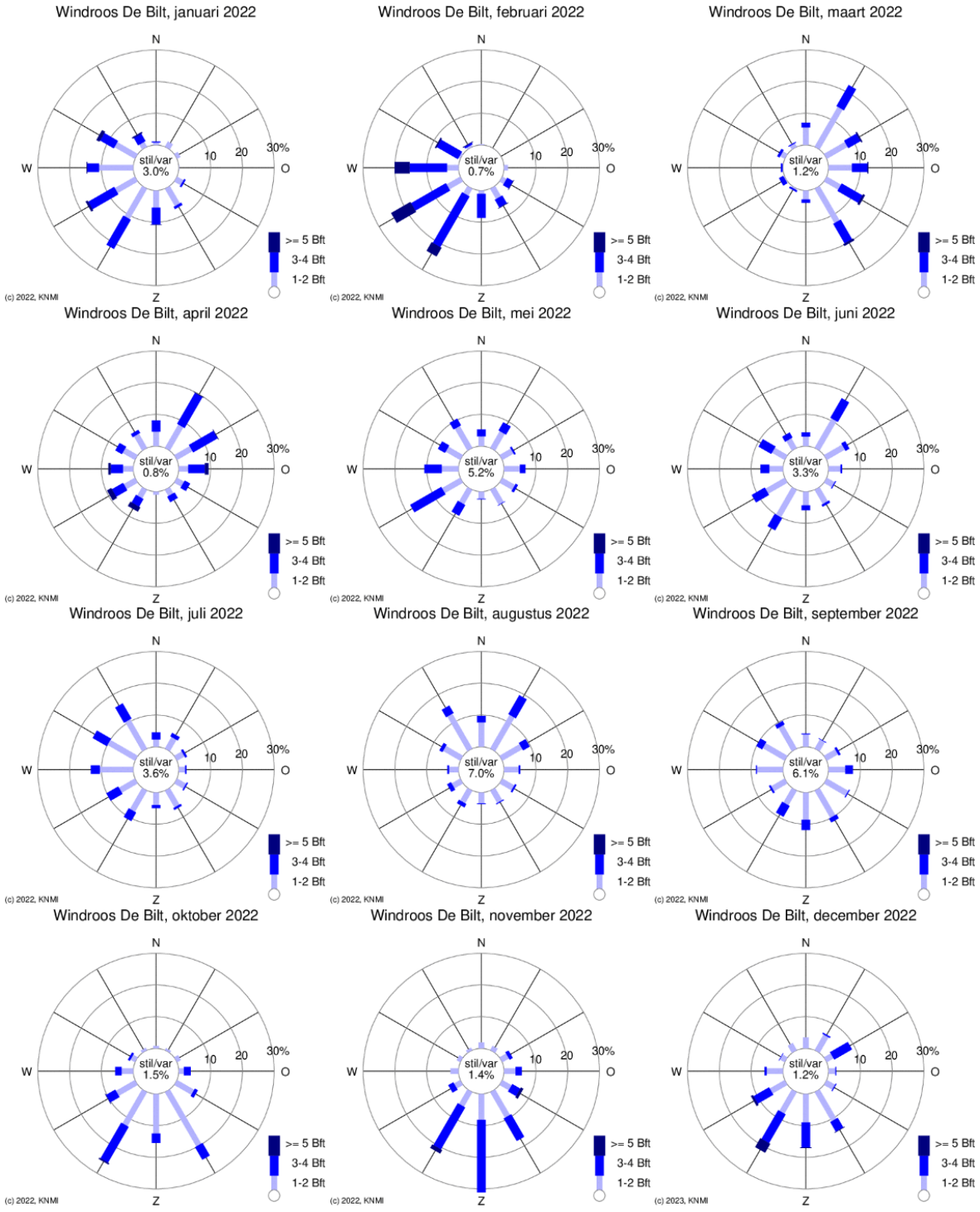
Meetlocatie	Code	Periode												
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	U45/D	25	18	20	16	12	15	13	12	11	17	22	22	27
	U45/D	25	18	20	16	11	15	13	11	12	18	23	22	27
	max. verschil	1	4	0	1	1	0	1	1	1	1	3	1	2
Constant Erzeijstraat	U46	27	20	23	20	17	18	16	13	13	20	23	24	29
	U46/D	26	21	22	20	16	16	16	12	15	22	23	22	30
	U46/D	27	20	22	20	16	18	16	10	15	21	23	23	27
	U46/D	26	20	23	20	16	17	15	11	13	22	24	23	28
	max. verschil	1	1	1	0	1	2	1	3	2	2	1	2	3
Vleutenseweg	U47	27	23	24	22	20	18	17	16	18	23	24	23	30
	U47/D	28	24	24	22	20	19	18	15	18	23	23	22	29
	verschil	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1	1	1
Europalaan	U53	24	16	20	17	14	15	14	10	13	18	22	22	26
	U53/D	24	16	19	18	15	26	14	10	12	18	22	22	27
	verschil	0	0	1	1	1	**11**	0	0	1	0	0	0	1

Meetwaarden NO_2 in µg/m^3; het betreft ongecorrigeerde resultaten.

Op twaalf meetlocaties meten we minimaal in tweevoud (duplo-metingen) en op drie daarvan zelfs in viervoud. Idealiter geven deze gepaarde metingen ongeveer dezelfde waarde. In de praktijk kunnen ze echter enige spreiding vertonen, deels inherent aan de gebruikte meetmethodiek (inclusief de analyse van de metingen in het lab), de variatie in kwaliteit van de buisjes en dergelijke. Gepaarde metingen met Palmesbuisjes verschillen veelal tussen de circa 0-4 microgram per kubieke meter, incidenteel is er een relatief groot verschil. De Utrechtse meervouds-metingen geven in 2022 gemiddeld een onderling verschil van maximaal 0,9 µg/m^3.

X. Windrozen De Bilt (KNMI)

In de windroos zijn de windrichtingen in klassen van 30 verdeeld. Voor iedere klasse is in drie Beaufortklassen aangegeven in hoeveel procent van de gevallen deze voorkwam (relatieve frequentie).

Bron: https://www.knmi.nl/nederland-nu/klimatologie/grafieken/maand/windrozen

XI. Kaarten NO_2-concentraties

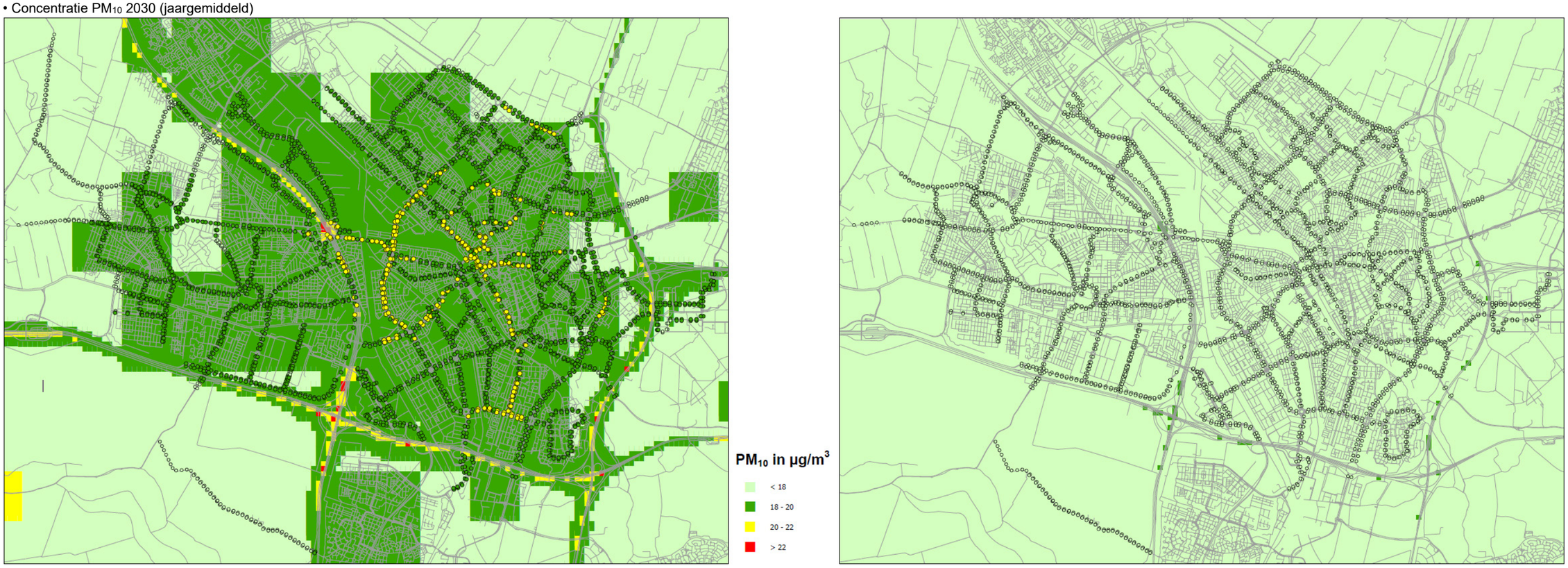
De onderstaande kaarten beelden af:
- Concentratie NO_2 2022 (jaargemiddeld)
- Concentratie NO_2 2030 (jaargemiddeld)

XII. Kaarten PM_{10}-concentraties

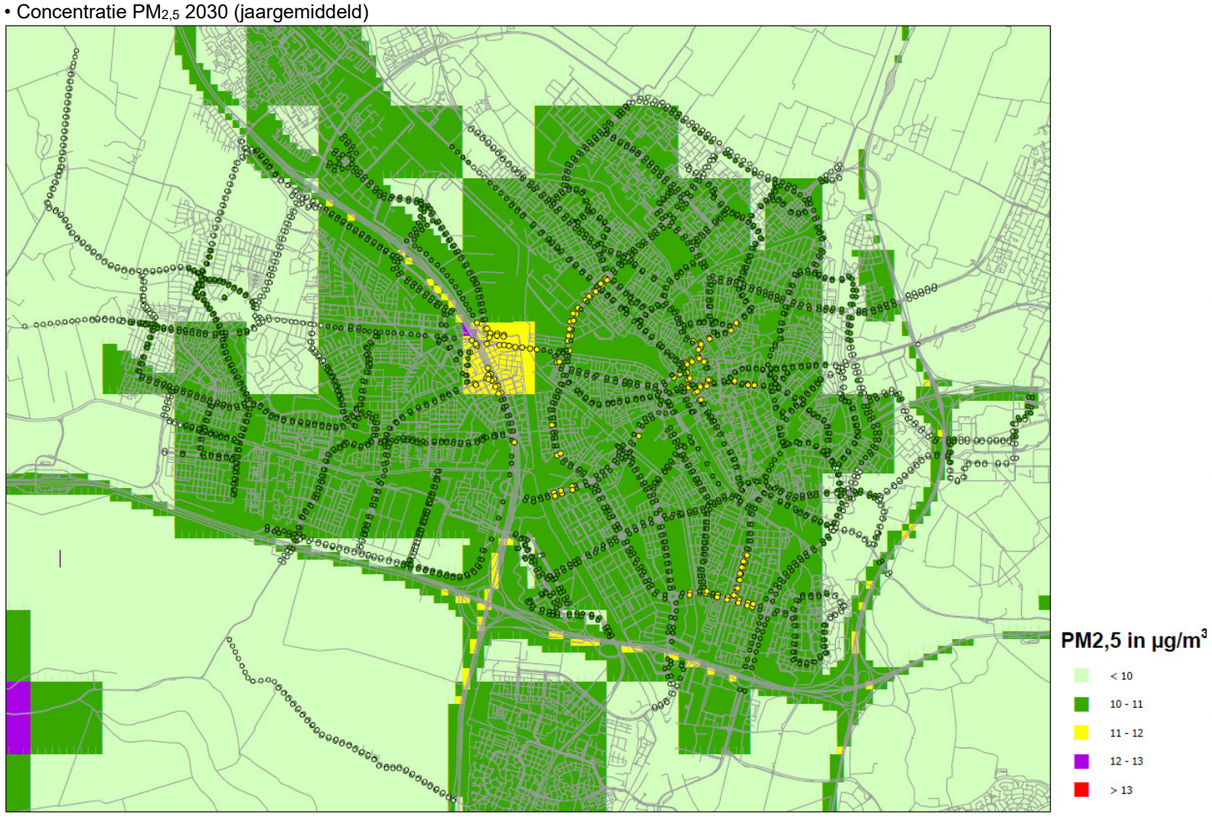
De onderstaande kaarten beelden af:
• Concentratie PM_{10} 2022 (jaargemiddeld)

• Concentratie PM_{10} 2030 (jaargemiddeld)

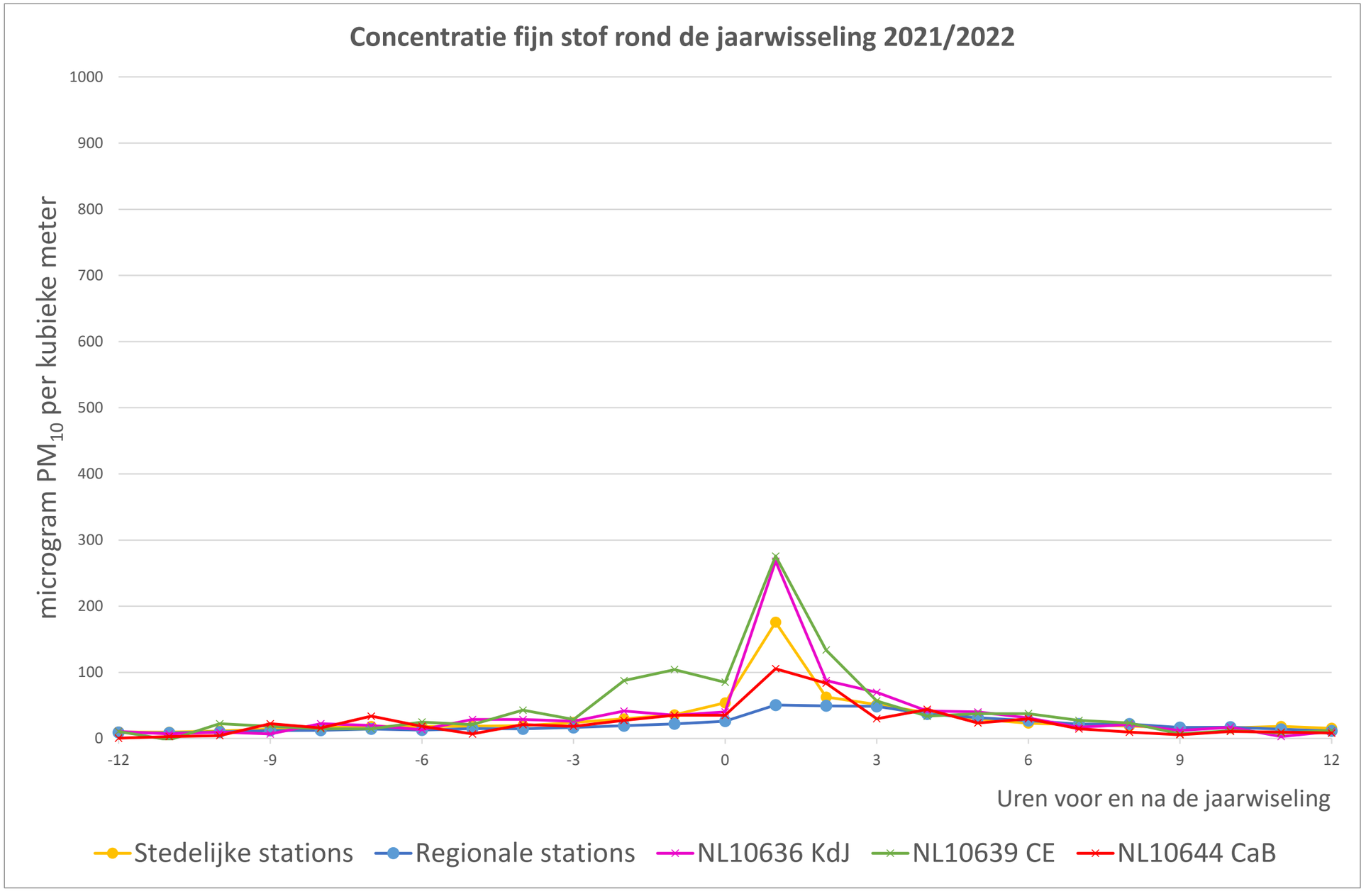

XIII. Kaarten PM $_{2,5-}$ concentraties

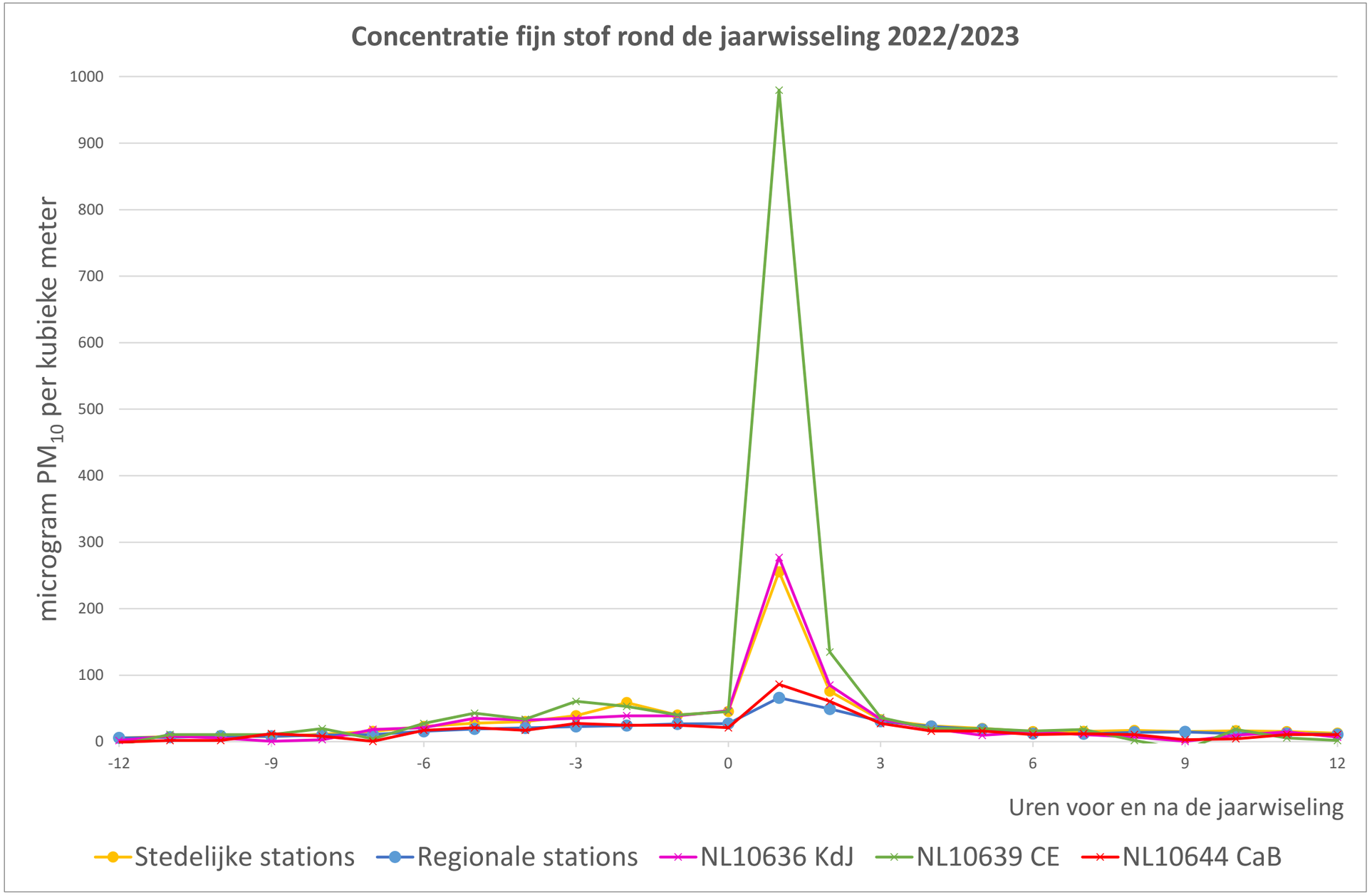
De onderstaande kaarten beelden af:
• Concentratie $PM_{2,5}$ 2022 (jaargemiddeld)
• Concentratie $PM_{2,5}$ 2030 (jaargemiddeld)

XIV. Fijnstofconcentraties (PM_{10}) rond de jaarwisseling

Concentraties fijnstof (PM_{10}) in $\mu g/m^3$ in de uren vóór en na de jaarwisseling 2021/2022 op stedelijke en regionale stations in Nederland, waaronder de stedelijke RIVM-LML stations aan de Kardinaal de Jongweg (NL10636 KdJ) en an de Constant Erzeijstraat (NL10639 CE), en het regionale RIVM-LML in Cabauw (NL10644 CaB). Bron: RIVM www.luchtmeetnet).

Concentraties fijnstof (PM_{10}) in µg/m^3 in de uren vóór en na de jaarwisseling 2022/2023 op stedelijke en regionale stations in Nederland, waaronder de stedelijke RIVM-LML stations aan de Kardinaal de Jongweg (NL10636 KdJ) en an de Constant Erzeijstraat (NL10639 CE), en het regionale RIVM-LML in Cabauw (NL10644 CaB). Bron: RIVM www.luchtmeetnet).

blauw
luchthygiëne
onderzoek en advies

JAARRAPPORTAGE STIKSTOFDIOXIDECONCENTRATIEMETINGEN UTRECHT 2022

Metingen met de diffusiebuismethode

Rapportnummer: BL2023.10819.01-V01
Oktober 2023

Nude 54 – 6702 DN Wageningen
telefoon 0317 466699 – email info@buroblauw.nl
www.buroblauw.nl

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING 3
2 MEETSTRATEGIE 4
2.1. Meetmethode 4
2.2. Meetlocaties 5
2.3. Meetcampagne 8
3 RESULTATEN 9
3.1 Verwerking analyseresultaten 9
3.2 Jaargemiddelden 10
4 CONCLUSIES 14
5 LITERATUURLIJST 15
BIJLAGEN 16
Bijlage 1 Wettelijk kader 17
Bijlage 2 Meetmethoden 18
Bijlage 3 Meetlocaties 20
Bijlage 4 Gegevens meetcampagne 22
Bijlage 5 Gecorrigeerde periode gemiddelde concentraties 24
VERANTWOORDING 26

1 INLEIDING

In opdracht van de gemeente Utrecht voert Buro Blauw stikstofdioxide (NO_2) concentratiemetingen uit in en rond Utrecht. Doel van het onderzoek is het monitoren van de luchtkwaliteit in Utrecht.

De concentratie van NO_2 functioneert als primaire indicator voor de luchtkwaliteit. Deze stof geeft samen met fijnstof relatief veel overschrijdingen in Nederland. Van deze stoffen is bekend dat ze effect hebben op de gezondheid en zijn gerelateerd aan verkeers- en verbrandingsemissies in de stad.[1]

Leeswijzer

In dit rapport worden de resultaten van het meetprogramma over 2022 gepresenteerd. De meetstrategie en het verloop van de meetcampagne worden beschreven in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 worden vervolgens de resultaten gerapporteerd. De conclusies van het onderzoek worden vervolgens in hoofdstuk 4 gepresenteerd.

In de bijlages zijn gegevens over de meetmethode, de meetlocaties, de meetcampagne en de gecorrigeerde meetwaarden opgenomen.

[1] WHO. *global air quality guidelines.* https://apps.who.int/iris/handle/10665/345329 : World Health Organisation, 2021.

2 MEETSTRATEGIE

2.1. Meetmethode

De bij het onderzoek te hanteren meetmethode wordt in tabel 2.1 vermeld.

Tabel 2.1. Gehanteerde meetmethoden

Bepaling	Verrichting	Referentie Methode	Accreditatie[1]
Omgevingslucht op diffusiebuisjes	Het bepalen van het gehalte aan stikstofdioxide, spectrofotometrie	Gelijkwaardig aan NEN-EN 16339	Q

1: De met Q gemerkte verrichtingen zijn geaccrediteerd door de Raad voor Accreditatie

De RvA heeft accreditatie verleend aan Buro Blauw voor een aantal verrichtingen en verklaart dat voldaan is aan de accreditatiecriteria gesteld in de norm NEN-EN-ISO/IEC 17025. Wat betreft de NO_2-metingen zijn zowel het bepalen van het gehalte aan stikstofdioxide via spectrofotometrie als de plaatsing en wisseling van de diffusiebuisjes en daarmee de concentratieberekening geaccrediteerd (gelijkwaardig aan NEN-EN 16339). De gehele meetprocedure voor het uitvoeren van NO_2-concentratiemetingen in de buitenlucht, is opgenomen in het kwaliteitssysteem van Buro Blauw.
Eventuele opinies/interpretaties vermeld in dit rapport in hoofdstuk 4, vallen buiten de scope van de accreditatie op basis van de NEN-EN-ISO/IEC 17025.

<u>NO_2-concentratiemetingen</u>

De NO_2-concentraties zijn gemeten met zogenaamde Palmes diffusiebuisjes, ook wel aangeduid als passieve monstername methode. In bijlage 2 staat deze meetmethode uitgebreider omschreven. In dit onderzoek is gekozen voor uitvoering van de metingen in enkelvoud en tweevoud. Door de metingen in tweevoud uit te voeren wordt de variatie verkleind en is een controle mogelijk of de gerealiseerde meetfout niet afwijkt van de voor de methode bepaalde meetfout. Voor de toetsing aan de referentiemethode worden de resultaten van vergelijkende metingen gebruikt, welke Buro Blauw bij diverse RIVM stations van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit uitvoert. Bij de RIVM-meetstations wordt in viervoud gemeten.

In dit onderzoek zijn de vergelijkende metingen ten opzichte van de referentiemethode uitgevoerd bij meetstations van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit (LML), welke worden beheerd door het RIVM. Het betreft hierbij 9 stations in 4 plaatsen:

- Drie meetstations in Utrecht:
  - LML straatstation 636 aan de Kardinaal de Jongweg;
  - LML straatstation 639 aan de Constant Erzeijstraat;
  - LML stadsachtergrondstation 643 aan het Griftpark;
- Twee stations in Den Haag:
  - LML stadachtergrondstation 404 aan de De Constant Rebecquestraat;
  - LML straatstation 445 aan de Amsterdamse Veerkade;
- Twee stations in Nijmegen:
  - LML straatstation 741 aan de Graafseweg;
  - LML stadsachtergrondstation 742 aan de De Ruyterstraat;
- Twee stations in Eindhoven:
  - LML straatstation 236 aan de Genovevalaan;
  - LML straatstation 237 aan de Noordbrabantlaan.

2.2. Meetlocaties

Gedurende de meetperioden zijn de NO_2-diffusiebuisjes op 64 door de gemeente aangewezen locaties in Utrecht langs wegen aan lantaarnpalen en verkeersborden opgehangen, op een hoogte van ca. 2,5 meter[2]. Een deel van de metingen is uitgevoerd langs binnenstedelijke wegen. Tevens zijn er metingen op stedelijke en regionale achtergrondlocaties uitgevoerd. In bijlage 3 worden van alle meetpunten de x- en y-coördinaten gegeven. In 2022 zijn de meetlocaties niet gewijzigd.

Uit de figuren is op te maken dat de metingen verspreid over de stad zijn uitgevoerd, waarbij onderscheid te maken valt in drie categorieën. Bij de verwerking van de resultaten is een indeling gemaakt in deze 3 groepen locaties. Deze indeling is gemaakt om inzicht te geven in de luchtkwaliteit per locatiegroep in Utrecht.
De verschillende groepen zijn (kleuren komen terug in resultatentabel 3.2):

1. Regionale achtergrond: meetposities buiten de bebouwde kom van Utrecht;
2. Stadsachtergrond: meetposities in woonwijken waar de invloed van het lokale verkeer gering is;
3. Straat: meetposities langs een drukke stedelijke weg.

Tabel 2.2 geeft de typeindeling van de meetpunten weer.

Tabel 2.2 Meetlocaties met indeling naar type.

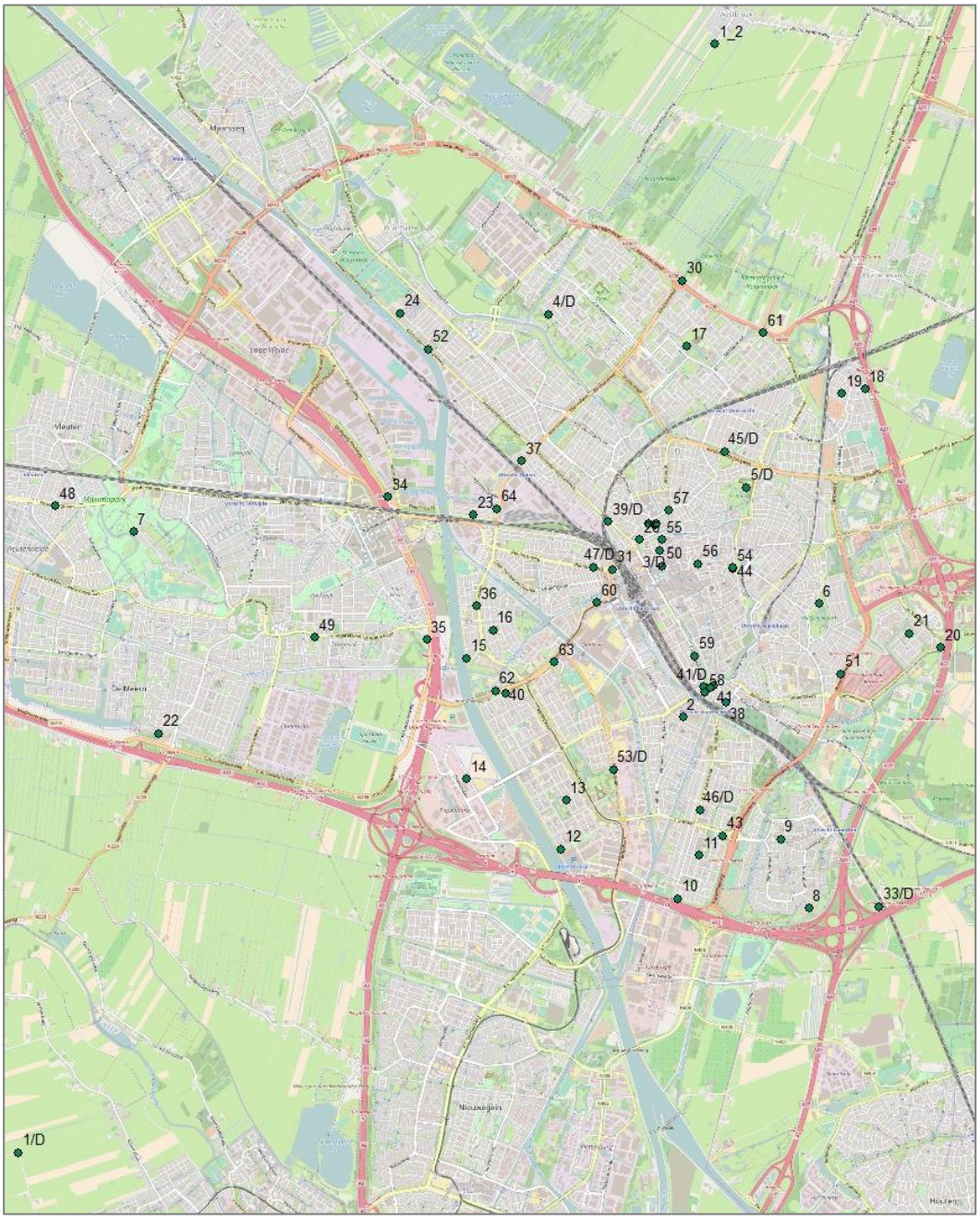
Nr.	Naam	Type meetlocatie
1/D	Rijnenburg/IJsselstein	Regionale achtergrond
1_2	Westbroek	Regionale achtergrond
2	Rivierenwijk	Stadsachtergrond
3/D	Wijk C	Stadsachtergrond
3_2	Monicahof	Stadsachtergrond

[2] Fischer PH, Marra M, Wesseling J, Cassee FR. *Invloed van de afstand tot een drukke verkeersweg op de lokale luchtkwaliteit en de gezondheid.* s.l. : RIVM, 2007.

Nr.	Naam	Type meetlocatie
4/D	Overvecht Noord	Stadsachtergrond
5/D	Griftpark	Stadsachtergrond
6	Wilhelminapark	Stadsachtergrond
7	Máximapark	Stadsachtergrond
8	Lunetten - rand	Stadsachtergrond
9	Lunetten - midden	Stadsachtergrond
10	Hoograven - rand	Stadsachtergrond
11	Hoograven - midden	Stadsachtergrond
12	Kanaleneiland-Zuid - rand	Stadsachtergrond
13	Kanaleneiland-Zuid - midden	Stadsachtergrond
14	Leeuwenstein-Zuid	Stadsachtergrond
15	Oog in Al - rand	Stadsachtergrond
16	Oog in Al - midden	Stadsachtergrond
17	Overvecht - zuid	Stadsachtergrond
18	Voordorp - rand	Stadsachtergrond
19	Voordorp - midden	Stadsachtergrond
20	Rijnsweerd -rand	Stadsachtergrond
21	Rijnsweerd -midden	Stadsachtergrond
22	De Meern - rand	Stadsachtergrond
23	Schepenbuurt	Stadsachtergrond
24	Amsterdamsestraatweg (noord)	Stadsachtergrond
25	Oudenoord	Straatmeetpunt
25_2	Oudenoord (gevel)	Straatmeetpunt
26	Weerdsingel	Straatmeetpunt
29/D	Catharijnesingel / Vaartsestraat	Straatmeetpunt
30	Albert Schweitzerdreef	Straatmeetpunt
31	Westplein	Straatmeetpunt
33/D	t Blauwe huis	Straatmeetpunt
34	Noordelijke tunnelmond A2	Straatmeetpunt
35	Zuidelijke tunnelmond A2	Straatmeetpunt
36	Lessinglaan	Straatmeetpunt
37	St Josephlaan	Straatmeetpunt
38	Albatrosstraat	Straatmeetpunt
39/D	Amsterdamsestraatweg (zuid)	Straatmeetpunt
40	Ds. M.L. Kinglaan	Straatmeetpunt
41	Catharijnesingel / Bleekstraat (oost)	Straatmeetpunt
41/D	Catharijnesingel / Bleekstraat (west)	Straatmeetpunt
43	‘t Goylaan	Straatmeetpunt
44	Nobelstraat	Straatmeetpunt
45/D	Kardinaal De Jongweg	Straatmeetpunt
46/D	Constant Erzeijstraat	Straatmeetpunt
47/D	Vleutenseweg	Straatmeetpunt
48	Stroomrugbaan	Straatmeetpunt
49	Langerakbaan	Straatmeetpunt
50	Vredenburg	Straatmeetpunt
51	Laan van Minsweerd	Straatmeetpunt
52	Amsterdamsestraatweg (noord)	Straatmeetpunt
53/D	Europalaan (Anne Frankplein)	Straatmeetpunt
54	Nobelstraat (noordzijde)	Straatmeetpunt
55	St. Jacobsstraat	Straatmeetpunt
56	Lange Jansstraat	Straatmeetpunt

Nr.	Naam	Type meetlocatie
57	Adelaarstraat	Straatmeetpunt
58	Bleekstraat	Straatmeetpunt
59	Catharijnesingel (zuid)	Straatmeetpunt
60	Graadt van Roggenweg	Straatmeetpunt
61	A. Schweitzerdreef (zuid)	Straatmeetpunt
62	Ds. M.L. Kinglaan (noordzijde)	Straatmeetpunt
63	Weg der Verenigde Naties	Straatmeetpunt
64	Cartesiusweg	Straatmeetpunt

In figuur 2.1 zijn de meetlocaties op een overzichtskaart aangegeven.

Figuur 2.1 Overzicht meetlocaties Utrecht (Kaartenmateriaal: OpenStreetMap.org©).

2.3. Meetcampagne

2.3.1 Meetperiodes

Binnen de opgestelde luchtkwaliteitseisen is uitgegaan van jaargemiddelde concentraties per kalenderjaar. Daarom is gekozen voor meetcampagnes welke zoveel mogelijk aansluiten bij het kalenderjaar. Het jaar is onderverdeeld in totaal 13 meetperiodes van 4 weken. Een overzicht van de meetperiodes staat in tabel 4a in bijlage 4. De metingen zijn gestart op 21 december 2021 en beëindigd op 20 december 2022.

2.3.2 Afwijkingen en bijzonderheden

Een tabel met een overzicht van afwijkingen en bijzonderheden van de meetlocaties staat in bijlage 4, tabel 4b. Hierbij worden ook bijzonderheden vermeld welke tijdens het wisselen (ophangen van de diffusiebuisjes) zijn opgevallen. De opmerkingen geven geen volledig beeld van alle afwijkende omstandigheden, echter kunnen opmerkingen bij het vergelijken van de concentraties per locatie verklarend werken.

De (meteorologische) omstandigheden hebben invloed op de NO_2-concentratie. 2022 was het op twee na warmste jaar sinds 1901. Het was één van de warmste zomers gemeten en het zonnigste jaar sinds het begin van de waarnemingen. Het was ook een droog jaar.[3] In een warm, droog en zonnig jaar is de stikstofdioxideconcentratie gemiddeld lager dan in een koel, nat jaar met weinig zon.

De covid-19 pandemie heeft in 2020 en 2021 invloed gehad op de concentraties. Het jaar 2022 werd nog ingeleid met een harde lockdown, maar al snel werden coronamaatregelen opgeheven en ging ook het verkeer weer terug naar de toestand voor corona.

[3] Huiskamp, Adrie. *Jaar 2022*. KNMI, Weer- en klimaatdiensten, 2 januari 2023.

3 RESULTATEN

3.1 Verwerking analyseresultaten

In het separaat bijgeleverde technische rapport (BL2023.10819.02-V01) zijn de ongecorrigeerde resultaten in certificaatvorm per periode gegeven.
In tabel 5 in bijlage 5 staan de voor alle locaties periodegemiddelde waarden gerapporteerd, gecorrigeerd met behulp van de in tabel 3.1 weergegeven correctiefactoren. De correcties zijn per periode uitgevoerd met de correctiefactor behorende bij de vastgestelde belasting. De resultaten worden als afgeronde getallen gepresenteerd. De berekeningen zijn uitgevoerd met niet afgeronde cijfers.

De vergelijkende metingen zijn in viervoud uitgevoerd bij negen LML stations in 4 plaatsen:

- Drie meetstations in Utrecht: de LML straatstations 636 aan de Kardinaal de Jongweg en 636 aan de Constant Erzeijstraat, en het stadsachtergrondstation 643 aan het Griftpark;
- Twee stations in Den Haag: het LML stadsachtergrondstation 404 aan de De Constant Rebecquestraat en het straatstation 445 aan de Amsterdamse Veerkade;
- Twee stations in Nijmegen: het LML straatstation 741 aan de Graafseweg en het LML straatstation 742 aan de De Ruyterstraat;
- Twee stations in Eindhoven: het LML straatstation 236 aan de Genovevalaan en het straatstation 237 aan de Noordbrabantlaan.

In tabel 3.1 zijn de gemiddelde correctiefactoren voor de verschillende meetperiodes weergegeven. De gemiddelde correctiefactor is het gemiddelde van de negen LML stations. Deze is gebruikt om de meetwaardes te corrigeren.

Tabel 3.1 Referentiemethode versus Palmes diffusiebuismethode per periode.

Periode	Gemiddelde Correctiefactor
1	1,00
2	1,01
3	1,03
4	1,04
5	1,04
6	0,98
7	0,99
8	1,06
9	1,06
10	1,01
11	1,01
12	1,01
13	1,03
Gemiddeld	1,02

3.1.1 TOETSING MEETFOUT

In de meetcampagne zijn op een aantal locaties de NO_2-concentraties in tweevoud gemeten. Op basis van deze in duplo uitgevoerde metingen is de gemiddelde meetfout vast te stellen. Dit is gedaan met behulp van formule A zoals gegeven in bijlage 2. Deze meetfout (toevallige fout) is gemiddeld 3,2%.

De meetfout die de afwijking tussen de diffusiebuismetingen en de metingen uitgevoerd volgens de referentiemethode weergeeft (systematische fout), bedraagt in dit onderzoek gemiddeld 2,1%. Op basis van de in duplo uitgevoerde metingen en de vergelijking met de RIVM-stations is de totale meetfout (combinatie van toevallige en systematische meetfout) gedurende de gehele meetperiode vastgesteld. Deze bedraagt 3,8%.

Deze meetfoutwaarde is kleiner dan de vastgestelde meetonzekerheid van 14,4% die door Buro Blauw voor de gehanteerde methode is vastgesteld. Er is geen reden om aan te nemen dat de uitgevoerde campagne afwijkt van eerder uitgevoerde onderzoeken, daarom wordt in deze rapportage als totale meetfout 14,4% aangehouden.[4]

3.2 Jaargemiddelden

In de gepresenteerde tabellen 3.2 en 3.3 worden de gecorrigeerde jaargemiddelde NO_2-concentraties en het berekende 95%-betrouwbaarheidsinterval op basis van een totale meetfout van 14,4% weergegeven (zie bijlage 2).

Omwille van de leesbaarheid zijn de waarden in de volgende tabellen met één cijfer achter de komma gepresenteerd.

In tabel 3.2 worden de jaargemiddelde concentraties voor de achtergrondmetingen gepresenteerd. Deze metingen zijn uitgevoerd langs rustige straten met een beperkte directe belasting door lokaal verkeer, gelegen in het buitengebied van Utrecht (regionale achtergrond) en op locaties in wijken van Utrecht (al dan niet gelegen nabij autosnelwegen en/of het Amsterdam-Rijnkanaal) met een beperkte directe belasting door lokaal verkeer (stadsachtergrond).

[4] Miranda, Catarina. *Validatie NO2-diffusie metingen (Interne rapportage).* Wageningen : Buro Blauw, 2017. LLV-02.

Tabel 3.2 Berekening jaargemiddelde NO_2-concentraties in Utrecht voor de regionale en stadsachtergrond met 95%-bovenwaarden en 95%-onderwaarden [µg/m^3].

Nr.	Locatie	95%-onderwaarde	Jaargemiddelde	95%-bovenwaarde
Regionale achtergrond				
1/D	Rijnenburg/IJsselstein	13,3	14,2	15,2
1_2	Westbroek	11,6	12,8	13,9
		Gemiddeld	***13,5***	
Stadsachtergrond				
2	Rivierenwijk	13,1	14,4	15,7
3/D	Wijk C	16,9	18,0	19,0
3_2	Monicahof	13,8	15,2	16,6
4/D	Overvecht Noord	14,4	15,3	16,2
5/D	Griftpark	12,8	13,4	13,9
6	Wilhelminapark	12,5	13,7	15,0
7	Máximapark	12,2	13,4	14,6
8	Lunetten - rand	15,4	16,9	18,5
9	Lunetten - midden	14,3	15,8	17,2
10	Hoograven - rand	20,8	22,9	24,9
11	Hoograven - midden	15,3	16,8	18,4
12	Kanaleneiland-Zuid - rand	21,4	23,5	25,6
13	Kanaleneiland-Zuid - midden	18,4	20,2	22,1
14	Leeuwenstein-Zuid	18,1	19,9	21,7
15	Oog in Al - rand	20,5	22,6	24,8
16	Oog in Al - midden	15,4	16,9	18,5
17	Overvecht - zuid	13,6	15,0	16,3
18	Voordorp - rand	14,7	16,2	17,6
19	Voordorp - midden	12,7	14,0	15,2
20	Rijnsweerd -rand	16,8	18,5	20,2
21	Rijnsweerd -midden	13,0	14,3	15,6
22	De Meern - rand	14,8	16,3	17,8
23	Schepenbuurt	16,4	18,0	19,7
24	Amsterdamsestraatweg (noord)	18,3	20,1	22,0
		Gemiddeld	***17,1***	

In de tabel is af te lezen dat de jaargemiddelde stikstofdioxideconcentratie op de regionale achtergrondlocaties gemiddeld 13,5 µg/m^3 bedraagt. Op stedelijke achtergrondlocaties is de jaargemiddelde stikstofdioxideconcentratie 17,1 µg/m^3. Deze varieert tussen 13,4 en 23,5 µg/m^3.

Geen van de jaargemiddelde waarden ligt boven de grenswaarde van 40 µg/m^3. Ook door de bovenwaarden wordt de grenswaarde niet gepasseerd. Statistisch gezien betekent dit dat op alle achtergrondposities met 95% zekerheid wordt voldaan aan de luchtkwaliteitseisen.

Tabel 3.3 worden de jaargemiddelde concentraties voor de straatmeetpunten gepresenteerd

Tabel 3.3 Berekening jaargemiddelde NO_2-concentraties in Utrecht op straatmeetpunten met 95%-bovenwaarden en 95%-onderwaarden [µg/m^3].

Nr.	Locatie	95%-onderwaarde	Jaargemiddelde	95%-bovenwaarde
Straatmeetpunten				
25	Oudenoord	19,8	21,7	23,7
25_2	Oudenoord (gevel)	18,0	19,8	21,6
26	Weerdsingel	21,1	23,2	25,3
29/D	Catharijnesingel / Vaartsestraat	20,1	21,4	22,6
30	Albert Schweitzerdreef	16,9	18,6	20,2
31	Westplein	17,1	18,8	20,5
33/D	t Blauwe huis	17,3	18,4	19,5
34	Noordelijke tunnelmond A2	24,6	27,1	29,5
35	Zuidelijke tunnelmond A2	16,9	18,5	20,2
36	Lessinglaan	23,4	25,7	28,0
37	St Josephlaan	22,6	24,8	27,1
38	Albatrosstraat	18,7	20,6	22,4
39/D	Amsterdamsestraatweg (zuid)	20,3	21,6	22,9
40	Ds. M.L. Kinglaan	19,0	20,9	22,7
41	Catharijnesingel / Bleekstraat (oost)	22,0	23,4	24,8
41/D	Catharijnesingel / Bleekstraat (west)	20,6	22,6	24,7
43	t Goylaan	18,0	19,8	21,6
44	Nobelstraat	21,5	23,6	25,8
45/D	Kardinaal De Jongweg	17,3	18,0	18,8
46/D	Constant Erzeijstraat	19,6	20,4	21,2
47/D	Vleutenseweg	21,0	22,4	23,7
48	Stroomrugbaan	15,0	16,5	18,0
49	Langerakbaan	13,2	14,5	15,8
50	Vredenburg	19,5	21,5	23,6
51	Laan van Minsweerd	16,1	17,7	19,3
52	Amsterdamsestraatweg (noord)	20,7	22,7	24,8
53/D	Europalaan (Anne Frankplein)	17,5	18,6	19,7
54	Nobelstraat (noordzijde)	18,7	20,6	22,4
55	St. Jacobsstraat	17,0	18,7	20,4
56	Lange Jansstraat	20,4	22,4	24,5
57	Adelaarstraat	18,9	20,8	22,7
58	Bleekstraat	17,0	18,7	20,4
59	Catharijnesingel (zuid)	18,3	20,2	22,0
60	Graadt van Roggenweg	19,0	20,9	22,8
61	A. Schweitzerdreef (zuid)	23,8	26,2	28,5
62	Ds. M.L. Kinglaan (noordzijde)	27,1	29,8	32,5
63	Weg der Verenigde Naties	16,5	18,2	19,8
64	Cartesiusweg	21,7	23,8	26,0
		Gemiddeld	***21,1***	

De jaargemiddelde NO_2-concentraties op de straatmeetpunten variëren tussen 14,5 en 29,8 µg/m^3. De gemiddelde concentratie is 21,1 µg/m^3. Ook hier zijn geen overschrijdingen van de grenswaarde gesignaleerd en voldoen statistisch gezien alle straatmeetpunten met 95% zekerheid aan de luchtkwaliteitseisen.

De gemiddelde concentratie van alle locaties gelegen in de stad – dus zonder de concentratie op de regionale achtergrondlocaties – is 19,6 µg/m^3. Voor alle locaties kan met 95% zekerheid worden aangetoond dat de grenswaarde van 40 µg/m^3 niet wordt overschreden.

4 CONCLUSIES

De stikstofdioxideconcentratie is in Utrecht op 64 locaties gemeten. De metingen zijn uitgevoerd met Palmes diffusiebuisjes. Uit de meetcampagne worden de volgende conclusies getrokken:

1. De toevallige meetfout op basis van de in tweevoud uitgevoerde metingen is gemiddeld 3,2%.

2. De afwijking van de met Palmesbuisjes gemeten concentraties t.o.v. de referentiemethode (de systematische meetfout) is in dit onderzoek vastgesteld door metingen uit te voeren bij negen stations van het LML te Den Haag, Utrecht, Nijmegen en Eindhoven, en bedraagt 2,1%.

3. Op basis van deze in duplo uitgevoerde metingen en de vergelijking met de RIVM-stations is de totale meetfout (combinatie van toevallige en systematische fout) vastgesteld op 3,8%.

4. De jaargemiddelde concentratie bij de regionale en stadsachtergrond bedraagt respectievelijk 13,5 en 17,1 µg/m^3.

5. Bij de straatmeetpunten variëren de concentraties tussen 14,5 en 29,8 µg/m^3. De gemiddelde concentratie over de locaties bedraagt 21,1 µg/m^3.

6. Op alle locaties ligt de bovenwaarde onder de grenswaarde. Hiermee is met 95% zekerheid aangetoond dat het jaargemiddelde lager ligt dan de grenswaarde van 40 µg/m^3 op alle meetlocaties.

De opinies/interpretaties vermeld in dit rapport vallen buiten de scope van de accreditatie op basis van de NEN-EN-ISO/IEC 17025.

5 LITERATUURLIJST

1. WHO. *global air quality guidelines.* https://apps.who.int/iris/handle/10665/345329 : World Health Organisation, 2021.
2. Fischer PH, Marra M, Wesseling J, Cassee FR. *Invloed van de afstand tot een drukke verkeersweg op de lokale luchtkwaliteit en de gezondheid.* s.l. : RIVM, 2007.
3. Huiskamp, Adrie. *Jaar 2022*. KNMI, Weer- en klimaatdiensten, 2 januari 2023.
4. Miranda, Catarina. *Validatie NO2-diffusie metingen (Interne rapportage).* Wageningen : Buro Blauw, 2017. LLV-02.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Wettelijk kader

De Europese Unie heeft zich ten doel gesteld om voor diverse luchtverontreinigende stoffen voorstellen te formuleren van grenswaarden voor de luchtkwaliteit ter bescherming van mens en milieu. Het beleid richt zich nadrukkelijk op de bescherming van het leefmilieu en het verbeteren van dit leefmilieu. In Nederland is de kaderrichtlijn in de Wet milieubeheer opgenomen (hoofdstuk 5, titel 2 Wm). Aangezien titel 5.2 handelt over luchtkwaliteit staat deze ook wel bekend als de 'Wet luchtkwaliteit'.

Naast de luchtkwaliteitseisen voorziet de wet in de planmatige aanpak voor Nederland om de Europese luchtkwaliteitseisen te halen: het zogenaamde Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). Het NSL bevat afspraken om op nationaal, provinciaal en regionaal niveau de gestelde eisen te halen. Daarbij is rekening gehouden met gewenste en geplande ruimtelijke ontwikkelingen. De uitvoeringsregels behorend bij de wet zijn vastgelegd in algemene maatregelen van bestuur (AMvB) en ministeriële regelingen (MR) die gelijktijdig met de 'Wet luchtkwaliteit' in werking treden.

Het zijn met name de stoffen PM10 en NO_2 die in Nederland zorgen voor overschrijdingen van de grenswaarden. Uit epidemiologische studies blijkt dat het wonen nabij (snel)wegen nadelig is voor de gezondheid (1). Er bestaat een direct gezondheidseffect aan de longen als gevolg van langdurige blootstelling aan te hoge concentraties PM10 en NO_2.

De grenswaarde voor de jaargemiddelde NO_2 concentratie bedraagt 40 µg/m^3. De grenswaarde als uurgemiddelde die 18 keer per jaar mag worden overschreden bedraagt 200 µg/m^3. [Staatsblad 414, Bijlage 2 bij de Wet milieubeheer, voorschrift 2.1, 2.2 en 2.3].

De grenswaarde voor de jaargemiddelde PM10 concentratie bedraagt eveneens 40 µg/m^3. De grenswaarde als 24-uursgemiddelde die 35 keer per jaar mag worden overschreden bedraagt 50 µg/m^3. [Staatsblad 414, artikel 5.16a, voorschrift 2.1 en 2.2]

Voor de beoordeling van de luchtkwaliteit is door VROM het document Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007 opgesteld (2). Hierin wordt o.a. bepaald hoe de luchtkwaliteit berekend en/of gemeten dient te worden ten einde het kwaliteitsniveau te toetsen of deze voldoet aan de grenswaarden. De meetmethode en de plaatsing van de locaties zoals in deze campagne gehanteerd komen zoveel mogelijk overeen met de voorschriften uit deze regeling; De meetmethode met passieve monstername wordt gecorrigeerd voor de afwijking met de referentiemethode.

Bijlage 2 Meetmethoden

Meetmethode NO_2

Het meetprincipe bestaat uit de diffusie van NO_2 in de buitenlucht naar een reactief oppervlak waar het NO_2 chemisch wordt gebonden. Na afloop van de monstername methode wordt de hoeveelheid gebonden NO_2 analytisch bepaald. De NO_2-concentratie in de buitenlucht wordt berekend uit de monstername duur, de diffusiesnelheid van NO_2 en de diffusielengte.

De meetposities bestaan uit een monstername koker, waarin de Palmes diffusiebuisjes worden geplaatst. Door deze kokers wordt de windsnelheid bij de monsteropening van de buisjes gereduceerd, terwijl de uitwisseling van de monsterlucht ongehinderd plaats vindt. Een koker worden met behulp van kabelbinders aan bijvoorbeeld een lantaarnpaal of een verkeersbord bevestigd.

Ter controle zijn binnen elke meetperiode blanco metingen verricht. Bij een blanco meting zijn de buisjes gelijk behandeld en gedurende de monstername periode in het veld geplaatst, de afsluitende dop is hierbij echter niet verwijderd. Door deze methode zijn de blanco buisjes op dezelfde manier behandeld en onder gelijkwaardige meteorologische invloed bewaard. Eventuele invloed door zonlicht (UV) en temperatuurverschillen wordt op deze manier mede gecontroleerd. De blanco metingen zijn enkel gebruikt ter controle.

De meetfout (nauwkeurigheid van de meting) van deze meetmethode is afhankelijk van de monstername duur en de concentratie NO_2 waarin gemeten wordt. Bij een gemiddeld concentratieniveau van NO_2 in de buitenlucht en een monstername duur van 4 weken, bedraagt de theoretische meetfout 30% (= meetfout die in de literatuur wordt gegeven). Met deze meetfout en een jaargemiddelde d.m.v. 13 monstername perioden (n=13) kan een meetonzekerheid als 95%-betrouwbaarheidsinterval (bbhi) van 18% worden berekend. Formule A geeft de berekening weer van de meetonzekerheid (χ), waarin t een statische(Student)grootheid is die afhankelijk is van het aantal waarnemingen (n).

$$\chi = \frac{t_{(0,95;n-1)} * 30\%}{\sqrt{n}} \qquad [A]$$

Buro Blauw heeft voor de totale meetprocedure een meetonzekerheid vastgesteld van 14,4% (4).

Voor het vaststellen van de absolute meetfout (= systematische fout, verschil tussen werkelijke waarde en gemeten waarde) van de metingen met de Palmes diffusiebuisjes, moet een vergelijkende meting met de genormaliseerde meetmethode (referentiemethode) uitgevoerd worden. Dit betreft continue concentratiemetingen met een chemoluminescentie monitor conform de norm NEN-EN 14211.

Het bepalen van de uurgemiddelde grenswaarde is niet mogelijk met deze methodiek. De praktijk wijst uit dat de uurgemiddelde waarde voor NO_2 alleen wordt overschreden op locaties waar de jaargemiddelde waarde door hoge verkeersintensiteit eveneens (fors) wordt overschreden.

Bijlage 3 Meetlocaties

Tabel 3a Locatiegegevens (1/2)

Nr.	Naam	X	Y
1/D	Rijnenburg/IJsselstein	128.824	449.343
1_2	Westbroek	136.887	462.180
2	Rivierenwijk	136.516	454.383
3/D	Wijk C	136.246	456.313
3_2	Monicahof	136.112	456.624
4/D	Overvecht Noord	134.958	459.045
5/D	Griftpark	137.253	457.042
6	Wilhelminapark	138.088	455.695
7	Máximapark	130.154	456.528
8	Lunetten - rand	137.971	452.171
9	Lunetten - midden	137.649	452.972
10	Hoograven - rand	136.460	452.283
11	Hoograven - midden	136.707	452.778
12	Kanaleneiland-Zuid - rand	135.100	452.853
13	Kanaleneiland-Zuid - midden	135.161	453.418
14	Leeuwenstein-Zuid	134.006	453.664
15	Oog in Al - rand	134.009	455.065
16	Oog in Al - midden	134.315	455.391
17	Overvecht - zuid	136.559	458.678
18	Voordorp - rand	138.624	458.178
19	Voordorp - midden	138.354	458.126
20	Rijnsweerd -rand	139.502	455.191
21	Rijnsweerd -midden	139.141	455.350
22	De Meern - rand	130.446	454.193
23	Schepenbuurt	134.092	456.721
24	Amsterdamsestraatweg (noord)	133.240	459.061

Tabel 3b Locatiegegevens (2/2)

Nr.	Naam	X	Y
25	Oudenoord	136.199	456.614
25_2	Oudenoord (gevel)	136.210	456.617
26	Weerdsingel	136.011	456.436
29/D	Catharijnesingel / Vaartsestraat	136.753	454.731
30	Albert Schweitzerdreef	136.507	459.436
31	Westplein	135.703	456.092
33/D	t Blauwe huis	138.789	452.192
34	Noordelijke tunnelmond A2	133.100	456.932
35	Zuidelijke tunnelmond A2	133.548	455.281
36	Lessinglaan	134.132	455.668
37	St Josephlaan	134.648	457.351
38	Albatrosstraat	137.011	454.548
39/D	Amsterdamsestraatweg (zuid)	135.654	456.649
40	Ds. M.L. Kinglaan	134.459	454.652
41	Catharijnesingel / Bleekstraat (oost)	136.868	454.751
41/D	Catharijnesingel / Bleekstraat (west)	136.834	454.727
43	t Goylaan	136.978	453.008
44	Nobelstraat	137.098	456.102
45/D	Kardinaal De Jongweg	136.998	457.458
46/D	Constant Erzeijstraat	136.713	453.307
47/D	Vleutenseweg	135.475	456.120
48	Stroomrugbaan	129.250	456.825
49	Langerakbaan	132.252	455.308
50	Vredenburg	136.265	456.136
51	Laan van Minsweerd	138.346	454.882
52	Amsterdamsestraatweg (noord)	133.571	458.643
53/D	Europalaan (Anne Frankplein)	135.711	453.779
54	Nobelstraat (noordzijde)	137.095	456.117
55	St. Jacobsstraat	136.274	456.440
56	Lange Jansstraat	136.693	456.160
57	Adelaarstraat	136.352	456.778
58	Bleekstraat	136.770	454.669
59	Catharijnesingel (zuid)	136.651	455.091
60	Graadt van Roggenweg	135.521	455.713
61	A. Schweitzerdreef (zuid)	137.445	458.845
62	Ds. M.L. Kinglaan (noordzijde)	134.341	454.687
63	Weg der Verenigde Naties	135.030	455.016
64	Cartesiusweg	134.366	456.797

Bijlage 4 Gegevens meetcampagne

Tabel 4a Meetperiodes 2022

Periode	Van	Tot
1	21-12-2021	19-1-2022
2	19-1-2022	15-2-2022
3	15-2-2022	15-3-2022
4	15-3-2022	12-4-2022
5	12-4-2022	10-5-2022
6	10-5-2022	9-6-2022
7	9-6-2022	5-7-2022
8	5-7-2022	2-8-2022
9	2-8-2022	30-8-2022
10	30-8-2022	27-9-2022
11	27-9-2022	25-10-2022
12	25-10-2022	21-11-2022
13	21-11-2022	20-12-2022

Tabel 4b Bijzonderheden meetcampagne 2022

Datum	Nr	Meetstation	Opmerkingen
23-12-2021	68	RIVM Constant Rebequestraat Den Haag	LML had een overbelasting moment door dat ze afgelopen week met een diepe grondboring bezig waren op het terrein en dus een boorkraan op een vrachtwagen en veel werkverkeer.
	37	St Josephlaan	Groot onderhoud woningen
30-12-2021	13	Kanaleneiland-Zuid - midden	Dakbrand
19-1-2022	39	Amsterdamsestraatweg (zuid)	Kabel en leiding graafwerkzaamheden
	37	St Josephlaan	Groot onderhoud woningen
20-1-2022	68	RIVM Constant Rebequestraat Den Haag	Kabel en leiding graafwerkzaamheden
15-2-2022	50	Vredenburg	Vlaggenkoker met buisje verwijderd en nieuwe locatie ingericht na bij de aangrenzende bushalte
	37	St Josephlaan	Groot onderhoud woningen
15-3-2022	24	Minister Talmastraat 130	Graafwerkzaamheden stoep
	15	Oog in Al - rand	Bomen gezaagd
	37	St Josephlaan	Groot onderhoud woningen
12-4-2022	59	Catharijnesingel (zuid)	Gevel werkzaamheden
	67	Amsterdamse Veerkade RIVM Den Haag	Graafwerkzaamheden stoep
10-5-2022	36	Lessinglaan	Electrische parkeervakken aangelegd
9-6-2022	40	Ds. M.L. Kinglaan	verbouwing
	15	Oog in Al - rand	Buisje in het gras aangetroffen
5-7-2022	40	Ds. M.L. Kinglaan	bouwwerkzaamheden
	5	Griftpark	Buisje 16, 17, 18, 19 en 20 aangetroffen
	45	Kardinaal De Jongweg	Buisjes 11, 12, 13, 14 en 15 aangetroffen

Datum	Nr	Meetstation	Opmerkingen
2-8-2022	40	Ds. M.L. Kinglaan	bouwwerkzaamheden
	37	St Josephlaan	Wegwerkzaamheden, vernieuwen stoep, fietspad en rijbaan. Dus tegel- en asfaltwerkzaamheden
30-8-2022	40	Ds. M.L. Kinglaan	bouwwerkzaamheden
	37	St Josephlaan	Wegwerkzaamheden, Hoofdrijbanen afgesloten voor verkeer
	1	001 Rijnenburg/Ijsselstein	Buisjes en dop verdwenen, Nieuwe geplaatst
27-9-2022	40	Ds. M.L. Kinglaan	bouwwerkzaamheden
	37	St Josephlaan	Wegwerkzaamheden hoofdrijbaan gaat van 4 naar 2 rijstroken
25-10-2022	50	Vredenburg	Wegwerkzaamheden op de busbanen
	40	Ds. M.L. Kinglaan	Bouw opbouw op de woningen
22-11-2022	37	St Josephlaan	Wegwerkzaamheden, rond middenberm. Bus rijdt er al wel langs, straat gesloten voor verkeer.

Bijlage 5 Gecorrigeerde periode gemiddelde concentraties

Tabel 5 Samenvatting meetresultaten NO2-concentratiemetingen, gecorrigeerd voor de referentiemethode [µg/m3]

Locatie	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1/D	22,4	14,7	18,6	14,5	9,4	8,8	7,9	8,5		11,1	13,7	16,6	24,7
1_2	19,9	12,1	14,4	11,4	9,4	9,8	7,9	8,5	9,5	11,1	15,2	16,1	20,6
2	21,9	15,2	15,5	13,5	9,4	10,8	8,9	8,5	9,5	13,1	18,3	18,1	24,7
3/D	25,9	16,7	19,6	18,6	15,1	14,7	11,9	11,1	13,8	17,2	19,8	20,6	28,3
3_2	22,9	16,2	17,5	15,5	11,4	10,8	9,9	8,5	7,4	15,2	18,3	18,1	25,8
4/D	25,4	16,7	17,5	14,5	9,9	10,8	9,4	9,0	9,5	12,1	18,8	19,1	25,8
5/D	21,9	11,1	16,8	14,2	9,4	8,6	7,9	6,9	8,2	12,6	15,7	16,6	24,0
6	20,9	14,2	15,5	13,5	9,4	9,8	8,9	8,5	9,5	12,1	16,2	16,1	23,7
7	20,9	13,2	19,6	14,5	9,4	8,8	6,9	8,5	8,5	11,1	13,2	17,1	22,7
8	22,9	17,2	21,7	18,6	13,5	12,8	11,9	10,6	11,6	16,2	17,2	19,1	26,8
9	22,9	17,2	17,5	15,5	11,4	11,8	10,9	10,6	10,6	15,2	18,3	18,1	24,7
10	29,9	25,3	26,8	20,7	14,6	17,7	17,9	14,8	15,9	23,3	28,4	29,2	33,0
11	23,9	17,2	18,6	16,6	11,4	12,8	10,9	9,5	11,6	17,2	20,3	21,1	27,8
12	29,9	24,3	25,8	22,8	17,7	20,6	18,9	15,9	19,0	23,3	27,4	28,2	31,9
13	25,9	20,2	21,7	19,7	16,7	16,7	15,9	13,8	14,8	21,2	24,3	24,1	27,8
14	27,9	20,2	24,8	19,7	15,6	14,7	12,9	13,8	15,9	19,2	23,3	23,1	27,8
15	29,9	26,3	22,7	20,7	16,7	17,7		16,9	18,0	20,2	27,4	25,1	29,9
16	24,9	19,2	18,6	15,5	12,5	11,8	10,9	11,6	11,6	16,2	20,3	20,1	26,8
17	23,9	12,1	17,5	14,5	11,4	10,8	9,9	8,5	10,6	14,2	19,3	19,1	22,7
18	21,9	13,2	19,6	19,7	15,6	11,8	10,9	11,6	13,8	15,2	16,2	17,1	23,7
19	20,9	14,2	15,5	14,5	11,4	9,8	8,9	8,5	9,5	13,1	14,2	17,1	23,7
20	23,9	16,2	20,6	21,7	18,7	14,7	14,9	12,7	16,9	18,2	19,3	19,1	23,7
21	19,9	14,2	15,5	16,6	12,5	9,8	9,9	9,5	10,6	14,2	14,2	16,1	22,7
22	22,9	15,2	19,6	16,6	12,5	12,8	10,9	11,6	11,6	15,2	18,3	20,1	24,7
23	24,9	22,3	19,6	17,6	13,5	13,8	11,9	11,6	12,7	18,2	19,3	21,1	27,8
24	28,9	18,2	21,7	17,6	13,5	15,7	13,9	13,8	13,8	19,2	24,3	27,1	34,0
25	25,9	19,2	21,7	23,8	20,8	17,7	15,9	15,9	20,1	23,3	24,3	22,1	31,9
25_2	25,9	19,2	19,6	20,7	17,7	16,7	13,9	13,8	16,9	20,2	22,3	21,1	29,9
26	26,9	21,3	21,7	25,9	23,9	18,7	18,9	19,1	22,2	25,3	25,4	22,1	29,9
29/D	26,4	22,8	22,7	21,7	18,2	16,7	14,4	13,8	18,0	23,3	23,8	24,1	31,9
30	27,9	19,2	20,6	16,6	11,4	14,7	13,9	11,6	11,6	17,2	23,3	24,1	28,8
31	26,9	21,3	19,6	18,6	12,5	13,8	13,9	11,6	12,7	19,2	24,3	21,1	28,8
33/D	26,4	22,3	21,1	17,1	13,5	14,7	12,9	12,2	12,7	17,2	21,3	21,1	26,3
34	32,9	30,4	25,8	26,9	22,9	23,6	22,8	22,2	21,2	27,3	32,5	28,2	35,0
35	21,9	14,2	25,8	21,7	17,7	12,8	11,9	12,7	14,8	19,2	18,3	23,1	26,8
36	30,9	28,3	26,8	26,9	22,9	23,6	21,8	16,9	20,1	26,3	28,4	28,2	33,0
37	29,9	28,3	24,8	30,0	25,0	23,6	24,8	15,9	16,9	22,3	27,4	23,1	30,9
38	25,9	22,3	20,6	20,7	15,6	16,7	15,9	18,0	15,9	20,2	24,3	21,1	29,9
39/D	30,9	19,2	22,2	20,7	16,1	18,2	16,9	15,9	16,9	23,8	24,9	24,1	30,9
40	25,9	22,3	21,7	21,7	17,7	17,7	15,9	15,9	14,8	21,2	24,3	22,1	29,9

Locatie	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
41	24,9	20,2	25,3	22,8	20,8	20,6	18,9	18,0	22,8	26,3	25,4	25,6	32,5
41/D	23,9	18,2	25,8	23,8	21,9	19,6	17,9	15,9	21,2	25,3	24,3	25,1	30,9
43	24,9	17,2	22,7	19,7	17,7	14,7	15,9	14,8	14,8	20,2	23,3	22,1	28,8
44	26,9	21,3	25,8	23,8	22,9	20,6	19,9	18,0	21,2	25,3	26,4	24,1	30,9
45/D	24,7	17,7	20,6	17,1	12,2	14,7	12,7	11,9	12,2	17,4	22,1	22,4	28,6
46/D	26,4	20,5	23,2	20,7	16,9	16,9	15,6	12,2	14,8	21,5	23,6	23,1	29,4
47/D	27,4	23,8	24,8	22,8	20,8	18,2	17,4	16,4	19,0	23,3	23,8	22,6	30,4
48	23,9	15,2	19,6	16,6	13,5	11,8	9,9	10,6	12,7	16,2	18,3	19,1	26,8
49	20,9	13,2	16,5	14,5	11,4	9,8	8,9	9,5	10,6	14,2	17,2	18,1	23,7
50	26,9		22,7	22,8	19,8	18,7	14,9	14,8	16,9	21,2	24,3	24,1	30,9
51	23,9	17,2	19,6	19,7	14,6	13,8	12,9	10,6	13,8	18,2	19,3	20,1	26,8
52	31,9	20,2	24,8	20,7	16,7	20,6	16,9	16,9	16,9	22,3	27,4	28,2	31,9
53/D	23,9	16,2	20,1	18,1	15,1	20,1	13,9	10,6	13,2	18,2	22,3	22,1	27,3
54	21,9	20,2	19,6	23,8	20,8	19,6	16,9	11,6	19,0	24,3	22,3	19,1	27,8
55	24,9	17,2	20,6	18,6	15,6	14,7	12,9	12,7	14,8	19,2	22,3	21,1	27,8
56	26,9	22,3	24,8	21,7	18,7	20,6	17,9	15,9	16,9	22,3	27,4	24,1	31,9
57	24,9	18,2	22,7	20,7	19,8	16,7	15,9	13,8	18,0	23,3	23,3	23,1	29,9
58	23,9	19,2	19,6	19,7	16,7	14,7	13,9	11,6	15,9	19,2	20,3	20,1	27,8
59	23,9	21,3	18,6	18,6	15,6	16,7	14,9	14,8	16,9	22,3	26,4	23,1	28,8
60	25,9	22,3	20,6	20,7	16,7	17,7	16,9	16,9	16,9	22,3	23,3	21,1	29,9
61	29,9	18,2	24,8	29,0	28,1	22,6	24,8	24,4	27,5	30,3	25,4	25,1	29,9
62	33,9	28,3	32,0	31,1	27,1	28,5	28,8	20,1	24,3	31,4	34,5	31,2	36,1
63	24,9	17,2	18,6	18,6	15,6	14,7	12,9	12,7	13,8	18,2	21,3	19,1	28,8
64	28,9	25,3	24,8	25,9	20,8	18,7	19,9	15,9	18,0	25,3	27,4	27,1	31,9

VERANTWOORDING

Rapporttitel	JAARRAPPORTAGE STIKSTOFDIOXIDECONCENTRATIEMETINGEN **UTRECHT 2022**
Subtitel	Metingen met de diffusiebuismethode
Rapportnummer	BL2023.10819.01-V01
	Deze versie vervangt eventueel eerder uitgebrachte versies in zijn geheel
Trefwoorden	Stikstofdioxide , NO_2, diffusiebuis, jaarrapportage, buitenlucht, Utrecht
Opdrachtgever	Gemeente Utrecht
Adres	Postbus 8406 3503 RK Utrecht
Contactpersoon	E. Boons
Uitvoerder(s)	M. Wiegersma
Auteur	W.J.K. Jobse BSc
Functie auteur	Medewerker onderzoek & advies
Controleur	Ir. C.I. van Kerkhof
Functie controleur	Kwaliteitsmanager
Datum	Oktober 2023

blauw
luchthygiëne
onderzoek en advies

Nude 54 – 6702 DN Wageningen
telefoon 0317 466699 – email info@buroblauw.nl
www.buroblauw.nl

Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Dossiernummer	4449
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	9 januari 2025
Agendapunt	8
Titel	Fusietraject ‘Naar een omgevingsdienst Utrecht’ + zienswijzeprocedure fusietraject
ID	4668
Behandelend ambtenaar	Wouter Bulthuis/Stefanos Manetas
Telefoon	0655498108
E-mail	w.bulthuis@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Oosters
Beleidsveld	Milieu en Emissieloos Vervoer
Referendabel	Nee
Reden niet referendabel	Sub i: Raadsvoorstel over de Wet gemeenschappelijke regeling.
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen	9 januari 2025

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Zienwijzeprocedure ontwerp Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst

Beleidsveld	Milieu en Emissieloos Vervoer
Organisatieonderdeel	Vergunningen Toezicht en Handhaving
Opsteller	Wouter Bulthuis
Kenmerk	12983810
Vergaderdatum Raad	Volgt
Referendabel	Nee (artikel 1:2 lid 2 onder i Verordening raadgevend referendum)
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De zienswijzebrief aan het college over de ontwerp Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst vast te stellen, met daarin:
   a. Het ondersteunen door de raad van de vorming van één omgevingsdienst en het positieve standpunt van het college daarover.
   b. De kritische kanttekening over de onduidelijkheid inzake de financiële verdelingssystematiek van de nieuw te vormen omgevingsdienst
   c. De aanbeveling om bij de verdere vorming van één omgevingsdienst in fase 2 zorg te dragen voor financiële zekerheid, waarbij geen significante kostenstijgingen mogen ontstaan.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting

Op 7 december 2023 zijn de gezamenlijke algemeen besturen van de omgevingsdiensten ODRU en RUD Utrecht gestart met fase 1 van het traject om te komen tot één robuuste omgevingsdienst voor de hele provincie Utrecht. Het gezamenlijk algemeen bestuur heeft op 17 oktober 2024 ingestemd met de start van fase 2 ‘inrichten’.

De raad wordt voorgesteld een zienswijze richting het college in te dienen op de ontwerp gemeenschappelijke regeling. Verder ondersteunt de raad de vorming van een omgevingsdienst en het positieve standpunt van het college daarover.

Context

Aanleiding

Op 7 december 2023 besloten de gezamenlijke algemeen besturen van de ODRU en RUD Utrecht om te starten met fase 1 van het traject om één robuuste omgevingsdienst voor de hele provincie Utrecht op te richten.

Op 17 oktober 2024 heeft het gezamenlijk algemeen bestuur de producten uit fase 1 (Richtingsplan, Rudimentaire begroting, Routekaart fase 2 en de ontwerp Gemeenschappelijke regeling) goedgekeurd en ingestemd met de start van fase 2 ‘inrichten’. In dit voorstel worden de eindproducten van fase 1 ‘richten’ van de ‘Routekaart naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht’ toegelicht. Samen geven deze eindproducten de kaders van de nieuwe omgevingsdienst: de koers die de RUD Utrecht, de ODRU en de 27 beoogd deelnemers willen volgen met de oprichting van de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht.

In de eindproducten van fase 1 is aandacht voor de kansen en risico’s van het traject. Alle colleges in de provincie Utrecht wordt nu gevraagd om in te stemmen met de uitvoering van fase 2 (inrichten) en een positief standpunt in te nemen over de ontwerp Gemeenschappelijke regelingen de ontwerp Gemeenschappelijke regeling ter zienswijze aan hun gemeenteraad/provinciale staten voor te leggen. Tussen 11 april 2025 en 6 oktober 2025 volgt conform de Wet gemeenschappelijke regelingen nog een traject waarbij de gemeenteraad om toestemming wordt verzocht om de definitieve regeling daadwerkelijk te treffen, en wordt de colleges gevraagd in te stemmen met de definitieve Gemeenschappelijke regeling

Alvorens de raad om deze toestemming te vragen, moeten de financiële consequenties voor alle deelnemers in beeld gebracht zijn. De financieringssystematiek is dan uitgewerkt en verwerkt in de Kadernota 2026/ontwerp Begroting 2026. De raad kan zijn toestemming dan dus mede baseren op een grondige financiële onderbouwing. Ook de kadernota 2026/ontwerp Begroting 2026 zal voor zienswijzen aan de raad worden aangeboden. De verwachting is dat de raad definitief om instemming wordt gevraagd, nadat zienswijzen zijn verwerkt en meer duidelijk moet zijn ontstaan over de financiële gevolgen, medio oktober/november 2025.

De start van de taakuitvoering door de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht is voorzien op 1 januari 2026; op dat moment moet het proces van vaststelling conform de Wet gemeenschappelijke regelingen zijn doorlopen.

Juridische context

Procedure

De taken die de Omgevingsdienst Utrecht gaat uitvoeren, zijn collegetaken. Voor deze taken is het college dus, op grond van artikel 1, eerste lid Wgr, bevoegd tot het oprichten van een gemeenschappelijke regeling,

Op grond van artikel 1, derde lid Wgr mogen burgemeester en wethouders echter pas een definitief standpunt over een ontwerp gemeenschappelijke regeling nemen als de raad de mogelijkheid heeft gehad hierover zijn zienswijze te geven.

Burgemeester en wethouders nemen op basis van de ingediende zienswijze een definitief standpunt in over het ontwerp en delen dit mee aan de gezamenlijke AB's van de huidige gemeenschappelijke regelingen ODRU en RUD. Die komen, op basis van alle standpunten van alle toekomstige deelnemers tot een nieuw ontwerp GR. Dit nieuwe ontwerp wordt vervolgens voor besluitvorming aan de colleges van alle deelnemers voorgelegd. Die nemen dan elk een voorlopig besluit tot instemming en vragen hun vertegenwoordigende organen (gemeenteraad en provinciale staten) om toestemming voor dit besluit.

Als de raad toestemming verleent, neemt het college zijn definitieve besluit tot instemming met de gemeenschappelijke regeling. Als alle deelnemers hiertoe hebben besloten, is het besluit tot stand gekomen. Het treedt in werking na bekendmaking. De ontwerp gemeenschappelijke regeling is verder bijna identiek aan de bestaande Gemeenschappelijke regeling met de RUD, waardoor deze voldoet aan alle eisen.

Financiële onderbouwing
Om goed geïnformeerd besluiten over die nieuwe gemeenschappelijke regeling te kunnen nemen, is onder meer vereist dat bekend is welke bijdrage de gemeente Utrecht te zijner tijd zal moeten betalen en hoe dat bedrag precies is opgebouwd. De bevoegdheid tot het bepalen van die bijdrage is echter (zowel in de huidige GR'n als straks in de nieuwe GR) een bevoegdheid van het AB. Aangezien het AB van de nieuwe GR er nog niet is en hierover dus nog geen besluiten kan nemen, worden deze stukken (Kadernota, Programmabegroting en Bijdrageverordening) nu voorbereid door de gezamenlijke AB's van ODRU en RUD. Als alle deelnemers akkoord gaan met deze stukken, mag ervan uitgegaan worden dat het toekomstige AB zich aan deze stukken zal conformeren.

Beslistermijn
Uiterlijk 3 maart 2025 moet het college haar standpunt en de zienswijze van de raad over fusie traject aan Stuurgroep ‘naar een omgevingsdienst Utrecht’ kenbaar hebben gemaakt.

Beoogd effect
Het beoogde effect van dit voorstel is om zienswijze van de raad op te halen voor met als einddoel tot één robuuste omgevingsdienst te komen voor de provincie Utrecht.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
Op 7 december 2023 hebben de gezamenlijke algemeen besturen van de ODRU en RUD Utrecht besloten om te starten met fase 1 van het traject om één robuuste omgevingsdienst voor de hele provincie Utrecht op te richten.
Op 17 oktober 2024 heeft het gezamenlijk algemeen bestuur de producten uit fase 1 goedgekeurd en ingestemd met de start van fase 2 ‘inrichten’ en besloten bijgevoegde stukken voor te leggen aan de colleges met een zienswijze op de GR voor raden en staten.

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico’s

Beslispunt	
1	De zienswijzebrief aan het college over de ontwerp Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst vast te stellen, met daarin: a. Het ondersteunen door de raad van de vorming van één omgevingsdienst en het positieve standpunt van het college daarover. b. De kritische kanttekening over de onduidelijkheid inzake de financiële verdelingssystematiek van de nieuw te vormen omgevingsdienst c. De aanbeveling om bij de verdere vorming van één omgevingsdienst in fase 2 zorg te dragen voor financiële zekerheid, waarbij geen significante kostenstijgingen mogen ontstaan.
Argumenten	
1.1	Een omgevingsdienst in de provincie Utrecht draagt bij aan een gelijker speelveld voor inwoners en bedrijven voor de hele provincie Utrecht.
	Het is onwenselijk dat er verschillen zijn tussen de bevoegde gezagen en welke handhavingsstrategie wordt toegepast. Ook is het onwenselijk dat een vergunning op de ene plek wel wordt toegestaan, en op de andere niet, zonder dat de omgevingskenmerken dat verklaren. Eenheid en voorspelbaarheid in de uitvoering van taken is gewenst. Verwacht wordt dat het onderbrengen van alle milieutaken bij één omgevingsdienst de uniformiteit positief zal beïnvloeden.

1.2	Eén robuuste omgevingsdienst is beter in staat de kwaliteit van de taken te waarborgen en het personeel beter vast te houden, waarmee ook beter wordt aangesloten bij de landelijk bepaalde robuustheidscriteria voor omgevingsdiensten.
	De oprichting van een omgevingsdienst voor Utrecht zorgt voor een noodzakelijke kwaliteitsimpuls en biedt continuïteit in de uitvoering van de taken die bij de omgevingsdiensten zijn belegd. Het levert meer zekerheid voor een constante kwaliteit in de uitvoering van het werk doordat de organisatie robuuster is. In deze tijd is goed en vast personeel lastig te vinden. Eén robuuste omgevingsdienst kan zich profileren in de arbeidsmarkt. Robuust betekent een beperking van de kwetsbaarheid, en vergroting van betrouwbaarheid en continuïteit. De nu bestaande kwetsbare en dunne bezetting op enkele specialistische functies in zowel primaire als overhead-taken maakt plaats voor een robuustere invulling met meer kwaliteit. Indien de deelnemers niet instemmen met de vorming van de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht is het moeilijker voor de twee huidige omgevingsdiensten om te voldoen aan de robuustheidscriteria die landelijk bepaald zijn. Door in te stemmen met de oprichting van de Omgevingsdienst Utrecht kan beter voldaan worden aan de robuustheidscriteria.
1.3	Een omgevingsdienst die congruent is met het werkgebied van de provincie, de GGD en de Veiligheidsregio kan slagvaardiger functioneren en beter in staat om complexe vraagstukken op te pakken.
	De samenhang tussen regiopartners op alle inhoudelijke dossiers biedt de mogelijkheid om opgaven samen efficiënt en effectief aan te pakken. Op dit moment is er geen sprake van logica in het geografisch werkgebied van de huidige twee omgevingsdiensten; de verdeling past niet bij de identiteit van het werkgebied. De samenvoeging van de diensten heft deze versnippering op. Dit merken inwoners en bedrijven en levert gemeenten, provincie en regiopartners slagkracht op complexere vraagstukken samen aan te pakken. Inwoners kunnen voortaan bij 1 dienst regionale dienst terecht voor milieu gerelateerde overlast (bijv. geuroverlast, geluidsoverlast, lichthinder etc) ongeacht in welke gemeente dit binnen de provincie Utrecht veroorzaakt wordt. Door deze bundeling van complexe vraagstukken is er meer ruimte om experts op een specifiek gebied aan te stellen, wat nodig is om die complexe vraagstukken aan te kunnen. Bijvoorbeeld op het gebied van stikstof, zeer zorgwekkende stoffen en het doorontwikkelen van de risico-gerichte werkwijze. Daardoor wordt direct de robuustheid van de omgevingsdienst vergroot en de kwetsbaarheid in de dienstverlening verkleind.
1.4	Een verdere uitwerking van het Richtingsplan in fase 2 zal meer duidelijkheid geven over de inrichting en de verdere doorontwikkeling van de Omgevingsdienst Utrecht.
	Het Richtingsplan heeft als doel de kaders te scheppen waarbinnen de nieuwe omgevingsdienst wordt opgericht. Deze kaders - in de vorm van missie, visie en bestuurlijke, organisatorische en financiële uitgangspunten - vormen de basis voor de inrichting en de verdere doorontwikkeling van de Omgevingsdienst Utrecht. Elementen uit het Richtingsplan komen terug in de Rudimentaire begroting, de Routekaart voor fase 2 ‘inrichten’ en de ontwerp Gemeenschappelijke regeling.
1.5	In fase 2 wordt duidelijkheid verkregen over de keuze voor de nieuwe financieringssystematiek en de verdere uitwerking van primaire processen en bedrijfsvoering.

	Met de Rudimentaire begroting wordt een beeld geschetst van de betaalbaarheid van de nieuwe organisatie, zonder dat alle gegevens van de nieuwe dienst al zijn bepaald. Basis voor de rudimentaire begroting waren de laatst vastgestelde begrotingen (2024) van beide huidige omgevingsdiensten. Ook wordt er een vergelijking gemaakt van de nieuwe bijdrage versus de huidige bijdrage van de deelnemers. De daadwerkelijke hoogte van de bijdrage per deelnemer voor 2026 wordt berekend in de ontwerp Programmabegroting 2026 die in fase 2 zal worden opgesteld. Ook wordt de keuze voor de nieuwe financieringssystematiek uitgewerkt. De Kadernota 2026 en ontwerp Programmabegroting 2026, die in fase 2 worden opgesteld, worden in 2025 aan de raad voorgelegd. De verdere uitwerking van primaire processen en bedrijfsvoering zal gebeuren op basis van de inhoudelijke uitgangspunten die in fase 1 zijn geformuleerd in het Richtingsplan en op basis van de routekaart fase 2 waarin de contouren zijn geschetst van de stappen en activiteiten voor de verdere inrichting van de nieuwe omgevingsdienst
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	Het richtingsplan brengt kosten met zich mee en de verdeelsleutel van de precieze bijdrage van de deelnemende gemeenten is nog niet bekend.
	De financiële risico's die mogelijk voorkomen uit het richtingsplan zijn niet gekwantificeerd. In fase 2 zal hier meer duidelijkheid over moeten komen. De werkelijke verdeelsleutel wordt bepaald in fase 2 bij de financieringssystematiek. In deze volgende fase, inrichten, wordt de financieringssystematiek voor de nieuwe dienst bepaald en worden de concrete financiële gevolgen wel duidelijk. We houden uiteraard scherp de ontwikkeling van de kosten in de gaten. Omdat deze pas later wordt vastgesteld kan nu niet beoordeeld worden of de nieuwe omgevingsdienst leidt tot een stijgende bijdrage en daarmee betaalbaar is voor de gemeente Utrecht. Het is daarom van belang een zienswijze in te dienen aan het college met de strekking dat, hoewel de voorgestelde ontwerp-Gemeenschappelijke regeling voldoet aan alle eisen uit de Wet gemeenschappelijke regelingen, de financiële gevolgen (en precieze kosten per deelnemer) nog onbekend zijn en in kaart moeten zijn gebracht alvorens om instemming wordt gevraagd in de tweede ronde.
1.2	De positie van Utrecht wijzigt bij een omgevingsdienst met meer deelnemers
	Ten aanzien van een positie in het DB zal Utrecht straks opteren dat naast de provincie minimaal één van de grote gemeenten Amersfoort of Utrecht in het DB moet plaatsnemen. Utrecht verzoekt niet om meer stemrecht nu er meer kleinere gemeenten aansluiten. Het zal kleine gemeenten afschrikken en de fusie in de weg kunnen gaan staan. Een extra stem zal ook weinig uitmaken op straks 27 deelnemers. Wel is op verzoek van Utrecht bij de besluitvorming in het AB de benodigde meerderheid bij besluitvorming verhoogd van 50 naar 75%.

Financiën

Dit voorstel (de zienswijze) heeft geen financiële gevolgen voor de gemeente.

De totale kosten van de gefuseerde omgevingsdienst stijgen niet in de huidige opzet. Daarbij zijn er ook enkele posten waarop synergie voordelen behaald kunnen worden (oa managementfuncties). Indien de financieringssytematiek ongewijzigd blijft ten opzichte van de huidige situatie bij de RUD (doorbelasting op basis van afname uren) dan geeft dit geen financieel nadeel. Als besloten wordt tot een andere verdeelsleutel dan de afgenomen uren dan zou dit zowel een voor- als een nadeel kunnen betekenen voor gemeente Utrecht.

Vervolg
Uiterlijk voor 3 maart zal de wethouder milieu, onder mandaat van het college, het standpunt van het college kenbaar maken inclusief de zienswijze van de raad aan de Stuurgroep.
Na ontvangst van de reacties van de colleges en de zienswijzen van de raden/staten worden de definitieve voorstellen voor de (gezamenlijke) vergadering van het algemeen bestuur van ODRU en RUD Utrecht van april 2025 voorbereid.

Samen stad maken (voorheen: Participatie)
Over deze zienswijze heeft geen participatie plaatsgevonden en publicatie van deze stukken vooraf is geen vereiste.

Communicatie
Er is geen aanvullende communicatie vanuit de gemeente voorzien.

(Niet)Referendabel
Het voorstel is niet referendabel, omdat het een raadsvoorstel betreft over stukken in het kader van de Wet gemeenschappelijke regeling (artikel 1:2 lid 2 onder i Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht.

Bijlagen
Bijlagen besluitvorming
- Zienswijzebrief raad aan college over ontwerp Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst
-

Bijlagen informatief
- Ontwerp GR Omgevingsdienst Utrecht-versie 3.0
- Artikelsgewijze toelichting bij ontwerp Gemeenschappelijke regeling
- Richtingsplan versie 3.0
- Routekaart fase 2 versie 3.0
- Rudimentaire begroting versie 3.0
- Addendum
- Aanbiedingsbrief voorstel oprichting één omgevingsdienst in de provincie Utrecht
- Oplegnotitie gezamenlijk AB ten aanzien van de resultaten van fase 1 en de start van fase 2
- Stroomschema besluitvorming GR

Gemeenteraad
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl/gemeenteraad

Gemeente Utrecht

VERSIE VOOR BESLUITVORMING

College Burgemeester en Wethouders
Gemeente Utrecht

Behandeld door	W.A. Bulthuis	**Datum**	volgt
Doorkiesnummer	14030	**Ons kenmerk**	12983810
E-mail	w.bulthuis@utrecht.nl	**Onderwerp**	Zienswijze ontwerp Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht
Bijlage(n)			
Uw kenmerk	-	**Verzonden**	
Uw brief van	-	Bij antwoord datum, kenmerk en onderwerp vermelden	

Geacht college,

Dank voor het toezenden van de ontwerp Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Utrecht. Met deze brief informeren wij u over onze zienswijze op de voorgestelde regeling.

Allereerst willen we u laten weten dat we verheugd zijn te constateren dat de eerste fase van de samenwerking tussen de ODRU en de RUD Utrecht op 17 oktober 2024 succesvol is afgerond. Wij nemen kennis van het positieve standpunt van het college hierover en de financiële kanttekening die het college hierbij plaatst. En zien de verdere uitwerking van fase 2 van de fusie tegemoet. Wij ondersteunen het samengaan van de beide omgevingsdiensten en daarmee de oprichting van één krachtige omgevingsdienst binnen de provincie Utrecht die in staat is om de basis milieutaken op een kwalitatief hoogstaand niveau uit te voeren en te adviseren bij de uitdagingen rondom de fysieke leefomgeving.

Hoewel de voorgestelde gemeenschappelijke regeling voldoet aan alle eisen uit de Wet gemeenschappelijke regelingen, zijn de financiële gevolgen (en precieze kosten per deelnemer) nog onbekend. Deze situatie maakt dat tijdens fase 2 nog een kritisch moment ontstaat waarin de kosten alsnog inzichtelijk moeten worden gemaakt. Met name wanneer, als gevolg van een bepaalde financieringssystematiek, een financieel nadelige situatie ontstaat, kan dit het algemeen belang zodanig raken dat wij conform de Wet gemeenschappelijke regelingen dan geen toestemming aan u kunnen verlenen om de regeling te treffen..

Alvorens in de tweede ronde definitief om instemming wordt gevraagd, verwachten wij als raad financiële zekerheid. De verdeling van de kosten zoals die gemoeid zijn met het uitvoeren van de taken voor de nieuwe Omgevingsdienst liggen daarbij in lijn met de huidige verdeling zoals we die nu kennen bij de RUD Utrecht (verdeelsleutel).

Als raad begrijpen wij dat de oprichting van een nieuwe omgevingsdienst is bedoeld om een kwaliteitsimpuls te geven aan de dienstverlening en dat dit geen bezuinigingsdoelstelling heeft. Dit neemt niet weg dat gezien de opgave waar de gemeente voor staat een significante kostenstijging (los van een kostenstijging als gevolg van indexatie) onwenselijk is dan wel dat daarvoor geen middelen beschikbaar zullen zijn. In de zienswijzebrief op de programmabegroting 2025 hebben wij daarvoor ook al aandacht gevraagd bij de RUD Utrecht.

Wij hebben het vertrouwen dat u alles in het werk zult stellen om de stuurgroep ‘Naar Eén Omgevingsdienst Utrecht’ te bewegen, kostenstijging tegen te gaan en te komen met een goede verdeelsystematiek. In geval er onverhoopt toch sprake zal zijn van een significante stijging van kosten verzoeken wij het college te kijken naar alternatieven.

Wij zullen het proces met belangstelling volgen en wensen de programmaorganisatie, de besturen en alle medewerkers van RUD Utrecht en ODRU veel succes toe in fase 2.

Hoogachtend,
Gemeenteraad van Utrecht,

de griffier,
Miguel Israel

de voorzitter,
Sharon A.M. Dijksma

Gemeenschappelijke regeling

Onderdeel van traject ‘Naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht’

Versie 3.0
24 oktober 2024
Status: ontwerp (colleges)

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht

Het college van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunnik, Bunschoten, De Bilt, De Ronde Venen, Eemnes, Houten, IJsselstein, Leusden, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Soest, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Vijfheerenlanden, Wijk bij Duurstede, Woerden, Woudenberg en Zeist, ieder voor zover voor de eigen provincie of eigen gemeente bevoegd

Overwegende dat

- in 2012 voor de taken op het gebied van [aanvullen] is gekozen voor het vormen van twee afzonderlijke diensten, te weten de Omgevingsdienst regio Utrecht en de Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht;
- vanwege het willen zijn van een robuuste organisatie, in overeenstemming met de robuustheidscriteria zoals vastgesteld op 22 juni 2023 in het bestuurlijk overleg van het Interbestuurlijk Programma Versterking VTH-stelsel (IBP VTH) en vastgelegd in de brief van het ministerie van I&W van november 2023, is besloten de beide diensten gezamenlijk onder te brengen in één nieuw te vormen Omgevingsdienst Utrecht;
- daartoe deze gemeenschappelijke regeling wordt getroffen;
- [evt aanvullen]

Gelet op

- de toestemming als bedoeld in artikel 51 lid 4 Wet gemeenschappelijke regelingen verleend door provinciale staten van de provincie Utrecht en de raden van de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunnik, Bunschoten, De Bilt, De Ronde Venen, Eemnes, Houten, IJsselstein, Leusden, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Soest, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Vijfheerenlanden, Wijk bij Duurstede, Woerden, Woudenberg en Zeist;
- de artikelen 8, 51 en 52 van de Wet gemeenschappelijke regelingen, de Provinciewet en de Gemeentewet;
- artikel 18.21 van de Omgevingswet;

Besluiten

De navolgende gemeenschappelijke regeling te treffen:

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht

Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen

Artikel 1. Begripsbepalingen

1. In deze regeling wordt verstaan onder:

a. basistaken: de taken als bedoeld in artikel 13.12 van het Omgevingsbesluit en alle overige taken die de Omgevingsdienst in mandaat structureel voor alle colleges uitvoert op het gebied van omgeving in de ruimste zin en passend binnen het belang van artikel 2;

ONTWERP

b.	colleges:	de colleges van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten;
c.	desintegratiekosten:	alle kosten direct dan wel toekomstig te maken dan wel te dragen door de Omgevingsdienst, die samenhangen met de afbouw van overcapaciteit in personele en materiële sfeer en andere verplichtingen, de afbouw van de risico's daarbij inbegrepen, ontstaan als direct gevolg van de vermindering van taakuitvoering;
d.	frictiekosten:	alle incidentele kosten te maken door de Omgevingsdienst die het directe gevolg zijn van de beslissing tot vermindering van taakuitvoering van een college;
e.	gedeputeerde staten:	de gedeputeerde staten van de provincie Utrecht;
f.	gemeenten:	de gemeenten waarvan de colleges deelnemen aan deze regeling, te weten de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunnik, Bunschoten, De Bilt, De Ronde Venen, Eemnes, Houten, IJsselstein, Leusden, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Soest, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Vijfheerenlanden, Wijk bij Duurstede, Woerden, Woudenberg en Zeist;
g.	minister:	de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
h.	raden:	de raden van de gemeenten;
i.	regeling:	de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht;
j.	plustaken:	alle taken die de Omgevingsdienst in mandaat en passend binnen het belang van artikel 2 voor één of meer van de colleges kan uitvoeren en waarvan is afgesproken dat de afname ervan niet verplicht is;
k.	provincie:	de provincie Utrecht;
l.	provinciale staten:	de provinciale staten van de provincie Utrecht;
m.	Omgevingsdienst:	het openbaar lichaam, bedoeld in artikel 3, eerste lid, en
n.	wet:	de Wet gemeenschappelijke regelingen.

2. Waar in deze regeling artikelen van de Provinciewet of de Gemeentewet, van wel andere wettelijke regelingen van toepassing worden verklaard, wordt, tenzij anders vermeld, in die artikelen voor de provincie, provinciale staten, gedeputeerde staten en de commissaris van de koning, respectievelijk de gemeente, de raad, burgemeester en wethouders, de burgemeester, gelezen: het openbaar lichaam, het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.

Artikel 2. Belang

1. De Omgevingsdienst behartigt, met inachtneming van hetgeen hierover in de regeling is bepaald, de belangen van de provincie en de gemeenten tezamen en van de provincie en elke gemeente afzonderlijk op het gebied van omgeving in de ruimste zin, voor zover de

ONTWERP

bevoegdheid daartoe de provincie of de gemeente toekomt en aan de Omgevingsdienst gemandateerd is.

2. De Omgevingsdienst draagt zorg voor een organisatie ter behartiging van de in lid 1 genoemde belangen en van de ter uitvoering daarvan opgedragen en overeengekomen taken.

Artikel 3. Openbaar lichaam

1. Er is een openbaar lichaam genaamd Omgevingsdienst Utrecht.
2. De Omgevingsdienst is gevestigd in Utrecht.

Artikel 4. Basistaken

1. Het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst heeft als taak de uitvoering van de basistaken, omschreven in artikel 1, aanhef en onder a.
2. Tot de in lid 1 bedoelde taken behoren in ieder geval:
   a. coördinerende, afstemmende en adviserende taken die voor de colleges worden verricht;
   b. de uitoefening van de bij of krachtens de milieu- en omgevingswetgeving gegeven bevoegdheden, één en ander per college nader uit te werken bij mandaatbesluit;
   c. het adviseren en bijstaan van de colleges in de uitoefening van hun taken, bevoegdheden of werkzaamheden in het kader van omgeving;
   d. het waar mogelijk verwerven van ondersteunende subsidies voor de taakuitvoering van de colleges;
   e. het bieden van een platform voor overleg voor ontwikkelingen op het gebied van omgeving in de ruimste zin, en
   f. het beheer van de organisatie als bedoeld in artikel 3, eerste lid.
3. Er worden geen bevoegdheden overgedragen aan de Omgevingsdienst.

Artikel 5. Plustaken

1. De colleges kunnen ook andere taken dan de taken bedoeld in artikel 4, eerste lid, opdragen aan het bestuur, voor zover deze passen binnen het belang genoemd in artikel 2 en het algemeen bestuur daar met drie vierde meerderheid mee instemt.
2. Colleges kunnen ieder afzonderlijk met de Omgevingsdienst overeenkomsten, als bedoeld in artikel 6, tweede lid, sluiten ten aanzien van de taken, bedoeld in het eerste lid.
3. De Omgevingsdienst kan op basis van een overeenkomst ook diensten verlenen aan andere publiekrechtelijke rechtspersonen dan de gemeenten en de provincie waarvan de colleges deelnemen, dan wel aan andere privaatrechtelijke overheidsorganisaties, met dien verstande dat de Omgevingsdienst ten minste tachtig procent van zijn werkzaamheden voor de colleges verricht. Het algemeen bestuur beslist met betrekking tot het al dan niet verlenen van diensten aan een derde als hiervoor bedoeld.

Artikel 6. Voorwaarden taakuitvoering

1. Ter uitvoering en nadere invulling van de in artikel 4, eerste lid en artikel 5, eerste lid, bedoelde taken, stelt het algemeen bestuur een dienstverleningshandvest vast, dat de algemene voorwaarden van de Omgevingsdienst bevat, waarbij in elk geval worden geregeld:
   a. de voorwaarden voor de taakuitvoering en wijziging van het in artikel 4, eerste lid, bedoelde takenpakket;
   b. de voorwaarden voor uitvoering en wijziging van de in artikel 5, eerste lid, bedoelde taken;

CONCEPT

c. de voorwaarden waaronder eventuele incidentele taken kunnen worden uitgevoerd door de Omgevingsdienst;
d. de aansprakelijkheid, verzekering en geschillen met betrekking tot de taakuitvoering;
e. de financiële verrekening van de taakuitvoering, en
f. een voorziening in geval van het niet voldoen door de Omgevingsdienst aan de met de gemeenten en provincie overeengekomen eisen voor de taakuitvoering.

2. Binnen de kaders van het dienstverleningshandvest, bedoeld in het eerste lid, maakt de Omgevingsdienst met alle deelnemers werkafspraken die per gemeente en provincie worden vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst.
3. Het dagelijks bestuur stelt een model-overeenkomst vast ten behoeve van de overeenkomsten, bedoeld in het tweede lid.
4. Voor de uitvoering van de taken wordt bij separaat besluit mandaat verleend aan de directeur onderscheidenlijk het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst.
5. In de dienstverleningsovereenkomst wordt per gemeente en provincie het jaarlijks van de Omgevingsdienst af te nemen kwaliteitsniveau voor de basistaken en de plustaken vastgelegd. Per jaar kan de omvang van de door de deelnemers af te nemen taken, onder bepaalde, in het dienstverleningshandvest vastgelegde voorwaarden, worden gewijzigd.
6. Indien een college besluit tot een vermindering van één of meer taken als bedoeld in artikel 4, eerste lid en artikel 5, eerste lid, en deze vermindering gelijk is aan of meer bedraagt dan 5% van het in de dienstverleningsovereenkomst vastgelegde totale takenpakket van het betreffende college, dan is het betreffende college gehouden tot vergoeding van de frictiekosten en desintegratiekosten ten gevolge van het besluit tot vermindering van taken.
7. Het algemeen bestuur stelt een regeling vast voor die gevallen waarin het besluit tot vermindering van taken van één of meer colleges niet leidt tot vervulling van de voorwaarde genoemd in het zesde lid. Voornoemde regeling bepaalt in hoeverre de desintegratiekosten en frictiekosten in rekening worden gebracht bij het betreffende college of de betreffende colleges.

Hoofdstuk 2: Inrichting bestuur

Afdeling 2.1 Samenstelling bestuur

Artikel 7. Algemeen

1. Het bestuur van de Omgevingsdienst bestaat uit het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter.
2. Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van de Omgevingsdienst.

Afdeling 2.2 Algemeen bestuur

Artikel 8. Aanwijzing leden

1. De colleges wijzen uit hun midden ieder één lid van het algemeen bestuur aan.
2. De colleges wijzen uit hun midden eén één plaatsvervangend lid aan, dat het lid bij verhindering of ontstentenis vervangt. Hetgeen in deze regeling is bepaald ten aanzien van een lid van het algemeen bestuur is van overeenkomstige toepassing op het plaatsvervangend lid, tenzij de regeling anders bepaalt.

ONTWERP

Artikel 9. Einde van het lidmaatschap

1. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt van rechtswege, zodra men ophoudt lid te zijn van het college uit wiens midden men is aangewezen.
2. Een lid van het algemeen bestuur kan te allen tijde ontslag nemen. Hij doet daarvan schriftelijk mededeling aan het algemeen bestuur. Het ontslag gaat in met ingang van de dag, gelegen een maand na de dag waarop hij zijn ontslag heeft genomen of zoveel eerder als zijn opvolger is aangewezen.
3. Een lid van het algemeen bestuur kan te allen tijde ontslagen worden door het college dat hem heeft aangewezen overeenkomstig artikel 34, zesde lid.
4. Indien tussentijds een plaats binnen het algemeen bestuur open valt, wijst het college dat het aangaat in zijn eerste vergadering, of indien dit niet mogelijk is ten spoedigste daarna, een nieuw lid aan.

Artikel 10. Vergaderorde

1. Het algemeen bestuur stelt een reglement van orde voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden vast.
2. Het algemeen bestuur vergadert ten minste tweemaal per jaar en voorts zo vaak als het daartoe heeft besloten. Voorts vergadert het algemeen bestuur indien de voorzitter of het dagelijks bestuur het nodig oordeelt of indien ten minste een vijfde van het aantal leden waaruit het algemeen bestuur bestaat schriftelijk, met opgave van redenen, daarom verzoekt.
3. De voorzitter roept de leden schriftelijk tot de vergadering op. De oproeping geschiedt ten minste 2 weken voor de vergadering, behoudens spoedeisende gevallen.
4. Tegelijkertijd met de oproeping brengt de voorzitter dag, tijdstip en plaats van de vergadering ter openbare kennis. De agenda en de daarbij behorende voorstellen, met uitzondering van de in artikel 23 van de wet bedoelde stukken, worden tegelijkertijd met de oproeping en op een bij openbare kennisgeving aan te geven wijze ter inzage gelegd.
5. De vergadering van het algemeen bestuur wordt niet geopend voordat blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.
6. Indien ingevolge het vijfde lid de vergadering niet kan worden geopend, belegt de voorzitter, onder verwijzing naar dit artikel, opnieuw een vergadering tegen een tijdstip dat ten minste vierentwintig uur na het bezorgen van de oproeping is gelegen.
7. Op de vergadering, bedoeld in het zesde lid, is het vijfde lid niet van toepassing. Het algemeen bestuur kan echter over andere aangelegenheden dan die waarvoor de ingevolge het vijfde lid niet geopende vergadering was belegd alleen beraadslagen of besluiten, indien blijkens de presentielijst meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.
8. Het algemeen bestuur kan zich in de vergaderingen door adviseurs laten bijstaan.

Artikel 11. Handhaving vergaderorde

1. De voorzitter zorgt voor de handhaving van de orde in de vergadering en is bevoegd, wanneer die orde op enigerlei wijze door toehoorders wordt verstoord, deze en zo nodig andere toehoorders te doen vertrekken.
2. De voorzitter is bevoegd toehoorders die bij herhaling de orde in de vergadering verstoren voor ten hoogste zes maanden de toegang tot de vergadering te ontzeggen.
3. De voorzitter kan het algemeen bestuur voorstellen aan een lid, dat door zijn gedragingen de geregelde gang van zaken belemmert, het verdere verblijf in de vergadering te ontzeggen. Over het voorstel wordt niet beraadslaagd. Na aanneming daarvan verlaat het lid de vergadering onmiddellijk. Zo nodig doet de voorzitter hem verwijderen. Bij herhaling van zijn

ONTWERP

gedrag kan het lid bovendien voor ten hoogste zes maanden de toegang tot de vergadering worden ontzegd.

Artikel 12. Open en besloten vergaderingen

1. De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn openbaar.
2. De deuren worden gesloten wanneer een vijfde gedeelte van de aanwezige leden daarom verzoekt of de voorzitter het nodig oordeelt.
3. Het algemeen bestuur beslist vervolgens of met gesloten deuren zal worden vergaderd, een en ander conform artikel 22 en 23 van de wet.

Artikel 13. Immuniteit

De leden van het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst en andere personen die deelnemen aan de beraadslaging kunnen niet in rechte worden vervolgd of aangesproken voor, dan wel worden verplicht getuigenis af te leggen als bedoeld in artikel 165, eerste lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering over wat zij in de vergadering van het algemeen bestuur hebben gezegd of aan het algemeen bestuur schriftelijk hebben overgelegd.

Artikel 14. Besluitvorming

1. De leden van het algemeen bestuur hebben ieder één stem.
2. Het algemeen bestuur besluit, tenzij deze regeling anders bepaalt, bij meerderheid van stemmen.
3. Indien de stemmen met betrekking tot een bepaald voorstel staken, wordt het betrokken onderwerp aangehouden tot de eerstvolgende vergadering van het algemeen bestuur. Indien de stemmen in de eerstvolgende vergadering wederom staken, wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. Ingeval de stemmen bij herstemming over besluiten met betrekking tot benoeming, voordracht of aanbeveling van personen staken, beslist de voorzitter.
4. Een lid van het algemeen bestuur neemt niet deel aan de stemming over een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger van zijn gemeente in een andere hoedanigheid eveneens betrokken is en waarbij belangenspanning speelt of de integriteitsvraag aan de orde zou kunnen zijn.
5. Een benoeming gaat iemand persoonlijk aan, wanneer die behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt.
6. Een stemming is alleen geldig indien meer dan de helft van het aantal leden dat zitting heeft, en zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden, daaraan heeft deelgenomen.
7. Het zesde lid is niet van toepassing:
   a. ingeval opnieuw wordt gestemd over een voorstel of over een benoeming, voordracht of aanbeveling van één of meer personen ten aanzien van wie in een vorige vergadering een stemming op grond van dat lid niet geldig was;
   b. voor zover het onderwerpen betreft die in een daaraan voorafgaande niet geopende vergadering aan de orde waren gesteld.
8. In de notulen van de vergadering van het algemeen bestuur en in de besluiten en adviezen wordt ten aanzien van alle uitspraken zowel het gevoelen van de meerderheid als dat van de minderheid van de leden van het algemeen bestuur tot uitdrukking gebracht.

Artikel 15. Zienswijze op besluiten van het algemeen bestuur

Buiten de in deze regeling of bij of krachtens wet bepaalde gevallen zijn er geen besluiten van het algemeen bestuur, waarvoor aan de raden en provinciale staten vooraf zienswijze, als bedoeld in artikel 10, vijfde en zesde lid van de wet, wordt gevraagd.

ONTWERP

Artikel 16. Participatie van inwoners en belanghebbenden

Ingezetenen van de gemeenten en de provincie en belanghebbenden worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid op grond van deze regeling slechts betrokken, voor zover dat bij of krachtens wet is vereist, of voor zover dat door het algemeen bestuur is bepaald. Bij de participatie kan een andere procedure dan die van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht gevolgd worden.

Afdeling 2.3 Dagelijks bestuur

Artikel 17. Samenstelling en aanwijzing leden

1. Het dagelijks bestuur wordt door en uit het algemeen bestuur aangewezen en bestaat ten minste uit de voorzitter en vier andere door het algemeen bestuur aan te wijzen leden, met inachtneming van artikel 14, derde lid, van de wet.
2. Het door het college van de provincie aangewezen lid in het algemeen bestuur wordt door het algemeen bestuur in ieder geval aangewezen als lid van het dagelijks bestuur.
3. Het lidmaatschap van het dagelijks bestuur eindigt van rechtswege, zodra men ophoudt lid te zijn van het algemeen bestuur.
4. Het dagelijks bestuur stelt een portefeuilleverdeling voor haar leden vast.

Artikel 18. Ontslag leden

1. Het algemeen bestuur kan één of meer leden van het dagelijks bestuur, de voorzitter uitgezonderd, ontslag verlenen overeenkomstig artikel 32, zesde lid.
2. Over een voorstel tot het verlenen van ontslag als bedoeld in het eerste lid wordt niet beraadslaagd of besloten, dan nadat het algemeen bestuur ten minste twee weken en ten hoogste drie maanden tevoren heeft verklaard, dat het betrokken lid dan wel de betrokken leden van het dagelijks bestuur het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezitten.
3. De oproeping tot de vergadering waarin over dat voorstel wordt beraadslaagd of besloten wordt ten minste achtenveertig uur voor de aanvang of zoveel eerder als het algemeen bestuur heeft bepaald, bij de leden van het algemeen bestuur bezorgd. Deze vermeldt het voorstel tot het verlenen van ontslag als bedoeld in het eerste lid.
4. De artikelen 28 tot en met 31 van de Provinciewet zijn van overeenkomstige toepassing bij besluiten van het algemeen bestuur ingevolge dit artikel.

Artikel 19. Vergaderorde

1. Het dagelijks bestuur stelt een reglement van orde voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden vast, dat aan het algemeen bestuur wordt gezonden.
2. De vergaderingen van het dagelijks bestuur worden met gesloten deuren gehouden, voor zover het dagelijks bestuur niet anders heeft bepaald.
3. Het reglement van orde voor de vergaderingen kan regels geven omtrent de openbaarheid van de vergaderingen van het dagelijks bestuur.

Artikel 20. Besluitvorming

1. Elk lid van het dagelijks bestuur heeft één stem. Besluitvorming vindt plaats bij meerderheid van stemmen.
2. In de vergadering van het dagelijks bestuur kan slechts worden beraadslaagd of besloten, indien in ieder geval meer dan de helft van het in het dagelijks bestuur zitting hebbende aantal leden tegenwoordig is.

ONTWERP

3. Indien het vereiste aantal leden niet tegenwoordig is, belegt de voorzitter, onder verwijzing naar dit artikel, opnieuw een vergadering.
4. Op de vergadering, bedoeld in het derde lid, is het tweede lid niet van toepassing. Het dagelijks bestuur kan echter over andere aangelegenheden dan die waarvoor de eerdere vergadering was belegd alleen beraadslagen of besluiten, indien ten minste de helft van het aantal zitting hebbende leden tegenwoordig is.

Artikel 21. Zienswijze op besluiten van het dagelijks bestuur

Buiten de in deze regeling of bij of krachtens wet bepaalde gevallen zijn er geen besluiten van het dagelijks bestuur, waarvoor aan de raden en provinciale staten vooraf zienswijze, als bedoeld in artikel 10, vijfde en zesde lid van de wet, wordt gevraagd.

Afdeling 2.4 Voorzitter

Artikel 22. Aanwijzing

1. De voorzitter wordt door en uit het algemeen bestuur aangewezen. Voor ontslag van de voorzitter geldt de bepaling van artikel 33, zesde lid.
2. Uit de overige leden van het dagelijks bestuur, bedoeld in artikel 17, eerste lid, worden één of meerdere plaatsvervangend voorzitters aangewezen.

Artikel 23. Zienswijze op besluiten van de voorzitter

Buiten de in deze regeling of bij of krachtens wet bepaalde gevallen zijn er geen besluiten van de voorzitter, waarvoor aan de raden en provinciale staten vooraf zienswijze, als bedoeld in artikel 10, vijfde en zesde lid van de wet, wordt gevraagd.

Afdeling 2.5 Commissies

Artikel 24. Adviescommissies

1. Het algemeen bestuur kan een adviescommissie instellen ter advisering aan het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter.
2. In afwijking van het eerste lid kan het dagelijks bestuur onderscheidenlijk de voorzitter een adviescommissie instellen ten behoeve van het dagelijks bestuur onderscheidenlijk ten behoeve van de voorzitter, voor zover deze adviescommissie een tijdelijk karakter heeft.

Hoofdstuk 3: Taken en bevoegdheden

Artikel 25. Algemeen bestuur

1. Alle bevoegdheden die niet bij of krachtens de wet aan het dagelijks bestuur of de voorzitter zijn toegekend, berusten bij het algemeen bestuur.
2. Het algemeen bestuur kan aan het dagelijks bestuur bevoegdheden overdragen, tenzij de aard van de bevoegdheid zich tegen overdracht verzet.
3. Het algemeen bestuur kan het dagelijks bestuur niet overdragen de bevoegdheid tot:
   a. het vaststellen of wijzigen van de begroting;
   b. het vaststellen van de jaarrekening;
   c. het beslissen tot het verlenen van diensten aan andere partijen dan de colleges, en
   d. het benoemen, ontslaan of schorsen van leden van het dagelijks bestuur.

ONTWERP

4. Het algemeen bestuur besluit slechts tot oprichting van, en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Het besluit wordt niet genomen dan nadat de raden en provinciale staten in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen. Het besluit wordt genomen bij meerderheid van drie vierde van de uitgebrachte stemmen.

Artikel 26. Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur heeft in ieder geval de volgende taken en bevoegdheden ten behoeve van het voeren van het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst:

a. beslissingen van het algemeen bestuur voorbereiden en uitvoeren;
b. regels vaststellen over de ambtelijke organisatie van de Omgevingsdienst;
c. ambtenaren in dienst nemen, schorsen en ontslaan;
d. te besluiten tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van de Omgevingsdienst, met uitzondering van privaatrechtelijke rechtshandelingen als bedoeld in artikel 25, vierde lid, en
e. te besluiten namens de Omgevingsdienst, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur rechtsgedingen, bezwaarprocedures of administratief beroepsprocedures te voeren of handelingen ter voorbereiding daarop te verrichten, tenzij het algemeen bestuur, voor zover dit het algemeen bestuur aangaat, in voorkomende gevallen anders beslist.

Artikel 27. Voorzitter

1. De voorzitter:
   a. bevordert een goede behartiging van de taken van de Omgevingsdienst;
   b. is voorzitter van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur;
   c. ondertekent alle stukken welke van het algemeen en het dagelijks bestuur uitgaan, en
   d. vertegenwoordigt de Omgevingsdienst in en buiten rechte.
2. Indien de voorzitter aan een ander volmacht of machtiging verleent tot vertegenwoordiging, bedoeld in het eerste lid onder d, behoeft deze machtiging de instemming van het dagelijks bestuur.

Hoofdstuk 4: Financiën

Artikel 28. Algemene financiële uitgangspunten

1. Het algemeen bestuur stelt een bijdrageverordening vast, waarin in elk geval wordt geregeld op welke wijze en in welke mate de colleges financieel bijdragen aan de middelen voor instandhouding van de Omgevingsdienst en op welke wijze wordt omgegaan met reservevorming en uitkering van reserves. De kosten over het lopende kalenderjaar worden bij de deelnemers in rekening gebracht op basis van de door het algemeen bestuur voor het betreffende jaar, bij de begroting vastgestelde uitgangspunten.
2. Voor vaststelling en wijziging van de bijdrageverordening is een drie vierde meerderheid vereist.
3. Indien enig exploitatiejaar een batig saldo oplevert wordt dit saldo toegevoegd aan de algemene reserve van de Omgevingsdienst. Het weerstandsvermogen mag maximaal 7% van de opbrengsten bedragen. Voor zover het batig saldo van enig jaar leidt tot een weerstandsvermogen van meer dan 7% van de opbrengsten, wordt het saldo boven de 7% gerestitueerd aan de gemeenten en de provincie op de wijze als geregeld in de bijdrageverordening.

CONCEPT

4. Indien enig exploitatiejaar een nadelig saldo oplevert en het weerstandsvermogen ontoereikend is om dit nadelige saldo te dekken, stelt het dagelijks bestuur een plan op dat gericht is op het afbouwen en dekken van het nadelig exploitatiesaldo. Het dagelijks bestuur bepaalt tevens tot welk bedrag de colleges bijdragen in het nadelig exploitatiesaldo. Het bedoelde plan wordt niet eerder vastgesteld door het algemeen bestuur dan nadat de raden en provinciale staten gedurende een minimale termijn van 8 weken in de gelegenheid zijn gesteld om hun zienswijze ten aanzien van het plan naar voren te brengen.
5. Wanneer het algemeen bestuur overeenkomstig het gestelde in het vierde lid een besluit heeft genomen omtrent de bijdragen door de colleges in het nadelige exploitatiesaldo, wordt het nadelige exploitatiesaldo door de colleges gedragen op de wijze als geregeld in de bijdrageverordening.
6. De colleges zullen er steeds zorg voor dragen dat de Omgevingsdienst te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen en staan daarmee garant voor de volledige nakoming van de financiële verplichtingen van de Omgevingsdienst. Hiervoor geldt de kostenverdeelsleutel, opgenomen in de bijdrageverordening bedoeld in het eerste lid.
7. Indien aan het algemeen bestuur blijkt dat een gemeente respectievelijk de provincie weigert deze uitgaven op de begroting te zetten, doet het algemeen bestuur onverwijld aan gedeputeerde staten het verzoek over te gaan tot toepassing van de artikelen 194 en 195 van de Gemeentewet respectievelijk onverwijld aan de minister het verzoek over te gaan tot toepassing van de artikelen 198 en 199 van de Provinciewet.

Artikel 29. Begroting

1. Het dagelijks bestuur zendt uiterlijk 30 april van het jaar voorafgaande aan dat waarvoor de begroting dient, de algemene financiële en beleidsmatige kaders aan de raden en provinciale staten.
2. De raden en de provinciale staten worden in de gelegenheid gesteld om binnen een termijn van tenminste 8 weken een zienswijze in te dienen op de algemene financiële en beleidsmatige kaders bij het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur verwerkt de reactie op de zienswijzen in de ontwerpbegroting.
3. De ontwerpbegroting wordt door de zorg van de colleges voor een ieder ter inzage gelegd en tegen betaling van kosten algemeen verkrijgbaar gesteld. De terinzagelegging en verkrijgbaarstelling geschiedt bij openbare kennisgeving.
4. De vaststelling van de begroting door het algemeen bestuur, zoals bedoeld in artikel 58, eerste lid van de wet, geschiedt niet eerder dan 12 weken nadat de ontwerpbegroting aan de raden en provinciale staten is verzonden, voorafgaand aan het jaar waarvoor deze dient. De begroting is vastgesteld wanneer een drie vierde meerderheid voor vaststelling heeft gestemd.
5. De raden en de provinciale staten worden in de gelegenheid gesteld om binnen een termijn van 12 weken hun zienswijze op de ontwerpbegroting kenbaar te maken.
6. Het dagelijks bestuur stelt de raden en provinciale staten voorafgaande aan het vaststellen van de begroting schriftelijk en gemotiveerd in kennis van zijn oordeel over de zienswijze, bedoeld in het vijfde lid, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt.
7. Na vaststelling van de begroting zendt het algemeen bestuur de begroting aan de raden en provinciale staten, die ter zake bij de minister hun zienswijze naar voren kunnen brengen.
8. Het dagelijks bestuur zendt de begroting binnen twee weken na vaststelling, maar in ieder geval vóór 15 september aan de minister.

ONTWERP

9. Besluiten tot wijziging van de begroting worden door het algemeen bestuur met een drie vierde meerderheid genomen. Besluiten tot wijziging van de begroting kunnen tot uiterlijk het eind van het desbetreffende begrotingsjaar worden genomen.
10. Bij wijzigingen van de begroting wordt de procedure voor vaststelling van de begroting gevolgd. Raden en provinciale staten worden in de gelegenheid gesteld zienswijze in te dienen overeenkomstig het vijfde lid, tenzij het elfde lid van toepassing is.
11. Het bepaalde in het derde, vierde, vijfde, zesde, zevende en achtste lid is niet van toepassing op wijzigingen van de begroting voor zover daaruit geen verhoging van de bijdragen van de colleges voortvloeit. Het dagelijks bestuur zendt de gewijzigde begroting binnen vier weken na vaststelling aan de minister.

Artikel 30. Jaarrekening

1. Het algemeen bestuur stelt de jaarrekening vóór 1 juli vast in het jaar volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft.
2. Het dagelijks bestuur zendt uiterlijk voor 30 april van het jaar na het jaar waarvoor de jaarrekening dient, een voorlopige jaarrekening aan de raden en de provinciale staten.
3. Het dagelijks bestuur zendt de jaarrekening binnen twee weken na de vaststelling, doch in ieder geval vóór 15 juli van het jaar volgende op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, aan de minister.

Artikel 31. Financiële verordening

1. Het algemeen bestuur stelt bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast. Deze verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.
2. De verordening bevat in ieder geval:
   a. regels voor waardering en afschrijving van activa, en
   b. regels inzake de algemene doelstellingen en de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie.
3. Het algemeen bestuur wijst één of meer accountants aan als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, belast met de controle van de in artikel 30 bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

Hoofdstuk 5: Verantwoordingsrelaties

Artikel 32. Verantwoordelijkheid dagelijks bestuur

1. Het dagelijks bestuur en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan het algemeen bestuur verantwoording schuldig over het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur.
2. Het dagelijks bestuur geeft het algemeen bestuur alle inlichtingen die het algemeen bestuur voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. Het dagelijks bestuur en elk van zijn leden afzonderlijk geven het algemeen bestuur mondeling of schriftelijk de door één of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met een wettelijke verplichting of het openbaar belang.
4. Het dagelijks bestuur geeft de raden en provinciale staten ongevraagd alle inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het algemeen bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig zijn. In het reglement van orde van het algemeen bestuur wordt de wijze waarop de bedoelde inlichtingen worden verstrekt, geregeld.

CONCEPT

5. Het dagelijks bestuur geeft de raden en provinciale staten mondeling of schriftelijk de door één of meer leden van één van die raden en provinciale staten gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met een wettelijke verplichting of het openbaar belang.
6. Het algemeen bestuur kan besluiten een lid van het dagelijks bestuur ontslag te verlenen, indien dit lid het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit. Op het ontslagbesluit is artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing. De rechter treedt niet in de beoordeling van de gronden waarop het algemeen bestuur tot ontslag van een lid van het dagelijks bestuur heeft besloten.

Artikel 33. Verantwoordelijkheid voorzitter

1. De voorzitter is aan het algemeen bestuur verantwoording schuldig over het door hem gevoerde bestuur.
2. De voorzitter geeft het algemeen bestuur alle inlichtingen die het algemeen bestuur voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. De voorzitter geeft het algemeen bestuur mondeling of schriftelijk de door een of meer leden gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met een wettelijke verplichting of het openbaar belang.
4. De voorzitter geeft de raden en provinciale staten ongevraagd alle inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het gevoerde en te voeren beleid nodig zijn.
5. De voorzitter geeft de raden en provinciale staten mondeling of schriftelijk de door een of meer leden van een van die raden en provinciale staten gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met een wettelijke verplichting of het openbaar belang.
6. Het algemeen bestuur kan besluiten de voorzitter ontslag te verlenen, indien de voorzitter het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.

Artikel 34. Verantwoordelijkheid algemeen bestuur

1. Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van de Omgevingsdienst.
2. Het algemeen bestuur geeft de raden en provinciale staten ongevraagd alle inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het algemeen bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig zijn. In het reglement van orde van het algemeen bestuur wordt de wijze waarop de bedoelde inlichtingen worden verstrekt, geregeld.
3. Het algemeen bestuur geeft de raden en provinciale staten mondeling of schriftelijk de door een of meer leden van een van die raden en provinciale staten gevraagde inlichtingen, tenzij het verstrekken ervan in strijd is met een wettelijke verplichting of het openbaar belang.
4. Een lid van het algemeen bestuur kan door het college dat dit lid heeft aangewezen, ter verantwoording worden geroepen voor het door hem in dat bestuur gevoerde beleid.
5. Een lid van het algemeen bestuur verstrekt aan het college dat dit lid heeft aangewezen, alsmede aan de betreffende raad of provinciale staten de door een of meer leden van dat college, die raad of provinciale staten gevraagde inlichtingen tenzij het verstrekken ervan in strijd is met een wettelijke verplichting of het openbaar belang. De verstrekking geschiedt mondeling of schriftelijk.
6. Een college kan besluiten een door hem aangewezen lid van het algemeen bestuur ontslag te verlenen, indien dit lid het vertrouwen van dat college niet meer bezit.

CONCEPT

Hoofdstuk 6: Organisatie

Artikel 35. Directeur

1. De Omgevingsdienst heeft een directeur die, onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur, belast is met de leiding van de Omgevingsdienst en met de zorg voor een juiste taakvervulling door de Omgevingsdienst.
2. De directeur wordt door het dagelijks bestuur aangenomen, geschorst en ontslagen.
3. De directeur staat als secretaris het algemeen bestuur en dagelijks bestuur ter zijde bij de uitoefening van hun taak. Hij is aanwezig in de vergadering van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur en kan aan de beraadslagingen deelnemen. Hij ondertekent de stukken mede, die van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur uitgaan.
4. Het dagelijks bestuur regelt de vervanging van de directeur. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing op degene die de directeur vervangt.
5. De ambtelijke organisatie van de Omgevingsdienst staat onder leiding van de directeur. De directeur wordt aangemerkt als (formeel) bestuurder in de zin van de Wet op de ondernemingsraden.

Artikel 36. Archief

1. Het dagelijks bestuur is zorgdrager voor de archiefbescheiden van de Omgevingsdienst. Aan de zorg wordt invulling gegeven volgens door het algemeen bestuur vast te stellen beheersregels.
2. De zorg voor de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de colleges gemandateerde taken berust bij deze organen.
3. De provinciale archiefbewaarplaats van Utrecht wordt aangewezen als archiefbewaarplaats van de Omgevingsdienst.
4. De directeur is belast met het beheer van de archiefbescheiden, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats.
5. Bij opheffing van de Omgevingsdienst worden de onder het eerste lid bedoelde archiefbescheiden zoveel als mogelijk vervreemd aan de taakopvolger. De overbrenging van de blijvend te bewaren archiefbescheiden naar de archiefbewaarplaats geschiedt als had geen opheffing plaatsgevonden. Als er geen taakopvolger is, geschiedt de overbrenging direct. Voor het beheer van archiefbescheiden die op termijn voor vernietiging in aanmerking komen, wordt één van de colleges aangewezen.

Hoofdstuk 7: Regeling

Artikel 37. Duur

De regeling wordt voor onbepaalde tijd getroffen.

Artikel 38. Evaluatie

Het algemeen bestuur draagt ervoor zorg dat deze regeling periodiek, maar in ieder geval éénmaal per zes jaar, wordt geëvalueerd.

Artikel 39. Wijziging

1. De regeling kan gewijzigd worden bij daartoe strekkende besluiten van drie vierde van de colleges, onverminderd het bepaalde in artikel 51, tweede, derde en vierde lid, van de wet.
2. Het algemeen bestuur kan een voorstel tot wijziging sturen naar de colleges. Een voorstel tot wijziging kan ook worden ingediend bij het bestuur door ten minste twee colleges. Het

ONTWERP

algemeen bestuur zendt het voorstel, bedoeld in de vorige volzin, onverwijld door aan de colleges.

Artikel 40. Toetreding

1. Colleges van andere provincies of gemeenten of besturen van andere rechtspersonen, bedoeld in artikel 1, eerste en tweede lid, van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek kunnen schriftelijk een verzoek tot toetreding indienen bij het algemeen bestuur.
2. Het bestuur zendt het verzoek tot toetreding onverwijld door aan de colleges.
3. De toetreding is tot stand gekomen indien de beoogd toetreder en de colleges, onverminderd het bepaalde in artikel 51, tweede, derde en vierde lid, van de wet, daartoe met een drie vierde meerderheid besluiten.
4. Het algemeen bestuur kan voorwaarden vaststellen die gelden bij toetreding.

Artikel 41. Uittreding

1. Een college kan, indien hij de gevolgen van de uittreding voor zijn rekening neemt, uit de regeling treden door een daartoe strekkend besluit van het betreffende college en een daaraan voorafgaande zienswijze op het voorgenomen besluit en vervolgens verkregen toestemming van de betreffende raad of provinciale staten.
2. Uittreding kan plaatsvinden met inachtname van een opzegtermijn van tenminste één jaar. Deze opzegtermijn vangt aan op 1 januari van het jaar volgend op dat waarin tot uittreden besloten is.
3. Een college zendt, na toestemming van zijn raad of provinciale staten, het besluit tot uittreding aan het algemeen bestuur. De procedure voor uittreding vangt aan de dag nadat het algemeen bestuur het besluit heeft ontvangen.
4. Het algemeen bestuur inventariseert, conform de daartoe door het algemeen bestuur vastgestelde uittredingsregeling, de gevolgen van de uittreding, de wijze waarop met deze gevolgen kan of moet worden omgegaan en de voorwaarden voor uittreding. Het algemeen bestuur stelt de gevolgen van de uittreding met een drie vierde meerderheid vast.
5. Onder de gevolgen van de uittreding bedoeld in het vierde lid wordt in ieder geval verstaan de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties die het directe gevolg zijn van de uittreding.
6. In de uittredingsregeling bedoeld in het vierde lid wordt als uitgangspunt genomen dat de Omgevingsdienst alle frictiekosten en desintegratiekosten, onder aftrek van eventuele baten, in rekening brengt bij het uittredende college. Kosten die het uittredende college maakt ter voorbereiding op of als gevolg van de beslissing tot uittreding komen eveneens voor rekening van het uittredende college.
7. Voorafgaand aan en ten dienste van het eventueel te nemen besluit bedoeld in het eerste lid kan een college aan het algemeen bestuur verzoeken een voorlopige berekening uit te laten voeren van de kosten die met de uittreding gemoeid zijn. De kosten die voortvloeien uit het verzoek tot een voorlopige berekening komen geheel ten laste van het verzoekende college. De voorlopige berekening is niet bindend.

Artikel 42. Opheffing

1. De regeling kan worden opgeheven bij daartoe strekkend besluit door drie vierde van de colleges
2. Het algemeen bestuur stelt een liquidatieplan vast, dat de gevolgen van de opheffing en de liquidatie van de Omgevingsdienst regelt.

CONCEPT

Hoofdstuk 8: Slotbepalingen

Artikel 43. Citeerwijze

De regeling wordt aangehaald als Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht.

Artikel 44. Inwerkingtreding

1. Het college van de provincie Utrecht draagt zorg voor de bekendmaking van de regeling, onverminderd het bepaalde in artikel 52, eerst lid, van de wet.
2. Deze regeling treedt in werking op de dag na bekendmaking.

Artikel 45. Geschillen

1. Een eventueel geschil tussen een college en de Omgevingsdienst wordt door de ene partij schriftelijk voorgelegd aan de andere partij met het doel om gezamenlijk tot overeenstemming te komen.
2. Het algemeen bestuur kan ten behoeve van de beslechting van geschillen als bedoeld in het vorige lid een regeling vaststellen, onverminderd het bepaalde in artikel 136 van de Grondwet.
3. Indien zich zaken voordoen waarin de gemeenschappelijke regeling of de reglementen van orde niet voorzien, treft het algemeen bestuur de nodige voorzieningen. Het algemeen bestuur doet van deze voorzieningen onverwijld mededeling aan de colleges.

ONTWERP

Toelichting Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht

Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen

Artikel 1. Begripsbepalingen

In dit artikel worden de belangrijkste begrippen uiteengezet.

Artikel 2. Belang

De Omgevingsdienst is opgericht om de belangen van de provincie en de gemeenten op het gebied van omgeving, in de ruimste zin van het woord, te behartigen voor zover het betreft de taken of verantwoordelijkheden van de provincie en de gemeenten en voor zover die betreffende taken en verantwoordelijkheden aan de Omgevingsdienst zijn opgedragen in mandaat.

Artikel 3. Openbaar lichaam

Conform de bepalingen in artikel 18.21 van de Omgevingswet is de Omgevingsdienst vormgegeven als een openbaar lichaam, als bedoeld in artikel 8 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 4. Basistaken

De basistaken worden verplicht door de deelnemers opgedragen aan de Omgevingsdienst. Dit betreffen in ieder geval alle taken die op grond van de wet door de Omgevingsdienst moeten worden uitgevoerd. Er is in de lijst opgenomen waaruit die taken in ieder geval bestaan. Er is gekozen om geen uitputtende lijst van de basistaken in de gemeenschappelijke regeling op te nemen, zodat bij een gewenste wijziging van de basistaken er geen wijziging van de gemeenschappelijke regeling vereist is. Expliciet is in de gemeenschappelijke regeling opgenomen dat er geen bevoegdheden worden overgedragen aan de Omgevingsdienst (delegatie). Dat betekent dat de Omgevingsdienst alleen in mandaat namens de colleges verantwoordelijk is voor de uitvoering van de taken en de uitoefening van bevoegdheden. Uiteraard zorgen de betreffende bestuursorganen voor een juiste mandatering, machtiging of volmacht voor een juiste taakuitvoering door de Omgevingsdienst.

Artikel 5. Plustaken

Naast de basistaken, voert de Omgevingsdienst ook plustaken uit. Dit zijn taken waarvan de colleges niet verplicht zijn om de uitvoering er van door de Omgevingsdienst te laten verrichten. Voor de uitvoering van plustaken worden dienstverleningsovereenkomsten gesloten tussen de deelnemers en de Omgevingsdienst. In de dienstverleningsovereenkomsten staat de omvang van de afname van zowel de basistaken als de plustaken. Er is gekozen om geen uitputtende lijst van basistaken en plustaken in de GR op te nemen die door de Omgevingsdienst uitgevoerd kunnen worden, zodat bij een gewenste wijziging van de plustaken er geen wijziging van de gemeenschappelijke regeling benodigd is. De plustaken moeten vanzelfsprekend passen binnen het belang van de Omgevingsdienst zoals opgenomen in de gemeenschappelijke regeling. Het bestuur kan alleen besluiten tot uitvoering van bepaalde plustaken als daarvoor een drie vierde meerderheid bestaat binnen het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst. Naast het uitvoeren van taken voor deelnemers, is het ook mogelijk dat derden taken in mandaat opdragen aan de Omgevingsdienst. Dit gebeurt op basis van daartoe te sluiten overeenkomsten. De taakuitvoering voor derden (niet-deelnemers) bedraagt maximaal 20% van de totale werkzaamheden die de Omgevingsdienst verricht, zodat de tussen de Omgevingsdienst en haar deelnemers geldende inbestedingsconstructie niet in gevaar komt.

CONCEPT

Artikel 6. Voorwaarden taakuitvoering

Voor de uitvoering van de basistaken en plustaken stelt het algemeen bestuur een dienstverleningshandvest vast, die als algemene voorwaarden gelden voor de taakuitvoering. Hierin wordt in ieder geval geregeld onder welke voorwaarden de taakuitvoering van de basistaken en plustaken plaatsvindt, en hoe deze kunnen worden gewijzigd. Van belang is dat hierin ook wordt opgenomen tegen welke voorwaarden wijzigingen in de omvang van het takenpakket doorgevoerd kunnen worden. Bijvoorbeeld met inachtneming van een bepaalde opzegtermijn en tegen vergoeding van bepaalde de kosten, die uit de vermindering van taken voortvloeien. Op die manier hoeven andere deelnemers niet een hogere bijdrage te gaan betalen en anderzijds wordt de Omgevingsdienst in de gelegenheid gesteld de organisatie aan te passen aan het veranderde takenpakket. Ook de uitvoering van eventuele incidentele taken worden hierin opgenomen. Uiteraard wordt de aansprakelijkheid, verzekering en hoe met geschillen over de taakuitvoering worden omgegaan ook opgenomen in het dienstverleningshandvest. Ook de wijze waarop de financiële verrekening voor de taakuitvoering plaatsvindt wordt in het dienstverleningshandvest geregeld, voor zover hierbij aanvullende afspraken zijn gemaakt ten opzichte van datgene dat al in de bijdrageovereenkomst wordt geregeld. Het spreekt vanzelf dat hierin ook afspraken worden gemaakt over situaties waarin de Omgevingsdienst haar taken niet volgens de gevraagde kwaliteitseisen uitvoert.

Binnen de kaders van het dienstverleningshandvest, sluit de Omgevingsdienst met elke deelnemer een dienstverleningsovereenkomst. Hiervoor wordt een model-dienstverleningsovereenkomst opgesteld door het dagelijks bestuur. Elke deelnemer sluit zijn eigen dienstverleningsovereenkomst. Hierin worden de precieze werkafspraken opgenomen tussen de Omgevingsdienst en de deelnemer.

Uiteraard kan er per deelnemer gedifferentieerd worden ten aanzien van de verschillende variabelen binnen de dienstverleningsovereenkomst, maar het is niet wenselijk dat de dienstverleningsovereenkomst vormvrij is. Om die reden is ervoor gekozen een model-overeenkomst te laten vaststellen door het dagelijks bestuur.

Uiteraard zorgen de deelnemende colleges voor mandatering aan de directeur of het dagelijks bestuur om te garanderen dat de Omgevingsdienst bevoegd is tot het uitoefenen van de aan haar opgedragen taken. Elke deelnemer is in de dienstverleningsovereenkomst in de gelegenheid het gewenste kwaliteitsniveau van de dienstverlening ten aanzien van basistaken en plustaken af te spreken met de Omgevingsdienst. Dit kan per jaar gewijzigd worden. In het dienstverleningshandvest wordt opgenomen tegen welke voorwaarden hierin wijzigen aangebracht kunnen worden.

Voor het geval deelnemers besluiten tot taakvermindering, is in het zesde en zevende lid opgenomen op welke manier daarmee omgegaan wordt. Besluit een deelnemer tot vermindering van taken ten bedrage van 5% of meer van de in de dienstverleningsovereenkomst vastgelegde hoeveelheid taken (omvang in uren), dan is de betreffende deelnemer gehouden de frictiekosten en desintegratiekosten ten gevolge van de vermindering van taken te dragen.

Voor de gevallen waarin wordt besloten tot een vermindering van taken ten bedrage van minder dan 5% van de laatstelijk vastgestelde hoeveelheid taken (omvang in uren), stelt het algemeen bestuur in een regeling vast in hoeverre desintegratiekosten en frictiekosten moeten worden betaald. Dit geeft de Omgevingsdienst de ruimte om bij kleinschalige wijzigingen af te zien van (ingewikkelde en tijdrovende) berekening van desintegratiekosten en frictiekosten, omdat in een dergelijk geval de baten de kosten van de berekening niet zullen overstijgen. Daarnaast wordt flexibiliteit gecreëerd voor kleine aanpassingen in de taakuitvoering (qua taken en uren) voor de deelnemers.

CONCEPT

Afdeling 2.1 Samenstelling bestuur

Artikel 7. Algemeen

Omdat de Omgevingsdienst een openbaar lichaam is in de zin van artikel 8 van de Wet gemeenschappelijke regelingen, bestaat het uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van de Omgevingsdienst.

Afdeling 2.2 Algemeen bestuur

Artikel 8. Aanwijzing leden

Om de gezamenlijkheid te benadrukken is ervoor gekozen om alle deelnemende colleges één wethouder of gedeputeerde aan te laten wijzen voor het algemeen bestuur. Daarnaast wijst elk college een plaatsvervanger aan, die het lid van het algemeen bestuur kan vervangen bij verhindering of ontstentenis. Voor zover niet anders is opgenomen in de regeling, gelden alle bepalingen die voor een lid van het algemeen bestuur gelden, ook voor het plaatsvervangend lid.

Artikel 9. Einde van het lidmaatschap

Leden van het algemeen bestuur worden gekozen voor de zittingsduur van het college waaruit men gekozen is. Dit betekent dat het lid dat door het college van gedeputeerde staten van de provincie wordt aangewezen, op een ander moment wordt aangewezen en ophoudt lid te zijn dan de leden van het algemeen bestuur die vanuit de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten zijn aangewezen. Het artikel regelt verder de mogelijkheid tot het nemen van ontslag uit het algemeen bestuur en de mogelijkheid dat het college dat het lid in het algemeen bestuur heeft aangewezen, het lid ontslaat uit het algemeen bestuur. Het is de bedoeling dat, nadat een plaats in het algemeen bestuur – om welke reden dan ook – is vrijgekomen, deze plaats zo snel mogelijk weer wordt opgevuld doordat het betreffende college zo spoedig mogelijk een nieuw lid aanwijst.

Artikel 10. Vergaderorde

Het algemeen bestuur stelt een reglement van orde vast voor haar vergaderingen. Daarbij gelden een aantal regels die in ieder geval daarin opgenomen worden. Deze hebben onder andere betrekking op de (wettelijk bepaalde) minimale hoeveelheid vergaderingen van het algemeen bestuur en de afspraken omtrent het beleggen van vergaderingen. In het vijfde lid is opgenomen dat een vergadering pas geopend kan worden als tenminste de helft van het aantal zitting hebbende leden bij de vergadering aanwezig is. Dit garandeert dat de besluiten die het algemeen bestuur neemt, voldoende draagvlak bij het totale aantal deelnemers genieten. Om te voorkomen dat obstructie gepleegd kan worden op de besluitvorming, is het voor de tweede keer afwezig zijn van meer dan de helft van de leden van het algemeen bestuur geen reden om de vergadering niet te kunnen openen. Wel blijft de besluitvorming dan beperkt tot die agendapunten die reeds op de agenda stonden toen de vergadering voor de eerste keer niet geopend kon worden omdat het quorum van tenminste de helft van het aantal zittende leden niet gehaald was.

Artikel 11. Handhaving vergaderorde

In dit artikel wordt bepaald welke bevoegdheden de voorzitter heeft om de orde te bewaren tijdens de vergaderingen van het algemeen bestuur.

Artikel 12. Open en besloten vergaderingen

De vergaderingen van het algemeen bestuur zijn in beginsel openbaar. Dit is alleen anders als een vijfde van het aantal leden van het algemeen bestuur erom verzoekt of in het geval de voorzitter het

CONCEPT

nodig vindt dat de vergadering achter gesloten deuren plaatsvindt. Hiervoor gelden de algemene regels zoals die zijn neergelegd in artikel 22 en 23 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 13. Immuniteit

Dit artikel regelt de immuniteit van de leden van het algemeen bestuur.

Artikel 14. Besluitvorming

Om de gelijkheid tussen de verschillende deelnemers te benadrukken, hebben alle leden van het algemeen bestuur één stem. Bestuurlijk is benadrukt dat dit één van de grondbeginselen is van de samenwerking binnen de Omgevingsdienst. Besluiten worden normaal gesproken genomen met een meerderheid van stemmen, tenzij in de gemeenschappelijke regeling een afwijkende meerderheid is opgenomen. Als de stemmen staken op een onderwerp, dan wordt het onderwerp op een volgende vergadering opnieuw in stemming gebracht. Als de stemmen dan wederom staken, wordt het voorstel geacht te zijn verworpen. Alleen als het gaat over besluiten vanwege benoeming, voordracht of aanbeveling van personen, mag de voorzitter beslissen in het geval de stemmen voor de tweede keer staken. Voor een aantal belangrijke besluiten wordt in de gemeenschappelijke regeling (in de betreffende artikelen) een versterkte meerderheid gevraagd van drie vierde van de stemmen. Dit betreft het vaststellen van de bijdrageverordening, het vaststellen van de begroting en begrotingswijzigingen, het besluiten tot deelname aan of oprichting van een privaatrechtelijke rechtspersoon, het vaststellen van de gevolgen van uittreding, het besluiten over toetreding tot of wijziging van de regeling en tot slot het besluit over beëindiging van de regeling.

Om belangenverstrengeling te voorkomen, is opgenomen dat leden van het algemeen bestuur niet meestemmen indien het onderwerpen aangaat die het betreffende lid van het algemeen bestuur persoonlijk aangaat of waarbij diegene als vertegenwoordiger van de eigen gemeente of de provincie in een andere hoedanigheid eveneens betrokken is en er sprake is van belangenspanning of een integriteitsvraag aan de orde zou kunnen zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval als de betreffende persoon behoort tot de personen tot wie de keuze door een voordracht of bij een herstemming is beperkt.

Een stemming in het algemeen bestuur is alleen geldig als meer dan de helft van het aantal leden dat zitting heeft aan de stemming heeft deelgenomen, en die leden samen tenminste de helft van de stemming vertegenwoordigt en zich niet van de stemming hoeft te onthouden. In twee specifieke gevallen kan hiervan worden afgeweken. In de eerste plaats als er opnieuw wordt gestemd over een voorstel of over een benoeming, voordracht of aanbeveling van een of meer personen ten aanzien van wie in een vorige vergadering een stemming niet geldig was. In de tweede plaats als het onderwerpen betreft die in een daaraan voorafgaande maar niet-geopende vergadering aan de orde waren gesteld.

Om inzicht te geven in de afwegingen die binnen het algemeen bestuur zijn gemaakt, worden in de notulen van de vergaderingen en in de besluiten en adviezen zowel de gevoelen van de meerderheid als van de minderheid tot uitdrukking gebracht.

Artikel 15. Zienswijze op besluiten van het algemeen bestuur

Alleen voor besluiten van het algemeen bestuur waarvan dat specifiek in de wet of in deze regeling is opgenomen, wordt voorafgaand aan het nemen van het besluit zienswijze gevraagd aan de raden en staten. Dit betreft in ieder geval het vaststellen van de kadernota en de begroting. Voor de begroting en wijziging van de begroting geldt een (wettelijke) zienswijzetermijn van 12 weken. Voor de kadernota (en eventuele overige besluiten) geldt een zienswijzetermijn van 8 weken.
Uiteraard is het zo dat het algemeen bestuur, in voorkomende gevallen, alsnog kan besluiten bepaalde besluiten voorafgaand aan het nemen ervan ter zienswijze aan de raden en staten voor te

PROOF adviseurs

leggen. Het algemeen bestuur heeft op voorhand al aangegeven dat de vaststelling van de eerste bijdrageverordening voorafgegaan zal worden door een zienswijzeprocedure bij de raden en staten. Bij eventuele toekomstige wijzigingen van de bijdrageverordening zal van geval tot geval door het bestuur worden bepaald of een zienswijzeprocedure opportuun wordt geacht (waarbij de investering in tijd en moeite wordt afgezet tegen de baten van een eventuele zienswijzeprocedure. Kleine wijzigingen zullen niet (onnodig) ter zienswijze worden voorgelegd aan de raden en staten.

Artikel 16. Participatie van inwoners en belanghebbenden

De omgevingsdienst voert alleen gemandateerde taken uit, er is geen sprake van delegatie. Dat betekent dat de bevoegdheid voor de taakuitvoering blijft liggen bij de opdragende colleges. Daarbij past dat de participatie van inwoners en belanghebbenden vanuit de gemeenten en de provincie plaatsvindt. Daarbij past de (minimale) wettelijk voorgeschreven variant. Het staat het algemeen bestuur overigens vrij om in voorkomende gevallen alsnog te besluiten zelfstandig participatie toe te passen voorafgaand aan het nemen van bepaalde besluiten. Waar nodig en gewenst zal het bestuur daartoe besluiten.

Afdeling 2.3 Dagelijks bestuur

Artikel 17. Samenstelling en aanwijzing leden

Gelet op het aantal deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht, is het passend het dagelijks bestuur uit minimaal vijf leden te laten bestaan. Het wettelijk minimum van drie leden wordt gezien als onevenwichtig, gelet op de grootte van het algemeen bestuur. Er is geen maximum voor het aantal leden van het dagelijks bestuur opgenomen, zodat een evenwichtige samenstelling kan worden gekozen door het algemeen bestuur. Hierbij kan gelet worden op geografische spreiding, spreiding in inwonersaantallen of elke andere variabele die relevant wordt geacht voor een evenwichtige samenstelling. Als voorwaarde geldt wel dat het lid in het algemeen bestuur dat is aangewezen door het college van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht in ieder geval aangewezen wordt als lid van het dagelijks bestuur. Op die manier heeft de provincie, met haar eigen taken en een andere opdracht dan die van de gemeenten aan de Omgevingsdienst en als toezichthouder en hogere decentrale overheid, in ieder geval een rol in het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst. Vanwege diens gemeente-overstijgende positie is de provincie goed in staat binnen het dagelijks bestuur de belangen van de Omgevingsdienst te waarborgen en te abstraheren van de gemeentelijke belangen. Die gemeentelijke belangen worden tenslotte niet gediend door het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst, aangezien het dagelijks bestuur de belangen van de organisatie vertegenwoordigt. Het is ook mogelijk dat in de eerste jaren na oprichting gebruik wordt gemaakt van een groter dagelijks bestuur, bijvoorbeeld zeven leden, en dat op een later moment vijf leden voor het dagelijks bestuur aangewezen worden.

Het lidmaatschap van het dagelijks bestuur eindigt zodra men ophoudt lid te zijn van het algemeen bestuur.

Het dagelijks bestuur dient te werken met een portefeuilleverdeling, waarbij het aan het dagelijks bestuur is om te bepalen welke portefeuilles dit betreft. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan portefeuilles als ‘HR’ of ‘Financiën’. Door geen verplichte portefeuilles voor te schrijven, is het dagelijks bestuur vrij om naar behoefte een verdeling te maken.

Artikel 18. Ontslag leden

Omdat het algemeen bestuur de leden van het dagelijks bestuur uit diens eigen midden aanwijst, kan het ook de leden van het dagelijks bestuur ontslaan. Dit artikel bepaalt de voorwaarden waaronder dat kan.

PROOF adviseurs

Artikel 19. Vergaderorde

Het dagelijks bestuur stelt een reglement van orde op voor haar vergaderingen. Dit reglement wordt toegezonden aan het algemeen bestuur. In beginsel zijn de vergaderingen van het dagelijks bestuur besloten, zodat ook niet-uitgekristalliseerde standpunten en overwegingen onomwonden op tafel kunnen komen in het belang van een goede besluitvorming, ten einde de belangen van de Omgevingsdienst te kunnen dienen.

Artikel 20. Besluitvorming

Dit artikel regelt de wijze waarop het dagelijks bestuur besluit. Ieder lid van het dagelijks bestuur heeft één stem. Ook voor het dagelijks bestuur geldt een quorum van in ieder geval meer dan de helft van het aantal in het dagelijks bestuur zitting hebbende leden. De wijze van besluitvorming is overeenkomstig de besluitvorming van het algemeen bestuur. Er is dus geen sprake van gewogen stemmen.

Artikel 21. Zienswijze op besluiten van het dagelijks bestuur

Er zijn op voorhand geen besluiten waarover het dagelijks bestuur voorafgaand aan het nemen ervan, zienswijze vraagt aan de raden en staten.

Afdeling 2.4 Voorzitter

Artikel 22. Aanwijzing

De voorzitter wordt door en uit het algemeen bestuur gekozen. Deze keuze is volledig vrij, zodat het algemeen bestuur daarvoor de meest geschikte persoon kan aanwijzen. Het algemeen bestuur wijst daarnaast nog één of meer plaatsvervangend voorzitters aan. Dit betreffen altijd leden van het algemeen bestuur die ook in het dagelijks bestuur plaats hebben. Van rechtswege is de voorzitter ook voorzitter van het dagelijks bestuur. Het is dus praktisch om de plaatsvervangend voorzitters uit de leden van het dagelijks bestuur te laten kiezen zodat de plaatsvervangend voorzitters ook bekend zijn met de dynamiek van de besluitvorming en de vergaderstructuur van het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst.

Artikel 23. Zienswijze op besluiten van de voorzitter

Er zijn op voorhand geen besluiten waarover de voorzitter voorafgaand aan het nemen ervan zienswijze vraagt aan de raden en staten.

Afdeling 2.5 Commissies

Artikel 24. Adviescommissies

Met dit artikel wordt benadrukt dat het algemeen bestuur (permanente) adviescommissies kan instellen ter advisering van het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur of de voorzitter. Het dagelijks bestuur en de voorzitter kunnen ook zelfstandig een adviescommissie instellen ten behoeve van hetzij het dagelijks bestuur hetzij de voorzitter, maar dan mag het enkel om een adviescommissie gaan met een tijdelijk karakter.

Hoofdstuk 3: Taken en bevoegdheden

Artikel 25. Algemeen bestuur

Dit artikel beschrijft de bevoegdheden die het algemeen bestuur heeft. Dit betreffen in ieder geval alle bevoegdheden die niet bij of krachtens de wet aan het dagelijks bestuur of de voorzitter zijn toegekend. Daarnaast creëert dit artikel een grondslag om eventuele bevoegdheden van het algemeen bestuur te delegeren aan het dagelijks bestuur of de voorzitter, tenzij de aard van de

PROOF adviseurs

ONTWERP

bevoegdheid zich daartegen verzet. Een aantal bevoegdheden van het algemeen bestuur kunnen in ieder geval niet worden overgedragen, te weten: de bevoegdheid tot het vaststellen van de begroting, het vaststellen van de jaarrekening, het beslissen tot het verlenen van diensten aan derden, het benoemen, ontslaan of schorsen van leden van het dagelijks bestuur. In verband met het lidmaatschap aan een werknemersvereniging is het noodzakelijk dat het algemeen bestuur bevoegd is tot het besluiten tot oprichting van en deelneming in private rechtspersonen. De grondslag hiervoor wordt in het vierde lid van dit artikel gecreëerd.

Artikel 26. Dagelijks bestuur

Dit artikel bepaalt welke bevoegdheden het dagelijks bestuur in ieder geval heeft. Het betreffen de bevoegdheden die ingevolge de Wet gemeenschappelijke regelingen aan het dagelijks bestuur toebehoren, zoals het voorbereiden van de besluiten van het algemeen bestuur, het inrichten van de organisatie van de Omgevingsdienst, het aannemen van personeel en tot slot het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen.

Artikel 27. Voorzitter

Dit artikel regelt de (wettelijke) bevoegdheden van de voorzitter.

Hoofdstuk 4: Financiën

Artikel 28. Algemene financiële uitgangspunten

In dit artikel wordt uiteengezet wat de financiële uitgangspunten zijn voor de Omgevingsdienst. Deze worden opgenomen in een bijdrageverordening. Daarin wordt opgenomen op welke wijze de colleges bijdragen aan de middelen van instandhouding van de Omgevingsdienst en daarnaast wordt in ieder geval opgenomen op welke manier met reservevorming wordt omgegaan. Vaststelling van de bijdrageverordening door het algemeen bestuur vraagt een versterkte meerderheid van drie vierde van de stemmen. In het derde lid wordt bepaald dat het maximale weerstandsvermogen 7% is. De algemene reserve vormt samen met het exploitatiesaldo (van een jaar) het weerstandsvermogen. Dit garandeert dat financiële risico's worden afgedekt zodat de kans dat deelnemers financieel worden verrast, zo klein mogelijk wordt gehouden. Uit de systematiek van de Wet gemeenschappelijke regeling vloeit voort dat de deelnemers van een gemeenschappelijke regeling verplicht zijn ervoor te zorgen dat sprake is van voldoende middelen aanwezig zijn. Eventuele tekorten moeten daarom verplicht worden aangevuld door de deelnemers. In de bijdrageverordening wordt opgenomen welke verdeling hiervoor wordt aangehouden.

Artikel 29. Begroting (nieuw)

De begrotingsprocedure is gelijk met de wettelijke bepalingen en de termijnen die daarin zijn opgenomen. Een uitzondering hierop is het feit dat de kadernota wordt aangeboden ter zienswijze aan de raden en staten terwijl de Wet gemeenschappelijke regelingen slechts verplicht tot de toezending er van. Naar goed gebruik en overeenkomstig andere gemeenschappelijke regelingen die provinciebreed zijn getroffen, is ook in deze gemeenschappelijke regeling opgenomen dat binnen een termijn van 8 weken zienswijze gegeven kan worden op kadernota voor de Omgevingsdienst. De reactie op de zienswijze op de kadernota wordt verwerkt in de ontwerpbegroting. Voor het vaststellen van de begroting is bepaald dat een versterkte meerderheid van drie vierde van de stemmen benodigd is. Voorafgaand aan de vaststelling van de begroting worden de raden en staten in de gelegenheid gesteld binnen de wettelijke termijn van twaalf weken een zienswijze te geven op de ontwerpbegroting. Het dagelijks bestuur stelt de raden en staten voorafgaand aan het vaststellen van de definitieve begroting gemotiveerd in kennis van zijn oordeel over de zienswijze en de conclusies die het daaraan verbindt. Dit stelt de raden en staten in de gelegenheid voorafgaand aan

ONTWERP

de vaststelling van de begroting nog invloed uit te oefenen via het door het eigen college aangewezen lid van het algemeen bestuur.

Ook voor een wijziging van de begroting is een versterkte meerderheid nodig van drie vierde van de stemmen. In het geval een wijziging van de begroting geen invloed heeft op de bijdrage van deelnemers, oftewel het betreft 'kleine' begrotingswijzigingen, gelden afwijkende regels en is bijvoorbeeld geen zienswijze-procedure van toepassing. In het geval een enkel college bijvoorbeeld een taakvermeerdering afspreekt met het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst, dan heeft dit niet tot gevolg dat de bijdrage van de deelnemende colleges (meervoud!) wordt verhoogd. Enkel de bijdrage van het betreffende college wordt verhoogd, maar dat is iets tussen het betreffende college en de Omgevingsdienst. Het is de verantwoordelijkheid van het betreffende college om voorafgaand aan het besluit tot vermeerdering de eigen raad daarin te kennen, maar dat spreekt voor zich. Omdat de overige colleges geen hogere bijdrage gaan betalen, hoeven de raden van de overige colleges hier ook niets van te vinden zodat een zienswijze ook niet nodig is. Het zou ook vreemd zijn dat een raad van de ene gemeente/provincie (in dat laatste geval dus de staten) zienswijze kan geven over een verhoging van de opdracht van een andere gemeente. Van belang is hierbij ook dat het vragen van zienswijze, alhoewel van belang voor de democratische legitimatie van de samenwerking in de Omgevingsdienst, ook een tijdrovende en intensieve activiteit is die niet nodeloos ingezet dient te worden.

Artikel 30. Jaarrekening

De procedure tot vaststelling van de jaarrekening volgt de wettelijke procedure en termijnen.

Artikel 31. Financiële verordening

Dit artikel bepaalt dat er een financiële verordening wordt opgesteld waarin de uitgangspunten voor het financiële beleid en het financiële beheer voor de inrichting van de organisatie van de Omgevingsdienst worden opgenomen. Dit om te waarborgen dat wordt voldaan aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle. Ook de aanwijzing van één of meer accountants door het algemeen bestuur is geregeld in dit artikel.

Hoofdstuk 5: Verantwoordingsrelaties

Artikel 32. Verantwoordelijkheid dagelijks bestuur

De verantwoordingsrelaties van het dagelijks bestuur volgen de bepalingen zoals opgenomen in de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 33. Verantwoordelijkheid voorzitter

De verantwoordingsrelaties van de voorzitter zijn niet wettelijk geregeld, maar is overeenkomstig die van het dagelijks bestuur opgenomen.

Artikel 34. Verantwoordelijkheid algemeen bestuur

In dit artikel is opgenomen welke verantwoordingsrelaties het algemeen bestuur heeft. De wettelijke regeling wordt hier gevolgd. Ook de actieve informatieplicht van het bestuur in relatie tot de raden en staten is in dit artikel opgenomen. Zij ontvangen van het algemeen bestuur alle informatie die zij nodig hebben om een goede beoordeling te kunnen maken van het bestuur en het te voeren beleid door het algemeen bestuur.

CONCEPT

Hoofdstuk 6: Organisatie

Artikel 35. Directeur

De Omgevingsdienst heeft een directeur die belast is met de leiding van de organisatie. Het dagelijks bestuur is belast met de benoeming van de directeur en kan tevens de directeur schorsen en ontslaan. De directeur is ook secretaris van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur en staat de besturen in die hoedanigheid bij. Formeel is de directeur de bestuurder als bedoeld in de Wet op de ondernemingsraden.

Artikel 36. Archief

In lijn met de Archiefwet 1995 is het dagelijks bestuur belast met de zorg voor de archiefbescheiden van de organen van de Omgevingsdienst. Het algemeen bestuur stelt een archiefregeling vast waarin dit verder uitgewerkt is. Voor de bewaring van de over te brengen archiefbescheiden is de archiefbewaarplaats van de provincie Utrecht aangewezen. De archivaris van de provincie Utrecht is vanuit de wet belast met het beheer van de naar de archiefbewaarplaats overgebrachte bescheiden. Voor zover de archiefbescheiden nog niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats is de directeur belast met het beheer van de archiefbescheiden. Over het beheer van de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de uitvoering van door de onderscheidenlijke colleges gemandateerde taken dienen nadere regelingen te worden getroffen. De archivaris van de provincie Utrecht is vanuit de wet belast met het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden van de Omgevingsdienst voor zover deze niet zijn overgebracht naar de archiefbewaarplaats. Bij opheffing van de Omgevingsdienst, dient rekening gehouden te worden met het op termijn overbrengen naar de archiefbewaarplaats van de archiefbescheiden die permanent moeten worden bewaard. Archiefbescheiden die op termijn vernietigd moeten worden gaan niet naar de archiefbewaarplaats, maar zullen nog wel enige jaren moeten worden beheerd. Daarvoor dient één van de colleges te worden aangewezen, indien nodig met een afspraak over de kosten verbonden aan het beheer en toezicht.

Hoofdstuk 7: Regeling

Artikel 37. Duur

De regeling wordt voor onbepaalde tijd getroffen.

Artikel 38. Evaluatie

In lijn met de gemeenschappelijke regeling van de Veiligheidsregio Utrecht is gekozen om periodiek, tenminste eens per zes jaar, de gemeenschappelijke regeling te evalueren.

Artikel 39. Wijziging

De gemeenschappelijke regeling kan worden gewijzigd als drie vierde van de deelnemende colleges daartoe besluiten. Uiteraard geldt hiervoor de procedure voor wijziging van een gemeenschappelijke (college)regeling, dus inclusief zienswijze-procedure en voorafgaande toestemming van de raden en staten aan de colleges. Voorstellen tot wijziging van de gemeenschappelijke regeling kunnen door het algemeen bestuur worden geïnitieerd of kunnen bij het bestuur van de Omgevingsdienst worden ingediend door twee colleges gezamenlijk. In het laatste geval stuurt het algemeen bestuur het voorstel tot wijziging direct door aan alle colleges.

ONTWERP

Artikel 40. Toetreding

Colleges van andere provincies of gemeenten, of besturen van andere rechtspersonen kunnen een schriftelijk verzoek doen tot toetreding in de gemeenschappelijke regeling bij het algemeen bestuur. Dit verzoek wordt door het algemeen bestuur toegestuurd aan de deelnemende colleges. Indien drie vierde van de colleges instemt met de toetreding, met inachtneming van de wettelijke bepalingen van zienswijze en toestemming door raden en staten, is de toetreding een feit. Het algemeen bestuur kan voorwaarden stellen aan de toetreding, bijvoorbeeld het stellen van financiële eisen als bijdragen aan de reserves of andere financiële compensatie voor deelneming.

Artikel 41. Uittreding

Vanaf 1 januari van het jaar nadat het besluit tot uittreding is genomen moet tenminste één jaar zijn verstreken voordat de uittreding daadwerkelijk plaats vindt. Dit geeft de Omgevingsdienst en haar blijvende deelnemers de gelegenheid de gevolgen van de uittreding in kaart te brengen en de organisatie daarop aan te passen. Het algemeen bestuur inventariseert de gevolgen van de uittreding, waaronder in ieder geval wordt verstaan de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties. Het algemeen bestuur stelt een uittredingsregeling, waarin is opgenomen op welke wijze met deze gevolgen wordt omgegaan en de voorwaarden waaronder uitgetreden kan worden, vast met een meerderheid van drie vierde van de stemmen. Uitgangspunt daarbij is dat alle frictiekosten en desintegratiekosten zoals gedefinieerd in artikel 1 van de regeling, voor rekening komen van het college dat uittreedt. Uiteraard worden de baten hierop in mindering gebracht, of de eventuele overname van personeel of activa. Tegen vergoeding van de kosten is het mogelijk om voorafgaand aan een besluit over de eventuele uittreding, een berekening te laten uitvoeren door het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst, zodat het college dat eventueel wenst uit te treden inzicht krijgt in de kosten die met een eventuele uittreding gemoeid zijn. Uiteraard is een dergelijke voorlopige berekening niet bindend. Pas op het moment dat het daadwerkelijk besluit tot uittreding genomen is, wordt de definitieve berekening gemaakt. Het staat het algemeen bestuur vrij een externe deskundige, zoals een registeraccountant, in te schakelen voor de berekening van de gevolgen van de uittreding.

Artikel 42. Opheffing

Opheffing van de regeling is mogelijk als de colleges daartoe met een drie vierde meerderheid besluiten. Het algemeen bestuur zal een liquidatieplan moeten vaststellen om de gevolgen van de opheffing te regelen.

Hoofdstuk 8: Slotbepalingen

Artikel 43. Citeerwijze

De regeling wordt aangehaald als Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht.

Artikel 44. Inwerkingtreding

Overeenkomstig de wettelijke bepaling is het college van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht verantwoordelijk voor de bekendmaking van de regeling, waarbij de regeling zoals opgenomen in artikel 52, eerste lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen wordt gevolgd. De regeling treedt in werking op de dag volgend op de dag dat de bekendmaking heeft plaatsgevonden. Vanaf 1 januari 2026 zal de taakuitvoering van de Omgevingsdienst voor de deelnemers starten. De

PROOF adviseurs

ONTWERP

periode tussen inwerkingtreding van de regeling (oktober/november 2025) en de daadwerkelijke start van de taakuitvoering op 1 januari 2026 wordt gebruikt om de organisatie in te richten. Er zal sprake zijn van een verlengd eerste boekjaar, zodat de eerste jaarrekening op zowel de eerste maanden van 2025 en heel 2026 ziet.

Artikel 45. Geschillen

Bij eventuele geschillen tussen de Omgevingsdienst en één of meer van haar deelnemers proberen colleges allereerst gezamenlijk tot overeenstemming te komen. Het algemeen bestuur kan een regeling vaststellen voor de beslechting van geschillen, maar dit hoeft niet.

ONTWERP

Richtingsplan Omgevingsdienst Utrecht

Onderdeel van traject ‘Naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht’

Versie 3.0
17 oktober 2024
Status: Definitief (ongewijzigd vastgesteld in gezamenlijk AB 17 oktober 2024)

Inhoudsopgave

1. Samenvatting 3

2. Inleiding 5

2.1 Wat voorafging 5

2.2 Meerwaarde nieuwe omgevingsdienst voor de hele provincie Utrecht 6

2.3 Doel richtingsplan 7

2.4 Proces 7

2.5 Leeswijzer 7

3. Missie en visie 8

3.1 Toelichting 8

Toelichting missie 8

Toelichting visie 8

3.2 De missie en visie van de Omgevingsdienst Utrecht 8

Missie Omgevingsdienst Utrecht 8

Visie Omgevingsdienst Utrecht 9

4. Uitgangspunten 10

4.1 Toelichting uitgangspunt 10

4.2 Soorten uitgangspunten 10

4.3 De uitgangspunten 10

Core business en contracten met opdrachtgevers 10

Organisatie 14

Personeel 15

Communicatie 16

Financieel 16

Informatievoorziening 18

Huisvesting en facilitair 19

Inkoop 19

Juridisch 21

5. Vervolg 23

1. Samenvatting

Op 7 december 2023 hebben de gezamenlijke algemeen besturen van de ODRU en RUD Utrecht besloten om te starten met het traject om een robuuste omgevingsdienst voor de hele provincie Utrecht op te richten. Beide besturen stemden in met de 'Routekaart naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht', bestaande uit drie fasen: richten, inrichten en verrichten. Zij gaven opdracht om de eerste fase 'richten' uit te voeren.

Het bouwen aan de Omgevingsdienst Utrecht is gestart vanuit een blanco situatie, met als doel: het realiseren van de 'omgevingsdienst van de toekomst'. Met dit richtingsplan wordt dit blanco vel op hoofdlijnen ingekleurd. Het schept de kaders voor de inrichting en doorontwikkeling van de nieuwe omgevingsdienst en benut de kansen die de samenvoeging van de twee omgevingsdiensten biedt. Deze kaders zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met en tussen regievoerders, inhoudelijk experts en bestuurders van de deelnemers (provincie en gemeenten) en medewerkers van beide omgevingsdiensten.

Dit proces heeft geleid tot de formulering van de missie van de Omgevingsdienst Utrecht:

Een gezonde, veilige en duurzame provincie Utrecht; nu en in de toekomst.
Dat is waar de Omgevingsdienst Utrecht voor staat.

Deze missie is uitgewerkt in een visie op de identiteit, de rol, het werk en de ontwikkeling van de omgevingsdienst van de toekomst.

Met de oprichting van de Omgevingsdienst Utrecht krijgen de deelnemers een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de nieuwe organisatie. Om deze verantwoordelijkheid ook gezamenlijk in te kunnen vullen, zijn concrete uitgangspunten op negen thema's geformuleerd. Het gaat hierbij om essentiële keuzes voor de oprichting van de Omgevingsdienst Utrecht in lijn met de gestelde ambitie, missie en visie. De uitgangspunten zijn onderverdeeld in randvoorwaardelijke uitgangspunten die voor de start van de Omgevingsdienst Utrecht moeten zijn gerealiseerd en richtinggevende uitgangspunten die gelden als startpunt voor de verdere ontwikkeling van de Omgevingsdienst Utrecht. Bij de uitgangspunten is aangegeven of het om een bestuurlijke keuze gaat die is gemaakt bij de totstandkoming van dit richtingsplan, of dat het een uitgangspunt is dat al eerder bestuurlijk is vastgesteld en/of landelijk is vastgelegd.

Op de volgende negen thema's zijn uitgangspunten geformuleerd:

1. *'Core business en contracten met opdrachtgevers'* geeft richting aan de samenstelling en stabiliteit van het takenpakket, procesinrichting en -uitvoering, rol- en taakverdeling in governance, samenwerking tussen alle betrokkenen en de rol van raden en staten in de Omgevingsdienst Utrecht;
2. *'Organisatie'* schept de kaders voor het optimaal functioneren van de organisatie van de Omgevingsdienst Utrecht;
3. *'Personeel'* gaat over het vinden, binden en boeien van medewerkers, het bieden van zekerheid tijdens het oprichtingsproces van de Omgevingsdienst Utrecht en het zijn én blijven van een aantrekkelijke werkgever;
4. *'Communicatie'* geeft richting aan de betrouwbaarheid, helderheid en voorspelbaarheid in de verstrekking van informatie aan en het betrekken van alle bij de omgevingsdienst betrokken stakeholders;
5. *'Financieel'* gaat over een gezonde financiële huishouding vanaf de start van de Omgevingsdienst Utrecht, een heldere en doelmatige financieringssystematiek, de focus op kwaliteit(sverbetering), gezamenlijke verantwoordelijkheid, en solidariteit in de organisatie en tussen de deelnemers;

6. *‘Informatievoorziening’* schept de essentiële kaders voor een effectieve en efficiënte inrichting van het informatiegestuurd, objectief, datagedreven en risicogericht werken door de Omgevingsdienst Utrecht;
7. *‘Huisvesting en facilitair’* gaat over de tijdige en juiste inrichting van de faciliteiten binnen de Omgevingsdienst Utrecht, zodat de medewerkers vanaf het eerste moment hun werkzaamheden met hoge mate van kwaliteit kunnen uitvoeren;
8. *‘Inkoop’* geeft richting aan doelmatige, efficiënte en effectieve inkoopprocessen;
9. *‘Juridisch’* gaat over de basis voor het juridische kader als beschreven in de gemeenschappelijke regeling en ‘uitwerkingsregelingen’.

Tot slot wordt een doorkijkje gegeven in het bestuurlijk vervolgproces van het richtingsplan en de andere drie producten uit fase 1 en het bouwproces aan de Omgevingsdienst Utrecht in fase 2 ‘Inrichten’.

2. Inleiding

Deze inleiding begint met het standaard-onderdeel ‘Wat voorafging’, waarmee alle vier de documenten openen. Het doel van het richtingsplan, het proces en de leeswijzer zijn specifiek voor dit document.

2.1 Wat voorafging

In Nederland zijn er momenteel 28 omgevingsdiensten. Het werkveld van omgevingsdiensten ontwikkelt zich in hoog tempo en het aantal taken neemt toe in complexiteit en in omvang. De verwachting is dat deze ontwikkelingen doorzetten. Een bijkomende factor is de krapte op de arbeidsmarkt voor medewerkers met kennis op de specialistische werkzaamheden van de omgevingsdiensten.

Ook de twee omgevingsdiensten in Utrecht hebben met deze ontwikkelingen te maken. De afgelopen jaren weten medewerkers van de Omgevingsdienst regio Utrecht (ODRU) en de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht elkaar steeds beter te vinden om samen te werken op veel terreinen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de voorbereiding op de Omgevingswet, de aanpak van PFAS-verontreiniging in de bodem en energiecontroles bij bedrijven. In deze gezamenlijke projecten werd en wordt duidelijk dat de ODRU en de RUD Utrecht samen meer kunnen bereiken voor inwoners, bedrijven en voor een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. De beide omgevingsdiensten in de provincie Utrecht, de ODRU en de RUD Utrecht, onderschrijven het belang van efficiënte en effectieve samenwerking en een grotere omvang om de kwaliteit van de taakuitvoering te verhogen en te borgen.

Op 7 december 2023 hebben de gezamenlijke algemeen besturen van de ODRU en RUD Utrecht besloten om te starten met het traject om één robuuste omgevingsdienst voor de hele provincie Utrecht op te richten. Het doel hiervan is om een omgevingsdienst te creëren die beter in staat is om de door de deelnemers (provincie en gemeenten) gevraagde producten en diensten te leveren en een rol te spelen bij toekomstige opgaven. Beide besturen stemden in met de ‘Routekaart naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht’, bestaande uit drie fasen: richten, inrichten en verrichten. Zij gaven opdracht om de eerste fase ‘richten’ uit te voeren. Een belangrijke voorwaarde die de besturen hierbij mee hebben gegeven, is: bouw samen aan de omgevingsdienst van de toekomst vanuit een blanco situatie, zonder bezuinigingsdoelstelling. Bouw een dienst voor iedereen waarbij alle partijen gelijkwaardig zijn en kwaliteit voorop staat.

In fase 1 worden de volgende producten opgeleverd:

1. Het richtingsplan (missie, visie en de essentiële bestuurlijke uitgangspunten als basis voor de volgende drie producten)
2. De gemeenschappelijke regeling (de juridische basis voor een nieuwe Omgevingsdienst Utrecht)
3. Een rudimentaire begroting (een analyse van de uiteindelijke betaalbaarheid van de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht)
4. De route kaart fase 2 waarin zijn opgenomen: de programmaorganisatie, de belangrijkste producten, de planning voor fase 2 inrichten, de programmabegroting voor fase 2 en een risicoanalyse.

2.2 Meerwaarde nieuwe omgevingsdienst voor de hele provincie Utrecht

RUD Utrecht en ODRU namen het initiatief naar hun besturen om te kiezen voor één omgevingsdienst in Utrecht. Een bewuste keuze vanwege de meerwaarde die we gezamenlijk met de nieuwe omgevingsdienst willen bereiken.

Eén robuuste omgevingsdienst in de provincie Utrecht zorgt voor een noodzakelijke kwaliteitsimpuls in de uitvoering van de omgevingsdiensttaken. Het levert voordelen op voor zowel bedrijven, inwoners als deelnemers en zekerheid voor de kwaliteit in de uitvoering van het werk en daarmee een betere kwaliteit van de leefomgeving in de provincie Utrecht. Robuustheid betekent een vergroting van betrouwbaarheid en continuïteit van taakuitvoering. De nu bestaande kwetsbare en dunne bezetting op enkele specialistische functies in zowel primaire taken (bijvoorbeeld omgevingsveiligheid) als overhead taken (bijvoorbeeld privacy-officer) maakt plaats voor een robuustere invulling met meer kwaliteit.

De Omgevingsdienst Utrecht kan een voortrekkersrol innemen in het VTH-stelsel en gangmaker zijn voor het bestuur. Hierbij draait het om kennis en initiatief ten behoeve van bestuurlijke besluitvorming in de fysieke leefomgeving. Daarnaast fungeert de omgevingsdienst als spin in het web voor de betrokkenen bij de maatschappelijke opgaven in het fysieke domein. Hier zijn praktische haalbaarheid en handhaafbaarheid van beleid speerpunten. Daarmee is de omgevingsdienst ook een kennispartner in de regio.

Eén omgevingsdienst in de provincie Utrecht levert duidelijkheid en een gelijk speelveld op voor inwoners en bedrijven voor de hele provincie Utrecht. Op dit moment is er geen sprake van logica in het geografisch werkgebied van de huidige twee omgevingsdiensten; de verdeling past niet bij de identiteit van het werkgebied. Daarnaast verschilt het takenpakket per omgevingsdienst en per deelnemer. De samenvoeging van de diensten heft deze versnippering op. Alle betrokkenen hebben door samenvoeging te maken met uniforme en heldere processen en werkwijzen.

De Omgevingsdienst Utrecht kan de stijgende kosten als gevolg van ontwikkelingen zoals veranderende wet- en regelgeving en landelijk beleid, en groeiende complexiteit in het werkveld beter beheersen. De meerkosten zijn te beperken, omdat projecten niet in tweevoud hoeven worden uitgevoerd. Overheidsfinanciën worden op deze manier effectiever en efficiënter benut.

Door de bundeling van complexe vraagstukken is er meer ruimte om experts op een specifiek gebied aan te stellen, wat nodig is om die complexe vraagstukken aan te kunnen. Bijvoorbeeld op het gebied van stikstof, zeer zorgwekkende stoffen en de doorontwikkeling van risicogericht werken. Daardoor wordt direct de robuustheid van de omgevingsdienst vergroot en de kwetsbaarheid in de dienstverlening verkleind. Ook ontstaat er meer ruimte voor doorgroei en interne opleiding van (specialistisch) personeel, wat de kans vergroot op het binden van goed personeel binnen een krappe arbeidsmarkt. Daarbij kan de nieuwe organisatie zich ontwikkelen tot een (nóg) interessantere en aantrekkelijkere werkgever.

Daarmee leidt het samengaan in één omgevingsdienst tot verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in de hele provincie Utrecht. Daarbovenop is de Omgevingsdienst Utrecht de logische omgevingsdienst voor de 27 deelnemers van de RUD Utrecht en de ODRU. De omgevingsdienst is congruent met het werkgebied van de provincie, de GGD en de VRU. Daarmee is de omgevingsdienst slagvaardig en hebben de deelnemers zo min mogelijk gemeenschappelijke regelingen om mee af te stemmen. De samenhang tussen regiopartners op alle inhoudelijke dossiers biedt de mogelijkheid om opgaven samen efficiënt en effectief aan te pakken. Dit geldt ook voor een verplicht element als de uitvoerings- en handhavingsstrategie.

2.3 Doel richtingsplan

Dit richtingsplan heeft als doel de kaders te scheppen voor het oprichten van de nieuwe omgevingsdienst. Deze kaders - in de vorm van missie, visie en uitgangspunten - vormen de basis voor de inrichting en de verdere doorontwikkeling van de Omgevingsdienst Utrecht.

2.4 Proces

Gezien het belang van dit richtingsplan en het grote aantal betrokkenen, is zorgvuldig en breed input opgehaald, verrijkt en getoetst. Zowel medewerkers van de omgevingsdiensten, regievoerders, inhoudelijk experts en bestuurders leverden een belangrijke bijdrage om te komen tot een missie, een visie en uitgangspunten op de negen thema's. Tijdens dit proces is uitvoerig contact geweest met de Bijzondere Ondernemingsraad (BOR).
Om te komen tot een missie en visie, zijn er bouwstenen ontwikkeld op basis van input over het toekomstbeeld, de rollen en de waarden van de Omgevingsdienst Utrecht. Deze bouwstenen zijn vertaald in de missie en visie zoals die in dit richtingsplan staan. Daarnaast zijn op negen thema's uitgangspunten geformuleerd. Het gaat hier om de voor de deelnemers essentiële keuzes bij de oprichting van de Omgevingsdienst Utrecht.

2.5 Leeswijzer

Dit richtingsplan is als volgt opgebouwd:
Hoofdstuk 3 geeft de visie en missie van de Omgevingsdienst Utrecht weer. De toelichting op het begrip uitgangspunt, de soorten uitgangspunten en alle uitgangspunten met een toelichting staan in hoofdstuk 4. De uitgangspunten zijn onderverdeeld in negen vereiste thema's voor een overheidsorganisatie. Deze thema's zijn eerder benoemd en beschreven in de vastgestelde 'Routekaart naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht'.
Het richtingsplan wordt in hoofdstuk 5 afgesloten met een doorkijk naar het vervolg.

3. Missie en visie

3.1 Toelichting

Toelichting missie

De missie beschrijft kort waarom de Omgevingsdienst Utrecht bestaat, wat het doel van de organisatie is en wat de Omgevingsdienst Utrecht onderscheidt van andere overheidsorganisaties en ketenpartners. De missie geeft de Omgevingsdienst Utrecht identiteit en stimuleert medewerkers samen aan de organisatiedoelen te werken. De missie geeft bovendien duidelijkheid aan deelnemers, bedrijven, inwoners en andere belanghebbenden. Zij herkennen de missie idealiter in het handelen van de Omgevingsdienst Utrecht. De missie is voor de lange termijn.

Toelichting visie

In de visie schetst de Omgevingsdienst Utrecht haar ideaalbeeld van de toekomst. Hierin staat wat de organisatie wil bereiken. Zo maakt de visie de missie van de Omgevingsdienst Utrecht concreet. De visie geeft richting aan toekomstige plannen en fungeert als kompas. De visie geeft focus en doelen om naartoe te werken. De visie is bedoeld om te motiveren en inspireren en wordt ongeveer elke twee tot vier jaar bijgesteld.

3.2 De missie en visie van de Omgevingsdienst Utrecht

Missie Omgevingsdienst Utrecht

Een gezonde, veilige en duurzame provincie Utrecht; nu en in de toekomst.
Dat is waar de Omgevingsdienst Utrecht voor staat.

Visie Omgevingsdienst Utrecht

Dagelijks werken wij aan een veilige, gezonde, schone en duurzame leefomgeving in de hele provincie Utrecht. Samen met en voor gemeenten en provincie, in contact met onze regiopartners en voor inwoners en bedrijven. Wij dragen bij aan de realisatie van hun plannen, steeds gefocust op de impact ervan op de leefomgeving. Toetsend aan wet- en regelgeving. In het belang van natuur en milieu. We stimuleren betrokkenheid van oud en jong op het gebied van milieu, natuur en duurzaamheid.

De Omgevingsdienst Utrecht is een impactgedreven werkgever. Wij zijn de stuwende en verbindende kracht in de regio en een autoriteit op ons werkgebied. We faciliteren de samenwerking tussen partijen bij opgaven die gemeentegrenzen en domeinen overstijgen. Door onze centrale positie in het speelveld, kennis en ervaring pakken wij een proactieve adviserende en soms prikkelende rol bij het aankaarten én oplossen van de lokale en regionale maatschappelijke opgaven van vandaag en morgen.

Wij adviseren, verlenen vergunningen, houden toezicht en handhaven als dat nodig is. Zo voeren wij onze taken in mandaat met professionaliteit, integriteit en kwaliteit uit. Dit doen we realistisch, doelmatig, effectief en efficiënt.

Onze gedreven en deskundige professionals handelen objectief, zelfstandig en in onafhankelijkheid. Wij werken risicogericht, op basis van feiten, data en objectieve waarnemingen. Tegelijk kennen wij de lokale situatie en ontwikkelingen in het werkgebied. Wij zijn altijd transparant, consequent en duidelijk naar alle belanghebbenden. Wij vernieuwen continue om onze dienstverlening optimaal aan te laten sluiten op de toenemende complexiteit van de vraagstukken van morgen.

Dit zijn wij. De Omgevingsdienst Utrecht, de omgevingsdienst van de toekomst.

4. Uitgangspunten

4.1 Toelichting uitgangspunt

De uitgangspunten geven het kader voor de Omgevingsdienst Utrecht. Deze uitgangspunten bieden houvast bij de uitwerking van de thema's in fase 2 'inrichten'. De uitgangspunten geven bestuurders grip en perspectief om de volgende fase in te gaan.

De uitgangspunten samen vormen het kader voor de gemeenschappelijke regeling, rudimentaire begroting en routekaart fase 2. In fase 2 vormen ze het kader bij de inrichting van de Omgevingsdienst Utrecht.

4.2 Soorten uitgangspunten

De uitgangspunten zijn onder te verdelen in twee categorieën, namelijk randvoorwaardelijke uitgangspunten en richtinggevende uitgangspunten. Hierbij is een randvoorwaardelijk uitgangspunt noodzakelijk voor het functioneren van de Omgevingsdienst Utrecht. De realisatie van dit uitgangspunt moet plaatsvinden voor de start van de Omgevingsdienst Utrecht. Een richtinggevend uitgangspunt daarentegen geldt als startpunt voor de verdere ontwikkeling van de Omgevingsdienst Utrecht. In fase 2 en eventueel ook in fase 3 wordt de realisatie van dit uitgangspunt nader uitgewerkt. Dit betekent dat de stappen die genomen worden, de manier waarop en de planning nog onderwerp van gesprek zijn. Om het onderscheid te duiden zijn de randvoorwaardelijke uitgangspunten gemarkeerd.

Daarnaast maken we onderscheid tussen uitgangspunten waarvoor bestuurlijke keuzes in de voorbereiding van dit richtingsplan zijn gemaakt en uitgangspunten die al eerder zijn vastgesteld. Onder deze laatste categorie vallen keuzes die de algemeen besturen eerder al hebben gemaakt door het vaststellen van de 'Routekaart naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht' in december 2023, en randvoorwaarden die door de Rijksoverheid zijn opgelegd. Beide zijn gemarkeerd met een voorzittershamer. Tot slot hebben beide algemeen besturen aangegeven te streven naar een robuuste omgevingsdienst zoals omschreven in de robuustheidscriteria van het interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel (IBP-VTH) per 1 april 2026. Deze criteria zijn (nog) niet wettelijk vastgelegd, maar wel aangenomen als richting in het algemeen bestuur. De ambities van de Omgevingsdienst Utrecht zorgen er ook voor dat de provincie en gemeenten in Utrecht een omgevingsdienst hebben die voldoet aan de landelijke eisen van robuustheid. De betreffende uitgangspunten zijn gemarkeerd met het logo van IBP-VTH.

4.3 De uitgangspunten

Met de oprichting van de Omgevingsdienst Utrecht krijgen alle deelnemers een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de nieuwe organisatie. Om deze verantwoordelijkheid ook gezamenlijk in te kunnen vullen, zijn concrete uitgangspunten geformuleerd. De uitgangspunten zijn gegroepeerd naar de negen thema's voor fase 2. In de opsomming van de uitgangspunten is rekening gehouden met onderlinge samenhang en het 'gewicht' van een keuze.

Core business en contracten met opdrachtgevers

Dit thema gaat over de samenstelling en stabiliteit van het takenpakket. Daarbij wordt de essentie voor kwalitatief hoogwaardige, uniforme, effectieve, efficiënte dienstverlening en processen benadrukt. Dat geldt in de oprichtingsfase, maar ook voor daarna.
In het licht van de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) zijn daarnaast uitgangspunten geformuleerd die richting geven aan de uitvoering van de kaderstellende en controlerende taak door de raden en staten.

1 De deelnemers waarborgen een stabiel takenpakket voor de Omgevingsdienst Utrecht. Dit betekent dat zij taken/uren die zij langer dan drie jaar laten uitvoeren, binnen een thema/productgroep, structureel onderbrengen in de dienstverleningsovereenkomst (DVO). Dit geldt niet voor (incidentele) projecten.

Toelichting: Door af te spreken wanneer deelnemers taken onderbrengen in de DVO, zorgen zij voor stabiliteit bij de Omgevingsdienst Utrecht. Hierdoor kan de Omgevingsdienst meer werken met vaste medewerkers. Daarmee zijn de kwaliteit en continuïteit geborgd en worden kosten beperkt. Het uitgangspunt geldt vanaf 1 januari 2026.

Randvoorwaardelijk

2 De deelnemers nemen voor tenminste twee jaar vanaf de start in ieder geval dezelfde omvang van taken af die zij bij de ODRU of de RUD Utrecht afnamen.

Toelichting: Tijdens en direct na de oprichting van de Omgevingsdienst Utrecht is het niet mogelijk om verminderingen in het takenpakket te verwerken om de stabiliteit van de organisatie te waarborgen. In vervolg op uitgangspunt 1 bieden deelnemers voor de overbruggingsperiode stabiliteit door het aantal uren op een thema/productgroep gelijk te houden. Deelnemers kunnen meer taken inbrengen, afhankelijk van de doorlooptijd van de aanpassingen in bedrijfsvoering. Deelnemers kunnen uren verminderen conform de regels die zijn opgenomen in hun geldende gemeenschappelijke regeling. In uitzondering op dit uitgangspunt lopen de bestaande afspraken in verband met de Omgevingswet door. Dat betekent dat de gemeenten van de RUD Utrecht de uren voor de plustaken bodem met maximaal 15% per jaar kunnen verminderen zonder financiële gevolgen, tot uiterlijk de DVO 2027. De ODRU-gemeenten kunnen de voormalige T-Ow uren waarover nog geen duidelijkheid of overeenstemming was bereikt bij het opstellen van de DVO 2026, verminderen zonder financiële gevolgen, tot uiterlijk de DVO 2027.

3 Alle deelnemers dragen in mandaat alle basistaken zoals beschreven in het Omgevingsbesluit volledig op aan de Omgevingsdienst Utrecht.

Toelichting: Artikel 13.12 van het Omgevingsbesluit en de robuustheidscriteria van het IBP-VTH vereisen van alle deelnemers van een omgevingsdienst een verplichte volledige inbreng van alle basistaken. De deelnemers in de provincie Utrecht die momenteel nog niet het volledige pakket hebben overgedragen, zijn hierover in gesprek met hun omgevingsdienst. Als er nieuwe basistaken worden aangewezen door het Rijk, treden Omgevingsdienst Utrecht en de deelnemers in overleg over de inbreng van deze taken.

4 De Omgevingsdienst Utrecht voert alle taken uit die de ODRU en/of de RUD Utrecht uitvoerden. Alle producten en diensten van de Omgevingsdienst Utrecht zijn beschikbaar voor alle deelnemers.

Toelichting: De Omgevingsdienst Utrecht neemt alle taken van de ODRU en de RUD Utrecht over. Deze taken kunnen door alle deelnemers worden afgenomen. Nieuwe inbreng van taken gebeurt in overleg tussen de omgevingsdienst en de deelnemer en heeft enige doorlooptijd nodig.

5 De Omgevingsdienst Utrecht is een robuuste omgevingsdienst die haar takenpakket deskundig kan uitvoeren. Daarom voldoet de Omgevingsdienst Utrecht aan de landelijke (robuustheids)eis die gesteld wordt aan de omzet op de basistaken en milieugerelateerde plustaken inclusief overhead.

Toelichting: De robuustheidscriteria van het IBP-VTH vereisen onder andere een minimale omzet voor een omgevingsdienst op het gebied van basistaken, milieugerelateerde plustaken en overhead. De Omgevingsdienst Utrecht sluit aan bij deze eis om kwetsbaarheid te minimaliseren. De huidige omzet op milieutaken van beide diensten bij elkaar opgeteld voldoet al ruimschoots aan deze eis.

6 De Omgevingsdienst Utrecht werkt op dezelfde manier voor alle deelnemers.

Toelichting: Vanwege transparantie- en efficiencyredenen gebruikt de Omgevingsdienst Utrecht voor alle deelnemers dezelfde processen. Binnen deze processen zijn er afspraken over hoe om te gaan met specifieke gevallen, bijvoorbeeld als er bijzonder veel milieuschade is of als een casus bestuurlijk gevoelig is. Er blijft ruimte voor inhoudelijke beleidskeuzes van de deelnemers.

7 De Omgevingsdienst Utrecht verantwoordt zich zoveel mogelijk op basis van resultaten voor de leefomgeving.

Toelichting: De Omgevingsdienst Utrecht koppelt in rapportages effecten op de leefomgeving (outcome) aan gerealiseerde activiteiten (output), zoals bijvoorbeeld het aantal uitgevoerde controles. De kwaliteit van rapportages van de Omgevingsdienst Utrecht is minimaal gelijk aan de kwaliteit van de huidige rapportages en wordt gebaseerd op KPI's (kritische prestatie-indicatoren) en/of maatschappelijke-waarde-toevoeging (outcome-gestuurd).

8 De deelnemers hanteren een gezamenlijke regionale uitvoerings- en handhavingsstrategie voor de VTH-taken.

Toelichting: In de regio werken de ODRU en de RUD Utrecht, provincie en gemeenten samen aan een regionale uitvoerings- en handhavingsstrategie (U&H-strategie) conform artikel 13.5 lid 2 van het Omgevingsbesluit. Deze U&H-strategie biedt onder andere doelen, processen en verantwoordingskaders voor de inrichting van de Omgevingsdienst Utrecht. De werkingssfeer en inhoud van de U&H-strategie worden in een regionaal project nader bepaald.

9 Deelnemers van de Omgevingsdienst Utrecht onderscheiden de rollen van eigenaar en opdrachtgever en vullen beide rollen kwalitatief goed in.

Toelichting: Een duidelijke governance en taak- en rolverdeling is essentieel voor het goed functioneren van de Omgevingsdienst Utrecht. In fase 2 wordt de verdeling tussen bestuurder (college), regievoerder, raad/staten en omgevingsdienst uitgewerkt.

10 Colleges en algemeen bestuursleden betrekken gemeenteraden en provinciale staten bij de Omgevingsdienst Utrecht.

Toelichting: Dit uitgangspunt sluit aan bij het gedachtegoed van de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen. De Omgevingsdienst Utrecht is een college-

regeling. De colleges van de deelnemers en de bestuursleden zorgen voor actieve en transparante informatievoorziening over de omgevingsdienst naar de raden en staten en vice versa. De overtuiging is dat relatiemanagers en regievoerders een belangrijke taak hebben in de communicatie tussen de omgevingsdienst en deelnemers. De Omgevingsdienst Utrecht stelt de regievoerders in staat de communicatie met de colleges en daarmee de gemeenteraden en provinciale staten goed vorm te geven. De relatiemanagers hebben een spilfunctie in deze communicatie. De samenwerking op dit punt wordt verder uitgewerkt in fase 2.

11 De Omgevingsdienst Utrecht en de deelnemers werken constructief en transparant samen en delen informatie. De medewerkers van de omgevingsdienst zijn betrokken bij de gemeenten en provincie en kennen de lokale situatie van de deelnemers.

Toelichting: Deze basishouding zorgt voor een goede samenwerking, openheid en transparantie en goed resultaat voor de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. De Omgevingsdienst Utrecht doet dit samen met- en voor de gemeenten en provincie.

12 De Omgevingsdienst Utrecht bewerkstelligt onderlinge samenwerking en uitwisseling tussen de deelnemers waar dit de kwaliteit van de leefomgeving of efficiëntie van de bedrijfsvoering van de omgevingsdienst ten goede komt. Hierbij kan ook sprake zijn van samenwerking met regiopartners.

Toelichting: De Omgevingsdienst Utrecht heeft een goed overzicht over het speelveld in de regio. Als dat de kwaliteit van de dienstverlening verhoogt en/of schaalvoordeel bereikt kan worden, faciliteert de omgevingsdienst de samenwerking. Waar de omgevingsdienst kansen of risico's ziet, brengt zij die onder de aandacht van de deelnemers en stimuleert de samenwerking. Dit kan ook een situatie van conflicterende belangen zijn.
Uiteraard binnen de geldende wet- en regelgeving als de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob).

Organisatie

De medewerkers zijn het kapitaal van de Omgevingsdienst Utrecht. De uitgangspunten in dit thema scheppen de kaders voor het optimaal functioneren van professionals in het licht van de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in de provincie Utrecht. Een robuuste inrichting van de organisatie vormt hierbij de kern. Dit geldt voor zowel dienstbetrekkingen, bedrijfsvoering en de positionering en verantwoordelijkheid van de medewerkers.

13 De Omgevingsdienst Utrecht werkt met professionals en legt daarom de verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in de organisatie.

Toelichting: In het werk hebben de medewerkers veel kennis en ervaring nodig. De Omgevingsdienst Utrecht werkt op basis van vertrouwen en geeft deze professionals de ruimte en ondersteuning om hun taken goed uit te voeren. Omwille van een goede en snelle afhandeling van zaken in goed contact met deelnemers, worden de verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in de organisatie gelegd.

Randvoorwaardelijk

14 De formatie van vaste medewerkers in het primaire proces is gebaseerd op de DVO-afspraken met de deelnemers.

Toelichting: De Omgevingsdienst Utrecht richt haar organisatie in op basis van de afgenomen DVO-uren. Bij de start gaat het om alle in de uitvoeringsprogramma's opgenomen uren in 2025, uitgezonderd de P-uren van de ODRU-deelnemers (zie ook uitgangspunt 1). Er kan geen vaste formatie worden ingericht voor taken die aanvullend worden afgenomen. In fase 2 worden de regels omtrent vermindering van uren vastgesteld.

Randvoorwaardelijk

15 De Omgevingsdienst Utrecht streeft naar continuïteit en stabiliteit. Daarom is minimaal 80% van de medewerkers die werkzaam zijn in het primaire proces van de Omgevingsdienst Utrecht in dienst van de organisatie.

Toelichting: Een stevige basis van medewerkers in vaste dienst draagt bij aan continuïteit en stabiliteit. Voor het percentage aan medewerkers in dienst is aangesloten bij de robuustheidscriteria van het IBP-VTH.

Randvoorwaardelijk

16 De overhead van de Omgevingsdienst Utrecht heeft een omvang en kwaliteit die aansluit bij de organisatie om de primaire werkzaamheden zo efficiënt en effectief mogelijk te ondersteunen.

Toelichting: De definities van overhead (conform Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)) geven diverse vrijheidsgraden, waardoor een specifiek percentage niet betekent dat de overhead (en bedrijfsvoering) efficiënt en effectief is ingericht. Daarom is de doelstelling om vooral efficiency en effectiviteit te borgen in plaats van een percentage. De overhead zal in de nieuwe hybride financieringssystematiek onder de vaste kosten vallen.

Personeel

De arbeidsmarkt voor vergunningverlening, toezicht, handhaving en advies op het gebied van de leefomgeving is en blijft krap. Om het ambitieniveau in taakuitvoering te kunnen realiseren zal de Omgevingsdienst Utrecht een aantrekkelijke werkgever moeten zijn en blijven. Het vinden, boeien en binden van medewerkers vraagt aandacht en investeringen, zeker ook in de oprichtingsfase. Om absolute zekerheid en duidelijkheid te bieden aan huidige medewerkers, maar ook het potentieel aan nieuwe medewerkers te bereiken zijn de volgende uitgangspunten opgesteld.

17 De Omgevingsdienst Utrecht is een aantrekkelijke werkgever voor huidige en nieuwe medewerkers.

<u>Toelichting</u>: De nieuwe dienst zorgt voor aantrekkelijke primaire- en secundaire arbeidsvoorwaarden passend binnen de gekozen Collectieve arbeidsovereenkomst (CAO). De organisatie werkt talentgericht door een werkcultuur na te streven waarbinnen medewerkers zichzelf kunnen ontplooien en ontwikkelen. Dit geldt voor zowel starters als (meer) ervaren medewerkers.

Randvoorwaardelijk

18 Vanuit de logica van één organisatie en voor de duidelijkheid en eenduidigheid voor medewerkers kiest Omgevingsdienst Utrecht voor één functiehuis, één CAO en één functiewaarderingssystematiek.

<u>Toelichting</u>: De ODRU en de RUD Utrecht hebben verschillende functiehuizen, CAO's en functiewaarderingssystematieken. In de nieuwe organisatie kiezen we voor één functiehuis, één CAO en één functiewaarderingssystematiek, naar de meest logische keuze. De consequenties van de voorgestelde CAO en functiewaarderingssystematiek worden met het Bijzonder Lokaal Overleg (BLO) overeengekomen.

Randvoorwaardelijk

19 De vorming van de Omgevingsdienst Utrecht heeft geen directe negatieve financiële gevolgen voor medewerkers.

<u>Toelichting</u>: De Omgevingsdienst Utrecht wil een aantrekkelijke werkgever zijn en de huidige medewerkers behouden. Daarom zijn er geen directe negatieve financiële gevolgen voor medewerkers. Bij de vorming van de Omgevingsdienst Utrecht vallen geen gedwongen ontslagen. Voor management, controller en directie gelden aparte voorwaarden. Voor deze functies wordt op basis van functieprofielen van de nieuwe organisatie een passende procedure geformuleerd. Hierbij geldt het criterium van geschiktheid.

Randvoorwaardelijk

20 De Omgevingsdienst Utrecht voldoet aan de geldende VTH-kwaliteitscriteria.

<u>Toelichting</u>: De Omgevingsdienst Utrecht wil haar taken naar behoren uitvoeren. Zowel kwalitatief als deskundig. De VTH-kwaliteitscriteria zijn daar een maatstaf voor. De Omgevingsdienst Utrecht wil voldoen aan geldende kwaliteitscriteria VTH voor zowel de basistaken als de plustaken. Deze kwaliteitscriteria zijn vastgelegd in artikel 18.23 van de Omgevingswet en uitgewerkt in de Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving bij elk van de deelnemers. Dit draagt bij aan een structureel kwaliteitsniveau. Om aan dit uitgangspunt te gaan voldoen, wordt inzichtelijk gemaakt op welke taakvelden de Omgevingsdienst Utrecht nog niet voldoet en wat ervoor nodig is om wel te gaan voldoen.

21 De Omgevingsdienst Utrecht heeft goed gekwalificeerde medewerkers in dienst. Daarom is het opleidingsbudget voor het onderhouden van kennis, kunde en vaardigheden tenminste 3% van de loonsom.

Toelichting: De deskundigheid van medewerkers van de Omgevingsdienst Utrecht is essentieel voor het goed uitvoeren van haar taken. Om die reden is er voldoende opleidingsbudget nodig. Dit is ook één van de robuustheidscriteria uit het IBP-VTH. Beide diensten voldoen al aan dit percentage, onder meer omdat het Persoonlijk Budget Duurzame Inzetbaarheid (PBDI) mag worden meegerekend. Dit uitgangspunt leidt dus niet tot een kostenstijging.

Communicatie

Interne- en externe communicatie door de Omgevingsdienst Utrecht zijn essentieel. Helderheid en voorspelbaarheid in de verstrekking van (actuele) informatie en in rapportages draagt bij aan de betrouwbaarheid en kwaliteit van de dienstverlening. Dit geldt voor medewerkers, de deelnemers, regiopartners, inwoners en bedrijven. Om dit te bereiken zijn de volgende uitgangspunten gedefinieerd.

22 De Omgevingsdienst Utrecht staat voor een gelijke informatiepositie voor overheden, inwoners en bedrijven. Daarom stelt de Omgevingsdienst Utrecht alle openbare informatie beschikbaar.

Toelichting: De Omgevingsdienst Utrecht werkt in weloverwogen stappen toe naar het beschikbaar maken van openbare informatie, omdat openbaarmaking bijdraagt aan het werk en de bedrijfsvoering. Zo zorgt het voor een realistisch en evenwichtig beeld van de organisatie en stelt het feiten tegenover beelden en aannames. Het zorgt ervoor dat het beantwoorden van vragen van inwoners en bedrijven minder tijd kost. Tot slot ondersteunt het de participatie.

23 De huisstijl van de Omgevingsdienst Utrecht past bij de missie en visie.

Toelichting: Een huisstijl is een visuele identiteit die bijdraagt aan de herkenbaarheid van de Omgevingsdienst Utrecht. Als overheidsorganisatie is het noodzakelijk om herkenbaar te zijn. Een huisstijl die in lijn is met de missie en visie versterkt bovendien de binding die medewerkers en deelnemers met de organisatie hebben.

Randvoorwaardelijk

Financieel

De deelnemers dragen een gezamenlijke financiële verantwoordelijkheid voor de Omgevingsdienst Utrecht. De oprichting van de nieuwe dienst is daarbij niet geënt op bezuinigingen, maar op kwaliteit(sverbetering). Het is van cruciaal belang dat de financiële huishouding gezond is en blijft. Hiervoor zijn de volgende uitgangspunten gedefinieerd.

24 De Omgevingsdienst Utrecht hanteert een hybride financieringssystematiek:
- De vaste kosten worden via een standaard verdeelsleutel via een vaste bijdrage verrekend;
- De producten en diensten worden op basis van werkelijke realisatie (uren/producten) afgerekend.

<u>Toelichting</u>: De nadere invulling van de financieringssystematiek en de standaard- verdeelsleutel moeten in fase 2 worden bepaald, waarbij een aantal scenario's wordt uitgewerkt. Hierbij wordt naar de adviezen in het IBP-VTH gekeken en naar gebruikelijke systematieken in het land. Mogelijk heeft de nieuwe verdeelsleutel effect op de hoogte van de jaarlijkse bijdrage per deelnemer. In fase 2 wordt als onderdeel van de financieringssystematiek een voorstel gedaan over hoe wordt omgegaan met de verandering van de bijdrage per deelnemer.
Ter informatie: Met de vaste kosten wordt binnen ODRU en RUD Utrecht op een verschillende manier omgegaan (zowel de definitie als de toerekeningen). De ODRU gebruikt de term overheadkosten en de RUD Utrecht de termen bedrijfsvoeringskosten en vaste kosten. Dit wordt uiteraard geharmoniseerd.

Randvoorwaardelijk

25 De oprichting van de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht heeft leidt tot een robuuste omgevingsdienst waarbij kwaliteit en continuïteit voorop staat.

<u>Toelichting</u>: Met het oog op een stabiele financiële startsituatie van de nieuwe omgevingsdienst per 1 januari 2026 hebben de deelnemers het oogmerk, dat er met het samengaan van de twee omgevingsdiensten geen sprake is van een bezuinigingsopdracht. Dit staat los van de inhoudelijke keuzes die deelnemers wellicht moeten maken door financiële krapte in 2026.

26 De Omgevingsdienst Utrecht is in staat pro-actief en vernieuwend op ontwikkelingen in te spelen. Daarom is een vrij besteedbaar budget van minimaal 1% van de begroting voor innovatie.

<u>Toelichting</u>: Voor het aanpakken van de opgaven bij provincie en gemeenten van vandaag en morgen is innovatie belangrijk. De Omgevingsdienst Utrecht hanteert een (meerjarige) innovatieagenda. De robuustheidscriteria van het IBP-VTH vereisen ook dat omgevingsdiensten een besteedbaar budget voor innovatie van 1% van de begroting hanteren.

27 De Omgevingsdienst Utrecht heeft de financiële ruimte om gemeentegrens overstijgende projecten op te pakken om daarmee een stimulerende rol in de regio in te vullen. De deelnemers brengen structureel budget in om samen projecten te kunnen initiëren met een gezamenlijk of regionaal belang.

<u>Toelichting</u>: De omgevingsdienst voert in basis VTH- en adviestaken uit voor haar deelnemers. Daarnaast heeft zij overzicht in de regio en kan meerwaarde bieden op allerlei vlakken die betrekking hebben op de leefomgeving. Hierbij is van belang dat de inhoud voorop staat. Het gaat om het creëren van mogelijkheden tot vernieuwing en om situaties waarin er een gedeeld of gezamenlijk belang is. Indien in het belang van de (gezamenlijke) doelen, kunnen hier ook andere regiopartners bij worden betrokken. Deze gezamenlijke projecten leveren effectievere en/of efficiëntere uitvoering van onder andere VTH-taken. De procedure en voorwaarden werken we nader uit in fase 2.

28 De Omgevingsdienst Utrecht houdt een eigen algemene reserve aan ter dekking van financiële risico's met een weerstandsratio van minimaal 0.8. De omgevingsdienst waarborgt een hoge mate van begrotingsdiscipline. De algemene reserve kan daarbij nooit hoger worden dan 7% van de baten, zelfs wanneer hierdoor de minimale weerstandsratio niet wordt gerealiseerd.

Toelichting: Het uitgangspunt is het weerstandsratio van 0.8 dat aansluit bij de robuustheidscriteria uit het IBP-VTH. Om het weerstandsvermogen te begrenzen wordt ook een maximum percentage voorgesteld van 7%. Op deze manier is de omgevingsdienst voldoende in staat om financiële risico's zelf te dragen. Het maximum van 7% van de baten is opgenomen om te voorkomen dat het weerstandsvermogen enorm oploopt bij een sterk stijgend risicoprofiel. Het maximum bij de ODRU is momenteel 10% en bij de RUD Utrecht 5%. In de praktijk is de reserve bij de ODRU nooit opgelopen tot 10%. Het huidige percentage bij de RUD Utrecht blijkt nu te laag om bijvoorbeeld een CAO-verhoging van hoger dan 1% op te vangen zonder dat het weerstandsvermogen wordt uitgeput. In fase 2 wordt een realistische risicoanalyse voor de nieuwe organisatie opgesteld.

Randvoorwaardelijk

Informatievoorziening

Informatiegestuurd, objectief, datagedreven en risicogericht werken door de Omgevingsdienst Utrecht is cruciaal in het kader van de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in de hele provincie Utrecht. De doorlopende ontwikkeling van informatievoorziening is essentieel voor de efficiëntie en effectiviteit van de Omgevingsdienst Utrecht. Om dit te bereiken zijn de volgende uitgangspunten gedefinieerd.

29 De Omgevingsdienst Utrecht werkt informatiegestuurd en risicogericht. Business intelligence en goede datakwaliteit zijn hiervoor essentieel.

Toelichting: De omgevingsdienst werkt risicogericht bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Hiervoor is kwalitatief goede informatie over onder andere de leefomgeving noodzakelijk. Met business intelligence wordt de informatie bewerkt om risico's te kunnen bepalen.

30 De informatievoorziening van de Omgevingsdienst Utrecht is toekomstbestendig, sluit aan bij landelijke standaarden en ondersteunt het effectief en efficiënt uitvoeren van de taken.

Toelichting: Het ontwerp van de nieuwe omgevingsdienst begint bij een nul-situatie. Een nieuw ontworpen architectuur betekent niet dat alle applicaties nieuw zijn. Daarbij worden waar mogelijk onderdelen uit een van beide organisaties hergebruikt.

31 Vanuit het principe van “schoon door de poort” zorgen ODRU en RUD Utrecht ervoor dat bestaande data en dossiers van voldoende kwaliteit zijn om de integratie van data van de twee organisaties mogelijk te maken.

<u>Toelichting</u>: Beide diensten hebben aandacht voor het oplossen van eventuele omissies in de huidige data en dossiers en zorgen in aanloop naar de samenvoeging voor dat deze data, informatie en bijbehorende dossiers van een dusdanige kwaliteit zijn dat integratie mogelijk is. Dit geldt niet alleen voor data en dossiers uit het primaire proces, maar ook voor personele gegevens, zoals het functieboek en personeelsadministratie alsmede voor financiële data.

Randvoorwaardelijk

Huisvesting en facilitair

De Omgevingsdienst Utrecht en haar medewerkers moeten zodanig zijn gehuisvest en worden gefaciliteerd dat het werk doorlopend met een hoog kwaliteitsniveau kan worden uitgevoerd. Onder andere hybride werken, teamsamenwerking, fysieke faciliteiten en vervoer moeten vanaf het eerste moment werken en beschikbaar zijn. Daarnaast is het essentieel dat de Omgevingsdienst Utrecht voor deelnemers, regiopartners, inwoners en bedrijven herkenbaar is (inrichting en ook huisstijl). Hierbij zijn de volgende uitgangspunten leidend.

32 De huisvesting is doelmatig en past bij de aard en de omvang van de organisatie.

<u>Toelichting</u>: In de routekaart fase 1 is al opgenomen dat de nieuwe organisatie voorlopig centraal gehuisvest blijft in het provinciehuis. Daarnaast wordt het thuiswerken maximaal ondersteund. Voor de afloop van het lopende huurcontract – medio 2028 - wordt de huisvesting heroverwogen.

33 Het kantoor, het wagenpark en andere fysieke faciliteiten van de Omgevingsdienst Utrecht zijn volgens de huisstijl ingericht.

<u>Toelichting</u>: Een herkenbare nieuwe huisstijl is belangrijk voor de uitstraling naar inwoners en bedrijven en geeft ook een gevoel van saamhorigheid bij de medewerkers van de nieuwe dienst.

34 De Omgevingsdienst Utrecht richt de bedrijfsvoering zo duurzaam mogelijk in.

<u>Toelichting</u>: Hierbij gaat het onder andere om CO_2-neutraal zijn en om maatschappelijk verantwoorde en duurzame inkoop en eventuele andere mogelijkheden om vanuit de eigen dienst ook een positieve bijdrage te leveren aan natuur en milieu.

Inkoop

Inkoop binnen overheden is aan strikte wettelijke kaders gebonden. Om de inkoopprocessen (ook tijdens het oprichtingsproces) doelmatig in te richten formuleert de Omgevingsdienst Utrecht het volgende uitgangspunt.

35 De prioritering van de aanbestedingen volgt de volgorde die noodzakelijk is voor de realisatie van de Omgevingsdienst Utrecht.

<u>Toelichting</u>: Voor de nieuwe omgevingsdienst moeten veel contracten opnieuw worden aanbesteed. Hierbij prioriteren we op basis van wat de verschillende thema's nodig hebben, zodat de minimaal benodigde resultaten gehaald worden voor 2026. In fase 2 maken we een inventarisatie van de lopende contracten bij de ODRU en de RUD Utrecht. Het eerste proces dat samen ontworpen wordt, is het aanbestedingsproces om hier direct mee te kunnen starten.

Randvoorwaardelijk

Juridisch[1]

Bij oprichting van de Omgevingsdienst Utrecht stappen de deelnemers gezamenlijk in de gemeenschappelijke regeling (GR). Samen zijn zij vanaf dat moment verantwoordelijk voor de Omgevingsdienst Utrecht. Het juridisch kader staat beschreven in de nieuwe GR die is opgesteld aan de hand van de richtlijnen uit de Wet gemeenschappelijke regelingen. Dit kader is gebaseerd op onderstaande uitgangspunten. Door het grote aantal keuzes op juridisch vlak zijn onderstaande uitgangspunten van een ander abstractieniveau dan andere thema's. Er wordt ingegaan op de samenstelling en werkwijze van het AB en DB en er zijn enkele specifieke bepalingen voorgesteld om de raden/staten goed in positie te brengen voor de kaderstellende en controlerende taak. Om flexibiliteit te behouden worden alleen de wettelijke vereisten opgenomen in de gemeenschappelijke regeling en overige bepalingen in "uitwerkingsregelingen". De juridische uitgangspunten zijn:

36 De Omgevingsdienst Utrecht bestaat uit gelijkwaardige deelnemers:
- Ieder lid van het algemeen bestuur heeft één stem; dit geldt ook voor het dagelijks bestuur
- Er zijn geen gewogen stemmen; dit geldt ook voor het dagelijks bestuur
- Het quorum in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur is de helft plus 1 van het aantal zittende leden
- Het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur beslissen bij meerderheid
- In het algemeen bestuur geldt een gekwalificeerde meerderheid van drie vierde van de stemmen voor de vaststelling van de:
    - Bijdrageverordening
    - Kadernota
    - Begroting(swijziging)
    - Wijziging/opheffing/toetreding/uittreding van de GR

37 Uitgangspunten rondom AB, DB en voorzitter AB/DB.
Iedere deelnemer wijst 1 AB lid aan; het DB bestaat uit minimaal vijf leden; de provincie Utrecht heeft een vaste zetel in het DB; het DB werkt verplicht met een portefeuilleverdeling en het AB kiest de voorzitter vrij uit het midden van het AB. De voorzitter van het AB is ook de voorzitter van het DB.
De leden van het bestuur handelen gezamenlijk als eigenaar in het belang van de omgevingsdienst, zoals de zorg voor de lange termijn en voor continuïteit.
Tegelijkertijd zijn de leden van het bestuur individueel opdrachtgever namens hun gemeenten of de provincie. Het dagelijks bestuur stelt de rol van eigenaar voorop, gezien zijn wettelijke taken en bevoegdheden (zoals zorg voor het personeel en het beheer van inkomsten en uitgaven).

38 Het algemeen bestuur kan een adviescommissie instellen.

39 De Omgevingsdienst Utrecht en de deelnemers hebben een actieve informatieplicht naar de raden en staten toe.

40 Burgerparticipatie verloopt primair via de deelnemers. Het algemeen bestuur kan besluiten inwoners en andere belanghebbenden te betrekken bij eigen besluiten.

41 De raden en staten krijgen de mogelijkheid om niet alleen bij de begroting, maar ook bij de kadernota een zienswijze in te dienen. Voor specifiek bepaalde, in de GR duidelijk omschreven begrotingswijzigingen, geldt geen verplichte zienswijze.

Randvoorwaardelijk

Randvoorwaardelijk

[1] De toelichting op de juridische uitgangspunten staat in de toelichting bij de tekst van de Gemeenschappelijke Regeling.

	De reactietermijn voor het indienen van een zienswijze voor de kadernota is acht weken.	
42	In de gemeenschappelijke regeling worden de wettelijke termijnen voor de planning & control-cyclus opgenomen.	
43	Voor uittreding uit de gemeenschappelijke regeling geldt een opzegtermijn van 1 jaar en de uittreding gaat in op 1 januari van het tweede jaar na het besluit tot uittreding. Alle directe en indirecte kosten van uittreding worden gedragen door de deelnemer die uittreedt. Er is geen verplichting tot opstelling van de gevolgen door een externe deskundige. Over het verminderen van uren worden afspraken vastgelegd in het Dienstverleningshandvest en/of de Bijdrageverordening.	
44	De gemeenschappelijke regeling wordt eenmaal per zes jaar geëvalueerd.	
45	De Omgevingsdienst Utrecht heeft een uniform mandaat van alle deelnemers. Het mandaat voldoet aan de wettelijke eisen en aan de eventuele eisen vanuit het IBP-VTH.	
46	De Omgevingsdienst Utrecht mag binnen de geldende wet- en regelgeving taken uitvoeren voor niet-deelnemers.	
47	De Omgevingsdienst Utrecht stelt regels op voor de behandeling van klachten over het handelen of nalaten van de omgevingsdienst.	

5. Vervolg

Dit richtingsplan geeft de kaders voor de Omgevingsdienst Utrecht. Met de ODRU, de RUD Utrecht, de provincie Utrecht en de 26 Utrechtse gemeenten is gewerkt aan het opstellen van de missie, visie en uitgangspunten voor de omgevingsdienst van de toekomst, vanuit een blanco situatie. Dit wordt de Omgevingsdienst Utrecht. De inhoud van het richtingsplan werkt door in de andere drie producten van fase 1 ‘Richten’: de gemeenschappelijke regeling, rudimentaire begroting en routekaart fase 2. Deze documenten worden gelijktijdig met dit Richtingsplan aan de algemeen besturen aangeboden. De vier documenten samen vormen een integraal samenhangend geheel.

Na bestuurlijke besluitvorming door een gezamenlijk AB-vergadering van de ODRU en RUD Utrecht in oktober 2024, volgt de besluitvorming op de gemeenschappelijke regeling (in samenhang van met de andere producten) in de 27 individuele colleges met zienswijze/instemming door raden en staten. Volgens planning kan er in november 2025 een oprichtingsvergadering worden gehouden van de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht. In de tussenliggende periode wordt er in fase 2 ‘inrichten’ gebouwd aan de Omgevingsdienst Utrecht. De missie, visie en uitgangspunten vormen continu het integrale kader bij de inrichting van de nieuwe organisatie, zoals beschreven in de routekaart fase 2. Het bouwen gebeurt door de ODRU en de RUD Utrecht in nauwe samenwerking met gemeenten en provincie. Zoals op dagelijkse basis op de werkvloer al continu gebeurt.

Bijlage: Begrippenlijst

Basistaken: Basistaken zijn de taken waarvan het Rijk heeft bepaald dat deze door omgevingsdiensten uitgevoerd moeten worden. Het gaat onder andere om: milieubelastende activiteiten, omgevingsplanactiviteiten van provinciaal belang, asbest en energiebesparing bij bedrijven.

Bedrijfsvoering: Bedrijfsvoering omvat zowel deze overheadkosten als de kosten die direct verband houden met de uitvoering van de kerntaken en programma's van de organisatie. In de BBV-context is het onderscheid belangrijk om de kostenstructuur transparanter te maken en beter inzicht te bieden in waar het geld daadwerkelijk naartoe gaat. Hiervoor moet in fase 2, voorafgaand aan de ontwerp-programmabegroting 2026, een geharmoniseerde methode worden ontwikkeld, aangezien de huidige methodes van de ODRU en RUD Utrecht nu verschillen.

BBV: Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Dienstverleningsovereenkomst (DVO): In DVO leggen deelnemers individuele afspraken vast met de omgevingsdienst over de te leveren producten en diensten.

IBP-VTH: Deze afkorting staat voor Interbestuurlijk programma versterking VTH-stelsel. In dit programma werken Rijk, Interprovinciaal overleg provincies (IPO), Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de vereniging van omgevingsdiensten (ODNL) samen. Doel van het programma: het vergroten en verstevigen van de toekomstbestendigheid van het gehele VTH-stelsel door het op orde krijgen van de uitvoering van de basistaken en te zorgen voor een essentiële rol voor omgevingsdiensten in de grote transitieopgaven waar Nederland voor staat. Het IBP-VTH is een concrete uitwerking van de aanbevelingen uit het rapport van de commissie Van Aartsen.

Mandaat: Het bevoegd gezag machtigt na opdrachtverlening een andere organisatie om in de naam van het bevoegd gezag besluiten te nemen. Vergunningen, lasten onder dwangsom en inningsbesluiten zijn bijvoorbeeld besluiten. Bij een uniform mandaat dragen alle deelnemers dezelfde bevoegdheden op. Het gaat hierbij dus niet om welke taken deelnemers opdragen, maar welke besluiten de Omgevingsdienst Utrecht mag nemen.

Missie: Een missie beschrijft kort waarom een organisatie bestaat en geeft een organisatie identiteit. Idealiter herkennen medewerkers en andere belanghebbenden de missie in hun ervaringen met de organisatie. Een missie is voor de lange termijn.

Producten- en dienstencatalogus (PDC): In de PDC worden alle producten - zoals bijvoorbeeld controles bodem, afhandelen vergunningaanvraag voor milieubelastende activiteiten - en diensten – bijvoorbeeld actualiseren bedrijvenbestand, advisering bij omgevingsplannen – van de omgevingsdienst beschreven. Deelnemers kunnen deze producten en diensten afnemen.

Projectklankbordgroep: Een delegatie van regievoerders en andere deskundigen van de deelnemers die meedenken bij één van de projecten (rudimentaire begroting, richtingsplan en gemeenschappelijke regeling). Een projectklankbordgroep bestaat uit 4 tot 8 leden.

Klankbordgroep: Alle regievoerders van de ODRU en de RUD Utrecht zijn onderdeel van deze klankbordgroep. Zij denken mee, waarbij de nadruk ligt op de grote lijnen en de samenhang tussen de verschillende projecten.

Overhead: In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) staat overhead gedefinieerd als ‘alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers

in het primaire proces’. Het belangrijkste verschil tussen overhead en bedrijfsvoering is dat overheadkosten niet direct aan specifieke programma's of taakvelden kunnen worden toegerekend en meer betrekking hebben op de algemene sturing en ondersteuning van de organisatie.

Output: De output is de hoeveelheid producten en diensten die een omgevingsdienst heeft geleverd. Dit is uit te drukken in het aantal controles, meldingen, het aantal uren advisering etc.

Outcome: Outcome is het effect dat het werk van de omgevingsdienst heeft op de leefomgeving. Bijvoorbeeld: door garagebedrijven in een gemeente allemaal te controleren, neemt de hoeveelheid overtredingen af waardoor er minder olie in het milieu terecht komt.

Quorum: Het minimaal aantal bestuursleden dat bij een vergadering aanwezig moet zijn om besluiten te kunnen nemen.

Robuust: In relatie tot omgevingsdiensten betekent dit ‘toekomstbestendig’. In het IBP-VTH zijn criteria ontwikkeld die een indicatie geven van hoe robuust een omgevingsdienst is; de robuustheidscriteria. Alle omgevingsdiensten moeten een plan van aanpak indienen waarin beschreven wordt hoe in de toekomst aan deze criteria wordt voldaan. Voor de ODRU en de RUD Utrecht is de fusie hierin een belangrijk onderdeel.

Rudimentaire begroting: De rudimentaire begroting heeft als doel de deelnemers inzicht te geven in de betaalbaarheid van de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht. Het is dus uitdrukkelijk geen ontwerp-programmabegroting 2026. Dit is ook niet mogelijk, doordat zowel de financieringssystematiek (waaruit met name de verdeling per deelnemer wordt bepaald), alsmede ook de definitieve afname van taken in omvang per deelnemer voor 2026 nog niet is vastgesteld. Binnen de rudimentaire begroting is op basis van de afzonderlijke begrotingen 2024 (na eerste begrotingswijziging) van de afzonderlijke diensten een analyse gedaan, waaruit de gezamenlijke rudimentaire begroting is opgesteld.

Stuurgroep: De stuurgroep stuurt en geeft opdracht, houdt zicht op de governance en zorgt voor de bestuurlijke- en ambtelijke verbinding naar de eigen achterban. In de stuurgroep zitten de voorzitters van beide omgevingsdiensten, een afvaardiging van de besturen van RUD Utrecht en ODRU, beide directeuren en de programmamanager.

Uitgangspunt: Kader waarbinnen de organisatie wordt ingericht en / of zich verder ontwikkelt.

Uittreding: Uittreding is de situatie waarbij een deelnemer vertrekt uit de gemeenschappelijke regeling. In geval dat de deelnemer beslist tot vermindering van taken / uren is geen sprake van uittreding.

Visie: In een visie schetst een organisatie het ideaalbeeld van de toekomst. Hierin staat wat de organisatie wil bereiken. De visie geeft focus en doelen om naartoe te werken. De visie is bedoeld om te motiveren en inspireren en wordt ongeveer elke twee tot vier jaar bijgesteld.

Routekaart fase 2
Omgevingsdienst Utrecht

Onderdeel van traject ‘Naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht’

Versie 3.0
17 oktober 2024
Status: Definitief (ongewijzigd vastgesteld in gezamenlijk AB 17 oktober 2024)

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4
1.1 Wat voorafging 4
1.2 Doel en resultaat fase 2 'inrichten' 4
1.3 Opdrachtgever en opdrachtnemer 5
1.4 Leeswijzer 5
2. Opzet en uitvoering 6
2.1 Thema's 6
2.2 Aanpak en resultaat 6
2.3 Mijlpalen 7
3. Programmaorganisatie en betrokkenen 10
3.1 Bouwen doen we samen! 10
3.2 Programmaorganisatie 10
3.3 Medezeggenschapsorganen 12
3.4 Organisaties van de ODRU en RUD Utrecht 12
4. Begroting fase 2 en financiële dekking 13
4.1 Begroting routekaart fase 2 13
4.2 Financiële dekking 16
5. Risicoparagraaf 18
5.1 Algemene risico's 18
5.2 Risico's fase 2 20
BIJLAGE 1: THEMA'S 22
1. Inleiding 23
2. Thema 1: Core business 24
2.1 Doel 24
2.2 Projectteam 24
2.3 Vereisten 24
2.4 Resultaten per 1 januari 2026 24
2.5 Overige resultaten 25
3. Thema 2: Organisatie 26
3.1 Doel 26
3.2 Projectteam 26
3.3 Resultaten per 1 januari 2026 26
3.4 Overige resultaten 27
4. Thema 3: Personeel 28
4.1 Doel 28

4.2 Projectteam 28
4.3 Vereisten 28
4.4 Resultaten per 1 januari 2026 28
4.5 Overige resultaten 30
5. Thema 4: Communicatie 32
5.1 Doel 32
5.2 Projectteam 32
5.3 Resultaten per 1 januari 2026 32
5.4 Overige resultaten 33
6. Thema 5: Financieel 34
6.1 Doel 34
6.2 Projectteam 34
6.3 Vereisten 34
6.4 Resultaten per 1 januari 2026 34
6.5 Overige resultaten 36
7. Thema 6: Informatievoorziening 37
7.1 Doel 37
7.2 Projectteam 37
7.3 Vereisten 37
7.4 Resultaten per 1 januari 2026 37
7.5 Overige resultaten 38
8. Thema 7: Huisvesting en facilitair 40
8.1 Doel 40
8.2 Projectteam 40
8.3 Vereisten 40
8.4 Resultaten per 1 januari 2026 40
8.5 Overige resultaten 40
9. Thema 8: Inkoop 41
9.1 Doel 41
9.2 Projectteam 41
9.3 Resultaten per 1 januari 2026 41
9.4 Overige resultaten 42
10. Thema 9: Juridisch 43
10.1 Doel 43
10.2 Projectteam 43
10.3 Resultaten per 1 januari 2026 43

BIJLAGE 2: PLANNING 45

1. Inleiding

Deze inleiding begint met het standaard-onderdeel ‘Wat voorafging’, waarmee alle vier de documenten openen.

1.1 Wat voorafging

In Nederland zijn er momenteel 28 omgevingsdiensten. Het werkveld van omgevingsdiensten ontwikkelt zich in hoog tempo en het aantal taken neemt toe in complexiteit en in omvang. De verwachting is dat deze ontwikkelingen doorzetten. Een bijkomende factor is de krapte op de arbeidsmarkt voor medewerkers met kennis op de specialistische werkzaamheden van de omgevingsdiensten.

Ook de twee omgevingsdiensten in Utrecht hebben met deze ontwikkelingen te maken. De afgelopen jaren weten medewerkers van de Omgevingsdienst regio Utrecht (ODRU) en de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht elkaar steeds beter te vinden om samen te werken op veel terreinen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de voorbereiding op de Omgevingswet, de aanpak van PFAS-verontreiniging in de bodem en energiecontroles bij bedrijven. In deze gezamenlijke projecten werd en wordt duidelijk dat de ODRU en de RUD Utrecht samen meer kunnen bereiken voor inwoners, bedrijven en voor een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. De beide omgevingsdiensten in de provincie Utrecht, de ODRU en de RUD Utrecht, onderschrijven het belang van efficiënte en effectieve samenwerking en een grotere omvang om de kwaliteit van de taakuitvoering te verhogen en te borgen.

Op 7 december 2023 hebben de gezamenlijke algemeen besturen van de ODRU en RUD Utrecht besloten om te starten met het traject om één robuuste omgevingsdienst voor de hele provincie Utrecht op te richten. Het doel hiervan is om een omgevingsdienst te creëren die beter in staat is om de door de deelnemers (provincie en gemeenten) gevraagde producten en diensten te leveren en een rol te spelen bij toekomstige opgaven. Beide besturen stemden in met de ‘Routekaart naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht’, bestaande uit drie fasen: richten, inrichten en verrichten. Zij gaven opdracht om de eerste fase ‘richten’ uit te voeren. Een belangrijke voorwaarde die de besturen hierbij mee hebben gegeven, is: bouw samen aan de omgevingsdienst van de toekomst vanuit een blanco situatie, zonder bezuinigingsdoelstelling. Bouw een dienst voor iedereen waarbij alle partijen gelijkwaardig zijn en kwaliteit voorop staat.

In fase 1 worden de volgende producten opgeleverd:

1. Het richtingsplan: missie, visie en de essentiële bestuurlijke uitgangspunten als basis voor de volgende drie producten
2. De gemeenschappelijke regeling: de juridische basis voor een nieuwe Omgevingsdienst Utrecht
3. Een rudimentaire begroting: een analyse van de uiteindelijke betaalbaarheid van de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht
4. De route kaart fase 2 waarin zijn opgenomen: de programmaorganisatie, de belangrijkste producten, de planning voor fase 2 inrichten, de programmabegroting voor fase 2 en een risicoanalyse

1.2 Doel en resultaat fase 2 ‘inrichten’

In fase 2 ‘inrichten’ wordt de Omgevingsdienst Utrecht ingericht, zodat deze per 1 januari 2026 van start kan gaan. Tijdens deze fase maken we keuzes over hoe de primaire processen en bedrijfsvoering

worden ingericht en over wat de Omgevingsdienst Utrecht zelf gaat uitvoeren of eventueel gaat uitbesteden. Dit gebeurt op basis van de inhoudelijke uitgangspunten die in fase 1 zijn geformuleerd in het richtingsplan.

Het primaire resultaat van fase 2 is een Omgevingsdienst Utrecht die vanaf 1 januari 2026 functioneert. Het secundaire resultaat is een volledig volgens de keuzes uit het richtingsplan ingerichte Omgevingsdienst Utrecht. De verwachting is dat de inrichting twee jaar na de formele fusie volledig is afgerond.

1.3 Opdrachtgever en opdrachtnemer

De stuurgroep is opdrachtgever voor het programma “Naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht”. Voor fase 2 zal een nieuw mandaat worden afgegeven voor een stuurgroep.
De programmamanager(s) is de ambtelijk opdrachtnemer voor alle projecten die worden uitgevoerd in het traject op weg naar één omgevingsdienst in de provincie Utrecht. Dit geldt ook voor de uitvoering van deze routekaart.

1.4 Leeswijzer

De routekaart voor fase 2 bestaat uit twee delen: het deel dat de route beschrijft en de bijlagen waarin per thema op hoofdlijnen wordt toegelicht wat er in fase 2 gerealiseerd wordt. Deel één bestaat uit de hoofdstukken 2 tot en met 5. In hoofdstuk 2 staan de aanpak, resultaten en mijlpalen van fase 2 ‘inrichten’. Hoofdstuk 3 gaat in op de programmaorganisatie en de betrokkenen. De begroting voor fase 2 en de financiële dekking komen in hoofdstuk 4 aan de orde. Hoofdstuk 5 gaat in op de risico's voor de nieuwe omgevingsdienst en voor de uitvoering van fase 2.

Het tweede deel van de routekaart bestaat uit de bijlagen, met daarin per thema het doel, de samenstelling van het projectteam, de resultaten per thema en de afhankelijkheden van de resultaten. De uitgangspunten hiervoor staan beschreven in het richtingsplan.

2. Opzet en uitvoering

2.1 Thema's

De inrichting van de Omgevingsdienst Utrecht gebeurt aan de hand van negen thema's. Per thema is in deze routekaart voor fase 2 weergegeven welke resultaten nodig zijn voor de inrichting van de Omgevingsdienst Utrecht. De inhoudelijke uitgangspunten voor de inrichting staan in het richtingsplan. Bijvoorbeeld: in het richtingsplan is aangegeven waaraan de financieringssystematiek voor de Omgevingsdienst Utrecht moet voldoen. In de routekaart voor fase 2 staat dan dát er een keuze gemaakt wordt voor een bepaalde financieringssystematiek en wat hiervoor nodig is om hiermee te kunnen starten.

De thema's zijn:

- Core business
- Organisatie
- Personeel
- Communicatie
- Financieel
- Informatievoorziening
- Huisvesting en facilitair
- Inkoop
- Juridisch

2.2 Aanpak en resultaat

Fase 2 'inrichten' start met het principebesluit tot de oprichting van Omgevingsdienst Utrecht door de algemeen besturen van de ODRU en RUD Utrecht op 17 oktober 2024 en loopt door totdat de Omgevingsdienst Utrecht conform de uitgangspunten uit het richtingsplan is ingericht. Dit zal naar verwachting in december 2027 zijn.

Per 1 januari 2026 start de nieuwe omgevingsdienst. Vanaf die datum moet zij minimaal in staat zijn om:

- heldere afspraken met de opdrachtgevers te maken over te verrichten werkzaamheden, deze te verrekenen met een eenduidige financieringssystematiek en hierover te rapporteren;
- eenduidig en juridisch correct met inwoners en bedrijven binnen de provincie Utrecht te communiceren;
- medewerkers van de nieuwe omgevingsdienst rust en duidelijkheid te geven over hun (financiële en organisatorische) positie en zich thuis te laten voelen;
- een heldere organisatiestructuur te hebben met bijbehorende rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden;
- medewerkers met voldoende hulpmiddelen te faciliteren, zodat zij hun taken kunnen uitvoeren;
- dienstverlening door leveranciers te borgen.

In deze routekaart voor fase 2 staat voor ieder thema uitgewerkt welke resultaten voor 1 januari 2026 bereikt moeten zijn en welke zaken later opgeleverd mogen worden.

2.3 Mijlpalen

Elk thema in fase 2 heeft een eigen planning. Er zijn echter belangrijke beslismomenten voor de stuurgroep c.q. de algemeen besturen van de huidige omgevingsdiensten, alsmede voor de colleges en/of raden/Staten van de deelnemers. De stuurgroep besluit na bespreking met of consultatie van het dagelijks bestuur van de huidige omgevingsdiensten. Verder moeten de Bijzondere ondernemingsraad (BOR) en het Bijzonder lokaal overleg (BLO) op een aantal, met name personele, onderwerpen advies geven dan wel instemming verlenen. Deze kritische mijlpalen, voor zover nu bekend, zijn hieronder opgesomd:

Vóór de start van fase 2, uiterlijk oktober 2024 is de definitieve naam van Omgevingsdienst Utrecht vastgesteld;

- Uiterlijk 1 maart 2025 neemt de stuurgroep na advies van de BOR en/of overeenstemming met het BLO besluiten over:
    - Hoofdlijn organisatiestructuur en sturingsmodel/-filosofie
    - CAO en functiewaarderingssystematiek
    - Functieboek sleutelfuncties, zoals directeur(en), management en controller.
- Uiterlijk 3 maart 2025 geven de colleges hun zienswijze op de ontwerp-GR (einde eerste ronde)
- Uiterlijk 18 april 2025 neemt het gezamenlijk algemeen bestuur na advies van de BOR besluiten over de financieringssystematiek.
- Uiterlijk 1 mei 2025 benoemt de stuurgroep de kwartiermakers op de sleutelposities.
- Uiterlijk 1 mei 2025 stelt de stuurgroep de huisstijl voor de Omgevingsdienst Utrecht vast;
- Uiterlijk 1 augustus 2025 neemt de stuurgroep na advies van de BOR en/of overeenstemming van het BLO besluiten over:
    - Sociaal Plan
    - Lokale regelingen personeel met arbeidsrechtelijke werking
- Uiterlijk 1 mei 2025 stellen de colleges de urenafname voor 2026 vast. De dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) en uitvoeringsprogramma's (UVP's) worden uiterlijk 1 juni door de deelnemers ondertekend geretourneerd;
- Uiterlijk 15 augustus 2025 leveren ODRU en RUD Utrecht de liquidatieplannen voor de ODRU en de RUD Utrecht aan de twee AB's.
- Uiterlijk 11 juli 2025 stelt de stuurgroep c.q. het gezamenlijk AB de ontwerpbegroting 2026 vast op basis van de dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) met de deelnemers en biedt deze aan de deelnemers aan. De deelnemers doorlopen het zienswijzeproces met hun gemeenteraad of provinciale staten en komen voor 24 november 2025 met een zienswijze op de ontwerpbegroting 2026. Het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst Utrecht zendt de deelnemers een reactie op de zienswijze. Daarna zal het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst Utrecht in de december-vergadering met inachtneming van de zienswijzen en de reactie van het dagelijks bestuur (eventueel na wijziging) overgaan tot het vaststellen van de begroting 2026;
- Uiterlijk 11 juli 2025 stelt de stuurgroep c.q. het gezamenlijk AB (voorlopig) de concept bijdrageverordening vast en biedt deze aan de deelnemers aan. De deelnemers doorlopen het zienswijzeproces met hun gemeenteraad of provinciale staten en komen voor 24 november 2025 met een zienswijze op de bijdrageverordening;
- Uiterlijk 19 december 2025 stelt het AB de begroting 2026 en de bijdrageverordening vast.
- Uiterlijk 1 oktober 2025 besluit de stuurgroep na advies van de (voorlopig) benoemde sleutelfunctionarissen, na advies van de BOR en na overeenstemming in het BLO over:
    - Formatieplaatsenplan/functieboek

- Uiterlijk 6 oktober 2025 moeten alle colleges (na instemming van hun raden of staten) besluiten tot oprichting van de nieuwe gemeenschappelijke regeling (GR). De colleges benoemen hun vertegenwoordiger in het AB van de nieuwe GR;
- Rond 10 november 2025 vindt de oprichtingsvergadering van de nieuwe GR plaats. Het AB wijst een voorzitter en een DB aan. Het nieuwe bestuur bekrachtigt eerder genomen besluiten, ten minste:
    1. de organisatie en het sturingsmodel,
    2. de CAO,
    3. de lokale regelingen,
    4. de aanstellingen van de sleutelfunctionarissen,
    5. het plaatsingsplan,
    6. de financieringssystematiek,
    7. de financiële verordening,
    8. de controleverordening,
    9. de archiefverordening met bijbehorende regelingen,
    10. de bijdrageverordening,
    11. het DVO-format,
    12. de regeling taakvermindering <5%.
- Uiterlijk 1 december 2025 beslist de stuurgroep (voorlopig) op advies van de plaatsingscommissie c.q. bezwarencommissie over:
    - Het plaatsingsplan.
- Uiterlijk 1 januari 2026 is de Omgevingsdienst Utrecht ingeschreven bij Bank Nederlandse gemeenten (BNG), Kamer van Koophandel (KvK), Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (UWV) en dergelijke.
- Op 1 januari 2026 is de Omgevingsdienst Utrecht ingericht op een zodanige manier dat de organisatie haar werk kan verrichten en kan starten met fase 3 ‘verrichten’;
- Uiterlijk 31 december 2026 zijn de ODRU en RUD Utrecht opgeheven;
- Eind 2027 zijn alle inrichtingsactiviteiten afgerond.

Algemeen is het van belang om te benoemen dat waar in dit overzicht staat dat overeenkomsten met eigenaren/deelnemers, maar ook anderen worden aangegaan, dat deze onder voorbehoud van daadwerkelijke oprichting van de nieuwe gemeenschappelijke regeling zijn. Voor de leesbaarheid is dit niet iedere keer toegevoegd.

Bestuurlijke besluitvorming tijdens fase 2

Tot het algemeen bestuur (AB) van de nieuwe gemeenschappelijke regeling (GR) Omgevingsdienst Utrecht in functie is, nemen de gezamenlijke algemeen besturen de (voorgenomen) besluiten over de vorming van de nieuwe omgevingsdienst. Daarna vindt nog formele besluitvorming plaats in het algemeen bestuur van de RUD Utrecht en het algemeen bestuur van de ODRU.
Besluiten over de vorming van één omgevingsdienst die het dagelijks bestuur (DB) moet nemen, leggen we tot de eerste vergadering van het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst Utrecht voor aan de stuurgroep.
Na oprichting van de GR Omgevingsdienst Utrecht vindt zo snel mogelijk de eerste vergadering van het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst Utrecht plaats. Voorafgaand hebben colleges van de deelnemende gemeenten en provincie hun AB-lid en plaatsvervangend AB-lid aangewezen. In de eerste AB-vergadering worden onder meer het DB van de Omgevingsdienst Utrecht en een voorzitter aangewezen. Hierna worden bestuurlijke besluiten over de Omgevingsdienst Utrecht door het AB/DB of de voorzitter van de Omgevingsdienst Utrecht genomen. Bestuurlijke besluiten over de

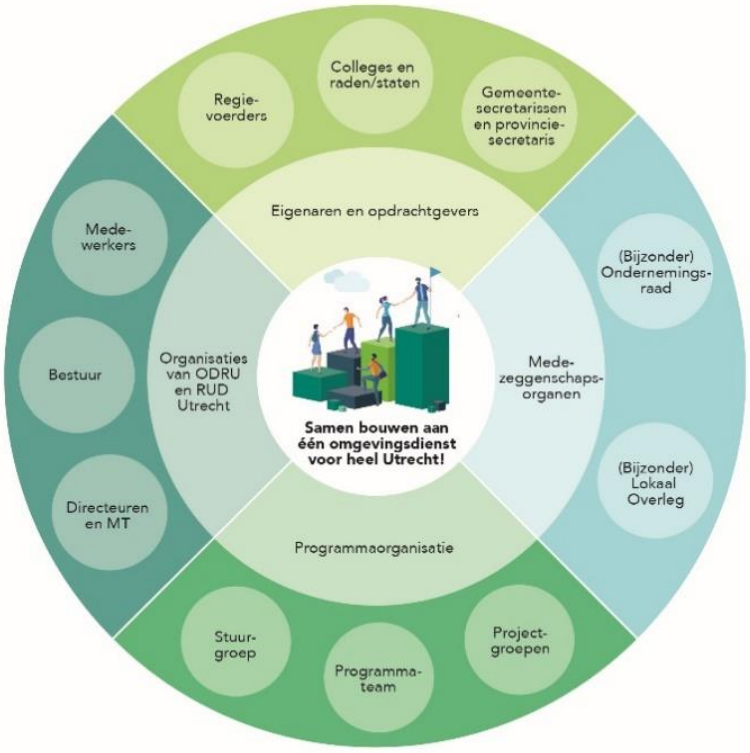
gemeenschappelijke regelingen ODRU en RUD Utrecht – die blijven nog tot uiterlijk 31 december 2026 bestaan - worden door het AB/DB of de voorzitter van de betreffende GR genomen.

3. Programmaorganisatie en betrokkenen

3.1 Bouwen doen we samen!

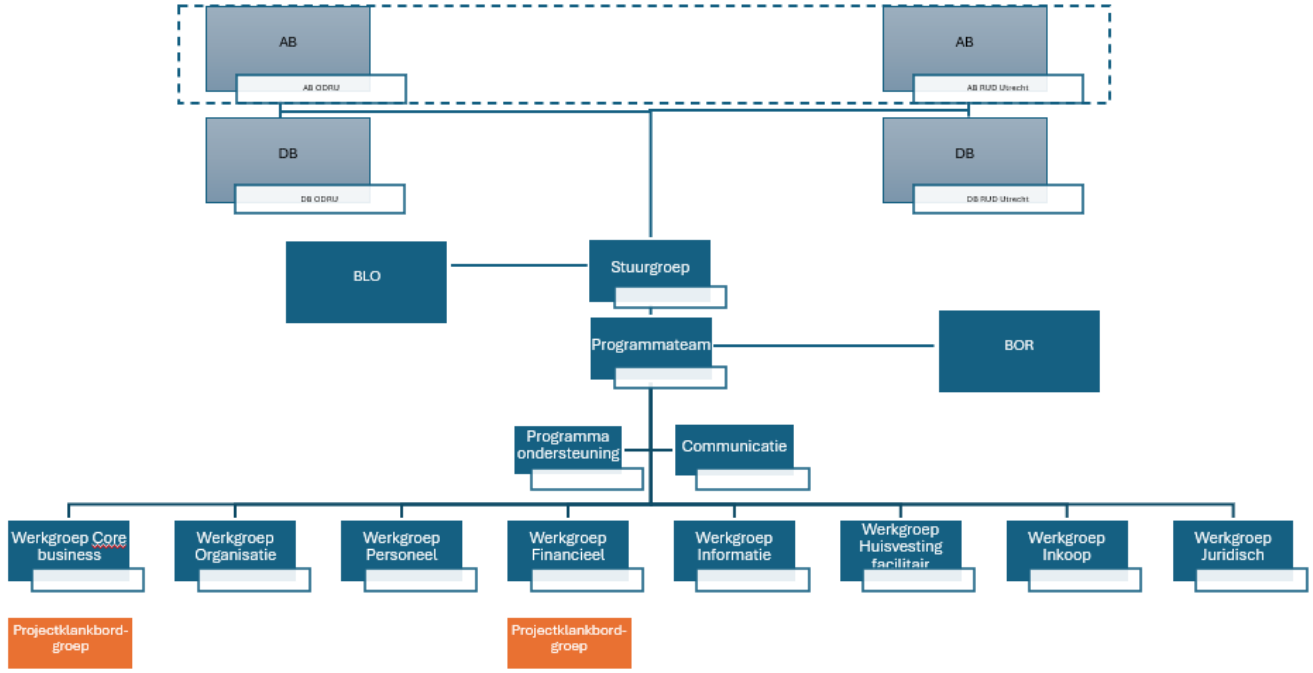
De omgevingsdienst van de toekomst in de provincie Utrecht bouwen doen we samen! Belangrijk is dat alle betrokkenen zich daadwerkelijk betrokken voelen, weten wat hun rol is en wanneer communicatie volgt. In hoofdlijnen zijn de betrokkenen in het proces: de programmaorganisatie, de organisaties van de ODRU en RUD Utrecht, de medezeggenschapsorganen, de provincie Utrecht en 26 gemeenten in de provincie Utrecht.

Het proces om te komen tot één Omgevingsdienst Utrecht doorlopen we samen, ieder vanuit zijn of haar eigen positie en rol. Met inachtneming van het noodzakelijke tempo investeren we daarom in het informeren en meenemen van betrokkenen. In de rest van dit hoofdstuk willen we per betrokken groep toelichten wat hun rol is in het proces van fase 2 en hoe de communicatie verloopt.

3.2 Programmaorganisatie

In fase 2 van de routekaart werken we met een programmaorganisatie die bestaat uit een stuurgroep, programmateam, projectgroepen en eventueel projectklankbordgroepen voor projecten.
De programmaorganisatie heeft als hoofdtaak om deze routekaart uit te voeren en de Omgevingsdienst Utrecht te realiseren. De programmaorganisatie neemt de besluiten over de inrichting van de nieuwe organisatie en is verantwoordelijk voor de afstemming en verbinding met de organisaties ODRU en RUD Utrecht en met de deelnemers/eigenaren van de huidige twee omgevingsdiensten.

Stuurgroep

De stuurgroep voor fase 2 geeft opdracht, houdt zicht op de governance en zorgt voor de bestuurlijke- en ambtelijke verbinding naar de eigen achterban.
In de stuurgroep zitten de voorzitters van beide omgevingsdiensten en een afvaardiging van twee leden per omgevingsdienst van de dagelijks besturen van RUD Utrecht en ODRU. De directeuren van ODRU en RUD Utrecht en de programmamanager sluiten aan in de rol van adviseur.
De stuurgroep komt gemiddeld maandelijks bijeen. De stuurgroep heeft mandaat gekregen om te opereren als een dagelijks bestuur van de nieuwe omgevingsdienst. De bestuurders in de stuurgroep hebben geen mandaat om besluiten te nemen namens de algemeen besturen.

Programmateam

Het programmateam is gericht op de inrichting van de nieuwe organisatie. Hier vindt afstemming tussen verschillende projecten plaats en worden input en (tussen)resultaten vanuit de verschillende project-groepen besproken.
Het programmateam voor het uitvoeren van de routekaart fase 2 bestaat uit programmamanager(s) en de projectleiders van de projectgroepen. De programmamanager(s) heeft de leiding, brengt resultaten naar de stuurgroep en agendeert deze bij de algemeen besturen. De projectleiders van de projectgroepen nemen deel aan het programmateam.

Op het moment dat kwartiermakers zijn benoemd, kan de samenstelling van de stuurgroep en het programmateam wijzigen. De kwartiermakers krijgen dan een plek in de programmaorganisatie.

Projectgroepen

Ieder thema in fase 2 heeft één of meerdere projectgroepen. Afspraak is dat we het programma zoveel mogelijk met eigen medewerkers uitvoeren. Daarom bestaat een projectgroep primair uit betrokken experts uit beide organisaties, zo nodig aangevuld met externe expertise c.q. een externe projectleider. Iedere projectgroep heeft een projectleider die primair verantwoordelijk is en het aanspreekpunt is voor de op te leveren resultaten.

Regievoerders

Het programmateam, onder leiding van de programmamanager zorgt ervoor dat de regievoerders van de ODRU en RUD Utrecht regelmatig worden geïnformeerd over de voortgang van fase 2. Dit gebeurt in

fase 2 via de reguliere regievoerdersoverleggen (RVO's) of gezamenlijke sessie van alle regievoerders. Voor fase 2 wordt geen programma-brede klankbordgroep ingericht; in fase 2 zijn vooral de organisaties zelf aan zet. Voor enkele thema-projecten (financieel, core business) stellen we een projectklankbord-groep in van regievoerders c.q. specialisten van deelnemers.

3.3 Medezeggenschapsorganen

Bijzondere Ondernemingsraad (BOR)
Voor zowel de ODRU als de RUD Utrecht is het essentieel dat de medezeggenschapsorganen nauw betrokken zijn in de periode tot aan de daadwerkelijke start van de nieuwe organisatie. In het kader van het komen tot één Omgevingsdienst Utrecht is een Bijzondere ondernemingsraad (BOR) ingericht door de ondernemingsraden van de ODRU en RUD Utrecht. De BOR is daarmee de overlegpartner van de voor dit traject aangewezen WOR-bestuurder conform de Wet op de Ondernemingsraden (WOR). Dit is de directeur van de ODRU. De directeuren van de ODRU en RUD Utrecht spreken echter samen met de BOR.

Bijzonder Lokaal Overleg (BLO)
In het kader van het fusietraject is ook een Bijzonder Lokaal Overleg ingericht. Dit overleg is vooral van belang voor de onderwerpen van het thema personeel. In het BLO nemen deel: de portefeuillehouders HRM van de ODRU en RUD Utrecht, (georganiseerde) medewerkers van de RUD Utrecht en de ODRU, vakbondsvertegenwoordigers (als adviseurs). In het BLO wordt op overeenstemming gericht overleg gevoerd. Het BLO heeft periodiek overleg met de directeuren. Vanuit de stuurgroep (gezamenlijk DB) is één bestuurder als portefeuillehouder voor het BLO aangewezen.
Tussen BOR en BLO moeten nog afspraken worden gemaakt over de afbakening van de onderwerpen die in BLO en BOR aan de orde komen.

3.4 Organisaties van de ODRU en RUD Utrecht

De managementteams en medewerkers van de beide omgevingsdiensten dragen, los van een directe bijdrage in de programmaorganisatie, ook indirect bij aan het bereiken van de Omgevingsdienst Utrecht. Dit doen ze op de volgende manieren:

- Het continueren van de dienstverlening tot 1 januari 2026: de bestaande omgevingsdiensten zijn verantwoordelijk voor het continueren van de dienstverlening. Tijdens fase 2 zal dit meer onder druk komen te staan, omdat door het programma een beroep wordt gedaan op medewerkers.
- Beide omgevingsdiensten werken zoveel mogelijk samen om te komen tot één Omgevingsdienst Utrecht. Door het gezamenlijk werken aan één organisatie, één cultuur en één werkwijze wordt voorgesorteerd en ontstaat een voorbeeldfunctie ('we werken al samen'). Het is belangrijk dat er voldoende afstemming is tussen de lopende initiatieven op samenwerking en de projectgroepen die bezig zijn met de inrichting van de nieuwe organisatie. Daarnaast worden er activiteiten georganiseerd waarbij de collega's informeel kennis kunnen maken.

De beide algemeen besturen nemen besluiten voor de nieuwe dienst, zolang het algemeen bestuur van de omgevingsdienst Utrecht nog niet is opgericht.

Uiteindelijk gaan alle bezittingen en schulden, contracten, klanten en medewerkers over van de ODRU en de RUD Utrecht naar de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht. Na de overgang volgt het liquidatieproces van de ODRU en RUD Utrecht. Tot de laatste financiële afrekening blijven de zittende besturen zorgdragen voor de afwikkeling.

4. Begroting fase 2 en financiële dekking

4.1 Begroting routekaart fase 2

De begroting van fase 2 omvat de kosten voor het programma om de Omgevingsdienst Utrecht in te richten. Deze begroting geldt dus voor de programmakosten vanaf oktober 2024 tot en met de volledige inrichting van de omgevingsdienst in 2027. Dit zijn incidentele programmakosten (los van de reguliere begroting 2026). De begroting van fase 2 is hieronder opgenomen en gespecificeerd.

ref.	Omschrijving	Fase 2 tot 1 januari 2026	Fase 2 na 1 januari 2026	Besparingen	Totale kosten fase 2
	Programmakosten:				
a	Programmaleiding	€ 278.500	€ 0		**€ 278.500**
b	Programmaondersteuning: communicatie, secretariaat, organiseren	€ 95.000	€ 0		**€ 95.000**
c	Externe inhuur voor ondersteuning werkgroepen (specialisten, moderator)	€ 279.500	€ 100.000		**€ 379.500**
d	Inzet eigen medewerkers op ontwikkeling nieuwe omgevingsdienst / verlies capaciteit / externe inhuur voor het opvangen van reguliere werkzaamheden	€ 844.000	€ 300.000	-€ 1.144.000	**€ 0**
e	Medezeggenschap	€ 50.000	€ 0		**€ 50.000**
f	Werving en selectie van management	€ 100.000	€ 0		**€ 100.000**
g	Plaatsingsprocedure	€ 100.000	€ 0		**€ 100.000**
h	Kosten, voortvloeiend uit het sociaal plan	€ 150.000	€ 1.000.000		**€ 1.150.000**
i	Communicatiekosten (nieuwsbrieven, bijeenkomsten, tijdelijke website etc	€ 81.000	€ 0		**€ 81.000**
j	ICT (omzetting systemen incl inzet inhuur)	€ 320.000	€ 600.000	-€ 100.000	**€ 820.000**
k	Onvoorzien	€ 75.000	€ 150.000		**€ 225.000**
	Subtotaal	**€ 2.373.000**	**€ 2.150.000**	**-€ 1.244.000**	**€ 3.279.000**
	Investeringen en bijbehorende kosten:				
l	Huisvesting	€ 200.000	€ 100.000	-€ 300.000	**€ 0**
m	Huisstijl naar één organisatie	€ 150.000	€ 0		**€ 150.000**
	Subtotaal	**€ 350.000**	**€ 100.000**	**-€ 300.000**	**€ 150.000**
	Totaal kosten	**€ 2.723.000**	**€ 2.250.000**	**-€ 1.544.000**	**€ 3.429.000**
n	SPUK IBP				
o	Bijdrage Provincie Utrecht	€ 1.640.000	€ 0		**€ 1.640.000**
	IBP bijdrage vanuit I&W	€ 1.000.000	€ 0		**€ 1.000.000**
	Totale toegezegde dekking	**€ 2.640.000**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 2.640.000**
	Nog te dekken	**€ 83.000**	**€ 2.250.000**	**-€ 1.544.000**	**€ 789.000**

Ref a. Programmaleiding
De aard en de complexiteit van dit programma vereist dat extern programmamanagement wordt ingezet. Er is hierbij uitgegaan van totaal 14 maanden programmaleiding voor gemiddeld 3 dagen (24 uur) per week. Hierbij is uitgegaan van 53 weken (ongeveer 8 weken vakantie in 14,5 maanden) programmaleiding per jaar tegen een dagtarief van € 1.750.

Ref b. Programmaondersteuning
Voor programmaondersteuning is 2,5 dag (20 uur) voor 14 maanden opgenomen. Gezien de omvang van het aantal betrokken partijen (27 deelnemers) is het essentieel dat (gezamenlijke) afspraken/bijeenkomsten eenduidig en tijdig worden gepland, georganiseerd en gecommuniceerd. De administratieve begeleiding van de bestuurlijke besluitvormingsprocessen is van groot belang en vereist grote zorgvuldigheid. Daarnaast is het belangrijk om het programma goed te documenteren en te

archiveren, zodat de uitkomsten later goed kunnen worden overgedragen aan het nieuwe management van de Omgevingsdienst Utrecht. Het is van belang deze werkzaamheden intern te beleggen bij een medewerker die goed op de hoogte is van alle bestuurlijke processen. Beide diensten hebben onvoldoende capaciteit om dit naast het reguliere werk te doen. Een deel van deze werkzaamheden (bijvoorbeeld de vertaling naar de interne communicatie) wordt wel vanuit de lopende begroting van de beide omgevingsdiensten gefinancierd. Hierbij is uitgegaan van ongeveer 52 weken programmaondersteuning per jaar tegen een dagtarief van € 725.

Ref c. Externe inhuur voor ondersteuning van werkgroepen
Aanvullend op de eigen werknemers op specialistische onderwerpen als bijvoorbeeld op juridisch, financieel, inkoop en ICT-gebied, zijn er externe specialisten nodig. De huidige markt is krap en de verwachting is dus ook dat dit aanzienlijke kosten met zich mee zal brengen. Voor ICT is de verwachting dat veruit de meeste kosten gemaakt moeten worden. Deze zijn daarom specifiek onder het onderdeel ICT opgenomen.
Daarnaast zullen voor enkele onderdelen externe projectleiders noodzakelijk zijn.

Ref d. Inzet eigen medewerkers in de programmaorganisatie
Bij de start is besloten dat het programma zoveel mogelijk door interne medewerkers wordt uitgevoerd. Voor fase 2 staat een groot aantal projecten gepland, bijvoorbeeld voor de informatievoorziening (voor integratie van systemen met bijbehorende migraties). Ook moeten (Europese) aanbestedingen voor allerlei nieuwe contracten van de nieuwe dienst worden opgezet en uitgevoerd. Daarnaast moet een nieuwe financieringssystematiek met bijbehorende bijdrageverordening en mandaten worden ontwikkeld en uitgewerkt. Hiervoor zullen medewerkers van bedrijfsvoering worden ingezet, en medewerkers in de primaire uitvoering daar waar het hen raakt.
Het in de totale programmabegroting opgenomen bedrag (fase 1 en2) staat gelijk aan 12-13 FTE tijdens de hele periode (ruim 2 jaar). Dus ongeveer 6 FTE per jaar.
<u>Besparing:</u>
Als besparing is besloten deze kosten voor fase 2 door beide diensten uit de eigen begroting te laten dekken. Het effect hiervan is dat vanaf de start fase 2 beide omgevingsdiensten zich nog zullen richten op het leveren van de afgesproken productie, maar alle verdere capaciteit zal worden ingezet voor de samenvoeging van beide diensten. Voor met name 2025 zijn dan op gebied van bijvoorbeeld informatievoorziening/ICT vrijwel geen andere projecten en ontwikkelingen meer mogelijk.

Ref e. Medezeggenschap
Om tot een gedragen en goed functionerende nieuwe organisatie te komen, hebben we de inbreng vanuit de medewerkers nodig. We zetten daarom in op het faciliteren van de medezeggenschap in het BLO en de BOR. Zeker in fase 2 komen de belangrijke onderwerpen voor de medewerkers aan bod. Dat betekent dat de BOR en het BLO een budget krijgen voor externe advisering, opleiding en training. Ook worden uren vrijgemaakt voor de werkzaamheden van de in de BOR en het BLO gekozen medewerkers.
Deze post was in de initiële begroting nog niet opgenomen.

Ref f. Werving en selectie van management en sleutelfuncties (plaatsing functieboek)
In het richtingsplan is opgenomen dat er geen gedwongen ontslagen zullen zijn, met uitzondering van directie, management en de controller. Voor een eerlijke en transparante procedure wordt een externe partij ingezet om deze werving, selectie en plaatsing te begeleiden. Voorafgaand hieraan zal het functieboek voor de sleutelfuncties worden uitgewerkt. Hiervoor zal gebruik gemaakt worden van externe expertise.

Ref g. Plaatsingsprocedure
Bij de oprichting van een nieuwe omgevingsdienst hoort ook een plaatsingsprocedure voor de medewerkers. We gaan uit van een samengestelde plaatsingscommissie die de plaatsing voorbereidt en tot een advies aan het nieuwe bestuur komt. Ook houden we rekening met een beperkte

bezwarenprocedure, waarvoor een onafhankelijke adviescommissie moet worden samengesteld. Beide commissies moeten in verband met de vertrouwelijkheid extern worden ondersteund.
Voorafgaand aan deze procedure zal het functieboek worden opgezet.
Ref h. Kosten voortvloeiend uit het sociaal plan
Voor de medewerkers zijn geen gedwongen ontslagen te verwachten. Voor directie, management en de controllers zijn andere afspraken gemaakt. Beide organisaties zijn eigen risicodrager voor de Werkeloosheidswet. De meeste medewerkers in het management hebben langdurige dienstverbanden bij de overheid en het is daarom erg kostbaar om afscheid van hen te nemen. We verwachten hier echter niet aan te ontkomen, ook omdat de nieuwe organisatie mogelijk andere kennis, kunde en ervaring vraagt.

Met het hier opgenomen budget is ruimte om van ongeveer drie medewerkers afscheid te nemen (afkoop = € 900.000). Het restant van dit budget is bedoeld voor onder meer de kosten voor de compensatie van de verschillen in regelingen en de verschillen in CAO's (€ 100.000). Ook zal extra moeten worden geïnvesteerd in opleiding en training van medewerkers die nog niet volledig toegerust zijn voor hun nieuwe functie (€ 100.000).

Ref i. Communicatiekosten
De nieuwe omgevingsdienst van de hele provincie Utrecht zal met 26 gemeenten en één provincie qua deelnemers de grootste dienst van Nederland worden. Om deze partijen voldoende betrokken en geïnformeerd te houden en om samenwerking en een efficiënte besluitvorming mogelijk te maken, zal een breed scala aan communicatiemiddelen ingezet worden.

Ref j. ICT
De huidige diensten kennen grote verschillen in de IT-infrastructuur en gebruiken een ander VTH-zaaksysteem en een ander documentmanagementsysteem. De taken zijn ook op een aantal vlakken verschillend, zo heeft de ene omgevingsdienst provinciale taken en de ander bijvoorbeeld bouwtaken. Ook de ondersteunende systemen en beheer van informatievoorziening is verschillend georganiseerd. Zo is het werkplekbeheer bij twee verschillende partijen, een gemeente en een commerciële partij, ondergebracht.
Er moet dus een aantal complexe projecten op het gebied van informatievoorziening worden uitgevoerd, met forse datamigraties. De informatievoorziening-projecten zullen voor een deel door eigen medewerkers kunnen worden uitgevoerd. Daarnaast zullen ook externe projectmanagers, specialisten en leveranciers nodig zijn. Gezien de omvang is de verwachting dat dit traject meerdere jaren zal lopen.
<u>Besparing:</u>
Op deze post is in totaal € 100.000 bespaard. Het effect van deze besparing zit voornamelijk in het voor met name tertiaire systemen langer doorwerken met twee systemen naast elkaar. De harmonisering zal plaatsvinden op een financieel gunstig moment in plaats van op een gunstig moment voor de uitvoering. De uitvoering wordt hier echter maar zeer beperkt door geraakt.

Ref k. Onvoorzien
De omvang van het programma brengt zeker in de fase waarin deze begroting wordt opgesteld met zich mee dat niet alle kosten volledig in beeld zijn. Daarom is er een stelpost onvoorzien opgenomen van ongeveer 5% van de totale begrote kosten.

Ref l. Huisvesting
Beide organisaties zijn gehuisvest in het provinciehuis van de provincie Utrecht. Hier zal ook de nieuwe dienst gehuisvest worden. Beide diensten hebben de verdiepingen echter anders ingericht. Voor de medewerkers en voor de uitstraling naar buiten is het belangrijk dat er één nieuwe 'look en feel' komt die aansluit bij de nieuw te ontwikkelen huisstijl.
<u>Besparing:</u>
De kosten rondom huisvesting zijn nader beoordeeld en hierbij is geconstateerd dat deze vrijwel allemaal voldoen aan de criteria om deze te mogen activeren en afschrijven. In beide huidige begrotingen van de

omgevingsdiensten is hiervoor nog voldoende ruimte. De verwachting is dat dit voor de nieuwe dienst ook geldt.

Ref m. Huisstijl
De nieuwe dienst zal een nieuwe huisstijl moeten (laten) ontwikkelen. Zowel het ontwikkelen als implementeren, bijvoorbeeld op de verdiepingen, maar ook en bij de belettering van de dienstauto's, brengen kosten met zich mee.

4.2 Financiële dekking

De herziene begroting gaat uit van een totaal aan begrote kosten voor fase 2 van € 3.429.000.

De provincie Utrecht heeft voor het gehele programma 2 miljoen euro toegezegd. Hiervan is € 360.000 voor fase 1 gereserveerd. Er blijft dus € 1.640.000 over voor fase 2.

Vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) is in het kader van de vorming van robuuste omgevingsdiensten voorlopig een bedrag van € 1 miljoen beschikbaar.

In het kader van het interbestuurlijk programma versterking VTH (IBP-VTH) zijn eerder specifieke uitkeringen (SPUK's) beschikbaar gesteld aan omgevingsdiensten. Deze zijn bij de ODRU en de RUD Utrecht volledig ingezet voor kosten in fase 1, waardoor hieruit voor fase 2 geen middelen meer resteren.

Uiteindelijk blijft er over een bedrag van € 789.000 dat nog niet gedekt is.

Samenvattend:

De totale kostenbegroting voor fase 2	**€ 4.973.000**
Verwachte dekking:	
Bijdrage Provincie Utrecht ter realisatie van fase 1 en 2	€ 2.000.000
Daarvan reeds besteed in fase 1	-€ 360.000
Bijdrage van I&W ihkv robuustheid en fusie	€ 1.000.000
Totale dekking naar verwachting beschikbaar voor fase 2	**€ 2.640.000**

Het dekkingstekort komt hiermee op:	**€ 2.333.000**

Voorstel definitieve dekking:

Oplossing 1: Begroting verlagen	€ 1.544.000
Oplossing 2: Inzet vermogen huidige diensten / projectfactuur	€ 789.000
Totaal	**€ 2.333.000**

Oplossing één is reeds in de vorige paragraaf beschreven en toegelicht. Oplossing twee betekent dat voor het restant van het dekkingstekort de huidige beschikbare vermogens van beide huidige omgevingsdiensten zullen worden ingezet. Deze zijn op dit moment toereikend (zie ook onderstaand overzicht). Eventueel zou ook één of beide diensten zelf kunnen besluiten niet de vermogens van de omgevingsdienst in te zetten, maar alle deelnemers te laten bijdragen via een eenmalige (project)factuur/bijdrage.

		RUD Utrecht	ODRU
Beschikbaar (vrije) vermogen vanuit de oude GR'en *1		€ 1.173.000	€ 870.000
Dekkingstekort		€ 349.000	€ 440.000
Restant vrije vermogen		**€ 824.000**	**€ 430.000**

*1 Dit is de beste inschatting van de stand van zaken per 31 december 2025 rekening houdend met de jaarrekening 2023 en verwachte mutaties in 2024 en 2025.

.

5. Risicoparagraaf

Onderstaande tabellen bevat de tot nu toe onderkende risico's. Hierbij maken we onderscheid in de risico's voor het programma als geheel en dus voor de nieuwe omgevingsdienst (fase 3) en risico's voor de uitvoering van fase 2.

Het programmateam zal de risico's tijdens de uitvoering van fase 2 continu monitoren en waar nodig bijsturen.

5.1 Algemene risico's

Risico	**Mitigerende maatregel(en)**
We vinden onvoldoende dekking voor de begrote kosten voor fase 2 en 3.	Als het ministerie van I&W niet extra bijdraagt dan stellen we de doelstellingen bij of we stellen de tijdslijn bij of zoeken naar andere alternatieven.
De deelnemers voelen zich onvoldoende meegenomen, waardoor weerstand ontstaat.	Duidelijker vastleggen welke verantwoordelijkheden waar zijn belegd. Voldoende tijd creëren om de belangrijke onderdelen tussen de diverse lagen van de deelnemers alsmede de organisatie met elkaar te laten afstemmen.
Deelnemers gaan met het oog op het "ravijnjaar" besparingen doorvoeren die effect hebben op de begroting van 2026. Dit kan betekenen dat in het eerste jaar van de nieuwe dienst de omzet lager wordt.	Gezien het hoge aantal inhuurmedewerkers bij de ODRU verwachten we dit op te kunnen vangen, behalve als de besparingen zich concentreren op bepaalde specialismen.
Het besluitvormingsproces van fase 1 loopt vertraging op, waardoor de oprichtingsdatum van de Omgevingsdienst Utrecht per 1 januari 2026 in gevaar komt.	Zorgvuldig plannen en uitvoeren van de besluitvorming van fase 1 en tijdig en goed blijven communiceren richting alle deelnemers en betrokkenen.
Eén of meer deelnemers besluiten niet mee te doen met de nieuwe omgevingsdienst. Dit kan tot gevolg hebben dat: - de hiermee gemoeide kosten mogelijk niet kunnen worden verrekend met de uittredende deelnemer omdat de deelnemer samen met alle deelnemers uittreedt bij opheffen van de huidige gemeenschappelijke regelingen - overheadkosten door minder deelnemers gedragen moet worden - de nieuwe dienst start met minder uren	Zorgvuldig plannen en uitvoeren van de besluitvorming van fase 1 en tijdig en goed blijven communiceren richting alle deelnemers en betrokkenen. Voldoende informatie verstrekken aan raden en staten zodat besluitvorming plaats kan vinden
Uit de due diligence komen financiële verliezen of risico's die voor deelnemers een bezwaar vormen om het fusietraject door te laten gaan.	Door het opstellen van de rudimentaire begroting is een eerste inzicht in de betaalbaarheid opgedaan. Nu al starten met gedeelde waarderingsgrondslagen en aannames voor inschattingen.

	Zorgen dat de financiële afdelingen zo vroeg mogelijk met elkaar kennis maken en kennisnemen van elkaars werkwijze, zodat verschillen vroegtijdig naar voren komen.
Door onvoldoende capaciteit kan de Omgevingsdienst Utrecht niet meteen alle producten en diensten leveren die de RUD Utrecht en de ODRU nu leveren. Hierdoor kunnen deelnemers aan de ODRU nog geen producten en diensten afnemen die de RUD Utrecht nu wel en de ODRU nog niet levert. Deelnemers kunnen hierdoor onvoldoende profijt hebben van het samenvoegen van de diensten.	Deelnemers goed informeren over wat zij kunnen verwachten.
Externe factoren kunnen effect hebben op de aan de omgevingsdienst gevraagde dienstverlening. Dit kan extra aandacht en capaciteit vergen. Het kan hierbij gaan om de uitwerking van de overdracht van bodemtaken, aanpassingen naar aanleiding van de Omgevingswet etc.	Nauw contact houden van de programma-organisatie met de twee huidige diensten. Scherpe afspraken maken over wat onder reguliere verandering valt en wat onder het programma.
Per 2026 eindigt de doorsluisconstructie van apparaatskosten bodemtaken vanuit de provincie. Hier zit in principe een dekkingsrisico voor de gemeenten wanneer het Rijk niet tijdig over de brug komt met een rechtstreekse dekking via de gemeentecirculaire. Gemeenten stellen nu dat hierin voorzien zouden moeten worden in de begroting 2026 voor de Omgevingsdienst Utrecht, omdat door minder financiële dekking gemeenten minder bodemtaken afnemen.	Dit is een risico dat ook geldt voor de twee diensten zonder te fuseren. Het is primair een risico voor de deelnemer, maar wanneer dit leidt tot inbreng van minder bodemuren ontstaat ook voor de Omgevingsdienst Utrecht potentieel een probleem. Zorgen dat de huidige diensten hierover in gesprek blijven om tijdig op te anticiperen.

5.2 Risico's fase 2

Risico	Mitigerende maatregel(en)
Kosten zijn nog niet volledig inzichtelijk omdat niet alle projecten voor de thema's tot op detail zijn uitgewerkt.	Zo snel mogelijk projectleiders benoemen c.q. inhoudelijk deskundigen opdracht geven om projecten op het gebied van met name de thema's financieel, personeel en informatievoorziening gedetailleerder uitwerken. Hierdoor is al eerder meer zicht op de mogelijke kosten.
Onrechtmatigheid van contracten: het aanbesteden en contracteren van leveranciers volgt de behoeften van de thema projecten. Dit heeft mogelijk tot gevolg dat contracten incidenteel (tijdens de looptijd van fase 2) niet rechtmatig zijn.	Binnen het programma dit zoveel mogelijk voorkomen door: - inventarisatie van alle contracten maken, zodat tijdig met aanbestedingsjuristen de consequenties van keuzes kunnen worden bepaald. Hierbij extra aandacht schenken aan contracten die in de nieuwe organisatie door samenvoegen van inkoopvolumes over de EU-aanbestedingsgrens gaan. - Voor de formele start van fase 2 aanbestedingen gezamenlijk uitvoeren.
Vertrek of uitval van medewerkers waardoor project(onderdelen) haperen of stil komen te vallen.	Vanaf het begin de samenwerking tussen medewerkers van de twee diensten stimuleren zodat vervanging mogelijk is tussen de twee diensten. Onderkennen van belangrijke posities voor het programma en deze medewerkers extra aandacht geven en afspraken met hen meemaken.
Leveranciers zijn het niet eens met de overname van de lopende contracten door Omgevingsdienst Utrecht.	Vroegtijdig starten met inventarisatie van contracten en overleg met cruciale leveranciers.
Gemeenschappelijke ICT-voorzieningen zijn niet op tijd beschikbaar.	Op tijd beginnen met de voorbereidingen, direct na besluitvorming door het bestuur.
Benodigde instemming van de BOR of het BLO is er niet op tijd.	Tijdig inplannen van stukken die voor instemming of advies naar BOR of BLO moeten, zodat de formele termijnen geen belemmering zijn.
Leverancier dient na 1 januari 2026 een claim in naar aanleiding van einde contract of op basis van een schade die voor hem zou zijn opgetreden voor 1 januari 2026	Onderdeel maken van de geplande *due diligence,* zodat deze risico's eerder inzichtelijk zijn.
De diensten hebben verschillende culturen. Cultuurverschillen kunnen de onderlinge verhoudingen, en daarmee de samenwerking binnen de Omgevingsdienst Utrecht, verstoren.	In het voorjaar van 2024 zijn op afdelingsniveau kennismakingsprogramma's gestart. Op vakinhoudelijke onderwerpen zijn al veel samenwerkingsprojecten gestart. Cultuur is een belangrijk onderwerp in fase 2. Hiervoor wordt een plan gemaakt binnen het thema personeel.
De bijdrage van deelnemers in de begroting van 2026 wijkt flink af van de rudimentaire begroting omdat de nieuwe financieringssystematiek een andere verdeelsleutel kent.	Overgangsregeling ontwerpen zodat deelnemers in een aantal jaren naar hun nieuwe bijdrage toe kunnen groeien.
Binnen de financieringssystematiek komt spanning op de grootte van de overhead of de definitie van efficiënt en effectief ingerichte overhead-taken.	Proces zorgvuldig uitvoeren met voldoende tijd en sturing.

Topstructuur/kwartiermakers worden niet tijdig benoemd waardoor fase 2 vertraging oploopt, of dat er zaken opnieuw moeten worden gedaan.	Sturing door de programmamanager. Deze moet dus tijdig door de stuurgroep worden aangesteld.
Programmamanagement is belangrijk om (tussentijdse) resultaten te halen en alle belanghebbenden vertrouwen te geven dat het traject onder controle is. Voor fase 2 is op dit moment nog geen programmamanager.	Programmamanagement fase 2 wordt tijdig aanbesteed. Proces loopt vooruitlopend op besluit 17 oktober.
Er is vrijwel geen ruimte in de begroting om vervangende inhuur te bekostigen voor medewerkers die in het programma meewerken. Dit betekent dat andere geplande veranderactiviteiten in het geding kunnen komen en kan leiden tot productieverlies.	Zoveel mogelijk noodzakelijke veranderactiviteiten uitvoeren in het kader van het programma om te komen tot één omgevingsdienst Utrecht. Temporiseren van de integratie inspanningen om productieverlies te voorkomen.
Het programma heeft veel kennis en kunde van medewerkers van de huidige twee diensten nodig. Vervangende inhuur voor hun reguliere werk is mogelijk moeilijk te vinden, waardoor het komen tot één Omgevingsdienst Utrecht kan vertragen.	Goed prioriteren. Veranderingen in de huidige organisaties afstemmen met het fusieprogramma. Dit is de rol van de huidige directeuren.
Als ijkpunt voor de UVP's voor 2026 is afgesproken om de UVP's van 2025 te gebruiken. Het risico is dat deelnemers van de ODRU het aantal T-uren 2025 te laag zullen inschatten om zo het UVP van 2026 te beïnvloeden.	In goed overleg tussen ODRU en gemeenten de UVP's voor 2025 afspreken. Daarbij kijken naar de reële afname van uren in de afgelopen jaren.

BIJLAGE 1: THEMA'S

1. Inleiding

In deze bijlagen beschrijven we de thema's van fase 2:

- Core business
- Organisatie
- Personeel
- Communicatie
- Financieel
- Informatievoorziening
- Huisvesting en facilitair
- Inkoop
- Juridisch

Per thema is onderscheid gemaakt tussen resultaten die voor 1 januari 2026 opgeleverd moeten zijn, zodat de Omgevingsdienst Utrecht kan starten, en resultaten die op een later moment opgeleverd kunnen worden.

Voor ieder thema wordt een projectgroep opgericht die een projectplan maakt op basis van deze routekaart en het richtingsplan. In dit projectplan staan de resultaten, eventueel verder uitgewerkt tot sub-resultaten, de planning van de oplevering hiervan en door wie en hoe de besluitvorming plaatsvindt. Goedkeuring van deze plannen vindt plaats door de stuurgroep.

2. Thema 1: Core business

2.1 Doel

Het hart van de Omgevingsdienst Utrecht zal bestaan uit vergunningverlening, toezicht, handhaving en advies voor de 27 deelnemers (26 gemeenten en de provincie Utrecht). Het doel is deze zodanig in te richten dat huidige en toekomstige opgaven in het milieudomein, het natuurdomein en het bouwdomein en aanverwante domeinen kunnen worden uitgevoerd en ondersteund.

2.2 Projectteam

Het projectteam bestaat uit medewerkers relatiemanagement/accountmanagement, afdelingshoofden of medewerkers uit de afdelingen, juristen en inzet van medewerkers die processen kunnen optekenen.

2.3 Vereisten

Om het thema core business succesvol te laten zijn, is het van belang dat de Uitvoering- en handhavingsstrategie Utrecht (U&H-strategie) door de 27 deelnemers is getekend en gepubliceerd.

2.4 Resultaten per 1 januari 2026

Resultaat	Omschrijving/ ambitie	Afhankelijkheden
Producten- en diensten catalogus (PDC)	De PDC is het startpunt om te bepalen welke werkprocessen moeten worden ingeregeld. Het is ook de basis voor de afspraken met opdrachtgevers. De PDC is daarnaast ook noodzakelijk voor verantwoording aan en afrekening met de deelnemers. De PDC moet worden vastgesteld door het AB van de Omgevingsdienst Utrecht.	Financieringssystematiek, GR, mandaat
Dienstverleningsovereenkomst (DVO): - Model, geaccordeerd door AB - Getekende DVO per deelnemer	De basis van de afspraken tussen de Omgevingsdienst Utrecht en de deelnemers is de DVO. Hierin staat wat de betreffende deelnemer tenminste afneemt. De model-DVO moet worden vastgesteld in het AB.	Financieringssystematiek, PDC, GR
Uitvoeringsprogramma (UVP): - Model, geaccordeerd door AB - Getekend UVP per deelnemer	Het uitvoeringsprogramma geeft invulling aan de uitvoering van de DVO, waarbij rekening gehouden kan worden met specifieke wensen en uitkomsten uit de risicoanalyse van bedrijven (MBA's) en gebieden.	PDC, GR, begroting 2026, tarief 2026.

Mandaat-besluit: - Uniform mandaat geaccordeerd door AB - Mandaat getekend per deelnemer	De opgave is te komen tot een (uniform) mandaat van alle deelnemers aan de directeur van de Omgevingsdienst Utrecht. Dit mandaat moet zodanig vormgegeven zijn dat de Omgevingsdienst Utrecht kan opereren volgens de gestelde richting	
Inventarisatie van primaire processen van RUD Utrecht en ODRU	Processen gaan over het werk in een organisatie en zijn daarmee onlosmakelijk verbonden aan de medewerkers van een organisatie. Een goed overzicht van processen, zaaktypes en de koppeling met de PDC is noodzakelijk om later in het project de processen te uniformeren.	PDC
Sjablonen primair proces geïmplementeerd in applicaties	Voor communicatie met inwoners en bedrijven zijn sjablonen in gebruik. Deze moeten conform de nieuwe huisstijl en begrijpelijk zijn.	Naam, huisstijl, implementatie VTH-/zaaksysteem

2.5 Overige resultaten

Resultaat	**Omschrijving/ ambitie**	**Afhankelijkheden**
Uniforme primaire processen: - Beschreven proces - Geaccordeerd door de proceseigenaar - Geïmplementeerd in het VTH-/zaaksysteem - Medewerkers geïnstrueerd om conform de uniforme processen te werken.	Het uiteindelijke doel is dat er voor elke activiteit waarvoor de RUD Utrecht en de ODRU een eigen proces hebben, één nieuw proces komt. Het werken in één gezamenlijk zaaksysteem is een randvoorwaarde om een proces volledig te kunnen uniformeren. Omgekeerd is het werken in uniforme processen randvoorwaarde voor de implementatie van het VTH-/zaaksysteem. De eisen van de kwaliteitscriteria gebruiken we als basis bij het opstellen en vaststellen van de werkprocessen.	VTH-zaaksysteem
Inventarisatie stand van zaken kwaliteitscriteria	Beide diensten voldoen op dit moment niet aan de geldende kwaliteitscriteria, met name omdat er te weinig medewerkers zijn per vakgebied. Door de samenvoeging voldoen we wel, maar dit moet wel formeel worden vastgesteld.	
Risicogerichte benadering	Verder uitwerken wat onder een risicogerichte benadering wordt verstaan en deze doorvoeren in de primaire processen.	Richtingsplan
Afspraken over projecten met een regionaal of gezamenlijk belang.	Wijze van toewijzen van structureel toegewezen budget, procesafspraken.	Richtingsplan

3. Thema 2: Organisatie

3.1 Doel

De Omgevingsdienst Utrecht moet worden georganiseerd op een manier die past bij de gestelde doelen en uitgangspunten. De ambitie voor een robuuste omgevingsdienst die klaar is voor de toekomst, betekent dat er binnen de organisatie naast de uitvoering van de taken voor de deelnemers, ruimte moet zijn voor verdere ontwikkeling.

3.2 Projectteam

Het projectteam bestaat uit de programmamanager ondersteund door een externe organisatieadviseur, relatiemanagers/accountmanagers, bestuurssecretarissen en HRM-medewerkers.

3.3 Resultaten per 1 januari 2026

Resultaat	**Omschrijving/ ambitie**	**Afhankelijkheden**
Vastgestelde bestuurlijke en ambtelijke organisatie bij de deelnemers	We hebben helder welke bestuurlijke en ambtelijke gremia aan de kant van de deelnemers moeten worden opgestart. Ook is duidelijk hoe de samenwerking is vormgegeven. Denk hierbij aan: - opdrachtgeverschap en opdrachtnemersrol - regievoerders kunnen hun wethouder goed ondersteunen - de colleges kunnen hun raden goed informeren - hoe zorgen we dat deelnemers samenwerken waar dat opportuun is en hoe identificeren en regelen we dat? - wat heeft de Omgevingsdienst Utrecht nodig van de regievoerders om de opdracht goed te kunnen uitvoeren? - wat is de rol van het DB en van het AB?	GR
Vastgestelde processen voor de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking	Dit gaat over de manier waarop de Omgevingsdienst Utrecht en de deelnemers samenwerken. Extra aandacht is hierbij nodig voor het “fusieproces” van de ambtelijke organisatie van de deelnemers.	GR, vastgestelde bestuurlijke en ambtelijke organisatie deelnemers, organisatie nieuwe omgevingsdienst.
Organisatie nieuwe omgevingsdienst (organisatie- en formatierapport): - Heldere inrichtingsprincipes	De nieuwe organisatie heeft een organisatie-, management- en sturingsfilosofie nodig die breed wordt uitgedragen en doorgevoerd. Onder andere *span of contro*l en ontwerp van de organisatie zijn hier onderdelen van. Ook komen keuzes over bijvoorbeeld de	

- Organisatiestructuur - Globale formatie per organisatorische eenheid - Sturing- en beheersingsfilosofie - Initiële overlegstructuren - Beschrijving managementfuncties en eventuele andere sleutelfuncties - Globaal formatieplan	toepassing van het principe van integraal management en de zelfstandige professional aan bod.	
Benoeming leden algemeen en dagelijks bestuur en de voorzitter	De bestuurlijke inrichting van de organisatie start met de benoeming van het algemeen en dagelijks bestuur en de voorzitter.	
Benoeming kwartiermakers: - Directeur(en) - Management - Controller - En eventuele andere geselecteerde sleutelfuncties	Met de benoeming van de sleutelfuncties in het management is de besluitvorming ingeregeld en kunnen besluiten over de bedrijfsvoering worden genomen door de kwartiermakers.	Organisatiestructuur, functiebeschrijvingen management. (Functieboek sleutelfuncties)

3.4 Overige resultaten

Alle resultaten van dit thema moeten gereed zijn voor de start van de nieuwe organisatie op 1 januari 2026. De doorontwikkeling van de organisatie is onderdeel van fase 3 ‘verrichten’. Het gaat hierbij ook om de verdere ontwikkeling van de dienst volgens de U&H-strategie.

4. Thema 3: Personeel

4.1 Doel

Medewerkers zijn het belangrijkste kapitaal van de huidige omgevingsdiensten en straks van de Omgevingsdienst Utrecht. Een goede overgang van de ODRU en de RUD Utrecht naar de nieuwe omgevingsdienst is dan ook van groot belang. De belangrijkste doelen zijn het zorgvuldig en tijdig plaatsen van medewerkers binnen de Omgevingsdienst Utrecht en een zo goed mogelijke kwalitatieve en kwantitatieve invulling van de benodigde formatie.

4.2 Projectteam

Het projectteam bestaat uit HRM-adviseurs van de twee diensten, aangevuld met een externe arbeidsjurist, een projectleider voor het plaatsingsproces en een arbeidsrechtelijk adviseur.

4.3 Vereisten

Om het thema personeel succesvol te laten zijn, moeten de ODRU en RUD Utrecht op basis van het richtingsprincipe "*schoon door de poor*t" aan de volgende aanvangsvereisten voldoen:

- Huidige functiehuis op orde: alle bestaande functies zijn beschreven en gewaardeerd in de voor de organisaties geldende systematiek, of minimaal zijn de taken die de medewerkers regulier uitvoeren vastgelegd.
- Huidige personeels- en salarisadministratie op orde, alle personeelsdossiers zijn digitaal.
- Huidige personele regelingen zijn actueel: goede versie, juiste besluitvorming.

4.4 Resultaten per 1 januari 2026

Resultaat	**Omschrijving/ ambitie**	**Afhankelijkheden**
CAO en functiewaarderings-systematiek: - Keuze van CAO en functiewaar-deringssystematiek - Inzicht in consequenties (CAO en regelingen vergelijking) - Afspraken over overgangsrecht	Vanuit de CAO Samenwerkende gemeentelijke organisaties (SGO) wordt HR 21 aanbevolen als systematiek voor beschrijving en waardering van functies. De RUD Utrecht hanteert deze systematiek al.	
Personeelsregelingen (arbeidsrechtelijk): - Inventarisatie benodigde regelingen - Door juiste partijen geaccordeerde arbeidsrechtelijke personeelsregelingen.	Het HR-beleid voor Omgevingsdienst Utrecht wordt in samenspraak met de BOR dan wel de OR in de nieuwe organisatie ontwikkeld. Omdat sprake is van de Wet overgang ondernemingen houden medewerkers hun rechten en plichten. Eventueel kunnen we tijdelijk (maximaal één jaar) de oude	

	regelingen nog van toepassing verklaren voor zittend personeel.	
Sociaal plan Omgevingsdienst Utrecht	Voor de totstandkoming van het sociaal statuut en het sociaal plan vindt overleg tussen vertegenwoordigers van de werkgevers en werknemers plaats (BLO).	
Functieboek: - Functiebeschrijving - Functiewaardering	Er moet overeenstemming zijn tussen partijen over de aard, inhoud en weging van de functie, voordat personeel in de nieuwe organisatie geplaatst kan worden. We starten hierbij met de sleutelfuncties. Dit zijn de functies nodig om de organisatie verder in te richten zoals de directeur(en), management, controller, en bestuurssecretaris.	Organisatiestructuur
Plaatsing medewerkers: - Draaiboek - Plaatsingsproces en organisatie - Organisatie- en formatieplan (O&F-plan) - Conversietabel, was-wordt - Plaatsingsbrief of nieuw contract	Alle medewerkers worden geplaatst in de nieuwe organisatie.	Sociaal statuut, functieboek, CAO, functiewaarderings-systematiek
Personeels- en salarisadministratie: - HRM-processen (workflows) ingericht - HRM-administratie ingericht en gevuld	Om alle medewerkers per januari 2026 hun salaris te kunnen uitbetalen.	Organisatiestructuur, functieboek, functiewaardering, formatie, plaatsing ERP-systeem
Vastgesteld inhuurbeleid	Wat verwachten we aan typen inhuur te moeten doen, gegeven de formatie en UVP's, en op wat voor voorkeurswijzen doen we dit (DAS, contract voor inkoop diensten, etc.).	Inkoopbeleid
Geïmplementeerde contracten met leveranciers van tijdelijk personeel Andere HRM-contracten, zoals Arbo-dienstverlener, salarisverwerker.	Alle noodzakelijke contracten voor het goed uitvoeren van de HRM - functie.	ERP-systeem, Inhuurbeleid
Kernwaarden doorleefd door de medewerkers	Naast de "harde" inrichting van de organisatie is het belangrijk om aandacht te geven aan de gewenste cultuur van de Omgevingsdienst Utrecht. Denk hierbij aan het formuleren en	Missie, visie

	doorleven van kernwaarden van de organisatie.	
Kennismaking medewerkers	Om vóór de start van de nieuwe organisatie zoveel mogelijk medewerkers al kennis te maken.	

4.5 Overige resultaten

Resultaat	Omschrijving/ ambitie	Afhankelijkheden
HR-beleid, personeelshandboek (alleen beleidscomponenten): - Inventarisatie benodigd HR-beleid - HR-beleid, goedgekeurd door (B)OR		
Inzicht in te verwachten vacatures		Formatie, geplaatste medewerkers
Werving openstaande vacatures		Personeelsadministratie: werving & selectie en onboarding proces
Cultuur- en/of samenwerkingsprogramma uitgevoerd	Om voldoende aandacht te besteden aan het creëren van een nieuwe cultuur, zullen we een gestructureerd cultuurintegratieprogramma opzetten vanaf fase 2 van het fusietraject. Dit programma richt zich op het verbinden van medewerkers van beide organisaties, waarbij we gezamenlijke workshops, dialoogsessies en teambuildingactiviteiten organiseren om de verschillende waarden, normen en werkwijzen te verkennen. We zullen regelmatig feedback verzamelen en ruimte bieden voor open communicatie, zodat medewerkers zich gehoord voelen en actief kunnen bijdragen aan de vorming van de nieuwe cultuur. Daarnaast wordt het management geholpen om als cultuurambassadeurs op te treden, waarbij zij het goede voorbeeld geven en de transitie naar een gedeelde identiteit stimuleren. Het doel is om een cultuur te ontwikkelen waarin alle medewerkers zich verbonden en gewaardeerd voelen, met behoud van de sterke punten van beide organisaties. Dit traject zal ook na 1 januari 2026, de beoogde startdatum,	

	worden doorgezet om een maximale integratie te realiseren.	
Systeem waarmee we (blijvend) kunnen aantonen te voldoen aan de inhoudelijke, proces- en competentiecriteria uit de VTH-kwaliteitscriteria.	Uitgangspunt is dat we aan de VTH-kwaliteitscriteria voldoen. Dit moet aantoonbaar zijn.	VTH-kwaliteitscriteria 3.0

5. Thema 4: Communicatie

5.1 Doel

De communicatie van de Omgevingsdienst Utrecht is zo ingericht dat deze een belangrijke bijdrage levert aan het behalen van de doelen en ambities van de nieuwe organisatie. Als overheidsorganisatie moet de Omgevingsdienst Utrecht in haar communicatie aan een aantal voorwaarden voldoen wat betreft zichtbaarheid, toegankelijkheid, informatievoorziening en transparantie. De Omgevingsdienst Utrecht heeft een eenduidige uitstraling (huisstijl) en medewerkers zijn herkenbaar als werknemers van de Omgevingsdienst Utrecht. Daarnaast heeft de Omgevingsdienst Utrecht als veel grotere organisatie dan de ODRU en de RUD Utrecht een goede infrastructuur voor interne communicatie nodig. Aan de hand van de tijdens het fusietraject gemaakte keuzes, worden de overige communicatieopgaven voor de Omgevingsdienst Utrecht bepaald.

5.2 Projectteam

Het projectteam bestaat uit een externe communicatiespecialist, aangevuld met communicatieadviseurs van de twee diensten. Externe inzet zal nodig zijn om de verschillende resultaten te behalen: merken/huisstijl-bureau en een websitebouwer.

5.3 Resultaten per 1 januari 2026

Resultaat	Omschrijving/ ambitie	Afhankelijkheden
Communicatiestrategie	We beschrijven wat we willen bereiken met communicatie en wat de ambities zijn. Aan bod komen onder andere de visie op communicatie, communicatiedoelen, middelen voor de communicatie met de interne en externe omgeving, content-strategie, het pers- en woordvoerings-beleid en de arbeidsmarktcommunicatie.	Richtingsplan
Naamgeving	De naam voor de nieuwe omgevingsdienst definitief bepalen en vastleggen. Dit is van belang voor veel vervolgresultaten. Door het opnemen van de naam van de nieuwe dienst in de Gemeenschappelijke regeling is formele vaststelling door de diverse colleges geborgd.	
Handboek huisstijl	Op basis van de huisstijl kunnen de corporate communicatiemiddelen, zoals de website, brieven en andere uitingen gemaakt worden.	Richtingsplan, communicatiestrategie
Intranet	Voor communicatie met de medewerkers en ondersteuning van de bedrijfsvoering is intranet belangrijk.	
Website	De Omgevingsdienst Utrecht heeft als overheidsorganisatie een eigen website nodig.	

5.4 Overige resultaten

Resultaat	Omschrijving/ ambitie	Afhankelijkheden
Overige communicatiemiddelen	Op basis van de naam en huisstijl worden nieuwe communicatiemiddelen ontwikkeld zoals social media en briefpapier.	Naamgeving, huisstijl en communicatiebeleid

6. Thema 5: Financieel

6.1 Doel

De Omgevingsdienst Utrecht heeft voldoende financiële middelen nodig om de taken voor de deelnemers op lange termijn uit te kunnen voeren en in te spelen op toekomstige ontwikkelingen. Als gemeenschappelijke regeling wordt de omgevingsdienst gefinancierd door de 27 deelnemers. De nieuwe omgevingsdienst moet financieel robuust worden georganiseerd. En financieel toegerust zijn om de doorontwikkeling te maken die nodig is om toekomstbestendig de (grote) milieuvraagstukken die in de regio Utrecht spelen het hoofd te kunnen bieden, in samenwerking met de deelnemers. De basis onder de financiën voor de Omgevingsdienst Utrecht is de financieringssystematiek.

6.2 Projectteam

Het projectteam bestaat uit een externe projectleider met financiële achtergrond en medewerkers uit de financiële afdelingen van de RUD Utrecht en ODRU.

6.3 Vereisten

Om het thema financieel succesvol te laten zijn, moeten de ODRU en RUD Utrecht op basis van het richtingsprincipe *schoon door de poort* aan aanvangsvereisten voldoen:

- Quick-scan van beide latende organisaties (due diligence) financieel, juridisch en archieven.
- Afhandeling lopende financiële zaken van de ODRU en RUD Utrecht
- Het hanteren van gemeenschappelijke waarderingsgrondslagen en uitgangspunten bij de berekening van diverse posten in de jaarrekeningen 2025 waar dat mogelijk is. Dit geldt met name bij voorzieningen en inschattingen van overige schulden.

6.4 Resultaten per 1 januari 2026

Resultaat	**Omschrijving/ ambitie**	**Afhankelijkheden**
Besluit over financieringssystematiek: - Bijdrageverordening	De Omgevingsdienst Utrecht heeft een nieuwe financieringssystematiek nodig op basis waarvan de afrekening met opdrachtgevers plaatsvindt en die dus de opbrengstenkant van de organisatie vormt. De ambitie is een hybride systeem, waarbij de uitvoering middels werkelijke realisatie wordt afgerekend en de bedrijfsvoering via een vaste bijdrage. Middels de bijdrageverordening die, de eerste keer, voor zienswijze aan alle deelnemers wordt voorgelegd is geborgd dat de colleges de financieringssystematiek goedkeuren.	PDC, richtingsplan (financieel)
Begroting 2026, goedgekeurd	De begrotingen van de ODRU en RUD	Financieringssystematiek,

door AB.	Utrecht over 2024 en 2025 zullen als basis dienen voor de begroting 2026 van de Omgevingsdienst Utrecht.	rudimentaire begroting 2026, sociaal statuut/sociaal plan, organisatie.
Financiële afspraken: - Bijdrage- en financiële verordening - Verrekeningen - Weerstandsvermogen op basis van risicoanalyse	In de bijdrage- en financiële verordening wordt de systematiek bepaald om de deelnemersvergoeding te berekenen. De ambitie is om te komen tot een transparante manier van verdelen van de kosten voor de deelnemers die zowel tegemoetkomt aan de wensen van de deelnemers als aan de wens om een omgevingsdienst te bouwen met een stabiele bedrijfsvoering met oog voor continuïteit en deskundigheid. Uitwerking van de wijze waarop de dienst de deelnemers factureert. Dit bepaalt mede de liquiditeit en dus of de dienst in staat is om ten alle tijde te kunnen voldoen aan lopende verplichtingen. Bij de begroting 2026 moet een risicoanalyse worden opgesteld. Deze wordt doorgerekend met de kans en impact dat een risico zich voordoet. De uitkomst is relevant voor de criteria van het weerstandsvermogen.	Financieringssystematiek
Planning & control-cyclus: - Kalender voor P&C- cyclus	In de P&C-cyclus wordt op een systematische manier inhoud gegeven aan het proces van het richting geven (besturen, plannen) en het op koers houden (beheersen, controleren) van de organisatie. Voor de Omgevingsdienst Utrecht moeten afspraken worden gemaakt over de manier waarop planning en control worden ingericht. Het gaat hier om de instrumenten waarmee en waardoor management en bestuur inzicht hebben in financiële gegevens en processen en daarop kunnen sturen.	Besturingsfilosofie
Ingerichte administratieve organisatie: - Administratieve organisatie (AO) plan, - Verbijzonderde Interne Controle (VIC) plan - Normenkader	Ingerichte administratieve organisatie met interne beheersing, inclusief bijbehorende procesbeschrijvingen, regelingen en verordeningen voor Omgevingsdienst Utrecht. Uitwerking instrumenten voor sturing en verantwoording.	ERP-systeem
Financiële administratie: - Begroting	In het ERP-systeem ingevoerde begroting en financiële processen, zodat de	ERP-systeem, personeels- en salarisadministratie,

- Financiële processen (workflows) - Financiële administratie: grootboek etc. - Rapportagestructuur	boekhouding en betalingen kunnen worden gevoerd, etc.	inkoop- en contract administratie, procuratie schema, financieringssystematiek, DVO, UVP
Project- en urenadministratie	Om de verrekening met de deelnemers op basis van bestede uren te kunnen uitvoeren, is een project- en urenadministratie nodig.	ERP-systeem, DVO, UVP
Inleg van deelnemers ontvangen	We beginnen schoon, dus de deelnemers moeten eerst hun inleg (voorschot diensten en weerstandsvermogen) inleggen.	
Inschrijving/aanstellen van: - UWV (Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen) - Belastingdienst - Kamer van Koophandel - Pensioenfonds ABP - Werkgeversorganisatie (WSGO) - Omgevingsdienst NL - Banken	Noodzakelijke inschrijvingen voor de nieuwe organisatie.	
Liquidatieplan ODRU en liquidatieplan RUD Utrecht	Plan voor hoe de liquidatie van de bestaande gemeenschappelijke regelingen wordt uitgevoerd, inclusief de afrekening met de deelnemers.	
Benoeming Accountant	Aanbesteden van de accountant, benoeming accountant door AB.	

6.5 Overige resultaten

Resultaat	**Omschrijving/ ambitie**	**Afhankelijkheden**
Financiële afronding ODRU en RUD Utrecht	Voor beide omgevingsdiensten moet het boekjaar worden afgesloten, de jaarrekeningen opgesteld en goedgekeurd en financieel worden afgewikkeld.	
Meerjarenbegroting 2027 en verder		

7. Thema 6: Informatievoorziening

7.1 Doel

Het doel is om de hele infrastructuur van de informatievoorziening in te richten, zodat iedereen binnen de Omgevingsdienst Utrecht zijn werk kan doen. Daarnaast hebben we de ambitie om onze informatievoorziening te moderniseren.

Bij de start van Omgevingsdienst Utrecht wordt eerst nog gebruik gemaakt van de verschillende softwarepakketten en diensten op het gebied van informatievoorziening, die vervolgens op termijn gemigreerd moeten worden naar één dienst of pakket voor informatievoorziening. Er wordt tijdelijk gebruik gemaakt van de bestaande applicaties om uiteindelijk te kunnen groeien naar één integraal pakket per discipline voor de nieuwe omgevingsdienst.

In lijn met de bestuurlijke opdracht bekijken we de gewenste informatievoorziening zoveel mogelijk vanuit de nul-situatie. Dit betekent dat we vanuit een strategische visie een nieuw ontwerp (architectuur) voor de informatievoorziening van de nieuwe organisatie opbouwen.

Onder het thema informatievoorziening vallen ook alle activiteiten nodig voor archivering en records management.

7.2 Projectteam

Binnen dit thema zullen meerdere projectteams tegelijk aan het werk zijn. De werkzaamheden zijn deels onafhankelijk uit te voeren.
De projectteam(s) bestaan uit een (externe) architect, diverse adviseurs informatievoorziening van beide organisaties, leveranciers die in de huidige situatie het beheer van de infrastructuur en applicaties verzorgen, archiefinspecteurs, adviseurs recordmanagement/DIV van beide organisaties, (externe) adviseur informatiebeveiliging en privacy, functionaris gegevensbescherming.
De projectteams zullen nauw moeten samenwerken c.q. samen een team vormen met de thema's waarvoor de betreffende onderdelen van de informatievoorziening van belang zijn.

7.3 Vereisten

Om de informatievoorziening voor de Omgevingsdienst Utrecht te realiseren, moeten de ODRU en de RUD Utrecht in 2024 en 2025 de eigen informatievoorziening op orde brengen conform het principe “schoon door de poort” waar dat nodig is. Dit geldt met name op het gebied van archieven en datakwaliteit.

De archiefinspecteurs van beide diensten doen een gezamenlijke due diligence op de kwaliteit van de analoge én digitale archieven.

7.4 Resultaten per 1 januari 2026

Resultaat	Omschrijving/ ambitie	Afhankelijkheden
Informatiebeleid: - Informatiebeleid met algemene uitgangspunten	Het informatiebeleid van de Omgevingsdienst Utrecht is een strategische visie voor de komende jaren	Richtingsplan (informatie gestuurd werken)

- Informatiebeveiligingsbeleid - Privacy beleid, inclusief Wet Politiegegevens (WPG)-beleid - Architectuur document/ informatieplan - Beleid informatiebeheer - Archiefverordening	met betrekking tot de gehele informatie-voorziening van de Omgevingsdienst Utrecht, vanuit de ambities uit het richtingsplan. Dit beleid bepaalt de uitgangspunten voor de applicaties en infrastructuur, zodat uiteindelijk een samenhangende set met applicaties kan worden ingericht. Deze uitgangspunten omvatten ook de wettelijke kaders voor informatiebeveiliging, zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), Network and Information Security directive (NIS2), privacy (AVG) en archivering (Archiefwet).	
Due diligence Informatiebeveiliging huidige infrastructuren	In de nieuwe informatievoorziening zullen hoogstwaarschijnlijk onderdelen van de huidige situatie een plek krijgen, tijdelijk of definitief. Om te zorgen dat de informatiebeveiliging op het gewenste niveau komt/blijft, moeten we vaststellen wat het huidig niveau is.	Informatiebeveiligings-beleid
Leverancier voor ICT-ondersteuning geselecteerd en actief	Keuze voor de leverancier voor het beheren van apparatuur (servers, werkplekken, telefonie), kantoorautomatiseringssoftware (Microsoft365) en de basis security.	Inkoopbeleid
Netwerk en cloud infrastructuur ingericht	Omgevingsdienst Utrecht heeft één netwerk infrastructuur, die gemonitord wordt door één ICT-leverancier.	Informatiebeleid, proces on boarding personeel, leverancier voor ICT
Kantoor applicaties ingericht	Microsoft365-applicaties (Outlook, Word, Sharepoint, Teams etc.) ingericht volgens nieuwe naamgeving.	Informatiebeleid, naam
ERP-systeem geïmplementeerd	Voor de finance, inkoop en HR-processen en informatie wordt een software as a service (SaaS) ERP-oplossing geïmplementeerd (Afas).	Informatiebeleid, personeels- en salarisadministratie, inkoop- en contractadministratie, financiële administratie, project- en urenadministratie

7.5 Overige resultaten

Resultaat	Omschrijving/ ambitie	Afhankelijkheden
VTH-zaaksysteem en archief/DMS (documentmanagementsysteem) geïmplementeerd.	Selecteer en implementeer één VTH-zaaksysteem waarin de Omgevingswet-processen, VTH- en adviestaken en gerelateerde activiteiten en archiefstukken kunnen worden ondersteund/vastgelegd.	Informatiebeleid

Business intelligence (BI)-platform geïmplementeerd	Selecteer en implementeer een BI-platform. Migreer de data, integraties en gerealiseerde rapportage en analyse-functionaliteit naar het platform vanuit Qlik.	Informatiebeleid
GEO-platform geïmplementeerd	Selecteer en implementeer een GEO/ GIS-platform. Migreer de huidige kaartlagen, eventuele toepassingen, koppelingen en data naar het nieuwe platform.	Informatiebeleid
Bodeminformatie-systeem geïmplementeerd	Migreer beide bodeminformatiesystemen naar één systeem.	Informatiebeleid
Websites	Selecteer een leverancier voor het leveren en hosten van een internet CMS, het maken en implementeren van een nieuwe look & feel, begeleiden van content-indeling en uitwerking, implementatie en beheer van (eenvoudige) integraties.	Informatiebeleid
Loketten: dit zijn online formulieren, mijn-zaken etc.	Dit is een veelheid aan applicaties die op basis van de architectuur worden ingevuld.	Informatiebeleid
Vakspecialistische applicaties zoals: - Processen platform - Geluidsapplicaties - Verkeersmodellen - Etc.	Dit is een veelheid aan applicaties die op basis van de architectuur worden ingevuld.	Informatiebeleid
Samenvoegen (fysieke) archieven	De (fysieke) archieven van de twee diensten moeten worden samengevoegd en toegankelijk worden gemaakt op eenduidige wijze.	Informatiebeleid, archiefverordening
Voldoen aan KPI's (kritische prestatie-indicatoren) voor archivering	Op basis van de due diligence van de archiefinspecteurs en de inrichting van de informatievoorziening zorgen dat aan alle KPI's die gesteld zijn voor archivering wordt voldaan.	

8. Thema 7: Huisvesting en facilitair

8.1 Doel

Voor de Omgevingsdienst Utrecht geldt dat deze voorlopig in het huis van de provincie gehuisvest wordt met een nieuwe uitstraling, gebaseerd op de huisstijl van de Omgevingsdienst Utrecht. Dit om bij de start het gevoel van eenheid te borgen in het huisvestingsconcept en de facilitaire voorzieningen.
Voor de vier buitenlocaties van de ODRU verandert er qua huisvesting niets.

8.2 Projectteam

Het projectteam bestaat uit medewerkers met facilitaire taken van beide diensten, externe inhuur voor vertalen van de huisstijl naar inrichting, leveranciers van facilitaire diensten

8.3 Vereisten

Beide organisaties zullen hun huurcontract in 2024 met de provincie verlengen met 5 jaar met de optie deze samen te voegen. Met de provincie worden heldere afspraken gemaakt over mogelijke interne verhuizingen in het kader van de verduurzaming van het provinciehuis.

8.4 Resultaten per 1 januari 2026

Resultaat	Omschrijving/ ambitie	Afhankelijkheden
Centrale locatie op het huis van de provincie ingericht conform de nieuwe huisstijl	De nieuwe organisatie krijgt een nieuwe naam en huisstijl. Voor de huidige inrichting geldt dat deze technisch versleten is en dus vervangen moet worden. De nieuwe organisatie zal in ieder geval bij de start zijn gehuisvest in het huis van de Provincie. Bij afloop van de huurcontracten zal hierover opnieuw een besluit moeten worden genomen.	Naam, huisstijl
Huisstijl verwerken in uitingen: - Bestickering dienstauto's en boot - Bedrijfskleding - Briefpapier en enveloppen		Naam, huisstijl

8.5 Overige resultaten

Resultaat	Omschrijving/ ambitie	Afhankelijkheden
Uniformeren overige facilitaire diensten: - Organisatie bedrijfshulpverlening	Beide omgevingsdiensten zijn centraal gehuisvest in het provinciehuis met vergelijkbare facilitaire dienstverlening vanuit de provincie. De facilitaire diensten en	

- Reserveringsprocessen - Meldingsprocessen etc.	processen zullen echter wel geüniformeerd moeten worden.	

9. Thema 8: Inkoop

9.1 Doel

Inkoop hangt samen met alle thema's waarvoor goederen of diensten worden afgenomen van leveranciers. Door de schaalvergroting van de organisatie zullen we contracten veelal op een andere manier moeten aanbesteden. Als we bijvoorbeeld de nieuwe financiële administratie willen inrichten, is hier een nieuw ERP-systeem voor nodig. Dan moeten we onderzoeken of we met een bestaand contract verder kunnen of een nieuwe aanbesteding moeten starten. Hierbij zijn de uitgangspunten (richtingsplan) uit het thema organisatie van invloed. Uiteindelijk is het doel: doelmatige en rechtmatige contracten met leveranciers van inhuur, producten en diensten voor de Omgevingsdienst Utrecht.

9.2 Projectteam

Het projectteam bestaat uit medewerkers met kennis van de contracten van beide organisaties, aangevuld met een externe aanbestedingsjurist en externe inkoopadviseurs voor het inkoop-technisch ondersteunen van benodigde aanbestedingen.

9.3 Resultaten per 1 januari 2026

Resultaat	Omschrijving/ ambitie	Afhankelijkheden
Gepubliceerd inkoop- en aanbestedingsbeleid en inkoopvoorwaarden.	De nieuwe organisatie heeft een geldend inkoop- en aanbestedingsbeleid nodig. Dit is voor de helderheid voor (mogelijke) leveranciers en voor interne toetsing.	Richtingsplan (duurzame bedrijfsvoering)
Aanbestedingskalender: - Inventarisatie van alle lopende contracten bij ODRU en RUD Utrecht - Inzicht in behoeften van andere thema's - Keuze tussen gebruiken lopend contract versus nieuwe aanbesteding - Aanbestedingskalender - Inzicht in rechtmatigheid	Het uitvoeren van een aanbesteding en met name het opstellen van de eisen en wensen is tijdrovend voor de aanbestedende afdeling. Voor de begeleiding van een aanbesteding is specialistische aanbestedingskennis noodzakelijk. We kunnen dus als Omgevingsdienst Utrecht niet in korte tijd alle noodzakelijke aanbestedingen uitvoeren. Om de prioritering vast te kunnen stellen, is het nodig om een goed beeld te hebben van alle lopende contracten bij beide diensten, zowel op inhoud als op looptijd en contractsom. Op basis van dit inzicht kan de behoefte van de Omgevingsdienst Utrecht de benodigde inkoopacties c.q. aanbestedingen worden geprioriteerd en gepland. Dit is de aanbestedingskalender.	Planning en prioritering andere thema's, met name HRM en IV.

Processen voor inkoop, aanbesteden en contractmanagement geïmplementeerd.	De processen van aanbesteden, inkoop tot en met betaling en contractmanagement moeten worden ingericht en geïmplementeerd in het ERP-systeem.	ERP-systeem
Contract met inkoopadviesbureau	Voor het ondersteunen van aanbestedingen vanuit de inkoop discipline is extern ondersteuning nodig.	Inkoopbeleid.

9.4 Overige resultaten

Resultaat	**Omschrijving/ ambitie**	**Afhankelijkheden**
Uitvoeren aanbestedingen	De daadwerkelijke aanbestedingsprocedures uitvoeren. Voor iedere aanbesteding zal een project worden gestart met een opdrachtgever uit de lijn en ondersteuning van een inkoopadviseur.	Contract met inkoop-adviesbureau

10. Thema 9: Juridisch

10.1 Doel

De Omgevingsdienst Utrecht moet op de startdatum juridisch, fiscaal en bedrijfsmatig gereed en operationeel zijn.
Naast voorwaarden zoals fusiebesluit, begroting 2026 Omgevingsdienst Utrecht, gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht, plaatsing van medewerkers en essentiële bedrijfsvoering is ook een reeks van regelingen en afspraken nodig om de start van Omgevingsdienst Utrecht te kunnen realiseren. Allereerst wordt een inventarisatie gemaakt van noodzakelijke en gewenste verordeningen, regelingen en besluiten. De inventarisatie wordt opgesteld in samenhang met de andere thema's.

Het gaat daarbij om alle relevante juridische componenten, om als nieuwe organisatie en als bestuur te kunnen starten zoals:

- Mandaatbesluit
- Dienstverleningshandvest
- Reglementen van orde bestuur
- Verordeningen organisatie
- Interne regelingen, mandaten toezichthouders/BOA's e.d.
- Alle relevante bedrijfsmatige documenten en afspraken zoals DVO en UVP om met de deelnemers afspraken over de taakuitvoering te kunnen maken;
- Formele benoemingen van medewerkers in rollen, zoals Functionaris Gegevensbescherming (FG) en boa's de aanwijzing van een accountant;

Niet alleen is van belang dat de benodigde verordeningen, overeenkomsten, afspraken, regelingen en dergelijke op tijd zijn vastgesteld, zij moeten ook voldoen aan de benodigde kwaliteit. Daarbij hoort een beoordeling van de inhoud, de samenhang van de voorgestelde regelingen (uit andere thema's) en de volledigheid. Daarnaast wordt de benodigde besluitvorming per product vastgesteld, en wordt een totaalplanning opgesteld.

In elke bovenstaande opgave wordt bekeken welke documenten worden opgesteld. Hierbij wordt nadrukkelijk het principe gevolgd dat alleen het strikt noodzakelijke voor de Omgevingsdienst Utrecht-start moet zijn gerealiseerd. Er moet uitdrukkelijk ruimte zijn om in de beginfase van de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht daar waar mogelijk nog keuzes te maken.

10.2 Projectteam

Het projectteam bestaat uit de bedrijfsjuristen van beide organisaties, aangevuld met juridisch expertise op specialismes.

10.3 Resultaten per 1 januari 2026

Resultaat	Omschrijving/ ambitie	Afhankelijkheden
Volledige lijst van vast te stellen regelingen en verordeningen	Inventarisatie benodigde en gewenste verordeningen/regelingen organisatie Omgevingsdienst Utrecht	Keuzes inrichting organisatie (in andere thema's)
Volledige lijst van benodigde inschrijvingen/aanwijzingen	Inventarisatie benodigde administratieve handelingen	Keuzes inrichting organisatie (in andere

functionarissen	(inschrijvingen) en benodigde aanwijzingen functionarissen	thema's)
Volledige lijst met overeenkomsten die al dan niet worden overgedragen	Inventarisatie benodigde en gewenste overeenkomsten Omgevingsdienst Utrecht met derden	Keuzes inrichting organisatie (in andere thema's) Beschikbare informatie
Alle voor de start van de Omgevingsdienst Utrecht benodigde regelingen, verordeningen en dergelijke zijn in werking, alle benodigde besluiten zijn genomen, alle benodigde inschrijvingen, aanwijzingen, benoemingen en dergelijke zijn verricht en alle benodigde overeenkomsten zijn gesloten.	Als uitvoerder van VTH-taken, gemeenschappelijke regeling en werkgever moeten de nodige juridische zaken geregeld worden voor de Omgevingsdienst Utrecht van start kan. Hiervoor moeten de nodigde verordeningen, overeenkomsten, afspraken, regelingen en dergelijke op tijd zijn vastgesteld en voldoen aan de benodigde kwaliteit. Kwaliteitsaspecten zijn bijvoorbeeld inhoud, samenhang en volledigheid.	
Afspraken over afhandeling contracten en andere bestaande (contractuele) verplichtingen; onder andere aansprakelijkheid RUD Utrecht en ODRU als voormalig werkgever (gedurende één jaar)		

BIJLAGE 2: PLANNING

Mijlpalen 2025

2025	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
Raad/staten		zienswijze ontwerp-GR aan college							toestemming deelneming in GR		**1.** zienswijze op bijdrage-verordening **2.** zienswijze op ontwerp-begroting 2026 (incl. kadernota)	kennisnemen reactie DB ODU op zienswijze ontwerp-begroting
College			besluit ontwerp-GR aan stuur-groep	besluit UVP 2026	akkoord DVO en UVP					**1.** instemming deelneming in GR **2.** benoemen AB-lid en plv. AB-lid		
Stuurgroep (gezamenlijk DB)		**1.** hoofdlijnen organisatie-structuur en sturingsmo-del/-filosofie **2.** CAO en functiewaar-derings-systematiek **3.** functieboek sleutelfuncties		**1.** benoeming kwartiermakers voor de sleutelposities **2.** vaststellen huisstijl			vaststellen sociaal plan en lokale regelingen personeel		vaststellen plan formatie-plaatsen/ functieboek		besluit plaatsings-plan (of door DB ODU)	
Gezamenlijk AB				**1.** besluit ontwerp-GR tweede ronde **2.** besluit financierings-systematiek **3.** vaststellen PDC **4.** vaststellen: DVO-format, regeling taak-vermindering <5%.			**1.** vaststellen ontwerp-bijdrage-verordening **2.** vaststellen ontwerp-begroting 2026 (incl. kadernota)					
DB ODU											**1.** bekrachtigen besluiten gez. DB (stuurgroep) **2.** vaststellen portefeuille-verdeling	**1.** reactie op zienswijzen ont-werp-begroting 2026 (incl. kadernota) **2.** voorbereiden AB dec 2025
AB ODU											**1.** benoemen DB-leden en voorzitter **2.** bekrachti-gen besluiten gez. AB	**1.** vaststellen begroting 2026 (incl. kadernota) **2.** vaststellen bijdrage-verordening
AB ODRU en AB RUD									vaststellen liquidatieplan			

GR = gemeenschappelijke regeling - UVP = uitvoeringsprogramma - PDC = producten- en dienstencatalogus - DVO = dienstverleningsovereenkomst - ODU = Omgevingsdienst Utrecht

september 2024

Mijlpalen 2026

2026	Januari	April	Mei	Juni	Juli	November	December
Raad/staten			zienswijze opheffing GR ODRU en GR RUD Utrecht aan college			toestemming opheffing	
College				standpunt opheffing GR ODRU en GR RUD Utrecht aan bestuur		instemming opheffing GR	
DB ODRU en DB RUD	voorbereiding AB	voorbereiding AB		voorbereiding AB			
AB ODRU en AB RUD	voorstel opheffing GR ODRU en GR RUD Utrecht voor college	vaststellen jaarstukken 2025			**1.** besluit opheffing onder voor-behoud instemming **2.** voorstel aan colleges instemming opheffing		

GR = gemeenschappelijke regeling

september 2024

Rudimentaire begroting 2026

Onderdeel van traject ‘Naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht’

Versie 3.0
17 oktober 2024
Status: Definitief (ongewijzigd vastgesteld in gezamenlijk AB 17 oktober 2024)

Inhoudsopgave

1. Samenvatting 3

2. Inleiding en leeswijzer 5

2.1 Wat voorafging 5

2.2 Doel van de rudimentaire begroting 5

2.3 Leeswijzer 6

3. Uitgangspunten 8

4. Staat van baten en lasten 9

4.1 Staat van baten en lasten 2026 9

4.2 Toelichting op aannames en berekeningen op de staat van baten en lasten 2026 10

4.3 Inschatting eigendomsverhoudingen in 2026 12

4.4 Verdeling rudimentaire begroting in bijdrage per deelnemer 14

4.5 Effect van scenario minus 5% op de bijdrage per deelnemer 16

4.6 Robuustheidscriteria IBP-VTH 17

4.7 Kosten ontwikkeling Omgevingsdienst Utrecht 18

5. Inzicht in de meerjarige ontwikkeling 19

5.1 Inzicht in de ontwikkeling van de staat van baten en lasten 2027-2030 19

5.2 Toelichting op aannames in de de staat van baten en lasten 2027-2030 20

1. Samenvatting

De rudimentaire begroting is één van de vier producten uit fase 1 ‘richten’. In deze begroting is rekening gehouden met de uitgangspunten uit het richtingsplan en de ontwerp-gemeenschappelijke regeling. De rudimentaire begroting geeft de deelnemers inzicht in de *betaalbaarheid* van de Omgevingsdienst Utrecht. Het is uitdrukkelijk geen ontwerp-programmabegroting 2026. Dit is ook niet mogelijk, omdat zowel de financieringssystematiek (waarmee met name de kostentoedeling naar de deelnemers wordt bepaald), als de definitieve omvang van de afname van taken per deelnemer voor 2026 nog niet zijn vastgesteld.

Conclusie
In de rudimentaire begroting is op basis van de afzonderlijke begrotingen 2024 (na eerste begrotingswijziging) van de afzonderlijke diensten een analyse gemaakt, op basis waarvan de gezamenlijke rudimentaire begroting is opgesteld. Deze analyse toont aan dat de nieuwe omgevingsdienst vooralsnog betaalbaar is. Financiën vormen naar verwachting geen belemmering voor het besluit van de algemeen besturen in oktober 2024 om de volgende fase (fase 2 ‘inrichten’) van het traject in te gaan.

Werkwijze
De afzonderlijke begrotingen 2024 zijn gecorrigeerd voor eenmalige kosten en opbrengsten. Daarnaast zijn correcties doorgevoerd op onderdelen waarvan nu al duidelijk is dat deze in 2026 anders zullen zijn. Voorbeelden hiervan zijn het aflopen van de specifieke uitkering (SPUK) IBP, de SPUK Energie en de al in de ontwerp-programmabegroting 2025 doorgevoerde besparingen van de RUD Utrecht. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een ‘schone’ begroting 2024 die is geïndexeerd naar 2026. De kosten voor *indexering zijn met ongeveer € 3,3 miljoen aanzienlijk*. Het is belangrijk te vermelden dat deze kosten niet worden veroorzaakt door de ontwikkeling van de nieuwe Omgevingsdienst; deze kostenstijgingen hadden de diensten los van elkaar ook gehad.

In fase 2 moet een aantal financiële onderwerpen verder worden uitgewerkt. De aandachtspunten uit fase 1 zijn vastgelegd en ondertussen opgenomen in de routekaart fase 2.

Hieronder volgen de meest relevante onderwerpen uit de rudimentaire begroting:

Kostenbesparingen 2026
Er zijn geen kostenbesparingen in 2026 meegenomen. Dit heeft vooral te maken met het feit dat er op een aantal onderdelen nog geen besluiten zijn genomen die tot kostenbesparingen kunnen leiden. Daarnaast is de oprichting van één Omgevingsdienst Utrecht gericht op kwaliteitsverbeteringen en voor de toekomst minder meerkosten.

Rentebaten
Beide diensten ontvangen sinds enkele jaren rente-inkomsten. In de rudimentaire begroting zijn echter geen rentebaten meegenomen. Dit heeft twee redenen. Allereerst omdat het onzeker is hoelang en in welke omvang de huidige positieve rentestanden blijven bestaan. Ten tweede heeft de manier waarop de nieuwe dienst wordt gefinancierd (activa-passivatransactie of helemaal opnieuw) een aanzienlijk effect op de omvang van de aanwezige liquide middelen. Een besluit hierover wordt genomen in fase 2 (routekaart).

Indexaties
Het is gebruikelijk om bij het opstellen van de begroting te werken met de septembercirculaire (in dit geval die van 2023). Omdat de rudimentaire begroting in juni 2024 is opgesteld - toen de meicirculaire

2024 al beschikbaar was – is daarom deze circulaire gebruikt. De verwachting in de meicirculaire is dat de kosten (inflatie) minder zullen stijgen dan in de septembercirculaire 2023 werd verwacht. Daarom is ervoor gekozen de meicirculaire te gebruiken. Dit heeft over 2 jaar (2024 en 2025) bijna € 1 miljoen minder indexering tot gevolg.

Eenmalige kosten in het kader van de ontwikkeling van de Omgevingsdienst Utrecht
De eenmalige kosten zijn niet meegenomen in de rudimentaire begroting. Er is een afzonderlijke begroting in de routekaart fase 2 opgenomen en de verwachting is dat deze kosten met eenmalige middelen kunnen worden gedekt.

Bodemtaken
De provincie Utrecht heeft voor 2024 en 2025 toegezegd de apparaatskosten voor bodemtaken door te zetten naar de huidige omgevingsdiensten ter dekking van (een deel van) de kosten die gemeenten moeten maken door het overgaan van bevoegd gezag van deze taken als gevolg van de Omgevingswet. Voor 2026 zijn deze kosten toegevoegd bij de afzonderlijke deelnemers, aangezien er op dit moment geen zicht is op een andere dekking. Bestaande afspraken worden daarbij gerespecteerd. Dat betekent dat de deelnemers van de RUD Utrecht de uren voor de plustaken bodem met maximaal 15% per jaar kunnen verminderen zonder financiële gevolgen, tot uiterlijk de DVO 2027 (zie uitgangspunt 14 richtingsplan). De ODRU-deelnemers kunnen de voormalige T-Ow uren waarover nog geen duidelijkheid of overeenstemming was bereikt bij het opstellen van de DVO 2026, verminderen zonder financiële gevolgen, tot uiterlijk het DVO 2027.

Daarnaast zijn afspraken gemaakt over het vangnet ODRU: ODRU (en ook de RUD Utrecht) zijn niet de risicodrager voor de effecten van het overgaan van het bevoegd gezag. Het probleem van de mogelijke tekorten inzake de financiering van deze (basis)taken moet los gezien worden van de nieuwe omgevingsdienst en is iets wat door de gemeenten en provincie/Rijk moet worden opgelost. Wel is het een risico voor de nieuwe omgevingsdienst als dit betekent dat de deelnemers vanuit financiële overwegingen minder uren afnemen. Daarom zal dit opgenomen worden in de risicomatrix (routekaart fase 2).

Scenario minus 5%
Met het oog op de inhoudelijke keuzes die deelnemers mogelijk moeten maken door financiële krapte in 2026, is op verzoek van de bestuurders[1] ook een doorrekening gemaakt van wat een eventuele vermindering van 5% van de afgenomen taken kan betekenen. In deze berekening is een afname van 5% van het aantal uren meegenomen en een gelijke daling van de kosten per taakveld. De overheadkosten zijn gelijk gehouden om het netto-effect van 5% in kaart te brengen op de bijdrage. Daarnaast is de verwachting dat een afname van 5% van de uren niet tot (aanzienlijke) besparingen op de overhead zal leiden. De totale deelnemersbijdrage neemt met 5% minder uren met in totaal € 2.522.000 af. Bij dit scenario is nog geen rekening gehouden met frictiekosten die kunnen ontstaan wanneer alle deelnemers op dezelfde taken willen bezuinigen.

[1] . Dit verzoek werd op 22 mei jl. tijdens de bestuurderssessie over het richtingsplan gedaan.

2. Inleiding en leeswijzer

Deze inleiding begint met het standaard-onderdeel ‘Wat voorafging’, waarmee alle vier de documenten openen. Het doel van het richtingsplan, het proces en de leeswijzer zijn specifiek voor dit document.

2.1 Wat voorafging

In Nederland zijn er momenteel 28 omgevingsdiensten. Het werkveld van omgevingsdiensten ontwikkelt zich in hoog tempo en het aantal taken neemt toe in complexiteit en in omvang. De verwachting is dat deze ontwikkelingen doorzetten. Een bijkomende factor is de krapte op de arbeidsmarkt voor medewerkers met kennis op de specialistische werkzaamheden van de omgevingsdiensten.

Ook de twee omgevingsdiensten in Utrecht hebben met deze ontwikkelingen te maken. De afgelopen jaren weten medewerkers van de Omgevingsdienst regio Utrecht (ODRU) en de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht elkaar steeds beter te vinden om samen te werken op veel terreinen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de voorbereiding op de Omgevingswet, de aanpak van PFAS-verontreiniging in de bodem en energiecontroles bij bedrijven. In deze gezamenlijke projecten werd en wordt duidelijk dat de ODRU en de RUD Utrecht samen meer kunnen bereiken voor inwoners, bedrijven en voor een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. De beide omgevingsdiensten in de provincie Utrecht, de ODRU en de RUD Utrecht, onderschrijven het belang van efficiënte en effectieve samenwerking en een grotere omvang om de kwaliteit van de taakuitvoering te verhogen en te borgen.

Op 7 december 2023 hebben de gezamenlijke algemeen besturen van de ODRU en RUD Utrecht besloten om te starten met het traject om één robuuste omgevingsdienst voor de hele provincie Utrecht op te richten. Het doel hiervan is om een omgevingsdienst te creëren die beter in staat is om de door de deelnemers (provincie en gemeenten) gevraagde producten en diensten te leveren en een rol te spelen bij toekomstige opgaven. Beide besturen stemden in met de ‘Routekaart naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht’, bestaande uit drie fasen: richten, inrichten en verrichten. Zij gaven opdracht om de eerste fase ‘richten’ uit te voeren. Een belangrijke voorwaarde die de besturen hierbij mee hebben gegeven, is: bouw samen aan de omgevingsdienst van de toekomst vanuit een blanco situatie, zonder bezuinigingsdoelstelling. Bouw een dienst voor iedereen waarbij alle partijen gelijkwaardig zijn en kwaliteit voorop staat.

In fase 1 worden de volgende producten opgeleverd:

1. Het richtingsplan (missie, visie en de essentiële bestuurlijke uitgangspunten als basis voor de volgende drie producten)
2. De gemeenschappelijke regeling (de juridische basis voor een nieuwe Omgevingsdienst Utrecht)
3. Een rudimentaire begroting (een analyse van de uiteindelijke betaalbaarheid van de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht)
1. De route kaart fase 2 waarin zijn opgenomen: de programmaorganisatie, de belangrijkste producten, de planning voor fase 2 inrichten, de programmabegroting voor fase 2 en een risicoanalyse)

2.2 Doel van de rudimentaire begroting

De rudimentaire begroting is een voorlopige financiële inschatting die inzicht geeft in de verwachte inkomsten en uitgaven van de nieuwe dienst. Het doel van de rudimentaire begroting is om voor de eigenaren een eerste beeld te schetsen van de betaalbaarheid van de nieuwe organisatie, zonder dat alle gegevens van de nieuwe dienst al zijn bepaald.
De hoogte van de werkelijke bijdrage per deelnemer van 2026 kan worden bepaald in de programmabegroting 2026 die in fase 2 wordt opgesteld. In deze rudimentaire begroting is een verdeling per deelnemer opgenomen op basis van de rudimentaire begroting, maar deze weergave zegt nog niets

over de definitieve verdeling van de deelnemersbijdragen 2026. In fase 2 ‘inrichten’ wordt ook de keuze voor de nieuwe financieringssystematiek uitgewerkt en worden andere keuzes gemaakt (bijvoorbeeld inrichting van het management) die effect zullen hebben op de hoogte van de kosten en dus op de bijdrage per deelnemer.

Bezuinigingsopgave deelnemers
Tijdens de besprekingen van de conceptstukken kwamen de bezuinigingsopgaven van de deelnemers regelmatig aan de orde. Dit is een zeer relevant onderwerp. Hoewel dit, met name in de eerste jaren, ook invloed kan hebben op de financiële kaders van de nieuwe organisatie, is het belangrijk om de rudimentaire begroting daar toch los van te zien. De ontwikkeling van de Omgevingsdienst Utrecht is ingegeven vanuit inhoudelijke overwegingen, zoals schaalvergroting en het mogelijk maken van kwaliteitsverbeteringen, wat zal zorgen voor een meer robuuste omgevingsdienst. Dit is vanuit een meerjarige visie opgezet en moet daarom zo min mogelijk vermengd worden met bezuinigingsopgaven. De rudimentaire begroting biedt deelnemers inzicht in de betaalbaarheid van een samengevoegde omgevingsdienst in de provincie Utrecht.

Besparingen door te een Omgevingsdienst Utrecht op te richten
Het doel van het oprichten van een nieuwe, gezamenlijke omgevingsdienst voor de provincie Utrecht is om toekomstige uitdagingen en investeringen financieel beter op te vangen, wat tot minder meerkosten zal leiden.

Ondanks bovengenoemde factoren is de verwachting dat synergievoordelen zullen ontstaan wanneer de twee omgevingsdiensten worden samengevoegd. De deelnemers staan voor een financieel uitdagend jaar in 2026. Op basis van de reacties op de concept-rudimentaire begroting is duidelijk dat de deelnemers vermindering van de uitgaven aan de omgevingsdienst willen onderzoeken. Dit zou echter los moeten staan van de oprichting van de nieuwe dienst. De realiteit van de RUD Utrecht en de ODRU is dat ook nu al extra middelen nodig zijn op een aantal gebieden. In fase 2 zal worden onderzocht of eventuele synergievoordelen kunnen worden ingezet om tot minder meerkosten te komen. Omdat dit nog moet worden onderzocht zijn nog geen besparingen doorgevoerd in de rudimentaire begroting. De definitieve besluiten hierover door de deelnemers liggen voor in de kadernota en begroting 2026.

2.3 Leeswijzer

In deze rudimentaire begroting vindt u de volgende zaken:
- Staat van baten en lasten 2026;
- Inzicht in de ontwikkeling van de staat van baten en lasten 2027-2030 (het meerjarig perspectief);

De rudimentaire begroting bestaat uit structurele kosten voor zover die inzichtelijk zijn op het moment van schrijven (juni 2024). U leest meer over de staat van baten en lasten in hoofdstuk 4.

Er is een aparte paragraaf opgenomen over de eenmalige kosten (paragraaf 4.7) van de oprichting van de nieuwe dienst. Deze hebben betrekking op fase 2 ‘inrichten’ en fase 3 ‘verrichten’. Deze begroting vindt u in de routekaart fase 2.

In hoofdstuk 5 wordt inzicht gegeven in de meerjarige ontwikkeling met betrekking tot de staat van baten en lasten. De verwachte en al verwerkte besparingen op de structurele kosten op termijn zijn beperkt. Er zijn vooralsnog alleen besparingen op de ICT-kosten (licentie en software kosten) verwerkt. Deze zullen naar verwachting niet eerder dan in 2027 van toepassing zijn.

Op diverse plekken in het document wordt gesproken over financiële uitgangspunten, normen en criteria.

Item	Verwijzing
Bestuurlijk financiële uitgangspunten	Hoofstuk 3 en 6
Financiële uitgangspunten	Hoofdstuk 3
Financiele IBP-VTH criteria	Paragraaf 4.4

Figuur 2.1

3. Uitgangspunten

In de rudimentaire begroting is een aantal uitgangspunten meegenomen. Deze staan in de tabel hieronder. Deze uitgangspunten zijn afkomstig uit het projectplan rudimentaire begroting. In de tweede kolom is vermeld hoe deze zijn verwerkt in de rudimentaire begroting. In het richtingsplan zijn bestuurlijke keuzes voor de financiën van de Omgevingsdienst Utrecht als uitgangspunt opgenomen. Deze gaan onder andere over de keuze voor de financieringssystematiek, criteria voor aanvullende opdrachten versus de dienstverleningsovereenkomst (DVO), de inbreng van taken door de deelnemers in de nieuwe omgevingsdienst en de criteria voor het weerstandvermogen. De financiële uitwerking van deze uitgangspunten gebeurt in fase 2.

Uitgangspunten uit projectplan	Verwerking
Organisatorische uitgangspunten (zoals topstructuur)	Er zijn nog geen zaken verwerkt, de huidige formatie is opgenomen in de begroting. kostenbesparing is daarbij geen uitgangspunt is.
De bekostigingssystematiek van de ODRU en de RUD verschillen van elkaar. Het doel van de rudimentaire begroting is niet om de bijdrage per deelnemer te bepalen maar wel om inzicht te geven in de betaalbaarheid van het totaal van de nieuwe omgevingsdienst. Daarom zal een verdeling van de kosten worden gedaan op basis van de geleverde uren.	De begroting 2026 is verdeeld op basis van de afgesproken uren 2024 om de bijdragen te berekenen.
De basis is voor de rudimentaire begroting 2026 is de meest recente begroting 2024 en eventuele relevante aanpassingen uit de programmabegroting 2025	Gerealiseerd. In de RUD begroting 2025 zijn besparingen verwerkt. De ODRU heeft mogelijke besparingen alleen nog geïnventariseerd. Het verschil is eerlijk verwerkt. Zie paragraaf 4.3.
Robuustheidscriteria: In het IBP/VTH staat dat alle omgevingsdiensten aan de 6 genormeerde kpi's zouden moeten voldoen. Bij het bouwen van een nieuwe omgevingsdienst ligt het voor de hand dat deze kpi's gerealiseerd worden.	In de rudimentaire begroting in fase 1 worden de implicaties hiervan voor de nieuwe omgevingsdienst alvast in kaart gebracht, zie paragraaf 4.4. Er zijn geen aanpassingen doorgevoerd.
Hanteren prijspeil 202 en rekening houden met indexatie voor komende jaar.	De meicirculaire 2024 is gebruikt
Locatie/huisvesting nieuwe Omgevingsdienst Utrecht. Er is al keuze gemaakt voor huisvesting in het provinciehuis.	De huidige huisvestingskosten zijn gebruikt. In de begroting van de RUD 2025 is een bezuiniging voor de 13e verdieping verwerkt.
Over de criteria voor verhouding vaste en inhuur medewerkers kan in deze fase slechts toelichting worden gegeven. RUD kent andere interne richtlijnen dan de ODRU doordat de opbouw van de DVO-afspraken verschilt. Hier wordt waar mogelijk het richtingsplan gevolgd.	Het IBP/VTH schrijft 80% voor. Dit heeft nog geen uitwerking gehad in de rudimentaire begroting, mede omdat door de krappe arbeidsmarkt de verwachting niet is dat dit gelijk in 2026 gerealiseerd kan worden. Dit geeft mogelijk op termijn een (geringe) kostenbesparing.

Figuur 3.1

In paragraaf 5.2 wordt ingegaan op het onderwerp investeringen. Nieuwe beleidskeuzes en de betaalbaarheid daarvan in de nieuwe organisatie komen aan de orde in de programmabegroting 2026.

4. Staat van baten en lasten

4.1 Staat van baten en lasten 2026

De rudimentaire begroting is gesplist in de baten-, en lastenkant. Hieronder zijn de baten en lasten 2026 vermeld. In paragraaf 4.4 is de verdeling van de deelnemersbijdragen uitgewerkt. Omdat niet alle deelnemers dezelfde taken afnemen, zijn de kosten verdeeld in een aantal taakvelden.

De staat van baten 2026 ziet er als volgt uit:

Taakveld	7.4 Milieubeheer (zonder WNL)	Water Natuur en Landschap	8.3 Bouw en Wonen	4.1 Openbaar Onderwijs	0.4 Overhead	Totaal ODU 2026
Bijdrage deelnemers	€ 27.610.000	€ 3.219.000	€ 3.597.000	€ 885.000	€ 10.426.000	€ 45.737.000
Overige baten	€ 877.000	€ -	€ -	€ 1.000	€ 210.000	€ 1.088.000
BATEN	**€ 28.487.000**	**€ 3.219.000**	**€ 3.597.000**	**€ 886.000**	**€ 10.636.000**	**€ 46.825.000**
Salarissen	€ 19.224.000	€ 2.171.000	€ 1.753.000	€ 377.000	€ 6.008.000	€ 29.533.000
Inhuur derden	€ 5.193.000	€ 587.000	€ 1.337.000	€ 297.000	€ 1.577.000	€ 8.991.000
Indirecte personeelslasten	€ 1.042.000	€ 118.000	€ 126.000	€ 27.000	€ 597.000	€ 1.910.000
Huisvesting en ICT	€ 2.070.000	€ 234.000	€ 289.000	€ 110.000	€ 1.575.000	€ 4.278.000
Overig materieel budget	€ 398.000	€ 45.000	€ 37.000	€ 63.000	€ 477.000	€ 1.020.000
Kapitaallasten	€ 475.000	€ 54.000	€ 55.000	€ 12.000	€ 129.000	€ 725.000
Overige lasten	€ 85.000	€ 10.000	€ -	€ -	€ 273.000	€ 368.000
LASTEN	**€ 28.487.000**	**€ 3.219.000**	**€ 3.597.000**	**€ 886.000**	**€ 10.636.000**	**€ 46.825.000**
Saldo	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**

Figuur 4.1

Toelichting van overige baten: er zijn ook andere inkomsten vanuit niet-deelnemers en bijvoorbeeld detachering. Deze worden apart vermeld. Er heeft nog geen eliminatie van transacties tussen ODRU en RUD Utrecht plaatsgevonden.

De rudimentaire begroting is een optelling van de meest recente begrotingen 2024 (1e begrotingswijziging) waarbij eenmalige en bijzondere posten zijn gecorrigeerd om een reëel beeld van de kosten in 2026 te kunnen schetsen.

In totaal is er sprake van een sluitende rudimentaire begroting 2026. De resultaten bij alle taakvelden zijn ook nihil.

Hieronder is in beeld gebracht hoe de taakvelden per deelnemer eruitzien in 2024:

DEELNEMER	Milieubeheer	Water Natuur en Landschap	Wonen en bouwen_	Openbaar onderwijs_
Amersfoort	x	x		
Baarn	x	x		
Bunschoten	x	x		
Eemnes	x	x		
Houten	x	x		
Leusden	x	x		
Lopik	x	x		
Nieuwegein	x	x		
Soest	x	x		
Utrecht	x	x		
Woudenberg	x	x		
Provincie	x	x		
Bunnik	x			x
De Bilt	x			x
De Ronde Venen	x		x	x
Ijsselstein	x		x	x
Montfoort	x			
Oudewater	x			
Renswoude	x			
Rhenen	x			
Stichtse Vecht	x			x
Utrechtse Heuvelrug	x			x
Veenendaal	x			
Vijfheerenlanden	x			
Wijk bij Duurstede	x			x
Woerden	x			x
Zeist	x			x
Totaal	**27**	**12**	**2**	**9**

Figuur 4.2

Bij WNL is de provincie Utrecht veruit de grootste afnemer. De RUD-gemeenten nemen ook een beperkt aantal WNL-uren af. Bij de ODRU- gemeenten geldt dit waarschijnlijk ook. Deze zijn nu echter niet specifiek inzichtelijk, daarom zijn deze opgenomen onder Milieubeheer.

4.2 Toelichting aannames en berekeningen op de staat van baten en lasten 2026

Bij de staat van baten lasten 2026 zijn de volgende toelichtingen en aannames te vermelden:

Rentebaten
Er is besloten in 2026 geen rentebaten toe te verwerken. Deze zijn ook in de beide begrotingen 2024 niet opgenomen. De verwachting over 2024 is echter wel dat beide diensten rond de € 200.000 aan rentebaten zullen ontvangen. De rentepercentages bij de banken zijn weliswaar opgelopen in de afgelopen tijd, maar zouden ook weer kunnen dalen. Mede vanwege het feit dat de Europese Centrale Bank (ECB) de rente alweer naar beneden heeft bijgesteld, is vanuit voorzichtigheid besloten geen rentebaten in de rudimentaire begroting toe te voegen. Daarnaast zouden er ook in 2026 aanzienlijk

minder liquide middelen aanwezig kunnen zijn als er wordt besloten de nieuwe dienst helemaal ‘schoon’ te laten beginnen en geen activa-passiva transactie toe te passen.

Personele kosten
Er zijn geen besparingen in personele kosten doorgevoerd, ook niet in de kosten voor directie, management en controller. Het is niet wenselijk om besparingen door te voeren waarover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Indexering
Bij de berekening van de bijdragen 2026 zijn ook de verwachte indexaties meegenomen. Dit heeft aanzienlijk effect op de cijfers omdat hier de indexaties van 2025 en 2026 zijn meegenomen. Het effect hiervan is uiteraard helemaal onafhankelijk van de oprichting van de Omgevingsdienst Utrecht. De afzonderlijke diensten zouden deze indexaties ook zelfstandig gehad hebben.

In eerste instantie is, zoals door de beide omgevingsdiensten gebruikelijk, bij het opstellen van begrotingen gerekend met de verwachte indexaties uit de septembercirculaire 2023, omdat die normaal gesproken aansluit met de planning-, en control-cyclus. Toch is, gezien de afwijkende periode voor het opstellen van deze begroting, ook gekeken naar de recentere meicirculaire. Het verschil tussen de verwachting uit september 2023 en mei 2024 is aanzienlijk. De indexaties doorrekenen vanuit de meicirculaire zorgen ervoor dat de indexaties € 965.000 lager uitvallen (voor 2025 en 2026). Daarom is besloten de meicirculaire te gebruiken. In voorbereiding op besluitvorming door de gezamenlijke algemeen besturen in oktober 2024, zal gekeken worden naar de septembercirculaire 2024. Als hierdoor de verwachtingen weer aanzienlijk afwijken, worden de cijfers in de begroting herrekend met de meest recente inschatting.

Hetzelfde geldt voor de indexatie-verwachtingen van het meerjarig perspectief (zie hoofdstuk 5).

SPUK Energie (THE)
De huidige subsidieperiode voor de SPUK Energie (THE) loopt tot en met 2026. Op dit moment is onduidelijk wat er na de einddatum met de SPUK-energie-activiteiten gebeurt. Daarom is deze activiteit niet meegenomen in de rudimentaire begroting. De verwachting is dat deze activiteiten met bijbehorende SPUK een vervolg krijgen. Dit zal dan leiden tot aanvullende opbrengsten, maar daartegenover in omvang dezelfde kosten. Dit heeft dus geen effect op de bijdrage per deelnemer.

De SPUK- IBP loopt tot en met 2024 en zit dus ook niet meer in de rudimentaire begroting 2026.

Overheadkosten en kosten bedrijfsvoering
In deze rudimentaire begroting is nog volgens de bestaande methodes van verwerking uitgegaan. Die zijn bij de ODRU en de RUD Utrecht verschillend. Daarnaast is een notitie overhead uit 2023 van de commissie BBV verschenen. Er is nog geen rekening gehouden met deze nieuwe notitie overhead. Deze notitie was nog niet voorhanden toen de begrotingen 2024 van werden opgesteld.

Het belangrijkste verschil tussen overhead en bedrijfsvoering is dat overheadkosten niet direct aan specifieke programma's of taakvelden kunnen worden toegerekend en meer betrekking hebben op de algemene sturing en ondersteuning van de organisatie. Bedrijfsvoering omvat zowel deze overhead-kosten als de kosten die direct verband houden met de uitvoering van de kerntaken en programma's van de organisatie. In de BBV-context is het onderscheid belangrijk om de kostenstructuur transparanter te maken en beter inzicht te bieden in waar het geld daadwerkelijk naartoe gaat. Hiervoor moet in fase 2, voorafgaand aan de ontwerp-programmabegroting 2026 een geharmoniseerde methode worden ontwikkeld.

4.3 Inschatting eigendomsverhoudingen in 2026

De totale begrote kosten uit de rudimentaire begroting 2026 zijn verdeeld over de deelnemers met het aantal begrote uren over 2024 als verdeelsleutel. Dit is op dit moment de enige verdeelsleutel die gehanteerd kan worden (als gevolg van het feit dat beide diensten een andere financieringssystematiek hebben). De verdeelsleutel is relevant voor de te verdelen kosten per taakveld en dus ook voor de overhead. De werkelijke verdeelsleutel wordt bepaald in fase 2 bij de financieringssystematiek.

In afwijking van het projectplan is besloten om niet de werkelijk geleverde uren 2023 te hanteren als de als verdeelsleutel, maar de begrote uren voor 2024. Dit omdat bij de uitwerking van de berekeningen bleek dat hiervoor te veel incidentele correcties moeten worden uitgevoerd. Dit had met name te maken met verschuivingen van taken onder de Omgevingswet.

De huidige organisaties gaan op een andere manier om met de verwerking van de afname van uren in de dienstverleningsovereenkomst (DVO). De UVP (uitvoeringsplan)-uren zijn bij de RUD Utrecht gelijk aan de DVO-uren. Bij de ODRU zit er een aanzienlijk verschil tussen de DVO-uren en de UVP-uren. Daarom is besloten de UVP-uren mee te nemen, aangezien deze het best de werkelijke afname representeren.

De verdeling van de uren van de deelnemers (die de verdeelsleutel van de kosten is) ziet er al volgt uit:

	Amers-foort	Baarn	Bun-schoten	Eemnes	Houten	Leusden	Lopik	Nieuwe-gein	Soest	Utrecht	Wouden-berg	Provincie	Totaal RUD
Totaal uren	18.477	4.620	4.929	2.057	6.350	4.172	4.823	4.536	6.783	21.119	3.647	68.185	**149.697**
% oud	12%	3%	3%	1%	4%	3%	3%	3%	5%	14%	2%	46%	**100%**
% totaal ODU	5%	1%	1%	1%	2%	1%	1%	1%	2%	6%	1%	20%	**44%**

ODRU

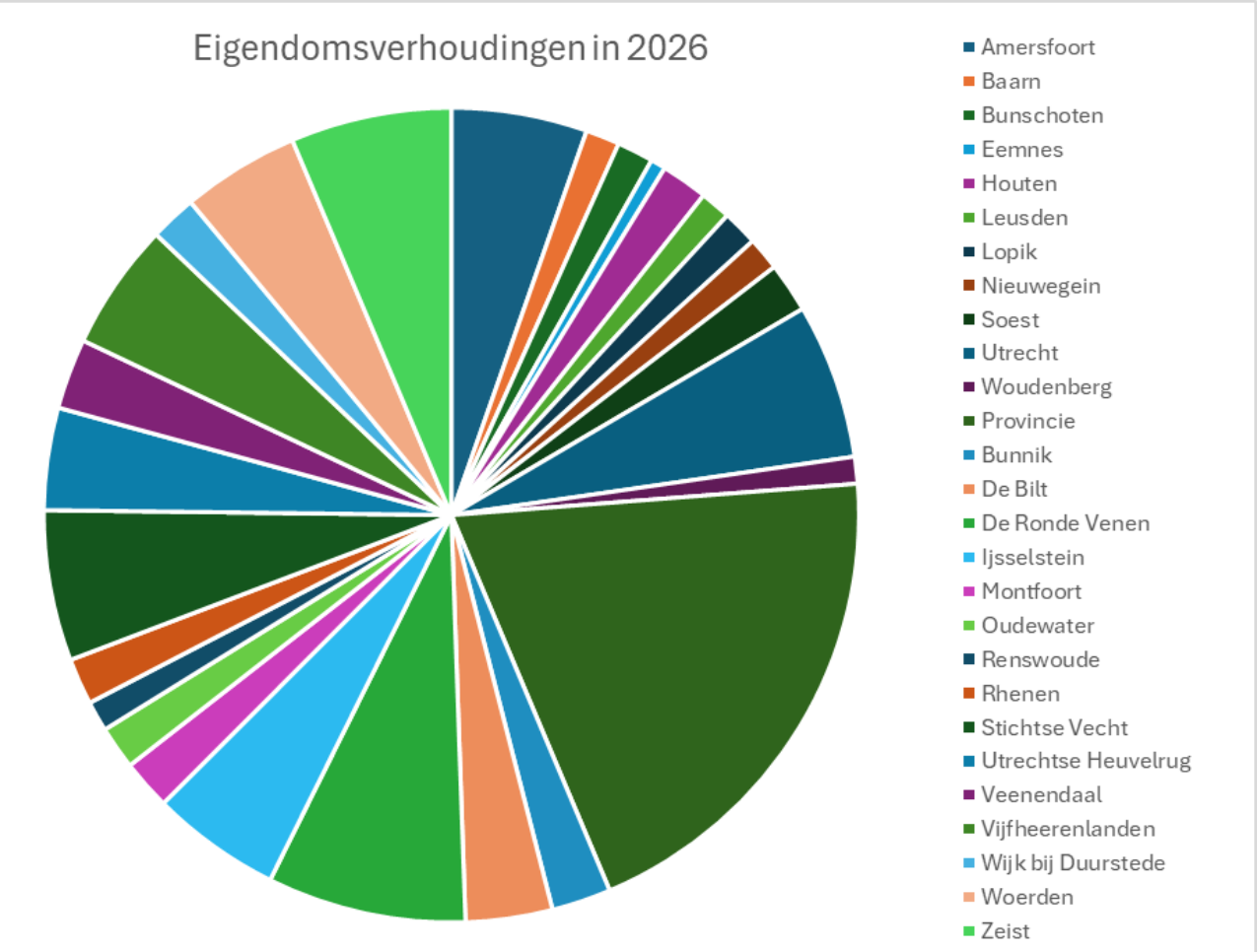
	Bunnik	De Bilt	DRV	Ijssel-stein	Mont-foort	Oude water	Rens-woude	Rhenen	Stichtse Vecht	UHR	Veenen-daal	VHL	Wijk bij Duurstede
Totaal uren	8.080	11.794	27.063	17.677	6.791	5.857	4.127	6.292	20.494	13.921	9.594	17.320	6.346
% oud	4%	6%	14%	9%	4%	3%	2%	3%	11%	7%	5%	9%	3%
% totaal ODU	2%	3%	8%	5%	2%	2%	1%	2%	6%	4%	3%	5%	2%

	Woerden	Zeist	Totaal ODRU
Totaal uren	16.011	21.884	**193.251**
% oud	8%	11%	**100%**
% totaal ODU	5%	6%	**56%**

Figuur 4.3A

De begrote kosten 2026 zijn dus met bovenstaande verdeelsleutel over de deelnemers verrekend.

Visueel ziet de eigendomsverdeling er als volgt uit:

Figuur 4.3B

4.4 Verdeling rudimentaire begroting in bijdrage per deelnemer

In onderstaand overzicht staan de indicatieve bijdragen 2026 op basis van de rudimentaire begroting. De tabel is opgezet door een vergelijking te maken tussen de bijdragen 2024 en 2026.

DEELNEMER	Bijdrage 2024	Exploitatie tekort /Taakstelling 2024	€1 Korting op bijdrage deelnemers	Dotatie bestemmingsreserve 2024 voor Ontwikkelkosten	**'Geschoonde' bijdrage 2024**	Bezuinigingen 2025	Bodemtaken	Inbreng extra taken DVO2025	Indexaties	**Bijdrage 2026**
Amersfoort	€ 2.252.000			-€ 19.000	**€ 2.233.000**	-€ 24.000		-€ 7.000	€ 172.000	€ 2.375.000
Baarn	€ 607.000			-€ 5.000	**€ 602.000**	-€ 6.000		-€ 2.000	€ 46.000	€ 641.000
Bunschoten	€ 601.000			-€ 5.000	**€ 596.000**	-€ 6.000		-€ 2.000	€ 46.000	€ 634.000
Eemnes	€ 263.000			-€ 2.000	**€ 261.000**	-€ 3.000		-€ 1.000	€ 20.000	€ 278.000
Houten	€ 439.000			-€ 6.000	**€ 433.000**	-€ 8.000		€ 335.000	€ 33.000	€ 793.000
Leusden	€ 510.000			-€ 4.000	**€ 506.000**	-€ 5.000		-€ 2.000	€ 39.000	€ 538.000
Lopik	€ 629.000			-€ 5.000	**€ 624.000**	-€ 6.000		-€ 2.000	€ 48.000	€ 664.000
Nieuwegein	€ 560.000			-€ 5.000	**€ 555.000**	-€ 6.000		-€ 2.000	€ 43.000	€ 591.000
Soest	€ 845.000			-€ 7.000	**€ 838.000**	-€ 9.000		-€ 2.000	€ 65.000	€ 892.000
Utrecht	€ 2.543.000			-€ 21.000	**€ 2.522.000**	-€ 28.000		-€ 8.000	€ 194.000	€ 2.681.000
Woudenberg	€ 456.000			-€ 4.000	**€ 452.000**	-€ 5.000		-€ 1.000	€ 35.000	€ 481.000
Provincie	€ 9.427.000			-€ 68.000	**€ 9.359.000**	-€ 89.000	-€ 434.000	-€ 25.000	€ 689.000	€ 9.500.000
Totaal RUD	**€ 19.132.000**	**€ 0**	**€ 0**	**-€ 150.000**	**€ 18.982.000**	**-€ 195.000**	**-€ 434.000**	**€ 283.000**	**€ 1.430.000**	**€ 20.066.000**
Bunnik	€ 953.000	€ 19.000	€ 8.000		**€ 980.000**		€ 14.000	-€ 3.000	€ 77.000	€ 1.068.000
De Bilt	€ 1.366.000	€ 27.000	€ 12.000		**€ 1.405.000**		€ 43.000	-€ 4.000	€ 113.000	€ 1.556.000
De Ronde Venen	€ 3.146.000	€ 62.000	€ 27.000		**€ 3.235.000**		€ 88.000	-€ 10.000	€ 259.000	€ 3.572.000
Ijsselstein	€ 2.097.000	€ 41.000	€ 18.000		**€ 2.156.000**		€ 20.000	-€ 6.000	€ 170.000	€ 2.339.000
Montfoort	€ 801.000	€ 16.000	€ 7.000		**€ 823.000**		€ 12.000	-€ 2.000	€ 65.000	€ 898.000
Oudewater	€ 690.000	€ 13.000	€ 6.000		**€ 709.000**		€ 11.000	-€ 2.000	€ 56.000	€ 774.000
Renswoude	€ 485.000	€ 9.000	€ 4.000		**€ 498.000**		€ 9.000	-€ 1.000	€ 40.000	€ 545.000
Rhenen	€ 739.000	€ 14.000	€ 6.000		**€ 760.000**		€ 14.000	-€ 2.000	€ 60.000	€ 832.000
Stichtse Vecht	€ 2.379.000	€ 47.000	€ 21.000		**€ 2.447.000**		€ 69.000	-€ 7.000	€ 196.000	€ 2.705.000
Utrechtse Heuvelrug	€ 1.630.000	€ 32.000	€ 14.000		**€ 1.676.000**		€ 35.000	-€ 5.000	€ 133.000	€ 1.839.000
Veenendaal	€ 1.125.000	€ 22.000	€ 10.000		**€ 1.156.000**		€ 23.000	-€ 3.000	€ 92.000	€ 1.268.000
Vijfheerenlanden	€ 1.972.000	€ 40.000	€ 17.000		**€ 2.028.000**		€ 93.000	-€ 6.000	€ 165.000	€ 2.280.000
Wijk bij Duurstede	€ 739.000	€ 15.000	€ 6.000		**€ 760.000**		€ 19.000	-€ 2.000	€ 61.000	€ 838.000
Woerden	€ 1.872.000	€ 37.000	€ 16.000		**€ 1.925.000**		€ 42.000	-€ 6.000	€ 153.000	€ 2.115.000
Zeist	€ 2.539.000	€ 50.000	€ 22.000		**€ 2.611.000**		€ 75.000	-€ 8.000	€ 209.000	€ 2.888.000
Totaal ODRU	**€ 22.533.000**	**€ 443.000**	**€ 194.000**		**€ 23.171.000**		**€ 568.000**	**-€ 70.000**	**€ 1.850.000**	**€ 25.519.000**
Totaal	**€ 41.665.000**	**€ 443.000**	**€ 194.000**	**-€ 150.000**	**€ 42.153.000**	**-€ 195.000**	**€ 134.000**	**€ 213.000**	**€ 3.280.000**	**€ 45.585.000**

Figuur 4.4

Toelichting op het overzicht.
In het overzicht is het verloop van de bijdrage 2024 naar die indicatieve bijdrage 2026 berekend. Per kolom wordt hieronder een toelichting gegeven. In de eerste vier kolommen wordt de bijdrage 2024 gecorrigeerd voor eenmalige posten. Dat leidt tot een ‘geschoonde bijdrage 2024’.

Bijdrage 2024
Deze kolom laat de bijdragen per deelnemer conform eerste begrotingswijziging 2024 zien.

Exploitatietekort 2024/taakstelling 2024
De ODRU heeft, gecorrigeerd voor incidentele posten, een begroot negatief resultaat 2024 van € 378.000 (inclusief indexatie van dit saldo naar 2026 € 443.000). In de tabel is dit toegevoegd aan de

bijdrage van de ODRU-deelnemers. Het kan zijn dat dit negatieve resultaat op een andere manier wordt opgelost in 2024 door bijvoorbeeld besparingen binnen de exploitatie 2024. In dit overzicht is daar vooralsnog geen rekening mee gehouden.

Dotatie (toevoeging) bestemmingsreserve 2024 voor ontwikkelkosten
Voor de RUD Utrecht is er een correctie doorgevoerd omdat er binnen de begroting 2024 een mutatie aan de bestemmingsreserve voor ontwikkeling is opgenomen van € 150.000. Dit staat los van de reguliere begroting 2024 en daarom is deze gecorrigeerd.

'Geschoonde' bijdrage 2024
De bijdragen 2024 gecorrigeerd voor eenmalige zaken worden dan € 42.153.000.

Besparingen 2025
In de ontwerp-programmabegroting 2025 van de RUD Utrecht zijn besparingen doorgevoerd voor in totaal € 466.000. Voor een bedrag van € 195.000 euro zijn dit besparingen die relevant zijn voor de vergelijking. Dit gaat bijvoorbeeld over het schrappen van de 13e etage en kapitaallasten. De voor 2025 verwachte rentebaten zijn niet meegenomen, omdat daar in de begroting 2026 ook geen rekening mee is gehouden.

Bodemtaken
De bodemtaken zijn in 2024 onder de Omgevingswet verschoven van de provincie naar de gemeenten. De provincie Utrecht heeft toegezegd de apparaatskosten bodemtaken (ongeveer € 770.000) voor de jaren 2024 en 2025 door te zetten naar de gemeenten ter dekking van de kosten die de overgang met zich meebrengt. De RUD Utrecht en de ODRU hebben deze taken op een andere manier in hun begroting 2024 verwerkt. Beide methoden zijn mogelijk. Bij de RUD Utrecht zijn de uren in de DVO's en UVP's van de gemeenten opgenomen, waarna er via de dekking van de apparaatskosten (vanuit de provincie) een verrekening plaats zal vinden. Bij de ODRU zijn deze uren niet in de UVP's opgenomen, maar rechtstreeks als ODRU baten ter dekking van de uitvoering van deze taken opgenomen. Bovenstaande verdeling is alleen gebruikt om het verloop van de deelnemersbijdragen 2024 naar 2026 te berekenen. De werkelijke verdeling kan anders uitvallen en zal eind van het jaar 2024 worden geëvalueerd. Dit heeft geen effect op het beeld van de rudimentaire begroting.

Vanaf 2026 is deze dekking van de apparaatskosten niet meer toegezegd door de provincie, maar zijn de werkzaamheden (basistaken) er nog wel. In deze rudimentaire begroting zijn daarom de kosten rondom deze taken toegevoegd aan de deelnemersbijdrage (voor de gemeenten). Voor de gemeente Utrecht en Amersfoort geldt dit niet, omdat deze gemeenten voor de Omgevingswet zelf al bevoegd gezag waren. Daarnaast is er voor de provincie Utrecht een afbouwschema (mede vanwege het overgangsrecht) vastgesteld.

Indexering
Er is gebruik gemaakt voor de verwachtingen van de indexaties uit de meicirculaire 2024. Voor een verdere toelichting worden verwezen naar paragraaf 4.2.

Inbreng extra taken DVO 2025
Door de gemeente Houten worden per 2025 nieuwe taken ingebracht Het gaat om 2.762 uur. Het gevolg is dat de bijdrage van Houten toeneemt. Het eigenaarsdeel wordt ook verhoogt en daarom moeten de vaste kosten ook opnieuw verdeeld worden. Er is in deze rudimentaire begroting vooralsnog van uitgegaan dat de extra taken geen extra overheadkosten opleveren. Voor de andere deelnemers betekent dit dan dus dat zij minder gaan bijdragen. In totaal gaat het om € 122.000.

Bijdrage 2026
Bovenstaande leidt tot een totale deelnemersbijdrage van € 45.585.000.

Eigendom
De eigendomsverhoudingen op basis van de fictieve bijdragen 2026 zijn in de laatste kolom vermeld. De provincie Utrecht wordt met 21% de grootste deelnemer. Gevolgd door de gemeente De Ronde Venen met 8% (die taken Bouw en Wonen afneemt), en de gemeenten Utrecht, Stichtse Vecht en Zeist die allemaal op 6% uitkomen.

De effecten van de nieuwe takenoverheveling vanaf 2025 voor de gemeente Utrecht is nog niet meegenomen in de overzichten. Het gaat naar verwachting om circa 10.000 uur.

Uurtarieven
De uurtarieven van de beide omgevingsdiensten worden op een andere manier berekend. De ODRU kent een integraal uurtarief waarmee alle uren worden afgerekend. De RUD Utrecht kent een verschil in vaste kosten en variabele kosten. De vaste kosten worden gedekt door een vaste bijdrage en de variabele kosten op basis van werkelijke afname. Voor de rudimentaire begroting is al een verdeling gemaakt tussen overhead en primaire kosten, vooruitlopend op de nieuwe financieringssystematiek. In de uitgangspunten in het richtingsplan is opgenomen dat er een hybride systematiek zal worden ontwikkeld.

4.5 Effect van scenario minus 5% op de bijdrage per deelnemer

Met het oog op de inhoudelijke keuzes die deelnemers mogelijk moeten maken door financiële krapte in 2026 is, op verzoek van de bestuurders, ook een doorrekening gemaakt van wat een eventuele bezuiniging van 5% op de afgenomen taken kan betekenen. In deze berekening is een afname van 5% van het aantal uren meegenomen en een gelijke daling van de kosten per taakveld. De overheadkosten zijn gelijk gehouden om het netto-effect van 5% in kaart te brengen op de bijdrage. Daarnaast is de verwachting dat een afname van 5% van de uren niet tot (aanzienlijke) besparingen op de overhead zal leiden. De totale deelnemersbijdrage neemt met in dit scenario met in totaal € 2.483.000 af. Bij dit scenario is nog geen rekening gehouden met frictiekosten die eventueel kunnen ontstaan wanneer alle deelnemers op dezelfde taken willen bezuinigen.

DEELNEMER	Bijdrage 2024	Exploitatie tekort /Taakstelling 2024	€1 Korting op bijdrage deelnemers	Dotatie bestemmingsreserve 2024 voor Ontwikkelkosten	'Geschoonde' bijdrage 2024	Bezuinigingen 2025	Bodemtaken	Inbreng extra taken DVO2025	Indexaties	Afname taken - 5%	Bijdrage 2026
Amersfoort	€ 2.252.000			-€ 19.000	**€ 2.233.000**	-€ 24.000		-€ 7.000	€ 172.000	-€ 180.000	€ 2.195.000
Baarn	€ 607.000			-€ 5.000	**€ 602.000**	-€ 6.000		-€ 2.000	€ 46.000	-€ 25.000	€ 616.000
Bunschoten	€ 601.000			-€ 5.000	**€ 596.000**	-€ 6.000		-€ 2.000	€ 46.000	-€ 26.000	€ 607.000
Eemnes	€ 263.000			-€ 2.000	**€ 261.000**	-€ 3.000		-€ 1.000	€ 20.000	-€ 11.000	€ 267.000
Houten	€ 439.000			-€ 6.000	**€ 433.000**	-€ 8.000		€ 335.000	€ 33.000	-€ 34.000	€ 759.000
Leusden	€ 510.000			-€ 4.000	**€ 506.000**	-€ 5.000		-€ 2.000	€ 39.000	-€ 22.000	€ 516.000
Lopik	€ 629.000			-€ 5.000	**€ 624.000**	-€ 6.000		-€ 2.000	€ 48.000	-€ 26.000	€ 638.000
Nieuwegein	€ 560.000			-€ 5.000	**€ 555.000**	-€ 6.000		-€ 2.000	€ 43.000	-€ 24.000	€ 566.000
Soest	€ 845.000			-€ 7.000	**€ 838.000**	-€ 9.000		-€ 2.000	€ 65.000	-€ 36.000	€ 855.000
Utrecht	€ 2.543.000			-€ 21.000	**€ 2.522.000**	-€ 28.000		-€ 8.000	€ 194.000	-€ 218.000	€ 2.463.000
Woudenberg	€ 456.000			-€ 4.000	**€ 452.000**	-€ 5.000		-€ 1.000	€ 35.000	-€ 20.000	€ 462.000
Provincie	€ 9.427.000			-€ 68.000	**€ 9.359.000**	-€ 89.000	-€ 434.000	-€ 25.000	€ 689.000	-€ 365.000	€ 9.135.000
Totaal RUD	**€ 19.132.000**	**€ 0**	**€ 0**	**-€ 150.000**	**€ 18.982.000**	**-€ 195.000**	**-€ 434.000**	**€ 283.000**	**€ 1.430.000**	**-€ 987.000**	**€ 19.079.000**
Bunnik	€ 953.000	€ 19.000	€ 8.000		**€ 980.000**		€ 14.000	-€ 3.000	€ 77.000	-€ 48.000	€ 1.020.000
De Bilt	€ 1.366.000	€ 27.000	€ 12.000		**€ 1.405.000**		€ 43.000	-€ 4.000	€ 113.000	-€ 77.000	€ 1.479.000
De Ronde Venen	€ 3.146.000	€ 62.000	€ 27.000		**€ 3.235.000**		€ 88.000	-€ 10.000	€ 259.000	-€ 315.000	€ 3.257.000
Ijsselstein	€ 2.097.000	€ 41.000	€ 18.000		**€ 2.156.000**		€ 20.000	-€ 6.000	€ 170.000	-€ 206.000	€ 2.134.000
Montfoort	€ 801.000	€ 16.000	€ 7.000		**€ 823.000**		€ 12.000	-€ 2.000	€ 65.000	-€ 43.000	€ 855.000
Oudewater	€ 690.000	€ 13.000	€ 6.000		**€ 709.000**		€ 11.000	-€ 2.000	€ 56.000	-€ 36.000	€ 738.000
Renswoude	€ 485.000	€ 9.000	€ 4.000		**€ 498.000**		€ 9.000	-€ 1.000	€ 40.000	-€ 26.000	€ 520.000
Rhenen	€ 739.000	€ 14.000	€ 6.000		**€ 760.000**		€ 14.000	-€ 2.000	€ 60.000	-€ 39.000	€ 793.000
Stichtse Vecht	€ 2.379.000	€ 47.000	€ 21.000		**€ 2.447.000**		€ 69.000	-€ 7.000	€ 196.000	-€ 144.000	€ 2.561.000
Utrechtse Heuvelrug	€ 1.630.000	€ 32.000	€ 14.000		**€ 1.676.000**		€ 35.000	-€ 5.000	€ 133.000	-€ 91.000	€ 1.748.000
Veenendaal	€ 1.125.000	€ 22.000	€ 10.000		**€ 1.156.000**		€ 23.000	-€ 3.000	€ 92.000	-€ 55.000	€ 1.213.000
Vijfheerenlanden	€ 1.972.000	€ 40.000	€ 17.000		**€ 2.028.000**		€ 93.000	-€ 6.000	€ 165.000	-€ 105.000	€ 2.176.000
Wijk bij Duurstede	€ 739.000	€ 15.000	€ 6.000		**€ 760.000**		€ 19.000	-€ 2.000	€ 61.000	-€ 39.000	€ 799.000
Woerden	€ 1.872.000	€ 37.000	€ 16.000		**€ 1.925.000**		€ 42.000	-€ 6.000	€ 153.000	-€ 101.000	€ 2.014.000
Zeist	€ 2.539.000	€ 50.000	€ 22.000		**€ 2.611.000**		€ 75.000	-€ 8.000	€ 209.000	-€ 172.000	€ 2.716.000
Totaal ODRU	**€ 22.533.000**	**€ 443.000**	**€ 194.000**		**€ 23.171.000**		**€ 568.000**	**-€ 70.000**	**€ 1.850.000**	**-€ 1.496.000**	**€ 24.023.000**
Totaal	**€ 41.665.000**	**€ 443.000**	**€ 194.000**	**-€ 150.000**	**€ 42.153.000**	**-€ 195.000**	**€ 134.000**	**€ 213.000**	**€ 3.280.000**	**-€ 2.483.000**	**€ 43.102.000**

Figuur 4.5

4.6 Robuustheidscriteria IBP-VTH

Het IBP-VTH (Interbestuurlijk programma versterking VTH- stelsel) stelt criteria waaraan omgevingsdiensten zouden moeten voldoen om hun dienstverlening op een kwalitatief hoog niveau te houden. Deze criteria zijn bedoeld om te waarborgen dat omgevingsdiensten effectief en efficiënt functioneren en robuust zijn. In het richtingsplan wordt beschreven hoe hiermee is omgegaan in de uitgangspunten voor de vorming van de Omgevingsdienst Utrecht. Deze robuustheidscriteria zijn van belang omdat ze invloed hebben op de financiële planning en de opbouw van de begroting. In de financiële uitgangspunten is bepaald dat gestreefd wordt naar minimaal voldoen aan de robuustheidscriteria. Daarnaast zijn onderstaande uitgangspunten uit het richtingsplan relevant voor de rudimentaire begroting. Hieronder is ook toegelicht hoe deze doorwerken in de rudimentaire begroting.

Innovatie: het doel is om continu te blijven verbeteren en in te spelen op nieuwe uitdagingen en kansen binnen het werkveld van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Er is minimaal 1% van de begroting beschikbaar als vrij besteedbaar budget voor innovatie.

Sturing: dit is bedoeld om medewerkers voortdurend te kunnen trainen en ontwikkelen, waardoor de kwaliteit van de dienstverlening gewaarborgd blijft. Omgevingsdiensten moeten beschikken over voldoende capaciteit voor business-intelligence, wat inhoudt dat er minimaal 3 FTE beschikbaar moeten

zijn voor data-analyse en strategische informatievoorziening (Business Intelligence). Dit noemen we de B.I.-vereiste. Daarnaast moet er een opleidingsbudget zijn dat voldoet aan de norm van tenminste 3% van de totale loonsom.

Omvang: dit criterium is bedoeld om ervoor te zorgen dat de omgevingsdienst voldoende schaalgrootte en middelen heeft om haar taken effectief uit te voeren. De totale omzet van de omgevingsdienst voor basis- en milieugerelateerde taken, inclusief overhead, moet voldoen aan een vastgestelde geïndexeerde norm van € 16,5 miljoen (huidig prijspeil).

Continuïteit: de omgevingsdienst moet beschikken over een weerstandsvermogen dat voldoende is om financiële tegenslagen op te vangen. Een weerstandsratio van 0.8 betekent dat de dienst voldoende reserves heeft om 80% van de financiële risico's af te dekken, wat bijdraagt aan de financiële stabiliteit en continuïteit van de organisatie.

In onderstaande tabel is per criterium aangegeven hoe de oude omgevingsdiensten hieraan voldoen en wat de verwachting is voor de nieuwe omgevingsdienst.

Financiële IBP-VTH criteria	Innovatie > 1%	Sturing 3 FTE BI	Sturing 3% scholing	Omvang >16,5 mln. milieutaken	Continuïteit Weerstandsratio ≥ 0.8	
ODRU	2,2%	4	5,4%	19,4	1	*1
RUD	1,8%	4	4,5%	13,8	0,9	*2
Nieuwe omgevingsdienst ODU	Ja	Ja	Ja	31,3	≥ 0.8	*3

Figuur 4.6

Toelichting tabel

*1 inclusief bijstorting door eigenaren voor verliessaldo 2023.
*2 Op basis van de jaarrekening 2023. Als de post onvoorzien uit de begroting 2024 wordt meegeteld, is er een ratio 1.2
*3 De milieutaken zijn in de rudimentaire begroting voor het inzicht verdeeld over meer taakvelden, waardoor de optelsom van de oude diensten hoger is dan de nieuwe omvang. De ODRU- en RUD-kengetallen zijn tegen prijspeil 2024 berekend. Het bedrag van de Omgevingsdienst Utrecht is gebaseerd op het verwachte prijspeil voor 2026.

Door de Omgevingsdienst Utrecht wordt min of meer automatisch voldaan aan de vereisten rond BI en het omvangscriterium. In de begrotingen van de huidige omgevingsdiensten werd in de oude situatie al voldaan aan de budgetnormen voor innovatie en scholing. Dat is gehandhaafd in de huidige rudimentaire begroting. In de bestuurlijke uitgangspunten is opgenomen dat het continuiteïtscriterium vanuit het IBP met betrekking tot de weerstandstandsratio van minimaal 0.8 wordt aangehouden.

4.7 Kostenontwikkeling Omgevingsdienst Utrecht

De rudimentaire begroting gaat uit van de structurele lasten van de nieuwe omgevingsdienst. Er zijn geen kosten voor de ontwikkeling van de Omgevingsdienst Utrecht meegenomen in de rudimentaire begroting, omdat het uitgangspunt is dat de kosten voor de ontwikkeling van de Omgevingsdienst Utrecht gedekt worden uit incidentele middelen.
Voor de uitwerking van en toelichting op de begroting voor het programma tot en met fase 3 wordt verwezen naar de routekaart fase 2.

5. Inzicht in de meerjarige ontwikkeling

5.1 Inzicht in de ontwikkeling van de staat van baten en lasten 2027-2030

In dit hoofdstuk is een financiële meerjarenraming volgend op de start van de Omgevingsdienst Utrecht (2027-2030) opgesteld.
Hieronder is deze financiële meerjarenraming opgenomen. Het eerste overzicht is exclusief de jaarlijkse indexatie. In het tweede overzicht is de indexering (op basis van de meicirculaire 2024) meegenomen.

Staat van baten en lasten tot en met 2030

Prijspeil 2026

	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten					
Salarissen	€ 29.533.000	€ 29.533.000	€ 29.533.000	€ 29.533.000	€ 29.533.000
Inhuur derden	€ 8.991.000	€ 8.991.000	€ 8.991.000	€ 8.991.000	€ 8.991.000
Indirecte personeelslasten	€ 1.910.000	€ 1.910.000	€ 1.910.000	€ 1.910.000	€ 1.910.000
Huisvesting en ICT	€ 4.278.000	€ 4.178.000	€ 4.078.000	€ 4.028.000	€ 4.028.000
Overig materieel budget	€ 1.020.000	€ 1.020.000	€ 1.020.000	€ 1.020.000	€ 1.020.000
Kapitaallasten	€ 725.000	€ 725.000	€ 725.000	€ 725.000	€ 725.000
Overige lasten	€ 368.000	€ 368.000	€ 368.000	€ 368.000	€ 368.000
Totaal lasten	**€ 46.825.000**	**€ 46.725.000**	**€ 46.625.000**	**€ 46.575.000**	**€ 46.575.000**
Baten					
Bijdrage deelnemers	€ 45.737.000	€ 45.637.000	€ 45.537.000	€ 45.487.000	€ 45.487.000
Overige baten	€ 1.088.000	€ 1.088.000	€ 1.088.000	€ 1.088.000	€ 1.088.000
Totaal baten	**€ 46.825.000**	**€ 46.725.000**	**€ 46.625.000**	**€ 46.575.000**	**€ 46.575.000**
Saldo	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Kostenniveau	100,0%	99,8%	99,6%	99,5%	99,5%

Staat van baten en lasten tot en met 2030

Inclusief indexatie

	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten					
Salarissen	€ 29.533.000	€ 30.950.584	€ 32.188.607	€ 33.476.152	€ 34.815.198
Inhuur derden	€ 8.991.000	€ 9.422.568	€ 9.799.471	€ 10.191.450	€ 10.599.108
Indirecte personeelslasten	€ 1.910.000	€ 1.959.660	€ 2.008.652	€ 2.058.868	€ 2.110.339
Huisvesting en ICT	€ 4.278.000	€ 4.286.628	€ 4.291.294	€ 4.398.576	€ 4.508.540
Overig materieel budget	€ 1.020.000	€ 1.046.520	€ 1.072.683	€ 1.099.500	€ 1.126.988
Kapitaallasten	€ 725.000	€ 743.850	€ 762.446	€ 781.507	€ 801.045
Overige lasten	€ 368.000	€ 377.568	€ 387.007	€ 396.682	€ 406.599
Totaal lasten	**€ 46.825.000**	**€ 48.787.378**	**€ 50.510.160**	**€ 52.402.735**	**€ 54.367.817**
Baten					
Bijdrage deelnemers	€ 45.737.000	€ 47.699.378	€ 49.422.160	€ 51.314.735	€ 53.279.817
Overige baten	€ 1.088.000	€ 1.088.000	€ 1.088.000	€ 1.088.000	€ 1.088.000
Totaal baten	**€ 46.825.000**	**€ 48.787.378**	**€ 50.510.160**	**€ 52.402.735**	**€ 54.367.817**
Saldo	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Kostenniveau	100,0%	104,3%	108,1%	112,2%	116,5%

Figuur 5.1

5.2 Toelichting op aannames in de ontwikkelingen van de staat van baten en lasten 2027-2030

Bij het meerjarig perspectief 2027-2030 zijn de volgende toelichtingen en uitgangspunten aan de orde:

- De enige kostenbesparingen die zijn verwerkt in de meerjarenraming, zijn besparingen die op termijn mogelijk zijn op ICT-gebied. Het gaat om licentie-, en applicatiekosten omdat deze kosten door schaalvergroting zullen dalen. Uiteindelijk lopen deze besparingen naar verwachting op tot jaarlijks € 250.000.
- In de tweede tabel zijn de kosten per jaar geïndexeerd. De basis hiervoor is de meicirculaire 2024. Voor de jaren waarin de indexering nog niet is opgenomen in de meicirculaire 2024, is de indexatie van het laatst bekende jaar doorgetrokken voor de jaren erna. Zie voor verdere toelichting in paragraaf 4.2.
- Er is nog uitgegaan van de oude financieringssystematiek van beide organisaties. De in fase 2 te maken afspraken over de financieringssystematiek hebben impact op de verdeling van de bijdragen 2026, maar niet direct op de kostenkant van de nieuwe organisatie.
- In bovenstaande doorrekening is geen rekening gehouden met de inhoudelijke keuzes die deelnemers wellicht moeten maken door financiële krapte vanaf 2026.
- Ook is gekeken naar het investeringsniveau. Voor de Omgevingsdienst Utrecht zal een investeringsbegroting moeten worden opgesteld. Op gebied van IT-applicaties, meubilair & inrichting, huisstijl etc. zullen met de start van de nieuwe omgevingsdienst investeringen gewenst zijn. In de huidige begroting zit nog niet-benutte investeringsruimte doordat de beschikbare jaarlijkse beschikbare investeringsruimte in beide organisaties de afgelopen jaren niet volledig is gebruikt, en dit naar verwachting ook in 2024 en 2025 niet zal gebeuren met name vanwege de voorgenomen oprichting van de Omgevingsdienst Utrecht. Dit leidt dus tot lagere kapitaallasten. Deze financiële ruimte kan vanaf 2026 worden ingezet waardoor de begrote kapitaallasten niet verder hoeven te stijgen en tegelijk de noodzakelijke investeringen bij de nieuwe dienst wel mogelijk zijn.
- Er zijn wellicht nog eenmalige kosten die na 1 januari 2026, zullen optreden. In de routekaart fase 2 is vermeld dat de fase 2 doorloopt tot naar verwachting eind 2027. In deze meerjarenraming is hiermee geen rekening gehouden. Voor alle eenmalige kosten in het kader van de ontwikkeling van de Omgevingsdienst Utrecht wordt verwezen naar routekaart fase 2.

ADDENDUM

aan:	Aan de colleges van RUD Utrecht en Omgevingsdienst regio Utrecht
van:	Stuurgroep Eén OD in Utrecht
onderwerp:	Nadere afspraken/verduidelijking uit de gezamenlijk AB-vergadering RUD Utrecht en ODRU d.d. 17 oktober 2024
t.b.v.:	Besluitvorming in colleges en zienswijze in raden/staten

---

Toelichting
De algemeen besturen van de RUD Utrecht en de ODRU hebben op 17 oktober 2024 ingestemd met de start van fase 2 in het traject 'Naar één omgevingsdienst in Utrecht'. Zij hebben de ontwerp gemeenschappelijke regeling, het richtingsplan en de routekaart fase 2 vastgesteld als basis voor de inrichting van de Omgevingsdienst Utrecht en vastgesteld dat op basis van de rudimentaire begroting de Omgevingsdienst Utrecht betaalbaar is. In de vergadering hebben zij op zeven punten toezeggingen gedaan en afspraken gemaakt om het collegevoorstel te verduidelijken voor besluitvorming in colleges en de zienswijze in raden en staten. In dit addendum zijn deze punten opgenomen. Zij zijn onderdeel van het voorstel dat aan de colleges wordt verstuurd.

Aanvullende afspraken

A. Richtingsplan, uitgangspunt 2: deelnemers kunnen de omvang van hun opdracht tot 5% in 2026 verminderen. In fase 2 wordt een regeling uitgewerkt voor de vraag onder welke voorwaarden gegarandeerd werk verminderd kan worden en deze regeling wordt gelijktijdig met de financieringssystematiek aangeboden aan de deelnemers. Er bestaat een inspanningsverplichting voor de nieuwe omgevingsdienst om de verminderingen kleiner dan 5%, eenmalig in 2026, op te lossen zonder frictiekosten. Deze keuze betekent dat er geen taakstelling op de overhead meer kan komen.
   Het college kan de kosten in de hand houden via drie sporen: naast de efficiency van de nieuwe dienst, gaat het nadrukkelijk ook om de individuele keuzes die een deelnemer in zijn rol van opdrachtgever maakt ten aanzien van de op te dragen taken en de gezamenlijke keuzes die de deelnemers in hun rol van opdrachtgever maken ten aanzien van de op te dragen taken.

B. Richtingsplan, uitgangspunten: bestuurders hebben nog eens expliciet afgesproken dat aan de gekozen uitgangspunten in het richtingsplan in fase 2 wel nadere aanscherping en betekenis kan worden gegeven, maar dat deze niet opnieuw ter discussie kunnen worden gesteld.

C. Ontwerp Gemeenschappelijke regeling, artikel 28: ten aanzien van de verdeelsleutel van de algemene kosten tussen de deelnemers wordt verduidelijkt dat:
   - De verdeelsleutel in fase 2 zo wordt ontworpen dat er uiteindelijk een eerlijke verdeling komt die in beginsel aansluit bij de huidige verdeling van de kosten;
   - De verdeelsleutel wordt geregeld in de Bijdrageverordening, die de eerste keer aan de deelnemers (raden/staten) wordt voorgelegd voor zienswijze. Als deze de jaren daarna zou moeten worden aangepast en er geen consensus over is in het algemeen bestuur van de nieuwe dienst, dan zal het wijzigingsvoorstel worden voorgelegd voor zienswijze. Deze afspraak wordt opgenomen in de Bijdrageverordening.

D. Routekaart fase 2, paragraaf 4.2: de financiering van fase 2 heeft een toereikende dekking, die alleen wel een groot beslag legt op de bestaande organisaties. Dit komt doordat de ruimte voor vervangende externe inhuur beperkt is en doordat het bestaande weerstandsvermogen moet worden aangesproken dan wel de deelnemers een projectfactuur ontvangen. Om dit beslag te verminderen is het Ministerie van I en W met een positieve grondhouding aan het onderzoeken of het mogelijk is meer middelen ter

beschikking te stellen dan de huidige toegezegde middelen van 1 miljoen euro. Voorwaarden voor de middelen zijn bestuurlijke toezegging tot fusie en het bereiken van robuustheid in het traject vóór 1 april 2026, volgens de vastgestelde KPI's en randvoorwaarden voor robuustheid.

E. Routekaart fase 2, hoofdstuk 5: het programmateam maakt in fase 2 een SWOT-analyse (Engelse afkorting voor sterktes, zwaktes, kansen, bedreigingen) en een risicoanalyse die vijf jaar vooruitkijkt.

F. Routekaart fase 2, thema 5: in fase 2 wordt indicatief in beeld gebracht hoe de kostenontwikkeling voor deelnemers verloopt bij de nieuwe dienst ten opzichte van hoe de kostenontwikkeling zou zijn verlopen bij twee aparte diensten.

G. Routekaart fase 2: in de uitvoering van fase 2 wordt extra aandacht besteed aan een gedegen (maar ambitieuze) planning, rolhelderheid en taakverdeling, zowel intern als extern. Voor de zekerheid worden er extra gezamenlijke AB's gepland om voldoende aandacht te kunnen geven aan belangrijke producten. Indien nodig worden deze geannuleerd.

Aan	Het college van gedeputeerde staten van de provincie Utrecht en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunnik, Bunschoten, De Bilt, De Ronde Venen, Eemnes, Houten, IJsselstein, Leusden, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Soest, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Vijfheerenlanden, Wijk bij Duurstede, Woerden, Woudenberg en Zeist.
Van	De stuurgroep 'Naar Eén Omgevingsdienst Utrecht'
Datum:	24 oktober 20224
Onderwerp:	Voorstel oprichting één omgevingsdienst in de provincie Utrecht door het treffen van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht

Geacht college,

In afgelopen periode hebben de RUD Utrecht en Omgevingsdienst regio Utrecht (ODRU), het initiatief genomen om tot één omgevingsdienst in de provincie Utrecht te komen. Gedurende de verkenning naar de meerwaarde van één omgevingsdienst in de provincie bent u hierover in 2023 en 2024 geïnformeerd.

Op 7 december 2023 hebben de gezamenlijke algemeen besturen van ODRU en RUD Utrecht besloten om te starten met het traject om één robuuste omgevingsdienst voor de hele provincie Utrecht op te richten. Dit traject bestaat uit drie fasen: richten, inrichten en verrichten.

In de gezamenlijke AB vergadering van 17 oktober 2024 is unaniem ingestemd met de voorstellen van de stuurgroep om te komen tot de oprichting van de Omgevingsdienst Utrecht. Op basis daarvan stellen de algemeen besturen van ODRU en RUD Utrecht u voor de beide diensten onder te brengen in één nieuw te vormen Omgevingsdienst Utrecht en daartoe een gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht te treffen. De deelnemers zijn de huidige deelnemers van ODRU en RUD Utrecht. Doel is om de dienstverlening van de Omgevingsdienst Utrecht te kunnen laten starten op 1 januari 2026.

Bijgaand ontvangt u het ontwerp van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht (verder te noemen: ontwerpregeling Omgevingsdienst Utrecht), een toelichting op die regeling en de achterliggende stukken. Tevens is voor uw overzicht een stroomschema met de planning van de besluitvorming-gemeenschappelijke regeling bijgevoegd.

Na de start van Omgevingsdienst Utrecht per 1 januari 2026 zullen de colleges en raden/staten worden betrokken in het besluitvormingsproces om de gemeenschappelijke regelingen RUD Utrecht en ODRU op te heffen. Daarbij stellen het algemeen bestuur van de ODRU en het algemeen bestuur van de RUD Utrecht een liquidatieplan op.

Verzoek

Wij verzoeken u:

1. In te stemmen met de vorming van één omgevingsdienst in de provincie Utrecht, met in achtneming van de vier eindproducten van fase 1 'richten', te weten: richtingsplan, ontwerp-gemeenschappelijke regeling, routekaart fase 2 en rudimentaire begroting.
2. In te stemmen met de inhoud van de ontwerpregeling Omgevingsdienst Utrecht en
3. Uw raad/staten zo spoedig mogelijk bijgevoegde ontwerpregeling Omgevingsdienst Utrecht aan te bieden voor het kenbaar maken van zijn zienswijze aan u.

Ten behoeve van een tijdige verwerking in een definitief voorstel, verzoeken wij u om uiterlijk op 3 maart 2025, uw standpunt en de zienswijze van uw raad/staten kenbaar te maken aan de Stuurgroep, via het emailadres van de programmaorganisatie: naar1od@ODRU.nl

Concept-collegevoorstel bij ontwerp gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht
U ontvangt bij deze brief naast het ontwerp van de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht inclusief toelichting ook een concept-collegevoorstel. Dit kunt u benutten voor de besluitvorming in uw college en ook als input gebruiken voor uw verzoek aan de raad/staten inzake de zienswijze.

Vervolg
Na ontvangst van de reacties van de colleges en de zienswijzen van de raden/staten worden de definitieve voorstellen voor de (gezamenlijke) vergadering van het algemeen bestuur van ODRU en RUD Utrecht van april 2025 voorbereid.

Na de vergadering van het (gezamenlijk) algemeen bestuur wordt een concept-regeling Omgevingsdienst Utrecht in april 2025 aan u voorgelegd en kan de definitieve procedure voor instemming van de colleges van de 26 deelnemende gemeenten en de provincie Utrecht, na toestemming van de raden/staten, worden ingezet. Wij rekenen dan op uw reactie uiterlijk 6 oktober 2025.

Naar verwachting kunnen wij dan de procedure tot het treffen van de definitieve regeling afronden en de bekendmaking verzorgen. Na bekendmaking treedt de regeling Omgevingsdienst Utrecht in werking. Per 1 januari 2026 zal de taakuitvoering voor de deelnemers dan worden uitgevoerd door de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht.

Tot slot
Uiteraard bieden we graag aan om een toelichting te geven of in gesprek te gaan met uw raad/staten over deze voorstellen.

Met vriendelijke groet,

Stuurgroep programma Naar één omgevingsdienst Utrecht,
namens deze,

Sjors Fröhlich
Voorzitter Omgevingsdienst regio Utrecht

Gerrit Spelt
Voorzitter RUD Utrecht

Bijlage 1 - Concept collegevoorstel
Bijlage 2 - Ontwerp Gemeenschappelijke regeling (a) en artikelsgewijze toelichting bij ontwerp Gemeenschappelijke regeling (b)
Bijlage 3 - Gezamenlijk AB oplegnotitie afronding fase 1 en start fase 2 (excl. bijlagen)
Bijlage 4 - Addendum (nadere afspraken/verduidelijking uit de gezamenlijke AB-vergadering RUD Utrecht en Omgevingsdienst regio Utrecht d.d.17 oktober 2024
Bijlage 5 - Richtingsplan versie 3.0
Bijlage 6 - Rudimentaire begroting versie 3.0
Bijlage 7 - Routekaart fase 2
Bijlage 8 - Stroomschema besluitvorming gemeenschappelijke regeling

cc AB-lid ODRU en RUD Utrecht, Regievoerder

Voorstel aan het gezamenlijk AB ten aanzien van de resultaten van fase 1 en de start van fase 2 van de vorming van “Eén Omgevingsdienst Utrecht” (agendapunt I.4)

Aan:	De leden van het algemeen bestuur RUD Utrecht en De leden van het algemeen bestuur ODRU
Van:	De stuurgroep Eén Omgevingsdienst Utrecht
Opsteller:	Programmateam Eén Omgevingsdienst Utrecht
Portefeuillehouder(s)	Sjors Fröhlich en Gerrit Spelt
Onderwerp:	Besluitvorming resultaten fase 1 en besluitvorming over de start van fase 2
t.b.v.:	Gezamenlijk AB d.d. 17 oktober 2024
Bijlage:	Bijlage 1 - Concept Richtingsplan Bijlage 2 - Ontwerp Gemeenschappelijke regeling (a), inclusief toelichting (b) Bijlage 3 - Concept Rudimentaire begroting Bijlage 4 - Concept Routekaart fase 2 Bijlage 5 - Verantwoording realisatie begroting fase 1 Bijlage 6 - Concept aanbiedingsbrief van de stuurgroep aan de colleges Bijlage 7 - Concept collegevoorstel Bijlage 8 - Stroomschema besluitvorming gemeenschappelijke regeling

Doel:

X ter besluitvorming
O ter (oriëntatie) bespreking
O ter kennisneming

Samenvatting en leeswijzer

Op 7 december 2023 hebben de algemeen besturen van de RUD Utrecht en de ODRU ingestemd met het starten van het proces om te komen tot de vorming van één omgevingsdienst in de provincie Utrecht. De ‘Routekaart naar één robuuste omgevingsdienst in Utrecht’ schetst de weg naar de oprichting van de Omgevingsdienst Utrecht per 1 januari 2026. Fase 1 ‘richten’ is ondertussen uitgevoerd en wordt bij deze opgeleverd aan het gezamenlijk AB. Het resultaat bestaat uit vier producten (zie bijlagen 1 t/m 4): een richtingsplan, rudimentaire begroting, gemeenschappelijke regeling en een routekaart voor fase 2. In samenhang vormen deze documenten de basis voor de verdere ontwikkeling van de Omgevingsdienst Utrecht in fase 2 en 3. Daarnaast zijn bijgevoegd een verantwoording over de middeleninzet in fase 1 (bijlage 5), een concept aanbiedingsbrief van de stuurgroep aan de colleges (bijlage 6), een concept van een collegevoorstel (bijlage 7) en een stroomschema voor de besluitvorming gemeenschappelijke regeling (bijlage 8).
Deze notitie opent met de te nemen besluiten door het gezamenlijk AB (hoofdstuk 1).

De notitie vervolgt met een analyse van de meerwaarde van Eén Omgevingsdienst Utrecht (hoofdstuk 2). Die meerwaarde bestaat uit:
1. Borgen van de kwaliteit van de leefomgeving;
2. Realiseren van geografische samenhang en betere samenwerking;
3. Creëren stevige basis voor toenemende (complexere) vragen van deelnemers;
4. Versterken positie arbeidsmarkt;
5. Bieden breed aan palet in taken/dienstverlening;
6. Adaptief organiseren in een complexe omgeving.

De programmaorganisatie heeft met alle belanghebbenden een zorgvuldig proces doorlopen (hoofdstuk 3). Per product werkten de projectteams samen met projectklankbordgroepen (vanuit regievoerders en specialisten). Daarnaast is ook gesproken met de brede klankbordgroep, raads- en statenleden, gemeente-secretarissen, de BOR en medewerkers. Daarbij is veel opgehaald, wat is verwerkt in de laatste versies van de stukken.

Het richtingsplan schetst de missie en de visie en de bestuurlijke uitgangspunten voor de Omgevingsdienst Utrecht. De gemeenschappelijke regeling biedt de juridische basis voor de nieuwe dienst en voor de uitvoering van de taken. De rudimentaire begroting laat zien dat de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht betaalbaar is. In de routekaart fase 2 zijn de belangrijkste producten benoemd die in fase 2 worden gerealiseerd. Daarbij is als bijlage een planning opgenomen voor 2025 (hoofdstuk 4).

In hoofdstuk 5 staan de voorstellen voor fase 2. Het voorstel is om een stuurgroep met zes bestuurders samen te stellen en de directeuren als adviseur aan de stuurgroep toe te voegen. Het mandaat van de stuurgroep voor fase 2 volgt de logica van de bevoegdheden van een dagelijks bestuur.

1. Besluiten

Afronding fase 1

Aan het gezamenlijk AB wordt voorgesteld:

Richtingsplan

1. Het richtingsplan vast te stellen en aan te wijzen als bestuurlijke basis voor de uitwerking van de Omgevingsdienst Utrecht in fase 2 (bijlage 1).

Gemeenschappelijke regeling

2. De (ontwerp) gemeenschappelijke regeling (GR) Omgevingsdienst Utrecht vast te stellen en als voorstel door te sturen naar de colleges met het verzoek de ontwerp-GR vast te stellen en aan de raden/staten toe te zenden met het verzoek om binnen een termijn van 8 weken[1] hun zienswijze op de vastgestelde ontwerpregeling te geven (bijlage 2).

3. Te besluiten de aanbiedingsbrief (bijlage 6) en het concept-collegevoorstel (bijlage 7) door de stuurgroep te laten verzenden aan de deelnemers. De colleges te verzoeken om uiterlijk op 3 maart 2025, hun standpunt en de zienswijze van de raad/staten kenbaar te maken aan de Stuurgroep.

4. Te bevestigen dat de naam “Omgevingsdienst Utrecht” zoals opgenomen in de gemeenschappelijke regeling, de naam is waaronder de nieuwe omgevingsdienst gaat handelen.

Rudimentaire begroting

5. Kennis te nemen van de rudimentaire begroting en vast te stellen dat de Omgevingsdienst Utrecht betaalbaar is (bijlage 3).

[1] De wetgever geeft de raad gelegenheid voor zienswijze binnen een termijn van acht weken (artikel 1 lid 3 WGR). Het staat het college vrij de raad een langere termijn te geven, met inachtneming van de uiterste datum voor reactie van het college aan de Stuurgroep: 3 maart 2025 (zie bijlage 7 stroomschema).

Routekaart fase 2

6. De routekaart fase 2 vast te stellen en een nieuwe stuurgroep voor fase 2 opdracht te geven hier verder uitwerking aan te geven (bijlage 4). Te besluiten de middelen zoals beschreven in de routekaart fase 2 (zie hoofdstuk 5 en bijlage 4) beschikbaar te stellen voor de financiering van fase 2.

Afronding fase 1

7. Te besluiten de stuurgroep fase 1 te ontheffen van haar verantwoordelijkheid op basis van de producten uit fase 1 en de verantwoording over de inzet van de middelen in fase 1 (bijlage 5).

8. Te besluiten het batig financiële resultaat van fase 1 (circa € 73.000) over te hevelen naar fase 2.

Start fase 2

Aan het gezamenlijk AB wordt voorgesteld:

Programmaorganisatie fase 2

1. Te besluiten een stuurgroep in te stellen en deze opdracht te geven om verder uitvoering te geven aan fase 2 'inrichten'.

2. Te besluiten de stuurgroep als volgt samen te stellen:
    - De beide voorzitters van de huidige omgevingsdiensten
    - Twee DB-leden per omgevingsdienst

   De directeuren en programmamanager(s) aan te stellen in de rol van adviseur van de stuurgroep.

3. De DB's van de ODRU en RUD Utrecht ieder voor zich te verzoeken twee DB-leden aan te wijzen om plaats te nemen in de stuurgroep.

4. Te besluiten de stuurgroep het mandaat te geven om ten behoeve van de oprichting van de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht op te treden als ware zij het dagelijks bestuur van de op te richten Omgevingsdienst Utrecht, waarbij het gezamenlijk AB optreedt als ware zij het AB van de op te richten Omgevingsdienst Utrecht.

5. Te besluiten de stuurgroep op te dragen de besluitvorming op basis van de resultaten van de hele programmaorganisatie in te richten conform de taakverdeling tussen AB en DB zoals opgenomen de ontwerp-gemeenschappelijke regeling.

6. Te besluiten de stuurgroep opdracht te geven de DB's van de huidige omgevingsdiensten tijdig te informeren over de voorstellen die aan het gezamenlijk AB worden voorgelegd.

Programmamanagement

7. Te besluiten de stuurgroep opdracht te geven een of meer programmamanagers aan te stellen en die de volgende opdracht mee te geven:
    - Richt op basis van de contouren in routekaart fase 2 een programmaorganisatie in die in staat is de negen thema's in fase 2 snel en daadkrachtig te ontwikkelen;
    - Geef de projectleiders per thema de opdracht om op basis van routekaart fase 2 een projectplan op te stellen dat past binnen de beschikbaar gestelde middelen;
    - Zorg gedurende fase 2 voor een zorgvuldig proces voor de opbouw van een gezamenlijke cultuur;
    - Ontwikkel in fase 2 met de regievoerders een manier om te komen tot een constructieve samenwerking tussen (alle geledingen van) de deelnemers en de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht;
    - Adviezen en/of besluiten voor te leggen aan de stuurgroep.

2. Op weg naar Eén Omgevingsdienst Utrecht

De meerwaarde van Eén Omgevingsdienst Utrecht bestaat uit:

Borgen van de kwaliteit van de leefomgeving
De nieuwe dienst biedt een betere borging (en waar mogelijk verbetering) van de kwaliteit van de leefomgeving in de hele provincie Utrecht. Een hogere kwaliteit en snelheid ontstaat door een betere invulling van (specialistische) functies waardoor meer continuïteit ontstaat en beter ingespeeld kan worden op calamiteiten. Ook ontstaat kwaliteit door heldere en eenvormige processen. Ook kan op deze schaal slimmer worden omgegaan met informatievoorziening (maar ook andere ondersteunende processen). Daardoor is het mogelijk onder alle omstandigheden transparant te werken en een constante kwaliteit te bieden. De mogelijkheid om snel en uniform te reageren binnen de hele provincie draagt in belangrijke mate bij aan een gelijk speelveld voor inwoners en bedrijven. Lokaal maatwerk blijft daarbij voor de deelnemers mogelijk.
De ambities van de Omgevingsdienst Utrecht zorgen er ook voor dat de provincie en gemeenten in Utrecht een omgevingsdienst hebben die voldoet aan de landelijke eisen voor robuustheid.

Realiseren geografische samenhang en betere samenwerking
In de provincie Utrecht werken op dit moment twee omgevingsdiensten; de ODRU en RUD Utrecht. Daarbij sluit de logica van de geografische werkgebieden eigenlijk nergens echt goed op aan. Er is bijvoorbeeld geen sprake van een indeling in stedelijk-landelijk of bijvoorbeeld naar de gekende regio's. De oprichting van de Omgevingsdienst Utrecht lost een aantal problemen op, namelijk:
1. Bedrijven die nu met twee diensten (en twee regimes) te maken hebben, krijgen nog maar met één organisatie te maken;
2. Inwoners die niet goed weten wie ze moeten bellen met vragen of klachten krijgen meer duidelijkheid;
3. Samenwerkingspartners als OM, VR, GGD en provincie krijgen te maken met één omgevingsdienst.

Dit zijn essentiële punten om bedrijven en inwoners beter te kunnen bedienen vanuit het principe van één overheid.

Creëren stevige basis voor toenemende (complexere) vragen van deelnemers
Door de toename van de bevolking en de economische groei in de provincie Utrecht neemt ook het belang van de kwaliteit van de leefomgeving toe. Die kwaliteit komt steeds meer onder druk te staan en ook de regeldruk neemt toe. De rol van de omgevingsdiensten als "hoeders van de leefomgeving" wordt hierdoor de komende jaren alleen maar belangrijker. Dat vraagt om investeringen in kennis en kunde op uiteenlopende specialistische werkgebieden. Hierbij kan het gaan om:
1. Toenemende vraag van deelnemers naar advisering over beleid; meer en nieuwe thema's, die een meer integrale, kennisintensieve aanpak en oplossing vragen;
2. Integrale en complexe (gebieds)opgaven binnen de kaders van de Omgevingswet;
3. Het toenemende belang van data(analyse) t.b.v. beleid en beheer;
4. Ondersteuning en advies bij complexe (ruimtelijke gemeentelijke/provinciale) ontwikkelopgaven;
5. Noodzakelijke, snelle bijdragen vanuit kleine (specialistische) functies op het gebied van bijvoorbeeld bodem, geluid, energie etc.;
6. De levering van de juiste stuur- en verantwoordingsinformatie (inzicht in; wat is er bereikt);
7. Behoefte aan lokale ervaring en kennis in combinatie met een diepgaande kennis van landelijke en langlopende ontwikkelingen;
8. Behoefte aan een kennisplatform waar deelnemers en omgevingsdienst kennis en ervaring kunnen uitwisselen als het gaat om de leefomgeving;
9. Een krachtige speler die op landelijk niveau gesprekspartner is en voor het werkgebied de belangrijkste thema's kan agenderen en adresseren.

Versterken positie arbeidsmarkt
De hiervoor genoemde punten zijn op het niveau van de huidige twee organisatie moeilijk of tegen hoge kosten te organiseren. Soms zijn ze zelfs helemaal niet te organiseren omdat deze functies op een kleinere schaal niet aantrekkelijk genoeg zijn voor de echte specialisten. Aan de ene kant gaat het dus om noodzakelijke kwaliteit in de dienstverlening en een efficiënte bedrijfsvoering en aan de andere kant om de aantrekkelijkheid op de arbeidsmarkt. Op de schaal van de Omgevingsdienst Utrecht (als derde dienst van Nederland) zijn kwaliteit, efficiency en aantrekkelijk werkgeverschap goed te realiseren.
Bieden breed palet in taken/dienstverlening
De takenpakketten van de ODRU en RUD Utrecht verschillen. Als deze takenpakketten worden samengebracht in de Omgevingsdienst Utrecht biedt dit de deelnemers (misschien niet direct, maar wel op termijn) de mogelijkheid om meer taken bij de omgevingsdienst onder te brengen. De nieuwe Omgevingsdienst

Utrecht biedt daarnaast ook direct de kans om tot een meer éénvormig takenpakket te komen. Dit biedt de nieuwe Omgevingsdienst de mogelijkheden om efficiënt en transparant te werken.

Naast de voordelen en kansen zijn er ook uitdagingen voor organisatie en deelnemers:

Adaptief organiseren in een complexe omgeving
De ontwikkeling van één nieuwe Omgevingsdienst Utrecht op zich is al een complexe opgave; 27 deelnemers zullen gezamenlijk de verantwoordelijkheid moeten gaan nemen voor een dienst die enerzijds op maat een belangrijke bijdrage levert aan de realisatie van lokale opgaven en anderzijds ook een taak heeft om te zorgen voor een gelijk speelveld voor inwoners en bedrijven. Deelnemers zullen (als eigenaren) een gezamenlijke koers moeten ontwikkelen voor de nieuwe dienst. Ook is er veel onzekerheid bij de deelnemers over hun financiële ruimte vanaf 2026. De verwachting is dat de deelnemers (maar ook niet allemaal) zullen moeten bezuinigen en dat er keuzes gemaakt zullen moeten worden om tot een sluitend financieel perspectief te komen. Dat kan iets betekenen voor de ambities van de deelnemers ten aanzien van het takenpakket en de kwaliteit die ze bij een omgevingsdienst willen en kunnen afnemen. Ook is nog niet duidelijk wat het landelijk beleid zal worden en wat kan worden verwacht van het ministerie I&W.
De Omgevingsdienst Utrecht moet in staat zijn om de 27 deelnemers op maat te bedienen en tegelijk te borgen dat de uitvoering van het takenpakket bij alle deelnemers aan de vereisten voldoet. De deelnemers hebben hierin een eigen opgave. Zij moeten op basis van wederzijds begrip een duidelijke en gezamenlijke koers uitzetten ten aanzien van de ambities voor de Omgevingsdienst Utrecht. Uiteraard zal de dienst dit proces faciliteren.
De organisatie van de Omgevingsdienst Utrecht moet zelf een goede balans aanbrengen in de schaalbaarheid van de activiteiten. Enerzijds is het belangrijk te werken met een vast team van professionals (eigen personeel), anderzijds moet er voldoende flexibiliteit in de organisatie zijn om soepel in te kunnen spelen op het wegvallen van uren, maar ook op onverwacht meerwerk. Tenslotte zal ook de informatievoorziening (data-gedreven werken) een belangrijke waarde worden in de toekomst. Die informatievoorziening is essentieel voor bedrijven, inwoners en de maatschappij als geheel. Ook de eisen van de deelnemers nemen toe voor wat betreft sturings- en verantwoordingsinformatie. Om het werk van de dienst uit te kunnen voeren zijn data-gedreven analyses essentieel. Ook dit vraagt een andere manier van werken en organiseren.
In fase 2, de inrichting, moet een organisatie ontstaan die beter in staat is om het hoofd te bieden aan deze complexe context.

3. Proces tot nu toe

De producten uit fase 1 zijn ontwikkeld in afstemming met de deelnemers (portefeuillehouders, regievoerders en inhoudelijk specialisten) en de medewerkers van de beide organisaties (directeuren, MT's en strategisch adviseurs en de Bijzondere ondernemingsraad (BOR)). De regievoerders en de inhoudelijk specialisten ondersteunden en adviseerden de projectgroepen in de projectklankbordgroepen. Daarnaast is door het programmateam zowel schriftelijk als in dialoog afgestemd met de regievoerders. Alle vragen van de regievoerders en inhoudelijk specialisten zijn beantwoord door het programmateam. De portefeuillehouders hebben in belangrijke mate bijgedragen door hun inbreng tijdens de werkbijeenkomst in "Bar Beton" in mei en door hun input tijdens het gezamenlijke AB van juni.
De BOR is meegenomen in de overlegvergaderingen en tijdens informele bijpraatmomenten. Ook heeft de BOR een "position paper" opgesteld en daarmee een helder perspectief op de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht gegeven. Deze "position paper" is tijdens de laatste stuurgroep met de BOR besproken.
De missie en de visie zijn ontwikkeld in een werkbijeenkomst met de MT's, de strategisch adviseurs en leden van de BOR. Ter voorbereiding hierop is een enquête uitgezet onder de medewerkers van de RUD Utrecht en de ODRU.
Het programmateam en de stuurgroep gingen gedurende het proces van fase 1 twee keer in gesprek met raads- en statenleden.
De gemeentesecretarissen zijn tijdens een bijeenkomst bijgepraat en hebben gesproken over de invulling van de verschillende rollen in de relatie tussen de deelnemers en de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht (eigenaarsrol en klantrol: regievoerders, inhoudelijk specialisten, portefeuillehouders, colleges, raden/staten).
Voor alle medewerkers zijn lunchbijeenkomsten georganiseerd (totale opkomst ca. 100 medewerkers) waarbij uitvoerig is gesproken over met name fase 2.

Conclusie: Het programmateam heeft alle belanghebbenden actief bevraagd en betrokken bij de inhoudelijke ontwikkeling van de producten. Met name de regievoerders hebben tijdens het proces hun zorgen geuit over de snelheid in fase 1. Voor de medewerkers is het echter van belang dat de periode van onzekerheid zo kort

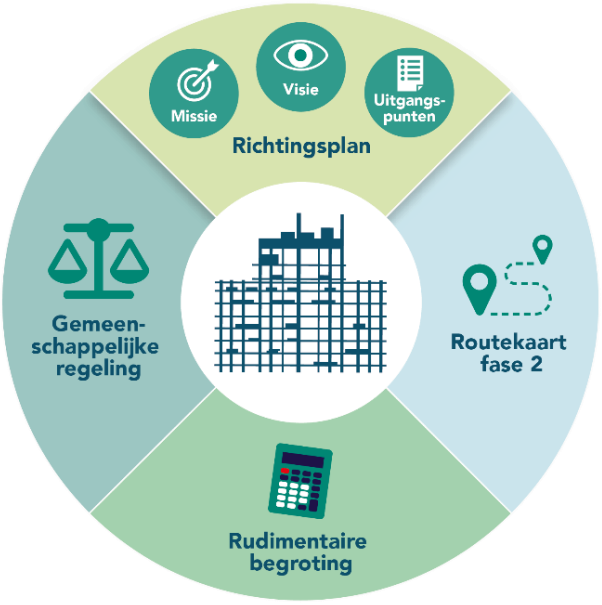
mogelijk is. De kwaliteit van de stukken is voldoende geborgd door de zorgvuldige afstemming in alle geledingen. Uiteindelijk is aan de planning vastgehouden omdat de voortgang essentieel is en er toch steeds voldoende ruimte kon worden geboden om de stukken te bestuderen, van commentaar te voorzien en om daarover het gesprek te voeren en eventuele zorgen te delen. Alle commentaar is gebruikt bij het opstellen van bijgevoegde concept-stukken.

4. Toelichting producten fase 1

Op 7 december 2023 heeft het gezamenlijk AB besloten om te starten met het traject om één robuuste omgevingsdienst voor de hele provincie Utrecht op te richten. De nadrukkelijke opdracht daarbij was om de nieuwe omgevingsdienst vanuit een blanco situatie te ontwerpen en kwaliteit daarbij voorop te stellen. De route om tot één omgevingsdienst voor Utrecht te komen, is beschreven in de 'Routekaart naar één Omgevingsdienst in Utrecht'. De route bestaat uit drie onderdelen: richten, inrichten en verrichten. In dit deel presenteert de Stuurgroep het resultaat van fase 1 'richten'.

Bijgaand vindt u:
a. Concept Richtingsplan;
b. Ontwerp Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Utrecht;
c. Concept Rudimentaire begroting;
d. Concept Routekaart fase 2.

In onderstaand plaatje is inzichtelijk gemaakt hoe deze producten zich tot elkaar verhouden. Hieronder lichten we ze kort toe.

Daarnaast wordt de verantwoording over de begroting van fase 1 aangeboden.

a. Richtingsplan

Het richtingsplan schetst de bestuurlijke kaders waarbinnen de nieuwe omgevingsdienst wordt opgericht. Deze kaders - in de vorm van missie, visie en bestuurlijke uitgangspunten - vormen de basis voor de inrichting en de verdere doorontwikkeling van de Omgevingsdienst Utrecht. De inhoud van het richtingsplan werkt door in de gemeenschappelijke regeling, de rudimentaire begroting en de routekaart fase 2 'inrichten'. Het gezamenlijk AB wordt gevraagd het richtingsplan vast te stellen als bestuurlijke basis voor de realisatie van fase 2. Dit laat onverlet dat ook in fase 2 bestuurlijk nog teruggekomen kan worden op de bestuurlijke uitgangspunten, mochten die tot ongewenste effecten leiden. Tenslotte vraagt de stuurgroep het gezamenlijk AB om de programmaorganisatie ruimte te bieden om in fase 2 de missie en de visie verder aan te scherpen.

De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het gezamenlijk AB van juni
De tekst is aangescherpt en verbeterd op basis van de opmerkingen en vragen van AB-leden, regievoerders en de inhoudelijk specialisten. Paragraaf 2.2 (over de meerwaarde) is verduidelijkt en geconcretiseerd.

b. Gemeenschappelijke regeling

De nieuwe gemeenschappelijke regeling (GR) vormt de juridische basis voor de samenwerking en creëert één rechtspersoon voor de uitvoering van taken. Pas vanaf de inwerkingtreding van de GR bestaat het openbaar lichaam Omgevingsdienst Utrecht. Vanaf dat moment kunnen een AB en een DB worden ingericht en kan een voorzitter worden aangewezen. Zodra er een bestuur is benoemd kan dat besluiten nemen. De colleges kunnen ieder voor zich natuurlijk al wel bepalen welke portefeuillehouder aangewezen wordt voor het algemeen bestuur van de Omgevingsdienst Utrecht. Pas vanaf de inwerkingtreding (november 2025) kunnen dus ook alle formele inrichtingsdocumenten worden vastgesteld door het daarvoor verantwoordelijke AB en DB. Alles wat daarvoor wordt vastgesteld is concept, teneinde vastgesteld te kunnen worden door het nieuwe AB of DB. Vanaf dat moment treden alle inrichtingsdocumenten ook pas formeel in werking.

De besluitvorming hierover -overeenkomstig de Wet gemeenschappelijke regelingen- verloopt als volgt: allereerst een zienswijzeprocedure op de ontwerp gemeenschappelijke regeling bij de raden/staten, daarna het voornemen van de colleges om tot besluitvorming over te gaan en het verzoek tot toestemming aan de raden/staten om te besluiten de gemeenschappelijke regeling te treffen, na toestemming van de raden en staten volgt de definitieve besluitvorming door de colleges tot het treffen van de GR. De doorlooptijd van deze procedure is ongeveer een jaar.
Daarom is het belangrijk dat het gezamenlijk AB de ontwerp-gemeenschappelijke regeling met toelichting op 17 oktober 2024 vaststelt en aanbiedt aan de deelnemers met het verzoek deze ontwerp-gemeenschappelijke regeling in procedure te brengen, zodat de colleges eind 2025 definitief kunnen besluiten tot het treffen van de gemeenschappelijke regeling (en deze gepubliceerd kan worden). In het stroomschema (bijlage 8) is opgenomen dat de colleges uiterlijk 3 maart 2025 hun standpunt en de zienswijze van de raad/staten aan de stuurgroep kenbaar maken, en dat de colleges uiterlijk 6 oktober 2025 hun besluit op instemming met de GR (deelneming) aan de Stuurgroep kenbaar maken.

De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het gezamenlijk AB van juni

In *artikel 4* is de mandatering door de burgemeester respectievelijk commissaris van de koning verwijderd. Zij zijn geen deelnemer in de gemeenschappelijke regeling en daarom is het niet logisch de mandatering in de gemeenschappelijke regeling op te nemen. Taakuitvoering voor de burgemeester respectievelijk commissaris van de koning kan worden uitgevoerd door een separaat mandaatbesluit van de burgemeester respectievelijk commissaris van de koning.
In *artikel 6* was al geregeld dat bij een taakvermindering van 5% of meer (omvang in uren) een deelnemer de frictie- en desintegratiekosten verschuldigd is. Daaraan is toegevoegd dat het algemeen bestuur een regeling opstelt in hoeverre frictie- en desintegratiekosten verschuldigd zijn bij een taakvermindering (omvang in uren) van minder dan 5%.
In *artikel 28* is de tekst van lid 3 gecorrigeerd. Een saldo wordt niet toegevoegd aan een weerstandsvermogen, maar aan een algemene reserve. Daarnaast is het maximum voor het weerstandsvermogen verlaagd van 10% naar 7%. Dit maximum is bedoeld om de algemene reserve niet onnodig hoog te laten zijn.
In *artikel 36* is uitgebreider beschreven wat bij opheffing van de omgevingsdienst gebeurt met de archiefbescheiden. Tevens is een aantal tekstuele wijzigingen aangebracht. De leden 4 en 7 zijn verwijderd. De verwijderde inhoud staat in de wet en de leden 4 en 7 hadden geen toegevoegde waarde voor de leesbaarheid van *artikel 36*.
In *artikel 44* is de datum van inwerkingtreding 1 januari 2026 verwijderd. Na besluitvorming door de 26 colleges van burgemeester en wethouders en het college van gedeputeerde staten, geplande deadline 6 oktober 2025, kan de gemeenschappelijke regeling worden gepubliceerd. De dag na bekendmaking treedt de gemeenschappelijke regeling in werking. Naar verwachting zal dit begin november plaatsvinden. Vanaf 1 januari 2026 start de taakuitvoering van de Omgevingsdienst Utrecht voor de deelnemers. De periode tussen inwerkingtreding van de regeling en de daadwerkelijke start op 1 januari 2026 wordt gebruikt om de organisatie in te richten, zoals onder andere zorgen voor de juiste en tijdige inschrijvingen bij de belastingdienst, het UWV, de Kamer van Koophandel, de BNG etc. Er zal sprake zijn van een verlengd eerste boekjaar, zodat de eerste jaarrekening op zowel de eerste maanden in 2025 en heel 2026 ziet. Voor het overige zijn tekstuele aanpassingen gedaan, waarbij met name ook is gelet op eenduidige terminologie en correcte verwijzingen.

c. Rudimentaire begroting

De rudimentaire begroting biedt een analyse van de betaalbaarheid van de nieuwe omgevingsdienst; het is op geen enkele wijze een conceptbegroting voor 2026. Eventuele besluiten op basis van de uitkomsten uit fase 2 (o.a. financieringssystematiek/verdeling van de vaste kosten, formatieplan en CAO) zijn nog niet verwerkt in deze rudimentaire begroting; wel is kwalitatief geduid dat minder meerkosten worden verwacht

voor verplichte nieuwe functies en faciliteiten als gevolg van schaalvoordelen. Het gezamenlijk AB wordt gevraagd de rudimentaire begroting vast te stellen als onderbouwing van de structurele betaalbaarheid van de Omgevingsdienst Utrecht en als één van de pijlers op basis waarvan fase 2 kan worden gestart.

De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het gezamenlijk AB van juni
Naast enkele kwalitatieve tekstuele toelichtingen, zoals over bodemtaken, is er één cijfermatige aanpassing doorgevoerd voor het effect van de per 2025 door de gemeente Houten extra ingebrachte uren. Het effect op de eigendomsverhoudingen is verwerkt.

d. Routekaart fase 2
Tijdens fase 2 van het traject maken we keuzes over hoe de primaire processen en bedrijfsvoering worden ingericht en wat de Omgevingsdienst Utrecht zelf gaat uitvoeren of eventueel gaat uitbesteden. Dit gebeurt op basis van de inhoudelijke uitgangspunten die in fase 1 zijn geformuleerd in het richtingsplan. De routekaart fase 2 biedt een eerste beeld van de inrichting van fase 2. Het gaat om de producten die minimaal ontwikkeld moeten worden in fase 2, de beoogde programmaorganisatie en de planning voor 2025 (bijlage bij de routekaart). Tenslotte zijn een risicoparagraaf en een begroting voor fase 2 opgenomen. In het kader van het traject 'Naar één omgevingsdienst in Utrecht' is de volgende kanttekening te plaatsen. De nog te maken kosten voor de oprichting en ontwikkeling van een nieuwe dienst zijn bijna €5 miljoen (fase 2). Vanuit de provincie en het ministerie van I&W zijn alle bedragen ter dekking van deze eenmalige kosten (ruim €2,6 miljoen). Daarnaast zijn verantwoorde besparingen doorgevoerd voor fase 2 (ruim €1,5 miljoen). Dat betekent dat een klein deel (€ 789.000) zal worden gedekt uit het beschikbare vermogen van de ODRU en de RUD Utrecht. Eventueel zou ook één of beide diensten kunnen besluiten niet de vermogens van de omgevingsdienst in te zetten, maar deelnemers te laten bijdragen via een eenmalige (project)factuur/bijdrage. Daarnaast zoekt de stuurgroep naar aanvullende middelen (I&W). De vraag aan het gezamenlijk AB is om de routekaart fase 2 vast te stellen en de stuurgroep opdracht te geven om na de besluitvorming in het gezamenlijk AB tot een verdere uitwerking en concretisering te komen. De nieuwe programmamanager(s) en de projectleiders krijgen daarbij de ruimte om tot werkbare voorstellen te komen die passen binnen de begroting.

De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het gezamenlijk AB van juni
Sinds de AB-versie van juni zijn de volgende aanpassingen doorgevoerd in dit document:
- Programma-organisatie: uitbreiding stuurgroep met twee DB-leden en de directeuren nemen als adviseur deel aan de stuurgroep;
- Planning van de financiële producten aangepast naar nieuwe inzichten;
- Begroting en dekking aangepast naar de laatste inzichten;
- Cultuurverandering een prominente plek gegeven;

Verantwoording realisatie begroting fase 1
De realisatie van fase 1 is binnen de begroting gebleven (zoals die is opgenomen in de routekaart fase 1 (december 2023). De afwijkingen per onderdeel zijn beperkt en vragen geen toelichting. Het resultaat is circa € 73.000. Het voorstel is om dit bedrag mee te nemen naar fase 2.
In bijlage 5 presenteren we de realisatie van de begroting voor fase 1.
Het gezamenlijk AB wordt gevraagd de huidige stuurgroep van haar verantwoordelijkheden te ontheffen.

5. Toelichting fase 2

Inleiding
Het mandaat van de huidige stuurgroep "Eén Omgevingsdienst Utrecht" loopt af op 17 oktober 2024. Voor fase 2 zal het gezamenlijk AB op voordracht van de DB's van de ODRU en RUD Utrecht een nieuw mandaat voor een stuurgroep moeten afgeven.

Een nieuwe fase
Fase 2 is anders dan fase 1. Waar in fase 1 'richten' de deelnemers vooral bestuurlijke keuzes hebben gemaakt ten aanzien van uitgangspunten en randvoorwaarden voor een nieuwe Omgevingsdienst Utrecht komt het in fase 2 aan op het 'inrichten' van de organisatie. Het inrichten gebeurt aan de hand van negen thema's met daarbinnen onderwerpen uiteenlopend van het bepalen van de topstructuur en het aanstellen van directeuren tot het kiezen van een nieuwe huisstijl. Gezien de wettelijke (Wgr) taakverdeling tussen AB en DB (en dus ook in de verdeling tussen het gezamenlijk AB en de stuurgroep) zullen veel besluiten op het

bordje van de stuurgroep landen. Daarmee neemt de verantwoordelijkheid van de stuurgroep in fase 2 sterk toe. Een deel van deze verantwoordelijkheden kan de stuurgroep delegeren aan de programmamanager(s).

Onderstaand zijn voorstellen opgenomen over:
1. De samenstelling van de stuurgroep;
2. Het mandaat aan de stuurgroep;
3. De rol en de positie van de directeuren;
4. De rol en positie van de programmamanager(s);
5. De begroting voor fase 2.

Samenstelling stuurgroep
De stuurgroep zal - meer dan in fase 1 - besluiten nemen over zeer uiteenlopende onderwerpen binnen verschillende thema's (en dus disciplines). Daarnaast zal de stuurgroep leiderschap moeten tonen op de thema's waarover de organisatie zelf geen knopen kan doorhakken, zoals structuren en functies in de nieuwe organisatie. Het is van belang om daarin als stuurgroep - bijvoorbeeld op advies van de programmamanager(s) - vroegtijdig richtinggevende uitspraken te doen om te voorkomen dat de programmaorganisatie vastloopt.

Het voorstel is om voor fase 2 te kiezen voor een bestuurlijke samengestelde stuurgroep van zes deelnemers. De stuurgroep kan eventueel zelf kiezen voor een portefeuilleverdeling.

Mandaat aan de stuurgroep
In fase 1 heeft de stuurgroep hoofdzakelijk de voorbereiding van de besluiten in het gezamenlijk AB verzorgd. In fase 2 zal de stuurgroep naast het voorbereiden van besluiten van het gezamenlijk AB, zelf besluiten nemen over de onderwerpen die binnen het mandaat van de stuurgroep (DB-bevoegdheden) vallen.

Ook de programmamanager(s) en de programmaorganisatie hebben ruimte nodig om te handelen in fase 2. Dat betekent dat de stuurgroep nieuwe programmamanager(s) in staat moet stellen om de programmaorganisatie verder op maat te maken en ook de projectleiders per thema in staat moet stellen hun eigen plan te ontwikkelen om tot resultaten te komen. De programmaorganisatie en de planning zoals opgenomen in de routekaart fase 2, bieden dus vooral contouren maar moeten nog op maat worden gemaakt.

In fase 2 moet aandacht zijn voor een nieuwe cultuur waarin de waarden, normen en doelen van de (groepen) medewerkers op elkaar en op de nieuwe organisatie worden afgestemd. Het doel is goede communicatie, betrokkenheid en soepele samenwerking. Dit moet leiden tot een positieve en constructieve nieuwe werkomgeving die in staat is medewerkers te binden en te boeien. Dat is van belang voor de medewerkers, maar zeker ook voor de organisatie (minder verloop, betere resultaten en goede samenwerking met partners en deelnemers).

Het voorstel is om de stuurgroep te laten handelen in overeenstemming met de bevoegdheidsverdeling tussen AB's en DB's (stuurgroep als DB ten opzichte van het gezamenlijk AB).
Ook is het voorstel om de stuurgroep mandaat te geven fase 2 uit te voeren binnen de beschikbaar gestelde middelen zoals opgenomen in de begroting voor routekaart fase 2. Dat betekent ook dat de projectleiders (voorlopig) hun plan zo moeten inrichten dat de resultaten binnen budget worden gerealiseerd.

Tenslotte is het voorstel om de stuurgroep de opdracht te geven programmamanager(s) aan te stellen die de programmaorganisatie ontwikkelt en stuurt en de projectleiders richting geeft en ruimte biedt bij het opstellen en realiseren van hun projectplan. De programmamanager zal zelf vorm en inhoud geven aan de samenwerking met de deelnemers (regievoerders).

Rol en positie directeuren
Fase 2 gaat over de inrichting van de organisatie. Hierbij is de bijdrage van de directeuren onmisbaar. De inrichting van de organisatie en met name de topstructuur raakt echter de belangen van de zittende directeuren. In een stuurgroep kunnen hierdoor dilemma's ontstaan. Daarnaast hebben de directeuren een belangrijke rol bij het draaiend houden en uiteindelijk liquideren van de huidige omgevingsdiensten. Zeker als het gaat om de liquidaties van beide organisaties kunnen belangentegenstellingen ontstaan tussen de nieuwe en de latende organisaties. Het is dan van belang dat de directeuren kunnen optreden namens de latende organisaties.

Het voorstel is om de directeuren als adviseur toe te voegen aan de stuurgroep, om te voorkomen dat belangentegenstelling de besluitvorming in de stuurgroep hindert. De stuurgroep heeft de directeuren opdracht gegeven de programmaorganisatie voor te bereiden.

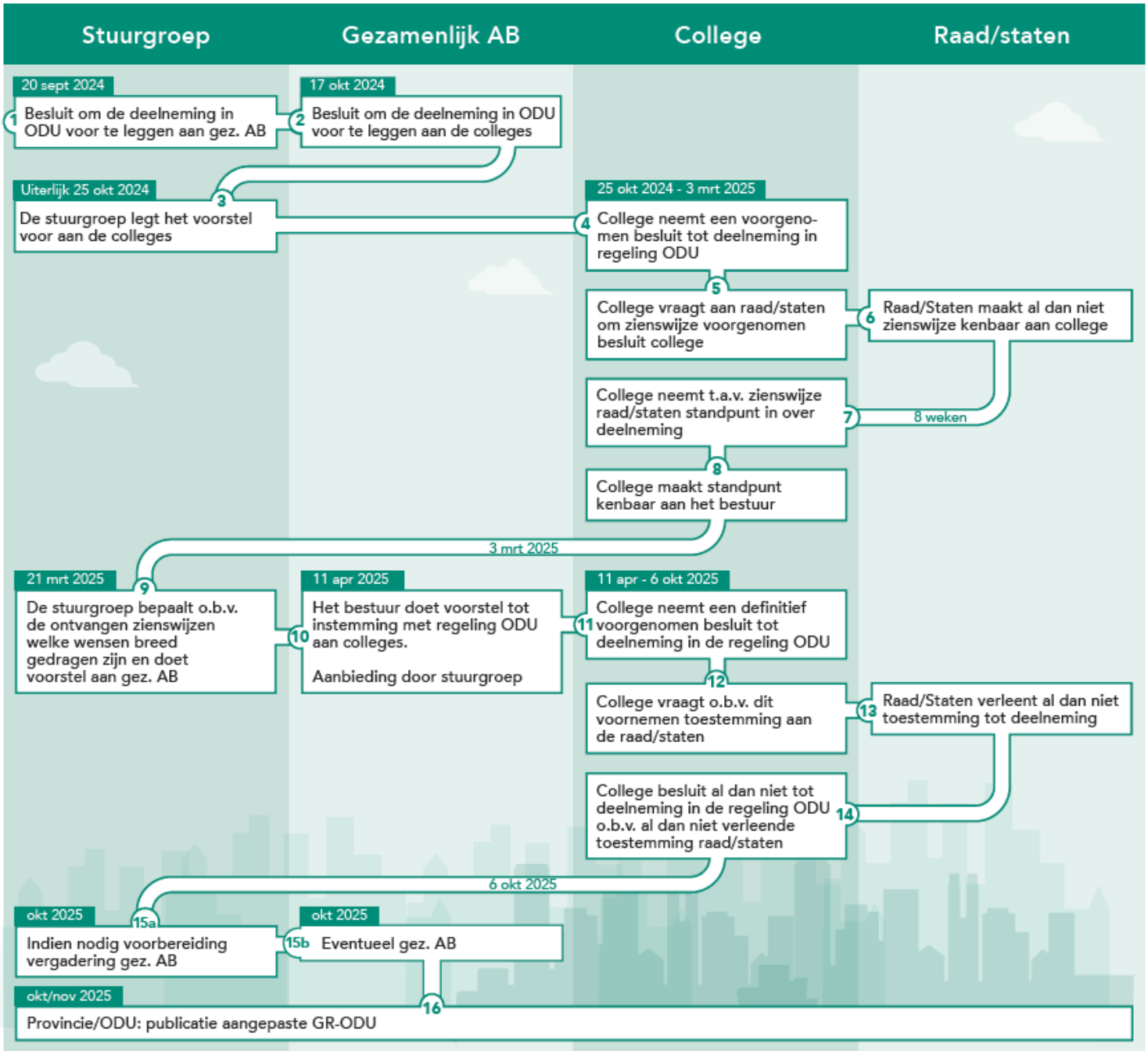
Rol en positie programmamanager(s)
De nieuwe programmamanager(s) heeft/hebben ruimte nodig om zelf vorm en inhoud te kunnen geven aan de nieuwe programmaorganisatie. De hoeveelheid betrokken projectleiders is waarschijnlijk groot en de programmamanager(s) moet(en) zelf in staat worden gesteld om zowel de programmaorganisatie als de planning en de processen vorm te geven. De rol van de programmamanager(s) zal veranderen op het moment dat keuzes worden gemaakt rond de invulling van de top van de nieuwe Omgevingsdienst Utrecht.

Het voorstel is om programmamanager(s) wel een richtinggevende, maar niet dichtgetimmerde opdracht mee te geven.

Begroting fase 2
In de routekaart fase 2 is een begroting opgenomen, met daarin een toelichting op de opbouw en de logica van de kosten. Ook is aangeven wat de verwachtingen zijn ten aanzien van de dekking van die kosten.
Het voorstel is om de stuurgroep opdracht te geven fase 2 uit te voeren binnen de beschikbare middelen.

Communicatie
Op 21 oktober is er een communicatiemoment ingepland voor alle medewerkers van de twee omgevingsdiensten. Beide omgevingsdiensten zullen naar aanleiding van het besluit van de algemeen besturen een nieuwsbericht op hun website en social media plaatsen. Ook wordt er een bericht naar de partners in de regio gestuurd.

Planning totstandkoming regeling ODU

ODU = Omgevingsdienst Utrecht

Data onder voorbehoud

Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Dossiernummer	4372
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	9 januari 2025
Agendapunt	9
Titel	SV 2024 nr. 137 Hoe succesvol is Utrecht in de betaalbare woningmarkt?
ID	4590
Behandelend ambtenaar	Luuk Huttenhuis
Telefoon	
E-mail	Luuk.huttenhuis@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder De Vries
Beleidsveld	Wonen en Volkshuisvesting
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen	28 november 2024
Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen	**9 januari 2025**

Voorgesteld besluit

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2024, NUMMER 137

Datum	10 oktober 2024
Van	College B&W
Behandeld door	Luuk Huttenhuis
Doorkiesnummer	14 030
E-mailadres	Luuk.huttenhuis@utrecht.nl
Kenmerk	12816977
Beleidsveld	Wonen en Volkshuisvesting

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsvragen jaargang 2024 nummer 137 van Cees Bos (Stadsbelang Utrecht) van 24 juli 2024 over “hoe succesvol is Utrecht in de betaalbare woningmarkt?”. De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vraag 1
Graag ontvangt Stadsbelang Utrecht de uitgewerkte regelingen en indien deze maatwerk zijn een aantal voorbeelden zoals gebruikt in anterieure overeenkomsten.
***Antwoord* 1**

- *Antispeculatiebeding: zie bijlage voor standaard regeling in anterieure overeenkomsten. Het antispeculatiebeding wordt opgelegd bij nieuwbouwwoningen voor een periode van vijf jaar vanaf het moment van levering van de woning, dan wel de grond waarop de woning zal worden gerealiseerd.*
- *Zelfbewoningsplicht: zie bijlage voor standaard regeling in anterieure overeenkomsten. De zelfbewoningsplicht wordt opgelegd bij nieuwbouwwoningen voor vijf jaar na het moment van inschrijving van de koper in de Basisregistratie Personen (BRP) op het betreffende adres.*
- *Opkoopbescherming: zie Huisvestingsverordening gemeente Utrecht | Lokale wet- en regelgeving (overheid.nl) paragraaf 3.4 (artikel 65 – 70). De opkoopbescherming geldt voor de bestaande voorraad.*

Vraag 2
Stadbelang Utrecht wil inzicht in;

a) aantal gerealiseerde betaalbare nieuwbouwwoningen;
b) aantal betaalbare koopwoningen in de te realiseren projecten (met afspraken betreffende reguleringsinstrumenten) waarvan de bouwvergunning reeds verstrekt is; welke definitie is dat in MPR (peilstok juli 2024)
c) aantal betaalbare koopwoningen in harde planvoorraad van betaalbare, waarvoor de zelfbewoningsplicht, het anti speculatiebeding en het opkoopverbod zal gaan gelden.

Dit per jaar, per toegepaste maatregel. Tegelijk willen wij per instrument inzicht in de termijn waarvoor de bedingen/maatregels zijn opgelegd.

***Antwoord* 2**

In onderstaande tabel zijn de gevraagde aantallen opgenomen. De opgeleverde woningen voldoen aan de in dat jaar geldende NHG-grens (met/zonder energiebesparende maatregelen). In algemene zin kan gezegd worden dat de woningen vanaf 2023 opgeleverd worden met antispeculatiebeding en zelfbewoningsplicht. Dit komt omdat het actieplan betaalbare koop eind 2021 is vastgesteld. Sindsdien worden deze maatregelen meegenomen in de contractvorming van projecten. Het duurt in de regel minstens 2 jaar voordat de woningen op basis van nieuwe uitgangspunten worden opgeleverd (zogenaamd na-ijleffect) na de fase van contractvorming. De opkoopbescherming is enkel van toepassing op bestaande bouw en heeft dus geen betrekking op opgeleverde nieuwbouwwoningen.

In de huidige harde planvoorraad (definitie Gemeente Utrecht) zijn circa 4.150 betaalbare koopwoningen opgenomen. Dit is ongeveer 10% van de totale harde planvoorraad. De recent aangepaste prijsgrenzen voor betaalbare koop zullen hetzelfde na-ijleffect kennen. Vanaf juli 2024 worden deze nieuwe uitgangspunten toegepast bij contractvorming. We zullen daarom in 2026/2027 de eerste effecten zien van de aangepaste betaalbaarheidsgrens in de nieuwbouw.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029 e.v	Totaal
Gerealiseerd	108	171	90	28	59						456
Bouwvergunning verstrekt en opgeleverd						382					382
Harde plancapaciteit (definitie GU)							100	250	400	3.350	4.100
Totaal	108	171	90	28	59	382	100	250	400	3350	4938

Vraag 3

Stadsbelang Utrecht wil inzicht in de prijsontwikkeling van de in nieuwbouw gerealiseerde bestaande betaalbare koopwoningen. Op basis van een stukje deskresearch (met modelmatige waardering) moet hier eenvoudig antwoord op kunnen worden gegeven. Wat waren de VON prijzen en wat zijn de marktprijzen van vergelijkbare bestaande woningen per 01-07-2024?

***Antwoord* 3**

De gemeente monitort jaarlijks de opleveringen en omvang van betaalbare koopwoningen. Nieuwbouwwoningen worden na opleveren niet gevolgd. Het is niet aan te geven hoe de gerealiseerde woningen tussen 2021 en 2024 zich hebben ontwikkeld omdat dit sterk afhankelijk is van locatie en omvang van de woning. Wat we wel kunnen constateren is dat de stijging van de gemiddelde WOZ-waarde tussen 2021 – 2024 in de gemeente Utrecht ca. 27% was. Een betaalbare koopwoning die in 2021 werd verkocht voor € 325.000 zal op basis van dit gemiddelde € 412.750 (+27%) waard zijn. De waardeontwikkeling kan echter groter of kleiner zijn afhankelijk van de locatie, kwaliteit van de woning of als de woningen bij aanvang onder de marktwaarde zijn verkocht.

Vraag 4

Dit leidt bij Stadsbelang Utrecht tot de vraag of de verlaging van de grens de omvang van de voorraad betaalbare koopwoningen beïnvloedt? Graag een overzicht, met gebruik van bandbreedtes zoals hiernaast gesteld voorbeeld.

***Antwoord* 4**

In de tabel zijn de waardes tot en met 2024 opgenomen (peildatum 1-1-2024) en is in kaart gebracht hoeveel betaalbare koopwoningen aanwezig waren in de voorraad volgens de in dat jaar geldende

NHG grens of betaalbaarheidsgrens (opslag voor energiebesparende maatregelen niet opgenomen). Van belang is om te benadrukken dat de peildatum WOZ één jaar achter loopt op de waardeontwikkeling in de markt.

In algemene zin is een dalend aantal woningen waar te nemen onder de NHG-grens of betaalbaarheidsgrens omdat de verkoopprijzen harder stijgen dan het ophogen van de NHG-grens of betaalbaarheidsgrens. Door de daling van woningwaardes in 2023 is het aantal woningen met een WOZ-waarde van 405.000 tussen 2023 en 2024 gestegen. Het verlagen van de grens zal ertoe leiden dat de voorraad die de gemeente Utrecht ziet als betaalbare koopwoningen zal dalen. Dit zal komend jaar in de jaarlijkse monitor verwerkt worden. Overigens is het binnen de nieuwe betaalbaarheidsgrens nog steeds mogelijk om betaalbare koopwoningen te realiseren die voldoen aan het de minimale oppervlakte eisen uit het Actieplan betaalbare koop. Wel is het realiseren van grotere betaalbare koopwoningen niet in alle wijken mogelijk. Daarnaast is in de afgelopen periode de NHG-grens sterk gestegen waardoor deze woningen voor minder mensen betaalbaar waren. De nieuwe betaalbaarheidsgrens zorgt er voor dat mensen met een middeninkomen in de stad een woning kunnen blijven kopen.(Fakton rapport 2022). Deze groep vervult een belangrijke rol in de stad, zoals leraren, zorgpersoneel en mensen werkzaam bij de politie. Het behouden van deze groep in de stad is daarom van essentieel belang. Zonder deze inkomensgroepen ontstaat een gemankeerde stad. Bovendien sluit deze grens aan bij de betaalbaarheidsgrens van het rijk.

Disclaimer: de cijfers wijken iets af van de 'monitor wonen in Utrecht' omdat de nationale NHG-grens of betaalbaarheidsgrens is gebruikt. In de monitor zijn in de periode 2019-2021 geïndexeerde prijsgrenzen gebruikt. Destijds is jaarlijks de CPI toegepast op de NHG van 2018. Cijfers over 2024 publiceren we in de monitor zodra ook cijfers vanuit de woningcorporaties (huurprijzen) binnen en verwerkt zijn.

WOZ-waarde van koopwoningen in Utrecht (peildatum WOZ loopt jaar achter aangegeven jaartal van woningtelling)							
	2018	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
WOZ < 180.000	8836	4742	1778	763	370	120	203
180.000 < 200.000	3935	2454	1717	776	309	42	58
200.000 < 220.000	4440	3587	2093	1474	649	166	221
220.000 < 240.000	4810	3483	2873	2237	873	337	408
240.000 < 265.000	6712	5410	4390	3361	2433	703	1047
265.000 < 290.000	6294	6010	4950	4345	3000	1248	1814
290.000 < 310.000	4614	4574	4509	3652	3256	1762	1786
310.000 < 325.000	2909	3365	3239	3027	2470	1461	1609
325.000 < 355.000	5109	6459	6189	5775	5289	3655	3622
355.000 < 375.000	2729	3754	3993	3725	3911	2701	2558
375.000 < 390.000	1768	2758	2926	2900	3016	2017	1986
390.000 < 405.000	1541	2310	2732	2865	2865	2009	2626
405.000 < 435.000	2694	3863	4871	5273	5611	4542	4776
WOZ > 435.000	12666	17196	22712	28335	37924	51880	50333
WOZ onbekend	491	1717	3209	3261	1554	570	637
Totaal koopwoningen	69548	71682	72181	71769	73530	73213	73684
Totaal voorraad	150.825	153.845	156.678	159.670	162.450	165.399	167.123
NHG grens / BH-grens	€ 265.000	€290.000	€310.000	€325.000	€355.000	€405.000	€390.000

Woningen < NHG-grens / BH-grens	28.733	25.686	22.310	19.635	18.649	16.221	15.312
% t.o.v. totaal voorraad	19%	17%	14%	12%	11%	10%	9%

Vraag 5
Stadsbelang Utrecht heeft behoefte aan een extrapolatie van de WOZ waarde (op basis van de gemiddelde woningwaardestijging over de periode 01-01-2023 tot 01-07-2024), niet alleen in algemene zin maar ook per bandbreedte. Dit overzichtelijk gemaakt door een kolom toe te voegen aan de tabel met gecorrigeerde cijfers.

***Antwoord* 5**
Na 1-1-2025 kan weer een goede balans opgemaakt worden hoe de waardeontwikkeling is geweest. Wat wel gezegd kan worden is dat de woningwaardes na een periode van daling in 2023 weer stijgen (zie bijvoorbeeld de marktinformatie van de NVM). Deze stijging lijkt sterker dan de inflatie. Het is daarom aannemelijk dat de betaalbare koopvoorraad verder zal dalen in lijn met de trend van de afgelopen jaren. Een extrapolatie is niet zinvol omdat hiervoor cijfers uit het recente verleden gebruikt moeten worden die een grillig verloop kennen.

Vraag 6
Is het college het met Stadsbelang Utrecht eens dat het huidig instrumentarium niet zorgt voor behoud en uitbreiding van de voorraad betaalbare koopwoningen?

***Antwoord* 6**
Het langjarig behouden van betaalbare koopwoningen is lastig. De waardeontwikkeling van koopwoningen wordt bepaald op de vrije markt en kan door overheden beperkt worden beïnvloed. In de Raadsbrief Betaalbaar wonen en inzet fonds betaalbare koop is dit ook geconstateerd en zijn verschillende koopconstructies toegelicht. Hieruit volgt de conclusie dat langjarige borging lastig is en er onvoldoende middelen zijn voor het structureel toevoegen en langjarig behouden van betaalbare koopwoningen. Wij richten ons daarom op de volgende drie zaken:

- ***uitbreiden van de voorraad**: In de MPR is aangegeven dat tot en met 2040 een harde plancapaciteit beschikbaar is van 38.000 – 40.000 woningen. Van deze harde plancapaciteit wordt naar verwachting 10% gerealiseerd in de betaalbare koop. Daarbij onderzoeken we ook de mogelijkheid om in aanmerking te komen voor het Nationaal Fonds Betaalbare Koopwoningen zodat woningen betaalbaarder worden voor middeninkomens. Daarbij blijven we onderzoeken hoe we de betaalbare koopwoningen langjarig kunnen borgen.*
- ***beschermen van de voorraad** zodat deze terecht komt bij de doelgroep (middeninkomens) door het toepassen van opkoopbescherming, antispeculatiebeding, zelfbewoningsplicht en sinds 1 juli 2024 de vergunningsplicht voor betaalbare koopwoningen.*
- ***stimuleren van wooncoöperaties:** in de Raadsbrief Betaalbaar wonen en inzet fonds betaalbare koop is aangegeven dat we werken aan een voorstel om de middelen voor betaalbaar wonen in te zetten voor wooncoöperaties in de breedte voor zowel huur als koop, initiatieven vanuit Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) of andere vormen van collectief wonen. Met name bij wooncoöperaties kan langjarige betaalbaarheid beter worden geborgd.*

Vraag 7
Is het college het met ons eens de regulering los te laten wanneer de marktprijs van een huidige gereguleerde betaalbare koopwoning zich boven de grenswaarde betaalbare koop bevindt?

***Antwoord* 7**
Nee, daar zijn wij het niet mee eens. In het geval van de opkoopbescherming (die van toepassing is op de bestaande voorraad), geldt juist dat de prijsgrens is gebaseerd op de WOZ-waardes van de Utrechtse woningen. Als de WOZ-waardes in het volgende jaar stijgen, dan stijgt ook deze grens.

Hierdoor beschermen wij altijd 60% van de voorraad. (zie huisvestingsverordening).-Dit is in lijn met het doel van de opkoopbescherming, namelijk het beschermen van goedkope en middeldure woningen voor koopstarters en middeninkomens. Zoals ook uitgelegd in de raadsbrief over de monitoring van de opkoopbescherming, is het aantal buy-to let aankopen in dit hogere segment (vanaf EUR 565.000) relatief klein. De zelfbewoningsplicht, het antispeculatiebeding en de vergunningplicht voor betaalbare koop gelden enkel voor de eerste verkoop van nieuwbouw betaalbare koopwoningen.

Vraag 8
Is het college het met Stadsbelang Utrecht eens dat moet worden gezorgd voor een blijvende betaalbare koopwoningvoorraad en dat de inzet van erfpacht hierbij kansrijk is? Zo ja, wanneer kunnen wij een voorstel van het college verwachten? Zo nee, waarom niet?
***Antwoord* 8**
Ja, het behouden van voldoende betaalbare woningen, zowel huur als koop, zijn voor ons van belang. Uit onderzoek blijkt dat het behouden van langjarig betaalbare koopwoningen lastig is en dat daar waar betaalbare koopwoningen onder de marktprijs worden verkocht in nieuwbouw de maatschappelijke waarde enkel toekomt aan de eerste koper. Dat is onwenselijk en we zien dat we nu met middenhuur betere mogelijkheden hebben om langjarige betaalbaarheid te borgen. In het proces van de beleidsnota wonen bekijken we de opties die het instrument erfpacht biedt om betaalbare koopwoningen langjarig betaalbaar te behouden.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlage 1: Voorbeelden standaard anterieure overeenkomst

Kettingbeding Zelfbewoningsplicht

1.1 Koper is jegens de gemeente Utrecht (hierna: 'Gemeente) verplicht de Woning (bouwnummer(s) *** en ***) uitsluitend zelf (met zijn eventuele partner en gezinsleden) te bewonen. Deze verplichting eindigt vijf (5) jaar na het moment van inschrijving van Koper in de Basisregistratie Personen (BRP) op het betreffende adres.

1.2 In aanvulling op lid 1.1 van dit artikel is bewoning door eerstegraads bloed- of aanverwanten van Koper toegestaan en is materieel gelijkgesteld aan zelfbewoning door Koper.

1.3 Het is Koper niet toegestaan de Woning voor afloop van de in lid 1.1 van dit artikel genoemde termijn van vijf (5) jaar geheel of gedeeltelijk te verhuren, in vruchtgebruik te geven of daarop een ander zakelijk genotsrecht te vestigen of de Woning anderszins in gebruik te geven aan een derde.

1.4 Koper kan van de verplichting uit lid 1.1 van dit artikel ontheffing krijgen van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Utrecht indien zich voor afloop van de in lid 1.1 van dit artikel genoemde termijn van vijf (5) jaar omstandigheden voordoen die ten tijde van het aangaan van de koop(aannemings)overeenkomst redelijkerwijze niet te voorzien waren en ten gevolge van welke omstandigheden redelijkerwijze niet van Koper verlangd kan worden dat Koper de Woning zelf blijft gebruiken of doen gebruiken zoals vermeld in lid 1.1 of lid 1.2 van dit artikel. Een verzoek tot ontheffing zoals bedoeld in dit lid dient schriftelijk met opgave van de omstandigheden bij Gemeente te worden ingediend.

1.5 Onder de in lid 1.4 van dit artikel bedoelde omstandigheden wordt onder meer verstaan:
a. overlijden van Koper of zijn/haar echtgeno(o)t(e) dan wel partner of overlijden van een inwonend gezinslid,
b. echtscheiding, verbreking van een samenlevingsovereenkomst of verbreking van een partnerschapsregistratie,
c. ingrijpende wijziging in het gezinsinkomen ten gevolge van arbeidsongeschiktheid, ziekte of werkeloosheid,
d. noodzakelijke wijzigingen van werk/woning of werk/woonklimaat op medische of sociale gronden of bij verandering van werkkring waarbij de Koper genoodzaakt is te verhuizen,
e. indien Koper het vrije beheer over zijn vermogen verliest,
f. verhuur van de Woning door Koper gedurende tijdelijk verblijf tot zes (6) maanden met uitloop tot maximaal twaalf (12) maanden, mits dit verblijf wel tijdelijk van aard blijft, van Koper in het buitenland,
g. in geval van executoriale verkoop ex artikel 268 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek respectievelijk in geval van verkoop op grond van een machtiging van een rechter als bedoeld in artikel 174 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek.

1.6 Bij verkregen ontheffing op grond van het bepaalde in lid 1.5 van dit artikel onder f is het bepaalde in bijlage 3 bij het Actieplan Middenhuur van overeenkomstige toepassing. Dit betekent dat Koper nadat ontheffing is verkregen mag de Woning derhalve voor afloop van de in lid 1.1 van dit artikel genoemde termijn van vijf (5) jaar niet mag verhuren voor een huurprijs hoger dan de maximale huurprijs die volgens voornoemde bijlage geldt voor een middenhuurwoning in het gebied <gemeente Utrecht (exclusief centrum) / Binnenstad en Stationsgebied> met het hetzelfde gebruiksoppervlakte. De huurprijzen in voornoemde bijlage hebben als prijspeil 1 januari 2018. In <bijlage C van de grondprijzenbrief 2023> van Gemeente (te vinden op de website van Gemeente (www.utrecht.nl)) zijn de geïndexeerde huurprijzen voor Geliberaliseerde woningen voor middenhuurMiddenhuurwoningen

voor <2023> opgenomen. Deze huurprijzen mogen jaarlijks per 1 januari, voor het eerst op 1 januari <2024>, verhoogd worden met een percentage van maximaal (het gemiddelde van de prijsindexcijfers van de maanden december t-2 tot en met november t-1) gedeeld door (het gemiddelde van de prijsindexcijfers van de maanden december t-3 tot en met november t-2), waarbij de prijsindexcijfers de cijfers uit de door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gepubliceerde Consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle huishoudens zijn en de gemiddelde prijsindexcijfers worden berekend uit de prijsindexcijfers vermeld in het nummer van het Statistisch Bulletin, waarin het indexcijfer van november t-1 respectievelijk november t-2, al dan niet voorlopig, wordt gepubliceerd. In de hiervoor opgenomen formule staat 't' voor het jaar van de indexering en staat 't-1' respectievelijk 't-2' respectievelijk 't-3' voor het eerste respectievelijk tweede respectievelijk derde jaar voorafgaand aan het jaar van de indexering.

1.7 Bij niet of niet behoorlijke nakoming van het bepaalde in dit artikel verbeurt Koper aan Gemeente een boete van EUR 1.000,-- (zegge: duizend euro) per dag zolang de niet of niet behoorlijke nakoming voortduurt met een maximum van EUR 100.000,-- (zegge: honderdduizend euro), onverminderd het recht van Gemeente op aanvullende schadevergoeding en/of nakoming. Voornoemde bedragen worden jaarlijks per 1 januari, voor het eerst op 1 januari <2025> , verhoogd met 2%. De kosten van invordering van de boete zijn voor rekening van de partij die nalatig is of overtreedt. De boete is verschuldigd nadat Koper schriftelijk in gebreke is gesteld en Koper niet binnen acht (8) dagen na deze ingebrekestelling de niet of niet-behoorlijke nakoming of overtreding heeft hersteld.

<u>Kettingbeding Anti-speculatiebeding</u>

2.1 Het is Koper niet toegestaan om voor afloop van een periode van vijf (5) jaar vanaf het moment van levering van de Woning, dan wel de grond waarop de Woning zal worden gerealiseerd over te gaan tot gehele of gedeeltelijke vervreemding van de Woning dan wel de grond waarop de Woning zal worden gerealiseerd aan derden, waaronder ook wordt begrepen het verlenen van een zakelijk genotsrecht.

2.2 Gemeente kan, al dan niet onder het stellen van voorwaarden, vrijstelling verlenen van de in lid 2.1 van dit artikel opgenomen verplichting .
Een vrijstelling kan onder meer worden verleend in het geval Koper redelijkerwijs genoodzaakt is de Woning te vervreemden, wegens:

a. overlijden van Koper of zijn/haar echtgeno(o)t(e) dan wel partner of overlijden van een inwonend gezinslid,
b. echtscheiding, verbreking van een samenlevingsovereenkomst of verbreking van een partnerschapsregistratie,
c. ingrijpende wijziging in het gezinsinkomen ten gevolge van arbeidsongeschiktheid, ziekte of werkeloosheid,
d. noodzakelijke wijzigingen van werk/woning of werk/woonklimaat op medische of sociale gronden of bij verandering van werkkring waarbij de Koper genoodzaakt is te verhuizen;
e. indien Koper het vrije beheer over zijn vermogen verliest,
f. in geval van executoriale verkoop ex artikel 268 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek, respectievelijk in geval van verkoop op grond van een machtiging van een rechter als bedoeld in artikel 174 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek.

Een verzoek om toestemming zoals bedoeld in dit lid dient schriftelijk bij de Gemeente te worden ingediend.

2.4 Bij niet of niet behoorlijke nakoming van het bepaalde in dit artikel verbeurt Koper aan Gemeente een boete van EUR 100.000,-- (zegge: honderdduizend euro), onverminderd het recht van

Gemeente op aanvullende schadevergoeding en/of nakoming. Voornoemde bedrag wordt jaarlijks per 1 januari, voor het eerst op 1 januari <2025> , verhoogd met 2%. De kosten van invordering van de boete zijn voor rekening van Koper. De boete is verschuldigd nadat Koper schriftelijk in gebreke is gesteld en Koper niet binnen acht (8) dagen na deze ingebrekestelling de niet of niet-behoorlijke nakoming of overtreding heeft hersteld.

Kettingbeding

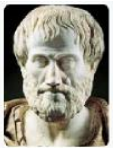
3.1 Bij elke gehele of gedeeltelijke vervreemding van de Woning dan welof bij vestiging van een zakelijk genotsrecht daarop dienen de verplichtingen uit voorgaande artikelen ‘Kettingbeding Zelfbewoningsplicht’ en ‘Kettingbeding Anti-speculatiebeding’ alsmede dit artikel (Kettingbeding) met boetebeding in hun geheel in de overdrachtsakte of de akte van vestiging van het zakelijk genotsrecht te worden opgenomen en ten behoeve van Gemeente te worden bedongen en aangenomen. Dit op straffe van een onmiddellijk, zonder (nadere) ingebrekestelling of rechterlijke tussenkomst opeisbare boete jegens Gemeente of diens rechtsopvolger(s) van EUR 100.000,-- (zegge: honderdduizend euro), onverminderd het recht van Gemeente op aanvullende schadevergoeding. Voornoemde bedrag wordt jaarlijks per 1 januari, voor het eerst op 1 januari <2025> , verhoogd met 2%. De kosten van invordering van de boete zijn voor rekening van de partij die nalatig is of overtreedt.

3.2 Na afloop van één van de in voorgaande artikelen ’Kettingbeding Zelfbewoningsplicht’ en ‘Kettingbeding Anti-speculatiebeding’ genoemde perioden van vijf (5) jaar zal Gemeente op verzoek van Koper of diens rechtsopvolger schriftelijk bevestigen dat de betreffende periode van vijf (5) jaar is afgelopen en het bepaalde in het betreffende artikel niet langer van toepassing is.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

STADSBELANG UTRECHT

"De ergste vorm van ongelijkheid is proberen ongelijke dingen gelijk te maken."

— Aristoteles

Grieks filosoof (384 v. Chr. - 322 v. Chr.)

Schriftelijke vragen: Hoe succesvol is Utrecht in de betaalbare woningmarkt?

Utrecht, 24-07-2024

Bij het aantreden van het vorige college in 2018 maar ook in 2022 zijn maatregelen aangekondigd om het aantal goedkope en betaalbare koopwoningen op niveau te houden en uit te breiden. Ondertussen is het stadsbestuur druk bezig hieraan invulling te geven.

In 2020 heeft het toenmalige college aangegeven gemeentelijke instrumenten in te gaan zetten. Sindsdien worden de *zelfbewoningsplicht*, het *opkoopverbod* en het *anti-speculatiebeding* bij de onderhandeling met ontwikkelaars betrokken.

Stadsbelang Utrecht heeft eerder gesteld dat 'zelfbewoningsplicht' ertoe bijdraagt dat vooral eigenaren in een woning wonen, het anti- speculatiebeding de verhuisgeneigdheid van woningeigenaren inperkt en het opkoopverbod ertoe lijdt dat niet alle woningen door huurders gaan worden bewoond.

Dat deze maatregelen niet geschikt zijn om de marktprijs te begrenzen, terwijl dit juist zo nodig is om alle Utrechters de kans te geven op een wooncarrière.

Stadsbelang Utrecht wil graag weten hoe de inzet van gemeentelijke reguleringsinstrumenten zich uiteindelijk heeft verhouden tot het behoud en uitbreiding van de voorraad betaalbare koopwoningen en betaalbaar houden van deze voorraad.

De gemeentelijke reguleringsinstrumenten beschouwd.

Stadsbelang wil allereerst inzoomen op de gemeentelijke reguleringsinstrumenten voor nieuwbouwwoningen; zelfbewoningsplicht, het opkoopverbod en het anti speculatiebeding (afdracht winst bij verkoop binnen een bepaalde tijd?). Het is ons onduidelijk hoe deze regelingen er uit zien en tot uitvoering worden gebracht.

1. **Graag ontvangt Stadsbelang Utrecht de uitgewerkte regelingen en indien deze maatwerk zijn een aantal voorbeelden zoals gebruikt in anterieure overeenkomsten.**

Voorraad gereguleerde betaalbare koopwoningen in recent gerealiseerde en nog te realiseren nieuwbouwprojecten.

Hoe succesvol zijn we eigenlijk bij de realisatie van betaalbare nieuwbouwwoningen, meer specifiek bij de realisatie van betaalbare koopwoningen en blijven ze betaalbaar?

2. **Stadbelang Utrecht wil inzicht in;**
    a. **aantal gerealiseerde betaalbare nieuwbouwwoningen;**
    b. **aantal betaalbare koopwoningen in de te realiseren projecten (met afspraken betreffende reguleringsinstrumenten) waarvan de bouwvergunning reeds verstrekt is;**
    c. **aantal betaalbare koopwoningen in harde planvoorraad van betaalbare, waarvoor de zelfbewoningsplicht, het anti speculatiebeding en het opkoopverbod zal gaan gelden.**

Dit per jaar, per toegepaste maatregel. Tegelijk willen wij per instrument inzicht in de termijn waarvoor de bedingen/maatregels zijn opgelegd (Graag zoals onderstaande tabel)

Betaalbare koopwoningen (nieuwbouw)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029-ev
Voorzien (totaal harde/zachte voorraad)										
Gerealiseerde betaalbare koopwoningen										
Waarvan met zelfbewoningsplicht										
a. € 310.000 / € 328.600 (energiezuinig) per 01-01-2020 tot ?										
b. € 325.000 / € 344.500 (energiezuinig) per 01-01-2021 tot?										
c. € 355.000 / € 376.300 (energiezuinig) per 01-01-2022 tot?										
d. € 405.000 / € 429.300 (energiezuinig) per 01-01-2023 tot?*										
e. € 435.000 / € 461.100 (energiezuinig) per 01-01-2024 tot?*										
f. € 390.000 per 01-07-2024										
Waarvan met opkoopverbod										
a. € 310.000 / € 328.600 (energiezuinig) per 01-01-2020 tot ?										
b. € 325.000 / € 344.500 (energiezuinig) per 01-01-2021 tot?										
c. € 355.000 / € 376.300 (energiezuinig) per 01-01-2022 tot?										
d. € 405.000 / € 429.300 (energiezuinig) per 01-01-2023 tot?*										
e. € 435.000 / € 461.100 (energiezuinig) per 01-01-2024 tot?*										
f. € 390.000 per 01-07-2024										
Waarvan met anti-speculatiebeding;										
a. € 310.000 / € 328.600 (energiezuinig) per 01-01-2020 tot ?										
b. € 325.000 / € 344.500 (energiezuinig) per 01-01-2021 tot?										
c. € 355.000 / € 376.300 (energiezuinig) per 01-01-2022 tot?										
d. € 405.000 / € 429.300 (energiezuinig) per 01-01-2023 tot?*										
e. € 435.000 / € 461.100 (energiezuinig) per 01-01-2024 tot?*										
f. € 390.000 per 01-07-2024										

* = gereguleerde dure koopwoningen

Van de gerealiseerde betaalbare woningen is de woningprijs niet begrensd, dit betekent concreet dat de marktprijs naar gelang de marktontwikkeling kan stijgen of dalen. De gemiddelde koopwoningprijs is vanaf 2021 tot heden met +/- 32 procent gestegen Wat een betaalbare koopwoning was in 2021, kan nu een dure koopwoning zijn.

3. **Stadsbelang Utrecht wil inzicht in de prijsontwikkeling van de in nieuwbouw gerealiseerde bestaande betaalbare koopwoningen. Op basis van een stukje deskresearch (met modelmatige waardering) moet hier eenvoudig antwoord op kunnen worden gegeven. Wat waren de VON prijzen en wat zijn de marktprijzen van vergelijkbare bestaande woningen per 01-07-2024?**

Aandeel betaalbare koopwoningen in de bestaande voorraad.

In 2018 bestond de Utrechtse woningmarkt voor 28.000 eenheden uit goedkope en betaalbare koopwoningen (tot € 265.000), dit is in de tussentijd gedaald naar zo'n 16.700 eenheden (prijspeil 2023 o.b.v. maximale verkoopprijs van € 405.000 / 429.300 (energiezuinig)).

Voor het berekenen van de omvang van de betaalbare voorraad wordt gebruik gemaakt van het WOZ-prijspeil per peildatum 01-01-2023 van de Utrechtse woningvoorraad. De ontwikkelingen op de woningmarkt hebben ondertussen niet stilgestaan, de gemiddelde marktprijs van woningen is met zo'n 11% gestegen t.o.v. het prijspeil per 1 januari 2023.

De raad heeft recent ingestemd met een verlaging van de betaalbare koopgrens tot € 390.000 (*Raadsvoorstel Nieuwe betaalbaarheidsgrens koopwoningen en prijsgrens zelfbewoningsplicht en anti-speculatiebeding*). Hierdoor zal een verschuiving plaatsvinden in de hoeveelheid betaalbare koopwoningen in Utrecht.

1. **Dit leidt bij Stadsbelang Utrecht tot de vraag de verlaging van de grens de omvang van de voorraad betaalbare koopwoningen beïnvloedt?** Graag een overzicht, met gebruik van bandbreedtes zoals hiernaast gesteld voorbeeld.

2. **Stadsbelang Utrecht heeft behoefte aan een extrapolatie van de WOZ waarde (op basis van de gemiddelde woningwaardestijging over de periode 01-01-2023 tot 01-07-2024), niet alleen in algemene zin maar ook per bandbreedte.** Dit overzichtelijk gemaakt door een kolom toe te voegen aan de tabel met gecorrigeerde cijfers.

Cijfers 2020, bron gemeente Utrecht		
Aantal koopwoningen WOZ-bandbreedte (peilmoment 1-1-2019)		W >
Van	**tot**	**Aantal**
0	180000	1264
180000	200000	1617
200000	220000	1906
220000	240000	2604
240000	260000	3249
260000	280000	3514
280000	300000	4020
300000	307000	1238
NHG grens 2020		307000
Betaalbare koop		

Dure woningen niet reguleren, de verkoopprijs begrenzen via erfpachtvoorwaarden.

Stadsbelang Utrecht wil de voorraad blijvende betaalbare koopwoningen uitbreiden, is van mening dat de inzet van het huidige instrumentarium zijn doel voorbijschiet. Dat op termijn (onder invloed van prijsstijging) vooral ‘gereguleerde’ dure koopwoningen zijn gerealiseerd. Vanwege dit gegeven stelt Stadsbelang Utrecht voor de zelfbewoningsplicht en anti speculatiebeding prijsafhankelijk te maken. Zodra de marktprijs van de gerealiseerde gereguleerde woningen meer dan de grenswaarde betaalbare koop, deze los te laten.

Tegelijk stelt Stadsbelang Utrecht voor om het instrument erfpacht op korte termijn in te voeren voor alle nieuwbouwwoningen en voor de betaalbare koopwoningen een verkoopprijsbegrenzing in te bouwen in de erfpachtovereenkomsten. Want alleen zo hou je een blijvende betaalbare koopwoningvoorraad.

3. **Is het college het met Stadsbelang Utrecht eens dat het huidig instrumentarium niet zorgt voor behoud en uitbreiding van de voorraad betaalbare koopwoningen?**

4. **Is het college het met ons eens de regulering los te laten wanneer de marktprijs van een huidige gereguleerde betaalbare koopwoning zich boven de grenswaarde betaalbare koop bevindt**

5. **Is het college het met Stadsbelang Utrecht eens dat moet worden gezorgd voor een blijvende betaalbare koopwoningvoorraad en dat de inzet van erfpacht hierbij kansrijk is? Zo ja, wanneer kunnen wij een voorstel van het college verwachten? Zo nee, waarom niet?**

Tot zover.

Namens Stadsbelang Utrecht

Cees Bos

Gemeente Utrecht

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2024, NUMMER 138

Datum	12 september 2024
Van	College B&W
Behandeld door	Ronald van de Hoef | Jamal Belkasmi
Doorkiesnummer	14 030
E-mailadres	Ronald.hoefvande@utrecht.nl
Kenmerk	12700161
Beleidsveld	Wonen en Volkshuisvesting

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsvragen jaargang 2024 nummer 138 van Cees Bos (Stadsbelang Utrecht) van 24 juli 2024 over Wet betaalbare huur. Wilt u meer of minder woonruimte?
De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vraag 1
Stadbelang wil weten wat er gebeurt in de koopwoningmarkt. Wij vragen het college om marktcijfers. Consulteer de markt en koppel ook terug over wat gerenommeerde verkoop/verhuurmakelaars zien in de markt. Geef antwoord op de vragen;

a. hoe hoog is het aandeel voormalig verhuurde particuliere huurwoningen die men dit jaar verwacht te verkopen;
b. wat is te zeggen over het aantal betaalbare koopwoningen / dure koopwoningen als het gaat om verdeling van het extra aanbod koopwoningen?

***Antwoord* 1**
Het is niet mogelijk een volledig beeld van de koopwoningmarkt voor de stad Utrecht te geven doordat er zeer veel verschillende eigenaren van particuliere huurwoningen zijn. Tevens is het moeilijk vast te stellen of de te verkopen woning niet weer als verhuurwoning wordt ingezet door de nieuwe eigenaar. We achten het daarom ook niet zinvol nu een uitgebreide marktconsultatie uit te voeren. Wel hebben we enkele makelaars gevraagd een beeld te geven, hieruit volgt dat vooral kleine beleggers en particuliere verhuurders de afgelopen tijd hun woningen verkopen als deze leeg komen te staan. De oorzaak hiervoor is waarschijnlijk de nieuwe regelgeving (wet betaalbare huur). Onderzoek van het Kadaster laat ook zien dat het afgelopen kwartaal particuliere verhuurders meer woningen verkochten dan een jaar geleden. Zij verkochten met name aan mensen die er zelf gingen wonen. Ook institutionele beleggers verkochten woningen, maar hun aantal huurwoningen nam toe door nieuwbouw. Grote beleggers zeiden eerder tegen de NOS geen aanleiding te zien voor meer verkopen. Bij deze groep is de langetermijninvestering belangrijker.

In algemene zin is de analyse van NVM makelaars over het uitponden van huurwoningen interessant. Zij geven aan een duidelijke stijging van het aantal uitpondingen te zien, maar wel vooral buiten de randstad. Binnen de randstad zijn het vooral woningen met een markthuur boven de middenhuurgrens (€ 1157).

We houden de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten en zullen u hier over informeren. Het eerste moment hiervoor is bij de jaarlijkse rapportage over de Opkoopbescherming die in Q4 aan uw raad wordt gestuurd. Deze bevat onder meer de transacties van vastgoed en geeft meer inzicht in de mutaties van eigenaar en investeerders.

Op voorhand valt nu niks te zeggen over de verdeling van het aantal betaalbare/ dure koopwoningen. Er is geen overzicht van welk bezit verkocht gaat worden en in welk prijssegment deze woningen vallen.

Vraag 2
In hoeverre zal dit bijdragen aan de toename van de voorraad ongereguleerde betaalbare koopwoningen in Utrecht?
***Antwoord* 2**
Volgens het eerder genoemde rapport van NVM heeft meer dan de helft van de uitgeponde woningen een marktwaarde boven de € 400.000,- De verwachting is daarom dat de verkoop van particuliere huurwoningen niet tot een grote toename zal leiden van meer betaalbare koopwoningen.

Vraag 3
Onderkend het college de problematiek van het verdwijnen van woonruimte in het middenhuursegment en de bijzondere positie van samenwonende alleenstaanden hierin?
***Antwoord* 3**
De heersende opvatting is dat er juist aanbod in de middenhuur wordt toegevoegd. Immers; elke bestaande woning met maximaal 186 WWS punten valt voortaan onder de middenhuur. Een hogere huur is wettelijk niet meer toegestaan. Wel zien en lezen we ook veel over verkoop van particuliere huurwoningen omdat het niet meer zou renderen. Voor met name particuliere verhuurders met enkele panden kan dit aan de orde zijn. De grotere institutionele beleggers geven - op een enkele, met name buitenlandse, belegger na - aan geen grote verkopen te doen naar aanleiding van de wet betaalbare huur en waar dit wel aan de orde is zullen wij kijken wat onze mogelijkheden hierin zijn. We herkennen de problematiek op dit moment daarom niet.

Vraag 4
Heeft het college zicht op hoeveel betaalbare middenhuurwoningen er in Utrecht worden aangeboden? Zo ja hoeveel? Zo nee, kan het college dan een marktconsultatie doen zodat dit wel mogelijk is?
***Antwoord* 4**
Nee, er is geen totaaloverzicht van aangeboden woningen in de middenhuur. In tegenstelling tot sociale huur van woningcorporaties en middenhuur dat voldoet aan het Actieplan Middenhuur, gelden er geen eisen op welke manier de woning wordt verhuurd. Veel particuliere verhuurders hebben een eigen wachtlijst, gebruiken een website of verhuurplatform, etc. Het doen van een marktuitvraag zal geen compleet of representatief beeld opleveren en heeft onvoldoende toegevoegde waarde. Onderdeel van onze lobby is het verplichte huurregister, zodat inzichtelijk is welke huur voor elke woning wordt gevraagd en direct inzicht ontstaat in de omvang van de huursector.

Vraag 5
Is het college het met Stadsbelang Utrecht eens dat een verlaging van het aantal

middenhuurwoningen betekent dat hiermee de volkshuisvestelijke opdracht die het college op zich heeft genomen wordt aangetast?

***Antwoord* 5**

Het is zeer prematuur om die conclusie te trekken. Het is niet de verwachting dat de grote verhuurders veel bezit zullen verkopen. Het is daarom nog de vraag of door verkoop de voorraad middenhuurwoningen zal dalen. Sterker nog, door de regulering vallen juist meer woningen onder middenhuur dan voor de nieuwe wetgeving. Er komt dus juist meer middenhuuraanbod in de bestaande bouw, waar we dit voorheen niet konden reguleren. Wij zien de invoering van de Wet betaalbare huur dan ook als een goede beweging van woningmarkt naar volkshuisvesting.

Vraag 6

Hoe gaat het college bovenop de huidige inspanningen om het aantal middenhuurwoningen te verhogen, sturen op vervanging van de bestaande voorraad die als gevolg van het uitponden van bestaande middenhuurwoningen, verdwijnen in de stad?

***Antwoord* 6**

Op dit moment zien we geen aanleiding tot actie hierop vanwege de eerder genoemde redenen. We blijven onverminderd inzetten op de ontwikkeling van nieuwe middenhuurwoningen, zowel met de institutionele beleggers als met de corporaties.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Schriftelijke vragen: Wet betaalbare huur. Wilt u meer of minder woonruimte?

Utrecht, 24-07-2024

Waar voorheen de Rijksoverheid een verschil maakte tussen sociale huurwoningen en vrijesectorwoningen, waarbij de huurprijzen voor sociale huurwoningen gereguleerd waren (woningwaarderingsstelsel), heeft de wetgever gesteld ook voor de bepaling van de huurprijs van middenhuurwoningen (in het lage prijssegment) regulering te moeten invoeren. Hierdoor vallen woningen tot 142 woningwaardepunten in het gereguleerde sociale huursegment, van 142 tot 187 woningwaardepunten in het gereguleerde middensegment en boven de 187 woningwaardepunten in de vrijesector. Hiermee wordt ingezet op meer blijvend betaalbare huurwoningen, want niet alleen de huurprijs wordt begrensd, maar ook de mogelijke jaarlijkse huurverhoging.

Stadsbelang Utrecht is van mening dat de overheid met de Wet betaalbare huur repareert wat ze zelf stuk hebben gemaakt. Waar in Nederland de bevolkingsgroei ongeëvenaarde proporties aannam, nam het aantal sociale huurwoningen, onder invloed van overheidsingrepen en het onvoldoende faciliteren van sociale huisvesters maar zeer beperkt toe.

Waar in grote steden het aantal eenpersoonshuishoudens een vlucht nam, nam het aantal beschikbare passende woningen (qua ruimte en prijs), koop of huur maar zeer beperkt toe.

Onder invloed van de ontstane woningnood hebben kleine particuliere vastgoedbeleggers betaalbare koopwoningen aankocht om te verhuren (in het kader van pensioen) of om hun studerende kinderen een plek te kunnen geven, of gewoon om rendement te maken.

De inhoudelijke behandeling van het wetvoorstel betaalbare huur heeft veel stof doen op laten waaien onder kleine particuliere verhuurders. Dit vanwege de mogelijke plicht om de hoogte van de bestaande voorheen *‘vrij vaststelbare’* huurinkomsten van vrijesectorwoningen te moeten verlagen naar een gereguleerde basishuur middenhuurwoningen. Dit zowel voor bestaande huurovereenkomsten alsook bij wederverhuur van deze woningen.

De voorgestelde regulering van de huur heeft als gevolg dat een groot deel van de kleine particuliere verhuurders direct in hun rendement zou worden aangetast.

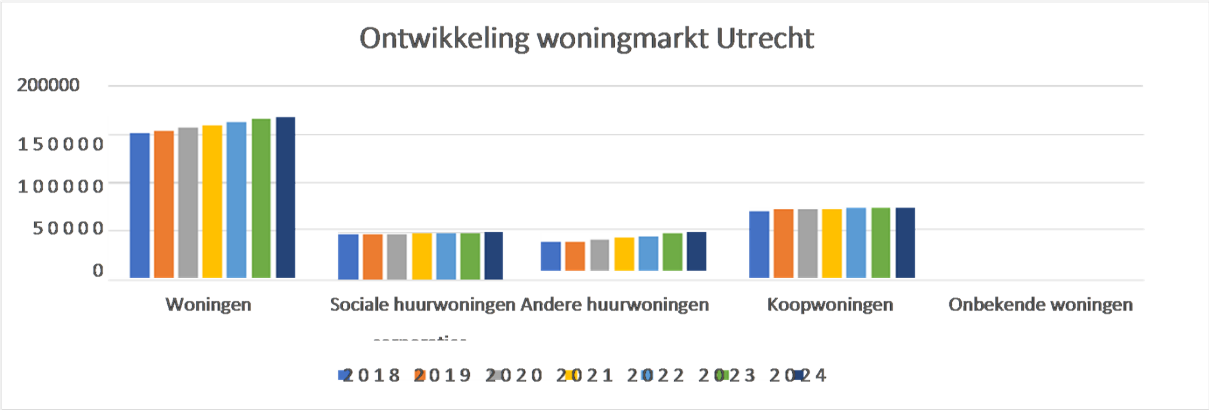
Marktconsultatie

Meerdere belangenbehartigers, kennisinstituten en adviesorganisaties gaven in de aanloop naar de behandeling van het wetsvoorstel betaalbare huur aan, dat kleine particuliere verhuurders met bestaand bezit, in plaats van wederverhuur overwegen een deel van de woningen te gaan verkopen.

Voormalig woonminister Hugo de Jong gaf hierop in antwoord aan dat een dergelijke ontwikkeling in positieve zin zal bijdragen tot een groter aandeel betaalbare koopwoningen. Vanuit het Utrechts college en een deel van de raad kwamen dezelfde positieve geluiden.

Gevolg

De tekst van de aangenomen wet is nog niet droog en nu wordt al ondervonden dat het erop lijkt dat kleine particuliere verhuurders delen van hun bezit aan het uitponden zijn met als gevolg dat het aandeel ‘andere huurwoningen’ afneemt ten gunste van het aandeel ongereguleerde betaalbare of dure koopwoningen in Utrecht.

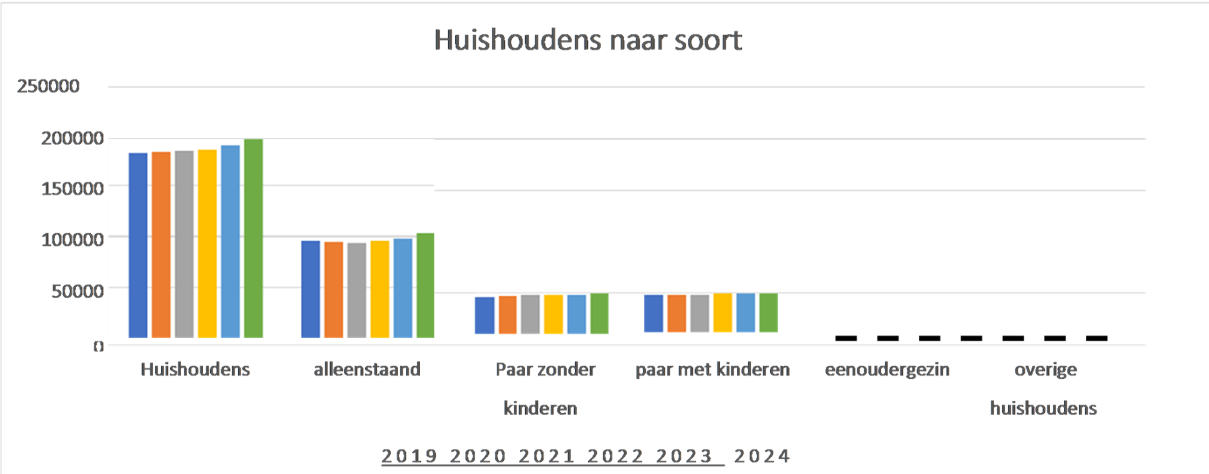
1. **Stadbelang wil weten wat er gebeurt in de koopwoningmarkt. Wij vragen het college om marktcijfers. Consulteer de markt en koppel ook terug over wat gerenommeerde verkoop/verhuurmakelaars zien in de markt. Geef antwoord op de vragen;**

1. **hoe hoog is het aandeel voormalig verhuurde particuliere huurwoningen die men dit jaar verwacht te verkopen;**
2. **wat is te zeggen over het aantal betaalbare koopwoningen / dure koopwoningen als het gaat om verdeling van het extra aanbod koopwoningen?**

2. **In hoeverre zal dit bijdragen aan de toename van de voorraad ongereguleerde betaalbare koopwoningen in Utrecht?**

<u>Woningnood</u>

Naast mogelijke positieve ontwikkelingen maakt Stadsbelang Utrecht zich zorgen. Uit doorrekeningen blijkt dat zowel het aantal 'andere huurwoningen' als het aantal alleenstaande huishoudens in Utrecht de afgelopen jaren flink gegroeid is. Overigens niet in gelijke mate, er is sprake van een grotere groei aan alleenstaande huishoudens (veelal studenten en jongeren), dan de groei aan particuliere huurwoningen. Veel van die alleenstaande huishoudens wonen samen in dergelijke woningen

Als deze woningen verkocht gaan worden, is er voor deze alleenstaande huurwoningzoekenden (veelal studenten en jongeren), geen plek meer in de huidige bestaande ongereguleerde woningvoorraad. Daarnaast is vanwege de regulering (zelfbewoningsplicht bij betaalbare koop) de weg naar betaalbare woningruimte in de nieuwbouwmarkt afgesneden.

1. **Onderkend het college de problematiek van het verdwijnen van woonruimte in het middenhuursegment en de bijzondere positie van samenwonende alleenstaanden hierin?**

2. **Heeft het college zicht op hoeveel betaalbare middenhuurwoningen er in Utrecht worden aangeboden? Zo ja hoeveel? Zo nee, kan het college dan een marktconsultatie doen zodat dit wel mogelijk is?**

3. **Is het college het met Stadsbelang Utrecht eens dat een verlaging van het aantal middenhuurwoningen betekent dat hiermee de volkshuisvestelijke opdracht die het college op zich heeft genomen wordt aangetast?**

4. **Hoe gaat het college bovenop de huidige inspanningen om het aantal middenhuurwoningen te verhogen, sturen op vervanging van de bestaande voorraad die als gevolg van het uitponden van bestaande middenhuurwoningen, verdwijnen in de stad?**

Tot zover,

Namens Stadsbelang Utrecht

Cees Bos

Grondprijzen 2024

Functie	*Prijzen (per eenheid)*
Wonen, huur	
Wonen, sociale huur	vaste grondprijs, afhankelijk van woonoppervlak en huurcategorie, zie tabel hiernaast

			Eengezins-woning	Meergezinswoningen: kale huurprijs per m² woonoppervlakte (gbo), per maand			
Huurcategorie/ huur per maand	Woon-laag	Hoogte-factor		< € 9,80	€ 9,80 - € 11,98	€ 11,98 - € 14,14	> € 14,14
SH2	1	1	€ 23.712	€ 20.530	€ 21.556	€ 22.634	€ 23.712
SH2	2	0,9		€ 18.477	€ 19.400	€ 20.371	€ 21.341
SH2	3	0,8		€ 16.424	€ 17.245	€ 18.107	€ 18.969
SH2	4	0,75		€ 15.397	€ 16.167	€ 16.975	€ 17.784
SH2	5	0,725		€ 14.884	€ 15.628	€ 16.410	€ 17.191
SH2	6	0,7		€ 14.371	€ 15.089	€ 15.844	€ 16.598
SH2	7	0,675		€ 13.857	€ 14.550	€ 15.278	€ 16.005
SH2	8	0,65		€ 13.344	€ 14.011	€ 14.712	€ 15.413
SH2	9	0,625		€ 12.831	€ 13.473	€ 14.146	€ 14.820
SH2	10	0,6		€ 12.318	€ 12.934	€ 13.580	€ 14.227
SH2	11	0,55		€ 11.291	€ 11.856	€ 12.449	€ 13.041
SH2	12 of meer	0,5		€ 10.265	€ 10.778	€ 11.317	€ 11.856
SH3	1	1	€ 34.944	€ 30.254	€ 31.767	€ 33.355	€ 34.944
SH3	2	0,9		€ 27.229	€ 28.590	€ 30.020	€ 31.449
SH3	3	0,8		€ 24.204	€ 25.414	€ 26.684	€ 27.955
SH3	4	0,75		€ 22.691	€ 23.825	€ 25.017	€ 26.208
SH3	5	0,725		€ 21.934	€ 23.031	€ 24.183	€ 25.334
SH3	6	0,7		€ 21.178	€ 22.237	€ 23.349	€ 24.461
SH3	7	0,675		€ 20.422	€ 21.443	€ 22.515	€ 23.587
SH3	8	0,65		€ 19.665	€ 20.649	€ 21.681	€ 22.714
SH3	9	0,625		€ 18.909	€ 19.854	€ 20.847	€ 21.840
SH3	10	0,6		€ 18.153	€ 19.060	€ 20.013	€ 20.966
SH3	11	0,55		€ 16.640	€ 17.472	€ 18.346	€ 19.219
SH3	12 of meer	0,5		€ 15.127	€ 15.884	€ 16.678	€ 17.472
Huurliberalisatiegrens 2023:		€ 808,06		2e aftoppingsgrens 2023			€ 693,60
Huurliberalisatiegrens 2024:		€ 879,66		2e aftoppingsgrens 2024			€ 697,07
Stijging huurprijzen		8,86%		stijging huurprijzen			0,50%
				stijging grondprijzen			0,50%

Wonen, studentenwoningen		
Onzelfstandige eenheid	residueel, met minimum van EUR 6.000,-- per eenheid	Huur conform puntenstelsel onzelfstandige woningen
Onzelfstandige eenheid, met eigen voorzieningen	residueel, met minimum van EUR 5.000,-- per eenheid	Huur conform puntenstelsel onzelfstandige woningen
Zelfstandige eenheid	residueel, met minimum van EUR 7.500,-- per eenheid	Huur conform puntenstelsel zelfstandige woningen
Wonen, middenhuur		
Wonen, middenhuur (meergezinswoning)	residueel, met minimum van EUR 20.000,-- per woning	Huurprijs tussen EUR 879,66 en EUR 1.177,61 per maand
Wonen, middenhuur (eengezinswoning)	residueel, met minimum van EUR 82.000,-- per woning	Huurprijs tussen EUR 879,66 en EUR 1.177,61 per maand
Wonen, vrije sector huur		
Wonen, vrije sector huur (meergezinswoning)	residueel, met minimum van EUR 40.000,-- per woning	Huurprijs vanaf EUR 1.177,61 per maand
Wonen, vrije sector huur- (eengezinswoning)	residueel, met minimum van EUR 90.000,-- per woning	Huurprijs vanaf EUR 1.177,61 per maand
Wonen, koop		
Wonen, vrije sector koop (meergezinswoning)	residueel, met minimum van EUR 45.000,-- per woning	
Wonen, vrije sector koop (eengezinswoning)	residueel, met minimum van EUR 95.000,-- per woning	
Wonen, particulier opdrachtgeverschap		
Wonen, particulier opdrachtgeverschap, rijwoning	residueel, met minimum van EUR 95.000,-- per woning/kavel	
Wonen, particulier opdrachtgeverschap, t-o-1- kapwoning	residueel, met minimum van EUR 145.000,-- per woning/kavel	

Wonen, particulier opdrachtgeverschap, vrijstaande woning	residueel, met minimum van EUR 195.000,-- per woning/ kavel	
Wonen, standplaatsen		
standplaats, huur	EUR 32.011,-- (grondprijs sociale huur EGW * 1,35)	
Wonen, waterkavel		
waterkavel	residueel, met minimum van EUR 40.000,--	
Kantoren		
Kantoren	taxatie, met bandbreedte van EUR 500,-- tot EUR 1.400,-- per m2 bvo	
Bedrijven		
Bedrijven, regulier	taxatie, met minimum van EUR 230,-- per m2 bvo/ m2 grondoppervlak	(grondoppervlakte of bvo, indien floor space index >1)
Bedrijven, logistiek vastgoed	taxatie, met minimum van EUR 280,-- per m2 bvo/ m2 grondoppervlak	(grondoppervlakte of bvo, indien floor space index >1)
Detailhandel		
Detailhandel, stadsdeelcentrum	taxatie, met minimum van EUR 700,-- per m2 bvo	
Detailhandel, stadscentrum	taxatie, met minimum van EUR 1.100,-- per m2 bvo	
Detailhandel, buurt-/wijkwinkelcentrum	taxatie, met minimum van EUR 230,-- per m2 bvo	
Detailhandel, Perifere locatie/ GDV / PDV	taxatie, met minimum van EUR 230,-- per m2 bvo	
Horeca, leisure, short Stay, hotel		
Horeca, leisure, short Stay	taxatie, met minimum van EUR 230,-- per m2 bvo	
Hotels	taxatie, met minimum van EUR 230,-- per m2 bvo	
Parkeren		
Parkeren, regulier	taxatie, meestal inbegrepen bij taxatie hoofdfunctie (bijvoorbeeld wonen, kantoren)	Indien de residuele waardeberekening van het parkeerdeel negatief is, wordt de grondprijs voor dit deel op nul vastgesteld.
Parkeren, transferia	EUR 226,19 per m2 bvo	
Maatschappelijke functies		
Maatschappelijke functies (zonder winstoogmerk) bebouwd	vaste grondprijs, EUR 226,29 per m2 bvo/ m2 grondoppervlak	(grondoppervlakte of bvo, indien floor space index >1)
Maatschappelijke functies (zonder winstoogmerk) onbebouwd	vaste grondprijs, EUR 54,70 per m2 grondoppervlak	
Kinderdagverblijf	taxatie, met bandbreedte van EUR 230,-- tot EUR 500,-- per m2 bvo	
Fysiotherapiepraktijk	taxatie, met bandbreedte van EUR 230,-- tot EUR 350,-- per m2 bvo	
Tandarts/ apotheek	taxatie, met minimum van EUR 450,-- per m2 bvo	
Snippergroen		
restpercelen groen (in beginsel tot 50 m2)	EUR 176,-- per m2 grondoppervlak, tenzij taxatie anders uitwijst	Als minimum geldt het bedrag aan normkosten.
Normkosten		
Door gemeente gemaakte minimale kosten bij uitgifte perceel	EUR 3.944,--	
Nutsvoorzieningen		
Nutsvoorzieningen algemeen	EUR 226,19 per m2 grondoppervlak	Als minimum geldt het bedrag aan normkosten.
WKO in gemeentegrond	retributie op basis van EUR 226,19 per te belasten m2 grondoppervlak	Als minimum geldt het bedrag aan normkosten.
Zendmasten		
Zendmasten en zendapparatuur	EUR 9.494,-- per mast per jaar	Bij elke extra netwerkaanbieder die medegebruik maakt van de zendmast, geldt een extra retributie van 50% van het genoemde bedrag per mast per jaar.
Omzetten van erfpachtrechten naar vol eigendom		
Reguliere omzetting	EUR 1035,-- per woning/ appartementsrecht (en per complex)	
Omzetting in combinatie met voorafgaande conversie	EUR 920,-- per woning/ appartementsrecht (en per complex)	
Reserverings-/ optievergoeding		
Vergoeding voor exclusiviteitsrecht op de grond	minimum van 5% per jaar over de grondwaarde	
Vergoeding voor exclusiviteitsrecht op vrije kavel	vast bedrag van EUR 3.500,-- (inclusief BTW)	
Waarborgsom		
waarborgsom nakoning verplichtingen uit overeenkomst	10% van de grondwaarde	
waarborgsom bij particuliere ontwikkeling van openbaar gebied	EUR 125,-- per m², exclusief BTW (EUR 25,-- per m² exclusief BTW voor het bouwrijp maken en EUR 100,-- per m² exclusief BTW voor het woonrijp maken)	
Boeterente bij vertraging		
Zakelijke transacties	wettelijke rente voor handelstransacties, met een minimum van 8% van de afkoopsom	
Transacties met particulieren (vrije kavels)	5% op jaarbasis, gerekend over de afkoopsom/grondwaarde	
Indexering grondprijs		
vast percentage	tussen 1% t/m 3%	vanaf de prijspeildatum van de grondprijs
in specifieke gevallen	BDB-index, eengezinswoningen nieuwbouw, en/of CPI (alle huishoudens)	vanaf het moment van taxatie/ prijspeilmoment van de overeenkomst
Aktetekening		
Uitgifte van grond (met opstal) aan particulieren	EUR 100,--	
Uitgifte van grond aan ontwikkelaars en/of (nuts-)bedrijven	EUR 600,--	

Alle prijzen exclusief btw (tenzij anders vermeld) en prijspeil 1-1-2024

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl/

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	P. Bieshaar	**Datum**	3 oktober 2024
Doorkiesnummer	14 030	**Kenmerk**	12726158
E-mail	p.bieshaar@utrecht.nl	**Onderwerp**	Grondprijzenbrief 2024
Bijlage(n)	1	**Beleidsveld**	Grondzaken

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u ter informatie de Grondprijzenbrief 2024 aan. De grondprijzen die de gemeente hanteert bij de uitgifte c.q. verkoop van gronden worden jaarlijks geactualiseerd aan de hand van de economische ontwikkelingen en ontwikkelingen op de vastgoedmarkt (zowel landelijk als regionaal) en dit biedt particulieren en bedrijven per functie inzicht in de door de gemeente Utrecht gehanteerde (bandbreedtes in) grondprijzen.

Relatie met Beleidsnota Grondbeleid 2024 Gemeente Utrecht
Utrecht groeit snel. We willen zorgen dat we een leefbare, betaalbare, duurzame en gezonde stad zijn en blijven met oog voor de bestaande inwoners en nieuwe Utrechters. We pakken een stevigere rol om onze maatschappelijke doelen, waaronder die op de woningmarkt, te halen, en passen daar onder andere actief grondbeleid en strategische inzet van grondposities toe waar die toegevoegde waarde heeft, een en ander zoals verwoord in de recent vastgestelde Beleidsnota Grondbeleid 2024 Gemeente Utrecht.
In de onderhavige Grondprijzenbrief 2024, welke voor het eerst bestaat uit louter grondprijzen, zonder toelichtende teksten, worden geen beleidsmatige keuzes ten aanzien van het te voeren grondbeleid gemaakt. Wel worden er keuzes gemaakt in het te voeren prijsbeleid ten aanzien van de onderdelen sociale woningbouw en bijzondere doeleinden. Voor het overige worden de bewegingen in de markt gevolgd.

Zoals bekend loopt de vaststelling van de Grondprijzenbrief altijd mee in de cyclus rondom het MPR, welke stukken normaal gesproken in de periode eind april/ begin mei aan het college ter besluitvorming worden voorgelegd. Dit jaar was dat later, omdat de Grondprijzenbrief van opzet is gewijzigd (het is alleen nog maar een document dat enkel grondprijzen bevat, waarbij de toelichtende tekst is opgenomen in de Beleidsnota “Grondbeleid 2024 Gemeente Utrecht”) en voortvloeit uit het vastgestelde Beleidsnota “Grondbeleid 2024 Gemeente Utrecht”. De vaststelling van de Grondprijzenbrief is daarom dit jaar ook later.

Prijsbeleid met betrekking tot sociale woningbouw

Bij de grondprijzen voor sociale woningbouw zijn wij uitgegaan van een zeer beperkte stijging, namelijk 0,50%.

De betaalbaarheid van sociale huurwoningen staat – mede door de sterk gestegen bouwkosten – onder druk. Normaal gesproken stijgen de grondprijzen voor sociale woningbouw met de gecombineerde CPI/BdB-index, die uitkomt op 2,73%. De bovenkant van de bandbreedte voor sociale huur, zijnde de liberalisatiegrens, is weliswaar gestegen met 8,86% (tot € 879,66 per maand). De lage en hoge aftoppingsgrenzen (respectievelijk € 650,43 en € 697,07 per maand) zijn licht gestegen, namelijk met 0,50%.

Omdat de betaalbaarheid onder druk staat, vinden we de stijging met de gecombineerde CPI/BdB-index niet wenselijk en hebben daarom besloten om ook voor 2024 aan te sluiten bij de huurprijsstijging van de lage en hoge aftoppingsgrenzen, d.w.z. een stijging met 0,50%. Zo matigen we de stijging van de grondprijzen voor sociale huurwoningen en sturen we op betaalbaarheid van dit type woningen. Dit heeft een minimaal effect op de door ons gevoerde grondexploitaties.

Vanuit het Rijk loopt er een onderzoek naar sociale grondprijzen die door de verschillende gemeenten worden gehanteerd. Zodra dat onderzoek is afgerond zal de gemeente een analyse opstellen waarnaar wij actief conform de motie M270 Verbeter samenwerking met woningbouwcorporaties in gesprek willen gaan met de STUW corporaties. Wij zullen u over de uitkomst van het gesprek informeren.

Grondprijzen voor studentenwoningen zijn niet verhoogd.

Binnen de hoofdcategorie studentenwoningen kennen we drie subcategorieën, te weten (i) de vorig jaar geïntroduceerde onzelfstandige studentenwoning met een eigen toilet en wasgelegenheid, welke wordt gerealiseerd door of in opdracht van een toegelaten instelling die voldoet aan het Actieplan Studentenhuisvesting (grondprijs in 2023 was minimaal € 5.000,- per eenheid), (ii) de onzelfstandige studentenwoning, waarbij het gebruik van toilet en wasgelegenheid is gedeeld met meerdere studenten (grondprijs in 2023 was minimaal € 6.000,-- per eenheid) en (iii) de zelfstandige studentenwoning (grondprijs in 2023 was minimaal € 7.500, -- per eenheid). De locatie en het type studentenwoning (zelfstandig, onzelfstandig of semi-zelfstandig) bepalen mede de residuele grondwaarde.

Vanwege de uiterst geringe stijging van de kwaliteitskortingsgrens van EUR 452,20 (2023) per maand naar EUR 454,47 (2024) per maand, hebben wij besloten geen wijziging aan te brengen in de minimale grondprijzen voor studentenwoningen.

Prijsbeleid met betrekking tot maatschappelijke voorzieningen

Bij de grondprijs voor bijzondere doeleinden (maatschappelijke voorzieningen) zijn wij eveneens uitgegaan van een zeer beperkte stijging, namelijk 0,50%.

Bij de aanpassing van de vaste grondprijs met de bestemming “bijzondere doeleinden” wordt normaal gesproken aangesloten bij het gemiddelde van de consumenten-prijs-index (CPI) van het CBS en de BDB-index woningbouw nieuwbouw. Omdat het hier gaat over maatschappelijk vastgoed (althans bestemmingen zonder winstoogmerk) hebben we besloten voor deze categorie eveneens uit te gaan van de beperkte stijging die ook is toegepast bij de categorie sociale huur, namelijk 0,50%.

Overige uitgangspunten Grondprijzenbrief

Als hoofdregel worden op basis van de Beleidsnota Grondbeleid 2024 Gemeente Utrecht in de Grondprijzenbrief 2024 marktconforme prijzen gehanteerd. Deze prijzen worden veelal residueel (als

restwaarde van het verschil tussen beleggingswaarde enerzijds en bouwkosten en bijkomende kosten anderzijds) bepaald.

De grondprijzen voor vrije sector koop- en huurwoningen zijn in de meergezinscategorie licht gestegen als gevolg van oplopende VON-prijzen.

Op 1 juli 2024 is de wet Betaalbare huur in werking getreden. Dit betekent dat de middenhuur nu d.m.v. het WWS-puntensysteem landelijk gereguleerd wordt. Het effect van deze wet is al merkbaar. Huurwoningen worden nu meer verkocht. Vanuit het Rijk wordt daarom veel druk uitgeoefend om meer middenhuur te ontwikkelen. Op dit moment wordt voor de grondprijs van middenhuur gebruik gemaakt van een residuele grondprijs. De doelgroep voor middenhuur (middeninkomens) loopt grofweg van € 40.000,- tot ruim € 82.000,-. Voor een groot deel van de middeninkomens is een koopwoning niet haalbaar.

De vraag of en hoe de Wet betaalbare huur effect gaat krijgen op de door ons gehanteerde grondprijzen is nog onderwerp van gesprek. Is er nog steeds sprake van voldoende vrije marktruimte en dus het toepassen van het residuele principe of is het straks zo gereguleerd dat een genormeerde systematiek passender is? Dit komt uiteindelijk terug in de Beleidsnota Wonen in de eerste helft van 2025.

Als de residuele systematiek nu wordt toegepast voor de grondprijs voor meergezins middenhuurwoningen dan komt deze op het niveau van de genormeerde grondprijs van sociale huurwoningen (SH2) te liggen. Omdat de grondexploitaties van de gemeente nog uitgaan van een minimale grondwaarde van EUR 30.000,--, zou een beheersmaatregel noodzakelijk zijn, ware het niet dat voor 2024 geen overeenkomsten zijn voorzien waarin de categorie meergezinswoningen middenhuur voorkomen. Mocht dat onverhoopt wel het geval zijn, dan komen wij daar voor specifieke projecten op terug in het kader van een tranche maatregelen binnen de Utrechtse aanpak.

Voor de komende jaren zal echter wel bekeken en afgewogen moeten worden of er beheersmaatregelen noodzakelijk zijn en, zo ja, welke. Tevens kan dan in de afweging worden betrokken welke grondprijssystematiek passend is na invoering van de Wet betaalbare huur.

De minimale grondprijzen c.q. bandbreedtes van de grondprijzen van het commercieel vastgoed zijn grotendeels gehandhaafd op de niveaus van 2023.

De vaste grondprijs voor snippergroen is geïndexeerd met de CPI-index (Alle Huishoudens), aangepast voor inflatie.

Wat het effect van de huidige inflatie is op de grondprijzen per 1 januari 2025 is nu nog niet in te schatten. Dit is erg afhankelijk van de specifieke situatie van bijvoorbeeld het type vastgoed en de fase van de ontwikkeling. Onder het kopje risicomanagement in het hoofdstuk Financieel beeld gebiedsopgaven van de MPR wordt verder ingegaan op de verschillende scenario’s en mogelijke beheersmaatregelen als gevolg van de huidige maatschappelijke ontwikkelingen op de toekomstige effecten.

Voor meer informatie over de grondprijzen die in 2024 worden gehanteerd verwijzen wij u graag naar de bijgevoegde Grondprijzenbrief 2024.

Om de transparantie van het gemeentelijk handelen te bevorderen en om meer duidelijkheid te bieden aan de afnemers van de grond, particulieren en bedrijven, publiceren wij de Grondprijzenbrief 2024 op de gemeentelijke website.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester

Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen

Dossiernummer	4452
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	9 januari 2025
Agendapunt	10
Titel	Raadsbrief Uitvoeringsprogramma Buurt- en wijkgericht werken 2024-2028
ID	4671
Behandelend ambtenaar	Hester Verschoor
Telefoon	030-2865980
E-mail	h.verschoor@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder De Vries
Beleidsveld	Wijk- en Buurtaanpak
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Energie(transitie), Duurzaamheid, Vastgoed en Wonen	9 januari 2025

Voorgesteld besluit

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Hester Verschoor	**Datum**	27 september 2024
Doorkiesnummer	030-2865980	**Kenmerk**	12525884
E-mail	h.verschoor@utrecht.nl	**Onderwerp**	Uitvoeringsprogramma Buurt- en wijkgericht werken
Bijlage(n)	Uitvoeringsprogramma Buurt- en wijkgericht werken	**Beleidsveld**	Wijk- en Buurtaanpak

Geachte leden van de raad,

Voor u ligt het uitvoeringsprogramma buurt- en wijkgericht werken 2024-2028. Een uitvoeringsprogramma voor vier jaar, gericht op het versterken van buurt- en wijkgericht werken. Door aan te sluiten bij wat er leeft in buurten en wijken en oog te hebben voor de gevolgen van keuzes voor een buurt of wijk en de mensen die er wonen en werken, kunnen we opgaven waar we als stad voor staan in samenhang aanpakken. Met het uitvoeringsprogramma zoeken we naar de balans tussen de buurt, wijk en stedelijk werken, tussen wat mensen in de buurten en wijken zelf kunnen en willen en ons gemeentelijk handelen. Beiden zijn nodig en vragen helderheid over eigenaarschap en zeggenschap.

Buurt- en wijkgericht werken neemt de buurt als beginpunt, want dat is het niveau waar inwoners zich thuis voelen. Het is een manier van werken die aansluit bij wat er in buurten en wijken nodig is, speelt en leeft. We werken meer in samenhang en doen recht aan verschillen tussen buurten en wijken en versterken en geven ruimte aan de kracht van de gemeenschap. Op deze manier kunnen we als gemeente onze keuzes ook aan de buurt uitleggen, ook als dat een andere keuze is dan de buurt graag ziet. Dan zijn we helder en transparant, maar wel in verbinding met de buurt en wijk.

Vanuit het coalitieakkoord en onze ambities ‘Contact maakt de stad’ en ‘We maken ons hard voor kansengelijkheid’ hebben we concrete stappen gezet in het versterken van buurt- en wijkgericht werken, met:

- het doorzetten en structureel maken van de wijkaanpak Samen voor Overvecht,
- de buurtagenda’s die in Kanaleneiland, Zuilen-Oost, Ondiep/2e Daalsebuurt, Pijlsweerd, Parkwijk-Zuid en Terwijde met de buurt zijn gemaakt.

Dit uitvoeringsprogramma geeft verdere sturing aan buurt- en wijkgericht werken. In verschillende door de raad vastgestelde visies en beleidsnota’s zijn keuzes gemaakt die richting geven aan deze manier van werken en het kader vormen. De rode draad van het uitvoeringsprogramma is 4 ambities die voortkomen uit die vastgestelde visies en beleidsnota’s:

A. De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering.
B. Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak.
C. Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt.

D. Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid.

De ambities zijn uitgewerkt in 14 concrete maatregelen. Maatregelen zoals werken aan sociale wijkopgaven, een robuustere gebiedsorganisatie bij ontwikkelorganisatie Ruimte, het vergroten van de aanwezigheid van gemeentelijke medewerkers in de buurt en wijk, het versterken van de maatschappelijke sensitiviteit van medewerkers en het verbeteren van de dienstverlening in buurten en wijken.

Monitoren, sturen en verantwoorden: samen met de mensen in buurten en wijken
Door de maatregelen uit te voeren leren we wat werkt en wat niet: welke sturingslijn, buurt, wijk of stad, wanneer passend is en wat stedelijk en buurt- en wijkgericht werken van elkaar nodig hebben om tot het beste resultaat voor Utrecht en haar inwoners te komen. Dit leren doen we zoveel mogelijk met de mensen die wonen en werken in de buurten.

De uitvoering van de maatregelen is een verantwoordelijkheid van verschillende programma's, organisatieonderdelen en portefeuilles. De programma's en organisatieonderdelen verantwoorden over de voortgang van de maatregel(en) in hun eigen rapportages. Vanuit de portefeuille Wijk- en buurtaanpak krijgt u jaarlijks in het voorjaar een raadsbrief over de voortgang van het uitvoeringsprogramma. Dit uitvoeringsprogramma is een flexibel en wendbaar programma dat inspeelt op nieuwe ontwikkelingen en geleerde lessen. Als we zien dat iets anders nodig is, kunnen maatregelen tussentijds starten, stoppen of worden bijgesteld.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

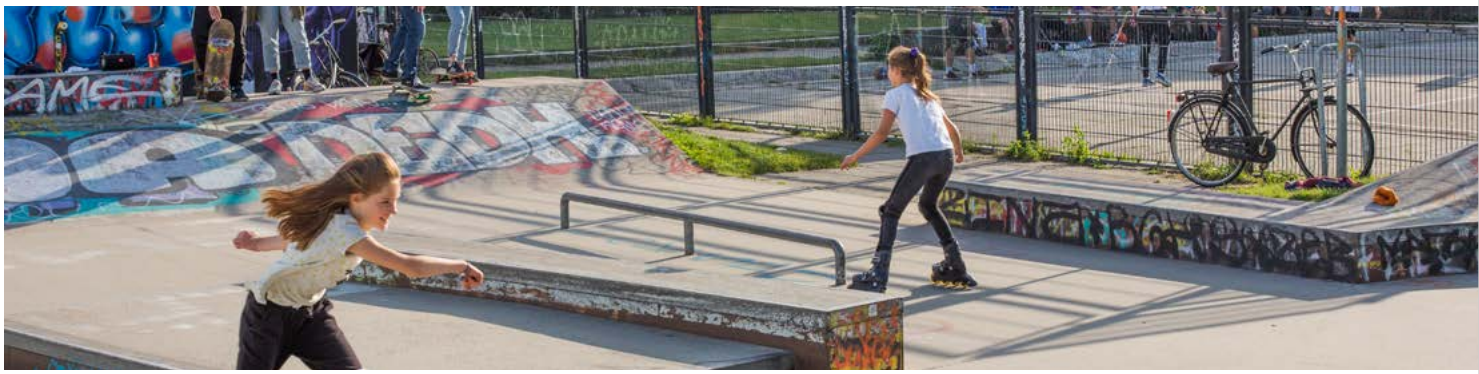
Uitvoeringsprogramma

Buurt- en wijkgericht werken 2024-2028

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

Inhoudsopgave

1 Context buurt- en wijkgericht werken in Utrecht 6
Wat is buurt- en wijkgericht werken? 10

2 De Utrechtse manier van buurt- en wijkgericht werken 12
A. De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering 13
B. Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak 16
C. Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt 18
D. Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid 21

3 Maatregelen en resultaten 24
Maatregelen bij A: De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering 25
Maatregelen bij B: Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak 29
Maatregelen bij C: Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt 30
Maatregelen bij D: Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid 30
Monitoren, sturen en verantwoorden 33
Financiën 34
Utrechts Sturingsmodel 35

4 Bijlage A 38
Verschil in werkwijze 39

Inleiding

111 buurten in 10 wijken: van Haarzuilens in Vleuten-de Meern, tot Utrecht Science Park in Oost, van Bedrijvengebied Overvecht tot Lunetten-Zuid in wijk Zuid. Allemaal Utrecht, allemaal anders. Buurten en wijken verschillend in karakter en identiteit waar de mensen die er wonen, zich thuis voelen.

We zien een stad die bruist van energie en initiatief: ván Utrechters vóór Utrechters, gericht op fijn samenleven in een prettige buurt, sporten, cultuur en gezondheid, een steun zijn voor een ander en nog zo veel meer. We willen een stad zijn waar iedereen zich thuis voelt, mee kan doen en zichzelf kan zijn. Een stad van gezond stedelijk leven voor iedereen. De kracht van de stad groeit als we samenwerken met de gemeenschappen in onze buurten en wijken. Tegelijkertijd groeit het aantal inwoners en de complexiteit, waardoor we keuzes moeten maken over hoe en waar we onze middelen inzetten.

Met het coalitieakkoord 2022-2026 willen we buurt- en wijkgericht werken versterken. *“We willen de grote uitdagingen waar we in deze periode voor staan, samen met de stad, met Utrechters aanpakken, we willen toegankelijk, waarderend en uitnodigend zijn onze voor bewoners en aanwezig in wijken en buurten” (hoofdstuk ‘Contact maakt de stad’). “We zien dat bepaalde buurten en wijken op groeiende achterstand staan, we willen deze vicieuze cirkel van toenemende ongelijkheid doorbreken. We staan daarom voor een langjarige en structurele aanpak waarmee we –met maatwerk- de omstandigheden en perspectieven van Utrechters in een aantal specifieke wijken en buurten flink verbeteren. De kracht van de aanpak komt uit de wijk of buurt zelf” (hoofdstuk ‘We maken ons hard voor kansengelijkheid’).*

We staan voor een aantal grote opgaven zoals woningnood, energietransitie en toenemende ongelijkheid. Met buurt- en wijkgericht werken als belangrijke schakel: door aan te sluiten bij wat er leeft in buurten en wijken en oog te hebben voor de gevolgen van keuzes voor een buurt of wijk en de mensen die er wonen en werken, kunnen opgaven in samenhang aangepakt worden. Ook biedt het kansen om efficiënter samen te werken en meer verschil te maken tussen wijken en buurten, ook nodig in tijden van hervormingen. Daarom versterken we buurt- en wijkgericht werken verder in onze uitvoering, beleid en de gemeentelijke organisatie. Bewust beginnend bij het woord buurt, want dat is hét niveau waar inwoners zich thuis voelen. Steeds weer vanuit dat beginpunt zoeken we naar de balans tussen stedelijk sectoraal beleid en buurt- en wijkgericht werken en kijken we naar wat stedelijk en buurt- en wijkgericht werken van elkaar nodig hebben om tot het beste resultaat voor Utrecht en haar inwoners te komen.

Het coalitieakkoord is volop in uitvoering en met recent vastgestelde visies en beleid, die in het volgende hoofdstuk worden uitgewerkt, zijn stappen gezet om buurt- en wijkgericht werken te versterken. Met dit uitvoeringsprogramma geven wij richting voor het verder ontwikkelen van het buurt- en wijkgericht werken, met concrete maatregelen voor de

komende vier jaar. Buurt- en wijkgericht werken gaat over een manier van werken. Daarmee is dit geen klassiek uitvoeringsprogramma dat uitvoering geeft aan één beleidsnota of programma. De afdeling Wijken ondersteunt als regievoerder de organisatie door deze manier van werken en het van-buiten-naar-binnen-denken aan te jagen en het college en de gemeenteraad te adviseren op de voortgang.

Opbouw van dit uitvoeringsprogramma: van ambities naar resultaten naar maatregelen

In **hoofdstuk 1** schetsen we de context van het buurt- en wijkgericht werken en beschrijven we wat we hier onder verstaan. We beschrijven hoe het buurt- en wijkgericht werken verankerd is in verschillende door de raad vastgestelde visies en beleidsnota's. Buurt- en wijkgericht werken is een belangrijke schakel om de opgaven waar Utrecht voor staat te realiseren. We introduceren vier ambities[1] die we als rode draad halen uit deze visies en beleidsnota's. Het gaat om:

A. De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering.
B. Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak.
C. Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt.
D. Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid.

In **hoofdstuk 2** schetsen we de Utrechtse manier van buurt- en wijkgericht werken. Per ambitie laten we zien hoe buurt- en wijkgericht werken hieraan bijdraagt, geven we een beeld wat hier al op gebeurt en welke maatregelen we nemen om dit verder te versterken. Wat is nu de stand van zaken, wat doen we al en waar zien we kansen? Met de maatregelen in dit uitvoeringsprogramma werken we de komende vier jaar aan onderstaande resultaten, voortkomend uit de vier ambities:

Bij A: Gemeentelijke onderdelen werken beter in samenhang met elkaar en we voorkomen versnippering in wijkplannen, wijkaanpakken en programma's.
Bij B: Het is eenvoudiger om voor buurten en wijken een passende, eigen aanpak te maken, omdat de ondersteunende data beschikbaar is en beleid daar ruimte voor biedt.
Bij C: Het (financiële) instrumentarium biedt meer ruimte om aan te sluiten op de kracht van de buurt en wijk.
Bij D: Inwoners ervaren ons als betrouwbare, goed communicerende, luisterende en begripvolle overheid.

Hoofdstuk 3 geeft een totaaloverzicht van deze maatregelen, welk resultaat ze opleveren, hoe we sturen op de voortgang en biedt inzicht in de financiële dekking.

1 In de vastgestelde visies staan ambities, in de beleidsnota's verschillende doelstellingen die raken aan buurt- en wijkgericht werken. Voor het vervolg van deze notitie kiezen we ervoor het woord ambitie te gebruiken.

1 Context buurt- en wijkgericht werken in Utrecht

Buurt- en wijkgericht werken is een manier van werken die aansluit bij wat er in buurten en wijken nodig is, speelt en leeft. In verschillende door de raad vastgestelde visies en beleidsnota's zijn keuzes gemaakt die richting geven aan deze manier van werken en het kader vormen[1]. Zo biedt de Beleidsnota Samen Stad Maken Geen Utrecht zonder U[2] voeding voor het versterken van de kracht van de gemeenschap, het eigenaarschap en de zeggenschap van inwoners, de Visie en meerjarenperspectief op Dienstverlening 2023-2032 op het werken aan een betrouwbare en maatschappelijk sensitieve overheid met de menselijke maat, de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 wijst met de 10-minuten stad het schaalniveau aan waar alles samen komt en de Sociale Visie Utrecht 2040 (vaststelling in 4e kwartaal 2024) ziet de buurt en wijk als hét beginpunt. De Uitgangspuntennotitie Ongelijk investeren voor gelijke kansen geeft richting om verschil te maken en ongelijk te investeren daar waar dat het meeste nodig is en de Beleidsnota Inclusie en Diversiteit Tot je recht komen sluit daarbij aan voor het ongehoorde geluid en groepen in een gemarginaliseerde positie. De Nota van Uitgangspunten sociale basis en basiszorg - Met elkaar voor elkaar 2025-2035 zet in op Samenwerken in de wijk en zet de kracht van de gemeenschap als uitgangspunt centraal. Hoewel bezuinigingen en financiële hervormingen uitdagingen met zich meebrengen, bieden ze ook een kans om taken anders te organiseren binnen en buiten de gemeente. Bijvoorbeeld door meer eigenaarschap en zeggenschap aan bewoners te geven, wat kan bijdragen aan meer betrokken wijk- en buurtbewoners. Tot slot is Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen uitgewerkt in 10 langetermijndoelstellingen, waaronder 'Betrouwbare overheid', met buurt- en wijkgericht werken als belangrijke schakel.

In de verschillende door de raad vastgestelde visies en beleidsnota's staan de vier ambities die de rode draad vormen van dit uitvoeringsprogramma als volgt samengevat:

A. **De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering.** Steeds meer inwoners, werkgevers en bezoekers kiezen voor Utrecht. In de buurten en wijken heeft de groei van de stad direct effect op de levens van mensen die er wonen en werken. Dit maakt de buurt of wijk dé plek, om naar zaken te kijken, en om vanuit dat beginpunt integraal en in samenhang af te wegen wat er nodig is.
B. **Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak.** Er zijn grote verschillen tussen buurten in Utrecht, iedere plek heeft zijn eigen kwaliteiten. Maar er zijn ook verschillen in kansenongelijkheid: een geografische band van kwetsbaardere buurten loopt min of meer van noord naar zuid. Deze ongelijkheid verkleinen, vraagt om gericht ongelijke investeringen te doen voor meer gelijke kansen.
C. **Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt.** Utrechtse buurten en wijken bruisen van energie en initiatief. Als gemeente sluiten we aan bij de kracht van de gemeenschap door gelijkwaardig met buurten en wijken samen te werken, ruimte te geven aan de energie en initiatieven die er al zijn en soms als gemeente los te laten en geen rol te pakken.

---

1 Buurt- en wijkgericht werken is onderdeel in een veelvoud aan door de Raad vastgesteld beleid dat wil aansluiten bij verschillen tussen buurten en wijken, zoals: De Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040, De Visie op Dienstverlening 2023-2032, de Beleidsnota Samen Stad Maken: geen Utrecht zonder U, de Nota van uitgangspunten: Met elkaar voor elkaar 2025-2035, de Beleidsnota Wmo 'Samen leven, samen zorgen', de Beleidsnota Inclusie en diversiteit Tot je recht komen, de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte en de Veiligheidsagenda 2023-2026 met het hoofdstuk Veiliger Wijken.

2 De Beleidsnota Samen Stad Maken: geen Utrecht zonder U pleit voor meer betekenisvolle verbinding tussen gemeente en Utrechters en Utrechters onderling en biedt handvatten hoe dat te doen: eerlijk en duidelijk zijn over de manier waarop we samenwerken en de mate van zeggenschap, zichtbaar in onze getoonde houding en gedrag en vanuit vertrouwen samenwerkend.

D. **Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid.** Inwoners verwachten een overheid die betrouwbaar is, goed communiceert, luistert en begrip toont. Door menselijk, eenvoudig en nabij in de buurten en wijken aanwezig te zijn, willen we het vertrouwen van inwoners in de gemeente vergroten. We zetten in op een verbonden overheid en een uitvoering met de menselijke maat.

Buurt- en wijkgericht werken helpt in het realiseren van deze ambities. Dit is niet nieuw, de gemeente Utrecht kent een lange geschiedenis (zie kader). We blijven continu in ontwikkeling en met de vier ambities zetten we extra in op het versterken van buurt- en wijkgericht werken. Op verschillende plekken in de gemeentelijke organisatie is de ontwikkeling naar buurt- en wijkgericht werken al ingezet: bijvoorbeeld door teams, rollen of aandacht specifiek aan een buurt, wijk of gebied te koppelen, met gemeentelijke medewerkers in de wijk en met een wijkaanpak zoals Samen voor Overvecht.

Het coalitieakkoord heeft een extra impuls gegeven aan buurt- en wijkgericht werken, door middelen beschikbaar te stellen voor buurtagenda's in Kanaleneiland, Zuilen-Oost, Ondiep/2e Daalsebuurt, Pijlsweerd, Parkwijk-Zuid en Terwijde, met concrete acties voor en door de buurt en een coördinerende rol voor de wijkwethouder. Ook hebben we structurele middelen beschikbaar gesteld voor Samen voor Overvecht, naast de rijksmiddelen voor Samen voor Overvecht.

Maar we zijn er nog niet. Buurt- en wijkgericht werken vraagt om een andere manier van kijken en werken. Buurt- en wijkgericht werken is nu vaak vrijblijvend en ook mist er samenhang in ons gemeentelijk handelen: met een veelvoud aan gebiedsgerichte inzet veroorzaken we onnodige drukte en versnipperde informatie naar onze inwoners in buurten en wijken. Stedelijke sturing en sectoraal werken is nu dominant in de gemeentelijke organisatie. Besluitvorming en mandaten liggen – meestal – bij de verschillende sectorale beleidsvelden en portefeuillehouders en ook de gemeentelijke begroting is hierop ingericht. De groei van de stad, complexiteit en de verschillen tussen buurten en wijken vragen om een betere balans tussen stedelijk, sectoraal en buurt- en wijkgericht werken. Met globale stedelijke kaders en voldoende (beleids)ruimte en flexibiliteit om in te spelen op wat er leeft in een buurt of wijk.

Daarom nemen we verschillende maatregelen. Van deze maatregelen leren we wat werkt, waar het schuurt en wat het nog vraagt om stedelijk, sectoraal en buurt- en wijkgericht werken in balans te brengen. De maatregelen dragen bij aan één of meer van de vier ambities afkomstig uit door de raad vastgestelde visies en beleid.

Geschiedenis: buurt- en wijkgericht werken in Utrecht continu in beweging

De geschiedenis van het wijkgericht werken in Utrecht gaat terug naar de jaren tachtig. Rond het centrum van de stad was er ingrijpende stadsvernieuwing gepland. Kleine teams ambtenaren werden in de betreffende buurten gestationeerd om korte lijntjes te hebben naar inwoners en partijen in de wijk. In de jaren 90 werd de urgentie gevoeld om ook sociale vraagstukken in de buurten aan te pakken.

Dit leidde tot de oprichting van wijkbureaus: een herkenbaar pand in de wijk waar mensen terecht konden en waar medewerkers zaten die schakelden tussen het gemeentelijk stedelijk apparaat en de wijk. In deze tijd werden ook de eerste stappen gezet naar het betrekken van bewoners bij beleid en uitvoering. Tussen toen en nu is buurt- en wijkgericht werken op diverse manieren ingevuld. Jaren met wijkbureaus als de opdrachtgever met budgetverantwoordelijkheid voor o.a. herstructurering en ruimtelijke ontwikkeling (periode voor 2003). Jaren met grote wijkgerichte aanpakken zoals de krachtwijkenaanpak in Overvecht, Zuilen Oost, Ondiep en Kanaleneiland (2007-2012), waarin gemeentelijke afdelingen ook medewerkers leverden voor de wijken. Jaren met stevig mandaat voor de wijkmanagers, tot het fors terugbrengen van wijkgerichte formatie vanuit een meer centralistisch sturingsmodel, met de opdracht om buurt- en wijkgericht werken binnen de organisatie in te bedden. Nu de stad groeit, de complexiteit en verschillen toenemen en de stad voor grote uitdagingen staat, is er hernieuwde aandacht voor buurt- en wijkgerichte inzet in de gehele organisatie, met oog voor het belang van inzet op de gemeenschap en eigen kracht van Utrechters, vanuit een scherp besef van eigenaarschap en zeggenschap.

Wat is buurt- en wijkgericht werken?

Buurt- en wijkgericht werken neemt **de buurt of wijk als beginpunt**. Dit betekent:

- Het perspectief van buurten en wijken staat centraal: wat mensen die er wonen en werken zelf kunnen en initiëren om de leefbaarheid in hun buurt of wijk te verbeteren.
- Buurten en wijken begrijpen en doorleven: weten wat er speelt en wat de demografische, sociale en economische kenmerken van een buurt of wijk zijn.
- Rekening houden met de wensen en behoeften van (toekomstige) mensen die wonen en werken in de buurt en wijk. Luisteren, signalen serieus nemen en er iets mee doen.
- Inspelen op de behoeften en kenmerken van een buurt of wijk waar dat kan: beleid, uitvoering en dienstverlening volgen de specifieke kenmerken van een buurt of wijk zoveel als mogelijk. Dit vraagt om ruimte in beleid om in te spelen op wat er leeft in een buurt of wijk. Politieke, financiële of personele afwegingen van belangen maken dat dit niet altijd mogelijk is, dan zijn we duidelijk en transparant over onze keuzes en waarom we doen wat we doen.
- Het belang van en de impact op de buurt of wijk weegt altijd mee in visies, beleid en uitvoering. Ook als dit resulteert in keuzes die de buurt liever anders ziet, maar die stedelijk nodig zijn of die door politieke, financiële of personele afwegingen niet mogelijk zijn.
- Stedelijk werken en buurt- en wijkgericht werken kennen een wisselwerking met elkaar. Stedelijk beleid vormt het kader voor de uitvoering en samenwerking in een buurt en wijk. En initiatief, ervaringen en kennis uit buurten en wijken kunnen op hun beurt het kader bieden voor stedelijk beleid, voor uitvoering en dienstverlening die landen in een buurt of wijk. We zoeken de balans tussen de buurt, wijk en stedelijk werken: tussen wat er nodig is in buurten en wijken naast stedelijk handelen vanuit de gemeente, altijd met helderheid over eigenaarschap en zeggenschap.

Principes waaraan je buurt- en wijkgericht werken kunt herkennen:

Beginnen bij wat er al is in buurt en wijk	Naast	Gemeente bedenkt wat nodig is
Samenhang en integraliteit	Naast	Versnippering
Impact op buurt of wijk eerst in beeld	Naast	Besluiten en achteraf toetsen
Snel zichtbaar waarde leveren in de buurt	Naast	Eerst 100% zeker en perfect
Het belang van de buurt of wijk	Naast	Generiek publiek belang
Prioriteren daar waar meeste nodig is	Naast	Overal een beetje
Doen wat nodig is	Naast	Doen wat kan
Grenzeloze samenwerking	Naast	Afdelings- en organisatiegrenzen
Duurzaam contact	Naast	Incidenteel contact

Garnalen
Partij
3,50
Filet
LANDSE NIEUWE
VOOR 5,00

2 De Utrechtse manier van buurt- en wijkgericht werken

Uit de vastgestelde visies en beleidsnota's zijn samengevat vier ambities te destilleren waar buurt- en wijkgericht werken een belangrijke schakel is om deze te realiseren. Dit hoofdstuk laat per ambitie zien waarom buurt- en wijkgericht werken bijdraagt aan het realiseren hiervan, wat we al doen in Utrecht, wat het nog vraagt en welke maatregelen we nemen om buurt- en wijkgericht werken verder te versterken en beter in balans te brengen met stedelijk sectoraal werken.

A. De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering

Alles komt samen in de Utrechtse buurten en wijken. Buurt- en wijkgericht werken helpt bij het maken van een integrale keuze en samenhang in de uitvoering. Het zoomt in op het niveau van de buurt of wijk en maakt deze vanaf het begin onderdeel van de belangenafweging die gemaakt wordt. Op deze manier kunnen we als gemeente onze keuzes aan de buurt uitleggen, ook als dat een andere keuze is dan die de buurt graag ziet. Dan zijn we helder en transparant, maar wel in verbinding met de buurt en wijk.

Utrecht wil een stad zijn waarin gezondheid en leefbaarheid voor iedereen voorop staan. Waar het prettig is om te wonen, met veel groen en natuur, goede bereikbaarheid en zorg dichtbij. Een stad waar iedereen zich thuis voelt en zichzelf kan zijn. Beslissingen die aan de stedelijke tekentafel genomen worden landen in buurten en wijken en gemeentelijk beleid wordt zichtbaar in het buurthuis, de speeltuin of op straat. Waar bijvoorbeeld een fietsverbinding voor de ene buurt vooral voordelen biedt om sneller en veiliger van A naar B te gaan, kan diezelfde verbinding dwars door een speeltuin en ontmoetingsplek lopen en veel impact hebben op de sociale structuur in een kwetsbare buurt. Een ogenschijnlijk kleine verandering voor de gemeente kan grote gevolgen hebben voor de mensen die wonen en werken op de plek waarover het gaat. Telkens is het daarbij belangrijk om oog te hebben voor het effect en de impact op een buurt en wijk. Want bewoners zien en ervaren al onze gemeentelijke handelingen ineen.

Wat doen we al?

We zetten in op integrale buurt- en wijkaanpakken en op het verbeteren van samenhang in onze uitvoering, maar nog niet voldoende. **Samen voor Overvecht** is een langjarige brede en integrale wijkaanpak. Waarin door samenwerking binnen een brede coalitie van bewoners, ondernemers, professionals en gemeente, langdurig wordt gewerkt aan het doorbreken van een stapeling van problemen en het benutten van kansen die voorbijkomen. De **buurtagenda's** zijn buurtaanpakken in Kanaleneiland, Zuilen-Oost, Ondiep/2e Daalsebuurt, Pijlsweerd, Parkwijk-Zuid en Terwijde. Bewoners, ondernemers, beroepskrachten en de gemeente werken samen aan verbetering in de buurt, op thema's zoals elkaar kennen en helpen, rondkomen en een prettige en leefbare buurt. Samen voor Overvecht en de buurtagenda's zijn aanpakken voor buurten en wijken waar het nodig is om extra in te zetten omdat de problematiek complex is en onze reguliere inzet niet voldoende tot verbetering leidt. Maar op meer plekken kan een buurt- of een wijkaanpak helpen om domein overstijgend én gebiedsgericht de leefbaarheid in een buurt of wijk te verbeteren, bij te dragen aan kansengelijkheid en te prioriteren tussen opgaven die niet allemaal gerealiseerd kunnen worden door gebrek aan ruimte of financiële middelen.

Voorbeeld: meer samenhang in Maarschalkerweerd

In Maarschalkerweerd (Utrecht Oost) lopen ruim 10 projecten van de gemeente: van woningbouw, de vernieuwing van sportvelden tot herinrichting van de Koningsweg. Voor bewoners was de vele, losse informatie over deze projecten onduidelijk en samenhang was soms ver te zoeken. Daarom besloot de gemeente om bewoners in 1 keer te informeren met een gezamenlijke informatiemarkt. Op de informatiemarkt konden bezoekers vrij inlopen, in gesprek met alle projectleiders, hun mening geven en opmerkingen delen. We lieten de omwonenden, bedrijven en organisaties zien hoe de projecten met elkaar verbonden zijn en wat we in dit gebied doen om bij te dragen aan stadsbrede opgaven, zoals woningnood en ruimte voor gezond leven. De circa 200 bezoekers waren enthousiast en waardeerden de opzet met alle informatie op één plek. Ze ervaarden dit als laagdrempelig en vonden het fijn dat ze zelf informatie konden ophalen en de gemeente niet aan het zenden was. De informatie over de context en overkoepelende thema's maakten het grotere geheel duidelijker.

Wat vraagt het nog?

De lessen uit de buurt- en wijkaanpak en specifiek uit Samen voor Overvecht en de buurtagenda's willen we inzetten op andere plekken. In het sociaal domein zetten we in op wijkaanpakken en in het Ruimtelijk domein starten we een pilot voor het werken met een gebiedsprogramma. Een enkel gebied werkt al met uitvoeringsprogramma's, met als uiteindelijke doel dat we in de uitvoering naar onszelf en de bewoners toe meer voorspelbaar, meer in samenhang, effectiever en efficiënter werken.

We willen nog beter in samenhang werken en leren door te doen. Gemeentelijke organisatieonderdelen en partners werken al gedeeltelijk in de wijk, maar nog vaak naast elkaar. Dat is verwarrend voor inwoners en we missen kansen om integraal meerdere problemen tegelijk en in samenhang op te lossen. We werken daarmee inefficiënt en zijn daardoor ook duurder uit. Door de maatregelen uit te voeren leren we wat werkt en wat niet: welke sturingslijn, buurt, wijk of stad, wanneer passend is en wat stedelijk en buurt- en wijkgericht werken van elkaar nodig hebben om tot het beste resultaat voor Utrecht en haar inwoners te komen. Dit leren doen we zoveel mogelijk met de mensen die wonen en werken in de buurten.

Voorbeelden van werken in de wijken:

- Wijkonderhoud en Service van Stadsbedrijven werkt gebiedsgericht met gebiedsmanagers, wijkopzichters en voormannen en hebben in die rollen veel contact met inwoners en ondernemers.
- Uitvoeren van gemeentelijke dienstverlening is gedeeltelijk wijkgericht. Bijvoorbeeld de consultatiebureaus van de jeugdgezondheidszorg en de servicepunten op de wijkbureaus, buurthuizen of in bibliotheken.
- Binnen Samen voor Overvecht heeft de afdeling Werk en Inkomen, samen met partners en bewoners, de instrumenten Werkwinkel, Sociaal renoveren en de bewonersverbinder ontwikkeld. Met deze instrumenten bieden we laagdrempelige dienstverlening en werken we aan en vanuit vertrouwen van inwoners.
- De buurtteams Sociaal, de buurtteams Jeugd en Gezin en de inzet van sociaal makelaars zijn wijkgericht georganiseerd. Daardoor kunnen zij in hun werk aansluiten op buurt- en wijknetwerken en goed samenwerken met partners in de buurt en wijk.
- Volksgezondheid en Openbare Orde en Veiligheid werken in de wijken, Openbare Orde en Veiligheid vanuit de wijkbureaus.
- De Ontwikkelorganisatie Ruimte maakt op dit moment de beweging om meer capaciteit en mandaat bij gebieden te leggen, onder andere met het verstevigen van de rol van gebiedsregisseur en meer capaciteit in gebiedsteams.

Maatregelen

1. Werken aan sociale **wijkopgaven**, door uitvoeringspartners verenigd in de Wijkalliantie+[1] en de gemeente, met per wijk een kernteam en een wijkaanpak sociaal, met geprioriteerde wijkopgaven voor de wijk, en in gelijkwaardige samenwerking met bewoners(initiatieven).
2. Doorgaan met de integrale wijkaanpak **Samen voor Overvecht**.
3. De Ontwikkelorganisatie Ruimte ontwikkelt een **robuustere gebiedsorganisatie** voor opgave overstijgend werken. Daarbij onderzoeken we of het maken van een **Gebiedsprogramma Ruimte** een helpend instrument is voor het maken van integrale afwegingen en het brengen van samenhang in gemeentelijk handelen in het ruimtelijk domein.
4. Wijkadviseurs nemen meer regie op **het brengen van samenhang** in gemeentelijke inzet in buurten en wijken zodat inwoners weten en begrijpen wat er wanneer in hun buurt of wijk gebeurt.
5. **Leren van het spanningsveld tussen stedelijk en gebiedsgericht sturen** vanuit ervaringen in gebiedsprogramma's van Openbare Orde en Veiligheid.

1 De Wijkalliantie+ is het samenwerkingsverband van Huisartsenorganisaties Sterkzorg en RegiozorgNU, de buurtteamorganisaties voor jeugd, gezin en volwassenen, SportUtrecht, U Centraal, JoU jongerenwerk, DOCK, NIZU en Jeugdgezondheidszorg (gemeente Utrecht). Deze ketenpartners zijn goed verbonden met andere relevante partners in de stad.

B. Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak

Utrecht koestert van oudsher haar veelkleurigheid aan buurten en wijken. Elke buurt en wijk heeft eigen kwaliteiten en waarden voor de stad en daarmee een eigen identiteit. Buurt- en wijkgericht werken is cruciaal om te weten wat nodig en passend is om de kwaliteit van de stad te koesteren en te versterken en ongewenste verschillen te verkleinen bij de ontwikkeling van de bestaande stad naar de stad in 2040, zoals geschetst in de Ruimtelijke strategie Utrecht. Dat vraagt om vrijere kaders en voldoende (beleids)ruimte en flexibiliteit om te anticiperen op wat er leeft in de buurt en wijk. Het vraagt ook om inhoudelijke en financiële sturing, prioriteren en maatwerk richting de verschillende buurten en wijken.

Utrecht gaat veranderen, de manier waarop verschilt per deel van de stad. Wat er in welk gebied gaat gebeuren, hangt af van de context. In sommige wijken zijn de problemen die de groeiende stad met zich meebrengt duidelijker zichtbaar en merkbaar dan in andere. Bijvoorbeeld omdat er meer mensen, minder buitenruimte samen moeten delen. Ook zijn er grote verschillen in kansen voor inwoners in verschillende buurten. Alleen door in te zoomen op een buurt is te zien wat er precies nodig is en hoe er het beste ongelijk geïnvesteerd kan worden voor gelijke kansen.

Wat doen we al?

In de **Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040** kijken we wat per wijk nodig is. **De Sociale Visie Utrecht 2040** (besluitvorming in 4e kwartaal 2024) neemt ongelijk investeren voor gelijke kansen als leidend principe op, ziet de buurt en wijk als het beginpunt en gaat in op hoe buurt- en wijkgericht gewerkt kan worden aan gemeenschapskracht, samen met inwoners in de buurt en wijk. De **Veiligheidsagenda** heeft een apart hoofdstuk ‘Veiliger Wijken’ met daarin inzet per wijk en werkt op basis daarvan per wijk **Wijkveiligheidsplannen**[2] uit. **Stadsbedrijven** gebruikt voor alle buurten en wijken hetzelfde kader voor het onderhoud van de openbare ruimte, maar **maakt verschil in de inzet** die nodig is om per buurt of wijk hetzelfde niveau te bereiken. Om dit te kunnen doen is het nodig om de buurten en wijken en hun specifieke kenmerken, kracht en uitdagingen goed te kennen. Die kennis krijgen we uit contact met onze inwoners en vanuit verschillende databronnen zoals **Buurten in cijfers** en de **Volksgezondheidsmonitor**. Het **Scheidslijnenonderzoek** laat zien dat er een geografische band van kwetsbaardere buurten loopt door Utrecht grofweg van Noord naar Zuid. Dit geeft richting en focus voor het toepassen van ongelijk investeren voor gelijke kansen[3].

2 Zie bijvoorbeeld het Wijkveiligheidsplan van Utrecht Binnenstad en Utrecht Zuidwest.

3 Met het Uitvoeringsprogramma Ongelijk Investeren voor Gelijke Kansen geeft het college van Utrecht verder invulling aan het toepassen van ongelijk investeren voor gelijke kansen.

Voorbeeld: met eigen aanpak aansluiten bij de buurt Parkwijk-Zuid

Bewoners in Parkwijk-Zuid zijn het afval op straat zat. Dus gingen ze op zoek naar manieren om mensen te stimuleren hun afval in de containers te doen. Door de Buurtagenda was het mogelijk om een gedichtenwedstrijd te organiseren. Scholieren van Academie Tien maakten gedichten, twee daarvan zijn vereeuwigd op tegels. De tegels zijn geplaatst bij twee veelgebruikte containers om te voorkomen dat mensen zakken naast de container zetten, want wie zet er nu een vuilniszak op een mooi gedicht? Heleen Pel, beleidsmedewerker Stadsbedrijven van de gemeente Utrecht, vond de feestelijke onthulling inspirerend: “Wat goed om dit te horen van de mensen die hier wonen. Het is één ding om hierover met collega’s te spreken en erover na te denken achter je bureau, maar juist de bewoners uit de straat hebben hele goede en creatieve ideeën!” Verschillende afdelingen werken goed samen, deelden signalen en konden zo de bewoners goed helpen. Bewoners voelen zich gehoord en merken dat we hen serieus nemen. Met als resultaat, eigenaarschap, saamhorigheid, trots op hun eigen straat en buurt, en bovendien afvalcontainers met mooie gedichten ernaast!

Wat vraagt het nog?

Data en kennis van medewerkers en beroepskrachten die werken in de buurten en wijken kan nog beter gebruikt worden, om te kijken naar wat de buurt en wijk nodig heeft. Daarnaast is de inhoudelijke en financiële sturing met duidelijke prioriteiten richting buurten en wijken nog onvoldoende. Met uitvoeringsprogramma’s kan beter gestuurd worden op de inzet per buurt of wijk, maar dit vraagt ook om meer ruimte in het gemeentelijk beleid voor maatwerk in de uitvoering, die aansluit op de specifieke behoeften van een buurt of wijk.

Maatregelen

6. Doorgaan met de **Buurtagenda's** in Kanaleneiland, delen van Noordwest (Zuilen-Oost, Ondiep/2e Daalsebuurt, Pijlsweerd) en Leidsche Rijn (Parkwijk-Zuid en Terwijde), buurten die vanuit ongelijk investeren voor gelijke kansen extra aandacht vragen.
7. Vergroten beschikbaarheid van **data op buurtniveau** met **Buurten in Cijfers**.

C. Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt

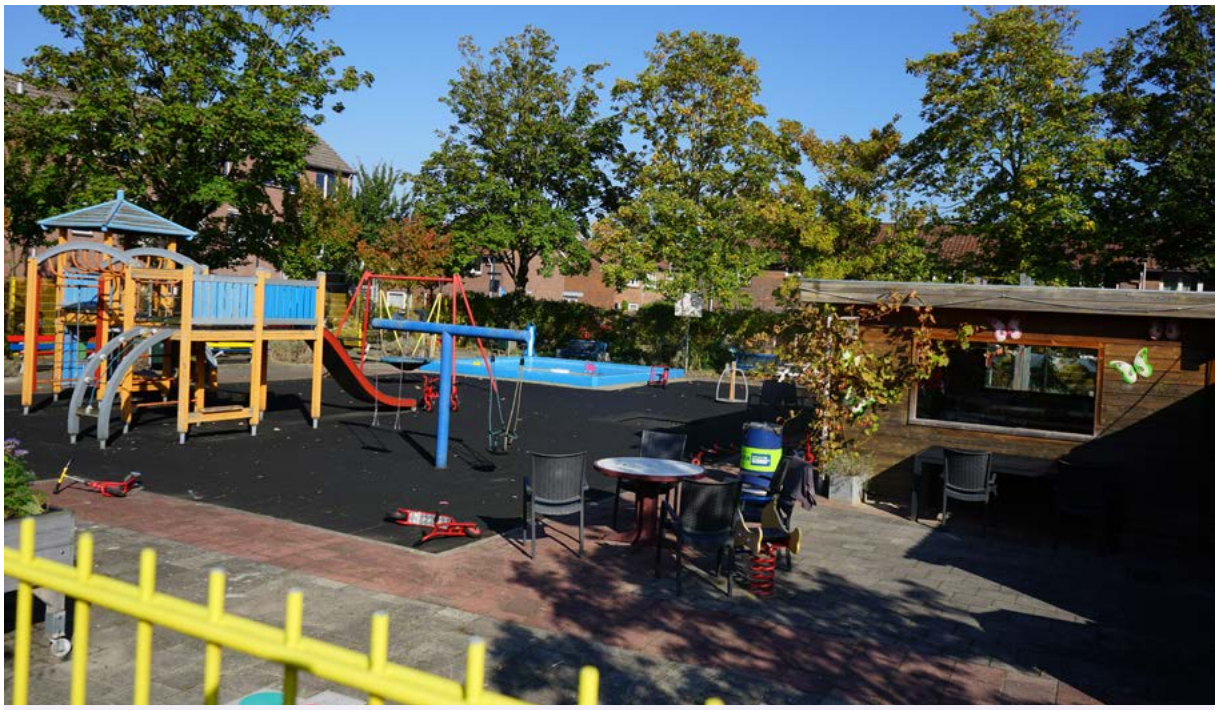
Utrechters maken van de stad dé plek waar we met elkaar wonen, werken, zorgen, studeren, groeien en genieten. Kortom: waar we samen leven. In Utrecht zijn veel krachtige inwoners, ondernemers, vrijwilligers, bewonersinitiatieven en (sport-)verenigingen. De vraagstukken waar de gemeente Utrecht aan werkt, zoals de woningnood, armoede en de snelle groei van de stad, zien de inwoners ook, ze ervaren de dagelijkse gevolgen. Sterker nog: ze doen er vaak zelf iets aan of hebben ideeën om het in de buurt of samen met de gemeente op te lossen. Buurt- en wijkgericht werken geeft deze initiatieven en de gemeenschap in de buurt ruimte. In een sterke gemeenschap kennen mensen elkaar, kijken naar elkaar om en helpen elkaar waar nodig. Mensen zijn er intrinsiek gemotiveerd om samen te leven en hun leefomgeving te beïnvloeden en te verbeteren, met eigenaarschap en zeggenschap over hun leefomgeving. De leefbaarheid van een buurt en de aanwezigheid van een goed functionerende gemeenschap draagt bij aan ervaren gezondheid en veiligheid, kansen voor de jeugd, economische mogelijkheden en de zorg van mensen voor elkaar.

Door te werken vanuit het uitgangspunt: wat Utrechters zelf kunnen, dat doen zij zelf[4], kunnen vragen van inwoners die nu bij de gemeente of partners terecht komen in het gewone leven opgelost worden. In buurten waar een sterke gemeenschap ontbreekt, zet buurt- en wijkgericht werken in op het versterken hiervan. Met als doel het vergroten van de regie, het eigenaarschap en de zeggenschap van Utrechters en andersom, zorgen dat de gemeente Utrecht optimaal gebruik kan maken van de kennis, kunde en betrokkenheid die in de Utrechtse buurten en wijken aanwezig is.

Wat doen we al?

Binnen Utrecht zien we mooie voorbeelden van **(bewoners)initiatieven**, vaak in goede samenwerking met de gemeente. Denk bijvoorbeeld aan de Stadsmakers, Parkorganisatie Maximapark, het Gezondheidspact, zelfbeheer sporthal Lunetten en Voedselcollectief Utrecht. En aan het stadsteam bij de tender voor het Jaarbeurspleingebouw, de ontwikkeling van Smakkelaarsveld of het wervenberaad, waar we op andere manieren samenwerken met de stad.

4 In de Beleidsnota Samen Stad Maken: geen Utrecht zonder U, is als doelstelling opgenomen het eigenaarschap van Utrechters te vergroten (p.9 en p.24). Ook de Nota van uitgangspunten Met elkaar voor elkaar 2025-2035 zet gemeenschapskracht als uitgangspunt centraal in de sociale basis en basiszorg, waarbij geldt "wat Utrechters zelf kunnen, dat doen zij zelf."

Voorbeeld: opknappen speeltuin de Kameleon

Bewoners hebben zich hard gemaakt om speelplaats De Kameleon in Pijlsweerd op te knappen. De Kameleon viel bij ons speelbeleid tussen wal en schip; het was geen beheerde speeltuin, maar door het hek eromheen ook geen openbare speelplek meer. De Kameleon staat midden in een kwetsbare buurt, waar gemeenschapskracht een belangrijk thema is. Een fijne ontmoetingsplek is voor bewoners dus cruciaal. De gemeenteraad maakte in de voorjaarsnota 2021 budget vrij om de plek opnieuw in te richten. Daarna is onderzocht welk type speelplaats het best past op deze plek. Deze vraag is ook aan de buurt gesteld. Op basis van alle informatie is besloten om van de Kameleon een openbare speelplaats te maken. Dit betekent dat het huisje dat op de speelplek staat en een ontmoetingsplek is en de inzet van (betaalde) vrijwilligers vervalt. Dit was en is voor sommige vrijwilligers en inwoners een vervelend besluit. Als gemeente zijn we blijven luisteren en in gesprek gebleven met de bewoners waardoor ze betrokken blijven. In de vernieuwde Kameleon is ruimte voor ontmoeting en activiteiten voor alle buurtbewoners. Maar omdat we niet aan de wensen voor een binnenruimte kunnen voldoen, kijken we bijvoorbeeld hoe bestaand maatschappelijk vastgoed in de omgeving hier alsnog ruimte voor kan bieden.

Met de **buurtagenda's** activeren we de kracht van de buurt, door middel van concrete activiteiten voor en door de buurt. In de relatief nieuwe buurt Parkwijk-Zuid hebben we vanuit de buurtagenda bijvoorbeeld ondersteuning gegeven om de kracht van de buurt snel en goed van de grond te laten komen. Met een bijdrage uit het **Initiatievenfonds** kunnen goede ideeën van inwoners voor hun buurt uitgevoerd worden, zoals het opknappen van een buurtpleintje of het organiseren van een voetbaltoernooi voor jongeren.

Buurtbewoner Ondiep: “Eerst dacht ik: daar komt de gemeente weer met hun ideeën. Maar de buurtagenda van Ondiep is echt samen met de buurt gemaakt en gaat over dingen die voor ons als buurt belangrijk zijn: een schone buurt, veilig verkeer, elkaar kennen en helpen en beter rondkomen. Samen werken we bijvoorbeeld met opruimacties aan het schoner maken van de buurt. En tijdens het afval prikken leer ik ook nog eens mijn buurtgenoten beter kennen. Goed dat er extra aandacht is voor de buurten waar het nodig is.”

Wat vraagt het nog?

Om zeggenschap en eigenaarschap van Utrechters te vergroten, en daarmee de gemeenschapskracht te versterken, moeten we anders gaan denken en werken. De uitvoering van Samen Stad Maken is erop gericht om dat te realiseren. In de beleidsnota Samen Stad Maken Geen Utrecht zonder U schrijven we dat verandering van houding en gedrag, nieuwe samenwerkingsvormen en verandering van (financiële) instrumenten nodig is. Het huidige (financiële) instrumentarium voor het versterken van gemeenschapskracht is bijvoorbeeld niet toereikend. En systemen zoals aanbestedingsregels, subsidieregels en de huidige begroting kunnen in de weg zitten. Als onderdeel van de veranderstrategie van Samen Stad Maken willen we systemen, regels en afspraken beter laten aansluiten bij wat nodig is. Ook binnen de wijkaanpak Samen voor Overvecht wordt gewerkt aan het versterken van gemeenschapskracht, als uitvoering van de Motie Samen voor Overvecht. De motie roept op om gemeenschapskracht toe te voegen als fundament aan Samen voor Overvecht. Meer eigenaarschap voor Overvechters geeft hun de mogelijkheid meer grip te krijgen op hun leven. Daarom onderzoeken we hoe in Samen voor Overvecht meer ruimte kan komen voor gemeenschapskracht en gemeenschapsgericht denken.

Maatregelen

8. **Verkenning buurtbudgetten, als onderdeel van instrumentarium voor activeren van gemeenschapskracht:** we onderzoeken huidige (financiële) instrumenten om de gemeenschapskracht in buurten en wijken te versterken en nemen waar nodig verbetermaatregelen, met als doel vergroten van eigenaarschap van Utrechters. Onderdeel hiervan is de verkenning van de financiering van buurtbudgetten voor meer regie en zeggenschap bij buurtbewoners.
9. **Het Initiatievenfonds:** alle Utrechters met een goed idee voor hun straat, buurt, wijk of de stad kunnen een aanvraag doen bij het Initiatievenfonds, daarbij hebben we extra aandacht voor buurten waar de gemeenschapskracht versterkt kan worden.

D. Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid

Inwoners verwachten een overheid die betrouwbaar is, goed communiceert en begrip toont. Uit Utrechtse tevredenheidsonderzoeken, klachten, meldingen en uit de lessen van het toeslagenschandaal leren we dat we voor sommige groepen inwoners iets extra's moeten doen om een verbonden, betrouwbare en toegankelijke overheid te zijn. Buurt- en wijkgericht werken helpt hierbij. Door ervaringskennis uit buurten en wijken beter te verbinden aan vakkennis, sluiten gemeentelijke plannen en uitvoering beter aan bij de mensen voor wie we het doen.

Het vertrouwen in de gemeente Utrecht is relatief hoog, maar is het afgelopen jaar gezakt en is in een aantal wijken onder de 50% (zie de Utrecht Monitor). Een groter wordende groep mensen ervaart weinig grip op hun leven en voelt zich niet gehoord. Dit heeft diverse oorzaken, maar het effect van verminderd vertrouwen is dat mensen zich niet meer aangesloten voelen of zelfs afhaken. Dit vraagt van ons iets anders, onder andere in onze dienstverlening, vooral voor de inwoners die afhankelijk zijn van de gemeente of maatschappelijke organisaties.

Wat doen we al?

Wijkadviseurs van de afdeling Wijken zijn in de buurten en wijken aanwezig, hebben dagelijks contact met inwoners en vertalen signalen naar de gemeentelijke organisatie en andersom, als verbindende schakel tussen de buurten, wijken en het stadskantoor. Dit geldt ook voor de **boa's van Veiligheid Toezicht en Handhaving**, voor adviseurs die in de wijken werken vanuit **Volksgezondheid**, voor de **voormannen van Stadsbedrijven** en **gebiedsmanagers Veiligheid en wijkveiligheidsteams**[5]. Met verschillende gemeentelijke programma's zoals **Programma Samen Stad Maken**, **Programma Publieksdienst-verlening met de Menselijke maat** en **Programma Inclusie en Diversiteit** werken we aan een betrouwbare overheid. Ze bieden duidelijkheid over eigenaarschap en zeggenschap voor inwoners, ze verlagen drempels voor inwoners om signalen met ons te delen en stimuleren de maatschappelijke sensitiviteit van ambtenaren en beroepskrachten door het verbeteren van houding en gedrag. Om mensen te bereiken die we niet vanzelf spreken of die weinig vertrouwen hebben in de gemeente moeten we ons extra inspannen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van mensen die wel vertrouwd worden. De **bewonersverbinders** binnen Samen voor Overvecht zijn hier een voorbeeld van.

5 In de Veiligheidsagenda 2023-2026 staat de inzet van wijkveiligheidsteams die zichtbaar en aanspreekbaar zijn en weten wat er speelt doordat ze voortdurend in contact staan met ondernemers en bewoners in de wijk en een goed netwerk hebben met scholen en verenigingen.

Voorbeeld: bewonersverbinders in Overvecht

In Overvecht spelen bewonersverbinders een belangrijke rol bij sociaal renoveren. Bewonersverbinders zijn laagdrempelige contactpersonen die tijdens het renovatieproces ook achter de voordeur van bewoners komen. Ze hebben brede kennis over het sociaal domein. En helpen bewoners met vraagstukken over bijvoorbeeld eenzaamheid, geld, schulden en werk. Doordat de bewonersverbinders doen wat nodig is, bouwen ze een vertrouwensband op. Vanuit dat vertrouwen helpen ze bewoners waar nodig verder of verwijzen hen (warm) door. Partners werken in deze aanpak intensief met elkaar samen, dat heeft ook voor hen een aantal voordelen: genoeg ruimte om wrijving in de samenwerking te bespreken, samen oplossingen zoeken voor de vragen van bewoners en met één verhaal terug richting bewoners. Dat levert resultaat op voor bewoners en een hechte samenwerking tussen partners, die ook doorwerkt na afronding van de renovatie.

Wat vraagt het nog?

Om een verbonden, betrouwbare en toegankelijke overheid te zijn, moeten we meer en tegelijkertijd anders doen. Zeker voor de groep mensen die afhankelijk is van de gemeente of maatschappelijke organisaties, die zich niet meer betrokken voelt bij de samenleving en dreigt af te haken. Buurt- en wijkgericht werken helpt hierbij. Nabij, in verbinding met de buurten en wijken en met menselijk contact. Dat vraagt wat van onze dienstverlening en van de samenhang in ons handelen[6]. Daar waar overlap is in aanbod van de gemeente en maatschappelijke partners moeten we kijken wat er samengevoegd kan worden en wat er gestopt kan worden. Daar waar te weinig aanbod is, of het aanbod niet passend is, moeten we samenwerken om te zorgen dat inwoners de hulp en dienstverlening krijgen die nodig is. Daarvoor moeten we benaderbaar en aanwezig zijn in buurten en wijken en luisteren naar de signalen van inwoners en daarvan leren wat er beter en anders kan. Dat vraagt van medewerkers maatschappelijke sensitiviteit en oog en oor voor het ongehoorde geluid. Utrechters meenemen in veranderingen, ons kwetsbaar opstellen, dilemma's delen en duidelijk zijn over wat wel en niet kan[7]. Luisteren en laten zien dat we de buurt en wijk kennen en weten wat er leeft. Niet iedere ambtenaar werkt in de wijk, maar weet wel de verbinding te leggen met collega's of partners die de buurten en wijken kennen. Het vraagt ook van ons om inwonerssignalen nog beter te benutten dan we nu doen. Beginnend bij het verlagen van drempels voor inwoners om problemen bij ons te signaleren, vooral als zij vast dreigen te lopen in de informatiestromen en processen van de overheid.

Maatregelen

10. **Ambtenaren meer in de buurt en wijk**, benaderbaar voor inwoners, met oog voor samenhang in het gemeentelijk handelen, zodat inwoners begrijpen wat we doen (zie hiervoor ook maatregel 4).
11. **Versterken van maatschappelijke sensitiviteit** en vakmanschap van gemeentelijke medewerkers en gecontracteerde maatschappelijke partners, zodat zij beter weten wat de behoefte is van mensen die wonen en werken in de verschillende Utrechtse buurten

6 Zie ook de Visie op dienstverlening 2023-2032 onderdeel Menselijke Maat.

7 De Beleidsnota Samen Stad Maken Geen Utrecht zonder U biedt handvatten en leidende principes voor gedrag en duidelijk zijn over wat wel en niet kan.

en wijken, om plannen en uitvoering beter aan sluiten bij de identiteit van de buurt en wijk en de mensen die er wonen en werken.

12. Versterken van de zichtbaarheid en benaderbaarheid van de **wijkwethouder**, als toegankelijk gezicht van het gemeentebestuur voor Utrechters in de wijk.
13. Met **Buurt- en wijkgerichte communicatie** verbeteren van de samenhang in de structurele (basis)communicatie op buurt- en wijkniveau.
14. **Verbeteren dienstverlening in wijken en buurten** inclusief het beter benutten van inwonerssignalen en van aanwezige kennis over de buurt en wijk:
    i. Vanuit Volksgezondheid werken we aan een werkproces voor het beter benutten van inwonerssignalen vanuit het dagelijkse contact met inwoners, bijvoorbeeld op de consultatiebureaus, door dat wat inwoners vertellen te delen, duiden en te wegen. Daarmee benutten we de kennis van inwoners met als doel om ons volksgezondheidsbeleid en de uitvoering daarvan beter aan te laten sluiten bij de Utrechters in buurt, wijk en stad.
    ii. Ons deelprogramma **De Menselijke Maat van Publiekdienstverlening** is gericht op het beter benutten van inwonerssignalen.
    iii. Vanuit ongelijk investeren voor gelijke kansen versterken we de **dienstverlening en aanwezigheid in wijken en buurten** waar dat nodig is en doen we minder waar dat kan.

3 Maatregelen en resultaten

Dit vierjarig uitvoeringsprogramma versterkt buurt- en wijkgericht werken, door uitvoering van onderstaande maatregelen. De maatregelen bieden concreet resultaat en dragen bij aan de ambities afkomstig uit door de raad vastgestelde visies en beleid waar buurt- en wijkgericht werken een belangrijke schakel is: integrale keuzes maken, verschil maken waar het kan, kracht van de buurt benutten en een betrouwbare en verbonden overheid zijn. Met als overkoepelende ambitie inzetten op kansengelijkheid en investeren in de relatie met inwoners en ondernemers, want contact maakt de stad. Veel maatregelen zijn op meerdere ambities van toepassing, we kiezen ervoor om de maatregel onder te brengen bij de ambitie waaraan de maatregel het meest bijdraagt. De maatregelen die zijn gericht op de gemeentelijke organisatie 'binnen', zorgen dat we het 'buiten' in de stad beter kunnen doen.

Maatregelen bij A: **De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering**

Beoogd resultaat: *Gemeentelijke onderdelen werken beter in samenhang met elkaar en we voorkomen versnippering in wijkplannen, wijkaanpakken en programma's. De volgende* ***maatregelen*** *dragen daaraan bij:*

1. Werken aan wijkopgaven in het sociaal domein

Gecontracteerde partners in het sociaal domein (verenigd in het samenwerkingsverband Wijkalliantie+) formuleren, prioriteren, realiseren en evalueren met bewoners, informele partners en gemeente opgaven in de tien wijken van Utrecht. Dit mondt uit in een wijkaanpak per wijk, met daarin de opgaven van de wijk, waarin sociale partners hun inspanningen prioriteren, die antwoord geven op de opgaven in de wijk. Bewonersinitiatieven zijn betrokken bij de wijkaanpak en zitten op een gelijkwaardige stoel aan tafel en zijn betrokken bij de prioritering. Een wijkaanpak loopt 3 jaar.

Resultaat: De werkwijze is eind 2024 vastgesteld. In 2024 en 2025 zijn in Zuidwest, West en Leidsche Rijn wijkaanpakken met geprioriteerde wijkopgaven gemaakt en is de uitvoering gestart. In 2026 wordt er voor drie andere wijken een wijkaanpak gemaakt en gestart met de uitvoering. In 2027 zijn voor alle wijken van Utrecht wijkaanpakken gemaakt en uitgevoerd.

Dekking via: verschillende programma's in het sociaal domein zoals programma Passende ondersteuning & opvang, programma Kansrijk opgroeien, programma Veilige stad en programma Levendige en gezonde stad.

2. Uitvoeren en doorontwikkelen Samen voor Overvecht

Samen met bewoners, beroepskrachten en ondernemers is in Overvecht de wijkaanpak Samen voor Overvecht ontwikkeld: werken aan een wijk waar bewoners prettig samenleven; een wijk die aantrekkelijk is voor nieuwe bewoners, bezoekers, en ondernemers; een wijk waarin bewoners veerkracht hebben en iedereen mee kan doen.

Dekking via: deels uit programma Betrouwbare overheid (in 2024 en 2025 jaarlijks €4,018 miljoen; v.a. 2026 jaarlijks €3,299 miljoen), deels uit rijksmiddelen.[1]
De gemeentelijke- en rijksmiddelen staan in de Utrechtse begroting.

1 De Raadsbrief Financiën Wijkaanpak Samen voor Overvecht geeft een overzicht van de financiën van Samen voor Overvecht, in maart 2024.

Resultaat 2024/2025/2026: Wijkaanpak Samen voor Overvecht doorontwikkeld en structureel voortgezet, waaronder de volgende specifieke activiteiten die bijdragen aan de vijf ambities in de wijkaanpak:

i. Digitaal jongerenplatform

Er wonen veel jongeren met problemen in de wijk. We willen hen beter te bereiken en minder jongeren laten afhaken bij het zoeken van hulp. Daarom versterken we, samen mét jongeren, in een ontwikkeltraject van 1,5 jaar de samenwerking tussen tien partijen die met jongeren werken. Deze partijen hebben nu vaak een eigen aanpak en te weinig zicht op elkaars werk. Een deel van de jongeren ziet door de bomen het bos niet meer of ervaart een hoge drempel om hulp te vragen. En als ze hulp zoeken moeten ze vaak meerdere loketten langs, waarbij ze overvraagd worden en de oplossingen niet goed op elkaar aansluiten. Ze raken dan het vertrouwen kwijt en haken af. Via casuïstiekbespreking is er gezamenlijk eigenaarschap ontstaan. Het primaire doel van de samenwerking is jongeren met urgente problemen meteen te koppelen aan de juiste partner. Ook is vanaf het begin échte actie nodig waarmee de jongere verder komt. De jongere staat centraal binnen een groep van professionals. Het online platform moet zorgen voor een groter bereik. Ook doen we actieonderzoek naar de effectiviteit van deze dienstverlening.

Resultaat 2024/2025: Alle partijen die hulp bieden aan jongeren hebben een digitale samenwerkingsomgeving als onderdeel van een gezamenlijke werkwijze, met vastgelegde samenwerkingsafspraken en rollen voor alle deelnemende partijen.

Dekking via: Programma Betrouwbare overheid en daarna reguliere inzet vanuit verschillende programma's: programma Levendige en gezonde stad, programma Passende ondersteuning & opvang en programma Kansrijk opgroeien.

ii. Methode Vreedzaam en Vreedzame Wijk

Vanuit Samen voor Overvecht wordt de Methode Vreedzaam toegepast in de buurtaanpak 3S dreven, waarbij bewoners, kinderen en jongeren zelf vreedzame leefregels opstellen om de sociale cohesie en kracht van gemeenschap in de buurt te versterken. Methode Vreedzaam is een pedagogische methode die kinderen leert dat iedereen anders is, maar dat iedereen even belangrijk is. Je mag het niet eens zijn met elkaar, conflicten horen erbij, je lost ze samen op. Kinderen leren conflicten oplossen via mediation en het maken van 'Vreedzame regels'. Al meer dan 25 jaar leren kinderen de Methode Vreedzaam op basisscholen in Overvecht. De methode wordt nu ook gebruikt in andere Utrechtse wijken en op middelbare scholen in Overvecht. Overvecht is sinds 20 jaar ook een Vreedzame Wijk, waar alle uitvoerende organisaties (bijv. sociaal makelaars, jongerenwerk, sportstimulering) die met kinderen en jongeren werken, werken volgens de Vreedzame methode.

Resultaat 2025 Samen voor Overvecht: Methode Vreedzaam toegepast in de buurtaanpak 3S dreven met door bewoners, kinderen en jongeren samen opgestelde vreedzame leefregels.

Dekking via: Programma Kansrijk opgroeien.

iii. Sociaal Renoveren

Bij een woningrenovatie komt de woningcorporatie achter alle voordeuren om met inwoners de renovatie te bespreken. Sociaal renoveren richt zich op complexen waar veel kwetsbare mensen wonen. Doel is de fysieke én sociale situatie van bewoners verbeteren, zowel individueel als collectief, in leefbaarheid en sociale cohesie. Bij sociaal renoveren gaan de woningcorporatie en sociale partners uit de wijk samen naar bewoners toe. Het is een succesvolle werkwijze met meerjarige nauwe samenwerking tussen de woningcorporatie en sociale partners in de wijk. Bewoners krijgen tijdig en passende ondersteuning bij de (aankomende) renovatie van hun woning en als er aanvullende vragen zijn, zoals vragen over geld of werk, worden deze door de partij opgepakt waar de vraag thuishoort. De 'bewonersverbinder' heeft een belangrijke functie bij het sociaal renoveren. De bewonersverbinder is een laagdrempelige gemeentelijke contactpersoon voor bewoners met brede kennis van het sociaal domein.

Resultaat 2024 en 2025: Voortzetting van sociaal renoveren in Overvecht vanuit Samen voor Overvecht. Aanvullend is een beoogd resultaat voor 2025 en 2026 verbreding van werkwijze naar andere wijk(en) Utrecht, mits dekking wordt gevonden.

Dekking via: In Overvecht dekking voor sociaal renoveren uit programma Betrouwbare overheid en programma Werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid. In verband met financiële ontwikkelingen en nieuwe opdrachten aan sociale partners is nog geen duidelijkheid of de werkwijze stadsbreed wordt uitgevoerd en of de werkwijze van 'bewonersverbinders' wordt voortgezet.

iv. Gericht toewijzingsbeleid in Overvecht

In Overvecht is 65% van de woningvoorraad sociale huur. Daardoor wonen er relatief veel kwetsbare bewoners. In sommige complexen is het evenwicht tussen zorgvragers en dragers uit balans geraakt en is de leefbaarheid onder druk komen staan. De urgentie om iets te doen aan de leefbaarheid en het evenwicht tussen zorgdragers en -vragers is in bepaalde complexen hoog. Binnen de wijkaanpak Samen voor Overvecht worden verschillende maatregelen ingezet. Maar de woningcorporaties hebben beperkte mogelijkheden als het gaat om sturen op instroom, terwijl we als gemeente steeds meer de noodzaak zien om de samenstelling van de bewoners te beïnvloeden. Voor de lange(re) termijn werken we aan een meer gemengde woningvoorraad. Dit werken we momenteel uit in de Omgevingsvisie Overvecht. Het gaat zowel om de nieuwbouw als om de bestaande woningvoorraad. Voor de korte termijn zoeken we naar mogelijkheden (binnen juridische kaders) om te sturen op instroom en hiervoor bindende afspraken te maken met woningcorporaties.

Resultaat 2024, 2025: Er zijn afspraken met woningcorporaties over toewijzingsbeleid in Overvecht, passend binnen de huisvestingsverordening. Indien nodig worden nadere afspraken opgesteld.

Dekking via: Programma Ontwikkelen en wonen voor iedereen.

3. Verstevigen ruimtelijke gebiedsorganisatie en werken met Gebiedsprogramma Ruimte

De Ontwikkelorganisatie Ruimte ontwikkelt een robuustere gebiedsorganisatie voor integraal en opgave overstijgend werken. Om de uitvoering van projecten meer voorspelbaar en integraal te programmeren en daar vroegtijdig keuzes in te maken, neemt Ruimte het initiatief voor een pilot om een gebiedsprogramma op te stellen in één van de gebieden Noordoost, Oost of Zuid (NOOZ). In Zuidwest doet Ruimte al ervaring op voor de openbare ruimte met een zogenaamd 'meerjarenprogrammering'. Dit bouwen we verder uit. In de pilot onderzoeken we of een gebiedsprogramma helpt bij het maken van meer integrale afwegingen en bij het sturen op samenhang in een gebied, en zo bijdraagt aan meer effectieve, efficiënte en voorspelbare (zowel intern als extern) uitvoering. Intern werkt Ruimte hierin samen met Wijken, Veiligheid en het sociaal domein.

Resultaat 2024, 2025: als pilot in één gebied opgesteld gebiedsprogramma
Dekking via: Programma Ontwikkelen en wonen voor iedereen.

4. Coördinatie op samenhang en voorkomen van overlap in buurten en wijken

Vanuit de organisatie zorgt Wijken voor samenhang in gemeentelijke inzet in buurten en wijken, zodat inwoners begrijpen wat er wanneer gebeurt in hun buurt of wijk. De wijkadviseur heeft de rol om te zorgen voor samenhang en voorkomen van overlap. En zorgt voor afstemming en verbinding met beleid, opgaves en projecten, zowel in het ruimtelijke, sociale als veiligheidsdomein (zie ook maatregel 1 en 10).

Resultaat: de wijkadviseur stuurt op samenhang en voorkomen in overlap in gemeentelijk handelen.
Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

5. Leren van spanningsveld tussen stedelijk en gebiedsgericht sturen

In het voorjaar en de zomer van 2024 zijn vier casussen in de binnenstad, in Overvecht, op de Amsterdamsestraatweg en in Lombok onder de loep genomen die illustratief zijn voor het spanningsveld tussen stedelijke (/sectorale) en gebiedsgerichte sturing. Doel is vanuit geslaagde en minder geslaagde voorbeelden te onderzoeken hoe we het maatschappelijk effect van de totale inzet van de gemeente beter kunnen laten aansluiten bij de leefwereld van inwoners in buurten en wijken. Bij het onderzoek en de casuïstiek waren onder meer Stadsbedrijven, Vergunningen, Toezicht & Handhaving, Ruimte, Economische Zaken, Openbare Orde & Veiligheid en Maatschappelijke Ontwikkeling betrokken. Uit het onderzoek via de methodiek van waarderend evalueren, komen interventies om met respect voor het belang van ieders (gebiedsgerichte, dan wel stedelijke) rol en bril in buurten en wijken te verbeteren.

Resultaat Q4 2024: Een advies voor interventies naar aanleiding van geleerde lessen uit casussen én resultaten van experimenten met deze interventies.
Dekking via: Programma Veilige stad.

Maatregelen bij B: **Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak**

Beoogd resultaat: *Het is eenvoudiger om voor buurten en wijken een passende, eigen aanpak te maken, omdat de ondersteunende data beschikbaar is en beleid daar ruimte voor biedt. De volgende* ***maatregelen*** *dragen daaraan bij:*

6. Uitvoeren en doorontwikkelen Buurtagenda's

In navolging van Samen voor Overvecht is de blik verbreed naar andere buurten in de stad waar het minder goed gaat vergeleken bij de rest van Utrecht, met buurtagenda's in Kanaleneiland, Zuilen Oost, Ondiep/2e Daalsebuurt, Pijlsweerd, Parkwijk-Zuid en Terwijde. Met concrete acties werken we samen met de buurt aan de uitvoering van buurtagenda's, om zichtbaar verbetering te brengen op de thema's die door bewoners en partners in de buurt zijn gekozen. Door samen met de buurt te werken aan verbeteringen, neemt de betrokkenheid van buurtbewoners bij de eigen omgeving toe. In de buurtagenda's komen de elementen van buurt- en wijkgericht werken samen: in samenhang werken, verschil maken met een eigen aanpak per buurt, kracht van de buurt centraal en een toegankelijke, benaderbare overheid met aandacht voor het ongehoorde geluid. Om duurzaam impact te maken in de buurten is naast concrete acties per buurt een lange termijn aanpak en aanhaking met reguliere stedelijke inzet en budgetten cruciaal. De opgehaalde signalen en in de buurten geprioriteerde thema's geven richting aan het gemeente brede gesprek om keuzes te maken in de besteding van middelen, zodat deze terecht komen bij inwoners die dit het hardst nodig hebben. We zetten komende jaren in om de signalen uit de buurt te benutten voor het beleid dat we stedelijk ontwikkelen.

Resultaat 2024: per thema wordt integraal samengewerkt aan een analyse wat er speelt in de 6 buurten op dat thema en een advies gemaakt over de te zetten stappen om meer impact te maken per thema. Op het thema Rondkomen zijn bijvoorbeeld Wijken en Werk & Inkomen verantwoordelijk voor de analyse en advies.
Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

7. Meer data op buurtniveau

Met Buurten in cijfers, integrale Buurtanalyse en Buurtprofielen wordt de organisatie in staat gesteld meer te werken met buurtgerichte data, gerichte keuzes beter mogelijk te maken en vanuit principes ongelijk investeren voor gelijke kansen prioriteiten te stellen. De indicatoren set van Buurten in Cijfers wordt doorontwikkeld, zodat data breder in organisatie gebruikt kunnen worden en de cijfers regelmatiger kunnen worden geactualiseerd.

Resultaat 2024 en Q1 2025: Nieuwe data beschikbaar op buurtniveau: nieuwe indicatoren set op buurtniveau beschikbaar voor Buurten in cijfers. De Buurten in cijfers module 2024 laat in één oogopslag per buurt een kwalitatief beeld zien, met de indicatoren van die buurt Nieuwe indicatoren set wordt begin 2025 benut voor integrale analyse van alle buurten van Utrecht.
Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

Maatregelen bij C: **Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt**

Beoogd resultaat: *Het (financiële) instrumentarium biedt meer ruimte om aan te sluiten op de kracht van de buurt en wijk. De volgende **maatregelen** dragen daaraan bij:*

8. Verkenning buurtbudgetten, als onderdeel van toereikend instrumentarium t.b.v. activeren gemeenschapskracht

We onderzoeken huidige (financiële) instrumenten om de gemeenschapskracht in buurten en wijken te versterken en nemen waar nodig verbetermaatregelen, met als doel vergroten van eigenaarschap van Utrechters. Onderdeel hiervan is de verkenning van de financiering van buurtbudgetten voor meer regie en zeggenschap bij buurtbewoners.

Resultaat 2024 en 2025: verkenning naar de financiering van buurtbudgetten afgerond.
Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

9. Het Initiatievenfonds

Alle Utrechters met een goed idee voor hun straat, buurt, wijk of de stad kunnen een aanvraag doen bij het Initiatievenfonds, daarbij hebben we extra aandacht voor buurten waar de gemeenschapskracht versterkt kan worden.

Resultaat 2024: leren van lessen buurtagenda's en buurtaanpakken Overvecht, om te zien wat werkt in het versterken van de gemeenschapskracht.
Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

Maatregelen bij D: **Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid**

Beoogd resultaat: *Inwoners ervaren ons als betrouwbare, goed communicerende, luisterende en begripvolle overheid. De volgende **maatregelen** dragen daaraan bij:*

10. Ambtenaren meer in de buurt en wijk

Stimuleren dat gemeentelijke medewerkers meer in de buurt en wijk aan het werk zijn, benaderbaar voor inwoners. Te beginnen bij medewerkers van Ruimte. Daarvoor worden afspraken gemaakt over aanwezigheid van bijvoorbeeld projectleiders en beleidsadviseurs in de wijk. Randvoorwaarden hiervoor zijn: training en coaching van medewerkers en monitoring en stimulering door leidinggevenden, bijvoorbeeld in hun gesprekken met medewerkers. Een andere randvoorwaarde is samenhang in het gemeentelijk handelen en het voorkomen van overlap in buurten en wijken, zodat inwoners begrijpen wat er gebeurt (zie hiervoor ook maatregel 4).

Resultaat: zichtbaarheid van de gemeente in de buurt en wijk en benaderbaarheid van ambtenaren voor inwoners is vergroot. Door oog voor samenhang en voorkomen overlap, is er voor bewoners meer duidelijkheid wat er in hun buurt en wijk gebeurt en waarom. Vanuit Programma Samen Stad maken volgt in Q1 2025 een raadsbrief met de stand van zaken.
Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

11. Versterken van maatschappelijke sensitiviteit en vakmanschap

Van gemeentelijke medewerkers en door de gemeente gecontracteerde beroepskrachten. Vanuit verschillende programma's (Samen Stad Maken, Inclusie en Diversiteit, Publieksdienstverlening, Ongelijk investeren voor gelijke kansen en Buurt- en wijkgericht werken) wordt samengewerkt om medewerkers te trainen en coachen op de competentie 'maatschappelijke sensitiviteit'. Hierbij gaan we uit van Samen Werkend Leren: het meeste resultaat bereiken we door te doen. Het is onze ambitie om ook vanuit de gemeentelijke organisatie te werken met de ABCD-methodiek en Methode Vreedzaam. Beoogd effect: medewerkers weten beter wat de behoefte is van de mensen die wonen en werken in de verschillende buurten en wijken in de stad, om daarmee plannen en uitvoering beter aan te laten sluiten bij het vraagstuk en de mensen voor wie we het doen.

Resultaat 2025: Bestaande trainingen zijn omgevormd tot een leer- en ontwikkelconcept op basis van een eenduidig doel op maatschappelijke sensitiviteit en coaching on the job is gestart. Leidinggevenden stimuleren maatschappelijke sensitiviteit bij hun medewerkers.

Dekking via: Programma Betrouwbare overheid en programma Algemene middelen en overhead.

12. Versterken van de zichtbaarheid en benaderbaarheid van de wijkwethouder

Als toegankelijk gezicht van het gemeentebestuur voor Utrechters in de wijk en als onderdeel van de uitvoering van ambities in coalitieakkoord wordt in deze coalitieperiode op drie manieren het wijkwethouderschap versterkt:

i. **Versterken wijkwethouderschap in de wijken West en Zuidwest,** de ontwikkelingen van het samenwerkingsverband de Wijkalliantie+. In deze wijken lopen pilots om te komen tot een wijkaanpak met geprioriteerde wijkopgaven in het sociaal domein (zie hiervoor ook maatregel 1). Wat dit vraagt van de wijkwethouder, hoe deze goed kan aansluiten en welke eventueel coördinerende taken binnen het sociaal domein dit vraagt leren we door de wijkwethouder te betrekken in deze pilots

   Resultaat 2024 en 2025: Wijkwethouders West en Zuidwest sluiten vanuit hun rol als wijkwethouder aan op de pilots in West en Zuidwest, inclusief leren doordoen met evaluatie en verbetering op basis van opgedane ervaringen.

   Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

ii. **Doorgaan met coördinerende rol wijkwethouder in de uitvoering van de buurtagenda's** en in het contact met de buurt, in Kanaleneiland in Zuidwest, delen van Noordwest en Leidsche Rijn.

   Resultaat 2024, 2025, 2026: Wijkwethouders Zuidwest, Noordwest en Leidsche Rijn hebben een coördinerende rol in de buurtagendabuurten.

   Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

iii. **Versterken ondersteuning van wijkwethouders door wijkbureaus,** zodat wethouders hun rol als wijkwethouder goed kunnen uitvoeren. Per wijkbureau wordt één wijkadviseur verantwoordelijk voor de ondersteuning van de wijkstaf en het wijkspreekuur, met aandacht voor standaardisering en professionalisering.

Resultaat 2024 en 2025: Op ieder wijkbureau is één wijkadviseur verantwoordelijk voor de ondersteuning van de wijkwethouder. De onboarding en het opleidingsprogramma van Wijken zijn aangepast voor betere ondersteuning en advisering van de wijkwethouder

Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

13. Verbeteren buurt- en wijkgerichte communicatie

Verbeteren van de samenhang in de structurele (basis)communicatie op buurt- en wijkniveau. We gaan meer regie voeren op de samenhang in de communicatie in de buurten en wijken. De afdeling Marketing en Communicatie ontwikkelt daarvoor een vernieuwde werkwijze en strategie, om digitaal en fysiek in samenhang te communiceren. Door meer regie op de communicatie te voeren en door het gebruik van consistente boodschappen en middelen, die duidelijk en empathisch zijn, dragen we bij aan verschillende doelstellingen voor buurt- en wijkgericht werken.

Resultaat Q1 2025: strategie en werkwijze voor één wijk gestart

Dekking via: Programma Algemene middelen en overhead.

14. Verbeteren dienstverlening in wijken en buurten

Inclusief het beter benutten van inwonerssignalen en aanwezige kennis over de buurt en wijk:

i. **Inwonerssignalen op één plek en beter benutten:** dagelijks ontvangt de gemeente veel signalen van inwoners. Die leren ons onder andere hoe het in buurten en wijken gaat. Meldingen openbare ruimte, klanttevredenheids-onderzoeken en klachten worden al gezamenlijk ontsloten en geanalyseerd (maar vragen aan het wijkbureau nog niet) om naast het goed oplossen van ‘incidenten’ ook structureel onze dienstverlening en processen te verbeteren, met de menselijke maat. De kennis die opgebouwd is wordt nu nog niet ingezet voor het maken van wijkplannen.

Resultaat 2025 en 2026: standaard werkwijze voor inwonersignalen ontwikkeld, inwonersignalen kunnen op één plek worden ontsloten en doorzocht, waar mogelijk door vertaald naar wijkniveau.

Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

ii. **Aanscherpen dienstverleningsconcept Publieksdienstverlening en Wijken** in wijken en buurten met de hervormingsopdracht om dienstverlening in de wijk te versterken in de wijken waar meer contact nodig is en in andere wijken minder aanwezig te zijn, vanuit ongelijk investeren voor gelijke kansen. Definitieve opdracht wordt nog geformuleerd.

Resultaat 2025: Gemeentelijke dienstverlening is aangescherpt, met helderheid over dienstverlening en aanwezigheid in wijken en buurten.

Dekking via: Programma Betrouwbare overheid.

iii. **Beter benutten inwonerssignalen op gebied van gezondheid:** de medewerkers van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) spreken veel jonge ouders en veel jonge wijkbewoners. Gezondheidsbevorderaars (team Co-creatie & Wijken) werken op hun beurt 'ontmoetingsgericht' en ontmoeten wijkbewoners op voor hun bekende plekken in buurt en wijk. Door dit directe contact ontvangen zij veel signalen van inwoners. Vraag is hoe deze signalen beter kunnen worden benut, om beleid en dienstverlening nog beter te laten aansluiten bij wijkbewoners. Met extra aandacht voor het beter in contact komen met het 'ongehoorde geluid'. Volksgezondheid werkt hier een adviesrapport voor uit.

Resultaat 2024: werkwijze vastgesteld om inwonerssignalen beter te benutten.

Resultaat 2025-2026: inrichten werkproces waarmee binnen de organisatie ruimte gecreëerd wordt voor gesprek over wat we van Utrechters horen en hoe dat te vertalen naar de praktijk, bijv. met een pilot of programma.

Dekking via: Programma Levendige en gezonde stad (onder voorbehoud).

Monitoren, sturen en verantwoorden

Leren door doen, samen met bewoners

In de uitvoering van dit uitvoeringsprogramma leren we door te doen: want alleen dan zien we wat werkt, waar het schuurt en wat er nodig is om tot een betere balans te komen tussen stedelijk, sectoraal en buurt- en wijkgericht werken. Deze balans is nodig om onze ambities en opgaven te realiseren voor en met de stad en de mensen voor wie we het doen. Dit leren doen we zoveel mogelijk samen met de blik van buiten, met de mensen die wonen en werken in de buurten. Op dit moment werkt de gemeentelijke organisatie op onderdelen buurt- en wijkgericht, maar stedelijke sturing en sectoraal werken is nu dominant. Besluitvorming en mandaten liggen – meestal – bij de verschillende sectorale beleidsvelden en portefeuillehouders en ook de gemeentelijke begroting is niet ingericht op buurt- en wijkgericht werken. Door de maatregelen uit te voeren leren we wat werkt en wat niet: wanneer welke sturingslijn, buurt, wijk of stad, passend is en wat stedelijk en buurt- en wijkgericht werken van elkaar nodig hebben om tot het beste resultaat voor Utrecht en haar inwoners te komen? Specifiek kijken we naar **financiële sturing, bestuurlijke sturing en opdrachtgeverschap binnen de gemeentelijke organisatie**, omdat we zien dat daar nu de meeste schuring ontstaat. We zoeken daarbij ook bewust de schuring op tussen de verschillende manieren van werken. En daar waar we zien dat het bereiken van effecten niet voldoende zijn in onze organisatie of de samenwerking belemmerend is, gaan we kijken of er andere vormen van organisatiesturing nodig zijn.

Samenhang tussen maatregelen

Daar waar verschillende maatregelen uit dit uitvoeringsprogramma samenkomen in één buurt of in één wijk, kijken we naar de samenhang: waar versterken ze elkaar en waar werken ze elkaar onbedoeld tegen. In Kanaleneiland en de wijk Zuidwest als geheel komen bijvoorbeeld een aantal maatregelen van dit uitvoeringsprogramma bij elkaar: de sociale wijkopgaven met de Wijkalliantie+ in wijk Zuidwest (maatregel 1), het gebiedsprogramma Ruimte in wijk Zuidwest (maatregel 3) en de buurtagenda in Kanaleneiland (maatregel 6).

Voortgang en verantwoording

Diverse programma's, organisatieonderdelen en portefeuilles zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de maatregelen in dit uitvoeringsprogramma. Ieder met een eigen dynamiek in monitoring, sturing en verantwoording. De afdeling Wijken voert regie op het geheel van maatregelen uit dit uitvoeringsprogramma. Dit houdt in: het monitoren van de voortgang van dit uitvoeringsprogramma, het in gang zetten en aanjagen van leren door doen, het agenderen van geleerde lessen en knelpunten, het volgen en samenbrengen van buurt- en wijkgerichte ontwikkelingen in de gemeentelijke organisatie en de stad, en het rapporteren over de voortgang van dit uitvoeringsprogramma als geheel aan het college en de raad. Dit uitvoeringsprogramma is een dynamisch programma, dat inspeelt op nieuwe ontwikkelingen en geleerde lessen. En als we zien dat iets anders nodig is, kunnen (deel)projecten en interventies tussentijds starten, stoppen of worden bijgesteld.

Jaarlijkse voortgangsrapportage

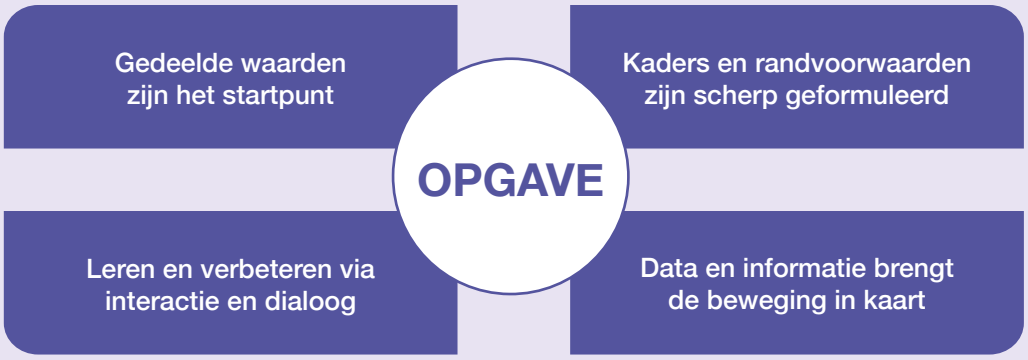
De Raad ontvangt jaarlijks in het voorjaar een Raadsbrief over de voortgang van het uitvoeringsprogramma.

Financiën

De maatregelen in dit uitvoeringsprogramma worden financieel gedekt uit verschillende programma's en uit extra middelen voor buurt- en wijkgericht werken (Impuls wijk- en buurtaanpak, Programma Betrouwbare Overheid in de Programmabegroting). Per maatregel is aangegeven uit welk budget de maatregel wordt betaald.

De middelen voor het buurt- en wijkgericht werken zijn voor 4 jaar gereserveerd vanuit het coalitieakkoord. Als Impuls wijk- en buurtaanpak (Programma Betrouwbare Overheid in de Programmabegroting) zijn in het coalitieakkoord daarvoor de volgende bedragen gereserveerd: €0,8 miljoen in 2023, €1,0501 miljoen in 2024 en €1,3 miljoen in zowel 2025 als 2026. In de programmabegroting 2024 heeft de gemeenteraad de bedragen voor 2023 en 2024 definitief vastgesteld (€0,8 miljoen in 2023, €1,1 miljoen in 2024). De bedragen voor 2025 en 2026 worden vastgesteld in de begroting 2025 en 2026 volgens de door de raad aangegeven kaders bij de Voorjaarsnota 2024 en 2025. Van de beschikbare middelen besteden we 60% aan de uitvoering van de buurtagenda's, 25% aan ondersteunende en faciliterende kosten, zoals projectleiding, bijeenkomsten, werkbudget en communicatie en 15% aan het versterken van het buurt- en wijkgericht werken van de gemeentelijke organisatie met het uitvoeringsprogramma Buurt- en wijkgericht werken. Daarmee zetten we financiële middelen vooral in voor initiatieven uit de buurten en begrenzen we de besteding aan de eigen gemeentelijke organisatie, zoals gevraagd met motie 17 Geld van de buurtagenda's gaat straks ook naar de buurtinitiatieven.

Utrechts Sturingsmodel

Opgave: het versterken van het buurt- en wijkgericht werken

De kracht van de stad groeit als we samenwerken met de gemeenschappen in onze buurten en wijken. Tegelijkertijd groeit het aantal inwoners waardoor we keuzes moeten maken hoe en waar we onze middelen inzetten. Door oog te hebben voor de gevolgen van keuzes voor een buurt of wijk en de mensen die er wonen en werken, kunnen opgaven in samenhang aangepakt worden. Daarom is het nodig om buurt- en wijkgericht werken te versterken: in onze uitvoering, beleid en gemeentelijke organisatie, zoveel mogelijk aansluiten op wat er nodig is in de verschillende buurten en wijken. Daarom nemen we verschillende maatregelen. Om daarmee tot een betere balans te komen tussen het nu dominante stedelijk sectoraal werken en buurt- en wijkgericht werken. Deze balans is nodig voor de opgaven waar we als stad voor staan. Want buurt- en wijkgericht werken zorgt dat wij als gemeente als dichtbij, betrouwbaar en toegankelijk worden ervaren. Bewust beginnend bij het woord buurt, want dat is hét niveau waar inwoners zich thuis voelen. Steeds weer vanuit dat beginpunt kijken wat er nodig is.

Vier stedelijke ambities en resultaten

A. De buurt of wijk als beginpunt voor keuzes en samenhang in de uitvoering
B. Verschillen tussen buurten en wijken vragen om een eigen aanpak
C. Utrechters maken de stad: aansluiten bij de kracht van de buurt
D. Werken aan een menselijke, eenvoudige en nabije overheid

De ambities zijn door de raad vastgesteld in visies en beleid. Buurt- en wijkgericht werken is als manier van werken een belangrijke schakel om deze ambities te realiseren. Vanuit waar we nu staan willen we de komende vier jaar met de maatregelen uit dit uitvoeringsprogramma de volgende resultaten bereiken:

a. Gemeentelijke onderdelen werken beter in samenhang met elkaar en we voorkomen versnippering in wijkplannen, wijkaanpakken en programma's.
b. Het is eenvoudiger om voor buurten en wijken een passende, eigen aanpak te maken, omdat de ondersteunende data beschikbaar is en beleid daar ruimte voor biedt.

c. Het (financiële) instrumentarium biedt meer ruimte om aan te sluiten op de kracht van de buurt en wijk.
d. Inwoners ervaren ons als betrouwbare, goed communicerende, luisterende en begripvolle overheid.

Gedeelde waarden zijn het startpunt: de buurt of wijk is het beginpunt

- De kracht van buurten en wijken staat centraal: wat de (toekomstige) mensen die er wonen en werken zelf kunnen, wij sluiten daarop aan.
- We weten dat alles samenkomt en landt in de buurt of wijk: we hebben oog voor de impact van wat we doen in onze buurten en wijken.
- We begrijpen en doorleven onze buurten en wijken: we kennen de demografische, sociale en economische kenmerken, we weten wat er speelt.
- We weten dat buurten en wijken verschillen en maken in onze inzet onderscheid waar het kan.
- We maken keuzes en investeren ongelijk voor gelijke kansen: we investeren meer in de buurten en wijken waar dit het meest nodig is.
- Het belang van de buurt wordt altijd meegewogen in visies, beleid en uitvoering, ook als we stedelijk werken en dit soms resulteert in keuzes die de buurt liever anders ziet.

Kaders en randvoorwaarden zijn scherp geformuleerd

Verstevigen van buurt- en wijkgericht werken in de gemeentelijke organisatie:

- Organisatieonderdelen werken vanuit eigen verantwoordelijkheid aan het versterken van buurt- en wijkgericht werken en het uitvoeren van maatregelen in dit uitvoeringsprogramma. De afdeling Wijken ondersteunt als regievoerder de organisatie hierin.
- Koppelen van teams, rollen of aandacht aan een buurt, wijk of gebied en aan medewerkers die in de buurt of wijk werken.
- Globale stedelijke kaders en voldoende (beleids)ruimte en flexibiliteit om te anticiperen op wat er in een buurt of wijk nodig is.

Financiële middelen

- Middelen voor de buurt- en wijkaanpak voor 2023, 2024, 2025 en 2026
- Middelen voor de wijkaanpak Samen voor Overvecht
- Middelen in de gemeentelijke programma's gekoppeld aan specifieke maatregelen

Data en informatie brengt de beweging in kaart

- De besteding van financiële middelen in de gemeentelijke jaarstukken
- Buurten in cijfers met kwantitatieve informatie op buurtniveau
- Kwalitatieve spiegelgesprekken met de buurt, in ieder geval in de buurten van de buurtagenda's
- Kenniskringen Samen voor Overvecht voor de 5 ambities met bewoners en partners
- Leren van inwonerssignalen, aansluitend bij Programma Menselijke Maat

Leren en verbeteren via interactie en dialoog

De uitvoering van maatregelen ligt bij verschillende gemeentelijke organisatieonderdelen. De afdeling Wijken is de regievoerder op het geheel. Door het uitvoeren van de maatregelen leren we werkende weg wat er werkt en waar het schuurt:

- We leren wat nodig is om tot een betere balans te komen tussen stedelijk sectoraal en buurt- en wijkgericht werken.
- We kijken naar maatregelen in samenhang met elkaar als verschillende maatregelen samenkomen in één buurt of in één wijk.
- We agenderen geleerde lessen en knelpunten.
- We monitoren ontwikkelingen en brengen die samen.
- We rapporteren over de voortgang naar de raad met een jaarlijkse raadsbrief in het voorjaar.
- De Directeur Wijken organiseert interne afstemming om (bij) te sturen op de voortgang.

4 Bijlage A

Verschil in werkwijze

BUURT- EN WIJKGERICHT	STEDELIJK GERICHT
1. Schaal waarop gericht wordt	
Richt zich op lokale behoeften en specifieke wensen van bewoners. Dit vereist maatwerk en een gedetailleerde aanpak die aansluit bij de unieke kenmerken van elke buurt of wijk.	Richt zich op bredere generieke kwesties die breed en impactvol de hele stad beïnvloeden (bijv. infrastructuur, economische ontwikkeling, wonen, klimaat en duurzaamheid.) Dit vereist een meer uniforme en strategische aanpak.
2. Lokale behoefte en prioriteiten	
Prioriteiten variëren tussen buurten en wijken en zijn vaak gericht op kleinschalige en directe interventies gericht op verbeteren leefbaarheid, veiligheid, en sociale cohesie.	Prioriteiten omvatten vaak grootschalige projecten en beleidsmaatregelen die de stad als geheel vooruit moeten helpen.
3. Allocatie van middelen	
Vereist vaker flexibele en snel beschikbare financiering voor kleinschalige projecten en bewonersinitiatieven. Behoefte aan financiering voor integrale plannen.	Vaak grote budgetten en langere tijdslijnen, vooral sectoraal gealloceerd.
4. Betrokkenheid bewoners	
Participatie van direct betrokken inwoners en samenwerking met lokale organisaties en bewonersinitiatieven in buurt en wijk. Geef bewoners een actieve rol in besluitvorming, planning en uitvoering. Stimuleer lokale betrokkenheid, participatie en eigenaarschap.	Zorg voor een goede vertegenwoordiging en inclusieve participatie waarbij verschillende belanghebbenden en gemeenschappen worden betrokken. Besluiten worden vaker genomen door stedelijke bestuurders en beleidsmakers, wat kan leiden tot een gevoel van afstand en vervreemding bij inwoners.
5. Beleidscoherentie	
Buurt en wijk projecten kunnen zeer specifiek en context gebonden zijn, wat leidt tot variatie in aanpakken tussen verschillende buurten en wijken. Dit kan problemen opleveren in de consistentie van stedelijk beleid.	Een meer uniforme stedelijke aanpak kan botsen met de behoefte aan maatwerk in verschillende wijken, wat kan leiden tot one-size-fits-all oplossingen die niet altijd effectief zijn op lokaal niveau.

Gemeente Utrecht

Tekst
Gemeente Utrecht, afdeling Wijken

Concept en lay out
DDK

September 2024

Utrecht.nl

2024-012.DDK